АКТЫ

ИЗДАВАЕМЫЕ

ВИЛЕНСКОЮ АРХЕОГРАФИЧЕСКОЮ КОММИССІЕЮ.

Томъ VIII.

АКТЫ ВИЛЕНСКАГО ГРОДСКАГО СУДА.

ВИЛЬНА.

Типографія А. Г. Сыркина, Большая улица, домъ Родкевича № 73.

1875.

ЛИЧНЫЙ СОСТАВЪ КОММИССІИ:

Предсѣдатель: *Яковъ Ѳедоровичъ Головацкій.*

Члены:
- *Никита Ивановичъ Горбачевскій.*
- *Семенъ Вуколовичъ Шолковичъ.*
- *Иванъ Яковлевичъ Спрогисъ.*

ПРЕДИСЛОВІЕ.

Людьми интересующимися изученіемъ исторіи Сѣверо-Западной Руси неоднократно—въ печати и частнымъ образомъ, было заявляемо искреннее желаніе, чтобы Виленская Археографическая Коммиссія возможно скорѣе обратила свою дѣятельность на изученіе и изданіе историческаго матеріала, заключающагося въ древнихъ актовыхъ книгахъ Виленскихъ судовъ. Причина такого желанія заключалась въ томъ, что Вильна была столицею Литовскаго княжества, что въ ней, какъ въ центрѣ народной жизни, сосредоточивалась всесторонняя дѣятельность края и что на этомъ основаніи въ сохранившихся древнихъ Виленскихъ судебныхъ памятникахъ больше всего можно предположить богатаго и разнообразнаго историческаго матеріала. Всегда и вполнѣ сочувствуя такому желанію отечественныхъ ученыхъ, Коммиссія однако, до поры, должна была отказаться отъ его осуществленія, такъ какъ она считала невозможнымъ и нецѣлесообразнымъ прерывать свои работы на половинѣ при разсмотрѣніи ею актовыхъ книгъ древнихъ судовъ бывшаго Берестейскаго (Брестскаго) воеводства и Городенскаго (Гроднен.) повѣта, каковыя работы были начаты еще въ началѣ существованія Коммиссіи. Въ настоящее время Коммиссія считаетъ себя въ правѣ заявить, что она приступила къ изученію древнихъ судовъ Виленскаго воеводства. Предлагаемый нынѣ вниманію отечественныхъ ученыхъ восьмой томъ актовъ представляетъ первый опытъ труда Коммиссіи по разсматриваемому предмету.

Восьмой томъ актовъ состоитъ изъ документовъ, почерпнутыхъ Коммиссіею изъ разбора и разсмотрѣнія актовъ *Виленскаго гродскаго суда*. Судъ этотъ (заключающій въ себѣ 145 связокъ и 107 актовыхъ—крѣпостныхъ и поточныхъ—книгъ) избранъ Коммиссіею для разработки первымъ потому, что связки его уже давно (еще въ 1868—69 годахъ), въ главнѣйшемъ были разобраны и разсмотрѣны чинами Виленскаго Центральнаго Архива (и по преимуществу пишущимъ эти стро-

ки), и въ результатѣ дали богатый, а въ нѣкоторомъ отношеніи даже весьма драгоцѣнный, научный матеріалъ. Извлечь этотъ матеріалъ при первой возможности изъ вышепомянутыхъ связокъ для Коммиссіи представлялось тѣмъ болѣе необходимымъ и настоятельнымъ, что послѣднія, какъ одни изъ древнѣйшихъ русскихъ актовъ между Виленскими судами, являютъ видъ весьма печальный. Вслѣдствіе крайней небрежности, съ какою давно когда-то, еще до передачи ихъ въ Виленскій Центральный Архивъ въ 1853 году, сопровождалось ихъ храненіе *), онѣ скорѣе представляютъ куски отсырѣвшей и обгнившей бумаги, чѣмъ нѣчто подобное на актовыя книги, и потому дѣло продолжающагося тлѣнія могло нанести еще большій ущербъ этому научному матеріалу, если не поспѣшить спасти его во-время.

Послѣ этихъ общихъ замѣчаній мы считаемъ возможнымъ прямо обратиться къ разсмотрѣнію документовъ, входящихъ въ составъ VIII тома.

Всѣхъ документовъ напечатано въ этомъ томѣ 236. Они расположены по четыремъ отдѣламъ, къ которымъ относятся еще два прибавленія.

I.

Акты относящіеся къ исторіи Западно-Русской церкви **).

Между этого рода документами, по важности для науки, первое мѣсто занимаютъ:

1) *Акты восполняющіе, извѣстныя въ главныхъ основаніяхъ ученымъ, свѣдѣнія*

---

*) Связки эти составляли нѣкогда актовыя книги Виленскаго гродскаго суда. Но не извѣстно собственно, въ какомъ именно мѣстѣ въ г. Вильнѣ онѣ первоначально хранились; достовѣрно только то, что онѣ *были* умышленно разбросаны и перемѣшаны, вѣроятно въ то время, когда истребляли всѣ русскія печатныя книги. И эта масса бумаги истлѣвала въ какомъ-то сыромъ подвалѣ и не была ни чѣмъ обезпечена отъ злоупотребленія. Бывшій Виленскій гражданскій губернаторъ, тайный совѣтникѣ, г. Семеновъ, узнавъ о существованіи этой истлѣвающей массы актовыхъ бумагъ, приказалъ извлечь ее изъ мѣста тлѣнія, подѣлать изъ нея связки, прошнуровать ихъ, припечатать и хранить въ архивѣ Виленскаго Губернскаго Правленія. Свѣденія эти сообщены архиваріусомъ Виленскаго губерскаго правленія г. Шишлою Н. И. Горбачевскому, начальнику и архиваріусу новообразованнаго Виленскаго Центральнаго Архива при передачѣ этихъ связокъ въ послѣдній 1853 году.

**) По довольно многимъ, хотя краткимъ, свѣдѣніямъ ученой статьи профессора Петербургскаго университета В. Г. Васильевскаго, помѣщенной въ V и VII выпускахъ *Памятниковъ Русской старины, издаваемыхъ П. Н. Батюшковымъ*—подъ заглавіемъ: „*Очеркъ исторіи города Вильны*“, читатель уже имѣлъ случай довольно обстоятельно ознакомиться съ большимъ интересомъ и общимъ характеромъ тѣхъ документовъ, которые напечатаны въ настоящемъ отдѣлѣ актовъ. Г. Васильевскій пользовался описями этихъ документовъ, которыя съ великою готовностію, впрочемъ съ согласія Коммиссіи, предоставилъ къ его услугамъ составитель настоящаго предисловія.

о борьбѣ Виленскаго православнаго духовенства и православныхъ жителей съ насильно вводимою въ Вильну церковною уніею.

Въ дѣлѣ этой борьбы уже извѣстно довольно много и разнообразныхъ свѣдѣній, касающихся тѣхъ заявленій и протестацій *), въ которыхъ православные Виленскіе жители, опираясь на давность времени, на правила вселенскихъ соборовъ и др. доводы, старались отстоять свою древнюю православную вѣру противъ новопровозглашеннаго соединенія церкви Восточной съ Западною. Но свѣдѣніями этими далеко не исчерпывается вся глубина того всеобщаго чувства негодованія и того воодушевленія, съ которыми православные обыватели Вильны отвергли церковную унію еще въ самомъ началѣ ея тайнаго зарожденія и съ которыми они во все послѣдующее время постоянно продолжали вести упорную и неустанную борьбу съ нею въ то время, когда она уже формально была провозглашена какъ единственная и господствующая во всей Сѣверо-западной Русской церкви, когда она въ этихъ правахъ, смѣло и безъ стѣсненія, стала попирать древнее, болѣе 600 лѣтъ существовавшее и процвѣтавшее православіе, стараясь нанести ему жестокіе удары со всѣхъ сторонъ. Смѣемъ думать, что настоящимъ трудомъ Коммиссіи эти свѣдѣнія восполняются весьма важными новыми данными, выражающимися въ цѣломъ рядѣ сильныхъ протестацій, направленныхъ частью уже извѣстными, а частью совершенно новыми борцами православія противъ главныхъ виновниковъ распространяемой въ Вильнѣ уніи, т. е. митрополита Ипатія Потѣя и архимандрита Вельямина Рутскаго, и ихъ насильственнаго образа дѣйствій. Сюда во-первыхъ, по времени (№ 9, 1595 годъ), мы должны отнести замѣчательный протестъ священника церкви Рождества Пресв. Богородицы, что на Росскомъ предмѣстьѣ, *Дементія Добринскаго*, въ которомъ онъ, послѣ насильственнаго отнятія у него церкви, ссылаясь на постановленія вселенскихъ соборовъ, съ особою силою и ясностью излагаетъ причины, побудившія его отказаться отъ послушанія митрополиту Потѣю, и горько жалуется на причиненную ему несправедливость. Вмѣстѣ съ тѣмъ, какъ заносилась въ гродскій судъ эта горькая жалоба священника Добринскаго, сюда же (стр. 23) не замедлило явиться великое множество православныхъ жителей, которые настоятельно высказались, что они, оставаясь всегда вѣрными и покорными слугами и подданными короля, тѣмъ не менѣе считаютъ долгомъ своей совѣсти отречься отъ всякаго повиновенія митрополиту, не желаютъ признавать его своимъ законнымъ пастыремъ до тѣхъ поръ, пока онъ не составитъ духовнаго собора и не оправдаетъ себя на

*) Болѣе цѣльныя и обстоятельныя изъ нихъ мы находимъ въ двухъ археографическихъ изданіяхъ — *Актахъ Западной Россіи* (см. IV т., №№ 90, 92 и 138) и *Археографическомъ Сборникѣ, издав. при Вилен. учеб. округѣ* (см. VI т., №№ 62 и 68).

немъ. Далѣе, особенное вниманіе останавливаютъ на себѣ документы подъ №№ 17 и 19 (1601 г.), въ которыхъ, можно сказать, весь православный городъ лично предъ митрополитомъ отрекается отъ всякаго общенія съ нимъ, доказывая его отступничество и измѣну древнему русскому православію ссылкою на историческую зависимость Русской церкви отъ Греческой и правилами соборовъ древней вселенской церкви. Эти доводы съ особенною ясностью развиты въ трехъ протестаціяхъ двухъ, доселѣ неизвѣстныхъ и крѣпкихъ борцовъ, Свято-Духовскихъ священниковъ—*Карпа Лазаровича и Григорія Ждановича*. Затѣмъ, въ документахъ подъ №№ 32, 33, 35, 39 и 40 (1609 г.) мы находимъ рѣшительный протестъ православныхъ русскихъ членовъ магистрата, мѣщанъ, Троицкаго Братства и Троицкаго архимандрита Самуила Сенчилы, по поводу незаконнаго ввода (7 Марта 1609 года) Вельямина Рутскаго въ Троицкій монастырь. Въ этомъ протестѣ особенно выдается голосъ архиман. Сенчилы, который въѣзжая въ городъ, по своемъ возвращеніи съ Варшавскаго сейма, въ лице обличалъ Рутскаго въ его безправіи на владѣніе занятымъ монастыремъ. Озлобленіе на Рутскаго у православныхъ въ данное время было такъ велико, что ему, по видимому, угрожала опасность жизни. Покрайней мѣрѣ въ документѣ—№ 34 (1609 г.) мы находимъ жалобу самаго Рутскаго на помѣщика Виленскаго воеводства Семена Максимовича Шембеля, который будто бы произнесъ слѣдующую угрозу: «*Скоро онъ* (т. е. Рутскій) *и самъ разстанется съ своимъ монастыремъ святой Троицы; я застрѣлю его изъ ружья, хотябы за то пришлось положить голову; покрайней мѣрѣ оставлю русскому народу ту славу, что стеръ съ лица земли непріятеля и разрушителя русской вѣры*» *). Кромѣ вышеприведенныхъ документовъ къ дѣлу о введеніи въ Вильну церковной уніи, прямо или косвенно относятся еще слѣдующіе акты подъ №№ 7, 8, 10, 18, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 27, 29, 36, 37, 41, 42, 43, 46, 47, 48, 49, 55, 60, 61, 63, 67, 72 и 73, въ коихъ, между прочимъ, мы находимъ свѣдѣнія о двухъ Св. Троицкихъ братскихъ проповѣдникахъ—священникѣ Василіи Черномъ и педагогѣ Стефанѣ Зизаніи (№ 8), о три-

*) Что подобное тревожное состояніе православныхъ умовъ не вдругъ улеглось, что сознаніе большой опасности еще долго было присуще какъ самому Рутскому, такъ и митрополиту Потѣю, видно, между прочимъ, изъ документа подъ № 224 (1612 г.). Когда однажды митрополитъ сидѣлъ у себя, въ домѣ Ѳомы Ольшаницы, на Конной улицѣ, и читалъ священное писаніе, вдругъ вбѣжалъ къ нему его „покоевый хлопецъ“ и доложилъ, что его *намѣстника и архимандрита Іосифа Вельямина Рутскаго ранили*. Митрополитъ, по всему видно, находя подобное происшествіе возможнымъ и естественнымъ, сильно встревожился этимъ извѣстіемъ; онъ *бросился* изъ комнаты („выпадши изъ избы“), сталъ кликать свою прислугу... Отыскавъ двухъ служителей онъ велѣлъ имъ *какъ можно скорѣе бѣжать* („абы наирыхлѣй бѣгши“) на мѣсто происшествія и удостовѣриться въ справедливости переданнаго ему слуха.—На мѣстѣ происшествія, однакожъ, оказалось, что ранили не *Рутскаго*, а какого-то *черница презвитера*.

бунальномъ рѣшеніи по дѣлу между архимандритомъ Самуиломъ Сенчилою и митрополитомъ Потѣемъ (№№ 41 и 42), объ уніатскомъ дьяконѣ Грековичѣ, православныхъ священникахъ Іосифѣ Яцковичѣ и Иванѣ Семеновѣ (№ 21) и т. под.

2) *Документы, относящіеся къ возникновенію, распространенію и вообще ко всей судьбѣ Виленскаго православнаго Свято-Духовскаго монастыря*—№№ 12, 13, 16, 17, 18, 19, 20, 22, 23, 26, 27, 28, 38, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 52, 55, 57, 60, 61, 62, 63, 70, 87, 92, 93, 98, 101, 105 и 231. — Исторія этого монастыря, съ самаго его начала до послѣдующихъ, весьма позднихъ временъ, стоитъ въ непосредственной связи съ дѣломъ появленія и утвержденія въ Вильнѣ церковной уніи. Въ своихъ стѣнахъ онъ всегда сосредоточивалъ всѣ духовныя и свѣтскія силы, остававшіяся вѣрными православію. Неудивительно послѣ этого, что ему постоянно приходилось выносить всю тяжесть безчисленныхъ непріятельскихъ ударовъ, направляемыхъ въ него уніатами, латинскимъ духовенствомъ, городскимъ управленіемъ въ лицѣ магистрата и, наконецъ, больше всего самими польскими королями. По ограниченности мѣста мы не имѣемъ возможности привести здѣсь содержаніе и показать значеніе каждаго изъ вышеупомянутыхъ документовъ, и поэтому, по неволѣ, должны ограничиться краткимъ указаніемъ только на нѣкоторые изъ нихъ. Такъ изъ № 12 (1597 г.) мы имѣемъ весьма важное свѣдѣніе, что *новая церковь Святаго Духа* *) названная врагами православія, безъ сомнѣнія въ насмѣшку, *Наливайковскою* **), строилась на обширномъ плацѣ, купленномъ ***) у Воловичей (ср. съ стр. 96), по иниціативѣ и на средства («за росказаньемъ и накладомъ») двухъ высокородныхъ шляхетскихъ женъ, а именно—жены Берестейскаго воеводы, Чечерскаго и Пропойскаго старосты, Криштофа Зеновьевича (ср. съ стр. 41, 407 и 426), и

---

*) Объ ней ясно упоминается въ листѣ короля Сигизмунда III-го отъ 29 Авг. 1596 г. къ Виленскому магистрату; приказывая послѣднему усмирять возмущающихся противъ новопровозглашенной церковной уніи, король велитъ ему, между прочимъ, воспретить этимъ *бунтовщикамъ* дальнѣйшую постройку *новой церкви*, которую они задумали воздвигнуть на особомъ покупномъ плацѣ, „*не такъ для отправованья въ ней хвалы Божее, якъ наибольшей для большаго ереси и бунтовъ разширенья*“ (Акты Запад. Россіи, IV т., № 101).

**) Отъ казацкаго гетмана *Наливайки*, подъ сильнымъ давленіемъ котораго, какъ извѣстно, главнымъ образомъ, состоялось благопріятное для православныхъ постановленіе на Варшавскомъ сеймѣ въ 1609 году, чтобы — *какъ православныхъ, такъ и уніатовъ оставить при положеніи in statu quo, т. е. сохраняя на будущее время неприкосновенными юридическія и имущественныя права тѣхъ и другихъ* (Акты Вилен. Археографич. Ком., VIII т., стр. 86). Для убѣдительности въ правдоподобности этого объясненія достаточно сослаться на два письма митрополита Ипатія Потѣя отъ 1609 г.—одного къ коронному маршалу Тризнѣ, а другого къ Литовскому канцлеру Сапѣгѣ, въ которыхъ онъ, между прочимъ, съ озлобленіемъ говоритъ *о православныхъ*, какъ объ „*ордѣ Наливайки*“ (Вилен. Археографич. Сборникъ, VI т., стр. 161 и 165).

***) См. Акты Западной Рос., IV т., № 101.

Дороты Воловичовны (ср. съ стр. 38)—жены Смоленскаго воеводы и Лидскаго старосты Яна Абрамовича на Ворняхъ (ср. съ стр. 41). Далѣе, подъ №№ 13, 14 и 15 мы находимъ весьма подробное описаніе того невѣроятнаго безчинія, которое произвели въ вышепомянутой новоотстроенной церкви Святого Духа, во время перваго отправленія въ ней пасхальнаго богослуженія, въ 1598 году, іезуитскіе студенты, и того, столь же невѣроятнаго, хотя по тогдашнимъ обстоятельствамъ вполнѣ понятнаго *) терпѣнія, съ которымъ православные вынесли это оскорбленіе и поруганіе своей святыни. Но это былъ не единственный случай нападенія на мирную обитель. Документы подъ №№ 49 (упом.), 52, 66 и 231 ясно свидѣтельствуютъ, что такія нашествія были почти обыкновеннымъ дѣломъ ея враговъ. Въ актахъ подъ №№ 44 и 45 за 1610 годъ мы знакомимся съ однимъ изъ самыхъ печальныхъ фактовъ въ монастырской жизни—разумѣемъ распоряженіе короля Сигизмунда III-го о закрытіи братской типографіи, сожженіи и истребленіи книгъ, напечатанныхъ въ ней противъ уніи и въ защиту православія, и, наконецъ, о заключеніи въ тюрьму наборщиковъ вмѣстѣ съ авторами этихъ книгъ. Добавимъ еще къ предыдущему, что актъ подъ № 92 (1736 г.) даетъ намъ уразумѣть, къ какимъ удивительно-смѣлымъ и вмѣстѣ съ тѣмъ недостойнымъ пріемамъ прибѣгали іезуиты, чтобы уловлять въ свои сѣти души православныхъ христіанъ даже на ихъ смертномъ одрѣ.

3) *Документы, относящіеся къ Виленскому Свято-Троицкому монастырю—подъ №№* 5, 8, 10, 28, 28, 32, 33, 34, 35, 36, 40, 45, 47, 52, 53, 59, 60, 61, 71, 72, 73, 78, 80, 84, 94, 99, 100, 102 и 107, не могутъ быть также выдѣляемы и разсматриваемы внѣ связи съ церковною уніею. Послѣ отнятія этого монастыря въ 1609 году у православнаго архимандрита Самуила Сенчилы и передачи его Вельямину

---

*) Нужно помнить, что постройка этой церкви производилась безъ королевскаго позволенія (какъ въ этомъ можно убѣдиться изъ приведеннаго нами выше королев. листа отъ 29 Августа 1596 г.), что королевская власть смотрѣла на ея сооруженіе гнѣвнымъ взоромъ, предвидя въ ея существованіи будущее гнѣздо „*для большаго ереси и бунтовъ разширенья*“, и поэтому предписывала магистрату остановить всѣ дальнѣйшія ея работы (см. тамъ же), что въ 1597 г. (№ 12) возный удостовѣрился, что работы эти все таки продолжаются—*безъ разрѣшенія подлежащихъ свѣтскихъ властей*, и что, безъ всякаго сомнѣнія, при таковомъ же порядкѣ вещей была окончена и вся ея постройка и начато богослуженіе. Если бы, повторяемъ, при подобномъ положеніи дѣла, православные богомольцы рѣшили съ *силою* выгнать изъ своего храма безчинныхъ студентовъ, а тѣмъ болѣе нанести имъ *побои*, то нѣтъ почти ни малѣйшаго сомнѣнія въ томъ, что одного этого предлога было бы достаточно для враговъ православія, чтобы, принявъ этотъ случай за *бунтъ* и *нарушеніе общественнаго спокойствія* со стороны православныхъ, на другой же день его закрыть, а можетъ быть—и совсѣмъ разрушить. Въ *терпѣніи и великомъ смиреніи православныхъ* въ данномъ случаѣ заключалось *все ихъ спасеніе и цѣлость ихъ новаго храма!* Эта же мысль, какъ намъ кажется, выражена и въ словахъ самаго акта: „што все (т. е. безчинія іезуитскихъ студентовъ) хрестьяне съ *плачемъ* и съ *покорою* терпѣли“ (стр. 34).

Рутскому, унія образовала здѣсь настоящее свое гнѣздо. Отсюда, послѣ уніатскихъ митрополитовъ, происходила вся борьба съ мѣстными силами православія; отсюда чинились всѣ вооруженныя нападенія на православный Духовъ-монастырь и его духовныя процессіи; отсюда происходила попытка отнять у Духовскаго братства его дома, лишить его древнихъ привилегій и оспорить у него самый титулъ братства. Въ подтвержденіе того, какого рода дѣла способны были твориться и творились въ этомъ новосозданномъ уніатскомъ гнѣздѣ, можетъ послужить слѣдующее происшествіе, разсказанное въ документѣ подъ № 60. 5-го Апрѣля 1637 г. мимо Троицкаго монастыря проходила православная погребальная процессія. На эту процессію напали—Троицкій настоятель, монахи и подущенная ими толпа народа. Среди произведеннаго между православными христіанами смятенія, они, между прочимъ, схватили здѣсь православнаго мѣщанина—скорняка Павла Семеновича, котораго и затащили въ Троицкій монастырь и засадили *въ куницу* (желѣзный ошейникъ, укрѣпленный однимъ концомъ въ каменную стѣну, а другимъ обхватывающій шею преступника и запираемый на замокъ), угрожая избить его постронками, если онъ не сознается въ какомъ-то имъ учиненномъ *гвалтѣ* и не перестанетъ ходить въ Свято-Духовскую церковь. Когда, предувѣдомленный православными, явился сюда возный и выслушалъ жалобу и показаніе засаженнаго въ куницу, даже и тогда, не стѣснялись его присутствіемъ, настоятель и монахи съ озлобленіемъ кричали: «*пусть выдаютъ оные* (Св.-Духовскіе) *схизматическіе попы, что скоро и съ ними самими будетъ поступлено точно также; въ скоромъ времени мы ударимъ въ колокола—и тогда всѣхъ ихъ съ корнемъ вывернемъ изъ мѣста*». За другими, подобными же примѣрами мы отсылаемъ самаго читателя къ VIII т. актовъ, предоставляя на его же долю и оцѣнку подобныхъ фактовъ. Прибавимъ еще, что акты подъ №№ 78, 80, 84, 94, 99, 100 и 102 не совсѣмъ свидѣтельствуютъ объ уваженіи землевладѣльцевъ римско-католическаго исповѣданія къ поземельной собственности *соединенныхъ съ ними уніатскихъ братьевъ*, такъ какъ они всѣ заключаютъ въ себѣ жалобы Троицкаго монастыря о наѣздахъ на его имѣнія.

4) Кромѣ Свято-Духов. и Троицкаго монастырей, какъ въ настоящемъ первомъ отдѣлѣ, такъ и въ другихъ отдѣлахъ VIII-го тома, мы находимъ болѣе или менѣе обстоятельныя извѣстія и свѣдѣнія и о многихъ другихъ *Виленскихъ русскихъ церквахъ*, — какъ-то: *о Воскресенской* (стр. 9, 10, 16, 17, 552), *о Георгіевской* («святого Юрья»,—стр. 129, 130, 552 и 553), *объ Ивановской* (стр. 6, 7, 15, 16, 17, 131, 260, 559), *о Никольской Перенесенской* (стр. 21), *о Петровской* (стр. 116), *о Покровской* (стр. 6, 7, 9, 10, 11, 89, 406), *о Пречистенской, соборной*, (стр. 5, 11, 16, 17, 26, 27, 67, *съ монастыремъ* «святое Пречистое»,—70, 89, 137, 460, 461, 468, 472, 559, 562, 563), *о Пятницкой* (стр. 16, 17, 76), *о Рождественской*

Пресв. Богородицы (стр. 19, 20, 21, 22, 23 и 89) и, наконецъ, *о Спасской* (стр. 5; 9, 10, 16, 17, 70).

5) *Въ документахъ* (также частью разсыпанныхъ по всему VIII тому), *касающихся Вилен. Евангелическаго (Кальвинскаго) Збора,* обрѣтаются слѣдующія свѣдѣнія: объ основаніи и его первомъ мѣстонахожденіи (стр. 1, 6, 7, 10, 15, 135, 260, 386, 399, 405—410, 468, 470); о возбраненіи Доминиканскими монахами пропускать мимо своего монастыря (по Трокской, въ актахъ нерѣдко называемой *Свято-Духовской*, улицѣ) тѣла умершихъ кальвинистовъ (стр. 505); о протестѣ Евангеликовъ противъ насилій и притѣсненій римско-католиковъ по поводу нападенія и разграбленія ими збора и отказа королевскихъ коммиссаровъ разобрать это дѣло; и о захватѣ Литовскимъ канцлеромъ Сапѣгою фундушоваго имѣнія, принадлежащаго збору.

6) Наконецъ, кромѣ документовъ, прямо или косвенно относящихся къ религіозной сторонѣ жизни Виленскихъ горожанъ, мы имѣемъ въ настоящемъ церковномъ отдѣлѣ и частью въ первомъ прибавленіи еще значительное количество другихъ актовъ, которыхъ содержаніе, главнымъ образомъ въ имущественныхъ интересахъ, касается—*Кейданскаго* монастыря (№ 64, 1665 г.) *Борунской* церкви и монастыря (№ 75—1698 г., № 76—1700 г. и № 79—1711 г.), *Купятицкаго* монастыря (№ 77, 1702 г.), *Минскаго* женскаго монастыря (№№ 81, 82, 1711 г.) *Пинскаго* женскаго монастыря (№ 83, 1711 г.), *Жировицкаго* базиліанскаго монастыря (№ 85, 1713 г.) безуспѣшности уніатской миссіи между православными въ *городѣ Мозырѣ* (№ 90, 1731 г.), *Губинской* церкви (№ 91, 1736 г.), *Владимірскаго* женскаго монастыря (№ 95, 1746 г.), *Ковенской* православной церкви (№ 103, 1772 г.), *Берестейскаго* базиліанскаго монастыря (№ 104, 1784 г.), *Новодворскаго* монастыря (№ 228, 1648 г.) и *Онуфріевскаго* монастыря (№ 129, 1648 г.) Изъ перечисленныхъ здѣсь документовъ наибольшій интересъ имѣютъ тѣ, которые относятся къ Борунской церкви и монастырю и къ уніатской миссіи въ г. Мозырѣ. Мы считаемъ весьма умѣстнымъ привести здѣсь полное содержаніе послѣдняго документа (подъ № 90) въ томъ видѣ, какъ оно напечатано въ самомъ актѣ:

„Базиліане, проживающіе на миссіи въ Мозырѣ и разныхъ другихъ мѣстахъ Кіевской епархіи, приносятъ жалобу на Оскерковъ — отца и сына, Мозырскаго ландвойта Опоку, королевскаго дворянина Еленскаго и разныхъ другихъ лицъ по поводу нижеслѣдующихъ событій: уніятскіе миссіонеры, поселившись въ Мозырѣ, получили въ свое вѣдѣніе монастырь съ разными фундушами; они ревностно занимались своей миссіей и многихъ лицъ присоединили къ уніи въ то время, когда дѣла ея понесли значительный ущербъ въ провинціяхъ, отошедшихъ къ Москвѣ, гдѣ уніяты были принуждены опять перейти въ право-

славіе; при такихъ обстоятельствахъ противъ уніятовъ возстали православные и подъ покровительствомъ вышепомянутыхъ Оскерковъ начали дѣлать имъ разныя притѣсненія, какъ то: Мозырскій ландвойтъ, уполномоченный отъ Оскерковъ, вмѣстѣ съ православными мѣщанами, на посрамленіе уніятовъ, возобновилъ и вновь выстроилъ разные сараи и конюшни на церковной уніятской землѣ; позабиралъ уніятскія земли и доходы съ нихъ употребляетъ на поддержку православныхъ церквей; наслалъ рыбаковъ на монастырское озеро, которые вмѣстѣ съ другими православными совершенно опустошили оное; при этомъ они бранили уніятскихъ монаховъ и вообще насмѣхались надъ католической вѣрой, говоря, что дѣлаютъ это съ разрѣшенія своихъ патроновъ; произвелъ грабительство на сѣнокосахъ, чѣмъ поставилъ въ затруднительное положеніе хозяйство миссіонеровъ. Въ 1727 году священникъ Михайловской церкви Аѳанасій Добиничъ вошелъ было въ сношеніе съ уніятами и объявилъ своимъ прихожанамъ, чтобы они молились за папу и короля; но Оскерки постарались немедленно удалить его отъ церкви, посадили его въ тюрьму, заковали въ цѣпи и взяли съ него присягу, что онъ останется вѣренъ православію, и когда помянутый священникъ по выходѣ изъ тюрьмы произнесъ присягу уніи, Оскерки лишили его прихода; теперь этотъ священникъ скрывается по темнымъ мѣстамъ, а на его мѣсто назначенъ другой человѣкъ, крайне неспособный къ этому дѣлу. Отправляя сына своего на Мозырское староство отецъ Оскерко сказалъ горожанамъ: *„не бойтесь, дѣтки, я сохраню васъ при вашей вѣрѣ“*, и когда истецъ сталъ убѣждать его, чтобы онъ воздержался отъ непріязненныхъ дѣйствій противъ уніи, то Оскерко сказалъ ему: „что ты желаешь быть Іосафатомъ?“ Дѣйствительно Оскерко сдержалъ свое слово и неоднократно оказывалъ поддержку православнымъ вопреки протестамъ многихъ католическихъ обывателей Мозырскаго повѣта; онъ заступался за нихъ даже тогда, когда уніятскіе миссіонеры, пріѣхавшіе на Срѣтенскій сеймикъ, подверглись вооруженному нашествію отъ православныхъ, такъ что непремѣнно были бы убиты, если бы за нихъ не заступились обыватели-католики. Такимъ же опасностямъ подвергаются и прочіе миссіонеры, когда пріѣзжаютъ въ Мозырь къ своему оффиціалу. Не малыя притѣсненія дѣлаетъ уніятамъ Мозырскій ландвойтъ Опока. Такъ онъ поноситъ фундаторку уніятовъ Комаровскую за то, что она ввела уніятовъ въ Мозырь и поддерживаетъ ихъ; отнялъ у уніятовъ фольварокъ; вмѣстѣ съ другими православными посрывалъ съ церкви митрополичьи универсалы и побросалъ ихъ въ грязь; захватилъ изъ церкви св. Михаила большую позолоченную чашу и держитъ ее у себя; безъ всякаго права преслѣдуетъ смѣшанные браки, и католичкамъ, вышедшимъ замужъ за православныхъ, позволяетъ переходить въ православіе. Въ 1729 году отецъ Оскерко захватилъ имѣніе базиліанокъ и владѣетъ имъ; въ 1731 году по его же ходатай-

ству было отдано Борисковичевское староство кальвину Еленскому, который немедленно изгналъ изъ него уніятскаго священника и церковь передалъ православному священнику; также точно отнята отъ уніятовъ и церковь въ Березовѣ и Копалкевичахъ. Въ имѣніи Оскерки священникъ перешелъ было въ унію и отслужилъ въ Мозырѣ у іезуитовъ уніятскую обѣдню; но когда возвратился домой, то его прихожане обнаружили явное намѣреніе прогнать его, что и сдѣлали бы, если бы онъ не пообѣщалъ остаться при прежнихъ обрядахъ; своевольные крестьяне не были за это наказаны, напротивъ того, подвергся преслѣдованіямъ священникъ."

II.

Королевскія привилегіи, листы и универсалы Королей и разныхъ правительственныхъ лицъ.

Документовъ этого рода напечатано въ настоящемъ отдѣлѣ—47. Они составляютъ акты различныхъ правительственныхъ распоряженій, относящихся къ благосостоянію и огражденію правъ какъ цѣлой рѣчи-посполитой, такъ и отдѣльныхъ сословій и личностей. Изъ нихъ двѣнадцать имѣетъ прямое отношеніе къ интересамъ жителей *города Вильны.* Такъ мы здѣсь знакомимся съ привилегіями и листами польскихъ королей—Михаила (№ 112, 1669 г.), подтверждающаго уставъ и правила одного изъ древнѣйшихъ городскихъ цеховъ скорняжскаго братства,—Августа II-го (№ 113, 1669 г.), подтверждающаго права мѣщанъ такъ называемаго Виленскаго Городничества на свободу отъ постоевъ гостей во время сеймовыхъ съѣздовъ,—Станислава Лещинскаго (№ 114, 1708 г.), освобождающаго городъ отъ годичнаго взноса казенныхъ пошлинъ, по причинѣ наложенія на него шведскимъ войскомъ (при Карлѣ XII) громадной контрибуціи въ 44,000 битыхъ талеровъ,—Сигизмунда Августа, (№ 115, 1550 г.) ограждающаго отъ излишнихъ поборовъ продажу въ городѣ деревянныхъ хозяйственныхъ издѣлій,—его же (№ № 119 и 120, 1592 г.), обезпечивающаго положеніе Виленскаго королевскаго монетчика Петра Платина,—Сигизмунда III-го (№ 121, 1593 г.), дарящаго своему скарбовому служебнику Скорульскому два дома въ городѣ,—его же (№ 128, 1610 г.), разрѣшающаго допустить въ городъ чужихъ каменщиковъ для усиленія работъ при возобновленіи города послѣ сильнаго и опустошительнаго пожара, и, наконецъ, Августа II-го (№ 148, 1713 г.), предписывающаго магистрату не обременять мѣщанъ излишними поборами и не чинить имъ другихъ несправедливостей. Къ этому же предмету, т. е. къ интересамъ *города Вильны* слѣдуетъ отнести еще четыре документа подъ №№ 134, 138, 142 и 149, изъ которыхъ—въ первомъ идетъ дѣло о сборѣ къ 1673

году пошлинъ съ напитковъ (по 10 шеляговъ съ 3-хъ грошей) съ трехъ Виленскихъ юриздикъ—духовной, шляхетской и городской, на основаніи сеймоваго постановленія; во второмъ Виленскій воевода Янъ Сапѣга строго напоминаетъ Виленскимъ мѣщанамъ своей воеводской юриздики и юриздики Нейбургской княгини исправно вносить капщизныя пошлины съ медовъ, водки и пива на каплицу Литовскаго патрона св. Казиміра; въ третьемъ литовскій гетманъ Людовикъ Потѣй (подъ 1710 г.) дѣлаетъ распоряженіе объ огражденіи города и его окрестностей отъ появившейся шайки разбойниковъ, а въ третьемъ онъ же приказываетъ польскому войску очистить отъ постоевъ православный Свято-Духовскій монастырь.

Къ *городу Полоцку* относятся три документа: листъ короля Стефана Баторія (№ 110, 1582 г.), которымъ онъ оповѣщаетъ Полоцкаго воеводу о дарованіи имъ городу привилегіи на магдебургское право, и два листа (№ 111, 1591 г., № 124, 1593 г.) Короля Сигизмунда III-го объ освобожденіи мѣщанъ отъ стараго мыта (кромѣ соляной и восковой пошлинъ и замковой стражи).

Въ документахъ подъ №№ 117, 118, 127, 129, 130, 131, 135, 136, 137 и 144, мы знакомимся съ правительственными распоряженіями касательно разныхъ пошлинныхъ и податныхъ сборовъ, почтоваго устройства и военнаго вооруженія. Такъ, подъ 1555 г. производится въ теченіи трехъ лѣтъ податной сборъ съ каждой сохи—въ пару воловъ или одну лошадь—по десяти грошей (№ 118); въ 1610 г. собирается чрезвычайная подать на войну, которая ведется со Шведами въ Инфлянтахъ (№ 127); въ 1640 г. дѣлается распоряженіе объ отмѣнѣ сбора подобной же подати по поводу заключенія мира съ Оттоманской портой (№ 129); подъ 1674 и 1712 гг. мы имѣемъ сходное напоминаніе купцамъ и шляхтѣ великаго кн. Литовскаго не уклоняться отъ уплаты казенныхъ пошлинъ за провозимые ими товары, не провозить подъ своимъ именемъ чужихъ товаровъ, оплачивать пошлины *доброю прусскою* монетою, евреямъ вовсе не дозволяется быть администраторами пошлинъ №№ 136 и 144); подъ 1674 г. обращается просьба къ генеральному почтъ-магистру Рейнгольду Бизингу поддержать и на будущее время почтовое дѣло въ вел. кн. Литовскомъ (№ 135); въ 1575 г. посылается войско въ Инфляндскую область, для отраженія Московскаго великаго князя (№ 117); въ 1651 г. поручается капитану гвардіи Горецкому формированіе отряда войска изъ 200 человѣкъ, для усиленія оборонительныхъ средствъ по случаю военнаго времени; и, наконецъ, въ 1664 г. объявляется посполитое рушеніе для продолженія Московской войны (№ 131).

Что же за симъ касается остальныхъ документовъ, исключая №№ 143, 145, 146, 152, 153 и 155, имѣющихъ въ виду обезпеченіе подводами и провіантомъ русскихъ войскъ, стоявшихъ въ предѣлахъ рѣчи-посполитой—при Петрѣ Великомъ и въ позднѣйшее время, то они относятся къ самымъ разнообразнымъ предметамъ.

Такъ, подъ №№ 108 и 109, (1576 и 1577 г.) мы имѣемъ двѣ привилегіи Масальскому на Немоноитское лѣсничество и Перстунскій дворъ; подъ № 116 (1554 г.)—привилегію на основаніе мѣстечка Мосаръ; подъ № 122 (1593 г.)—сеймовое постановленіе о порядкѣ судопроизводства въ глав. Литов. трибуналѣ; подъ № 123, (1593 г.)—королевское распоряженіе не обижать прусскихъ подданныхъ; подъ № 125 (1605 г.)—королевскій универсалъ свѣтскимъ судамъ о томъ, чтобы они, по поводу нѣкоторыхъ декретовъ, состоявшихся въ нихъ по жалобѣ Св. Духов. православнаго монастыря на уніат. митрополита Ипатія Потѣя, на будущее время подобныхъ жалобъ, какъ имъ несвойственныхъ, не принимали и по нимъ не постановляли своихъ декретовъ; подъ № 133 (1671 г.)—королевскій же универсалъ не обижать крестьянъ Сумилишскаго староства; и, наконецъ, подъ № 151 (1733 г.) универсалъ стражника вел. кн. Литовскаго А. Потѣя о защитѣ свободно избраннаго короля Станислава Лещинскаго.

III.

Инструкціи и сеймиковыя постановленія.

Виленскій гродскій судъ далъ для этого отдѣла весьма мало докуменотовъ—одно постановленіе (№ 156) всего Литовскаго дворянства на Виленскомъ съѣздѣ въ 1593 г., два (№№ 158 и 161) дворянъ Виленскаго воеводства въ 1671 и 1712 годахъ, и 7 инструкцій (№№ 157, 159, 162, 163, 164, 165 и 166) дворянъ того же Виленскаго воводства и Стародубовскаго повѣта. Изъ двухъ вышепомянутыхъ постановленій въ одномъ идетъ рѣчь о назначеніи подымной подати для вооруженія 5000 человѣкъ войска по поводу ожидаемаго нападенія со стороны Оттоманской порты, а въ другомъ дѣлаются соображенія: что дѣлать по поводу требованія княземъ Рѣпнинымъ провіанта для русскихъ войскъ, когда на основаніи трактатовъ съ царемъ Петромъ Великимъ воеводство не обязано давать такого провіанта? Что же за симъ касается перваго постановленія всего Литовскаго дворянства, то содержаніе его подходитъ подъ общую мысль, выражонную во всѣхъ инструкціяхъ. Общая же эта мысль въ разсматриваемыхъ инструкціяхъ заключается въ томъ, что дворянство въ нихъ прежде всего выражаетъ свою заботливость объ общемъ благѣ государства, для чего указываетъ на разныя мѣры и рекомендуетъ различныя средства. Повторяемые здѣсь одни и тѣ же совѣты и предложенія—это: заботиться о внутренней и внѣшней безопасности рѣчи-посполитой, организовать военныя силы страны, изыскивать средства къ ихъ содержанія, для чего подати—обычный источникъ этихъ средствъ, должны быть слагаемы съ шляхетскихъ имѣній, принять мѣры къ улучшенію монетной системы въ краѣ, строго

слѣдить за неприкосновенностью особенныхъ правъ Литвы и Короны, и, наконецъ, усугубить мѣры строгости противъ попытки крестьянъ къ побѣгамъ, къ переходу съ мѣста на мѣсто, къ желанію ихъ пробить себѣ дорогу въ духовное званіе и т. под.—Что же за симъ касается тѣхъ чертъ, которыя составляютъ особенности каждой инструкціи, то болѣе или менѣе достойныя изъ нихъ вниманія легко перечислить:

Такъ, на Виленскомъ сеймикѣ 1594 года (№ 157), дворянство хлопочетъ о присоединеніи Эстоніи къ Коронѣ и Литвѣ; отвергаетъ незаконную попытку Люблинскаго сейма присоединить къ Коронѣ часть Берестейскаго воеводства; указываетъ на необходимость принятія мѣръ къ прекращенію возникшихъ религіозныхъ смутъ (начало зарожденія церковной уніи); предлагаетъ сохранить неприкосновенность Лифляндской конституціи и т. под. На томъ же сеймикѣ 1724 года (№ 162), постановляется: уступить настояніямъ Прусскаго двора предоставленіемъ этому княжеству *королевскаго титула*; требовать непремѣннаго наказанія Торунскихъ диссидентовъ, сжегшихъ католическіе образа; объявить *прескриптами* (исключенными изъ общества) всѣхъ католиковъ, переходящихъ въ лютеранство; не допускать диссидентовъ къ возобновленію своихъ зборовъ; для прекращенія постоянныхъ безпорядковъ студентовъ Виленской іезуитской академіи требовать сеймиковаго постановленія о томъ, чтобы виновныхъ позволено было позывать въ гродскіе и земскіе суды, или же подвергать отвѣтственности за ихъ проступки самыхъ ксендзовъ іезуитовъ на ихъ имѣніяхъ, и проч.—На томъ же сеймикѣ 1729 года (№ 163) посламъ дворянства поручается ходатайствовать объ удовлетвореніи просьбы уніатскаго митрополита Шептицкаго касательно допущенія его въ сенатъ, *) но съ единственнымъ условіемъ, если онъ приметъ католицизмъ; ходатайствовать о подтвержденіи конституціи относительно равномѣрнаго распредѣленія офицерскихъ должностей между уніатами и католиками, и т. дал. Наконецъ, на Стародубовскомъ сеймикѣ 1766 года (№ 166) дворянство требуетъ, чтобы при назначеніи на служебныя мѣста всегда отдавалось преимущество католикамъ предъ диссидентами, ходатайствуетъ объ изданіи законовъ въ отдѣльныхъ книгахъ, о сохраненіи конституціи, предоставляющей право Курляндскому герцогу Бирону на Курляндію и Семигалію, о канонизаціи останковъ доминиканца Фабіана изъ Столбцовъ, о возвращеніи отъ

*) Нужно замѣтить, что допущеніе уніатскихъ епископовъ, наравнѣ съ католическими, въ засѣданія сената было однимъ изъ первыхъ условій, которыми въ началѣ уніи старались склонить православныхъ епископовъ къ признанію провозглашеннаго соединенія церквей или къ переходу въ унію. Настоящее замѣчаніе дворянства относительно митрополита Шептицкаго есть какая-то горькая насмѣшка надъ уніатскимъ довѣріемъ, надъ жертвою, которая попала въ искуственно разставленныя сѣти.

Москвы забраныхъ актовыхъ книгъ Смоленскаго воеводства *), о назначеніи на мѣста опатовъ лицъ изъ родовитой шляхты равно какъ и на мѣста базиліанскихъ генераловъ.

Кончая на этомъ наши замѣтки объ инструкціяхъ, которыми дворянство Виленскаго воеводства и Стародубовскаго повѣта снабжало своихъ пословъ, отправляемыхъ на главные сеймы, мы считаемъ излишнимъ входить въ подробную оцѣнку ихъ значенія для науки. Относительный интересъ этого рода документовъ уже нѣсколько разъ былъ выясненъ Коммиссіею въ ея предыдущихъ изданіяхъ, но съ особенною обстоятельностью въ IV томѣ актовъ.

За симъ мы считаемъ долгомъ обратить вниманіе читателя въ настоящемъ отдѣлѣ, еще на одинъ весьма интересный документъ. Это постановленіе спеціальной коммиссіи въ 1712 году (№ 160) *о внутреннемъ устройствѣ города Вильны.* Въ коммиссіи этой участвовали всѣ городскія сословія, какъ свѣтскія, такъ и духовныя.—Вотъ сущность мѣръ, принятыхъ этою коммиссіею и практиковавшихся 163 году тому назадъ въ г. Вильнѣ: въ празличные дни до окончанія проповѣди не отворять ни шинковъ, ни лавокъ, подъ опасеніемъ шрафа въ 8 коп. гр. и конфискаціи товара; мѣры для питей и хлѣбныхъ веществъ употреблять только цеховаго издѣлія и одобренныя городскою властію; пропорцію изготовляемыхъ для продажи хлѣбныхъ и другихъ съѣстныхъ припасовъ увеличить — соотвѣтственно цѣнѣ хлѣба на базарѣ; женамъ ремесленниковъ и вообще низшихъ сословій не носить шолковыхъ матерій; съ оружіемъ никому по городу не ходить; евреямъ золотыхъ дѣлъ мастерствомъ вовсе не заниматься, такъ какъ они первые укрыватели всякаго мошенничества; евреямъ—портнымъ и скорнякамъ работы для христіанъ не производить, безъ приписки къ христіанскому цеху; евреямъ и татарамъ не держать христіанской прислуги — подъ опасеніемъ шрафа въ 100 гривенъ; евреямъ, какъ перекупщикамъ, такъ и другимъ, не выходить на базаръ для закупокъ съѣстныхъ припасовъ ранѣе 9-ти часовъ утра; евреи не должны мѣшать христіанскимъ торговцамъ и вообще не должны выдвигаться на другія улицы изъ указанныхъ имъ мѣстъ торговли и жительства; цирульничье занятіе внѣ цеха строго воспрещается; занимающіеся шинкарствомъ подъ чьею бы-то ни было юрисдикціею обязаны уплачивать питейныя пошлины; пріѣзжающіе купцы свои товары, напр. матеріи, обязаны продавать только гуртомъ; шинки и торговля въ монастыряхъ и подобныхъ учрежденіяхъ не допускаются; поденщикамъ опредѣляется плата 15 грошей въ день

*) Принялъ ли Виленскій общій сеймъ (1766 г.) мѣры къ выполненію этого ходатайства—не извѣстно; только въ новообразованный въ 1853 году Виленскій Центральный Архивъ передано на храненіе всего 17 весьма незначительныхъ по объему и содержанію актовыхъ книгъ *Смоленскаго земскаго суда* за 1653—1794 годы.

на своемъ хлѣбѣ; воспрещается ввозить изъ-заграницы копѣечную монету для замѣны ею таляровой и тынфовой монеты, такъ какъ чрезъ это возвышается цѣнность монеты; такъ какъ пріѣзжающіе въ городъ торговцы сбиваются въ опредѣленіи цѣнности таляровой и тынфовой монеты, то полагается считать въ талярѣ 8 злотыхъ и по столько же тынфовъ; о празношатающихся людяхъ, чрезъ которыхъ бываютъ великій вредъ и опасности для города, домохозяева обязываются доносить въ судъ,—подъ опасеніемъ шрафа въ 40 копъ гр.; принудить торговцовъ чаще обращаться къ ратушнымъ вѣсамъ для увеличенія городскаго дохода; запретить дѣлать отверстія въ городской стѣнѣ и близко строить къ ней дома, а съ домовъ уже стоящихъ возлѣ нея взимать особыя пошлины; здоровыхъ нищихъ домохозяевамъ у себя не держать, а отъ костеловъ они прогоняются дѣйствительными нищими; печныя трубы держать въ исправности во избѣжаніе опасности отъ пожара; во время пожара всякъ долженъ спѣшить на помощь, съ чѣмъ можетъ, но не съ цѣлью красть; домохозяевамъ очищать грязь и мусоръ предъ своими домами; на улицахъ, и предъ запустѣлыми сосѣдними домами; грязи и мусора не вываливать на городскихъ площадяхъ и пустопорожныхъ мѣстахъ, а вывозить за городъ въ очищеніи города отъ накопившихся большихъ кучъ мусора должны принимать участіе всѣ домохозяева; торговки сѣмянами обязываются каждую суботу чистить канавки и улицу возлѣ ратушнаго зданія; продавцы хлѣба, пирожники, торгующіе на локтевую мѣру и всякіе др. мелкіе торгаши не должны укрываться съ своей торговлей въ разныхъ жидовскихъ переулкахъ, но производить ее въ указанныхъ городской властью мѣстахъ, и съ уплатою узаконенныхъ пошлинъ; и, наконецъ, отверстія на срубахъ или ямахъ, находящихся по среди улицъ и въ др. мѣстахъ, должны быть тщательно закрываемы.

IV.

Акты юридическіе.

Документы, напечатанные подъ этимъ заглавіемъ, внесены Коммиссіею въ этотъ отдѣлъ только ради ихъ общей юридической формы. Такихъ же документовъ, которые по своему внутреннему содержанію имѣли бы право носить это названіе, которые бы содержали въ себѣ что-либо новое и поучительное для юридической науки, здѣсь можно считать только два. Всѣ же прочіе акты напечатаны здѣсь по другимъ причинамъ, которыхъ надо искать отдѣльно въ содержаніи каждаго документа; этихъ причинъ, разумѣется, столь же много, какъ много тѣхъ чертъ, очень часто случайныхъ, которыя въ глазахъ Коммиссіи дѣлали тотъ или другой актъ достойнымъ печати и въ томъ или другомъ отношеніи интереснымъ для науки.

Разсматривая такимъ образомъ послѣдняго рода документы, мы можемъ подраздѣлить ихъ, для удобства обозрѣнія ихъ содержанія, на слѣдующія отдѣльныя рубрики, придерживаясь того—къ чему имѣютъ болѣе или менѣе близкое отношеніе связывающіе ихъ внутренніе научные признаки.

1) Документы, прямо или косвенно касающіеся *города Вильны и интересовъ ея жителей*, находятся подъ №№ 1, 175, 178, 179, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 189, 193, 194, 196, 197, 201, 204, 212, 219, 220, 222. Изъ нихъ мы, въ частности, почерпаемъ слѣдующія, болѣе или менѣе, интересныя и любопытныя свѣдѣнія: *объ Евангелическомъ сборѣ* *) (№№ 1, 175, 194, 201, 220, 222 и 223); *объ извѣстныхъ русскихъ типографахъ Леонѣ Кузьмичѣ и Лукашѣ Ивановичѣ Мамоничахъ* (№№ 182, 183, 185 и 187); *объ іезуитскихъ студентахъ* (№№ 179, 186, 189, 196 и 197); объ одной изъ древнихъ улицъ города, называемой *Смылинской* или *Кузьмо-Демьяновскою* (нынѣшняя Андреевская), на которой, между прочимъ стояли каменные дома Кричовскаго старосты Богдана Ивановича князя Соломерецкаго и Слонимской старостянки Гальшки (Елены) Михаиловны Воловичовны—жены князя Александра Ярославича Головчинскаго (№ 178, 1594 г.); о моровомъ повѣтріи въ городѣ и его окрестностяхъ въ 1602 г. (№ 184); о кражѣ серебра изъ *монетнаго двора* (193, 1618 г.); о духовномъ завѣщаніи *православнаго русскаго мѣщанина и купца Христофора Соколовскаго*, который, завѣщая похоронить себя въ Св.-Духовской церкви, записываетъ на нее и существующій при ней госпиталь, весьма значительный денежный вкладъ (№ 204, 1673 г.); о великихъ злоупотребленіяхъ *магистратскаго управленія* (№ 212, 1776 г., № 212, 1776 г.), и, наконецъ, о пяти домахъ мѣщанъ-*медоварцевъ*, которые давали свѣчи на каѳедральный костелъ св. Станислава, но были отклонены отъ этой обязанности Литовскимъ скарбнымъ ключникомъ Исайковскимъ.

2) Документы, касающіеся *Витебскихъ мѣщанъ*—подъ №№ 186, 190, 191, 192, 195, 198 и 230, достаточно свидѣтельствуютъ, что жизнь этого сословія въ разныя времена мало представляла отраднаго—по причинѣ, главнымъ образомъ, тѣхъ притѣсненій и несправедливостей, которыя имъ то и дѣло приходилось испытывать отъ своихъ городскихъ властей—этихъ первыхъ блюстителей закона и правосудія. Напр. какой нибудь городской писарь схватываетъ на улицѣ честнаго мѣщанина и тутъ же, среди бѣлаго дня, публично, велитъ подвергнуть его жестокому тѣлесному наказанію постромками; мало того, онъ идетъ въ домъ избитаго, грабитъ его имущество и подвергаетъ подобному же тиранству и его жену. Другіе мѣщане—товарищи избитаго зовутъ возныхъ составить актъ освидѣтельствованія и внести его

---

*) Для единства предмета эти документы нами были присоединены къ подобнымъ же, находящимся въ первомъ отдѣлѣ актовъ, и расположены въ особую рубрику.

въ судныя книги; возные составляютъ актъ, но не являютъ его въ судъ, опасаясь мщенія злодѣя-писаря (№ 186, 1607 г.). Въ другомъ случаѣ городской войтъ (князь Михаилъ Друцкій-Соколинскій) приказываетъ своимъ управляющимъ-гайдукамъ дѣлать съ мѣщанъ всякаго рода незаконные поборы,—при чемъ усердные слуги исправно грабятъ и самое имущество ихъ (№№ 190 и 192, 1615 г.). Далѣе городскіе жители и обыватели цѣлаго Полоцкаго воеводства терпятъ большія испытанія отъ шайки грабителей и разбойниковъ, образовавшейся изъ остатковъ волонтеровъ, набранныхъ для отраженія Московскаго непріятеля. Когда предводителей этой губительной шайки, послѣ великихъ и продолжительныхъ усилій, удается схватить и посадить въ тюрьму, Полоцкій подвоевода выпускаетъ ихъ на свободу, при чемъ послѣдніе похваляются оставить по себѣ еще лучшую память (№ 198, 1634 г.). жители Витебска и въ торговлѣ своей терпятъ убытки и обиды.—Такъ Рижскіе купцы употребляютъ всякія хитрости, чтобы во-первыхъ провести мимо Полоцка (рѣкою Двиною) свои товары безъ уплаты постановленныхъ на этотъ счетъ городскихъ пошлинъ, а во-вторыхъ въ Ригѣ выдумываютъ всякаго рода назаконные поборы и пошлины съ товаровъ Витебскихъ купцовъ; а что самое обидное для нихъ — принимаютъ ихъ товары не иначе, какъ считая по 10 пудовъ въ берковецъ, а свой, напр. соль, отпускаютъ только по 9-ти пудовъ въ берковцѣ (№ 191, 1615 г.). Въ Виленскихъ таможняхъ отѣсняютъ Витебскихъ торговцевъ взиманіемъ съ нихъ *стараго мыта*, тогда какъ отъ этого рода пошлинъ они освобождены во всемъ великомъ княжествѣ Литовскомъ древними королевскими привилегіями (№ 230, 1682 г.). Торговля Витебскихъ купцовъ простирается даже до города Королевца—рѣками Виліею и Нѣманомъ (№ 195, 1623 г.).

3) Документы подъ №№ 168, 174, 180 и 199 представляютъ тотъ единственный интересъ, что знакомятъ насъ съ разнообразными предметами *древняго домашняго хозяйства* и *драгоцѣнными предметами роскоши* (золотыя издѣлія и дорогія одежды), при чемъ мы находимъ тутъ же, болѣе или менѣе, подробное обозначеніе *цѣнъ* тѣхъ и другихъ предметовъ.

4) Подъ №№ 213, 214, 215 и 217 мы имѣемъ четыре акта о наѣздахъ Виленскаго подкоморія Николая Ясенскаго на имѣніе *Шешолы*, лежащее въ Виленскомъ повѣтѣ, принадлежащее *Кіевскимъ митрополитамъ*. Изъ этихъ актовъ, кромѣ наблюденія факта насилія, проявляющагося въ различныхъ видоизмѣненіяхъ, легко можно убѣдиться еще въ томъ, что господа, для которыхъ чужая собственность вовсе не составляла предмета неприкосновенности и уваженія, умѣли своимъ насильственнымъ дѣйствіямъ придавать даже характеръ особой хитрости. Такъ, когда митрополичій урядникъ однажды застаетъ на запашкѣ своего грунта крестьянъ Ясенскаго и велитъ имъ прекратить эту незаконную работу—крестьяне

уходятъ, но оставляютъ на мѣстѣ своихъ семь паръ воловъ. Урядникъ, не дождавшись прихода хозяина за этими животными, при возномъ, самъ отгоняетъ ихъ къ Ясенскому, но тотъ не принимаетъ; урядникъ хочетъ гнать ихъ въ городъ, для представленія суду, но Ясенскій изготовляетъ на пути засаду, чтобы избить ихъ погонщиковъ. Такимъ образомъ, уряднику—къ одному убытку, по неволѣ, пришлось присоединить еще и другой—пасти воловъ своего же обидчика....

5) Подъ №№ 169, 170, 171, 173 и 177 мы имѣемъ три акта, относящіеся къ древнему роду *Слуцкихъ князей Олельковичей,* и два духовныя завѣщанія представителей двухъ извѣстныхъ древнихъ *православныхъ дворянскихъ* родовъ,—*Анны Рогозянки княгини Свирской*—жены господарскаго маршалка и Мойшагольскаго державцы Яна Болеславовича князя Свирскаго (№ 173, 1588 г.), и *Острскаго старосты Лаврина Константиновича Ратомскаго* (№ 177, 1594 г.). Оба завѣщателя выражаютъ свою предсмертную волю, чтобы ихъ останки были похоронены въ Виленскомъ православномъ Пречистенскомъ сборѣ, при чемъ первая записываетъ на соборное духовенство свой каменный домъ въ Вильнѣ.

6) Документы подъ №№ 205, 208 и 209 могутъ служитъ лучшимъ доказательствомъ того, съ какою изступленною ненавистью повсюду относилось католическое духовенство къ представителямъ утвердившейся между католиками *протестантской ереси,* т. е. *къ пасторамъ разныхъ евангелическихъ зборовъ.* Нельзя не содрогнуться напр. предъ тою картиною ужаснаго и безчеловѣчнаго истязанія, которому въ 1697 г. подвергъ ксендзъ Купискаго мѣстечка, въ Вилькомирскомъ повѣтѣ, Станиславъ Липовскій, *пастора Соломейскаго збора Андрея Лисецкаго.* Совершенно случайно встрѣтивъ на дорогѣ послѣдняго, ксендзъ насильно завезъ его въ свое имѣніе и здѣсь, связавъ его по рукамъ и ногамъ, въ теченіи цѣлыхъ трехъ дней производилъ надъ нимъ страшныя тиранства, подвергая его, въ зимнюю холодную пору, неустанному бичеванію намоченными веревками. Это неслыханное тиранство, разумѣется, кончилось бы на мѣстѣ смертью несчастнаго пастора, у котораго еще предварительно ксендзъ отнялъ сани, лошадь, деньги, а одежду на половину изрубилъ саблею, если-бы, узнавъ объ этомъ тиранствѣ уже въ городѣ, не явились сюда сами же католики-міряне и не освободили несчастнаго. Впрочемъ, эта услуга дала ему только возможность чрезъ нѣсколько дней умереть *у себя дома* отъ нанесенныхъ ему жестокихъ ранъ и истязаній (№ 205). Поступокъ Ковенскаго ксендза Каминскаго въ 1765 г. съ мѣстнымъ *лютеранскимъ пасторомъ Андреемъ* столь же, можно сказать, мрачнаго характера, хотя благодаря случайному обстоятельству не кончился тѣмъ же, чѣмъ дѣло съ Лисецкимъ. Каминскій, въ сопровожденіи подговоренныхъ и вооруженныхъ ремесленниковъ, сдѣлалъ нападеніе на Лютеранское погребальное шествіе, сталъ ругать пастора Ан-

дрея, принялся таскать его по уличной грязи, собственноручно нанесъ ему нѣсколько ударовъ въ голову палкою; затѣмъ затащилъ въ свой дворъ и хотѣлъ подвергнуть его тѣлесному истязанію, для чего имъ уже заранѣе были подготовлены шесть человѣкъ съ „канчуками“. Только убѣжденія одного доминиканскаго монаха, случайно сдѣлавшагося свидѣтелемъ этой сцены, усмирили лютый гнѣвъ ксендза и спасли быть можетъ самую жизнь престарѣлаго пастора (№ 208). Въ томъ же году этотъ же пасторъ получилъ ругательное и угрожающее письмо отъ другаго Ковенскаго ксендза нѣкоего Фронцкевича, который требовалъ отъ его пасомыхъ исполненія древняго католическаго обычая, т. е. *поднесенія ему колядной платы и подарковъ на новый годъ*, угрожая въ противномъ случаѣ изгнать ихъ всѣхъ изъ домовъ и города (№ 209).

7) Подъ №№ 207, 211, 200, 203, 206, 210, 218 и 232 мы имѣемъ разнородные документы, дающіе намъ слѣдующія указанія: о разбойничьемъ грабежѣ, произведенномъ въ 1714 году двумя польскими офицерами Мерѣевскими въ мѣстечкѣ Ляховичахъ, въ Новогродскомъ воеводствѣ (№ 207); о количествѣ дымовъ въ римско-католическихъ приходахъ Виленскаго воеводства въ 1775 году и количествѣ собранной за этотъ годъ казенной подымной подати (№ 211); о крестьянинѣ Чепукѣ, который въ 1637 году выкрадываетъ у Горветскаго ксендза, въ Виленскомъ воеводствѣ, своихъ четырехъ сыновей (№ 200); о перепискѣ въ 1607 году *старыхъ Литовскихъ метрикъ* (актовыхъ книгъ, заключающихъ въ себѣ всѣ королевскія привилегіи) (№ 203); о нападеніи въ 1708 году помѣщиковъ Кульвинскихъ на четырехъ безоружныхъ русскихъ солдатъ и убіеніи изъ нихъ двухъ (№ 206); о завѣреніи, данномъ въ 1770 году группою безграмотныхъ шляхтичей русскому войску прекратить всякіе бунты и повиноваться законамъ страны (№ 210); о наѣздѣ въ 1601 году ротмистра Уленицкаго въ соучастничествѣ Жидичинскаго архимандрита, «выволанца» (осужденнаго на баницію), Гедеона Балабана на церковное имѣніе Тороканы въ Пинскомъ повѣтѣ (№ 218); и, наконецъ, объ охранномъ листѣ или глейтѣ, данномъ въ 1689 году королемъ Яномъ III Пинскому и Туровскому епископу Бѣлозору по поводу состоявшагося на него контумаційнаго декрета по частной жалобѣ на него Вилькомирскаго войскаго Товянскаго.

Послѣ всего этого, что сказано нами выше о документахъ, вошедшихъ въ этотъ отдѣлъ не ради своего юридическаго содержанія, а въ силу другихъ, нами объясненныхъ, причинъ, мы считаемъ необходимымъ возвратиться къ тѣмъ двумъ документамъ, которымъ мы придали внутренній юридическій интересъ. Сюда именно относятся акты подъ №№ 172 (1588 г.) и 176 (1594 г.). Сущность перваго документа заключается въ слѣдующемъ. Въ 1587 году помѣщикъ Ѳома (Томашъ) Рудомина занялъ у помѣщика Новгородскаго повѣта Юрія Бокея (или Бокея-Данилавскаго)

2000 литов. копъ, въ каковой суммѣ заложилъ послѣднему 6 своихъ селъ съ добавочными къ нимъ 50-ю лѣсными уволоками; для этого онъ далъ ему особый „заставный листъ“ или закладную запись съ такою оговоркою, что если бы на дѣлѣ не оказалось обозначеннаго въ листѣ количества земли, то онъ обязывается уплатить 1000 копъ заруки. Послѣ этой сдѣлки, когда Бокей дѣйствительно произвелъ повѣрку заложенной ему земли, оказался громадный недочетъ; вмѣсто 147 уволокъ оказалось всего 63. Дѣло пошло въ судъ. Бокей требовалъ уплаты себѣ неустойки, т. е. 1000 копъ заруки, а Рудомина вдругъ сталъ доказывать, что въ томъ мѣстѣ его закладной записи, гдѣ именно говорится о количествѣ уволокъ и зарукѣ въ 1000 копъ сдѣлана въ позднѣйше время *поддѣлка*, что въ *срединѣ документа*, подъ которымъ онъ признаетъ *дѣйствительными—и собственную подпись и подпись своихъ свидѣтелей*, приписаны *четыре лишнія строки—двѣ снизу и двѣ сверху*. Бокей же доказывалъ, что поддѣлки нѣтъ, а Рудомина, желая уклониться отъ уплаты ему заруки, самъ *умышленно* выдалъ и считаетъ эти строки за поддѣльныя. И пошло отсюда между обѣими спорными сторонами великое состязаніе объ этихъ четырехъ строкахъ: *о возможности или невозможности ихъ приписки, о томъ—даютъ-ли онѣ право считать документъ дѣйствительнымъ или нѣтъ, когда подпись подъ нимъ признается дѣйствительною* и т. дал. и т. дал. — Обѣ стороны по этому поводу перебрали всѣ подходящія статьи Литовскаго статута.... Мы не считаемъ нужнымъ вдаваться въ дальнѣйшія подробности по этому предмету, предоставляя это дѣлать самому читателю. Замѣтимъ только отъ себя, что судъ отказалъ Бокею въ обвиненіи Рудомины въ уголовномъ преступленіи, т. е. *въ отреченіи отъ собственнаго дѣйствительнаго документа или объявленіи его поддѣльнымъ*, почему Бокей и аппеллировалъ въ главный Литовскій трибуналъ, каковая аппелляція ему и была допущена судомъ.

Весь интересъ другаго юридическаго документа подъ № 176 заключается лишь въ томъ, что имъ указывается частный случай *смягченной уголовной кары*, къ какой въ 1594 году былъ присужденъ нѣкій шляхтичъ Станиславъ Яновичъ Мосеевичъ за поддѣлку трибунальнаго декрета *припиской*. Осужденный за этотъ проступокъ *на смерть*, онъ былъ помилованъ вслѣдствіе многихъ ходатайствъ высокопоставленныхъ лицъ, но съ тѣмъ однакожъ условіемъ, чтобы сначала въ *Россіенскомъ костелѣ* (въ Жомойтской землѣ произошла самая поддѣлка), а потомъ *въ Виленскомъ Свято-янскомъ и Евангелическомъ зборѣ, во время воскреснаго полуденнаго богослуженія, онъ торжественно, предъ всѣмъ народомъ объявилъ о своемъ недостойномъ поступкѣ и объ исполненіи этого своего наказанія донесъ и записалъ въ Виленскія гродскія книги*. Но смягченное это наказаніе однакожъ Мосеевичемъ *не было исполнено*, почему и послѣдовала на него въ судъ жалоба.

Теперь, послѣ обозрѣнія всѣхъ четырехъ отдѣловъ настоящаго VIII тома актовъ, намъ въ заключеніи остается сказать еще нѣсколько словъ *о двухъ прибавленіяхъ*.

Что касается документовъ, вошедшихъ въ *первое прибавленіе*, то они нами были разсортированы и, смотря по ихъ внутреннему содержанію, отнесены къ тому или другому отдѣлу актовъ. Исключеніе осталось только для одного документа подъ № 226 (1632 г.), о которомъ мы и хотимъ сказать нѣсколько словъ. Документъ этотъ носитъ названіе: „Пункты противъ злоупотребленій (exorbitantiarum), указанные и списанные въ порядкѣ законности сенаторами и властями государства для будущаго избирательнаго сейма.“ *) Пункты эти были составлены на основаніи заявленій нѣкоторыхъ коронныхъ и литовскихъ сеймовыхъ пословъ, и короннымъ примасомъ, Гнѣзненскимъ архіепископомъ Яномъ Венжикомъ внесены въ депутатскую избу для принятія ихъ на предстоящемъ избирательномъ сеймѣ, послѣ смерти короля Сигизмунда III-го. Но такъ какъ значительное число депутатовъ рѣшительно отказалось какъ отъ самаго обсужденія, тѣмъ болѣе отъ приданія этимъ пунктамъ какого бы то нибыло законодательнаго значенія, безъ предварительнаго ихъ обсужденія отдѣльно въ каждомъ воеводствѣ, то и было рѣшено на сеймѣ—оставить ихъ въ данномъ случаѣ безъ примѣненія и послѣдствій,—но, присовокупивъ къ нимъ сужденія *о мѣрахъ противудѣйствія или исправленія* (remedia — исцѣлительныя средства), для свѣдѣнія и обсужденія на будущихъ сеймикахъ внести ихъ въ Варшавскія гродскія книги, откуда, въ видѣ выписей, они могутъ быть распространены по всѣмъ воеводствамъ рѣчи-посполитой. Что же за симъ касается внутренняго достоинства этихъ „пунктовъ противъ злоупотребленій“, обнимающихъ по своему содержанію весь внутренній строй рѣчи-посполитой, то нѣкоторые изъ нихъ заключаютъ въ себѣ довольно много дѣльныхъ предложеній, каковы напримѣръ: объ улучшеніяхъ въ способѣ отправленія сеймовъ (стр. 569); о составленіи и выдачѣ изъ Коронной королевской канцеляріи *на русскомъ языкѣ* документовъ для всѣхъ обывателей, живущихъ въ предѣлахъ *Литовскаго, Волынскаго и Брацлавскаго воеводствъ* („подъ опасеніемъ уничтоженія всякаго дѣла, которое бы кто взялъ изъ канцеляріи, писаное инымъ характеромъ,“ т. е. на другомъ языкѣ), для чего при вышепомянутой канцеляріи постоянно долженъ находится особый присяжный писарь, который бы это дѣло велъ и за нимъ слѣдилъ (стр. 583); о необходимости ограничить нѣкоторые права духовенства (стр. 589), и т. под. Но съ другой стороны въ этихъ же пунктахъ есть очень много предложеній, расчитанныхъ и кло-

*) Указаніе на этотъ документъ мы имѣемъ въ засѣданіи Варшавскаго конвокаційнаго сейма отъ 16 Іюля 1632 года (См. *Volumina Legum*, III Т., стр. 345).

нящихся къ тому, чтобы ограничить превышеніе королевской власти, какъ напр. при объявленіи войны и распоряженіи военными силами и средствами (стр. 568, 569), и возвысить на дѣла государства вліяніе дворянства, очистивъ его предварительно отъ нѣкоторыхъ недостойныхъ элементовъ т. е. во-первыхъ путемъ прегражденія легкаго перехода всякому незаслуженному въ шляхетское сословіе (стр. 583), и во-вторыхъ устраненіемъ отъ участія въ сеймовыхъ дѣлахъ всякихъ подозрительныхъ, бывшихъ подъ судомъ и неоправдавшихъ правительственнаго довѣрія личностей, и т. под.

Что же за симъ касается *втораго прибавленія* въ настоящемъ VIII томѣ актовъ, то мы имѣемъ въ немъ три документа: *Актъ Слуцкой конфедераціи отъ 20 Марта 1767 года, Заявленіе диссидентовъ Вел. кн. Литовскаго, сдѣланное ими въ Варшавѣ 3-го Декабря 1766 года, и, наконецъ, рѣчь Бѣлорусскаго архіепископа Георгія Конисскаго, произнесенную имъ предъ польскимъ королемъ Станиславомъ Августомъ, въ Варшавѣ, 27 Іюня 1765 года.* Документы эти сообщены Коммиссіи г. попечителемъ Виленскаго учебнаго округа, тайнымъ совѣтникомъ, *Николаемъ Александровичемъ Сергіевскимъ.* Выражая при семъ случаѣ Его Превосходительству свою искреннюю признательность за это приношеніе, Коммиссія думаетъ, что три эти документа обратятъ на себя заслуженное вниманіе русскихъ просвѣщенныхъ людей.

Фактъ существованія акта Слуцкой Конфедераціи и Варшавскаго Заявленія диссидентовъ ученымъ хорошо извѣстенъ. Но съ содержаніемъ этихъ важныхъ историческихъ документовъ, вѣроятно, большая часть русскихъ ученыхъ знакома только по тому упоминанію и весьма краткому извлеченію, которыя находятся у *Бантыша-Каменскаго*, въ его *Исторіи объ уніи*, напечатанной въ Москвѣ 1805 г. *) О томъ же, чтобы эти документы до настоящаго времени — *въ польскомъ подлинникѣ и съ русскимъ современнымъ переводомъ, въ цѣломъ своемъ объемѣ*, были напечатаны въ какомъ либо русскомъ ученомъ сочиненіи или археографическомъ изданій, намъ совершенно неизвѣстно. Ощутительный пробѣлъ этотъ въ нашей ученой литературѣ нынѣ восполненъ трудомъ Коммиссіи, которая, печатая *польскій ихъ подлинникъ съ переводомъ на современный русскій языкъ*, думаетъ тѣмъ сдѣлать значительную услугу отечественнымъ ученымъ.—Ознакомившись съ этими документами въ цѣломъ ихъ объемѣ, читатель увидитъ предъ собою подлинно мрачную картину скорби, въ которую были повержены православные и протестанскіе подданные бывшей рѣчи-посполитой вслѣдствіе тыхъ невѣроятныхъ притѣсненій, обидъ

*) Правда, Бантышъ-Каменскій въ своемъ сочиненіи (стр. 387.) замѣчаетъ, что печатный экземпляръ этихъ документовъ на французскомъ языкѣ хранится въ Московскомъ архивѣ Иностранной коллегіи; но экземпляръ этотъ, разумѣется, надо считать *рѣдкостью наравнѣ съ рукописью*, доступъ къ которому не всякому открытъ.

и поруганій, которыя они терпѣли только за одно—за вѣру своихъ отцевъ, за святыя убѣжденія своей совѣсти.

Что же за симъ необходимо сказать о рѣчи *) знаменитаго архипастыря и проповѣдника Георгія Конисскаго, то она, какъ великій образецъ современнаго краснорѣчія и столь же могущественное выраженіе открытой и смѣлой правды, сказанной въ лице самому королю Станиславу Августу, напечатана здѣсь съ тою цѣлію, чтобы дать читателю возможность познакомиться съ нею—вопервыхъ *въ современномъ ей польскомъ переводѣ*, а во-вторыхъ, и главнѣе, въ *современномъ намъ русскомъ переводѣ*. Полагаемъ при этомъ, что было бы излишне касаться здѣсь содержанія этого драгоцѣннаго историческаго документа; скажемъ только, что оно совершенно гармонируетъ съ тою мрачною и безотрадною картиною скорби и страданія, которыя изображены въ двухъ предыдущихъ документахъ.

И. Спрогисъ.

---

*) Она вмѣстѣ съ подлинникомъ напечатана у Бантыша-Каменскаго вся цѣликомъ; но ея русскій языкъ весьма устарѣлъ и потому вполнѣ отчетливое пониманіе всей красоты и силы ея содержанія сдѣлалось нѣсколько затруднительнымъ для читателя настоящаго времени. (Впрочемъ рѣчь Конисскаго съ переводомъ на русскій языкъ напечатана въ „Собраніи сочиненій Георгія Конисскаго изд. І. Григоровичемъ Спб. 1861. ч. II стр. 130“).

I.

АКТЫ ОТНОСЯЩІЕСЯ КЪ ИСТОРІИ ЗАПАДНО-РУССКОЙ ЦЕРКВИ.

1577 г.

Изъ связки № 4603, за 1588—1610 годы. Документъ № 8.

1. Мандатъ короля Стефана Баторія Виленскому старостѣ о воспрещеніи строить въ г. Вильнѣ храмы и школы для диссидентовъ *(съ переводомъ на русскій языкъ)*.

Stephanus Dei gratia Rex Poloniae etc. Magnifico Nicolao — capitaneo Vilnensi, cancellario magni ducatus Lithuaniae — capitaneo .... Borischoviensi etc. sincere nobis dilecto. Magnifice, sincere nobis dilecte! Detulit ad nos reverendus in Christo pater d. Valerianus, episcopus Vilnensis, quod quaedam domus seu curiae in civitate nostra Vilnensi adhuc emantur vel iam emptae sint, ut in illis vel novae scholae instituantur, vel delubra erigantur, vel caetus quidam extravagantes, et extra ordinarii cogantur. Id vero esset non solum contra iurisditionem episcopi Vilnensis, ad quem cura delubrorum et scholarum pertinet, sed etiam multo magis contra authoritatem nostram regiam, citra cuius consensum neque nova delubra, neque scholae erigi, neque caetus extraordinarii, praesertim in civitatibus nostris cogi, aut convocari possunt. Quomodo enim id cuique in nostris civitatibus licerit, cum nullus id etiam privatus in suis bonis ab alio fieri permittat? Quam ob rem praesentibus li-

Стефанъ Божіею милостію король польскій и проч. Превосходительному Николаю *), Виленскому старостѣ, канцлеру великаго княжества Литовскаго, старостѣ Борисовскому. Превосходительный, искренно любимый нами! Донесъ намъ чтимый о Христѣ отецъ Валеріанъ, Виленскій епископъ, что нѣкоторые дома или дворцы въ городѣ нашемъ Вильнѣ покупаются, или уже куплены, съ тѣмъ, чтобы открывать въ нихъ новыя школы, или воздвигаются храмы (delubra) и учреждаются чуждыя и не установленныя нѣкоторыя общества (caetus). Это противорѣчитъ не только юрисдикціи Виленскаго епископа, которому принадлежитъ попечительство о храмахъ и школахъ, но еще болѣе нашей королевской власти, безъ согласія которой, ни новые храмы, ни школы не могутъ быть строимы, ни установляемы чуждыя и небывшія въ обыкновеніи собранія, особенно въ городахъ нашихъ. Какимъ образомъ можетъ быть это дозволено въ городахъ

*) Радивилу.

teris mandati nostri regii omnino inhibemus et interdicimus, ne quis cuiuscumque sit dignitatis et conditionis, vel privatim vel publice ullum novum delubrum, vel domum aut curiam ad scholas vel conventicula cogenda, in civitate nostra Vilnensi, extruat, vel extrui procuret, nec in extructis domibus scholas novas et caetus qualescunque extraordinarios constituat, sub paena amissionis seu privationis eiusmodi domorum, et praeterea sub paena decem millium sexagenarum pecuniae, monetae et numeri magni ducatus Lithuaniae, fisci nostro applicandarum. Quod mandatum et inhibitionem nostram volumus, ut sinceritas tua ad acta castrensia inscribi jubeat, et ut ad omnium notitiam veniat, publicare curet, ad publicandum brachio nostro regio pro munere suo, in absentia nostra contra quemlibet, qui contra illud aliquid ausus fuerit, toties quoties opus fuerit, executioni demandet, pacem inter dissidentes de religione conservando, et nihilominus nullam novam scholam vel delubrum, vel domum ad supra memorata exercitia et conventicula erigi vel constitui permittat, pro gratia nostra regia aliter non facturus. In praemissorum fidem praesentes, manu nostra subscripsimus, sigilloque nostro magni ducatus Lithuaniae consignare iussimus. Datum Wladislaviae, die XXVII Martii, anno Domini M. D. LXXVII. У того листу печать его королевской милости притиснена, а подпись руки его королевское милости такъ: Stephanus Rex.

нашихъ, когда никакое, даже приватное, лице не дозволитъ этого въ своемъ имѣніи? И потому настоящимъ королевскимъ мандатомъ нашимъ возбраняемъ и воспрещаемъ, чтобы никто, какого бы онъ ни былъ достоинства и званія, не строилъ и не старался строить публично и приватно, никакого новаго храма, дома или двора для открытія школъ и собраній въ городѣ нашемъ—Вильнѣ, а въ построенныхъ домахъ незаводилъ школъ или какихъ нибудь не вошедшихъ въ обыкновеніе собраній, подъ штрафомъ утраты этихъ домовъ и сверхъ того уплаты въ казну нашу десяти тысячъ копъ грошей монетою и счетомъ великаго княжества Литовскаго. Каковой мандатъ о воспрещеніи нашемъ мы желаемъ, чтобы вѣрность твоя приказала вписать въ гродскіе акты и постаралась опубликовать для всеобщаго свѣдѣнія и заявить по обязанности своей королевскою нашею властію, въ отсутствіи нашемъ, каждому, ктобы вопреки сего дерзнулъ что либо, всякій разъ, когда потребуетъ надобность исполненія, сохраняя миръ между диссидентами въ вѣрѣ, и тѣмъ не менѣе не позволяя воздвигать и учреждать никакой новой школы, храма или дома для вышеупомянутыхъ упражненій и сходбищъ, дѣйствуя не иначе для нашего благоволенія. Для удостовѣренія всего прописаннаго мы подписали этотъ листъ собственною рукою и велѣли приложить къ нему печать нашу великаго княжества Литовскаго. Дано во Владиславѣ, 27 Марта, лѣта Господня 1577. (Слѣдуетъ сусцепіт по русски).

1593 г.

Изъ связки № 4709, за 1588—1684 г. Документъ № 11.

2. Вводный актъ на домъ, проданный Павлу Девялтовскому священниками Пречистенской церкви въ Вильнѣ.

Я Юрій Плодницкій, возный повѣту Виленского, сознаваю тымъ моимъ квитомъ, ижъ маючи я на тотъ часъ при собѣ стороною людей добрыхъ двухъ шляхтичовъ, земянъ господарскихъ повѣту Виленского, пана Миколая Юрьевича а пана Войтѣха Петровича, то такъ року теперешнего тысеча пятьсотъ девятьдесятъ третего, мѣсеца Генвара двадцать третего дня, передомною возным и передъ тою стороною, при мнѣ будучою, протопопа и намѣстникъ Виленскій въ справахъ духовныхъ, отъ его милости отца митрополита будучи зоставленый, отецъ Иванъ Парфеновичъ, а отецъ Малафей — свещенникъ церкви заложенья светого Спаса Виленское и отецъ Леонтей Яковлевичъ—свещенникъ церкви Воскресенское Виленское и иные вси свещенники и крилошане церкви Соборное Виленское, заложенья светое Пречистое Богородицы, водле листу добровольного опису своего, подали въ моцъ и въ держанье и поступили и завели на вѣчность его милости пану Павлу Девялтовскому—стольнику повѣту воеводства Новгородского и малжонцѣ его милости пани Раинѣ Петровнѣ Маскевичовнѣ, домъ, который былъ на церковь соборную Виленскую заложенья Пречистое Богородицы отписанъ, лежачій тутъ въ мѣстѣ Виленскомъ, идучи отъ замку ку Бернадыномъ, зо всимъ тымъ, яко се тотъ домъ самъ въ собѣ маетъ, яко ширей и достаточней около того тая продажа на томъ листѣ ихъ описана и доложона есть. А такъ его милость панъ Павелъ Девялтовскій и малжонка его милости тотъ домъ, водле купли своее, а продажи тыхъ свещенниковъ вышейпомененыхъ, заразомъ въ моцъ и во владность до рукъ своихъ передо мною возным и передъ тою стороною взяли. И на то я возный сее сознанье мое ку записанью до книгъ даломъ на письмѣ его милости пану Девялтовскому и малжонцѣ его милости подъ моею властною печатью и подъ печатьми тое стороны вышьменене. при мнѣ на тотъ часъ будучое. Писанъ у Вильни, року, мѣсеца и дня звышъ писаного.

1593 г.

Изъ книги Виленскаго гродскаго суда № 4713, за 1593—1594 г., л. 432.

3. Продажная запись на домъ въ г. Вильнѣ отъ Даніила Ленчицкаго Войтеху Яцковскому, въ которой упоминается о церкви Покрова Пресв. Богородицы и Пречистенской.

Лѣта Божого Нароженья тысеча пятьсотъ деветьдесятъ третьего, мѣсеца Октября осьмнадцатого дня. На врадѣ его королевское милости кгродскомъ воеводства Виленского, передъ нами врадниками кгродскими Виленскими, отъ ясне вельможного пана его милости пана Криштофа Радивила, кнежати на Биржахъ, и зъ Дубинокъ, воеводы Виленского, гетмана найвышшого великого князства Литовского, старосты Солецкого, Урендовского, державцы Коконгавзского, на справы судовые воеводства Виленского высажоными, Миколаемъ Юрьевичомъ Зеновичомъ—подкоморимъ Ошменскимъ, намѣстникомъ, Кгабрыелемъ Богдановичомъ Рыпинскимъ, судьею, а Щаснымъ Богуматкою — писаромъ, постановившисе очевисто Даніель Ленчицкій, мѣщанинъ и друкарь мѣста здешнего Виленского, самъ добровольне ку записанью до книгъ кгродскихъ Виленскихъ созналъ тыми словы: ижъ онъ Даніель Ленчицкій продалъ и на вѣчность правомъ неотзовнымъ вѣкуистымъ спустилъ домъ свой власный, збудованый въ мѣстѣ здѣшнемъ Виленскомъ, на застѣнку пляцу ясневельможного пана его милости пана Костантина кнежати Острожского — воеводы Кіевского, за даниною и позволеньемъ его милости збудованый, лежачій на улицы Бернадынской, передомъ ку церкви светое Пречистое, а боками зъ одное стороны подле церкви светое Покровы, а зъ другое стороны подле дому попа Ивановского, тыломъ ку Збору Виленскому, дому Горностаевского, ку улицы Замковой, Войтѣху Яцковскому и малжонцѣ его Катеринѣ Забреской, за певную суму пѣнезей, то есть, за сто копъ грошей личбы и монеты Литовское, имъ самымъ, дѣтемъ и потомкомъ ихъ, на которую тую продажу листъ свой вызнаный подъ печатью и съ подписомъ руки своее, такъ тежъ подъ печатьми и съ подписомъ рукъ людей добрыхъ далъ, и передъ нами покладаючи просилъ, абы былъ до книгъ кгродскихъ Виленскихъ уписанъ. А такъ мы, врадъ, того устного и очевистого сознанья Даніеля Ленчицкого выслухавши, листу огледавши и его вычитавши и то ку вѣдомости и памети своей припустивши, дали есьмо до книгъ кгродскихъ Виленскихъ уписать, который уписуючи слово отъ слова такъ се въ собѣ маетъ:

Я Даніель Ленчицкій — мѣщанинъ и друкарь мѣста Виленского, сознаваю тымъ моимъ власнымъ, добровольнымъ, вѣчистымъ записомъ, усимъ въ обецъ и кождому зъ особна, кому то будетъ належало вѣдати, або тотъ листъ мой читаючи слышети, теперешнимъ и на потомъ будучимъ, ижъ я вельми будучи а кгвалтовнѣ по-

требенъ пѣнезей, а въ моей пильной, а великой потребѣ моей, домъ мой власный, никому ничимъ не винный, ани заведеный, упередъ и теперь на всемъ свободный, въ мѣстѣ Виленскомъ за мои властные пѣнези и накладъ збудованый, на застѣнку и пляцу ясне вельможного пана его милости пана Костантого княжати Острожского—воеводы Кіевского, за даниною и листомъ и позволеньемъ его княжатей милости, лежачій на улицы Бернадынской, передомъ ку церкви светое Пречистое, а боками зъ одное стороны подле церкви светое Покровы, а зъ другое стороны подле дому попа Ивановского, а тылъ его ку Збору Виленскому, дому Горностаевского, ку улицы Замковой, зо всимъ правомъ и належностями, такъ якомъ я самъ отъ его княжатей милости, такъ же тежъ и за правомъ купли моей отъ Яна Денисовича на себе отъ часу давного держалъ и яко властности своее спокойне уживалъ, больш не платечи николи до скарбу его княжачей милости, тольки копъ двѣ позему, продалъ есьми и вѣчнымъ правомъ поступиломъ и въ моць и вѣчное держанье отъ даты сего листу подалемъ, яко будованье того дому, такъ и каждую найменшую рѣчь у немъ намнѣйшой рѣчи на себе невыймуючи, мѣщанину мѣста Виленского пану Войтѣхови Яцковскому и малжонцѣ его паней Катеринѣ Забреской, за певную суму пѣнезей, за грошей копъ сто личбы Литовское, которую помѣненую суму пѣнезей копъ сто грошей Литовскихъ, заразъ помененый панъ Войтѣхъ Яцковскій и зъ малжонкою своею панею Катериною Забрескою, заразъ теперь при написанью того листу моего вызнаного, вѣчистого, до рукъ моихъ мнѣ сполна отличивши отдали и заплатили. А я помененый Даніель Ленчицкій тую помененую суму копъ сто грошей до рукъ моихъ принявши и сполна отличивши отъ помененыхъ особъ пана Войтѣха и малжонки его тое мое усе право, которое одно на тотъ домъ мой маю, вѣчне на пана Войтѣха Яцковского, малжонку и потомки его вливаю и зо всего се вѣчными часы вырекаю и найменьшое рѣчи на себе самого, ани потомки мои, ани жадного человѣка зъ близкихъ повиноватыхъ моихъ ничого не зоставую, и вольно вжо отдати, водлугъ того листу, пану Войтѣхови Яцковскому, панѣ малжонцѣ его и потомкомъ тотъ домъ помененый и все будованье и каждую наменшую рѣчь у немъ ку своему налѣпшому пожитку, яко власность свою, вѣчистымъ правомъ, отъ мене набытую, продать, записать, дать, даровать и ку налѣпшому пожитку своему водлугъ уподобанья своего оборочать и шафовать, яко властностью своею. А я помененый Даніель, ани потомкове мои и жаденъ человѣкъ съ повинныхъ и кревныхъ моихъ, вѣчными часы, яко до того дому, такъ и до наменьшой рѣчи у немъ ничого не маемъ и мочи не будемъ и вѣчне се вырекаемъ. А если бымъ я помененый Даніель Ленчицкій, препомневши того моего добровольного, вѣчистого листу запису, у томъ дому продажи моей вѣчистой, самъ черезъ себе особу свою, альбо потомки свои, альбо ли близкіе и повиноватые свои, альбо черезъ особу общую, або ли тежъ хто зъ стороны якую трудность, переказу, пану Войтѣхови Яцковскому, малжонцѣ и потомкомъ его, альбо тому, кому бы то онъ пустилъ, у томъ дому и въ наменьшой рѣчи у немъ чинилъ; тогды я самъ отъ особы своей у кождого уряду, на кождомъ мѣстцу, и отъ кождого человѣка маю и повиненъ буду пана Войтѣха и малжонку и потомки его и того, кому то онъ пуститъ, очищать и заступовать своимъ власнымъ накладомъ, подъ

зарукою ста копъ грошей Литовскихъ, а шкоды и наклады на рѣченье слова, окромъ вшелякого доводу и присеги, буду нагородить повиненъ. А што даю вольность себе до кождого уряду и права позвать, заказать, на рокъ на якій кольвекъ захочеть, хотя и не водлугъ права зложоный, на якій кольвекъ буду заказанъ, я у кождого уряду и на кождомъ мѣстцу, гдѣ одно панъ Войтѣхъ самъ захочеть и передъ кождымъ чоловѣкомъ, хочь правне и неправне, во всемъ томъ маю и буду повиненъ пану Войтѣхови, малжонцѣ и потомкомъ его и кождому чоловѣку, кому то будетъ належало, тамъ же заразъ на томъ мѣстцу, гдѣ буду заказанъ, ничимъ, ани паномъ, ани хоробою, ани належностью уряду, причинами правными и неправными, се невымовляючи и ни якихъ оборонъ правныхъ невынайдуючи и згола ничимъ се не боронечи, усправедливитися, заруку, шкоды и наклады заплатити, а у томъ всемъ и въ кождой наменьшой рѣчи кождому урадови вольность даю и симъ листомъ вѣчистымъ записомъ ствержаю, моцную, зуполную, а неотволочную на моей маетности власной, кождой отправу чинить, а въ недостатку маетности, тогды на особѣ моей, мене самого, водлугъ воли и уподобанья пана Войтѣха, жоны и потомковъ, и того, кому то будетъ належало, отправить,—и на томъ далъ тотъ мой доброволный вѣчистый листъ, записъ, пану Войтѣхови Яцковскому и малжонцѣ его паней Катеринѣ Забреской, съ моею печатью и съ подписомъ власное руки моее; до которого для вѣры лѣпшое, просиломъ и о приложенье печатей людей зацныхъ, ихъ милости пана Станислава Вонсовского—лѣсничого и подстаростего Волкиницкого, а пана Шимона Гораина—понамѣстника Виленского и пана Андрея Яновича, которые ихъ милость, того будучи добре свѣдоми, за устною и очевистою прозьбою моею до того моего листу печати свои приложити и руки свои подписати рачили. Писанъ у Вильни, року тысеча пятьсотъ девятьдесятъ третьего, мѣсеца Октября двадцатого дня. У того листу печатей притисненыхъ чотыры и подпись руки тыми словы: Daniel Łęczycki, ten mój list wieczysty moją własną ręką podpisałem. Za prozbą ustną, oczewistą pana Daniela Lenczyckiego do tego listu pieczęć swą przyłożyłem i ręką podpisałem—Stanisław Wąsowski; за устною прозьбою особы вышменованое при печати своей руку подписалъ — Шимонъ Гораинъ рукою власною; Андрей Яновичъ власною рукою подписалъ. Которое тое добровольное устное и очевистое сознанье Даніеля Ленчицкого и тотъ листъ за прозьбою его до книгъ кгродскихъ Виленсхихъ есть вписанъ.

1594 г.

Изъ книги Виленскаго гродскаго суда № 4713, за 1593—1594 г., во второй половинѣ книги л. 78.

4. Продажная запись на домъ въ городѣ Вильнѣ, принадлежащій церкви Пречистой Богородицы, служащая стольнику Павлу Девялтовскому.

Лѣта Божого Нароженья тысеча пять сотъ деветьдесятъ четвертого, мѣсеца Генваря петьнадцатого дня. На рочкахъ кгродскихъ генваровыхъ, въ семъ року теперь идучомъ, деветьдесятъ четвертомъ припалыхъ и судовне отправованыхъ, передъ нами врадниками кгродскими Виленскими, отъ ясневельможного пана его милости пана Криштофа Радивила, княжати на Биржахъ, зъ Дубинокъ, воеводы Виленского, гетмана найвышшого великого князства Литовского, старосты Солецкого, Урендовского, державцы Коконгавзского, на справы судовые воеводства Виленского высажоными, Миколаемъ Юревичомъ Зеновичомъ,—намѣстникомъ, Кгабріелемъ Богдановичомъ Рыпинскимъ — судьею, а Щастнымъ Богуматкою—писаромъ, постановившисе очевисто протопопъ и намѣстникъ Виленскій, въ справахъ духовныхъ отъ его милости отца митрополита будучи заставленный, на име Иванъ Пархвеновичъ, а свещенникъ церкви заложенья светого Спаса Виленского Малафей, а Леонтей Яковлевичъ—свещенникъ церкви Воскресенское Виленское, именемъ своимъ и именемъ всихъ свещенниковъ церкви соборное Виленское заложенья светое Пречистое Богородицы, оповѣдали и ку вписанью до книгъ кгродскихъ Виленскихъ сознали тыми словы: ижъ они вси свещенники, будучи потребны пѣнезей, на розные потребы церкви светое Пречистое, а не могучи ихъ ни отъ куль набыть, ино домъ свой власный, церковный, который небощица кнегини Яновая Свирская, пани Ганна Федоровна Рогозянка, сходечи зъ сего свѣта, остаточною волею своею на церковь соборную светую Пречистую описала, лежачій на рогу межи улицами съ одное стороны бокомъ идучи отъ замку ку Бернадыномъ, а зъ другое стороны отъ дому его милости пана Остафья Воловича до костела кляштора Бернадынского, концомъ до каменицы капитулы костела столечного светого Станислава, а другимъ бокомъ прилеглый ку пляцу олтариста костела светого Яна, оный меновaный домъ зо всимъ будованьемъ и съ пожитками, съ него приходячими, продали и правомъ неотзовнымъ, вѣкуистымъ пустили пану Павлу Девялтовскому, стольнику воеводства Новгородского, и малжонцѣ его пани Раинѣ Петровнѣ Маскевичовнѣ, имъ самымъ, дѣтемъ и потомкомъ ихъ милости, за певную суму пѣнезей, то естъ, за чотырыста копъ грошей личбы и монеты Литовское, въ чемъ его пана Девялтовского и малжонку, дѣти и потомки ихъ милости упевняючи, листъ свой вызнаный продажный, подъ печатьми и съ подписомъ рукъ своихъ и тежъ подъ печатьми и съ подписомъ рукъ людей зацныхъ, дали и передъ нами врадомъ, тымъ очевистымъ сознаньемъ своимъ

признавши, просили, абы до книгъ кгродскихъ Виленскихъ уписанъ былъ. А такъ мы врадъ того устного сознанья меновaныхъ свещенниковъ выслухавши и листу огледавши и вычитавши, дали, есьмо его до книгъ уписать, который слово отъ слова такъ се въ собѣ маетъ:

Я Иванъ Парфеновичъ—протопопъ и намѣстникъ Виленскій, въ справахъ духовныхъ отъ его милости отца митрополита будучи заставленый, я Малафей—свещенникъ церкви заложенья светого Спаса Виленского, а я Леонтей Яковлевичъ — свещенникъ церкви Воскресенское Виленское и мы вси свещенники церкви соборное Виленское, заложенья светое Причистое Богородицы, вси одностайне вызнаваемъ сами на себе симъ нашимъ вѣчистымъ листомъ, всимъ вобецъ и кождому зособна, кому то потреба будетъ вѣдати, што, который плацъ въ мѣстѣ Виленскомъ, который лежитъ на рогу межи улицами: съ одное стороны бокомъ, идучи отъ замку ку Бернадыномъ, а зъ другое стороны отъ дому его милости пана Остафея Воловича, до костела кляштора Бернадынского, концомъ до каменицы капитулы костела столечного светого Станислава Виленского, а другимъ бокомъ прилегъ ку пляцу на онъ часъ олтаристы костела светого Яна, (который) въ року прошломъ тысеча пятьсотъ семьдесятомъ, мѣсеца Марца чотырнадцатого дня, пустила и подала пани Станиславовая Ленартовича Довгиляловича—хоружиная Виленская, Барбара Павловна, зъ сыномъ своимъ Миколаемъ Станиславовичомъ Ленартовича пану Ерониму Квилецкому, писару короля его милости скарбному, старостѣ Ясвонскому, и малжонцѣ его милости кнежнѣ Геленѣ Юрьевнѣ Боровской, отъ которого того пана Еронима Квилецкого и малжонки его тотъ домъ, пляцъ, на зборъ Виленскій Евангелицкій досталъ се, а потомъ тотъ пляцъ старшіе зборовые Войтѣхъ Пирхала, Иванъ Домушевскій а Дзяно Зенобей, въ року прошломъ семьдесятъ пятомъ мѣсеца Іюня дванадцатого дня, на вѣчность продали пану Ганусу Фонляру молодшому, а панъ Ганусъ Фонляръ тотъ же домъ въ року прошломъ тысеча пятьсотъ осьмьдесятъ третемъ, мѣсеца Февраля первого дня продалъ на вѣчность паней Венцлавовой Жабиной—ротмистровой его королевское милости, паней Маринѣ Михаловнѣ, кнежнѣ Соколинской, которая тая пани Марина кнежна Соколинская, бывша пани Жабиная, а тепереперешняя пани Юрьевая Зеновичовая, восполокъ зъ малжонкомъ своимъ паномъ Юрьемъ Яновичомъ Зеновичомъ на Мосару, тотъ домъ въ року прошломъ тысеча пятьсотъ осьмьдесятъ шостомъ, мѣсеца Генвара дванадцатого дня, за певную суму пѣнезей, то есть за триста копъ грошей Литовскихъ кнегини Яновой Свирской, пани Ганнѣ Стефановнѣ Рогозянцѣ, на вѣчность продали и поступили. И будучи оная кнегиня Яновая Свирская черезъ немалый часъ держачою того дому, которая сходечи зъ сего света, остаточною волею, тестаментомъ своимъ, тотъ домъ вышменованый, зъ будованьемъ всякимъ муроваными и деревенымъ, и со всимъ на все, яко се въ собѣ маетъ, на церковь соборную Виленскую светое Пречистое Богородицы записала, яко то есть ширей и достаточней на всихъ тыхъ записѣхъ, выписѣхъ врадовыхъ и на тестаментѣхъ описано и доложоно, который тотъ домъ съ пляцомъ вышменованымъ часъ немалый мы на церковь соборную светое Пречистое держали и у моцы своей его мѣли. А такъ мы теперь будучи потребны пѣнезей на розные потребы той церкви соборное све-

тое Пречистое, а не могучи ни откуль инуль пѣнезей способити, за вѣдомостью и волею и позволеньемъ всихъ крилошанъ, братьи нашое тое церкви соборное, тотъ домъ и пляцъ вышьменованый, зъ будованьемъ, такъ, яко се самъ въ собѣ въ границахъ и межахъ здавна и теперь маетъ, продали есьмо обель вѣчно и ничимъ непорушно его милости пану Павлу Девялтовскому—стольнику повѣту воеводства Новгородского и малжонцѣ его милости пани Раинѣ Петровнѣ Маскевичовнѣ, дѣтемъ, потомкомъ и щадкомъ ихъ милости, за певную и до рукъ нашихъ отличоную взятую сумму пѣнезей, за чотырыста копъ грошей личбы и монеты великого князства Литовского, личечи въ кождый грошъ по десети пѣнезей бѣлыхъ, а въ копу по шестидесятъ грошей Литовскихъ. Якожъ отъ даты сего листу нашого тотъ домъ въ моцъ и въ держанье его милости пану Девялтовскому и малжонцѣ его милости подали и тому всякіе листы и твердости, которые на вѣчность того дому у насъ были, до рукъ его милости пану Девялтовскому и малжонцѣ его милости отдали. Маютъ ихъ милости, а по нихъ дѣти и потомки, або тотъ, кому бы тое право по животѣ ихъ милости служило, або отъ ихъ милости записано было, тотъ домъ держати и вживати, розширити и яко властности своее на вѣчные часы уживати и кому хотечи отдати, даровати, замѣнити, продати и водлугъ воли и уподобанья своего тымъ шафовати. А мы сами и никоторая зъ насъ персона порозну, также и иншіе протопопове и свещенники, по насъ будучіе, не маемъ и не будемъ мочи въ тотъ домъ уступовати, также въ держанью и въ уживанью держачому того дому никоторое и намнѣйшое переказы чинити не маемъ. А если быхъ мы сами, а по насъ хто иншій и тые, которые бы по насъ на мѣстцахъ нашихъ были, держачому того дому трудность и переказу якую учинили и въ чемъ кольвекъ сесь листъ нашъ нарушили и его не выполнили, тогды маемъ и будемъ повинни, одинъ другимъ неборонечисе, ани вымовляючисе, у кождого права и суду, гдѣ се тая справа приточитъ, своимъ власнымъ накладомъ тотъ домъ очищать, боронить и заступовать. А если быхмо мы сами, такъ и тые, которые бы по насъ на мѣстцахъ были и зостали, того дому его милости пану Девялтовскому, малжонцѣ, дѣтемъ и потомкомъ ихъ милости, або и того, хто бы тотъ домъ держалъ, у кождого права очищать и боронить не хотѣли, и не очистили, тогды вся тая сума пѣнезей чотырыста копъ грошей Литовскихъ, держачому того дому зе скарбу тое церкви соборное светое Пречистое Богородицы отдана и заплачона быти маетъ. И на то дали есьмо его милости пану Павлу Девялтовскому и малжонцѣ его милости сесъ нашъ листъ добровольный опись, подъ нашими печатьми и съ подписами рукъ нашихъ. А на твердость сего нашого листу, за очевистою а устною прозьбою нашою, къ сему нашому листу, будучи сей продажи нашое добре вѣдоми, печати свои приложили и руки подписали ихъ милость зацные панове, его милость панъ Малхеръ Петкевичъ — писарь земскій Виленскій, его милость панъ Лукашъ Мамоничъ—скарбный великого князства Литовского, староста Дисненскій, а панъ Миколай Бонакъ—земенинъ господарскій повѣту Виленского. Писанъ у Вильни, лѣта Божого Нарожденья тысеча пятьсотъ деветьдесятъ четвертого, мѣсеца Генваря пятьнадцатого дня. У того листу печатей притисненыхъ шесть и подпись рукъ тыми словы: Иванъ Парфеновичъ—протопопъ Виленскій, влас-

на рука; Малафей Сидоровичъ—рука власная; Леонтей Яковичъ—свещенникъ Воскресенскій, власная рука; Мальхеръ Петкевичъ, рука власная; Лукашъ Мамоничъ, власна. Ustnie proszony pieczętarz Mikołaj Bonak ręką swą. Якожъ тое добровольное устное и очевистое сознанье и тотъ листъ за прозьбою ихъ до книгъ кгродскихъ Виленскихъ естъ вписанъ.

1594 г.

Изъ связки № 4709, за 1588—1684 годы. Документъ № 4.

5. Реестръ описанія двора и грунтовъ имѣнія Судервъ, переданнаго Виленскому Свято-Троицкому Братству на учрежденіе греческо-славянской школы.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысеча петьсотъ деветьдесятъ четвертого, мѣсеца Декабра третего дня.

Реестръ списанья двора, будованья и всихъ кгрунтовъ имѣнья вельможного пана, его милости князя Александра Полубенского—каштеляна Новогородского и малжонки его милости княгини Зофеи Юрьевны княжны Гольшанское, прозываемого Судервеи, въ повѣтѣ Виленскомъ лежачого, яко хоромъ того помененого двора, будованья зъ самымъ селищомъ дворнымъ, огородовъ овощовыхъ, погноевъ, поль оромыхъ и неоромыхъ, лѣсовъ, зарослей, сѣножатей и всѣхъ кгрунтовъ ку тому имѣнью Судервскому въ обрубѣ, границахъ старожитныхъ певныхъ, за стѣнами и концами певными, также и за границами кгрунтовъ помененыхъ, лѣсовъ, зарослей и сѣножатей, врочищомъ описаныхъ, на своихъ мѣстцахъ лежачихъ, ку тому имѣнью прислухаючихъ, отъ его милости князя Александра Полубенского и отъ малжонки его милости княгини Зофеи Юрьевны. княжны Гольшанское, Братству церковному Виленскому храма светыя и живоначальныя Троицы на колеумъ школъ науки письма кгрецкого словенского въ моцъ, въ владзу, въ опатрность, въ оборону и шафунокъ вольный братіи Братства помененого вѣчными часы наданого и черезъ служебника его милости, на имя Григорья Лобана, передо мною вознымъ повѣту Виленского Яномъ Доминиковичомъ и передъ стороною шляхтою, на той справѣ при мнѣ будучою, паномъ Григорьемъ Тишковичомъ, а паномъ Миколаемъ Клечковскимъ, обославши черезъ мене возного сусѣдовъ околичныхъ ку завоженью и заѣханью кгрунтовъ, ку тому имѣнью Судервскому прислухаючихъ, поданого и заведеного. Напервей: того имѣнья Судервского дворъ часть заметомъ и жердями огороженый; въ томъ дворѣ хоромины будучое будованья старого опалого, то есть, ворота въ тотъ дворъ уѣздные, подле воротъ въ дворѣ гридня съ примномъ, старые, соломою крытые: домъ кгонтами побива-

ный, старый подъ однымъ покрытьемъ, свѣтлицъ три съ сѣньми и съ коморою одною, съ которыхъ двѣ свѣтлицы безъ печей и безъ оконъ, безъ дверей и безъ ушаковъ, стайня рублена одна, невеликая, хлѣвъ рубленый для быдла, тежъ невеликій, клѣтка малая одна, свиронъ съ подклѣтомъ, зъ кганками около, кгонтами побиваный, новонаправленый, лазня за дворомъ у пастовнику, гумно старое зъ осетью, озередовъ, переплотовъ, петнадцать жита на зиму, на рокъ деветьдесятъ пятый, при завоженью кгрунтовъ, повѣдано, засѣяного тридцать двѣ бочки. Притомъ же дворѣ подданыхъ новоосаженыхъ два у двохъ подворьяхъ на имя Юрей Стаселевичъ а Павелъ Стаселевичъ. Кгрунты того имѣнья Судервского пашные, оремые и неоремые, лѣсы и заросли, въ обрубѣ, въ межахъ и границахъ лежачіе, починаются смѣною и концами отъ кгрунтовъ Буйвидишскихъ, то есть: отъ конца старого нарожного, отъ пяты самое, который конецъ лежитъ въ заросли въ лознику, зъ Вильна до того дворца Судервского ѣдучи, за Глиницомъ по правой руцѣ, въ лѣсѣ, а отъ того конца, межи лозою лежачого, граница и стѣна тыхъ кгрунтовъ идетъ черезъ дорогу, которая зъ Вильна идетъ до двора пана Влошкового, ажъ подъ гай великій березовый и ку тому дворцу братскому належачій, прозываемый Шарковъ, до конца, подъ тымъ гаемъ лежачого, а отъ того конца и врочища Шаркова черезъ рѣчку Рандаупью, мимо ройста мшариные. Зъ другое стороны отъ тое помененое дороги, зъ Вильна до дворца идучое, по лѣвой руцѣ обрубъ тыхъ кгрунтовъ Судервскихъ и стѣна починается отъ того первшого конца, вышейпомененого въ лознику, врочищомъ черезъ другій конецъ, который есть у Глиницы и черезъ дорогу, впродъ менену, подлѣ кгрунтовъ тежъ Буйвидійскихъ, ажъ до пяты конца тежъ нарожного, а отъ того конца до врочища Вынимку, черезъ дорогу Шилянскую, до конца прозываемого въ Ожиркопахъ, а отъ Ожиркоповъ стѣна тыхъ кгрунтовъ идетъ концами черезъ Могилицы Буйвидишскія, за дорогою Шилянскою, до каменя, на болотѣ лежачого, а черезъ тоежъ болото и засе черезъ туюжъ дорогу Шилянскую до конца и до межи, при той дорозѣ лежачого. Граница и межа тыхъ кгрунтовъ идетъ до врочища Петрышекъ, кгрунтовъ, лѣсовъ и зарослей спольныхъ того дворца Судервского зъ кгрунтами его милости пана Волменского, а отъ Петрышокъ граница идетъ тыхъ кгрунтовъ по за болотью при кгрунтѣ пана Волменского до кгрунтовъ тогожъ дворца Судервскихъ, врочищомъ до Можейковщизны, а отъ Можейковщизны до лѣсовъ и сѣножатей тогожъ дворца Судервского, врочищомъ до Колодезя, а отъ Колодезя зась мимо ройства, альбо мшарня до рѣчки вышейпомененое Рандаупья. На томъ мѣсцу замыкаются кгрунты дворца вышейпомененого Судервского, въ обрубѣ лежачіе, въ томъ помененомъ обрубѣ и самъ тотъ дворецъ Судервскій зъ кгрунтами пашными, лѣсами, сѣножатьми и зарослями лежитъ. Тамъ же за тымъ обрубомъ, за рѣчкою Рандоупею, черезъ лѣсъ немалый дерева посполитого, который тежъ до того дворца Судервского вышейпомененого належитъ, межи кгрунтами и лѣсами розныхъ пановъ, тесами и межами певными ограничоный, также и на розныхъ мѣстцахъ за тымъ обрубомъ кгрунты застѣнковые пашные, заросли и сѣножати, до того дворца Судервского прислухаючіе. То все, яко се вышей поменило, тотъ панъ Григорей Лобанъ, именемъ его милости князя пана

своего и княгини, малжонки его милости, водлугъ листу ихъ милости даровного, съ пререченымъ дворцемъ Судервскимъ Братству церковному Виленскому православія Греческого завелъ, подалъ и поступилъ на вѣчные часы, передо мною вознымъ и стороною, при мнѣ на тотъ часъ будучою. Тамъ же на тотъ часъ оный панъ Григорій Лобанъ, при подаванью и завоженью того дворца и кгрунтовъ помененыхъ, завелъ и оказалъ тымъ старшимъ братскимъ передо мною, вознымъ и стороною, кгрунты тогожъ имѣнья Судервского, отъ его милости князя Полубенского и отъ княгини малжонки его милости, Братству дарованого, которые гдѣ и на которомъ мѣстцу и врочищу перво сего помѣрою уволоки имѣнья Буйвидійского, еще за небощика славное памети пана Радивила—воеводы Виленского, суть забраны и на которомъ мѣстцу за то отмѣну кгрунтами имѣнья Будивишского отъ его милости пана Радивила до имѣнья Судерви его милости князю Полубенскому есть дано, а меновите: на першомъ мѣстцу на врочищу Кгукгакавня поля бочокъ на двадцать и сѣножати возовъ на тридцать, кгрунту двора Судервского, имѣница его милости князя Полубенского, занято, уволоки Будивишскіе, а за то отмѣну дано кгрунтами Будивишскими земли и селище Балнудевского, которое прилегло ку кгрунтомъ князя Полубенского, а концомъ къ гаю березовому, прозываемому Шаркапылвы, на другомъ мѣстцу ку полю князя Полубенского врочищомъ Утковщинъ поле зъ селищомъ бочокъ на петнадцать, также зъ сѣножатьми подле дороги, ѣдучи до мѣста Виленского, на которомъ селищи двѣ груши стоятъ, и колодезъ подле дороги тое поле Утковщину и селище зъ сѣножатьми занято у волоки Будивишскіе, а за то дворцови Судервскому отмѣну дано за стѣною Будивискою ку кгрунтомъ князя Полубенского поле—называемое Садовщину, подле стодолища князя Полубенского, за дорогою подле земель тогожъ князя Полубенского, къ лѣсу, а должини до груши, которая стояла межи межами тогожъ князя Полубенского подле дороги, которая дорога идетъ отъ Кравзупъ до Будивишокъ. Тамъ же у кутѣ подле тое груши пришло поле тогожъ князя Полубенского, тогды тотъ конецъ нивы мужика поповского Станолевича на бочку заняли у застѣнокъ князю Полубенскому волочники пана Радивиловы, а тому Станюловичу за то дали отмѣною лѣсу подле ихъ же кгрунту за рѣчкою Рандоупью, прозываемого урочищомъ Алековщина и поле тогожъ Болундя, за рѣкою Рандоупою, на бочокъ пять. Третюю землицу князя Полубенскою отъ дворца Судервского заняли волочники пана Радивиловы сѣножатей возовъ на десять, а нивы оремое бочекъ на пять, которые кгрунты лежатъ подъ дворомъ Будивискимъ, прозываемы врочищомъ Деделевщина. За тые кгрунты, то есть, за сѣножать дано отмѣною сѣножати возовъ на три, подле кгрунту Кравчуновъ, за дорогою Шилинскою, врочищомъ Жиркупы, которые кгрунты границою обложены и концами окопаны, также и тесами вколо назначоны, то есть: служебникъ его милости князя Полубенского, помененый панъ Григорей Лобанъ, все достаточне списавши и сесь реестръ подъ печатью своею и подъ печатью моею возного и подъ печатьми тежъ стороны вышейписаное, при мнѣ возномъ на тотъ часъ будучое, далъ Братству церковному Виленскому Св. Троицы набоженства руского. Писанъ въ Судервляхъ, року, мѣсеца и дня вышейпомененого. У того квиту печатей притисненыхъ

чотыры и подписи рукъ тыми словы: Григорій Матвѣевичь Лобанъ, слуга его милости князя Полубенского, рукою власною. (Печатей съ кустодіями четыре). Миколай Клечковскій, рукою власною; Григорей Тишковичь, рукою власною.

1595 г.

Изъ связки № 4630, за 1595 г. Документъ № 9.

6. Донесеніе вознаго о томъ, что онъ положилъ свои позвы возлѣ русской церкви Св. Ивана, на Малой улицѣ, въ Коптевскомъ домѣ *).

Року теперешнего тысеча пятьсотъ девятьдесятъ пятого, мѣсеца Апрѣля десятого дня у понедѣлокъ, я возный воеводства Виленского Размусъ Яновичъ, маючи при собѣ стороною людей добрыхъ шляхту, пана Яна Сантовта, а пана Петра Скрибовского, подалъ есми позвы земскіе воеводства Виленского въ жалобѣ его милости пана Лукаша Коптя, дворенина его королевское милости, подле римара у мѣстѣ Виленскомъ мѣшкаючого, Станислава Лошака, о двѣ части дому Коптевского въ мѣстѣ Виленскомъ, *на улицы Малой, которая зъ Великой улицы до Збору идетъ, противъ церкви русское светого Ивана, подлѣ каменицы Амброжія Радвана, аптекаря Виленского лежачій*, а положилемъ тые позвы въ томъ же дому и на томъ пляцу вышейпомененомъ на окнѣ у въ избѣ, немазаные и нескробаные, въ датѣ и во всемъ згодливые и передъ стороною скориктованые; и ознаймилъ есми и обволалъ о положенью тыхъ позвовъ челяди, у томъ дому будучой, и рокъ ку праву обудвумъ сторонамъ становитися подлугъ позву, на которыхъ то ширей и достаточней описано и доложено есть, обудвумъ сторонамъ черезъ квиты свои зложилъ есми. И на томъ далъ сесь мой квитъ зъ моею печатью и зъ печатьми шляхты, стороною при мнѣ будучою. Писанъ у Вильни, даты вышейпомененое.

*) Документъ этотъ помѣщается по той причинѣ, что въ немъ находится прямое указаніе на существованіе въ Вильнѣ церкви Св. Ивана, отъ которой не осталось теперь никакихъ предметныхъ памятниковъ.

1595 г.

Изъ связки № 4667, за 1579—1595 г. Документъ № 1.

7. Донесеніе вознаго о сдѣланномъ имъ допросѣ Виленскому православному духовенству, почему оно не совершаетъ богослуженія въ своихъ церквахъ.

Я Петръ Юрьевичъ Новоша, возный господарскій воеводства и повѣту Виленского, сознаваю то тымъ моимъ квитомъ: ижъ въ року теперь идучомъ деветдесятъ пятомъ, дня сегоднешнего, мѣсеца Сентябра первого дня, маючи я при собѣ стороною людей добрыхъ, двухъ шляхтичовъ, пана Размуса Яновича Кимбара, а пана Андрея Поляновского, ходилъ есми съ панами радцами мѣста Виленского рочными Рускими, а меновите: съ паномъ Ильею Исайковичомъ, а паномъ Грегорьемъ Федоровичомъ, до церкви Руское соборное Виленское, названое светое Пречистое, и тамъ дей, кгды есьмо пришли въ церковь, нашли есьмо въ церкви соборной протопопу Виленского отца Ивана Парфировича и и свещенника Воскресенского Леонтея и свещенника Спаского Малафея и свещенника Роского Демьяна, свещенника Пятницкого Федора, свещенника Ивановского Омельяна, а Василья а Ивана дьяконовъ соборныхъ, тамъ же при мнѣ возномъ и при сторонѣ людей добрыхъ, вышейменованыхъ, при мнѣ будучихъ, вышей меновaные панове радцы пытали отца протопопу и всихъ свещенниковъ и діаконовъ и мовили до нихъ тыми словы: ижъ дей дня сегоднешнего въ пятницу, а звланца въ день постный, въ которые дни люде завжды звыкли заживать набоженствъ своихъ, ведле повинности своее христіянское, а ваша милость, отче протопопо, со всими свещенниками соборными Виленскими, въ той головной церкви соборной и по всихъ иншихъ церквахъ окрестныхъ Виленскихъ, дня сегоднешнего службы божьи не служили и не отправовали и ведле часовъ замѣроныхъ ку службамъ божьимъ въ звоны церковные звонить не казали, што намъ есть всимъ зъ немалымъ подивеньемъ, же вы повинности своей свещеннической не чините досыть, зачымъ и фала божья и богомолье за доброе здоровье и фортунное пановане его королевской милости, нашого милостивого пана и ихъ милости пановъ радъ и всего народу хрестіанского перестало. На которое таковое запытанье пановъ радецъ рочныхъ, отецъ протопопа со всими свещенниками соборными, вышейменованными, передо мною вознымъ и стороною шляхтою вышейменованою, при мнѣ будучою, паномъ радцомъ, отказали тыми словы: ижъ дей мы ведля повинности нашое свещенническое были и естесьмы готови отправовати фалу милого Бога и за здоровье его королевской милости, нашого милостивого пана, Бога милостивого просити, такъ въ той церкви соборной, яко и по церквахъ иншихъ окресныхъ всихъ, нижли дей отецъ митрополитъ дня вчорайшого прислалъ до насъ всихъ свещенниковъ мѣста Виленского листъ свой отвороный и подалъ намъ воз-

ный здѣшній Виленскій Янъ Косинскій, зъ стороною шляхтою и зъ слугою его милости отца митрополита, меновите, позовъ, по всихъ насъ писаный, росказуючи намъ всимъ, абысьмо передъ его милостью, отъ поданья того позву, въ Новогородку за шесть недѣль становилисе, а до того часу бысьмы ніякихъ справъ, свещенничеству нашему належачихъ, не отправовали и службъ Божихъ не служили и въ церквахъ Божихъ не пѣли. Якожъ при томъ своемъ отказѣ тымъ же паномъ радцомъ, при мнѣ возномъ и при сторонѣ шляхтѣ тотъ позовъ имъ поданый оказали и читати дали, и копію зъ него списавши, слово въ слово, паномъ радцомъ дали. Которая тая копея тамъ же въ церкви передо мною вознымъ и стороною шляхтою, при мнѣ въ тотъ часъ будучою, паномъ радцомъ даная, съ тымъ позвомъ скорикгована есть и такъ се въ собѣ маетъ:

Волею Божею Михаилъ, архіепископъ-митрополитъ Кіевскій и Галицкій и всея Росіи, богомольцомъ господарскимъ, протопопѣ и намѣстнику моему Виленскому Ивану Парфеновичу, Леонтею Воскресенскому, Малафѣю Спаскому, Демьяну Роскому, (Ѳедору) Пятницкому, Омельяну Ивановскому, Василью и Ивану, дьякономъ церковнымъ соборнымъ Пречистое Богородицы Виленскимъ! Маемъ вѣдомость, якобысте возрушаючи покой посполитый, сихъ часовъ збунтовавшися спольне съ нѣкоторыми мѣщаны Виленскими противъ насъ, пастыра своего, протестаціи дѣлаете, подписуетеся на насъ быти противными, што вамъ, яко духовнымъ, окромъ воли нашого пастырства, чинити не было належало. Если васъ страхъ якій зашолъ, яко намъ дано справу, же церкви печатати хотѣли, жичили бысьмо собѣ на то истотне видѣти, для чого, будучи заведены, вы смѣли есте важиться противъ намъ, протожъ мы зъ зверхности нашого пастырства симъ листомъ позовнымъ вамъ всимъ приказуемъ, абы ся есте о то передъ нами и судомъ нашимъ духовнымъ становили на столицы нашой въ Новогородку, отъ поданья вамъ сего нашого позву недѣли за шесть, то што будетъ вамъ задано отъ инстикгатора нашого, отказовали и усправедливили; а до того часу, нижъ ся намъ съ того своволенства справите, абы есте не смѣли петрахиля на выю свою вскладати и ніякихъ дѣлъ свещеннических отправовати, подъ тяготою, вѣчнымъ отлученьемъ и клятвою неразрѣшоною. Писанъ въ Новогородку, року отъ Божого Нароженья тысеча пятьсотъ девятдесятъ пятого, мѣсеца Августа двонадцатого дня. Въ тое копіи подпись руки писмомъ рускимъ тыми словы: Григорій — протонотарій митрополіи Кіевское до свещенниковъ Виленскихъ.

По вычитанью того позву, отецъ протопопа со всими свещенниками то мовили: ижъ дей мы не смѣемъ и не можемъ, будучи тымъ позвомъ заложоны, такъ въ церкви соборной, яко и въ церквахъ окрестныхъ фалы Божой отправовать и служить и въ звоны казать звонить, за доброе здоровье его королевское милости, нашого милостивого пана, Бога просить. Што все панове радцы мною вознымъ и стороною шляхтою вышейменованою, при мнѣ въ тотъ часъ будучою, освѣтчили. Якожъ я возный, будучи при той справѣ, штомъ слышалъ и чого будучи добре вѣдомъ, то все, на сесь мой квитъ списавши, подъ печатью своею и подъ печатьми стороны шляхты, вышей менованое, при мнѣ будучое, ку записанью до книгъ кгродскихъ Виленскихъ даломъ.

У того квиту печатей притисненыхъ три.

Centr. Biblioteka 448351

Которое-жъ сознанье возного вышейменованого и тотъ квитъ его до книгъ кгродскихъ Виленскихъ есть уписанъ.

Року Божого Нароженья ҂аф҃чє (1595), мѣсеца Сентебра (2) дня.

1595 г.

Изъ связки № 4667, за 1578—1595 г. Документъ № 2.

8. Донесеніе вознаго о сдѣланномъ имъ запросѣ проповѣдникамъ Св. Троицкаго монастыря: почему они въ своихъ проповѣдяхъ злословили митрополита и ратмановъ?

Я Янъ Миколаевичъ Косенскій — возный воеводства и повѣту Виленского, вызнаваю тымъ моимъ квитомъ, ижъ въ року теперь идучомъ девятдесятъ пятомъ, мѣсеца Сентябра четвертого дня, маючи я при собѣ сторону людей добрыхъ, шляхтичовъ двухъ, пана Размуса Яновича Кимбара, а пана Войтеха Юрковского, ходилъ есьми до дому брацкого Троецкого, до казнодеи брацкихъ школьныхъ, зъ дьякономъ соборнымъ Виленскимъ Иваномъ и зъ панами радцами рочными рускими, съ паномъ Ильею Исаковичомъ и съ паномъ Григорьемъ Федоровичомъ, въ справѣ закону Руского, а меновите: панове радцы и отецъ дьяконъ соборный мовили казнодеемъ брацкимъ, то есть свещеннику Василью Чорному и Стефану Зинанни: ижъ дей есте дня вчорашнего, въ недѣлю, въ церкви светое Троицы, такъ на завтрени, яко и на Божей службѣ, неслушне и непристойне предъ народомъ людскимъ отца митрополита, старшого пастыра своего, также пановъ бурмистровъ и радецъ невинне и непристойне и неслушне всюди подавали, яко бы они, кгволи отцу митрополиту, змовившисе съ протопопою и намѣстникомъ его Виленскимъ, мѣли вамъ заказати, абысте вы слова божого въ церкви не проповѣдали, которого дей есьмо заказу вамъ не чинили и до васъ не посылали. И тотъ же отецъ Иванъ дьяконъ соборный мовилъ: ачъ дей я былъ дня вчорайшаго до васъ посланъ отъ отца протопопы, але не съ тымъ, абыхъ мѣлъ вамъ заказовати проповѣдать слова божого, только съ такимъ напоминаньемъ, абысте при повѣданью слова божого въ церкви, его милости отцу митрополиту и старшимъ своимъ духовнымъ не злоречили и подъ тымъ часомъ абысте межи людьми бунтовъ и затрвоженья ніякого не чинили. Але дей, ты пане Стефане казнодея, дня вчорашнего, въ недѣлю рано, посылалесъ до свещенниковъ соборныхъ, до каждого зъ особна, двухъ своихъ дьяковъ школьныхъ, росказуючи свещенникамъ соборнымъ всимъ, подъ неякою виною незвыклою, подкладаючи на кождого свещенника вины пятдесять копъ грошей Литов-

скихъ, абы они вси листу и позву, отъ его милости отца митрополита имъ поданого, не слухали, а службы Божое въ церквахъ окрестныхъ и въ церкви соборной служили и отправовали. На то Стефанъ казнодея, передо мною вознымъ и стороною шляхтою, при мнѣ будучою, отцу дьякону отказалъ: Ижемъ дей я тыхъ дьяконовъ школьныхъ съ тымъ до свещенниковъ соборныхъ дня вчорашнего не посылалъ и о томъ не вѣдаю; але дей отецъ протопопа и вси свещенницы соборные мусятъ намъ того душне приплатить не тылько пятдесять копъ грошей, але сто копъ грошей, же они отъ насъ отступуютъ и митрополита слухаютъ, о што зъ ними заразъ правне чинити почати мусимъ. Чого всего я возный, будучи вѣдомъ, и што есми будучи въ той справѣ слышалъ, то все, на сесь мой квитъ списавши, подъ печатью моею и съ подписомъ руки моее и подъ печатьми стороны шляхты, вышейменованое, при мнѣ въ тотъ часъ будучое, ку записанью до книгъ кгродскихъ Виленскихъ даломъ. Писанъ у Вильни, року, мѣсеца и дня вышейпомененого. Jan Kosiński, wozny—ręką swą.

1595 г.

Изъ связки № 4667, за 1578—1579 г. Документъ № 3 и 4.

9. Жалоба священника Виленской Рождественской церкви Пресв. Богородицы, что на предмѣстьѣ Россѣ, Дементія Добринскаго на протопопа Пречистенскаго собора и ратушныя власти русской лавицы по поводу отнятія и закрытія ими вышепомянутой церкви, насильственнаго забранія церковнаго имущества и устраненія его самого отъ священнической должности. По сему предмету здѣсь же находится посвидѣтельствованіе вознаго и протестъ православныхъ Рождественскихъ прихожанъ.

Лѣта Божого Нароженья ҂аф҃чє (1595), мѣсеца Декабря а҃ (4) дня.

Приходши до враду его королевское милости кгродского воеводства Виленского, до мене Миколая Юрьевича Зеновьевича—подкоморого Ошменского, намѣстника Виленского, свещенникъ Виленскій православія греческого, церкви Рожества Пречистое Богородицы, на предмѣстью Виленскомъ, на Росѣ стоячое, отецъ Дементіянъ Добринскій, оповѣдалъ и обтяжливе жаловалъ о томъ: ижъ дей што часовъ недавныхъ за распространеньемъ слуху въ народѣ христіянскомъ о отщепенствѣ митрополита и владыкъ закону греческого въ панствахъ его королевское милости господара нашого милостивого, въ Коронѣ польской и великомъ княжествѣ Литовскомъ, которые, кромъ жадного синоду и поразумѣнья народу хрестіянского, скрыте и потаемне, сами одни межи собою уковавши, отъ благословенства светѣйшихъ пасты-

ровъ своихъ и вселенскихъ патріарховъ кгрецкихъ отступивши, подъ благословенство папежа Римского и подъ календарь, отъ него новозмышленный поддалися, онъ, помененый свещенникъ Роскій, посполъ зъ другими товарищи своими, свещенниками Виленскими, въ часъ постерегаючи того, абы потомъ и ихъ, яко невѣдомыхъ, съ паствами словесныхъ овецъ имъ вручоныхъ, до тогожъ отщепенства своего помененые владыки не приволокали, еще перво сего на таковое отступленіе ихъ не зезволяючи и оныхъ, которые бы явными отступниками показалися, за пастыровъ признавати не хотячи, протестаціи свои тутъ до вряду кгродского Виленского внесли. А потомъ кгды дей отецъ митрополитъ листъ свой неблагословенскій прислалъ, того свещенника Роского отъ всѣхъ дѣйствъ церковныхъ отлучаючи, ни для чого иншого, только ижъ дей съ свещенниками Виленскими братскими, порозумѣваючися, его за пастыра признавати не хотятъ; тогды и на онъ часъ оный свещенникъ Роскій, посполъ зъ другими свещенниками братскими (на которыхъ тежъ дей оный митрополитъ неповинныхъ, але тежъ по серцу, кромъ жадного права, неблагословенство прислалъ) отказали и до книгъ урадовыхъ ку записанью подали, слухати его въ томъ не хотячи, до того часу, ажъ се имъ самъ отецъ митрополитъ, синодъ духовный собравши, передъ всею церковью справитъ съ помененого отщепенства, на него пописаного, беручи собѣ на помочь у статутѣ правъ духовныхъ двѣ правила: шестьдесятъ осьмое и сто тридцать четвертое Карфагенского собора, гдѣ пишетъ: Причетникъ естли мнимаетъ, ижъ есть не по правдѣ отъ епископа своего отлученъ, тогды передъ соборомъ отсудитися маетъ, а свѣцкій урадъ летити его не маетъ. Также если епископъ причины, еще на причетника не досвѣтчивши, отлучитъ отъ церкви, самъ отлученъ быти маетъ; кгдыжъ, яко опѣваетъ правило четвертое седьмого вселенского собора: не подобаетъ епископу по своихъ страстехъ никого отлучати; и пятоенадцать правило первого и второго собора Константинопольского, который въ церкви апостольской учитъ: если нѣкоторые отступятъ отъ нѣкоего епископа не для иншого грѣху, але за ересь его, таковые чести достойны суть, яко православные. Што дей ширей и достаточней въ тыхъ протестаціяхъ ихъ есть описано. То пакъ дей дня нынѣшнего у понедѣлокъ, порану, мѣсеца Декабра четвертого дня, року деветьдесятъ пятого, еще предо днемъ могло быти за годину, протопопа и намѣстникъ митрополіи Виленской Іоанъ Парфеновичъ а писарь рускій мѣстскій Виленскій ратушный панъ Иванъ Андреевичъ, съ помочниками своими, приходними до него свещенника Роского, до дому его, казали ему церковь отомкнути, менечи быти для нѣкоторыхъ справъ духовныхъ. Который дей кгдымъ церковь отомкнулъ, тоды дей тые пререченые протопопа и панъ Иванъ писаръ ратушный Виленскій, нѣтъ вѣдома за чіимъ росказаньемъ, скарбъ церковный съ тое церкви его почали брати, и взяли дей келихъ сребраный, крестъ сребраный, евангеліе напрестольное оправное въ ризы; съ которымъ дей кгды оный свещенникъ Роскій того скарбу давати не хотячи, крестъ сребраный до себе былъ взялъ, тогды дей они кгвалтомъ оного свещенника тамже у церкви шарпати почавши и крестъ зъ рукъ отъ него моцно кгвалтомъ отняли и тотъ дей скарбъ его церковный моцно кгвалтомъ съ церкви обравши и церковь замкомъ своимъ замкнувши, прочъ отышли.

А потомъ дей повторе тогожъ дня вышейпомененого, у понедѣлокъ, райцы два мѣста Виленского, лавицы руское, панъ Грегорей Печонскій а панъ Илья Исаковичъ, пришодши тую церковь его на Росѣ запечатовали. И такъ дей кромъ жадное вины, не судивши его, безправнѣ отъ церкви Божое отлучили и хвалу Божую затворили и увесь народъ христіанскій парафіи его, ку великому затрвоженью привели, надъ законъ Божій и правила светыхъ отецъ, гдѣ пишетъ третего собора помѣстного, иже въ Гангрѣ, правило пятое: Естьли хто учитъ пріобидити домъ Божій, рекше церковь, пріобидити и не радити о ней, ни собиратися въ ней на пѣніе во время молитвы, да будетъ проклятъ. Протожъ немалую въ томъ кривду церкви Божой и собѣ свещенникъ Роскій быти мѣпечи, просилъ о возного на запытанье протопопы и намѣстника митропольего Виленского, также бурмистровъ и радецъ мѣста Виленского лавицы руское: зъ якихъ причинъ они таковый кгвалтъ церкви Божой и ему безправне учинили? Я ему на то зъ уряду придалъ возного господарского повѣту Виленского Яна Косинского, который на той справѣ бывши и тогожъ року девятьдесять пятого мѣсеца Декабра четвертого дня, до вряду пришодши, очевистого въ той справѣ сознанья своего квитъ, подъ печатью своею и съ подписомъ руки своее, также подъ печатьми шляхты, стороною при немъ будучое, ку записанью до книгъ кгродскихъ Виленскихъ далъ въ тые слова писанный:

Я Янъ Косинскій, возный господарскій повѣту Виленского, сознаваю симъ моимъ квитомъ, ижъ я, маючи при собѣ сторону людей добрыхъ, шляхту, пана Миколая Петриманского а пана Юрья Яновича, былъ есьми на справѣ свещенника Роского Виленского, отца Дементіяна Добринского, зъ стороны побранья скарбовъ зъ церкви его и замкенья и запечатованья тое церкви черезъ протопопу и намѣстника Виленского митропольего и черезъ урядъ мѣстскій ратушный Виленскій лавицы русское. Якожъ кгды дня оногдашнего, мѣсеца Декабря пятого, во второкъ, року девятьдесятъ пятого, кгды тотъ свещенникъ Роскій, отецъ Дементіянъ, со мною вознымъ и стороною вышейпомененою пришодши тутъ у мѣстѣ Виленскомъ, до протопопы и намѣстника митропольего Виленского, Іоанна Парфеновича, въ домъ его при церкви перенесенья святого Николы, и пыталъ того протопопы: для которое дей причины и за чіимъ росказаньемъ таковый кгвалтъ церкви Божой есте учинили, скарбы съ церкви Божое побрали и церковь замкнули и запечатовали, хвалу Божую есте затворили и мене дей, кромъ жадное вины, не судивши мене, безправне отъ церкви Божое есте отлучили, надъ законъ Божій и права наши духовные? На то пречоный протопопа повѣдилъ: пойдете дей до бурмистровъ и радецъ мѣста Виленского лавицы русское, до братства ихъ, кгдѣ они схажки свои мѣваютъ, тамъ же дей и я пойду и зъ ними посполъ вамъ на то откажемъ. И кгды есьмо заразъ до пановъ бурмистровъ и радецъ мѣста Виленского лавицы руское, до братства ихъ помененого, пришли, отецъ Дементіянъ, свещенникъ Роскій Виленскій, въ тыежъ слова, яко и до протопопы, мовилъ. Будучи тежъ тамъ и протопопѣ зъ ними посполъ, пыталъ пановъ бурмистровъ и радецъ рускихъ: для которое дей причины ваша милость, кромъ жадного права, никоторое слушное вины на мене не показавши и мене дей не судивши, ани правомъ не переконавши, отъ церкви Божое отлучили, скарбы церков-

ные моцно-кгвалтомъ съ церкви Роское, гдѣ я настоятелемъ и служителемъ поставленъ, побрали, церковь замкнули и запечатовали, и хвалу Божую затворили, и народъ хрестіянскій парафеи его до стрвоженья привели, надъ законъ Божій и права церковные? На то панове бурмистрове и радцы помененые передо мною возным и стороною отказали: теперь дей на то тобѣ, отче, ничего не отказуемъ, але дей завтра на письмѣ отказъ тобѣ черезъ вознаго дамо, бо дей писара на тотъ часъ при собѣ не маемъ. И за тымъ прочъ отъ нихъ отошодши, за оказаньемъ оного свещенника, видѣлъ есьми я возный церковь его на Росѣ замкненую и запечатованую. А потомъ на завтрее, мѣсеца Декабря шостого дня, писарь мѣстскій ратушный Виленскій рускій, панъ Иванъ Андреевичъ, отъ пановъ бурмистровъ и радецъ помененый отказъ въ той справѣ вышейписаной, на письмѣ по руску, до рукъ мене возного, Яна Косинского, подалъ тыми словы: На запытанье свещенника бывшаго Виленскаго Роского, Дементія Ильяшевича Добринского, ихъ милость панове бурмистрове, радцы и лавники мѣста Виленского, стороны закону греческого, при мнѣ, возномъ повѣту Виленского, Яну Косинскомъ, и при двухъ шляхтичахъ, при пану Миколаю Петриманскомъ а пану Юрью Яновичу, повѣдили тыми словы: ижъ дей мы, яко урадники того мѣста Виленского, отъ королей ихъ милости зешлыхъ и отъ теперешнего короля его милости, нашого милостивого пана, будучи упривильеваными, а маючи вси церкви Виленскіе отъ королей ихъ милости собѣ въ дозоръ и опатренье и подаванье нашое поручонные, водлугъ привильевъ королей ихъ милости, которые, посполъ зъ его милостью отцомъ митрополитомъ, або зъ намѣстникомъ его милости протопопою и иншими свещенниками Виленскими соборовыми, людемъ духовнымъ, добрымъ, цнотливымъ, умѣетнымъ и богобойнымъ, подаемъ, также тѣжъ и отъ тыхъ, которые бы при тыхъ церквахъ Боскихъ непристойне и неслушне ся справовали, также весполъ и зъ свещенниками соборовыми, отбирати маемъ,—то, въ поручению и моцы нашой врадовой и съ повинности нашое врадовое, въ кождый рокъ вси церкви описуемъ и догледаемъ, абы вси скарбы и наданья людскія, старыя и новыя, при церкви вцале зоставали; якожъ дня вчорашнего, кгды есьми въ той церкви Роской, водле старого попису, речей церковныхъ посполъ зъ отцемъ протопопою перегледали, и обачили есьмо то, ижъ за держанья того свещенника Дементья Добринского не мало речей церковныхъ, ему, ведле давного попису повѣреныхъ, не доставаетъ, и крестъ церковный сребный подъ сукнею и за пазушкою у того свещенника отецъ протопопа, которого скрыяннаго, съ церкви вынести и на пожитокъ свой обернути хотѣлъ, отнялъ; и постерегаючи, абы большее шкоды тая церковь Божья не поносила, сребро церковное до схованья безпечнѣйшого, до скарбу церкви соборное, до часу есьмо взяли, и церковь Роскую своимъ замкомъ замкнуть и запечатовать казали, до того часу, покуль ся отецъ Дементіянъ и тые вси речи, которыхъ недоставаетъ, намъ, яко сторожомъ у правѣ своемъ духовномъ, усправедливится. Которое сее сознанье мое я возный далъ есьми ку записанью до книгъ кгродскихъ Виленскихъ съ печатью моею и съ подписомъ руки моее по польску, и съ печатьми шляхты стороны вышейпомененое. Писанъ у Вильни. *(Слѣдуетъ подпись вознаго по польски и приложены три печати).*

При которомъ сознанью вознаго, тутъ

же будучи очевисто передъ врадомъ кгродскимъ Виленскимъ не малое множство людей православія кгреческого, обывателей мѣста его королевское милости Виленского, оповѣдали ся съ тымъ: ижъ дей тыхъ недавныхъ часовъ его милость отецъ митрополитъ вынесъ и тутъ на врадѣ актикованы суть листы съ канцлереи его королевское милости, нашого милостивого пана, за даньемъ справы его королевской милости, яко быхъ мы, отца митрополита слухать не хотечи, бунты нѣякіе чинить и церкви Божскіе печатовать мѣли, чого дей, яко есьмо николи не чинили, такъ о томъ ани мыслить не хочемъ, абысьми якіе бунты чинити, альбо церкви Божіе печатовать мѣли; але дей теперь явне ся то показало, же самъ же отецъ митрополитъ, черезъ протопопу и намѣстника своего, посполъ съ урадомъ мѣстскимъ Виленскимъ лавицы русское, съ церквей Божіихъ скарбы забираютъ, поповъ кромъ жадное слушное вины, надъ законъ Божій и права духовные, не судивши ихъ, отъ церквей отлучаютъ, церкви замыкаютъ и печатуютъ, и хвалу Божую затворяютъ, и до немалого затрвоженья народъ христіянскій приводятъ. А мы дей, если митрополита слухати не хочемъ, ино дей то чинимъ для того, ижъ отецъ митрополитъ благословенство старшихъ пастыровъ своихъ свѣтѣйшихъ патріарховъ кгрецкихъ, зъ иншими владыками своими, отступилъ и подъ благословенство папежа Римского поддался. Прото дей, якось мы ся перво сего протестовали, такъ и теперь съ тымъ ся освѣтчаемъ, ижъ митрополита теперешнего до того часу за пастрыра мѣти не хочемъ, покуль его милость, водлугъ повинности своее, соборъ духовный зложитъ, и себе передъ всею церковью съ того отщепенства очиститъ.—О што просили, абы то все до книгъ кгродскихъ Виленскихъ было записано, што все есть до книгъ записано.

1596 г.

Изъ связки № 4658, за 1601 г. Докум. № 16.

10. Мандатъ короля Сигизмунда III старшинамъ Виленскаго Свято-Троицкаго монастыря о явкѣ ихъ въ королевскій судъ для разсмотрѣнія документовъ на право владѣнія домами, принадлежащими Виленскому Свято-Духовскому братству.

Жикгимонтъ третій, Божею милостью король польскій, великій князь Литовскій и пр. Старшимъ братьи братства церковного заложенья святыя Троицы монастыра Руского, въ мѣстѣ нашомъ Виленскомъ, тымъ, которые въ семъ году девятьдесятъ шостомъ въ томъ братствѣ старшими суть, альбо еще будутъ, также и иншимъ подданымъ нашимъ мѣщаномъ Виленскимъ, а зъгола всей братьи до той церкви упис-

нымъ. Жаловали намъ войтъ, бурмистры, райцы и лавники мѣста нашого Виленского о то, штожъ дей нѣкоторые особы братья ваши, маючи отъ васъ злеценье, въ року прошломъ ā (1000) пятьсотъ девятьдесятъ второмъ, мѣсеца Декабра девятого дня, у Варшавѣ, въ невѣдомости дей ихъ, утекшисе въ томъ до насъ господара, одержали есте у насъ противко правомъ, привилеямъ и вольностямъ ихъ мѣстскимъ, отъ продковъ нашихъ, королей ихъ милости польскихъ и великихъ князей Литовскихъ, наданыхъ и отъ насъ потвержоныхъ, привилей, данину нашу, на нѣкоторые вольности и артикулы, въ томъ привилею описаные, на домъ въ мѣстѣ нашомъ Виленскомъ, прозываемый Гамшеевскій, каменицу, муромъ и деревомъ побудованую, у ловчого нашого великого княжества Литовского урожоного Яна Нарушовича на вѣчность купленую, а другій домъ, также муромъ и деревомъ побудованый, обадва спольне на братство церковное заложенья светое Троицы отъ мѣщанина Виленского Якова Койдановича наданый, въ мѣстѣ нашомъ Виленскомъ, идучи зъ рынку до Острое брамы, по лѣвой руцѣ, въ певныхъ границахъ, межи домами—зъ одное стороны дому бывшое Филиповое Шимковичовое, а теперешнее Яковое Завишиное Настазіи Тризнянки, а зъ другое стороны подле дому дѣтей змерлого Богдана Пашковича, Витеблянина, сломъ лежачіе, и на иншіе домы, такъ купленые, яко и рознымъ правомъ набытые, а нѣкоторыхъ еще, ку уближенью таковымъ же вольностямъ ихъ, набываете, водлугъ которого того права своего не только штобысте повинность звыклую мѣстскую, которую, зъ давныхъ часовъ въ тыхъ домахъ мѣшкаючи, на врадъ мѣстскій, на ратушъ, заровно зъ иншими мѣщаны, подъ правомъ мѣстскимъ мѣшкаючими и для оздобы на потребы того мѣста Виленского выдавати и положити мѣли, але дей укрываючи и уходячи оное и надъ то выламуючися зъ юриздикціи, присуду и владзы враду мѣстского, такъ сами особы, которые старшими въ томъ братствѣ въ кождый годъ зоставаютъ, яко и розные люди, зъ наймовъ въ тыхъ домахъ братскихъ мѣшкаючіе, враду ихъ мѣстскому послушни быти и никому нихто зъ тыхъ домовъ, за заказы врадовыми, передъ врадомъ ихъ заславляючися тымъ привильемъ вольностью, отъ насъ на тое братство наданою, на судъ нашъ господарскій отзываетеся, а имъ усправедливяти не хочете, въ чомъ се не малое уближенье правомъ и вольностямъ ихъ также уменьшенье, знищенье пожитковъ мѣстскихъ и шкода великая дѣетъ. А ижъ о розознанье привильевъ нашихъ намъ судити и узнавати належитъ, про то хочемъ мѣти и приказуемъ вамъ, штобы есте за симъ позвомъ нашимъ передъ нами господаремъ тамъ, гдѣ дастъ Богъ на тотъ часъ дворомъ нашимъ щастливе будемъ сѣли въ панствѣ нашомъ великомъ князствѣ Литовскомъ, отъ подачи альбо положенья сего позву нашого, за чотыри недѣли, а если въ Корунѣ польской, за осьмь недѣль, сами стали и въ томъ се во всемъ на жалобу ихъ, которая вамъ часу права ширей и достаточней преложена будетъ, зась на року завитомъ усправедливили. Писанъ у Краковѣ, лѣта Божого Нароженья тысеча пятьсотъ деветьдесятъ шостого, мѣсеца Генваря двадцать четвертого дня. У того мандату печать его королевское милости и подписъ руки писарское тыми словы: Матей Война писаръ, и написъ возного тыми словы:

Roku 1596, Marca 6 dnia, ia Jerzy Kłodnicki, wozny powiatu Wileńskiego, maiąc ia przy sobie stronę ludzi dobrych

dwóch szlachciców, pana Daniela Nowickiego a pana Stanisława Chondzińskiego, położyłem mandat iego królewskiey mości starszey braci Bractwa cerkiewnego, założenia świętey Tróycy manastyra Ruskiego w mieście Wileńskim, tym, którzy w tym roku dziewięćdziesiąt szóstym w tém Bractwie starszemi są, albo będą, także y inszym poddanym iego królewskiey mości mieszczanom Wileńskim, do tego Bractwa upisnym, w żałobie wóyta, burmistrzów, radziec, ławników miasta Wileńskiego, w domu, w mieście Wileńskim leżącym, przezywaiącym Homszeiewskim, w kamienicy murowaney.... y o drugi dom, wedla tegoż domu, murzem y drzewem pobudowany, to.... nieposłuszeństwo z tych domów kamienic do sądu y prawa magdeburskiego Wileńskiego, iako o tym szerzey podostatku żałoba ich w tych mandaciech iest opisana y dołożona, za którzemi temi mandaty, przez mię woznego rok obiema stronami iest złożon y oznaymion, — stanowić się przed iego królewską mością od położenia tego mandatu, ieśli w wielkim księstwie Litewskim — za cztery niedzieli, a ieśli w Koronie polskiey — za ośm niedziel, ten mandat, nieskrobany, niemazany, w dacie we wszem zgodliwy, y słowo w słowo z przeciwnym mandatem przed tą stroną szlachtą skorigowany y gospodarzowi tego domu oznaymiłem y okazałem ten mandat. Jerzy Kłodnicki, wozny ręką swą. А на боку того мандату написано тыми словы: Anno 1596, dnia 24 Maia. Strony obiedwie, powodowa przez pana Iwana Andrzeiowicza — pisarza pozwana przez pana Karpia Łazarewicza y Żdana Wasilowicza, umocowanych, sprawę tę dobrowolnie sobie odłożyli do wyścia blizko przyszłey limitacyi, aby w mieście ugodę czynili, którey ieśli nie uczynią, będą mieć rok za tem że pozwem naybliższych sądach iego królewskiey mości. Maciey Borzymińsky. Roku 1597, Octobra 14 dnia za pierwszym wołaniem pozwany stroną P...wała Wodowicz. Anno Domini 1598, die XVI May, Warszawie 12 actio incidit limitationem causarum Magdeburgensium magni ducatus Lithuaniae. Stanislaus Ukulski.... Warszawie 1599 r., 11 Martii za pilnością obudwu stron y za zezwoleniem spólnem wzięta y odłożona iest sprawa ta do przyszłey limitacyey. Gabriel Woyna — podkanclerzy. Anno 1601, dnia 17 Febr. ten pozew odłożony za zezwoleniem stron do drugiego przyszłego seymu da Pan Bóg, y roku strony pilnować nie maią. Absolon consentit. Григорей Федоровичъ. Zezwala Bened. Ros N. subscripsit. Который тотъ мандатъ, черезъ мѣщанъ Виленскихъ Братства церковного Светого Духа покладаный, до книгъ кгродскихъ Виленскихъ есть уписанъ.

1597 г.

Изъ связки № 4593, за 1597 г. Докум. № 8.

11. Жалоба Кіевскаго митрополита Михаила Рогозы и причта Виленскаго Пречистенскаго собора на Виленскаго подкоморія и писаря в. кн. Литовскаго Николая Ясенскаго, по поводу насильственнаго завладѣнія замѣнною церковною землею, въ имѣніи Шешолахъ.

Лѣта Божого Нароженья ҂аф҃чз (1597), мѣсеца Марца ѳ҃ (9) дня.

На врадѣ его королевской милости кгродскомъ воеводства Виленского передо мною Станиславомъ Пукштою Клявзкгейловичомъ —хоружимъ Волковыскимъ, намѣстникомъ Виленскимъ, жаловалъ и оповѣдалъ врадникъ въ Бозѣ велебного отца Михайла Рагозы, архіепископа, митрополита Кіевского, Галицкого и всее Руси, имѣнья его милости Шешольского церковного двора Онтокграбостскаго, въ повѣтѣ Виленскомъ лежачого, панъ Григорей Тишковичъ-Бузича именемъ его милости митрополита, пана своего, и именемъ всихъ крылошанъ его милости соборное церкви пресветое Богородицы въ столечномъ мѣстѣ Виленскомъ, на пана Яна Миколая Ясенскаго, писара его королевской милости великого князства Литовского, подкоморого земли Велюнское, о томъ, штожъ дей року теперешнего ҂аф҃чз (1597) сегожъ мѣсеца Марца осьмого дня, въ небытности на тотъ часъ въ томъ имѣнью самого отца митрополита его милости, панъ Миколай Ясенскій, подкоморій земли Виленское, нѣтъ вѣдома за што, безвинне, а знать умысльне самъ звазнившися на его милость отца митрополита Кіевскаго и наславши моцно кгвалтомъ многихъ слугъ и бояръ своихъ имѣнья своего Шешольского, въ повѣтѣ Виленскомъ лежачого, а мяновите — Яна Юрьевича Вольмянскаго, Андрея Богдановича, Войтеха Каспоровича, Юрія Александровича, Федора Русина, которыхъ на тотъ часъ узнати могли, учинивши межы тыми слугами и боярьми своими до того кгвалтовного насланья своего за старшого помочника, вознаго повѣту Виленскаго Станислава Жоравскаго и иныхъ многихъ помочниковъ ку нимъ придавши, которыхъ слугъ и бояръ своихъ и тыхъ помочниковъ, ку тымъ слугамъ и бояромъ своимъ на помочь приданыхъ, его милость панъ подкоморій Виленскій самъ добре знаетъ имена и назвиска, якъ зъ нихъ которого зовутъ, лѣпей вѣдаетъ, на властныя села его милости митропольего имѣнья Шешольского, церковного, въ обрубѣ Ловмянскомъ и въ обрубѣ Дойневъ, въ повѣтѣ Виленскомъ лежачихъ; которые дей обрубы кгрунтовъ вышейпомененыхъ панъ Миколай Ясенскій отцу митрополиту и крылошаномъ соборное церкви Виленское въ одмѣну далъ и пустилъ вѣчностью за кгрунты ихъ милости Олянскіе тогожъ имѣнья Шешольского церковного, обваровавши дей тую замѣну свою обрубовъ помененыхъ листомъ

добровольнымъ записомъ своимъ, ничимъ ся у нихъ не уступовати, подъ зарукою на сторону въ томъ порушоную двухъ тысячей копъ грошей личбы Литовское, яко тая справа на листѣ его милости пана подкоморого Виленскаго ширей есть описана. То пакъ дей того помененого року и дню панъ Миколай Ясенскій, подкоморій Виленскій, не дбаючи на тотъ листъ добровольный, записъ свой, и заруку, въ немъ описаную, за тымъ кгвалтовнымъ насланьемъ своимъ черезъ тыхъ слугъ и бояръ своихъ и черезъ помочниковъ ку нимъ приданыхъ, тые помененые села въ обрубѣ Дольняхъ семь службъ, людьми осѣлыхъ, въ обрубѣ Ловмянскомъ одинадцать службъ, людьми осѣлыхъ, въ обрубѣ Сычунахъ двѣ службы, людьми осѣлыхъ, ку тому село, прозываемое Бернутяны, пять службъ людьми осѣлыхъ, и боярина панцернаго, на име Якуба Михниковича, и двухъ бояровъ путныхъ—Михала а Винцка Рынкгелевъ, тыхъ усихъ подданныхъ кгвалтовне и безправне забралъ и отнялъ, а отца митрополита и крылошанъ его милости соборное церкви Виленское зъ спокойнаго держанья и уживанья кгвалтовне выбилъ, и, примушаючи ихъ боемъ и везеньемъ своимъ, подачки пенезьми, житомъ и овсами у тыхъ поданыхъ митропольихъ бралъ, то есть: у Буты Петровича взялъ пенезьми готовыми двѣ копѣ грошей, жита бочку, овса три бочки; у Матея Рыбѣляна пенезьми готовыми взялъ двѣ копѣ грошей, жита бочку, овса три бочки; у Гринга Швинтадоня взялъ двѣ копѣ грошей, жита бочку, овса три бочки; зъ дому Станислава Петровича, тивуна митропольего, двери выбивши у клѣти, взяли жита бочку, пшеницы бочку, овса три бочки; у отчима Тивунового у Войтюля взялъ двѣ копѣ грошей; у Михала и Винцка Ринкгелевъ, бояръ путныхъ, взяли двѣ копѣ грошей, овса двѣ бочки; у Якуба Михниковича взяли овса двѣ бочки и кордъ, и иншихъ дей шкодъ подданымъ митропольимъ починили не мало, которыхъ на сесь часъ списати не могли. Якожъ и возный повѣту Виленского Размусъ Яновичъ, того будучи добре въ той справѣ свѣдомъ, ставши очевисто на врадѣ въ семъ же року деветьдесятъ осьмомъ, мѣсяца Апрѣля ві (12) дня, сознанье свое устное вызналъ и того сознанья своего квитъ подъ печатью своею и тежъ подъ печатьми стороны шляхты ку записанью до книгъ кгродскихъ Виленскихъ подалъ. (Слѣдуетъ посвидѣтельствованіе вознаго, которое за повтореніемъ того же, что изложено въ настоящей жалобѣ, здѣсь не приводится).

1597 г.

Изъ связки № 4593, за 1592—1598 г. Документъ № 11.

12. Посвидѣтельствованіе вознаго о новостроящейся русской церкви въ г. Вильнѣ, на Воловичовскомъ плацѣ, безъ надлежащаго разрѣшенія со стороны городскихъ властей, по повелѣнію Берестейской воеводины Зеновичевой и Смоленской воеводины Абрамовичовой.

Я Петръ Юрьевичъ Новоша, возный повѣту Виленского, сознаваю тымъ моимъ квитомъ, ижъ въ року теперь идучомъ тысеча пятьсотъ девятьдесятъ семомъ, мѣсеца Марта семнадцатого дня, маючи я возный при собѣ стороною людей добрыхъ, двохъ шляхтичовъ—пана Миколая Лазоровича а пана Станислава Яновича, за ужитьемъ ихъ милости пановъ бурмистровъ, радецъ и лавниковъ закону греческого, ходиломъ съ паномъ Остафьемъ Максимовичомъ Боровикомъ на пляцъ ихъ милости пановъ Воловичовъ ку запытанью: хто бы росказалъ тую церковь будовати? пыталъ предо мною вознымъ старшого дойлиды Матвея Полочанина, который такъ повѣдилъ: Ижъ я будую за росказаньемъ и накладомъ ихъ милости паней—ее милости пани воеводиное Берестейское, панее Зеновичовое, такъ тежъ и ее милости панее воеводиное Смоленское, панее Абрамовичовое; такъ тежъ и муралія пытали, Яна Войтеховича, который въ тыежъ слова повѣдилъ, якъ дойлида. Што панъ Остафей Боровикъ—радца Виленскій, самъ зъ особы своее, и именемъ всихъ пановъ бурмистровъ, радецъ и лавниковъ Виленскихъ, стороны закону греческого, набоженства руского мною вознымъ и стороною тыми добрыми людьми шляхтою, которые при мнѣ были, освѣдчилъ и и оповѣдалъ, ижъ тую церковь новую на томъ плацу ихъ милости пановъ Воловичовъ будуютъ безъ позволенья и вѣдомости враду мѣстского стороны руское, о чемъ они вѣдати хочутъ. Якожъ я возный то все, штомъ слышалъ зъ обу сторонъ и штомъ видѣлъ, далъ есьми тотъ мой квитъ ку признанью до книгъ врадовыхъ кгродскихъ зъ печатью моею и зъ печатьми тыхъ двохъ шляхтичовъ.

1598 г.

Изъ связки № 4593, за 1592—1598 годы. Документъ № 15.

13. Показанія свидѣтелей—шляхты и Виленскихъ мѣщанъ по дѣлу о нападеніи студентовъ Виленскаго іезуитскаго коллегіума на Свято-Духовскій монастырь.

Року ҂аф҃чи (1598), мѣсеца Апрѣля к҃є (25) дня.

Въ суботу великую, то есть, предъ недѣлею Великоденною водле старого календару, князь*) Геліяшевичъ, плебанъ, который есть на сей рокъ депутатомъ у трибуналѣ, пришолъ до колеуму русского, до отца Никифора чернца девятого на впокои просто зъ множествомъ студентовъ, которыхъ было около пятьдесятъ, и почалъ ся самъ вдавати зъ отцемъ Никифоромъ въ диспутаціи, а зъ студентовъ еденъ Антоній Десераній заразъ почолъ вадитися и фукати на Фирса Ольшевскаго—педакгога, который за сыномъ его милости князя Окгинского, подкоморого Троцкаго, до школы ходитъ. А отъ тамтоля тотъ плебанъ и зъ тыми всѣми студентами въ суботу, предъ заходомъ слонца за двѣ годины, шли до братской церкви, у которой великіе двери южъ были заперты, але они вошли до притвора и презъ малый олтаръ до великого, всѣ ходячи гордо презъ царскія двери по олтареви и по всей церкви, гдѣ у насъ простому человѣку не годится входити. Тамъ же на великомъ престолѣ евангеліе и крестъ и иные святости шарпали, кидали, зъ нихъ ся насмѣваючи, а до гробу Панского, который сталъ по средѣ церкви, приступивши, сромотные слова мовячи, плащеницу въ гробѣ положенную шарпали; на сюю и на тую сторону кидали. А кгды ихъ слуги церковные, которые запершися въ церкви для свята церковь обивали, упоминали, абы такихъ деспектовъ въ церкви не чинили, тогды оные студенты, а меновите князь Еліяшевичъ, почалъ имъ лаяти, фукати, кіемъ грозити, мовячи одному зъ нихъ, на имя Ивану Андреевичу: «*внетъ тя тутъ на амбонъ кіемъ будемо посвячати*»; а меновите Кузьма Солокаевичъ, порвавши Ждана Васильевича за броду и за носъ, почалъ крутячи стирати, рвати, и заледве ихъ плебана и студентовъ слуги церковные упросили, абы съ церкви пошли пречъ, бо южъ и слонце заходило. Тамъ же идучи, Стаска нищого, то есть, мендыка, тручаючи межи собою, били. А при томъ были и тое видѣли и слышали и подъ присягою на врадѣ кгродскомъ сознали отецъ Герасимъ—священникъ его милости князя Богдана Окгинского, подкоморого Троцкаго, панъ Матысъ Мартиновичъ Чеховичъ—земенинъ господарскій повѣту Лидскаго, панъ Иванъ Павловичъ, Сенчикъ—бурмистровичъ Виленскій, панъ Андрей Малышковичъ, Тимофей Феодоровичъ, Лавренъ Константиновичъ, Илья Гавриловичъ, Хотѣй Куриловичъ, обыватели мѣста Виленского, Григорій Дмитровичъ, Тимофей—педакгогъ.

А на завтрій день въ недѣлю Великоденную водле календаря старого, въ часъ литоргіи, службы Божей, пришло студентовъ

*) Ксендзъ.

колькодесять и зъ великою гордостью вошли и втиснулился межи люди до церкви братской; тамъ же въ церкви людей попихали, гробъ Панскій обступивши, трясли, перли, пхали, на люди обваливати хотѣли; а инные на немъ сидѣли и зъ инныхъ церемоней шидили, насмѣвались на великій деспектъ и тяжкій жаль христіянамъ; паней и паненъ потручали, шпильками кололи, въ набоженствѣ и въ молитвѣ всѣмъ прешкоду чинечи, што все христіяне съ покорою терпѣли, и ставши лавою альбо шеренгомъ предъ олтаремъ, на предъ всѣхъ людей, же люди, до причастья заготовавшись, жаднымъ способомъ не могли до дверей царскихъ ку олтареви приступити, ажъ попъ Гарасимъ, вышедши изъ олтара, абы трохо уступили, упросилъ ихъ. А при томъ были и тое видѣли и слышали и подъ сумнѣньемъ сознали; панъ Янъ Романскій, панъ Иванъ Рудковскій, панъ Иванъ Стрѣлецкій, панъ Сидоръ Ивановичъ Голубицкій—шляхта, Феодоръ Афанасовичъ, Матвѣй Ивановичъ, Никифоръ Сковорода, Иванъ Гордѣевичъ, Левонъ Ивановичъ, Василей Семеновичъ, Василей Іосифовичъ, Костантинъ Остайновичъ, Марко Ивановичъ.—Въ тоюжъ нѣдѣлю Великоденную, въ часъ отправованья хвалы божей, на вечерни, пришло колькодесятъ студентовъ езуитскихъ и зъ оружіемъ и втиснулися въ церковь братскую, и стали розно купами межи людьми въ церкви, едни у единыхъ дверей, другіе у другихъ, а третіе у спѣваковъ на крилосѣ стали, а иные посередъ церкви, а иные въ притворѣ, тамъ же людей попихали, шпильками кололи, панямъ и паннамъ по устамъ, по носу, по ухамъ пальцами, руками потирали, слова невстыдливыя мовили; Михайлу діякону, который ходилъ кадячи по церкви, по шыи колькокротъ дали, ижъ мусялъ оповѣдшися предъ людьми и недокадивши вернутися до олтара; а иные студенты передъ амбономъ, гдѣ священницы на стиховнахъ пѣти мѣли, заступили имъ мѣстце, и кгды имъ Деміянъ Капишовскій, бокаларъ кгрецкій, рекъ: «панове, уступитеся» на тотъ часъ Миколай Ропатецкій далъ ему въ губу, а инные студенты шарпали его за сукню и волокли зъ церкви, зачимъ его милость панъ Филипъ Лимонтъ заледве ихъ угамовавши, абы зъ бронями въ церкви ничего не чинили, выпроводилъ съ церкви. Тогды они тогожъ часу, тамъ же на цвинтари, подле дверей церковныхъ засѣдши, на пана Симона, слугу его милости пана воеводы Берестейского, который по набоженствѣ выходилъ съ церкви, оружіе добывши сѣкли; што видечи той же панъ Лимонтъ угамовавши ихъ и выпровадилъ изъ цвинтара на Субочъ улицу. Которые студенты вколо обѣгши и другими вороты изъ Острое улицы до колеуму русского впадши, того пана Симона, служебника его милости пана воеводы Берестейского, на всходѣ школьномъ ранили и сами назадъ изъ колеуму руского выбѣгши, набольшую громаду студентовъ товаришовъ и помошниковъ своихъ закликали. А при томъ были и тое видѣли и слышали и подъ присягою на врадѣ кгродскомъ сознали: Павелъ Дементьевичъ, Васько Зеньковичъ, Прокопъ Григорьевичъ, Авраамъ Михайловичъ—шляхта, Касьянъ Ивановичъ, Хома Семеновичъ, Иванъ Остаповичъ, Левонъ Ивановичъ, Илья Сулуяновичъ, Феодоръ Скиба, Андрей Мойсеевичъ, Феодоръ Ермаковичъ, Прокопъ Ворошило. А потомъ заразъ тоежъ годины, въ тоюжъ Великоденную недѣлю, студенты езуитскіе, колеаты Виленскіе, которыхъ было колькосотъ, сами собою и зъ многими товарышми и помочниками своими, при ко-

торыхъ великое множество мѣщанъ Виленскихъ, ремесниковъ розмаитыхъ и крамниковъ, реликгіи римское, нашедши на колеумъ рускій, на домъ Братскій, гдѣ и ее милость пани воеводиная Смоленская при церкви для набоженства на тотъ часъ господою стояти рачила, моцно—квалтомъ били, штурмы чинили, ворота и форты бервеньми розводячися выбивали, сѣкерами рубали, кржаты у оконъ ломали, окна каменьемъ, цеглами до щенту подрузкотали, дахи побили, зъ ручницъ и зъ луковъ стрѣляли, челядь школьную и слугъ церковныхъ поранили. А при томъ были и тое видѣли и подъ присягою на врадѣ кгродскомъ сознали шляхта, люди добрые: панъ Войтехъ Юрковскій, панъ Мартинъ Хоматовскій, панъ Янъ Паберовскій, панъ Якубъ Островскій, панъ Балтромей Сивицкій и Петръ Мартиновичъ возного сынъ отъ Крева; а мѣщане Виленскіе: Хведоръ Ивановичъ, Павелъ Крейцовичъ, Наумъ Даниловичъ Скребня, Кондратъ Юковичъ, Григорей Максимовичъ, Карпъ Семеновичъ, Андрей Ивановичъ, Стефанъ Фронцковичъ, Хотей Куриловичъ, Андрей Блажко, Давидъ Блажковичъ, Иванъ Стефановичъ, Михайло Яцковичъ, Матей Григорьевичъ Поклатъ, Семенъ Кононовичъ, Дмитрей Хведоровичъ, Михайло Хведоровичъ, Стась Мартиновичъ, Семенъ Отроковъ, Григорей Харитоновичъ Колковичъ, Ярмола Григорьевичъ Лумша, Прокопъ Яцковичъ, Фома Калита, Матфей Ивановичъ Золотаръ, Василей Григорьевичъ, Тимофей Трохимовичъ Широцкій, Охромей Карповичъ, Хведоръ Григорьевичъ, Яковъ Дмитровичъ, Иванъ Гордѣевичъ, Иванъ Романовичъ, Петръ Ивановичъ, Симеонъ Григорьевичъ, Яковъ Дмитровичъ, Михайло Федоровичъ, Васько Овсяниковичъ, Григорій Волкъ, Ярмола Андреевичъ. А потомъ, мало на томъ маючи, оные жъ студенты и колеаты езуитскіе, на завтріе въ понедѣлокъ, порану, въ часъ святой литоргіи, збройно зобравшисе зъ многимъ оружіемъ, и, раздѣлившися на три гуфы, впали въ домы братскіе до колеуму рускаго и на цвинтаръ церковный, одни зъ нихъ нѣкоторые вступили, въ господу ей милости пани вееводиной Смоленской, а другіе по цвинтари и зъ добытымъ оружіемъ розсадившися, мѣщанъ Виленскихъ—братство, людей до церкви приходячихъ, кого потрафивши, гонили, били, и въ церковь, часу отправованья литоргіи святой, и зъ оружьемъ голымъ впавши, великую тревогу, замѣшанье и розрухъ въ церкви учинили, и Феодора Куриловича, уписного брата, на цвинтару межи церковью и дзвоницею уранили. При чомъ были и тое все видѣли и подъ присягою на врадѣ кгродскомъ сознали — шляхта, люди добрые: панъ Иванъ Стрѣлецкій, панъ Иванъ Федоровичъ Рудковскій, панъ Стефанъ Высоцкій; а зъ мѣщанъ Виленскихъ: панъ Андрей Блажко, панъ Давидъ Блажковичъ, панъ Василей Ананіевичъ, Наумъ Даниловичъ Скребня, Кондратъ Юнковичъ, Григорій Максимовичъ, Иванъ Гавриловичъ, Иванъ Лошакъ, Афанасъ Ивановичъ Бѣлоусовичъ, Хведоръ Федоровичъ.

1598 г.

Изъ связки № 4593, за 1592—1598 г. Документъ № 12.

14. Показаніе свидѣтелей на судѣ по поводу нападенія студентовъ Виленскаго іезуитскаго коллегіума на Виленскій Свято-Духовскій монастырь во время праздника Пасхи.

Лѣта Божого Нароженья тысеча пятьсотъ деветьдесятъ осьмого, мѣсяца Мая петнадцатого дня.

На рочкохъ кгродскихъ маевыхъ, въ семъ року теперь идучомъ, деветьдесятъ осьмомъ припалыхъ и судовне отправованыхъ, передъ нами врадниками кгродскими Виленскими, отъ ясне вельможного пана его милости пана Криштофа Радивила, кнежати на Биржахъ и зъ Дубинокъ, воеводы Виленского, гетмана найвышшого великого князства Литовского, старосты Солецкого, Урендовского, державцы Кокеонгавзского и Аинского, на справы судовые воеводства Виленского высажоными, Станиславомъ Пукштою Клязкгейловичомъ — хоружимъ Волковыскимъ, намѣстникомъ Виленскимъ, Кгабріелемъ Богдановичомъ Рыпинскимъ — судьею а Щастнымъ Богуматкою — писаремъ, постановившисе очевисто старостове церкви Братское заложенья Светого Духа, лежачое тутъ въ мѣстѣ здѣшнемъ Виленскомъ, панъ Гарасимъ Андреевичъ, панъ Филипъ Лукьяновичъ, панъ Михайло Васильевичъ, панъ Карпъ Семеновичъ оповѣдали то, ижъ што дей которая справа ихъ и ей милости вельможное панее ей милости пани Яновое Абрамовичевое, воеводиное Смоленское, точила се передъ ихъ милостью паны судьями головными трибунальными, въ року теперь идучомъ деветьдесять осьмомъ, мѣсяца Мая пятого дня, съ студентами колекгіумъ Виленского, меновите на жалобѣ ихъ самихъ и ей милости пани воеводиное Смоленское, съ стороны кгвалтовного нахоженья въ день великоденный, то есть, зъ мартвыхъ встанья Христа и Спаса нашого сына Божого, такъ тежъ и на завтрей въ понедѣлокъ тыежъ студенты колекгіумъ Виленского зъ мноствомъ мѣщанъ Виленскихъ реликгіи римское, помочниками своими, также кгвалтомъ находили, службу Божую тыхъ дневъ хвалебныхъ розорвали, набоженство людемъ многимъ реликгіи руское згромажонымъ и ей милости пани воеводиной Смоленской перешкодили, звaду бронями своими, войнѣ належачими, зачавши, людъ порозгоняли, а потомъ дей обычаемъ непріятельскимъ, штурмомъ великимъ, до дому тое церкви и до школы упривилееваное, а потомъ и до господы ей милости пани воеводиное Смоленское ворота, форты, окна повыбіяли, людей поранили и тымъ невинныхъ на тотъ часъ побили, посѣкли и по своимъ злымъ поступкамъ покой посполитый взрушили. И не только дей тыхъ дневъ хвалебныхъ таковый неслыханый и незносный кгвалтъ вчинили, але дей еще и передъ святомъ ихъ великоденнымъ, то есть, въ суботу великоденную тыежъ студенты въ набоженствѣ ихъ русскомъ пренагабанье чинили,

поповъ и слугъ церковныхъ шарпали, заславяючи умыслне на зваду, што все имъ скромне се зносило и не спротивляно, якожь оные панове страростове посполу съ панами тое церкви Духа Светого, при ей милости пани воеводиной Смоленской, хотѣли были съ студентами передъ ихъ милостью паны судьями головными трибунальными, о то все, яко се звышей поменило справедливости доводить и за ихъ заказомъ имъ се усправедливить готовы были. Нижли дей студенты собѣ справедливость одержать готови были, а имъ се усправедливять о тотъ кгвалтъ менованый, о побитье и пораненье людей невинныхъ, не хотѣли и привильями своими боронилися; зачимъ ихъ милость панове судьи головные трибунальные, не кончечи тое справы, декретомъ своимъ ихъ обудвухъ сторонъ до его королевское милости, пана нашого милостивого, на сеймъ вальный одослали. А не могучи они на ономъ сеймѣ пришломъ свѣдковъ, которые, яко у суботу великоденную, такъ тежъ и на самый великъ-день и въ понедѣлокъ великоденный, якій кгвалтъ отъ студентовъ колекгіумъ Виленского чиненый видѣли, становить, ино теперь передъ нами врадомъ зуполнымъ ку свѣдецтву людей добрыхъ, вѣры годныхъ, становили, а напродъ: попа его милости князя Богдана Окгинскаго, подкоморого Троцкого, попа отца Гарасима, земенина господарского повѣту Лидского, пана Матыса Мартиновича, а бурмистра мѣста тутешнего Виленского пана Ивана Павловича Сенчила, пана Андрея Малышковича, пана Тимофея Федоровича, пана Лаврина Константиновича, пана Илью Гарасимовича, Хотѣя Куриловича, Григорья Дмитровича, Тимофея Петровича, которыхъ особъ мы врадъ, кождого зъ нихъ боязнею Божею напомневши, абы то сознавали, што видѣли, а не што иншое, и выславши ихъ всихъ отъ себе, а позываючи ихъ по одному, пытали есьмо кождого зъ нихъ: штобы они въ суботу великоденную русскую въ церкви русской Светого Духа, або гдѣ индей видѣли и слышели? Которые менованые особы кождый зъ нихъ згожаючисе, въ одно слово повѣдели и сознали подъ сумненьемъ своимъ, тыми словы: ижъ дей въ суботу великоденную русскую, то есть, сего року теперь идучого девятьдесятъ девятого, мѣсеца Апрѣля двадцатъ пятого дня, водле старого календару, князь Геліяшевичъ плебанъ, который засѣдаетъ теперь у трибуналѣ при справахъ духовныхъ, пришолъ до колекгіума русского, до отца Никифора, девятого (?) чернца на впокои его просто зъ мноствомъ студентовъ, которыхъ было около петьдесятъ, и почалъ ся вдавать зъ отцомъ Никифоромъ въ диспутацію, а зъ студентовъ, одинъ зъ нихъ, на име Антоній Десаратій заразъ почалъ вадитися и фукати на Фирса Ольшевского, педакгокга русского, который съ сыномъ его милости князя Окгинского, подкоморого Троцкаго, до школы русское ходитъ; а отъ толя тотъ князь Геліяшевичъ съ тыми всими студентами, вжо передъ заходомъ слонца за двѣ годинѣ, до братское церкви, въ которой вжо великіе дверы зачинены были, увошли до притвора и черезъ малый олтаръ увошли до олтара великого, и ходечи по олтару великомъ, и тамъ же на великомъ престолѣ евангеліе и крестъ и святости шарпали, кидали и зъ нихъ ся насмѣвалися, черезъ царскіе двери, гдѣ человѣку простому не годиться входить, у церковь зъ великою гордостью увошли и до гробу Панского, который стоялъ посередъ церкви, приступивши, сромотныя слова мовили, плащеницу, въ гробѣ положоную, шарпали, на сюю и на тую сторону

кидали. И кгды ихъ слуги церковные, которые зачинившися въ церкви, для свята церковь обіяли, вспоминали, абы таковыхъ деспектовъ въ церкви Божой не чинили, ино оные студенты и самъ князь Геліяшевичъ почали ихъ лаяти, фукати и кіемъ грозечи бити, и Кузьма Солокаевичъ—студентъ тамъ же въ церкви порвавши Ждана Васильевича за бороду и за носъ рвалъ и торгалъ, Стаска Ивановича—мендыка русскаго збили, Ивана Андреевича также бити хотѣли, ажъ дей заледво того князя Геліяшевича и студентовъ при немъ будучихъ слуги церковные упросили и заледво зъ церкви вжо на заходѣ слонца прочъ вышли. А потомъ свѣдецтвѣ тыхъ людей добрыхъ, вышей имены описанныхъ, становили передъ нами врадомъ другихъ свѣдковъ, то есть: пана Яна Романского, пана Ивана Рудковского, пана Ивана Стрелюдского, пана Сидора Ивановича Голубицкого—шляхту, въ разныхъ повѣтѣхъ у великомъ князствѣ Литовскомъ осѣлыхъ, пана Федора Офанасовича, Матѣя Ивановича, Никифора Сковороду, Ивана Гордѣевича, Левона Ивановича, Василья Семеновича, Василья Осифовича, Константина Остаповича, Марка Ивановича, которыхъ тыхъ особъ вышей меноваными мы судъ, съ повинности своей врадовое, боязнею Божею напомневши, абы то все, што видѣли и слышели, правдиве сознавали, а не што иное, и выславши ихъ всихъ зъ избы судовое отъ себе, а казавши имъ по одному до себе враду входить и сознавать, съ которыхъ тыхъ помененыхъ особъ, кождый зъ нихъ по одному входечи, сознанья, свѣдецтва слухали есьмо. Которые тые люди добрые, передъ нами врадомъ, въ одно слово таковымъ способомъ свѣдчили: ижъ дей на завтрей въ недѣлю великоденную русскую, въ часъ литургіи службы Божое, пришло студентовъ колькодесятъ, зъ великою зуфалостью своею, и втиснувшисе межи людей въ церковь братскую, тамъ же въ церкви стоечи, людей попихали, гробъ Панскій оступивши тресли и на людъ его обернуть хотѣли, а потомъ на гробѣ панскомъ сидѣли и зъ церемоніей церковныхъ шидили и смѣялисе, на великій жаль и деспектъ все чинечи, паней и паненъ, которые въ оной церкви на набоженствѣ были, потручали и шпильками зъ заду, гды се люди кланяли, кололи, въ набоженствѣ и молитвахъ перешкоду чинили, што все хрестьяне съ плачомъ и съ покорою терпѣли; ставши лавою передъ олтаромъ великимъ напередъ всихъ людей и тыхъ людей, которые се были наготовали до причастья Панского, жаднымъ способомъ не могли до дверей царскихъ ку олтарови приступити, ажъ попъ Гарасимъ, вышодши зъ олтара, абы они троха отступили, заледво ихъ упросилъ. Тые менованые персоны подъ сумненьемъ своимъ кождый зъ нихъ сознавалъ и свѣдчилъ. Еще тежъ становили на свѣдецтво пана Павла Дементеевича, Васька Зенковича, Прокопа Григорьевича, Аврама Михайловича—земянъ повѣту Виленскаго, Касіяна Ивановича, Ѳому Семеновича, Ивана Остаповича, Левона Ивановича, Илью Солуяновича, Ѳедора Скибу, Андрея Мойсеевича, Прокопа Ворошила. Которыхъ тыхъ персонъ помененыхъ мы врадъ съ повинности своей врадовое напомневши боязнею Божою, абы правдиве сознавали, свѣдчили, што видѣли и слышели, а неиначей; и выславши ихъ всихъ отъ себе зъ избы судовое, а по одному казавши до себе входить и сознавать, и почонши отъ першого ажъ до одного, свѣдецтва ихъ слухали есьмо. И такъ кождый зъ нихъ въ одно слово згожаючисе сознали и свѣдчили тыми словы:

ижъ дей въ тую́жъ недѣлу великоденную, у часъ отправованья хвалы Божое, на вечерни пришло колько десять студентовъ езуитскихъ зъ оружьемъ и втиснулися въ церковь братскую, и стали розно купами межи людьми въ церкви, одни увъ однихъ дверей, а другіе у другихъ дверей, а третіе у спѣваковъ на кдиросѣ стали, а иные посередъ церкви и у притворѣ, тамъ же людей попихали и шпильками кололи, панямъ и паннамъ учстивымъ по устахъ, по носу, по ухамъ пальцами своими потирали, слова невстыдливые мовили, Михаилу дьякону, который ходилъ кадечи по церкви, по шыи килька разовъ зъ заду вдарили, ажъ мусялъ, то оповѣвши въ голосъ людямъ таковый жаль свой и недокадивши церкви, вернутися до олтара; а иные студенты передъ анбономъ, гдѣ свещенницы на стиховняхъ пѣти мѣли, заступили имъ тое мѣстце, и кгды имъ Демьянъ Капишовскій—бакаляръ кгрецкій мовилъ: „панове уступуйтеся,“ на тотъ часъ Миколай Лопатецкій, студентъ, далъ ему рукою своею въ губу, а иные студенты почали его шарпать за сукню и вели его зъ собою съ церкви, зачимъ панъ Филипъ Лимонтъ заледвѣ ихъ угамовалъ, абы збытковъ таковыхъ въ церкви Божой не чинили и зъ оное церкви ихъ выпровадилъ. Ино они тогожъ часу, тамъ же на цвинтару подле дверей церковныхъ засѣвши, на слугу его милости пана воеводы Берестейскаго, на пана Симона, который по набоженствѣ выходилъ вже съ церкви, добывши броней своихъ, на него сѣкли, што видечи егожъ милость панъ Филипъ Лимотнъ заледво ихъ угамовалъ и выпровадилъ изъ цминтара на Субочъ улицу; а они дей вколо обѣгши у другія вороты, а зъ Острое улицы до колеіумъ русского впадши, того пана Симона, служебника его милости пана воеводы Берестейскаго, на входѣ до школы идучого, ранили, а сами назадъ, оного ранивши, а зъ колеіумъ русского выбѣгли, и на большую громаду студентовъ, товаришовъ и помочниковъ своихъ, закликали. Того всего они менованые персоны добре суть вѣдомы и подъ сумненьемъ своимъ то все сознали и свѣдчили, же то все такъ было, а не иначей. Ку тому тежъ становили шляхту людей добрыхъ: пана Войтеха Юрьковскаго, пана Мартина Хомиковскаго, пана Яна Паберовского, пана Якуба Островскаго, пана Балтромея Савицкаго, пана Петра Мартиновича, а мѣщанъ Виленскихъ: Хведора Ивановича, Павла Крайцовича, Наума Даниловича, Кондрата Юнковича, Григорья Максимовича, Карпа Семеновича, Андрея Ивановича, Стефана Францковича, Хотѣя Куриловича, Андрея Блажка, Давида Блажкевича, Ивана Стефановича, Михайла Яцковича, Матфея Григорьевича, Семена Кононовича, Дмитра Хведоровича, Михайла Хведоровича, Стася Мартиновича, Семена Отрокова, Григорья Харитоновича Кольковича, Ермоля Григорьевича Лумшу, Андрея Андреевича, Прокопа Яцковича, Хому Павловича, Матфея Ивановича, Василья Григорьевича, Тимофея Трохимовича, Хромѣя Карповича, Хведора Григорьевича, Якова Дмитровича, Михайла Федоровича, Васька Овсяниковича, Григорья Волка, Ярмолу Андреевича. Тые вси менованые особы будучи передъ нами врадомъ, которыхъ мы врадъ кождого зъ нихъ зособна напомневши боязнею Божою, ижъ бы они правдиве, што видѣли, слышели, а неиначей, передъ нами врадомъ кождый зъ нихъ сознавалъ и свѣдчилъ, а выславши ихъ всихъ отъ себе зъ избы судовое, а по одному до себе до суду входить, сознавать и свѣдчить казавши, и почовши отъ першого, ажъ до остатнего сознанья ихъ вы-

слухавши, и такъ згодне и одностайне въ тые слова свѣдчили тыми словы: ижъ дей заразъ тоежъ годины, въ туюжъ великоденную недѣлю студенты езуитскіе колеяты Виленское, которыхъ было колькосотъ человѣка, сами особами своими и зъ многими товаришми и помочниками своими, при которыхъ великое мноство мѣщанъ Виленскихъ и розмаитыхъ ремесльниковъ и крамниковъ религіи римское было, съ которыми наподпи моцно, кгвалтомъ, яко бы якій непріятель короля его милости, пана нашого милостивого, посторонній, на домы братскіе и колекгіумъ русскій Виленскій и гдѣ ее милость пани воеводина Смоленская при церкви для набоженства на тотъ часъ господою стояти рачила, моцно кгвалтомъ, штурмы чинечи, ворота жердьемъ и бервеньемъ великимъ розбѣгаючися выбіяли, сокерами рубали, краты у воконъ ломали, окна каменемъ, цеглами повыбіяли и подрузкотали, стѣны побили, зъ ручницъ и зъ луковъ пострѣляли, челядь школьную и слугъ церковныхъ поранили. Што все справедливе подъ сумненьемъ сознали, же такъ, а неиначей было. Еще тежъ передъ нами судомъ становили ку свѣдецтву — пана Ивана Стрелютского, пана Ивана Федоровича Рудковскаго, пана Стефана Выцкого, пана Андрея Блажка, пана Давыда Блажковича, пана Василья Ананіевича, Наума Даниловича Скребня, пана Кондрата Юнковича, Григорья Максимовича, пана Ивана Гавриловича, пана Ивана Лошака, пана Афанаса Ивановича Бѣлорусовича, пана Федора Федоровича. Которыхъ мы судъ, напомневши боязнею Божею, абы то они сознавали справедливе, што видѣли и слышели, якожъ мы врадъ, выславши ихъ всихъ отъ себе зъ избы судовое, а пущаючи ихъ по одной особѣ, сознанья и свѣдецтва ихъ слухали есьмо, которые вси згодне въ одно слово згожаючисе повѣдѣли и свѣдчили тыми словы: ижъ дей студенты Виленскіе на завтрее, въ понедѣлокъ великоденный, порано, въ часѣ светое литоргіи тые студенты зъ оружіемъ рознымъ, войнѣ належачимъ, забравшися зъ великимъ гурмомъ и тумультомъ, роздѣлившисе на три гуфы, и впали дей въ домъ братскій до колеіумъ русского и на цвинтаръ церковный, кгдыжъ дей зъ нихъ нѣкоторые студенты вступили въ господу ее милости пани воеводиное Смоленское, а другіе студенты по цвинтару зъ добытыми бронями, мѣщанъ Виленскихъ религіи русское, которые были на ономъ цвинтару, приходячихъ людей брацкихъ до церкви на набоженство, били и имали, и до везенья отсылали, и въ церковь часу отправованья службы Божое зъ бронями своими упавши, великую трвогу, замѣшаніе и розрухъ въ церкви вчинили и Федора Куриловича, уписнаго брата церковнаго, межи церковью и звонницою зранили. Того всего они суть добре свѣдоми и подъ сумненьемъ своимъ то правдиве сознали и свѣдчили. Ино мы врадъ, того свѣдецтва менованыхъ особъ добре выслухавши и то все ку вѣдомости и памети нашой врадовой припустивши, казали есьмо тое свѣдецтво ихъ до книгъ кгродскихъ Виленскихъ записать. Якожъ тое оповѣданье пановъ старостъ братства церковного Светого Духа и свѣдецтво вышейменованыхъ особъ до книгъ кгродскихъ воеводства Виленского есть записано, съ чого и сесь выпись съ книгъ подъ нашими печатьми братству церковному Виленскому данъ есть. Писанъ у Вильни.

1598 г.

Изъ связки № 26, за 1592—1598 г. Докум. № 13.

15. Заявленіе старостъ Свято-Духовскаго монастыря по поводу постановленія Виленскаго трибунальнаго суда въ дѣлѣ о нападеніи студентовъ іезуитскаго коллегіума на Свято-Духовскій монастырь и показанія свидѣтелей земянъ.

Лѣта Божого Нароженья тысеча пятьсотъ деветьдесять осьмого, мѣсеца Мая петнадцатого дня.

На рокахъ кгродскихъ маевыхъ, въ семъ року теперь идучомъ деветьдесятъ осьмомъ припалыхъ и судовне отправованыхъ, передъ нами врадниками кгродскими Виленскими, отъ ясневельможного пана его милости пана Криштофора Радивила, кнежати на Биржахъ и зъ Дубинокъ, воеводы Виленского, гетмана найвышшого великого князства Литовского, старосты Солецкого, Урендовского, державцы Коконкгавского и Аинского, на справы судовые воеводства Виленского высажонными, Станиславомъ Пукштого Клявзкгейловичомъ — хоружимъ Волковыскимъ, намѣстникомъ Виленскимъ, Кгабріелемъ Богдановичомъ Рыпинскимъ— судьею, а Щаснымъ Богуматкою—писаремъ, постановившисе очевисто старостове церкви братское заложенья Светого Духа, лежачое тутъ въ мѣстѣ здѣшнемъ Виленскомъ, панъ Гарасимъ Андреевичъ, панъ Филипъ Лукьяновичъ, панъ Михайло Васильевичъ и панъ Карпъ Семеновичъ, оповѣдали то, ижъ што дей которая справа ихъ и ей милости вельможное панее ей милости пани Яновое Абрамовичовое, воеводиное Смоленское, точилася передъ ихъ милостью паны судьями головными трибунальскими въ року теперь идучомъ деветьдесятъ осьмомъ, мѣсеца Мая пятого дня, съ студентами колеіумъ Виленского, меновите на жалобѣ ихъ самыхъ и ей милости пани воеводиное Смоленское описанными, съ стороны кгвалтовного нахоженья въ день великоденный, то есть, Змартвыхъ-встанья Христа и Спаса нашого Сына Божого, такъ тежъ и на завтрей въ понедѣлокъ тыежъ студенты колеіумъ Виленского, зъ множствомъ мѣщанъ Виленскихъ религіи римское, помочниками своими, также кгвалтомъ находили, службу Божую тыхъ дневъ хвалебныхъ розорвали, набоженство людемъ многимъ религіи русское згромажонымъ и ей милости пани воеводиной Смоленской перешкодили, зваду бронями своими войнѣ належачими зачавши, людъ порозгоняли, а потомъ дей обычаемъ непріятельскимъ, штурмомъ великимъ, до дому и церкви и до школы упривильеваное, а потомъ и до господы ей милости пани воеводиное Смоленское ворота, форты, окна повыбіяли, людей невинныхъ на тотъ часъ побили и посѣкли и поранили, и тымъ своимъ злымъ поступкомъ покой постолитый взрушили. И не только дей тыхъ дней хвалебныхъ таковый неслыханый и незносный кгвалтъ вчинили, але дей еще и передъ святомъ ихъ великоденнымъ, то есть, въ суботу,

великоденную, тыежъ студенты въ набоженствѣ ихъ русскомъ пренагабанье чинили, поповъ и слугъ церковныхъ шарпали, залавяючи умысльне на звaду, што все имъ скромне се зносило и не спротивляно. Якожъ оные панове старостове, посполу съ попами тое церкви Духа светого, при ей милости пани воеводиной Смоленской, хотѣли были съ студентами передъ ихъ милостью паны судьями головными трибунальными о то, яко се вышей поменило, справедливости доходить и за ихъ заказомъ имъ се усправедливить готовы были; нижли дей студенты собѣ справедливость одержать готовы были, а имъ се усправедливять и тотъ кгвалтъ менованый о побитье и пораненье людей невинныхъ не хотѣли и привильями своими боронили се. Зачимъ ихъ милость панове судьи головные трибунальные, не кончечи тое справы, декретомъ своимъ ихъ обудвухъ сторонъ до его королевское милости, пана нашого милостивого, на сеймъ вальный одослали. Тогды они старостове вышейпомененые братства церковного въ той справѣ ихъ съ паны студентами, не могучи на ономъ сеймѣ пришломъ, про далекость дороги и не лацное всихъ на одно мѣстце згромаженье и для смертного часу персонъ тыхъ, которымъ тотъ кгвалтъ отъ нихъ есть оповѣданый и освѣдчоный, ку свѣдецству ставить теперь заразъ, ужывши ихъ въ томъ просьбами своими, ку сознанью правды на врадѣ передъ нами становили. Которые, ставши очевисто передъ нами, а меновите: земенинъ господарскій повѣту Лидского панъ Матысъ Чеховичъ, а земяне господарскіе повѣту Троцкаго панъ Миколай и панъ Леонъ Быховцове, а панъ Филипъ Савлуковичъ—земенинъ повѣту Ошмянскаго, панъ Петръ Григорьевичъ Ильичъ—земенинъ господарскій повѣту Ошмянскаго, панъ Адамъ Ждановичъ—земенинъ господарскій, а панъ Андрей Кольчицкій и панъ Янъ Колоскій земенинъ....*) дня, року теперь идучого ,аф҃чи (1598) дата, у недѣлю, вже по нешпорѣ на день свята.... водлугъ старого календара обходили, будучи у мѣстѣ Виленскомъ.... ижъ студенты езуитскіе на колеіумъ русскій бьютъ, прибѣгши дей дивилися на тотъ кгвалтъ. А кгды вже тая бурда ускромилася, увошли дей есьмо потомъ.... те до колеіуму русского Виленского, тамъ же дей при томъ колеіумъ русскомъ, господою стоечи, ей милость пани Яновая Абрамовичовая, на Ворнянахъ, воеводина Смоленская, старостина Лидская, пани Дорота Воловичовна, такъ свещенники.... но дей религіи кгрецкое и братья того братства церковного мѣщане Виленскіе передъ нами то оповѣдали тыми словы.

Освѣдчаемъ дей вашей милости, ижъ тые неспокойные люди, Квиринусъ нѣмецъ, Августынъ Кутузскій, Антоній Дезераній, Войтехъ Юрьевичъ, Миколай Сварацкій, Кгабріель Абрамовичъ Лучка, Янъ Некрашевичъ, Кузьма Солакаевичъ, Миколай Лопатецкій и Флоріянъ Маниковскій, зъ иными многими студентами езуитскими, свята хвалебного великоденного не допускаючи спокойне отправити, первей до церкви, часу отправованья вечерни, межи народъ людскій утиснувшися и звaду зачинаючи, великіе деспекты выражали, а потомъ зъ большою громадою.... студентовъ вже по вечерни забравшисе, съ которыми было и множство мѣщанъ Виленскихъ религіи римское, якъ на войну зготовавшися, зъ розмаитыми бронями, тутъ до того колеіу-

---

*) Поставленныя точки означаютъ, что этихъ мѣстъ въ подлинникѣ нельзя было вычитать.

му братского религіи кгрецкое пришедши, таковый кгвалтъ, бой, раны и шкоды починили, который, если бы не ихъ милость панове трибуналисты прибѣгши угамовали, могли бы дей до кгрунту тотъ колеіумъ и церковь русскую збурить, и ее милость пани воеводину и духовныхъ, также слугъ братскихъ церковныхъ, которые при той церкви мѣшканье свое маютъ, позабивать, якожъ и знаки того кгвалту починеного, то есть, порубанья воротъ, побитье въ школѣ и въ друкарнѣ оконъ, оболонъ и поломанье краты желѣзное, потолченье на друкарни даху и побитье на воротѣхъ школьныхъ муру и пораненье челяди школьное и церковное намъ оказовали. Что видѣли и слышели то правдиве подъ сумнѣньемъ предъ вашею милостью сознаваемъ и свѣдчимъ. Ино мы врадъ того свѣдецтва выслухавши казали есьмо (то сознанье) пререченыхъ пановъ старостъ братства церковного русского до книгъ кгродскихъ Виленскихъ записати.

1598 г.

Изъ связки № 26, за 1592—1598 г. Докум. № 5.

16. Удостовѣреніе вознаго Виленскаго повѣта Станислава Томковича въ томъ, что онъ положилъ 4 позва, три Сапѣгѣ и одинъ братству, по дѣлу насильственнаго завладѣнія Сапѣгою домомъ Виленскаго Св. Духовскаго братства.

Я Станиславъ Томковичъ, возный господарскій повѣту Виленского, сознаваю симъ моимъ квитомъ, ижъ маючи я возный при собѣ стороною двухъ шляхтичовъ, людей добрыхъ, пана Яроша Томковича а пана Станислава Курчевича, въ року теперешнемъ тысеча пятьсотъ деветьдесятъ осьмомъ, мѣсеца Октября шостого дня, позовъ кгродскій Виленскій, нескробаный и немазаный, въ датѣ и въ обчемъ зъ другими позвы въ той же справѣ писанными згодливый, по его милость пана Павла Богдановича Сапѣгу—конюшого великого князства Литовского, старосту Ошмянского, на жалобу братства церковного Виленского религіи кгрецкое писаный, о выбитье кгвалтовное того братства отъ его милости пана конюшого зъ покойного держанья зъ дому братства помененого церковного, у мѣстѣ Виленскомъ, въ рынку, противъ рыбного торгу лежачого, въ небытности его милости самого на тотъ часъ, пана конюшаго, положиломъ въ томъ же дому, съ которого братство черезъ его милость, пана конюшого, выбито, у мѣстѣ Виленскомъ лежачомъ, въ рынку, противъ рыбного торгу, у воротъ того дому уткнулъ и слугамъ его милости пана конюшого, въ томъ же дому будучимъ, обволаломъ. А другій такій же позовъ и въ тые же слова и въ той же рѣчи писаный, также нескробаный и немазаный, положилъ есьми, въ

небытности тежъ его милости пана конюшого, во имѣнью его милости, въ повѣтѣ Виленскомъ лежачомъ, на Вацѣ, у ворота двора его милости помененого Вацкого уткнулъ. А ижъ тотъ самый дворъ его милости, пана конюшого, Вацкій, въ которомъ есьми тотъ позовъ у ворота воткнулъ, побудованъ есть по тамъ-той сторонѣ рѣки Ваки, а дворчикъ, тому двору прислухаючій, зъ гумномъ и зъ оборами, такъ тежъ съ подданными того двора имѣнья его милости, пана конюшого, Вацкого, по сей сторонѣ рѣки Ваки, у Виленскомъ повѣтѣ сѣдятъ,—для чего, абы ниякое причины до збиванья позвовъ не знайдовало, тогды особливе такій же позовъ кгродскій Виленскій, и въ той же рѣчи писанный, и зъ оными другими помененными позвы во всемъ згодливый, также нескробаный и немазаный, у томъ дворчику, который зъ гумномъ и зъ оборою на сей сторонѣ рѣки Ваки межи подданными его милости пана конюшого, имѣнья его милости Вацкого у повѣтѣ Виленскомъ, стоитъ, у ворота есьми воткнулъ. При которыхъ усихъ трехъ позвахъ и квиты съ печатью моею возного и съ печатьми стороны шляхты помененое есьми поутыкалъ, и челяди и слугамъ его милости пана конюшого положенье тыхъ позвовъ, такъ у дворѣ и дворцу его милости пана конюшого на Вацѣ, яко и ту у мѣстѣ Виленскомъ, въ томъ дому, зъ которого братство церковное черезъ его милость пана конюшого выбито, есьми обволалъ и ознаймилъ. А четвертый позовъ, съ тымижъ поменеными тремя позвы слово въ слово згодливый и въ той же справѣ писанный, при сторонѣ жалобливой братствѣ церковномъ на попиранье права въ той справѣ противъ его милости пана конюшого есьми зоставилъ. За которыми тыми позвы повиненъ его милость панъ конюшій, панъ Павелъ Сопѣга, на рочкохъ судовыхъ кгродскихъ ноябровыхъ, въ оныхъ позвахъ меновите описанныхъ, въ семъ року теперешнемъ деветьдесять осьмомъ, передъ судомъ кгродскимъ Виленскимъ, въ замку господарскомъ Виленскомъ, самъ стать и тыхъ слугъ своихъ, черезъ которыхъ оный домъ зъ моцы братское вынялъ, ку праву поставить и во всемъ, яко се въ томъ позвѣ поменило, на жалобу пречоного братства управедливить. На што есьми и сесь мой квитъ сознанья моего ку записанью до книгъ кгродскихъ Виленскихъ братству церковному далъ съ печатью моею возного и съ печатьми стороны помененое шляхты. Писанъ у Вильни, року, мѣсеца и дня вышейпомененого.

1601 г.

Изъ связки № 4658, за 1601 г. Докум. № 8.

17. Протестъ Виленскаго Свято-Духовскаго братства противъ Ипатія Потея, именующаго себя митрополитомъ Кіевскимъ, Галицкимъ и всея Руси, въ которомъ братство отказывается отъ послушанія ему.

На врадѣ его королевское милости кгродскомъ (Виленскомъ) передо мною Станиславомъ Пукштою Клявзкгейловичомъ, хоружимъ Волковыскимъ, намѣстникомъ Виленскимъ, ставши очевисто возные повѣту Виленского Миколай Яновичъ Миклашевичъ, Петръ.... Яновичъ, Размусъ Кимбаръ, Янъ Ленартовичъ Рескій, *) ку записанью до книгъ кгродскихъ.... признали и подали въ тые словы писаный: Я Миколай Яновичъ Миклашевича.... я Размусъ Кимбаръ, я Янъ Ленартовичъ Рескій, возные господарскіе повѣту Виленского, сознаваемъ сами на себе въ томъ ку записанью до книгъ врадовыхъ, ижъ въ року теперь идучомъ, тысеча шесть сотъ первымъ, Іюля двадцатого дня, водлугъ старого календаря, на день свята светого пророка Ильи, его милость вельможный панъ Янъ Абрамовичъ, на Ворнянахъ, воевода Смоленскій, староста Лидскій, его милость князь Богданъ Матфеевичъ Окгинскій, подкоморій Троцкій, державца Дорсунискій.... ловскій и его милость князь Богданъ Федоровичъ Окгинскій, подстолій Троцкій, ходили зъ свещенниками Виленскими братства церковного православного греческого, отцемъ Карпемъ Лазаровичомъ, а отцемъ Григорьемъ Ждановичомъ, до его милости отца Ипатея Потея, который се пишетъ митрополитомъ Кіевскимъ и Галицкимъ и всея Руси, владыкою Володимирскимъ, Берестейскимъ и архимандритомъ Печерскимъ, до двора митропольего тутъ у мѣстѣ Виленскомъ. А при насъ возныхъ на тотъ часъ стороною были семь шляхтичовъ—панъ Станиславъ Волгиновичъ, панъ Миколай Яновичъ, панъ Петръ Бурба, панъ Юрій Станиславовичъ, панъ Ольбрихтъ Германовичъ, панъ.... Миклашевичъ и панъ Петръ Богдановичъ. Якожъ кгды ихъ милость особы вышейпомененые до двору митропольего пришли, застали его милость отца Ипатея въ дому мѣшканья митрополичого, которого заразъ его милость панъ воевода Смоленскій, именемъ малжонки своее.... Воловичовны, и самъ отъ себе, яко опекунъ ее милости малжонки своее, (Богданъ Окгин)скій, подкоморій Троцкій, отъ себе и именемъ его милости пана Криштофа.... Берестейского, старосты Чечерского и Пропойского и малжонки его милости ее милости пани Федоры Воловичовны и тежъ именемъ ихъ милости всѣхъ ихъ на.... сенаторовъ и рыцерства и люду посполитого, братьи и сестръ, до

*) Квитъ свой реляційный

братства церковного православія греческого уписаныхъ и яко фундаторовъ тое церкви Божое, на кгрунтахъ шляхетскихъ збудованое, яко властныхъ пановъ опекуновъ и патроновъ (служеб)никовъ тое церкви и всихъ, на тыхъ кгрунтахъ братскихъ мѣшкаючихъ мовили: „Годсподине отче! Мы о томъ довѣдавшися, ижъ ваша милость на день сегоднешній мѣсеца Іюля (20) водлугъ старого календаря, то есть, на день и свято светого пророка Ильи, позвать еси . . . . . своими и передъ себе самого тыхъ свещенниковъ братства церковного Виленского . . . . . владыки Львовского посветилися, тогды дей мы, яко я воевода Смоленскій, именемъ малжонки своее Анны, князь Окгинскій, и именемъ своимъ и именемъ его милости пана воеводы Берестейского и малжонки его милости, и всихъ ихъ милости, отъ вышшихъ становъ и до низшихъ, до того братства церковного Виленского уписаныхъ, чинечи обмову отъ тыхъ свещенниковъ помененыхъ, яко слугъ своихъ, пришли есьмо о томъ справу вашей милости дати, признаваючи тоже завше не только свещенницы, але и вси обыватели въ томъ мѣстѣ его королевское милости Виленскомъ (право-слав)ные всходнее церкви Божое митрополитомъ Кіевскимъ, вшелякое послушеньство отдавали, одножъ тымъ, которые, отъ патріархи грецкой столицы Константинопольское благословенство пріймуючи, на тотъ врадъ метрополіи вступовали и подъ ихъ благословенствомъ до скончения живота своего трваючи урадомъ духовнымъ справовали; а ижъ ваша милость отъ часу немалого, еще за небозчика митрополита Михала Рогозы, въ той религіи кгрецкой межи вашими милостьми порозненье стало, же небожчикъ митрополитъ Рогоза зъ нѣкоторыми владыками и зъ вашой милостью самымъ благословенство кгрецкого патріархи столицы Константинопольское, отъ которого рукоположенье былъ принялъ, зложивши, подъ иное благословенство, а меновите отца папежа Римского поддалистеся, хотечи за собою и иныхъ всѣхъ людей тое религіи кгрецкое потягнути, тогды дей мало не все христіянство, люди религіи кгрецкое, въ тыхъ панствахъ его к. милости мѣшкаючіе, такъ и тое братство церковное Виленское, гдѣ немало есть ихъ милости зацныхъ княжатъ, пановъ, сенаторовъ, становъ шляхетскихъ и посполитыхъ, подъ иное незвыклое благословенство поддаватися не могучи, на тое отступленье ваше не зволили и заразъ о то протестаціи свои на урадѣхъ заносили и сами вси подъ першимъ благословенствомъ зверхнего пастыра своего патріархи Константинопольскго зоставши, еще першому митрополиту Рогозѣ, за тымъ его отступленьемъ, послушеньство свое выповѣдали; на каждыхъ сеймикахъ и сеймахъ вальныхъ съ тымъ се оповѣдать не омѣшкали, просечи его королевское милости и рѣчи-посполитое, абы при стародавныхъ вольностяхъ своихъ и при благословенствѣ патріархи кгрецкого захованы быти могли. Якожъ дей его королевская милость, хотячи водлугъ правъ и вольностей нашихъ, таковые затрвоженья успокоить, отворотнымъ листомъ своимъ варовать рачилъ, якобы до у(хвалы) сейму одинъ отъ другого въ спокойномъ уживанью набоженьства своего перешкоды не мѣли. — Што ижъ се дей и до сего часу еще обмышленьемъ сеймовымъ не скончило и не помѣрковало, тогды дей теперь, при першихъ протестаціяхъ своихъ стоячи, братство церковное и ихъ милость паны воеводиные и иные станы, заживаючи при тымъ вольности своее шляхетское, на властномъ кгрунтѣ своемъ

шляхетскомъ *) . . . . . патріаршого не отступилъ ихъ, яко власныхъ слугъ своихъ, на своихъ кгрунтѣхъ шляхетскихъ ховаютъ, для чого, яко дей твоее милости за пастыра собѣ быти не признаваютъ, такъ передъ твоею милостью становитися, ани слухати твоее милости въ жадныхъ справахъ духовныхъ не суть повинни, ижъ не естесь пастыромъ ихъ, але дей кому чого до нихъ потреба, мы дей панове ихъ, яко зъ власныхъ слугъ своихъ справедливость чинити отъ каждого и съ каждымъ часомъ на вшелякомъ мѣстцу заступовати естесьмо готовы.“

На которые слова ихъ милости пана воеводы Смоленского и его милости пана подкоморого Троцкого (Огинского) его милость отецъ Патей повѣдилъ: я дей до кгрунтовъ вашей милости, также до церквей и до жадного наданья ничого не маючи, намней въ то ся уступовати не хочу якъ будь, только до поповъ, которые дей, въ моей парафіи мѣшкаючи, отъ мене вольни быти не могутъ, бо дей отъ духовныхъ никому зъ свѣтскихъ вѣдать не належитъ, только мнѣ духовному, на тотъ станъ пастырства преложоному.

При которой справѣ также у его милости отца Ипатея будучи его милость панъ Станиславъ Шукшта Клявзкгейловичъ—хоружій Волковыскій, намѣстникъ Виленскій, зъ належности владзы враду его милости пана своего, пана воеводы Виленского, до его милости отца Ипатея примову учинилъ тыми словы: Его милость дей панъ мой воевода Виленскій, яко гетманъ навысшій великого князства Литовского, отъѣжчаючи на потребу рѣчи-посполитое, военное, для обороны отчизны, всѣхъ насъ, мнѣ то слузѣ своему, злетити рачилъ, абыхъ, я тутъ на мѣстцу его милости будучи, того постерегалъ, якобы никому подъ урадомъ его милости ніяко уближенье надъ права и вольности ни въ чомъ, звлаща въ вольномъ уживанью набоженства не дѣяло, для чого годитъ (ми)ся дей, милостивый отче, зъ належности враду его милости пана моего, вашей милости напомнетъ, абы ваша милость ніякого безправья никому, поготове особамъ, помененнымъ свещенникомъ братскимъ, подъ обороною ураду его милости мѣшкаючимъ, которые водлугъ протестацій, перво о то занесеныхъ и контроверсіи частокроть на сеймахъ чиненыхъ, до вспокоенья соймового, въ тыхъ справахъ при старожитномъ набоженствѣ своемъ зоставши, послушенъству вашей милости не подлегли, юрисдикціи своее надъ ними ростягати, неякое кривды и розруху до затрвоженья речи-посполитое чинити не важился. Кгдыжъ дей будучи его милости, пану моему, яко гетманови, на войнѣ и наставляючи перси свои противъ непріятеля отчизны всихъ насъ, о такихъ розрухахъ, которые если бы ся, чого Боже уховай, въ отчизнѣ и державѣ его милости слышать мѣли, невѣдать зъ якою бы то утѣхою мѣлъ его милость пріймовати и зъ якимъ серцемъ до дальшого попартья непріятеля хентнымъ быти мѣлъ; што дей все пропущаючи лѣпшому баченью, вашу милость держу о вашей милости, яко о добромъ сторожѣ вольностей рѣчи-посполитое, же и самъ того штобы было противъ правомъ и вольностямъ речи-посполитое, иле подъ тымъ небезпечнымъ часомъ, чинити не будетъ се важилъ. . . . . .

А за тымъ, по скончены мовенья его милости пана подвоеводего Виленского, звышменованые свещенницы братскіе Ви-

*) Въ этомъ мѣстѣ большой пропускъ, по причинѣ утраты листовъ въ связкѣ.

ленскіе, отецъ Карпъ Лазоровичъ и отецъ Григорей Ждановичъ, сами почали были до его милости отца Потея мовити, до речи не вдаючисе въ жадное право, только обмову свою на тые позвы его, которыми ихъ позвано, учинити, же его яко за пастыра собѣ не признаваютъ, такъ и слухати его въ правахъ духовныхъ не суть повинны. Нижли его милость отецъ Ипатей мовити имъ не допустилъ, ани слухати ихъ не хотѣлъ и мовилъ до нихъ: Не мовьте, дей, теперь ничого, не буду васъ слухати, але дей прійдете до мене завтра и справте ми ся того, о што есте позваны. А они, повѣдивши ему, же ся больше передъ нимъ становить не повинни, одно сегодня готовы были передъ нимъ обмову учинити. Которое ижъ словного мовенья ихъ слухати не хотѣлъ, тогды тую обмову свою на письмѣ, поготову съ собою маючи, тамъ же заразъ передъ нимъ на столѣ въ свѣтлицы мѣшканья его милости учстиве положивши, то все, яко ся што дѣяло, нами возными и стороною, при насъ возныхъ будучими освѣдчивши, сами прочъ отышли съ такимъ освѣдченьемъ, ижъ не только теперь, але и напотомъ николи его милости отца Патея, яко того, который не есть вжо пастыромъ церкви ихъ восточное, слухати не суть повинни, и абы се его милость большъ черезъ то не вдавалъ до нихъ въ жадное росказованье. Которая тая обмова ихъ, на письмѣ поданая, слово отъ слова такъ се въ собѣ маетъ:

Обмова предъ его милостью отцомъ Ипатеемъ, отъ священниковъ Братства церковного Виленского православія кгреческого, отъ Карпа Лазаревича и отъ Григорія Ждановича, на позвы его милости, которыми ихъ до послушеньства своего притегаючи позвалъ, учинена есть тыми словы: Милостивый пане! Рачишь насъ позывать позвы своими, росказуючи передъ собою становитисе, абысьмо справу о собѣ дали, для чогосьмо, мимо зверхности вашей милости, у Львовского епископа на свещенство становилися? На то вашей милости такъ обмову чинимъ: не въ обычай права: бось мы передъ вашею милостью становитися не повинни, яко съ причинъ нижейописаныхъ ваша милость зрозумѣть будешь рачилъ, однако же, абы ваша милость о насъ не держалъ того, жебысьмы мѣли быть упорными и въ томъ для яковое взгарды зацное особы вашей милости мѣли пребачать, о чомъ, да Богъ, не мыслимъ, знаемъ повинность нашу, умѣемъ за помочью Божью преложеньство и вшелякую зверхность поважати,—а ижъ идетъ, милостивый пане, о сумѣнье, о душу, о царство небесное, о срокгость мукъ вѣчныхъ, на таковыхъ, хто бы отъ разъ поданое правды выступить мѣлъ, съ тыхъ теды причинъ естесьмо въ томъ порознены зъ вашею милостью, вѣдомо есть Богу, вѣдомо есть и его королевской милости, нашому милостивому пану, помазанцу Божому, и всей речи-посполитой, ижъ мы вѣрные подданые и богомольцы его королевское милости не естесьмо сектаре, ани якое новое вѣры, одно старожитное религіи, которую вѣру приняли продкове наши въ той *Малой Россіи* за окрещеньемъ великого князя Володиміра—самодержца Русское земли, отъ патріархи Костантинопольского Фотея, который патріархъ заразъ зъ столицы своее Костантинопольское подалъ до Кіева першого митрополита Леонтея, подъ которымъ благословенствомъ, по окрещеніи тыхъ панствъ, статечне трваетъ православная вѣра больш шести сотъ лѣтъ. Та светая вѣра всходное церкви Божое подъ монархіею ихъ милостей пановъ нашихъ наяснѣйшихъ королей польскихъ и великихъ

князей Литовскихъ вцале, ненарушне по увесь часъ трвала, отъ великого князя Володимера ажъ до сего часу. Кгдыжъ тые краины Малое Россіи подданы подъ благословенство патріаршѣ Константинопольскому соборне, на которыхъ соборахъ бывали ихъ милость свѣтѣйшіе патріархове и папежове, тамъ же собравшися, Духомъ святымъ застановили и границы положили и умоцнили, абы жаденъ въ чужую ерархію не мѣлъ втручаться подъ клятвою и изложеньемъ отъ стану светительского, о чомъ свѣтчитъ правило шестое первого енерального вселенского собору, гдѣ такъ мовитъ: „Каждый патріарха своими границами владнути повиненъ есть и жадному зъ нихъ не вступовитися въ пастерство иншое парафіи, которая съ початку подъ его моцью не была: Египтомъ и Ливіею и Пендаполіею Александрійскій епископъ да владнетъ; а Римскій епископъ—будучими подъ Римомъ; и Антіохійскій и Константинопольскій и Іерусалимскій своими границами да обладаютъ. А если который епископъ, кромъ волей своего старшого постановленъ будетъ, да не есть епископъ“. И на другомъ мѣстцу правило второе второго енерального вселенского собору о томъ же обширне пишетъ: абы для границъ жаденъ не смѣлъ смущати церкви. Якожъ на тыхъ соборѣхъ были светые папежове: на первомъ соборѣ былъ папежъ Селивестръ, на второмъ соборѣ былъ Дамасъ папа Римскій; презъ тыхъ светыхъ папежовъ и светѣйшихъ патріарховъ границы раздѣлены и умоцнены суть, о чомъ много есть и въ иншихъ канонѣхъ. Которые границы ненарушне стояли до нынѣшнего часу и жаденъ отъ светыхъ папежовъ и патріарховъ не важился границъ умоцненыхъ нарушати, и не только ихъ милость велебные отцове папежове не вступовалисе въ чужую парахвію, але и найяснѣйшіе кролеве польскіе и великіе князи Литовскіе, наши милостивые панове, видечи то, же се тымъ маестатови ихъ кролевскихъ милостей ніякое уближенье не дѣло, намнѣйшого постановенья концилійного не нарушали, але еще то привильями своими королевскими умоцнили и кождому митрополиту Кіевскому подъ благословеніемъ патріархи Константинопольского привилья на митрополію Кіевскую давали. Яко то свѣжо показуетъ, же и за щастливого панованья теперешнего короля, пана нашого милостивого, Жикгимонта третего, въ року тысеча пятьсотъ осмьдесятъ девятомъ пріѣжчалъ патріарха Константинопольскій Іеремія до тыхъ широкихъ панствъ его королевское милости у епархію свою, яко пастыръ до своихъ овечокъ, чого ему его королевская милость, нашъ милостивый панъ, не зборонилъ, але и допустилъ и листъ свой королевскій на вольное ему ростеганіе юриздикціи его въ тыхъ панствахъ своихъ королевскихъ далъ; за которымъ позволеньемъ его королевское милости митрополита нерадного зложилъ, а на тое мѣстце иншого постановилъ и многіе справы духовные, врадови его милости належачіе, въ тыхъ панствахъ его королевское милости отправовалъ. Лечъ ваша милость, милостивый пане, не знаемъ, для яковыхъ причинъ смѣлъ и важился тые границы перескочить и своего старшого патріархи Константинопольского отступити и имъ взгордити, не помнечи на то, гдѣ сродзе заказуютъ правила святыхъ отецъ иже въ Константинѣ градѣ правило тринадцатое, чотырнадцатое и петнадцатое: если бы епископъ, альбо митрополитъ своего патріархи отступилъ, всего светительства да будетъ лишенъ. А ижъ ваша милость самъ взгордилъ и отступилъ своего старшого и границы перескочилъ, за

что ваша милость клятвѣ святыхъ каноновъ и соборнымъ изверженьемъ и змоцненьемъ декретальнымъ патріаршимъ того собору со всими вашей милости послѣдженными подлежишь. Съ тыхъ теды причинъ и мы вашей милости не слухаемъ и послушеньства въ духовныхъ справахъ отдавати не повинни и за пастыра своего не признаваемъ, яко насъ правила учатъ, кгды ваша милость того неблогославенья зъ себе еще не зложилъ, такъ и теперь на тотъ стопень митрополіи не вѣдаемъ, хто вашу милость посвятилъ, о чомъ правила ясне оповѣдаютъ: ижъ въ Онатіохіи Сирской правило двадцать первое, въ Сардикіи правило первое и второе и шостое, яко ма быть митрополитъ поставленъ. Для которыхъ у сихъ причинъ мы стоимо при першихъ протестаціахъ, въ панствахъ его королевское милости на розныхъ мѣстцахъ отъ хрестіянъ. Восточное церкви послушныхъ, вчиненыхъ, же подъ иншое благословенство, намъ не звыклое, подаватися не хочемъ, боячися попасть клятвѣ святыхъ вселенскихъ соборовъ, держимъ и о его королевское милости, нашомъ милостивомъ пану, помазаньцу Божомъ, яко звирхнемъ пане и обороньцы, же намъ, вѣрнымъ подданымъ и богомольцамъ своимъ, ни отъ кого ниякого затрудненья въ уживанью старожитного набоженьства нашого, а примушанья до незвыклого намъ благословеньства чинити допустить не рачитъ. Якожъ и листъ его королевское милости, нашого милостивого пана, есть выданъ, которымъ его королевская милость тую всю справу и суды всякіе до розознанья соймового задерживати рачитъ. Якожъ мы, будучи въ покою, повинни есьмо пана Бога просити за доброе здоровье и фортунное панованье его королевское милости, пана нашого милостивого, того тежъ не годится намъ пропоминати, ижъ маемъ пановъ своихъ, за которыхъ стараемъ, а за волею Божью на тотъ станъ свещенництва постановлены естесьмо и безъ ихъ милости тутъ въ жадное право вдаватися не можемъ. Которое сее сознанье наше, што есьмо слышали и видѣли, дали есьмо ку записанью до книгъ, подъ печатьми нашими и съ подписомъ рукъ нашихъ, которые писать умѣли, и съ печатьми стороны шляхты, при насъ будучое. Писанъ у Вильни, року, мѣсеца и дня вышейпомененого *). У того квиту печатей приписненыхъ одинадцать и подписи рукъ тыми словы: Ja Mikołaj Janowicz Mikłaszewicza — wozny ręką swą własną podpisał; Kazimierz Janowicz Kimbar — wozny ręką swą. А потомъ въ томъ же року тысеча шестьсотъ первомъ, мѣсеца Августа семого дня, о нешпорѣ, пришедши до враду его королевское милости кгродского воеводства Виленского, до мене Станислава Пукшты Клявзкгейловича — хоружого Волковыского, намѣстника Виленского, немалое згромаженье люду посполитого, религіи кгрецкое, братія, до братства церковного Виленского уписаные, оповѣдали и обтяжливе жаловали на его милость отца Ипатія, который ся дей пишеть митрополитомъ Кіевскимъ и Галицкимъ, епископомъ Володимерскимъ и Берейстейскимъ, и архимандритомъ Печерскимъ, о томъ, ижъ дей што отъ давного часу за отступеньемъ старшихъ пастыровъ ихъ отъ религіи кгрецкой, еще першого митрополита Михаила Рогозы и иншихъ нѣкоторыхъ владыковъ, отъ

*) Этотъ актъ, въ актовой связкѣ сильно попорченъ, верхніе концы листовъ по угламъ совершенно истлѣли; но онъ пополненъ изъ подлиннаго акта, къ которому приложены одинадцать печатей, найденнаго въ связкѣ за 1588—1684 г. № 4709.

благословеньства пастыра ихъ зверхнего, патріархи Константинопольского и отданьемъ черезъ тыхъ *) . . . . . оповѣдавшисе противъ таковыхъ отступниковъ, зъ иншими христіаны протестацій своихъ занести неомѣшкали, чого и передъ маестатомъ его королевское милости, пана нашого милостивого, прозьбу чинити и на каждомъ сеймику и сеймѣ вальномъ предъ рѣчью-посполитою, за старожитными вольностями своими зъ стороны вольного (справова)нья набоженьства своего прицовѣдаися не занехали и еще дей тая справа.... гдѣ се о томъ мовити почало, коньца своего не приняла, то пакъ дей его милость отецъ Ипатей ничого на то недбаючи, але мимо властного пастыра тое епархіи, свѣтѣйшого патріарха Константинопольского, надъ замѣренье границъ, канонами повшехныхъ соборовъ злożоныхъ, же подъ благословенствомъ его милости отца папы Римского тую столицу митрополіи Кіевское у его королевской милости, пана нашого милостивого, собѣ упросивши и ихъ дей людей, до братства церковного Виленского уписныхъ, на сумнѣнья ихъ наступуючи, до тогожъ послушеньства его милости отца папы Римского, подъ которымъ дей они николи не были, примушаетъ: а то дей есть духовныхъ ихъ въ церкви ихъ братской, подъ блогословеньствомъ патріархи кгрецкого мѣшкаючихъ, отъ нихъ одымуетъ, позвы своими до суду своего, не маючи надъ ними ніякое владзы, абы только до послушеньства своего затягнути могъ, позываетъ и ніякое обмовы ихъ слушное не слухаючи, ижъ передъ нихъ становити ся неповинни, заочне судитъ и сказуетъ на баницію, якобы непослушныхъ, до его королевское милости отсылати умыслилъ. Якожъ дей и дня нынѣшнего, на датѣ вышейпомененого, мѣсеца Августа семого дня, у понедѣлокъ, а водлугъ старого календару, яко дей его милость у позвѣ своимъ поменилъ, мѣсеца Іюля двадцать семого дня, кгды рокъ вже за долгими позвы его милости, которыми дей его милость свещенниковъ ихъ братскихъ отца Карпа Лазаревича и отца Григорья Ждановича о то, же его не суть послушни и не отъ него, але отъ иншого, преложоного, а меновите отъ епископа Львовского на станъ свещеннической (посвяти)лися, позывалъ, припалъ, тые же свещенницы ихъ помененые, не признаваючи собѣ за пастыра и не будучи повинни предъ нимъ становитися, зъ обмовою (ура)довне, при трехъ возныхъ и сторонѣ духовную особу, товариша своего отца Михаила, діякона церкви ихъ братское Светого Духа, посылали. Его дей милость отецъ Ипатей, яко той обмовѣ ихъ мѣстца дати не хотѣлъ, такъ и того самого діякона ихъ, который съ помененою обмовою до его милости врадовне ходилъ, отъ себе, зъ двора митрополего пустити не казалъ и при собѣ его моцно кгвалтомъ, надъ право посполитое, задержати велѣлъ, и не вѣдати дей, гдѣ его подѣлъ, што дей тые возные, которые при томъ были, сознати суть готовы.

Якожъ вже на третій день по томъ оповѣданью, то есть мѣсеца Августа девятого дня, въ томъ же року шестьсотномъ первомъ, и тые возные повѣту Виленского, на имя Миколай Яновичъ Миклашевича, Петръ Юрьевичъ Навоша и Янъ Ленартовичъ *) . . . . . дали,.... писаный въ тые слова.

*) Нѣсколько строкъ истлѣло.

*) Три строки истлѣли.

Я Миколай Яновичъ Миклашевича, Я Петръ Юрьевичъ Навоша и я Янъ Ленартовичъ, возные господарскіе повѣту Виленского, сознаваемъ симъ нашимъ квитомъ ку записанью до книгъ врадовыхъ, ижъ маючи мы возные при собѣ стороною пять шляхтичовъ, людей добрыхъ, пана Шимона Михайловича, пана Юрья Кгрота и пана Миколая Станиславовича, пана Венслава Яновича и пана Юрья Яновича, въ року теперь идучомъ тысеча шестьсотъ первымъ, мѣсеца Іюля семого дня, въ понедѣлокъ, водлугъ старого календаря, за посланьемъ свещенниковъ свято-духовскихъ братства церковного религіи кгреческое, отца Карпя Лазаровича, отца Григорья Ждановича, ходили есьмо зъ діякономъ свето-духовскимъ помененого братства церковного Виленского религіи кгрецкое, отцемъ Михайломъ, до двора митропольего, тутъ у мѣстѣ Виленскомъ, до его милости отца Ипатея, который митрополитомъ Кіевскимъ и Галицкимъ, епископомъ Володимерскимъ и Берестейскимъ, и архимандритомъ Печерскимъ(се именуетъ), и кгды есьмо тамъ до его милости отца Ипатея пришли, тотъ діяконъ братства церковного Виленского, отецъ Михайло, мовилъ до его милости отца Ипатія тыми словы: Милостивый отче! Што ваша милость уже другими позвы своими на теперешній день понедѣлковый до суду своего позывать рачишь свещенниковъ братскихъ Виленскихъ, отца Карпя Лазаревича и отца Григорья Ждановича, ижъ они послушеньства своего въ справахъ духовныхъ вашей милости отдавати не хочутъ, и отъ иного епископа, не отъ вашей милости, станъ свещенничества на себе приняли,—тогды они вашей милости послушни быти и за пастыра своего признати не хочутъ, для того, ижъ дей ваша милость благословенство, которое еси первей отъ святѣйшого патріархи Константинопольского мѣлъ, зъ себе зложилъ, а иншому дей уже пастыру, границы, каноны концилейными замѣроные, перескочивши, его милости велебному отцу папѣ Римскому послушеньство еси отдадъ; для чого дей они дей, якъ сами и посполъ зъ иными хрестіяны, подъ благословенствомъ святѣйшого пастыря своего патріархи Констатинопольского зостали, такъ дей тежъ и тотъ станъ духовный отъ епископа своего, который отъ паріархи своего не отступилъ, благословенствомъ церкви Божое столицы Константинопольское посветилися. Съ тыхъ дей причинъ, сами передъ вашей милостью ставитися и вашей милости послушни быти не будучи повинни, обмову свою на письмѣ, черезъ мене, товариша и брата своего вашей милости прислали. И заразъ его милости отцу Ипатею тую обмову на письмѣ отецъ Михайло діяконъ черезъ насъ возныхъ подалъ. Которую его милость отецъ Ипатей, зъ гнѣвомъ принявши, передъ собою читати казалъ, и слово отъ слова такъ се въ собѣ маетъ:

Обмова передъ его милостью отцемъ Ипатіемъ отъ свещенниковъ братства церковного Виленского православія греческого, отъ Карпа Лазаревича и Григорья Ждановича, на другіе позвы его милости, которыми ихъ до послушеньства своего притегаючи, позывалъ, учинена есть тыми словы: Яко мы въ першой обмовѣ нашой, на первшіе позвы вашей милости, милостивый пане, не будучи повинни передъ вашею милостью становитися и въ справахъ духовныхъ розсудку чинити не хочемъ *) . . . . . ми позвы, то есть, дня нынѣшнего, у понедѣлокъ, року шестьсотъ первого, мѣсеца Іюля двадцатьсемого дня, водлугъ старого ка-

*) Мѣсто отъ сырости истлѣло.

лендáря припаломъ, симъ писаньемъ ..... чися въ право обмову чинимъ таковую, ижъ есьмо не повинни и теперь ..... по(водо)ватися для тыхъ причинъ, же ваша милость въ духовныхъ правахъ нашихъ голо(вный) адверсаръ, а не судья, кгдыжъ право духовное такъ учитъ, звлаща соборъ четвертый вселенскій — правило девятое: Естли епископъ или причетникъ зъ своимъ митрополитомъ маетъ нѣякую росправу, теды маетъ судитися передъ патріархомъ всея тоя земли, нимъ сужены будутъ митрополиты и епископы, а меновите отъ патріархи Константинопольского. До того тежъ рачишь, ваша милость, тымъ своимъ позвомъ насъ позывати до неякое клятвы и изверженья насъ зъ стану свещеннического, што есть противно канономъ святыхъ богоносныхъ отецъ, гдѣ описуетъ: ижъ если бы пресвитеру якаякольвекъ дана была вина, за которою виною достоинъ бы былъ низверженья зъ свещенництва, тогды на таковый судъ маетъ быть шесть епископовъ, а семый епископъ его, о чомъ собору Карфагенского правило двѣнадцатое, петнацатое и сто осьмое учитъ: про то хотьбы ваша милость и былъ пастыромъ нашимъ, тогды бысь инакшимъ судомъ на зверженье насъ зъ стану свещеннического не могъ судити, только съ тыми каноны, яковыми вашей милости вышепоменили. А же ваша милость въ тыхъ же позвахъ своихъ, повторе намъ даныхъ, докладати рачишь, ижъ бысьмы за першимъ позвомъ мѣли до вашей милости приходити, съ тумультомъ людей до бою готовыми, чого никгды, милостивый пане, не было, кгдыжъ зъ нами были ихъ милость зацные особы, а меновите — его милость панъ воевода Смоленскій, ихъ милость князи Огинскіе, якожъ ктиторове тое святое церкви сошествія Святого Духа, до которое насъ служительми поставлено; надто (судья) кгродскій его милость панъ подвоеводій Виленскій, до того еще четыри возные и.... шляхтичовъ, которые добре свѣдоми нашого приходу и отходу отъ вашей милости и причинъ, въ обмовахъ нашихъ описаныхъ, предъ вашею милостью становитися и такъ клятвы, яко и... отъ вашей милости прыймовати не повинни есьмо. Для чого просимъ, абысь ваша милость насъ больше молестовать не рачилъ, держати отъ его королевское милости... своемъ милостивомъ пане, помазанцу Божомъ, яко.... светомъ справедливомъ, же намъ нанизшимъ подданымъ и богомольцомъ своимъ таковыхъ трудностей отъ вашей милости пріймовати допустити не рачитъ. А по прочитанью той обмовы его милость отецъ Ипатей пыталъ діякона, который до него съ тою обмовою отъ свещенниковъ братскихъ былъ присланъ: хто дей тебе діякономъ поставилъ? Онъ ему повѣдилъ: ставилъ дей мене бывшій митрополитъ. За чимъ зась повѣдилъ отецъ Ипатей: естли дей тебе митрополитъ становилъ, то дей ты послушеньство мнѣ отдавать естесь повиненъ и тутъ дей остати мусишъ. И такъ насъ возныхъ и сторону отъ себе отступилъ, мовечи: хотя дей не мѣли есте до мене приходить, ижъ дей до справъ духовныхъ ничого... ..... *) задержати велѣлъ до книгъ урадовыхъ съ печатьми нашими, съ подписью рукъ нашихъ, хто писати умѣлъ, и подъ печатьми стороны шляхты вышейпомененое. Писанъ у Вильнѣ, року мѣсеца и дня вышьпомененого. У того квиту печатей притисненыхъ.... и подпись руки возного тыми словы: Mikolay Ianowicz Miklaszewicza, wozny, ręką swą. Которое очевистое сознаніе возныхъ и тотъ

*) Нѣсколько строкъ истлѣло.

квитъ ихъ до книгъ кгродскихъ Виленскихъ есть уписано.

Тогожъ року теперь идучого, лѣта отъ нароженья сына Божого тысеча шестьсотъ первого, мѣсеца Августа петнадцатого дня, на врадѣ его королевское милости кгродскомъ воеводства Виленского, передо мною Станиславомъ Пукштою Клявзкгейловичомъ—хоружимъ Волковыскимъ, намѣстникомъ Виленскимъ, ставши очевисто возный повѣту Виленского Миколай Яновичъ Миклашевича, ку записанью до книгъ кгродскихъ Виленскихъ квитъ свой призналъ и подалъ въ тые слова писаный: Я Миколай Яновичъ Миклашевича—возный господарскій повѣту Виленского, сознаваю симъ моимъ квитомъ ку записанью до книгъ врадовыхъ, ижъ въ року теперь идучимъ тысеча шестьсотъ первомъ мѣсеца Іюля тридцать первого дня, водлугъ старого календаря, за посланіемъ отъ свещенниковъ Братства церковного Виленского православного греческого святодухскихъ, отъ отца Карпя Лазаровича и отца Григорья Ждановича, ходилъ есьми я возный до его милости отца Ипатея Потея, который ся пишеть митрополитомъ Кіевскимъ и Галицкимъ, епископомъ Володимирскимъ и Берестейскимъ, и архимандритомъ Печерскимъ, а при мнѣ возномъ на тотъ часъ стороною были два шляхтичи, панъ Иванъ Лозицкій, а панъ Андрей Стаховскій. И кгды есьми до его милости отца Ипатія Потея вышейпомененого, до двора его милости митропольего, тутъ у мѣстѣ Виленскомъ пришолъ съ тою стороною, при мнѣ возномъ будучою и давалъ есьми его милости отцу Ипатію отъ отца Карпа Лазаровича и отца Григорья Ждановича, свещенниковъ вышейпомененыхъ братскихъ, обмову на письмѣ отъ нихъ черезъ мене возного присланную, ижъ они передъ его милостью за позвы его милости становитися и въ справахъ духовныхъ его милости послушни быти неповинни, съ певныхъ причинъ, въ той обмовѣ меновите описаныхъ; нижли его милость отецъ Ипатей отъ мене возного тое обмовы ихъ приняти не хотѣлъ: ижъ дей ты человѣкъ свѣтскій до справъ нашихъ духовныхъ не належишь, а тежъ дей не въ часъ ходишь, вже дей есьми на нихъ декретъ учинилъ и казалъ на нихъ декретъ передо мною вознымъ читати. Якожъ на тотъ часъ еще было передъ четвертою годиною съ полудня, еще нигдѣ по церквахъ на вечерню не было звонено и онъ самъ отецъ Ипатей еще передъ вечернею тотъ декретъ на нихъ читати казалъ. По которомъ декретѣ кгды есьми назадъ до братства церковного, до тыхъ свещенниковъ братскихъ, отъ которыхъ мя посылано, былъ звернулъ и зъ нимися розмовами забавилъ, тожъ не борздо въ светое Троицы и въ иншихъ церквяхъ на вечерню дзвонити почато. Што мною вознымъ и стороною тые свещенницы братскіе освѣтчили листъ, ижъ еще передъ нешпоромъ, правѣ въ часъ, а не позно, до его милости съ тою обмовою своею посылали. Которые обмовы ижъ его милость отецъ Ипатей не принялъ, тогды ее назадъ свещенникомъ братскимъ звернулъ и слово отъ слова такъ се въ собѣ маетъ: – *Третяя обмова свещенниковъ братства церковного Виленского православія греческого отца Карпя Лазаровича и отца Григорья Ждановича* передъ его милостью отцомъ Ипатеемъ Потеемъ на третіе позвы его милости . . . . . *) своего позывать рачилъ о то, жесьмы мимо вашей милости, который се тутъ (митрополитомъ) быти менишь, у епископа Львовского на станъ духовный презвитерскій до

*) Мѣсто истлѣло.

церкви Божое братства церковного Виленского посветили и въ справахъ духовныхъ вашей милости послушеньства отдавати не хочемъ, слушные обмовы ... по достатку на письмѣ при возныхъ урядовыхъ вашей милости есьмо подали, такъ и теперь яко и при першихъ обмовахъ нашихъ стоячи, на тотъ третій позывъ, которымъ насъ позывати рачишь до прислуханья не якое екзекуціи, за выданьемъ отъ вашей милости якогось декрету на насъ, тогды и теперь не въ обычай отказу правного и не вдаючися въ жадный судъ, только о собѣ обмову чинечи черезъ возного и сторону, сею цедулою нашею вашей милости ознаймуемъ: ижесь мы якъ становитися передъ вашу милость, такъ и ніякихъ судовъ и декретовъ отъ вашей милости слухати и пріймовати и ніякого послушеньства въ справѣ духовной вашей милости отдавати не естесьмы повинны, съ тыхъ причинъ, ижъ ваша милость, еще будучи епископомъ Володимирскимъ и Берестейскимъ, посполъ зъ небожчикомъ першимъ митрополитомъ Михайломъ Рогозою и зъ нѣкоторыми иными килькома владыками, кромъ вѣдомости и позволенья всихъ насъ христіянъ, послушныхъ восточное Божое церкви, такъ духовныхъ, яко и свѣтскихъ, въ тыхъ панствахъ его королевское милости, нашого милостивого пана, мѣшкаючихъ, згордѣвши здавна звыклымъ благословенствомъ святѣйшого патріархи Константинопольского, иншому пастырови, никогды намъ незвыклому, а меновите, его милости велебному отцу папежови Римскому, послушенство свое есте отдали и тымъ границы, каноны концилейными, отъ светыхъ отцовъ змоцненые, о чомъ есьмо въ першихъ обмовахъ нашихъ подостатку выписали, переступили есте, водлугъ которыхъ кановновъ концилейныхъ за то ваша милость всѣхъ таковыхъ, которыесте отъ благословенства патріархи Константинопольского отступили, на собору духовномъ Берестейскомъ, который есть до книгъ трибунальныхъ, головныхъ, слово въ слово подостатку актыкованъ, зъ становъ всѣхъ духовныхъ зложоно и то потомъ листомъ патріаршимъ отъ столицы Констатинопольское есть змоцнено и вашихъ милостей, яко отступныхъ отъ церкви Божое восточное, отлучоно и клятвѣ седми вселенскихъ соборовъ отдано, самихъ вашихъ милостей и всѣхъ тыхъ, которые бы вашихъ милостей слухали. За чимь отъ оного часу вже не естесте ваша милость нашими духовными, якожъ и по всѣ сеймы прошлые, вся речь-посполитая, звлаща люди религіи кгрецкое старожитное, и мы зъ ними, водлугъ протестаціи, отъ христіяновъ на розныхъ мѣстцахъ учиненыхъ, зоставши подъ звыклымъ той епархіи благословенствомъ светѣйшого патріархи Константинопольского, не занехали домовлятися и просить его королевское милости, пана нашого милостивого, абысьмы при старожитномъ уживанью набоженьства нашого подъ благословенствомъ здавна звыклымъ патріарха Констатинопольского заховани были. Што ижъ се еще на сеймѣ тамъ, гдѣ ся тая справа зачала не скончило ..... который есте отъ благословенства патріарха Константинопольского отступили. . . .

. . . . . .

тутъ въ Вильни на митрополью становилъ, есьми смотрѣли, а потомъ, ижъ тымъ благословенствомъ патріархи своего взгордивши, его милость отца папу Римского за пастыра собѣ призналъ, послушенство наше посполъ зъ иншими христіяны ему выповѣдали есьмо и его не слухали, якожъ быхмо надто вашу милость слухати мѣли и вашей милости, якъ благословенство намъ

незвыклого пастыра, на собѣ носишь, такъ и пастыромъ нашимъ ещесь ваша милость николи не былъ и не естесь и не вѣдаемъ, хто вашу милость на митрополью и подъ чіимъ благословенствомъ становилъ, бо въ канонахъ светыхъ отецъ правило шестое собора, иже въ Сардикіи, во Антіохіи Сирстѣй правило 19 и въ Лаодикіи правило тринадцатое, ясне намъ науку описуютъ, якимъ способомъ и отъ кого митрополитъ на митрополью маетъ быти становленъ, которого порадку мы въ вашей милости не видимъ. Если только добра церковные отъ его королевское милости, помазаньца Божого, пана нашого милостивого, вашей милости суть поданы, теды не владза духовная, которая тутъ ни отъ кого иного не звыклася подавать, только отъ патріархи Константинопольского, способомъ вышейпомененымъ, прото не естесь ваша милость митрополитомъ нашимъ и тые каноны, которыми напротивко насъ идешь, не вашей милости служатъ, але тому, который бы правдивымъ пастыромъ нашимъ митрополитомъ порадкомъ звыклымъ отъ всходнее церкви Божое поданый былъ, которого если быхмо мѣли, не важили быхмо ся отъ иного светить, але ижъ и до сего часу его еще не маемъ, рады и не рады за усилованьемъ ихъ милости пановъ своихъ, которые насъ на тотъ станъ духовный прозьбами своими усиловать рачили, мусѣлихъ мы ся отъ иного епископа посветить; вѣдь же не отъ того, которого бы правила заборонять мѣли, але отъ епископа тое епархіи, меновите отъ его милости отца Гедіона--епископа Львовского, который при благочестію светомъ зосталъ, патріархи своего не отступилъ и за волею и привильемъ его королевское милости, пана нашого милостивого, тымъ урадомъ епископскимъ подъ благословенствомъ всходнее церкви Божое справуетъ, которому то епископу Львовскому, и особливе яко, въ шостомъ листѣ патріаршомъ въ книжкахъ, зъ друку Озстрозского выданныхъ, описуетъ, васъ клятвѣ отдавши, а въ небытности на тотъ часъ митрополита въ тыхъ панствахъ его королевское милости, всю владзу въ справахъ духовныхъ отъ престола патріархи Константинопольского, екзархомъ его учинивши, есть подано. Тотъ то насъ не иншимъ якимъ, але намъ звыклымъ благословенствомъ Божіимъ, отъ всходнее церкви его маючи, на станъ свещенническій посветилъ, прото мы, знаючи голосъ пастыровъ своихъ, за инымъ ити не можемъ, але при протестаціяхъ, отъ всего христіянства здавна на разныхъ мѣстцахъ противъ того отступленія и потомъ въ Новогородку противъ самого вашей милости, не признаваючи вашу милость за митрополита, учиненыхъ стоечи, послушеньства намъ звыклого восточное церкви Божое не отступуемъ. Для чого не повинни есьмо вашей милости слухати и ваша милость надъ нами ніякое владзы своее ростягати, насъ судити и изъ стану свещеннического складати, моцы мѣти не рачишь; бо хотя бысь ваша милость и былъ пастыромъ нашимъ, чимъ еси не былъ и не естесь, теды бысь не могъ*) . . . . . чи проклятый, тогды якъ благословенства такого не важно и по.... такъ и клятва его ничого шкодити не можетъ; въ чомъ держимо о его королевской милости, нашомъ милостивомъ помазаньцу Божомъ, яко пану справедливомъ, ижъ ваша милость таковое я.... и надъ права привилья и вольности наши старожитные надъ нами ростегати допустити не рачитъ. Што ся тежъ дотычетъ, ижъ ваша милость грозити

*) Истлѣвшая бумага.

намъ рачишь баниціею и хотя бысь мѣлъ декретъ свой, подъ который мы подлегати не повинни, учинивши на баницію до короля его милости отсылати, ино и того не только духовнымъ, але ани свѣцкимъ правомъ подлежати ваша милость не можешь, абы коли попы отъ духовного права до свѣтского на баницію посылани быти мѣли, што ся не только въ нашой церкви восточной не звыкло заховывать, але и въ Римскомъ костелѣ того не слыхать.

Которого такового сознанья моего, штомъ слышалъ и видѣлъ я возный даломъ сесь мой квитъ съ печатью моею и съ подписомъ руки моее и съ печатьми стороны вышейпомененое. . . Писанъ у Вильны, року, мѣсеца и дня вышейпомененого. У того квиту печатей притисненыхъ три, а подпись руки возного тыми словы: Mikołay Janowicz Miklaszewicza, wozny ręką swą. При которомъ зезнанью возного Миколая Яновича Миклашевича тутъ очевисто предо мною на врадѣ ставши сами тые свещенники помененого братства церковного Виленского, отецъ Карпъ Лазаровичъ и отецъ Григорій Ждановичъ, оповѣдали: ижъ дей што его милость отецъ Ипатей Потей слушныхъ обмововъ нашихъ, которые дей есьмо его милости перво сами черезъ себе врадовне, потомъ чрезъ возныхъ и сторону, не вдаючися въ жадный, яко намъ не належный, судъ его милости на письмѣ подавали, не пріймуючи и не будучи пастыромъ нашимъ, съ причинъ въ тыхъ же обмовахъ нашихъ описаныхъ, але надъ права и вольности старожитной религіей нашей уживанье и надъ каноны святыхъ отецъ самъ не звыклымъ порядкомъ на тую митрополью вступивши и не маючи надъ нами ніякое владзы, заочне насъ судитъ и сказуетъ и на баницію до свѣтского права, чого ани духовные, ани свѣтскіе права не учатъ, отсылаетъ, самъ дей его милость еще первей того, уже будучи отъ столицы пастыра своего патріархи Константинопольского, за отступленье его, которое отъ всходнее церкви Божое учинилъ, проклятымъ и изъ стану духовного зверженымъ. Тогды дей якось мы въ тыхъ обмовахъ нашихъ вышейпомененыхъ, не вдаючися въ жадное право, его милости (оказали), такъ и теперь съ тымъ ся освѣтчаемъ, ижъ мы стоечи при протестаціяхъ первшихъ, на розныхъ мѣстцахъ отъ многихъ христіянъ, послушныхъ всходнее церкви Божое, на тыхъ церкви Божое пастыровъ отступныхъ занесеныхъ, благословенства всходнее церкви Божое, матки нашое, подъ которымъ ся есьмо породили, не отступуемъ, а подъ иное благословенство, николи намъ незвыклое, подъ которое насъ отецъ Ипатей кгвалтомъ примушаетъ, не позволяемъ: отъ Сіона бо, водлугъ словъ пророческихъ, изыде законъ и слово Господне изъ Іерусалима; а индей мовитъ: благословитъ тя Господь отъ Сіона и узриши благая Іерусалима во вся дни живота твоего; чого никоторой иншой церкви, ани краинѣ, абы жродломъ благословенства Божого мѣла быти не дано, только одному светому Сіону, а оттуль вже вси иные церкви и краины пріймуютъ, яко отъ матки всихъ; о которой тежъ Божественное писаніе мовитъ: Радуйся Сіоне светый, мати церквамъ, Божое мѣшканье; и еще пророкъ светый мовитъ: любитъ Господь врата Сіона надъ всѣ мѣшканья Іяковля. Того то мы благословенства Божого, которымъ насъ отъ Сіона светого благословилъ, стержемо и отъ разъ поданое правды Божое отступить *) . . . . . .

*) Мѣсто истлѣло.

дѣетъ, который насъ не слушне и неповинне ....нашей судилъ, самъ дей на насъ се жаловалъ, передъ себежъ и позывалъ и самъ же на насъ и декретъ выдавалъ, ни для чого иного, только по своихъ страстехъ, для того, же на его отступленье дозволити не хочемъ. О чомъ въ томъ же правилѣ четвертомъ семого вселенского собору ширей и срожей описуетъ: же „естлибы нѣкоторые епископы, на свою власть надѣючися, мѣли кого отъ службы Божое отлучить ради страстныя воли своея или для иное нѣкоторое тому подобное причины, таковые тойже страсти повинни суть, да примуть за то епископъ отлученіе отъ митрополита, а митрополитъ, естлибы то учинилъ, тогды самъ да приметъ отлученье отъ патріарха и обратится болѣзнь его на главу его“; звланца дей его милость отецъ Ипатей, небудучи нашимъ пастыромъ, яко дей то и самъ у позвѣ своемъ пишучи признаваетъ, жесьмы ему подали цедулу, не признаваючи его собѣ за пастыра и пытаючися, хто его на митрополью становилъ, то дей само тое ясне высвѣтчаетъ, же его милость надъ нами моцы никакое не мѣлъ и не маетъ и пастыромъ намъ не есть. А то дей учинили есьмо не для жадное взгарды, звирхности пристойное, абысьмо не хотѣли въ чомъ правдивого митрополита быть послушными, и овшемъ дей хотячи быти митрополіе звирхности послушными, пыталисьмыся о томъ, хто его милость на той станъ митрополіи посветилъ, естли властью духовною тою, которою предкове его милости первые митрополиты въ тыхъ панствахъ его королевское милости отъ всходнее церкви Божое наступовали и которой власти мы въ справахъ духовныхъ, водлугъ христіянства нашого, отъ предковъ своихъ початокъ взявши, звыкле подлегати, што дей естли бы его милость намъ оказалъ и яко отецъ ласкавый дѣтей своихъ зъ вонтливости вывелъ, ижъ отъ всходнее церкви Божое, матки нашое, Сіона светого, благословенствомъ тотъ престолъ митрополіи Кіевское одержалъ, певне дей повинны бысьмы были его за пастыра собѣ признавши, яко дѣти отцови послушные, вшелякую учтивость отдавать; але ижъ дей намъ его милость о томъ слушное справы не далъ, тогды дей не можемъ его милости за митрополита и пастыра своего признавати и явно дей то есть, ижъ его милость не порадкомъ всходнее церкви Божое, якосьмы дей о томъ уже по части въ обмовахъ нашихъ припомнели, але противъ ясное науки каноновъ светыхъ отецъ мирскою властью на тую столицу митрополью вступилъ, чого дей и въ правилѣ третьемъ семого вселенского собору забороняетъ, тымъ способомъ таковые постановленія не только не суть тверды, але изверженью и отлученью суть достойны, которые не по канонамъ светыхъ отецъ, одно властью свѣтскою на станъ духовный вступуютъ. Для тыхъ дей всихъ причинъ якъ благословенства его, намъ не належного пастыра, не потребуемъ, такъ и клятвы его недбаемъ и жадныхъ декретовъ его напротивко себѣ за слушны .....*)

*) Въ подлинникѣ окончанія нѣтъ, такъ какъ въ связкѣ листы потеряны.

1601 г.

Изъ связки № 91, за 1601 г. Докум. № 14.

18. Протестація Виленскихъ мѣщанъ, братчиковъ Виленскаго Свято-Духовскаго братства, о томъ, что по жалобѣ Виленскаго магистрата они не смѣютъ безъ своихъ старшихъ братчиковъ и не считаютъ законнымъ являться въ задворный королевскій судъ для разсмотрѣнія королевскихъ привилегій на два братскихъ дома въ г. Вильнѣ.

Лѣта Божого нароженья тысеча шестсотъ первого, мѣсеца Августа двадцать второго дня.

На врадѣ его королевское милости кгродскомъ воеводства Виленского предо мною Станиславомъ Пукштою Клявзкгейловичомъ, хоружимъ Волковыскимъ, намѣстникомъ Виленскимъ, ставши очевисто не малое згромаженье людей мѣщанъ мѣста его королевское милости Виленского, братьи братства церковного Виленского православія греческого, оповѣдали: ижъ дей што урадъ мѣстскій ратушный Виленскій вже одъ немалого часу позвали до его королевское милости старшихъ братства вышейпомененого церковного Виленского, такъ же ихъ мѣщановъ и всѣхъ братью, до того братства церковного уписныхъ, о привилеи его королевское милости въ року тысеча пятьсотъ девятьдесятъ второмъ на сеймѣ вальномъ на вольность двохъ домовъ братскихъ наданый, менечи быти, яко бы тотъ привилей правомъ и вольностямъ мѣстскимъ мѣлъ быти противный, яко въ томъ позвѣ ширей есть описано. За которымъ позвомъ кгды дей на сеймѣ не давно прошломъ умоцованые отъ всего того братства пильность учинили, тогды дей умоцованые отъ уряду ратушного Виленского тамъ же на сеймѣ будучи, а меновите, панъ Апсолонъ Мрикглодъ а панъ Григорей Федоровичъ—райцы и панъ Бенедиктъ писарь тое справы на прошломъ сеймѣ зъ братствомъ церковнымъ не попираючи, на сеймъ да Богъ близко пришлый, рокъ зъ умоцоваными братскими росписали, и тымъ ихъ милости старшихъ того братства ихъ милости пановъ сенаторовъ и рыцерство и все братство убезпечили. А ижъ дей теперь тотъ урадъ мѣстскій Виленскій водлугъ помененого росписанья, року не ожидаючи пришлого сейму, теперь тутъ у Вильни до суду его королевской милости задворного тое братство ихъ церковное о узнанье привилья помененого, хотечи судити, приволываютъ,—тогды они обыватели мѣстскіе, до того братства уписные, сами одни безъ ихъ милости пановъ сенаторовъ и рыцерства, до оного братства уписныхъ, которымъ тотъ привилей служитъ, и въ самомъ позвѣ у головахъ суть написаны у право о то сами одны... вдаватися и отказовати не могучи, только до обмовы отъ себе въ той справѣ у суду его королевской милости задворного дали моць зуполную съ посродку себе брату, до того

братства уписному, мѣщанину Виленскому Петру Ивановичу Коптевичу, якожъ и тую самую обмову, которую на то пречоному умоцованому своему до суду его королевской милости задворного, на письмѣ дали, передо мною на врадѣ покладали, слово отъ слова такъ се въ собѣ маетъ: Обмова мѣщанъ Виленскихъ до братьи братства церковного Виленского религіи кгрецкое уписныхъ у суду задворного, за мандатомъ его королевской милости, которымъ урадъ ратушный мѣста Виленского усе братство помененое церковное позвалъ о привилей отъ его королевской милости, нашого милостивого пана, въ року прошлымъ тысеча пять сотъ деветьдестятъ второмъ, мѣсеца Октебра девятого дня наданый на два домы братскіе въ мѣстѣ Виленскомъ, идучи зъ замку до Острое брамы, по лѣвой сторонѣ лежачіе, и о наданье ономужъ братству вольностей, въ томъ привилью меновите выписаныхъ, менечи быть, якобы тотъ привилей правомъ и вольностямъ мѣстскимъ противный быть мѣлъ, о чомъ ширей на мандатѣ его королевской милости, нашого милостивого пана, описано есть. Мы теды найнизшіе а вѣрные его королевской милости, нашого милостивого пана, подданые, мѣщане Виленскіе, до того братства церковного уписные, упановавши впродъ светобливый маестатъ его королевской милости, нашого милостивого пана, съ цалымъ а вѣрнымъ подданьствомъ нашимъ, яко научстивѣй и пристойнѣй, бысьмо же теперь за онымъ мандатомъ до жадное дальшое справы и отказу не приступуючи, таковую обмову предъ вашей милостью и своими милостивыми паны чинимъ: ижъ тая справа не однимъ намъ обывателемъ мѣстскимъ, але впродъ належитъ зацному стану шляхецкому ихъ милости паномъ сенаторомъ и рыцерству, которые суть до того братства уписные и енеральною вольностью правомъ посполитымъ статутовымъ обварованы. Кгдыжъ меновите тымъ привильемъ король его милость, нашъ милостивый панъ, вылучаючи тое братство церковное съ тыми домами отъ вшелякихъ иныхъ правъ поддать и вызволить рачилъ подъ право статутовое земское, о чомъ значне тотъ привилей короля его милости свѣтчитъ, который за презреньемъ Пана Бога всемогущого а зъ щодробливое ласки его королевское милости, пана нашого милостивого, на тые два домы и на вольности братству церковному публичне на сеймѣ наданы суть не однимъ обывателемъ мѣста Виленского, але въ головахъ, такъ ихъ милости вельможнымъ паномъ сенаторомъ, яко и станомъ шляхетскимъ, до того братства церковного уписнымъ, которые то и на сеймахъ прошлыхъ черезъ ихъ милость пановъ пословъ земскихъ речи-посполитое обоего народу не занехали короля его милости, нашого милостивого пана, о то просить, абы тые привилья не за дворомъ, але и на сеймѣ узнаваны были. За чимъ и тые панове урадники мѣста тутешнего Виленского на сеймѣ недавно прошломъ черезъ умоцованыхъ своихъ, а меновите: черезъ пана Апсолона Мрикглода, черезъ пана Григорья Федоровича—райцовъ, а черезъ пана Бенедикта писара мѣстского въ той справѣ росписали зъ умоцоваными братскими року не пильновать за дворомъ, але да Богъ ажъ на сеймѣ пришломъ; и тымъ отъ нихъ будучи ихъ милость старшіе того братства убеспечени не дали намъ жадное моцы, ани науки, яко бы есьмо у суду задворного мѣли поступать: про то мы безъ ихъ милости пановъ сенаторовъ и рыцерства, которые до того братства нашого належатъ и которымъ въ головахъ тые при-

вилья служать, въ отказѣ быть не можемъ, яко на преднѣйшихъ участниковъ до того братства належачихъ, чого и право посполитое земское боронить, же о речь спольную одни участницы безъ другихъ въ отказѣ быть не повинни. Для чого всего, ижъ то не однимъ намъ, найнизшимъ поданымъ его королевское милости, але въ головахъ ихъ милости паномъ сенаторомъ и рыцерству тыи привилья служать, мы сами одни мѣстскіе люди, кромъ вѣдомости ихъ милости, въ тотъ судъ задворный его королевское милости вдаватисе и отказовать не можемъ, кгдыжъ и въ самомъ томъ позвѣ въ головахъ написано, позываючи старшихъ братскихъ, потомъ мѣщановъ и всю братью, до того братства уписныхъ. Унижене теды и плачливе вашу милость, нашихъ милостивыхъ пановъ, просимъ, абысьмо на сеймъ съ тою всею справою отосланы были. Которая то моць и обмова вышейпомененая, за прозьбою тыхъ же мѣщанъ, до книгъ кгродскихъ Виленскихъ есть записана. Року 1601, мѣсеца Августа 22 дня оповѣдано.

1601 г.

Изъ связки № 4658, за 1601 г. Докум. № 12.

19. Донесеніе возныхъ о протестѣ двухъ священниковъ Виленской Свято-Духовской церкви, Карпа Лазаровича и Григорія Ждановича, противъ митрополита Ипатія Потѣя по поводу вторичнаго позва ихъ въ свой митрополичій судъ.

Я Миколай Яновичъ Миклашевича, я Петръ Юрьевичъ Навоша и я Янъ Ленартовичъ, возные господарскіе повѣту Виленского, сознаваемъ тымъ нашимъ квитомъ, ижъ маючи мы возные при собѣ стороною пять шляхтичовъ, ... пана Юрья Кгротя а пана Миколая Станиславовича, въ року теперь идучомъ тысеча шестьсотъ первомъ, мѣсеца Іюля семого дня, старого календара, за посланьемъ священниковъ Святодускихъ братства церковного религіи греческое отца Карпя Лазаровича и отца Григорья Ждановича, ходили есьмо съ дьякономъ Светодускимъ помененого братства церковного Виленского религіи грецкое до двора митропольего, тутъ у мѣстѣ Виленскимъ, до его милости отца Ипатія Потѣя, который.... митрополитомъ Кіевскимъ и Галицкимъ, епископомъ Володимирскомъ и Берестейскимъ, архимандритою Кіево-печерскимъ. Кеды есьмо тамъ до его милости отца Ипатія прышли, тотъ діяконъ братства церковного Виленского, отецъ Михайло мовилъ до его милости отца Ипатія тыми словы:

Милостивый отче! што ваша милость уже другими позвы своими на теперешній день.... ковый до суду своего позывать рачишь священниковъ братскихъ Виленскихъ, отца Карпя Лазаровича и отца Григорья

Ждановича, ижъ они послушенства своего въ справахъ духовныхъ вашей милости отдавати не хочутъ и отъ иного епископа, не отъ вашей милости станъ священничества на себе приняли; тогды они вашей милости послушны быти и за пастыра своего признати не хочутъ для того, ижъ дей ваша милость благословенство, которое еси первей отъ свѣтѣйшого патріархи Константинопольского мѣлъ, зъ себе зложилъ, а иншому дей уже пастыру, границы, каноны концилейными замѣроные перескочивши, его милости велебному отцу папѣ Римскому послушенство еси отдалъ, для чого дей они, якъ сами посполъ зъ иными хрестіяны подъ благословенствомъ свѣтѣйшого пастыра своего патріархи Константинопольского зостали, такъ дей тежъ и тотъ станъ священническій духовный отъ епископа Львовского, который патріархи своего не отступилъ, благословенство.... церкви Божое въ столицѣ Константинопольское посветилися. Съ тыхъ дей причинъ.... предъ вашей милостью становитися и вашей милости послушны быти не будучи повинны, обмову черезъ мене товариша и брата своего вашей милости прислали. И заразъ его милости отцу Ипатію тую обмову на письмѣ отецъ Михайло діяконъ черезъ насъ возныхъ подалъ. Которую его милость отецъ Потей зъ гнѣвомъ принявши передъ собою читати казалъ, которая обмова такъ се въ собе маетъ:

Обмова передъ его милостью отцемъ Ипатіемъ отъ свещенниковъ братства церковного Виленского православія греческого, отъ Карпа Лазаревича и Григорья Ждановича, на другіе позвы его милости, которыми ихъ до послушеньства своего притегаючи, позывалъ, учинена есть тыми словы:

Якосьмы въ першой обмовѣ нашей на первшіе позвы вашей милости, милостивый пане, не будучи повинны передъ вашей милостью становитися и въ справахъ духовныхъ розсудку вашей милости пріймовати, широце и достаточне обмову нашу на письмѣ вашей милости врадовне есьмо подали; про то теды, при той першой обмовѣ и теперь стоячи, на тые другіе позвы, которыми ваша милость насъ о.... до послушенства, въ справахъ духовныхъ отдавати не хочемъ, позывати рачишь на.... за тыми другими позвы, то есть, дня нынешнего у понедѣлокъ, року шестьсотъ первого, мѣсеца Іюля двадцать семого дня, водлугъ же, в. м., въ духовныхъ справахъ.... а не судья, кгдыжъ право духовное такъ учитъ, звлаща соборъ.... святое: Еслибы епископъ или причетникъ зъ своимъ метрополитомъ.... маетъ судитися передъ патріархомъ всея тоя земля подъ нимъ же.... епископы, а меновите отъ патріархи Константинопольского, до того тежъ.... позвомъ насъ позывати до неякое клятвы и изверженья насъ зъ стану свещенничского противне канономъ святымъ богоносныхъ отецъ, где описуетъ: ижъ если бы презбитеру.... была вина, за которою виною достоинъ бы былъ изверженья зъ свещенничества, тогды на таковый судъ маетъ быть шесть епископовъ, а семый епископъ его, о чомъ собору Карфагенского правило двѣнадцатое, петнадцатое и сто осьмое учитъ; про то хочъ бысь ваша милость и былъ пастыромъ нашимъ, тогды бысь инакшимъ судомъ на зверженье насъ зъ стану свещеннического не могъ судити, только тыми светыми каноны, якосьмы ихъ вашей милости вышейпоменили. А ижъ ваша милость въ тыхъ же позвѣхъ своихъ, повторе намъ даныхъ, докладати рачишь, яко бысьмы за першимъ позвомъ мѣли до вашей милости приходити съ тумультомъ людей до бою готовыми, чого никды, милостивый

пане, не было, кгдыжъ зъ нами были ихъ милость зацные особы, а меновите: его милость панъ воевода Смоленскій, ихъ милость князи Огинскіе, яко ктиторове тое светое церкви Сошествія Светого Духа, до которое насъ служительми поставлено; надто и врадъ кґродскій, его милость панъ подвоеводій Виленскій, до того еще чотыре возные и семь шляхтичовъ, которые добре свѣдоми нашого приходу и отходу отъ вашей милости; для тыхъ всѣхъ причинъ, въ обмовахъ нашихъ описаныхъ, предъ вашей милостью становитися и такъ клятвы яко и изверженья отъ вашей милости примовати не повинни есьмо. Для чого просимъ, абысь ваша милость насъ больше молестовати не рачилъ, держачи о его королевской милости, своимъ милостивомъ панѣ помазанцу божомъ, яко пану светомъ справедливымъ, же намъ найнизшимъ поддаинымъ богомольцомъ своимъ таковыхъ трудностей отъ вашей милости пріймовати допустити не рачитъ. А по прочитанью тое обмовы его милость отецъ Ипатей пыталъ діякона, который до него съ тою обмовою отъ свещенниковъ братскихъ былъ присланъ: хто дей тебе діякономъ поставилъ. Онъ ему повѣдилъ: ставилъ дей мене бывшій митрополитъ. За чимъ зась повѣдилъ ему отецъ Ипатій: если дей тебе митрополитъ становилъ, то дей ты послушенство мнѣ отдавати естесь повиненъ и зостати мусишь. И такъ насъ возныхъ и сторону отъ себе отпустилъ, мовечи: хотя дей не мѣли есте до мене приходить, ижъ дей до справъ духовныхъ ничого не належитъ, однакже дей добровольне есте пришли, добровольнежъ отъ мене и идите; а тотъ дей діаконъ при мнѣ зостати муситъ. Итакъ того діякона вышейпомененого назадъ до братства при насъ возныхъ и сторонѣ пустити не хотѣлъ, але его при собѣ задержати велѣлъ. Которое сее сознанье наше, што есьмо слышали и видѣли есьмо ку записанью до книгъ урадовыхъ съ печатьми нашими и съ подписомъ рукъ нашихъ возныхъ, хто писать умѣлъ, и тежъ съ печатьми стороны шляхты вышейписаное (подали). Писанъ у Вильни року, мѣсеца и дня вышейпомененого. (Слѣдуетъ восемь печатей) *).

*) Актъ этотъ напечатанъ подъ № 17; но такъ какъ въ связкѣ найденъ другой, безъ пропусковъ, то онъ и помѣщенъ здѣсь сполна.

1601 г.

Изъ связки № 4658, за 1601 г. Докум. № 7.

20. Протестація сенаторовъ, рыцарства и всѣхъ братчиковъ Виленскаго Свято-Духовскаго братства противъ Виленскаго магистрата, незаконно позвавшаго братство въ задворный королевскій судъ для неподлежащаго ему разсмотрѣнія законности братскихъ правъ и привилегій.

Року Божого Нароженья тысеча шесть сотъ первого, мѣсяца Сентября к (20) дня.

На врадѣ его королевское милости кгродскомъ воеводства Виленского, передо мною Станиславомъ Пукштою Клявзкгейловичомъ, хоружимъ Волковыскимъ, намѣстникомъ Виленскимъ, ставши очевисто земянинъ господарскій, панъ Федоръ Быковскій, до братства церковного Виленского православного греческого послушеньства всходнее Божое церкви уписный, самъ отъ себе и именемъ ихъ милости пановъ сенаторовъ и становъ рыцарскихъ и всихъ посполитыхъ людей, братьи до тогожъ вышейпомененого братства ихъ церковного уписныхъ, оповѣдалъ и обтяжливе жаловалъ на войта, бурмистровъ, радцовъ и лавниковъ мѣста его королевское милости Виленского—о томъ: ижъ дей што его королевская милость, нашъ милостивый панъ, теперь щастливо надъ нами пануючій, зъ щодробливое ласки своее господарское домы ихъ братскіе въ мѣстѣ Виленскомъ, идучи зъ замку до Острое брамы по лѣвой сторонѣ лежачіе, одинъ названый Гомшеевскій, отъ его милости пана Яна Нарушевича, ловчого его королевское милости великого княжества Литовского, купленый, а другій дей отъ брата ихъ уписного небожчика Якова Кондратовича, мѣщанина Виленского, дарованый, въ которомъ братство школы до науки дѣтей христіянскихъ заложили, духовныхъ служителей церкви Божое ховаютъ и иншихъ справъ набоженьства своего подъ.... имъ благословеньствомъ всходнее церкви Божое схажки свое вольные мѣваючи заживаютъ, съ присуду права мѣстского Виленского привилеемъ своимъ господарскимъ, вынявши зъ иншими вольностями, отъ его королевское милости тому братству наданымы, подъ право статутовое земское поддать рачилъ, тые дей урадники мѣстскіе Виленскіе оный привилей, помененому братству ихъ отъ его королевское милости наданый, менечи быти правомъ и вольностямъ ихъ мѣстскимъ противный, ещо въ року прошломъ тысеча пятьсотъ девятьдесятъ шостомъ, мѣсеца Марца шостого дня, старшихъ братью братства церковного Виленского, также и иншихъ мѣщанъ Виленскихъ и всю братью, до того братства уписныхъ, всихъ огуломъ, никого меновите не пишучи, позвомъ его королевское милости, въ тыхъ же домѣхъ братскихъ положонымъ, до суду его королевское милости задворного были позвали; ино дей за тымъ позвомъ ижъ бы таковые привилья, звлаща гдѣ идетъ о вольное набоженьства людей религіи кгрецкое уживанье, не за дворомъ,

але на сеймѣ были узнаваны, прозьба до его королевское милости, отъ ихъ милости пановъ пословъ земскихъ обоего народу, на сеймѣхъ вальныхъ, не пооднокроть была чинена: за чимъ дей и умоцованые того уряду мѣстцкого Виленского, товарищи съ посродку ихъ на сеймѣ не давно прошломъ вальномъ у Варшавѣ будучи, а меновите: Абсолонъ Мрикглодъ, Григорій Федоровичъ—райцы и Бенедиктъ Розумцыусъ—писарь мѣстскій, не хотечи тое помененое справы у суду задворного пильновати, до пришлого, дастъ Богъ, сейму рокъ зъ умоцоваными братства ихъ церковного за позволеньемъ всее рады мѣстское были росписали и то дей на ономъ же позвѣ властными руками своими тые умоцованые ихъ райцы и писарь мѣстскій написали. За которымъ дей такимъ розписомъ року ихъ милость панове сенаторове и рыцерство и вси братья до того братсва уписные, будучи убеспечени одны до домовъ своихъ по своихъ пильныхъ потребахъ, а другіе на послугу военную его королевское милости и рѣчи-посполитое порозъѣзжавшися, въ той справѣ суду его королевское милости задворного пильновати не могли и моцы отъ себе на то никому не давали. То пакъ дей, яко насъ слухи заходятъ, тыми теперешными часы, подъ часъ бытности его королевское милости тутъ у Вильни и отправованья лимитаціи судовъ задворныхъ, помененый урадъ ратушный мѣстскій Виленскій, ничого не паметаючи на оный роспись, черезъ умоцованыхъ ихъ, а знать за волею ихъ самыхъ учиненый, которымъ дей есть тое все братство ихъ убеспечено за тымъ позвомъ поменымъ у суду его королевское милости задворного въ тыхъ ихъ милости пановъ сенаторовъ и рыцерства, до того братства церковного уписныхъ, которымъ по большой части, яко старшимъ въ томъ братствѣ, вси привилья, права и вольности, отъ его королевское милости наданые, служатъ, якобы дей мѣли собѣ правомъ противъ братству церковному Виленскому перевести тымъ способомъ, ижъ кгды дей отъ помененого уряду мѣстского тое братство ихъ церковное до суду его королевское милости задворного тутъ у Вильни за очнымъ позвомъ было приволывано; на тотъ часъ дей, яко тежъ дошло ихъ вѣдати, якобы нѣкоторые зъ людей посполитыхъ мѣщанъ мѣста Виленского, до тогожъ братства ихъ церковного Виленского уписные, послышавши таковое братства ихъ до суду задворного приволыванье, вѣдомость о томъ у суду его королевское милости давали и обмову чинили и тымъ росписомъ на позвѣ учиненымъ передъ ихъ милостью паны асесоры показовали, ижъ тая справа за онымъ позвомъ не задворному суду его королевское милости, звлаща о розознанье привильевъ належитъ, але на сеймъ, дай Богъ, пришлый черезъ умоцованыхъ уряду мѣстского есть росписана и тымъ дей росписомъ ихъ милости панове сенаторы и рыцерство и иншіе братья, до того братства уписные, будучи убеспечени, прочъ се розъѣхали, никому отъ себе моцы въ той справѣ не зоставивши. А они дей люде мѣстскіе, сами одны безъ ихъ милости старшихъ участниковъ своихъ, которымъ у головахъ и привилья на тое братство наданые служатъ, яко дей тежъ выписомъ трибунальнымъ актикованья привилья тому братству на соймѣ даного показовали, въ право вдаватися не могли, але дей заочне тотъ урадъ мѣстскій Виленскій тое справы попирали а таковой обмовѣ пречоныхъ мѣщанъ до братства уписныхъ мѣстца не даючи, тое право противъ братству цер-

ковному Виленскому, которое .... взглядомъ становъ зацныхъ для вольного и свободного въ тыхъ самыхъ домѣхъ .... уживанья набоженьства, вольностями на сеймѣ отъ его королевской милости надаными обваровано, тотъ урадъ мѣстскій оный роспись року на помененомъ позвѣ руками умоцованыхъ бурмистровскихъ написаныхъ, кгды при обмовѣ отъ мѣщанъ до братства уписныхъ былъ показованый, змазано, тые дей оба-два домы братскіе, приворочаючи подъ присудъ мѣстскій, ... якобы одержати мѣли ..... жалобу свою въ позвѣ описаную, што дей, еслибы такъ было, тогды то панъ Федоръ Быковскій зъ немалою собѣ и ихъ милостямъ паномъ сенаторомъ и рыцерству кривдою и шкодою и зъ нарушеньемъ вольностей всего того братства ихъ, звлаща въ свободномъ уживанью набоженьства ихъ звыклого религіи кгрецкой отъ уряду мѣстского Виленского быти менечи, и о то собѣ и всему тому братству церковному зъ урядомъ мѣстскимъ Виленскимъ на соймѣ, гдѣ привилья его королевское милости розсуживаны бываютъ, вольное право и мовенье заховуючи, тую жалобу и оповѣданье свое до книгъ кгродскихъ Виленскихъ записати далъ.

1605 г.

Изъ связки № 83, за 1605—1682 г. Докум. № 1.

21. Листъ короля Сигисмунда III къ главному Литовскому трибуналу о томъ, что онъ несвойственно принялъ жалобу на митрополита Потѣя.

Король Сигизмундъ III, вслѣдствіе жалобы митрополита Потѣя, что его дьякона незаконно позвали въ свѣтскій судъ православные граждане города Вильны, *схизматическіе попы* и Свято-Духовское братство, по поводу какого-то преступленія съ монахиней, предписываетъ всѣмъ свѣтскимъ властямъ придерживаться закона и не вмѣшиваться въ духовныя дѣла, какъ неподлежащія ихъ вѣдѣнію.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ пятого, мѣсеца Сентября пятого дня.

На врадѣ господарскомъ кгродскомъ въ замку Виленскомъ, передо мною Деметромъ Карпемъ—секретаремъ его королевское милости, намѣстникомъ Виленскимъ, постановившисе служебникъ велебного въ Бозѣ его милости отца Ипатія Потея—архіепископа метрополиты Кіевского, панъ Семенъ Котлубъ покладалъ листъ универсалъ его королевской милости до всихъ судовъ и врадовъ, у великомъ княжествѣ Литовскомъ будучихъ, писаный, ку записанью до книгъ кгродскихъ Виленскихъ, который вписуючи такъ се въ собѣ маетъ:

Zygmont III z łaski Bożey król Polski etc. Sądowi głównemu trybunalnemu, urzędom ziemskim, grodzkim, także osobliwie mieyskim magdeburskim, w państwie naszym wielkim xięstwie Litewskim, wszystkim wobec y każdemu zosobna, komu by ieno o tym wiedzieć należało. Oznaymuiemy, iż doszła nas wiadomość od wielebne-

go w Bodze Hipacieia Pocieia, archiepiscopa metropolity Kijowskiego, Halickiego y wszystkiey Rusi o tem, że w roku teraznieyszym tysiąc sześćset piątym, miesiąca Czerwca dwudziestego dnia, poddani naszi w mieście Wileńskim, popy rusci y inszi ludzie narodu prostego, iako się oni mianuią, w bractwie świętego Ducha religiey Greckiey będący, pogardziwszy zwierzchnością, godną, uprzywileiowaną y dekretami naywyższemi utwierdzoną, pozwawszy oyca Antoniego Grekowicza, diakona religiey ruskiey, sługę y diakona onego oyca mietropolity o rzeczy iakieś zmyślone y takie, o które żadna czernica nie instygowała, nie skarżyła y owszem o rzecz przeciwną protestowała, do trybunału Wileńskiego, w tym roku odprawowanego, nie tylko się na urząd mitropolski y iego zacną osobę, która względem urzędu swego pastyrskiego mitropolego, żeby sądowi trybunalnemu, władzą co sądzić maią w prawu ..... *), ale żadney zwierzchności y sądom mieyskim nie podlega, a oni w nienależnym sądzie, nie za pozwem, nie na roku słusznym, gdyż tam w Bodze wielebny oyciec archiepiskop, mitropolit Kiiowski, roku pozwu terminu żadnego nie miał, ale bez pozwu, bez roku, bez sędziego własnego, rzucili się słowy, przymówkami uszczypliwemi y niedbaiąc na exceptią prawnę y przystoyne posłańcom oyca mitropolity i diakona iego y samych deputatów stanu duchownego, onego iakoby degradowaniem udawać y sławić śmieli y kapłana duchownego, sądowi duchownemu podanego, rozsądkowi świeckiemu trybunalskiemu y nienależnemu poddali y na wzgardę, a zelżenie praw y wolności duchownych, onego oyca Antoniego y władzą oyca mitropolity bardzo ponizili, sprzeciwiaiąc się w tym prawom Bożym i świeckim dekretom y mandatom naszym y duchowną y naszą zwierzchność w tym znieważaiąc. *) A iż takowe ich przewody prawa w sądzie nienależnym świeckim przeciw osobie duchowney niesłusznie otrzymane, nie prawu pospolitemu, a zatym zwierzchności duchowney, prawy pospolitemi y przysięgami przodków naszych y naszą stwierdzoney, denegować nie mogą; przeto i my z powinności naszey królewskiey, postrzegaiąc tego, aby nikt w powołaniu swoim nad prawo uymy nie cierpiał y iako urząd duchowny władzy urzędom świeckim, tak sąd y urząd świecki zwierzchności y urzędu duchownego nad kres, w prawie pospolitym zaniesiony, sobie przywłaszczać nie śmieli, chcemy mieć y roskazuiemy wam, abyście takowych w nienależnym sądzie dekretem otrzymanych za słuszne y mocne nie przyimowali y onemu nikomu zasłaniać się nie dopuszczali. A tego iakoby zwierzchność wielebnego w Bodze oyca mitropolity w swey całości, według dawnego zwyczaiu zostawała, postrzegali y na winnych w sądzie duchownym osądzonych, a do sądu świeckiego odesłanych exekutią wykonali, koniecznie dla łaski naszey y powinności swey. Dan w Krakowie, dnia dwudziestego trzeciego miesiąca Lipca, roku Pańskiego tysiąc sześćset piątego, panowania królestw naszych Polskiego ośmnastego a Szwedskiego dwunastego roku. У того листу печать его королевской милости великого князства Литовского и подпись руки тыми словы: Sigismundus rex. Maciey Woyna—podskarbi nadworny y pisarz. Которая то справа до книгъ кгродскихъ Виленскихъ есть записана.

*) Выгнило слово.

*) Дѣло объ Ант. Грековичѣ—напечатано въ Чтен. Общ. истор. и древн. росс. 1859 III, изъ выписи, найденной мною въ архивѣ Митр. собора во Львовѣ. *Я. Г.*

1605 г.

Изъ связки № 83, за 1605—1682 г. Докум. № 5.

22. Баниція, послѣдовавшая отъ короля Сигисмунда III на двухъ православныхъ священниковъ.

Лѣта отъ нароженья сына Божого 1605, мѣсеца Сентября девятого дня.

На врадѣ господарскомъ кгродскомъ въ замку Виленскомъ, передо мною Демитромъ Карпемъ — секретаромъ его королевское милости, намѣстникомъ Виленскимъ, постановшисе панъ Мартинъ Хелстовскій, именемъ пана своего отца Антонія Грековича, дьякона, покладалъ листъ его милости ку записанью до книгъ кгродскихъ Виленскихъ, который вписуючи такъ се въ собѣ маетъ:

Жикгимонтъ третій, Божею милостью король польскій и проч. Всимъ вобецъ и кождому зособна яко(го кольвекъ) достоенства, враду и стану людемъ, духовнымъ и свѣцкимъ, (обыва)телемъ того панства нашого великого княжества Литовского. (Ознай)муемъ, ижъ што въ року теперешнимъ тысеча шестьсотъ пятомъ отецъ Антоній Грековичъ—діяконъ реліи русской, позвавши до суду належного духовного, передъ велебного въ Бозѣ отца Гипатея Потея, архіепископа митрополита Кіевского, Галицкого и всея Россіи, и передъ капитулу русскую, поповъ русскихъ Есифа Яцко(вича) а Ивана Семеновича о неслушное звазни невинное и.... обжалованье того дьякона, якося о ексцесъ, въ манастырѣ пополненый, показалъ то передъ судомъ духовнымъ, же тые по(пове) (неслу)шне и несправедливе таковое обжалованье противко него и особу его духовную невинне ославили, и процесъ права въ судѣ неналежномъ свѣтскомъ противъ него одержали, на взгарду зверхности духовное, право статутами, привиліями и декретами е. к. м. въ томъ панствѣ нашомъ утверженое, за которымъ припозвомъ и нашими ясными досконалыми доводы отъ того дьякона, въ судѣ духовномъ чинеными, судъ духовный тыхъ поповъ (винныхъ) быти знашовши, водлугъ правъ духовныхъ, правилъ светыхъ..... и вказалъ, а за непослушенство и спротивенство ихъ ку дальшой (екзе)куціи до насъ господара на выволанье отосланъ, ширей то все на декретѣ и отосланью суду духовного русского описано и доложено есть. А такъ мы господаръ, зъ зверхности и повинности нашое, постерегаючи того, абы въ панствѣ нашомъ всякіе зверхности и права водлугъ звычаю давного въ цѣлости своей безъ жадной уймы держаны и хованы были, а винные и правомъ въ судѣ належномъ осуженье и каранье относили, овыхъ поповъ, Есифа Яцковича а Ивана Семеновича, декретомъ суду головного духовного осуженыхъ, яко зверхности и праву непослушныхъ, зо всѣхъ панствъ нашихъ выволать есьмо казали и симъ листомъ нашимъ, по публикованью его, выволываемъ, отъ сполку и общованья

людей учтивыхъ вылучаемъ и приказуемъ вамъ, абысте ихъ, яко выволанцовъ, нигдѣ въ имѣняхъ и дворахъ своихъ не переховывали, сполку и общованья зъ ними никоторого не мѣли, подъ винами на таковыхъ въ правѣ посполитомъ описаными. Што абы всѣмъ ку вѣдомотти приходило, врадомъ кгродскимъ, земскимъ, мѣстскимъ и всякимъ судовымъ приказуемъ, жебы сесь листъ нашъ, за поданьемъ его до васъ, водлѣ звыклого способу, вездѣ публикованъ былъ конечно. Писанъ у Краковѣ, лѣта Божого Нароженья тысеча шестьсотъ пятого, мѣсеца Августа двадцатьдевятого дня. У того листу печать его королевское милости великого князства Литовского и подпись руки тыми словы: Левъ Сапѣга, канцлеръ великого княжества Литовского. Которая то справа до книгъ кгродскихъ Виленскихъ есть записана.

1605 г.

Изъ связки № 4650, за 1605—1582 г. Докум. № 3.

23. Донесеніе вознаго о подачѣ позва братству Виленскаго Свято-Духовскаго монастыря отъ митрополита Ипатія Потѣя.

Я Миколай Залѣвскій, возный господарскій повѣту Виленского, сознаваю симъ моимъ квитомъ, ижъ въ року теперешнемъ тысеча шестьсотъ пятомъ, мѣсеца Сентебра семого дня, маючи при собѣ стороною людей добрыхъ шляхту, пана Ивана Вичинского и пана Григорья Стародворского, подалъ и положилъ есьми мандатъ его королевской милости въ дому братства церковного Виленского, при церкви новой братской, названой заложенья Светого Духа, въ мѣстѣ Виленскомъ лежачомъ, у ворота великіе уѣздные того двора увоткнулъ есьми и челеди въ томъ дому будучой оповѣдалъ и обволалъ есьми, по все братство тое, по старшихъ и молодшихъ, яко се они зовутъ, Светого Духа въ мѣстѣ Виленскомъ религіи греческое, а меновите: по Есифа Яцковича а Ивана Семеновича — поповъ, по Ивана Порошка, Петра Копцевича, Яся Волковича, Семена Красовского, Исака Кононовича, Семена Яновича Новгородца, Михайла Васильевича Полочанина, Аверкія Васильевича, Дементья Малахвеевича, въ жалобѣ велебного въ Бозѣ его милости отца Ипатея Потея—архіепископа, митрополита Кіевского, Галицкого и всея Росіи, о згорженью владзы его милости отца митрополита, яко особы духовное, ку спротивенству и зопсованью всихъ правъ, привилеевъ и вольностей духовныхъ и о дохоженью справедливости зъ особою духовною отцемъ Антоніемъ, слугою и дьякономъ его милости, передъ судомъ головнымъ трибунальнымъ, особами свецкими, мимо судъ его милости духовный, яко ширей меновите и подостатку жалоба его милости на томъ мандатѣ опи-

сана и доложона есть; за которыми мандаты рокъ передъ его королевскою милостью становитисе обѣимъ сторонамъ, яко жалобливой, такъ и отпорной зложилъ есьми, одъ поданья и положенья того мандату тамъ, гдѣ на тотъ часъ дастъ Богъ счастливе дворомъ своимъ его королевская милость быти рачитъ, если у великомъ князствѣ Литовскомъ—за недѣль чотыри, а если въ Коронѣ польской за недѣль осьмь, яко на року завитомъ; а тые мандаты нескробаные, немазаные, въ тытулѣ, въ датѣ, въ речи и во всемъ, одинъ зъ другимъ згодливые, передо мною вознымъ и передъ стороною шляхтою, при мнѣ будучою, достаточне скоригованые, при которыхъ мандатѣхъ и таковый квитъ мой для вѣдомости року тымъ вышменены особамъ далъ есьми, а сесь квитъ мой его милости отцу митрополитѣ зъ мандатомъ противнымъ доставилъ есьми, съ печатью своею и съ печатьми тое стороны шляхты вышмененое. Писанъ року, мѣсеца и дня звышмененого.

У того квиту печатей притисненыхъ три. Котороежъ тое очевистое возного сознанье и тотъ квитъ его до книгъ кгродскихъ Виленскихъ есть записанъ.

1605 г.

Изъ связки № 4600, за 1605—1682 г. Докум. № 4.

24. Донесеніе вознаго о подачѣ королевскаго мандата митрополиту Ипатію Потѣю и двумъ членамъ братства Виленскаго Свято-Духовскаго монастыря.

Я Миколай Залѣвскій, возный господарскій повѣту Виленского, сознаваю симъ моимъ квитомъ, ижъ въ року теперешнемъ тысеча шестьсотъ пятомъ, мѣсеца Сентября семого дня, маючи при собѣ стороною людей добрыхъ, шляхту, пана Ивана Вичинского и пана Григорья Стародворского, подалъ и положилъ есьми мандатъ его королевской милости въ дому братства церковного Виленского при церкви новой братской, названой заложенья Светого Духа, въ мѣстѣ Виленскомъ лежачомъ, у ворота великіе уѣзные того двора уветкнулъ есьми и челеди въ томъ дому будучой оповѣдилъ и обволалъ есьми, по пана Василья Харевского и пана Петра Ильинича, яко се они сами менуютъ, старостъ братскихъ дорочныхъ тое церкви новое Светого Духа религіи греческое, въ жалобѣ велебного въ Бозѣ его милости отца Ипатея Потея—архіепископа, митрополиты Кіевского, Галицкого и всея Росіи, о одержанье декрету на его милости въ суду головного трибунального тутъ у Вильни неслушне и о укрывженье его милости, яко ширей меновите и подостатку жалоба его милости на томъ мандатѣ его королевской милости описана и доложона есть, за которыми мандаты рокъ передъ его королевскою милостью становитисе обѣюмъ сторонамъ,

яко жалобливой, такъ и отпорной, зложилъ есьми отъ поданья и положенья того мандату, тамъ, гдѣ на тотъ часъ дастъ Богъ счастливе дворомъ своимъ его королевская милость быть рачитъ, если у великомъ князствѣ Литовскомъ—за недѣли чотыры, а если въ Коронѣ Польской—за недѣль осьмь, яко на року завитомъ. А тые мандаты, нескробаные, немазаные, въ тытулѣ, въ датѣ, въ речи и во всемъ одинъ зъ другимъ згодливые, передо мною вознымъ и передъ стороною шляхтою, при мнѣ будучою, достаточне скорикгованые, при которыхъ мандатѣхъ и сей новый квитъ мой подъ печатью моею и подъ печатьми стороны, для вѣдомости року, тымъ вышменеными старостамъ дорочнымъ братскимъ далъ есьми, а другій противный сесь квитъ при его милости отцу митрополитѣ зоставилъ есьми. Писанъ року, мѣсеца и дня звышписаного. У того квиту печатей притисненыхъ три. Котороежъ тое очевистое вознаго сознанье и тотъ квитъ его до книгъ кгродскихъ Виленскихъ есть записанъ.

1605 г.

Изъ связки № 4650, за 1605—1682 г. Докум. № 6.

25. Донесеніе вознаго Виленскому городскому суду о томъ, что онъ опубликовалъ о незаконности декрета трибунальнаго противъ митрополита Потѣя.

Я Миколай Залѣскій, возный господарскій повѣту Виленского, сознаваю симъ моимъ квитомъ, ижъ въ року теперешнемъ тысеча шестьсотъ пятомъ, мѣсеца Сентября девятого дня, маючи я при собѣ стороною людей добрыхъ, шляхту, пана Ивана Вичинского и пана Григорья Стародворскаго, будучи я приданый отъ суду кгродского Виленского для публикованья и обволанья листовъ универсаловъ его королевской милости напротивко декретовъ неналежныхъ свѣтскихъ трибунальныхъ, противко его милости отца митрополиты у Вильни въ року теперешнемъ шестьсотъ пятомъ выданыхъ, яко противко особы духовное суду ихъ свѣтского неналежачого, абы то всимъ ку вѣдомости прило, якобы нихто тые декреты за слушные не пріймовалъ и оными се не заславалъ, а того якобы зверхность велебного въ Бозѣ отца митрополиты вцалѣ была, съ пильностью постерегали, которые то оба листы универсалы его королевское милости, водлугъ звычаю, зъ нихъ копіи до брамъ костеловъ, церквей поприбіялъ есьми, подъ печатью своею и подъ печатьми стороны шляхты, при мнѣ будучое, то есть, меновите до воротъ замку Виленского, также до костела светого Яна, до церкви светое Тройцы и до церкви соборное светое Пречистое, до ратуша, до дому Братского и до Острой брамы и до иншихъ

брамъ, а по публикованью тое всее справы, далъ есьми ку записанью до книгъ кгродскихъ Виленскихъ сесъ мой квитъ, съ моею печатью и съ печатьми стороны шляхты, при мнѣ будучое. Писанъ року, мѣсеца и дня зъвышписаного. У того квиту печатей притиснено три. Котороежъ тое очевистое возного сознанье и тотъ квитъ его до книгъ кгродскихъ Виленскихъ есть записано.

1605 г.

Изъ связки № 4700, за 1606 г. Докум. № 1.

26. Донесеніе вознаго о постановленіи, сдѣланномъ братскими старостами по дѣлу между священникомъ Иваномъ Семеновичемъ и бакаляромъ Ольбрихтомъ Чаплинскимъ о нанесеніи первому оскорбленія.

Я Миколай Шилиницкій, возный господарскій повѣту Виленского, вызнаваю тымъ моимъ квитомъ, ижъ въ року теперешнемъ тысеча шестьсотъ пятомъ, мѣсеца Декабря двадцать второго былемъ взятымъ на справу нижейпомененую къ учиненью справедливости отъ ихъ милости старостъ братства церковного Виленского религіи кгрецкое пана Василья.... Петра Ильинича, а при мнѣ возномъ на тотъ часъ стороною были два шляхтичи, люди добрые, въ великомъ князствѣ Литовскимъ осѣлые, панъ Федоръ Спягольскій и панъ Жданъ Спягольскій, тогды дня вышейпомененого, яко на року припаломъ, передъ ихъ милостями паны старостами братскими стороны обѣдвѣ, то есть отецъ Иванъ Семеновичъ, свещенникъ церкви братское сопестві Светого Духа, яко сторона поводовая, а Ольбрихтъ Чаплинскій бакаляръ школы тежъ братское письма польского и латинского, яко сторона обжалованая, сами особами своими ку праву становилися; тогды отецъ Иванъ презъ умоцованого пріятеля своего, устне передъ судомъ отъ него упрошоного, земенина господарского повѣту Ошмянского пана Лаврина Качановского пыталъ первей помененого Чаплинского, если се до того знаетъ, же есть рукодайнымъ и юркгельтовымъ слугою братскимъ? На што онъ Чаплинскій отказалъ: правда дей, жемъ ся на рокъ у ихъ милости нанялъ и юркгельту ми за то двадцать копъ грошей Литовскихъ обѣцано. Што впередъ панъ Качановскій мною возным и стороною шляхтою, при мнѣ на тотъ часъ будучою, освѣтчивши, же будучи тотъ бакаляръ слугою братскимъ, не можетъ ся съ того суду ихъ милости пановъ старостъ выламовати а ни декрету ихъ спротивлятися, а поднесши ку читанью выпись протестаціи отца Ивановы передъ помененными паны старостами въ семь року тысеча шестьсотъ пятомъ, мѣсеца Декабря четвертаго дня учиненое, жаловалъ зъ нею на прерѣченого бакаляра о томъ, штожъ того

року и дня вышмененого на тотъчасъ, кгды дей они, особы духовные, и иншіе на кгрунтѣхъ братскихъ мѣшкаючіе, до трапезы зшедшися, покармовъ отъ Бога даныхъ зъ благодареніемъ уживали, то пакъ дей онъ Ольбрихтъ Чаплинскій, препомневши боязни Божое и срокгости правъ духовныхъ и свѣцкихъ, не поважаючи мѣстца того светого и стану его презвитерского, первей дей словы попудливыми и неучтивыми на его отца Ивана торгнувшися, а потомъ и самъ ся до него порвавши, кгорцкомъ на столѣ стоячимъ на него тиснувши, у плеча его ударилъ и тымъ особу его духовную обелжилъ, што ширей на томъ оповѣданью его описано и доложоно есть. А по прочитанью тое протестаціи панъ Качановскій повѣдилъ: за тою дей жалобою своею отецъ Иванъ иначей поступовати бы могль зъ особою народу шляхетского, а иначей съ простого стану чоловѣкомъ, кгдыжъ дей чоловѣка простого стану за то, же ся на особу его духовную торгнулъ, водлугъ артыкулу тридцатьдевятого зъ роздѣлу четвертого, руку тратити бы мусѣлъ, а особа засе шляхетская, зъ арт. сорокъ семого зъ тогожъ роздѣлу, везеньемъ каранъ быти бы мѣлъ, (то пакъ) дей онъ Чаплинскій передъ васъ судомъ покажетъ то, естли есть шляхтичемъ, албо нѣтъ, што кгды дей онъ учинитъ, тогды водлугъ стану его справедливости и каранья на немъ домогатися буду. На што онъ Чаплинскій одповѣдилъ: правда дей, жемъ есть зъ уроженья шляхетского, съ повѣту Пасимского, а ижъ тыхъ словъ своихъ жаднымъ доводомъ слушнымъ показати не могль, тогды панъ Качановскій домагалсе того, абы зъ него, яко съ простого человѣка, справедливость была чинена. А онъ Чаплинскій, твердечи то, же есть шляхтичомъ, и то повѣдилъ, ижъ дей не голыми словы, але самымъ скуткомъ, гдыбы того потреба оказала, готовъ есьми у повѣтѣ моемъ уроженье и осѣлость свою шляхетскую указати. А такъ панове старосты, заховуючися водлугъ науки конституціи сеймовой, въ року прошломъ тысеча шестьсотъ першомъ зъ сейму вального Варшавского выданое, на выводъ и оказанье шляхетства его до повѣту, зъ которого се онъ быти мѣнилъ, отослали, абы на сеймикахъ близко пришлыхъ, водлугъ науки тое конституціи, въ день громничный шляхетство свое указавши, свѣдецтво певное отъ обывателей того повѣту отримавши, передъ ними паны старостами то показалъ, которому показанью и рокъ за недѣль осьмь отъ учиненья того узнанья своего ему зложили, а до того часу и декретъ скутечный въ той справѣ завѣсивши на томъ дню, яко на року завитомъ, ку прислуханью того декрету сторонамъ обѣюмъ передъ собою, альбо намѣстникомъ своимъ становитися наказали. Отъ которого суду и узнанья ихъ милости пановъ старостъ братскихъ хотѣлъ былъ помененый Ольбрихтъ Чаплинскій до суду кгродского Виленского апелевати, але панове старостове тое апеляціи, яко неслушное и безправное, ему слузѣ своему рукодайному и юркгельтовому не допустили, звлаща ижъ его королевская милость, панъ нашъ, теперь надъ нами щастливе пануючій, меновите тые кгрунты братскіе зо всими на нихъ мѣшкаючими и оные въ дозорѣ своемъ маючими присуду и юриздикціи иншихъ урадовъ, а меновите мѣстского и кгродского привильями своими, на сеймѣ вальномъ тому братству надаными, выняти рачилъ, подаючи подъ право земское, которое право, ижъ нигдѣ индей аппеляціи не укажетъ, едно до суду головного трибунального; тогды, если бы хотѣлъ, и тому бакаляру до

суду головного трибунального аппеляціи допущали, але онъ самъ до него аппелеватн не хотѣлъ. А такъ я возный, штомъ слышалъ и видѣлъ, далъ есьми ку записанью до книгъ кгродскихъ Виленскихъ сесь мой квитъ съ печатью моею и подъ печатьми стороны шляхты, при мнѣ на тотъ часъ будучое, вышмененое. Писанъ у Вильни, року, мѣсеца и дня вышписаного.

1606 г.

Изъ связки № 4700, за 1606 г. Докум. № 1.

27. Донесеніе вознаго о подачѣ двухъ позвовъ на вальный сеймъ митрополиту Ипатію Потѣю отъ Свято-Духовскаго братства.

Я Балтромей Забѣла, возный господарскій повѣту Виленского, сознаваю тымъ моимъ квитомъ, ижъ року теперь идучого тысеча шестьсотъ шостого мѣсеца Генваря одиннадцатого дня, маючи я возный при собѣ стороною двухъ шляхтичовъ, земянъ господарскихъ у великомъ князствѣ Литовскомъ осѣлыхъ, пана Юрья Туровского а пана Яна Миколаевича, мандаты позвы господарскіе, суду его королевское милости сеймовому судити належачіе, нескробаные, немазаные, въ датѣ, въ речи и во всемъ одинъ зъ другимъ згодливые, и передъ стороною шляхтою, при поданью мандатовъ, при мнѣ будучихъ, вычитаные и скорикгованые, подалъ и положилъ есьми въ монастырѣ святое Пречистое, въ дворѣ митропольимъ, при томъ монастыри лежачемъ въ мѣстѣ господарскомъ столечномъ Виленскомъ, подле брамы, не далеко светого Спаса лежачое, который на тотъ часъ держитъ велебный его милость отецъ Киръ Ипатей Потей, митрополитомъ Кіевскій, Галицкій и всея Руси, и у ворота того монастыра двора мѣшканья его милости, при томъ монастыру светое Пречистое лежачомъ, уѣздные, увоткнулъ есьми и челеди въ томъ дворѣ его милости того монастыра, которую на дворѣ ходячую видѣлъ и казалъ и оповѣдалъ и обволалъ есьми писаные тые мандаты по его милости отца Киръ Ипатея Потея, митрополита Кіевского, самого въ жалобѣ ихъ милости пановъ старостъ братства церковного Виленского религіи греческой, пана Василья Харевского а пана Петра Ильича, именемъ ихъ и именемъ всего стану княжатъ, панятъ, такъ народу шляхетского, яко и чоловѣка посполитого, въ томъ братствѣ ихъ церковномъ Виленскомъ будучихъ, о неслушный переводъ права за двѣма мандаты задворными о скасованье и знесенье декретовъ суду головного трибунального въ терминѣ неналежномъ учиненый, о чомъ ширей и по достатку вся жалоба ихъ на тыхъ мандатѣхъ господарскихъ описана и доложона есть. За которыми мандаты и рокъ передъ его королевскою милостью

и всими станы сойму належачими на сеймѣ вальномъ головномъ, тамъ, гдѣ сеймъ вальный отправованъ и сужонъ будетъ, отъ початья сейму шостого дня обудвумъ сторонамъ, поводовой и обжалованой становитисе, яко и въ серединѣ тыхъ мандатовъ поменено есть, симъ квитомъ моимъ зложилъ и ознаймилъ есьми и одинъ сей квитъ мой подъ печатью моею и подъ печатьми стороны шляхты при мандатѣ его милости отцу митрополиту въ томъ дворѣ, мѣшканью его милости, при томъ монастыру у воротахъ зоставилъ есьми, а другій такій же, слово въ слово, при другомъ мандатѣ у стороны поводовое, при братствѣ зоставиломъ, тежъ подъ печатью моею и стороны шляхты, для довоженья року и положенья того мандату зоставилъ есьми. Писанъ у Вильни, року дня мѣсеца верху менованого.

1607 г.

Изъ связки № 82, за 1616—1686 г. Докум. № 1.

28. Посвидѣтельствованіе возныхъ объ отказѣ Дубенскаго архимандрита Варсонофія судиться съ Троицкими монахами и семинаристами, избившими его, по причинѣ смиренія и нежеланія произносить присяги.

Я Егоръ Янковскій, возный господарскій повѣту Виленского, сознаваю тымъ моимъ квитомъ, ижъ въ року теперешнемъ тысеча шестьсотъ семомъ, мѣсеца ..... тринадцатого дня, будучи мнѣ взятымъ на справу нижейпомененую отъ старостъ тогорочныхъ братства церковного Виленского на име его милости пана Ивана Крохи и пана Геліяша Кгабріеловича, а при мнѣ возномъ на тотъ часъ стороною были два шляхтичи, люди добрые, на име панъ Матіяшъ Скроцкій, а панъ Курило Кузьминскій, то пакъ того року и дня вышейпомененого пречоные старостове братскіе мовили передо мною возным и стороною вышмененою до отца Варсанофія, архимандрита зъ монастыра Дубенского, на тотъ часъ при церкви ихъ братской Сошествія Светого Духа мѣшкаючого, тутъ у Вильни, на монастыру тое церкви, тыми словы: Вѣдаемо дей, господине, о зельживости твоей и окрутномъ збитью и зморданью, которое твою милость поткало часовъ недавно-прешлыхъ въ монастыру Троецкомъ Виленскомъ отъ архимандрита, черницовъ и инныхъ помочниковъ ихъ; про то дей мы за тую кривду и обельженье стану вашей милости духовного взятисе и правне о то чинити хотѣли; пытаемо если и самъ, ваша милость, яко особа укривжоная, того права зъ нами посполу попирати и на ранахъ своихъ присегу выконати хочешь? Рачь се дей намъ, ваша милость, теперь тымъ деклярovати. На што помененый отецъ Варсанофій повѣдилъ тыми словы: правда дей, же вели-

кое обельженье стану моего духовного и окрутное збитье и зраненье поткало мя отъ архимандрита, чернцовъ и семинаристъ, въ монастыру Троецкомъ Виленскомъ мѣшкаючихъ, и помочниковъ ихъ, ни за што иное, одно, же благословенства церкви светое Восточное отступити и зъ ними посполу подъ послушеньство незвыклого и каноны концилійными забороненого пастыра подлегати не хочу, яко дей ширей и достаточней тая жалоба моя на протестаціи, до кгроду отъ мене внесеной, описана и выражона есть. Але дей, ижъ мнѣ, яко законникови, вшелякіе бѣды и преслѣдованья, а взлаща для вѣры скромне и терпливе зносити есть речь повинна, и о жадную кривду и зельживость свою въ споры и затяги права свѣцкого вдавать ми се не годитъ, а звлаща гдѣ бы се отбыти не могло безъ выконанья присеги тѣлесное, которое ми право духовное боронитъ: про то дей я съ тымъ се деклярую, же жадною мѣрою на ранахъ..... присегати не буду и волю всю тую справу и обельженье свое на Пана Бога пустить. Што все пречоные старостове братскіе мною вознымъ и стороною освѣтчили, а я, штомъ слышалъ и видѣлъ, далъ есьми ку записанью до книгъ кгродскихъ Виленскихъ сесь мой квитъ, подъ печатью и съ подписомъ руки моее, и подъ печатьми пречоное стороны шляхты. Писанъ у Вильни, року мѣсеца и дня вышейпомененого. (Слѣдуютъ подписи и три печати).

1607 г.

Изъ связки № 4671, за 1607 г. Докум. 6.

29. Жалоба братчиковъ Виленскаго Свято-Духовскаго братства на архимандрита Самойлу Сенчилу по случаю насильственнаго завладѣнія имъ братскимъ фольваркомъ Корысти.

Лѣта Божого Нароженья ,аѯз (1607).

На врадѣ его королевской милости кгродскомъ воеводства Виленского предо мною Деметріемъ Карпемъ, секретаромъ его королевской милости, намѣстникомъ Виленскимъ, постановившисе очевисто райца мѣста Виленского панъ Мартинъ Михайловичъ, именемъ пановъ бурмистровъ и всее рады мѣста здѣшнего господарского Виленского, лавицы набоженства греческого, а панъ Денисъ Костентиновичъ и панъ Омельянъ Григорьевичъ зъ особы и именемъ всего поспольства религіи греческое на сесь рокъ тысеча шестьсотъ семый дозорцами добръ и всихъ маетностей фольварку монастыра светое Троицы, прозываемого Корысти, въ повѣтѣ Виленскомъ лежачого, оповѣдали и обтяжливе жаловали на Самойлу Сенчилу, архимандрита монастыра Виленского церкви святое Тройцы,

о томъ, ижъ дей въ року теперешнемъ тысеча шестьсотъ семого, мѣсеца Ноября осьмого дня, тотъ помененый архимандритъ Виленскій, пришедши на ратушъ по годинѣ десятой зъ вознымъ Езофомъ Янковскимъ, въ згромаженью на тотъ часъ на ратушъ ихъ милости пановъ бурмистровъ и радецъ обѣюхъ лавицъ, такъ религіи римской, яко и закону греческого, покладалъ листъ отъ его королевской милости, подъ датою року тысега шесьсотъ пятого мѣсеца Ноября $\overline{si}$ (16) дня, до пановъ бурмистровъ и рады мѣстское лавицы русское писаный, розказуючи, абы поступили фольварокъ до монастыра Троецкого, названый Корысть, ему отцу архимандритови; покладалъ тежъ привилей емужъ архимандритови, якобы на тотъ фольваркъ даный, а то за уданьемъ непристойнымъ и оскарженьемъ невиннымъ, и заочнымъ, до его королевской милости пановъ бурмистровъ и радецъ лавицы русское мѣста Виленского, снать отъ егожъ самого отца Самойла архимандрита ..... прочитавши отповѣдь ..... пана Павла Пашковича бурмистра лавицы русское тежъ дня сегоднейшого по обѣдѣ обославши .... и зыподписе на звыклое мѣстце до братства ихъ мѣского, намовившисе, мѣли отцу архимандритови отказъ учинити, на што и самъ отецъ архимандритъ позволилъ и ихъ въ томъ убезпечилъ, за которымъ убеспеченіемъ, заразъ зшодши зъ ратуши отецъ архимандритъ, не ждучи отказу отъ нихъ, самъ особою своею и собравши се съ многими помочниками своими, а меновите: зъ Езофомъ Янковскимъ, и зъ иншими, которыхъ онъ самъ знаетъ и ихъ имена вѣдаетъ, напервей монастыръ Светое Троицы, своволне, безъ вѣдомости ихъ пановъ бургомистровъ и всее рады мѣста Виленского лавицы русское, и кромъ вѣдомости чловѣка посполитого набоженства греческого во владзу свою взялъ, такъ тежъ и до того фольварку, прозываемого Корысть пріѣхавши, кгвалтовне тотъ помененый фольваркъ Корысть въ моцъ и посесію свою взялъ и врадника ихъ тамошняго, Яна Федоровича, который тотъ дворецъ отъ ихъ милости пановъ бурмистровъ и радецъ лавицы русское въ завѣдыванью своемъ мѣлъ и увязыванья имъ не допущалъ зъ того дворца, взявши отъ него моцью ключи отъ збожья и отъ всее маетности, въ томъ фольварку будучой, кгвалтовне выгналъ и тотъ фольварокъ въ моцъ и держанье свое взялъ, а пановъ бурмистровъ и всю раду мѣста Виленского лавицы русское зъ того дворца держанья и зъ монастыра съ посесорства и шафунку выгналъ и тотъ фольварокъ зовсимъ, дворъ зъ будованьемъ и збожемъ вшелякимъ рознымъ, зъ быдломъ, зъ спратомъ домовымъ и зо всею отъ мала и до велика маетностью въ моцъ свою взялъ. А то есть, меновите маетность черезъ того архимандрита отца Самойла Сенчилу забраная въ томъ фольварку: самый дворъ, свѣтлица великая .... желѣзный зъ защепками ..... оболоны шкляные, двери на завѣсахъ ..... въ ней столъ невеликій, лавы вколо, оконницы на завѣсахъ, въ обудвухъ свѣтлицахъ печи старые, въ сѣняхъ коморка, зъ боку двери на завѣсахъ и защепка, въ сѣняхъ двери на завѣсахъ, тые свѣтлицы кгонтами побиты и новыми полатаны. Свиренъ еще добрый, пивница подъ свирномъ, гридня и сѣнцы старые, стайня, хлѣвы до быдла два, гумно доброе все цѣло, одрина, осѣть, лазня зъ присѣнкомъ старые, сырница посродъ двора, повѣть для возовъ, въ гумнѣ збоже: ярицы копъ осмь и сноповъ пятнадцать, жита копъ десеть и сноповъ сорокъ, пшеницы копъ шесть и сноповъ деветь, гороху

копъ одинадцать сноповъ сорокъ, ячменю копъ чотырнадцать сноповъ пятьдесять, овса копъ двадцать, околоту житняго копъ двадцать чотыри, жита засѣянного бочокъ осмнадцать, сѣна одрина; быдло: воловъ оромыхъ три, коровъ дойныхъ три, бычокъ лонскій одинъ, телятъ сеголѣтнихъ двое, телюшка одна, конь половый одинъ, жеребецъ тисавый одинъ, свиней старыхъ три, кернозы два, лѣтніе два, порося одно, куриць шесть, пѣтухи три, капусты градъ тридцать, ботвиня ставни двѣ. Веретенъ желѣзныхъ до млына и валу два, дощокъ долгихъ сажни въ полпета деветь, шпунтпалей пятьдесять, колея, дровни, замокъ привѣсистый до гумна, замокъ новый слуцкій, сѣкера до дровъ; подданыхъ, до того фольварку належачихъ, служебъ полтринадцати. Въ чомъ ихъ милость панове бурмистрове и радцы лавицы русское, видечи въ томъ для отца Самойла Сенчила архимандрита Виленского и собѣ быть великую и незносную кривду, просили, абы тое ихъ оповѣданье до книгъ кгродскихъ Виленскихъ записано было.

1608 г.

Изъ связки № 4692, за 1608 годъ. Докум. № 10.

30. Жалоба старосты Виленскаго Свято-Духовскаго братства на крестьянина Валентія по случаю порубки лѣса въ братскомъ имѣніи—*Судеревскомъ дворцѣ* и посвидѣтельствованіе вознаго.

На врадѣ его королевское милости кгродскомъ воеводства Виленского, передо мною Дмитріемъ Карпемъ, секретаромъ его королевское милости, намѣстникомъ Виленскимъ, постановившисе очевисто староста того-рочный братства церковного Виленского православія греческого, панъ Павелъ Щеглейскій оповѣдалъ и жаловалъ на подданого его милости пана Криштофа Нарушевича, будучого теперь въ держанью у земенина господарского повѣту Виленского пана Миколая Братишевскаго, на имя на Валентого Мартиновича, о томъ, штожъ дей въ року теперешнемъ, тысеча шестьсотъ осьмомъ, мѣсеца Апрѣля двадцать шестого дня, тотъ дей Валентій Мартиновичъ, знать за волею и вѣдомостью того самого пана Миколая Братишевского, въ лѣсѣ дворца ихъ братского, въ повѣтѣ Виленскомъ лежачого, прозываемого Судеревского, немалую шкоду и спустошенье учинилъ, то дей есть, мимо волю и вѣдомость ихъ братскую, не мало дерева сосноваго въ томъ лѣсѣ ихъ властномъ кгвалтовне порубавши, до дому своего звозилъ, которую то дей шкоду и спустошенье зъ лѣсу своего старостове помененого братства возному повѣту Виленского, на име Станиславу Чижу, оказовали и правне обводили; при которомъ оповѣданью тутъ же

очевисто на врадѣ стоячи возный господарскій повѣту Виленского Станиславъ Чижъ, тогожъ року 1608-го мѣсеца Мая третьяго дня, сознанье свое устное учинилъ, и того сознанья квитъ подъ печатью и подписомъ руки своее, и подъ печатьми стороны шляхты ку записанью до книгъ кгродскихъ Виленскихъ подалъ, писаный въ тые слова:

Я Станиславъ Чижъ, возный господарскій повѣту Виленского, сознаваю симъ моимъ квитомъ, ижъ въ року теперешнемъ тысеча шестьсотъ осьмомъ, мѣсеца Апрѣля двадцать осьмого дня, маючи я при собѣ стороною людей добрыхъ двухъ шляхтичовъ, пана Лаврина Матѣевича и пана Александра Петровича, былъ есьми взятый на справу нижейпомѣненую отъ старостъ тогорочныхъ братства церковного Виленского православія греческого, на име отъ пана Мойсея Дементьевича и пана Павла Щеглейского ку огледанью шкодъ нижейпомененыхъ, въ лѣсѣ дворца ихъ братского, въ повѣтѣ Виленскомъ лежачого, прозываемого Судеревского, а меновите: указавши мнѣ возному и сторонѣ водлугъ инвентару, отъ небожчика славное памети князя Александра Полубенского даного, границы съ постороннымі сусѣдьми кгрунту и лѣсу до того дворца въ застѣнкахъ прислухаючого, врочицомъ названного Лидковщизна, оказали и обвели мною вознымъ и стороною помененою пневъ дерева соснового свѣжо порубаного и зъ лѣсу вывожоного, которыхъ наличилъ есьми я возный и стороны при мнѣ будучіе личбою девятьдесятъ, которую то шкоду и спустошенье лѣсу своего менили быть собѣ сталую помененые старостове отъ подданного его милости пана Крыштофа Нарушевича, теперь въ держанью будучаго пана Миколая Браташевского, земенина господарского повѣту Виленского, на име отъ Валентого Мартиновича; до которого и слѣдомъ въ домъ съ того лѣсу пріѣхавши со многимъ вознымъ и стороною пречоные панове старостове, обачивши передъ вороты дому того Валентого Мартиновича купу дерева сосонного, а самого въ дому не нашодши, пытали жены его, за чіимъ дозволеньемъ, альбо отухою такую шкоду и спустошенье въ лѣсу ихъ братскомъ учинити важилися. На што имъ помененая жена того Валентого Мартиновича передо мною вознымъ и стороною въ тые слова отказала: тое дей дерево не мы сами, але дѣти наши зъ лѣсу вашихъ милостей въ невѣдомости повывозили. Што все помененые панове старостове мною вознымъ и стороною освѣтчивши сами прочъ отъѣхали. А такъ я возный, што есьми слышалъ и видѣлъ, далъ есьми ку записанью до книгъ кгродскихъ Виленскихъ сесь мой квитъ подъ печатью и съ подписомъ руки моее властное и подъ печатьми стороны шляхты вышероченное. Писанъ у Судерви, року, мѣсеца и дня вышейпомененого.

1609 г.

Изъ связки № 4694, за 1609 г. Докум. № 4.

31. Жалоба священника Виленской Пятницкой церкви на Юзефа Павловича шевца по поводу нанесенія побоевъ ему и его женѣ.

На врадѣ его королевское милости кгродскомъ Виленскомъ, передо мною Деметримъ Карпемъ, секретаромъ его королевское милости, жаловалъ и оповѣдалъ свещенникъ церкви заложенія светое Пятницы, на имя отецъ Александръ Львовъ, на Юзефа Павловича шевца о томъ, штожъ дей въ року ҂ахѳ (1609) мѣсеца Марца зо дня первого на день вторый, въ ночи, могла быть година, або двѣ, будучи дей помененому свещеннику у нѣкоторыхъ пріятелей своихъ и кгды дей вжо до дому своего, на томъ же цментару, при церкви светое Пятницы лежачого, ишолъ, тамъ же вжо вшодши на цментаръ до фортки своее колотать почалъ, то пакъ дей помененый швецъ, запомневши впередъ боязни Божое и срокгости въ правѣ посполитомъ описаное, засадившисе при той фортцѣ водле давное вазни и похвалокъ своихъ, самъ особою своею и зъ иншими помочниками своими, которыхъ онъ имена и прозвиска лѣпей вѣдаетъ и ихъ знаетъ, зрадливе, потаемне, молчкомъ, невѣдоме прискочивши зъ голыми бронями и зъ кійми его самого свещенника и при немъ пріятеля его, который его до дому проводилъ, Ивана маляра бить и сѣчь почали, ажъ дей заледво онъ свещенникъ до дому передъ нимъ ушолъ, а въ томъ дей часѣ, ижъ тотъ пріятель его вышейменованый такъ борздо передъ ними уйти не могъ, тогды, кгды его помененый швецъ и зъ тыми помочниками своими билъ и на него сѣлъ, помененый Иванъ маляръ о ратунокъ волалъ, што дей слышечи малжонка его свещенникова, на име Раина, вышодши до него шевца, почала его просить, абы пріятеля ихъ не забивали, то пакъ дей онъ швецъ, мало на томъ маючи, ижъ за малжонкомъ се ее угонялъ, еще ее самую, на зельживость стану ее шляхетского, кіемъ окрутне и нелитостиве збилъ. О што все помененый свещенникъ, заховуючи собѣ съ тымъ швецомъ вольное мовенье, просилъ, абы тое оповѣданье до книгъ кгродскихъ Виленскихъ записано было, што есть записано. При которомъ оповѣданью ставши очевисто возный повѣту Виленского, Янковскій, въ семъ же року 1609, мѣсеца Марца 21 дня, квитъ сознанья своего ку вписанью до книгъ кгродскихъ Виленскихъ подалъ, писаный въ тые слова. (*Слѣдуетъ посвидѣтельствованіе вознаго, которое здѣсь не приводится за тожественностію его содержанія съ самою жалобою).*

1609 г.

Изъ связки № 4694, за 1609 г. Докум. № 6.

32. Жалоба русской лавицы Виленскаго магистрата на архимандрита Рутскаго, по поводу незаконнаго завладѣнія имъ Свято-Троицкимъ монастыремъ.

Лѣта Божого Нароженья тысеча шестьсотъ девятого, Марца мѣсеца седмого дня.

На врадѣ его королевское милости кгродскомъ воеводства Виленского, передо мною Дмитромъ Карпемъ, секретаромъ его королевское милости, намѣстникомъ Виленскимъ, постановившисе очевисто обыватели мѣста его королевское милости Виленского, на име панъ Иванъ Тупека и панъ Изакъ Кононовичъ—райцы рочные, а панъ Петръ Коптевичъ, панъ Костентинъ Остановичъ, панъ Семенъ Красовскій и панъ Прокопъ Корольковичъ, мѣщане, купцы мѣста господарского Виленского, сами и именемъ другихъ пановъ бурмистровъ, радецъ и лавниковъ и человѣка посполитого мѣстского религіи греческое, оповѣдали и обтяжливе жаловали на его милости ксендза Іосифа Веліямина Рутского о томъ, ижъ дей онъ ку немалой кривдѣ и убиженью праву и привилеямъ ихъ, которые они панове бурмистрове и вся рада лавицы русское съ человѣкомъ посполитымъ мѣскимъ религіи греческое, оть королей ихъ милости польскихъ и великихъ князей Литовскихъ и теперь щасливе намъ пануючого короля его милости, пана нашого милостивого, маютъ на тую церковь и монастырь светое Троицы, такъ ижъ безъ воли, вѣдомости и позволенья ихъ жаденъ архимандритъ тое церкви и монастыра светое Тройцы заѣжджать и въ моцы а держанью своемъ мѣти не можетъ. На што дей онъ, ксендзъ Рутскій, ничого недбаючи, порозумѣвшисе съ его милостью отцомъ Ипатіемъ Потѣемъ, чинечи перешкоды въ старожитной религіи ихъ греческой, правомъ и покоемъ посполитымъ варованой, нѣтъ вѣдома за якимъ правомъ для поданья собѣ того монастыра дворанина его королевское милости, пана Яна Буйвида, неслушне и неправне, безъ жадного обвѣщенья, и данья вѣдомости имъ, урадови мѣстскому лавицы русское, съ однымъ якобы вознымъ и чотырьма шляхтичами, въ семъ року тысеча шестьсотъ девятомъ, мѣсеца Марца семого дня выводилъ, про то яко тамъ же заразъ скоро довѣдавшисе о пріѣханью до того монастыра менованого пана Яна Буйвида, они особы верху менованые увезанья въ тую церковь и монастырь светое Троицы ему ксендзу Рутскому врадовне не поступовали и боронили, такъ и теперь на тотъ весь неслушный, а праву и вольностямъ ихъ противный, его ксендза Рутского поступокъ протестуючисе, и правне о то зъ нимъ чинити хотечи, просили, абы тое оповѣданье и жалоба ихъ до книгъ кгродскихъ Виленскихъ записана была. Што есть записано.

1609 г.

Изъ связки № 4694, за 1609 г. Докум. № 12.

33. Посвидѣтельствованіе трехъ возныхъ о томъ, что православные жители города Вильны, опираясь на свои древнѣйшія и новѣйшія привилегіи, протестовали противъ ввода во владѣніе Св. Троицкимъ монастыремъ арх. Рутскаго.

Я Янъ Кельборъ, я Станиславъ Томкевичъ, и я ..... сознаваемъ симъ нашимъ квитомъ, ижъ въ року теперешнемъ тысеча шестьсотъ девятомъ, мѣсеца Марца семого дня, за ужитьемъ ихъ милости пановъ бурмистровъ, райцовъ, лавниковъ и мѣщанъ мѣста его королевское милости столечного Виленского религіи кгрецкое (ужиты были) есьмо до монастыра церкви русское Виленское заложенья светое Троицы, а при насъ возныхъ на тотъ часъ стороною были шесть шляхтичовъ, панъ Матей Корейва, панъ Янъ Жуковскій, панъ Янъ Рощевскій, панъ Якубъ Боруховскій, панъ Андрей Стоковскій и панъ Криштофъ Ивановскій. Тамъ же пришедши до того монастыра застали есьмо въ немъ особъ отъ ихъ милостей пановъ бурмистровъ, радецъ, лавниковъ и человѣка посполитого посланыхъ, а меновите пана Ивана Тупеку и пана Изака Кононовича, радецъ рочныхъ, а пана Петра Коптевича, пана Семена Красовского, пана Костентина Остафовича и пана Прокопа Корольковича, мѣщанъ и купцовъ мѣста господарского Виленского, которые еще безъ бытности нашое, его милости пану Яну Буйвиду, войту бискупства Виленского, который тамъ до того монастыра зъ однымъ якобы вознымъ Размусомъ Кимбаромъ и чотырьма шляхтичами былъ пріѣхалъ, увязанья въ тую церковь и монастыръ светое Троицы и поданья ксендзу Іосифу Велямину Рутскому непоступовали и боронили, а потомъ и при насъ возныхъ и сторонѣ шляхтѣ вышмененой пытали его милости пана Буйвида: по што бы тамъ до тое церкви съ помененымъ Кимбаромъ прибылъ, если бы до нихъ якую потребу мѣлъ? Панъ Буйвидъ, повѣдилъ, ижъ пріѣхалъ есьми тутъ за посланьемъ его королевское милости, пана нашого милостивого, для поданья тое церкви и монастыра тутейшого ксендзу Іосифу Велямину Рутскому, водлугъ данины и привилею его королевское милости, теперь выданого. На то ихъ милость особы вышменованые повѣдили, ижъ дей, мы маючи на тую церковь и монастырь светое Троицы привилея, давные отъ королей ихъ милости и теперь щасливе намъ пануючого короля его милости, пана нашого милостивого, о жадномъ новомъ архимандритѣ и привилею зъ уближеньемъ правъ и вольностей нашихъ выправленомъ не вѣдаемъ, и если бы дей его милость ксендзъ Веляминъ Рутскій мѣлъ якую данину отъ его королевское милости, тогды то могъ одержати снать не вѣдаючи о привильяхъ и правахъ, намъ наданыхъ, о чомъ ширей въ тыхъ

привилеяхъ есть доложоно, а онъ дей хочетъ тые права и вольности наши, съ которыми се мы не крыемъ въ вонтпливость привести, якожъ дей и ваша милость, пане Буйвиде, если бысь былъ отъ его королевское милости высланый для поданья тое церкви и монастыра, не мѣлъ еси такъ справовати, а невѣдомо тутъ заѣзджати, але се мѣлъ ваша милость водлугъ науки права посполитого справовати, а передъ въѣздомъ своимъ намъ врадовне о томъ ознаймити. И если бы якій привилей онъ ксендзъ Рутскій мѣлъ, тогды мѣла быть намъ копія зъ него подана и намъ о томъ обвѣщоно. А такъ мы именемъ ихъ милости пановъ бурмистровъ, радецъ, лавниковъ и чловѣка посполитого мѣстского реликгіи греческое тое церкви и монастыра светое Троицы зо всими добрами, до него належачими, его милости ксендзу Іосифу Рутскому не поступуемъ и боронимъ, зачимъ и привилей его королевской милости, пана нашого милостивого, съ поцалованьемъ его показовали. А панъ Буйвидъ такій имъ на то респонсъ учинилъ: ижъ дей я о правахъ и привилеяхъ вашей милости ніякого розсудку и розезнанья чинити не могу, але только чинечи досыть воли и розказанью его королевское милости, тую церковь и монастырь светое Троицы зо всими добрами ку нему належачими, за поступеньемъ чернцовъ того монастыра, отцу Іосифу Велямину Рутскому подалъ есьми. А ихъ милость особы верху мененые, стоячи при першомъ мовенью своемъ и повѣдаючи то, же чернцове, сами безъ воли и вѣдомости ихъ, того монастыра поступовать не могутъ, мовили, ижъ дей мы, яко первей, такъ и теперь при поданью того монастыра на тыхъ же кгрунтѣхъ церковныхъ увязанья въ тую церковь и монастырь светое Троицы ему ксендзу Рутскому не поступуемъ и боронимъ, якожъ и по трете тыхъ словъ своихъ при поданью того монастыра повтораючи, то все нами возными и стороною шляхтою при насъ будучою освѣтчили. А такъ мы возные, штосьмы слышели и видѣли, дали есьмо ку записанью до книгъ кгродскихъ Виленскихъ сесь нашъ квитъ подъ печатьми нашими и подъ печатьми стороны шляхты и съ подписами рукъ, хто зъ насъ писати умѣлъ. Писанъ у Вильни, року, мѣсеца и дня вышпомененого. (Слѣдуетъ девять печатей и подписей).

1609 г.

Изъ связки № 4694, за 1609 г. Докум. № 9.

34. Жалоба архимандрита Рутскаго на земянина Шембеля по поводу публично высказаннаго предъ русскими желанія убить его архимандрита, какъ непріятеля русской вѣры.

Лѣта отъ Нароженья сына Божего тысеча шестьсотъ девятого, мѣсеца Марца девятого дня.

На врадѣ его королевское милости кгродскомъ воеводства Виленского, передо мною Демитремъ Карпемъ, секретаромъ его королевское милости, постановившисе очевисто велебный въ Бозѣ его милость отецъ Іосифъ Веліаминъ Рутскій, архимандритъ Виленскій, жаловалъ и оповѣдалъ на земенина господарского воеводства Виленского, на пана Семена Максимовича Шембеля, о томъ, ижъ дей року теперешнего тысеча шестьсотъ девятого, мѣсеца Марца осьмого дня, и иншихъ розныхъ часовъ, передъ людьми добрыми, явне похвалку учинилъ на здоровье мое, хотечи мене зъ сего свѣта згладить, мовечи, ижъ скоро се одно выхилитъ зъ монастыра своего отъ Светое Троицы, престрѣлю его съ пулгаку, быхъ мѣлъ и самъ горло дать, а тую славу народу русскому зоставлю, ижъ ихъ непріятеля и сказцу вѣры русское зъ сего свѣта зглажу. За которою тою явною похвалкою его милость отецъ архимандритъ, не будучи здоровья своего безпеченъ, просилъ, абы тое оповѣданье и жалоба его до книгъ кгродскихъ Виленскихъ записана была. Што есть записано.

1609 г.

Изъ связки № 4694, за 1609 г. Докум. № 10.

35. Вводный актъ во владѣніе Виленскимъ Свято-Троицкимъ монастыремъ архимандриту Рутскому и протестація по этому поводу православныхъ горожанъ.

Янъ Буйвидъ, дворенинъ его королевское милости, ознаймую тымъ моимъ увязчимъ листомъ, ижъ што его королевская милость, панъ нашъ милостивый, зъ ласки

свое дать и привилеемъ своимъ утвердить рачилъ церковь светое Троицы зъ монастыромъ въ мѣстѣ Виленскомъ, съ фольварками, зъ людьми, зъ кгрунтами и зо всими до него принадлежностями, велебному его милости отцу Іосифу Велямину Рутскому, іеромонаху тогожъ монастыра, утвердивши его за архимандрита преложоного въ той церкви и въ монастырѣ, по зложенью съ тогожъ архимандрицтва отца Самойла Сенчила за выступки черезъ велебного въ Возѣ его милость отца Ипатея Потея, митрополита Кіевского, Галицкого и всея Руси, владыки Володимерского и Берестейского. А ижъ его королевская милость листомъ своимъ отворонымъ мнѣ найнижшому слузѣ своему росказать рачилъ, абымъ я тую церковь светое Троицы зъ монастыромъ въ мѣстѣ Виленскомъ и съ фолварками и съ селами, до нее належачими, его милости отцу Іосифу Велямину Рутскому подалъ; ино я, чинечи досыть воли и росказанью его королевское милости, пана нашого милостивого, въ року теперешнемъ тысеча шестьсотъ девятомъ, мѣсеца Марца семого дня, маючи при собѣ возного повѣту Виленского Размуса Кимбара, шляхтичовъ чотырохъ, меновите: пана Войтеха Мокрицкого, пана Мартина Вольского, пана Матея Ждановича Новицкого и пана Мартина Видиского, пріѣхавши до монастыра светое Троицы о годинѣ осьмой, на ползекгару передъ полуднемъ, а знашодши въ томъ монастырѣ законниковъ того монастыра, ознаймилъ есьми волю его королевское милости, пана нашого милостивого, ижъ имъ за архимандрита преложоного до того монастыра и церкви подать рачилъ его милость отца Іосифа Велямина Рутского, якожемъ привилей его королевское милости и листъ до мене писаный передъ ними прочиталъ. Которые законники, принявши зъ учтивостью волю и росказанье его королевское милости, тотъ манастыръ и церковь его милости отцу Іосифу Велямину поступили, якоже я Янъ Буйвилъ зъ раменя его королевское милости, пана нашого милостивого, тотъ манастыръ, церковь, также фольварки, села зо всими пожитками, до того манастыра належачіе, въ моцъ, во владзу, ку спокойному уживанью, водлугъ привилею его королевское милости, пана нашого милостивого, его милости отцу Іосифу Рутскому подалъ есьми. По которомъ поданью и отправенью набоженства, кгды зъ церкви зъ его милостью отцомъ Рутскимъ и зъ иншими законниками вышолъ, знашли есьмо передъ церковью светое Троици на цвинтару мѣщанъ, радецъ мѣста его королевское милости Виленского, то есть, меновите: пана Ивана Тупеку, радцу, пана Ивана Яцковича писара, Петра Коптя, Филипа Сенчиловича, Прокопа Корольковича, Карпа Рыбника, Констентина Москаля, Дениса Костюшковича и иншихъ много поспольства, которые до мене мовили: ижъ естесьмо до тебе послани отъ пановъ бурмистровъ, радецъ зъ ратуша религіи греческое, абы подаванья тое церкви, также и добръ до нее належачихъ его милости отцу Іосифу Рутскому боронили, кгдыжъ дей першое право на подаванье того манастыра и церкви отъ ихъ милости королей польскихъ и великихъ князей Литовскихъ маемо. Ямъ особо звышменованымъ респонсъ учинилъ, ижъ при поданью тое церкви и манастыра нихто не боронилъ, про то я уже есьми тотъ манастыръ и зо всими добрами, до него належачими, его милости отцу Іосифу Рутскому, архимандриту тое церкви, подалъ и вжо тутъ жадное владзы не маю. А потомъ за ужитьемъ его милости отца Рутского и инныхъ за-

конниковъ зосталъ есьми на обѣдъ съ тымъ верху помененымъ вознымъ, также и зъ вышописаною шляхтою, а въ томъ дано ми знать до манастыра, ижъ знову громада людей, радецъ и поспольства мѣста Виленского передъ церковь светое Троицы згромажаютъ. А хотечи вѣдать, вышолъ есьми зъ манастыра съ тымъ же вознымъ и шляхтою вышейпомененою, што за причина згромаженья ихъ, тамъ знашлисьмо мѣщанъ тыхъ же особъ звышменованыхъ и при нихъ возныхъ трохъ: пана Іезофа Янковского, пана Яна Кембара и пана Станислава Томковича, которые мѣщане, кгды пыталъ: по што се тутъ на цминтаръ згромадзили? повѣдили: ижъ якосьмы первей по выйстью вашемъ съ церкви увязанья въ тую церковь боронили, такъ и теперь при возныхъ и сторонѣ боронимъ и не поступуемъ, кгдыжъ намъ жадного обвѣщенья не дано, и о въѣздѣ твоимъ не вядоми есьмо. Я тыежъ слова повѣдилъ, жемъ вжо водлугъ воли и росказанья его королевское милости, пана нашого милостивого, манастыръ и церковь и вси иншіе добра, до нее належачіе, водлугъ привилею его королевское милости, его милости отцу подалъ Рутскому и вжо жадное владзы не маю, толькомъ тутъ на обѣдъ за ужитьемъ отцовъ законниковъ зосталъ. А отцове законники, которые зъ монастыра зо мною вышли, повѣдили: ижъ дей есьмо первей сего привилей его королевское милости на ратушу передъ всими паны бурмистры и райцы оказовали и былъ читаный, про то вжо жадного обвѣщенья не потреба было. А кгдымъ потомъ зъ манастыра о годинѣ двѣнадцатой выѣхалъ, нашелъ есьми передъ вороты туюжъ громаду людей и съ тымижъ возными и при нихъ поспольства не мало, которые, показавши передо мною привилей его королевское милости, менечи на подаванье того монастыра и церкви тожъ повторали, што и первей: ижъ боронимъ и непоступуемъ тое церкви и манастыра, также и добръ до нихъ належачихъ. Ямъ повѣдалъ, ижъ мнѣ въ привилья вгледать и розсуживать не належитъ, кгды жемъ вжо тотъ монастыръ и церковь, также и добра вшелякіе, водлугъ воли и росказанья его королевское милости, пана нашого милостивого, его милости отцу Рутскому подалъ и съ тымъ отъѣзжаю, а ваша милость, если право якое маете, поступуйте собѣ водлугъ права. И на томъ далъ сесь мой листъ увязчій его милости отцу Іосифу Рутскому, архимардриту церкви и манастыра светое Троицы, подъ печатьми и съ подписами рукъ верху помененого возного и шляхты звышописаное. Писанъ у Вильни, лѣта отъ Нароженья сына Божого тысеча шестьсотъ девятого, мѣсеца Марца осьмого дня. У того листу печатей притисненыхъ шесть и подписъ рукъ тыми словы: Jan Buywiłł, dworzanin iego królewskiey mości, własną ręką. *(Далѣе слѣдуютъ подписи другихъ лицъ).*

1609 г.

Изъ связки № 4694, за 1609 г. Докум. № 7.

36. Жалоба урядника архимандрита Вельямина Рутскаго на Виленскаго мѣщанина Марка Корольковича по поводу возмущенія имъ крестьянъ дворца Корысти.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божего тысеча шестьсотъ девятого, мѣсеца Марца 9 дня.

На врадѣ его королевское милости кгродскомъ воеводства Виленского, передо мною Демитромъ Карпемъ—секретаромъ его королевское милости, намѣстникомъ Виленскимъ, постановившисе урядникъ велебного въ Бозѣ его милости отца Іосифа Веліямина Руцкого, архимандрита Виленского, Корисцкій, панъ Федоръ Якубовскій оповѣдалъ и жаловалъ на мѣщанина Виленского, на пана Марка Корольковича о томъ, ижъ онъ въ року теперь идучомъ тысеча шестьсотъ девятомъ, мѣсеца Марца осьмого дня, собравшисе зъ многими помочниками своими отъ церкви новое, яко они сами называютъ Светого Духа, наслѣдовцами, которыхъ онъ имена лѣпей вѣдаетъ, наѣхалъ на дворецъ монастыра Виленского Светое Троицы, Корысть названый, тутъ у воеводствѣ Виленскомъ лежачій, который то дворецъ панъ мой велебный его милость отецъ Іосифъ Веліяминъ Руцкій, отъ давного часу за зложеньемъ зъ архимандрита и выклятьемъ Самойла Сенчила отъ вельможного его милости отца митрополиты, яко намѣстникъ головный митрополіи спокойне въ держанью своемъ мѣлъ, а потомъ отъ его королевской милости, яко будучи архимандритъ, теперь держитъ и въ уживанью своемъ маетъ; то пакъ невѣдать, въ якій способъ тотъ помененый мѣщанинъ Виленскій подданымъ, до того дворца прислухаючимъ, жебы на роботу не ходили подъ винами и погрозками заказалъ и абы пана моего также и мене урадника ихъ больш уже не слухали, якожъ подданые тые за такимъ заказомъ будучи потурбовани, на остатокъ и збунтовалисе противко мене урадника своего и на роботу не шли, отъ которыхъ презъ часы немалые былъ есьми небезпеченъ здоровья своего и за неробеньемъ ихъ шкоды не мало се стало, ажъ самижъ подданые намыслившисе, нерыхло почали на роботу ходить и мене врадника своего послушными быть, складаючи зъ себе такъ, ижъ за боязнею и пострахомъ винъ отъ того мѣщанина то чинить мусѣли. О чомъ, ижъ ся нарушилъ покой посполитый, его милости пану моему и въ держанью великая перешкода сталасе, оповѣдаюсе и прошу, абы то было до книгъ кгродскихъ Виленскихъ записано. Што есть записано.

1609 г.

Изъ связки № 4694, за 1609—1610 г. Докум. № 8.

37. Жалоба архимандрита Виленскаго Свято-Троицкаго монастыря на Виленскихъ же мѣщанъ Кононовича и Москоля, запретившихъ везти дрова въ монастырь.

Року отъ Нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ девятого, мѣсеца Марца ї (10).

На врадѣ его королевское милости кгродскимъ воеводства Виленского, передо мною Дмитремъ Карпемъ, секретаремъ его королевское милости, намѣстникомъ Виленскимъ, постановившисе очевисто велебный въ Бозѣ его милость отецъ Іосифъ Веліяминъ Руцкій, архимандритъ Виленскій, жаловалъ и обтежливе оповѣдалъ на мѣщанъ его королевское милости мѣста Виленского, на пана Исака Кононовича и на пана Михайла Москоля о томъ, ижъ дей року теперешнего ѧχѳ (1609), мѣсеца Марца десятого дня, яко маю вѣдомость отъ подданыхъ своихъ Корисцкихъ, перенявши ихъ тые мѣщанове передъ Острою Брамою зъ дровами, которые везли на потребу манастырскую до Светое Троицы, не вѣдать для чого, упорне, кгвалтовне, безправне ихъ загамовали и тыхъ дровъ до того помененого монастыра везти не казали, взрушаючи тымъ покой посполитый, а тому монастыру и мнѣ, яко преложоному въ томъ манастыру, великую кривду и шкоду чинечи. И просилъ, абы тое оповѣданье и жалоба его до книгъ кгродскихъ Виленскихъ была записана. Што есть записано.

1609 г.

Изъ связки № 4694, за 1609—1610 г. Докум. № 2.

38. Донесеніе вознаго о подачѣ позва Кіевскому митрополиту Ипатію Потѣю и архимандриту Вельямину Рутскому по жалобѣ старостъ Виленскаго братства въ нарушеніи митрополитомъ древнихъ правъ и привилегій православныхъ церквей.

На врадѣ его королевской милости воеводства Виленского, передо мною Дмитромъ Карпемъ—секретаромъ его королевской милости, намѣстникомъ Виленскимъ, постано-

вившисе очевисто возный повѣту Виленского Янъ Карвовскій поданье о положенъе черезъ него позву на монастырю святое Троицы въ мѣстѣ Виленскомъ по его милость въ Бозѣ велебного отца Ипатея Потея, митрополита Кіевского, и по намѣстника его милости отца Іосифа Велямина Рутского, архимандрита Виленского, отъ старость братства .... новое церкви, то есть, отъ князя Богдана Огинского, подкомороого Троцкого, и Арнольфа Выриковского, зъ написомъ своимъ на томъ позвѣ очевисто призналъ, который то написъ его на томъ позвѣ такъ се въ собѣ слово отъ слова маетъ:

Я Янъ Карвовскій, возный господарскій повѣту Виленского, сознаваю тымъ моимъ написомъ, ижъ въ року теразнѣйшемъ тысеча шестьсотъ девятомъ, мѣсеца Іюня тринадцатого дня, маючи я возный при собѣ двухъ шляхтичовъ, пана Яна Вышневского а пана Андрея Дубровского, съ которыми позвы господарскіе земскіе Виленскіе, суду головному трибунальскому судити належачіе, нескробаные, немазаные, въ датѣ, въ рѣчи, и во всемъ съ противнымъ позвомъ згодливые и скоригованые, подалъ и положилъ есьми на монастырю церкви русское Виленское заложенья святое Троицы, то есть, у ворота великіе уѣздные того монастыра увоткнулъ, звонникомъ и инымъ въ томъ монастыру мѣшкаючимъ оповѣдалъ и обволалъ есми писаные тые позвы по его милость отца Ипатея, менуючого быть митрополитомъ Кіевскимъ и по намѣтника его ксендза Іосифа Велямина Рутского о наступенье имъ на права, вольности, привилья и покой въ реликгіи и спротивенство декретомъ головнымъ трибунальскимъ, яко ширей жалоба ихъ на тыхъ позвахъ описана и доложона есть, за которыми и рокъ становитисе ку праву передь судомъ головнымъ трибунальнымъ отъ положенья того позву за недѣль двѣ сторонамъ обѣюмъ, поводовой и обжалованой ознаймую и складую. И на то я далъ сесь мой написъ при позвѣхъ, абы сторона року и права вѣдоми, пильни были. Писанъ року, мѣсеца и дня звышписаного, а подписъ руки тыми словы: Янъ Карвовскій рукою власною. Што есть до книгъ кгродскихъ Виленскихъ записано.

1609 г.

Изъ связки № 4694, за 1609 г. Докум. № 13.

39. Посвидѣтельствованіе возныхъ о протестаціи архимандрита Сенчилы противъ незаконнаго завладѣнія Виленскимъ Св. Троицкимъ монастыремъ архимандритомъ Рутскимъ.

Я Станиславъ Томковичъ а я Янъ Карвовскій, возные господарскіе повѣту Виленского, сознаваемъ симъ нашимъ квитомъ, ижъ въ року теперешнемъ тысеча

шестьсотъ девятомъ, мѣсеца Марца девятнадцатого дня, маючи мы при собѣ стороною пети шляхтичовъ, людей добрыхъ, пана Матыса Корейву, пана Балцера Котовича, пана Венцлава Сиповича, пана Миколая Соколовича и пана Яна Матѣевича, были есьмо на справѣ въ Бозѣ велебного его милости отца Самойла Сенчилы, архимандрита Троецкого Виленского, который ѣдучи съ сейму вального Варшавского, того року и дня вышпомененого, пріѣхавши до того монастыра церкви русское Виленское заложенья светое Тройцы, а знаподши ворота брамы першое замкненые только форту въ тыхъ воротахъ отомкненую, зоставивши возы съ коньми и съ челядью своею на улицы предъ тымъ монастыромъ, вшедши пѣшо зъ нами возными и съ стороною шляхтою розказалъ чернцомъ того монастыра, абы ему, яко архимандритови, старшому своему и держачому того монастыра, ворота монастырскіе и келью мѣшканья его отомкнули; на што ему чернецъ того монастыра, на име Іосафъ, отповѣдилъ: ижъ дей отецъ Іосифъ Веляминъ Рутскій не казалъ твоей милости до того монастыра упущати, але не поступовати и моцно боронити казалъ. А потомъ и самъ ксендзъ Веляминъ Рутскій вышедши съ церкви повѣдилъ, ижъ дей я, будучи архимандритомъ теперь отъ его милости отца Ипатія Потея постановленымъ, твоей милости, отче архимандрите Самойло Сенчило, того монастыра не поступую и моцно бороню, именемъ своимъ и именемъ его милости отца Ипатія Потея, яко старшого своего. А его милость отецъ архимандритъ повѣдилъ, ижъ дей вѣдомо есть всимъ, же я будучи отъ давного часу архимандритомъ держачимъ того монастыра и старшимъ надъ вами всими и самымъ тобою, ксенже Рутскій, ако постриженцемъ своимъ, на теперешній сеймъ вальный Варшавскій до короля его милости и становъ рѣчи-посполитое былъ отъѣхалъ, на которомъ при улѣченью иншихъ уразовъ, правъ и свободъ рѣчи-посполитое и мы вси, которые стоячи при старожитней вѣрѣ своей церкви светое восточное, его милости отца Ипатія Потея вжо за правдивого митрополита Кіевского и старшого своего не маемъ и мѣти не хочемъ, конституціею сеймовою въ покою при монастырѣхъ, церквахъ и добрахъ ку нимъ належачихъ естесьмо заховани. А ижъ дей ты, ксенже Рутскій, зъ его милостью отцомъ Ипатіемъ Потеемъ, наступуючи мнѣ на право мое и спротивляючись той конституціи сеймовой мнѣ того монастыра не поступуете и его кгвалтомъ зо всими скарбами церковными и зъ добрами ку нему належачими отъ мене одыймуете; про то я, маючи въ томъ собѣ отъ тебе и отъ его милости отца Ипатія не малую кривду и шкоду, водлугъ тое конституціи, правне зъ вами у суду головного чинити хочу. По которомъ мовенью своемъ освѣтчивши то все нами возными и стороною шляхтою, его милость отецъ Самоилъ Сенчило, архимандрытъ Троецкій Виленскій, тогожъ року, мѣсеца и дня вышейпоменего, пришедши до ихъ милостей пановъ бурмистровъ, радецъ и всее рады лавицы русское религіи греческое, на мѣстцу звыкломъ згромажоныхъ, имъ, яко ктиторомъ того монастыра, тотъ жаль, крывду и безправье свое прекладалъ, которые ему вси згодне тыми словы отповѣдили: ижъ дей мы, яко первей твою милость за архимандрита принявши, тую церковь и монастыръ светое Троицы, такъ тежъ и вси скарбы и апараты церковные въ моцъ и въ держанье вашей милости подали, такъ и те-

перь о жадномъ иншомъ новомъ архимандритѣ вѣдать не хочемъ, кгдыжъ се не только вашей милости, але и намъ всимъ великая кривда и уближенье правамъ и вольностямъ нашимъ въ томъ дѣетъ, о што правне чинити хочемъ. Што все его милость отецъ архимандритъ нами возными и стороною шляхтою при насъ будучою освѣтчилъ. А такъ мы возные, што есьмо слышели и видѣли, дали есьмо ку записанью до книгъ кгродскихъ Виленскихъ сесь нашъ квитъ подъ печатьми нашими и подъ печатьми стороны шляхты при насъ будучое и съ подписами рукъ, хто зъ насъ писати умѣлъ. Писанъ у Вильни, року, мѣсеца и дня вышейпомененого. (Слѣдуетъ семь печатей и подписи.

1609 г.

Изъ связки № 4694, за 1609 г. Докум. № 11.

40. Протестъ православной лавицы Виленскаго магистрата противъ неправильнаго ввода во владѣніе Свято-Троицкимъ монастыремъ Вельямина Рутскаго.

Лѣта Божего Нароженья тысеча шестьсотъ девятого, мѣсеца Марца і҃ѳ (19) дня.

На врадѣ его королевское милости кгродскомъ воеводства Виленского, передо мною Демитромъ Карпемъ, секретаромъ его королевское милости, намѣстникомъ Виленскимъ, постановившисе очевисто обыватели мѣста его королевское милости Виленского, на име панъ Иванъ Тупека и панъ Изакъ Кононовичъ—райцы рочные, а панъ Петръ Коптевичъ, панъ Костентинъ Остафовичъ, панъ Семенъ Красовскій и панъ Прокопъ Корольковичъ—мѣщане и купцы мѣста господарского Виленского, сами и именемъ другихъ ихъ милости пановъ бурмистровъ, радецъ, лавниковъ и человѣка посполитого мѣстского религіи кгрецкое, оповѣдали и обтяжливе жаловали на его милость пана Яна Буйвила, войта бискупства Виленского, о томъ, ижъ што они панове бурмистрове и рада лавицы русское и съ человѣкомъ посполитымъ мѣстскимъ религіи грецкое, маютъ права и привилея, на церковь и монастырь светое Троицы рускій Виленскій отъ королей пхъ милости польскихъ и великихъ князей Литовскихъ и теперь щасливе намъ пануючого короля его милости, пана нашого милостивого (наданые), такъ, ижъ безъ воли и вѣдомости позволенья ихъ жаденъ архимандритъ тое церкви и монастыра светое Троицы заѣзджати и въ моцы а держанью своемъ мѣти не можетъ. Противъ которымъ дей то правамъ и вольностямъ ихъ онъ Буйвилъ на поданье въ моцъ и въ держанье тое церкви и монастыра светое Троицы и добръ ку нимъ належачихъ его милости ксендзу Іосифу Велямину Рутскому, нѣтъ вѣдома за якимъ правомъ зъѣхавши, а несправившися водлугъ науки права посполитого, не давши обвѣщенья и жадное вѣдомости имъ врадови мѣстскому лавицы русское, яко кти-

торомъ того монастыра, и недбаючи на то, же именемъ ихъ всѣхъ, особы верху меневые, отзываючися съ правомъ и привилеями своими, увязанья въ тую церковь и монастыръ светое Троицы ему ксендзу Рутскому не поступовали и боронили тую церковь и монастыръ светое Троицы зо всѣми добрами ку нему належачими, ему ксендзу Рутскому въ моцъ и держанье при одномъ яко бы возномъ и чотырохъ шляхтичохъ подати мѣлъ, въ чомъ они собѣ не малую кривду и шкоду быти менечи и правне о то зъ нимъ, паномъ Вуйвиломъ, чинить хотечи, просили, абы тое оповѣданье и жалоба ихъ до книгъ кгродскихъ Виленскихъ записано было. Што есть записано.

1609 г.

Изъ связки № 4659, за 1609—1621 г. Докум. № 5.

41. Протестація духовныхъ судей Литовскаго трибунала (римско-католическаго исповѣданія) противъ судей свѣтскихъ по поводу отказа ихъ принять участіе въ разслѣдованіи дѣла между митрополитомъ Кіевскимъ Ипатіемъ Потѣемъ и архимандритомъ Сенчилою, и въ частности противъ земскаго писаря, отказавшагося принять ихъ протестацію въ актовыя книги.

Лѣта Божого Нароженья ,аф҃о (1609) мѣсеца Іюня двадцать шостого дня.

На врадѣ его королевской милости кгродскомъ воеводства Виленского, передо мною Деметромъ Карпемъ, секретаремъ его королевское милости, намѣстникомъ Виленскимъ, постановившисе очевисто его милость панъ Матей Друблянскій и его милостъ князь Мартинъ Жакгель, каноники, и пралаты костела катедрального замку Виленского святого Станислава, и его милость князь Магнусъ Былинскій, плебанъ Ясвонскій, судьи головные трибунальные духовные, въ симъ року тысеча шестьсотъ девятомъ зъ духовенства ку отсуживанью и отправованью справъ судовыхъ, суду трибунальному належачихъ, оповѣдали и жаловали на ихъ милость пановъ ..... судей головныхъ стану свѣцкого, до кола ихъ милости духовного приданыхъ, а меновите на его милость князя Яна Огинского, его милость князя Петра П..... и его милость пана Себестьяна Явкгела, хоружого упитского, и на пана Яна Коленду, писара земского Виленского, о томъ, ижъ кгды дей въ року теперешнемъ тысеча шестьсотъ девятомъ, мѣсеца Мая двадцатого дня приточила се справа ку отсуживанью намъ особамъ духовнымъ и зъ свѣцкими особами судить належачая, за позвы вынесеными по его милости отца Ипатія Потѣя — архіепископа митрополита Кіевского, Галицкого, и по отца Іосифа Велямина Рутского, архимандрита Виленского, отъ Самуила Сенчиловича, бывшого архимандрита Троецкого Виленского,

отъ бурмистровъ, радецъ, лавниковъ съ человѣкомъ посполитымъ религіи русское, также его милости князя Богдана Огинского, подкоморого Троцкого, державцы Дорсунишского и Кор..... и пана Арнольфа Выриковского, старосты братства Виленского, яко се они пишутъ, менечи о отнятье церкви и монастыра святое Троицы, въ мѣстѣ Виленскомъ лежачое, о чомъ ширей жалоба ихъ въ тыхъ позвехъ описана и доложона есть. А потомъ, повторо въ семъ же року тысеча шестьсотъ девятомъ, мѣсеца Іюня десятого дня, кгды се дей тежъ приточила справа зъ одкладу дня второго Іюня къ отсуженью имъ же особомъ духовнымъ и зъ свѣтскими судить належачая, за позвы его милости отца Ипатія Потѣя—митрополита Кіевского зъ бывшимъ протопопою и намѣстникомъ его милости Виленскимъ и зъ иншими свещенниками русскими, то есть зъ Леонтіемъ Бобриковичомъ, Васильемъ Ивановичомъ—Покровскимъ, Иваномъ Власовичомъ—Роскимъ и Федоромъ Гавриловымъ сыномъ—дьякономъ, о выповѣданье послушеньства и забранье всихъ церквей, въ мѣстѣ Виленскомъ будучихъ, до церкви соборное святое Пречистое приналежачихъ, зъ скарбами и добрами церковными, также и двора его милости, тутъ въ мѣстѣ Виленскомъ при той же церкви соборной лежачого и привлащенье ихъ собѣ неналежне, яко о томъ ширей на позвѣхъ его милости отца митрополитовыхъ описано есть. Ино дей ихъ милость панове колегове ихъ, особы свѣцкіе, выпшей описаные, часу припадненья тыхъ обѣюхъ справъ ку отсуживанью зъ обѣюхъ сторонъ, за позвы по себѣ вынесеными посполъ зъ нами особами духовными за непооднокротнымъ напоминаньемъ и взываньемъ засѣдать и отсуживать способомъ звыклымъ надъ права посполитые и констытуціи сеймовые не хотѣли. Мы однакъ, постерегаючи права посполитого и присеги своее, на суды головные трибинальные учиненое, абы справедливость светая зволоки жадное не поносила, тые справы, звышменованые, яко властне судови ихъ милости належаче, сами безъ коллегговъ своихъ свѣцкихъ судили и декретъ свой феровавши до книгъ судовъ головныхъ трибунальныхъ, до пана Яна Коледы, писара земского Виленского, абы до книгъ принявши, выписомъ, подъ печатью его королевское милости земскою, сторонѣ потребуючой, водлугъ порадку въ констытуціи трибунальской описаного, подали; нижли панъ писаръ земскій Виленскій того декрету нашого до книгъ головныхъ трибунальныхъ приняти и выписомъ выдати не хотѣлъ, менечи, ижъ мастъ такое розказанье отъ пановъ судей трибунальныхъ свѣцкихъ религіи евангелицкое, абы до книгъ не пріймовалъ и выписовъ не выдавалъ. Ино дей мы, згажаючисе съ правомъ посполитымъ, видечи великіе уразненья въ вольностяхъ, духовенству нашому наданыхъ, отъ пановъ судей свѣцкихъ, звлащя религіи евангелицкое, тые декреты наши печатьми нашими запечатовавши и руками нашими власными подписавши, на узнанье и на розсудокъ его королевское милости, пана нашого милостивого, отослали есьмо, о чомъ дей ширей на декретѣхъ ихъ особъ духовныхъ есть описано. И просили, абы тое оповѣданье ихъ милости до книгъ кгродскихъ Виленскихъ, для часу припалого и для вѣдомости тое справы, записано было. Што есть записано.

1609 г.

Изъ связки № 4659, за 1609—1621 г. Докум. № 3.

42. Листъ короля Сигизмунда III-го къ Виленскому земскому суду, отмѣняющій постановленіе главнаго Литовскаго трибунала касательно снятія баниціи съ Троицкаго архимандрита Сенчилы, возвращенія ему архимандріи и взысканія штрафа въ 10,000 польскихъ злотыхъ съ Кіевскаго митрополита Ипатія Потѣя и Іосафата Вельямина Рутскаго *).

Zygmunt trzeci, z łaski Bożej król polski etc.

Urodzonym panu Janu Osiku sędziemu, panu Zygmuntowi Gedroycu podsędkowi, panu Janu Kolendzie pisarzu, urzędnikom ziemskim Wileńskim, wiernie nam miłym, łaskę naszą królewską. Urodzeni i wiernie nam mili! Za złożeniem przez wielebnego Hypaciego Pocieia—metropolity Kiewskiego y Halickiego, archimandrita ś. Troyce w mieście naszym Wilenskim, z Samuela Sienczyła—archimandrity przeszlego w pomienionym miescie Wilnie z pewnych przyczyn y za wyniesieniem banitiey z cancellaryey naszey na tegosz Sienczyła archimandryctwo pomienione conferowali i daliśmy xiędzu Jozephowi Welaminowi Rutskiemu. A iż przerzecony wielebny metropolita dał nam sprawę, że ten Sienczyło, będąc bannitem, pozewał y wielebnego metropolitę y tegoż xiędza Rutskiego archimandritę przed sąd głowny trybunalski w. x. Lit., gdzie tenże sąd, nie oglądaiąc się nic ni na exceptie ich prawne y na constytutią w Warszawie na blisko przeszłym seymie uczynioną, y nie maiąc iuditium compositum, banitią z tegoż Sienczyło zniozszy y monastyr ś. Troycy iemu nad wolą naszę przysądziwszy, winy dziesięć tysięcy złotych polskich na pomienionych metropolicie y Rutskim skazał, y na executią tego dekretu swego do sądów ziemskiego y grodzkiego, gdzieby maiętności ich byli, odesłał, w czym sobie wielkie ubliżenie wielebny metropolita y xiądz Rutski od sądu tamtego trybunalskiego być mieni; przeto my, postrzegaiąc, aby pod szczęśliwym panowaniem naszym każdy przy prawie swym cale zachowany był y będąc zwierzchnym podawcą dobr cerkiewnych, niechcemy aby kto nad wolą naszą do possesyey onych przychodził, chcemy mieć y wiernościom waszym roskazuiemy, abyście mocą zwierzchności naszey z powinności urzędu swego pilnie tego postrzegali, iakoby za takowemi dekretami sądu teraznieyszego trybunalskiego żadna uyma podawaniu y władzy naszey w dobrach cerkiewnych y nic nad prawo wielebnemu metropolitowi y xiędzu Rutskiemu nie działo się, ale żeby monastyr ś. Troycy y zakonnicy w nim według

---

*) По поводу этого же обстоятельства былъ посланъ королемъ Сигизмундомъ III и второй листъ Виленскому воеводѣ Николаю Радивилу такого же содержанія (см. докум. № 4).

daniny naszey y dawnych praw swoich zachowani byli; uczynicie to, wierności wasze, dla łaski naszey y z powinności urzędu swego. Dan w Łomazach, dnia dwudziestego miesiąca Czerwca, roku Pańskiego tysiąc sześćsetnego dziewiątego, panowania królestw naszych polskiego dwudziestego wtórego, a szwedzkiego szesnastego roku. У того листу печать его королевское милости великого князства Литовского и подпись рукъ тыми словы: Sigismundus rex; Jan Sokolińskiy, pisarz. Которая та справа до книгъ кгродскихъ Виленскихъ есть записана.

1610 г.

Изъ связки № 4703, за 1610 г. Докум. 9.

43. Посвидѣтельствованіе вознаго о протестѣ Виленскаго Свято-Духовскаго братства, съ которымъ оно вошло въ Виленскую ратушу по поводу наложенія послѣднею пошлинъ на его дома и земли.

Я Езофъ Янковскій, возный господарскій повѣту Виленского, сознаваю тымъ моимъ квитомъ, ижъ въ року теперешнемъ тысеча шестьсотъ десятомъ, мѣсеца Генваря дня двадцать шестого, маючи я при собѣ стороною людей добрыхъ, двухъ шляхтичовъ, пана Яна Вишневского а пана Василья Прилуцкого, былъ есьми взятый на справу нижейпомененую отъ старосты братства церковного Виленского религіи кгрецкое, его милости пана Ивана Крохи, земенина господарского повѣту Ковенского, который самъ особою своею и за моцью листовною отъ колеги своего старосты тежъ братства церковного Виленского, его милости пана Миколая Быховца, при бытности и другихъ людей зацныхъ стану шляхетского, братьи, до того братства церковного Виленского религіи кгрецкое уписныхъ, постановившисе ку обмовѣ на ратушу мѣста его королевское милости Вилеиского, передъ ихъ милостями паномъ Валентымъ Сикутовичомъ—лентвойтомъ и лавниками мѣста его королевское милости, на мѣстцу судовомъ будучими, мовили до нихъ тыми словы: ижъ дей дня оногдайшого Генвара второго припозваньемъ вв. мм. мѣщанъ мѣста его королевское милости Виленского, Мойсея Дементьевича и Михайла Сергѣевича о неякіесь шкоды тамъ же, поворотное складанку на вахту зъ домовъ братства нашого церковного Виленского православія греческого, вольностями шляхетскими и привилеями его королевское милости варованыхъ, мы старостове братскіе на року, за тымъ позвомъ припаломъ, передъ вв. мм., не въ обычай права, але только для данья о собѣ и о неподлеганью юрисдикціи вв. мм. мѣстской, яко самыхъ особъ нашихъ, такъ и тыхъ кгрунтовъ брат-

скихъ справы и вѣдомости обмову есьмо слушную и правную чинили. А ижъ дей дошла до насъ вѣдомость, же вв. мм. таковую обмову нашу персонъ вышеймененыхъ, то есть Мойсею Дементьевичу и Михайлу Сергѣевичу, неякій радъ и преложеньство въ томъ братствѣ нашомъ церковномъ привлащаючи, онымъ въ той имъ неналежной справѣ передъ судомъ своимъ зъ стороною поводовою розправоватися въ отказѣ быти наказали; про то и теперь видечи мы въ томъ великое быти убліженье правомъ и вольностямъ нашимъ, въ привилеяхъ его королевское милости выражонымъ, а предъ конституціи сейму вального въ року тысеча шестьсотъ семомъ и въ року тысеча шестьсотъ девятомъ—съ знесеніемъ противныхъ имъ процесовъ ствержонымъ, если бы вв. мм. въ особахъ персонъ тыхъ, которые яко люде мнѣйшое кондиціи жадными справцами на кгрунтѣхъ нашихъ братскихъ несуть и акторми въ справахъ, свободы и вольности нашой братской заходячихъ, никгды не бывали, намъ людямъ народу шляхетского, до того братства церковного Виленского уписнымъ, якое преюдиціумъ чинити хотѣли, того абысте вв. мм. чинить не рачили, просимо и напоминаемо вв. мм. не только сами отъ себе, але тежъ именемъ ихъ милости княжатъ, панятъ, рыцерства, шляхты до братства нашого церковного уписныхъ. На которую то обмову нашу если бысте вв. мм., о чомъ не держимъ, ничого недбаючи, на вольности наши шляхетскіе, также привилея его королевское милости и конституціи сеймовые наступовати хотѣли, тогды мы жадному таковому декрету вв. мм. не подлегаючи екзекуціи оного вшелякими слушными и правными способы боронить, а зъ вашмостями, яко зъ віоляторми правъ и вольностей нашихъ in foro fori правне чинить будемо. Которое то мовенье свое и на письмѣ имъ письмомъ польскимъ подали, которую панъ лентвойтъ и панове лавники принявши, а не чинечи кгрунтовного на тую обмову респонсу, на деліберацію собѣ до двохъ недѣль взяли. А ихъ милость особы вышейменованые повѣдивши то, же южъ давши имъ о томъ певную справку и вѣдомость, и учинивши слушную и правную обмову, большъ въ той справѣ передъ судомъ ихъ становитисе и декретовъ жадныхъ, которымъ подлегати, ани зъ особъ своихъ, ани съ тыхъ кгрунтовъ братскихъ не суть повинни, слухати не будутъ, зъ ратуша спокойне прочь отошли. А такъ я возный, што есьми слышалъ и видѣлъ, далъ есьми ку записанью до книгъ кгродскихъ Виленскихъ сесь мой квитъ подъ печатью и съ подписомъ руки моее властное и подъ печатьми стороны шляхты, при мнѣ на тотъ часъ будучое. Писанъ у Вильни, року, мѣсеца и дня вышейпомененого.

1610 г.

Изъ связки № 4703, за 1610 г. Докум. № 7.

44. Листъ короля Сигизмунда III-го обывателямъ в. кн. Литовскаго, воспрещающій продажу и куплю русскихъ книгъ Виленской Свято-Духовской типографіи подъ опасеніемъ штрафа въ 5,000 червоныхъ злотыхъ.

До короля дошли слухи, что будто въ Виленской Свято-Духовской типографіи печатаютъ подозрительныя и запрещенныя книги и пасквили противъ духовной и свѣтской власти, и распространяютъ ихъ въ краѣ: вслѣдствіе этого король и предписываетъ всѣмъ обывателямъ в. кн. Литовскаго воздержаться отъ покупки и продажи русскихъ изданій Виленской Свято-Духовской типографіи подъ опасеніемъ штрафа въ 5000 червоныхъ злотыхъ.

Zygmunt trzeci, z łaski Bożey król polski, wielkie xiąże Litewskie etc.

Wszem wobec i każdemu zosobna wszelakiego stanu i conditiey ludziom, poddanym naszym, obywatelom wielkiego xięstwa Litewskiego, uprzeymie y wiernie nam miłym łaskę naszą królewską. Oznaymuiemy uprzeymości y wierności waszey, yż doszły nas rózne pisma po rusku, w drukarnie ruskiey Wielenskiey wydrukowane, które ostatne są pasquillusse y bunty przeciwko zwierzchności duchowney y świeckiey, a snać y xięgi osobne nie małe w teyże drukarni russkiey Wieleńskiey są wydrukowane, w których znać gorszych ieszcze kalumniy y bluźnierstwa pełno. My tedy postrzegać tego, aby takowe uszczypliwe pisma buntów occassiey niedawali y posłuszeństwo w swey klubie zostawało, chcemy mieć y wszystkim wobec rozkazuiemy, aby się nikt takowych xiąg, kart y pasquillussów pod zakładem pięciu tysięcy czerwonych złotych na skarb nasz y pod innemi winami, w prawie pospolitem opisanemi na buntowniki, kupować y przedawać nie ważył, owszem aby każdy zabierał y palił. Co aby wszystkim ku wiadomości przychodziło, urzędowi mieyskiemu Wileńskiemu rozkazuiemy, aby ten list nasz zwykłym sposobem był publikowany y exequovan. Pisan w obozie naszym pod Smolenskiem, dnia siódmego miesiąca Maia, roku Pańskiego M. D. C. X. panowania królestw naszych polskiego XXIII szwedskiego roku XVII. Sigismundus rex. (M. II.) Jan Sokolinski pisarz.

1610 г.

Изъ связки № 136, за 1610 г. Докум. № 5 и 6.

45. Два листа короля Сигизмунда III-го Виленскому войту и магистрату о закрытіи братской типографіи Виленскаго Свято-Духовскаго монастыря, сожженіи нѣкоторыхъ книгъ и заключеніи въ тюрьму авторовъ, корректора и наборщиковъ.

Король Сигизмундъ предписываетъ своему секретарю Буриминскому, войту и бургомистрамъ католической религіи, арестовать книги и наборщиковъ въ Свято-Духовской Виленской типографіи по причинѣ слуховъ, дошедшихъ до короля, что въ этой типографіи печатаются какія-то пасквильныя книги противъ духовной и свѣтской власти; книги и другіе подозрительные предметы сжечь, а наборщиковъ, корректора и авторовъ держать въ тюрьмѣ впредь до дальнѣйшаго распоряженія.

Zygmunt trzeci, z łaski Bożey król polski, wielkie xiąże Litewski etc.

Urodzonemu Mateuszowi Burzymińskiemu, sekretarzowi naszemu y woytowi, a sławetnym burmistrzom, raycom y ławnikom miasta naszego Wileńskiego ławice katolickiey. Wiernie nam mili! Mamy wiadomość, iż w drukarni ś. Ducha ruskiey pasquilluse iakieś przeciwko zwierzchności y xięgy potaiemnie drukuią, stąd w podeyrzenie do nas przychodzą; my tedy przestrzegaiąc tego, aby zwierzchność w swoiey klubie zostawała y do swey woley y nieposłuszeństwa przyczyna dawana nie była, chcemy mieć y rozkazuiemy, abyście dowiedziawszy się o tem, wielebnemu w Bodze biskupowi y iaśnie wielmożnemu woiewodzie Wileńskim donieśli, do których w tey mierze piszemy y za dołożeniem się ich takowe pasquilluse y xięgi podeyrzane popalili, drukarza y tych, którzy tych pasquillusów y xiąg podeyrzanych są autorami do więzienia osadzili y do dalszey nauki naszey zatrzymali. Co dla łaski naszey y z powinności urzędu swego uczynicie. Dan w obozie naszym pod Smolenskiem, dnia 1 miesiąca Kwietna, roku Pańskiego M. D. C. X., panowania królewstw naszych polskiego XXIII, a szweckiego roku XVII.

Zygmunt trzeci, z łaski Bożey król polski, wielkie xiąże Litewskie etc.

Urodzonemu Mateuszowi Burzymińskiemu, sekretarzowi naszemu, y woytowi a sławetnym burmistrzom, raycom i ławnikom miasta naszego Wileńskiego, wiernie nam miłym, łaskę naszę królewską. Urodzony y sławetni wiernie nam mili! Przysłane nam są pisma niektóre, w drukarni bractwa ruskiego Wileńskiego potaiemnie wydrukowane, które własnie są pasquilluse y bunty przeciwko zwierzchności duchowney y świeckiey, a nadto y xięgi iakieś osobne nie małe, z któremi się taią, wydrukowali, w które snać gorszych rzeczy, calumniy y bluźnierstwa nakładli. My postrzegaiąc tego, aby takowe pisma uszczypliwe buntom okkasiey nie dawali, piszemy do iaśnie wielmożnego

Mikołaia Krzysztopha Radziwiła, xięcia na Olice y Nieświeżu, woiewody Wileńskiego, aby wierności wasze do siebie wezwawszy, wszytkie takowe karthy y exemplarze urzędownie zabrać y popalić rozkazał. Ażeby y napotem takowych pasquillusow y calumniy drukować nie mogli, aby drukarnią y typam tego bractwa ruskiego zabrać, a drukarzów y autorów tych pasquillussów y correctora ich Łotwina Karpowicza, zwłaszcza ieśli nie iest szlachcicem, o czem w. w. łacno się między sobą dowiedzieć możecie, na ratuszu, albo w więzieniu iakiem do nauki naszey zatrzymać kazali. Chcemy tedy mieć i rozkazuiemy ww. waszym, abyście się w tey mierze z iaśnie wielmożnym woiewodą Wileńskim porozumieli, y z onym pospołu takowey swey woli zabiegali y rozkazaniu naszemu we wszytkim dosyć uczynili, wedle zdania pomienionego iaśnie wielmożnego woiewody Wileńskiego postępuiąc; inaczey ww. wasze nie uczynicie dla łaski naszey y powinności swey. Dan w obozie naszym pod Smolenskiem, dnia VI miesiąca Maia, roku Pańskiego M. D. C. X., panowania królestw naszych polskiego XXIII, a szweckiego XVI. Zygmunt rex. (mieysce pieczęci) Jan Sokolinski pisarz. Roku 1610, Maia VI dnia do xiąg grodzkich Wileńskich podano.

1611 г.

Изъ связки № 17, за 1599—1611 г. Докум. № 5.

16. Заявленіе вознаго о протестѣ дворника двухъ Виленскихъ братскихъ домовъ Св.-Духовскаго братства, сдѣланномъ отъ имени братчиковъ противъ желанія магистрата передать ихъ въ вѣдѣніе онекуна Виленскаго Троицкаго монастыря Ивана Тупеки.

Въ року теперь идучомъ тысеча (1611) ..... будучи мнѣ возному на справѣ братства церковного Виленского православного свято-Троицкого тутъ у мѣстѣ Виленскомъ, при церкви русской православія греческого заложенья Светого Духа въ домѣхъ братства помененого, названыхъ Яцковскомъ и Кгомшеевскомъ, въ которыхъ тое братство церковное для побожныхъ справъ схажки свои за привильемъ его королевской милости мѣваютъ, школы, науку дѣтемъ христіянскимъ и убогимъ сиротамъ, зъ выживеньемъ и опатрованьемъ ихъ на коштѣ братскомъ, также духовныхъ служителей церкви Божое а богомольцовъ господарскихъ ховаютъ и вольного набожества своего порядкомъ всходнее церкви Божое заживаютъ. А при мнѣ возномъ на тоть часъ при той справѣ стороною были два шляхтичи, люди добрые, панъ Войтѣхъ Магнушевскій и панъ Демьянъ Капишевскій. Тогды тогожъ дня вышейпомененого мѣсеца Февраля двадцать второго дня приходили урадъ мѣсцкій ратуш-

ный Виленскій зъ суду гайного лавники, на имя Якубъ Стичка а Филипъ Закревскій, съ писаромъ лавничьимъ Бартошемъ Прокудичомъ и зъ слугою мѣстскимъ Войтовскимъ, присяглымъ на имя Марціяномъ, хотячи тые домы поменены братства церковного Гомшеевскій и Яцковскій неякому Ивану Тупецѣ, опекунови монастыря Виленского светое Троицы, подати и его въ тые домы увезати. А то менечи быти, якобы за неякимъ переводомъ права у суду его королевской милости задворного отъ уряду мѣсткого Виленского противъ тому братству церковному православія кгреческого и якобы за скасованьемъ чрезъ декретъ его королевской милости привильевъ и вольностей тому братству церковному служачихъ. А такъ, кгды вже тотъ урядъ поменены суду гайного ратушного мѣстского Виленского на пречоные домы Гомшеевскій и Яцковскій были вошли и оному Ивану Тупецѣ, яко опекунови монастыра светое Троицы, подавать хотѣли, тогды, тамже у помененыхъ домѣхъ будучи дворникъ, на имя Яцко Василевичъ, который для сторожи при церкви братской заложенья светого Духа, на пляцу вольномъ шляхетскомъ, прозываемомъ Воловичовскомъ, до которого и тые оба два домы братскіе, Гомшеевскій и Яцковскій, суть прилучоны, мѣшкаетъ, того увязанья имъ именемъ ихъ милости пановъ сенаторовъ и шляхты, до того братства уписныхъ, боронилъ и не допустилъ, и того словного бороненья и недопущенья имъ ніякого увязованья для лѣпшое певности на письмѣ передо мною вознымъ и стороною подавалъ. Нижли они тое цедулы отъ того дворника хоть не приняли, однакъ же кгвалтомъ у тые домы не увязуючися, прочъ отышли, што все пречоный дворникъ мною вознымъ и стороною освѣтчивши, просилъ мя, обыхъ тую цедулу его, водлугъ которое онъ пречоного увязанья не поступилъ, въ квитъ мой уписавши, до книгъ урадовыхъ призналъ; якожъ уписуючи тую цедулу слово отъ слова такъ се въ собѣ маетъ:

Пане ураде мѣстскій Виленскій, пане возный, панове стороно шляхто, которые есте тутъ пришли, яко отъ в. м. слышу на неякоесь увязыванье и подаванье до монастыра светое Троицы и подъ юриздикцію права майдебургского мѣстского домовъ братства церковного Виленского православія греческого, названыхъ Гомшеевского и Яцковского, лежачихъ тутъ у мѣстѣ Виленскомъ, на сей улицы, отъ ратуша до Острое брамы идучой, по лѣвой сторонѣ, за неякимъ заочнымъ переводомъ права у суду его королевской милости задворного отъ уряду мѣтского противъ братству церковному, которые то домы суть привильемъ его королевской милости на соймѣ зъ юриздиціи мѣстское выняты и подъ право земское братству церковному Виленскому православія греческого онымъ привильемъ его королевской милости суть утвержоны, на вольное уживанье набоженства религіи грецкое, ихъ милостямъ паномъ сенаторомъ и рыцерству, шляхтѣ и многимъ людемъ до того братства церковного уписнымъ . . . . . .
. . . . . .
за дворомъ его королевской милости переводъ права ихъ милость хотѣли зъ урадомъ мѣстскимъ Виленскимъ правне у суду належного чинити, а о то, ижъ бы тые домы не братству церковному Виленскому, але монастырови светое Троицы, належати мѣли, о то, якъ нигдѣ, ни въ которого суду опекуномъ монастырскимъ зъ братствомъ церковнымъ справа, ани контроверсія не была и ни о якомъ будь и заочнымъ якомъ

права переводѣ ихъ милость все братство церковное не вѣдаютъ, поготову и увязыванья водлугъ права въ тые домы чинити не могутъ, и ихъ милость панове братство поступовать не повинни. Про то ихъ милость панове сенаторове и шляхта, до того братства уписные, яко первей за первшимъ приходомъ, ваша милость, пане ураде мѣстскій, отказали, такъ и на сесь часъ ніякого увязанья въ тые помѣненые домы, такъ подъ юриздицію мѣстскую за злымъ и заочнымъ переводомъ права уряду мѣстского, яко поготову панамъ опекуномъ монастыра светое Троицы, которымъ николи нигдѣ ніякая справа о то зъ братствомъ церковнымъ не была, не поступуютъ и моцно боронятъ и в. м., пане ураде, и пане возный, и панове стороно, кгвалтомъ никому ніякого въ тые домы увязанья не чините и зъ симъ отказомъ на сей цедулѣ, в. м. поданой, идите прочъ и кгвалту жадного не чините. Которую сюю цедулу, отказъ, ихъ милость панове стану сенаторского и шляхетского и многихъ людей, черезъ мене дворника своего Яцка Васильевича подаютъ, и прошу, абысте в. м. до квиту своего уписавши, до книгъ сознали, кгдыжъ и передъ тымъ нѣкоторые зъ ихъ милости пановъ сенаторовъ шляхты, сами отъ себе и именемъ иншихъ ихъ милости пановъ братьи своихъ, такъ до враду кгродского Виленского, яко и до враду мѣстского Виленского протестацій свои внести рачили. Которого сего сознанья моего я возный, штомъ слышалъ и видѣлъ, далъ есьми ку записанью до книгъ урадовыхъ сесь мой квитъ съ печатью моею возного и съ печатью стороны шляхты вышейпомененое. Писанъ у Вильни, року, мѣсеца и дня вышейречоного.

1614 г.

Изъ связки № 4646, за 1614—1640 г. Докум. № 1.

47. Мандатъ короля Сигизмунда III-го Виленскому Свято-Духовскому братству явиться со всѣми своими привилегіями въ королевскій судъ для отвѣта по жалобѣ Свято-Троицкаго монастыря о якобы незаконномъ присвоеніи себѣ онымъ титула братства.

На врадѣ его королевское милости ставши очевисто панъ Изакъ Волковичъ и панъ Богданъ Борисовичъ, тотъ мандатъ его королевской милости, нашого милостивого пана, ку актикованью до книгъ кгродскихъ Виленскихъ покладалъ, въ тые слова писаный:

Жикгимонтъ третій, Божою милолостію король польскій и пр. Подданымъ нашимъ Логвину Карповичу, Василью Игнатовичу,

Григорію Дудцѣ — попомъ церкви новое и старшимъ братства тоежъ церкви, яко вы се называете Светого Духа, въ мѣстѣ Виленскомъ будучое, также тежъ мѣщаномъ нашимъ Виленскимъ—Якиму Сысоевичу, Ильѣ Тупечину, Ольхиму Кравцу, которые се мѣните быти старостами того братства, Исаку Волковичу, Филину Сенчиловичу, Ивану Стрыжцѣ, Семену Красовскому, Ивану Шитику, Левонови Ковалю, Григорью Глинскому, Яну Котовичу, Стефанови Шевцу, Лукашу Соболю, Мойсею Дементеевичу, Михайлу Полочанину, Петрови Мечнику, Семену Новгородцу, Федору Кгезелю, Богдану Симоновичу, Адаму Хмѣльнику, Езофу Браженцу, Василью Лапцѣ, Богдану Борисовичу и всимъ вамъ, которые се озываете братьею братства светого Духа и якимъ кольвекъ способомъ належите до братства. Жаловали передъ нами на васъ братья братства церковного, привильями нашими господарскими упривилееваного, заложенья светое живоначальное Троицы, въ мѣстѣ нашомъ Виленскомъ, Левонъ Мамоничъ, Петръ Коптевичъ, Игнатъ Дубовичъ, именемъ своимъ и именемъ становъ велярозныхъ и мѣщанъ мѣста Виленского, народу русского закону греческого, братьи уписное до поменего братства Виленского светое Троицы, о томъ: ижъ вы, взявши на себе титулъ братства церковного, подъ покрывкою привилеевъ, року тысеча пятьсотъ осмьдесятъ девятого у Вильни и року тысеча пятьсотъ деветьдесятъ второго въ Варшавѣ, отъ насъ господара братству заложенья святое живоначачьное Троицы зъ ласки нашое господарское наданыхъ, подъ покрывкою старожитное вѣры греческое, якобы на помноженье хвалы Божое, въ ней много рѣчей той светой вѣрѣ противныхъ, на вынищенье хвалы Божое въ ней, а ку великой кривдѣ и шкодѣ братства ихъ церковного упривиліеваного починилисте и теперь чините, книги геретицкіе подъ титуломъ братства зъ друкарни и ихъ братское, тымижъ привильями нашими упривиліеваное и имъ братству светое Троицы, а не жадному иному братству належачое, перво сего выдавалисте и теперь выдавать не переставаете, науку и преданье отцовъ святыхъ, которыми се церковь греческая старожитная справовала отметаючи, письма ихъ, также тежъ молитвы церковные отмѣняючи, молитвы до пречистое Богородицы, также и до иншихъ святыхъ, которыхъ церковь греческая завше заживала, выкидываючи и многіе грубые рѣчи, противные вѣрѣ светой каѳолической и церкви старожитной восточной и ображающіе маестатъ нашъ господарскій, также и зацные станы тыхъ панствъ, друкуете, а ку великой кривдѣ и шкодѣ того помененого упривильеваного братства друкарню, имъ властне належачую, собѣ присвоилисте и многіе добра рухомые и лежащіе, купнымъ, даровнымъ и якимъ кольвекъ способомъ отъ заложенья братства ихъ светое Троицы, ажъ до того часу набытыхъ, а имъ братству светое Троицы, а некому иншому належащихъ, за себе забралисте и теперь держите и ихъ уживаете и зъ нихъ пожитки берете. Притомъ податки частые именемъ якобы братства церковного на учинки милосердные, водлугъ порядковъ братства описаныхъ и отъ насъ господара подтвержоныхъ, на людехъ простыхъ вытегаючи, на розрухи въ мѣстѣ, на турбованье сеймиковъ и сеймовъ оборочаете, также и иншіе доходы братскіе отъ вписовъ братскихъ, также отъ складанокъ звыклыхъ и иншіе многіе доходы братскіе, имъ братству упривильеваному належащіе, вы неналежне берете, чого всего собѣ сумою

рахуютъ на сорокъ тысечей копъ литовскихъ; также тежъ церкви новые, на покутные набоженства, на добрахъ ихъ братскихъ будуете, хотяжъ есте о томъ мѣли листовный заказъ нашъ и велебного митрополита Кіевского, старшого въ духовенствахъ греческихъ въ панствахъ нашихъ. О што все и о каждый зособна тыхъ пунктовъ зъ вами у суду нашого мовити и того всего на васъ довести хочутъ. Прото приказуемъ вамъ, абы есте передъ нами и судомъ нашимъ тамъ, гдѣ дастъ Богъ щастливе дворомъ нашимъ на тотъ часъ будемъ, если въ томъ панствѣ у великомъ князствѣ Литовскомъ, отъ поданья сего позву, за недѣль чотыри, а если въ Коронѣ польской за недѣль осьмь, сами особами своими стали, привилья, если якіе маете, также книгу впису братского и реестра приходовъ и росходовъ братскихъ, передъ нами положили и всимъ особамъ поменѣнымъ и всему братству церковному святое живоначальное Троицы Виленскому управедливились на жалобу ихъ, на которой вамъ о томъ и иншомъ всемъ широце отъ нихъ преложоно будетъ. Писанъ у Варшавѣ, лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ чотырнадцатого, мѣсеца Іюля осмьнадцатого дня. У того мандату его королевской милости, нашого милостивого пана, и печать притиснена одна, а подпись руки въ тые слова: Янъ Скуминъ Тышкевичъ—писарь. А на томъ мандатѣ надпись возного Миколая Миклашевича въ тые слова писанъ: Я Миколай Яновичъ Миклашевича, возный повѣту Виленского, сознаваю тымъ моимъ написомъ, ижъ року теперешнего тысеча шестьсотъ чотырнадцатого, мѣсеца Августа осьмого дня, маючи при собѣ стороною двухъ шляхтичовъ, пана Григорья Щасновича а пана Андрея Петровича, мандатъ его королевской милости, который я возный и съ тою стороною, списавши слово въ слово копію сего мандату его королевской милости, прибилъ есьми до воротъ великихъ монастыря и церкви новое названое светого Духа заложенья, которую называютъ Наливайковская, тотъ мандатъ писаный отъ короля его милости въ жалобѣ братьи братства церковного заложенья светое и живоначальное Троицы, што ширей жалоба ихъ въ томъ мандатѣ его королевской милости есть написано и доложоно. А рокъ становитисе за тымъ мандатомъ его королевской милости, отъ поданья мандату, передъ его королевскою милостью отъ дня теперешнего мѣсеца Августа осьмого дня за недѣль осьмь, гдѣ бы его королевская милость въ Корунѣ польской былъ, а гдѣ бы его королевская милость тутъ до панства великого князства Литовского прибыти рачилъ, ино за чотыри недѣли. У того напису на мандатѣ его королевской милости подпись руки возного подписано тыми словы: Миколай Яновичъ Миклашевича рукою властною. Который тотъ написъ на мандатѣ его королевской милости и съ тымъ мандатомъ есть до книгъ кгродскихъ враду воеводства Виленского вписанъ.

1614 г.

Изъ связки № 4646, за 1614—1640 г. Докум. № 2.

48. Протестація православныхъ Виленскихъ мѣщанъ противъ другихъ своихъ сограждапъ по поводу обвиненія сими послѣдними Виленскаго Свято-Духовскаго братства въ незаконномъ будто пользованіи королевскими привилегіями и распространеніи схизмы.

Поименованные въ этомъ документѣ Виленскіе мѣщане жалуются на другихъ своихъ сограждапъ, что они помимо подлежащаго суда выхлопотали у короля мандатъ, по которому подвергаютъ ихъ отвѣтственности за какое-то печатаніе, реестры и братскіе привилегіи, съ цѣлью ввести ихъ въ убытки и лишить собственной юрисдикціи.

Лѣта Божого Нароженья тысеча шестьсотъ чотырнадцатого, мѣсеца Сентября двадцать шестого дня.

На врадѣ передо мною Яномъ Довмонтомъ, хоружимъ Вилькомирскимъ, намѣстникомъ Виленскимъ, постановившисе обличне мѣщане мѣста его королевской милости Якимъ Сысоевичъ, Илья Тупечичъ, Ольхимъ Кравецъ, Исакъ Волковичъ, Семенъ Красовскій, Иванъ Стрыжка, Левонъ Коваль, Янъ Котовичъ, Стефанъ Швецъ, Мойсей Дементьевичъ, Михайло Полочанинъ, Петръ Мечникъ, Семенъ Новогородецъ, Федоръ Кгизель, Богданъ Симеповичъ, Адамъ Хмѣльникъ, Езофъ Браженецъ, Василей Лапка, Богданъ Борисовичъ, именемъ своимъ и именемъ всихъ иншихъ набоженства греческого людей, при устномъ своемъ освядченью, протестацію противъ особомъ въ протестаціи ихъ меновапымъ на письмѣ подали, просечи о вписанье до книгъ и о выданье выписомъ, которая передо мною намѣстникомъ читаная отъ слова до слова такъ се въ собѣ маетъ:

Łaskawy panie urzędzie! Opowiadamy się waszmości i solenniter się protestuiemy na pana Piotra Kopciewicza y na pana Lewona Mamonicza—rayców y na pana Ignata Dubowicza—mieszczanina Wileńskiego o to, iż oni, iako nas wiadomość doszła, położywszy mandat iego królewskiey mości, pana naszego miłościwego, na gruncie cerkwi świętego Ducha, w onym mandacie nas ludzi spokoynych, im samym, ani komu inszemu ni w czym niewinnych, opisali, wyzuwaiąc nas z iurisdictii własney według prawa, y nie uczyniwszy z nami experientii u prawa należnego, ieżeliby co do nas mieli, do sądu y za dworem iego królewskiey mości o iakieś druki, regestra y przywileia brackie, co czynią nad prawo wszelakie, ku wielkiey szkodzie y zatrudnieniu, o które to niesłuszne y bezprawne pociąganie y niewinne udanie, a do szkody y do utraty przywodzenie, chcąc z temi pomienionemi osobami u prawa należnego czasu swego mówić, oświadczamy się, iż my druków, regestrzów takoż y przywileiów bratskich, ani żadnych tych rzeczy, o które nas wyzywaią, w mo-

cy, w szafunku swym nie mamy y tym wszystkim nie władniemy, co się czasu potrzeby przeciwko nim dostateczniey declarować będzie, y prosiemy, aby to wszystko zapisano było do xiąg urzędu waszmości.

А по прочитанью тое протестаціи, бачечи я ихъ прозьбу быть слушную, оную до книгъ кгродскихъ Виленскихъ приняти и выпись зъ нее сторонѣ жалобливой выдати казалемъ.

1617 г.

Изъ связки № 4640, за 1576—1617 г. Докум. № 2.

49. Жалоба земянина Вериковскаго на земянина Нарбута по поводу недопущенія послѣднимъ говорить на Виленскомъ сеймѣ объ обидахъ и притѣсненіяхъ Виленской Св.-Духовской православной церкви.

Милостивый пане враде кгродскій Виленскій... на пана Геронима Довкгяла Нарбута, земенина господарского ..... такъ, яко се онъ самъ зоветъ и пишетъ, а то есть, меновите о томъ, што онъ препомнявши боязни Божое и срокгости права, а взрушаючи покой посполитый и порадокъ сеймиковый, безъ вшелякое причины, въ року теперешнемъ тысеча шестьсотъ семнадцатомъ, мѣсеца Февраля второго дня, кгды се тутъ у Вильни отправовалъ сеймикъ кгромничій для обиранья депутатовъ на суды головные трибунальскіе; теды на ончасъ я Вериковскій, такъ яко и передъ тымъ на прошлыхъ сеймахъ вальныхъ и конвокаціяхъ и сеймикахъ, такъ и на тымъ теперешнимъ сеймику, былъ готовъ вносить жалобу свою, што се намъ дѣетъ отъ противниковъ церкви Божое сошествія Светого Духа, што все передъ ихъ милостью паны сенаторы и передъ урадниками земскими и кгродскими и передъ всими обывательми; шляхтою воеводства Виленского, преложити былемъ готовъ, то все, яко и недавныхъ часовъ на церковь нашу Сошествія Светого Духа противники наши стрѣляли, потисками и каменьемъ кидали, и шляхетскихъ дѣтей, которые се у насъ въ школѣ учатъ, большей двадцати побили и поранили и иншихъ немало эксцесовъ, взрушаючи покой, посполитый, намъ починили. То пакъ помененый Нарбутъ, не будучи отъ его королевское милости, пана нашого милостивого, ніякимъ урадникомъ на то наданымъ, только зъ великого упору своего, свовольне и безправне, а снать съ направы чіеесь, перешкажалъ мнѣ до преложенія тое жалобы нашое церковное вносити, задаючи то мнѣ, якобымъ я не мѣлъ быти шляхтичомъ, и якобы не мѣло быть вольно мнѣ которое справы на томъ сеймику вносить, што мене передъ тымъ на сеймѣхъ вальныхъ и на конвокаціяхъ и на сеймикахъ,

такъ въ Коронѣ польской, яко и тутъ у великомъ князствѣ Литовскомъ, нигды ни отъ кого въ прекладанью такихъ жалобъ церковныхъ не потыкало, але завжды вольно было кривды наши, которые заходятъ, всю речь-посполитую религіи нашое греческое, якожъ и на томъ сеймику у Вильни не мало было братьи нашое христіянъ а наветъ и татаръ, которые на ончасъ кривды свои прекладали, которымъ онъ того не боронилъ. Только снать съ направы чіеесь мнѣ одному того боронилъ. А ижъ мнѣ шляхтичу учтивому, безъ всякое причины моее, задалъ то, чогомъ я не тыльно за панованья короля его милости, пана нашого милостивого, служечи его королевское милости дворянскую, але и за продка его королевское милости, светобливое памяти короля Стефана, которомумъ я ажъ до смерти его ..... за всѣ войны, которые зъ ласки Божое щастливе се отправовали ..... до теперешнего сивого волоса моего, а того мнѣ нихто николи, яко тотъ панъ Нарбутъ, не задавалъ, штомъ я, все оповѣдивши на того Нарбута, зъ великимъ жалемъ моимъ зъ того сеймику прочъ пойти мусѣлъ. А такъ я, заховуючи се въ томъ водлугъ порядку права посполитого, домавяти се буду, жебы тотъ Нарбутъ впередъ то слушне и правне показалъ, если онъ самъ есть добре урожоный шляхтичъ и што за урадъ одъ его королевское милости на то маетъ, ижъ мнѣ Верыковскому, шлятичови вольному и дворянинови его королевское милости, на томъ сеймику тое кривды церковное, которая заходитъ все христіянство наше религіи старожитное греческое, которое вносить мнѣ не допустилъ. А такъ я, постерегаючи того, якобы въ томъ часѣ будто отъ него самого, альбо зъ направы его и отъ когожъ кольвекъ иного за его причиною, мнѣ самого, альбо которого кольвекъ зъ братіи нашое церковное, альбо тую церковь нашу подъ тымъ часомъ, што кольвекъ и якимъ кольвекъ способомъ и на которомъ кольвекъ мѣстцу якое кольвекъ небезпеченство и зраненье, альбо чого Боже уховай, и забитье стати отъ кого мѣло, тогды бы то все зъ направы и за вѣдомостью его намъ се стало, въ которой то всей справѣ отъ него Нарбута шкоды собѣ быти мѣную на десеть тысечей копъ грошей Литовскихъ. О што все зъ нимъ Нарбутомъ, такъ у суду трибунальского, яко и на вшелякомъ урадѣ и передъ его королевской милостью, паномъ нашимъ милостивымъ, тое кривды и шкоды своее на него доводитй и всего того, до чого право посполитое дорогу покажетъ, домавяти се буду. А такъ вашу милость пильне и покорне прошу, абы тая жалоба и оповѣданье мое до книгъ кгродскихъ Виленскихъ записана было. Што есть записано.

1620 г.

Изъ связки № 92, за 1609—1621 г. Докум. № 1.

50. Заявленіе Войтѣха Порецкаго во время Михайловскихъ судебныхъ сроковъ, происходившихъ въ монастырскомъ домѣ святое Пречистое на Зарѣчьи, о пропажѣ имущественнаго документа *).

Року тысеча шестьсотъ двадцатого, мѣсеца Октября семого дня.

Постановившисе очевисто земенинъ господарскій воеводства Виленского, панъ Войтехъ Порецкій, оповѣдалъ и жаловалъ о томъ, же въ году теперь идучомъ, тысеча шестьсотъ двадцатомъ, Октебра шостого дня, тутъ у Вильни, подчасъ отправованья роковъ земскихъ Михаловскихъ, будучому въ дому монастырскомъ въ *монастыру русскомъ заложенья свѣтое Пречистое*, на улицы на Зарѣчу лежачомъ; и тамъ же дей онъ панъ Войтехъ Порецкій, маючи за позовъ до суду земского Виленского, на роки менованые по земянъ господарскихъ воеводства Виленского, пана Вацлава, пана Мальхера, пана Яна, пана Криштофа, пана Самуеля Совкгяловъ до бранья суммы пѣнязей тридцати копъ грошей Литовскихъ за кгрунты Митруковскіе винные отъ имѣнья Радовского, заставленого черезъ небощика пана Яна Стыпулковского и малжонки его пани Ганны Мольчуровны небощику пану Ерониму Совкгялѣ, отцу менованыхъ пановъ Совкгяловъ, а отъ пани Ганны Молчуровны Яновое Стыпулковской ему пану Порецкому и малжонцѣ его заставою служачого, тамъ же въ томъ монастырѣ уживаючи до права пріятеля умоцованого своего пана Яна Лебедевского и увязуючи тую справу до прочитанья, нѣтъ вѣдома, яко межи иншими справами згинулъ пригодне листъ оригиналъ сознанья ее паней Ганны Мончуровный Яновой Стыпульковской пущенья заставою ему пану Порецкому и малжонцѣ его имѣнья Родавского и кгрунтовъ Митруковскихъ у двохъ сотъ копахъ; при томъ и выпись интромисіи пущенья отъ небощика пана Стыпульковского малжонцѣ его имѣнья вышописаного Стыпульковского и кгрунтовъ Митруковскихъ и нѣтъ вѣсти, гдѣ тые справы, межи иншими справами вложоные, згинули, въ чомъ варуючи въ часы пришлые просилъ, абы тое оповѣданье до книгъ кгродскихъ Виленскихъ записано было. Што есть записано.

---

*) Документъ этотъ помѣщается съ тою цѣлью, что въ немъ упоминается *о монастырѣ при Пречистенскомъ соборѣ*.

1627 г.

Изъ связки № 4709, за 1588—1684 г. Докум. № 10.

51. Духовное завѣщаніе фундатора Борунской церкви священника Николая Песляка, относящееся къ той же церкви.

Фундаторъ Борунской церкви, священникъ Песлякъ, завѣщаетъ тѣло свое похоронить въ Борунской церкви; выдать нищимъ мылостыню, священникамъ по 1 злотому; родныхъ и пріятелей, присутствовавшихъ при погребеніи, угостить. Имущество свое распредѣляетъ слѣдующимъ образомъ: все *движимое* имущество—золото, серебро, мѣдь домашнюю утварь и *недвижимое* — имѣнія въ Ошмянскомъ уѣздѣ отдаетъ своей женѣ; другое имѣніе въ Борунахъ отдаетъ въ пожизненное владѣніе своей сестрѣ и ея сыну, котораго и назначаетъ коляторомъ Борунской церкви; также передаетъ ей и ея дѣтямъ домъ въ Борунахъ. Племянникамъ назначаетъ по 50 польск. злотыхъ, и малолѣтнему сыну 2,000 злотыхъ во избѣжаніе раздоровъ изъ-за имѣнія. Второй домъ тоже отдаетъ сыну; третій—своему викарію Мароту; четвертый—священнику Шостаку; пятый—племяннику; шестой и седьмой — подъ госпиталь; восьмой—на церковь. Далѣе указываетъ на средства, которыми должна быть построена каменная церковь и записываетъ ей 2 уволоки земли. Наконецъ указываетъ на спорныя свои имущественныя дѣла съ сосѣдями и средства къ окончанію оныхъ.

Лѣта отъ нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ деветьдесятъ семого, мѣсеца Сентября двадцать второго дня.

На врадѣ господарскомъ кгродскомъ Виленскомъ, передо мною Михаломъ Рафаломъ Шумскимъ—подстолимъ и подвоеводимъ Виленскимъ, постановившисе очевисто его милость панъ Янъ Песлякъ—коляторъ церкви Борунское, тестаментъ зошлого зъ сего свѣта его милости ксендза Миколая Песляка—фундатора церкви Борунской, до актъ кгроду Виленского подалъ, просечи, абы былъ принятъ и уписанъ до книгъ вѣчистыхъ, которого я подвоеводій огледавши и читаного передъ собою выслухавши велѣли есьми принять и до книгъ уписать,—якожъ уписуючи у книги слова до слова такъ се въ собѣ маетъ:

W imie Oyca y Syna y Ducha świętego, Boga w Tróycy świętey iedynego, niech się wola Jego święta stanie ku wieczney pamięci, amen. Ja xiądz Mikołay Pieslak—fundator Boruński y stróż obrazu cudownego Panny Przenayświętszey Matki Bożey, w cerkwi Boruńskiey zostaiącego, a przez mię wprowadzonego, poglądaiąc na odmienność czasu y niepewność wieku naszego na tym świecie, iż każdy człowiek będąc zdrowym ma się spodziewać choroby, a chory śmierci, ia tedy będąc od Pana naywyższego temi niedawnemi czasy chorobą ciężką złożony y iuż byłem cale umar, kiedy przez cztyry godziny tchu żadnego u siebie nieczuiąc, aż potym za protekcyą Panny Przenayświętszey y obrazu cudownego w cerkwi moiey zostaiącego, znowu do zdrowia przyszedszy, będąc z łaski Bożey przy dobrym zdrowiu, baczeniu y pamięci doskonałey, a bacząc że wszelka sprawa pismem nieobwarowana w prętkie zapomnienie y różne

trudności przechodzi y według prawa mocy swoiey niema, czynię iawno tym moim ostatniey woli testamentem: naprzód, gdy mię Stworzyciel móy do chwały swoiey świętey powołać będzie raczył, duszę moię w opatrzność iego Boską do żywota wiecznego poruczam, którego za wiarą y niewątpliwą nadzieią, za łaskę iego świętą oczekiwam. Ciało moie grzeszne, które swóy początek z ziemi, ziemi ma być oddane y przez ichmć xięża moich, przez imci xiędza Iana Morota—wikarego Boruńskiego, oyca Szostaka, y dwuch ichmców zakonników czernców, mnie tak iak przez iaśnie wielmożnego imci xiędza Biskupa wileńskiego y iaśnie wielmożnego imci xiędza metropolity Kiiowskiego danych i ieymci panią bratową, panów synowców y syna mego w sklepie moim w cerkwi Boruńskiey, pod unią św. będącą, z kościołem rzymskim ziednoczoną, według obrzędów wiary świętey katolickiey rzymskiey, w którey żyię y umrzeć chcę, iako nayporządniey z nabożeństwem, zaciągnowszy z różnych klasztorów, iako: oyców dominikanów Oszmiańskich y Ostrowieckich, xięży franciszkanów Olszańskich y Oszmiańskich, pochowane być ma. Jałmużnę ubogim, ile ich będzie przy cerkwi Boruńskiey, według przemożenia dano y stypę uczynić; dla ichmci xięży, którzy na ten czas przybędą, y dla moich miłych przyiaciół y sąsiad upraszam pani bratowey y synowca mego pana Jana Pieślaka, aby temu pilno doyrzeli, a każdemu xiędzu, który będzie miał mszą świętą podczas pogrzebu mego, po złotemu dać naznaczam y ten dzień zeyścia mego w potomne czasy w cerkwi moiey, według osobliwego funduszu mego, który we wszystkich punktach tey ostatniey woli moiey testamentem stwierdzam. Samych że panów synowców moich, iako kollatorów y imci xiędza Morotego — wikarego mego, aby był obserwowany upraszam y sumiennie panów synowców moich y successorów, po nich następuiących, obowiązuię. A co się tknie maiętności moiey ruchomey, złota, śrebra, cyn, miedzi, ochędostwa, koni, bydła, zboża, sprzętu domowego y maiętności mey leżącey, nazwaney Kozakowszczyzna, Usanowszczyzna, Kumanowszczyzna, Muchowszczyzna, Chaczbieiewszczyzna, Usupowszczyzna, Machowszczyzna y Abramowszczyzna, w powiecie Oszmianskim leżących, przezemnie prawem wieczystym kupnym naprzód u ziemian ikmci powiatu Oszmiańskiego, u imci pana Stanisława, Demiana y Piotra Stanisławowiczów Grodkowskich, braci rodzoney, i imci pana Jerzego Kiiowskiego, także y od laski kniazia Samuela y od Szuchunia Fursiewicza Koziakowskich nabyte, przy tym też przezemnie samego nabyte, z ieymością panią Konstancyą Steckiewiczówną Mikołaiową Pieślakową — małżonką moią po Tatarach, zdraycach rzeczy-pospolitey, Samelu Muchowskim y po Szachanie Abramowiczu Nursewiczach u króla iegomości, pana mego miłościwego, Jana trzeciego, wyprawioną; tedy tę maiętność, iako się wyżey namienilo, nie pierwiey żadnym prawem tak nieboszczce małżonce miłey, ieymość pani Konstanciey Steczkiewiczownie Mikolaiewey Pieślakowey, bo żadnego wniesienia za mię idąc nie wniosla y posagu.... *) braci swey u ichmci panów Jana, Alexandra y Pawła Steckiewiczów nie odebrała, ale y do tych czas u nich w położeniu zostaie, iako też y nikomu nie zawiedzioną y nie onerowaną ieymość pani Eufrozynie Laudanskiey Stephanowey Pieślakowey—bratowey moiey y synowi ieymci, to iest, panu Janowi Pieślakowi, starszemu, którego za kollatora y do skończenia tey cerkwi moiey na mieyscu

*) Мѣсто вылиняло,—нельзя разобрать.

nym władarza naznaczam, z budowaniem dwornym y gumiennym, z poddanymi wieczystemi y nowo teraz osiadłemi, z powinnością onych, zasiewkiem żytnym, iarzynnym, w polu zasianym, w gumnie złożonym y w świrnie ssypanym, z końmi y bydłem rogatym y nierogatym, sprzętem domowym y ze wszelką ruchomością moią. co ienokolwiek tylo iest teraz, do żywota ieymości pani bratowey moiey; przy tym y plac w Borunach, w rynku będący, gdzie teraz dom wiezdny, przez mię y panią bratową moią wybudowany na przyiazd moich krewnych y przyiaciół, a po długim życiu ieymci, synom pani bratowey moiey a synowcom moim miłym panom: Janowi, Alexandrowi, Piotrowi, Bazylemu, Jakubowi Stephanowiczom Pieślakom, iako kollatorom cerkwi Boruńskiey, wiecznemi czasy w równy dział do wieczney y wolney ich dyspozycyey leguię y zapisuię. A na żałobę pani bratowey, synowi memu y panom synowcom moim miłym, na każdą osobę z pozostałey niżey mianowaney summy po złotych pięciudziesiąt, a muzykantom y inszey czeladzi, według przemożenia, przez pana Jana Pieślaka, synowca mego, dać naznaczam. Synowi zaś moiemu miłemu Janowi Mikołaiewiczowi Pieślakowi, iako ieszcze lat zupełnych niemaiącemu, nagradzaiąc za to, że mu z dobr moich wieczystych maiętności wysz pisaney (obawiaiąc się niezgody miedzy bracią) nic nie zapisałem, tedy dwa tysiące złotych polskich gotowey summy leguię, którą tę summę złotych dwa tysiące złotych polskich po śmierci mey successorowie moi, tak z pozostałey summy, u mnie teraz będącey, lub też odyskawszy u ichmców panów kredytorów moich mnie na obligi y zastawy winne za doyściem lat onego oddać. A nim to onemu doyścić wprzód pan Jan Pieślak, synowiec móy, do skończenia cerkwi, a potym ieżeli nie będzie oddana, tedy ichmci xięża bazylianie Boruńscy kwotę od tey summy po sto cztyrdzieście złotych co rok aż do oddania wyszmianowaney summy onemu płacić powinni będą. Przy tym teraz synowi memu plac z ogrodem y z gruntem na ulicy Wileńskiey wedle domu Jana Rożyckiego, gdzie teraz na nim Michał zięc Jackowskiego mieszka, co prócz samego gospodarza, iako człowieka wolnego y nowoosiadłego, daruię y tym testamentem onemu samemu do wolney iego dyspozycyey y successorów iego wiecznie zapisuię; trzeci plac z ogrodem imci xiędzu Janowi Morotemu—wikaremu memu Boruńskiemu, przeciw domu wiezdnego paniey bratowey moiey, przez ulicę po prawey ręce idąc do stawu y sadzawki; czwarty plac też z ogrodem oycowi Janowi Szostakowi y izba wystawiona do żywota ich z wolnym mieszkaniem zapisuię, a po długim życiu imci xiędza Morotego także na drugiego xiędza, od iaśnie wielmożnego imści xiędza biskupa Wileńskiego przysłanego, a po oycu Szostaku na klasztor oyców bazylianów spadać ma; piąty plac w rynku samym, gdzie teraz Jana Rożyckiego kromka y budynki stoią, panu Janowi Pieślakowi, synowcowi memu y successorom iego, wiecznie daruię, a plac, to iest, szósty y siódmy w funduszu moim excypowane, te dwa placy takoż z ogrodami przeciw krzyża przez drogę Wileńską na ulicy Wileńskiey na probostwo szpitalne ubogich y chorych naznaczam, gdzie po śmierci mey ichmci panowie opiekunowie według upodobania swego y szpital założywszy, z pozostałey sumki moiey ubogiey prowizią tym ubogim obmyślić maią, aby także duszę moią, krewnych y przyiaciół moich, iako też za dobrodzieiów tego mieysca y za samych ichmć panów opiekunów, exekutorów y kollatorów,

tu mieszkaiąc, pana Boga prosili y maiestat iego święty modłami błagali y cerkwi posługa być mogła. Plac zaś z ogrodem y budynkiem na nim będącym Piotra Audyckiego na ulicy Smorgońskiey, iakom raz onemu samemu y małżonce iego do żywota ich darował, tak i teraz tym moiey ostatniey woli testamentem daruię, prawo moie onym dane utwierdzam, a po długim życiu ich na cerkiew obrócić się ma y należeć będzie. Summy żadney gotowey nie zostawuię, oprócz sześciuset talarów bitych, którą summę synowiec móy, pan Jan Pieślak, po śmierci mey odebrawszy, ma tym władać, cerkiew Bożą, sklepy, ołtarz wielki (na który ia sam zmówiwszy rzemieślnika za summę w kontrakcie wyrażoną ad rationem tego kontraktu zadatek dałem) kończyć. A ieśliby tako iako odyskawszy sumkę od ichmć panów kreditorów, także y przychodów, ieśliby iakie z łaski dobrodzieiów, temu mieyscu dawaiących, tey cerkwi Boruńskiey murować sklepu y ołtarza wielkiego skończyć niemógł, tedy pan Jan Pieślak, synowiec móy, z ichmć pany opiekunami, znioszy się za wiadomością ichmć z kleynotów, złota, śrebra, szat y inney ruchomości w cerkwi będącey, sprzedać y obmyślić, iakom y ia sam kleynoty, śrebra, szaty przedaiąc na mury obracałem y on na mury obracać, cerkiew Bożą, sklep y ołtarz wielki kończyć, a póki skończy, póty miasteczkiem wszelką summę przychodami y rozchodami władać niewięcey, ieno imci xiędza Morota—wikarego mego, oyca Szostaka y dwóch czernców zakonników wyszmianowanych chować, którym to ichmć, w klasztorze y przy cerkwi Boruńskiey mieszkaiącym, na suknią y sutany po stu dwudziestu złotych oprócz wychowania pan Jan Pieślak, synowiec móy, płacić y onych według przemożenia prowidować ma, a skończywszy te mury, cerkiew, sklep y ołtarz wielki, tedy przy ichmć panach opiekunach y exekutorze, niżey odemnie wyrażonych, wprzódy mieysce obebrawszy cerkiew starą drewmianą ze śrzodka murowaney cerkwi wybrać y onę postawić y nakryć, aby w niey także chwała Boża odprawowana była. A potym tę cerkiew skończoną murowaną według zinwentowania y miasteczka z mieszczanami, z gruntami y powinnością ich, z inwentarzem przy funduszu moim zostawionym, a prócz placów wysz mianowanych w funduszu excypowanych, do possessyi ichmć xięży bazylianów Boruńskich, których po dokończeniu cerkwi nie dwuch, ale sześciu czernców zakonników, a siódmy diakon, według funduszu mego, być powinno, z xięży ichmć starszemu, od pp. synowców moich uproszonemu y przez iaśnie wielmożnego imci xiędza metropolitę całey Rusi naznaczonemu, podać fundusz móy y sprawy, to iest prawo na włok dwie od xięcia imci Filipa Karola Falsgrabia Reńskiego y Neyburskiego y samey xiężney, ieymości pani małżonki iego mości pana Andrzeia Pocmana Pożarskiego—sekretarza ikmci, dzierżawcę Żuprańskiego y iegomości pana Wiszniewskiego—rewizora dóbr xiężny ieymci zregestrowawszy, także sumę ieżeli co po dokończeniu cerkwi y po oddaniu dwuch tysięcy złotych synowi moiemu Janowi Pieślakowi gotowey, lub na obligach nie odyskaną od ichmć panów kreditorów zostanie, do ręku ich oddać y rewersał od ichmć xięży bazylianów otrzymać powinien będzie, a sprawy, na maiętność Koziakowszczyznę, służące, do równego działu z bracią swoią u siebie chować ma. Ratione odmiany gruntów, lasów y sianożęci z ieymoscią panią Katarzyną Kotłowną Kazimierzową Piotrowiczową y synem ieymości iegomością panem Janem Piotrowiczem a mną Pieśla-

kiem uczynioney, że nie przyszło mi pismem z iegomością y synem iegomości skończyć, trzymam po łasce iegomości, iż się iegomość przy słowie swym zostać, a z panią bratową y synowcami memi skończyć y pismem zawarszy przyznać zechce, uniżenie o to upraszam. Dałem też iegomości na to wszystko więcey dwóchset złotych polskich dla przyległości sianożęci błotney, a góry dla zwiru y kamienia wapnistego. Ratione zaś ziemi niesłusznie nieboszczyk iegomość pan Stanisław Grodkowski, przedaiąc swoię maiętność Koziakowszczyznę, a pierwiey tego małżonce swey wniesienie wniosł y mię iegomość pan Stanisław Trzaskowski imieniem potomstwa swego w sądzie ziemskim Oszmiańskim wpisawszy w regestr sprawę, niepodawszy żadnego pozwu y w niestanie dekret otrzymawszy, na banicią wzdał y wyiazd odprawił y ia rad nie rad musiałem iegomości godzić y z wynalazku ichmć panów przyiaciół za to złotych sto dałem y kwitacyą otrzymałem; a sprawy wszytkie, zapis, pozew, banicią, proces iegomości pana Pożarskiego—sekretarza ikmci. odyskać pozwolił, których ia spraw dla ciężkich zabaw moich, a często dla odiazdu iegomości pana sekretarza ikmć odyskać nie mogłem, w tym aby ichmć panowie opiekunowie y exekutor z łaski swey dla odyskania raczyli przyłożyć starania, uniżenie upraszam. Przy tym sprawę moią nieskończoną z iegomością panem Michałem Sawiczem Zabłockim—podkomorzym Wendeńskim y panią małżąką iegomości, także z iegomością panem Piotrem Łucznickim, o złotych sześćset pięćdziesiąt, na których iegomościach dekret w sądzie głównym trybunalnym y w Oszmianie kapturowym wzdaniem na banicyą wieczną otrzymałem, tedy ten proces prawny synowiec móy podług dekretu kapturowego y inne summy, na obligach y zastawach będące, odyskiwać, na cerkiew y klasztor Boruński obracać pozwalam. A czem się ia był zgodził z iegomością panem Janem Kazimierzem Dombrowskim—miecznikiem Wołkowyskim, o wieczność maiętności Slabowszczyznę y inne przykupli, w powiecie Oszmiańskim leżące, za summę sześćtysięcy y sto złotych polskich y dałem nieboszczykowi samemu, ad rationem tego kontraktu, złotych sto ośmnaście, prawo wieczyste z listem na przyznanie y sprawy niektóre przy pewney assekuracyi od iegomości otrzymałem; a potym y samey iegomości pani Domiceli Gorskiey Janowey Kazimierzowey Dombrowskiey — miecznikowey Wołkowyskiey, za listem do mnie pisanym, na żałobę y inne potrzeby iegomości w Wilnie, na gospodzie mieszkaiącey, przez ręce iegomości pana Jana Władysława Hromykę—czesznika Oszmiańskiego y pana synowca mego Jana Pieślaka, złotych sześćdziesiąt, a samem dał złotych dwa na wyięcie tego dekretu y na inne wydatki kancelarskie, więcey dwudziestu złotych wydałem, tedy upraczam iegomości pana Jana Władysława Hromyki—czesnika Oszmiańskiego, osobliwego dobrodzieia swego y tego mieysca, aby z panem Janem Pieślakiem synowcem moim, podług danego mnie prawa wiecznego y kontraku, a odemnie iegomości panu Hromyce—czesznikowi Oszmiańskiemu y panu Janowi Pieślakowi, synowcowi memu, danego, we wszytkich punktach utwierdzam; z ieymością panią Dombrowską—miecznią Wołkowyską, iako successorką po małżonku iegomości wedlug upodobania swego kończyli. A za opiekunów y protektorów tego mieysca uniżenie upraszam iaśnie wielmożnych ichmć panów Michała Kazimierza Kotła—kasztelana Witebskiego, Krzysztofa Zienowicza—marszałka Oszmiańskiego, iegomości pana Stepana Kazimierza Sulistrow-

skiego—podsędka Oszmiańskiego, aby ichmość chcieli być dobrodzieiami y nie chcieli dać krzywdzić komu tego świętego mieysca, a iaśnie wielmożnych iegomości xiędza biskupa Wileńskiego, iako też iaśnie wielmożnego iegomości xiędza metropolity całey Rusi, dobrodzieiów moich, aby tę cerkiew moią własce swoiey mieć raczyli, uniżenie upraszam y po dokończeniu murów cerkwi y ołtarza wielkiego imć xiądz metropolita chciał sześciu czernców do tey cerkwi Boruńskiey naznaczyć y onych wprowadzić proszę, aby według funduszu y ten móy testament zostawuię, których niema nikomu oddawać, aż podczas pogrzebu moiego do ichmć panów opiekunów y pana synowca mego oddać proszę. A że mi nie przyszło w żadnym sądzie funduszu moiego przyznać, consideruiąc w tym odmianę y zawzięłości, ażebym miasto podziękowania na swoich dobrach nie szkodował y turbacyi nie poniosł, dla tegom to uczynił. Kończąc tedy ten móy ostatniey woli testament, żegnam syna mego miłego Jana Mikołaiewicza Pieślaka, na którego wszelkie błogosławieństwo wlewam, niech go Pan naywyszy w dobrym zdrowiu długoletnie chować raczy; żegnam panią bratową moią y synów iey panów Jana, Piotra, Alexandra, Bazylego, Jakuba Pieślaków, synowców moich miłych, niech ich pan Naywyższy w dobrym zdrowiu przy błogosławieństwie swoim świętym zachowa, a proszę onych, aby w miłości miedzy sobą, iako bracia, żyli, żadnych poswarków nie czynili, rodzicielkę swą w poszanowaniu mieli y ni w czym oną nie urazili, a ieśliby który iakowy był występny, nie chciał statkować, bez boiaźni Bożey y wstydu napomnienia ichmć panów opiekunów żyć, za dowodem od tey mey.... *)

*) Конца этого завѣщанія не оказалось.

1629 г.

Изъ связки № 4669, за 1269 г. Докум. № 1.

52. Жалоба старостъ Виленскаго Свято-Духовскаго монастыря отъ имени всѣхъ братчиковъ на Свято-Троицкихъ монаховъ по поводу вооруженнаго нашествія ихъ на Свято-Духовскій монастырь.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ двадцать девятого, мѣсеца Генваря седмого дня.

На врадѣ его королевской милости кгродскомъ воеводства Виленского, передо мною Ярославомъ Александромъ Шеметомъ, подвоеводимъ Виленскимъ, обтяжливе жаловали и оповѣдали въ Возѣ велебный его милость отецъ Іосифъ Бобровичъ, старшій и ректоръ монастыра церкви Святого Духа братства Виленского, его милость князь Янъ Окгинскій, державца Кормяловскій, а

его милость панъ Лаврентій Древинскій, чашникъ земли Волынское, старостове сегорочные помененого братства, сами отъ себе и именемъ всихъ ихъ милости князей, пановъ шляхты, рыцерства и людей посполитыхъ религіи старожитное кгреческое, духовныхъ и свѣтскихъ, на его милость ксендза Игнатія Дидриховича, старшого на тотъ часъ монастыра церкви святое Троицы Виленского и на помощниковъ его, ксендза Мартина Понятовскаго, ксендза Иларіона Ждановича и ксендза Якова Гришкевича, такъ же на слугъ и челядь ихъ, Яна Гребенку и Никифора Лапчинского, и на всихъ духовныхъ и свѣтскихъ, въ томъ монастыру святое Троицы мѣшкаючихъ, о томъ: што жъ въ року теперешнемъ тысеча шестьсотъ двадцать девятомъ, Генваря шестого дня, о годинѣ семой съ полудня, въ вечоръ, помененые законники зъ вышпомененими помочниками и челядію своею, приспособивши собѣ на помочь множство людей помочниковъ, имены и прозвиски собѣ знаемыми, здавна звыклое ненависти и непріязни своее противко монастыру Святого Духа братства Виленского законникомъ, въ нимъ мѣшкаючимъ и всимъ людемъ религіи старожитное кгреческое, духовнымъ и свѣтскимъ, при той церкви Святого Духа будучимъ, за волею, вѣдомостью и власнымъ посланьемъ и розсказаніемъ старшого самого ксендза Дидриховича, легце важачи, зверхность его королевской милости зневажаючи, не помнючи на срогость правную конституцій, сеймовъ вальныхъ, особливе утвержаючіе покой посполитый межи ими обѣма религіями, учиненые и вины въ нихъ описаные, чинечи бунты и незгоды, прагнучи розлянья крви межи людомъ посполитымъ въ мѣстѣ столечномъ Виленскимъ, а за тымъ и все мѣсто столечное въ небезпеченство приправуючи, нашодши мочно, гвалтомъ на помененый монастырь Святого Духа зъ рознымъ оружіемъ и стрѣльбою до бою належачими, ворота и форту того монастыра одъ брамы Острой, также окна съ тоежъ улицы и стѣны, хотечи до того монастыра добыти и въ нимъ людей будучихъ побити, подеспектовать и на смерть позабіять, посѣкли, пострѣляли, каменьями побили, попсовали и великіе шкоды починили; и не досыть еще на томъ маючи, его милости отца Андрея Можиловского, протопопы князства Слуцкого и Копыльского, въ томъ монастыру Святого Духа будучого на ганку, надъ воротами монастырскими стоячого, окрутне и бардзо шкодливе въ голову надъ окомъ правымъ камнемъ ударили. А не добывшись до монастыра Святого Духа и не учинивши водлугъ мысли своей досыть во всемъ предъсевзятью своимъ на тотъ часъ отходячи прочь, отповѣдь и похвалку учинили, обѣцуючи завжды кождого часу, на кождомъ мѣстцу людей вшелякого стану духовныхъ и свѣтскихъ религіи старожитное кгреческое деспектовать, бить, забіять и якъ найгорше прикрости и зневаги выражать. Въ чемъ въ семъ, о иле дознавши потомъ врыхле и скуткомъ отъ нихъ учиненые похвалки, маючи его милость отецъ старшій, также ихъ милость панове старостове братства церкви Святого Духа Виленского и весь народъ религіи старожитное кгреческое отъ помененого ксендза Дидриховича и всихъ законниковъ и свѣтскихъ людей, въ монастыру святое Троицы мѣшкаючихъ, въ великую и незносную кривду, а хотечи о то зъ ними правомъ чинить, просили, абы тая жалостная протестація ихъ до книгъ принята и записана была, которая есть записана. Якожъ генералове возные вое-

водства Виленского Янъ Дибеловскій и Гроностайскій, въ семъ же року 1629, мѣсеца Генваря 8 дня постановшисе очевисто въ семъ же року признали, и квитъ свой въ тѣ слова писаный. (*Слѣдуетъ посвидѣтельствованіе двухъ возныхъ по содержанію тожественное съ настоящею жалобою*).

1629 г.

Изъ связки № 4606, за 1629 г. Докум. № 2.

53. Жалоба архимандрита Виленскаго Свято-Троицкаго монастыря Рафаила Корсака на земянина Виленскаго пов. Николая Матушковскаго по поводу взятія имъ незаконной стацiи съ монастырскихъ имѣній—Медникъ и Староселья.

На врадѣ его королевское милости кгродскомъ Виленскомъ, передо мною Ярославомъ Александромъ Шеметомъ на Ельной, подвоеводимъ Виленскимъ, оповѣдалъ и жаловалъ въ Бозѣ велебный его милости отецъ Рафаель Корсакъ, архіепископъ Кгалицкій, архимандритъ и старшій закону светого Василья церкви религіи русское светое Троицы, тутъ въ мѣстѣ столечномъ Виленскомъ будучое, самъ отъ себе и именемъ всее брати своее, за даньемъ собѣ таковое справы оть подданыхъ, до божественное церкви светое Троицы належачихъ и прислухаючихъ, зъ села Медницкого и Свиранъ, на земенина господарского повѣту Виленского пана Миколая Мартиновича Матушковского, яко на самого принцыпала, збытки и своволенство, наѣзды чинячого, и помочниковъ его на своволный учинокъ непооднокротный, тежъ людей своволныхъ способленыхъ водлугъ непристойного способу приспособленыхъ, о томъ, ижъ въ року тепершнемъ тысеча шестьсотъ двадцать девятомъ, яко первей сего розными мѣсецами и днями наполнившисе великого своволенства, ничего не огледаючисе на срокгость правную, на своволныхъ описаную, великіе прикрости и шкоды въ добрахъ церковныхъ, лупезствомъ и драпеженьемъ, неналежне чинитъ и чинить не переставаетъ, якожъ и въ семъ року тысеча шестьсотъ двадцать девятомъ, мѣсеца Апрѣля двадцатого дня, неуставуючи предсевзятого своволного замыслу, учинившисе жолнеромъ, которымъ не есть, подъ претекстомъ жолнерскимъ, собравши людей люзныхъ своволныхъ, безъ службы бавячихсе, помочниковъ ему знаемыхъ, не малую громаду, до двора своего Побенинъ, лежачого въ повѣтѣ Виленскомъ, и съ того двора своего Побенинъ съ помочниками своими выѣхавши, пріѣхавши о колько десять человѣковъ конныхъ до села Медницкого, до светое Троицы религіи русское належачого, и фольварку при томъ селѣ будучого Бѣ-

лозоровищизны, безъ жадного листу приповѣдного, такъ отъ его королевское милости, яко и отъ его милости пана гетмана не маючи, безпечне, своволне на добра духовные наѣхавши, способомъ жолнерскимъ стацію срокго розказалъ давать. Убогіе подданые, видечи надъ собою срокгость зъ убозства своего, яко потребовалъ грощей готовыхъ, съ села своего Медницкого дали: тринадцать копъ грошей Литовскихъ, овса бочокъ чотыры по копъ двѣ, жита бочку одну, коштуе полчварты копы грошей, сѣна возовъ два; зъ фольварку Татарщины, до Медникъ належачого, возъ сѣна по копѣ грошей Литовскихъ, кунпи вепровыхъ чотыры по шести грошей, курей четверо по шести грошей Литовскихъ коштовало, солонины полти два по полторы копы коштовало; и облегши своволне обычаемъ жолнерскимъ, безъ листовъ триповѣдныхъ въ селѣ Медницкомъ, до светое Троицы належачомъ, роскоши самъ и помочники его заживали, казали собѣ до стайни въ ѣдѣнью и въ напояхъ давать и сами лежачи въ томъ селѣ Медницкомъ. Помененый панъ Матушковскій, зъ владзы своволное своее, своволныхъ помочниковъ своихъ послалъ моцью своею до села, тежъ належачого до церкви светое Троицы, названого Свиранъ, лежачого въ повѣтѣ Виленскомъ, въ томъ селѣ за посланьемъ отъ того пана Матушковского взяли способомъ жолнерскимъ стацiи тогожъ року шестьсотъ двадцать девятого, мѣсеца Апрѣля тринадцатого дня: овса бочку одну по двѣ копѣ грошей купили; кунпи шесть вепровыхъ, полть слонины коштовалъ копъ двѣ. То все тотъ Матушковскій съ помененыхъ селъ съ помочками своими побравши и иншіе многіе шкоды въ тыхъ селахъ починивши, и здобычъ узявши зъ погрозками, жебы вѣдомости о томъ выбиранью стацiи никому знать не давали. И будучи скрывжоными на убозствѣ своемъ, обнажоные тые подданые, утекши се до пановъ своихъ, ихъ милости отцовъ закону святого Василья церкви светое Троицы, за чимъ видечи великое безправье и своволенство въ Бозѣ велебный его милость отецъ Корсакъ именемъ всей братіи своее, абы таковое своволенство загамовано было о таковый збытокъ, наѣздъ на добра духовные и о шкоды починеные, черезъ пана Матушковского и помочниковъ его, ово все, до чого ихъ милостямъ право дорогу укажетъ, на сесь часъ далъ тое оповѣданье до книгъ кгродскихъ Виленскихъ записать, што есть записано. При которомъ оповѣданью ставши очевисто возный повѣту Виленского Юрій Кгрибовскій, въ семъ року и дню звышписаномъ квитъ свой ку записанью до книгъ кгродскихъ Виленскихъ признался. *(Слѣдуетъ посвидѣтельствованіе вознаго).*

1629 г.

Изъ связки № 4669, за 1629 г. Докум. № 7.

54. Жалоба архимандрита Кіевопечерскаго монастыря Петра Могилы на уполномоченнаго своего Вяжевича, который противъ воли архимандрита вступилъ въ разбирательство дѣла о покупкѣ печерскимъ монастыремъ имѣнія въ 18,000 злотыхъ на имя Мстиславскаго каштеляна Полубенскаго.

Року 1629, мѣсеца Іюля 9 дня.

На врадѣ его королевской милости гродскомъ Виленскомъ жаловалъ и оповѣдалъ законникъ монастыра Печерского Кіевского отецъ Іоакимъ Ерличъ, самъ отъ себе и именемъ въ Бозѣ велебного его милости отца Петра Могилы, архимандрита монастыра Печерского и всее капитулы Печерское Кіевское на пана Станислава Михала Вяжевича, умоцованого, о томъ, штожъ дей въ року теперешнемъ 1629-мъ, мѣсеца Іюля 7 дня, гды за позвомъ отъ его милости пана Константого Полубенского, каштеляна Мстиславского, по его милости отца архимандрита и всю капитулу Печерскую, менечи до запису его милости вынесеного, справа до розсудку правного у суду головного у Вильни приточила, тамъ же менованый панъ Вяжевичъ, маючи моцъ, отъ его милости отца архимандрита и всее капитулы, черезъ менованого отца Іоакима Ерлича только до обмовы въ той справѣ собѣ посланую, абы онъ въ самой речи до росправы не приступуючи только въ обмовѣ, же тая справа форумъ у суду головного мѣти не могла, сталъ, а большей въ жадную контроверсію не вдавалъ, а онъ панъ Вяжевичъ мимо то, знать будучи на змовѣ зъ стороною противною, его милостью панемъ Мстиславскимъ, неналежне въ речь самую въ той справѣ передъ судомъ головнымъ вдавши, на великую шкоду его милости отца архимандрита и всее капитулы Печерское, обороны тому термину служачіе упустилъ, за чимъ и судъ головный, за таковымъ его недбалымъ поступкомъ а упущеньемъ оборонъ въ речи самой, тую справу судилъ и водле застановенья листовного, въ которомъ у того суду трибунального форумъ не было и не описуе, межи отцемъ архимандритомъ и всею капитулою Печерскою, а его милостью панемъ Мстиславскимъ сталого, съ стороны купенья маетности на имя его милости пана Мстиславского за осмьнадцать тысечей золотыхъ отъ его милости взятую, барзо короткій часъ его милости отцу архимандриту и всей капитулѣ Печерской Кіевской зложилъ. О которое то упущенье оборонъ правныхъ, также и о змову хотечи зъ менованымъ панемъ Вяжевичомъ его милость отецъ архимандритъ и вся капитула Печерская правне чинить, просилъ, абы тое оповѣданье и жалоба отца Іоакима Ерлича до книгъ кгродскихъ Виленскихъ записана была. Што есть записано.

1630 г.

Изъ связки № 4657, за 1630 г. Докум. № 2.

55. Посвидѣтельствованіе возныхъ о протестаціи шляхты — братчиковъ Виленскаго Свято-Духовскаго братства, отстаивавшихъ свое старшинство предъ мѣщанами по дѣлу церковнаго и братскаго имущества.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ тридцатого, мѣсеца Генваря семнадцатого дня.

На врадѣ его королевское милости кгродскомъ воеводства Виленскогo, передо мною Ярославомъ Александромъ Шеметомъ, подвоеводимъ Виленскимъ, ставши очевисто енералове его королев. милости воеводства Виленского, Янъ Дзиблевскій и Янъ Кгроностайскій, подали ку вписанью до книгъ кгродскихъ Виленскихъ цедулу обмовы ихъ милости пановъ старостъ братства Виленского, отъ его королевское милости упривилееваного, подъ послушенствомъ отца патріархи Константинопольского при церкви светого Духа въ Вильнѣ будучого, зъ особъ духовныхъ и свѣтскихъ, пановъ шляхты, до того братства вписаныхъ, на ратушу Виленскомъ судови гайному Виленскому на таковой же цедулѣ съ подписомъ рукъ ихъ енераловъ поданую, напись свой и подпись рукъ своихъ на той цедулѣ написаный признали, которое обмовы цедула такъ се въ собѣ маетъ:

Miłościwy panie wóycie y panowie ławnicy miasta iego królewskiey mości Wilna! Doszło nas wiedzieć, że tu do sądu waszmościów oyciec nasz duchowny wielebny Jozeph Bobrzykowicz, starszy monastera naszego, także mieszczan miasta tego religiey starożytney greckiey, nie mało iest zapozwanych, a to dla zdania liczby z przychodów y rozchodów z dobr bractwa ś. Troyce, przy cerkwi ś. Ducha będącemu, należących, y iako by w ich szafunku, iako starszych rocznych rok po roku byłych, y ieszcze iako by bratstwo naszey nie miało competentiey do brania legaty y dobr stoiących, albo ruchomych w possessyi y w używaniu swym będących, i o to, iako by komu inemu, a nie bratstwu naszemu takowe prawa y wolność służyć miała. Co że iest zrazą i uymą, tak duchownych, iako y narodu naszego szlacheckiego praw, którzy tym bractwem maiąc swoich starszych z pośrodku siebie, a nie mieszczanie zawiaduiemy. Dobra, iakie-kolwiek są pod przysądem y ziemską zamkową iurisdictią trzymamy y z nich pożytki one na chwałę Bożą obracaiąc, bierzemy; tedy by o nie u tego sądu nie przyszło mówić ani sprawować, ale na walnym seymie przed iego królewskiey mości, któremu stanami seymowemi należy rozeznać komu: czyli unitom, czyli też starożytney religiey greckiey y pod posłuszeństwem patriarchi Konstantinopolskiego będącym, prawa takowe służą? Dopioro odniosszy decisią, a była by na stronę tych mieszczan, którzy się z actoratem iakimści swym odzywaią y ludzie poczciwe a spokoyne, dla swoich snać pry-

watnych pożytków niewinnie turbuią, niech by o possessyą takich dobr pożytki z nich brane, także o legata z nami czynili y rospirali, ale dokąd tego nie będzie y ta nie zaydzie, niedopuszczamy żadnych przewodów prawnych, tak, aby nam szlachcie, w starszeństwie przez mianowanie mieszczan za starsze bractwa tego, iakie się bezprawie działo, protestuiąc się y przeciwko tym, którzy się tu iako actorowie ożywaią y z niezamilczym na swym placu o takowe zniewagi y exacerbatie u nich się upomnieć, iakoż i sądowi waszmość godzi się w to weyrzeć, aby poniechawszy tych mieszczan pozwanych, którym my do starszeństwa y rządów bratskich żadney competentiey nigdy nie przyznawamy, ani pozwalamy, actorowie naganę, pozwani zaś od sprawy uwolnienie odnieśli. A maią li co do starszych tego bractwa, iako to iegomość pana Ławrentego, czasznika ziemie Wołynskiey, iegomość pana Jana Oginskiego—dzierżawcy Kormiałowskiego, starostów tegorocznych uprzywileiowanych, tam, gdzie się namieniło o kompetentii praw, prostym, a nie krzywym ciosem pozywali y rospierali, protestuiąc się y powtóre, gdzie by sąd waszmość na uymę praw naszych pozwanych respondować kazał. Co wszystko prosimy, aby przyięto y do xiąg zapisano było. У той цедулы написъ енераловъ и подписъ рукъ ихъ тыми словы: Roku tysiąc sześćset trzydziestego, miesiąca Januaria dwunastego dnia. Tę obmowę imieniem ichmość panów starostów tegorocznych cerkwi świętego Ducha: iegomość pan Ławryn Kaczanowski y pan Jan Tholokoński, a pan Józef Rzeszeciło przez nas ieneralów na ratuszu Wileńskim do sądu gaynego podali. Jan Dziblewski—ieneral, ręką swą; Jan Gronostayski—ieneral, ręką swą. Которой обмовы цедула (написъ енераловъ и подписъ рукъ за признаньемъ помененыхъ енераловъ) есть до книгъ вписана.

1635 г.

Изъ связки № 4569, за 1635 г. Докум. № 1.

56. Посвидѣтельствованіе вознаго о захватѣ Виленскимъ мѣщаниномъ Кочергой госпитальной земли русскаго госпиталя Св. Петра на Зарѣчьи.

Ja Jerzy Grzybowski, ieneral dworny iego królewskiey mości woiewodstwa Wileńskiego, zeznawam tym moim kwitem relacyinym, iż w roku teraznieyszym tysiąc sześćset trzydziestym piątym, miesiąca Julia iedynastego dnia, maiąc ia ieneral dwuch

zakonników ś. Bazylego zakonu cerkwi ś. Tróycy relii greckiey, tak też i od radziec miasta Wileńskiego, dozorców szpitalów wszytkich cerkiewnych dobr, a mianowicie pana Kaspera Łempartowicza y pana Stefana Lebiedzicza, a pana Jana Korzenkowskiego, iako dozorcy na tenczas szpitalia ś. Piotra ruskiego, s którymi za wzięciem y użyciem ich chodziliśmy ia ieneral y s stroną tą wysz mianowaną y sługami mieskimi do szpitaliu ś. Piotra cerkiewi, to iest, Symonem Michayłowiczem, a Danyelem Chrolem, na Zarecze. Tamże przyszedszy do szpitaliu iegomość oyciec Sylwester Kotłubay y panowie raycy—pan Kasper Liampartowicz, pan Stefan Lebiedziec y dozorca pan Jan Korzenkowski okazywali zaięty plac szpitalny, po prawey ręce tam idąc, to iest, od iegomości pana Mikołaia Rayskiego y zagrodzenie od ulicy s tego mieysca dawnego za most wyrzuciwszy, gdzie stał dom, izby postawił y iuż bliżey ku szpitaliowi świeżo za mostem zagrodził od ulicy, a ten plac do swoiego placu, iako mianuią y okazały, przypuścił. Za okazywaniem wyszmianowanych panów widziałem zaięto y zagrodzono, tak też tego placu mienili zaiętego połowicę y okazywali, iż mieszczanin tegoż miasta Wileńskiego Jan Koczarga postawił powieci, piekarnią y sklep na tym placu szpitalnym, gdzie też okazały y to mną ienerałem y stroną y sługami miesckimi za okazywaniem widziałem na tym placu szpitalnym postanowiono powiec y u koncu powiecy y piekarnią, stoy y sklep mianowany i murowany na tym placu; za okazywaniem widziałem y sklep zmurowany od piekarny tyłem od ulicy, aż do wrót wiezdnych dwornych, y mianowali powtóre, że to iest szpitalny plac. Y gdy oycowie y panowie raycy y dozorca tego szpitalu pan Jan Korzenkowski pytał Jana Koczargę mieszczanina: «dla iakich przyczyn zaiął, a dochodu do szpitaliu nie daiesz?» Ale on ten pomieniony Jan Koczarga powiedział: «iż ten plac ia mam od trzydziestu lat y daley, nie taię tego przed waszmościami, żeby nie był ten plac szpitalny, ale ia s tego placu daię dochód do szpitaliu ś. Piotra ruskiego na każdy rok». Co ichmość oycowie y wyszmianowani panowie raycy oświadczyli mną ienerałem y stroną przy mnie byłą. Jakoż ia, za oświadczeniem, com widział y słyszał, doniosłem do xiąg grodzkich Wileńskich, pod moią pieczęcią y podpisem ręki mey y pod pieczęciami strony przy mnie byłey.

1635 г.

Изъ связки № 4569, за 1635 г. Докум. № 2.

57. Жалоба старшаго монаха Виленскаго Свято-Духовскаго монастыря на Брестскую воеводичовую Тышкевичевую, по поводу отнятія ею отъ Ольдовской церкви земли, завѣщанной бывшимъ ея мужемъ Александромъ Тризною, Лидскимъ подкоморіемъ.

Жаловалъ и оповѣдалъ въ Бозѣ велебный его милость отецъ Митрофанъ Дементіевъ, старшій законникъ монастыра братства Виленского, при церкви светого Духа у Вильни будучого, самъ отъ себе и именемъ всихъ законниковъ помененого монастыра братского Виленского, на ее милость пани Кристыну Давидовну Швейковскую, бывшую пани Александровую Тризниную—подкомориную Лидскую, а теперь ее милость пани Антониную Яновую Тышковичовую—воеводичовую Брестскую, такимъ способомъ: ижъ што годное памети небощикъ въ Бозѣ зошлый, помененый бывшый мажлонокъ ее милости панъ подкоморій Лидскій, ей малжонцѣ, зъ доброе воли и зъ добрымъ розмысломъ и власное побожности своее хрстіянское, зходячи смертью зъ сего свѣта, певные добра и сумы пеняжные, на хвалу Божую за отпущенье грѣховъ своихъ, на маетностяхъ своихъ ойчистыхъ, на церковь въ маетности своей Ольдовѣ, въ повѣтѣ Лидскомъ лежачой, при которой церкви тѣло небощика его подкоморого и родичовъ ихъ милости пановъ Тризновъ лежатъ, остатнее воли своее тестаментомъ своимъ, водлугъ права посполитого справленымъ, на вси потомные часы въ розныхъ мѣстцахъ и порозну на певныхъ маетностяхъ и добрахъ своихъ лекговати и записати рачилъ, такимъ способомъ и на такихъ мѣстцахъ, и до своихъ ойчистыхъ, абы уставичне, покуля сего свѣта ставати будетъ, за душу его въ той церкви хвала Божія, порадкомъ христіянскимъ старожитное русское, не въ уніи будучое, въ которой вѣрѣ помененый его милость панъ подкоморій Лидскій ажъ до смерти своее статечне и хвалебне животъ свой провадилъ и вышпомененымъ тестаментомъ своимъ по смерти своей помененой пани малжонцѣ своей заказати рачилъ,—на продъ: съ полетку кгрунту дворного Ольдовского, при той церкви будучого, вымѣривши три моркги на поселенье монастыра при той церкви, въ моць, въ держанье спокойное, вѣчистое уживанье завела и поступила имъ пречонымъ законникомъ церкви Виленское свето-Духское, которымъ тую церковь тежъ на вси потомные часы въ дозоръ и опеку подано и жебы въ ней уставичная хвала Божая одправовала, ховаючи, водлугъ преможенья колько быти можетъ, чернцовъ законниковъ злетилъ и тымъ тестаментомъ своимъ варовалъ. И тымъ тестаментомъ на туюжъ церковь записалъ и лекговалъ пляцъ и дворъ въ мѣстѣ его королевское милости

Новогородскомъ, на улицѣ Ковенской стоячій, до того тымъ же тестаментомъ своимъ лекговалъ и вѣчне записалъ. То такъ дей помененая пани малжонка небощиковская, пани Кристина Швейковская, зъ позосталыхъ добръ маетностей своихъ лежачихъ и рухомыхъ, и зъ сумъ всякихъ, ей милости отъ небощика пана подкоморого записаныхъ, по животѣ ее, то есть, кгды будетъ смертью зъ сего свѣта зходити, зоставила и отдати злетила зо вшелякихъ позосталыхъ добръ и маетностей и зъ сумъ собѣ записаныхъ на туюжъ церковь Ольдовскую имъ законникомъ Виленскимъ церкви братства свето-Духского Виленского, а покуля сама жива будетъ, абы кождый годъ одъ той сумы двохъ тысечей золотыхъ, въ день святого Мартина свята римского, по двухъ сотъ золотыхъ польскихъ въ монастыръ ихъ законниковъ при церкви Виленской, у Вильни, на потребы тое церкви Ольдовское отдаваны были. До того, по животѣ тоежъ пани малжонки своее, тымъ же тестаментомъ своимъ помененый его милость панъ подкоморій Лидскій надалъ и записалъ въ спокойное уживанье фольварокъ свой, до того имѣнья Ольдова зо всими принадлеживостями зъ давна належачими, названый Августыновщизну, въ томъ же повѣтѣ Лидскимъ лежачій, такимъ способомъ, ижъ если бы была воля брата его милости рожоного, его милости пана Адама Тризны, яко власного дѣдича тое маетности Ольдова, або потомковъ его милости, по смерти ее милости бывшое пани подкомориное Лидское, малжонки небощиковское, тотъ фольварокъ до вечистой владзы и уживанья своего обняти, теды впередъ маетъ быти имъ законникомъ оддано и заплачоно три тысечи золотыхъ польскихъ, а безъ отданья тыхъ трехъ тысечей золотыхъ польскихъ помененые законники, экзекуторове и дозорцы той церкви Ольдовское того фольварку никому уступовати не повинны, яко широце и меновите вси пункта и варунки въ томъ тестаментѣ его милости пана подкоморого описуютъ и выражаютъ. Якожъ водлугъ того тестаменту небощиковского по смерти пана подкоморого Лидского, домъ тотъ зъ пляцомъ въ мѣстѣ Новогородскомъ, помененый, его милости отецъ Митрофанъ, и помененые законники церкви Виленское свето-Духское до владзы и посесіи своей взели. А потомъ помененая бывшая пани подкомориная Лидская, теперешняя ее милость пани воеводичовая Берестейская, водлугъ тогожъ тестаменту кгрунту голого, безъ засѣву всякого, при той церкви моркговъ три вымѣривши, до владзы и посесіи тымъ же законникомъ до церкви Ольдовское до вѣчистого уживанья ихъ подала и поступила. А далѣй, ни въ чемъ тому тестаменту его милости пана подкоморого Лидского, пана малжонка своего, досыть не чинитъ и остатнюю волю въ томъ пана малжонка своего о тотъ тестаментъ значне и явне нарушаетъ, кгдыжъ водлугъ того тестаменту небощиковского отъ помененыхъ записаныхъ на тую церковь Ольдовскую двухъ тысечей золотыхъ польскихъ въ року прошломъ тысеча шестьсотъ тридцать четвертомъ, въ день святого Мартина свята римского, на мѣстцу описаномъ, на потребу церковную двухъ сотъ золотыхъ польскихъ зъ помененое маетности Ольдовское не отдала и не заплатила. До того, яко не давно они черницы Виленскіе свято-Дускіе взели тую вѣдомость, же двѣ маетности отъ небощика пана малжонка своего маючи записаные и лекгованые, одну помененую маетность Ольдово, въ повѣтѣ Лидскомъ, а другую маетность Дедиловичи, у воеводствѣ Минскомъ лежачіе, его

милости пану Адаму Тризнѣ и паней малжонцѣ его милости, ей милости пани Гальшцѣ Друцкой Горской, правомъ своимъ взявши отъ ихъ милостей сорокъ тысечей золотыхъ польскихъ, до вѣчной владзы и спокойного держенья подала и поступила, а сама се зо всихъ сумъ своихъ на тыхъ маетностяхъ, собѣ записаныхъ и зъ доживотного своего уживанья оныхъ маетностей вѣчными тежъ часы, записами своими у суду головного трибунального въ року тысеча шестьсотъ тридцать четвертого, мѣсеца Мая девятого дня, очевисто зрекла и оные маетности его милости пану Адаму Тризнѣ и паней малжонцѣ его милости, безъ вшелякихъ речей рухомыхъ, въ тыхъ маетностяхъ будучихъ, въ року теперешнемъ тысеча шестьсотъ тридцать пятомъ, мѣсеца Февраля двадцать осьмого дня, яко се поменило, въ спокойное, вѣчистое уживанье ихъ милостямъ заведши, съ тыми всими сумами за тые маетности и за доживотное свое и зъ сумами иншими и зо всими речами рухомыми тыхъ маетностей, въ одлеглые и розные мѣсца выѣхавши, тыхъ сумъ вышпомененыхъ и лекгованыхъ на помененой церкви Ольдовской, жебы тая церковь помененая Ольдовская въ одправованью уставичное хвалы Божое за душу небощиковскую не валковала и помененые черницы, законники Виленскіе свето-Дускіе, тыхъ сумъ пети тысечей золотыхъ, въ пришлый часъ, любо то по животѣ ее милости теперешнее пани Тышкевичовое, воеводичовое Брестское, въ заплаченью оное у кого ее потомъ упомнити и хто ..... платити, также хто што рочьнюю ординарію до живота ее милости, суму помененую двѣстѣ золотыхъ польскихъ, имъ на потребу той церкви Ольдовское лекговати и платити будетъ, ніякимъ намнѣйшимъ правомъ и намнѣйшого .... письма не варовала и такъ въ забытью, яко бы и запаметанью въ самой той речи съ стороны хвалы Божое, впередъ въ томъ тестаментѣ варованую, ку кривдѣ Божой и той церкви и помененыхъ законникомъ зоставивши, въ инныхъ водлугъ того тестаменту небощиковского досыть не учинила и уистити не хочетъ. О што все, яко се вышпоменило, хотечи оные черницы монастыра Виленского свето-Духского, яко экзекутурове и опекунове церкви Ольдоское, съ помененою ее милостью бывшою пани подкомориною Лидскою, теперешнею пани Тышкевичовою, воеводичовою Берестейскою, правне чинити, дали сее оповѣданье свое до книгъ кгродскихъ Виленскихъ записать.

1637 г.

Изъ связки № 4706, за 1642—1637 г. Докум. № 3.

58. Жалоба намѣстника Виленскаго Свято-Духовскаго монастыря Самуила Шитика Залѣскаго на игумена Кронскаго монастыря Зеневича по поводу самовольной продажи послѣднимъ монастырскаго имѣнія Стравеникъ.

На врадѣ его королевское милости кгродскомъ воеводства Виленского, передо мною Андреемъ Прецлавскимъ, хоружимъ Слонимскимъ, подвоеводимъ Виленскимъ, жаловалъ и оповѣдалъ въ Бозѣ велебный его милость отецъ Самуилъ Шитикъ-Залѣскій, старшій Виленскій, намѣстникъ метрополіи Кіевской въ великомъ князствѣ Литовскомъ, за даньемъ собѣ справы всего конвенту монастыра Кронского и за взятьемъ вѣдомости съ положоного позву отъ его милости пани Реины Соколинской, судиной земской Троцкой, на монастырѣ Кронскомъ, на въ Бозѣ велебного отца Митрофана Зеневича, игумена Кронского, о то: ижъ што по зойстью зъ сего свѣта смертью вельможного его милости пана Богдана Огинского, подкоморого Троцкого, ея милость пани Реина Воловичовна, подкоморина Троцкая, взглядомъ посполъ зъ малжонкомъ своимъ внесеныхъ пети тысечехъ золотыхъ на село, названное Мустеняны, въ Троцкомъ воеводствѣ лежачое, на монастырь Кронскій маетности своей Кроняхъ, въ повѣтѣ Ковенскомъ лежачей, лекгованыхъ, тое село увольняючи и тую пять тысечей золотыхъ съ того села зносечи, а тымъ большое добродѣйство тому монастыру Кронскому освѣтчаючи, имѣнье Стравеники, въ Троцкомъ воеводствѣ лежачое, у пана Яна Баки и малжонки его за семь тысечей золотыхъ польскихъ купивши, на монастырь Кронскій фундовала и листъ записъ свой фундацыйный у суду головного признала, съ певнымъ однакъ на сторону ей милости варункомъ. Которое тое фундаціи того имѣнья Стравеникъ онъ игуменъ будучи держачимъ и теперь посполъ зо всимъ конвентомъ, то пакъ въ року теперешнемъ тысеча шестьсотъ тридцать семомъ, Марца пятого дня, съ положоного позву и за даньемъ справы всихъ отцовъ монастыра Кронского въ Бозѣ велебный отецъ Самуель Шитикъ-Залѣскій, намѣстникъ метрополіи Кіевской, взялъ вѣдомость, ижъ помененый отецъ Зеневичъ—игуменъ Кронскій, гды зъ воли, вѣдомости и позволенья, такъ его самого, яко и всего конвенту, тое имѣнье Стравеники ей милости пани судиной земской Троцкой на вѣчность, ку шкодѣ того монастыра, снать продалъ и листомъ своимъ интерцизыйнымъ зъ ей милостью тое продажи заварлъ. О што хотечи, такъ зъ нимъ игуменомъ у суду належного, яко и съ тымъ, до кого право дорогу укажетъ, правомъ чинить, далъ сюю жалобу свою до книгъ записати. Што есть записано.

1637 г.

Изъ связки № 58, за 1637 г. Докум. № 4.

59. Протестація Виленскихъ Свято-Троицкихъ монаховъ противъ монаховъ Свято-Духовскаго монастыря по дѣлу о безпорядкахъ, произведенныхъ сими послѣдними.

Року тысеча шестьсотъ тридцать семого, Апрѣля десятого дня.

На врадѣ его королевское милости кгродскомъ воеводства Виленского, передо мною Андреемъ Прецлавскимъ, хоружимъ Слонимскимъ, подвоеводимъ Виленскимъ, оповѣдалъ и обтяжливе жаловалъ въ Бозѣ велебный его милость отецъ Алексіушъ Дубовичъ, преложоный старшій кляштору церкви светое Троицы конвенту Виленского, самъ отъ себе и именемъ всихъ законниковъ и братьи помененого конвенту, на отца Самуеля Шитика, который менуетсе быти намѣстникомъ старшимъ схизматицкимъ монастыра братства Виленского церкви светого Духа и на черницовъ тогожъ монастыра Виленского церкви светого Духа, на отца Жолендзя и на отца Василья Діонисего Барлама, и на всихъ черницовъ помененой церкви свето-Духское въ непослушенствѣ будучихъ, также и на помочниковъ ихъ мѣщанъ Виленскихъ, меновите: на Богдана Лункевича, Захаріяпа Шитиковича, Балабана Амбарника, Кипріяна Чапника, Себестіяна Чапника, и иншихъ многихъ людей своволныхъ помочниковъ ихъ, имены и назвиськами имъ добре вѣдомыхъ и знаемыхъ, за даньемъ собѣ справы одъ отца Сельвестра Котлубая, намѣстника своего помененого монастыра светое Троицы, въ кривдѣ хлопятъ, спѣваковъ своихъ церковныхъ, на име Стефана Мартиновича и Стефана Дылеевского, о томъ, ижъ помененый отецъ Шитикъ, за спольною, одностайною радою и намовою спольне всихъ черницовъ свето-Духскихъ и за намовою спольною особъ свѣцкихъ, мѣщанъ Виленскихъ, братства светого Духа, одъ давныхъ часовъ, розныхъ мѣсецовъ и дней, прагнучихъ розлеванья крви христіянское, одповѣди, похвалки на здоровье ихъ милости чинечи и перехваляючи, бунты розные чинили, якожъ и въ семъ року теперешнемъ тысеча шестьсотъ тридцать семомъ, мѣсеца Апрѣля пятого дня, въ небытности на тотъ часъ самого его милости отца Алексіуша Дубовича, помененый отецъ Шитикъ и вси черницы помененого монастыра, выконываючи и досыть чинечи злому предсевзятью своему, не малую громаду людей своволныхъ, приспособивши хлопца кляшторного, на име Стефана Мартиновича, кромъ данья жадное причины, моцно-кгвалтомъ, *въ самомъ кляшторъ взяли и до себе**) до монастыра отпровадить казали, гдѣ пополнивши таковый збытокъ, отецъ Жолендзь и отецъ Бар-

*) Слова, напечатанныя курсивомъ, прибавлены позднѣйшею рукою.

ламъ..... вышейписаного нашодши моцно-кгвалтомъ на монасырь церкви светой Троицы, зъ якимсь Криволапкою и зъ множствомъ людей своволныхъ, учинивши черезъ того Лапку крикъ и плачъ, другого хлопца спѣвака, на име Стефана Дылеевского, казавши лапать, за нимъ уганяли и бить, забить хотѣли, который, видечи тумультъ, до кляштору уходить почалъ. А онъ отецъ Жолендзь и отецъ Барламъ съ тымъ Криволапкою и зъ розными помочниками своими, имъ добре вѣдомыми и знаемыми, зъ властного росказанья его отца Шитика и всихъ чернцовъ схизматицкихъ, зъ тумультомъ уганяли за тымъ Дылеевскимъ, ажъ до брамы самого кляштору церкви светое Троицы и конечно замысливши, кгвалтомъ на кляшторъ находить хотѣли. За тымъ жалобливые ихъ милость отцове, видечи таковый кгвалтъ и тумультъ, а до того обавяючисе, абы забойства не пополнили, браму замкнуть казали. Нижли помененые особы, схизматицы, по кильки разы до монастыра добывалисе и, не могучи добыть, отповѣди и похвалки на здоровье ихъ милости жалобливыхъ учинили и словы вшетечными, Богу и людемъ утстивымъ брыдкими, лъжили, лаяли, соромотили. Якожъ и теперь того злого предсевзятья своего не переставаючи, отповѣди и похвалки, сами черезъ себе и черезъ розныхъ особъ, людей своволныхъ, чинятъ. Которые таковые кгвалты и бунты помененый отецъ Шитикъ и всѣ чернцы свето-Духскіе пополнивши и хотечисе съ того злого учинку выслизнуть, субтельне, фортельне протестацію свою, снать за уданьемъ якимсь и порадою злыхъ людей, якую протестацію рѣчь небылую до книгъ врадовыхъ здѣшнихъ Виленскихъ на ихъ милости жалобливыхъ, якобы о якіесь кгвалты и тумульты чиненые, донесли. На которые вси пункта, въ процесѣ ихъ схизматиковъ описаные, хотечи жалобливые невинность свою оказати и о тые кгвалты и тумульты зъ вышпоменеными особами и до кого-бы одно на потомъ право дорогу указало, правне чинить, дали тую жалобу свою до книгъ кгродскихъ Виленскихъ записати. Што есть записано.

1637 г.

Изъ связки № 4625, за 1637 г. Докум. № 3.

60. Посвидѣтельствованіе возного объ истязаніяхъ, причиненныхъ православному Виленскому мѣщанину Павлу Семеновичу Виленскими Свято-Троицкими монахами.

Возный Лютостанскій доноситъ, что по требованію митрополичьяго намѣстника Самуила Шитика-Залѣсскаго онъ ходилъ въ Свято-Троицкій монастырь, гдѣ видѣлъ закованнаго въ колодки скорняка Павла Семеновича. На вопросъ его: за что онъ посаженъ? Семеновичъ отвѣчалъ, что его насильственнымъ образомъ захватили Свято-Троицкіе монахи во время погребальнаго шествія. При этомъ допросѣ Троицкіе чернецы сказали: *„пусть знаютъ схизматическіе попы, что мы ударимъ въ колоколъ и сразу вывернемъ ихъ съ корнемъ.“*

Ja Marcin Lutostański, ienerał iego królewskiey mości woiewodstwa Wileńskiego, zeznawam tym moim relacyinym kwitem, iż roku teraznieyszego tysiąc sześćset trzydziestego siódmego, miesiąca Aprila piątego dnia, maiąc ia przy sobie stronę dwóch szlachciców—pana Jana Korybskiego a pana Stanisława Bilczewskiego, z którą to stroną szlachtą, za użyciem w Bodze wielebnego iegomość oyca Samuela Szycika-Zaleskiego, namiestnika metropolity Kiiewskiego w wielkim xięstwie Litewskim, starszego manastyra brackiego Wileńskiego przy cerkwi świętego Ducha, chodziłem przy słudze iegomości panu Janie Spiaholskim do manastyra Troyce świętey cerkwi, na Ostrey ulicy leżącey, gdzie przyszedszy na cmentarz, widziałem podle dzwonicy usadzonego y kłodką za szyię zamkniionego Pawła Siemienowicza, kusznierza, przy bytności wielu ludzi y czernców Troieckich, mianowicie: oyca Jeliseia Zachiewicza, zakrystyana, oyca Tarasia Narbutowicza y inszych oyców zakonników y świeckich ludzi. Tamże gdym w niego pytał: za co by go wsadzono? tedy, mi na to powiedział, że niewinnie, bez wszelkiey przyczyny, idącego ulicą dnia dzisieyszego mimo mur tegomanastyra panieńskiego, za processyą pogrzebową do cerkwi swiętego Ducha, tam że wypadszy, znać z woli y wskazania samego starszego oyca Dubowicza, diak z niektóremi oycami Troyce świętey y inszemi pomocnikami z wielką gromadą pospólstwa, z processyi pogrzebowey porwawszy mnie, pięściami w szyię bili, mordowali, y tu mię gwałtem zaprowadziwszy do kunicy wsadzili, grożąc biciem postronkami, każąc mi się przyznawać, żem gwałt uczynił y zakazuiąc mi do cerkwi świętego Ducha chodzić. Po którey mowie, zaraz tam że będąc zwysz pomienieni oycowie, poczeli z furyą mówić przy mnie ienerale: niech ci popi schismatycy wiedzą, że y samym to im niezadługo będzie: skoro w dzwon uderzymy, wnet że ich ze wszytkim z gruntu wywrócimy. Co wszytko mną ienerałem ten sługa iegomości oświadczył. A potym ia ienerał, zostawiwszy pomienionego

Pawła Siemenowicza w kunicy, sam precz odszedłem. Za tem tegoż dnia, w godzin kilka, ten pomieniony Simienowicz z kunicy wypuszczony, przyszedszy do manastyra cerkwi świętego Ducha powiedział, że go postronkami Fiedor Brasławicz diak z niektóremi oycami Troyce świętey i inszemi pomocnikami bito, mordowano y do cerkwi świętego Ducha chodzić zakazywano. Jakoż dnia wyżey mianowanego, za okazywaniem tego Siemionowicza, widziałem grzebiet y wszytko ciało sienie zbito, krwią ściekłe; które to zbicie mienił sobie być stałe postronkami od pomienionego diaka y niektórych oyców Troyce świętey. I na to ia ieneral, com widziałem y słyszał, dałem ten móy quit pod pieczęcią y s podpisem ręki mey y pod pieczęciami strony szlachty.

1637 г.

Изъ связки № 4625, за 1637 г. Докум. № 1.

61. Жалоба духовенства Виленской Свято-Духовской церкви отъ имени всѣхъ братчиковъ на настоятеля Троицкаго монастыря по поводу его нападенія на православное погребальное шествіе и истязанія Виленскаго скорняка Павла Семеновича.

На врадѣ его королевское милости кгродскомъ воеводства Виленского, передо мною Андреемъ Прецлавскимъ, хоружимъ Слонимскимъ, подвоеводимъ Виленскимъ, оповѣдалъ и жаловалъ въ Бозѣ велебный его милость отецъ Самуель Шитикъ-Залѣскій, намѣстникъ митрополіи Кіевской великого князства Литовского, старшій монастыра братского Виленского, самъ отъ себе и именемъ ихъ милости пановъ старостовъ, и всего братства духовныхъ и свѣтскихъ особъ, на его милость отца Алексѣя Дубовича, яко старшого монастыра Виленского церкви светое Троицы, и иншихъ отцовъ законниковъ того монастыра, также и на особы свѣтскіе, имъ добре знаемые, а особливе на нѣякогось Федора Браславича дьяка и его помочниковъ, о томъ, ижъ въ року теперешнемъ тысеча шестьсотъ тридцать семомъ, мѣсеца Апрѣля пятого дня, о годинѣ третей, въ недѣлю, съ полудня, подчасъ процесіи погребовой, кгды отцове и братія монастыра светого Духа за тѣломъ человѣка умерлого, зъ рынку, улицою Великою шли и, приходячи властне предъ монастырь церкви Троицы светое, тамъ же того дня звышписаного законницы нѣкоторіи зъ поменѣнымъ Федоромъ Браславичомъ дьякомъ и другими помочниками, зъ воли, вѣдомости и росказанья отца Дубовича, не помнечи на строгость права посполитого и боязнь Божую, нѣтъ вѣдома зъ якихъ причинъ, взрушаючи покой посполитый а побужаючи сами властне людъ

посполитый до розлеванья крви и до нарушенья покою посполитого причину даючи, выпадши зъ монастыра зъ немалою громадою поспольства людей и помочниковъ, имъ лѣпѣй вѣдомыхъ и знаемыхъ, власне подъ часъ процесіи погребовой, замѣшанье межи людомъ посполитымъ чинечи, чоловѣка собѣ ни въ чомъ невинного, на име Павла Семеновича кушнера, спокойне на процесіи идучого, безъ данья жадное причины, моцно-кгвалтомъ порвавши, въ шію пястью били, мордовали и до монастыра Троицы светое запровадивши до куницы всадили, и замѣшанье межи людомъ посполитымъ учинили, и ударенъемъ на кгвалтъ въ звонъ и выкорененьемъ зъ кгрунту ихъ самыхъ и монастыра ихъ грозили, а помененого Павла Семеновича черезъ годинъ килька у себе въ вензеньи маючи, пострончками били, мордовали, росказуючи ему, абы онъ признавалъ, же кгвалтъ учинилъ, а до церкви святого Духа абы не ходилъ. О што хотечи правне чинить, просили, абы тая протестація до книгъ кгродскихъ Виленскихъ принята и записана была.

1637 г.

Изъ связки № 4706, за 1642—1637 г. Докум. № 1.

62. Жалоба настоятеля Свято-Духовскаго монастыря на неоселаго человѣка Томашевскаго по поводу его вооруженнаго нашествія на монастырь.

На врадѣ его королевской милости кгродскомъ воеводства Виленского, передо мною Андреемъ Прецлавскимъ, хоружимъ Слонимскимъ, подвоеводимъ Виленскимъ, оповѣдалъ и жаловалъ велебный въ Бозѣ отецъ Никодимъ Жолондзь, намѣстникъ братства церкви сошествія святого Духа, не въ уніи будучого монастыра Виленского, самъ отъ себе и именемъ въ Бозѣ велебного его милости отца Самуеля Шитика-Залѣского, старшого Виленского, намѣстника метрополіи Кіевской великого князства Литовского, такъ тежъ и именемъ всего братства Духовного и свѣцкого стану, за даньемъ собѣ справы отцовъ законниковъ, въ томъ монастырѣ найдуючихсе, меновите: отца Θеодорита Лукашевича—дьякона, отца Исаи Зміевского, отца Гедеона Торчевского фортіяна и иншихъ отцовъ законниковъ, на нѣякого Стефана Томашевского, человѣка снать люзнаго, осѣлости немаючого, о томъ: ижъ въ року теперешнемъ тысеча шестьсотъ тридцать семомъ, мѣсеца Марца осьмого дня, по выстью помененого отца Жолондзя по нѣкоторыхъ потребахъ о справахъ церковныхъ до мѣста Виленского, тамже, подъ небытность помененого отца Жоолндзя въ томъ монастырѣ, онъ Томашевскій, взявши передъ себе злый умыслъ, запомневши боязни Божое и срокгости права посполитого, на зрушителевъ покою и кгвалтовниковъ до-

мовъ Божіихъ и кляшторовъ описаного, приспособивши собѣ тежъ снать людей люзныхъ помочниковъ, имены и прозвисками ему лѣпѣй вѣдомыхъ и знаемыхъ, а пріѣхавши громадно съ челедью и помочниками своими, поставивши подле воротъ монастырскихъ на улицы Острой въ мѣстѣ Виленскомъ сани и кони, сего року тысеча шестьсотъ тридцать семого, мѣсеца Марца осьмого дня, надъ вечоръ, о годинѣ пятой съ полудня, самъ особою своею зъ слугами и помочниками своими на цмынтаръ впадши, на церковь съ пистолетовъ стрѣляти почалъ, а потомъ, приходши до форты монастырской, въ звонокъ звонилъ; и кгды отецъ Гедеонъ Торчевскій фортіянъ фортку зъ другими отцами отчинилъ, тамже помененый Томашевскій словы уцыпливыми лжилъ, соромотилъ, до шабли се порывалъ; а потомъ маючи рушницу приготованую, самъ тотъ Томашевскій зъ рушницы ..... мѣрилъ и стрѣлити хотѣлъ, якожъ съ паневки выпалилъ, (але милостію) Божою не выстрѣлилъ, а по таковомъ кгвалтѣ и збытку отповѣдь и полвалку на всихъ ..... отцовъ, мовечи, ижъ шаблю свою въ крови вашой топити буду, учинивши, самъ заразомъ съ помочниками и слугами своими, всѣвши въ сани, прочь зъ мѣста поѣхалъ. Который таковый кгвалтъ помененые отцове сусѣдомъ околичнымъ оповѣдали и оказали; о который таковый кгвалтъ хотечи помененые отцове того братства также о одповѣдь и похвалку правомъ чинить, дали сюю жалобу до книгъ записать. Што есть записано. *(Слѣдуетъ посвидѣтельствованіе вознаго).*

1663 г.

Изъ связки № 4582, за 1663 г. Докум. № 4.

63. Протестъ Евейскаго игумена Савича и братчиковъ Виленскаго Свято-Духовскаго братства противъ Виленскаго войта и обѣихъ лавицъ Виленскаго магистрата по поводу попиранія правъ, дарованныхъ королевскими привилегіями лавицѣ православныхъ.

Евейскій игуменъ Пахомій Савичъ отъ имени Свято-Духовскаго братства жалуется на Виленскій магистратъ по поводу незаконныхъ выборовъ на мѣсто лавниковъ лицъ уніятскаго и лютеранскаго вѣроисповѣданія въ ущербъ православнымъ. Жалоба эта возникла по случаю устраненія отъ выбора православнаго мѣщанина Шитика, котораго дѣдъ былъ бургомистромъ, отецъ—радцою и самъ онъ имѣлъ неоспоримыя права и по происхожденію и по ординаціи утвержденной королями, на основаніи которой магистратъ долженъ былъ состоять изъ двухъ лавицъ—римско-католической и православной. При этомъ игуменъ указываетъ на неправильное толкованіе этой ординаціи въ пользу уніятовъ и реформатовъ, которые появились недавно и права которыхъ еще не вошли въ законную сферу.

Wielebny oyciec Pachomius Sawicz, ihumen Jeweyski, a na tenczas namiesnik Wileński, z wielkim a nieznosnym żalem, (imienem) wszytkich braci cerkewney, tak duchownych,

iako y świeckich person, pod tytułem bractwa ś. Troyce nazwanego, a przy cerkwi ś. Ducha w Wilnie będącego, donosił y solenniter się protestował na iegomości pana Stephana Karola Bylińskiego, sekretarza iego królewskiey mości, woyta Wileńskiego, także na ichmość panów burmistrzów, radziec, ławników, także pisarzów obiey ławice, y y wszystek in genere et specie magistrat Wileński: iż ichmość lubo tego dobrze wiadomi są, iako dawnemi przywileiami, ordinatiami, reskryptami królów ichmość, panów naszych miłościwych, a osobliwie ordinatią świętobliwym wyrokiem ś. pamięci króla Zygmunta pierwszego, pod rokiem tysiąc pięćset trzydziestym szóstym, dnia dziesiątego miesiąca Septembra, w Wilnie confirmowaną, aby iako dwiema zakonom, to iest, religiey Rzymskiey y Graeckiey nadane iest prawo magdeburskie, tak aby z tychże dwóch zakonów religiey Rzymskiey y purae Greckiey per medium osoby godne do magistratu ad gerenda in eo officio obierani byli, warowano iest, y od czasu zaczęcia takowey ordinatiey y wyrokiem pańskim ztwierdzoney, per continentem usum ex magna serie annorum, iako osoby religiey Rzymskiey, tak y u starożytney dziedziczney reliey Graeckiey perseverantes, cieszyli się tym porządkiem gdy onych do magistratu bez braku przyimowano; teraz, nie wiedzieć, z iakich miar tenże szlachetny magistrat Wileński, obrawszy wolnemi y zgodnemi głosy na sessyey swey, niedawno na electiey panów ławników złożoney, szlachetnego pana Stephana Szycika, patryciusza Wileńskiego, człowieka omni exceptione maiorem, ale też y z przodków swoich, (którzy w magistracie, iako to rodzic-radzieckie, dziad—burmistrowskie zasiadali subselia) dobrze zasłużonego do ławice Graeckiey promowowali, y gdy na tenże urząd ławniczy z inszemi kandidatami do przysięgi accedere miał, onemu zatrzymać się kazali, póki by suam avitam religionem Graecam non ejuraret. Co że się stało nie tylko z wielką obelgą y dishonorem iego, ale też przez to cardines, prawa, wolności narodu y religiey Ruskiey, ab antiquo pactami przywileiami utwierdzone y przez nayiaśnieyszych królów panów naszych y teraznieyszego szczęśliwie panuiącego poprzysiężnego, poruszone są, gdy ichmość panowie unitowie, których ieszcze to prawo.... y ordinatia ś. pamięci króla Zygmunta pierwszego, iako w wielkim xięstwie Litewskim noviter ziawionych, nie zastało, nienależnie sami tylko sobie przywłaszczaią a narodowi ruskiemu mere zakonowi Graeckiemu, któremu własnie nadane iest, wydzieraią, pozwalaiąc raczey y de facto przyimuiąc, (na co pomienione bractwo nie raz ingemiscere musi in gremium magistratus, contra mentem teyże pomienioney starożytney ordinatiey brać y przyimować ludzy religiey Ewangelickiey y Awszpurskiey) y na to nie poglądaiąc, że wszystkie prawa dawne, miastu Wileńskiemu y zakonom, tak Rzymskiemu, iako Graeckiemu nadane, tych czasów byli, kiedy Ruś disunita vigebat, a nie tych, kiedy nastąpiła unita y z nią zaszli do xięstwa Litewskiego insze obce religie. Przeto iako solenniter imieniem wszystkiego pomienionego bractwa o takowe preiudicium y naruszenie praw y ordinatii, ludziom religiey Graeckiey narodu ruskiego służących, pomieniony wielebny oyciec namiesnik Wileński protestował się slownie, tak teraz na pismie tąż protestatią obszerniey podaie, całe y zdrowe prawo przeciwko temuż szlachetnemu magistratowi wszystkiemu in genere et specie, zachowuiąc, która aby przyięta była do xiąg grodzkich Wileńskich, uniżenie uprasza.

1665 г.

Изъ связки № 65, за 1665 г. Докум. № 5.

64. Жалоба игумена Кейданскаго монастыря Ѳеофана Геліяшевича на земянина Яна Белунскаго о захватѣ имъ монастырской поземельной собственности.

Игуменъ Кейданскаго монастыря Ѳеофилъ Геліашевичъ жалуется на Яна Бѣлунскаго, что онъ вопреки завѣщанію брата своего Іеронима не отдалъ монастырю 200 злотыхъ и отнялъ деревню Гедройцы, бывшую въ заставномъ владѣніи у монастыря впредь до уплаты завѣщанной суммы.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ шестьдесятъ пятого, мѣсеца Октября пятого дня.

На врадѣ Господарскомъ кгродскомъ Виленскомъ, передо мною Яномъ Окгинскимъ—маршалкомъ Волковыскимъ, подвоеводимъ Виленскимъ, żałował y solenniter protestował wielebny w Bodze oyciec Theophan Heliaszewicz—ihumen monastera Kieydańskiego, imieniem w Bodze wielebnego oyca Daniela Dorofiewicza—starszego monastera bratckiego Wileńskiego, przy cerkwi świętego Ducha będącego, pod którego władzą y przełożeństwem pomieniony Kieydański monaster zostaie, także imieniem wszytkich braci Wileńskiego monasteru, zakonników zakonu świętego Bazylego, na ziemianina iego królewskiey mości woiewodztwa Wileńskiego iegomości pana Jana Biłuńskiego y panią małżonkę iegomości, ieymość panią Anastazyią Kowerziankę Janową Biłuńską, o to y takowym sposobem: iż co w roku przeszłym tysiąc sześćset pięćdziesiąt ósmym, miesiąca Junii szóstego dnia, godney pamięci zeszły iegomość pan Heronim Biłuński, zchodząc z tego świata, ostatniey woli swoiey dyspozycyi na cerkiew pod tytułem Przemienienia Pańskiego y Wniebowzięcia przenayświętszey panny Bogarodzicy, w mieście Kieydańskim będącey, na pomnożenie chwały Bożey y na to, aby za duszę iego maiestat Boski ustawicznie błagano, summę pewną, to iest dwieście złotych polskich legował, y te złotych dwieście na maiętność swoię, nazwaną Gedroycie, w woiewodztwie Wileńskim leżącą, to iest, na część w tey maiętności Giedroyciach sobie z rodzonym swoim zeszłym iegomcią panem Stanisławem Biłuńskim y z iegomcią panem Janem Biłuńskim, także rodzonym, należącą, wniosszy tą summę przez należytych swoich successorów, którym ta część pomieniona należy, bez wszelkiego omieszkania y trudności przerzeczonemu konwentowi Kieydańskiemu oddać y zapłacić naznaczył, a za nieoddaniem tey legaciey, tą część swoią maiętności Giedroyć, w dzierzenie y possessyą wielebnemu oycu Theophanu Heliaszewiczowi y następcom onego do oddania tych dwuch set złotych polskich obiąć y dzierzeć, ostatniey woli swoiey dyspozytią, disponował; gdzie iegomość pan Jan Biłuński, mimo takową nieboszczyka zeszłego iegomości pana Heronima Biłuńskiego rodzonego swego dispozytią, mało

dbaiąc na prawa pospolite y na boiaźń Bożą, także straszny sąd onego, którym w teyże dyspozytiey swoiey zeszły iegomość pan Hieronim Biłuński obowiązał się, nie oglądaiąc się na summy dwuchset złotych polskich od nieboszczyka, na ubłaganie za duszę iego maiestatu Bożego legowaney y ostatnią dyspozytią onego oddać nakazaney, za nie poiednokrotnym upominaniem się wielebnego oyca ihumena Kieydańskiego nie oddawszy, ale y wioski, to iest, Romance y Sobolance z poddanemi y wszystkiemi do nich przynależnościami, na część nieboszczykowską od pomienioney maiętności Giedroyć należące, nienależnie, gwałtownie do dzierżenia swego zabrał, y od czasu niemałego one w dzierżeniu swoim maiąc, pożytki wszelkie z nich wybieraiąc y one na swóy pożytek obracaiąc, żałobliwemu wielmożnemu oycu ihumienowi tak pomienioney summy, to iest, dwuchset złotych polskich oddać, iako y tych wiosek, testamentem legowanych, do dzierżenia puścić nie chciał y niechce. W czym wielebny Theophan Heliaszewicz— ihumien Kieydański, będąc ukrzywdzony, a chcąc z iegomość panem Janem Biłuńskim y z panią małżonką ieymością tak o nieoddanie tych dwuchset złotych polskich, iako y o nieustąpienie tych wiosek Romanców y Sobolanców, y niepoddanie żałobliwemu według zeszłego dyspozytiey do possessyiey, prawem czynić, dał te swoie opowiadanie y żałobę do xiąg grodzkich Wileńskich zapisać. Што есть записано.

1665 г.

Подлинный отдѣльный документъ, хранящійся въ центральномъ архивѣ подъ № 205.

65. Разрѣшеніе архіепископа Коленды Виленскому мѣщанину Кондратовичу построить на землѣ церкви св. Георгія домъ, съ условіемъ не продавать его католическому духовенству и шляхтѣ.

Кгабріель Коленда, зъ ласки Божой и столицы Апостольской припосланный архіепископъ Полоцкій, Витебскій, Мстиславскій епископъ, Березвецкій, Лещинскій, Супрасльскій архимандритъ, администраторъ митрополіи Кіевской.

Ознаймуемъ симъ листомъ нашимъ кождому, кому бы о томъ вѣдати належало, ижъ што зъ допущенья Божого на великое князство Литовское вѣроломного непріятеля Москвитина великая руина въ мѣстѣ столечномъ Виленскомъ презъ тогожъ непріятеля стала, презъ которую руину не мало домовъ на пляцахъ церковныхъ пломенемъ пошло; межи которыми домъ Даніеля Шевца, на полъ-пляцу церкви светого Георгія будучій, згорѣлъ и никотораго жадного будынку не зостало. О которое полъ-пляцу просилъ насъ мѣщанинъ мѣста Виленского панъ Адамъ Кондрато-

вичъ, будучи найблизшимъ до того пляцу, поневажъ передъ тымъ тесть оного держалъ, абыхмо ему на томъ плацу будовать позволили. Мы теды архіепископъ, бачечи быть прозьбу его слушную, съ повинности нашой пастырской стараючисе, абы кгрунты церковные въ пустѣ не ваковали, позволиломъ на томъ полъ-пляцу славетному пану Адамови Кондратовичови, мѣщанинови мѣста Виленского, малжонцѣ его паней Парасковіи Даніеловнѣ, яко воля ихъ, будовать, а збудовавши, вольно имъ тое будованье свое кому иншому продать, даровать, замѣнить, заставить, на церковь записать и ку якому найлѣпшому пожиткови своему, водлугъ воли и уподобанья своего, обернуть,—варуючи еднакъ то, ижъ того дому имъ самымъ, потомкомъ и сукцессоромъ ихъ, не вольно на костелъ римскій, либо иншого набоженьства якого записывать, ани шляхтѣ продавать. А если бы се мимо сее нашее право того важили, такіе ихъ записи жадного валеру мѣти не могутъ, але и увесь домъ тратить маютъ. Такъ тежъ абы они сами, помененые особы, потомкове и сукцессорове ихъ того дому безъ вѣдомости нашое, уряду нашого духовного, жаднымъ правомъ, никому заводить и презъ урядъ свѣцкій въ интромисію подавать и на урядѣ свѣцкомъ признавать, подъ утраченьемъ того дому и права не важилисе. Которого-то полъ-пляцу лежитъ однымъ бокомъ одъ пляцу Андрея Шевца, другимъ бокомъ одъ пляцу Симона Слиского рѣзника, тыломъ до межи Апанаса Соленика, чоломъ до церкви святого Георгія. Теды они, помененые особы, Адамъ Кондратовичъ, малжонка его и потомкове ихъ, циншъ рочный по золотомъ одномъ въ кождый рокъ на початку року, то есть, на светого Георгія водлугъ старого календара тому, хто на тотъ часъ одъ насъ будетъ установленникомъ, того року и дня непохибяючи, подъ совитостями оддавати маютъ. На што для лѣпшое вѣры, при подписи руки нашое, печать приложить казали есьмо къ тому нашому листу. Писанъ у Вильни, року тысеча шестьсотъ шестдесятъ пятого, мѣсеца Мая деветнадцатого дня. Кгабріель Коленда—архіепископъ.

1666 г.

Изъ связки № 4577, за 1670—1671 г. Докум. № 8.

66. Письменное условіе между Виленскимъ Пречистенскимъ протопопомъ Рожичемъ и ксендзомъ костела св. Іоанна Ковальскимъ, на владѣніе церковной землей и каменнымъ домомъ бывшей церкви св. Іоанна.

Протопопъ Пречистенской церкви о. Рожичъ, въ качествѣ управляющаго всѣми церковными имѣніями въ г. Вильнѣ, заключаетъ условія съ ксендзомъ Ковальскимъ на владѣніе каменнымъ домомъ, стоящимъ на церковной землѣ св. Ивана, на слѣдующихъ условіяхъ: Ксендзъ Ковальскій выстроилъ на церковной землѣ каменный домъ съ обязательствомъ уплачивать чиншъ по 3 злота ежегодно; въ свою очередь и о. Рожичъ опасаясь, чтобы и на будущее время церковной землей не завладѣли схизматики, какъ это было во время нашествія *Москалей*, соглашается уступить на вѣчныя времена церковную землю въ арендное пользованіе ксендзу за 7 злотыхъ въ годъ

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ семьдесятъ первого, мѣсеца Іюля осьмого дня.

На врадѣ господарскомъ кгродскомъ Виленскомъ, передо мною Петромъ Рудоминою Дусяцкимъ, старостою Стародубовскимъ, подвоеводимъ Виленскимъ, постановилисе очевисто въ Возѣ велебный его милость ксендзъ Томашъ Ковальскій, викарій костела святого Яна, въ Вильнѣ будучого, покладалъ и до актъ книгъ кродскихъ Виленскихъ подалъ листъ добровольный, постановленый записъ въ Возѣ велебного его милости ксендза Романа Рожица—протопопа Виленского, собѣ служачій и належачій, на речь въ немъ нижей помененую, просечи, абы тотъ листъ былъ до книгъ кгродскихъ Виленскихъ принятъ, актикованъ и уписанъ, который, уписуючи до книги, слово до слова такъ се въ собѣ маетъ:

Ja Roman Rożyć, protopopa Wileński, czynię wiadomo tym moim listem, komuby o tym wiedzieć należało, iż maiąc ia dobra y grunta wszytkich cerkwi w Wilnie będących od iaśniewielmożnego w Bogu przewielebnego imci xiędza Gabryela Kolendy, metropolity Kiiowskiego, pana pasterza moiego, sobie poruczone, zawiodłem plac, na gruncie cerkiewnym świętego Jana, na którym przed tym Matyasz Kantor zborowy mieszkał, w Bogu wielebnemu iegomości xiędzu Tomaszowi Kowalskiemu, wikaremu świętoJańskiemu Wileńskiemu, który, po ustąpieniu nieprzyiaciela Moskwicina, iuż obiąwszy tę ruinę, imć xiądz Kowalski kamienicę sobie na fundamentach cerkiewnych świętoJańskich restaurował, s którego placu od lat kilku dziesiąt, dla zwierzchności y panowania herezyi, żadnego czynszu cerkwi Bożey nie dochodziło; lecz ia teraz, zabiegaiąc temu, aby znowu grunta cerkiewne, według starodawnych zwyczaiów zostawali, y daley restaurować imci xiędzu Kowalskiemu tę kamienicę w tym placu pozwoliwszy, takowem uczynił z imci xiędzem Kowalskim

postanowienie: iż imć xiądz Kowalski y gospodarz na ten czas w tey kamienicy będący, sławetwy pan Jan Zeyfer y małżonka iego pani Maryna Woropaiowna czynsz z tego placu doroczny temu, kto na ten czas od w Bogu przewielebnego imci xiędza metropolity Kiiowskiego dla odbierania czynszów ustanowiony będzie, po złotych trzy polskich na świętego Piotra y Pawła, według starego kalendarza, niczym tego terminu nie pochibiaiąc, płacić y oddawać powinni będą. Iakoż iegomość xiądz Kowalski za rok teraznieyszy tysiąc sześćset sześćdziesiąt szósty mnie protopopu w oddaniu czynszu dosyć uczynił; a pierwsza zapłata tego czynszu ma się zacząć w roku, da pan Bóg przyszłym, tysiąc sześćset sześćdziesiąt ósmym na świętego Piotra takoż święto ruskie, y tak rok po roku takowy czynsz płacąc, wolno będzie imci xiędzu Kowalskiemu tę kamienicę przedać, zastawić, darować y na cerkiew legować y ku iakiemu naylepszemu pożytkowi swemu obrócić, gdzie każdy od imci dzierżący tey kamienicy, żadney ni od kogo nie maiąc przeszkody, takowy że czynsz płacąc, spokoynie dzierżeć maią; a ia sam y każdy po mnie następuiący successor, ieśliby iakową kto miał w dzierżeniu imci xiędzu Kowalskiemu y każdemu od imci dzierżącemu przeszkodę czynić y o ten plac turbować, tedy powinniśmo u każdego sądu y prawa zastępować y ewinkować. I na tom ia protopopa Wileński do wzięcia zupełnego prawa od iaśnie wielmożnego imci xiędza metropolity, pana y pasterza mego, dałem na ten czas ten móy list s podpisem ręki mey y pieczęcią mą. У того листу подпись руки его милости ксендза протопопа Виленского тыми словы: Roman Rożyć—prezbiter uniiacki, protopopa Wileński, ręką. Который тотъ листъ за поданьемъ до актъ черезъ особу верхупомененую есть до книгъ кгродскихъ Виленскихъ актикованъ, принятъ и уписанъ.

1668 г.

Изъ связки № 4605, за 1590—1668 г. Докум. № I.

67. Упоминальный листъ короля Яна Казиміра Виленскому магистрату, по жалобѣ митрополита Коленды о томъ, чтобы онъ дѣйствовалъ въ видахъ распространенія уніи и искорененія православія.

По жалобѣ митрополита Коленды на Виленскій магистратъ, что онъ притѣсняетъ унитовъ во время выборовъ на цеховыя мѣста, король предписываетъ магистрату воздержаться отъ такого образа дѣйствій, такъ какъ король лично желаетъ больше искоренять схизму, нежели преслѣдовать унію.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ шестьдесятъ восьмого, мѣсеца Сентября дванадцатого дня.

На врадѣ господарскомъ сурокгаторскомъ Виленскомъ, передо мною Криштофомъ Комонякою, подстолимъ Мозырскимъ, дво-

ряниномъ его королевской милости, сурокгаторомъ Виленскимъ, отъ ясневельможного его милости пана Еронима Кришпина Киршенштейна, подскарбего великого и писара земского великого князства Литовского, постановленымъ, постановившисе очевисто велебный его милость ксендзъ Іозафатъ Климовичъ, викарій съ конвенту отцевъ чернцовъ при церкви светое Троицы въ мѣстѣ Виленскомъ будучимъ, покладалъ и до актъ книгъ сурокгаторскихъ Виленскихъ подалъ листъ его королевской милости упоминальный въ справѣ въ Бозѣ превелебного его милости ксендза Кгабріеля Коленды, митрополиты всея Руси, уніи святой, до всего шляхетного магистрату мѣста столечного Виленского выданый, на речь въ немъ нижейпомененую, просечи, абы тотъ листъ его королевской милости упоминальный до книгъ актикованъ и уписанъ былъ, который, уписуючи у книги, слово до слова такъ се въ собѣ маетъ:

Jan Kazimierz, z Bożey łaski król polski etc. Urodzonemu wóytowi, szlachetnym burmistrzom, raycom, ławnikom y wszytkiemu magistratowi miasta naszego stołecznego Wilna, wiernie nam miłym, łaskę naszą królewską. Urodzeni szlachetni wiernie nam mili! Doniosł nam przewielebny w Bogu xiądz Gabryel Kolęda, wszytkiey Rusi metropolita, na wierność waszą quaerimonię, iż w. w. nie podług wyraznego prawa y przysięgi wóytowskiey, na wielkierzu wykonaney, sprawuiąc się, na prawo ławicy ruskiey, quondam od nayiaśnieyszych antecessorów naszych nadane, następuiecie w magistracie, nie według ordinatiey rzymskiey, iako też y ritus graecki reliey świętey będącym opisaney, zasiedacie y inne różne praeiudicia czynicie przeciw, z okazyi w. w. jura unitom sacro-sancte nadane, convolvuntur. Zaczym my, z wierzchności maiestatu naszego, życząc bardziey wykorzenienia schyzmy, a niżeli umnieyszenia religii greckiey, w iedności świętey z kościołem świętym będącey, y oraz przymnożenia oney y rozszerzenia chwały Bożey im daley, tym więcey staraiąc się, do w. w. ten list nasz upominalny daiemy, chcąc mieć y rozkazuiąc, abyście w. w. niwczym prawa ritus graeci, unitom ab antiquitus nadane, derogare y onych convellere nie ważyli się, ale raczey ku nim iako naylepiey się zachowali, w magistracie podług prawa przysięgi swey y ordinatiey z dawna opisaney, sine exclusione rayców unitów, którzy ad sessionem de iure et antiqua consvetudine co rok spectant zasiadali. Inaczey w. w. sub paenis, ex arbitrio nostro irremissibiliter supra convulsores iurium irrogandis, nie uczynicie. Dan w Warszawie, dwudziestego dziewiątego, miesiąca Augusta, roku Pańskiego tysiąc sześćset sześćdziesiąt ósmego, panowania królewstw naszych polskiego y szwedzkiego dwudziestego pierwszego roku. У того листу упоминального при печати большой великого князства Литовского подписъ руки найяснѣйшого короля его милости, пана нашого милостивого, тыми словы: Jan Kazimierz król, и другій подписъ въ тые слова: Cypryan, Paweł Brostowski, referendarz y pisarz w. x. Lit. Который тотъ листъ его королевской милости упоминальный, за подань емъ черезъ особу верху мененую до актъ, есть до книгъ сурокгаторскихъ Виленскихъ актикованъ и уписанъ.

1668 г.

Изъ связки № 55, за 1631—1668 г. Докум. № 1.

68. Жалоба митрополита Коленды на Виленскій магистратъ по поводу притѣсненія Виленскихъ мѣщанъ, находящихся подъ юрисдикой митрополита.

Митрополитъ приноситъ жалобу на магистратъ по причинѣ взиманія съ его мѣщанъ поворотнаго, подымнаго и квартирной повинности, и вторженія въ его митрополичью юрисдику, не смотря на подтвердительную привилегію царствующаго короля, дарующую ему независимость отъ управленія магистрата.

Jaśnie wielmożny, w Bodze przewielebny, imć xiądz Gabryel Kolęda, archiepiskop y metropolita wszystkiey Rusi, opowiada y żałuie na szlachetny magistrat Wileński, wprzódy na imci pana Pawła Bohima—wóyta, a przytym na ichmościów panów burmistrzów, rayców miasta Wileńskiego, gdzie iaśnie wielmożny imć xiądz metropolit, za daniem sobie sprawy y takowey wiadomości od wielebnego oyca Romana Rożyca, protopopy Wileńskiego, żałuie na wszystkich pomienionych osób o to y takowym sposobem, iż pomienione osoby wszyscy, z sobą spólnie y zgodnie idąc na zmowie, na wielką krzywdę y szkodę chwały Bożey y w imie pożytków przychodzących cerkiewnych, a na zniszczenie y wielkie skrzywdzenie ubogich mieszczan, do iuryzdyki metropolii Wileńskiey należących, różne y nieznosne krzywdy, szkody, ciężary, składanki wielkie każąc dawać sobie. Ku temu nie wiedzieć iakowe powrotne wymyśliwszy, konieczno przymuszaią, grożąc różnymi pogrożkami y grabieżami, obiecuiąc grabić y do więzienia, ktoby nie chciał oddać, takowych gwałtownie brać y sądzić, y podymne do siebie każą oddawać. To wszytko czyniąc niesłusznie na wielką oppresią iaśniewielmożnego imci xiędza metropolity, iż imci na ten czas tu w tych kraiach nie masz; tedy pomienione osoby, z umysłu to czyniąc y nic niedbaiąc na prawa y przywileia nayiaśnieyszych królów ichmościom antecessorom iaśniewielmożnym y w panu Bogu zeszłym ichmość oycom metropolitom nadanych, a potym niedawno y samemu żałuiącemu ichmość xiędzu metropolicie od nayiaśnieyszego bywszego króla także przed abdikatią te wszytkie prawa y przywileia są potwierdzone y listem upominalnym pomienione osoby, szlachetny ichmość pp. magistrat iest urzędownie y prawnie obwieszczony, aby po tym liście upominalnym w iuryzdice imci xiędza metropolity żadnego bezprawia nie czynili, w sądy y rządy żadne nie wstępowali, podatków niiakowych nie wkładali y gospod na stanowiska nie rozdawali, postrzegaiąc na się pen prawnych, w tym liście upomi-

nalnym założonych, o czym wszytkim sama rzecz dostatecznie iest opisana y dołożona. Na to wszytko ichmość pomienione osoby nic niedbaiąc, iuż po abdykatii króla imci lekce sobie poważaiąc, to wszytko teraz podczas iuż zaczętych sądów kapturowych tu w Wilnie popełniaiąc, obces pod takowymi sądy zamyslu gospody popisawszy, na regestrze swym imci panu podstarościemu Wileńskiemu podali ku rozdawaniu onych ichmość panom sędziom kapturowym, nieochraniaiąc kamienic, na które są przywileie od króla iegomości nadane. To wszytko iako się wyszepomieniło ichmość pomienione osoby czynią na wielką oppresyą y nieznosne szkody iaśniewielmożnego y żałuiącego imci xiędza metropolity, o zniszczenie y wielkie uciążenie ubogich mieszczan cerkiewnych. O co wszytko, iako się w tym processie wyraziło, żałuiący imci xiądz metropolita s pomienionymi osobami u wszelakiego sądu prawnie czynić, pen w liście upominalnym, konstitutiach opisanych, dochodzić y szkod swych rekwirować chcąc, takowe opowiedzenie y żałobę swą podał ku zapisaniu do xiąg grodzkich Wileńskich.

1671 г.

Изъ связки № 10, за 1670—1671 г. Докум. № 7.

69. Жалоба митрополита Коленды на маршалка Лидскаго Раецкаго по дѣлу разоренія старыхъ церковныхъ стѣнъ, въ которыхъ помѣщался старый Виленскій сборъ, возлѣ костела Бернардиновъ и св. Михала и засыпки мусоромъ и навозомъ церковнаго плаца.

Митрополитъ Коленда жалуется на Лидскаго маршалка и другихъ *предикантовъ стараго Сбора* по слѣдующему поводу: въ 1671-мъ году по жалобѣ митрополита на Виленскій магистратъ въ захватѣ митрополичьей юрисдики были назначены королемъ комиссары для разсмотрѣнія этого дѣла; они на мѣстѣ изслѣдовали спорныя мѣста по документамъ и присудили ихъ за митрополитомъ; но прежде, чѣмъ было получено королевское подтвержденіе этого постановленія, Лидскій маршалокъ съ другими предикантами стараго Сбора приказалъ ломать старыя стѣны, стоявшія на церковной землѣ и перевозить матеріалъ ихъ къ себѣ, всѣмъ жильцамъ отказать въ помѣщеніи, чѣмъ причинилъ убытки и оскорбленіе митрополиту. При этой жалобѣ находится и посвидѣтельствованіе вознаго.

Jaśnie wielmożny w Bogu przewielebny iegomość xiądz Gabryel Kolenda, arcybiskup, metropolita wszytkiey Rusi, solenną manifestatię zanosi na wielmożnego iegomość pana Theophila Dunina z Raice Raieckiego, marszałka Lidskiego, y pomocników iegomości seniorów y predicantów zboru tuteyszego Wileńskiego—o to y takowym spo-

sobem: Gdy w roku teraznieyszym tysiąc sześćset siedemdziesiąt pierwszym, tu w Wilnie, w mieście iego królewskiey mości, odprawowała się commisia przez iaśniewielmożnych ichmościów panów kommisarzów od iego królewskiey mości, pana naszego miłościwego, naznaczonych w sprawie żałuiącego aktora, iegomości xiędza metropolity z szlachetnym magistratem Wileńskim o iuryzdykę metropolitańską Wileńską, podług dekretu iego królewskiey mości relacyinego z oczewistey kontrowersyi w Warszawie stałego, tamże sub actum commissionis, gdy iaśnie wielmożni ichmość panowie commisarze obwodzili granice podług realnych dokumentów przez iegomości xiędza metropolitę produkowanych y też granice dostatecznie oglądali y obiachali, a potym iegomość xiędzu metropolicie przysądzili; tedy, pewnego dnia y roku tego, w kontrowersyi y dekrecie ichmościów wyrażonego, przy bytności samego iegomości pana marszałka Lidzkiego, podana obmowa od zborowych Wileńskich na piśmie strony zboru starego, zamurowanego tu w mieście Wileńskim, na pewnym mieyscu, pod kościołami y klasztorami oyców Bernardynów y panien zakonnych ś. Michała stoiącego, podług którey obmowy podaney ichmość panowie kommisarze, nie przysądzaiąc na ten czas tego mieysca zborowego, na cerkiewnym gruncie locowanego, in foro fori salwę zostawili. A iegomość pan marszałek Lidzki, z predykantami y seniorami zborowemi w iedney radzie y namowie zostaiąc, a nie czekaiąc rozprawy za dworem w tym roku wyszpisanym, miesiąca Junii dnia pierwszego, aż do dnia piątego Junii, rozkazał w pomienionym zborze starym własne mury cerkiewne tłuc y cegły na gromady tamże składać, a potym te cegły wozić y na swóy pożytek obracać. Gdzie iegomość xiądz metropolita to widząc, używszy ienerała iego królewskiey mości woiewodztwa Wileńskiego, pana Marcina Gadomskiego, posyłał do tegoż zboru starego, pytaiąc się tych chłopów, co cegłe wozili: ktoby onym to kazał stante lite attentować? Tedy przed pomienionym ienerałem to powiedzieli: że z rozkazania własnego wielmożnego iegomości pana marszałka Lidzkiego biorą y wiozą tam, gdzie onym rozkazano zwozić. A mało na tym maiąc, po zagraniczeniu przez ichmościów panów kommisarzów, iegomość pan marszałek Lidzki, rozkazawszy wyprzątywać w kamienicy zborowey z piwnic y sklepów, gnoie y ziemie z umysłu na własny grunt cerkiewny, gdzie ludzie domy swoie pobudowane maią, y sami w nich mieszkaią; tedy gnoie y ziemie gwałtownie y bezprawnie rozkazał iegomość robotnikom swym z tamtąd wywożąc z umysłu zasypować y wyrzucać, żeby konieczno te domy pozasypować y w niczem obrócili, a na samych mieszkaiących w tych domach różne odpowiedzi y pochwałki czynić każą y konieczno przez dni dwa z ich domów własnych ustępować rozkazuie, grożąc w ostatku okaleczeniem y zabiciem. Wszytko to czyniąc na wielką uymę chwały Bożey a na obelgę y nieznosną krzywdę y szkodę iegomości xiędza metropolity, które oglądanie tego wszytkiego relacyey ieneralskiey dostateczniey będzie opisano. Na to wszytko, iako się w tym processie wyraziło, iegomość xiądz metropolita do iegomości pana marszałka Lidzkiego y pomocników ichmościów, sobie samemu y następcom swoim wolne y całe prawo zachowuiąc, takowe opowiadanie y żałobę swą podał ku zapisaniu do xiąg. Przy którym opowiadaniu stanąwszy oczewisto ienerał iego królewskiey mości woiewodztwa Wileńskiego, niżey na podpisie wyrażony, kwit swóy relaciyny przyznał: Ja Marcin Gadom-

ski, ieneral woiewodztwa Wileńskiego, zeznawam tym moim kwitem, iż w roku teraznieyszym tysiąc sześćset siedmdziesiąt pierwszym, miesiąca Junii piątego dnia, przy stronie dwóch szlachciców, panach Janie y Pawle Zahorskich, tu w mieście iego królewskiey mości stołecznym Wileńskim, byłem użyty y wezwany od iaśniewielmożnego, w Bodze przewielebnego iegomości xiędza Kolendy, arcybiskupa, metropolity wszytkiey Rusi, do pałaców iegomości, przy katedralney cerkwi ś. Przeczystey, w uniey świętey ostaiącey, stoiącego; tam że tego roku y dnia wyszpisanego, za posłaniem iegomości, z tą stroną szlachtą chodziłem do zboru starego, stoiącego wedle kościołów y klasztorów oyców Bernadynów y panien zakonnych ś. Michała, gdzie, za przyściem moim ieneralskim, nalazłem wozów z końmi nakładziono na wozy cegły nie mało y wywożących z tego zboru starego; pytałem onych: ktoby te cegły kazał rozbierać y dokąd wozić? Odpowiedzieli ci furmani, że wielmożny iegomość pan Raiecki, marszałek Lidzki, z predykantami zborowymi, rozkazał rozbierać y nam te cegły wozić do siebie. Po którym wysłuchaniu tey powieści, ia ieneral chodziłem daley na grunty cerkiewne, gdzie ludzie mieszkaią; tam, za okazaniem przez sługę cerkiewnego Grehorego Arciemowicza, gdzie widziałem koło domu hayduka Jana Lachowskiego ziemi y rożnego gruzu gromady wielkie nasypane, niemal równo z dachami; mienił ten hayduk y powiadał, że z własnego rozkazania samego iegomości pana marszałka Lidzkiego to czyniono, y różne odpowiedzi y pochwałki na zdrowie tych, co mieszkaią tam na gruncie cerkiewnym, czynią y czynić nie przestaią, grożąc biciem y zabiciem, o czym dostatecznie y w processie żałoby iest dołożono. I na tom ia ieneral, com słyszał y widział, to spisawszy w ten móy relacyiny kwit, z moią pieczęcią y podpisem ręki mey własney, także pod pieczęćmi y strony szlachty, przy tym processie z moiem oczewistem przyznaniem daię ku zapisaniu do xiąg. У того реляційного квиту при печати подпись руки енерала тыми словы: Marcin Gadomski, ieneral iego królewskiey mości woiewodztwa Wileńskiego, m. pr. Который тотъ квитъ реляційный при процессѣ есть до книгъ кгродскихъ Виленскихъ записанъ.

1682 г.

Изъ связки № 4650, за 1605—1682 г. Докум. № 3.

70. Жалоба номината Бѣлорусскаго епископства Тризны и всего Виленскаго Св.-Духовскаго братства на Гуторовича о томъ, что онъ задержалъ у себя многіе важные братскіе документы.

Номинатъ Бѣлорусскаго епископства Тризна жалуется на земянина Гуторовича, повѣреннаго по дѣламъ покойнаго епископа Ѳеодосія Васильевича, имѣвшаго у себя на храненіи документы Свято-Духовскаго братства, что этотъ Гуторовичъ задержалъ у себя разные братскіе документы, въ томъ числѣ и трибунальные декреты на имѣнія, завѣщанныя братству Молдавской господариней Маріей Янушевой Радивиловой и др., безъ которыхъ братство не можетъ быть введено во владѣніе оными.

Opowiadał y protestował się wysoce w Bogu przewielebny imci oyciec Klemens Tryzna — episkopii Białoruskiey nominat, starszy monasteru Wileńskiego przy cerkwi brackiey świętego Ducha, swoim y wszytkich w Bodze wielebnych oyców zakonników, tudzież ich mość panów bractwa świeckich, szlacheckiey y mieyskiey konditiy, do wspomnionego bractwa Wileńskiego cerkwi świętego Ducha należących imieniem, na imci pana Andrzeia Hutorowicza o to, iż obżałowany imci pan Hutorowicz iescze tak za żywota zeszłego w Bogu przewielebnego imci oyca Theodozego Wasilewicza — episkopa Białoruskiego, który wszytkie sprawy sobie od żałuiących bractwa Wileńskiego powierzone miał, iako też y po śmierci imci u siebie sprawy, bractwu Wileńskiemu należące, y onemi obżałowany imci zawiadywaiąc, iako y dla sporządzenia onych u sądu głównego trybunalnego po śmierci tego imci oyca Wasilewicza sobie dane, maiąc, po otrzymanych w sądzie głównych trybunalnych dekretach, za testamentem zeszłey iaśnie oświeconey xiężney iey mość Maryey, hospodarowny ziem Mołdawskich Januszowey Radziwiłowey — woiewodziney Wileńskiey, hetmanowey wielkiego xięstwa Litewskiego, na iaśnie oświeconey xiężnie iey mości Ludowice Radziwiłownie — koniuszance wielkiego xięstwa Litewskiego, teraznieyszey margrabiney Brandeburskiey y na ichmość panach oekonomach dobr y maiętności ieymości, a czyniąc imci pan Hutorowicz na iawne y widome zatamowanie świętey sprawiedliwości, nie wiedzieć z iakowych przyczyn, na wielką szkodę protestuiących zatrzymał, przez które takowe niesłuszne przez obżałowanego imci tych spraw, a osobliwie listów, zapisów teyże nieboszczki xiężny ieymości na summy niemałe, w nich wyrażone, temuż ichmość bractwu Wileńskiemu danych y należących, zatrzymanie y dekretów za wskaz nie mały, w nich wyrażony, aktorowie do należytey exekutiey na dobrach wyszpisaney xiężney ieymości Brandeburskiey przywodziń nie mogąc, szkodę nie małą ponoszą, ponieważ imć pan Hutorowicz, po zeyściu s tego świata imci oyca Wasilewicza, wprzódy czas od czasu tak

słownemi, iako y listownemi obietnicami te wszytkie sprawy u siebie maiąc, oddać deklarował, a potym, nie wiedzieć z iakich przyczyn, za częstokrotnym protestuiących upominaniem y requizitią, do tych czas oddać niechce y niepowraca, lecz iesze, miasto zwrócenia odpowiedź na aktorów czyni. O które to niepowrócenie listów, zapisów, za niemi dekretów y wszytkich spraw, po zeyściu imci oyca Wasilewicza zabranych a protestuiącym należących, pod sądami głównemi trybunalnemi zatrzymanie, co wszytko czasu prawa szerzey y dostatecznicy dowiedziono będzie, chcąc imć oyciec Tryzna—nominat episkopii Białoruskiey, imieniem wszystkiego bractwa duchownego y świeckiego Wileńskiego prawem z imci panem Hutorowiczem u sądu należnego czynić, dał tę protestatią do xiąg tuteyszych zapisać.—Roku tysiąc sześćset ośmdziesiątego wtórego, miesiąca Augusta dwudziestego pierwszego dnia na urzędzie opowiadano.

1694 г.

Изъ связки № 4769, за 1674—1697 г. Докум. № 1.

71. Судебное опредѣленіе по дѣлу Виленскаго Троицкаго монастыря, заведенному старшимъ оного Іосафатомъ Гуторовичемъ съ дворянами Милевскими, сдѣлавшими наѣздъ на имѣніе Свираны.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ деветьдесятъ четвертого, мѣсеца Марца шестого дня.

На рочкохъ кгродскихъ Виленскихъ марцовыхъ, порадкомъ правнымъ отправованыхъ, передо мною Михаиломъ Рафаломъ Шумскимъ—подстолимъ и подвоеводимъ, Яномъ Рачковскимъ, на мѣйсцу его милости пана Стефана Швейковского—судьи на тотъ часъ protunc засажонымъ, а Яномъ Константимъ зъ Русинова Вольскимъ—войскимъ и писаремъ, урадниками судовыми кгродскими Виленскими, отъ ясне вельможного пана его милости пана Яна Казимира Сапѣги, воеводы Виленского, гетмана великого великого князства Литовского, на справы судовые кгродскіе Виленскіе установленными, кгды съ порадку реестрового ку суженью нашому припала справа въ Бозѣ велебного его милости ксендза Іозафата Гуторовича—старшого и всихъ отцовъ базильяновъ, при церкви святой Троицы въ Вильнѣ будучой мѣшкаючого, именемъ вельможного его милости ксендза Марціяна Бялозора—бискупа Пинского, архимандриты Виленского, зъ ихъ милости паны Михаломъ и Антонимъ Милевскимъ и его милости паномъ Бонифацимъ Милевскимъ—реентомъ кгродскимъ Ошмянскимъ, сыномъ его милости пана Михала Милевскаго, яко самыми принцыпалами, также ихъ милость паномъ Ду-

кіянскимъ и паномъ Кгринкевичомъ, alias Садовскимъ, яко се сами называютъ и титулуютъ, и иными свавольными особами, позванымъ особомъ вядомыми и знаемыми, въ одностайной радѣ и намовѣ будучими зъ собою, за позвомъ въ речи нижейменованой, вынесенымъ, до которое справы за приволаньемъ черезъ енерала сторонъ до права, одъ акторовъ умоцованымъ, ихъ милости, за моцью, устне собѣ злеконою, пану Стефану Авдицкому, очевисто становилъ а позваные ихъ милость не становили, ани которое вѣдомости намъ враду и сторонѣ своей не учинили, за тымъ акторовъ патронъ поданого очевисто въ руки тутъ у Вильни, подъ тотъ часъ будучимъ, черезъ енерала его королевской милости, Яна Якгвиловича, позву съ сознаньемъ оного очевистымъ передъ его милостью паномъ писаромъ кгродскимъ Виленскимъ, колекгою нашимъ, учиненымъ, слушне, правне доведши и трое воланье пильности своее, на семъ позвѣ написанное, оказавши на дальшій доводъ протестацію зъ реляціею енеральскою, до книгъ кгродскихъ Виленскихъ донесеную, выписомъ съ тыхъ же книгъ подъ датою въ ней мененою, покладаючи, жалобу свою и віоленцію, наѣзды, кгвалты, отповѣдь и похвалки, черезъ позванныхъ чиненые, въ томъ позвѣ и протестаціи ширей мененые, а нижей выражоные, доведши, обжалованыхъ особъ, яко права непослушныхъ, въ року завитомъ, на упадъ въ речи зданья, а затымъ ведле права посполитого жалобы акторовъ своихъ за позвы, кромъ ихъ кгвалтъ и наѣздъ на два села, одно Старое село, а другое Руковщизна, до маетности акторовъ своихъ Свиранъ, въ воеводствѣ Виленскомъ лежачое, прислухаючихъ, вины по двакротне сорока копъ гропей литовскихъ за збитье подданки Кристыны Ковшиковой и на руку правую оное скалѣченье, навезки десети золотыхъ, за збитье подданого жалуючихъ Михала Ковшика, навезки оному двѣ копы грошей литовскихъ, за починенье подъ часъ того наѣзду шкодъ на золотыхъ сто понесеныхъ, совитостью двохъ сотъ золотыхъ, за подвакротные одповѣди и похвалки копъ сто грошей литовскихъ, а сторонѣ судомъ вашмостемъ врадово данымъ, всего сумою пять сотъ осмьдесять трохъ зл. и грошей двадцати пяти польскихъ, на позваныхъ и на маетностяхъ и на всякихъ лежачихъ, рухомыхъ, сумахъ пѣнежныхъ, гдѣ кольвекъ и въ кого кольвекъ будучихъ, а самыхъ пречоныхъ всихъ позваныхъ особъ, такъ за удѣланые одповѣди и похвалки, яко тежъ за наѣзды, кгвалтъ, на маетность жалуючихъ акторовъ своихъ, названую Свираны и села, до нее належаче, водлугъ конституціи сеймовой року тысеча шесть сотъ девятьдесятого, которую передъ нами алекгуючи на вѣчное выволанье позваныхъ, акторомъ своимъ вказанье и на одправу за сумму, одъ его милости враду вказаную, на всякихъ позваныхъ добрахъ лежачихъ рухомыхъ, сумахъ пѣнежныхъ, гдѣ кольвекъ будучихъ, черезъ дворанина его королевское милости, порадкомъ правнымъ приходить позволенія у насъ уряду просилъ и домавялъ. А такъ мы врадъ въ той справѣ въ Возѣ велебнаго его милости ксендза Іозафата Гуторовича—старшого и всихъ отцовъ базильяновъ, при церкви светой Троицы, въ Вильнѣ будучой, мѣшкаючихъ, именемъ велебного его милости ксендза Марціяна Бялозора, бискупа Пинскаго, архимандриты Виленского, зъ ихъ милости паны Михаломъ и Антонимъ Милевскими и съ его милостью паномъ Бонифацимъ Милевскимъ—реентомъ кгродскимъ Ошмянскимъ, сыномъ его милости пана Бонифацого Милевского, яко изъ самыми

принципалами, также ихъ милостями паномъ Лукіянскимъ и паномъ Гринкевичомъ alias Садовскимъ, яко се сами называютъ и титулуются, и иными своевольными особами, позваным особамъ вядомыми и знаемыми, за позвомъ очевисто въ руки позваным, тутъ у Вильни, зъ костела светого Казимира выходячимъ, поданымъ, мѣнечи о кгвалтовный не поедно-кротне на маетность жалуючихъ отцовъ базильяновъ, названую Свираны, въ воеводствѣ Виленскомъ лежачую, черезъ позваных особъ наѣздъ, до которого наѣзду на потомъ не малое громады людей, именами и назвиськами онымъ же самымъ вѣдомыхъ и знаемыхъ, своевольный, зъ рожнымъ оружьемъ, до бою належачимъ, зъ повѣту до воеводства Виленскаго затягнувши и приспособивши, за границу, яко кгвалтовники якіе справуючисе по непріятельску для учиненія кгвалту, тумульту, кгвалтовне, зъ стрѣльбою и рознымъ оружіемъ военнымъ, на село жалуючихъ, названое Старое село, до двора и маетности вижмененое Свиранъ прислухаючое, въ року прошломъ тысеча шестьсотъ девятьдесять третемъ, мѣсеца сентября осьмого дня, въ ночи наѣханье, гдѣ черезъ позваных пановъ Милевскихъ, съ певными особами засадзки на коняхъ подъ селомъ выжменены и на одводъ зоставившисе, учинили, а другихъ помочниковъ своихъ для лапанья дзедзичныхъ жалуючихъ акторовъ поданыхъ субординованыхъ, и одповѣди учиненье, подчасъ которого наѣзду, способомъ въ жалобѣ мѣненымъ, поданные жалуючихъ особъ опиновавшисе. тогожъ часу съ помѣненыхъ субординованныхъ людей одного съ тыхъ наѣзниковъ неякогось Гринкевича, яко самъ се называлъ, зъ двойкгомъ кони, черезъ поданыхъ акторовъ злапанья и въ кгродѣ нашемъ Виленскомъ, яко кгвалтовника презентованье. Не дость на томъ маючи, черезъ ихъ же обжалованыхъ, зъ громадою вальною, зъ стрѣльбою, на туюжъ маетность повторе въ року прошломъ тысеча шестьсотъ девятьдесять третемъ, мѣсеца декабря двадцать третьяго дня, на другое село жалуючихъ, названое Руйковщизна, до двора Свиранскаго належачое, кгвалтовне, въ пулночи, гды вже люде уснули, по непріятельску нападши, поданыхъ вѣчистыхъ, самыхъ, жонъ и дѣтей и добытки ихъ, забирать усиловали, домовъ ихъ, а меновите дому Семена Ковшика въ нивечъ оберненье, зъ огнями оного шуканье, гдѣ самого незнашодши, жоны его на име Кристины Ковшиковой збитье и на руку правую скалѣченье, дѣтей перестрашенье и другихъ особъ розганянье и до хоробы приведенье, брата того Симона Ковшика, на име Михала Ковшика, тиранско поврозами, яко якого злочинцу звязавши, зъ помененого села увезенье, а потомъ оного въ ночи о пулъ мили за неживого на дорозѣ збитого покиненье и знову одповѣдь и похвалки черезъ сихъ же обжалованыхъ пановъ Милевскихъ таковымъ же подобнымъ наѣздомъ и позабіяньемъ на смерть учиненье; для чого, въ уставичномъ небезпеченствѣ поданые жалуючихъ зостаючи, одные стражъ што ночь отправовать, а другіе прочь исти готуются, а иншіе уже и повыходили, презъ што жалуючіе шкоду не малую въ роботизнѣ поносятъ. А затымъ о наѣзды, кгвалты, бое, одповѣдь и похвалки, шкоды, наклады и вины правные, ижъ обжалованые особы, будучи о то все позваными, передъ нами до права не становили; прото мы врадъ ихъ милости, яко права непослушныхъ, въ року завитомъ на упадъ въ речи здаемъ. А затымъ, ведле права посполитого жалобы позовной и домавянья пле-

нипотента акторовъ, за подвакротные кгвалтъ и наѣздъ на два села, на одно Старое село, а на другое Руковщизну, до маетности жалуючихъ Свиранъ, въ воеводствѣ Виленскомъ лежачой, прислухаючіе, вины по двакротное сорокъ копъ грошей литовскихъ, за збитье подданки Кристины Ковшиковой и на руку правую оной окалѣченье, навезки десять золотыхъ, за збитье подданого жалуючихъ Ковшика навезки оному двѣ копы грошей литовскихъ, за починенье подчасъ того наѣзду шкодъ на золот. сто понесеныхъ, совито золот. двѣстѣ, за подвократные отповѣди и похвалки на здоровье самыхъ жалуючихъ особъ и подданыхъ оныхъ черезъ позваные удѣланые по петьдесятъ копъ—сто копъ грошей литовскихъ, а съ пересудомъ, намъ одъ тое сумы данымъ, всего сумою пятьсотъ осьмьдесятъ три золот. и гроши двадцать пять поль. на позваные и маетности ихъ всякихъ, лежачихъ, рухомыхъ, сумахъ пѣнежныхъ, гдѣ кольвекъ и у кого кольвекъ будучихъ, а самыхъ пречоныхъ позваныхъ особъ, меновите, ихъ милости пановъ Михала и Антонего и пана Бонифацого, реента кгродского Ошменскаго, Милевскихъ, яко самыхъ принципаловъ, также ихъ милостей пана Лукьянского и пана Гринкевича, alias Садовского, яко помочниковъ и наѣздниковъ и кгвалтовниковъ взглядомъ на такъ удѣланые одповѣди и похвалки, яко тежъ и наѣзду кгвалтовного на маетность жалуючихъ, названую Свираны, и села, до него належачіе, водлугъ конституціи сеймовой року тысеча шестьсотъ девятьдесятого, черезъ патрона акторовъ алекгованое, на вѣчное съ панствъ его королевской милости выволанье, жалуючимъ вказуемъ и на одержанье того вѣчного выволанья до его королевской милости, пана нашого милостивого, отсылаемъ, а за сумму верхумененую, одъ насъ враду вказаную, тамъ же жалуючимъ ихъ милостямъ на всякихъ позваныхъ добрахъ, черезъ дворянина его королевской милости, порядкомъ правнымъ, до отправы приходить позволяемъ. Которая справа есть до книгъ судовыхъ кгродскихъ Виленскихъ записана.

1697 г.

Изъ связки № 4664, за 1647—1697 г. Докум. № 1.

72. Протестація базиліанскаго прокуратора Олешевскаго *) отъ имени митрополита Леона Залѣскаго противъ Виленскаго магистрата по поводу назначенія имъ на мѣсто цеховыхъ старшинъ православныхъ мѣщанъ вмѣсто унитовъ.

Прокураторъ Виленскаго Свято-Троицкаго монастыря Олешевскій отъ имени митрополита Залѣскаго жалуется на Виленскій магистратъ по слѣдующему случаю: прежній митрополитъ Коленда, заботясь о распространеніи уніи и усматривая, что одною изъ лучшихъ мѣръ къ этому могутъ служить права, выхлопоталъ у короля Михаила рескриптъ, по которому дизуниты и диссиденты были лишены правъ на старшинство въ цехахъ, подъ страхомъ пени въ 1000 копъ за несоблюденіе онаго. Виленскій же магистратъ такъ небрежно повелъ это дѣло, что нужно было возобновить прежній рескриптъ, что и сдѣлано было королемъ Яномъ Казиміромъ. Впрочемъ и это новѣйшее королевское подтвержденіе не было приведено магистратомъ въ исполненіе, и въ цехахъ сапожниковъ и портныхъ оставлены были старшинами дизуниты. Протестъ по этому дѣлу былъ принятъ; но прежнее постановленіе осталось въ полной силѣ, а апелляціи магистратъ не допустилъ.

Solenną zanosząc manifestacią, protestował się w Bogu wielebny imć ociec Jan Oleszewski, prokurator zakonu ś. Bazylego wielkiego konwentu Wileńskiego, imieniem iaśniewielmożnego imci xiędza Leona Szlubic-Zaleskiego, metropolity Kiiowskiego, Halickiego y wszytkiey Rusi, episkopa Władzimierskiego y Brzeskiego, archimandryty Kobryńskiego, iako do niżey wyrażoney sprawy, od tegoż imci xiędza metropolity przy daney sobie plenipotentiey, będąc delegowanym do magistratu Wileńskiego, a to w krzywdzie ubogich ludzi rzemiesła krawieckiego y szewskiego cechów Wileńskich, religiey greckiey, w iedności ś. katholickiey wiary z kościołem rzymskim będących, na imci pana Jana Leszkiewicza, sekretarza ikmci, aktualnego regenta kancellaryey zadworney w. x. Lit., woyta Wileńskiego, tudzież na ichmciów panów Jozepha Zagiowicza y imci pana Andrzeia Ohurcewicza, ławicy rzymskiey y graeco-unitoruskiey, burmistrzów Wileńskich, w magistracie na ten rok zasiadaiących, y ichmć pp. radziec—o to: iż magistrat Wileński, maiąc w tym dobrą informatią z spraw starożyt-

*) Этотъ самый Іоаннъ Олешевскій составилъ *записки о св. Троицкомъ монастырѣ*, напечат. въ X томѣ Археограф. Сборника, въ Вильнѣ 1874 г. *Я. І.*

nych przywilegiów, od naiaśnieyszych monarchów polskich y wielkich xiążąt Litewskich, ante et post unionem nadanych, że w tym państwie katholickim, iako ze dwuch religii rzymskiey y graeckiey, wiarę iedną świętą katholicką rzymską królowie ichmość krzewili y pomnażali, tak dla tych że religii wolności, praerogatiwy, nadania y przywilegia ab antiquo nie inszym ludziom, tylko posłusznym kościoła świętego rzymskiego nadaiąc y one confirmuiąc, upatrowali y zabiegali, aby przeciwne wierze świętey sekty equiparationem w prawach y wolnościach nie maiąc, tym się barziey do iedności wiary y posłuszeństwa kościoła świętego rzymskiego skłonić mogli. A takowemi prawami y wolnościami gdy sam że magistrat Wileński sczyci się y zasłania, że dizunia w iego radzie żadną miarą mieysca mieć nie może, tedy tąż, a nie inszą intentią królowie ichmość y cechom Wileńskim porządki, artykuły y ich prawa stanowili, tylko ażeby ludzie posłuszni kościołowi świętemu rzymskiemu, zażywaiąc praecedentiey y starszeństwa w cechach, chwałę Boską y iedność świętą między sobą promowowali y pomnażali. W czym acz wiele faworów, łask y dobrodzieystw doznała iedność święta od naiaśnieyszych królów ichmciów, odebrawszy tak wiele praw y wolności za sobą, osobliwie iednak to miasto Wileńskie nie mniey sczyci się łaską ś. pamięci króla imci Michała, kiedy confirmuiąc ludziom cechowym, w uniey świętey zostaiącym, dawne ich porządki y prawa, a wdzieraiących się na starszeństwo dysunitów w cechach, ku oppressiey y poniżeniu unitów excludowawszy, wydać raczył rescript do obżałowanego magistratu Wileńskiego na instantią ś. pamięci imci xiędza Kolendy, metropolity Kiiowskiego, iako pasterza za owieczkami swemi, aby iako iuż w ławicy rzymskiey y ruskiey nie może żaden zasiadać dysunit y dissident, tak y w cechach miasta Wilna aby żaden disunit na starszeństwo nie był obierany, ale takowe przełożeństwa ludziom katholickim, tak rzymskiego, iako y graeckiego nabożeństwa, w iedności świętey zostaiącym, conferowane były, sub vadio in contravenientes kop tysiąc groszy Litewskich. Podług których praw y rescriptu króla imci acz powinien był magistrat Wileński przestrzegać, aby unici, w cechach zostaiący, oppressii y poniżenia w prawach swoich od disunitów nie ponosili; iednak od niemałego czasu dopuściwszy onym szkodliwey wolności, do takiey ich praesumptiey przywiedli, że nie tylko iuż do starszeństwa unitów nie przypuszczaią, ale nawet y mieysca między sobą w cechach mieć nie pozwalaią póty, aż przymuszą iego, żeby abo z miasta powendrował, abo apostatą został przerzuciwszy się w disunią. Na co wszytko nic nie uważaiąc magistrat Wileński y na to nic nie respektuiąc, że z takowych persecutii ledwie imie unitów w cechach zostało, gdy y w roku przeszłym tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt szóstym, mimo tenże rescript y publiczne z nim na ratuszu stawanie y contradictią, dopuścił w szewskim cechu cały rok bez wykonania przysięgi disunitowi wszelkie rządy odprawować, ku iawney convulsiey rescriptowi króla imci, prawom, artykułom y porządkom cechowym. A nadto, co większa, gdy żałuiący iaśniewielmożny imć xiądz metropolita, iako pasterz y protektor owieczek swoich, o poniżeniu onych na prawach y wolnościach doniosszy ś. pamięci królowi imci Janowi, otrzymał confirmatią pomienionego rescriptu z obiaśnienień praw, artykułów y porządków cechowych, że nie na kogo inszego,

tylko na ludzi wiary świętey katholickiey, w iedności z kościołem rzymskim będących, ściągać się maią, y tęż confirmatią wielebny ociec prokurator praesentował magistratowi Wileńskiemu, y osobliwie imci panu wóytowi w magistracie, domawiaiąc się, aby na teraznieyszy rok tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt siódmy obżałowani w krawieckim y szewskim cechu disunici, do starszeństwa z szafarzami y do wykonania przysięgi nie byli przypuszczeni, obżałowani ichmć, póki residencia była samego imci xiędza metropolity w Wilnie, na wielu sessiach zasiadaiąc w ratuszu y przez niedziel kilka na rzeczy disunią trzymaiąc, potym praesentowaniu się imci, lubo prawa, wolności, a osobliwie rescripta y confirmatie, unitom Wileńskim nadane, za sluszne być uznali, iednak na iawną zniewagę y convulsię onych, mimo tenże rescript y confirmatię, nie wiedzieć z iakich przyczyn sententią taką ferowali, na dniu szóstym miesiąca Februarii anni praesentis: protunc disunitów przy starszeństwie zachowuiąc, onych degradować nie chcieli, confirmowawszy za cechmistrzów w krawieckim cechu Bazylego Zdankiewicza apostatę, z upewnieniem że y revocować będzie, a w szewskim Jendrzeia Fiedorowicza, a unita Jakuba Jarmoszewicza, z tym Fiedorowiczem pozywaiącego się o starszeństwo, odsądziwszy y apellaciey mu nie dopuścili. O co wielebny oyciec prokurator in instanti po dwakroć protestowawszy się tak o iawną convulsią praw iedności świętey nadanych, iako o zniewagę y naruszenie rescriptu y confirmatiey unitom miasta Wileńskiego nadanych, iako też o zaręki na magistrat in contravenientes założone, o paeny prawne y szkody ponoszące, a zostawiwszy salvum ius et actionem samemu imci xiędzu metropolicie, iako pasterzowi iure agere z ichmciami z panami magistratowemi y z pomienionemi disunitami, niesłusznie urząd cechowy mistrzowstwa sprawuiącemi, teraz imieniem tegoż iegomści ludzi cechowych unitów Wileńskich na piśmie podał tę protestacią z wolną oney melioratią do xiąg urzędowych ku zapisaniu.

1698 г.

Изъ связки № 4677, за 1694—1698 г. Докум. № 1.

73. Жалоба прокуратора Свято-Троицкаго монастыря на Виленскій магистратъ по поводу притѣсненій, дѣлаемыхъ уніятамъ въ пользу дизунитовъ и диссидентовъ.

Прокураторъ Свято-Троицкаго монастыря Олешевскій жалуется на весь Виленскій магистратъ по слѣдующему случаю: Виленскій магистратъ, не смотря на королевскіе листы о поддержаніи и распространеніи уніи, не обращаетъ на нихъ надлежащаго вниманія и оказываетъ явную поддержку дизунитамъ, такъ что уніяты находятся въ загонѣ и существуютъ въ городѣ только по имени. Эта недоброжелательность магистрата явно выражается въ назначеніи цеховыхъ старшинъ, на мѣста которыхъ избираются только дизуниты; посредствомъ этой мѣры онъ стремится совершенно искоренить унію и поддержать дизунитовъ. „Въ цехахъ сапожниковъ и портныхъ, говорится въ жалобѣ, даже произнесены были клятвы, чтобы ни одинъ уніятъ не былъ избираемъ на мѣсто старшинъ, а челядь уніятская чтобы лишена была права заниматься этими ремеслами впредь до возвращенія въ православіе.“ Въ тоже самое время дизуниты очень небрежно ведутъ цеховыя дѣла и пьянствуютъ, ведутъ частные переговоры о предстоящихъ выборахъ и производятъ ихъ на основаніи предварительнаго соглашенія. Такія же злоупотребленія сдѣланы были и при выборѣ въ цеховые старшины уніята Ермошевича: пьяные сапожники и портные на его мѣсто избрали дизунита Волика. Не смотря на протестъ по этому дѣлу прокуратора, Виленскій магистратъ отнесся къ оному съ полною небрежностію и, оставивши оное безъ послѣдствій, перешелъ на сторону дизунитовъ, вслѣдствіе чего и подвергся отвѣтственности, выраженной въ привилегіяхъ по этому дѣлу митрополиту.

Manifestował się do dawnieyszych protestacyi y do świeżo daney sobie informatiey od panów cechowych Wileńskich religiey greckiey, w iedności ś. zostaiących, solenniter protestował się w Bogu wielebny oyciec Jan Oleszewski, zakonu ś. Bazylego wielkiego prokurator Wileńskiego monastyra cerkwie ś. Tróycy, imieniem iaśniewielmożnego imci xiędza Leona Szlubic Zaleskiego, metropolity Kiiowskiego, Halickiego y wszystkiey Rusi, episkopa Włodzimierskiego y Brzeskiego, archimantrity Kobryńskiego, w tych tu kraiach absentem będącego, iako do niżey wyrażoney sprawy maiąc od tegoż imci plenariam potestatem, na imci pana Jana Leskiewicza, sekretarza iego królewskiey mości, regenta kancellariey zadworney assessorskiey, wóyta Wileńskiego, tudziesz na ichmciów panów Jana Gawlowickiego y imci pana Michała Stephanowicza Wargałowskiego—burmistrzów Wileńskich, ex utroque ritu na ten rok zasiadaiących y na cały magistrat Wileński ławicy rzymskiey y greco-unitowskiey, o to, iż obżałowany magistrat, ufundowany będąc na prawach, wolnościach y przywileiach, nie inszych, iak tylko katholickich, dla wiary ś. y religiey rzymskiey y unito-greckiey od

nayiaśnieyszych królów ichmci świątobliwie nadanych, za którymi w tym mieście zażywaiąc władzy y praerogatiwy swoiey, a nie cierpiąc między sobą w ławicy żadnego disunita y dissidenta, o to się powinien był starać, gorliwości y wszelakiey czułości przykładać, iakoby y mnieyszy stan, w teyże religii zostaiący, mógł swoimi prawami y wolnościami szczycić, y onemi od disunitów y dissidentów zasłaniać, krzewić y pomnażać iedność świętą; dla czego ex officio od obżałowanych to ichmościów należało przestrzegać, aby ludzie w iedności świętey a ile w cechach tego miasta tych katholickich prawach są ufundowani, nie byli od disunitów uniżeni. Do officium y to ichmościów należało, weyrzeć w porządek y artykuły cechowe, ieżeli kto ku szkodzie y oppressyey iedności świętey nie wdziera się w cechach na straszeństwo y, ieżeli na opisanym mieyscu y zgodnie z wolnego obrania, a nie za corruptią y pokątnie y należyte osoby na przełożeństwo wstępuią, w czym ieżeli kiedy obżałowanym na tey powinności szkodzić by nie miało; tedy barziey na ten czas, gdy iuż nie tylko od unitów cechowych o swawoli disunitów zachodziły przestrogi, gdy nietylko od ichmć xięży metropolitów przeszłe święte y duchowne napomnienia następowały, aby wszczynaiące się w cechach bunty gromione y powściągnione były, ale nadto, co większa y od świętey pamięci naiaśnieyszych królów imci rescriptami na instancią imci xięży metropolitów wydanemi, gdy ciż ichmci byli napomnieni, mieliby się gorliwie uiąć o opressią iedności świętey; więc gdy magistrat Wileński wszytko to sobie lekce ważył, na przestrogi zachodzące niedbał, y reskriptami naiaśnieyszych królów ichmciów do obrony ludzi ukrzywdzonych pobudzić się niechciał, y na widomy ucisk cechowych unitów religiey greckiey zapatruiąc się, dalszey swey woli dysunitów dopuszczał; przyszło za tym do tego, iż na śmiałość do dalszey oppressyey zdobywszy się y uzbroiwszy coraz tym barziey unitów gnębić y trapić poczęli. Którzy to dysunici, o ile w krawieckim y szewskim cechu, gdzie swawola naywiększą górę wzięła, z wrodzoney złey przewrotności y nienawiści ku religiey świętey, przyszli za tem do takiey praesumptiey, że od własnych praw ludzi cechowych.... greków unitów oddaliwszy, żadną miarą onych iuż do starszeństwa nie przypuszczaią, a żeby tym postępkiem iedność świętą wyniszczyć, a swoią disunią promowować mogli, na to się wszyscy a naybarziey w szewskim y krawieckim cechu sprzysięgli, aby żaden uniat ritus graeci w cechu mieysca nie miał, czeladź teyże religiey, aby nie była z rzemiosła wyzwolona y do cechu przyjmowana, aż chyba za apostazyą y nawróceniem się do ich religiey. A co się tknie chłopców garnących się do rzemiosła, tych wielu niektórzy gwałtem y biciem na disunią przymusili y przymuszaią, na zwykłe nabożeństwo chodzić onym zabraniaią y onych, że w regestrach swoich cechowych nie byłych w ich religiey, z urodzenia, zapisuią. Zaczym z tego poszło, że iednych przywiedli do tego, że apostatami disunitami pozostawać musieli, drugich do wyjścia z miasta przymusili; insi, którzy się trzymaią starożytney religiey, (a tych ledwie imie w mieście zostało), będąc poniżeni na prawach swoich, prawie iak pod iarzmem niewoli stękać y ięczeć muszą, kiedy nie tylko do żadnego starszeństwa w cechach domieścić się nie mogą, ale ustawiczne urąganie, przymówki, despekty, uciemiężenie y bicie dla wiary ś. ponosić muszą. Których tak poniżywszy, ażeby zawsze praecedentią mogli mieć nad niemi, za skorumpowaniem cechowych z

strony rzymskiey, sami sobie elekcyie pokątnie, a nie w cechu, na starszeństwo sprawuią, y ćwiercią roku przed terminem różnemi sposobami szewców z rzymskiey strony zabiegaią, y z gotowemi starszemi y szafarzami do cechu przychodąc, piiani, w tumulcie, z hałasem, bez wotowania starszych zasadzaią, a napiwszy przed czasem na złotych kilka set, potym ciż sami z skrzynki dochodów cechowych..... na ten urząd na kupuiących się, mocno kozubalce zdzieraiąc, takie długi wypłacaią, drudzy na toż samo zadłużywszy się, domy y substancye swoie obciążaią, a czasem y prawa cechowe zastawuią. Co acz wszytko za doniesieniem od unitów wiadomo było magistratowi Wileńskiemu y sam imć xiądz metropolita teraznieyszy, iako pasterz, o takowych exorbitancyach owieczek swoich donosił nie raz imci panu wóytowi y całemu magistratowi Wileńskiemu, expostuluiąc tak listownie, iako y ustnie, aby dalszym aggravatiom y zbytniey swawoli disunickiey zabieżeć chcieli, a ile prawa, confirmatie y reskripta naiaśnieyszych królów ichmci zakroczyli, że starszymi w cechach być nie mogą; obżałowany iednak magistrat Wileński nietylko w promowowaniu iedności świętey gorliwości katolickiey niepokazał, ale ieszcze iakoby oną z swey strony poniżaiąc, gdy żałuiący xiądz prokurator publice na ratuszu stawał y przywileiami y rescriptami naiaśnieyszych królów ichmci starszeństwa disunitom bronił y żeby do przysiąg dla takiey sweywoli niebyli przypuszczeni domawiał, ważył się mimo zaręki, w rescriptach y confirmatiach założone, in convulsionem praw iedności ś. nadanych, czyniąc na podwakrotnych terminach w interpretatią onych wchodzić, dekretami swemi takowe prawa uchylać, y dysunitów na starszeństwa confirmować, iako o tym osobliwe na ichmców zaniesione świadczą protestacye. A na takowe praeiudicium zapatrzywszy się disunici, a dalsze zgorszenie z onego sobie biorąc, widząc też, że magistrat w obronie iedności ś. osłabia w protekcyey swoiey unitom uchylił, ieżeli kiedy, tedy barziey iuż za postpositią rescriptów w mnieyszey obserwantiey unitów mieć poczeli, natrząsaiąc się y urągaiąc z ich religiey, a swoią disunicką bezbożnością chełpiąc się y wynosząc przed różnemi ludźmi, że tak wiele mogą nie tylko w cechach, ale y w magistracie. Dla czego w roku przeszłym tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt siódmym Jakuba Jermaszewicza szewca unita, iuż po obraniu y zasadzeniu onego na starszeństwo w cechu, gwałtownie potym z niego zrzucili, y za korumpowaniem szewców religiey rzymskiey swego schyzmatyka Heliasza Wolika, nie na terminie, ale gdy iuż szafarzów obierać mieli, do cechu przyszedszy piiani, w nocy za starszego zasadzili. Y gdy pomieniony Jermaszewicz mieysca onemu bronił, tumultuose na niego y na drugich napadszy, mało onych nie pozabiiali, y z cechu wyrzuciwszy, contemptem nie małym nakarmili, czapki u niektórych z głów pozrywali. O co gdy w magistracie solenną xiądz prokurator uczyniwszy protestacyą, upraszał ichmci panów magistratowych o pokaranie schyzmatyckiey złości, w tym tylko consolatią odniosł, że wysłuchawszy praetensyey, w protokół swóy zapisać kazali, iednak bez żadnego poskromienia buntów y seditiey, żałuiącego z magistratu odprawiwszy, na expektatiwę tę sprawę zawiesili, którą potem w zapomnienie puściwszy, nie tylko z despectowaniem ludziom sprawiedliwości nie uczynili, ale ieszcze w tym roku tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt ósmym miesiąca Januarii die wtórego w disquisitią wchodząc praw iedności ś. rescriptów y confirmacyi, ludzi religii

graeckiey unitom zostaiącym nadanych, gdy disunia żadnych obron y praw swoich nie maiąc, onych w magistracie praesentować nie mogła, bez żadney ratiey wolne używanie starszeństwa w cechach onym że deklarowane, nic na to niedbaiąc, że x. prokurator nie tylko dawnemi przywileiami y rescriptami, ale y teraznieyszego króla imci confirmatią, imieniem żałuiącego imci xiędza metropolity, temu negował. A na ostatek, gdy tenże żałuiący o iawną convulsyą starożytnych praw, wolności y przywileiów, ante et post unionemu, iedności ś. nadanych y poślednieyszymi przywileiami, confirmatiami y rescriptami approbowannych, od iegomci xiędza metropolity, podawszy obżałowanemu magistratowi na seym mandaty, z założeniem vadium tysiąca czerwonych złotych, domawiał, aby się przypuszczać disunitów do przysiąg nieważyli, aż by się wprzódy o paeny z imci xiędzem metropolitą rosprawili; obżałowany magistrat lekce sobie poważaiąc prawa pospolite y zwierzchność maiestatu ikmci, a na powagę założonego mandatu, y vadia w nim założone nic niedbaiąc, upornie y bezprawnie, a co większa, y bez domawiania się o to disunitów, mandaty na stronę uchyliwszy, do przysiąg onych przypuścił, zawiesiwszy sprawę na deliberatiey z cechem szewskim, ratione Jakuba Jermaszewicza unita, którego od niedziel dwuch y daley na rzeczy trzymaiąc, y inquisitią o iego starszeństwo miedzy cechowemi zacząwszy, niechcąc kończyć, ale potak-rocznemu w dalszą prolongatią puściwszy tę sprawę, tym czasem Wolikowi disunitowi, y bez przysięgi, rządy w cechu odprawować, y aby na starszeństwo comitiami siebie utwierdził, a tego ubogiego człowieka Jermaszewicza od niego, iako y ten rok oddalono, sposobów mu różnych na to zażywać dopuścił. Jakoż pobrawszy niemałe pieniądze od stołowych y szafarzów, onemi iuż z strony rzymskiey szewców za sobą niektórych pociągnął. A obżałowany magistrat, acz dobrze wie, że to się dzieie y przeciwko słuszności y cum praeiudicio prawom y rescriptom nadanym, iednak niewiedzieć dla iakiey przyczyny, wszytko to milczkiem pokrywa, y dalszey sweywoli y takowym złym zwyczaiom zabieżeć, buntów y piiatyk między niemi uiąć y poskromić nie chciał, y niechce, y owszem pobłażaniem swoim do dalszey aggravatiey unitów w cechach onym, że iest, okazuią. Będąc tedy iedności ś. a mianowicie ludzie Wileńscy unici, w cechach zostaiący, oppressi y poniżeni na prawach y wolnościach swoich za dopuszczeniem disuniey w cechach sweywoli przez obżałowany magistrat Wileński, a chcąc żałuiący imć xiądz metropolita tak o convulsyą y letką postpositią praw, przywileiów, rescriptów y confirmacyi, ludziom religiey greckiey w iedności ś. zostaiącym nadanych, iako też o paeny w nich y w mandacie założone y o szkody ponoszące prawnie czynić, y pomienione wolności nadane vindikować, y onemu od aggravatiey dalszey disunickiey ludzi cechowych w uniey ś. zostaiących, zaszczycić y ochronić, y aby bez przeszkody y oppressiey starszeństwa sobie należytego zażywać mogli prawnie utwierdzić, na ten czas z zachowaniem wolney melioratiey tey protestacyey samemu iaśnie wielmożnemu imci xiędzu metropolicie, podał tenże xiądz prokurator do xiąg urzędowych zapisać. Што есть записано.

1698 г.

Изъ связки № 4677, за 1694—1698 г. Докум. 4.

74. Жалоба Свято-Духовскаго братства на Вировскаго и Карабановскаго по поводу нарушенія ими закладнаго обязательства на владѣніе двумя деревнями, заложенными ими монастырю въ 12,500 злотыхъ.

Намѣстникъ Свято-Духовскаго монастыря жалуется на земянъ Вировскихъ и Карабановскихъ, что они не исполнили своихъ обязательствъ по заемному листу, такъ какъ они взяли 12,500 злотыхъ подъ залогъ двухъ фольфарковъ съ тѣмъ, что въ случаѣ неуплаты заемной суммы, фольварки должны перейти во владѣніе монастыря; но въ 1698 году они наѣхали на эти фольварки, потребовали отчетовъ его управленія и нанесли монастырю убытку по крайней мѣрѣ на 200 злотыхъ.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ деветьдесятъ осьмого, мѣсеца Февраля шостого дня.

На урадѣ кгродскомъ Виленскомъ, передо мною Михаломъ Рафаломъ Шумскимъ, подстолимъ и подвоеводимъ воеводства Виленского, постановившисе вышмененый отецъ особою своею, żałował y solenniter protestował się wielebny w Panu Bogu imć oyciec Piotr Paszkiewicz Tołokąski, starszy monasteru święto-Duskiego Wileńskiego, antiqui ritus graeci, swoim y całego klasztoru, iako też y bractwa cerkwi święto-Duskiey imieniem, na ichmościów panów Stanisława Wirowskiego y Teressę Steckiewiczównę Stanisławowę Wirowską, małżonków, także na ichmciów panów Krzysztofa Karabanowskiego, podczaszego Bracławskiego, y Katarzynę Krzysztofowę Karabanowską—małżonków, na małżonek ichmciów, iako sobie sukcessorek dobr niżeymianowanych odzywaiących się po nieboszczyku Dawidzie Steckiewiczu y synach iegomości, a na samych ichmciów, względem starszeństwa małżeńskiego, w ten sposób i o to: iż ichmci nie sprawuiąc się według prawa statutowego, zakazuiącego przeciwko zapisom swoim y antecessoróm sprzeciwiać się, ale y owszem contemnendo paenas na takich circumscriptas, którzy przeciwko opisom swoim postępuią y punctom w nich wyrażonym nie dosić czynią, śmieli y ważyli się—naprzód w roku tysiąc sześćset dziewięćdziesiątym siódmym, miesiąca Junii dziewiątego dnia, w niżeypomienionych dobrach cum summa iniuria et damno protestuiących się revisionem czynić, a nie kontentuiąc się tym, y teraznieyszego roku tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt ósmego, miesiąca Februarii pierwszego dnia, nie dawszy według opisu obwieszczenia urzędowego, ale tylko złożywszy iakowości complanatią ad exemptionem bonorum Woydaciszek y Rakiszek, w woiewodztwie Wileńskim leżących, w roku tysiąc sześćset trzydziestym dziewiątym, quondam przez nieboszczyka Dawida Steckiewicza w półtrzynastu tysiącu złotych

antecessorów protestuiących się zastawionych, y zapisem obligationis tegoż roku w trybunale wielkiego xięstwa Litewskiego przyznanym, approbowanych, a successu temporis, przez synów tegoż nieboszczyka imci pana Dawida Steckiewicza idem drugim zapisem w roku tysiąc sześćset pięćdziesiątym wtórym, także za przybraną summą trzech tysięcy złotych w trybunale przyznanym ratificowanych, cum singulari vadio pierwszego zapisu, że oprócz zaręki summy realney, toties quoties choćby za danym obwieszczeniem in termino nie okupili, a w possessyey protestuiących się, względem okupna praepeditią iakąkolwiek uczynili, pod wyżpomienioną zarękę podpadać, zapisami swoiemi obligowali się, i tak siebie samych, iako sukcessorów po sobie idących obowiązali do skutecznego realney summy oddania y wszytkich obowiązków, w zapisach wyrażonych wypełnienia. Czemu wszytkiemu in contrarium idąc y nie czekaiąc tego, ieżeliby co zwyżmienioney, iakoby komplanacyey subsequi mogło, co in protestationem poszło, w tymżeroku tysiąc sześćset dziewięćdziesiątym ósmym, die prima Februarii, do wyż—rzeczonych folwarków Woidaciszek y Rakiszek, imć pan Wirowski z ieymością panią małżonką swoią także y niemałą inną czeladzi y przyiaciół swoich z końmi asistentią przybywszy, chłopów pobuntowawszy, protestuiącym służby zabroniwszy, przez dni cztery rezyduiąc, w tych wsiach według woli swoiey poddanych ordynuiąc, protestantom plus minus na złotych dwieście szkody uczynili, y względem osobliwego vadium dwóch tysięcy ratione niesłuszney po dwakroć turbaciey według zapisów popadli, i zarękę do wypłacenia na się zaciągneli. O co wszytko moderni protestantes tak o szkody, iak o zakłady, względem nieszłuszney turbaciey, chcąć iure agendo tę solennę protestacią, salva in toto reservata melioratione atque correctione, do akt grodskich woiewodstwa Wileńskiego, referuiąc się do viziey ieneralskiey, podali.

1698 г.

Изъ связки № 4677, за 1694—1698 г. Докум. № 6.

75. Жалоба опекуна Борунской церкви Песляка на своихъ родныхъ братьевъ по поводу ограбленія церкви, нанесенія побоевъ ему и другимъ лицамъ, а также по поводу и другихъ безчинствъ, совершенныхъ ими съ мѣщанами.

Опекунъ Борунской церкви Песлякъ жалуется на своихъ братьевъ по слѣдующему случаю: бывшій священникъ Борунской церкви Николай Песлякъ пожертвовалъ на окончаніе ея 500 талеровъ и опекуномъ назначилъ племянника своего Яна; но братья этого послѣдняго, узнавши, что деньги эти находятся на сохраненіи у крестьянина, напали на него и подвергли истязаніямъ; крестьянинъ не выдавалъ, тогда они разрыли кругомъ избы землю и нашли въ ней церковныя деньги. Опекунъ обратился къ нимъ чрезъ посредство уніятскихъ священниковъ; но Песляки избили всѣхъ ихъ; затѣмъ сдѣлали наѣздъ на церковь и произвели въ ней разбой. Благодаря вмѣшательству въ это дѣло Витебскаго капителяна, они возвратили часть денегъ; но безчинствъ не перестали дѣлать: въ слѣдующемъ году они сдѣлали вторичное нападеніе какъ на опекуна и духовенство, такъ и на Борунскихъ мѣщанъ, нисколько къ этому дѣлу непричастныхъ.

Roku tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt ósmego, miesiąca Februarii dnia ósmego.

Przede mną Michałem Rafalem Szumskim, podstolim y podwoiewodzim Wileńskim, solenną zanosząc manifestatią, żałowali y protestowali iaśniewielmożny imć pan Michał Kazimierz Kocieł, kasztelan Witebski, wielmożny imć pan Krzysztoph z Barthoszyna Despot Zienowicz, marszałek Oszmiański, y imć pan Stefan Kazimierz Sulistrowski, podsędek Oszmiański, iako protektorowie y opiekunowie cerkwi Boruńskiey, w powiecie Oszmiańskim leżącey, testamentem zeszłego w Bogu imci xiędza Mikołaia Pieslaka, fundatora cerkwi Boruńskiey naznaczeni, a imć pan Jan Pieslak, iako sam aktor, tymże testamentem y funduszem do dokończenia pomienioney cerkwi za kollatora naznaczony, na ichmć pp. Piotra y Bazylego Pieslaków, rodzonych braci swych, w krzywdzie swey, w krzywdzie kapłanów, sług cerkiewnych y mieszczan Boruńskich—o to y w ten sposób: iż co żałuiący po śmierci nieboszczyka stryia swego, iako się wyżey pomieniło, sukcessorem y kollatorem summy pięciuset talarów bitych na dokończenie cerkwie po nieboszczyku pozostałey, dla obwarowania od złodzieiów, ognia y ichmci niechętnych obawiaiąc się braci, w roku przeszłym tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt siódmym, miesiąca Decembra dnia dziewiątego, u poddanego swego y obżałowanych spólnego, do maiętności Koziakowszczyzny, w powiecie Oszmiańskim leżącey, należącego, na imie Pietraka, w izbie onego, z szkatułą, u którey y sprawy różne, obligi na różnych kredytorów summy nieboszczykowi winnych, kiedy iuż robota letnia koło murów ustała, zakopał; gdzie ichmć, uczyniwszy iedno-

stayną radę y namowę z sobą, w roku tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt ósmym, miesiąca Januarii w dniu dwudziestym piątym, niewiedzieć iakowym sposobem y przez kogo wziąwszy wiadomość o tym zachowaniu, poddanego wyszmianowanego męczyli y bili koniecznie, aby ichmć powiedział o schowaniu, dopytywali; a niedopytawszy się, izbę wszytką, kołami, rydlami dotąd kopali, aż te mieysce, gdzie szkatuła zakopaną była, znaleźli; którą wyiąwszy, do dworu pomienionego Koziakowszczyzny, w powiecie Oszmiańskim leżącego, zaprowadziwszy, oną posiekszy, pieniądze między sobą rozdzielili. A gdy żałuiący, o tym rabunku wziąwszy od tegoż poddanego wiadomość, sam osobą swą y uprosiwszy oyców Bazylianów do dworu ich y swego, pytaiąc się, co za przyczyna pieniędzy cerkiewnych zabrania, o powrócenie onych upraszał; tedy ichmć na prożbę nic nie respektuiąc, wprzód słowy uszczypliwemi honorowi szlacheckiemu dotkliwemi lżyć y sromocić, a potym imć pan Piotr Pieslak szablą, a imć pan Bazyli orężem bynamniey należącym do boiu zbili, zmordowali, ran nie mało pozadawali, co szyrzey relacya ieneralska oglądania ran w sobie sonat, y pewnie by byli na smierć zabili, gdyby oycowie Bazylianie nie ratowali, gdzie ledwa żyw zbity za wrota uszedł. Tamże szablę iedną od boku, a dwie tamże w komorze we dworze będące, kosztuiące złotych dwieście, czapek trzy, iedną z głowy a dwie tamże będące, kosztuiące złotych piętnaście, rękawic xiężych dwoie, kosztuiących złotych pięć, zabrali y na swóy pożytek obrócili. A potym tegoż dnia na dalszą ruinę y oppressią tego świętego mieysca ichmć obżałowani armata manu na koniach przyiechawszy na cmentarz, y tam zastawszy ichmć xięży, a mianowicie, oyca Szostaka zakrystyana, imci xiędza Zawadzkiego y imci xiędza Bokszę kaznodzieię, na cmentarzu do strzelby się chcąc zabiiać porwali, y pewnieby tey swoiey zawziętości dosyć uczynili, gdyby do cerkwie nie pouchodzili; potym koło krzyża biegaiąc, krzyk, hałas, łaianie, czynili do niewinnych ludzi do strzelby y szabel porywali się, a żałuiącego na zabitą śmierć szukali y pewnie by zabili, gdyby imć od takowey impetylii nie schronił się, iednak odieżdżaiąc srogą odpowiedź y pochwałkę na zdrowie żałuiącego, iak czeladzi y mieszczan uczynili. Aż kiedy się żałuiący do iaśniewielmożnego kasztelana Witebskiego, iako protektora y opiekuna uciekł, tedy za listem imć talarów bitych cztyrysta dwadzieścia cztyry wrócili, a resztę przy sobie talarów bitych siedmdziesiąt sześć zatrzymali, y upominać się o to słowy ani prawem pod zabiciem na śmierć zakazali. Jakoż przywodząc te swoie odpowiedzi do skutku, iako ludzie niespokoyni, prawu pospolitemu sprzeciwni, na boiaźń Bożą nie pomniąc bez służby się bawią, w tymże roku teraznieyszym wyszpisanym, miesiącu Januarii dniu dwudziestym dziewiątym w domu u mieszczanina Boruńskiego, nic sobie nie winnych imci xiędza Bokszę y żałuiącego imci pana Jana Pieslaka zbili y w głowę ranę niemiłosiernie tyrańską zadali, a nazaiutrz przyszedszy na chór imć pan Bazyli Pieslak czeladzi cerkiewney śpiewakom, na imie Jozephowi Pietkiewiczowi, Stephankowi Łazowskiemu, Kazimierzowi Kulbinskiemu, a potym y kocioł nogą podkówką przebił, y daley w swoiey nie ustaiąc zawziętośći po miasteczku Borunach ustawnie ieżdżąc ze strzelbą, od mieszczanina do mieszczanina, każąc sobie gwałtem trunków dawać, porywaiąc się do bicia, a mianowicie: trunków nabranych u Jozepha Kurniewicza za złotych dwadzieścia pięć; u aptekarza za

złotych piętnaście; u Piotra Audyckiego za złotych trzydzieścia sześć, u Jana Mazury za złotych dziesięć; a dnia trzeciego na dóm wóyta Boruńskiego naiachawszy, na zabicie szukali y pewnie by byli zabili, gdyby się nie schronił Powtórnie imci żałuiący, iż ichmć obżałowani po śmierci nieboszczyka imci xiędza Michała Pieslaka, wespół z dobrodzieyką rodzicielką zabrali rzeczy cerkiewnych nie mało, a mianowicie: kuntusz granatowy zastawny w talerach bitych dziesięciu, spodnic dwie złotogłowowych od dobrodzieiów na ornaty danych, letko kładnąc warte talerów bitych sto; kubków śrebrnych trzy ważące grzywien cztyry; łyżek śrebrnych trzy, ważące grzywnę iedną; sukno dla muzykanta kupione z potrzebami talerów bitych dziesięć; a przytym y ordynkę żałuiącego kupioną za talerów bitych ośm. O co wszytko chcąc żałuiące ichmci prawem in foro fori czynić, oppressyi y krzywdy cerkwie Boruńskiey dochodzić, dali to swoie opowiadanie do xiąg urzędowych zapisać. Co zapisano iest.

1700 г.

Изъ книги Виленскаго гродскаго суда № 4715, за 1700 г., л. 435.

76. Жалоба митрополита Леона Заленскаго на коляторовъ Борунской церкви Песляковъ по поводу расхищенія ими монастырскаго имущества.

Леонъ Шлюбичъ Заленскій, митрополитъ Кіевскій и всея Руси, приноситъ жалобу на коляторовъ Борунской церкви Песляковъ по слѣдующему поводу:

Въ 1692 году въ Борунахъ появилась чудотворная икона Божіей Матери; извѣстія о ея чудесахъ быстро распространились по всему в. кн. Литовскому; стали стекаться къ ней вѣрующіе со всѣхъ сторонъ и приносить свои пожертвованія. Такимъ образомъ представилась надобность построить церковь, а средства были уже готовы. Владѣтель этого мѣста Песлякъ, видя невозможность въ свѣтскомъ званіи способствовать расширенію Божьей хвалы, съ разрѣшенія бывшаго епископа Жоховскаго, принялъ діаконскій чинъ. Затѣмъ онъ заложилъ церковь каменную и устроилъ монастырь; но старость не позволила ему окончить этого богоугоднаго дѣла. Передъ смертью онъ сдѣлалъ своихъ племянниковъ колляторами этой церкви и монастыря, завѣщавши при этомъ и немалое количество земли, какъ своей собственной, такъ и дарованной отъ другихъ лицъ; но племянники не исполнили завѣщанія дяди и открыли рядъ святотатственныхъ проступковъ: завладѣли церковными деньгами и другимъ имуществомъ, пожертвованнымъ на образъ Божей матери, и обращали ихъ на самыя порочныя дѣла. Всего они расхитили на сумму до 70,00 злотыхъ. Такъ какъ старшій Песлякъ не захотѣлъ даже явиться на митрополичій судъ и самовольно уѣхалъ изъ Борунъ, то митрополитъ и отлучилъ его, какъ отвѣтственнаго колятора, отъ церкви и христіанскаго общества. Желая привести въ исполненіе этотъ приговоръ, митрополитъ и базиліане и подали настоящую жалобу въ судъ.

Żałował y solenną zanosił protestacyą iaśniewielmożny w Bogu przewielebny imć xiądz Leon Szlubić Zalenski, archiepiskop, metropolita Kiiowski, Halicki y wszytkiey

Rusi, episkop Władzimierski, Brzeski, archimandrita Kobryński, swoim y całego zakonu Bazylego świętego y wszytkich zakonników Boruńskich teyże reguły świętego Bazylego wielkiego y zakrystyiana tamecznego, wielebnego oyca Jana Szostaka imieniem, a na przeciwko panom Jana, samego pryncypała, także Piotra, Bazylego y Jakuba Pieślaków, konpryncypałów, y pani Paraskowy Efrozyny Laudańskiey, Stephanowey Pieślakowey, świeszczenikowey Dokszyckiey, także przeciwko imci pana Pawła zięcia, w iedney radzie y namowie z sobą zostaiących, w ten niżey opisany sposób: Iż gdy w roku 1692, z osobliwey łaski Bożey y prowidenciey iego nad upadłym y utrapionym narodem ludzkim, przy obrazie Nayświętszey Panny ruskim, niegdyś od zeszłego imci xiędza Jozaphata Brażyca, zakonu Bazylego świętego starszego y officyała Połockiego, w Bogu zeszłemu nieboszczykowi imci panu Mikołaiowi Pieślakowi confidowanym, ziawiły się nie małe cuda y łaski Boskiey w Borunach, w powiecie Oszmiańskim leżących, pod rządem y pasterstwem na tenczas w Bogu zeszłego iaśniewielmożnego imci xiędza Cypryiana Żochowskiego, archiepiskopa metropolity Kiiowskiego, Halickiego y wszytkiey Rusi, antecessora teraznieyszego żałuiącego aktora, gdzie za doznaniem tak wiele cudów y otwarciu krynic łask Bożych, tenże pomieniony imć pan Mikołay Pieślak, będąc dyspozytorem y dozorcą wielkich iałmużn, danin y ofiarów, wot bogatych y obfitych, od różnych ichmościów dobrodzieiów całego xięstwa Littewskiego, wziąwszy licencyą y błogosławieństwo od wyszpomienionego iaśniewielmożnego imci xiędza Cypryana Żochowskiego, metropolity Kiiowskiego, iako pasterza swego, zbudował cerkiew niewielką drewnianą, na gruncie, częścią od iaśnieoświeconey xiężny imci Hamburskiey nadanym, częścią od imci pana Michała Popławskiego Krzemienickiego, za spłaceniem pewney summy applikowanym, na którym mieyscu im co daley, tym w lepsze wsławiwszy się cuda potrzebowali ustawicznego nabożeństwa, tedy tenże pomieniony pan Mikołay Pieślak, uprosiwszy sobie u tego imci xiędza metropolity, tudziesz ego mości xiędza Symona Olencowa, prowincyała na tenczas zakonu świętego Bazylego wielkiego, zakonnika teyże reguły Bazylego świętego, onych przy tym cudownym obrazie osadził y legował y wszelki rząd w nabożeństwie onym polecił y piśmem swoim utwierdził. Sam też, widząc siebie do takich rzeczy świętych y czynienia porządku w świeckim stanie nie sposobnym, skłoniwszy wolą swoią do stanu duchownego, tegoż obrządku greckiego przyiął habit y poświęcenie na subdyiakoństwo z ręku pomienionego imci xiędza metropolity wziął, czyniąc rezygnacyą we wszytkim posłuszeństwa swego iako należytemu pasterżowi swemu. Za którego błogosławieństwem, gdy się co raz większe otwierały łaski Boskie y Nayświętszey Panny a ludzie pobożni co raz większe czynili (sic), confluksye, tudzież wiele ichmościów dobrodzieiów iaśnieoświeconych, iaśniewielmożnych, wielmożnych dygnitarzów, urzędników, szlachty y obywatelów różnych woiewodztw w. x. Lit., także y Korony polskiey, którzy bogatymi iałmużnami, obfitemi ofiarami w nadaniu złota, śrebra, kleynotów, pereł, sztuk dyiamentowych różnych, apparatów, splendorów, to mieysce święte ubogaciwszy, na ostatek dla rozszyrzenia tego mieysca świętego gruntami ziemie nadali y darowali, iako to pomieniona iaśnieoświecona xiężna ieymci Anna Ludowika Radziwiłowna, falcgrafowna Pfalska, włok dwie, tudziesz imć pan Michał Popławski, podstoli Krzemieniecki, czyniąc na większy honor ku

czci Nayświętszey Panny, dla większego pomnożenia chwały Bożey, tymże zakonnikom reguły Bazylego świętego zapisali, na których gruntach to cerkiew, iako miasteczko Słoboda, z lekka posiedliwszy się, temuż mieyscu świętemu y zakonnikom applikowana została. A za takim pomnożeniem tego mieysca świętego x. Mikołay Pieślak, maiąc na to od iaśniewielmożnego imci xiędza metropolity do szafowania y rozrządzenia skarbami cerkiewnymi pozwolenie, zamyślił z tych iałmużn y ofiar świętych, od dobrodzieiów nadanych, cerkiew obszernieyszą zmurować; tedy, przywodząc to do samego skutku, za błogosławieństwem tegoż imci xiędza metropolity, (który mieysce naznaczywszy y poświęciwszy na pierwszy fundament kamień rzucił, y tę cerkiew, która teraz stoi, założył), pomienioną cerkiew nie z żadnych innych fortun, ale tylko szczególnie z ofiar y nadania dobrodzieiów fundować zaczął, który chcąc sobie ztąd wieczną ufundować pamiątkę y dyspozycią ostatniey woli swoiey, na piśmie ugruntować tychże zakonników reguły świętego Bazylego wielkiego, przy tym cudownym obrazie y przy mieyscu świętym funduszem swoim wiecznie, przy possessyey tak cerkwi, klasztoru, iako y miasteczka zachował y tenże fundusz ostatniey woli swoiey, testamentem stwierdził y approbował: w którym to testamencie y funduszu za radą, prozbą y powodem panów Pieślaków, synowców swoich, y osobliwie pana Jana Pieślaka, który dawno w umyśle miał szkodzić mieyscu świętemu, takie punkta niektóre szkodzące przeciwko prawu świeckiemu y duchownemu położył, mianowicie: zapisuiąc funduszem cerkiew y miasteczko Boruny zakonowi świętego Bazylego wielkiego y pana Jana Pieślaka, kolatorem czyniąc, waruie w funduszu y testamencie, aby wolno onemu pod tytułem kolatorstwa, obrazem Nayświętszey Panny rządzić, kleynoty, złoto, śrebro y insze splendory brać, sprzedawać, iako chcąc szafować, y zakrystyanować y póty kolatorem być y dochodami cerkiewnymi dysponować, póki cerkwi murowaney nieskończy. Druga, wnosząc iakoweś ciężary na zakon świętego Bazylego y wszytkich dobrodzieiów tego mieysca świętego, obowiązał testamentem, aby panu Janowi Pieślakowi, synowi nieboszczykowskiemu nie widzieć, quo iure et praetextu, zakonnicy Bazylego świętego wypłacali z dochodów cerkiewnych iałmużn świętych y ofiar dwa tysiące złotych, a do niewypłacenia onych quotę coroczną po dwieście cztyrdzieście złotych dawali, a takowy fundusz y testament sporządziwszy, y ieżeli by tym punktom wielebne oo. Bazyliani dosyć nie uczynili, zakon inszy maią wprowadzić. Zaraz po śmierci nieboszczyka xiędza Pieślaka, obżałowany pan Jan Pieślak summę zebraną, z łaski ichmościów dobrodzieiów nadaną y na murowanie cerkwi od nieboszczyka zostawioną, dwanaście tysięcy złotych polskich do siebie wziął y niewiedzieć gdzie, na co obrócił. Która summa gdzie się podziała w roku 1698, miesiąca Junia 19, że przed teraznieyszym żałuiącym iaśniwielmożnym imci xiędzem metropolitą, podczas wizity iegomości od różnych ludzi y mieszczan Boruńskich inquirowana była; ale nic się nie wrócił do pomienioney summy dwanastu tysięcy złotych polskich p. Jan Pieślak, nie uczyniwszy wywodu, ani rachunku: żadnego, wziął na się rządy y promocyą do murowania cerkwi Boruńskiey, na mieyscu stryia swego, od tegoż iaśniewielmożnego iegomości xiędza metropolity, obiecuiąc y poprzysięgaiąc przed powagą pasterską publice y z tymże zakonnikiem Bazylianem, przyiąwszy habit w nowicyacie zostać miał, y we wszytkim tak, iako nieboszczyk stryi

iego posłusznym być, któremu dufaiąc iegomość xiądz metropolita podczas wizyty swoiey w wyszpomienionym roku 1698, prowizorem do czasu przychodów tylko cerkiewnych y dla dokończenia cerkwi uczynił. A obżałowany pan Jan Pieślak, przepomniawszy tey vocacyi swoiey, boiazń Bożą y srogość prawa duchownego y świeckiego, postponowawszy constytucye seymowe y winy, w nich na takowych ludzi występnych opisane, pogardziwszy w odległości na tenczas iegomości xiędza metropolity, udał się do złych a nieprzystoynych postępków, sprosny żywot swóy przy mieyscu świętym z pogorszeniem drugich ludzi prowadząc, różnych dni, miesięcy przez te wszytkie lata przeciwko wokacyey swoiey żył, złoto, śrebro, perła, łancuszki złote, sztuczki, sztuki, zausznice, trząsawki y krzyżyki dyiamentowe, rubinowe z różnemi kamieniami, pierścienie z dyiamentami y rubinami sadzone, obrączki złote z obrazu Nayświętszey Panny, iako też tabliczki śrebne, materye bogate, które na aparaty nadane były, woski y inne do tey cerkwi Boruńskiey nadania, co kolwiek po śmierci w Bogu wielebnego imci xiędza Pieślaka zostało, iako za administracyey obżałowanego pana Jana Pieślaka tę cerkiew maiącego, bez zakrystyiana y za zakrystyianstwa wielebnego oyca Szostaka, maiąc klucz od tey cerkwi, świętokradzkim sposobem biorąc, na marnotrawstwa, piiatyki y wszeteczeństwa, y na swóy porządek y pożytek obracał. Nawet co na mszy święte wielebnemu oycu zakrystyanowi Boruńskiemu, od różnych imciów dawano było, rękoma biorąc na cerkiewne potrzeby, za też pieniądze w dalsze rospusty przychodził, na piiatyki y muzyki pieniądze obracaiąc, których pieniędzy, u wielebnego oyca zakrystyiana Boruńskiego różnemi czasy, według osobliwego regestru na dziewięć tysięcy sześćset cztyry złoty wybrał, a mało co cerkiew za te pieniądze podmurowano. Ciż wszyscy obżałowani panowie Pieślakowie, gwałcąc prawo Boże y kanony cerkiewne, postępuiąc takimże świętokradzkim sposobem, z teyże cerkwi Boruńskiey złoto, śrebro, perła, kleynoty, pierścienie, łańcuszki y tabliczki brali, suknie sobie sprawowali, rządy osadzali, szable, obuchy, emaliki śrebrem cerkiewnym oprawowali, mianowicie: pan Piotr Pieślak na służbę po kilkakroć wyprawuiąc się, więcey niż na kilka tysięcy złotych skarbów cerkiewnych na porządki łożył, osobliwie obżałowana pani Pieślakowa, świeszczennikowa Dokszycka, matka obżałowanych pp. Pieślaków, przez te wszytkie czasy nie mało rzeczy cerkiewnych na kilka tysięcy złotych polskich, w szatach na apparata danych, kubkach śrebrnych, kleynotach różnych, lnach y płótnach y innych offertach z cerkwi zabrała, a obżałowany tenże pan Jan Pieślak, przed przysięženiem wielebnego oyca Szostaka na zakrystyaństwo cerkwi Boruńskiey na to mieysce święte, od różnych ichmciów dobrodzieiów pieniądze brał, tych było na złotych tysiąc ośmset trzydzieście dziewięć y groszy siedmnaście; które zebrawszy na też marnotrawne uczynki obrócił, a kapłanów tam mieszkaiących bardzo szczupłą sufficientią, przez te wszytkie lata sustentował. Y gdy zeszły iegomość xiądz Babarkiewicz, theolog zakonu Bazylego świętego y kapłan, y imć xiądz Moyżesz Boksza, na tenczas kaznodzieia Boruński, theolog zakonu świętego Bazylego, w. imć xiądz Gerwazy Kiszcyć, imć xiądz Julian y Kazimierz Zawadzcy, obżałowanych panów Pieślaków nie poiednokrotnie upominali, aby więcey takowych zbytków, wszeteczeństwa y swowoleństwa czynić poprzestali; tedy obżałowani panowie Pieślakowie, Jan, Piotr y Bazyli; róż-

nemi czasy nachodząc na celi (кельи), pomienionych zakonników bili, mordowali, iakoż zeszłego iegomości xiędza Bobarkiewicza, niepoważaiąc stanu kapłańskiego, y owszem na dyzhonor onego, rózgami go zbili, zmordowali, że od takiego zbicia w desparacyą wpadszy, mało co choruiąc, śmiercią z tego świata zszedł: co większa w roku przeszłym tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt dziewiątym, miesiąca Nowembra piętnastego dnia, będąc niepohamowanemi w swey nieprzystoyney zawziętości, gdy żałuiący w Bogu wielebny oyciec Romuald Pawłowski, o takoweż swawoleństwo obżałowanych panów Pieślaków upomniał; tedy obżałowani panowie Jan y Bazyli Pieślakowe, mocno, gwałtownie na celę (келью) wielebnego oyca Pawłowskiego naszedszy, wprzódy obżałowany pan Bazyli Pieślak nadzagiem w głowę uderzył y ranę niemiłosierdną zadał y okrwawił, od którego uderzenia, gdy na ziemię upadł, tamże leżącego niemiłosiernie, a prawie tyrańsko, na zabitą śmierć bili; nie do woli, y tenże pan Bazyli Pieślak, pastwiąc się nad leżącym w. oycem Pawłowskim, krew z rany onego ssał y za nieżywego na ziemi porzuciwszy z odpowiedzią, ieśli by od tego boiu żyć miał, za drugim razem naszedszy na celę, albo też do cerkwi idącego przeiąwszy, na śmierć zabić miał, odszedł; iakoż w niedziel kilka po tym boiu, przyszedszy do zdrowia, tenże żałuiący imć xiądz Pawłowski do cerkwi poszedł, tedy ciż obżałowani panowie Pieślakowie, z mieszkania swego do żałuiącego w. oyca Pawłowskiego, z pistoletów przez okno zmierzywszy, strzelać chciały, ale insi ichmościowie xięża zakonnicy, na ten czas będące, od tey impetyciey obżałowanych panów Pieślaków prosto hamowali. Y gdy iuż za takowemi częstokrotnemi wiolencyami y boiami pomienione ichmci xięża zakonnicy zakonu Bazylego świętego, nie mogąc daley wycierpieć, żałuiącemu iaśniewielmożnemu imci xiędzu metropolicie, lubo w odległych kraiach zostaiącemu, o takowych niezbożnych y nieprzystoynych, Panu Bogu y ludziom obrzydłych postępkach onych, oznaymili; tedy żałuiący imć xiądz metropolita, gdy pastersko onych listami swemi upominał y kommisarzów do Borun zesławszy, starał się do upamiętania przywieść, obżałowany pan Jan Pieślak, nie tylko upomnienia imci xiędza metropolity nie przyiął y życia swego nie poprawił, ale na większy concept tegoż imci xiędza metropolity, kommissarzów ichmć konfuzyą nakarmiwszy, listy upominalne publice w rynku palić kazał. A potym dowiedziawszy się, iż iegomość xiądz metropolita do Wilna przyiechał y do Borun iechać miał; tedy cokolwiek w gotowey summie na cerkiew nadanych pieniądzy sporządzono, tudziesz, zabrawszy obligi na różne summy, różnym osobom z skarbu Nayświętszey Panny pożyczone, iako też sprawy wieczyste, fundusze gruntów y ograniczenie dwuch włok, od iaśnieoświeconey xiężney imci Nayburskiey, cerkwi Boruńskiey nadanych, także fundusz, żałuiącym oycom Bazylianom na Boruny służący, same orginały z sobą wziąwszy, to wszytko do folwarku swego Kozakowszczyzny, nie daleko Borun będącego, ciż panowie Pieślacy wyprowadzili, nawet tę xięgę zeszłego imci xiędza Pieślaka, dyaryusz początków cudów Nayświętszey Panny Boruńskiey y approbacyą onych, przez imci xiędza metropolitę, tudziesz świadectw różnych kapłanów, panów, senatorów y innych w tey xiędze napisanych ludzi, aby pamiątkę Nayświętszey Panny wygładzić mogli, niesłusznym sposobem uwiezli. A gdy sam imć xiądz metropolita, przybywszy do Borun dnia cztyrnastego Marca, roku teraznieyszego tysiąc

siedmsetnego, o postępkach obżałowanych panów Pieślaków u okolicy tameczney y u mieszczan Boruńskich, inquisicią czynił, tedy różni ludzie y mieszczanie tego miasta różnie, a niewypowiedziane panów Pieślaków występki, a niektórzy co mogli widzieć, wiele czego z cerkwi wzięto, donieśli y opowiedzili, skargi wielkie, boie, krzywdy y uciemiężenia przełożyli swoie. Do tego, mieszczanin Boruński, na imie Jan Dowgiała, świadczył, iż zaraz po śmierci imci oyca Pieślaka, na zaiutrz, obżałowany pan Jan Pieślak, worek duży zamszowy z portugałami, dukatami czerwonymi złotymi y krzyżykiem diamentowym, od iaśniewielmożney ieymci pani Naruszewiczowny, podkanclerzanki w. x. Lit. Pacowey, starościney Żmuydzkiey, na obraz Nayświętszey Panny danym, który iako powiadaią, dwadzieścia pięć tysięcy złotych polskich szacowany; także z drugim krzyżykiem mnieyszym dyamentowym, do schowania dał temuż Dowgiale, a potym, w czwierć roku do siebie znowu odebrał. Ten że obżałowany pan Jan Pieślak, kleynotów sztuk dwie, od iaśniewielmożney ieymci pani Katerzyny Sapieżanki, woiewodzianki Wileńskiey, Branickiey, stolnikowey koronney, dwanaście tysięcy złotych szacowanych wziął, y ieymci pani Bychowskiey na wesele siostry imci, to iest, ieymci panieyDomiceli Niemierzanki, chorążanki Derbskiey, z obrazem nayświętszey Panny, przez tegoż obżałowanego pana Pieślaka pożyczonych, co mnieysze na obraz powracał, a sztuczki dyamentowey, w którey było dyamentów trzydzieście dziewięć, trząsawka dyamentowa, w niey było sporych dyamentów dziesięć, osobliwie teyże imci pożyczonych, pierścienia dyamentowego, w którym było dyamentów siedm, manelę złotę, łańcużek złoty grochowy, pereł uryiańskich, iak grochowe ziarno sznurów pięć, do tych czas nie oddał. Znowu u iaśniewielmożnego iegomości pana Kazimierza Władysława Sapiehi, woiewody Trockiego, do lampy od imci daney, zł. dwieście pięćdziesiąt na łoy danych, u siebie zatrzymał, i łoiu nigdy do lampy nie dawał. Imć pan Krzysztof Sulistrowski dał sahaydak staroświecki na kielich i patynę, na którym sahaydaku było śrebra sztuk sto i pięć, ten sahaydak z cerkwi wziąwszy, tenże obżałowany p. Jan Pieślak rząd sobie kazał zrobić. Lichtarze cynowe z cerkwi pozabierawszy, z nich sobie na stołową potrzebę, talerze porobił i one do folwarku swego Kozakowszczyzny, przy wyiachaniu z Borun, wywiozł. Tenże obżałowany p. Jan Pieślak, wina kupiwszy kuf dwie, w roku tysiąc sześćset dziwięćdziesiąt dziewiątym, za sto talerow bitych, za cerkiewne pieniądze, zbieraiąc do siebie swoich krewnych i różney kondycyi ludzi, z niemi to wino wypił, a tylko w powszechny dzień na iedną mszę wina dawał i co dzień po iedney mszy odprawować kazał. Gdzie ichmć oycowie Bazyliane, widząc iawną uymę chwały Boskiey u różnych dobrodzieiów wina upraszaiąc, należyte nabożeństwo odprawowali; ciż obżałowani panowie Pieślakowie, nie hamuiąc się w swym nieprzykładnym i złym pożyciu, gdy w cerkwi nabożeństwo odprawowało się, nie poiednokrotnie kotły do siebie z cerkwi przywieść, muzyce i spiewakom przyiść kazawszy, z tymiż osobami i z panem Zienkiem, konsyliarzem swoim, dobrey myśli zażywali, a często bywało, że w cerkwi dla odebrania muzyki i śpiewaków, tylko sami ichmci xięża Bazyliani mszy święte bez muzyki odprawować musieli y nie mało przeszkody w nabożeństwie cierpieli. Szkod mnieyszych, potocznych, tak zaraz po śmierci nieboszczykowskiey, bez zakrystyiana, iako i zakrystyianstwa w. oyca Szostaka, na mszy święte i na murowanie cerkwi, co różni ichmość

dobrodzieiowie dawali, bez wiadomości zakrystyiańskiey, ani w reiestr wpisuiąc do siebie zabierali, o czym żałuiący wyraznie, iak wiele szkody to mieysce poniosło, wiedzieć nie mogą. Na ostatek nie kontentuiąc się tym wszytkim, ciż obżałowani panowie Pieślakowie, zapomniawszy wcale boiaźni Bożey i prawa pospolitego, popełniaiąc iawne zbytki i swawoleństwa, iuż podczas bytności żałuiącego imci xiędza metropolity w Borunach, ze dnia piętnastego na dzień szesnasty miesiąca Marca, roku teraznieyszego tysiąc siedmsetnego, w same pierwospy, zebrawszy niemałą gromadę ludzi, a cicho podiechawszy, tam że w miasteczku Borunach, świreń niedaleko od cerkwi będący odbili i żelaza na cerkiew nagotowanego, sztab dwieście trzydzieście gwałtownie zabrali. Tudziesz do piwnicy murowaney klasztorney w nocy wdarszy się i zamek skręciwszy, słoniny, mięsa, syrów, masła, krup, soli i różnego prowiantu, z żelazem kładąc plusminus na złotych dwa tysiące raptownym sposobem wzięli i do tego folwarku Kozakowszczyzny zaprowadzili i całe cerkiew i klasztor spustoszyli, że ichmość oycowie Bazyliiani sustentować się czym zgoła nie maią. W czym wszytkim, iako się wyżey pomieniło, tak w zabranych gotowych pieniędzach z iałmużn świętych, cerkwi nadanych, iako też w rosproszonych skarbach Nayświętszey Pannie ofiarowanych, co tylko mogą wiedzieć, żałuiące oycowie Bazyliianie Boruńscy i w czym są dobrze informowani, namniey ponosiło mieysce Boruńskie szkody na siedmdziesiąt tysięcy złot. polskich. A gdy żałuiący, iaśniewielmożny imć xiądz metropolita do obżałowanego pana Jana Pieślaka posyłał, pytaiąc się, za co by miał żelazo i inne legumina zabierać i czemu niechce ze wszytkich przychodów i roschodów liquidować się, tedy miasto iustyfikaciy i restituciy tak wielkich szkod, na zdrowie imci xiędza metropolity i wszytkich zakonników, przy teyże cerkwi mieszkaiących, a miasteczka Borun spaleniem ognia, odpowiedź i pochwałkę uczynili. I gdy podług urzędu swoiego ten że iegomość xiądz metropolita pozwem swym przed sąd swóy metropolitański pomienionego pana Jana Pieślaka i innych o wszytkie wyszmianowane pretensye przypozwał, aby się o takie szkody sprawiły; tedy obżałowany nie tylko się do prawa nie stanowił, wydatków i żadnych reiestrów nie pokazał, kleynotów zabranych cerkwi nie przywrócił, i szkod nie nagrodził, ale i owszem pogardzaiąc pasterskim, podług kanonów oyców świętych, synodalnym prawem i należytą w takich cyrkumstantyach duchowną iuryzdykcyą, kryiomo y bez wiadomości protestuiącego iegomości z Borun wyiechał; którego iako prawu nieposłusznego i iuryzdykcyey pasterskiey nie chcącego podlegać, za takie iawne szkody i wszeteczeństwo, iako uporczywą owcę z pomocnikami onego, dekretem swoim wyklął, od cerkwi Bożey i od społeczności chrześciiańskiey oddalił i wyłączył. Którą condemnatę y excomunikę, chcąc żałuiący imć xiądz metropolita i ichmość oycowie Bazylianie, w należytym sądzie do exzekucyey przywieść, iako też pomieniony fundusz i testament nieboszczyka, iegomości oyca Pieślaka prawnie utwierdzić i aprobować, a punkta w nich szkodzące, w chwale Boskiey meliorować i kolacyą niesłuszną pana Jana Pieślaka anihilować, a zatym wszytkich mianowanych szkod cudownemu obrazowi Nayświętszey Panny poczynionych, na osobach i dobrach ich rekwirować, i o wszystkie excessa popełnione, pen prawnych na obżałowanych dochodzić, na ten czas zachowawszy wolną każdego czasu melioracyą tego processu, dał do xiąg grodu Wileńskiego zapisać.

1702 г.

Изъ книги Виленскаго гродскаго суда № 4730, за 1716 г., л. 238.

77. Фундушевая запись на четыре уволоки земли Купятицкому монастырю отъ Пинскаго земскаго судьи Казиміра Войны.

Пинскій земскій судья Казиміръ Война настоящимъ листомъ подтверждаетъ фундушъ Купятицкому монастырю, завѣщанный его бабкой и другими родственниками, въ количествѣ 6-ти уволокъ земли въ родовомъ имѣніи Войновъ—Купятичахъ.

Roku tysiąc siedmset szesnastego, miesiąca Aprila dwudziestego dnia.

Na urzędzie iego królewskiey mości grodzkim Wileńskim, przede mną Michałem Raphałem Szumskim—podstolim y podwoiewodzim Wileńskim, stanąwszy personaliter imć pan Bazyli Tomkiewicz, przyiaciel użyty od w Bogu wielebnego oyca Barłama Michniewicza—starszego Wileńskiego przy cerkwi świętego Ducha w Wilnie rezyduiącego, tę kopią extraktu funduszu służącego monastyrowi Kupiatyckiemu, od wielmożnego imci pana Kazimierza Gabryela Woyny — sędziego ziemskiego Pińskiego, temu monastyrowi danego y w ziemstwie Pińskim przyznanego, na rzecz w niey niżey wyrażoną, ad acta podał, która de verbo ad verbum tak się w sobie ma: Na rokach sądowych ziemskich, o trzech królach rzymskim święcie przypadłych y w Pińsku sądownie odprawowanych, przed nami Heronimem Godebskim—chorążym powiatu Pińskiego, na mieysce wielmożnego imci pana Kazimierza Gabryela Woyny — sędziego ziemskiego Pińskiego zasadzonym, Stephanem Stanisławem Chrzanowskim—podsędkiem a Samuelem Michałem Ordą—pisarzem, urzędnikami sądowemi ziemskiemi powiatu Pińskiego, stanąwszy oczewisto wielmożny imć pan Kazimierz Gabryel Woyna—sędzia ziemski powiatu Pińskiego, list zapis swóy fundacyi na rzecz w nim wyrażoną, monasterowi Kupiatyckiemu dany y służący, zeznał, prosząc, aby do xiąg ziemskich Pińskich był przyięty y wpisany. Który my urząd, oglądawszy y czytanego wysłuchawszy, do xiąg kazaliśmy upisać, y upisuiąc słowo do słowa, tak się w sobie ma:

Ja Kazimierz Gabryel Woyna—sędzia ziemski powiatu Pińskiego, iawno czynię y zeznawam tym moim listem dobrowolnym, ad perpetuam rei memoriam uczynionym, aprobacyinym funduszu zapisem, iż co do cerqui y manasteru Kupiatyckiego religiey Greckiey zakonu świętego Bazylego wielkiego, władzy duchowieństwa Wileńskiego, przy cerkwi świętego Ducha zostaiącego, przez zeszłych świętey pamięci antecessorów moich, w maiętności ab antiquo domu naszego Woynińskiego, wieczystey dziedzicznеy, Kupiatycze nazwaney, w powiecie Piń-

skim leżącey, na dwóch włokach fundowanego, zeszły w Bogu świętey pamięci iaśniewielmożny imć pan Bazyli Je. Opeć—kasztelan Nowogrodzki, tak ex zelo pietatis suae, iako też dosyć czyniąc woli iaśniewielmożney ieymci pani Apoloniey Wołowiczowny, Sokołowey Woyniney—kasztelanowey Brzeskiey, rodzicielki swey, a babki moiey, w roku tysiąc sześćset trzydziestym piątym miesiąca Januarii trzynastego dnia, dla pomnożenia chwały Bożey y dla lepszey sufficientiey zakonników, przy tey cerkwi maiestat Boski błagaiących, do teyże fundacyey Woynińskiey tych że dóbr Woynińskich, ieszcze włok cztery, to iest: w teyże wsi Kupiatyczach włok dwie osiadłych, a włok dwie gruntu pasznego za rzeką Jasiołdą, we wsi y przy wsi Wólce leżące, ze wszytkiemi pożytkami, szerokościami y przyległościami, iako w tymże zapisie fundacyinym doskonale iest wyrażono, pomienionemu monasterowi Kupiatyckiemu wiecznemi czasy przydał, zapisa y incorporował, y ten zapis fundacyiny na te wszytkie sześć włok wyżey wyrażone, w tym że roku tysiąc sześćset trzydziestym piątym, miesiąca Januaryi siedmnastego dnia, przed sądem ziemskim Pińskim przyznał y urzędownie przez ienerała Andrzeia Suporowskiego in realem possessionem monasterowi Kupiatyckiemu podał y postąpił. Do którey takowey intencyi pobożney antecessorów moich y do pomienionego funduszu uczynionego y ia, sędzia ziemski Piński, we wszystkim stosuiąc się, chcąc mereri gratiam divinam et salutem animae volens exorare, aby maiestat Boski przez zakonników, w tym monastyrze Kupiatyckim przy cerkwi ofiarowania Nayświętszey Panny Maryi zostaiących, ustawicznie błagany był, wyżey mianowany fundusz sukcessorów moich, na ten monaster Kupiatycki uczyniony, we wszelkich punktach, clausulach y paragrafach wiecznemi czasy ratifikuię, approbuię y konfirmuię; kolatorstwo iednak tego monastera, podług wyrażonego punktu w funduszu antecessorów moich, mnie samemu y sukcessoróm moim zachowuię, obliguiąc ieno w tym imci oyca ihumena Kupiatyckiego, teraznieyszego y po nim następuiących ihumenów, także oyców zakoników tegoż klasztoru teraznieyszych a po nich następniących, aby służbę Bożą w każdym tygodniu wiecznemi czasy, teraz za szczęśliwym sukcessorów życia moim, a po długim życiu moim, za duszę moią odprawowali, w czym sumieniem oyców zakonników, w tym monasterze zostaiących, teraznieyszych y po nich następuiących, obowiązuię. Który ten móy list dobrowolny, wieczysty, approbacyiny, fundacyey zapis nieporuszony był wiecznemi czasy, podpisem ręki mey, przy pieczęci roboruiąc, ichmość panów przyiaciół moich, ustnie y oczewiście o podpis rąk za pieczętarzów uprosiwszy, w Bogu wielebnemu imci oycu Morhanowi Hołowkowiczowi, ihumenowi Kupiatyckiemu, daię. Pisan w monasterze Kupiatyckim, roku Pańskiego tysiąc siedmsetnego wtórego, miesiąca Junii dwudziestego trzeciego dnia. U tego listu fundacyinego zapisu, przy pieczęciach, podpisy rąk tymi słowy: Kazimierz Woyna—sędzia ziemski powiatu Pińskiego; ustnie proszony pieczętarz do tego zapisu od imci pana sędziego ziemskiego Pińskiego, Stephan Stanisław Chrzanowski—podsędek powiatu Pińskiego; ustnie proszony pieczętarz do tego zapisu Samuel Michał Orda—pisarz ziemski powiatu Pińskiego; ustnie y oczewisto proszony pieczętarz od imć pana Woyny, sędziego ziemskiego powiatu Pińskiego do tego zapisu—Jakób Stanisław Kasper—miecznik Wileński. Który to list dobrowolny zapis, za ustnym y oczewistym

zeznaniem przez osobę imci pana sędziego, do xiąg ziemskich powiatu Pińskiego iest upisany. Którego kopia extraktu przyznanego funduszowego zapisu, za podaniem oney do akt, przez osobę zwyż wyrażoną, iest do xiąg grodzkich Wileńskich przyięta y wpisana.

1711 г.

Изъ книги № 4723, за 1711 г., л. 234.

78. Жалоба Виленскихъ Свято-Троицкихъ базиліанъ на Полоцкаго гродскаго писаря Корсака по поводу его наѣздовъ на ихъ имѣніе Залѣсье въ Полоцкомъ воеводствѣ.

Виленскіе базиліане жалуются на Полоцкаго гродскаго писаря по поводу разныхъ насилій, совершенныхъ имъ въ монастырскихъ имѣніяхъ, а именно: въ 1710 году, сдѣлавшись коммиссаромъ для собиранія провіанта для русскихъ войскъ, онъ наслалъ ихъ на имѣніе Залѣсье, которое и понесло отъ нихъ большія потери; въ томъ же году онъ ограбилъ монастырскаго посланца съ 16-ю злотной податью; въ томъ же году разогналъ ярмарку въ монастырскомъ имѣніи Залѣсьи, при чемъ были избиты многіе невинные люди; наконецъ, совершенно разорилъ имѣніе Залѣсье, съ одной стороны пожаромъ въ собственномъ имѣніи, а съ другой, боязнью монаховъ—назначать въ это имѣніе лѣсничихъ и управителей.

W wielkiey a nieznosney krzywdzie y y szkodzie y oppressyi swey solenną wnosili manifestacyą y protestatią w Bogu przewielebny imć xiądz Bazyli Procewicz, prokonsultor zakonu świętego Bazylego wielkiego, starszy klasztoru Wileńskiego, y wszyscy ichmości xięża Bazylianie tegoż klasztoru Wileńskiego Sanctissimae Trinitatis, na imci pana Stefana Michała Udzielskiego Korsaka, pisarza grodzkiego woiewodztwa Połockiego, o to: iż obżałowany imć, nic niedbaiąc na srogość prawa pospolitego, konstytucye seymowe et novellam legem cöequationis iurium, będąc z żałuiącemi w bliskim sąsiedztwie od maiętności Zalesia, w woiewodstwie Połockim leżącey, różnemi laty, miesięcy y dni, różne szkody, krzywdy, naiazdy y exactie tak w puszczy, sianożęciach y gruntach samym żałuiącym y poddanym imci czynił y czynić nie przestaie, iako to y w roku przeszłym tysiąc siedmset dziesiątym, będąc od woiewodztwa Połockiego obranym kommissarzem do podatków y prowiantów Moskiewskich, iuż po wydanych y po wypłaconych przez żałuiących protestantów wszystkiego prowiantu, usławszy sobie nieiakowąś pretensyą do urzędnika żałuiących, w Zalesiu będącego, na maiętność y dwór żałuiących, nazwany Zalesie, w woiewodztwie Połockim leżący, nasławszy Moskalów, funditus zra-

bować kazał. A potym w tym roku tysiąc siedmsetnym dziesiątym, miesiąca Oktobra dziesiątego dnia, gdy żałuiące delatores posyłali z listem do poborcy woiewodztwa Połockiego, to iest, imci pana Józefa Korsaka Udzielskiego, łowczego Połockiego, do miasteczka Uszaczy, tempore pestis tam zasiadaiącego y podatek szesnastozłotowy wybieraiącego; tedy obżałowany imć, przeiąwszy tego posłańca na dobrowolney drodze, tyrańsko a niemiłosiernie kiiem zbił y ten list do siebie odebrał, (przez co żałuiące nie małą szkodę ponieśli w exekutiey od żołnierzów), a tego posłańca za nieżywego na drodze porzucił. Y tym się ieszcze nie kontentuiąc, obżałowany imć w roku tymże tysiąc siedmsetnym dziesiątym, miesiąca Oktobra dwunastego dnia, gdy przy cerkwi Zaleskiey żałuiący imć w dzień świętey protekcyi Panny Przenayświętszey, iako dawny zwyczay niesie, odprawował się kiermasz, obżałowany imć, iako blizki sąsiad w swoiey impressyi nie ustaiąc, kazał chłopom swoim Udzielskim nic niewinnych poddannych żałuiących ichmciów, w dzień iarmarkowy pod surową winą, bić, zabiiać, na własnym gruncie żałuiących, y gdyby z przestrogi drugich sąsiedzkich chłopów z tego iarmarku nie pouchodzili, pewnieby na tym mieyscu wszytkich pozabiano. Jakoż iednego boiarzyna Zaleskiego, na imie Zulka, dogoniwszy tyrańsko a niemiłosiernie zbili, y gdyby nie odratowali drudzy ludzie, pewnieby na tym mieyscu pokonali. Gdzie obżałowany imć nie dosyć y na tym maiąc, a w swey zawziętości nie ustawiaiąc, różnych miesięcy y dni ustawicznie nasyłaiąc na puszczę żałuiących Zaleską, drzewa różne na opał, łuczynę y inne potrzeby swoie y poddannych swych kazał violenti modo ze pnia spuszczać y do maiętności swey Udziała, w tymże woiewodztwie Połockim leżącey, prowadzić, leśniczych teyże puszczy pilnuiących bić, zabiiać, czyniąc taką odpowiedź y pochwałkę: nietylko chłopów zabiiaycie, albo urzędników, ale choćby y zakonnik iaki był y onemu nie folguycie. Gdy żałuiący słysząc taką odpowiedź o niebezpieczeństwie zdrowia tak poddannych, urzędnika, y siebie samych, daley leśniczych nie posyłali, tedy obżałowany imć zasadziwszy się na swoiey impressyey y zawziętości, nietylko co różnemi czasy na różne swoie potrzeby spuszczał y woził do maiętności swoiey drzewo, ale gdy Pan Bóg nawiedził dwor imci Udzielski ogniem w roku teraznieyszym tysiąc siedmsetnym iedynastym, tedy na wystawienie dworu nasławszy *mocno* gwałtownym sposobem więcey sto podwod na pomienioną puszczę żałuiących drzewo do barci y budynków iedne kazał spuszczać y do swoiey maiętności Udziała prowadzić y expulsyą z drzewa uczynił żałuiącym, i tak w spustoszeniu puszczy na trzy tysiące cztyrysta y kilkadziesiąt złotych polskich szkody uczynił, iako czasu prawa dowiedziono będzie. Na ostatek y tym ieszcze nie kontentuiąc się, a usiłuiąc żałuiących nie tylko na fortunie y zdrowiu zgubić, gdy żałuiące w roku teraznieyszym tysiąc siedmsetnym iedynastym, miesiąca Marca piętnastego dnia, posyłali do Uszaczy na seymik dla prezentowania różnych kwitów tak moskiewskich, iako y polskich według uniwersału na seymik wydanego zawiadowcę swego tey że maiętności Zalesia, na imie pana Jana Samuyłę, szlachcica rodowitego, przeiąwszy na dobrowolney drodze tyrańsko niemiłosiernie zbił y zkaleczył, y gdyby drudzy ichmość panowie Korsacy nie odratowali, pewnie by na tym mieyscu o smierć był by przyprawił, (iako relacya generalska szerzey y dostateczniey w sobie wyraża); a na samych żałuiących ichmość srogą odpo-

wiedź y pochwałkę uczynił y czynić nie przestaie. Maiąc tedy żałuiące protestanci wielką krzywdę, szkodę y ruinę nieznosną, tak w puszczy, sianożęciach, y nie będąc securi tak zdrowia swego, iako y reszty niedoruynowaney fortuny, a chcąc o to wszystko prawem czynić, securitatem zdrowie y fortuny obwarować, szkod, krzywd, wiolentiy, naiazdów, extorsiy y exactiy, boiów, gwałtów niepoiednokrotnych, tak poddanych, iako y urzędnika szlachcica rodowitego, odpowiedzi y pochwałki, kosztów, nakładów, poen, win y utrat prawnych na obżałowanym imci dochodzić y requirować, dali tę swą solenną manifestatią, za nieprzyięciem u grodu Połockiego, do xiąg grodu Wileńskiego z wolną oney melioratią zapisać. Co iest zapisano. *(Слѣдуетъ посвидѣтельствованіе вознаго такого же содержанія).*

1711 г.

Изъ книги № 4723, за 1711 г., л. 393.

79. Жалоба Борунскихъ базиліанъ на Песляка по поводу неисполненія имъ своихъ обязательствъ относительно имѣнія Козаковщизны.

Борунскіе базиліане жалются на Василія Песляка и его братьевъ по слѣдующему поводу: во время болѣзни Песлякъ жилъ на хлѣбахъ у базиліанъ и получилъ еще отъ нихъ 260 злотыхъ подъ залогъ своего фольварка Козаковщизны съ условіемъ устроиться со своими братьями, чтобы безпрепятственно ввести базиліанъ во владѣніе онымъ; но потомъ помянутый Песлякъ совершенно отказался отъ своихъ обязательствъ.

Protestował się przewielebny w Bogu imć xiądz Jan Oleszewski, zakonnik świętego Bazylego wielkiego, consultor starszy Boruński, tak swoim, iako y wszystkich wielebnych ichmość oyców Bazylianów Boruńskich imieniem, na imci pana Bazylego Pieślaka y imci pana Jakuba Pieślaka brata rodzonego imci, w spólney radzie y namowie z sobą będących, o to: iż co żałuiące, nic nie deneguiąc prawu swemu y zaczętemu od niemałego czasu tak w grodzie Oszmiańskim, iako y w trybunale procederowi prawnemu z ichmościmi o różne swoie praetensiae, za usilną requisitią obżałowanego imci pana Bazylego Pieślaka chcąc się zgodzić po przyiacielsku w nabyciu folwarku od ichmć, nazwanego Koziakowszczyzna, w powiecie Oszmiańskim leżącego, tym sposobem: in quantum by obżałowani podług dekretu oczewistego prawo wieczyste, na osoby swoie służące, żałuiącym ichmość pokazać mogli, tę życzliwość swoią y commiseratią imci panu Bazylemu Pieślakowi wyświadczyli, że gdy w powietrzu obłożnie

leżąc nie miał się zgoła czym ratować, tedy nie tylko obżałowanemu chleba w klasztorze nie żałowali, ale y na dalsze zapomożenie onego, żeby się mógł ztąd odziać y nędzę swoią poratować, złotych dwieście sześćdziesiąt obżałowanemu pożyczyli; a obżałowany tę summę pożyczoną zastawnym prawem na folwark Koziakowszczyznę w roku tysiąc siedmset iedynastym, miesiąca Februarii 10 dnia wniosszy y intromissyey w ten że folwark y na wszystkie onego przynależności dopuściwczy, opisał się osobliwym zapisem swoim pod paenami y zaręką w nim wyrażoną, iak insze prawo zastawne do tego zapisu na ten że folwark żałuiącym dać, tak y rodzonego swego imci pana Jakuba Pieślaka mógł postanowić, abyśmy się o ten folwark zgodnie y onego nabyć mogli. A że podania takiego prawa y assekuratiey y po dopuszczoney w folwark Koziakowszczyzny intromisyey obżałowany imć pan Bazyli Pieślak, ani prawa inszego zastawnego na Koziakowszczyznę dać, ani rodzonego swego do pomiarkowania się stawić niechciał; tedy aby to żałuiącym nic nie denegowało y do executii prawney dekretom zaszłym na Koziakowszczyznie y dalszemu procederowi prawnemu nie należało, chcąc tedy żałuiące z obżałowanym o niedotrzymanie swey assekuratiey y niedanie inszego prawa na Koziakowszczyznę przez się czynić, paen, zarąk założonych y szkod poniesionych na obżałowanych osobach dochodzić, y do dalszey executiey decreta swoie przywodzić, na ten czas dali tę protestatią z zachowaniem wolney melioratiey, za nie przyięciem u grodu Oszmiańskiego, do xiąg grodu Wileńskiego zapisać. Co iest zapisano.

1711 г.

Изъ книги № 4723, за 1711 г., л. 394.

80. Жалоба Виленскихъ Свято-Троицкихъ базиліанъ на Оршанскаго чашника и ротмистра Кореневскаго по поводу многолѣтнихъ наѣздовъ на монастырскія имѣнія, лежавшія въ разныхъ воеводствахъ.

Виленскіе Свято-Троицкіе базиліане жалуются на ротмистра Кореневскаго по поводу нижеслѣдующихъ его беззаконій:

1) въ 1708 году онъ учинилъ наѣздъ на монастырское имѣніе Бѣличаны въ Минскомъ воеводствѣ, взялъ въ плѣнъ мельника, увезъ въ свое имѣніе Ушаны, гдѣ подвергъ его пыткамъ и истязаніямъ, отчего онъ и умеръ;

2) въ 1709 году подданные Кореневскаго ограбили въ монастырскомъ имѣніи проѣзжихъ купцовъ съ товарами и ввели въ большія хлопоты крестьянъ монастырскихъ;

3) въ 1711 году управляющій Кореневскаго подговорилъ своихъ крестьянъ увести ночью 3-хъ лошадей у союзниковъ русскихъ, квартировавшихъ въ монастырскомъ имѣніи, за что подвергъ большой отвѣтственности и убыткамъ отца прокуратора и монастырь;

4) въ этомъ же году, воспользовавшись замѣшательствомъ отъ прохода русскаго война, помянутый Кореневскій напалъ на прокуратора въ имѣніи Крушинѣ и отнялъ у него разные документы на право владѣнія монастырскими имѣніями и произносилъ угрозы на жизнь прокуратора.

W wielkiey a nieznosney krzywdzie swey solenną zanosili manifestatią y protestowali się w Bogu przewielebny imć xiądz Bazyli Procewicz, proconsultor zakonu ś. Bazylego wielkiego, starszy klasztoru Wileńskiego, y wszyscy ichmci xięża Bazyliane tegosz klasztoru Wileńskiego sanctissimae Trinitatis, na imci pana Władysława Korzeniewskiego, czesznika y rotmistrza powiatu Orszańskiego, o to y w takowy sposób: iż co obżałowany imć, maiąc w sąsiedztwie z żałuiącemi maiętność swoią, nazwaną Uszę, w woiewodztwie Mińskim leżącą, różnemi czasy, różnych miesięcy y dni, różne szkody, krzywdy, naiazdy, violentiae y exactie, sam przez się y przez poddanych swoich, żałuiącym czynił y czynić nie przestaie. Jako to w roku przeszłym 1708, naiachawszy gwałtownym y nieprzyiacielskim sposobem, z niemałą gromadą ludzi y czeladzi, boiarami y poddanymi Uszańskiemi, z różnym orężem, do boiu należącym, to iest, ze strzelbą ognistą, szablami, bardyszami y oszczepami, kiiami y cepami, także y ze psami, na maiętność żałuiących, nazwaną Bieliczany, w tym że woiewodztwie Mińskim leżącą, y poddanego żałuiących ichmci wieczystego, na imię Mikitę młynarza, ze wsi Bieliczan violenti modo wziąwszy, do maiętność swoiey, nazwaney Uszy, zaprowadził y tam u siebie niewinnie, niemiłosierdnie w swoim prywatnym więzieniu okowawszy, przez kilkanaście niedziel trzymał y męczył, od którego takowego, a niemiłosierdnego więzienia wyszpomieniony poddany żałuiących śmiercią z tego świata zszedł, iako protestatia y relatia generalska o to uczyniona

in se sonat. A nie dosyć na tym maiąc, także w roku przeszłym 1709, gdy niektórzy ichmć pp. obywatele w. x. Lit., maiące swoie maiętności y dobra w woiewodztwie Wileńskim, Mścisławskim y powiecie Orszańskim, contrahentią handlowną z kupcami królewskiemi wodą posyłali towary swoie pieńkowe, furami do Niemna, na przystań Stołpecką, a dla zaszłey rewolucyey drogą nie mogąc do należytego portu doprowadzić lokowali w wiośce żałuiących, nazwaney Moszczenica, należącey do maiętności Bieliczan; tedy poddani obżałowanego imci z pomienioney maiętności Uszy, tylko przez rzekę Uszę, w bliskim sąsiedztwie będącey, czyniąc iawny podstępek pod żałuiącemi y poddanemi ichmci, tę pieńkę swawolnie porabowali, pobrali y na swóy pożytek obracali, za którą pieńkę poddani żałuiących protestantów, wielką turbatią y niemałą szkodę od pomienionych ichmci ponieśli, z okazyi poddanych obżałowanego imci. Nie kontentuiąc się y tym a do dalszey zguby y ruiny poddanych żałuiących przywodząc, w roku teraznieyszym 1711, miesiąca Aprila wtórego dnia, nasławszy violenti modo poddanych swoich Uszańskich, obżałowany imć na wioskę Moszczenicką, siana stogów sześć zabrać kazał y do Borysowa zaprawodzić y chłopów wiecznie wiosennych (sic) czas w karmie dla bydła y koni zgubił. Gdzie obżałowany imć ieszcze y tym nie kontentuiąc się, a w swey zawziętości nie ustaiąc, iuż niemał do ostatniey y wieczney ruyny y zguby samych żałuiących y poddanych ichmć przywodząc, w tym że roku 1711, miesiąca Aprila siódmego dnia, gdy szli wozy z różnemi prowiantami y municyami auxiliarnemi pułku dragońskiego y woysko przy nich y gdy dla zaszłey drogi nie mogąc tych wozów saniami prowadzić daley, rozłożyli się y stanęli obozem tak w dobrach żałuiących ichmć, nazwanych Bieliczany, y w dobrach w Bogu przewielebnych ichmć panien benedyktynek klasztoru Mińskiego, nazwanych Rewanicze, w woiewodzstwie Mińskim leżących, y pod ten prowiant y municye kolasy sporządzali; tedy zawiadowca obżałowanego imci tey wyszpomienioney maiętności Uszy, pan Rutkowski, wespół z wóytem, snadź z roskazania y woli obżałowanego imci, czyniąc straszny podstępek, y niewypowiedzianą zgubę samym żałuiącym y poddanym ichmciów, pod bytność na ten czas w Bieliczanach zesłanego z klasztoru dla wybrania czynszów, y odszukania spraw imci xiędza Seweriana Klepackiego, prokuratora tegoż klasztora Wileńskiego, kazał koni troie w wiosce żałuiących, nazwaney Doboruczu, nocnym sposobem Moskalom zabrać, y do maiętności Uszy zaprowadzić; za który takowy exces y swawolę, przez urzędnika y wóyta obżałowanego imci stałą w wiosce żałuiących, ludzie auxiliarni żałuiącemu wyszpomienionemu x. prokuratorowi klasztornych koni pięcioro z kulbakami, woyłokami y platem napadszy zabrali, y nie mało rzeczy porabowali, samego żałuiącego, gdy by nie uszedł do puszczy, pewnie by wzięli y do obozu genaralnego zaprowadzili, iako czyhali y szukali, szkody wyszpomienionemu x. prokuratorowi prócz zabranych koni w rabowaniu na złotych sto y więcey uczynili, iako czasu prawa dowiedziono będzie. Gdzie pomieniony x. prokurator, iako ni w czym niewinny, tylko szczególnie z okazyi y winy urzędnika y poddanych obżałowanego imci, nie będąc pewnym zdrowia y życia swego y szkodę niewinno ponosząc przez różne ludzie y różne instancye, iako imci pana Dowoynę, stolnika Trockiego, y drugich ichmościów musiał z swey niewinności y poddanych swych przed ludźmi auxiliarnemi wywod-

zić się, y wiodszy się z trudnością y nie małym kosztem troie podiezdków zliberował y okupował, a koni dwoie, kosztuiących złotych sto pięćdziesiąt, za winę y straszny exces zawiadowcy y chłopów obżałowanego imci ciż auxiliarni ludzie przy sobie zatrzymali y nie wrócili, iako karta od tych że Moskalów dana wyszpomienionemu x. prokuratorowi in se sonat. A na ostatek ten że zawiadowca pomieniony pan Rutkowski wespół z wóytem y drugiemi chłopami cale osadziwszy się na resztę niedorabowaney fortuny y życie pomienionego x. prokuratora, gdy namieniony x. prokurator powróciwszy od Moskalów do wioski swey Kruszyny y w którey z okazyi obżałowanego imci rabowanie stało, y iuż nie przesuszywaiąc się daley, tak dla niebezpieczeństwa, iako y na blisko następuiący trybunał, odebrawszy sprawy od wóyta, Bieliczanom y drugim maiętnościom służące, które dla powietrza grassuiącego w Wilnie tu w Barciach lokowane były, wyieżdżał do Wilna, iako prokurator spraw dla popierania onych na samym początku trybunału; tedy wysznarzeczony z roskazania narzeczonego obżałowanego imci, wziąwszy wiadomość pewną o wyiezdzie śpiesznym na trybunał, postponuiąc prawo pospolite, constitutie seymowe, de securitate legum expressa opisane y trybunał następuiący w Wilnie, nasławszy gwałtownie armata manu w roku tymże 1711, miesiąca Aprila 13 dnia na wyszpomienioną wioskę Kruszynę y czeladź żałuiącego, iako iuż przestraszoną od Moskwy porozpędzawszy, skrzynkę z sprawami, pieniędzmi y innemi rzeczami gwałtownie na drodze zabrał, excessy, violentią popełnił, a na samego wyszpomienionego x. prokuratora srogą odpowiedź y pochwałkę uczynił y czynić nie przestaie. Maiąc tedy żałuiące ichmci wielką szkodę, krzywdę y nieznosną ruinę, a chcąc o to wszystko prawem czynić, wydania y stawienia wyszpomienionego obżałowanego zawiadowcę swego wespół przed sąd trybunalny, naiazdów y gwałtów, zabrania przez Moskalów koni y rzeczy według osobliwego regestru, excessów, szkod, krzywd, paen, win y utrat prawnych na obżałowanym doyść y requirować, dali tę swą solenną manifestacyą, za nieprzyięciem u grodu Mińskiego, do ksiąg grodu Wileńskiego zapisać. Co iest zapisano.

1711 г.

Изъ книги № 4723, за 1711 г., л. 591.

81. Жалоба Минскихъ базиліанокъ на Завишей по поводу нарушенія ими закладнаго листа въ 1000 битыхъ талеровъ.

Минскія базиліанки жалуются на Завишней, что они заняли у нихъ 1,000 битыхъ талеровъ подъ залогъ имѣнія своего Видогощи, съ обязательствомъ уплатить эти деньги по истеченіи 3-хъ лѣтъ; въ случаѣ же неисполненія этого обстоятельства Завиши должны были ввести базиліанокъ во владѣніе имѣніемъ. Но Завиши не только не исполнили своихъ обязательствъ, но еще насильственнымъ образомъ наѣхали на имѣніе и лишили базиліанокъ возможности и временно владѣть имъ.

Żałowali y solenniter protestowali w Bogu przewielebna ieymć panna Teressa Raczkiewiczówna, starsza, y wszyscy w Bogu wielebne ichmci panny zakonne zakonu świętego Bazylego wielkiego, przy cerkwi święto-Duskiey ostaiące konwentu Mińskiego, na wielmożnego imci pana Jerzego Zawiszę, chorążego woiewodztwa Mińskiego, y wielmożną ieymci panią Theodorę Wołowiczównę, obozniankę w. x. Lit., Zawiszynę, chorążynę woiewodztwa Mińskiego, małżonków, w spólney radzie y namowie z sobą będących, o to: iż wielmożny imć pan chorąży woiewodztwa Mińskiego w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym czwartym, miesiąca Aprila dwudziestego trzeciego dnia, wziąwszy y pożyczywszy u żałuiących w Bogu wielebnych ichmość panien bazylianek konwentu Mińskiego konwentowey rękodayney summy pieniędzy tysiąc talarów bitych, w tey summie maiętność, nazwaną Widohoszcze, w woiewodztwie Mińskim leżącą, prawem zastawnym, od wyszpomienionego roku tysiąc siedmsetnego czwartego, ode dnia świętego Jerzego wieszniego, święta rzymskiego, do roku tysiąc siedmsetnego piątego, do takowegoż dnia y święta ś. Jerzego, na rok ieden, a za nieokupieniem na tym terminie od trzech do trzech lat, nierozdzielnie po sobie idących, zawiodł, zastawił w possessyę urzędownie podał y intromitował; naruszaiąc zapis swóy dobrowolny zastawny w zaręki w nim wyrażone, popadaiąc, oraz czyniąc na convulsią prawa pospolitego, constitucii seymowych coaequacyi iurium y ordinacyey trybunału w. x. Lit. ważności zapisów y expulsyach opisanych, w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym ósmym, miesiąca Maia dwunastego dnia, gwałtownie, violenter per potentiam suam idąc z sobą obżałowani ichmość incondicto, pomienioną maiętność Widohoszcze zaiachali, poddanym posłuszeństwo wypowiedzieli, zawiadowcę tamecznego, od żałuiących ustanowionego, pana Woyciecha Gabryelowicza ze dworu wypędzili, expulsią y violentią uczynili, prawo zastawne naruszyli, w zaręki ważności rzeczy y inne paeny popadli; zaczym pomienionego prawa zastawnego z listem na przyznanie onego danego z intro-

missyią, possessyią y innemi do tey sprawy należącemi dokumentami, ze wszystką w nich inserowaną rzeczą do utwierdzenia maiętności Widohoszcza, vigore tegoż prawa zastawnego, constytucyi seymowych y ordinacyi tryb. w. x. Lit., ante omnia do reindukowania y przysądzenia lub summy kapitalney z prowizią od niey, od uczynienia expulsyi przychodzącą, tudziesz ze szkodami do zapłacenia, za naruszenie zapisu zastawnego, zaręk tysiąca talarów bitych, a za udziałaną expulsyą banicyi wieczney y innych paen prawnych, do wskazania na obżałowanych ichmość, oraz o szkody y paeny prawne chcąc prawem czynić y paen prawnych requirować, zostawiwszy o dalsze praetensye dla zaniesienia innych żałob, pozwów wyniesienia, do ninieyszey łączenia, y tey żałoby do meliorowania salvum ius, teraz tylko o to wszystko, co się wyszpomieniło, dali tę swą protestatią z wolną oney meliorotią do xiąg grodzkich Wileńskich, za nieprzyięciem u xiąg grodzkich Mińskich, zapisać. Co iest zapisano.

1711 г.

Изъ книги № 4724, за 1711 г. л. 441.

82. Жалоба Минскихъ базиліанокъ при церкви Св. Духа на Іосифа Михаила и Казиміра графовъ Сапѣговъ и Варвару Дунинovну по поводу неисполненія ими долговаго обязательства.

Жалоба эта написана по слѣдующему поводу: жена великаго подскарбія и польнаго гетмана вел. кн. Литов. Магдалина Конопацкая Гонсевская заняла у игумены Минскаго базиліанскаго женскаго монастыря, дочери подканцлера вел. кн. Литов., Екатерины Сапѣжанки 18,000 польскихъ злотыхъ подъ залогъ своего имѣнія Бальберишекъ. Но по прошествіи опредѣленнаго срока она не выплатила залоговой суммы, а имѣніе отняла. Одинъ изъ ея наслѣдниковъ великій Литовскій подскарбій Венедиктъ Сапѣга взялся было выплачивать монастырю за нее проценты, но скоро отказался. По смерти послѣдняго имѣніемъ Бальберишками завладѣли его наслѣдники, но денегъ все таки не захотѣли уплачивать. Вслѣдствіе этого базиліанки и позываютъ въ судъ владѣльцевъ, имѣнія Бальберишекъ, такъ какъ они продолжаютъ отказываться отъ исполненія лежащаго на нихъ долговаго обязательства.

Żałowali y solenną swoią manifestatią zanosili w Bogu przewielebna ieymość panna Teressa Raczkiewiczówna, starsza, y wszyscy w Bogu wielebne ichmość panny bazylianki zakonu świętego Bazylego, przy cerkwi świętego Ducha zostaiące conventu Mińskiego, na wielmożnych ichmość panów Michała Jozepha na Czerey, Wysokim, Rasnie, pisarza polnego wielkiego xięstwa Litewskiego Retowskiego, Dolińskiego, Kazimierza—Olkinickiego, starostów, hrabiów Sapiehów, ich samych aktorów y wieczników, a iaśniewielmożną ieymść panią Barbarę Duninownę, primi voti Unichowską—woiewodziankę Trocką,

secundi vero Potocką—podstoliną wielkiego xięstwa Litewskiego, iako dzierżącą mimo pierwsze prawo y przewód prawny maiętności Balbierzyszek, w spólney radzie y namowie z sobą będących,—o to: iż zeszła z tego świata iaśniewielmożna ieymść pani Magdalena Konopacka Wincentowa Gąsiewska, podskarbina wielka y hetmanowa polna wielkiego xięstwa Litewskiego, na on czas aktorka y wieczniczka maiętności Balbierzyszek, w powiecie Kowieńskim leżącey, u zeszłey z tego świata w Bogu przewielebney ieymci panny Katarzyny Sapieżanki—podkanclerzanki wielkiego xięstwa Litewskiego, starszey y wszystkich w Bogu wielebnych ichmość panien bazylianek konwentu żałuiących, konwentowey summy ieszcze w roku tysiąc sześćset sześćdziesiątym szóstym, Septembra wtórego dnia, wziowszy y pożyczywszy gotowey rękodayney summy, na list swóy dobrowolny zastawny, wyderkafowy zapis, ośmnaście tysięcy złotych polskich, pomienioną maiętność Balbierzyszki prawem zastawnym, wyderkafowym, konwentowi załuiących, od terminu y do terminu w nim wyrażonego, zawiodła, zastawiła; a potym za iaśnieoświeconego x. imci Jerzego Karola na Klewaniu y Czartorysku, podkomorzego generalnego Krakowskiego, w stan ś. małżeński poszedszy, mimo pomieniony zastawny, wyderkafowy, zapis, w roku tysiąc sześćset sześćdziesiąt dziewiątym, w dzień świętego Michała archanioła, nie oddawszy summy zastawney, wyderkafowey, zaiachała expulsyą y wiolencyą uczyniła, o co osobliwa protestacya iest zaniesiona. Po takowey zaś stałey expulsyi zeszły z tego świata iaśniewielmożny pan Benedykt Sapieha, podskarbi wielki wielkiego xięstwa Litewskiego, rodzic teraznieyszych obżałowanych wielmożnych ichmość panów Sapiehów, maiętności Balbierzyszki, pierwszym prawem konwentowi żałuiących zawiedzoney y onerowaney, z którey expulsyą udziałaną wiecznym aktorem zostawszy, per potentiam konwentowi żałuiących do possessiey maiętności Balbierzyszek przychodzić niedopuściwszy, wyderkaf roczny od summy kapitalney po tysiąc dwieście sześćdziesiąt złotych co rok płacić postąpiwszy, z maiętności swey drugiey, Ozercy nazwaney, w powiecie Orszańskim leżącey, assygnacye wydaiąc do dzierżawców tamecznych, wypłacać naznaczył, iakoż przez czas niemały wypłacaiąc daley wyderkafu płacić, ani summy kapitalney oddać niechciał, o co za zeszłym rodzicu obżałowanych ichmość panów Sapiehów dekret w sądach głównych trybunalnych wielkiego xięstwa Litewskiego, datą w nim inserowaną, z banicyą wieczną otrzymany y poiazd do maiętności Balbierzyszek odprawowany zaszedł; z którym to zeszłym z tego świata iaśniewielmożnym imci panem podskarbim teraznieysi obżałowani ichmość panowie Sapiehowie, wespół z obżałowaną ieymość panią Potocką idąc in condicto z banitem wiecznym zostaiąc de complicitate prawa iaśniewielmożney ieymci pani Potockiey mimo pierwsze prawo, konwentowi dane y przewód prawny dali; a obżałowana imci pani Potocka, idąc z zeszłym imci panem podskarbim y z onym de complicitate z banitem wiecznym zostaiąc, zmowne iakoweś prawo otrzymawszy, ieszcze stante vita iaśniewielmożnego imci pana podskarbiego wielkiego xięstwa Litewskiego, tak y post fata onego, obżałowani ichmość panowie Sapiehowie zostawszy wiecznikami Balbierzyszek y innych maiętności, będąc dzierżącemi, a iaśniewielmożna ieymość pani Potocka, mimo pierwsze prawo zastawne wyderkafowe y przewód prawa za iakowymści ante, czyli poślednieyszą datą prawem zmownym otrzymanym, tey że maiętności

Balbierzyszek dzierżącą będąc y iuż wypłacaiąc wyderkaf, potym idąc z sobą incondictione z dóbr fructificuiąc, iako wyderkaf płacić, tak i summy kapitalney ośmnastu tysięcy złotych polskich wypłacić nie chcieli y niechcą. Zaczym, iako w sprawie zapisowey, zastawney, wyderkafowey expulsyiney in antecessum w trybunale w. x. Lit. zaczętey, in principali negotio do przyięcia przed sądem główn. tryb. finalney rozprawy pomienionego zastawnego wyderkafowego zapisu y za nim dekretu w sądach główn. tryb. na zeszłym iaśniewielmożnym imci panu podskarbim w. x. Lit. otrzymanego, do utwierdzenia summy na ony winney kapitalney z prowizyą od niey dotąd, to iest, za lat ośm, w kożdy rok po złt. tysiąc dwieście sześćdziesiąt przychodzącey, wszystkiego in summam dwudziestu ośmiu tysięcy ośmdziesiąt złotych polskich y innych szkod y expens prawnych, do zapłacenia, lub maiętności Balwierzyszek pierwszym zastawnym, wyderkafowym zapisem y przewodem prawnym konwentowi żałuiących onerowaney, w sumie kapitalney y prowizyi od niey przychodzącey, do przysądzenia, z prawa iaśniewielmożney imci pani Potockiey, podstoliney wielkiego xięstwa Litewskiego, mimo pierwsze prawo konwentowi dane y przewód prawa otrzymanego, iako niesłusznego, do skasowania y annihilowania, lub też summy w prawie imci służącym inserowaney, na inne dobra obżałowanych ichmci panów Sapiehów, do przeniesienia na samych zaś obżałowanych ichmościach, iego sukcessorach y w gradusie prawa pozostałych, tudzież iako de complici tak też z zeszłym iaśniewielmożnym imci panem podskarbim w. x. Lit., banitem wiecznym, stante vita onego ostaiących, podług prawa baniciey wieczney y innyh pen prawnych, do wskazania z wolnym, iako w sprawie zapisowey zastawney wyderkafowey maiętności Balbierzyszek, nie oglądaiąc się na żadne ni od kogo bronienia, do possessyi obeymowania zostawiwszy, o dalsze pretensye dla zaniesienia innych żałob, pozwów, wyniesienia, łączenia y mnieyszey żałoby do meliorowania salve, teraz o to wszystko, co się wyż wyraziło y w czasu prawa szerzey przełożono y dowiedziono będzie, chcąc prawem czynić, szkod, nakładów y pen prawnych requirować, dali tę swą protestatią z wolną oney melioratią do xiąg grodzkich Wileńskich zapisać. Co iest zapisano.

1711 г.

Изъ книги № 4723, за 1711 г. Л. № 911.

83. Жалоба Пинскихъ базиліанокъ на пристрастный декретъ Пинскаго гродскаго суда по поводу присужденія онымъ къ смертной казни четырехъ монастырскихъ крестьянъ за недоказанное еще послѣдними убійство жида.

Пинскія базиліанки жалуются на Пинскій гродскій судъ по случаю пристрастнаго приговора его по дѣлу ихъ крестьянъ. Сущность этого дѣла состоитъ въ слѣдующемъ: Доминикане принесли на монастырскихъ крестьянъ жалобу, что эти послѣдніе убили въ ихъ корчмѣ жида; но убійство это совершилось другимъ способомъ. Лѣтомъ ѣхали монастырскіе крестьяне по р. Пинѣ на работы; на дорогѣ они остановились въ одной корчмѣ, гдѣ арендаторъ жидъ распрашивалъ ихъ, не продадутъ ли они ему крупъ. Крестьяне продали. Одинъ изъ послѣднихъ Стефанъ Карпеня остался въ корчмѣ и хотѣлъ закурить трубку. Въ это время вошелъ въ корчму слуга пана Бобровскаго и зять арендатора жидъ Юдка. Крестьянинъ обратился къ послѣднему съ просьбой дать огня; но жидъ презрительно отказалъ ему. Принимая это за шутку, крестьянинъ потаскалъ жида за волосы; но жидъ нанесъ ему пощечину; крестьянинъ отдалъ ему назадъ. Арендаторъ вытолкалъ ихъ обоихъ изъ корчмы. Юдка обратился за содѣйствіемъ къ слугѣ Бобровскаго, но онъ отказался. Тогда Юдка сдѣлалъ засаду и, когда входилъ въ корчму Карпеня, ударилъ его коломъ по головѣ и затѣмъ билъ полумертвого, сколько хотѣлъ. Боясь дурныхъ для себя послѣдствій отъ товарищей Карпени, онъ тайкомъ ускользнулъ чрезъ мельницу къ рѣкѣ и пустился вплавь, прося перевезти его на другой берегъ ѣхавшаго въ то время шляхтича; но не доплывши до середины рѣки Юдка утонулъ. Судъ постановилъ: четырехъ крестьянъ подвергнуть смертной казни, а съ владѣльцевъ ихъ взыскать 100 копъ головщизны. Базиліанки и жалуются на несправедливость этого декрета, состоявшагося подъ вліяніемъ пристрастнаго дознанія въ корчмѣ.

Roku tysiąc siedmsetnego iedynastego, miesiąca Junii dwudziestego siódmego dnia.

Na urzędzie iego królewskiey mości grodzkim woiewodstwa Wileńskiego, przede mną Michałem Raphałem Szumskim, podstolim y podwoiewodzim Wileńskim, żałowali y solenniter się protestowali w Bogu przewielebna ieymci panna Konstancia Czerniakowska, starsza klasztoru Pińskiego zakonu świętego Bazylego wielkiego, y wszytkie ichmć panny zakonne tegoż klasztoru Pińskiego zakonu świętego Bazylego wielkiego, na w Bogu przewielebnego imci xiędza Michała Lwowicza, przeora, y wszystkich ichmci xięży Dominikanów konwentu Pińskiego, tudziesz na niewiernego żyda Herca Faybiszewicza y żonę iego Pesię Hercową, także y na córkę onych Rachelę Judkowę Abramowiczowę, arendarzów karczmy ichmość Krukowki nazwaney, iako stronę, a na ichmość panów Michała Orzeszkę, podstolego y podstarościego, y Jana Kazimierza Parysowicza, podczaszego y sędziego, Michała Uszaka Kublewskiego, woyskiego y pisarza, urzędników grodzkich Pińskich, o nieprawny sąd—o to: iż obżałowani ichmość xięża

dominikani Pińscy, urościwszy do żałuiących ichmość y poddanych ichmość Łosickich niesłuszną praetensyą, iakoby poddani żałuiących ichmościów, a mianowicie, Stephan Karpienia, w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym dziesiątym, miesiąca Julii siedmnastego dnia, podniosszy niby rebellią żyda obżałowanych, zięcia arendarza Krukowskiego, to iest, Judkę Abramowicza, bezwinnie w rzecę utopić mieli, czego w samey rzeczy nie było, obwiniwszy przed urząd grodzki Piński w roku teraznieyszym tysiąc siedmsetnym iedynastym na roczki februarowe żałuiącym intentowali akcią. Gdyż żałuiących ichmość poddani gdy ze wsi Zawidczyc pańszczyzny ku domowi swemu do Łosicka czółnem iadąc do karczmy obżałowanych, nazwaney Krukowki, dla wytchnienia y iedzenia chleba na brzegu staneli, z którey karczmy tegoż czasu żyd Judko Abramowicz, krawczyk, zięc arendarza Krukowskiego, wyszedszy na brzeg, ieśliby krupy y chleb do przedania poddani żałuiących mieli, pytał; y gdy poddani, krup y chleba nad to maiąc, pomienionemu żydowi Judce, do izby przyszedłszy y one przedawszy, sami chleb ieść zaczeli, pod ten czas sługa imci pana Bobrowskiego po tego to żyda krawca dla robienia sukień przyiechał y tak ten to krawiec worek swóy z naczyniem krawieckim pomienionemu słudze imci pana Bobrowskiego oddawszy, sam ogień do lulki wykrzesiwszy, tytuń kurzył; w ten czas Stephan Karpienia, podiadszy chleba, przed odiazdem swym u tego to żyda Judki do lulki sobie ognia prosił, za co żyd, będąc pełen hardości, rozgniewawszy się onego łaiać począł nieprzystoynemi słowy; chłop rozumieiąc, żeby to on z żartu czynił, powtórnie prosząc y żartuiąc, też wzaiemnie za włosy onego wziął, za co bardziey rozgniewawszy się żydek pomienionego Stephana Karpienia pięścią uderzył; chłop też wzaiemnie onemu oddał; co widząc sam obżałowany Herc Faybiszowicz, arendarz Krukowski, zięcia swego y pomienionego poddanego za drzwi wypchnął. Po wypchnieniu y rozeyściu onych ten że Judka żyd sługę żałuiącego iegomości pana Bobrowskiego, mszcząc się, aby tego poddanego bił, prosił; który sługa, gdy tego czynić niechciał, sam Judka kół porwawszy, za drzwiami w sieniach zasiadkę, uczynił y gdy Stephan Karpienia z podwórza od czołnów do swego towarzystwa do izby szedł, y na drzwi u sieni wstąpił, wtedy pomieniony żyd Judka tak onego Stephana tyrańsko w bok i z prawey strony głowy kołem uderzył, że aż na ziemie padł y mowę zawarł. Tam że na podworzu bez bytności drugich poddanych, którzy pod ten czas w izbie siedząc o tym nie wiedzieli, leżącego ten że Judka żyd bił, kaleczył, co widząc sam Herc arendarz na zięcia swego Judkę narzekać począł, mówiąc: żeś zgładził z tego świata tego człowieka. I tak pomieniony Judka żyd w swóy popełniony widząc zły uczynek uchodząc, aby onego za zabicie dowiedziawszy się o tym uczynku poddani nie złapali; bo na ten czas drudzy w izbie siedzieli, do młynu tamecznego skoczywszy, drugiemi drzwiami na wał wyszedł y tam z siebie wszystkie odzienia zrzuciwszy, widząc imci pana Bazylego Łozickiego iadącego z Pińska do Miastkowicz, ażeby go nayprędzey na drugą stronę rzeki przewiozł prosił, po którego gdy imć pan Łozicki z drugiey strony rzeki z Woli iechał, a on obawiaiąc się, aby go chłopi za iego uczynek nie wzieli, przeciwko imci panu Łozickiemu wodą popłynąwszy y zpłynąwszy na samy klucz rzeki, utonął. Przy tym stawaiąc na obiaśnienie dalsze tey sprawy, to iest, na inquisitią na mieysce, gdzie się to

stało, żałuiące ichmość dopraszali się, iakoż urząd grodzki Piński ab utrinque mutuo sumptu odesłał, którey inquisitiey za różnemi trudnościami, a potym za nastąpieniem resolutii drogi Zarzeckiey, niemniey przeyściem przez powiat Piński na Wołyń przez czas niemały auxiliarnego woyska, wywieść z tych przyczyn żałuiące ichmość nie mogli, a w tym że roku teraznieyszym tysiąc siedmsetnym iednastym, miesiąca Junii dwunastego dnia obżałowani ichmość nie dawszy żałuiącym o sprowadzeniu ichmość panów urzędników na inquisitię obwieszczenia, do pomienioney karczmy swey Krukowki pomieniony urząd grodzki Piński sprowadzili y tam inquisitią z swey strony odprawiwszy, na roczki Juniowe w roku teraznieyszym tysiąc siedmsetnym iedynastym w Pińsku sądzące się, żałuiących ichmościów przypozwali. Na których roczkach, gdy żałuiące ichmość stawaiąc, na powrótną inquisitią, aequo tamta niesłusznie prowadzona, upraszali, obżałowani ichmość panowie urzędnicy żałuiących na inquisitią nie dopuściwszy, dekret swóy z osądzeniem czterech poddanych żałuiących na gardło y z przysądzenia głowizny kop sto y za gwałtowne nayście, niby na młyn, złotych sto, dekret swóy gravaminose ferowali. Od którego dekretu żałuiące ichmość lubo do sądu głównego trybunalnego apellowali, ichmość apellacyi nie dopuścili, protestacii nie przyięli. Zaczym żałuiące ichmość do skasowania tego dekretu, gravaminose contra omne ius ferowanego, do obiaśnienia przez inquisitią niewinności pomienionych poddanych, do personalney obżałowanych żydów compositii, do stawienia onych, tudziesz do przyięcia o to skuteczney w samey pryncypalney rzeczy rozprawy, ad paenam talionis y inne praetensie, które przez controversią patronów szerzey przełożono y dowiedziono będzie, dali tę swą manifestatią za nieprzyięciem u xiąg grodu Pińskiego, salva oney melioratione, do xiąg grodzkich Wileńskich zapisać. Co iest zapisano.

1711 г.

Изъ книги № 4723, за 1784 г., л. 1484.

84. Жалоба проконсультора Виленскаго Свято-Троицкаго монастыря на пановъ Окуличей по поводу притѣсненій и насилій, произведенныхъ ими надъ монастырскими крестьянами въ имѣніи с. Дубовручѣ.

Проконсульторъ Свято-Троицкаго монастыря жалуется на своихъ сосѣдей по имѣнію въ Минскомъ воеводствѣ земянъ Окуличей, что они въ разное врмя дѣлали обиды и притѣсненія монастырскимъ крестьянамъ и самому монастырю, какъ-то: избивали пастуховъ и забирали крестьянскій скотъ, а также и монастырскій, которымъ пользовались очень продолжительное время, забирали монастырскіе ульи съ пчелами и произносили противъ монаховъ угрозы.

W nieznośney krzywdzie y szkodzie swey zanosili manifestatią w Bogu przewielebny imć xiądz Bazyli Procewicz, prokonsultor.... starszy klasztoru Wileńskiego, y wszyscy imci xięża Bazyliani tegoż klasztoru Wileńskiego przy cerkwi przenayświętszey Troycy, na ichmość panów Bazylego, Stephana, Michała y Dominika Okuliczów y ieymość panią Annę Szelepniownę Stephanową Okuliczową, matkę ichmość, w spólney radzie z sobą będących, o to: iż obżałowani ichmość, maiąc na sąsiedztwie bliskim maiętność swoią, nazwaną Łohy, w woiewodztwie Mińskim leżącą, z maiętnością żałuiących, nazwaną Bieliczany, w tymże woiewodztwie Mińskim leżącą, różnych lat, miesięcy y dni, różne krzywdy, szkody, naiazdy, violencie w puszczy, w barciach, gruntach, sianożęciach, samym żałuiącym y poddanym ichmość krzywdy czynili y czynić nie przestaią. Jako to: w roku przeszłym tysiąc siedmset dziesiątym naprawiwszy y nasławszy żołnierzów przechodem idących na wioskę żałuiących, nazwaną Dubowrucze, do teyże maiętności Bieliczan należącą, pastuchów zbiwszy, wszystkie bydło violenti modo, niewinnie zabrawszy, do swoiey maiętności zapędzili, y tam u siebie przez niemały czas trzymaiąc, iałowicę y cieląt dwoie na swoią kuchnią zabić kazali, y zabili. A potym gdy poddani żałuiących, uprosiwszy drugich sąsiedzkich mężów, obawiaiąc się, żeby y samych obżałowani przy tymże bydle nie zatrzymali, przy tychże mężach upraszali obżałowanych ichmciów o wydanie nic niewinnego y niesłusznie trzymaiącego bydła; tedy obżałowani, praetenduiąc sobie nie iakowyś pretekst, żadną miarą tego bydła wydać y wrócić nie chcieli, aż poddani żałuiących obżałowanym ichmość musieli dać okupu za to bydło złotych dwadzieścia, co się evidenter pokazać może. Y tym ieszcze nie kontentuiąc się, obżałowani ichmość, a do dalszey szkody żałuiących przywodząc, w tymże roku tysiąc siedmsetnym dziesiątym, nasławszy gwałtownie na tabory teyże wyszpomienioney wioski Dubowrucza, woła własnego żałuiących klasztornego niesłusznie wzieli y całe lato onym robiąc, sobie pożytek czynili. A na ostatek y tym ieszcze

nie kontentuiąc się, obżałowani ichmość, ale do dalszey szkody y krzywdy żałuiących przywodząc, w roku teraznieyszym tysiąc siedmsetnym iedynastym, miesiąca Septembra dwunastego dnia, naiachawszy gwałtownie z poddanemi swemi na maiętność wyszpomienioną żałuiących, nazwaną Bieliczany, w puszczy pszczoł dwoie w ulach będące zabrali y do maiętności swey wyszpomienioney Łohów zaprowadzili, a trzecie w teyże puszczy w ullu będące wydarć kazali, y szkodę niemałą w samy teraznieyszy czas iesienny w zabraniu y wydarciu pszczoł żałuiącym uczynili, naiazd, violencią y expulsyą z tych pszczoł obżałowani żałuiącym udziałali. Y gdy za przybyciem swym zesłany od klasztoru do tey maiętności dla wybierania według zwyczaiu tey maiętności y inwentarza czynszów, w obżałowanych ichmość amicabiliter tych pszczoł o wrócenie y nagrodzenie upraszał; tedy obżałowani ichmość nie tylko tych pszczoł wrócić niechcieli, ale ieszcze na zdrowie fortunę żałuiących y poddanych imci srogą odpowiedź y pochwałkę uczynili. Maiąc tedy żałuiące ichmość w tym wielką szkodę y krzywdę, y nie będąc securi fortuny y zdrowia poddanych swych, a chcąc o to wszystko prawem czynić, gwałtów, naiazdów, expulsyi, exactyi, szkod, krzywd, pen, win, kosztów, nakładów y utrat prawnych na obżałowanych ichmość doysć y requirować, tudziesz podług uczynioney odpowiedzi y pochwałki na zdrowie samych żałuiących, fortunę ichmość y zdrowie poddanych swych securitatem warować, dali tę swą manifestatią za nieprzyięciem u grodu Mińskiego do xiąg grodu Wileńskiego zapisać. Co iest zapisano.

1713 г.

Изъ книги № 4725, за 1713 г., л. 713.

85. Жалоба базиліанъ Жировицкаго монастыря на пановъ Полубинскихъ по поводу неуплаты ими трехъ тысячъ злотыхъ, слѣдующихъ монастырю по духовному завѣщанію Фелиціана Полубинскаго.

Базиліане Жировицкаго монастыря приносятъ жалобу на наслѣдниковъ покойнаго Полубинскаго, что они, вопреки завѣщанію покойнаго отца своего, до сихъ поръ еще не уплатили монастырю 3,000 злотыхъ; напротивъ того, разрѣшивши имъ по добровольному соглашенію воспользоваться процентами съ Дорогичина, они прогнали изъ имѣнія ихъ управителя, прибывшаго туда для собиранія означенныхъ процентовъ.

Solenną zanosił manifestacią y protestował się w Bogu przewielebny imć xiądz Antoni Zawadzki—zakonu ś. Bazylego wielkiego, konsultor starszy klasztoru Żyrowic-

kiego y wszyscy ichmość xięża bazylianie tegoż klasztoru, na ichmość panów Jana stolnika Mozyrskiego, Michała Stolnikowicza Mozyrskiego z Łubna Połubińskich, braci rodzonych, iako wieczników dobr nieżywyrażonych, tudziesz na imci pana Antoniego Waliszewskiego y ieymć panią Katarzyną Połubińską Waliszewską, małżonków, iako dzierżących maiętności Dorohyczyna, w powiecie Pińskim leżącey, w iednostayney radzie y namowie z sobą będących, o to: iż co w roku przeszłym tysiąc siedymsetnym dziewiątym, miesiąca Januaryi dziesiątego dnia, zeszły imć pan Felician Połubiński — stolnikowicz Mozyrski, brat rodzony obżałowanych ichmć, zchodząc z tego świata, ostatnią swoią testamentacią dyspozytią gotowey summy trzy tysiące złotych polskich za dusze swoią na cerkiew Żyrowicką, w powiecie Słonimskim leżące, zapisał y legował, y aby ta summa nieomylnie przez ichmciów panów Jana y Michała Połubińskich, z dobr po nieboszczyku pozostałych, mianowicie Drohiczyna, wypłaccna była, obowiązuiąc sumnieniem y na sąd Boski pozywaiąc, warował y opisał. Którey to legacyi ichmć czyniąc iawną uymę chwały Bożey, za wielokrótnymi przez żałuiących zakonników requisitiami y upominaniem się, wypłacić nie chcieli y niechcą, lecz z tych dóbr fruktifikuiąc a idąc zmówienie z imci panem Waliszewskim y samą ieymć maiąc zmówne iakoweś prawa w trybunale w. x. Lit. tę maiętność Dorohiczyn w powiecie Pińskim leżącę, w possessyą ichmć, nie wiedzić, iakowym sposobem, oddali. O którą summę, gdy żałuiące ichmości xięża bazylianie w roku tysiąc siedmsetnym dziewiątym aż do roku teraznieyszego przyiacielske upominali się, tedy obżałowani ichmć pp. Połubińscy y imć pan Waliszewski, iako dzierżący maiętność Dorohiczyn, żałuiącym zakonnikom w roku teraznieyszym tysiąc siedmsetnym trzynastym, miesiąca Apryla ósmego dnia, w teyże maiętności Dorohiczynie, w powiecie Pińskim leżącey, pozwolili byli, od tey summy legacyney prowizią wybierać. A potym ciż obżałowani ichmć, czyniąc ieszcze na większą uymę chwały Bożey, zesłanego od delatora do teyże maiętności dla wybierania prowizyi pana Jakuba Wiszniowskiego, wypędzili expulsią, zebrawszy żołnierżów trybem żołnierskim, uczynili, ichmć pp. Połubińscy y imć pan Waliszewski miasta satisfakcyi y uczynienia dość testamentowey legacyi, na cerkiew Żyrowicką przez w Bogu zeszłego imci pana Feliciana Połubińskiego, brata ichmć, tey summy legowaney, nie oddali y oddać nie chcą, ieszcze srogą odpowiedź y pochwałkę na zdrowie samych zakonników uczynili. Za czym do approbaty testamentu w Bogu zeszłego imci pana Feliciana Połubińskiego, iako słusznego y prawdziwego, vigore którego do zapłacenia summy trzech tysięcy złotych polskich na cerkiew Żyrowicką legowaney y zapisaney, także prowizyi od tey summy przychodzącey od roku tysiąc siedmsetnego dziewiątego, aż do teraznieyszego tysiąc siedmsetnego trzynastego, niepłaconey y zaległey, o uczynioną expulsią z maiętności Dorohiczyna względem niepozwoloney wybrania prowizyi y do przyięcia skuteczney przed sądem głównym trybunału compositi iudicii rosprawy, do nagrodzenia szkod, nakładów prawnych, y do wskazania za uczynioną odpowiedź y pochwałkę na zdrowia żałuiących delatorów winy, banicyi doczesney, a za uczynioną expulsią banicyi wieczney y infamiey, za agrawacią trybem żołnierskim na maiętności Dorohiczynie, w powiecie Pińskim leżącey, y na innych wszel-

kich maiętnościach, dobrach y summach imć requirować, dali tę swoią solenną manifestacią z wolną oney, ieżeli tego potrzeba ukazować będzie, melioratią, do xiąg urzędowych zapisać. Co iest zapisano.

1715 г.

Изъ книги № 4730, за 1716 г., л. 467.

86. Жалоба Кіевскаго митрополита Леона Кишки на Виленскій магистратъ о томъ, что онъ нарушаетъ права митрополичьей юрисдикціи и дѣлаетъ насилія ея мѣщанамъ.

Кіевскій митрополитъ приноситъ жалобу на Виленскій магистратъ по слѣдующимъ случаямъ: въ 1715 году мѣщане магдебургской юрисдикціи вооруженной толпой напали на митрополичьяго мѣщанина и посадили его въ городскую тюрьму, послѣ чего взяли у митрополичьяго войта незаконную росписку, значеніе которой митрополитъ уничтожаетъ; точно также приводятъ трибунальныхъ депутатовъ въ его юрисдикцію, не смотря на то, что оная подлежитъ праву земскому и повинностямъ, назначаемымъ сеймовыми постановленіями.

Roku tysiąc siedmsetnego szesnastego, miesiąca Maia piętnastego dnia.

Na urzędzie iego królewskiey mości grodzkim Wileńskim, przede mną Michałem Raphałem Szumskim—podstolim y podwoiewodzim Wileńskim, za daniem sobie sprawy y wiadomości od urzędu iuryzdyki swey metropolitańskiey Wileńskiey, iaśniewielmożny imć xiądz Leon Kiszka — archiepiskop, metropolita Kiiewski, Halicki y całey Rusi, episkop Włodzimierski y Brzeski, opat Pieczarski y Supraski, solenną zanosząc manifestatią protestował się y opowiadał na szlachetnego imci pana Jakuba Stephanowicza—wóyta iuryzdyki magdeburskiey Wileńskiey ikmci, y ichmość pp. Pawła Hrumowicza, Andrzeia Mińkiewicza, Andrzeia Szamiłę, Mikołaia Brzozowskiego, Jakuba Hirszę, Michała Moroza, Theodora Boczarskiego, Benedykta Bocewicza burmistrzów, Hrehorego Paszkiewicza, Michała Kosobuckiego, Andrzeia Pierszkiewicza, Alexandra Stephanowicza, Jozepha Esipowicza, Konstantego Macelewicza, Jana Derendowskiego, Thomasza Sikorskiego, Franciszka Kretego, y cały magistrat, tudziesz sławetnych panów kupców y cały gmin stołecznego miasta iego królewskiey mości Wilna iuryzdyki magdeburskiey—o to y takowym sposobem: iż obżałowani ichmość, czyniąc konwulsyą w iuryzdyce iaśniewielmożnego imci xiędza metropolity, prawu ziemskiemu podległey y dekretem commissarskim relacyinym ikmci zadwornym, gdzie vadium dwa tysiące czerwonych złotych założono, aby żadnym sposobem iuryzdyczan do swey

mieyskiey iuryzdykcyi nie pociągali, o co, mniey dbaiąc na prawo pospolite, constitucye seymowę y dekreta seymowe, relacyine y commisarskie, u których po ograniczeniu tey iuryzdyki na szlachetny magistrat Wileński y całą iuryzdykę magdeburską paeny surowe są założone y winy pieniężne, którym dekretem iawnie sprzeciwiaiąc się y w paeny popadaiąc, a czyniąc gwałt, violentią pomienioney iuryzdyce y kamienicom szpitalnym y chcąc one do dispositey swoiey niesłusznie, nienależycie, pociągnąć, mimo urząd obżałowanego iaśniewielmożnego imci xiędza mitropolity, na tey iuryzdyce destalowaney, w roku teraznieyszym tysiąc siedmsetnym piętnastym, miesiąca Februarii szesnastego dnia, naszedszy gwałtownym sposobem na pomienioną iuryzdykę, armata manu, ze strzelbą, do boiu należącą, y tam nic sobie niewinnego y do iuryzdyki magdeburskiey nienależącego, z kamienicy własney onego, pod iuryzdyką żałuiącego iaśniewielmożnego imci xiędza metropolity stoiącą, sławetnego pana Jana Linga, iako iakiego winowaycę wziąwszy y do turmy swey ratuszney, gdzie tylko złodzieie powinni siedzieć, wrzuciwszy, głodem y chłodem morząc, przez czas niemały nie wydaiąc onego trzymali, a potym, niby iakoweyści clemencyi zażywaiąc, wypuscili, wymogłszy skrypt od imci pana wóyta tey że iuryzdyki, którego skryptu kassowania y anihilowania, iednak niedość y na tym, maiąc co raz większe invazye czyniąc, mieszczan iuryzdyki żałuiącego iaśniewielmożnego imci xiędza metropolity pociągaią, ażeby mieskie przyimowali y podatki obżałowanym płacili, y wielmożnych ichmć panów deputatów głównych trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego na rewizyą hospod, tyle do iuryzdyki magdeburskiey wysadzonych, poprawili, ażeby y iuryzdykę żałuiącego imci, ziemskiemu prawu podległą, lustrowali, która iuryzdyka nigdy pod żadne ciężary mieskie magdeburskie nie podlega, ieno uchwałom rzeczy—pospolitey; owo zgoła naruszaiąc dekreta oczewiste pomienioną iuryzdyką zniszczyć usiłuią. O którą to inwazią iuryzdyki, naruszenie dekretow relacyinych naiaśnieyszych królow ichmci, rzeczy-pospolitey y iaśniewielmożnych ichmć panów commissarzów, od teyże rzeczy-pospolitey naznaczonych, ferowanych, podług których do wskazania paen, win założonych, wespół z winą za gwałtowne nayście na iuryzdykę, uczynione violencii, o przywiedzienie do szkod recenter ponoszących, do założenia dalszych paen, ieśliby się mieli do tey iuryzdyki y mieszczan iakim kolwiek sposobem interessować y obwarowania onymże securitatem, zachowawszy wolną melioracyą tey żałoby y inney wyniesienia, dał na ten czas oną do xiąg grodzkich Wileńskich zapisać. Co iest zapisano.

1718 г.

Изъ книги № 4733, за 1718 г., л. 877.

87. Жалоба братства Пресвятой Богородицы Сокальской и св. Евангелиста Іоанна при Свято-Духовскомъ монастырѣ на Петра Гуревича, который обокралъ образъ Сокальской Богоматери.

Виленскій мѣщанинъ Евстафій Шикуцкій отъ имени Виленскаго Свято-Духовскаго братства подалъ жалобу на святотатца Петра Гуревича, который, залѣзши въ церковь, обокралъ боковой алтарь Пресвятой Богородицы Сокальской, именно жемчугъ, брильянты, золото и другія пожертвованія. Вещи эти частію были проданы въ Вильнѣ и Ковнѣ, частію потеряны, а частію найдены у самого Гуревича. Святотатецъ былъ пойманъ въ Ковнѣ и уличенъ при свидѣтеляхъ.

Roku tysiąc siedmsetnego ośmnastego, miesiąca Maia czwartego dnia.

Na urzędzie iego królewskiey mości grodzkim Wileńskim przede mną Michałem Raphałem Szumskim—podstolim y podwoiewodzim Wileńskim, żałował, opowiadał y solenniter protestował się sławetny pan Eustachy Szykucki, imieniem swoim y imieniem tak bractwa y konfraternii Nayświętszey panny Sokalskiey *), iako też y pod tytułem świętego Jana ewangelisty, przy cerkwi świętego Ducha będącey, na Piotra Hurewicza, świętokradcy y złodzieia, o to: iż obżałowany Piotr Hurewicz, niepamiętaiąc na srogość prawa pospolitego, na świętokradzców y złodzieiów opisanego, śmiał y ważył się w roku teraznieyszym tysiąc siedmsetnym ośmnastym, ze dnia dwudziestego dziewiątego miesiąca Apryla, nocnym y złodzieyskim sposobem, w wieczór, wprzódy zakradszy się y utaiwszy się kryiomie w cerkwi świętego Ducha w Wilnie będącey, idąc ku Ostrey bramie, gdy się ludzie uspokoili y wczasowali, upatrzywszy sobie porę do kradzieży, złodzieystwa y świętokradztwa, z północy, ze dnia dwudziestego dziewiątego Apryla, w wyszpomienionym roku tysiąc siedmsetnym ośmnastym, z oltarza Nayświętszey Panny, pod tytułem nazywaiącym się Sokalskim, świętokradzką ręką, kleynoty, złoto zbierać y kraść, iako to: gołych pereł bez koralów pięćdziesiąt ośm; trzy sznury pereł z koralami przenizane w iednym mieyscu koralów siedmnaście; dwa sznury pereł w iednym mieyscu czarnemi koralami przenizane y sztuczka przytym w sobie ma kamieni ośm; ieden sznurek pereł gołych, przy tym we dwie nici pereł przenizanych koralami fiałkowymi, tych koralek przy perłach piętnaście; ieden sznurek pereł we dwie nici czerwonemi koralami przenizany, ieden kanaczek perłami przenizany, w tym kanaczku sztuczek dwadzieścia dwa, przy nim sznurek pereł koralami przenizany y sztuczka z dyamentu szockiego;

*) *Сокаль*, мѣстечко надъ р. Бугомъ въ Галиціи, откуда икона названа Сокальскою.

dwa sznury korałów drobnych, z perłami przenizanych, ieden sznurek czarnemi, ieden sznurek pereł z koralami niewielki; dwa sznurki pereł gołych porwanych; dwa krzyżyki, kamieniami szockiemi sadzone, w obudwuch po iednym kamieniu nie masz; dwa łancuszki parzystę z dwuma zameczkami szczero złotemi; iedna manelka szczero złota; iedna manełka szczero złota we cztyry sznury, piąta urwana z zameczkiem; ieden łańcużek szczero złoty długi; iedna para zausznic rubinowych y sztuczka rubinowa iedney roboty; iedna para zausznic rubinowych nie parzystych; iedna zauszniczka z siedmiu diamencikami y z trzema perełkami; iedna sztuczka złamana rubinowa, iedna sztuczka z dyamentem y perełką; trzy pierścienie złote z diamencikami; ieden pierścien złoty z dziewięciu rubinkami; ieden sygnet złoty z kamieniem czerwonym; ieden pierscień złoty z czarnym kamieniem; trzy obrączki złote, iedna obrączka mała pozłocista, iedna obrączka kręcona w paski, iedna sztuczka od pereł z krwawnikiem y perełką; dwie obrączki; ieden pierścień z sześciu szockimi diamencikami y kamień we srzodku niebieski; ieden pierścień z szockim dyamencikiem, y dwa rubinki; ieden pierścień z dwuma diamencikami y z kanaczkiem żółtym; ieden sygnet złoty z krwawińcem gładkim; ieden pierścień z dwóma rubinkami y szockim kamuszkiem. I te wszystkie rzeczy świętokradzko pobrawszy, y pokradszy; niektóre z kradzionych rzeczy w Wilnie przedawszy, z innemi z Wilna, wodą Wilią rzeką, na płytach y nastrugach, różnie unikaiąc, płynął do Królewca, chcąc obżałowany złodziey wyszpomienione rzeczy kradzione w Królewcu sprzedać y spieniężyć. A tak żałuiący aktorowie, wziąwszy wiadomość o uczieczce złodzieia y świętokradcy, y maiąc niektóre lice, w pogoń za złodzieiem poiachawszy, w Jurborku miasteczku, niedaleko granicy Pruskiey, dnia dziewiątego miesiąca Maia, roku teraznieyszego tysiąc siedmsetnego ośmnastego, dopędziwszy, złapali, za różnemi attestatiami urzędowymi, gdzie przy licznym złodzieiu y świętokradzcy niemało znalazłszy rzeczy kradzionych z ałtarza cerkwi świętego Ducha, u złodzieia przy wielu ludźi, godnych odebrali y wzieli, a niektóre rzeczy za wyznaniem onego w Kownie y tu w Wilnie przedane okupili, a reszty, iako to: czterech sznurów pereł, iednego pierścienia złotego z iednym rubinkiem, iednego sygneta złotego bez krwawinca panny Teodoziey, iedney obrączki pana Krupskiego, dwuch sygnetów, iednego z czarnym a drugiego z niebieskim kamieniem, iedney obrączki, iednego pierścienia z dyamencikiem sporym y z dwuma rubinkami sporemi we srzodku, w koło rubinków siedm; item sztuczki rubinkowey małey niedostaie. I za pytaniem się u złodzieia y świętokradcy odpowiedź odebrali, iakoby iedne pogubił, a drugie sam niewie, kędy potracił. A zatym nie małą szkodę bractwu y konfraternii Nayświętszey Panny Sokalskiey uczynił y do szkody przez swóy zły, złodzieyski y świętokracki uczynek popełniony przysposobił, przez które świętokractwo y złodzieystwo na peny kryminalne, w prawie opisane, zasłużył y popadł. O co wszystko chcąc prawem czynić do konwinkowania y wskazania pen kryminalnych, na złoczyńcę złodzieia y świętokradcę opisanych, salva oney per omnia melioratione, do xiąg grodzkich Wileńskich zapisać (podali). Co iest zapisano.

1719 г.

Изъ книги № 4734, за 1719 г., л. 1500.

88. Частное письмо Пинскаго епископа Іоакима Цѣхановича къ настоятелю Виленскаго базиліянскаго монастыря объ уплатѣ долга.

Римско-католическій епископъ Пинскій и Туровскій Цехановичъ проситъ извиненія у настоятеля Базиліанскаго монастыря, что онъ не могъ до сихъ поръ уплатить долгъ въ 18 червонныхъ злотыхъ Базиліанскому монастырю, по той причинѣ, что не можетъ продать въ Пинскѣ брильянтоваго крестика, присланнаго римско-католическимъ митрополитомъ на уплату долговъ его предмѣстника.

Roku tysiąc siedmsetnego dziewiętnastego, miesiąca Decembra iedynastego dnia.

Na urzędzie iego królewskiey mości grodskim Wileńskim, przede mną Kazimierzem Janem Sapiehą—woiewodą Wileńskim, comparens personaliter w Bogu wielebny imć xiądz Filoteusz Wierzbicki—zakonu świętego Bazylego wielkiego opowiadał y ad acta praesentia podał list-dokument, w Bogu przewielebnemu imci xiędzu Antoniemu Zawadzkiemu—zakonu świętego Bazylego Wielkiego konsultorowi y starszemu Wileńskiemu, na rzecz w nim wyrażoną niżey, służący, prosząc aby był do xiąg grodskich Wileńskich przyięty y wpisany, który, przyiąwszy a wpisuiąc w xięgi, de verbo ad verbum tak się w sobie ma:

Religiosissime ac admodum reverende in Christo pater, pater et benefactor, plurimum colendissime! Affectus et gratias, które odbieram zawsze ia w listach waszmość pana, niewiem iakobym miał odwdzięczyć, ale si super vixero, omnimode będę się starał, abym secundum posse meum mógł odwdzięczyć memu dobrodzieiowi. Teraz zaś haec humili chartula mea veneror reverendissimam paternitatem vestram, życząc wszelkiey szczęśliwości przy iak naylepszym onego zdrowiu y pomyślnych sukcessach in sancta religione cordialissime zprzyiam. Strony długu należącego klasztorowi Wileńskiemu wrazbym odesłał, żebym krzyż dyamentowy mógł przedać hic et nunc, który to krzyż przysłał mi iaśniewielmożny imć xiądz metropolita, dobrodziey, na spłacenie długów antecessora mego, świętey pamięci, ale żem go do tych czas nie mógł zbyć, nie mogę waszmości dobrodzieiowi tak prędko przysłać tych ośmnastu czerwonych złotych, skoroby Pan Bóg dał onego zbyć in primario waszmości dobrodzieiowi odeszlę; oraz proszę oznaymić mi, czy niemasz kupca na onego w Wilnie, stolecznym mieście, bo iuż ia y sam niewiem co z nim czynić. Siquidem nasze zapadłe błotnistę kraie nie maią takiego człowieka, aby onego kupił; ieśli by iuż w Wilnie nie było, chciey mi móy dobrodzieiu oznaymić, to muszę do Gdańska lub do Królewca posyłać. A teraz mię dawnemu affektowi ła-

scę oycowskiey y modłom świętym oddawszy nazawsze piszę się: Religiosissime ac admodum reverende! paternitatis vestrae servus et exorator Joachimus Ciechanowicz, episcopus Pinscensis ac Turoviensis *m. p. P. s.* Wybacz móy kochany dobrodzieiu, że sam swoią ręką pisać nie mogłem, bom wielce na oczy zapadł. Data tego listu taka: z Chrapina, dnia dwudziestego Marca, tysiąc siedmsetnego ośmnastego. U tego listu dokumentu tytuł w te słowa zapisany: Religiosissimo ac admodum reverendo in Christo patri Antonio Zawadzki. C. D. B. M. consultori, ordinis superiori Wilnensi, patri et patrono plurimum colendissimo. Który to list dokument, służący wyżey wyrażoney osobie, za podaniem onego przez wyżey wyrażoną osobę do akt, iest do xiąg grodzkich woiewodztwa Wileńtkiego przyięty y upisany.

1729 г.

Изъ книги № 4744, за 1729 г., л. 32.

89. Протестъ войта митрополичьей юрисдики г. Вильны противъ членовъ магистрата по поводу ихъ покушенія завладѣть каменнымъ домомъ, принадлежащимъ митрополичьей юрисдикѣ.

Войтъ митрополичьей юрисдики жалуется на Виленскаго радцу — пана Осиповича и другихъ госпитальныхъ провизоровъ, что они напали на митрополичій домъ и потребовали уплаты арендныхъ денегъ себѣ на томъ основаніи, что оный будто принадлежитъ госпиталю, а не митрополиту; когда арендаторъ онаго, сапожникъ Бѣлянъ, не согласился на это требованіе, то панъ Осиповичъ своею рукою прибилъ къ дому записку, что *домъ отдается въ наемъ.*

Roku tysiąc siedmsetnego dwudziestego dziewiątego, miesiąca Januaryi piętnastego dnia.

Na urzędzie iego królewskiey mości grodskim woiewodztwa Wileńskiego, przede mną Jozephem Korowinem Piotrowskim—woyskim Czernihowskim, podwoiewodzim Wileńskim, solenniter manifestando protestował się szlachetny imć pan Ludwik Kaietan, Bernard Lorety — rayca Wileński, wóyt juryzdyki metropolitanskiey Wileńskiey, imieniem iaśniewielmożnego, w Bogu nayprzewielebnieyszego imci xiędza metropolity całey Rusi, postrzegaiąc porządku y powagi tegoż iaśniewielmożnego imci xiędza metropolity, ażeby iuryzdyce metropolitańskiey Wileńskiey niedziały się krzywdy y na oną nie następowali y nie wtrącali się, na szlachetnych ichmciów panów Andrzeia Minkiewicza, Benedykta Bocewicza, Michała Kossobuckiego—burmistrzów miasta ikmci stolecznego Wilna—ławicy ruskiey, Matheu-

sza Osipowicza—raycę Wileńskiego, prowizora, pana Pawła Duchowicza—szapharza dóbr szpitalnych ś. Spasa Wileńskiego y całą ławicą ritus graeco-wileńską—o to y w ten sposób: iż w roku tym tysiąc siedmsetnym dwudziestym dziewiątym, miesiąca Januaryi siódmego dnia, obżałowani ichmość violando securitatem publicam, violenter naszedszy na iuryzdykę metropolitańską Wileńską, z niemałą gromadą ludzi, sobie świadomych, na to zebranych y przysposobionych, mimo dekreta oczewiste, eo nomine zaszłe, które podczas produktu sprawy datami, w nich wyrażonymi, pokażą się y produkowane będą, y tymiż dekretami sztraph na każdego violatora y sprzeciwnego onym dwa tysiące czerwonych złotych założony iest, gdzie na kamienicę pod tąż iuryzdyką metropolitańską Wileńską będącą, w którey Hanc Jerzy Bielan, szwiec y obywatel Wileński, mieszka, hałasy czyniąc, napadszy y onemu z tey kamienicy ustępować y rugować się, z tą odpowiedzią, że nie do iaśniewielmożnego imci xiędza metropolity wyżpomieniona kamienica należy, lecz tylko do nas prowizorów dóbr szpitalnych należeć ma, wypowiedziawszy, czynsze sobie dawać y płacić rocznie kazali; a ieżeliby onym czynszem supra namieniony Hanc Jerzy Bielan, gospodarz tey kamienicy, płacić nie chciał y sprzecznym onych woli y dyspozycyi był, tedy wyrzuceniem onego z tey kamienicy, że wszystkim sprzętem onego y ruchomością na ulicę, przegrażali się, y tak z takowemi działaiącemi pochwałkami y odpowiedziami odszedszy do domów swych z tey kamienicy, na zaiutrz, o trzeciey godzinie z południa, to iest, dnia ósmego miesiąca Januaryi anni currentis, kartę do wrót pomienioney kamienicy, na iuryzdyce metropolitańskiey Wileńskiey będącey, ręką samego obżałowanego imci pana Osipowicza—raycy Wileńskiego, prowizora, pisaną, w te słowa: że wolna do naięcia, przybić kazali, gwałt, violencyą y expulsyą, z tey kamienicy imci xiędzu metropolicie czyniąc, która karta iest praesentowana in tempore na urzędzie grodzkim Wileńskim; gdzie y żałuiący wóyt o takowey violencyi zaraz dowiedziawszy się, iuryzdycznie protestował się y takową iawną krzywdę okazał. Co tedy wszystko do woli dalszey iaśniewielmożnego imci xiędza metropolity odkładaiąc y do dyspozycyi imci referuiąc się, a chcąc z obżałowanym o takowe bezprawie nayście na iuryzdykę y na kamienicę, uczynienie violencyi y hałasów, oraz niesłuszne przybicie karty do wrót kamienicy, sobie nic nienależącey y wypowiedanie gospodarzowi, ruinować się, chcąc prawem czynić, win de iure do osób obżałowanych ichmć ściągaiących się, oraz expens prawnych, przez delatora errogowanych, requirować y dochodzić, y tego wszystkiego, co in termino iuris fusius ac satius deducetur, salva melioratione tey żałoby, żałuiący ad praesens oną do xiąg urzędowych dał zapisać, y iest zapisano.

1731 г.

Изъ книги № 4746, за 1731 г., л. 397—400.

90. Жалоба базиліанъ Мозырскаго монастыря на Оскерковъ и Мозырскаго ландвойта Опоку по поводу оказаннаго ими послабленія православнымъ при ихъ упорномъ сопротивленіи дѣлу распространенія уніи.

Базиліане, проживающіе на миссіи въ Мозырѣ и разныхъ другихъ мѣстахъ Кіевской епархіи, приносятъ жалобу на Оскерковъ — отца и сына, Мозырскаго ландвойта Опоку, королевскаго дворянина Еленскаго и разныхъ другихъ лицъ по поводу нижеслѣдующихъ событій: уніятскіе миссіонеры, поселившись въ Мозырѣ, получили въ въ свое вѣдѣніе монастырь съ разными фундушами; они ревностно занимались своей миссіей и многихъ лицъ присоединили къ уніи въ то время, когда дѣла ея понесли значительный ущербъ въ провинціяхъ, отошедшихъ къ Москвѣ, гдѣ уніаты были принуждены опять перейти въ православіе; при такихъ обстоятельствахъ противъ уніятовъ возстали православные и подъ покровительствомъ вышепомянутыхъ Оскерковъ начали дѣлать имъ разныя притѣсненія, какъ то: Мозырскій ландвойтъ, уполномоченный отъ Оскерковъ, вмѣстѣ съ православными мѣщанами, на посрамленіе уніятовъ, возобновилъ и вновь выстроилъ разные сараи и конюшни на церковной уніятской землѣ; позабиравъ уніятскія земли и доходы съ нихъ, употребляетъ ихъ на поддержку православныхъ церквей; наслалъ рыбаковъ на монастырское озеро, которые вмѣстѣ съ другими православными совершенно опустошили оное; при этомъ они бранили уніятскихъ монаховъ и вообще насмѣхались надъ католической вѣрой, говоря, что дѣлаютъ это съ разрѣшенія своихъ патроновъ; произвелъ грабительство на сѣнокосахъ, чѣмъ поставилъ въ затруднительное положеніе хозяйство миссіонеровъ.

Въ 1727 году священникъ Михайловской церкви Аѳанасій Добиничъ вошелъ было въ сношеніе съ уніятами и объявилъ своимъ прихожанамъ, чтобы они молились за папу и короля; но Оскерки постарались немедленно удалить его отъ церкви, посадили его въ тюрьму, заковали въ цѣпи и взяли съ него присягу, что онъ останется вѣренъ православію, и когда помянутый священникъ по выходѣ изъ тюрьмы произнесъ присягу уніи, Оскерки лишили его прихода; теперь этотъ священникъ скрывается по темнымъ мѣстамъ, а на его мѣсто назначенъ другой человѣкъ, крайне неспособный къ этому дѣлу. Отправляя сына своего на Мозырское староство отецъ Оскерко сказалъ горожанамъ: „*не бойтесь, дѣтки, я сохраню васъ при вашей вѣрѣ*“, и когда истецъ сталъ убѣждать его, чтобы онъ воздержался отъ непріязненныхъ дѣйствій противъ уніи, то Оскерко сказалъ ему: „что ты желаешь быть Іосафатомъ?“ Дѣйствительно Оскерко сдержалъ свое слово и неоднократно оказывалъ поддержку православнымъ вопреки протестамъ многихъ католическихъ обывателей Мозырскаго повѣта; онъ заступался за нихъ даже тогда, когда уніятскіе миссіонеры, пріѣхавшіе на Срѣтенскій сеймикъ, подверглись вооруженному нашествію отъ православныхъ, такъ что непремѣнно были бы убиты, если бы за нихъ не заступились обывателя-католики. Такимъ же опасностямъ подвергаются и прочіе миссіонеры, когда пріѣзжаютъ въ Мозырь къ своему оффиціалу. Не малыя притѣсненія дѣлаетъ уніятамъ и Мозырскій ландвойтъ Опока. Такъ онъ поноситъ фундаторку уніятовъ Комаровскую за то, что она ввела уніятовъ въ Мозырь и поддерживаетъ ихъ; отнялъ у уніятовъ фольварокъ; вмѣстѣ съ другими православными посрывалъ съ церкви митрополичьи универсалы и побросалъ ихъ въ грязь, захватилъ изъ церкви Св. Михаила большую по-

золоченную чашу и держитъ ее у себя; безъ всякаго права преслѣдуетъ смѣшанные браки и католичкамъ, вышедшимъ замужъ за православныхъ, позволяетъ переходить въ православіе.

Въ 1729 году отецъ Оскерко захватилъ имѣніе базиліанокъ и владѣетъ имъ; въ 1731 году по его же ходатайству было отдано Борисковичевское староство кальвину Еленскому, который немедленно изгналъ изъ него уніятскаго священника и церковь передалъ православному священнику; также точно отнята отъ уніятовъ и церковь въ Березовѣ и Копалкевичахъ. Въ имѣніи Оскерки священникъ перешелъ было въ унію и отслужилъ въ Мозырѣ у іезуитовъ уніятскую обѣдню; но когда возвратился домой, то его прихожане обнаружили явное намѣреніе прогнать его, что и сдѣлали бы, если бы онъ не пообѣщалъ остаться при прежнихъ обрядахъ; своевольные крестьяне не были за это наказаны, напротивъ того, подвергся преслѣдованіямъ священникъ.

Roku tysiąc siedmsetnego trzydziestego pierwszego, miesiąca Junii ośmnastego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Wileńskim, przede mną Janem Horainem—podczaszim y podwoiewodzim woiewodztwa Wileńskiego, żałowali y soleniter manifestowali się w Bogu przewielebny imć xiądz Thadeusz Jankiewicz, zakonu świętego Bazylego wielkiego officiał diecesyi Kiiowskiey, maiący na sobie funkcyą missionarską, y wszyscy ichmci xięża bazylianie, w kraiach poniżey wyrażonych na missyi będące, także w Bogu wielebny imć xiądz Athanazy Dobinicz—paroch ś. Michalski ritus graeci uniti, w wielkiey y nieznośney oppressyi swoiey, na ichmciów pana Antoniego kasztelana Nowogródzkiego—oyca y Serwacego—starostę Mozyrskiego, syna, Oskierków, tudziesz na imci pana Thadeusza Opokę — lantwóyta Mozyrskiego, dependuiącego od i. w. imci pana Kasztelana Nowogródzkiego, iako wóyta Mozyrskiego, oppressora unii świętey, oraz mieszczan y popów schizmatyckich y całe pospólstwo miasta Mozyra, także poddanych, do powinności mozyrskiey należących, imionami y nazwiskami lepiey obżałowanym ichmciom wiadomych y znaiomych, imci pana Jana Jeleńskiego—dworzanina ikmci, imci pana Jana Orzeńskiego, zesłanego od obżałowanego imci komnissaza na odebranie cerkwi in unione będącey, a dla oddania do schizmy, oraz na wszystkich conpryncypałów, w spólney radzie y namowie z sobą będących, mieniąc o to: iż co żałuiące delatores, zostaiąc na missyi a maiąc ab aevo fundowany klasztor w mieście Mozyrskim, cum suis pertinentiis idque z placami, gruntami, iurysdykciami, w tym że mieście będącemi, nadanemi, w którey fundacyi ob respectum mnóstwa schizmatyków, odszczepieńcow, propter augendam catolicam orthodoxam fidem, z dyspozycyi superiorum tegoż zakonu et ex vi ipsius fundationis impositam, maiąc na siebie missionarską funkcyę, obligationem, tandem gdy ob nova rzeczy-pospolitey fata znaczne prowincye x. Lit-go ad extraneum dominium —do Moskwy odeszły, per consequens y wiara święta unionis, iako in absoluto dominio in schizmaticam transformowana, tutam rzecz pospolitey integritatem, iedność wiary ś. utrzymuiąc, per plenos ordines formuiąc y funduiąc leges patricias, tak wielą constituciami seymowemi warowała y per expressum opisała, ażeby dyssidentes ullo titulo et praetextu cerkwi, zborów y bożnic nie erigowali, actores zaś maiąc liberum missionis exercitium y pomnażaiąc wiarę świętą nie mało przez nawrócenie od sanctam unionem Bogu dusz pozyskali, adinterim odszczepieńcy, dyzunici, hostes wiary ś. katolickiey, dufaiąc w dawną aktualną obżałowanych ichmć pp. Oskierków protekcyę, in fundamento którey ciż dizunici różne roz-

nymi czasy, dni y miesiący, z pogorszeniem wszystkim żałuiącym czynili krzywdy, wiolencye, gwałty y opressie y czynić nie przestaią; mianowicie — w miescie Mozyrzu, gdzie cerkiew od lat kilku set stała, fundacią dobrze obwarowana, obżałowany i. p. Opoka — lantwóyt Mozyrski, będąc od obżałowanych w. ichmciów panów Oskierków — kasztelana Nowogrodzkiego y starosty Mozyrskiego ordinowanym y licentiowanym, in omne nefas, w tym że mieście violenti modo z pospólstwem schizmatyckim staynie, stodoły, chlewy in locis sacris profana na szczególne pośmiewisko aedificia de nowo eriguie, missionarzów do własney possessyi nie dopuszcza, grunta, place, iuryzdiki delatorom należące, violenter pozabierawszy, na swóy pożytek obrócił y obraca, a ztąd maiąc prowenta in reparationem cerkwi schizmatyckich y na potrzeby tych że cerkwi dochody exalieno ustanowiwszy, vetante lege, applikuie; oraz perseverando w zawziętey malicyi, ex odio ku żałuiącym, chcąc delatorów z funduszów ab aevo nadanych zruinować y z miasta Mozyra wyniszczyć, naslawszy na iezioro delatorów w roku tysiąc siedmsetnym trzydziestym, miesiąca Marca szóstego dnia toties pomieniony i. p. Opoka — lantwóyt Mozyrski, chłopów-rybaków y nie małą kupę ludzi schizmatyckiego pospólstwa, ryby wyłowili, tak y całe iezioro cale spustoszył, gwałt y violencią popełnił, gdzie na stawie delatorów broniących, tedy własności kapłanów postponuiąc pospólstwo schizmatyckie, nie tylko same osoby verbis scomaticis ac laesivis łaiali, co większa ex fide catolica sprośne pośmiewiska czynili, iawnie z tym się odzywaiąc: że to mamy y czyniemy z roskazu pryncypałów naszych, które to inconveniencie, subordinacie, gwałty, violencye iawnie są z roskazów obżałowanych i. w. ichmć pp. Oskierków podziałane. Tak też w roku tysiąc siedmsetnym trzydziestym pierwszym, miesiąca Marca szóstego dnia obżałowany imć pan Opoka mieszczan Mozyrskich nasławszy na sianożęć, siana złożonego wozów trzydzieście zabrał, przez co żałuiącym delatorom tak w bydle, iako też w koniach y w innym gospodarskim szkody naymniey na złotych sześćset uczynił, gdy nie mieli czym sustentować podczas tak ciężkiey zimy y karystyi siana, gdy od głodu nie mało pozdychało. Co większa kiedy w roku tysiąc siedmsetnym dwódziestym siódmym, miesiąca Maia pierwszego dnia, wyżey pomieniony praesbiter Athanazy Dobinicz — paroch z cerkwi Michała wszedł w znaiomość z ichmć xiężą missionarzami ś. Bazylego wielkiego y miał obiaśniony w wierze do unii świętey inklinacyą, opowiadaiąc przed pospólstwem, aby się mieli do iedności świętey y modlili się za oyca świętego y za króla, obżałowani i. w. ichmć panowie Oskierkowie, oyciec z synem, naradziwszy się, żałuiącego praesbitera od cerkwi ś. Michalskiey oddalić usiłowali. Na ostatek imć pan starosta Mozyrski sam violentissime instantaneo passu do Kiiowa stanowił y wziąwszy na siebie munus instigatoris, tamże in iudicio w Kiiowie instigował, decysyą dawał y ad carceres żałuiącego praesbitera, prout probabitur, incarcerował, tak dalece, że tam nielitościwą mizerią za szyie przykowany cierpiał, który incarceratus zostaiąc musiał, nolens-volens, z przemuszenia praestare iuramentum na tym, że miał subesse fidei schizmaticorum; post praestitum iuramentum z owego więzienia wolnym zostawszy y do swoiey cerkwi własney przybywszy, zaraz w kościele farnym professionem fidei uczynił y pod posłuszeństwo unii swiętey skłonił się y poddał się; obżałowany imć pan Oskierko — starosta Mozyrski, pomienionego kapłana do własney iego cer-

kwi, gdzie by barziey należało, acceptować, promowować, conserwować y utrzymywać, kapłana unita niedopuścił y odpędził, który teraz cum confusione inexplicabili, z urąganiem od schizmy po cudzych kontach tułaiąc się, cierpić musiał, a intuitu tey sprawy y transakcyi obżałowany imć pan starosta Mozyrski człowiekowi niesposobnemu y nigdy niegodnemu charakteru kapłańskim schizmatykowi do administrowania sakramentów onę cerkiew podał, rząd y władzę wszelką polecił. To wszystko samym skutkiem wykonać pragnąc y staraiąc się, co przyrzekł wszystkiemu schizmatyckiemu pospólstwu obżałowany imć pan kasztelan Nowogrodski sam swymi słowy, podczas wyiazdu syna swego na starostwo Mozyrskie, mówiąc do pospólstwa: Nie bóycie się, dziatki, ia przy waszey wierze utrzymam was. A gdy żałuiący w Bogu wielebny imć xiądz Thadeusz Jankiewicz, maiąc na sobie funkcyą missionarską, oraz y oficialską od i. w. imci xięża metropolity całey Rusi, ziachał do obżałowanego iaśniewielmożnego imci p. kasztelana Nowogrodskiego, do maiętności Wodowicz, maiąc z sobą godnych przyiaciół y animował, aby takowey protekcyi schizmatykom deklarowaney odstąpił, pobożnie upraszaiąc, aby był, iako pryncypalny gospodarz, powodem do iedności świętey y rozszerzenia wiary świętey katolickiey; na to tak odpowiedział żałuiącemu delatorowi: Chcesz ty bydz Jozefatem? Jakoż znaczne dokumenta tey obietnicy gdy disunitom dozwalaią co chcą y iak chcą prześladować żałuiących missionarzów, sam obżałowany imć p. kasztelan Nowogródzki publicznie na seymiku gospodarskim w roku tysiąc siedmsetnym dwudziestym ósmym, miesiąca Februaryi szóstego dnia wniosł, aby z zagranicy schizmatykom officialistom administracie, rządy y sądy y przezyski sprawować, z czego się wielkie działy pogorszenia y na to gdy nie pozwolono, perswadował i. w. i. p. kasztelan Nowogródski tymi słowy mówiąc: że iednego iesteśmy Boga. Na to odpowiedział ieden z ichmci pp. urzędników, gorliwością wiary świętey zapalony, że żadną miarą to być nie może; gdzie i wszyscy krzyknęli, że nie pozwolim żadną miarą. O tym będąc nieukontentowany tak i. w. i. pan kasztelan Nowogródzki, iako y wielm. imć pan starosta Mozyrski obżałowanemi subordynowali obżałowanego imci pana Opokę— lantwóyta Mozyrskiego, dependuiącego od i. w. i. pana wóyta, aby schizmatycy vindicatę sobie szukali. Gdzie za permissią po tym pospólstwo schizmatyckie, tudziesz z popami schizmatyckiemi, podczas seymiku gromnicznego teraznieyszego roku tysiąc siedmsetnego trzydziestego pierwszego, wiedząc o bytności na seymiku ichmciów xięży missionarzów, zgromadziwszy się pod mieysce seymikowe, z dzidami, spizami, kijmi cale usiłowali, aby byli pozabiiani missionarze. Jakoż znaczna rzecz y bardzo iawna ztąd, gdy ichmciowie panowie obywatele tegoż powiatu Mozyrskiego, prawdziwi katolicy, widząc takowy tumult y ludzi schizmatyckich wielką kupę, cierpieć tego nie chcieli y pożegnać ich usiłowali, obżałowany imć pan starosta Mozyrski nie tylko raciami, choć niepozornemi, wexuiąc onych, lecz sam personalnie bronić y detentować onych oświadczał się. A gdy to cierpieć trudno było na takową patrzec swywolną kupę porwawszy się wszyscy ichmci pp. obywatele powiatu tego, wierni katolicy, owe zgromadzoną schizmatycką kupę rozegnali y tam że zaraz spizy, dzidy y kiie od niektórych poodbierali. Gdzie tamże na seymiku przed w. i. panem starostą Mozyrskim obżałowanym praezentowali, dawszy responsionem, że nie dopuściemy morder-

stwa schizmatykom y krwie rozlanie, iako oni usiłuiąc, zabrali się na ichmci xięży bazylianów, na missyi w tych kraiach będących y widząc iawne periculum vitae z żałuiących ichmciów xięży bazylianów niemal cały seymik indefensionem idąc onym, przeprowadził żałuiących ichmciów xięży bazylianów aż do dworu w. i. pana Pietrowskiego—starosty Koszelewskiego, gdzie pewne by, gdy by nie łaska Boska a nie obrona y nie protekcyia pomieniona ichmościów panów obywatelów tegoż powiatu, musieliby żałuiące delatores tamże wszyscy życie zakończyć. Jakoż potym na różnych mieyscach zasadski, tumulta, daiąc okazyie czynili, kapłanów unitów, przyieżdżaiących do swego oficiała, po drogach łapali y za nimi z orężami ugoniali się, inne inconvenientie, łaianie, bluźnierstwa przeko wierze świętey, którey opisać trudno, czynili. Tego iednak opuścić niemożna, że obżałowany imć pan Opoka y samą fundatorkę w. ieymci panię Komorowskę nie uczciwemi słowami dyfamował, zabić obiecaiąc, że missionarzów wprowadziła y onych sustentuie, których zawsze wypędzić chwali się y z własnego folwarku żałuiących delatorów, od dawnego czasu w possessyi będącego, nie contentuiąc się temi, co iuż pierwiey pozabierał funda, tenże obżałowany imć pan lantwóyt Mozyrski wypędzić deklarował; osobliwie folwark, należący do cerkwi ś. Mikołaia, który zawsze do dyspozycyi i. w. ichmć xięży metropolitów należał, iako deducetur documentis do swoiey possessyi odebrał w roku tysiąc siedmsetnym trzydziestym, miesiąca Septembra piętnastego dnia, który trzymaiąc wszelkie pożytki na siebie obraca; kielich z teyże cerkwi ś. Mikołaia, wielki, śrebrny, pozłocisty, wziąwszy, usiebie niesłusznie trzyma, tak też inne aparamenta cerkiewne zabrawszy, cerkiew zpustoszałą uczynił, władzy żadney, iako świecki człowiek, nad tym nie maiąc, uniwersały od i. w. imci xiędza Athanazego Szeptyckiego—metropolity całey Rusi, po przybiiane do cerkwi, wspólney radzie y namowie z schizmą pozdzierać kazał y dopuścił, które uniwersały z wielkim kontemptem pospólstwo iawnie y publice oddzieraiąc szarpali y w błoto deptali. Tenże obżałowany imć pan Opoka—landwóyt, będąc ulicentiowanym in omne nefas od i. w. imci pana Oskierki—kasztelana Nowogródzkiego a wóyta Mozyrskiego, śmie y waży się rozwody między małżeństwem czynić, pozwalaiąc mężom inne brać żony, a żonom iść za innych mężów, sam sądzić sprawy duchowne, duchownych także sądzić y karać, a których sądzić nie może, to różnemi przykrościami agrawuie, niewiastom rzymskiego nabożeństwa, będącym za schizmatykami, pozwala onym także być schizmatyczkami, które potym naybarziey bluźnią fidem catolicam. W roku tysiąc siedmsetnym dwudziestym dziewiątym, miesiąca Nowembra szóstego dnia, obżałowany iaśniewielmożny imć pan Oskierko — kasztelan Nowogródzki, evocatorio otrzymawszy nieiakieś kondemnaty, wies Zaszczoble od klasztoru Sieleckiego wielebnych panien bazylianek niesłusznie zaiechał, krzywdę wielką uczynił y czynić nieprzestaie, prowenta na siebie wszelkie zabiera, dalszemi odpowiedziami y pochwałkami infestuie. In fundamento takowey protekcyi schizmie daney od obżałowanych i. w. ichmć pp. Oskierków, czyniąc similiter oppraessionem wierze świętey katolickiey y cerkwiom, in unione zostaiącym, w roku teraznieyszym tysiąc siedmsetnym trzydziestym pierwszym, miesiąca Marca, post decessum w. imci pana Lenkiewicza—pisarza ziemskiego Mozyrskiego, starostwo Boryskiewiczowskie, alias dzierżawę, tamże

w powiecie Mozyrskim obżałowany imć pan Jan Jelenski, niewiedzieć iaką władzą imci pana Jana Orańskiego, kalwińskiey sekty będącego, aby pomienione starostwo zaiechał, oraz y cerkiew ordynował. Gdzie ziachawszy obżałowany imć pan Orański, wiedząc dobrze, że ta cerkiew in unione zostawała, ze wszystkiemi swoiemi parafianami y do władzy i. w. imci xiędza metropolity należała, wziąwszy pomieniony imć pan Orański od popa schizmatyckiego oferencię, cerkiew onemu podał, kapłana unita, administruiącego tam osądził y oddalił; gdzie gwałtownie cerkiew odebrawszy z wielkim pogorszeniem pospólstwu y zgubą dusz popa schizmatyckiego tam incorporował. Cerkiew w Berezowie cale przez swywolną kupą schizmatycką odebrano od unitów a oddano schizmie, która od początku swego skoro była postawiona, od unitów poświęcona była, y w administrowaniu unitów zostawała, a dopioro za daną protekcyą i. w. obżałowanych ichmć panów Oskierków schizmatyków, oraz za przydaniem pomocników przez ludzie swych, iako to tamecznego administratora Sosnowskiego, oddano schizmie pomienioną cerkiew w Berezowce. Takoż y w Kopałkiewiczach, w dobrach obżałowanego imci pana Oskierki, w roku tysiąc siedmsetnym trzydziestym pierwszym, dnia szóstego Februaryi obżałowany imć pan kasztelan Nowogródzki, gdy kapłan, tam będący, rewokował y ad unionem sanctam oddał się, wyznawszy w kościele wielebnych oyców iezuitów, w Mozyrze będących, professionem fidei y tam mszą świętą post confessionem odprawił et cum sua ecclesia ad unionem accessit, tedy in instanti zbuntowani y na wszelką swywolę licentiowani własni poddani obżałowanego imci pana kasztelana Nowogródzkiego napadszy, onego kapałana pierwiey rząd, władze y klucze od cerkwi odbierać usiłowali y samego z własney plebanyi wyganiali y pewnie by wygnali, żeby redire in sectam schizmatikorum w wszystkich bydź obrządkach, tak iako przed tym był, schizmatyckich nie deklarował, iakoż, volens-nolens, musiał to uczynić. A za takową swywolę żadney kary y nagany nie było, owszem za to, że ten kapłan rewokował, był ganiony od obżałowanego imci pana Gierwazego Oskierki—starosty Mozyrskiego. O to wszystko chcąc żałuiące delarores z obżałowanymi i. w. ichmć pp. Oskierkami, tudziesz z i. p. Opoką y ze wszystkiemi pomienionemi insuper wyrażonemi prawem czynić, summario processu abscisis delationibus iuris, ante omnia do obwarowania sekuritatem sobie zdrowia y fortun delatorom od dalszey obżałowanych ichmość impeticyi, do personalney obżałowanych i. w. ichmciów pp. Oskierków—kasztelana y starosty Mozyrskiego, comparycyi, także obżałowanego imci pana Opokę, Jeleńskiego, Orańskiego comparycyi, do statuicyi tych wszystkich violatorów, excessantów, opraessorów, i tem y tych wszystkich, którzy kolwiek byli pomocnikami tego tumulty, do reindukowania żałuiącemu kapłanowi Dubiniczowi do cerkwi ś. Michała, także do przywrócenia cerkwi Boryskiewiczowskiey ad unionem, do przywrócenia cerkwi trzeciey ś. Mikołaia, w mieście Mozyrzu będącey, oraz do przywrócenia cerkwi Berezowieckiey y Kopałkiewiczowskiey, do schizmy oddanych, które do władzy y dyspozycyi i. w. imci xiędza metropolity, iako zdawna należały, do powrócenia kielicha śrebrnego z teyże cerkwi ś. Mikołaia, przez obżałowanego imci pana Opokę wziętego, także do oddania sprzętu, w tey że cerkwi zabranego, do powrócenia gruntów klasztornych, zabranych y do uczynienia kalkulacyi, co miał

za profita na gruntach delatorów, z oficin przez obżałowanego imci pana lantwóyta na onych postawionych y tych pożytków żałuiącym, do powrócenia, oraz za zabranie siana wozów trzydziestu własnego żałuiących delatorów, do zapłacenia za szkody y violencie, także za przydychanie bydła y koni, naymniey złotych sześciuset, do pokarania za bunty, tumulta, pochwałki na życie wielebnych oyców bazylianów y za wszystkie scelera, przez obżałowanych popełnione, paenis pro aequalitate excessus, iakie na kogo de iure regulabuntur, do skassowania dekretów y condemnat, niesłusznie evocatorie, clandestine, extra forum otrzymanych, do przywrócenia wsi Zaszczowbla do klasztoru Sieleckiego, wielebnym pannom bazyliankom należącey, do uczynienia tak kalkulacyi de proventibus, przez verificacię, do odsądzenia ab officio fawtorów schizmatyckich y o to wszytko, co czasu prawa przez controwersye ichmościów panów patronów dowiedziono będzie, oraz do nagrodzenia szkod, expens prawnych, z okazyi obżałowanych ichmościów na prawo spendowanych, do pokarania paenami obżałowanych ichmościów, de lege ściągaiących się, oraz cum libera oney melioratione aut ceterorum punctorum additione, w dalszych punktach żałoby, dali tę swą solenną manifestacyą, za nieprzyięciem do xiąg grodskich Mozyrskich y grodzkich Nowogródskich, dla faworu i. w. ichmci pp. Oskierków, do xiąg urzędowych grodzkich Wileńskich zapisać. Co iest zapisano.

1736 г.

Изъ книги № 4749, за 1734—1737 г., л. 878—879.

91. Опредѣленіе Городненскаго архимандрита и оффиціала Игнатія Кульчинскаго о принадлежности деревни Коневичи къ Губинскому приходу.

По жалобѣ колятора Губинской церкви Александровича митрополиту Шептицкому, что къ Озерской церкви неправильно присвоена деревня Коневичи, принадлежащая Губинской церкви, архимандритъ составляетъ актъ, по которому обязываетъ священниковъ Озерской церкви навсегда отказаться отъ помянутой деревни, во исполненіе предписанія митрополита.

Roku tysiąc siedmsetnego trzydziestego szóstego, miesiąca Nowembra siedmnastego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Grodzieńskim, przede mną Antonim z Wahanowa Micutą—podstolim y podstarościm sądowym powiatu Grodzieńskiego, od iaśniewielmożnego imci pana Michała Massalskiego—pisarza wielkiego w. x. Lit., Grodzieńskiego starosty, ustanowionym, comparens persona-

liter imć pan Michał Sierkuczewski—administrator Zakrzewpolski, dekret oczewisty ex mandato i. w. imci xiędza Atanazego Szczeptyckiego — metropolity całey Rusi, przez wielmożnego imci xiędza Ignacego Kulczyńskiego—opata y officyała Grodzieńskiego wespół z podaniem intromissyialnym in perpetuum przyłączoney wsi Koniewicz do parochiey Hubińskiey kollacyi w. imci pana Benedykta Alexandrowicza—stolnika y rotmistrza powiatu Grodzieńskiego ex seriis partium contraversiis ferowany, insimul z trzema listami, idque ieden od i. w. imci xiędza metropolity, a dwa od w. imci xiędza opata y officyała Grodzieńskiego do tegoż wielmożnego imci pana stolnika pisanemi, y do teyże sprawy y dekretu regułuiącemi się ad akta xiąg grodzkich Grodzieńskich podał in tenorem sequentem. I naypierwey dekreta sonantia sequuntur takowe: Actum w Zakrzewszczyznie dnia trzynastego Nowembra tysiąc siedmsetnego trzydziestego szóstego roku. Agitowała się sprawa między w. o. Leonem Narkiewiczem Jezierskim, a w. o. Macieiem Jankowskim Hubińskim praezbiterami o to: iż od lat czterdziestu wioska Koniewicze bezprawnie et per abusum była przyłączona do parafii Jezierskiey, zaczym widząc krzywdę cerkwi Hubińskiey w. imć pan Benedykt Alexandrowicz—stolnik Grodzieński, iako kolator namienioney cerkwi, upraszał listownie iaśniewielmożnego xiędza metropolity, aby kazał przysądzić namienioną wioskę do teyże cerkwi Hubińskiey, a że i. w. imć xiądz Atanazy na Szeptycach Szeptycki, całey Rusi metropolita, zważaiąc iustam petitionem w. imci pana kolatora przez list dnia siedmnastego Octobris anni currentis w Rucie pisany, zlecił nam officyałowi Grodzieńskiemu, abyśmy przyłączyli do cerkwi Hubińskiey wioskę Koniewicze; przeto my zadość czyniąc tak mandato archipastorali i. w. imci xiędza metropolity, iako poważney requisitiey w. imci pana kollatora, ziachawszy personalnie do Zakrzewszczyzny do dworu tegoż w. imci pana kollatora, uczyniliśmy seriam inquisitionem o tym: do którey cerkwi należy wioska Koniewicze? A gdy w. oyciec Jezierski żadnych dokumentów nieprodukował, któremi się probował legitimam possesionem wioski Koniewicz do swoiey cerkwi, z drugiey strony infavorem cerkwi Hubińskiey świadczyli y należycie dowodzili ichmość szlachta parafianie Hubińscy ritus nostri, że ab antiquo wioska Koniewicze należała do cerkwi Hubińskiey y że quondam z okazyi księdza Marcina Romaszkiewicza, praesbitera Hubińskiego, niesłusznie taż wioska alienowana została: przeto my archymandryta y officyał Grodzieński ninieyszym naszym dekretem przysądzamy y przyłączamy wiecznymi czasy wioskę Koniewicze do cerkwi Hubińskiey, kollacyi w. imci pana stolnika Grodzieńskiego będącey, przykazuiąc wielebnemu oycowi Jezierskiemu y iego sukcessorom, aby się do pomienioney wioski żadnym sposobem wtrącać nie ważyli, pod karami, w kanonach świętych opisanemi. Datum ut supra. Do tego zaś dekretu dla większego waloru przy pieczęci archipasterskiey ręką własną podpisuiemy się. U tego dekretu y podania wsi Koniewicz przy pieczęci metropolitańskiey podpis ręki temi słowy: Ignacy Kulczyński, zakonu ś. Bazylego wielkiego archymandryta y officyał Grodzieński, mp. Przy tym list od iaśniewielmożnego imci xiędza metropolity in ea sonantia: Wielmożny mości panie stolniku Grodzieński, móy wielce miłościwy panie y bracie! Interes przyłączenia wioski Koniewicz zleciłem teraznieyrzemu imci xiędzu opatowi i officyałowi Grodzieńskiemu, a żeby pomiarko-

wawszy requisitionem w. imci pana et necessitatem cerkwi Hubińskiey też wioskę Koniewicze przyłączył ad curam parochialem do cerkwi Hubińskiey, w czym compendiose deklaracyę moią w. imci panu wyraziwszy iestem w. imci pana życzliwym bratem y uniżonym sługą,—A. Szeptycki. M. R. w Rucie, dnia siedmnastego Octobris, roku tysiąc siedmset trzydziestego szóstego. Intitulacya takowa: wielmożnemu imci panu Alexandrowiczowi--stolnikowi Grodzieńskiemu, memu wielce miłościwemu panu y bratu. Item list pierwszy w. imci xiędza opata y officyała Grodzieńskiego w te słowa: wielmożny mości panie stolniku Grodzieński, mnie wielce miłościwy panie y dobrodzieiu! Nie tylko stousiąc się ad mandatum i. w. imci xiędza metropolity, mego dobrodzieia, ale też chcąc y tobie promereri respekt pański u w. imci pana dobrodzieia, życzyłbym sobie w poniedziałek lub we wtorek przyszły kłaniać personalnie wielmożnemu panu dobrodzieiowi et hoc perficere, quod mihi committitur, to iest przyłączyć wioskę Koniewicze do cerkwi Hubińskiey; ale że termin naznaczyłem pewnym kapłanom na przyszły wtorek, aby u sądu mego stawali w pilnym interesie iurysdyki Grodzieńskiey metropolitańskiey, więc przepraszam w. m. pana dobrodzieia, że pro die praefata accurrere do uvenorowania godności iego pańskiey nie mogę, postaram się iednak quam primum służyć panu memu, którego łasce mnie polecaiąc profundissimo cultu przy appraecatii wszelkich iak naypomyślnieyszych sukcessów, piszę się w. imci pana dobrodzieia nayniższym sługą Ignacy Kulczyński zakonu ś. Bazylego wielkiego archi-officyał Grodzieński mp., dnia wtórego Nowembris, roku tysiąc siedmset trzydziestego szóstego z Grodna. Drugi list od tegoż in eum sensum: wielmożny mości panie stolniku Grodzieński, mnie wielce miłościwy panie y dobrodzieiu! Chcąc in ipso affektu evidenter comprobare, że przyiemnie być omni tempore życzliwym sługą w. pana dobrodzieia cum debita promptitudine do wypełnienia pańskich iego rozkazów libertissyme przyimuię termin naznaczony y przybyć ad obsequia pana mego die duodecima praesentis deklaruię; a nim mi przyidzie personalnie uvenerować godność wielmożnego w. imci pana dobrodzieia, teraz praesenti litera, gdy niski moy przesyłam ukłon cum omni observantia piszę się wielmożnego w. imci pana dobrodzieia nayniższym sługą—Ignacy Kulczyński, zakonu ś. Bazylego wielkiego archimandrita, dnia trzeciego Nowembris, tysiąc siedmset trzydziestego szóstego, z Grodna. Który to dekret, za podaniem wsi Koniewicz do parochyi Hubińskiey, in perpetuum przyłączoney, wespół z listami superius wyrażonemi et intro inserowanemi ad akta ksiąg grodzkich powiatu Grodzieńskiego iest przyięty y wpisany.

1736 г.

Изъ книги № 4749, за 1734—1737 г., стр. 617.

92. Жалоба монаховъ Свято-Духовскаго монастыря на ксендзовъ іезуитовъ, которые возбраняли имъ совершеніе обрядовъ при умирающемъ и нападали на монастырь св. Духа.

Настоятель Свято-Духовскаго монастыря Іеронимъ Волчанскій отъ имени другихъ своихъ монаховъ приноситъ жалобу на Виленскихъ іезуитовъ по слѣдующему случаю: 2 іюля къ умирающему Пашкевичу, дворянину его королевской милости, послѣ принятія имъ святыхъ даровъ по обрядамъ греческой церкви, никѣмъ неприглашенные, появились іезуиты и спросили его: не желаетъ ли онъ умереть въ истинной вѣрѣ? На это Пашкевичъ отвѣтилъ: *я хочу умереть въ такой вѣрѣ, въ какой родился и жилъ до сихъ поръ* Іезуиты объяснили эти слова въ свою пользу, позвали монаховъ въ трибунальскій судъ, приставили къ монастырю трибунальскую стражу и не только не позволили монахамъ похоронить умершаго, но еще подвергли ихъ безчестію и побоямъ, публично говоря: *„и ваша вѣра и вы хуже жидовъ“*.

Roku tysiąc siedmset trzydziestego szóstego, miesiąca Julii dwudziestego dnia.

Na urzędzie iego królewskiey mości woiewodztwa Wileńskiego, przede mną Antonim Mikołaiem Petruszewiczem—czesznikiem y podwoiewodzim woiewodztwa Wileńskiego, żałowali, opowiadali y solenniter manifestowali się wielebny w Bogu imć oyciec Heronim Wołczański—starszy y wszyscy wielebni oycowie starogreccy, przy cerkwi ś. Ducha monasteru Wileńskiego rezyduiące, w opressyi swoiey na w Bogu wielebnych ichmciów xięży Jerzego Barszcza—proboszcza, Alexandra Kaszyca, xiędza, Piotra Gosłombskiego—ministra y wszystkich wielebnych ichmciów xięży domûs professae soc. Jesu, przy kościele ś. Kazimierza w Wilnie zostaiących, mieniąc o to: iako z dawnych czasów religia zostaiących delatorów ichmciów oyców starogreckich w xięstwie Ruskim y w xięstwie wielkim Lit. ieszcze za panowania hereditariorum dominorum xiążąt ichmciów inismul y nayiaśnieyszych królów polskich liberum exercitium religionis ante unionem Korony polskiey miała, tak y po stałey szczęśliwie uniey Korony polskiey z w. x. Lit. za panowania swego nayiaśnieysi królowie polscy we wszystkich nadaniach, prawach, przywileiach, z dawna żałuiącym delatorom służących, cum libero exercitio nabożeństwo y wszystkich ceremonii, usum sacramentorum, etiam do chorych na każdym mieyscu chodzenia, y pogrzebania ciał umarłych pozwolili y potwierdzili; cerkwie, monastery fundować, upadaiące erigować, stare reparować, konstytucyami, konfederacyami, przywileiami, diplomatibus ac pactis conventis poprzysiężonemi prawami, aż do panowania teraz szczęśliwie nayiaśnieyszego króla imci Augusta trzeciego dostatecznie warowano, pacem perpetuam de religione do daty teraz-

nieyszy in omnibus sancitis wyrażaiąc, zachować postanowiono. Jakoż nayiaśnieyszy król imć August trzeci pan nasz miłościwy, feliciter panuiący, idąc trybem nayiaśnieyszych antecessorów swoich y świętey pamięci nayiaśnieyszego króla imci oyca swego, ni w czym iuribus antiquis derogare nie raczył, owszem in toto stwierdził, iako autentica dokumenta y kilkadziesiąt konstytucyi dostatecznie obłoquntur, które prawa securitatem żałuiącym delatorom ab antiquo w Wilnie, przez panów chrześciańskich y królów ichmciów ufundowanym, przy wszystkich funduszach et circa liberum religionis exercitium zachowali. Obżałowani ichmć xięża iezuici domûs professae Wileńscy, bez żadney racyi przeciwko tym wszystkim funduszom y prawom postępuiąc, w roku teraznieyszym tysiąc siedmset trzydziestym szóstym, miesiąca Julii wtórego dnia, mianowicie obżałowani imć xiądz Kaszyc y imć xiądz Gostombski, za licencyą przełożonego swego, nie będąc vocati ni od kogo, gdy do zeszłego w Bogu imci pana Samuela Tołokońskiego Paszkiewicza—dworzanina ikmci choruiącego cum toto po przyięciu veram sacram synaxim et extremam unctionem owo zgoła ze wszelką dispozycyą chrześciańskich obrządków, obżałowani ichmci xięża iezuici przybyli, w artykułach wiary, ieżeli by pragnął w prawdziwey wierze umrzeć, ieżeli by to wszystko, co Chrystus Pan y apostołowie święci do wierżenia podali, wierzył y tak chciał umierać, spytawszy, a wziąwszy responsum nie inne, tylko te: że tak wierzył y teraz wierzę y w tey wierze prawdziwey moiey bez wątpienia żadnego chcę umierać, z tym odeszli cum hoc motivo, iako by rewokował na rzymską wiarę opacznie wielmożnym ichmciom xiędzu officiałowi loci ordinarii o tym donieśli, który dwuch ichmość xięży świeckich do wyrugowania żałuiących zakonników zesłał. Tandem tymże sposobem iaśnieprześwietnemu trybunałowi w. x. Lit. udali y po wszystkich urzędach ogłosili, dla czego wartę trybunalską na dniu trzecim Julii tegoż roku sprowadzili, która warta kamienicę otoczyła żałuiących delatorów w. oyców Herasyma Dołbińskiego, Nikodema Tumiłowicza, na których suknie poszarpali, obżałowani xx. ichmć Kaszyc y Gostomski odtrącaiąc od chorego, y innych zakonników żałuiących stursali, byli, wypędzali, in contemptum wiary, diffamuiąc samych y wiarę, ab antiquo consiliis sacris prawdziwą uznaną, wiarę łzyli. Osobliwie ciż ichmć xx. iezuici Kaszyc y Gostombski, contemnendo wiarę y osoby żałuiących postponowali, mówiąc te formalia: iż gorsi iesteście żydów, y wiara wasza. I tak do dnia czwartego eiusdem miensis przez dwa dni w takowey wyolencyi persistebant, ludzie wiary greckiey z domowników w Bogu zeszłego imci pana Paszkiewicza upędzaiąc warta trybunalska na samy klasztor y monaster naszli, napadli, gwałty, wiolencyie popełnili. A zeszły ś. pamięci imć pan Paszkiewicz nigdy żadney rewokacyi, ut moris in romano ritu est, nie czynił oprócz wyżey wyrażonych słów. W takowey tedy wiolencyi, oppressyi y denegowania exercitii liberi religionis żałuiące delatorowie, referuiąc się do praw, przywileiów, konstytucyi, dyplomatów, przez nayiaśnieyszych królów ichmość przysiężonych, praecavendo futurae indemnitati, a chcąc mieć obwarowane securitatem od takowey impetycyi, bezprawia przez obżałowanych ichmć y innych xięży romani ritus, takoż pro tanto ausu et subordinatione ac violatione iurium przez subministrowanego w. imci pana Mołodeckiego—instygatora trybunalskiego, in praesentia w. imć pana Brodzickiego—rotmistrza chorągwi trybu-

nalskiey, z okazyi obżałowanych facta, iako prawa o gwałt, o gwałt kościołów, cerkwi y monasterów chrześciańskich opisali, paeny uznane y do zapłacenia kosztów na prawo spęduiących, do zabronienia dalszych impetycyi, bezprawia y tego wszystkiego, co fusius czasu controwersyi deducetur, salva melioratione tey żałoby lub inney wyniesienia, dali tą solenną manifestacyą do xiąg urzędowych zapisać. Która iest zapisana.

1738 г.

Изъ книги № 4750, за 1738 г., л. II.

93. Жалоба монаховъ Виленскаго Свято-Духовскаго монастыря на нѣкоторыхъ лицъ, неправильно завладѣвшихъ ихъ землями.

Въ этой жалобѣ Виленскіе Свято-Духовскіе монахи жалуются: 1) на нѣкоторыхъ Виленскихъ мѣщанъ, завладѣвшихъ въ Вильнѣ монастырскими плацами, доставшимися монастырю по документамъ, и 2) на Виленскій магистратъ, пристрастно рѣшавшій эти спорныя дѣла въ пользу мѣщанъ безъ всякихъ документовъ.

Roku tysiąc siedmsetnego trzydziestego ośmego, miesiąca Januarii trzeciego dnia.

Na urzędzie iego królewskiey mości grodskim woiewodstwa Wileńskiego, przede mną Mikołaiem Antonim Petrusewiczem—czesznikiem y podwoiewodzim woiewodztwa Wileńskiego, żałował y solenniter protestował się wielebny oyciec Heronim Wołczański—starszy y wszyscy wielebni oycowie bazyliane monasteru Wileńskiego, przy cerkwi ś. Ducha w Wilnie zostaiący, w krzywdzie swey na szlachetnych ichmości pp. Thomasza Sokorskiego, Andrzeia Minkiewicza—burmistrzow, Bernarda Lorettego, Kazimierza Grabowskiego, Mateusza Osipowicza, radców, Pawła Konstantego Mankwicza, radcy, pisarza, urzędników rocznych miasta ikmci stołecznego Wileńskiego, a na uczciwych Mariannę z Swabowskich Beynarowiczową, Mariannę, Jerzynę Jarmołowiczową, z dokładem ichmci opiekunów, Jana Santockiego y samą, małżonków, imci pana Stefana Józefa Kozakiewicza, in uno condictamine będących, mieniąc o to: iż co załuiący delatores o place, quondum przez Alexieia Poznańskiego skupione, za bramą Ostrą w Wilnie zostaiące, na których, po dawney woynie Moskiewskiey post annum tysiąc sześćset sześćdziesiąt wtórego, domy za wolą monastera erygowały się, przed obżałowanych ikmci urząd radziecki Wileński usurpativos possessores żałuiący delatorowie zapozwawszy prawem przez lat wiele czynili, świętey szukaiąc sprawiedliwości, za dokumentami, w magdeburii Wileńskiey przyznanemi, od roku tysiąc pięćset dzie-

więćdziesiąt trzeciego, per continua postępuiąc, documenta, regestra, branych prowentów, zapisy, legacye, intromissye, dekreta swoiey należytości requirowali, obżałowane osoby niesłusznie dzierżący y żadnemi nie stawawszy dokumentami y aktoratu swego nie maiąc, słówne tylko unosząc illacye, iudicatum pro parte sui otrzymali, w czym żałuiący delatores, nulliter od swoiey własności oddaleni, ile kiedy do roku tysiąc siedmset ośmnastego, Ursula Jarmołowiczowa continue pensyą do monasteru Wileńskiego żałuiącym delatorom płaciła, od pomienionego roku za powodem niechętnych monasterowi y za suggiestyą płacić renuit, za ledwo żałuiący w odmianie starszych dokumenta wynaleść mogli: przeto widząc gravamen y znaczny swóy uszczerbek a tanto judicato, a definitiva sententia, appellowali za tym do uznania paen pro gravamine ad quem de iure, do skassowania takowego in praeiudicium prawa zapisów przyznanych, dekretów dawnych, gravaminose ferowanego dekretu z dóbr kościelnych, cerkiewnych, ob alienationem cierpiących do utwierdzenia wszystkich praw przyznanych zapisów, dekretów intromissyi, dekretów dawnych, in partem żałuiących aktorów służących, a do skassowania przeciwnych, ieżeli takie pokażą się, do przysądzenia y powrócenia dóbr cerkiewnych, placów, o które sortitur actio, nulliter od aktorów oddalonych y uznania żałuiących za aktorów veros proprietarios, do zapłacenia procentów z nich vigore żałoby, produktów uczynionych, do wskazania na obżałowane strony pen za takowe podstępki procurati iudicato, do komportowania kwitów exolutarum do monasteru pensionum, procz obżałowaną Iarmołowiczową y innych do zapłacenia kosztów na prawo złożonych, do poparcia appellacyi y teraz recenter kosztów spendowanych nagrodzenia, y o to wszystko, co czasu prawa fusius deducetur, salva melioratione żałoby, dali tę protestacyą do xiąg grodskich woiewodstwa Wileńskiego zapisać, która iest zapisana.

1742 г.

Изъ книги № 4754, за 1742 г., л. 766.

94. Жалоба Виленскихъ базиліанокъ на Важинскихъ по поводу совершенія послѣдними разныхъ грабежей и захватовъ въ имѣніяхъ, принадлежащихъ монастырю.

Въ этомъ документѣ базиліанки жалуются на Важинскихъ и другихъ шляхтичей по поводу неоднократныхъ наѣздовъ ихъ на имѣніе жалующихся, находящееся въ Ошмянскомъ повѣтѣ; наѣзды эти сопровождались грабежами, разореніемъ границъ и присвоеніемъ монастырской земли.

Roku tysiąc siedmsetnego czterdziestego wtórego, miesiąca Augusta wtórego dnia.

Na urzędzie iego królewskiey mości grodzkim Wileńskim, przedemną Mikołaiem Antonim Petrusewiczem — czesznikiem y podwoiewodzim woiewodztwa Wileńskiego, żałowała y solenniter protestuiąc się opowiadała w Bogu przewielebna ieymci panna Joanna Konopnicka—starsza y wszystkie wielebne ichmci panny bazylianki konwentu Wileńskiego, na w. ichmciów panów Michała Skarbka Ważyńskiego--skarbnego w. x. Lit., iako wiecznika maiętności Taboryszek, Antoniego Uwoynia—sttę Mottów, arendownego tey maiętności Taboryszek possessora, tudziesz na imci pana Macieia Nargielewicza—administratora Taboryskiego, tudziesz na w. imci p. Marcyana Skarbka Ważyńskiego—strażnika Oszmiańskiego, y samą ieymć, także imci pana Michała Dawksze—administratora Oszmiańskiego murowaney Oszmiańki, oraz y na innych sług, boiar, poddanych Taboryskich y do murowaney Oszmiańki należących, de nomine et cognomine ichmci wiadomych, tudziesz na imci pana Woyciecha Jankowskiego—regenta Oszmiańskiego, mieniąc o to: iż co obżałowani ichmci panowie Ważyńscy, maiąc dobra swoie Taboryszki y murowaną Oszmiańkę, w powiecie Oszmiańskim leżące, in contiguitate z dobrami żałuiących Delatorek, Oszmiana Naruszewiczowska nazwanemi, y ze wsią Mosiami żałuiących delatorek, takoż w powiecie Oszmiańskim leżącemi, sytuowane, postępuiąc torem antecessorów swoich, na różnych mieyscach, różnymi laty, w zabieraniu gruntów, lasów y sianożęci, do dóbr żałuiących delatorek należących, czynili szkody. O co dawnieysze pozachodziły manifesta, lityspendencye, dekreta trybunalskie y podkomorskie, któremi dekretami securitas posessyi maiętności Oszmiany Naruszewiczowskiey, cum omnibus attinentiis iest warowana, a praecipue poślednieyszym dekretem oczewistym podkomorskim, w roku tysiąc siedmsetnym czterdziestym pierwszym, grunta y sianożęci, do których obżałowani ichmć intruzyą czynili, są żałuiącym delatorkom przysądzone y przez komornika ograniczone; intuitu którego dekretu poślednieyszego podkomorskiego oczewistego y zaszłego ograniczenia żałuiące delatorki w

Bogu przewielebne ichmci panny bazylianki Wileńskie per iuridicam intromissionem też wszystkie grunta y sianożęci, do których anterius ultro obżałowani ichmci wdzierali się, obiąwszy w swoią posessyą, pacifice possidebant. Tandem obżałowany imć pan Ważyński—skarbny w. x. Lit. Uwoyn possessor teraznieyszy maiętności Taboryszek, mimo wyż namienione dekreta y posessyą delatorek, nie respektuiąc na prawo pospolite y konstytucye seymowe o gwałtownikach y wiolatorach opisane, w roku teraznieyszym 1742, miesiąca Julii 16 dnia, obżałowaney imci pana Macieia Nargielewicza—administratora Taboryskiego, z niemałą gromadą ludzi, boiar, poddanych, ze strzelbą, z kosami y różnym orężem, z podwodami człowieka spółtorasta, na sianożęci żałuiących delatorek gwałtownym sposobem nasławszy, sianożęci cztyry, nazywaiące się Wasilka, Komarniszka, Krzywa y Ruda, in pacifica delatorek posessione będące, pokosili y tegoż czasu trawy na wozów siedmdziesiąt y zgóra do dworu Taboryskiego zaprowadzili, palów granicznych sześć z ziemi wyrzucili, a siódmą palę na insze mieysce przenieśli, expulsią aktualną z tych że łąk, z gruntow uczynili. Simillitter obżałowany w. i. p. Marcyan Skarbek Ważyński—strażnik Oszmiański na grunt żałuiących dellatorek, uroczyszczem Skobeyki nazwany, do dóbr żałuiących delatorek vigore dokumentów, dekretów y introminsyi należący, w spokoyney posessyi tych że i. k. p. bazylianek będący, w roku teraznieyszym tysiąc siedmsetnym czterdziestym wtórym, Julii dwudziestego ośmego dnia, ludzi różney kondycyi, człowieka około dwóchset y podwod kilkudziesiąt, z kosami, ze strzelbą y z różnym orężem gwałtownie nasławszy, żyto na tym że gruncie zasianą na czwierci trzy y daley miary Wileńskiey, ieszcze nie dobrze doyrzałe, violenter expulsivo modo pożąć kazali. Jakoż pomienieni ludzie poddani murowaney Oszmiańki z obżałowanym imci panem Daukszą—administratorem teyże maiętności tumultuarie napadszy, pomienione żyto na gruncie żałuiących delatorek zasiane, czyniąc z gruntu expulsyę, gwałtownym sposobem pożeli y do dworu murowaney Oszmiańki więcey niż kop piętnaście zaprowadzili, gwałt y expulsyą uczynili. O które to takowe stałe gwałty, wiolencye y expulsye, gdy żałuiące delatorki wraz in tempore processu w grodzie Oszmiańskim zanosili y ienerala a parte ichmościów pp. bazylianek przyięcia, ze znania czynionych obdukcyi affektowali, tedy imć pan Jankowski—regent Oszmiański, idąc in faworem obżałowanych ichmciów panów Ważyńskich, tak processów, iako też zeznania abdukcyi ieneralskich przyiąć nie chciał. O co tedy żałuiące delatorki, ze wszystkiemi obżałowanemi ichmciami, chcąc prawem czynić, do obwarowania securitatem posessyi maiętności Oszmiany Naruszewiczowskiey, cum attinentiis, do uznania reindukcyey do gruntu uroczyszczem nazwanego Skobeyki, także sianożęci Wasilki, Komariszki, Krzywey y Rudey, per expulsionem zabranych, do zapłacenia przez obżałowanego Ważyńskiego—skarbnego w. x. Lit., za zabranie siana cum altero tanto ad minimum tysiąca złotych polskich, distinctim do zapłacenia przez obżałowanego Ważyńskiego—strażnika Oszmiańskiego, za pożęcie żyta, do wskazania pen win, distinctim do obżałowanych ichmć regulowanych, do nagrodzenia szkod, expens prawnych y o to wsystko, co czasu prawa deducetur, salva tey żałoby melioratione żałuiące delatorki dali tę swoią manifestacią do xiąg grodzkich Wileńskich zapisać, co iest zapisano. Przy którym opowiadaniu stanąwszy

personaliter ieneral Michał Kozłowski kwit swóy relacyiny czynioney obdukcyi przyznał, w te słowa pisany: ia ieneral ikmci, niżey wyrażony, czynię wiadomo tym moim relacyinym czynioney obdukcyi kwitem, iż w roku teraznieyszym tysiąc siedmset czterdziestym wtórym, miesiąca Julii szesnastego dnia, przy stronie szlachty i. pp. Janie y Jakubie Jastrzemskich byłem użyty y wezwany od w Bogu przewielebney imć p. Joanny Konopnickiey, zakonu ś. Bazilego wielkiego starszey klasztoru Wileńskiego ś. Tróycy y wszystkich w. ichmć pp. bazylianek, gdzie za przybyciem moim widziałem y oglądałem sianożęci cztyry, nazywaiące się Wasilka, Komorniszka, Krzywa y Ruda, przeciwko brodu, do ichmć pp. bazylianek należące, pokoszonych, z których sianożęci nie tylko że trawa zaraz po skoszeniu zwieziona, ale też y pal granicznych sześć wyrzucono, a siódma pala na insze mieysce przeniesiona; y gdym się pytał: przez kogo by takowa działa się violencya? tedy przytomni ludzie mienili, że przez ludzi y poddanych Taboryskich w. i. p. Michała Ważyńskiego—skarbnego w. x. Lit. ad praesens w posessyi i. p. Uwoynia zostaiących, sposobem w processie wyrażonym. A tak ia ieneral, do czegom był użyty, to wszystko w ten móy kwit spisawszy, wydaię. U tego kwitu relacyinego podpis ienerała temi słowy: Michał Kozłowski, ieneral ikmci. Eodem tempore stanąwszy personaliter drugi ieneral, Jan Stankiewicz, kwit swóy relacyiny czynioney obdukcyi zeznał, w te słowa pisany: ia ieneral ikmci, niżey na podpisaniu ręki mey wyrażony, czynię wiadomo tym moim relacyinym czynioney obdukcyi kwitem, iż w roku teraznieyszym tysiąc siedmset czterdziestym wtórym, miesiąca Julii trzydziestego dnia, przy stronie szlachty pp. Janie y Pawle Grzybowskich byłem użyty y wezwany od w Bogu wielebnych w. i. pp. bazylianek konwentu Wileńskiego dla czynienia obdukcyi; gdzie za przybyciem moim na grunt nazwany Skobeyki, do maiętności Oszmiany Naruszewiczowskiey należący, widziałem sciernie alias rzysko recenter pożętego żyta, którego mogło być ad minimum kop piętnaście, y gdym się pytał: przez kogo by te żyto pożęte było? tedy wszyscy tam przytomni ludzi mienili, iż w. i. p. Marcyan Ważyński—strażnik Oszmiański, nasławszy nie małą gromadę ludzi na pomienione uroczyszcze Skobeyki, żyto żąć y do dworu swego murowaney Oszmianki zaprowadzić kazał, wiolencyą y expulsyą uczynił. Na dowód czego ten móy kwit wydaię. Podpis generała u tey obdukcyi temi słowy: Jan Stankiewicz—generał ikmci. Które to relacye ieneralskie, za oczewistym onych zeznaniem, są do xiąg grodzkich Wileńskich przyięte y wpisane.

1746 г.

Изъ книги № 4758, за 1746 г., л. 94.

95. Жалоба Владимірскихъ базиліанъ на Глинскаго по поводу сдѣланнаго имъ наѣзда на имѣнія Котовку, Пельки и Кодельницу.

Настоятель Кобринскаго Спасскаго монастыря приноситъ жалобу на Глинскаго по поводу неисполненія имъ духовнаго завѣщанія его родственника покойнаго Вацлава Венедикта Глинскаго, бывшаго Кобринскаго архимандрита и Владимірскаго епископа, по которому Кобринскому монастырю были дарованы имѣнія Котовка, Пельки и Кадельница, купленныя епископомъ у разныхъ лицъ на наличныя деньги; монастырь жалуется на вооруженный наѣздъ Глинскаго и требуетъ подтвержденія всѣхъ документовъ на право владѣнія этими имѣніями.

Roku tysiąc siedmset czterdziestego szóstego, miesiąca Marca trzeciego dnia.

Na urzędzie iego królewskiey mości grodzkim Wileńskim przedemną Janem Horainem—podczaszym y podwoiewodzym woiewodztwa Wileńskiego żałował y solenniter manifestował się wielmożny w Bogu przewielebny imć xiądz Andrzey Bieniecki—opat Kobryński, Wileński y Nowogródzki official, tudzież w Bogu przewielebny imć xiądz Nikonor Gliński—rector y wszyscy w Bogu wielebni ichmci xięża bazylianie konwentu Włodzimirskiego na imci pana Jana Glińskiego, mieniąc o to: iż co w Bogu zeszły w Bogu przewielebny imć xiądz Benedykt Gliński—archimandryta Kobrynski, napomnienie chwały Boskiey takie przyległości gruntów do cerkwi ś. Spasa monasteru Kobryńskiego maiętność nazwaną Kotowkę, w woiewodztwie Brzeskim leżącą, od ichmć pp. Zadarnoskich y innych tey maiętności posessorów prawem wieczystym za summę w nim wyrażoną sub actu roku tysiąc sześćsetnego sześćdziesiątego piątego nabywszy, do tegoż monasteru Kobryńskiego incorporował y przez ienerała ikmci ad realem et actualem possessionem intromittował et distinctim ten że w Bogu zeszły imć Wacław Benedykt Gliński — primo archimandrita Kobryński, post episkop Włodzimirski y Brzeski, antecessor żałuiących delatorów similiter maiętność w imieniu Jaholkach, Kadelnice alias Juchnowszczyzne nazwaną, w tym że woiewodztwie Brzeskim leżącą, iako też osobliwsze uroczyszcza przy niey będące, Połuiewszczyznę w pomienionych Jahołkach, osobliwie Kisłych Iahołkach, na błocie Dernowie pod łozą y Gruszką do tey że maientności błotne łąki prawem wieczystym w roku tysiąc sześcsetnym siedmdziesiąt siódmym, miesiąca Julii dwudziestego siódmego dnia datowanym, a w roku tysiąc sześćsetnym siedmdziesiąt ósmym w grodzie Brzeskim przyznanym, od w Bogu zeszłych ichmościów pp. Stanisława y Katarzyny Zernolfów y Statkiewiczów Żembockich małżonków za summę sześć tysięcy złotych polskich wiecznością nabywszy y temisz dobrami disponedo schodząc z tego świata ostatniey woli swoiey testamentową

dyspozycyą sub actu roku tysiąc sześćsetnego siedmdziesiąt ósmego, miesiąca Nowembra dwudziestego trzeciego dnia, ręką własną pisaną, eodem anno Decembra szóstego w grodzie Brzeskim aktykowana, pomienione dobra Kotowka ziemskie ze czterma na ten czas poddanemi anterius przez się nabyte, iako też maiętność Kodelnicę nazwaną, cum omnibus attinentiis et pertinentiis, do pomienionych zeszłych ichmościów pp. Zembockich małżonków, z osobliwszemi przynależnościami y gruntami, takoż poddanenii, niemniey gruntami zastawnemi, summę na onych będącą na zakon ś. Bazylego wielkiego Włodzimirski żałuiących delatorów oddaliwszy wszystkich in genere et specie bliskich y dalekich kolligatów swoich wiecznością zapisał y ażeby te obie kondycye ziemskie wyszmianowane cum attinentiis do klasztoru ś. Jozefata męczennika w Włodzimierzu, gdzie się ten święty urodził y gdzie cerkiew i klasztor zaczął wystawiać, applikowane były dysponował, in fundamento którego to testamentu y dalszych dokumentów in rem et partem aktorów służących żałuiący delatores od roku tysiąc sześćsetnego siedmdziesiąt ósmego do roku tysiąc siedymsetnego ósmego, bez żadney ni od kogo przeszkody pomienionych dóbr supra wyrażonych zostawali possessione. Tandem w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym ósmym, miesiąca Septembra siódmego dnia ichmościów pp. Krystyna Połubińska bywsza Janowa Glińska, post Stefanowna Gozdowska, także zeszły imć p. Kazimierz Gliński y same rodzice obżałowanego imci pana Glińskiego Stanisław Komarowski, Franciszek Baierski, Jan Popowski, z żołnierzami do kilkudziesiąt człowieka, z towarzystwem, czeladzią pocztową y luzną, ze strzelbą, violenti modo, na pomienione dobra napadszy, gwałtowną expulsyą uczynili, xiędza Bonifacego Banieckiego, w pomienionych dobrach na gospodarstwa będącego, zastawszy tyrannissime zbili, zmordowali, mało o smierć nie przyprawili, zboże różne denique konie, bydło rogate y nie rogate, ptastwo różne, ruchomość wszelką y cały sprzęt domowy, u tych że folwarków będący, pozabierali, szkody ad minimum na dziesięć tysięcy złotych polskich uczynili y też dobra Kotowkę, Kodelnicę per expulsionem odebrawszy, do tych czas milliter possyduią, a na większą ruinę tey że archimandryi od chłopów żadnego podatku, nie tylko podczas różnych rewolucyi, z tych że dóbr Kotówki y Kodelnicy podymnego do klasztoru, ani do grodu nie importowali, ale do siebie oddawać kazali, a żałuiący delatores wszystkie podatki za pomienione dobra płacić muszą, a chcąc continuare swoią zawziętość, vilipendendo prawo pospolite de securitate dóbr opisanego, grunta chłopów klasztornych Pętkowskich y dworne sianożęci, per vim et potentiam odebrawszy, na tych że samych gruntach, gumna, staynie, wozownie pobudować kazali, a drugie z zasiewami ieszcze nie dóyrzałemi żąć y kosić kazali y dalszych nie mało violencyi, boiów, naiazdów ut testant manifesta żałuiącym dellatorom poczynili, nareszte chcąc swoią niesłuszną legitimować posessyą żałuiących w trybunale compositi iudicii oskarżywszy, dekret in contumaciam w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym czterdziestym piątym, Augusta trzeciego dnia z infamią tak z aktoratu żałuiących delatorów, iako też y z swego contra gradum iuris pootrzymywali, nakoniec dalszemi odpowiedziami, pochwałkami infestuią. O co wszystko żałuiące delatores, chcąc z obżałowanyimi imciami iure prosequi, ante omnia do skasowania wszystkich praw, zapisów et omnis tituli skryptów, in prae-

iudicium żałuiących delatorów y dóbr onych uformowanych, z któremi się obżałowani imci zaszczycaią, wespół z żałobami, processami dekretami in contumaciam podstępnym terminem otrzymanemi y całego gieneraliter procederu prawnego hac in causa zaszłego nullitate, e contra do approbaty wszystkich funduszów, przywileiów, denique praw, zapisów et omnis tituli dokumentów żałuiącym delatorem na pomienione dobra Kotowkę, Pelki, Kodelnicę służących, a specialiter testamentu w Bogu zeszłego imci xiędza Benedykta Glińskiego, wprzód opata Kobryńskiego, post episkopa Włodzimirskiego, Brzeskiego, sub data et actu czyńionego, żałuiącym delatorom służącego, ze wszystką w nim wyrażoną rzeczą, vigore których dokumentów do uznania reinductii, inaequitacyi do dóbr Kotowka gruntów Petkowskich y Kodelnica nazwanych, cum omnibus onych attinentiis, w woiewodztwie Brzeskim leżących, violenter przez rodziców obżałowanego imci per expulsionem odebranych, do uznania inquizycyi, kalculacyi, weryfikacyi, do komportacyi wszelkiey y wszystkiey ruchomości, w pomienionych dobrach Kotowce y Kodelnicy nazwanych pozostałey, a przez antecessorów obżałowanego imci zabraney, sub nexu iuramenti do powrócenia koni, bydła, zboża różnego y sprzętu domowego, od obwarowania omni modam securitatem dóbr y in actualitu possessione zostaiących, ab omni obżałowanych imci impetitione et violentiis, do obwarowania vigore gleytu ikmci na wypadłe dekreta, activitatem locistandi, o zastałe niepoiednokrotne violencye, expulsye, inwazye, do wskazania paen iuxta meritum causae na obżałowanych ichmciów sciągaiących, do nagrodzenia szkod wszystkich y expens prawnych y o to wszystko, co czasu prawa fusius przez kontrowersye et exdocumentis deducetur, salva melioratione tey żałoby lub inney wyniesienia et in unum łączenia, żałuiące delatores dali tę swą protestacyą z wolną oney melioratią do xiąg urzędowych grodzkich Wileńskich zapisać. Co iest zapisano.

1750 г.

Изъ книги № 4762, за 1750—1751 г., л. 658.

96. Жалоба митрополита Флоріана Гребницкаго на разныхъ лицъ по тому поводу, что они безъ его согласія строятъ дома на его плацахъ.

Михаилъ Макарскій отъ имени митрополита всея Руси Флоріана Гребницкаго приноситъ жалобу на генералъ-адъютанта Плотельскаго и другихъ лицъ по поводу нарушенія ими правъ церковной юрисдики, такъ какъ означенныя лица безъ всякаго права и позволенія стали возобновлять и вновь строить разныя зданія на церковной землѣ въ г. Вильнѣ.

Roku tysiąc siedmset pięćdziesiątego, miesiąca Septembra dwunastego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Wileńskim, przede mną Jerzym Abramowiczem—podwoiewodzim Wileńskim comparendo personaliter imć pan Michał Makarski solenną zanosił manifestacyą nomine i. w. imci xiędza Floryana Hrebnickiego—metropolity całey Rusi, arcybiskupa Połockiego, na wielmożnych ichmościów panów Józefa Sliznia, starostę Płotelskiego, ieneral-adiutanta ikmci, Ignacego y Antoniego Komarowskiego, Nikodema Giecewicza—sędziego grodzkiego powiatu Brasławskiego, Ewę Slepściową y na innych ichmościów, do iuryzdyki metropolitańskiey Wileńskiey intruzorów, mieniąc o to: iż obżałowani ichmość, nie maiąc żadnego, ani od samego żałuiącego delatora, ani też od kommissarzów ichmć konsensu y pozwolenia, lecz privata sua authoritate, per solam potentiam et violentiam, niewiedzieć quo titulo et praetextu, na własnych placach iuryzdyki żałuiącego metropolitańskiey cerkiewnych, w mieście ikmci Wilnie będących, iedni budynki drewniane erygować, restawrować, oraz mury reparować zaczęli, drudzy zaś similiter budować się y murować intendunt, a przez to publikam securiatem dóbr cerkiewnych, przeciwko prawu y konstytucyi, de violatoribus stricte opisanym, vi et violenter interturbando, przy odpowiedziach y pochwałkach nie poiednokrotnego w takowym budowaniu się y murowaniu przez ludzi żałuiącego bronienia, nic nie aprehenduią, w czym delator, praeveniendo futurae indemnitatis suae, a chcąc z obżałowanymi ichmościami prawem czynić, ante omnia do obwarowania actori omnimodam securitatem placów iuryzdyki metropolitańskiey Wileńskiey, ab impetitione et violentiis a zatym do zniesienia y demoliowania takowych budynków y murów, sine consensu dellatoris uczynionych, lecz circa inviolabilem possessionem potestatem et dominium żałuiącego wszystkie place, iuryzdyki metropolitańskiey Wileńskiey zachowania, do wskazania pen, win, do nagrodzenia szkod, expens prawnych y tego wszystkiego co w czasie prawa fusius deducetur, salva melioratione żałoby żałuiący delator dał tę swoią manifestacyą do xiąg grodskich Wileńskich zapisać. Co iest zapisano.

1752 г.

Изъ книги № 4764, за 1752 г., л. 1101.

97. Листъ Горбовскаго старосты Бернарда Оборскаго къ митрополиту Гребницкому.

Посвидѣтельствованіе Горбовскаго старосты Оборскаго, что онъ не имѣетъ никакихъ претензій къ Лукашу Здановичу, какъ человѣку свободному, для воспрепятствованія ему быть рукоположеннымъ въ священническій санъ; листъ этотъ адрессованъ на имя митрополита Флоріана Гребницкаго.

Roku tysiąc siedmsetnego pięćdziesiąt wtórego, miesiąca Nowembra trzynastego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Wileńskim, przede mną Jerzym Abramowiczem—podczaszym y podwoiewodzym woiewodztwa Wileńskiego, comparens personaliter oyciec prezbiter Łukasz Zdanowicz, list prywatny od iaśniewielmożnego imci p. Oborskiego—starosty Horbowskiego, do iaśniewielmożnego imci xiędza Hrebnickiego—metropolity całey Rusi pisany, et in rem et partem sui służący y należący, ad akta podał, w te słowa pisany: Jaśniewielmożny imci dobrodzieiu! Akkuzowany a latere pan Łukasz Zdanowicz, iako by był do mnie reguluiący się, y z tey racyi pisząc dawniey do i. w. imci pana dobrodzieia, uczyniłem obstaculum onemu, w wyordynowaniu się na prezbytery; lecz kiedy iestem plenarie informatus, że pan Łukasz Zdanowicz iest człowiek wolny z oyca prezbitera mego Biesiadskiego y tylko w dobrach moich na arendzie brat onego y z matką przez czas nieiaki mieszkał, a do tego choćby nareszcie y do mnie się regulował, ponieważ iuż ad prezbiteratum u iaśniewielmożnego w. imci pana dóbr certos pobrał ordines; za czym iak onego ullo praetextu et titulo od tak świętego postępku revocare sobie nie życzę, tak (ieśli iest capax ad divina officia) ultimaria pro gloria Dei initiare ordinibus insto. Skrypt móy przesłany pro obstaculo kassuię, y żadney salwy, regressu y pretensyi sobie y nikomu do tegoż pana Zdanowicza, żony y sukcessorów iego nie zachowuię. Prout verum, in fidem tego attestando in congrua prezentuię się veneratione. Jaśniewielmożnego imci pana dobrodzieia nayniższym sługą. U tego listu podpis ręki samego aktora. Data, y intitulacya w te słowa wyraża się: Bernard Oborski — starosta Horbowski. Datum Vilnae, die octava Mai tysiąc siedmsetnego pięćdziesiąt wtórego roku. Jaśniewielmożnemu imci xiędzu Floryanowi Hrebnickiemu—metropolicie całey Rusi, memu wielce miłościwemu panu y dobrodzieiowi rekommenduię. Przytym suscepty kancellarii metropolitańskiey y podpis ręki imci pana pisarza teyże kancellarii in eum tenorem exprimitur: anno Domini millesimo septingentesimo quinquagesimo secundo, die veneris octava Mai v. s., i na stronie

praesentes literae ad acta curialia metropolitana totius Rusiae sunt ingrossatae. Michael Leliwczyk Sledkiewicz—publicus aulicus et eorundem actorum notarius. Który to takowy list, za podaniem onego przez wyż wyrażonę osobę ad acta, iest do xiąg grodzkich Wileńskich przyięty y wpisany.

1752 г.

Изъ книги № 4764, за 1752 г., л. 886.

98. Листъ подканцлера кн. Чарторыйскаго Виленскому магистрату по дѣлу Свято-Духовскаго монастыря.

Князь Чарторыйскій предписываетъ Виленскому магистрату немедленно удовлетворить Виленскій Свято-Духовскій монастырь исполненіемъ декретовъ, постановленныхъ на ассессорскомъ судѣ по дѣламъ монастырскимъ, исполненіе которыхъ возложено было на магистратъ; при этомъ князь требуетъ обстоятельнаго разъясненія, почему эти декреты не были приводимы до сихъ поръ въ исполненіе.

Roku tysiąc siedmset pięćdziesiąt wtórego, miesiąca Septembra dziewiątego dnia.

Na urzędzie ikmci Grodzkim woiewodztwa Wileńskiego, przedemną Jerzym Abramowiczem—podczaszym y podwoiewodzym tegoż woiewodztwa Wileńskiego, comparendo personaliter imć pan Antoni Kazimierz Władyczko—obozny powiatu Starodubowskiego, ieneralny plenipotent ichmciów xięży graeco-ruskich monastyru Wileńskiego, list od iaśnieoświeconego xiążęcia imci Czartoryskiego—podkanclerzego w. x. Lit. do magistratu miasta Wileńskiego, w sprawach tych że ichmościów xięży graeco-ruskich pisany y onym służący, ad akta podał, którego tenor estque talis:

Szlachetny magistracie miasta ikmci stołecznego Wilna, moie wielce ichmci panowie y przyiaciele! Duchowieństwo ritus-graeci non uniti monastyru święto-Duskiego Wileńskiego, zanosili skargi swoie, iż dekreta w sprawach mianowanego monastyru pod czas ostatniey w Grodnie assesoryi ferowane, a pro executione do magistratu Wileńskiego odesłane, nieprzyprowadziliście waszmości y nie przyprowadzacie do execucyi. Jeżeli tak iest w samey rzeczy, dziwno mi bardzo, że waszmość niepostrzegacie tego, co na nich włożyła sądowa zwierzchność, y proszę o rzetelną explikacyą, z iakich przyczyn odwłóczona była do tąd namienionym dekretom satysfakcya, która aby ex nunc stała się urgentissime w. ichmciów zalecam. Lubo także to iest w powinności w. ichmościów obowiązkiem przestrzegać, nie ulli fiat iniuria y spodziewam się, że temu zadosyć

czynicie, iednak że zalecić w. ichmościom zdało mi się, abyście tenże monaster Wileński od wszelakich krzywd et pro praesenti et pro futuro ochraniać starali się, implerite przez to obligacye swoie, że zaś wyznawam, żem iest z należytą każdego in universali et particulari obserwancyą w. ichmościów życzliwym przyiacielem y uniżonym sługą. U tego podpis ręki i. o. xiążęcia imci podkanclerzego w. x. Lit. his verbis: xiąże Czartoryski — podkanclerzy w. x. Lit. Data w tym liście takowa, dnia trzeciego Septembra, tysiąc siedmset pięćdziesiąt wtórego roku, w Warszawie. A intulitacya na kopercie tegoż listu przy pieczęci volanti sigillo przyciśnioney w te słowa: Szlachetnemu magistratowi miasta iego królewskiey mości stołecznego Wilna m. w. mciom panom przyiaciołom w Wilnie. Który to takowy list i. o. xiążęcia imci podkanclerzego w. x. Lit., do magistratu Wileńskiego pisany, iest do xiąg grodzkich woiewodstwa Wileńskiego ad acta przyięty y wpisany.

1755 г.

Изъ книги № 4767, за 1755 г., л. 880.

99. Жалоба Виленскихъ базиліанъ на Савановскихъ о жестокомъ истязаніи крестьянина, принадлежащаго базиліанамъ.

Виленскіе базиліане жалуются на шляхтичей Савановскихъ, которые избили жестоко монастырскаго крестьянина и тѣмъ причинили имъ убытокъ, лишивши ихъ рабочаго; при этомъ произносили тѣ же шляхтичи угрозы на здоровье и жизнь монаховъ.

Roku tysiąc siedmset piędziesiąt piątego, miesiąca Oktobra dwudziestego dziewiątego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim woiewodztwa Wileńskiego, przede mną Jerzym Abramowiczem—podczaszym y podwoiewodzym Wileńskim, żałował y solennie manifestował się w Bogu przewielebny imć xiądz Gienadiusz Laudański Paszkowicz, zakonu ś. Bazylego wielkiego konsultor, prowincyi superior, y wszyscy i. xx. Bazylianie klasztoru Wileńskiego na ichmciów panów Dominika y Jana Sawaniewskich, wiolatorów publicae securitatis y pomocników ichmciów, lepiey imionami y nazwiskami ichmciom wiadomych, mieniąc o to: iż co obżałowani ichmość panowie Sawaniewscy violando prawo pospolite y konstytucye seymowe, sat rigorose o wiolatorach y exorbitatorach publicae securitatis opisane, ad omne nefas licencyonuiąc się ex sola malitia et privato odio do żałuiących delatorów, a na podda-

nych tychże delatorów, mszcząc się w roku teraznieyszym tysiąc siedmset pięćdziesiątym piątym, miesiąca Oktobra dwudziestego ósmego dnia, sine ulla ratione et data sibi occasione, zastąpiwszy na gościncu, pod Niemieżą, powracaiącemu poddanemu delatorów Józefowi Kowszykowi, z Wilna do domu, we wsi Hanczarowszczyznie, do maiętności Swiran delatorów przysłuchaiącey, mieszkaiącemu, tegoż poddanego rozbóyniczym sposobem cum asseclis suis enormissime zbili, ztyranizowali, na głowie z lewey strony raz niemiłosierny, krwią zaciekły, aż do kości zadali, nos kanczukiem przecięli, rękę lewą wszystką aż po same pleca sinią krwią zabiegłą poczynili, z którego bicia teyże ręki palce wszystkie popuchli, takoż na plecach razy dwa duże krwią zabiegłe niemiłosiernie zadali, oraz nogę prawą od stopy samey wyżey kolana zcwiczyli, guzów, siności nie mało po wszystkim ciele pozadawali, za nieżywego wszystkiego zekrwawionego na drodze porzucili, inpracticatum exemplum udziałali; z którego tyranizowania pomieniony poddany Józef Kowszyk y po dziś dzień do zupełnego zdrowia przyiść nie może. Przez co żałuiącym delatorom w niepełnieniu powinności dworney z okazyi obżałowanych ichmciów nie mała krzywda dzieie się; a co większa, ustawiczne pochwałki y odpowiedzi na zdrowie y życie tak samych delatorów, iako też czeladzi y poddanych czynią y infestuią, do expensów prawnych przywodzą. O co tedy wszystko żałuiące delatores chcąc z obżałowanymi ichmościami iure progredi, ante omnia do obwarowania omnimodam securitatem zdrowia y życia, tak samych delatorow, iako też czeladzi y poddanym a quavis impetitione et violentiis citatorum, tandem do uznania inquizycyi, po którey pro temerario ausu in publica via y za zbicie poddanego Józefa Kowszyka, ran, guzów y innych siności nie mało zadanie, wskazania nawiązki, oraz paenis pro merito actionis de lege debitis, unâ cum complicibus pokarania, za utratę robocizny przez niepełnienie poddanego z okazyi zbicia obżałowanych ichmciów, nakazania, bonifikowania, pen, win, odpowiednych y pochwałkowych uznania, expensów prawnych, wrócenia y tego wszystkiego, co czasu prawa fusius deducetur, salva melioratione tey żałoby żałuiące delatores po obżałowanych ichmościów dali takowy manifest do xiąg grodzkich woiewodztwa Wileńskiego ku zapisaniu. Jakoż iest przyięty y zapisany.

1755 г.

Изъ книги № 4767, за 1755 г., л. 657.

100. Жалоба Виленскихъ базиліанъ на Сваневскихъ и другихъ лицъ по дѣлу о насиліяхъ ихъ крестьянамъ.

Виленскіе базиліане приносятъ жалобу на Сваневскихъ и другихъ шляхтичей по поводу постоянныхъ насилій и тиранствъ, причиняемыхъ монастырскимъ крестьянамъ, а также по поводу произношенія поименованными лицами угрозъ на здоровье и жизнь монаховъ.

Roku tysiąc siedmsetnego sześćdziesiąt piątego, miesiąca Augusta dwudziestego dnia.

Na roczkach augustowych woiewodztwa Wileńskiego, in loco solito iudiciorum w zamku w mieście ikmci w Wilnie odprawionych, przed nami Krzysztofem Giedroycem, in locum iaśniewielmożnego imci pana Jerzego Abramowicza—podczaszego y podwoiewodzego, aktualnego urzędnika Wileńskiego, protunc vice-marszałka trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego, podwoiewodzim protunc przysiągłym y zasadzonym, Felicyanem Zmiciewskim—sędzią, Michałem Horainem—pisarzem, urzędnikami grodzkimi woiewodztwa Wileńskiego, comparendo personaliter w Bogu wielebny imć xiądz Stanisław Zeichiert—zakonu o. świętego Bazylego wielkiego superior y wszyscy wielebni ichmości xięża bazyliani Wileńscy na ichmościów panów Dominika y Jana Sawaniewskich, Lutika Zaleskiego Juszkiewicza—proboszcza, tudziesz imci pana Antoniego Kolendę, solenniter manifestowali się y protestowali—o to: iż co obżałowani ichmość, nie oglądaiąc na prawo wielkiego xięstwa Litewskiego, strictissime et rigorose o wiolatorach opisane, przepomniawszy boiazni Bożey y srogości prawa pospolitego, a zatym będąc licencyowani in omne nefas, gdy w roku teraznieyszym tysiąc siedmsetnym pięćdziesiąt piątym, miesiąca Augusta dziesiątego dnia, nulla data occasione, poddanych żałuiących delatorów wielebnych xięży bazylianów Wileńskich, iadących z Turgiel kościoła z nabożeństwa, konie poodbierali, samych mało o smierć nieprzyprawili y pewnie by ad effectum swóy umysł przywiedli, gdy by ciż poddani Wileńscy w lasy nie salwowali się; et quid magis w roku tymże, na dniu dwunastym Augusta obżałowani imć pan Dominik Sawaniewski, ieszcze nie będąc uhamowany w zawziętości swey, violenter napadszy tu w mieście ikmci w Wilnie wielmożnych xiężey bazylianów Cirkowskich nazwaną gospodarza, na imię Franciszka Sobolewskiego, który nec mente pecavit przeciwko obżałowanego imci, obżałowany imć, sine ulla ratione et occasione, enormissime zbił, zmor-

dował, włosy z głowy powyrywał, siności tak na głowiy iako też y na twarze, y po wszystkim ciele pozadawał, od którego toniemiłosiernego zbicia y dopioro ledwo in vivis zostaie. Ad haec w roku tymże żałuiącego imci xiędza prokuratora causarum prowincyi Litewskiey y wszystkich wielmożnych ichmościów xięży bazylianów Wileńskich, cały zakon Wileński, publice czasu roczek sądzących się in Augusto scommaticis verbis wexowali, różnemi pochwałkami na zdrowie y życie, tak żałuiących delatorów, iako też y na poddanych żałuiących delatorów odgrażali y odgrażać się nie przestaią. O co tedy iterum atque iterum manifestuiąc się żałuiące delatores dali swóy takowy manifest do xiąg grodzkich woiewodztwa Wileńskiego zapisać. Co iest zapisano.

1757 г.

Изъ книги № 4771, за 1757 г., л. 196—197.

101. Жалоба Доманскихъ на Виленскій Свято-Духовскій монастырь о забраніи насильственнымъ образомъ трехъ лавокъ.

Виленскіе мѣщане Доманскіе приносятъ жалобу на православный Св. Духовскій монастырь по поводу насильственнаго будто завладѣнія принадлежащими имъ лавками, который вопреки четыремъ королевскимъ декретамъ, при содѣйствіи россійской стражи, взялъ съ нихъ 3,000 польскихъ злотыхъ штрафа.

Roku tysiąc siedmset pięćdziesiąt siódmego, miesiąca Apryla ośmnastego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim woiewodztwa Wileńskiego, przede mną Jerzym Abramowiczem—podczaszym y podwoiewodzym woiewodztwa Wileńskiego, comparentes personaliter sławetni panowie Marcin oyciec, Stefan y Wiktory synowie Domańscy, żałowali y solenniter protestowali się w krzywdzie y oppressyi swoiey na w Bogu wielebnego oyca Theofana Leontowicza Dorunina—starszego, Samuela Akinczyca—namiestnika monasteru Wileńskiego y na cały monaster graeco-dyzunitów ś. Ducha Wileński, czeladź y parobków, sławetnych Damiana Olfirowicza — szafarza komorczanego, Tomasza Filipowicza y szlachetnego Andrzeia Korbutowicza—radzcę Wileńskiego, in condictamine będących, mienuiąc o to: iż co żałuiące delatorowie maiąc z obżałowanym monasterem Wileńskim ś. Ducha graeco-dyzunitów o sklepy, teraz przezwane kramamy, w magdeburyi Wileńskiey, potym za appellacyą o nieprawny y niesłuszny de-

kret y odsądzenie etiam od wieczności kamienicy babki żałuiących, mimo pierwszych prawa przyznanie, zastawne y wieczyste od sklepów trzech, kramami teraz przezwanych, y one circa continuationem prosequuiąc w sądach ikmci assessorskich, iudicata otrzymali, et circa possessionem kramów dwóch, antea sobie prawem dożywotnim od tegoż monasteru postąpionych, trzema dekretami ikmci tysiąc siedmset pięćdziesiąt trzeciego y tysiąc siedmset pięćdziesiąt czwartego, oraz y w roku pięćdziesiątym szóstym dnia trzeciego Februaryi, y przy aktoracie żałuiących delatorów, y takoż przy aktoracie obżałowanych ichmciów monasteru dyzunitów z delatorami będącego, dekretami oczewistemi, securitatem maiąc do rosprawy stwierdzoną et possessionem, a obżałowanym płacenie vigore dożywotnego prawa po sto złotych do rosprawy obwarowane, po podaniu przez urząd mieyski y rezygillowaniu onych secure possydowali y oraz vigore dekretu, w tym że roku tysiąc siedmsetnym pięćdziesiątym szóstym, miesiąca Julii dziesiątego dnia in termino złotych sto w kancelaryi obżałowanemu wielebnemu Leontowiczowi Doruninowi, iako starszemu tegoż monasteru, iako na to autentyczny sonat dokument, wypłacili; obżałowany wielebny Leontowicz starszy, wespół z namiesnikiem monasteru y obżałowanymi sławetnymi Olfirowiczem — dyzunitem, Filipowiczem, takoż z szlachetnym Korbutowiczem, radzcą Wileńskim, in condictamine z tymże monasterem Wileńskim będącemi, bez żadney przyczyny, owszem violando securitatem publicam, takoż następuiąc na oczewiste sądów iego królewskiey mości dekreta y one łamiąc, mimo warowanie securitatis possesyi y na wszelkie prawa następuiąc, na dekreta ikmci, w roku tysiąc siedmsetnym pięćdziesiątym siódmym, na dniu szóstym miesiąca Apryla, obżałowany starszy y namiesnik monastera dyzunitów, cum complicibus obżałowanymi, oraz przybrawszy sobie wartę rossyiską, kilkunastu osób, na kamienicę naszli, żałuiących delatorów oyca y syna korbaczami niemiłosiernie zbili, ztyranizowali, y iako sonat obdukcya ieneralska, obżałowany sławetny Olfirowicz, będąc szafarzem komorczanym, nie należący do interessu, korbacze z komórki ratuszney kazał przynieść, instygował, naygrawał się, a obżałowani pan Filipowicz y szlachetny Korbutowicz, radzca, takoż instygowali, naśmiewali się, samą Domańską, męża broniącą, warta Moskiewska srodze stargała, pod boki pięściami zbiła. Do tego kramy żałuiących] swoimi pieczęciami y zamkami zamknęli, wartę rossyiską przystawili, co chcieli to czynili. Insuper obżałowany wielebny Leontowicz, starszy y cały monaster, gwałtem pod wartą trzymaiąc przymusili, ażeby żałuiące aktorowie trzy tysiące polskich złotych starą monetą dawną dali, nie wiedzieć za co, wymogli, y póty warty nie sprowadzili, aż poka wypłacili, warta przy kramach y kamienicy aż do dnia ośmnastego Apryla stała, z kamienicy nikomu wynieść nie pozwoliła, co musieli zapożyczywszy się effectuare, iako od obżałowanego starszego imieniem monasteru kwitacia obloquitur, iak chcieli sami pisali, obżałowanego pana Filipowicza ręką napisana y opisana, rem in se habet; przy tym dwa kramy, piwnicę y inne mieysca, per expulsionem zabrali, expulsią uczynili, i dotąd obżałowany monaster swemi starszemi violenter trzyma, dalsze ieszcze pochwałki czyni. O takową tedy wiolencyą, o nayście gwałtowne, o zbicie tyrańskie, o wymożenie gwałtem trzech tysięcy polskich

złotych, o expulsyą z kramów dwóch, non praeiudicando quidquam dawnieyszey o wieczność sklepów, kramami przezwanych, y kamienicy, wieczyście delatorom należących, litispendencyi y rosprawie nie wchodząc w one, ante omnia reindukcyi kramów y innych mieysc, per expulsionem zabranych, do wrócenia trzech tysięcy polskich złotych, gwałtem wymożonych y wziętych, za zniewagę powagi ikmci dekretów oczewistych czterech naruszenie, któremi securitas warowana, pen de iure wskazania, oraz y nayście na kamienicę, gwałtu pospolitego, takoż za zbicie, nawiązek uznania, win za expulsye, pochwałki, podług prawa przysądzenia, inquizycyi, kalkulacyi, weryfikacyi uznania, a w samey sprawie post reinductionem, calculationem, verificationem rosprawy vigore zaszłych dekretów, któremi oczewista zapisana, w samey sprawie naznaczenia y nakazania; ad praesens vero ante omnia reindukcyi przysądzenia, kosztów prawnych zapłacenia, salva melioratione tey żałoby, dali tę swoię protestacyą do xiąg urzędowych zapisać. Która iest zapisana.

1764 г.

Изъ книги № 4778, за 1763—1764 г., л. 446.

102. Жалоба базиліанъ Виленскаго Троицкаго монастыря на ксендзовъ францишкановъ, дѣлавшихъ разные захваты въ имѣніяхъ базиліанъ—Свиранахъ и Шанкополе.

Базиліане Св. Троицкаго монастыря приносятъ жалобу на ксендзовъ францишкановъ по слѣдующему поводу: въ Виленскомъ воеводствѣ по сосѣдству съ францишканскими имѣніями расположены два имѣнія базиліанъ—Свираны и Шанкополе; въ эти имѣнія постоянно вторгаются францишкане, производятъ ежегодныя порубки въ ихъ лѣсахъ и стремятся захватить у нихъ сѣнокосы.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiątego czwartego, miesiąca Marca dwudziestego czwartego dnia.

Na urzędzie grodzkim Wileńskim, przede mną Ignacym Bohuszem—miecznikiem y podwoiewodzym woiewodztwa Wileńskiego, comparendo personaliter imć xiądz Sylwestr Artecki, zakonu świętego Bazylego wielkiego, konsultor prowincyi Litewskiey, starszy klasztoru Wileńskiego święto-Troieckiego, swoim y oraz wszystkich zakonników sui ordinis imieniem ad aedes S-mae Trinitatis rezyduiących, solenniter żałował, opowiadał y manifestował się, na w Bogu wielebnego iegomość xiędza Anzelma Poczobuta—gwardyana klasztoru Wileńskiego ordinis minorum ś. Francisci y wszystkich ichmościów xx. franciszkanów ad aedes Ma-

riae in arena mieszkaiących, mieniąc o to: iż co żałuiący delatores xx. bazylianie Wileńscy święto Troieccy, maiący dobra swe Swirany y Szankopole, cum ceteris attinentiis, w woiewodztwie Wileńskim położone; a obżałowani xx. franciszkanie dobra Kiiany, w tym że woiewodztwie sytuacyą maiące, ad confinium dobr pomienionych żałuiących delatorów przyległe, różnemi laty y czasy nieprzestaiąc avellere gruntów, sianożęci y lasów, do maiętności żałuiących Swiran, signanter w roku tysiąc siedmsetnym sześćdziesiątym trzecim, w iesieni, dranic kop ośmnaście zciąwszy ze pnia y wydarszy, w lesie własnym żałuiących, Dąbrowa y Sontoki nazwanym, do folwarku Kiian obżałowani ichmość wyprowadzili; nie dość na tym, ulteriora na pamięć nieprzywodząc per acta, ieszcze w roku teraznieyszym tysiącznym siedmsetnym sześćdziesiątym czwartym, miesiąca Marca cztyrnastego dnia w tym że lesie, Dąbrowie y Sątokach zwanym, dranic kop trzydzieście wyciąwszy, indebite contra omne aequum, zabrać usiłowali, et continuo własne grunta, puszcze, łąki, delatorów aggrediuntur. In reliquo sianożęć Dąbrowa, Sontoki, in contiguo lasu pomienionego sytuowaną, corocznie zabierać y do niey wdzierać się nie przestaią. Ad haec sami peragendo obżałowani ichmć violentias, do głównego kapturu Wileńskiego w roku ninieyszym evocatorie w sprawie ziemskiey zapozwali, żałuiących do strat, nakładów, expens prawnych indebite przywodzą. Zaczym żałuiący delatores, chcąc iure prosequi in foro competenti de lege, ante omnia do obwarowania gruntów, łąk, puszczy, actu in possesso żałuiących delatorów będących, do dobr Swiran y Szankopola należących, do pokarania penami ex merito et processu iuris pochodzącemi, do wskazania pen ewokacyinych, do odesłania totius negotii na sąd podkomorski, ubi de iure competierit, cum toto causae effectu, ad refusionem damnorum litisque expensorum, y o to wszystko, co szasu prawa fusius deducetur, salva melioratione tey żałoby, żałuiący delatores dali tę manifestacyą do xiąg grodzkich woiewodztwa Wileńskiego wpisać. Która iest przyięta y zapisana.

1772 г.

Изъ книги № 4787, за 1771—1773 г., л. 649.

103. Перечень документовъ, относящихся къ русской церкви въ Ковнѣ.

Въ этомъ документѣ кармелитскій ксендзъ Кристофъ приводитъ перечень документовъ на православную церковь въ Ковнѣ и принадлежащія къ ней земли; таковы документы: 1) листъ короля Сигизмунда-Августа Фальчевскому о надѣленіи Ковенской церкви одной уволокой земли; 2) таковой же листъ П. Фальчевскаго управляющему королевскими зданіями въ Ковнѣ по тому же поводу; 3) такой же листъ Ковенскому старостѣ Юрцевичу, чтобы онъ возвратилъ назадъ отнятую отъ церкви уволоку; 4) завѣщаніе Ковенскимъ мѣщаниномъ 100 злотыхъ на устройство этой же церкви; 5) листъ Еліаша Илговскаго, опекуна русской церкви, Ковенскому мѣщанину, чтобы онъ за церковную землю ежегодно выдавалъ по 4,000 кирпичей на постройку каменной церкви въ Ковнѣ; 6) листъ сына Илговскаго Ковенскому костелу, которымъ онъ передаетъ послѣднему 2 уволоки, какъ лежащія впустѣ; 7) разные документы по поводу споровъ между митрополитомъ русскимъ и Ковенскими ксендзами по поводу захвата послѣдними церковной земли.

Roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt wtórego, miesiąca Junii piątego dnia.

Coram actis grodu woiewodztwa Wileńskiego, comparendo personaliter w Bogu przewielebny imć xiądz Krzysztof od świętego Jerzego xiędzów Karmelitów Bosych ad aedes ecclesiae s. Crucis, rezydencyi Kowieńskiey wikary, summaryusz dokumentów na cerkiew Kowieńską służących ad acta podał, którego thenor talis: Summaryusz dokumentów, wziętych od wielmożnego imci xiędza Mozolewskiego—officiała ruskiego Wileńskiego ex archivo przez imci xiędza Andrzeia Kondratowicza—dziekana Wileńskiego, służących na cerkiew Kowieńską, a to przez też probostwo łacińskie niesłusznie zabraną, dnia siódmego Aprilis tysiąc siedmset siedmdziesiąt wtorego:

Roku tysiąc pięćset pięćdziesiąt trzeciego Marca trzynastego dnia: list króla Zygmunta Augusta do sprawcy dworów y zamków hospodarskich pana Piotra Falczewskiego, iż swiaszczennikowi ruskiemu włokę ziemi wolną od płaty y wszelkich powinności rozkazuie wydzielić, a to nie daleko miasta; pro documento producitur autentyk z kopią sub litera A.—Tysiąc pięćset pięćdziesiąt czwartego, Julii dziewiątego dnia: dokument wziączczy pana Piotra Falczewskiego, sprawcy dworów y zamków hospodarskich, popowi ruskiemu Olexieiu dany, na włokę gruntu według listu ikmci wyższego, bez żadney płaty, na cerkiewny fundusz, z ograniczeniem w tym dokumencie wyrażonym, gdzie ona włoka situm swoię ma distinctim; tymże dokumentem pomieniony sprawca dodaie popowi morgów dwadzieście na płacie królewskiey, z morhu po groszy dwa y pieniędzy sześć, na co producuntur list sprawcy y z kopią sub litera B. Tysiąc pięćset pięćdziesiąt piątego miesiąca Augusta dwudziestego trzeciego dnia: list króla Zygmunta Augusta do pana Jana Jurcewicza Komaiewskiego — starosty Kowieńskiego,

marszałka wielkiego xięstwa Litewskiego, ażeby włokę gruntu za listem ikmci y pana Falczewskiego—sprawcy, popowi ruskiemu do cerkwi podaną pro fundatione, a przez wyrażonego pana Jurcewicza—starosty Kowieńskiego odebraną, mimo daninę króla iegomości y podawczy list sprawcy hospodarskiego, aby tę włokę gruntu powrócił y ku cerkwi używania odtąd iuż nie bronił y nie przeszkadzał; producuntur dwie kopie tego listu y z autentykiem sub litera C. Tysiąc pięćset pięćdziesiąt piątego, Augusta dwudziestego trzeciego dnia, list króla Zygmunta Augusta do pana Falczewskiego—sprawcy dworów hospodarskich pisany, aby włokę gruntu za listem hospodarskim, przez się podaną, do cerkwi popowi ruskiemu, a dopioro przez starostę Kowieńskiego na skarb hospodarski odebraną, znowu powrócił y odtąd iuż tey krzywdy czynić nie dopuścił y panu staroście Kowieńskiemu zakazał, aby w tę włokę gruntu nie wstępował; producuntur autentyk z kopią listu królewskiego sub litera D. Tysiąc pięćset ośmdziesiąt czwartego, Julii piętnastego: testament Charytona Wielkiewicza — mieszczanina Kowieńskiego, którym testamentem po zgorżeniu cerkwi ruskiey na reparacyą iey leguie złotych polskich sto; producitur testament sub litera E.—Tysiąc sześćset piątego, Maia dziesiątego dnia: list p. Eliasza Ilgowskiego — tywona Twerskiego, opiekuna, za listem królewskim cerkwi russkiey w Kownie Wszystkich Śś., ea conditione dany mieszczaninowi Kowieńskiemu, na grunt cerkiewny, leżący nad rzeką Giertopienią, aby corocznie po cztyry tysiące cegieł na reperacyą cerkwi dawał, póki się nie wymuruie ta cerkiew w Kownie ruska; producitur autentyk sub litera F.—Tysiąc sześćset trzynastego Januarii szóstego: extrakt nadania dwóch włok cerkiewnych Kowieńskich na kościół Kowieński od Eliasza Ilgowskiego—ciwona Twerskiego, post fata Andrzeia Ilgowskiego rodzica swego, quasi że w pustce wakowały; producitur extrakt sub litera G.—Tysiąc sześćset czternastego, dnia siódmego Augusta, list proboszcza łacińskiego Kowieńskiego do x. metropolity ruskiego pisany, oznaymuiący, że włokę gruntu cerkiewnego przy śmierci swoiey szlachcic Ilgowski darował; y ten producitur autentyk sub litera H. Tysiąc sześćset dwudziestego pierwszego, dnia szesnastego Januarii: mandat do assessorii x. Jerzemu Szawłowiczowi—proboszczowi Kowieńskiemu łacińskiemu od metropolity ruskiego Waleryana (sic) Ruckiego, o zabranie niesłuszne gruntów cerkiewnych y samego cerkwiszcza, z dowodem, producitur sub litera I.—Tysiąc sześćset dwudziestego, dnia dwudziestego Junii: pozew od Eustachiego Wołowicza—biskupa Wileńskiego, po xiędza Jerzego Szawłowicza—proboszcza Kowieńskiego, o zabranie gruntu cerkwi Kowieńskiey post fata Andrzeia Ilgowskiego—ciwuna Twerskiego: producitur sub litera K. Tysiąc sześćset dwudziestego, dnia dwudziestego Junii: list pana Mikołaia Paszkiewicza—podstolego Kowieńskiego o to: że niesłusznie proboszcz Kowieński łaciński trzyma w Kownie gruntu cerkiewnego włokę, do metropolity pisany; autentyk producitur sub litera L. Tysiąc sześćset dwudziestego, dnia dwudziestego wtórego Junii: protestacya x. Ruckiego—metropolity ruskiego na Jerzego Szawłowicza — proboszcza Kowieńskiego o odebranie włoki gruntu cerkiewnego w Kownie kapłanowi ruskiemu; producitur extrakt sub litera Ł. Tysiąc sześćset dwudziestego wtórego, Februaryi czwartego dnia: dekret assessorski w sprawie metropolity ruskiego z x. Szawłowiczem—proboszczem Kowieńskim łacińskim, o zabranie gruntu cer-

kiewnego kapłanowi ruskiemu przez wyrażonego proboszcza, których że proboszcz zabierał się na inquizycyą odesłano; producitur autentyk sub litera M. Tysiąc sześćset dwudziestego wtórego, Februaryi czwartego dnia: list królewski na inquizycyą w sprawie imci oyca metropolity Ruckiego z x. proboszczem Kowieńskim o to: czyia iest włoka w Kownie—czy cerkiewna, czy kościelna, którą zabrał proboszcz łaciński Kowieński? Producitur autentyk sub litera N. Tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt trzeciego, dnia trzydziestego Augusta: list x. Żochowskiego—metropolity, do xiędza sufragana, oddawaiący żałobę x. proboszczowi Kowieńskiemu popowską, którą on dawniey zabrał ad fundationem tegoż probostwa, którego listu nil valentis kopia wypisana z wizyt łacińskich kościołów et ex iisdem probatur ta włoka popowska należna iest do cerkiewnego funduszu, za przywileiem krókrólewskim, a x. metropolita że pisał list do proboszcza odstępuiący totius fundi collationis s. r. m-tis et sine bene placito apostolico ad haec sine consensu s. r. m-tis fundusz królewski ważył się znaszać; producitur sub litera O. U tego summaryusza podpis temi słowy: Tysiąc siedmset siedmdziesiąt wtórego, dnia siódmego Aprila takowe dokumenta biorąc od wielmożnego imci xiędza Mozolewskiego—officiała generalnego Wileńskiego ex archivo do dochodzenia cerkwi Kowieńskiey y gruntów do niey należących, pro documento reversaliter summariusz wyrażonych podpisuię mp. xiądz Antoni Kondratowicz—dziekan Wileński sacrae theologiae Laureatus. Który to takowy summariusz za podaniem onego przez wyż wyrażoną osobę ad acta, iest do xiąg grodzkich spraw wieczystych przyięty y wpisany.

1784 г.

Изъ книги № 4798, за 1784 г., л. 1178.

104. Опредѣленіе по дѣлу Брестскихъ базиліанъ съ земскимъ судьею Грабовскимъ о неуплатѣ денежной суммы.

Въ этомъ документѣ Брестскіе базиліане возобновляютъ еще прежде веденный ими процессъ съ Брестскимъ судьею Грабовскимъ по поводу неисполненія имъ двухъ заемныхъ обязательствъ, одного на 663 червоныхъ золотыхъ, другаго на 10,637 польскихъ злотыхъ; процессъ этотъ былъ веденъ въ Виленскомъ судѣ и оконченъ въ пользу базиліанъ, но Брестскій судья не захотѣлъ подчиняться этому опредѣленію.

Roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt czwartego, miesiąca Decembra czternastego dnia.

Na roczkach Decembrowych grodzkich woiewodztwa Wileńskiego, w roku wyż na dacie pisanym do sądzenia przypadłych y porządkiem prawa pospolitego in loco iudiciorum solito w mieście hospodarskim Wilnie sądzących się, przed nami Antonim Buchowieckim—podwoiewodą, Stanisławem Oranowskim—sędzią, Krzysztofem Kozielem—pisarzem, urzędnikami sądowymi grodzkimi woiewodztwa Wileńskiego, gdy s porządku wołania regestrów sumaryinych wpisów roku terazn. tysiąc siedmset ośmdziesiąt czwartego, kadencyi roczków maiowych z karty czwartey, ku sądzeniu naszemu przypadła sprawa w Bogu przewielebnych imci xiędza Benedykta Eliaszewicza superiora y wszystkich ichmościów w. xx. Bazylianów konwentu Brzeskiego, z wielmożnym panem Felicianem Grabowskim, sędzią ziemskim woiewodztwa Brzeskiego, za pozwem od aktorów po obżałowanego imci pana przed nasz sąd grodzki woiewodztwa Wileńskiego wyniesionym, przez woznego ikmci woiewodztwa Brzeskiego Alexandra Grabowskiego w roku terazn. tysiąc siedmset ośmdziesiąt czwartym, miesiąca Februaryi szóstego dnia, oczewisto w maiętności Jastrzembiu zwanym, w woiewodztwie Brzeskim leżącey, podanym, eodem anno et mense 9-go przed aktami ziemskiemi woiewodztwa Brzeskiego zeznanym y za żałobą w nim wyrażoną mieniąc y referuiąc się do żałob, processów y dekretu kontumacyinego, a mianowicie o to: iż co obżałowany imć w roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt pierwszym, miesiąca Julii dwudziestego czwartego dnia, będąc potrzebą znaglony pieniędzy, na dwie inskrypcie obligacyine, na iedną ośm tysięcy złotych polskich, na drugą czerwonych złotych pięćset sześćdziesiąt sześć y groszy dwadzieścia, zapożyczył y termin oddania rok następny przeznaczył, którym to inskrypcyom y dobrowolnemu swemu zamiarowi czyniąc sprzeciwieństwo, ani summy na terminie przypadłym nie opłacił, ani też procentem żałuiącego niekontentował, w czym żałuiący dostrzegłszy, iż w odebraniu mitręga summy nastąpić może, zapobiegaiąc nastąpić

maiącemu narażeniu, w roku tysiąc siedmset trzecim, Kwietnia dwudziestego dnia, do grodu woiewodztwa Wileńskiego zaadcytowali, gdzie za przypadnieniem aktoratu w roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt trzecim, Decembra trzynastego dnia, pod niestaniem obżałowanego imci wzyskali dekret, którym dekretem summy czerwonych złotych sześćset sześćdziesiąt trzy y złotych polskich dziesięć tysięcy sześćset trzydzieście siedm y groszy szesnaście na obżałowanym imci y na dobrach wszelkich wskazaną y przysądzoną, na mocy którego dekretu żałuiące delatores uprosiwszy w. Tomasza Koyszewskiego—sędziego ziemskiego woiewodztwa Brzeskiego, do uczynienia satysfakcyi dekretowi obwieszczenie przez Piotra Koczergowskiego — woźnego, czteroniedzielne od iego mości pana Tomasza Koyszewskiego — sędziego ziemskiego Brzeskiego, wydali, w przewodnictwie którego obwieszczenia gdy w. sędzia do folwarku Jastrzębia, attinentii Starego Zdzitowia, dla uczynienia exekucyi ziechał, w ten czas obżałowany Felician Grabowski—sędzia ziemski Brzeski, czyniąc iawne sprzeciwieństwo wyrokowi grodzkiemu Wileńskiemu, takowey exekucyi bronił y peny prawne nasze wciągnął, o które żałuiące chcąc prawem czynić, żadaią approbaty dekretu kontumacyinego y wszelkich wskazów, w nim wyrażonych, sądzenia summ za iedną inskrypcyą ośmiu tysięcy złotych polskich, za drugą czerwonych złotych pięćset sześćdziesiąt sześć y groszy dwadzieście, złotych ważnych holenderskich z procentem należnym, pokarania penami za popełnione sprzeciwieństwo, expensów wszelkich poniesionych, tak na sprowadzenie exekucyi, iako też na prawo łożonych, zwrotu nakazania y tego wszystkiego zadecydowania, co sprawa słusznym z dowodów iawnym być się okaże, salva żałoby melioratione. Która to żałoba, iako w pozwie autentycznym znayduie się, tak co do słowa w ten nasz dekret iest wpisana. A za oną przerzeczona strona przed naszym sądem instituit actionem, w którey sprawie w roku, miesiącu y dniu wyż na dacie pisanym przypadłey, my sąd grodzki woiewodztwa Wileńskiego pozwanego w. Feliciana Grabowskiego—sędziego ziemskiego woiewodztwa Brzeskiego, po trzykroć przez woznego z nakazu naszego do prawa wołanego, niestawaiącego, iako prawu nieposłusznego w roku zawitym na upad w rzeczy, oraz na infamią iterum wzdaiemy, do publikowania tey infamii woznego sądowego przydaiemy, wywołać, publikować nakazuiemy. Produkowane zatym przez patrona aktorów dokumenta, processa, żałoby, oraz dekret niestanny w sądzie naszym w roku przeszłym tysiąc siedmset ośmdziesiąt trzeciego, miesiąca Decembra trzynastego dnia, z wzdaniem na infamią ze wskazem summy czerwonych złotych sześćset sześćdziesiąt trzy, y złotych polskich dziesięć tysięcy sześćset trzydzieście siedm, groszy sześćnaście. A za onym listy obwieszczy y poiezdczy w. Tomasza Koyszewskiego—sędziego ziemskiego woiewodztwa Brzeskiego, w dowód uczynioney exekucyi do maiętności Jastrzębia, attynentii Starego Zdzitowia, w woiewodztwie Brzeskim leżącego, y dalsze dowody prawne, hac in re zaszłe, in omnibus punctis et clausulis approbuiemy, przy mocy nienaruszoney y walorze inviolabili zachowuiemy, vigore których summy za pretensie aktorów, do niestawaiącego imci regulowane, wespół z wpisnym y pamiętnym, una cum lucris, nam sądowi persolutis, in universum computando, złotych polskich 23,480 na niestawaiącym imci y wszelkim maiątku onego aktorom przysądzamy y wskazuiemy; oraz za takowym dekretem inquirować się do maięt-

ności Starodzitowie zwaney, w woiewodztwie Brzeskim leżącey, aktorom dozwalamy, a iako dla poddania per inequitationem maiętności Starodzitowie zwaney, w woiewodztwie Brzeskim leżącey, tak dla uczynienia za wskaż wyż wyrażoney summy skuteczney, prawney, mocney y nieodwłoczney forti manu, captato quovis tempore exekucyi do urzędów wszelkich ziemskich y grodskich, w wielkim xięstwie Litewskim znayduiących się, odsyłamy. A gdy termin prawny do publikowania tey kondemnaty przypadł, tedy woźny sądów naszych pilnuiący, Adam Putowicz, dość czyniąc prawu pospolitemu y dekretowi naszemu, kondemnowanego wielmożnego za infamisa w izbie sądowey et in foro publice obwołał, publikował, proklamował y relacyą publikaty swey urzędownie zeznał. Która sprawa, iako się w sądach naszych agitowała, tak iest do xiąg grodzkich woiewodztwa Wileńskiego spraw dekretowych zapisana.

1787 г.

Изъ книги № 4802, за 1787 г., л. 86.

105. Позовъ отъ имени князя Радивила Пашковскимъ объ уплатѣ Св.-Духовскому монастырю денежной суммы.

Виленскій воевода Кароль Радивилъ, отъ имени Виленскаго Свято-Духовскаго монастыря подаетъ позывъ Пашковскимъ по поводу неуплаты ими 80 червоныхъ злотыхъ съ причитающимися къ нимъ судебными издержками въ количествѣ 200 польскихъ злотыхъ.

Roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt siódmego, miesiąca Januarii siedmnastego dnia.

Przed aktami grodzkiemi woiewodztwa Wileńskiego, stanąwszy osobiście, Tomasz Klimowicz—woźny ikmci woiewodztwa Wileńskiego, żałobę pozewną do akt podał, w te słowa pisaną: Karol xiąże Radziwił—woiewoda Wileński, wielmożnym ichmość panom Franciszkowi y Agacie z Paszkiewiczów, primi voti Kononowiczowey, ad praesens Sawickim—komornikom woiewodztwa Wileńskiego, pozew przed sąd grodzki woiewodztwa Wileńskiego, na roczki następne w roku ninieyszym tysiąc siedmset ośmdziesiąt siódmym in Februario sądzić się maiące, z instancyi w Bogu przewielebnego imci xiędza Hiacynta Pekińskiego—starszego prowincyi Litewskiey ritus-graeci non uniti y wszystkich ichmość xx. nieunitów monasteru Wileńskiego, którzy obżałowali waszmościów pozywaią, mieniąc y odwołuiąc się do zaszłego procederu w grodzie Wileńskim z sukcessorami zeszłego Andrzeia Paszkiewicza y do zapadłego dekretu adcytacyą obżałowanych waszmościów uznaiącego, tanquam sukcessorstwo reprezentuią-

cych, mianowicie do opłaty summy czerwonych złotych czterdziestu, cum altero tanto za zeszłego Andrzeia Paszkiewicza, oyca obżałowanych, według karty od tegoż w roku tysiąc siedmsetnym czterdziestym wtórym, miesiąca Augusta iedynastego dnia, monasterowi żałuiącego wydaney, a dotąd nie zaspokoioney, przez co żałuiące delatores odnosząc krzywdę do zniesienia takowego długu, wespół z dalszemi sukcessorami prawem czynią razem zwrotu expensów prawnych złotych polskich dwuchset dopraszaią się, z powodu przeciągłego procederu y tego wszystkiego uznania, co się z prawa dowiedzie, salva melioratione tey żałoby. Pisan roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt siódmego, miesiąca Januaryi siedmnastego dnia. Która to żałoba, przez wyż wyrażoną osobę do akt podana, iest do xiąg grodzkich woiewodztwa Wileńskiego wpisana.

1784 г.

Изъ книги № 4802, за 1787 г., л. 33.

106. Извлеченіе изъ постановленія постояннаго королевскаго совѣта о фундушахъ костеламъ и церквамъ.

Въ этомъ документѣ король Станиславъ Августъ оповѣщаетъ, что постановленія *постояннаго совѣта* (nieustaiącey rady) относительно костеловъ, должны также распространяться и на унiятскія церкви, т. е. что старыя церкви могутъ быть возобновляемы, и бѣдныя—вспомоществуемы деньгами и имѣніями (фундушами).

Roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt siódmego, miesiąca Januarii ósmego dnia.

Przed aktami grodzkiemi woiewodztwa Wileńskiego stanąwszy osobiście w. i. p. Józef Meyer—rotmistrz Smoleński, rezolucyą rady nieustaiącey do akt podał, w te słowa pisaną: *Extrakt rezolucyi* wielmożnego pana, za zdaniem rady, przy boku iego królewskiey mości na imię xiędza Hryniewicza wydaney, z protokułu expedycyi in publicum wyszłych ad № dwieście dziewięćdziesiąt cztery, roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt czwartego, w te słowa:

My Stanisław August, z Bożey łaski król polski etc. Za zdaniem rady nieustaiącey, odpowiadaiąc na memoryał, w którym xiądz Szymon Hryniewicz—prokurator z dyecezyi Łuckiey ritus graeci uniti, dopraszа się rezolucyi; *primo:* ieżeli niedostarczaiącego funduszu cerkwi summami, do dwudziestu czterech tysięcy złotych polskich wynoszącemi, nie z antecessorów spadłemi, ale w czasie kapłaństwa swego zapracowanemi, opatrzenie y zasilenie sprzeciwia się konstytuciom tysiąc sześćset trzydziestego piątego roku vol. tertio, folio ośmset pięćdzie-

siąt cztery tit. ordynacya dóbr ziemskich, która lubo dóbr ziemskich od stanu rycerskiego do duchowieństwa oddalać zabrania, wszelako ieżeli by kto ubogiemu kościołowi farnemu we wsi darował na podratowanie sztukę iaką gruntu, nie ma bydź pro contraventione temu prawu poczytano y konstytucyi tysiąc siedmset sześćdziesiąt czwartego convocationis, samych tylko klasztorów y to niepotrzebnych fundować zakazuiącey, lecz kościołów farnych y cerkwi parafialnych de nova radicie fundować nie zabraniaiącey, a tym bardziey dawniey fundowanych, ale ubogich summą pieniężną zasilać nie odmawiaiącey; y konstytucyi tysiąc siedmset sześćdziesiąt ósmego, folio trzysta pięćdziesiąt tit. o nieoddaleniu dóbr ziemskich od stanu świeckiego, która reassumuiąc konsytucye lat tysiąc sześćset trzydziestego piątego, tysiąc sześćset sześćdziesiąt dziewiątego y tysiąc siedmset dwudziestego szóstego y tysiąc siedmset sześćdziesiąt czwartego, favore communitatis zaszłe fundacyi nowych y zapisów sine consensu reipublicae sub nullitate ich że czynić zakazuie, wszelako izby kościołów y cerkwi parafialnych, zwłaszcza szczupły y niedostateczny fundusz maiących, które wcale ad communitatem nienależą, summami zasilać nie można było, także nie zabranio. *Secundo*: ieżeli zapis osoby duchowney cerkiew parafialną ubogą summami, iako wyżey zasilaiący, za wiadomością approbatą biskupa mieyscowego ad mentem konstytucyi tysiąc siedmset sześćdziesiąt czwartego, w aktach biskupich uczynionych, a konstytucie tysiąc siedmset sześćdziesiąt ósmego czterma laty uprzedzaiący y z oblatowaniem testamentu do przyzwoitego grodu przeniesiony, dla tey iedynie przyczyny, że w aktach grodzkich, lub w ziemskich originaliter nie zapisany, ważność swoią utracić et iuri caduco podlegać może; My król, za zdaniem rady, przy boku naszym będącey, deklaruiemy, iż konstytucia tysiąc sześćset trzydziestego piątego, tysiąc siedmset sześćdziesiąt czwartego y tysiąc siedmset sześćdziesiąt ósmego, alienacyi dobr y summ na fundusze zakonne wzbraniaiące, w pewnych warunkach ściągać się nie mogą do funduszów parafialnych, iako iedynie na potrzebę publiczną destynowanych, co też wyższemi rezoluciami rady w roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt pierwszym y tysiąc siedmset ośmdziesiąt drugim iest wytłumaczono, iako bez potwierdzenia y pozwolenia stanów rzeczy pospolitey wolno iest fundusze czynić na erekcyą nowych parafialnych kościołów y na wsparcie ubogich, dodawać w gruntach y summach, wolność ta rościągać się ma y do kościołów parafialnych ritus graeci uniti, a takowe fundusze, w aktach biskupich zapisane, a do akt publicznych przeniesione, ullo modo pod wątpliwość y zakaz prawa o alienacyi podciągane być nie mogą, rezolucyą tę za zdaniem rady, przy boku naszym będącey, ręką naszą podpisaną, pieczęcią tey że rady stwierdzić rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia dwunastego miesiąca Marca, roku Pańskiego tysiąc siedmset ośmdziesiąt czwartego, panowania naszego dwudziestego roku. Michał xsiąże Poniatowski—biskup Płocki, koadjutor Krakowski, iako prezyduiący w nieprzytomności nayiaśnieyszego pana na sessyi: K. Raczyński—marszałek rady. Utego extraktu rezolucyi rady nieustaiącey przy wyciśnioney na czerwoney massie pieczęci podpis iaśniewielmożnego imci xiędza Naruszewicza tak się wyraża: Adam Naruszewicz—biskup y pisarz woiewodztwa w. x. Lit. s. r. m. Który to extrakt rezolucyi rady, przez wyżwyrażoną osobę do akt podany, iest do ksiąg grodzkich woiewodztwa Wileńskiego przyięty y wpisany.

1790 г.

Изъ книги № 4805, за 1790 г., л. 418.

107. Судебное опредѣленіе по дѣлу о денежной суммѣ, слѣдующей отъ Францкевича Виленскимъ базиліанкамъ.

По жалобѣ Виленскихъ базиліанокъ на Францкевича о неуплатѣ первымъ долга въ 6,300 злотыхъ, Виленскій гродскій судъ постановилъ: съ Францкевича взыскать съ процентами 605 золотыхъ и 2 злота, обезпечивъ эту сумму на его каменномъ домѣ на Стекляной улицѣ въ г. Вильнѣ, а въ случаѣ недостатка на другомъ его имѣніи.

Roku tusiąc siedmset dziewięćdziesiątego, miesiąca Aprila dwudziestego trzeciego dnia.

W sprawie wielebney ieymość panny Joanny Ważyńskiey — starszey y wszystkich ichmość panien bazylianek konwentu Wileńskiego, z wielmożnym imci panem Janem Franckiewiczem — podstolim woiewodztwa Smoleńskiego, za pozwem od aktorek po obżałowanego iegomości przed nasz sąd grodzki woiewodztwa Wileńskiego wyniesionym y na żałobę w onym nayduiącą się takową, którą referuiąc się do obligu przed laty czterma wydanego pozywaią o to: iż obżałowany waszmość Franckiewicz ku pilney swoiey potrzebie wziąłeś y pożyczyłeś rękodayney summy złotem ważnym obrączkowym sześć tysięcy trzysta złotych, którą to summę wespół z procentem, obligacyinym, oraz inekwitacyinym zapisem udać y wypłacić obowiązałeś się. — Gdy zaś w roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt siódmym w terminie, obligiem opisanym, nie tylko kapitalney summy sześć tysięcy trzysta złotych nieoddałeś, lecz y procentu nie opłaciłeś, za tym żałuiące pozywaiąc proszą hadewszystko summy, za obligiem należney, z zaległym procentem przysądzenia, inekwitacyi, tak do kamienicy, w mieście Wilnie leżącey, iako też do dalszych dóbr zasądzenia, do utwierdzenia dekretu kontumacyinego, w grodzie ninieyszym otrzymanego, expensów prawnych nadgrodzenia, która to żałoba, iako w pozwie autentycznym nayduie się, tak co do słowa w ten nasz dekret iest wpisana, a za oną przerzeczona strona w naszym sądzie miasta sprawą, w którey sprawie w roku, miesiącu y dniu wyż na dacie pisanych, z regestrów summarii processus, z wpisów roku przeszłego tysiąc siedmset ośmdziesiąt dziewiątego, z karty sześćsetney siedmdziesiątey przypadłey, my sąd grodzki woiewodztwa Wileńskiego activitatem loci standi wielmożnemu imci panu Janowi Franckiewiczowi — podstolemu woiewodztwa Smoleńskiego, na kondemnatę infamii z aktoratu wielebnych bazylianek Wileńskich w roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt dziewiątym Marca siedmnastego dnia w sądzie ninieyszym zapadłą y otrzymaną mieć uznawszy y obwarowawszy, w samey sprawie proceder nakazuiemy. In procedendo po kontrowersyach ze strony wielebnych

panien bazylianek przez palestranta wielmożnego imci pana Kazimierza Skurewicza— rotmistrza woiewodztwa Wileńskiego, ze strony zaś wielmożnego imci pana Franckiewicza przez palestranta imci pana Stanisława Zaleskiego—skarbnikowicza Wiłkomierskiego, wzaiemnie doniesionych: my sąd grodzki woiewodztwa Wileńskiego, na mocy zapisu od wielmożnego imci pana Franckiewicza wielebnym pannom bazyliankom Wileńskim w roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt dziewiątym, miesiąca Maia ośmnastego dnia, z listem na przyznanie wydanego, ninieyszym wyrokiem utwierdzaiącego się, summę kapitalną czerwonych złotych sztuk trzysta pięćdziesiąt, a za procent dziesięcioletni y miesięcy pięć czerwonych złotych dwieście pięćdziesiąt pięć y złotych dwa, tymże wielebnym pannom bazyliankom Wileńskim na wielmożnego imci pana Jana Franckiewicza — podstolego Smoleńskiego, dołączaiąc za expens prawny złotych polskich ośmdziesiąt przysądzamy, y ażeby rzeczony wielmożny imć pan Franckiewicz takową summę w ogół zniesioną, czerwonych złotych sześćset pięć złotem Holenderskim niebrakownym y osobno currenti moneta złotych polskich ośmdziesiąt dwa, przy xięgach grodzkich woiewodztwa Wileńskiego w roku teraznieyszym tysiąc siedmset dziewięćdziesiątym, miesiąca Septembra dwódziestego dziewiątego dnia, samym że wielebnym pannom bazyliankom, lub plenipotentowi onych, nie przyimuiąc aresztów, nie nabywaiąc wlewków pod nieważnością onych, praevia danda quietatione obligu, y procederu restitutione, oddał y wypłacił, nakazuiemy. W przypadku nieoddania my sąd grodzki woiewodztwa Wileńskiego w przeciągu tygodnia et etiam quovis captato tempore inequietationem wielebnym pannom bazyliankom do kamienicy w mieście ikmci Wilnie tegoż wielmożnego imci pana Franckiewicza, na Szklanney ulicy leżącey, w niedostarczeniu zaś procentu z kamienicy inequitationem do dalszych dóbr y maiątku tegoż wielmożnego imci pana Franckiewicza, bez obwieszczenia przez urząd, ad libitum użyty, adhibito militari brachio, uznawamy y ażeby takowey inekwitacyi wielmożny imć pan Franckiewicz sam przez się, per substituendos possessores, ullo praetextu, pod karą sprzeciwieństwa nie bronił y nie tamował—ostrzegamy.

II.

Королевскія привилегіи, листы и универсалы королей и разныхъ правительственныхъ лицъ.

1576 г.

Изъ книги № 4667, за 1578—1579 г., л. 94.

108. Привилегія короля Стефана Баторія Григорію Масальскому на лѣсничество Немоноитское.

Мѣсеца Іюня 3 дня, у вовторокъ.

Передъ нами врадниками судовыми земскими повѣту Городенского, Григорьемъ Зиновьевичомъ Дельницкимъ—подсудкомъ и Андреемъ Котовичемъ—писаромъ, на мѣстцу судовомъ его милость панъ Григорій Масальскій—судья земскій повѣту Городенского, оповѣдалъ и покладалъ листъ, данный его королевское милости на лѣсничество Немоноитское и просилъ, абы тотъ листъ его королевское милости до книгъ земскихъ былъ вписанъ, который слово въ слово такъ ся въ собѣ маетъ.

Стефанъ Божью милостью король польскій и проч. Ознаймуемъ симъ листомъ напимъ: повѣдилъ передъ нами подсудокъ Городенскій, державца Перстунскій, Григорій Масальскій, ижъ што перво сего часу, въ небытности короля, воевода Смоленскій, ловчій бывшій великого князства Литовского, староста Мерецкій, панъ Григорій Воловичъ, по зейстью лѣсничого Немоноитского Малхера Борны, лѣсництво Немоноитское для певнѣйшое сторожи пущи нашое въ держанье и завѣденье его злецилъ, и, примножаючи пожитокъ скарбу земского, на розробенье поля, черезъ ревизоровъ ограничоное, людьми осаживаючи, поручилъ, за чимъ онъ хотечи пожитокъ скарбу земского на потомъ вдѣлати, не зъ малымъ коштомъ своимъ працуючи, людей на воляхъ оного лѣсництва Немоноитского колько селъ осадилъ, съ которыхъ де селъ на волокахъ засѣлыхъ, часу небытности господарское въ тыхъ панствахъ, не мало рознымъ особамъ роздано, што мы на достаточнѣйшое вывѣданье нашо откладаемъ. А къ тому панове рады ихъ милость великого князства Литовского зъ державцы помененого подсудка Городенского дворного Берзницкого, отъ которого по милости Жикгимонта Августа, продка нашого, за вѣрные службы его ому въ держанье данные, на потребы рѣчи поспо-

литое, въ суммѣ пѣнезей завели ему, яко за службы, такъ и за нагроду державы Бержницкое въ томъ же лѣсничествѣ Немоноитскомъ певные села, на воляхъ заложоные, то есть: при рѣцѣ Кирснѣ село Поскерну волокъ двадцать пять и морговъ двадцать семь, и при тѣхъ же проробкахъ надъ Кирсною лѣсъ нерозробленый—волокъ семь, и къ тому на врочищахъ Кгудѣляхъ волокъ двадцать, село врочищомъ на Красницы—волокъ двадцать одну, до воли и ласки нашое ему назначили; и билъ намъ чоломъ, абыхмо ласку нашу господарскую удѣлали, такъ за тотъ накладъ его, который онъ оные села осаживаючи зъ маетности своее чинилъ, тые села помененые надъ Кирсною село Покирсни — волокъ двадцать пять и моркговъ двадцать семь, также въ застѣнку лѣсу нерозробленого волокъ семь при немъ зоставили и при лѣсничествѣ Немоноитскомъ его заховали. А такъ мы господарь, маючи залеценые службы помененого подсудка Городенского, которые онъ въ пожиткахъ скарбу земского отъ часу не малого чинилъ и до сихъ часовъ чинити не переставаетъ, зъ ласки нашое господарское оное лѣсничество Немоноитское, зъ осочниками, бортниками и стрѣльцами, яко то онъ и по сесь часъ держалъ, съ чиненьемъ личбы и отдаваньемъ пожитковъ до скарбу нашого, въ держанью и завѣдованью его зоставуемъ до живота его. А што ся дотычетъ селъ и кгрунтовъ преречоныхъ Покирсни, Кгудели, Красницы, которые онъ осаживаючи немало маетности наложены, которые дей для невыробленья лѣсу на воли сѣдятъ; тогды ижъ еще оныхъ селъ подданые воли не высѣдѣли, мы хотечи, абы ся тымъ лепѣй способляли, еще имъ вольности отъ светого Мартина въ симъ року семьдесятъ постомъ до трехъ годъ даемъ, а по высѣженью тыхъ трохъ годъ вольности имъ отъ насъ назначоное, кгды ся платы и доходы всякіе зъ оныхъ воль черезъ ревизоровъ нашихъ ошацуютъ и до реестровъ скарбныхъ упишутъ, на ончасъ Масальскій платы и доходы всякіе съ нихъ и зъ млына мѣрки и зъ застѣнку, въ которомъ есть лѣсъ, волокъ семь, въ нагроду накладу своего, которые онъ самъ маетъ уживати, оные воли наложилъ и млынъ на рѣцѣ Керснѣ своимъ накладомъ збудовалъ, платы и доходы всякіе отъ нихъ, изъ млына мѣрки выбираючи на свой пожитокъ брати маетъ до живота своего, а по животѣ его опять якъ лѣсничество, такъ и село помененое зъ застѣнкомъ до столу нашого прійти маютъ. И на то дали есьмо Григорію Масальскому сесь нашъ листъ съ подписомъ руки нашое господарское, зъ нашою печатію. Писанъ у Торуни. Лѣта Божего Нароженья тысяча пятьсотъ семьдесятъ постого, Декабря второго дня. Въ которомъ мы листу господарскомъ, печати и подпису руки его королевское милости огледавши, также и подпису руки писарское, до книгъ земскихъ вписати дали.

1577 г.

Изъ книги № 4667, за 1578—1579 г., л. 87.

109. Привилегія короля Стефана, подтверждающая привилегію Сигисмунда Августа, данную Григорію Масальскому на пожизненное владѣніе Перстунскимъ дворомъ.

Мѣсеца Іюня 3 дня, во-второкъ.

Передъ нами врадниками судовыми земскими повѣту Городенского Григорьемъ Зиновьевичомъ Дельницкимъ—подсудкомъ а Андреемъ Котовичомъ — писаромъ, на мѣстцу судовомъ его милость панъ Григорій Масальскій—судья земскій повѣту Городенского, оповѣдалъ и покладалъ листъ его королевское милости господаря нашего милостивого Стефана на потверженіе его милости въ держаніе доживотное двора Перстунского и просилъ, абы тотъ листъ его королевское милости до книгъ земскихъ былъ вписанъ, который слово въ слово такъ ся въ собѣ маетъ:

Стефанъ, Божою милостію король польскій, и проч. Ознаймуемъ симъ листомъ нашимъ: повѣдилъ передъ нами подсудокъ Городенскій, державца Перстунскій и Обельскій Григорій Афанасевичъ Масальскій, ижъ продокъ нашъ король его милость, фалебное памети Жикгимонтъ Августъ за вѣрные службы его дворъ Перстунскій и фольварокъ тамошній со всими подданными тамошнима тяглыми и челядными ему въ державу дати рачилъ, и просилъ насъ, абыхмо ему на тую державу его доживотье дали и то ему листомъ нашимъ утвердили. А такъ мы, маючи заслоные службы Григорья Масальского, которые онъ королю его милости зешлому и рѣчи-посполитой оказывалъ и теперь намъ и скарбу нашому великого князства Литовского чинити не переставаетъ и пожиточне служитъ, зъ ласки нашое господарское, за причиною ихъ милости пановъ радъ нашихъ и за чоломъ-битіемъ Григорья Масальского, на тую державу его, Перстуньскую право ему доживотное даемъ и то ему симъ листомъ нашимъ потверждаемъ. Маетъ Григорій Масальскій тотъ дворъ нашъ и фольварокъ Перстуньскій со всими подданными, кгрунты и всякими пожитками нашими, къ тому двору и волости Перстуньской здавна и теперь прислухаючими, до живота своего держати, чинши и платы съ подданыхъ нашихъ тамошнихъ выбираючи, до скарбу нашого отдавати и личбы чинити, а на себѣ пожитки, которые на державцы наши приходятъ, брати, и во всемъ, водле уставы волочное, безъ обтяжливости ку подданымъ нашимъ тамошнимъ, заховатися и всякіе пожитки въ той державѣ своей примножати повиненъ будетъ. А мы господарь до живота Григорія Масальского въ тое державѣ его рушити и ничого оттоль кгрунтовъ и людей никому отдавати, ани заводити не маемъ. И на то дали есьмо Григорью Масальскому сесь нашъ листъ подъ

печатію и съ подписомъ руки нашое господарское. Писанъ у. въ обозѣ подъ Гданскомъ, лѣта Божого Нароженья тысяча пять сотъ семьдесятъ семого, мѣсеца Августа шостого дня. Въ которого листу потверженье его королевское милости мы врадники судовые вышейменованые печати и подписы руки его королевское милости огледавши, до книгъ вписати дали.

1582 г.

Изъ книги № 4713, за 1593—1594 г., л. 381.

110. Привилегія короля Стефана, данная городу Полоцку на магдебургское право.

Лѣта Божого Нароженья тысеча пятьсотъ деветьдесятъ третьего, мѣсеца Августа двадцать пятого дня. На врадѣ его королевское милости кгродскомъ воеводства Виленского, передъ нами врадниками кгродскими Виленскими, отъ ясневельможного пана его милости пана Криштофа Радивила—кнежати на Биржахъ, изъ Дубинокъ, воеводы Виленского, гетмана найвысшого великого князства Литовского, старосты Солецкого, Урендовского, державцы Коконгавзского, на справы судовые воеводства Виленского высажоными—Миколаемъ Юревичомъ Зеновичомъ—намѣстникомъ Виленскимъ, Кгабріелемъ Богдановичомъ Рыпинскимъ—судьею, а Щаснымъ Богуматкою—писаромъ, постановившисе очевисто мѣщанинъ мѣста господарского Полоцкого, на име Семенъ Яковлевичъ, оповѣдалъ то и ку вписанью до книгъ кгродскихъ Виленскихъ покладалъ листъ славное а светобливое памети короля его милости Стефана, подъ датою року тысеча пятьсотъ осьмьдесятъ второго, мѣсеца Іюля тринадцатого дня, съ подписомъ руки менованого короля его милости Стефана, съ печатью великого князства Литовского, и съ подписомъ руки писарское, данымъ всимъ мѣщаномъ мѣста Полоцкого на право макгдебурское, просечи, самъ отъ себе и отъ всѣхъ мѣщанъ мѣста Полоцкого, абы оный листъ короля его милости, для приплыхъ потребъ и никоторыхъ припадковъ и згубы, до книгъ кгродскихъ Виленскихъ уписанъ былъ. А такъ мы врадъ, того оповѣданья выслухавши и листу короля его милости огледавши и вычитавши, дали есьмо его до книгъ уписати, который слово отъ слова такъ се въ собѣ маетъ:

Стефанъ Божою милостью король польскій, и проч. Воеводѣ Полоцкому, старостѣ Лепельскому, державцѣ Шерешовскому и Вѣлюньскому, тивуну въ земли Жомоитской, Кондынскому и Бойсакгольскому, пану Миколаю Монтвиду Дорогостайскому, также и на потомъ будучимъ воеводомъ Полоцкимъ. Ознаймуемъ вамъ, ижъ, зъ ласки

нашое господарское, за чоломъ-битьемъ мѣщанъ нашого мѣста Полоцкого, хотечи, жебы мѣсто нашо Полоцкое у запоможенье и порадокъ пришло, усимъ мѣщаномъ, которые у Полоцку осѣли и потомъ осѣдати и будовати почнутъ: дали есьмо право майдебурское и нѣкоторое вольности пожитки, къ нему належачіе; которымъ то правомъ они на вѣчные часы судити и справовати и пожитковъ тыхъ уживати маютъ, по тому, яко иные мѣста нашіе господарскіе упривилеваные у панствѣ нашомъ великомъ князствѣ Литовскомъ справуются, на што въ себѣ имъ особливый привилей нашъ господарьскій съ подписомъ руки нашое господарское имъ есть данъ. Твоя милость, пане воеводо, и на потомъ будучимъ воеводамъ Полоцкимъ приказуемъ, ижъ бы есте мѣщанъ Полоцкихъ водлугъ привилья нашого, имъ отъ насъ даного, заховали, правомъ майдебурскимъ имъ судити позволивши, до права суду замкового, такъ и везеньемъ ихъ не приворочали и никоторого имъ задтрудненья не чинили, подстаростимъ, врядникомъ и слугамъ своимъ чинити не казали, але во всемъ ку нимъ водле привилею нашого заховали. А вѣдь же справы, вряду войтовскому належачіе, вмѣсти панове воеводове по звыклому и давному обычаю, яко и передъ тымъ бывало, врадъ войтовскій на собѣ носити, водле права майдеборского отправовати маете. Писанъ у Городнѣ, лѣта Божого Нароженья тысеча пятьсотъ осьмдесятъ второго, мѣсеца Іюля тринадцатого дня. У того листу подпись руки его королевское милости письмомъ латинскимъ тыми словы: Stephanus rex; и печать великого князства Литовского притиснена; а подпись руки писаря короля его милости такъ есть написано: Венцлавъ Акгрипа—писарь. Которое тое оповѣданье мѣщанина Полоцкого, помѣненого Семена Яковлевича и тотъ листъ его королевское милости за прозьбою его до книгъ кгродскихъ Виленскихъ есть вписанъ.

1591 г.

Изъ книги № 4713, за 1593—1594 г., во второй половинѣ книги л. 69.

111. Привилегія короля Сигисмунда III, данная Полоцкимъ мѣщанамъ о невзиманіи съ нихъ старого мыта.

Лѣта Божого Нароженья тысеча пятьсотъ деветьдесятъ четвертого, мѣсеца Генвара одинадцатого дня.

На рочкахъ кгродскихъ Генваровыхъ, въ семъ року деветьдесятъ четвертомъ припалыхъ и судовне отправованыхъ, передъ нами врадниками кгродскими Виленскими, отъ ясневельможного пана его милости пана Криштофа Радивила — княжати на Биржахъ и зъ Дубинокъ, воеводы Виленского, гетмана найвысшого великого князства Литовского, старосты Солецкого, Урендовского, державцы Коконгавского, на справы судовые воеводства Виленского высажоными, Миколаемъ Юрьевичомъ Зеновичомъ—намѣстникомъ, Кгабріелемъ Богдановичомъ Рыпинскимъ—судьею, а Щаснымъ Богуматкого — писаромъ, постановившисе очевисто райца мѣста господарского Полоцкого Сергѣй Ивановичъ, самъ отъ себе и именемъ своихъ бурмистровъ, радецъ, лавниковъ и всего поспольства мѣщанъ мѣста Полоцкого, оповѣдалъ и ку вписанью до книгъ кгродскихъ Виленскихъ покладалъ листъ его королев. милости, пана нашого милостивого, съ подписомъ руки господарское, подъ печатью великого князства Литовского маестатовою и съ подписомъ руки писаря короля его милости пана Яроша Воловича, писаный до вельможного пана его милости пана Льва Сапѣги—канцлера великого князства Литовского, старосты Слонимского, Марковского, Мядельского и Ясвонского, и иннымъ на потомъ будучимъ, хто кольвекъ отъ его королевское милости мыта старые въ завѣданью своемъ мѣти будетъ, абы отъ мѣщанъ мѣста Полоцкого, коли который зъ нихъ съ товарами своими, такъ воднымъ, яко и сухимъ путемъ, за листы мѣста Полоцкого поѣдетъ, нигдѣ на коморахъ и прикоморахъ мытныхъ мыта старого брати не казали, а вездѣ добровольне ихъ пропускати велѣли и во всемъ ся ку нимъ спокойне, водле правъ и вольностей ихъ заховали, просечи, абы оный листъ короля его милости для згубы и инныхъ припалыхъ потребъ ихъ мѣстскихъ до книгъ кгродскихъ Виленскихъ уписанъ былъ. А такъ мы врадъ, того оповѣданья выслухавши и листу короля его милости оглядавши и вычитавши, дали есьмо его до книгъ уписать, который слово отъ слова такъ се въ собѣ маетъ:

Жикгимонтъ третій, Божою милостью король польскій и проч. Канцлеру нашому великого князства Литовского, старостѣ Слонимскому, Марковскому, Мядельскому и Ясвонскому, пану Льву Сапѣзѣ и иннымъ, на потомъ будучимъ, хто кольвекъ отъ насъ мыта старые въ завѣданью своемъ мѣти будетъ, ознаймуемъ: ижъ бурмистры,

радцы, лавники и все поспольство—мѣщане мѣста нашого Полоцкого, покладами передъ нами господаремъ привилей продка нашого славное памети короля его милости Стефана, даный имъ на потверженье всихъ правъ и вольностей ихъ, здавна отъ королей ихъ милости польскихъ и великихъ князей Литовскихъ тому мѣсту Полоцкому наданыхъ и били намъ господару чоломъ, абыхмо ихъ при тыхъ правахъ и вольностяхъ ихъ, отъ продковъ нашихъ наданыхъ, зоставили и особливымъ листомъ нашимъ то имъ утвердили, въ чемъ мы господарь, видечи быть прозьбу ихъ слушную, кгдыжъ то есть повинность наша кождому права и вси привилья въ цѣлости и ненарушне держати, онымъ права ихъ листомъ нашимъ ствердиди есьмо и при моцы заховали. А ижъ тые мѣщане наши, за вольностью, отъ предковъ нашихъ наданою и отъ насъ господара потверженою, суть вызволены отъ плаченья мыта старого по всихъ коморахъ и прикоморахъ великого князства Литовского, такъ сухимъ, яко и воденымъ путемъ, окромъ отъ соли и воску, про то твоя милость, пане канцлеру, и иннымъ всѣмъ, хто на потомъ мыта старые отъ насъ въ завѣденью мѣти будетъ, приказуемъ, абы есте отъ тыхъ мѣщанъ Полоцкихъ, коли который зъ нихъ съ товарами своими, такъ воденымъ, яко и сухимъ путемъ, за листомъ мѣста Полоцкого поѣдетъ, нигдѣ на коморахъ и прикоморахъ мытныхъ мыта старого брати не казали, але вездѣ добровольне ихъ пропускати велѣли и во всимъ ся ку нимъ спокойне, водле правъ и вольностей ихъ заховали. Писанъ у Варшавѣ на соймѣ вальномъ. Лѣта Божего Нароженья тысеча пятьсотъ деветьдесятъ первого, мѣсеца Генвара петнадцатого дня. У того листу подпись руки короля его милости тыми словы: Sigismundus rex. А печать великого князства Литовского притиснена и подпись руки писара короля его милости такъ есть написано: Ярошъ Воловичъ—писаръ. Которое оповѣданье, также тотъ листъ короля его милости, за прозьбою меноваго райцы мѣста Полоцкого, Сергѣя Ивановича, до книгъ кгродскихъ Виленскихъ есть вписанъ.

1669 г.

Изъ связки № 4709, за 1588—1684 г. Докум. № 16.

69. Привилегія короля Михаила, подтверждающая уставъ и права Виленскаго скорняжескаго цеха или братства.

Изъ привилегіи этой видно, что цехъ Виленскихъ скорняковъ началъ свое существованіе 80-ю годами раньше царствованія Сигизмунда Ст.; возникъ онъ по предложенію скорняковъ Клима и Якова, пригласившихъ и другихъ мѣщанъ сытить медъ во время 3-хъ праздниковъ: Св. Духа, Св. Николая и Рождества Христова, и приносить въ это время въ церковь свѣчи. Когда набралось такимъ образомъ достаточное количество скорняковъ, то они выстроили свой особый домъ, стали избирать цеховыхъ старшинъ и съ разрѣшенія магистрата пожелали имѣть и особый братскій уставъ. Получивши разрѣшеніе на это отъ магистрата, скорняки обратились затѣмъ къ королю Сигизмунду I. и просили его утвердить ихъ уставъ. Сущность этого устава заключается въ слѣдующемъ: каждый годъ скорняки избираютъ старшинъ, которые и завѣдуютъ всѣми дѣлами братства; на помощь имъ придаются еще ключники. Въ концѣ года старшины обязываются представить цеху отчетъ о своемъ управленіи. Во время засѣданій старшины обязаны были наблюдать, чтобы ни братчики, ни гости, не опирались на столъ, не проливали меду, не произносили бранныхъ словъ; виновныхъ обязаны были удалять изъ дома. Споры и недоразумѣнія должны были рѣшаться въ братствѣ по опредѣленію всего братства безъ права апелляціи въ другіе суды. Ключники, старшины и простые братчики за неисполненіе своихъ обязанностей, подвергаются сначала выговору, а потомъ наказанію по опредѣленію братства. Лица постороннія должны довольствоваться тѣми мѣстами, которыя имъ будутъ предложены отъ старшинъ; во время засѣданій и бесѣдъ сидѣть учтиво и оказывать полное послушаніе старшинѣ. Бургомистръ и радцы не имѣютъ права употреблять братчиковъ на свои дѣла и наносить имъ ущерба или дѣлать препятствія, такъ какъ всякое братство имѣетъ своихъ отдѣльныхъ слугъ.

Въ привилегіи этой подтвержденъ этотъ уставъ и вновь составленный Вил. магистратомъ преемственно отъ Сигизмунда стараго до короля Михаила.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ семьдесятого, мѣсеца Марца дванадцатого дня.

На врадѣ господарскомъ кгродскомъ Виленскомъ, передо мною Петромъ Рудоминою Дусяцкимъ — старостою Стародубовскимъ, подвоеводимъ Виленскимъ, постановившисе очевисто славетные панове Янъ Жембла, Федоръ Стефановичъ, Грегоръ Апанасовичъ, Станиславъ Цырановичъ — старшіе цеху кушнерского Виленского оповѣдали, покладали и до актъ книгъ кгродскихъ Виленскихъ подали привилей найсняѣйшого короля его милости Михала, пана нашого милостивого, на речь въ немъ нижеймененую даный и належачій всему тогожъ цеху кушнерского мѣста тогожъ Виленского, просечи, абы тотъ листъ привилей былъ до книгъ кгродскихъ Виленскихъ актикованъ, принятъ и уписанъ, который, уписуючи у книги, слова до слова такъ се въ собѣ маетъ:

Michał, z Bożey łaski król polski, etc. Oznaymuiemy tym listem, przywileiem naszym, komu to wiedzieć należy. Jakośmy chwalebne nayiaśnieyszych przodków naszych postanowienia naśladuiąc y potomnym zostawuiąc ku pamięci wiekom, na początku szczęśliwego panowania naszego, nic innego lepiey sobie nie życzyli, tylko aby obywatele państw naszych, ciesząc się y szczycąc się naszą łaską, w nadaniu wolności co raz większe brali pomnożenie, tak za rzecz słuszną, potrzebną y do ozdoby państw naszych ściągaiącą się poczytaliśmy, aby we wszystkich miastach naszych koronnych y wielkiego xięstwa Litewskiego wszelkie poczściwe zabawy y rzemiosła w należytych naydywały się y zachowały się porządkach: zaczym gdy sławetni in republica Fiedor Stephanowicz, Grzegorz Aponowicz, Iwan Sopieha, Grzegorz Puzylewicz, Athanazy Tosznicki, Krzysztoph Olszewski, Krzystoph Chołchowski, Ostaphi Cyranowicz—kusznierze Wileńskie, imienie mswoim y wszystkich braci swych, kusznierzów Wileńskich, handlem y rzemiosłem bawiących się, przez panów rad y urzędników naszych, na ten czas przy boku naszym będących, wnieśli pokorną do maiestatu naszego suplikę swoią, abyśmy dawne bractwa ich kusznierskie w mieście Wileńskim, ieszcze przed unią Korony polskiey z wielkim xięstwem Litewskim, od szlachetnego magistratu Wileńskiego, podług prawa magdeburskiego y osobliwych przywileiów, temuż magistratowi służących, postanowione, przywileiami przez świętey pamięci antecessorów naszych królów ichmć polskich y wielkich xiążąt Litewskich Zygmunta pierwszego, Zygmunta Awgusta, Henryka, Stefana, Zygmunta trzeciego, Władysława czwartego y Jana Kazimierza utwierdzone, dekretami kommissarzów naszych, do miasta Wilna w roku tysiąc sześćset czterdziestym szóstym y tysiąc sześćset czterdziestym siódmym zesłanych, ratificowaney, do exekutiey przywiedzione, a potym ingruente na w. x. Lit. y miasto Wilno pestilatione et durante, za zginieniem praw y przywileiów originalnych poniekąd zruinowane y znowu od szlachetnego magistratu Wileńskiego, według wyrażonego prawa magdeburskiego erygowane y słusznemi obwarowane artykułami, teraz, iako przez wydanie dawnych przywileiów świętey pamięci królów ichmć polskich y wielkich xiążąt Litewskich, antecessorów naszych, z kancellaryi w. x. Lit., tak przez potwierdzenie teraznieyszych od szlachetnego magistratu Wileńskiego nadanych artykułów, pomienione bractwo kusznierskie ufundowali, nadali, utwierdzili y na wieczne czasy powagą maiestatu naszego zachowali; my tedy król, do pomienionych kusznierzów Wileńskich supliki przychilaiąc się, naprzód przywiley króla imci Zygmunta trzeciego z kancellary naszey w. x. Lit. wydać rozkazali, który, słowo w słowo wypisuiąc, tak się w sobie ma:

Zygmunt trzeci, z Bożey łaski król polski, etc. Czyniemy iawno tym listem naszym y wszystkim wobec y każdemu z osobna, komu widzieć należało: bili nam czołom mieszczanie miasta naszego Wileńskiego bractwa kusznierskiego, ludzie zakonu greckiego, y pokladali przed nami przywiley przodka naszego świętey pamięci króla imci Stefana, na bractwo ich kusznierskie, z syceniem wolnym miodów y na pewne artykuły, dla porządku dobrego w tym bractwie ich postanowione, według dawnych ich zwyczaiów, utwierdzaiąc im dany, y upraszali nas pomienieni mieszczanie Wileńscy, abyśmy ten przywiley przodka naszego listem naszym potwierdzili. Co my, czyniąc na czołom bicie ich, tego przywileiu przodka

naszego oglądawszy, kazaliśmy iego w ten list nasz wpisać, y słowo w słowo tak się w sobie ma:

Stephan, z Bożey łaski król polski, etc. Czyniemy iawno tym naszym listem, kto nań spoyrzy albo kto czytaiąc usłyszy, teraznieyszym y na-potym będącym, komu będzie potrzeba tego wiedzieć: bili nam czołem poddani nasi mieszczanie miasta Wileńskiego wszystkiego bractwa kusznierskiego y pokładali przed nami przywileie świętey y sławney pamięci królów ichmciów y wielkich xiążąt Litewskich, przodków naszych, Zygmunta starego y Zygmunta Augusta, dane im na bractwo kusznierskie, na składy brackie, pod którym zwyczaiem y z któremi artykuły, iakoż też to im mianowicie y dostatecznie temi przywileiami utwierdzono, co wszystko szerzey w tych przywileiach iest opisano, czego wszystkiego oni używali według przywileiów od onych mieć, iako im nadane, aż do teraznieyszych czasów, y byli nam czołem, abyśmy łaskę naszą hospodarską uczynili na to, dali im nasz list y te przywileie królów ichmć potwierdzili naszym listem; my, iż zwykli zawsze, iako wszystkim pospolicie, tak każdego z osobna poddanych naszych przy przywileiach y listach przodków naszych zachować, y tym poddanym naszym bractwu kusznierskiemu, w tym łaski naszey nie odmawiaiąc, kazaliśmy one przywileie królów ichmć, wprzód pomienione, w ten nasz list napisać, dokładaiąc w nim mianowicie wolności y swobody, według artykułów w tym liście naszym niżey opisanych z łaski naszey hospodarskiey, na czołobicie ich, temu bractwu kusznierskiemu nadane, które to przywileie słowo w słowo tak się w sobie maią:

Zygmunt August, z Bożey łaski król polski, etc. Czyniemy iawno tym naszym listem, kto nań spoyrzy, albo kto czytaiąc usłyszy, teraznieyszym y na-potym będącym, komu potrzeba będzie to wiedzieć: bili nam czołem poddani nasi mieszczanie miasta Wileńskiego wszystkiego bractwa kusznierskiego y pokładali przed nami przywileie świętey y sławney pamięci króla imci y wielkiego xięcia, pana rodzica naszego, dany im na bractwo kusznierskie, na składy brackie, pod którym obyczaiem y z któremi artykuły y iako też po nim mianowicie y dostatecznie w tym y dosyć dostatecznie tym przywileiem utwierdzono, to w nim szyrokiemi słowy dołożono y opisano, czego że wszystkiego oni używali według tego przywileiu od onych czasów, iako im nadane, do teraznieyszych czasów, y bili nam czołem, abyśmy łaskę naszą hosdodarską uczynili na to, dali im nasz list y ten przywiley króla imci potwierdzili naszym listem. My iż zwykli zawsze, iako wszystkich pospolicie, tak y każdego zosobna, poddanych naszych przy przywileiach y listach przodków naszych zachowywać, y tym poddanym naszym bractwu kusznierskiemu w tym łaski naszey nie odmawiaiąc, kazaliśmy ony przywiley króla imci, wprzód pomieniony, w ten nasz list napisać, ktory przywiley słowo w słowo tak się w sobie ma:

Zygmunt, z Bożey łaski król polski, etc. Czyniemy wiadomo tym listem naszym, kto nań spoyrzy, albo czytaiąc iego usłyszy, teraznieyszym y na-potym będącym, komu będzie potrzeba tego wiedzieć: bili nam czołem poddani naszi miasta Wileńskiego wszystkie bractwa kusznierskiego o to, iż przed tym niektórzy kusznierze miasta Wileńskiego, na imie Klim a Jakub, z inszych ludzi pomocą zezwolili y postanowili sobie bractwo sobie kusznierskie w tym mieście Wileńskim mieć y za swóy własny koszt miody kupowali y rozsycali na uroczyste święta, to iest, ku dniowi świętego Ducha, y Miko-

łaiowi świętemu, y ku Bożemu Narodzeniu, y świece woskowe do cerkwi Bożey; zawsze na te święta dawali y ony miód rozsycony bractwom swym puścili; a potym, gdy się one bractwo ich rozmnożyło, tedy oni osobliwy dom bracki w tym mieście Wileńskim sprawili y chcąc iego dobrze a słusznie zachować y rozmnożyć, niektóre artykuły bractwu ich potrzebne postanowili y wypisali, którym zwyczaiem ma każdy, ktokolwiek by do onego bractwa ich przyszedł, rządzić y sprawować, o czym też winny za występek swóy ma karanym być, które to artykuły wypisane w domu brackim oni chowaią y według nich się sprawuią y tego bractwa swoiego od ośmiudziesiąt lat swobodnie dobrowolnie aż do tego czasu używaią, a urzędy duchowne y świeckie y wóyt, burmistrze y rayce miasta Wileńskiego tego im nigdy nie zabraniali y teraz nie zabraniaią, iakoż oni wypis tych artykułów, pod pieczęcią bractwa ich kusznierskiego, przed nami pokładali y bili nam czołem, abyśmy te bractwo ich przy mocy zachowali y one artykule, co oni postanowili sobie y wypisali, listem naszym im stwierdzili, a tak my wypisu tych bractwa ich kusznierskiego oglądawszy, kazaliśmy ich w tym naszym liście wypisać, które tak się w sobie maią:

Naypierwiey, których starostw bracia starsza y młodsza onego bractwa Kusznierskiego iednostaynie sami miedzi sobą obiorą, tym maią pieniądze brackie y wszystek dostatek y sprawy brackie w moc podać y polecić im z poradą bracką tym wszystkim sprawować y szafować, a tym starostom rokowym mogą klucznicy być postanowieni ku posłudze brackiey, a starostowie roczni maią wszystkiego dobra onego bractwa pilnością doyrzeć, żeby mu niwczym szkody namnieyszey nie było, a żeby się we wszystkim mnożyło, a dotrzymawszy roku sprawy swoie y ze wszystkiego tego rachunek przed bracią starszą y młodszą maią uczynić y liczbę dać. Ku temu starostowie roczni przy biesiadach brackich maią, iak sami, tak y przez kluczników swoich, pilno tego postrzegać, żeby wszystka bracia, w one bractwo wpisana y goście przychodzące, we wszystkiey poczciwości w domu brackim siedzieli, słów zbytnych miedzy sobą nie mówili y na stół nie spierali się y miodu ich brackiego nie rozlewali, tylko by słusznie według miarności pili, żadnych szkod nie czyniąc; a ieżeli by też któren upiwszy iakie zbytki wszczynał, słowa nieuczściwe mówił, abo na stół wspierał, abo y napitek rozlewał, tedy starostowie takowego maią pierwiey słowy upomnieć, a będzie li który uporny, takowego iako upornego winą bracką maią karać, iakową bracia uznaią. Przy tem, ieżeli by kto w domu ich brackim roztyrek iaki, abo też zwadę z kim uczynił, a komu na kogo za żal będzie, takowy ma tegoż czasu rzecz y żal swóy starostom tamecznym przełożyć, a starostowie skargi iego wysłuchawszy maią na iutrzeyszy dzień odłożyć, a potym wszystka bracia onego na zaiutrz do domu brackiego zszedszy się, tey sprawy sądowym zwyczaiem miedzy niemi maią dopilnować y niewinnego przed sądem brackim uwolnić, a winnego winą bracką karać, a żadnemu w takowych sprawach do inszych praw, iako to duchownych, tak y świeckich, ziemskiego y mieskiego, rzymskiey wiary y greckiey, od sądu ich nie odzywać, ale ma każdy sprawę dostać y przed starostami y bracią w tym domu ich brackim, gdzie się ona zwada, abo rosterk komu stanie; abowiem takowych rzeczy przed tym żadne urzędy duchowne y świeckie nigdy nie sądzili, tylko zawsze w domu ich brackim sprawowano y sądzono.

To bywa do tego, ieżeli by kto w domu ich brackim starostę zhańbił, abo słownie znieważył, takowego tedy maią winą bracką karać, a kto by też klucznika tamecznego znieważył słównie abo uderzył, y takowy ma za to winą bracką być karany. Tak też ieżeli klucznik którego kiedy bractwa starszy będzie nieposłusznym w syceniu, w zlewaniu y spuszczaniu miodów, na bractwo syconych y na każdy czas, kiedy bractwo ich bywa, tedy pierwiey słównie ma za to być karany; a ieżeli w tym nie będzie dbały, na potym winą bracką karany być. Za tym, ieżeli by też starosta w tym bractwie przed bracią iaki występek uczynił, tedy bracia starsza y młodsza słównie iego maią napomnieć, a ieżeli by winy był godzien, maią iego winą według uznania brackiego karać. Tak też, które by ludzie duchowne iakiego kolwiek stanu rzymskiey wiary, abo greckiey, będące wpisane w te ich bractwo, iako by też y niewpisane do onego bractwa ich przychodzili, uproszone do kogo na czas, abo li kto się chcąc na dzień wkupić, miodu ich brackiego napić y biesiadę z bracią mieć, a przydało by się w tym ich bractwie s kim rosterek, abo li zwadę zacząć, tedy w takowey sprawie takowego duchownego ludzie, iako rzymskiey wiary—do xiędza biskupa, a greckiego—do metropolity swoiego y do namiesników ich, tak wpisane, iako y nie wpisane bractwo nie maią się do sądów ich odzywać, ani żadney pomocy z urzędów swoich brać sobie na to, tylko tu w tym bractwie z każdym rosprawę uczynić według rozsądku ich brackiego posłusznym być. Daley, też ieśliby który szlachcic, abo dworzanin inszy, obcy człowiek nie wpisany, do tego bractwa ich przyszedł, chcąc bracką biesiadę miedzy niemi mieć, y na dzień iutro u nich do bractwa wkupić, abo od kogo na cześć tam będzie proszony, takowy żadnym mieysciem pogardzać, ale gdzie się przyidzie, tam siedzieć, a starostowie, znaiąc każdego, po stanu, mieysce im dać maią. A z bronmi żadnemi do izby brackiey żaden niema wchodzić, ani sługa za panem swoim, tylko ieno te maią w izbie brackiey bez broni siedzieć, którzy się w miód ich bracki wkupuią. Też, ieżeli by który brat ich wpisany chciał z tego ich bractwa do inszego bractwa wpisać y od nich odeyść, tedy się ma y powinien będzie starostom y braci powiedzieć y wypis z reiestru ich wziąć, a ieżeli będzie w reiestrze bractwa ich imieniem opisany zostawać, a do inszego bractwa powinność pełnić, takowego za brata oni nie maią sobie mieć y po śmierci iego tych potrzeb, które pogrzebu ciała należą z bractwa onego nie maią dawać. Przy tym ieżeli by który człowiek, do bractwa ich wpisany, zmarł, tedy maią oni na potrzeby iego axamit y świece brackie dać y ciało iego sami prowadzić. Y to sobie oni postanowili, iż gdy kolwiek goście do domu brackiego ich przydą, chcąc miedzy bracią sobie mieć biesiadę, tedy żaden z nich niema żadnych zbytnych, a niepotrzebnych rzeczy tam mówić y ni w żadnych swoich potrzebach rozmawiać, ieno uczściwie siedzieć y ku starostom posłuszeństwo mieć. A burmistrze y rayce miasta Wileńskiego, rzymskiey y greckiey strony, nie maią żadnych ludzi, w bractwo ich wpisanych, na swoią, y na żadną posługę brać y bractwu ich uszczerbku y przeszkody tym czynić, abowiem każde bractwo osobliwych sług z swoiego bractwa obiera y dla posług swoich chowa. Przeto, iż to bractwo ich kusznierskie z dawnych czasów w mieście Wileńskim na ulicy Końskiey ufundowało y rozmnożyło się y teraz oni tego dobrowolnie używaią y według tych artykułów, wyżey mianowa-

nych, zawsze się rządzą y sprawuią, a urząd mieski tego im przy bytności naszey w tamecznym państwie w. x. Lit., nigdy niezabraniał, ani się w to wstępował. My z łaski naszey, na czołobicie ichmć uczynili y na to daliśmy ten nasz list, żeby oni tego bractwa swoiego kusznierskiego swobodnie y dobrowolnie używali, według dawnego zwyczaiu, ponieważ bez szkody naszey y bez naruszenia praw y wolności urzędu miasta naszego Wileńshiego. A na utwierdzenie tego y pieczęć naszą kazaliśmy przywiesić ku temu naszemu listowi. Pisan w Krakowie, roku od Bożego Narodzenia tysiąc pięćset trzydziestego ósmego, miesiąca Decembra trzydziestego pierwszego dnia, indykta dwunastego. Podpis ręki hospodara króla imci Zygmunta, Michayło — pisarz, dzierżawca Kormiałowski y Stokliski.

Z łaski naszey hospodarskiey y na czołobicie onych poddanych naszych mieszczan Wileńskich bractwa kusznierskiego tośmy uczynili, iż ten przywiley króla imci pana, oyca naszego, w tym liście wyrażony, we wszystkich rzeczach y artykułach w nim opisanych w mocy zostawuiąc, stwierdzamy tym naszym listem, żeby oni iuż na wszystkie potomne czasy tego bractwa swego kusznierskiego swobodnie y dobrowolnie, według dawnego zwyczaiu, we wszystkim, tak iako w tym przywileiu króla imci pomieniono y opisano, iako bez szkody naszey, y bez naruszenia praw y wolności urzędu naszego miastowi Wileńskiemu. A na stwierdzenie tego y pieczęć naszą kazaliśmy przywiesić ku temu naszemu listowi. Pisan w Wilnie, roku od Bożego Narodzenia tysiąc pięćset sześćdziesiąt pierwszego, miesiąca Augusta piątego dnia.

A tak my król, z łaski naszey hospodarskiey, kazaliśmy w tym liście naszym swobody y wolności na te ich bractwo Kusznierskie, od nas króla nadane, mianowicie opisać y dołożyć—temi słowy: Naypierwiey iż w tym bractwie kusznierskim, według zwyczaiu y postanowienia ich wszystkiey braci, za swoie własne nakłady skupuiąc oni sycić miód na uroczyste święta sześćkroć do roku, to iest: ku dniowi zesłania Swiętego Ducha, ku Panie Nayświętszey, ku Pokrowie Nayświętszey Panny, ku festu Mikołaia świętego, ku Bożemu Narodzeniu y festu Zmartwychwstania Pańskiego, y ten miód, zchodząc się w każde pomienione święta, niżey mianowane bractwo po trzy dni ony pić, ceną płacić, iakową starostowie rokowi na ten czas postanowią, a ieżeli by za te trzy dni onego miodu, ku któremu kolwiek świętu rozsyconego nie wypili, tedy ostatek onego miodu, y po tych trzech dniach wolno im z domu brackiego za pieniądze sprzedać. Zaś kapszczyzny od karczem pospolitych, w rok po kopie bywa dawane pieniędzy, tak też y pomiernego do miednic żadnego czopowego niepowinni nigdy dawać, ponieważ oni z tego domu brackiego świecy do cerkwi Bożey w każdy rok ustawicznie daią, a do tego szpitale ciepłem opatruią y ludzie w nim mieszkaiące wyżywiaią wszelakiego stanu. Ku temu, iż w tym w domu ich brackim wszelaki gość gospodą tak podczas bytności naszey królewskiey, iako y w niebytności naszey żaden stawać nie ma, ani też z urzędu w tym domu ich brackim żadnemu gospoda niema być dawana, ani zapisowana. Jakoż na czołobicie onych poddanych naszych mieszczan Wileńskich bractwa kusznierskiego tośmy uczynili, te przywileie królów ichmć, przodków naszych, w tym liście wyrażone we wszystkich rzeczach y artykułach, w nich opisanych, y to, cośmy osobliwie w tym przywileiu naszym, z łaski naszey, widząc ich na to nie małe nakłady, przydali, iako

się wyżey w tym potwierdzeniu naszym mianowicie opisano, w mocy zostawuiąc, stwierdzamy tym listem naszym wolność im daiąc, według tego w tym liście naszym opisania, na wszystkie potomne czasy tego bractwa swoiego kusznierskiego swobodnie y dobrowolnie używać. Na co daliśmy ten nasz list z podpisem ręki naszey królewskiey, a na stwierdzenie tego y pieczęć naszą kazaliśmy przywiesić ku temu naszemu listowi. Pisan w Wilnie roku od Bożego Narodzenia tysiąc pięćset ośmdziesiąt wtórego, miesiąca Februarii dwudziestego czwartego dnia. U tego listu pieczęć w. x. Lit. y podpis iego królewskiey mości temi słowy: Stefanus rex y podpis ręki pisarskiey, Lew Sapieha—pisarz.

Który przywiley przodka naszego w ten nasz list wpisany, widząc my słuszny y ni w czym nie naruszony, we wszystkich punktach y artykułach przy mocy całey zostawuiemy y tym listem naszym na wieczność stwierdzamy. A że ieszcze donosili do nas prośby swoie wyżey pomienione poddani nasi, mieszczanie miasta Wileńskiego bractwa kusznierskiego, w tych rzeczach niżey opisanych, to iest: iż co w przywileiu przodka naszego króla imci opisano iest w wydaniu miodu, czego by po którym święcie za trzy dni nie wypili, a zostało by onego cokolwiek, tedy wolno to im wyprzedać za pieniądze bez wszelkiey przeszkody; a że w tym artykule strony żadney zmianki nie było, tedy pokazali nam dekret przodka naszego króla imci Stephana, którym ich, według dawnego zwyczaiu zachowuiąc, od dawania czopowego tak ich, iako y inne bractwa miasta Wileńskiego wolnemi ich uczynić raczył, przeto my król, za czołem-biciem ich, według dawnego zwyczaiu y dekretu przodka naszego, zachowuiąc od dawania tego czopowego wolnemi ich bractwo kusznierskie czyniemy wiecznie. A że też są miedzy niemi niektórzy nieposłuszni w bractwie, tedy oni na takowych wszyscy spólnie miedzy sobą postanowili, iż ieżeli by kto z braci wpisaney dla iakiey kolwiek potrzeby będąc odesłanym oczewistym od starostw różnych do bractwa nie przybył, takowy powinien będzie za to do bractwa winy dać wosku funt ieden za każdy raz występku swego, który to wosk cale obracany ma być do cerkwi Bożey na świece. Y na tośmy pomienionym poddanym naszym, mieszczanom Wileńskim bractwa kusznierskiego, ludziom wiary greckiey, dali ten nasz list z podpisem naszey ręki królewskiey, do którego na stwierdzenie y pieczęc naszą przywiesić rozkazaliśmy. Pisan w Warszawie, na seymie walnym, roku od Bożego Narodzenia tysiąc pięćset dziewięćdziesiątego, miesiąca Aprila czwartego dnia. U tego przywileiu podpis ręki temi słowy: Sigismundus rex; Jarosz Wołowicz—pisarz w. x. Lit. Po którego przywileiu króla imci Zygmunta trzeciego wydaniu ciż sławetni kusznierze Wileńscy pokładali artykuły na bractwo swoie, sobie od szlachetnego magistratu Wileńskiego nadane y urzędownie z pieczęcią mieską y podpisem pisarskim wydane, pokornie suplikuiąc, aby one we wszystkich punktach, paragrafach y klawzulach na wieczne stwierdzili czasy, które tak się w sobie maią:

Wóyt, burmistrze, rayca y wszystek magistrat miasta ikmci stołecznego Wilna, wszem wobec y każdemu zosobna, teraz y na potym będącym obywatelom miasta Wileńskiego, iawno y wiadomo czyniemy, iż my, bacząc y doświadczeniem samym doznawszy, iako miasto Wileńskie za rozmnożeniem się różnych nieporządków, tak w handlach y rzemiosłach codzień do większego przychodzi zniszczenia, a ieszcze za rozsze-

rzeniem różnych iurysdyk y przeszkod, dla których handel w swą klubę podług porządków innych miast wprawić się nie może rzemiesnicy zaś dla ludzi łóznych y pokutnych nie tylko ustawać, ale y na dobrach szwankować muszą, a za tym od różnych obywatelów narzekanie następować musi, zabiegaiąc tedy temu, a życząc aby handle w mieście Wileńskim porządnie szli, remiesła (sic) zaś iedne drugim przeszkodą nie byli, umysliliśmy za prożbą sławetnych Jana Żempły, Fedora Stephanowicza, Grzegorza Apanasowicza, Iwana Sopihi, Grzegorza Puzielewicza, Athanaszego Poznickiego, Krzysztopha Olszewskiego, Krzysztopha Cochtowskiego, Ostaphiego Curanowicza imieniem swym y braci swoiey mieszczan y kusznierzów Wileńskich, do nas wniesioną, tak handlem iako y rzemiosłem bawiących się, bractw ich, od antecessorów naszych w mieście Wileńskim ufundowane, prawami y przywileiami przez królów ichmć polskich y wielkich xiążąt Litewskich, ieszcze przed unią y potym utwierdzone, pewnemi artykułami podług wyrażonego prawa Magdeburskiego y przywileiów nam służących obwarować y onym nadać, które oni maiąc tym snadniey y prędzey różnym krzywdom, szkodom, przekazom w handlach y zabawach kusznierskich, a mianowicie przez namnożenie się loznych ludzi, którzy tę zabawę kusznierską niesłusznie sobie przypisuią y przywłaszczaią, tak też swawolną a nieuskromioną czeladź, dzieiącym się zabieżeć starać się będą: *Naprzód* tedy pomienieni kusznierze Wileńscy maią wszelakim futrem sobolim, rysim, marmurkowym lisem, bielinym, baranim, smuszkowym y innym wszelakim za wpisnym do kupieckiego regestru w kramach publice, na rynku y w ulicach handlować. *Powtóre:* szaty, suknie męzkie y białogłowskie podszywać, tak też czapki męzkie różnego koloru y materyey robić z futrem publicznie y doma za wpisnym do kusznierskiego regestru przedawać. *Potrzecie:* aby ta zabawa kusznierska w handlu y rzemieśle swoim tym lepsze brała pomnożenie y pożytek, co rok zbierać się maią do domu swego kusznierskiego y w dzień ś. Mikołaia, gdzie przy prawach y przywileiach skromnie y ze wszelką uczciwością zasiadszy, zgodnie, przystoynie, bez żadney alterkatyi y factiey, starszych czterech z pośrzodka siebie, ludzi podściwych, nam y miastu dobrze zasłużonych, dwóch z religii rzymskiey, a dwóch z religii greckiey, obierać maią, z których ieden z rzymskiey, a drugi z greckiey strony szafarzami maią być, którzy obrawszy y nam prezentowawszy, do przysięgi szanować y to co według artykułów albo od nas zleconego sobie maiąc proponować będą, słusznie y zgodnie między sobą namówić y konkludować będą powinni. *Czwarty:* Schadzki co miesiąc w dzień niedzielny pierwszy miesiączny dla namów swoich składać maią, na które młodź iako słudzy ich zawczasu bracią wszystką obeyść powinni będą, a ktoby na schadce za obwieszczeniem nie był, a potym słuszney nie dał przyczyny, tedy takowy bez żadney folgi winy groszy dziesięć płacić do skrzynki powinien będzie. Starszy zaś cztery maią wszelkiemi prowentami, dochodami, rozchodami władnąć, z których pieniądze zebrane maią w skrzyni chować za dwiema kluczami, tak żeby ieden bez drugiego odbierać dochodów, tak y wydawać nie ważył się. Z pomienionych zaś przychodów y rozchodów starsi po skończeniu roku swego następuiącym po sobie y zgodnie obranym starszym rachunki z pomienionych rozchodów y przychodów uczynić y klucze oddać powinni będą. Skrzynka iednak bracka nie na przedmieściu, ani

gdzie-indziey, ale w mieście pod iuryzdyką mieyską, na mieyscu pewnym y dobrze warowanym, w chowaniu być ma. *Piąty:* każdy brat, któryby uczywszy się zabawy kusznierskiey magistrem chciał zostać, ma ukazać listy, iako iest wolnego y pocściwego urodzenia y gdzie się zabawy swoiey (uczył). *Szósty:* Tenże brat zabawy kusznierskiey nim zostanie magistrem, przed starszemi ukazać sztukę maystrowstwa ma, a potym do regestru brackiego wpisać się, nie wprzódy iednak, aż na mieyską przysięże, to za pewnym wkupnem, które ma być na uwadze starszych, a te wkupne ma być z innemi prowentami do kusznierskiey skrzynki obrócone. *Siódmy:* Każdy kusznierz ma mieć szablę, muszkiet y inne oręże dla obrony miasta y popisów dorocznych. *Ósmy:* Ktoby zaś uczywszy się tu w Wilnie zabawie kusznierskiey, a nie wpisawszy się do bractwa, ważył się futro różne, mianowicie sobole, rysie, lisie, kunie, hornostaie, bielki y inne wyprawować, robić, zszywać, podkroiwać y podszywać pod szaty, suknie w rynku przedawać, tedy takowy, iakiegokolwiek narodu y iurisdictiey, w futrach y czapkach swoich zagrabiony być ma, którey grabieży połowa na mury mieyskie, a druga połowa do skrzynki kusznierskiey obracać się ma. *Dziewiąty:* Maią postrzegać starsi kusznierze, aby kupcy Moskiewscy y z Rusi przyiezdży nigdzie indziey nie stawali, tylko *w gościnnym domie*, a to żeby takowi goście z chrześcianami rożney zabawy, a nawet y z żydami nie handlowali, ale żeby tylko u nich albo kupcy Wileńscy miastu przysięgli, albo bracia tylko kusznierskiey zabawy kupowali; przez innego rzemieślnika albo gościa, tak też żyda noszących iawnie y potaiemnie, y szynkuiących po mieście y przedmieściu od pomienionych gości nabyte futra zagrabione być maią. *Dziesiąty:* A że żydzi Wileńscy nie tylko futrem różnym w kramach, w sklepach, po rynku y ulicach handluią, ale też do wyrobienia onego czeladź chrześciańską odmawiaią, tak dalece, że na robotę chrześcianie dostać nie mogą, tedy pomienieni kusznierze maią y będą mieć wolność, żydów w rynku, na ulicy y przedmieściu z futrem zastawszy, zgrabić, czeladź zaś od nich odebrać y więzieniem tak swawolną czeladź karać, do czego urząd nasz burmistrzowski sług przysięgłych przydać ma, aby po żydach y pokątnych mieszkaniach rewidować takową czeladź wolno było; towarzysze zaś nie tylko u żydów, ale też ani u chrześcian kupców, ani u żadnych rzemieślników futer wyprawować y wyrabiać naymować się y zmawiać nie maią. *Jedynasty:* Dla lepszego zaś porządku maią y powinni będą starsi pilno postrzegać, aby chłopcy, czeladź y towarzystwo do regestru kusznierskiego wpisani byli, a to naybardziey dla tego, aby ieden drugiemu nie odmawiał, pod winą złot. dwudziestu. *Dwunasty:* Niemniey y to na całości panów starszych należeć będzie, aby towary y robota ich żadnego nie miała falszu, bo gdzie by takowy między bracią nalazł się, ma być z bractwa rugowany y zabawa onemu kusznierska zabroniona póty, ażeby dobrze za to pokutował. *Trzynasty:* Ktoby zaś futro celuiąc, robiąc, podkrawaiąc, albo podszywaiąc zepsował, tedy takowego brata starsi sądzić powinni będą, a ieśliby którey stronie ciężki dekret był, tedy appelatio do nas nie ma być broniona. *Czternasty:* Contributie składanki na potrzeby publiczne wszyscy kusznierze do skrzynki publiczney kupieckiey, kiedy uchwała zaydzie, oddać powinni będą, iednakże ma być na tych respekt, którzy tylko samym rzemiosłem będą się bawić, nie maiąc handlów, kramu, aby temi

publicznemi składankami nie byli agrawowani, iednakże według możności maią się przykładać, co na łokciu koło ratuszu będą siedzieli w obrębie. *Piętnasty:* Popisy, monstry, potykania króla imci y insze okazye powinne, bractwo kusznierskie przy chorągwiach kupieckich odprawować maią, też mieć swóy oltarz przy cerkwi świętey Tróycy ruskiey uniiackiey, gdzie im oycowie bazylianie opatrzą *). *Naostatek:* Wszystkie artykuły generaliter y każdy zosobna, iako się teraz w sobie maią, na potomne czasy pozwalaiąc y nadaiąc pomienionemu bractwu kusznierskiemu waruiemy, aby nad te artykuły sobie kusznierze u króla imci, bez wiadomości y konsensu naszego, nie ważyli się wyprawować. Do których artykułów, dla lepszey wagi, pieczęć publiczną przycisnąć y panu pisarzowi naszemu podpisać rozkazaliśmy. Pisan w Wilnie, dnia szesnastego Septembra, roku tysiąc sześćset sześćdziesiąt dziewiątego. Na własne rozkazanie szlachetnego magistratu Wileńskiego: Symon Piotrowicz—pisarz ławniczy Wileński, na mieyscu radzieckiego Wileńskiego, podpisał. My tedy Michał król, za wniesioną przez panów rad y urzędników naszych, na ten czas przy boku naszym będących, za sławetnemi kusznierzami Wileńskiemi intercessią, widząc takowe porządki kusznierskie y ich artykuły ku chwale Bożey y ozdobie miasta naszego stołecznego Wilna spisane, one wespół z przywileiami dawnemi, wyżey wyrażonemi, we wszystkich punktach, klausulach, paragrafach mocą y powagą naszą królewską approbuiemy, rectificuiemy, stwierdzamy, zmacniamy y przy wieczney zostawuiemy mocy, chcąc mieć, aby od wszystkich, a mianowicie od urzędu ziemskiego, grodzkiego, mieyskiego Wileńskiego y innego wszelakiego wcale y nienarusznie zachowane byli. Na co, dla lepszey wiary, ręką się naszą podpisawszy, pieczęć w. x. Lit. przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Krakowie, na seymie koronacyi naszey, dnia pierwszego Octobra, roku Pańskiego tysiąc sześćset sześćdziesiąt dziewiątego, panowania naszego pierwszego roku. У того привилею, при печати меньшой великого князства Литовского завѣшоной, подпись руки наяснѣйшого короля его милости, пана нашого милостивого, тыми словы: Michał król, а подъ тымъ подписомъ другой подпись тыми словы: Waleryan Stanisław Judycki—archidiakon Wileński, pisarz w. x. Lit. Который тотъ привилей, за поданьемъ до актъ черезъ особу верхупомененую, есть до книгъ кгродскихъ Виленскихъ актикованъ, принятъ и уписанъ.

*) Эти послѣднія слова безъ всякаго сомнѣнія прибавлены послѣ введенія уніи.

1699 г.

Изъ книги № 4714, за 1699 г., л. 1463.

113. Подтвердительная привилегія короля Августа II, данная мѣщанамъ состоящимъ подъ городничествомъ города Вильны, освобождающая ихъ отъ постоевъ дворянъ во время разныхъ съѣздовъ.

Король Августъ II, по просьбѣ Виленскихъ горожанъ, подтверждаетъ имъ привилегію своего предшественника короля Владислава IV, по которой они освобождены были отъ квартирной повинности для депутатовъ, собиравшихся на сеймы и другіе съѣзды; при этомъ король Августъ отъ себя освобождаетъ горожанъ отъ гибернъ, генериковъ и другихъ тяжестей, идущихъ въ пользу городничаго.

Roku tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt dziewiątego, miesiąca Septembra czternastego dnia.

Na urzędzie iego królewskiey mości grodskim Wileńskim, przede mną Michałem Raphałem Szumskim—podstolim y podwoiewodzim Wileńskim, stawszy ocewisto sławetny pan Krzysztoph Anickiewicz opowiadał, pokładał y do akt xiąg grodzkich Wileńskich spraw wieczystych przywiley iego królewskiey mości wszystkim sławetnym obywatelom pod iuryzdyką horodnictwa iego królewskiey mości Wileńskiego mieszkaiącym, na rzecz w nim wyrażoną dany, służący y należący podał, który podaiąc do akt, aby był do xiąg grodzkich Wileńskich spraw wieczystych przyięty y wpisany, upraszał; iakoż przyiąwszy a wpisuiąc w xięgi, słowo do słowa tak się w sobie ma:

August wtóry, z Bożey łaski król polski, etc. Oznaymuiemy tym listem przywileiem naszym, komu o tym wiedzieć należy. Pokładany był przed nami list nayiaśnieyszego, świętey pamięci, króla imci Jana trzeciego, antecessora naszego, podpisany, pieczęcią wielką wielkiego xięstwa Litewskiego zapieczętowany, pod datą w Krakowie na seymie coronationis, dnia dwudziestego pierwszego miesiąca Marca, roku Pańskiego tysiąc sześćset siedmdziesiąt szóstego, panowania wtórego roku, potym drugi przywiley nayiaśnieyszego, świętey pamięci, króla imci Michała ręką podpisany, pieczęcią wielkiego xięstwa Litewskiego zapieczętowany, pod datą w Warszawie, miesiąca Marca dnia dwudziestego, roku Pańskiego tysiąc sześćset siedmdziesiąt wtórego, którymi przywileiami nayiaśnieyszego, świętey pamięci, króla imci Władysława czwartego mieszczanom naszym Wileńskim, pod horodnicką iuryzdyką będącym, na prawne wolności służące, mianowicie: Aby podczas trybunałów, kommissyi, seymików, roków, roczków, y inszych wszelakich ziezdów publicznych y prywatnych, panowie senatorowie y urzędnicy wielkiego xięstwa Litewskiego w domach ich dworzan, sług, młodzi, czeladzi, pachołków, piechot, dragonii y cugów nie

stawiali, potwierdzić raczy. Y wniesiona iest do nas przez panów rad y urzędników naszych prośba, abyśmy pomieniony list mocą y powagą naszą królewską utwierdzili y zmocnili, od hybern, generyk y od aggrawacyey, tak samego pana horodniczego, iako od substytutów y sług onego, ochronili y uwolnili. My tedy August wtóry, król, do pomienioney panów rad y urzędników naszych, za mieszczanami naszymi Wileńskimi, pod horodnicką iuryzdykcyą będącym, wniesioney prośby, iako słuszney, łaskawie skłoniwszy się, wyżey mianowany króla imci Jana trzeciego list confirmacyiny, iako by tu słowo w słowo był inserowany, we wszystkich punktach, kondycyach y paragrafach mocą y powagą naszą królewską stwierdzamy, umacniamy y approbuiemy, przy libertacyey w nim wyrażoney, także od hybern, generyk y wszelakiey aggrawacyey, tak samego pana horodniczego, iako od substytutów onego y sług, mieszczan naszych Wileńskich horodnickich, teraz y napotym będących, całe y nienaruszenie wiecznemi czasy zachowuiemy, y nienaruszenie zachowanych y ochronionych mieć chcemy. Na co dla lepszey wiary ręką się naszą podpisuiemy y pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie dnia dwudziestego wtórego miesiąca Sierpnia, roku Pańskiego tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt dziewiątego panowania naszego trzeciego. U tego przywileiu przy pieczęci wielkiey wielkiego xięstwa Litewskiego podpis ręki nayiaśnieyszego króla imci temi słowy: Augustus rex. A przypisek u tego uniwersału w te słowa: Confirmacya mieszczanom horodnickim Wileńskim prawa od króla imci Władysława czwartego nadanego, po tym od królów ichmciów Michała y Jana trzeciego potwierdzonego, podpis regenta iego królewskiey mości wielkiego xięstwa Litewskiego w te słowa: Michał kniaz z Kozielska Puzyna, Wiski, Wierbkoski starosta, regent króla imci wielkiego xięstwa Litewskiego. A na drugiey stronie u tegoż przywileiu drugi napisek po łacinie pisany temi słowy: Pro cancellariatu illustris et magnifici Stanislai in Szczuczyn et Radzyn Szczuka in acta minoris cancellariae m. d. Lithuaniae inductum. Który to uniwersał iego królewskiey mości, za podaniem onego przez sławetnego pana Krzysztofa Anickiewicza iest do akt xiąg grodzkich Wileńskich spraw wieczystych woiewodztwa Wileńskiego przyięty y wpisany.

1708 г.

Изъ книги № 4722, за 1708—1710 г., л. 393.

114. Подтвердительная привилегія короля Станислава (Лещинскаго), данная городу Вильнѣ.

Король Станиславъ (Лещинскій), желая прійти на помощь г. Вильнѣ, потерпѣвшему отъ уплаты 44,000 битыхъ талеровъ шведской контрибуціи, предоставляетъ ему слѣдующія льготы: 1) пользоваться „*старымъ мытомъ*“, предоставленнымъ еще прежними королями и уничтоженнымъ Жмудскимъ старостою Огинскимъ; 2) половиной „*новой пошлины*“, вносящейся въ скарбъ в. кн. Литовскаго; 3) *тремя грошами* отъ всякихъ товаровъ сверхъ установленной пошлины; 4) половиной поваго шеляжнаго, и 5) поголовною податью съ коморниковъ (кутниковъ), люзныхъ людей и сосѣдей, находящихся подъ городской юрисдикціей. Всѣ эти льготы, кромѣ *стараго мыта*, даруются только на одинъ годъ. При этомъ король назначаетъ и особыхъ коммиссаровъ, какъ для наблюденія за неисполненіемъ этихъ льготъ, такъ и для разрѣшенія могущихъ встрѣтиться недоразумѣній въ случаѣ злоупотребленія оными.

Roku tysiąc siedmsetnego ósmego, miesiąca Maia siedmnastego dnia.

Na urzędzie grodzkim Wileńskim, przede mną Michałem Raphałem Szumskim—podstolim y podwoiewodzim Wileńskim, stanąwszy oczewisto imć pan Kazimierz Daniłowicz—pisarz honoratae communitatis Vilnensis na urzędzie prezentował y do akt xiąg grodzkich Wileńskich spraw wieczystych confirmacyą nayiaśnieyszego króla imci Stanisława pierwszego, miastu stołecznemu Wileńskiemu, ratione dawnych przywileiów na staromytną wolność y pewną ustawną podatku wydaną rzeczą w niey dostateczniey wyrażoną, podał, którą podaiąc, prosił, aby była do xiąg wyszmienionych inserwowana, którey confirmacyey takowy sequitur tenor:

Stanisław pierwszy, król polski, wielki xiąże Litewski etc. Oznaymuiemy tym listem naszym, iż doniesiono iest nam przez panów rady, urzędników naszych, przy buku naszym rezyduiących, iako miasto Wilno iuryzdyki magdeburskiey, maiąć na siebie ułożoną na woyska nayiaśnieyszego króla iegomość Szwedzkiego contrybucyą, teraz noviter przez uczynioną przez commissarzów tegoż nayiaśnieyszego króla imci Szwedskiego repartycyą na wypłacenie czterdziestu y czterech tysięcy talarów bitych, nie mogąc sufficere, opisało się w Królewcu szlachetnemu Neglinowi na dwadzieścia tysięcy talarów bitych, nie mogąc sufficere in parte contrybucyą od kupców y mieczczan Wileńskich wybrawszy y oddawszy, in defectu residuae non collectae pecuniae drugą dali pewnym osobom assekuracyą. Dobra wszystkie, kamienice, kramy, łukiszki, towary, lądem y wodą za pogranice idące, w Królewcu będące, summy swoie, gdzie kolwiek y u kogo kolwiek, tak w wielkim xięstwie Litewskim, iako w Prusiech zostaiące, nawet osoby swoie invadiando; zaczym sup-

plicatum fuit, abyśmy temu miastu na wypłacenie zaciągnionego długu ex singulari clementia nostra in hoc passu afflictionum subveniendo et modos de exolutione porrigere raczyli: Jakoż my król, widząc magnam indigentiam et egestatem pomienionego miasta Wilna, sequentibus toż samo miasto umysliliśmy saluare remediis, *primo:* iż miasto Wilno ma wolność, na stare myto mieszczanom y kupcom Wileńskim, od nayiaśnieyszych antecessorów naszych nadane, constytucyami seymowymi roku 1578 follio 353, roku 1589 follio 536 et 555, wielą przywileiami, dekretami seymowymi y commissarskiemi approbowaną in cujus libertatis possessione pomienione miasto Wilno było, ale in his coniucturis temporum wielmożny Ogiński starosta Żmuydzki one per violentiam infregit; dla tego, stosuiąc się do praw nadanych tę wolność reassumuiemy, to obiaśniaiąc, żeby ci kupcy y mieszczanie, którzy maią wolność od magistrata, dawali do poborców mieyskich tak wiele, iako od towarów będzie należało; *secundo:* Który kolwiek kupiec iuryzdyki magdeburskiey będzie płacił cło nowe do skarbu w. x. Lit., tedy każdy kupiec według tegoż instruktarza ma połowę płacić do miasta Wilna na tę contrybucyą solio uwadze na tąż samą contrybucyą miasta Wilna; *tertio:* od kamienia różnych towarów maią płacić po trzy grosze; okrom tego, co według zwyczaiu płacą. *Quarto:* Kto od miodów, piw, gorżałek z iuryzdyki magdburskiey zapłaci czopowe y szelężne do skarbu w. x. Lit., aby ten połowę tey płaty do miasta na tę wnosił contrybucyą. Wczym wszystkim osobliwy list do Wielmożnego xięcia poskarbiego w. x. Lit. wydaliśmy; *Quinto:* Ażeby od sąsiadów, komorników, loznych ludzi iuryzdyki magdeburskiey, pogłówne wybierali y te pieniądze na wypłacenie tego długu odbierali. A to wszystko ma trwać, okrom staromytney uprzywileiowaney wolności, tylko do roku iednego, od daty tego listu naszego. A za tym szlachetny magistrat ma tę łaskę naszą per tubam po całym mieście ogłosić, exaktorów, wiernych z dobrego sumnienia, ex magistratu, communitati et plebe deputować y od onych de importatis et erogatis, strictissimam exigere calculationem, daiąc moc deprehensos, infideles exactores paena peculatus iudicare, et sine misericordia afficere. Gdy by zaś magistratus był w czym connivens, tedy ad audiendam calculationem, commissarzów wielebnego x. nominata biskupa Zmudzkiego, y wielebnego x. Tolscikiewicza—kanonika Smoleńskiego, plebana Wileńskiego, urodzonego Gabryela Medunieckiego—sekretarza naszego, cum potestate in solium commissa deleguiemy y requiruiemy, a żeby temu ustanowieniu naszemu ani przez się, ani przez subordynowane osoby non contraveniant, y owszem brachium forte etiam militare na exekucyą tego listu, addant, non obstantibus exceptionibus, libertatibus, rescriptis, mandatis, in contrarium obtentis, które teraznieyszym listem naszym kassuiemy, uchylamy y annihiluiemy. Gdy by zaś który z mieszczan, z iuryzdyki magdeburskiey, unikaiąc tego podatku, do inney iuryzdyki miał przenieść się, takowego z tamtey iuryzdyki ad iurisdictionem maideburgensem extrahere pozwalamy; czego żadna iuryzdyka żadnymi prawami, przywileiami impedire niepowinna, z tym wyrażeniem, iż który kolwiek kupiec według iuryzdyki magdeburskiey y ustawicznego zwyczaiu mieszkaiący pod inną iuryzdyką, ius civitatis przyiąwszy, y do kupieckiey izby wpisawszy się, ma takowy kupiec, insistendo prawu, tę contrybucyą do izby kupieckiey comportare, także y żydzi, w iuryzdyce mai-

deburskiey mieszkaiący, do tey że contrybucyey należéć maią. A że do miasta Wilna, według przywileiu nayiaśnieyszego króla Władysława IV, antecessora naszego, kahał Wileński, nietylko corocznie po złot. 600 od lat bliska dziesięci nie wnosili na reparacyą murów, contraveniendo ugodzie z miastem uczynioney, za to że w kamienicach, od iuryzdyki maideburskiey kupionych, deputatów podczas trybunałów nie stanowiąc, ale też derogando władze publiczney miasta naszego Wilna uprzywileiowaney, prywatne wagi u siebie maią, aby namieniemi commissarze ad exolutionem tey pensyey zatrzymaney et in futurum żydów cogant, aby wagi prywatne znieśli et in contravinientes paenas imponant ac exequantur ieśli by w tym iakie reskripta, mandaty, uproszone ad male narrata, były uchylili. Na co dla lepszey wiary, do tego listu ręką naszą podpisawszy się, pieczęć w. x. Lit. przyciśnąc rozkazalismy. Dan w Sołach, w roku MDCCVIII, miesiąca Maia dnia IX, panowania naszego IV roku. U którey confirmacyi, przy pieczęci ninieyszey w. x Lit., podpis ręki nayiaśnieyszego króla iegomość temi słowy: Stanisław król. Z których act y wypis pod pieczęcią urzędową szlachetnemu magistratowi y całemu miastu iego królewskiey mości Wileńskiemu iest wydan. Pisan w Wilnie, ut supra.

1550 г.

Отдѣльный подлинный документъ, хранящійся въ Центральн. Архивѣ.

115. Упоминальный листъ короля Сигизмунда Августа земскому подскарбію и Виленскому воеводѣ Горностаю о томъ, чтобы ни самъ онъ, ни его служебники не взимали *неузаконеннаго торговаго* съ деревянныхъ хозяйственныхъ издѣлій.

Жикгимонтъ Августъ, Божою милостью король польскій и проч.

Маршалку дворному, подскарбему земскому, писару нашому, справцы воеводства Виленского, старостѣ Слонимскому и Мстиборовскому, державцы Дорсунишскому, Биршганскому и Зельвенскому, пану Ивану Горностаю. Тыхъ часовъ прысылали до насъ бурмистры и радцы и вси мѣщане мѣста нашого Виленского, жалуючи о томъ: штожъ дей которое торговое тамъ въ мѣстѣ Виленскомъ въ торги великіе въ кождый ты день, во второкъ и въ пятницу, зъ давныхъ часовъ отъ судовъ, то есть: отъ бочокъ, отъ кадей, отъ ушатковъ, отъ дѣжъ, отъ ведеръ, и ражокъ, и отъ рѣшотъ, завжды на воеводу Виленского и на ключъ Виленскій отъ воза по два пенязи берутъ и съ того ключъ Виленскій на кухню нашу и до броворовъ и до лазни тыи суды скупуютъ, а на воеводу Виленского также съ того торгового таковые

потребы покупуютъ; то пакъ дей тепере служебники твоей милости, которые отъ тебе тое торговое выбираютъ, недбаючи о тые два дни врочистые, завжды кождого дня и въ недѣлю, не только отъ тыхъ судовъ вышей писаныхъ, але и отъ дощокъ и кгонтовъ, отъ драницъ, отъ лубья и отъ лучины и иншихъ всякихъ речей, съ чого передъ тымъ торгового не бывало, съ кождого возу по грошу, або по два, и по три берутъ, за которымъ дей неслушнымъ и непобожнымъ браньемъ торгового, многіи люди на торги ѣздити переставаютъ, а хотя и пріѣдутъ, для того мусятъ кождую рѣчь дорожей продавати, за чымъ ся дей въ торгохъ мѣстскихъ шкода и переказа не малая дѣетъ. Ин маемъ того певную справу, ижъ за первшихъ воеводъ Виленскихъ только въ пятницу, а во второкъ отъ бочокъ, отъ кадей, отъ ушатковъ, отъ дѣжъ и ражокъ, отъ ведеръ и рѣшотъ ничого больше, тольк зъ воза торгового по два пѣнези бирано; и коли дей въ пятницу на воеводу Виленского тое торговое выбирано, тогды и ключникъ Виленскій отъ таковыхъ речей во второкъ торговое ихъ до себе бралъ; а естли ключникъ въ пятницу бралъ, тогды на воеводу у во второкъ выбирано. Нижли дей теперей служебники твоей милости, для вымысловъ и пожитковъ своихъ, кождого дня отъ всякихъ торговое берутъ и всимъ людемъ, которыи на торгъ пріѣждаютъ, великую трудность, а имъ мѣщаномъ нашимъ въ торгохъ мѣстскихъ шкоду и переказу дѣлаютъ. Того пакъ н вѣдати, естли то они чинятъ зъ вѣдомостью твоею, або ни, и будутъ ли то они сами для пожитковъ своихъ ново увели, и твоя бы милость зъ мѣстца своего воеводства Виленского приказалъ, абы они тыхъ обычаевъ новыхъ не уводили, и оного торгового незвычайного, чого передъ тымъ небывало, не брали: бо естлибы тепере за твоей милости то ново уведено было, тогды бы воевода головный, кому тое воеводство дадимъ, потомужъ хотѣлъ выбирати, а то бы было не только имъ мѣщаномъ нашимъ, але и намъ господарю и всимъ людемъ, которые на торгъ пріѣждаютъ, зъ великою шкодою и за тымъ бы всякая речь дорожей была продавана. Для чого абы твоя милисть и самъ того стерегъ и боронилъ и служебникомъ своимъ такового торгового незвычайного вымышлити не допустилъ; лечъ нехай бы они тое торговое во второкъ и въ пятницу выбирали, подле давного обычаю, по тому, якъ и передъ тымъ бывало, жебы за тымъ незвычайнымъ браньемъ торгового въ томъ мѣстѣ нашомъ Виленскомъ торгомъ мѣстскимъ шкоды и переказы никоторое не было, и черезъ тобы жалоба отъ нихъ о томъ къ намъ не приходила. Писанъ въ Неполоницахъ, лѣта Божого Нароженья ҂афн (1550), мѣсеца Августа к҃ѳ (29) день, индиктъ и҃ (8).

1554 г.

Изъ книги № 4713, за 1593—1594 г., во второй части, л. 141 на оборотѣ.

116. Листъ короля Сигисмунда Августа Юрію Зеновичу на заложеніе мѣстечка, называемаго Мосары.

Лѣта Божого Нароженья тысеча пятьсотъ деветьдесятъ четвертого, мѣсеца Февраля дванадцатого дня.

На рочкохъ кгродскихъ Февралевыхъ въ семъ року деветьдесятъ четвертомъ припалыхъ и судовне отправованыхъ, передъ нами врадниками кгродскими Виленскими, отъ ясневельможного пана его милости пана Криштофа Радивила—княжати на Биржахъ и зъ Дубинокъ, воеводы Виленского, гетмана найвысшого Виликого князства Литовского, старосты Солецкого, Урендовского, державцы Коконгавзского, на справы судовые воеводства Виленского высажоными, Миколаемъ Юревичомъ Зеновичомъ—намѣстникомъ, Кгабрыеломъ Богдановичомъ Рыпинскимъ—судьею, а Щаснымъ Богуматкою — писаромъ, постановившисе очевисто врожоный его милость панъ Юрій Зеновичъ, оповѣдалъ и ку вписанью до книгъ кгродскихъ Виленскихъ покладалъ листъ славное а свѣтобливое памети короля его милости зошлого Жикгимонта Августа, даный пану Яну Михайловичу Зеновьевичу, на дозволенье ему при имѣнью его Мосары, надъ рѣкою Дисною, мѣстечко посадити, торгъ и корчмы вольные ку пожитку его мѣти, просечи, абы тотъ листъ короля его милости зешлого для згубы и иныхъ припалыхъ пригодъ до книгъ уписанъ былъ. А такъ мы врадъ, того листу короля его милости зешлого огледавши и читаного выслухавши, дали есьмо его до книгъ уписать, который слово отъ слова такъ се въ собѣ маетъ:

Жикгимонтъ Августъ, Божою милостью король польскій и проч. Чинимъ явно тымъ листомъ нашимъ нинешнимъ и напотомъ будучимъ, кому будетъ потреба того вѣдати: билъ намъ чоломъ дворанинъ нашъ панъ Янъ Михайловичъ Зеновьевичъ и просилъ насъ, абыхмо дозволили ему при имѣнью его Мосары, надъ рѣкою Дисною, мѣстечко посадати, торгъ и корчмы вольные въ немъ ку пожитку его милости, и повѣдилъ передъ нами, ижъ то не есть на жадной шкодѣ и переказѣ мѣстомъ и корчмамъ нашимъ господарскимъ; ино гдыжъ то не будетъ на переказѣ и ку шкодѣ торгомъ и корчмамъ нашимъ господарскимъ, мы зъ ласки нашое господарское, на чоломъбитье его то вчинили и дозволили есьмо ему и симъ листомъ нашимъ дозвоволяемъ, при ономъ имѣнью его Мосары, на врочищу помѣненомъ надъ рѣкою Дисною, мѣстечко посадивши торгъ уставити, которого похочетъ дня, корчмы вольные зъ шинкомъ всякого питья въ томъ мѣстечку ему мѣти дозволили и дали есьмо, капщизны и вси иные доходы и пожитки того

мѣстечка ку пожитку своему беручи и привлащаючи. И того панъ Янъ самъ и его жона и дѣти и ихъ потомки маютъ вѣчне а добровольне вживати, множачи и прибавляючи пожитковъ собѣ, подле воли своее; вѣдь же такъ того стеречи маютъ, яко бы ихъ пожитки ку шкодѣ нашой и скарбу нашого и земского не были розмножаны. И на то дали есьмо ему на то сесь нашъ листъ, до котораго и печать нашу казали есьмо привѣсити, Писанъ у Вильни, лѣта Божого Нароженья тысеча пятьсотъ петьдесятъ четвертого году, мѣсеца Октебра одинадцатого дня. У того листу, на пергаминѣ писаного, подпись руки его королевское милости письмомъ латинскимъ тыми словы: Sigismundus Augustus rex, и печать завѣсистая его королевское милости притиснена есть, а подпись руки писара его королевское милости такъ есть написано: Остафей—маршалокъ писарь. Которое тое оповѣданье пана Юрья Зеновича и тотъ листъ короля его милости за прозьбою его до книгъ кгродскихъ Виленскихъ есть вписанъ.

1575 г.

Отдѣльный документъ, хранящійся въ Центральномъ Архивѣ.

117. Листъ радъ великаго княжества Литовскаго Витебскому каштеляну Павлу Пацу на право владѣнія королевскимъ имѣніемъ Берзниками за 800 копъ Литовскихъ грошей, данныхъ въ займы королевскому скарбу для веденія Московской войны.

Мы рады великого князства Литовского, которые есьмо на сесь часъ до Вильни зъѣхалися, Валерьянъ зъ ласки Божой бискупъ Виленскій, Мальхеръ Кгедройть—електъ Жомойтскій, Миколай Радивилъ—воевода Виленскій, канцлеръ великого князства Литовского, староста Лидскій и Мозырскій, державца Борисовскій, Янъ Ходкевичъ—грабя на Шиловѣ и Мыши, панъ Виленскій, староста Жомойтскій, маршалокъ земскій великого князства Литовского, администраторъ и гетманъ земли Ифлянтское, староста Ковенскій, державца Тельшовскій, Щефанъ Андреевичъ Збаражскій—воевода Троцкій, Остафей Воловичъ—панъ Троцкій, подканцлерій великого князства Литовского, староста Брестейскій и Кобринскій, Юрій Юрьевичъ Остикъ—воевода Мстиславскій, староста Браславскій, Гаврило Ивановичъ Горностай—воевода и староста Менскій, державца Каменецкій, Миколай Тальвошъ—каштелянъ Жомойтскій, староста Дынеборскій, Григорей Воловичъ—каштелянъ Новгородскій, Янъ Миколаевичъ Гайко—каштелянъ Берестейскій, конюшій Городенскій, державца Трабскій,

Миколай Криштофовъ Радивилъ—маршалокъ дворный великого князства Литовского, озмаймуемъ симъ листомъ нашимъ, ижъ за поднесеньемъ тыхъ часовъ войны отъ князя великого Московского земли Ифлянтской отправуючи намъ его милость пана Виленского ку обронѣ и ратунку тое земли и потребуючи на отправу его милости ку той потребѣ пенезей, а не могучи ихъ достати, вжили есьмо въ томъ его милости пана Павла Паца—каштеляна Витебского, брата нашого, жебы его милость на дворъ и имѣнье Берзники, которое на сесь часъ ку столу его королевское милости прислухаетъ, а панъ Витебскій отчизною своею тое имѣнье быти менуетъ, якую сумму пенезей до скарбу земского далъ его милость, ачъ кольвекъ на пенези не будучи способенъ, вѣдь же милуючи отчизну свою, а бачачи такъ квалтовную а пильную потребу и набывши на маетность свою сумму осмьсотъ копъ грошей Литовское личбы, личачи у грошъ по десети пѣнезей, ку той потребѣ на отправу его милости пана Виленского, у скарбъ земскій далъ и позычилъ; а мы рады вышейменованые въ той суммѣ у восьмисотъ копахъ грошей заставили есьмо и симъ листомъ нашимъ заставуемъ его милости пану Витебскому тотъ дворъ и имѣнье Берзники. Маетъ его милость панъ Витебскій тотъ дворъ и имѣнье Берзники, зъ мѣстечкомъ, фольварки и съ пашнями ихъ, зъ бояры путными, зъ мѣщаны, зъ селы и людьми одсадными и тяглыми, къ тому двору прислухаючими, съ цыншами пѣнежными и дяклы житными и овсяными, зъ службами и со всими повинностями тыхъ людей, зъ ставы, съ озери, зъ боры, лѣсами, зъ деревомъ бортнымъ, зъ ловы звѣриннымъ, рыбными пташими, и зъ бобровыми гоны, и со всякими пожитками зъ уставы его королевское милости постановленымъ, и со всимъ по тому, яко на его королевскую милость до сего часу держано было, въ той суммѣ пѣнезей у восьмисотъ копахъ грошей, держати и вживати, почонши отъ теперешного прышлого свята Внебовзятья Панны Маріи, которое будетъ въ нынѣшнемъ року семьдесятъ пятомъ, ажъ до тогожъ свята, которое быти маетъ въ року прышломъ семьдесятъ шостомъ. На который рокъ, кгды его милости тая сумма осмьсотъ копъ грошей зъ скарбу его королевское милости земского отдана и сполна отложона и заплачона будетъ, его милость тую сумму всю (взявши), того двору и имѣнья Берзникъ зо всимъ его королевской милости поступити маетъ; а еслибы на тотъ рокъ помененый тая сумма пѣнезей зъ скарбу его королевское милости пану Витебскому отдана не была, тогды его милость до другого таковогожъ року а потомъ за неотданьемъ на часъ и день помененой суммы и рокъ отъ року тотъ дворъ и имѣнье Берзники совсимъ держати маетъ, всихъ доходовъ, платовъ и пожитковъ, службъ и повинностей зъ людей того двора и имѣнья вживаючи, а межи роковъ тотъ дворъ и имѣнье Берзники у его милости окуповано зъ моцы и держанья его милости брано быти не маетъ. А пакли бы въ томъ часѣ задержанья его милости съ того имѣнья люди розошлися, повѣтремъ вымерли, або отъ людей служебныхъ знищоны были, або естли бы пригодне тому двору отъ огню шкода стала, тогды за то и для того съ тое суммы ничого вытручано и уменшано, и при отданьи и по отданьи тое суммы, никоторая трудность о тое его милости чинена быти не маетъ. Што все упевняючи, дали есьмо его милости пану Павлу Пацу—каштеляну

Витебскому сесь нашъ листъ, руками нашими подписавши зъ нашими печатьми. Писанъ у Вильни, лѣта Божого Нароженья тисеча пятьсотъ семьдесять пятого, мѣсеца Августа 3 (6) дня. *(Слѣдуютъ двѣнадцать печатей).*

1555 г.

Отдѣльный подлинный документъ, хранящійся въ Центральн. Архивѣ.

118. Листъ короля Сигизмунда Августа Вешвянскому тивуну о порядкѣ взиманія серебщизны съ имѣній, находящихся въ его тивуствѣ.

Жикгимонть Августъ, Божею милостью король польскій и проч.

Тивуну Вешвенскому пану Каспору Бѣлевичу, бояромъ и дворяномъ нашимъ и всимъ тымъ, которые имѣнья свои въ тивуствѣ Вешвенскомъ маютъ, што яко будучи намъ на прошломъ вальномъ сеймѣ у Вильни съ паны радами нашими духовными и свѣтскими, княжаты, паняты и со всими землями въ панствѣ нашомъ великомъ князствѣ Литовскомъ, уфаленъ есть отъ всихъ посполите додатокъ на три годы на потребу и оборону земскую, на што и мы господаръ призволивши зъ нашихъ мѣстъ и подданыхъ, такъже зъ мѣстъ и подданыхъ королевое ее милости найвысшое и великое княгини Боны, пани матки нашое, постановили есьмо зъ сохи воловое и конское по десяти грошей, то есть отъ двухъ воловъ десять грошей, а отъ коня однаго, хто бы имъ оралъ, также десять грошей, а отъ полсохи отъ одного вола пять грошей, а отъ земли пустовское, которая бы зъ найму пахана и которую бы тежъ землю держалъ человѣкъ, воловъ не маючи, отъ таковыхъ земль отъ кождое, яко отъ полсохи, по пяти грошей, а отъ огородника полъ третя гроша, а отъ мѣщанъ мѣстъ нашихъ князскихъ, панскихъ и земянскихъ, которые земль и воловъ не маютъ, яко отъ огородника, полтретя гроша, а которые мѣщане землю пашуть, тые отъ сохъ серебщизну платити будутъ, а отъ дому вже ничого давати неповинни такъже и слуги панцерные, которые войну служатъ, ничого неповинни давати, якожъ поручили—есьмо князю Вентцеславу—бискупу Жомоитскому тотъ додатокъ отъ бирчихъ повѣтовыхъ пріймовати и отбирати на певномъ мѣстцы у Вильни, а при его милости уставили писати и ключника и подключого Троцкого войского Городенского пана Венедикта Васильевича Протасовича и рокъ отдаванья тыхъ пенезей до князя бискупа Жомоитского зложонъ есть о светомъ Михалѣ свята закону Римского, на который яко въ нынѣшнемъ году пятьдесятъ пятомъ, такъ и потомъ въ году пятьдесятъ шостомъ и пятьдесятъ седьмомъ, панове рады нашихъ и кождый,

хто ку повѣту не належитъ, на мѣстце назначоное черезъ врадниковъ своихъ тую серебщизну зъ людей и зъ имѣней ихъ отдавати будутъ. А хто ку повѣту прислухаетъ до хоружого своего и при немъ до одного шляхтича тогожъ хоружства обраного на то маютъ отдавати, и гдѣ хто отдастъ, тамъ и присегу чинити маютъ, яко справедливе выбралъ и отдалъ. Про то абы ты, панове тивуне Вешвенскій, обравши при собѣ одного зъ землянъ шляхты тамошнихъ, добре осѣлого и побожного человѣка, тые пѣнези серебщизные зъ своихъ имѣней и со всихъ имѣней землянъ шмяхты и дворянъ нашихъ, и тежъ совсихъ подданыхъ нашихъ тивунства своего выбирали и отдавали бы есте въ часъ, на оный рокъ положоный на святый Михаилъ римского свята, до князя бискупа Жомоитского. А тамъ же передъ его милостью присегу вчинити маете, яко отъ всихъ бояръ, шляхты и отъ подданыхъ нашихъ справедливе выбрали и никому не сфольговали, и отдавши тые пѣнези, не маете отъ квиту большей платити, только два гроша. Для чогожъ приказуемъ вамъ всимъ бояромъ, шляхтѣ, абы каждый зъ васъ, бачечи на потребу посполитую и земскую, никоторого сплошенства и омѣшканья у отданью податку уфаленого не чинили и тую серебщизну зъ людей и зъ имѣней вашихъ, яко вышей есть описано, выбравши, передъ светымъ Михаломъ до тивуна Вешвенского и при немъ до бирчого отдавали и присягу на томъ чинили, ижъ то справедливе черезъ васъ выбрано и отдано, а ничого невтаено, а при отданью серебщизны не будете большей повинни дати, только бирчого и пищого и за квитъ отъ зуполное сохи чотыри пенези; естлижбы хто передъ рокомъ до тыхъ бирчихъ того плату не отдалъ, а въ томъ сплошился, на таковомъ совито посменного року изъ децкованьемъ отправовано будетъ, вѣдже ты, тивуне, маешь кождого такового недбалого при отдаванью серебщизны оповѣдати, што никому опущоно не будетъ, кгдыжъ вси однако обороны потребуете. Писанъ въ Петрковѣ, лѣта Божого Нароженья ҂афне (1555 г.), мѣсеца Іюля з҃ (7) дня. (м. п.).

1592 г.

Изъ связки № 4593, за 1592—1598 г., докум. 2.

119. Листъ короля Сигизмунда Августа Виленскимъ судамъ—земскому и гродскому о неподсудности имъ королевскаго монетчика Петра Платына по монетному дѣлу.

Лѣта Божого Нароженья ,а҃ф҃чв (1592), мѣсяца Апрѣля (5) дня.

На врадѣ его королевское милости кгродскомъ Виленскомъ, передо мною Яномъ Болеславовичомъ, маршалкомъ господарскимъ, державцою, намѣстникомъ Виленскимъ, постановившисе очевисто пріятель пробера минцы Виленское Петра Платына, на име Андрей Петровичъ, оповѣдалъ и ку враду до книгъ кгродскихъ Виленскихъ покладалъ листъ его королевское милости, пана нашого милостивого, подъ датою теперь идучого року девятьдесятъ второго, мѣсяца Февраля шостого дня, съ подписомъ руки его королевской милости и тежъ съ подписомъ руки писара его королевской милости пана Матея Войны, до его милости вельможного пана его милости пана Демитра Халецкого съ Хальча, подскарбего и писара земского великого князства Литовского, старосты Могилевского, Василишского, писанный о то, абы его милость панъ подскарбій пану Яну Исайковскому за листомъ его Петра Платына, который на немъ вымогъ двѣстѣ сорокъ пять коп грошей, такъ тежъ на интересы отъ него приходячіе на немъ править и вытегать велѣлъ и никоторое трудности и перенагабанья чинити ему не допущалъ, о чомъ есть ширей на томъ листѣ короля его милости описано и доложоно есть, просечи, абы тотъ листъ короля его милости для згубы и инныхъ припалыхъ пригодъ до книгъ уписанъ былъ; а такъ я маршалокъ Виленскій, того листу короля его милости огледавши и прочитавши, дали есьмо его до книгъ уписать, который тотъ листъ слово у слово такъ се въ собѣ маетъ:

Жикгимонтъ третій, Божою милостью король польскій и проч. Всимъ вобецъ и кождому зъособна, а звлаща врадникомъ земскимъ, кгродскимъ и мѣстскимъ, чіе бы то вѣдомости прійти мѣло. Ознаймуемъ вамъ, ижъ далъ намъ того справу слуга нашъ, проберъ минцы Виленское, Петръ Платынъ, ижъ дей вы такъ за заказомъ отъ особъ передъ врадъ и судъ вашъ его Петра Платына судити и подъ присудъ и послушенство свое примушаете, въ чомъ онъ собѣ съ кривдою быти видечи, билъ намъ чоломъ, абыхмо, больши того такого безправья терпѣти недопущаючи, обороною были: про то мы, зъ вирхности нашое господарское, взявши его подъ оброну нашую, хочемъ мѣти и приказуемъ вамъ, абы есте помененого Петра Платына за заказомъ отъ когожъ-кольвекъ зъ особъ передъ врадъ и судъ вашъ не судили, зданья и екзекуціи на немъ никоторое не чинили, але оного, яко слугу нашого, на судъ нашъ

отсылали, вынявши только то, штобы ся съ правомъ посполитымъ за добровольными обликгами его зъгожатися мѣло, на судъ вашъ оставуемъ—конечно. Писанъ у Краковѣ, лѣта Божого Нароженья тысеча пятьсотъ деветьдесятъ второго, мѣсеца Февраля двадцать первого дня. У того листу подпись руки его королевской милости тыми словы подписана есть: Sigismundus rex; такъ тежъ подпись руки писара его королевской милости пана Матея Войны письмомъ русскимъ такъ есть написана: Матей Война — писаръ. Которое оповѣданье и тотъ листъ короля его милости, за прозьбою пріятеля Платына Андрея Петровича, до книгъ кгродскихъ Виленскихъ есть вписанъ.

1592 г.

Изъ связки № 4593, за 1592—1598 г., докум. 1.

120. Листъ короля Сигизмунда Августа земскому подскарбію Дмитрію Халецкому о возвращеніи монетчику Платыну имущества и чеканныхъ орудій, арестованныхъ Исайковскимъ вслѣдствіе неуплаты Платынымъ долга 245 копъ Литовскихъ грошей.

Жикгимонтъ третій Божою милостью король польскій, и проч.

Подскарбему земскому и писару нашому великого князства Литовского, (старостѣ) Могилевскому, Бержницкому, Василишскому и Опескому, пану Деметру Халецкому. Далъ намъ того справу проберъ минцы Виленское Петръ Платынъ, ижъ дей онъ выставилъ друкъ минечный до вшелякого битья монеты своимъ властнымъ накладомъ, который дей черезъ колько лѣтъ робячи, коштъ немалый поднявшій накладъ, ве двѣ тысячи таляровъ учинити мусѣлъ, а въ року дей прошломъ тысяча пятьсотъ десятомъ, за намовою и обѣтницами певными отъ Яна Исайковскаго, который твоей милости на тотъ часъ минцу Виленскую въ завѣдованью своемъ мѣлъ, помененый Петръ Платынъ, становечи тотъ друкъ за недостаткомъ своимъ съ пѣнезей нашихъ двѣстѣ сорокъ пять копъ грошей Литовскихъ выдалъ, а онъ дей Янъ Исайковскій приведши его до таковыхъ шкодъ и утратъ обѣтницами своими, тую сумму двѣстѣ сорокъ пять копъ грошей Литовскихъ... нашихъ черезъ его становечи тотъ друкъ выданью, яко властный долгъ свой на особу его пана Платина вложивши, его самого до везенья замку нашого Виленского осадить далъ, а... его властный, также друкъ и всѣ инструменты до него належачіе забравши, шкоды ему немалые починилъ, въ которомъ часъ немалый трапечи и мордуючи, листъ запись съ печатью

ись подписомъ руки его и подъ печатьми и съ подписомъ рукъ людей сторонныхъ подписанными кондиціями и варунками въ немъ описанными на немъ вымоглъ, яко то въ томъ листѣ меновите доложоно есть. Въ которой той суммѣ помененой, двухъсотъ сороку пяти копъ грошей Литовскихъ, домъ свой властный и тотъ увесь друкъ и инструменты до него належачіе со всими цыншами заставивши, тую помененую суму на заплаты въ року теперешномъ девѣтьдесятъ второмъ платити и отдати описатисе мусѣлъ, ачьбы на тотъ рокъ не отдалъ, тогды вжо тотъ домъ и друкъ увесь вѣчне пропадати мѣлъ; а предся тая сумма вся сполна на день Великодня Змертвыхвстаня Сына Божого, также и интересъ отъ тое суммы до того часу на кождый тыдень по три золотыхъ польскихъ и по грошей десяти плачона быть мѣла. Зачимъ будучи отъ его до такого сознанья примушоный и поневоленый, а не хотечи такового безправья на собѣ поносити, покладаючи передъ нами копію листу запису, его Исайковскому даного, также и про.... его Исайковского ему Петру Платыну подъ печатью и съ подписомъ руки его властное, билъ намъ чоломъ, абыхмо такового безправья и кривдъ больш того поносити не допустили, обороною были и фолькгу якую учинили, прекладаючи то, кгдыжъ ему колько лѣтъ немалая сумма пѣнезей въ скарбѣ нашомъ винно зостало. (А такъ мы) видечи быти чоломъ-битье его слушное и зрозумѣвши... даныхъ, ижъ тая сумма двѣстѣ сорокъ пять копъ грошей Литовскихъ ставечи и выготываючи друкъ и вси инструменты до его належачіе... помененого Петра Платына съ пѣнезей нашихъ выдана. А до того, яко намъ справу дастъ и въ скарбѣ нашомъ ему не мало винно есть, про то хотечи мѣти, абы твоя милость тое суммы двухъ сотъ сорока пяти копъ грошей черезъ его на тотъ друкъ выданыхъ, яко и интересы отъ нее приходячое, на немъ править и вытегивати не велѣлъ, также ему никоторое трудности и пренагабанья чинити не допущалъ, а тотъ опись, который онъ, яко примушоный на себѣ далъ, на сесь часъ на сторону отложивши, до дальшое науки нашое и порахованья скутечного, што ему въ скарбѣ нашомъ винно есть, зоставилъ, также и домъ его властный и друкъ минечный, то што ему водлугъ опису его забрано и у фантъ заведено есть, поворочати казалъ, кгдыжъ тая сумма двѣстѣ сорокъ пять копъ грошей Литовскихъ на потребы друку минцы Виленское черезъ его съ пѣнезей нашихъ властныхъ, а не его Исайковского, выдана есть, иначей того нечинечи подъ ласкою нашою. Писанъ у Краковѣ, лѣта Божого Нароженья тысеча пятьсотъ девѣтьдесятъ второго, мѣсяца Февраля шостого дня. У того листу подпись руки его королевской милости тыми словы подписана есть: Sigismundus rex; такъ тежъ подпись руки писара его королевской милости пана Матея Войны письмомъ русскимъ такъ есть написана: Матей Война, писарь. Которое тое оповѣданье и тотъ листъ короля его милости, за просьбою пріятеля его Платына Андрея Петровича, до книгъ кгродскихъ Виленскихъ есть вписанъ.

1593 г.

Изъ книги № 4713, за 1593—1594 г., л. 323.

121. Листъ короля Сигизмунда III, которымъ онъ даритъ во вѣчное владѣніе Каспару Скорульскому два дома въ г. Вильнѣ.

Лѣта Божого Нароженья тысеча пятьсотъ деветьдесятъ третего, мѣсеца Августа первого дня.

На рочкохъ кгродскихъ Августовыхъ, въ семъ року деветьдесятъ третемъ припалыхъ и судовне отправованыхъ, передъ нами врадниками кгродскими Виленскими, отъ ясневельможного пана его милости пана Криштофа Радивила—кнежати на Биржахъ и зъ Дубинокъ, воеводы Виленского, гетмана найвысшого великого князства Литовского, старосты Солецкого, Урендовского, даржавцы Коконгавзского, на справы судовые воеводства Виленского высажоными, Миколаемъ Юрьевичомъ Зеновичомъ—намѣстникомъ, Кгабрыелемъ Богдановичомъ Рыпинскимъ—судьею а Щаснымъ Богуматкою — писаромъ, постановившисе очевисто панъ Касперъ Скорульскій, служебникъ скарбовый великого князства Литовского, оповѣдалъ и ку вписанью до книгъ кгродскихъ Виленскихъ покладалъ листъ съ подписомъ руки его королевское мимилости и съ печатью великого князства Литовского и съ подписомъ руки его милости пана Матея Войны—писара короля его милости, подъ датою року теперь идучого тысеча пятьсотъ деветьдесятъ третего, мѣсеца Марца осьмнадцатого дня, писаный до пана Яна Мѣшковского—дворанина короля его милости, абы онъ водле данины и листу короля его милости, у два домки, лежачіе тутъ въ мѣстѣ здѣшнемъ Виленскомъ, кадукомъ до столу короля его милости по Бенедиктѣ Гончару спалые, менованого пана Каспара Скорульского увезалъ, просечи, абы тотъ листъ короля его милости, для пришлыхъ часовъ и згубы, до книгъ уписанъ былъ. А такъ мы врадъ, того листу огледавши и вычитавши, дали есьмо его, за прозьбою пана Каспора Скорульского, до книгъ уписать, который слово отъ слова такъ се въ собѣ маетъ:

Жикгимонтъ третій, Божою милостью король польскій и проч. Дворенинови нашому врожоному Янови Мѣшковскому. Ознаймуемъ тобѣ, штожъ есьмо, зъ ласки наше господарское, за залеценьемъ намъ отъ ихъ милости пановъ радъ и врадниковъ нашихъ, службъ врожоного Каспора Скорульского — слуги скарбу нашого, дали есьмо ему два домки у Вильни, одинъ на передмѣстью Виленскомъ, до мурованого мосту идучи, подле дому Матышкули фурмана зъ одное стороны, а зъ другое стороны подле дому Закличовского, съ третее стороны подле Юзя Рапацкого, тыломъ до Ицюка, а другій домъ въ мѣстѣ Виленскомъ, идучи до Збору, водле церкви руское светого Ивана, противъ Даніеля друкара, зъ будованьемъ, огороды и зо всимъ

спратомъ домовымъ и зо всякими речами рухомыми и нерухомыми, по Бенедыктѣ Гончару—мѣщанинѣ Виленскомъ, на насъ кадукомъ спалые, ему самому и потомкомъ его вѣчными часы. Ты бы о томъ вѣдаючисе, приказуемъ, ижъ бы еси за симъ листомъ нашимъ самъ до Вильна ѣхавши, въ тые верхупомененые домы обадва урожоного Каспера Скорульского увезалъ въ держанье и уживанье ему подалъ, конечно. Писанъ у Варшавѣ, року тысеча пятьсотъ деветьдесятъ третего, мѣсеца Марца осмънадцотого дня. У того листу печать его королевское милости и подпись руки тыми словы: Sigismundus rex, а подпись руки писарское тыми словы: Матей Война—писаръ. Якожъ тое оповѣданье пана Каспора Скорульского и тотъ листъ за прозьбою его до книгъ кгродскихъ Виленскихъ есть вписанъ.

1593 г.

Изъ книги № 4713, за 1593—1594 г., л. 372.

122. Копія изъ книгъ канцеляріи вел. кн. Литовскаго о порядкѣ судопроизводства въ главномъ Литовскомъ трибуналѣ.

Лѣта Божого Нароженья тысеча пятьсотъ деветьдесятъ третьего, мѣсеца Августа осьмого дня.

На рочкохъ кгродскимъ Августовыхъ, въ семъ року деветьдесятъ третемъ припалыхъ и судовне отправованыхъ, предъ нами врадниками кгродскими Виленскими, отъ ясневельможного пана его милости пана Криштофа Радивила — кнежати на Биржахъ и зъ Дубинокъ, воеводы Виленского, гетмана найвысшого великого князства Литовского, старосты Солецкого, Урендовского, державцы Коконгавского, на справы судовые воеводства Виленского высаженными, Николаемъ Юрьевичомъ Зеновичомъ—намѣстникомъ Виленскимъ, Кгабріелемъ Богдановичомъ Рыпинскимъ—судьею, а Щаснымъ Богуматкою—писаромъ, поставившисе очевисто служебникъ вельможного пана его милости пана Деметра Халецкого съ Хальча, подскарбего земского великого князства Литовского, старосты Могилевского, Бержницкого и Опеского, панъ Янъ Зерчинскій именемъ его милости пана своего оповѣдалъ и ку вписанью до книгъ кгродскихъ Виленскихъ покладалъ видимусъ съ книгъ канцелярiи его королевское милости, съ печатью великого князства Литовского, и съ подписомъ руки его милости пана Кгабріеля Войны—подканцлерого, на змоцненье нѣкоторыхъ артыкуловъ въ семъ видымусѣ меновите ку вписанью обывателемъ великого князства Литовского належачихъ, просечи, абы тотъ видимусъ для вѣдомости кождого до книгъ кгродскихъ Виленскихъ уписанъ былъ. А

такъ мы врадъ, того оповѣданья служебника его милости пана подскарбего Яна Верчинского именемъ его милости пана подскарбего пана его вчиненого выслухавши, и того видимусу огледавши и вычитавши, дали есьмо до книгъ уписать, который слово отъ слова такъ се въ собѣ маетъ:

Жикгимонтъ третій, Божою милостью король польскій и проч. Ознаймуемъ симъ листомъ нашимъ, ижъ за жаданьемъ подскарбего земского великого князства Литовского, старосты Могилевского, Бержницкого и Опеского, вельможного Деметра Халецкого съ Хальча, о выданье ему видимусу съ книгъ канцеляріи нашое привилею потверженья отъ насъ постановенья становъ великого князства Литовского, на щасливой коронаціи нашой даного, казали есьмо тую справу въ книгахъ канцеляріи нашое нашедши въ сесь нашъ листъ, зовомый выдимусъ, вписать и слово отъ слова, по написанью тытулу нашого, такъ се въ собѣ маетъ: Ознаймуемъ ижъ врады и рыцерство великого князства Литовского то собѣ на сеймѣ коронаціи нашой, за позволеньемъ всихъ становъ варовали, а мы то имъ за вѣчное право мѣти хочемъ: Найпервей статутъ правъ великого князства Литовского, теперь новопоправленый черезъ депутаты отъ становъ великого князства Литовского на то обраныхъ, на томъ сеймѣ коронацей нашое для подтверженья поданый, змоцняемъ и до уживанья даемъ, яко о томъ привилей нашъ ведле права ихъ рускимъ письмомъ обывателемъ великого князства Литовского выдати розказали есьмо и по уживанью яко на барздей привести обѣцуемъ, заховываючи имъ завжды вольну съ права и статуту поправу, вѣдьже такъ, абы непротивъ списомъ уніи яко и статуту звязкомъ уніи ничого школдити не маетъ, суды трибунальскіе, которые до того часу у великомъ князствѣ Литовскомъ на чотырохъ мѣстцахъ отправованы были: одна часть воеводствъ сужона была у Вильни, другая у Трокахъ, третяя у Новогородку, четвертая у Минску, тогды за зезволеньемъ становъ великого князства Литовского постановляемъ, ижъ вси воеводства и повѣты великого князства Литовского на дву мѣстцахъ сужоны быти маютъ—тымъ способомъ, же воеводства и повѣты, которые се до того часу у Трокахъ судили, же теперь и напотомъ у Вильни судити се маютъ; а тые, которые се у Минску и въ Новогородку судили, также на одно мѣстцо зносимъ, то есть, одинъ рокъ у Новогородку, все тое, што передъ тымъ у Менску сужоно, а другій рокъ у Менску тые всѣ справы, которые у Новогородку судятъ, отправованы быти маютъ, яко о томъ въ констытуціи трибунальской есть описано. Якожъ часть тыхъ судовъ судьямъ трибунальскимъ на тыхъ мѣстцахъ таковый назначаемъ, то есть: у Вильни воеводство Виленское три недѣли, воеводство Троцкое три недѣли, землю Жомоицкую три недѣли, воеводства Полоцкого двѣ недѣли судити маютъ, неотъѣзжаючи зъ Вильна, а скончивши у Вильни суды у Новогородку, або у Менску за недѣль двадцать двѣ по Великодни судьи становитисе маютъ, гдѣ порадкомъ кождого воеводства справы по недѣль три судити повинни будутъ. А ижъ земля Жомоитская, которая была одержала особные суды трибунальскіе, але ихъ и до того часу не уживала, тогды до трибуналу великого князства Литовского приступила, и мы то имъ позволяемъ, и вжо депутаты земли Жомоитское, которыхъ они прикладомъ иншихъ воеводствъ по три на кождый годъ обирати маютъ, сполом зъ другими завжды засѣдать, и

суды порадкомъ своимъ вси судити и отправовати маютъ. Суды каптуровые и поступки до нихъ, которые по смерти короля его милости отъ становъ Великого князства Литовского, гдѣ-кольвекъ у великомъ князствѣ Литовскомъ были постановлены, также тежъ уси справы передъ справцою староства Берестейского по смерти пана Виленского обраный, отправованые, утверждаемъ и змоцняемъ, которыхъ экзекуція ведлугъ становенья доходити и отправована быти маетъ. Староства и державы певные, а мяновите староство Берестейское, зо всими дворы, яко панъ Виленскій держалъ, и Кобринское староство, Городенское, Олита; держава Мотилевская, держава Шавленьская зо всими фольварками мѣстъ и волостьми, до нихъ здавна и теперь належачими, и съ тымъ, што чужоземцомъ одышло, за постановеньемъ и зезволеньемъ всихъ становъ великого князства Литовского до столу нашого належачіе, такъ варуемъ, же тыхъ староствъ и державъ мы и потомкове наши никому зо всими доходами ихъ безъ чиненья личбы давати не маемъ, одно на личбѣ людемъ заслужонымъ водле права народу великого князства Литовского, абы вси доходы зъ нихъ до скарбу нашого великого князства Литовского отдаваны были, опрочъ доходовъ тыхъ отъ насъ черезъ ревизоры напотомъ на старосты постановлены будуть, альбо которые здавна старостамъ принележатъ; вѣдьже не нарушаючи ничьего права и доживотья, одъ продковъ нашихъ наданого, окономій жадныхъ, кгдыжъ судъ противъ праву и звычаевъ такъ въ тыхъ, яко и въ иншихъ староствахъ и державахъ у великомъ князствѣ Литовскомъ становити и давати не маемъ, минцы тежъ и пожитковъ зъ нее приходячихъ, никому отдавати не будемъ, але ее при скарбѣ нашомъ великого князства Литовского завжды зоставуемъ, которая альбо накладомъ скарбу нашого фольдрована, або тежъ арендована, гдѣ бы то было зъ лѣпшимъ пожиткомъ нашимъ, отъ насъ и отъ подскарбего земского великого князства Литовского быти маетъ: не уймуючи въ томъ ничого владзы и права ничіего, водлей конституцій сеймовыхъ першихъ. То тежъ варуемъ, ижъ тымъ, которые были розныхъ сентенцій въ обиранью насъ на королевство польское и великое князство Литовское, не маемъ жадное неласки показовать, але въ однакомъ поваженью кождого зъ нихъ маючи, ласкою нашою господарскою водлугъ заслугъ опатровати будемъ. Которые вси артыкулы мы змоцняючи всимъ обывателемъ великого князства Литовского сейму коронаціи нашой ку уживанью за печатью нашою великого князства Литовского выдати есьмо казали. Писанъ у Краковѣ, лѣта Божого Нароженья тысеча пятьсотъ осьмдесятъ осьмого, мѣсеца Февраля первого дня. Котороежъ то справы сесь видимусъ съ книгъ канцелярійскихъ, для лѣпшое певности, подъ печатью нашою господарскою, пану подскарбему дати есьмо велѣли. Писанъ у Варшавѣ, лѣта Божого Нароженья тысеча пятьсотъ деветьдесятъ третьего, мѣсеца Мая десятого дня. У того видимусу печать его королевское милости великого князства Литовского притиснена и подписъ руки подканцлерого великого князства Литовского тыми словы: Кгабріель Война — подканцлерый великого князства Литовского. Которое тое оповѣданье его милости пана подскарбего, черезъ служебника его милости Яна Верчинского вчиненое, и тотъ видимусъ, для вѣдомости кождого, до книгъ кгродскихъ Виленскихъ есть вписанъ.

1593 г.

Изъ книги № 4713, за 1593—1594 г., л. 466.

123. Мандатъ короля Сигизмунда III о томъ, чтобы въ Литвѣ и Царствѣ Польскомъ не дѣлали никакихъ притѣсненій Прусскимъ подданнымъ.

Король Сигизмундъ III, вслѣдствіе жалобы прусскаго князя Фридриха Георгія на подданныхъ рѣчи-посполитой, что они причиняютъ разныя обиды его прусскимъ подданнымъ, симъ мандатомъ предписываетъ всѣмъ своимъ подданнымъ воздерживаться на будущее время отъ такихъ дѣйствій.

Лѣта Божого Нароженья тысеча пятьсотъ деветьдесять третього мѣсеца Декабря семого дня.

На рочкохъ кгродскихъ Декабровыхъ, въ семъ року деветьдесять третьемъ припалыхъ и судовне отправованыхъ, передъ нами врадниками кгродскими Виленскими, отъ ясневельможного пана его милости пана Криштофа Радивила — кнежати на Биржахъ и зъ Дубинокъ, воеводы Виленского, гетмана найвысшого великого князства Литовского, старосты Солецкого, Урендовского, державцы Коконгавского, на справы судовые воеводства Виленского высаженными, Миколаемъ Юрьевичомъ Зеновичомъ—намѣстникомъ Виленьскимъ, Кгабріелемъ Богдановичомъ Рыпинскимъ—судьею а Щаснымъ Богуматкою — писаромъ, постановившисе очевисто панъ Еронимъ Чеховичъ, оповѣдалъ и ку вписанью до книгъ кгродскихъ Виленскихъ покладалъ листъ, подъ датою року тысеча пятьсотъ деветьдесятъ третього, мѣсеца Іюля одинадцотого дня, съ подписомъ руки его королевское милости, пана нашого милостивого, съ печатью великого князства Литовского, и съ подписомъ руки писара его королевское милости пана Матея Войны, писаный до ихъ милости пановъ радъ великого князства Литовского, также Довкгеляскихъ преложоныхъ и врадниковъ, якогожъ кольвекъ враду и достоенства, ознаймуючи ихъ милостямъ всимъ, ижъ бы жадное кривды подданымъ освѣцоного кнежати Пруского чинити не допущали, ани тежъ ихъ арештовать позволяли и всюды они вольно перемѣшкивали, и справы свои безпечне отправовали, и жадныхъ кривдъ чинити имъ не допущали, и хто бы што кольвекъ до подданыхъ кнежати Пруского мѣлъ, до права ихъ власного, имъ належачого, позывали, о чомъ ширей на томъ листѣ короля его милости описано и доложоно есть, просечи, абы тотъ листъ короля его милости для вѣдомости кождого до книгъ кгродскихъ Виленскихъ уписанъ былъ. А такъ мы врадъ, того листу короля его милости огледавши и читаного выслухавши, за прозьбою менованого пана Еронима Чеховича, до книгъ кгродскихъ Виленскихъ уписать есьмо его дали, который слово отъ слова такъ се въ собѣ маетъ:

Sigismundus tertius, Dei gratia rex Poloniae, etc. Universis singulis palatinis, castellanis, capitaneis, vice-capitaneis, nostris iudicibus, subiudicibus, praeconsulibus, consulibus, advocatis, scabinis, aliisque omnibus quacunque dignitate, eminentia et iurisditione fungentibus subditis nostris ubique locorum in magno ducatu Lithuaniae et dominiorum nostrorum constitutis, qui praesentibus requisiti fuerint. Sinceri et fideliter nobis dilecti, gratiam nostram regiam! Ea positum est nobis, gravi cum querella nomini illris in Prussia illustris d. Georgi Friderici — marchionis Brandeburgen. Stetinen. etc. principis, consanguinei nostri charissimi, quod quum subditi illrtis ipsius nonnullis in locis magni ducatus nostri Lith. praesertim Vilnae, Coronae et Samogetiae, saepius detinentur arestanturque, ac aliis iniuriis afficiuntur, ideo a nobis nomine illrtis in Prussia ducis petitum est, ut illrtis suae subditis remedio iuris aliquo opportuno succurremus. Quod cum ea sit pactorum inter serenissimos praedecessores nostros et duces in Prussia ratio, ut unusquisque ex subditis tam nostris, quam illustrorum ducum in Prussia in eo iudicio, ubi bona seu possesiones sitae fuerint, aut reus domicilium habuerit, conveniri et ad extranea iudicia trahi non debeat, mandamus sinceritati et fidei vestris, ut subditos illrtis suae nullis iniuriis afficiantur, aut eos arestent, verum tuto ac libere ubique commorari patiantur, negotiaque illos libere exercere permittant; ideo si quispiam aliquid contra illos habuerit, eos secundum pacta in foro eorum propria conveniat. Volumus insuper, ut litteras hasce nostras voce praeconis publicare et ad omnium, quorum interest, praesertim vero magistratuum locorum, quorum vis notitiam deduci curent, pro gratia nostra debitoque officiorum suorum aliter non facturae. Data Varsaviae die undecima mensis Iulii, anno Domini millmo quingentesimo nonagesimo tertio, regni vero nostri anno sexto. У того листу подпись руки его королевское милости письмомъ латинскимъ тыми словы. Sigismundus rex, а подпись руки писара его королевское милости пана Матѣя Войны—письмомъ латинскимъ тыми словы: Matias Woyna—notarius. Якожъ мы врадъ, заховуючисе въ томъ водлугъ того листу короля его милости, казали есьмо возному повѣту Виленского Яну Миколаевичу Косинскому оный листъ въ мѣстѣ здѣшнемъ Виленскомъ на рынку обволать и копеи зъ него списаные до брамъ замковыхъ и мѣстскихъ поприбивати. Который то возный, ставши очевисто передъ нами врадомъ дня сегоднешнего, въ датѣ вышей менованой, созналъ то, ижъ онъ возный, водле росказанья нашого врадового, тотъ листъ короля его милости тутъ въ мѣстѣ здѣшнемъ Виленскомъ на рынку обволавши и копеи зъ него по брамахъ поприбивалъ. Который листъ его королевское милости и сознанье менованого возного за прозьбою стороны потребуючое до книгъ кгродскихъ Виленскихъ естъ записанъ.

1593 г.

Изъ книги № 4713, за 1593—1594 г., л. 383.

124. Рескриптъ короля Сигизмунда воеводѣ Полоцкому о томъ, чтобы онъ не принуждалъ мѣщанъ Полоцкихъ держать стражу при замкѣ.

Лѣта Божого Нароженья тысеча пятьсотъ деветьдесятъ третьего, мѣсеца Августа двадцать пятого дня.

На врадѣ его королевское милости кгродскомъ воеводства Виленского, передъ нами врадниками кгродскими Виленскими, отъ ясневельможного пана его милости пана Криштофа Радивила — кнежати на Биржахъ и зъ Дубинокъ, воеводы Виленского, гетмана найвысшого великого князства Литовского, старосты Солецкаго, Урендовского, державцы Коконгавзского, на справы судовые воеводства Виленского высажоными—Миколаемъ Юрьевичомъ Зеновичомъ — намѣстникомъ Виленскимъ, Кгабріелемъ Рыпинскимъ—судьею а Щаснымъ Богуматкою — писаромъ, постановившисе очевисто мѣщанинъ мѣста господарского Полоцкого, на име Семенъ Яковлевичъ, оповѣдалъ то и ку вписанью до книгъ кгродскихъ Виленскихъ покладалъ листъ его королевское милости Жикгимонта третего, пана нашого милостивого, подъ датою року теперешнего тысеча пятьсотъ деветьдесятъ третьего, мѣсеца Іюня первого дня, съ подписомъ руки его королевское милости и съ печатью великого князства Литовского, и тежъ съ подписомъ руки писара его королевское милости пана Матея Войны, писаный до вельможного пана его милости пана Миколая Монвида Дорогостайского, воеводы Полоцкого, державцы Любельского, тивуна въ земли Жомоитское, Кгондынского и Бойсакгольского, и до иныхъ, на потомъ будучихъ воеводъ, ижъ бы бурмистровъ, радецъ, лавникомъ и всихъ мѣщанъ мѣста господарского Полоцкого до сторожи до замку Полоцкого не примушано, просечи самъ отъ себе и всее рады мѣщанъ всихъ мѣста Полоцкого, абы оный листъ короля его милости для пришлыхъ потребъ и нѣкоторыхъ припадковъ и згубы до книгъ кгродскихъ Виленскихъ уписанъ былъ, а такъ мы врадъ, того оповѣданья выслухавши и листу короля его милости огледавши, далѝ есьмо его до книгъ уписать, который слово отъ слова такъ се въ собѣ маетъ:

Жикгимонтъ третій, Божею милостью король польскій, и проч. Воеводѣ Полоцкому, державцы Велюнскому, тивуну земли Жомоитское, Кгондынскому и Бойсакгольскому, пану Миколаю Монвиду Дорогостайскому. Обътяжливе намъ господару жаловали бурмистры, райцы, лавники и вси мѣщане мѣста нашого Полоцкого, ижъ дей твоя милость, пане воевода Полоцкій, надъ повинность ихъ примушати кажетъ, абы они зъ мѣста Полоцкого до замку нашого сторожу давали, чого дей они полнити не повинни, бо хотя дей передъ взятьемъ замку Полоцкого отъ непріятеля

нашого, князя великого Московского, сторожа зъ мѣста до замку Полоцкого давана, але дей певные пожитки на то мѣсту фундованы были, а меновите: два перевозы на рѣцѣ Двинѣ и къ тому зъ волости Полоцкое подачка на то бывала, а теперь, ижъ тые перевозы обадва отъ мѣста отышли, одинъ на колекгіумъ Полоцкое отъ продка нашого фундованъ, а другій твоя милость у замку держишь и сторожовщизну зъ волости на твою милость выбираютъ, тогды дей тежъ они тое сторожи зъ мѣста не даютъ и давати не повинни, и просили насъ, господара, абыхмо о томъ до твоей милости листъ нашъ писати велѣли и обтяженья въ томъ имъ чинити не допустили; въ чемъ видечи прозьбу мѣщанъ Полоцкихъ слушную, звлаща, яко они намъ справу даютъ, же передъ тымъ зъ доходовъ съ перевозовъ приходячихъ и зъ волости сторожовщизна къ мѣсту давана была, и съ тыхъ пожитковъ сторожи они до замку додавати повинни были, але ижъ теперь то отъ нихъ одышло и они тежъ за приверненьемъ замку Полоцкого за продка нашого, славное памяти короля его милости Стефана, подъ пановањемъ нашимъ, ажъ до сего часу тое сторожи до замку не давали, про то и теперь хочемъ мѣти, абы твоя милость, пане воевода Полоцкій и на потомъ будучіе воеводы Полоцкіе, никого обтяженья мѣщаномъ Полоцкимъ въ томъ не чинечи, даванья сторожи зъ мѣста до замку нашого Полоцкого ихъ не примушалъ, кривды и утисковъ въ томъ имъ чинити не велѣлъ и во всемъ ку нимъ въ повинностяхъ ихъ, такъ яко се и до сего часу по приверненью замку Полоцкого подъ пановање нашое звыклость ихъ несетъ, заховалъ и заховати велѣлъ, чинечи то для ласки нашое. Писанъ у Варшавѣ, року тысеча пятьсотъ деветьдесятъ третьего, мѣсеца Іюня первого дня. У того листу его королевское милости письмомъ латинскимъ тыми словы: Sigismundus rex, и печать великого князства Литовского притиснена есть и подпись руки писарское тыми словы: Матей Война—писарь. Которое оповѣданье мѣщанина Полоцкого, помененого Семена Яковлевича, и тотъ листъ его королевское милости, за прозьбою его, до книгъ кгродскихъ Виленскихъ есть вписано.

1605 г.

Изъ связки № 83, за 1605—1682 г., докум. 446.

125. Универсалъ короля Сигизмунда III къ свѣтскимъ судамъ вел. кн. Литовскаго о томъ, чтобы они, по поводу нѣкоторыхъ декретовъ, состоявшихся въ нихъ по жалобѣ Виленскаго Свято-Духовскаго братства на митрополита Кіевскаго Ипатія Потѣя, на будущее время такихъ жалобъ, какъ несвойственныхъ свѣтскимъ судамъ, не принимали и декретовъ по нимъ не постановляли, настоящіе же ихъ декреты по этому дѣлу кассируются симъ королевскимъ универсаломъ.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ пятого, мѣсяца Сентября шестого дня.

На врадѣ господарскомъ кгродскомъ, въ замку Виленскомъ передо мною Деметромъ Карпемъ — секретаромъ его королевской милости, намѣстникомъ Виленскимъ, постановившися служебникъ велебного въ Бозѣ его милости отца Ипатея Потѣя — архіепископа, митрополита Кіевского, панъ семенъ Котлуба, покладалъ листъ универсалъ его королевской милости до всихъ судовъ... у великомъ княжествѣ Литовскомъ будучихъ, писаный, ку актикованью до книгъ кгродскихъ Виленскихъ, который, вписуючи, такъ се въ собѣ маетъ:

Жикгимонтъ третій, Божею милостью король польскій, и проч. Судамъ головнымъ трибунальскимъ, также врадомъ нашимъ земскимъ и гродскимъ и мѣстскимъ магдебурскимъ, въ панствѣ нашомъ великомъ князствѣ Литовскомъ, всимъ вобецъ и кождому зособна, кому бы о томъ вѣдати належало. Ознаймуемъ, ижъ дошла до насъ вѣдомость отъ велебного въ Бозѣ отца Ипатея Потѣя—архіепископа, митрополита Кіевского, Галицкого и всея Руси, же въ року теперешнемъ тысеча шестьсотъ пятомъ, неякій Василей Харевскій а Петръ Ильиничъ, яко се они менуютъ, старостове братства церковного светого Духа, въ мѣстѣ Виленскомъ, реликгіи Греческое, позывали позвы нашими земскими Виленскими передъ судъ головный трибунальскій велебного въ Бозѣ отца Ипатея Потѣя— архіепископа, митрополита Кіевского, Галицкого и всея Россіи, о протестацію черезъ него до книгъ кгродскихъ Троцкихъ и до иныхъ въ году теперешнемъ тысеча шестьсотъ пятомъ, мѣсяца Іюня двадцать семого дня учиненую, зъ стороною слушною переводу права отъ того братства церкви новое Виленское святого Духа передъ судомъ свѣтскимъ трибунальскимъ, въ справѣ діякона его Антонія Грековича у которого суду головного, яко у неналежного, тое братство одержали декретъ и противко особы велебности его, торгнувшися на права, привилея и на звирхность уряду его митропольего, не за позвомъ, не на року, кгдыжъ тамъ отецъ митрополитъ Кіевскій позву, року и термину жадного не мѣлъ и слушне се на менованое братство о такій злый переводъ права на врадѣ

кгродскомъ Троцкомъ протестовалъ былъ, который то, яко се они сами называютъ, старостове братскіе, тотъ поступокъ правный отца митрополита Кіевского, ексцесомъ назвавши и до трибуналу его о то позвавши, на року припаломъ, въ году теперешнемъ тысеча шестьсотъ пятомъ, мѣсеца Августа дванадцатого дня, недбаючи ничого на обороны его, которые онъ черезъ умоцованого своего Захаріаша Смѣшка вносилъ, декретъ суду головного трибунальского противко особы его отца митрополита одержали, якобы выймуючи зъ юриздикціи его духовное поповъ и братство тое церкви новое Виленское и указуючи ему форумъ ку дохоженью справедливости зъ ними за границою панства нашого, въ земли непріятеля крижа светого передъ патріархою Константинопольскимъ, альбо передъ якимсь новымъ и неслыханымъ уродомъ ексархою патріаршимъ, чимъ всимъ ихъ помененые Василей Харевскій и Петръ Ильиничъ, яко се они называютъ, старостове братскіе церкви новое Виленское, не только нарушили юриздикцію его метрополію, зъ давнихъ вѣковъ отъ продковъ нашихъ королей ихъ милости польскихъ и великихъ князей Литовскихъ и отъ насъ самыхъ упривильеваную, але што большая, торгнулися и на звирхность нашу господарскую и на привилея стародавные и наши, митрополитомъ Кіевскимъ наданые, шукаючи собѣ иншое зверхности и юриздикціи за границами паньства нашого, въ земляхъ поганскихъ, мимо нашую господарскую и свою духовную, въ панствахъ нашихъ здавна упривилеваную и правомъ посполитымъ обварованую, спротивяючисе звирхности нашой и духовной, оные всѣ вжо менованые Василей Харевскій и Петръ Ильиничъ, передъ насъ господара мандатомъ нашимъ на попиранье инстигатора нашого и на жалобу отца митрополита Кіевского позваны суть. Про то мы господаръ, съ повинности нашое, постерегаючи того, абы нихто въ поволанью своемъ надъ право посполитое уймы не терпѣлъ и яко урадъ духовный владзомъ свѣтскимъ, такъ судъ и врадъ свѣтскій звирхности и враду духовному, надъ кресъ въ правѣ посполитомъ замѣроный, при(влащати) собѣ не смѣли, хочемъ мѣть и приказуемъ вамъ, жебы таковыхъ въ неналежномъ судѣ одержаныхъ декретовъ за (прав)ные и моцные не примовали и оными ник(ому за)сланятисе не допущали. А того, якобы звирхность велебного въ Бозѣ отца митрополиты въ своей цѣлости водлугъ давного звычаю зоставала, съ пильностью постерегали и невинныхъ, въ судѣ духовномъ належномъ осужоныхъ, одъ (суду) свѣтского отосланыхъ, екзекуцію выконывали, того не чинечи, съ повинности своее и для ласки нашое, конечне. Писанъ у Краковѣ, лѣта Божого Нароженья тысеча шестьсотъ пятого, мѣсеца Августа двадцать девятого дня. У того листу печать его королевской милости маестатова великого княжества Литовского и подпись руки тыми словы: Левъ Сапѣга — канцлеръ великого князства Литовского. Которая то справа до книгъ кгродскихъ Виленскихъ есть записана.

1608 г.

Изъ связки № 4692, за 1608 г., докум. 12.

126. Ассекураціонный листъ короля Сигизмунда третьяго войску Берестейской конфедераціи, которымъ снимается съ него отвѣтственность за самовольное пользованіе доходами Берестейской, Кобринской и Каменецкой экономій.

Лѣта отъ Нароженья сына Божого тысеча шестьсотъ осьмого, мѣсеца Мая третьяго дня.

На врадѣ кгродскомъ воеводства Виленского, передо мною Деметремъ Карпемъ—секретаромъ его королевское милости, намѣстникомъ Виленскимъ, постановившисе очевисто служебникъ пана Крыштофа Фурса, панъ Миколай Васкевичъ, покладалъ выпись съ книгъ канцеляріи кгродской староства Берестейского, актикованье ассекураціи одъ его королевской милости даное ихъ милостямъ паномъ жолнеромъ конфедераціи Берестейской, прото переносечи тотъ выпись до книгъ кгродскихъ Виленскихъ, просилъ, абы былъ до книгъ кгродскихъ вписанъ, который я огледавши велѣлъ есьми до книгъ вписати, который слово отъ слова такъ се въ собѣ маетъ: Выпись изъ книгъ кгродскихъ староства Берестейского. Лѣта Божого Нароженья тысеча шестьсотъ осьмого, мѣсеца Апрѣля осмьнадцотого дня. На врадѣ кгродскомъ въ замку его королевское милости Берестейскомъ, передо мною Еронимомъ Хоткевичемъ, паномъ Виленскимъ, старостою Берестейскимъ, постановившисе очевисто ихъ милость панъ Юрій Пацъ—воеводичъ Витебскій и панъ Якубъ Ждчарскій, именемъ всего рыцерства жолнеровъ конфедераціи Берестейское покладали, и ку записанью до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ подали ассекурацію, отъ его королевское милости Жикгимонта третьяго, пана нашого милостивого, войску всему у Берестейской конфедераціи будучому данный, за двѣмя печатьми маестатовыми—коронною и великого князства Литовского, и съ подписомъ руки его королевское милости, такъ тежъ съ подписомъ руки его милости пана Евстахія Воловича—пробоща Троцкого, писара и референдара великого князства Литовского, просечи, абы тая ассекурація до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ уписана была; въ чомъ я, видечи речь быть слушную, велѣломъ ее въ книги вписать, которая письмомъ польскимъ писана и въ слово до слова такъ се въ собѣ маетъ:

Zygmunt trzeci, z Bożey łaski król polski etc. Oznaymuiemy wszem w obec y każdemu zosobna, komu by to wiedzieć należało, iż co żołnierze Inflantscy y rycerstwo nasze, którzy pod regimentem wielmożnego Jana Karola Chodkiewicza—starosty Zomoydzkiego, hetmana naszego wielkiego xięstwa Litewskiego w Inflanciech usłudze rzeczy-pospolitey przeszłych lat wiernie y godnie służyli, a po szczęśliwey wygraney potrzebie Chircholmskiey za wypo-

wiedzeniem służby miesiąca Pazdziernika ósmego dnia w roku tysiąc sześćset piątym, przez tegoż hetmana naszego wielkiego xięstwa Litewskiego, bez uyszczenia zapłaty żołdu im należącego, w dobra stołu naszego wiechawszy w Brzeskiey, Kobryńskiey y Kamienieckiey ekonomiach skuteczney zapłaty zasłużonego swego przez niemały czas czekać musieli, żywności sobie dosięgaiąc y stacye wybieraiąc, y prowenta też do skarbu naszego należące w tysiąc sześćsetnym szóstym roku z ekonomii naszych wyszpomienionych wybrali y między się podzielili; tedy my, maiąc baczenie na wierne y godne zasługi ich, które nam y w rzeczypospolitey, w Inflanciech oddawali, chcąc ich y na przyszły czas chętnieyszemi do służb naszych uczynić, z łaski naszey królewskiey prowenta z ekonomii naszych Brzeskiey, Kobryńskiey y Kamienieckiey do skarbu naszego należące, w roku tysiąc sześćset szóstym, przez nie wybrane, także stacye wszelakie żywnością y pieniędzmi z dobr naszych w Koronie y w wielkim xięstwie Litewskim, które oni od czasu wypowiedzenia im służby aż do zapłaty przez commissarze nasze z seymu przeszłego od rzeczy-pospolitey naznaczone uczynioney wybirali, im condonuiemy y assekuruiemy ich wszystkich y każdego z nich zosobna upewniamy, ysz od wszelakich sądów in genere, także którzy by potem byli pod regimentem hetmanów naszych oni sami y ci, którzy urzędy, albo przełożeństwa iakie tym czasem miedzy niemi mieli, strony prowentów y stacyi zwysz mianowanych, żadnego przenagabania mieć nie będą. Od czego ich tym listem naszym wolnemi czyniemy, niechcąc tego brać przed się, co im y w zasługach ich żadney winy y do łaski naszey żadney przeszkody czynić nie będzie. A co się dotycze stacyi, przez nich z dobr duchownych w Koronie y w wielkim xięstwie Litewskim wybieranych, tedy my z osoby naszey królewskiey żądać o to stanu duchownego będziemy, aby y o te stacye od nich prawem pociągani u żadnego sądu nie byli y aby to im od stanu duchownego także było condonowano. A oni też od czasu zapłaty im przez commissarze uczynioney y od czasu wydania tey assekuracyi naszey z dóbr naszych wszystkich wyiechać y one dzierżawcom naszym wolno puszczać maią y stacyi żadnych tak z dóbr naszych, iako duchownych y świeckich więcey wyciągać, ani szkod czynić y nikogo uciążać nie będą, ale się spokoynie zachowuiąc w wierze swey przeciwko nam według powołania swego rycerskiego statecznie trwać maią. A dla lepszey wiary y pewności ten im list nasz z kancellaryi naszey ręką naszą podpisaliśmy, pod pieczęciami koronną y wielkiego xięstwa Litewskiego, wydać rozkazaliśmy. Dan w Krakowie dnia wtórego miesiąca Kwietnia, roku Pańskiego tysiąc sześćsetnego ósmego, panowania królestw naszych polskiego dwudziestego pierwszego a szwedzkiego cztyrnastego roku. У тое ассекуращи печатей двѣ—короны польское а великого князства Литовского маестатовые притиснены, а подписи рукъ тыми словы: Sigismundus rex, Constanty Wołowicz—proboszcz Trocki, pisarz y referendarz wielkiego xięstwa Litewskiego. Которая то ассекурація помененая до книгъ врадовыхъ кгродскихъ есть уписана и сесь выпись, подъ печатью моею, пану Станиславу Гавриловичу выданъ есть. Писанъ у Берсетьи.—У того выпису печать притисненая одна, а подпись руки тыми словы: Przecław Horbowski—głow. y pod. Brzeski. Который тотъ выпись помененый кгродскій Берестейскій до книгъ кгродскихъ Виленскихъ есть уписанъ.

1610 г.

Изъ связки № 4703, за 1588—1610 г., докум. 2.

127. Универсалъ короля Сигизмунда III о назначеніи новыхъ налоговъ по случаю Шведской войны, данный въ обозѣ подъ Смоленскомъ.

Сигизмундъ III симъ универсаломъ доводитъ до всеобщаго свѣдѣнія обывателей великаго княжества Литовскаго, что на прошлогоднемъ сеймѣ былъ назначенъ новый экстренный налогъ (ланowый, шоссовый, чоповое и поголовное жидовское) на уплату жалованья инфляндскимъ жолнерамъ, удачно сражавшимся противъ кн. Зюдермандскаго Каролюса; вслѣдствіе этого король и предписываетъ вносить сборы этого налога гетману в. кн. Литовскаго для уплаты жалованья вышепомянутымъ жолнерамъ.

Zygmunt trzeci, z Bożey łaski król polski, etc. Wszem wobec y każdemu z osobna iakiego kolwiek stanu, dostoieństwa, urzędu zwierzchności ludziom, rycerstwu y wszelkim obywatelom woiewodztwa Wileńskiego, uprzeymie y wiernie nam miłym łaskę naszą królewską. Uprzeymie y wiernie nam mili! Oznaymuiemy uprzeymie y wiernie (nam miłych), iż stany, obywatele woiewodstwa Wileńskiego, ziechawszy się ua seymik gromniczny, teraz nie dawno przeszły, prawem pospolitym na obranie deputatów na sądy główne trybunalskie opisany, za przełożeniem przez posła naszego potrzeb rzeczy-pospolitey y niebespieczeństwa ziemie Inflantskiey, a za żądaniem naszym chęci y miłości swey ku oyczyznie widząc wielką y gwałtowną potrzebę iey, pobor ieden łanowy y szosowy, czopowe z pogłównym żydowskim, o który posłowie ich seymu przeszłego do braci swey na zezwolenie wzieli, teraz go wydać pozwolili w roku teraznieyszym tysiąc sześćsetnym dziesiątym, dnia trzeciego Lutego, do dnia czwartego Kwietnia na zapłatę rzołnierzom Inflantskim, którzy po niedawno szczęśliwie wygranych bitwach z ludem nieprzyiaciela naszego xiążęcia Sudermanskiego Karolusa, rekoperowanie Pernawii y Dynimentu nie maiąc zapłaty zosłużonego swego, spolia ściągnąwszy w dobrach naszych wielkiego xięstwa Litewskiego do zapłaty położyli się poborcy na wybranie poboru tego łanowego y szosowego urodzonego Marcina Gurskiego obrali, a nam zgodne swoie zezwolenie y postąpienie seymiku przeszłego gromnicznego przez posły swe oznaymili. My, te chęci y dobrą wolą obywatelów woiewodztwa Wileńskiego pochwaliwszy y wdzięcznie przyiąwszy, na tośmy pozwolili y z dóbr naszych pobor wydać rozkazali, iak też starostom y dzierżawcom dóbr naszych rozkazuiemy y wobec stanu duchownego y świeckiego ludzi upominami, żądaiąc abyście ze wszystkich duchownych y świeckich dóbr pobor łanowy y szosowy, z czopowem y pogłownym żydowskim, według uniwersału na seymie przeszłym postanowionego, bez omieszkania

żadnego, iako na prędzey poborcy wyszeymianowanemu oddawali, pod winą, w uniwersale poborowym seymu przeszłego opisaną; a ten pomieniony poborca ten pobor do skarbu oddawać będzie powinien, skąd zaraz za wiadomością wielmożnego hetmana naszego wielkiego xięstwa Litewskiego na zapłatę żołnierzowi Inflantskiemu oddawany być ma, a czopowe od tego czasu, gdy się pierwsze wybieranie iego, w uniwersale przeszłego seymu naznaczone, skończy, wybierać y według uchwały obywatelów powiatu Wileńskiego wielmożnemu hetmanowi naszemu oddawane być ma. Nacośmy aby też z miast, z miasteczek y dóbr naszych, w powiecie Wileńskim, leżących wielmożnemu hetmanowi naszemu oddane było, pozwolili. Co do wiadomości wszystkich przywodząc, urzędnikom grodzkim woiewodztwa Wileńskiego rozkazuiemy, aby ten nasz list wszędzie, wedle zwykłego sposobu obwołany y publikowany był. Dan w obozie naszym pod Smoleńskiem, dnia dziewiętnastego miesiąca Marca, roku Pańskiego tysiąc sześćset dziesiątego, panowania królewstw naszych polskiego dwudziestego trzeciego, a szwedskiego siedmnastego.

Roku 1610 Maia trzeciego dnia ten uniwersał na urzędzie grodzkim przez sługę iegomości pana Marcyana Gurskiego, poborcy powiatu Wileńskiego, do aktykowania do xiąg grodzkich Wileńskich pokładano. Jan Siesicki ręką swą. Który za razem do pana poborcy oddano przez sługę iego pana Bernata.

У того листу печать великая короля его милости, нашого милостивого пана, а подпись рукъ: Sigismundus rex. Jan Sokoliński—pisarz.

1610 г.

Изъ связки № 4703, за 1610 г., донум. 13.

128. Листъ короля Сигизмунда III-го Виленскому войту Нонгарту о разрѣшеніи Виленскимъ жителямъ приглашать къ себѣ на работу сторонніхъ каменьщиковъ и плотниковъ, непринадлежащихъ къ мѣстнымъ цехамъ, по случаю бывшаго въ г. Вильнѣ пожара. (Листъ выданъ подъ Смоленскомъ).

Zygmunt trzeci z łaski Bożey, król polski, etc.

Urodzonemu Piotrowi Nonhartowi—dzierżawcy Rakoncyskiemu y Lawaryńskiemu, Mereckiemu, Orszańskiemu y Przełayskiemu leśniczemu, wiernie nam miłemu, łaskę naszę królewską. Urodzony, wiernie nam miły! Acześmy za instantią wierności twey cechy mieszczanom naszym Wileńskim rzemiosła mularskiego y ciesielskiego nadali, tak, iż żaden w cechu nie będący, rzemiosła tam w Wilnie odprawować nie może; iednak, za tem nawiedzeniem Pańskim miasta Wileńskiego przez ogień, iż budowaniu tam-

temu rzemieśnicy cechów pomienionych podołać nie mogą, pozwoliliśmy osobliwem listem naszym mieszczanom Wileńskim skądinąd rzemieśników do budowania sięgać, żeby tym snadniey y prędzey miasto pobudować się mogło. O czem wierność twoia wiedząc, chcemy mieć y rozkazuiemy, żebyć rzemieśnikom, którzy z innych mieysc, a nie z Wilna będą, przeszkody w robocie żadney nie czynił. Co wierność twoia uczynisz dlia łaski naszey. Dan z oboza naszego pod Smoleńskiem, dnia XX miesiąca Augusta, roku Pańskiego MDCX, panowania królewstw naszych polskiego XXIII, a szwedzkiego XVII roku. Sigismundus rex. Jan Sokoliński— pisarz wielkiego xięstwa Litewskiego.

1640 г.

Изъ связки № 4626, за 1640—1641 г., докум. I.

129. Универсалъ короля Владислава IV, отмѣняющій собираніе чрезвычайной подати съ жителей в. кн. Литовскаго.

Король Владиславъ IV симъ универсаломъ извѣщаетъ в. кн. Литовское, что вслѣдствіе заключенія мира съ Оттоманской портой онъ находитъ возможнымъ пріостановить собираніе тѣхъ экстраординарныхъ налоговъ, которые назначены были на предстоявшемъ сеймѣ и одобрены многими повѣтовыми сеймиками, какъ съ имѣній королевскихъ, такъ и частныхъ лицъ.

Władysław IV, król polski etc. Wszem wobec y każdemu z osobna, komu by to wiedzieć należało, iż iakośmy przez te wszystkie lata szczęśliwego panowania naszego sedulo koło tego chodzili, aby rzecz-pospolita za nagłym nieprzyiacioł nastąpieniem viribus destituta nie zostawała, tak niemniey w to potrafiać chcemy, żeby subsidia na obronę oney uchwalane wiernym poddanym naszym uciążenia nie przynosiły; stosuiąc się tedy do intencyiey seymowey wydać my rozkazali z kancellariey naszey listy po seymie do woiewodztw y powiatów wielkiego xięstwa Litewskiego, aby ominantia pericula uważywszy obronę rzeczy-pospolitey na przyszłych relacyinych seymikach przedsię wzięły, iakoż wiele powiatów onę namowiwszy do nas posłów swych dla approbaciey laudum swego przysyłali, których pochwaliwszy ochotę wdzięczniechmy przyięli. A że za łaską Bożą y szczęściem naszym, poseł nasz od Porty Ottomańskiey z pokoiem powrócił y niskąd natenczas żadnego nie upatruiemy niebezpieczeństwa, widząc też po woiewodztwach difformitatem uchwalonych podatków, a w niektórych contra mentem legis większy ciężar na poddanych naszych, w drugich zasię, mimo zwyczay dawny, na same dobra nasze włożony, wszystkie te lauda na wydanie iakich-kolwiek podatków w

wielkim xięstwie Litewskich uchwalone, (życząc, aby się zupełnie poddani nasi z pożądanego cieszyć bez żadnego uciążenia mogli pokoiu) znosiemy, y ieśliby u iakiego urzędu na kim-kolwiek względem niewydania tych podatków, poborca który otrzymał dekret, tedy on nullius valoris być declaruiemy y aby napotem nikomu akcyey o teraznieysze nie intentowano podatki, mieć chcemy. Co aby wszystkich wiadomość tym prędzey doszła, ten uniwersał nasz w grodzie woiewodztwa Wileńskiego aktykowany po paraphiach woiewodztwa tamecznego zwyczaynie obwołać y poprzybiiać rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia XXV miesiąca Augusta, roku Pańskiego MDCXXXX, panowania naszego polskiego VIII, szwedskiego IX roku. Wladislaus rex (m. p.), Stanisław—pisarz.

1651 г.

Изъ связки № 4683, за 1651 г. Докум. № I.

130. Листъ короля Яна Казиміра Ольбрихту Горецкому о сформированіи роты пѣшей гвардіи изъ 200 человѣкъ *).

Король Янъ Казиміръ разрѣшаетъ Ольбрихту Горецкому образовать полкъ изъ 200 человѣкъ по случаю военнаго времени на слѣдующихъ условіяхъ: Горецкій долженъ своими средствами сформировать полкъ и въ полномъ вооруженіи представить его на смотръ подлежащему начальнику; со дня явки полка Горецкому выдается жалованье на содержаніе оного по 12 злотыхъ на человѣка въ мѣсяцъ; офицеры должны заняться обученіемъ солдатъ военной дисциплинѣ по современнымъ требованіямъ; во время походовъ жолнеры не смѣютъ дѣлать обидъ жителямъ; при первой явкѣ полка солдаты должны произнести присягу на вѣрность королю и рѣчи-посполитой.

Лѣта отъ Нароженья сына Божого тысеча шестьсотъ пятьдесятъ первого, мѣсеца Февраля двадцатого дня.

На врадѣ господарскомъ гродскомъ воеводства Виленского, передо мною Стефаномъ Желиковичемъ, подчашимъ Ошменскимъ, дворяниномъ его королевской милости, подвоеводимъ Виленскимъ, постановившисе очевисто его милость панъ Ольбрехтъ Горецкій, покладалъ и ку актикованью до книгъ кгродскихъ Виленскихъ подалъ листъ его королевской милости приповѣдный, даный а належачій его милости пану Ольбрихтови Кгорецкому, капитанови гвардіи пѣшой, просечи абы тотъ листъ универсалъ былъ до книгъ кгродскихъ Ви-

*) Такихъ документовъ въ актовой книгѣ этого же года находится значительное количество.

ленскихъ актикованъ и уписанъ, который, уписуючи у книги слово до слова такъ се въ собѣ маетъ:

Jan Kazimierz, z łaski Bożey król polski, etc. Urodzonemu Olbrychtowi Goreckiemu—kapitanowi gwardyi pieszey, wiernie nam miłemu, łaskę naszę królewską. Urodzony, wiernie nam miły! Iż się pewnym z różnych stron pokoiem przychodzi nam o całości państw naszych y rzeczy-pospolitey obmyszlać y wszelką na danie wstrętu nieprzyiacielowi gotowość sposabiać; tedy nie tylko woysko w. x. Lit. w służbie zatrzymać, ale też ad proportionem sił nieprzyiacielskich augmentować, my za rzecz potrzebną rozumiemy: przeto dobrze wiadomą mnie wierność twoią w dziele rycerskim, umieiętność y sposobność przypowiadano t. w. służbą, dwieście piechoty ludzi, w dziele rycerskim wedle trybu cudzoziemskiego ćwiczonych, do woyny sposobnych, którzy przy tych zwyczaiach, osobliwie czynieniu sprawiedliwości y ordynowaniu oficerów zostawać maią, iakich lud cudzoziemski w państwach naszych będący zażywać zwykł, deklaruiąc przy tym, żeby kto indigena stanu szlacheckiego na służbę pieszą chciał się zaciągnąć, nie ma to nić stanowi szlacheckiemu szkodzić y owszem względem zasług swoich łaski naszey doznawać będzie równo z inszemi zasłużonemi powinien, tedy w. t. zwyż mianowaną liczbę zebrać, oficerów zaciągnąć, ordynować y onych że na dzień dwudziesty ósmy miesiąca Lutego, w roku teraznieyszym tysiąc sześćset pięćdziesiąt pierwszym, zupełnie na minsterplac przed pisarza polnego wielkiego xięstwa Litewskiego, albo też namiestnika przysięgłego przy hetmanie naszym, albo commissarza iego stawić, którzy pilnie y wiernie lud ten zebrawszy na tychże mieyscach od wielmożnego hetmana polnego w. x. Lit. naznaczonych munstrować będą, którey munstry nie będzie się godziło żadnemu officerowi iakim-kolwiem sposobem ochraniać, albo co takowego na oszukanie iey czynić. Po odprawieniu munstry powinien się w. t. z pomienioną piechotą zupełnie stawić do oboza na mieysce naznaczone od hetmana, którego ordynansom we wszystkiem podlegać będziesz, a tak na kwatyrach, iako y w ciągneniu zachowasz się, w. t., wedle ustawy hetmańskiey w karze żołnierskiey, ludzie swe mocno trzymaiąc y sprawiedliwość dostateczną wszystkim czyniąc tak, iako by poddani nasi, duchowni y szlachetscy, żadnych krywd y gwałtów, oppresiey y uciążenia iakiego od nich nie ponosili, a mianowicie pod srogim gardła karaniem, aby żaden z oficerów y żołdaków w szlachcie co oni w możności stanu tego nie stawał y stanowisk sobie we dworze y w mieszkaniu iego nie czynił. Ordynuiemy zaś y naznaczamy, w. t., żołd miesięczny na pomienioną piechotę złotych polskich dwanaście, rachuiąc na każdę głowę po złotych dwanaście, od tego dnia, którego pierwsza munstra przypadnie y odprawiona będzie, zaczynaiąc, który to żołd po odprawieniu munstru oddany być ma z skarbu naszego w. x. Lit. za assygnacyą wielmożnego hetmana polnego w. x. Lit., zaraz na trzy miesiące na pomienioną liczbę piechoty zaciągnioney, y napotym takowyż na każdą czwierć dochodzić będzie, gwoli czemu w zupełney liczbie zawsze być co ćwierć munstrować się powinni będą. A ieśliby do liczby naznaczoney nie dostawało, tedy raz wiele wzaiem płaty na się, w. t., szafować ile zpłacił tym, którzy pobici byli, albo poumierali. Jeśli by też, w. t., albo oficerowie zmarłym, albo pobitym żołnierzom na potrzebę ich co pożyczyli y dowodnie to pokazali, będzie to przy płacy nagrodzono. A

kto-kolwiek w. twoia, pieniędzy rzeczy-pospolitey na żołd wziętych na rysztunek wydał, tedy te pieniądze dla snadnieyszego w służbie zatrzymania a.... tym miesiącu, w. t., wytrącić masz. Która piechota powinna nam będzie y rzeczy-pospolitey, zwyczayną przysięgę przy pierwszym popisie wydać. A w obozie dla bezpieczeństwa swego kopać się powinni będą, a ieśli by do budowania bateryi y inszych fortyfikacyi zażywać ich przyszło, tedy podług roboty y niebezpieczeństwa płacono im być ma. Gdy by też który tak z oficerów, iako y piechoty okaleczany albo poymany był, tedy tacy opatrzenie y oswobodzenie z więzienia mieć będą. Dan w Warszawie, dnia pierwszego miesiąca Stycznia, roku Pańskiego tysiąc sześćset pięćdziesiąt pierwszego, panowania naszego polskiego wtórego, a szwedzkiego trzeciego roku. У того универсалу печать привѣсистая а подпись руки короля его милости, пана нашого тыми словы: Jan Kazimierz król, a другій подпись tymi słowy: Jan Dowgiało Zawisza—referendarz y pisarz w. x. Lit. Который тотъ листъ универсалъ, за поданьемъ до актъ черезъ особу верхупомененую, есть до книгъ гродскихъ Виленскихъ актикованъ и записанъ.

1664 г.

Изъ связки № 4661, за 1615—1664 г., докум. 1.

131. Универсалъ короля Казиміра объ ополченіи в. кн. Литовскаго по случаю Московской войны.

Король Янъ Казиміръ симъ универсаломъ доводитъ до всеобщаго свѣдѣнія, что хотя польскія войска и одержали побѣду надъ Хованскимъ подъ Витебскомъ, хотя и ведутся переговоры о мирѣ; но такъ какъ Московскіе уполномоченные предлагаютъ невозможныя условія и Московскіе полководцы—Черкаскій, Баратынскій и Прозоровскій вступили уже въ предѣлы рѣчи-посполитой и угрожаютъ ея безопасности; то король и объявляетъ *третью попытку* съ *полной увѣренностью*, что всѣ, кому слѣдуетъ, сядутъ на коней съ полнымъ вооруженіемъ.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ шестьдесятъ четвертого, мѣсеца Іюля двадцать второго дня.

На врадѣ господарскомъ кгродскомъ Виленскомъ, передо мною Яномъ Окгинскимъ, маршалкомъ Волковыскимъ, подвоеводимъ Виленскимъ, постановившисе очевисто урожоный панъ Адамъ Стома, слуга его милости пана скарбного великого князства Литовского, покладалъ и ку актыкованью подалъ универсалъ, отъ его королевское милости, пана нашого милостивого, трое

вици на посполитое рушенье въ собѣ завераючи, потребуючи, абы до книгъ кгродскихъ Виленскихъ актикованъ и уписанъ былъ, который уписуючи у книги слово до слова такъ се въ собѣ маетъ:

Jan Kazimierz, z Bożey łaski król polski, etc. Wszem wobec y każdemu z osobna, komu o tym wiedzieć należy, mianowicie wielebnym, wielmożnym senatorom, urzędnikom ziemskim, grodzkim, rycerstwu, szlachcie, obywatelom woiewodztwa Wileńskiego uprzeymie y iaśniewielm. nam miłym. Wielebni, wielmożni, urodzoni uprzeymie nam mili! Lubo tractaty przez wielmożnych y urodzonych commissarzów naszych seymem naznaczonych o pokoiu z wielkimi posłami moskiewskiemi signanter y wszystka naszego wielkiego xięstwa Litewskiego z wielmożnym woiewodą Smoleńskim, hetmanem polnym wielkiego xięstwa Litewskiego, po szczęśliwey y niedawno na Chowańskim pod Witebskim otrzymaney victoriey, dalszy odpor nieprzyiacielowie dawać usiłuią, iednak im wielcy posłowie, alias commissarze moskiewscy upornie przy niesłusznych pretensiach swych stawaiąc, do przystoynych stanowienia pokoiu śrzodków y condyciey żadną miarą (iako nas pomienieni commissarze nasi ostrzegaią) przystępować niechcą, a tym czasem tractatami zabawiaiąc y uwodząc, gromadne woyska nieprzyiacielskie z Czerkaskim, Boratynskim, Prozorowskim y innemi wodzami Moskiewskiemi iuż w państwach naszych pod Prudkami stanęły y coraz pomykaią, y woyskom naszym cięszkiemi być zechcą. Inhaerendo tedy dawnieyszym uniwersałom naszym y wiciom w nich iednym za dwoie do uprzeymości y wierności waszey wydanym, a nie wątpiąc, iż po publikowaniu onych uprzeymość y wierność wasza w należytey ad servitium bellicum gotowości ies teście, po trzecie y ostatnie wici do uprzeymości y wierności waszey wdaiemy, chcąc mieć y surowo przykazuiąc, abyście uprzeymość, wieczność wasza skoro po publikowaniu teraznieyszego uniwersału, trzecie wici w sobie niosącego, porządnie według statutu wielkiego xięstwa Litewskiego y kwitów starych popisowych, a osobliwie podług constituciey roku tysiąc sześćset dwudziestego pierwszego, vigore uchwały na seymie w roku przeszłym tysiąc sześćset sześćdziesiąt wtórym postanowioney, bez wszelakiey zwłoki, na koń wsiadali y pod regiment iaśniewielmożnego woiewody Wileńskiego hetmana wielkiego xięstwa Litewskiego na dzień siedmnasty miesiąca Augusta, w roku teraznieyszym tysiąc sześćset sześćdziesiąt czwartym, na mieyscu pod Dołhinowem popisowi naznaczone, stanowili się y zgromadzili, pod winami de expeditione bellica opisanemi, w czym aby wielmożny woiewoda kasztelan, urodzony chorąży ziemski tegoż woiewodstwa, powinności urzędu swego dosyć czynił, ostrzegamy. Zastawnicy y arendarze y w koronie polskiey possessye swoie maiący według teyże konstytucyiey anni tysiąc sześćset sześćdziesiąt wtórego ordinaty pospolitego ruszenia satisfacere powinni będą. Tatarowie też wielkiego xięstwa Litewskiego, aby nie excipuiąc się że w woysku lubo koronnym, lubo wielkiego xięstwa Litewskiego, zaraz ruszyli się y tę expeditią pod urzędnikami swemi przy woiewodztwach, gdzie mieszkaią odprawowali, iakowo przykazuiemy. Także miasta y miasteczka według teyże w roku tysiąc sześćset sześćdziesiąt wtórym y dawnieyszych konstitucyi seymowych sprawią się konieczne. A żeby się nikt sprawami w sądach variorum subselliorum nie wymawiał limitacie do trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego, oraz z temi wiciami według konstytuciey tysiąc sześćset sześćdziesiąt wtórego roku wysyłamy. Co do wie-

domości wszem wobec przywodząc, chcemy mieć y rozkazuiemy, aby ten universał nasz wszędzie za podaniem onego do xiąg, przymowany y po parafiach publikowany był konieczno. Dan w Mścisławie, dnia trzynastego miesiąca Julii, roku Pańskiego tysiąc sześćset sześćdziesiąt czwartego, panowania naszego polskiego szesnastego, a szwedskiego siedmnastego roku. Po podpisanych tych trzecich wiciach doszła nas wiadomość, że kniaź Kudyniekiewicz Czerkaski ruszył się z woyskiem z pod Smoleńska y przeszedszy in viscera panstw naszych, ciągnie; przeto gorąco uprzeymość y wierność waszy żądamy, abyście nic nie tracąc czasu, na koń wsiadali y z iaśniewielmożnym woiewodą Wileńskim, hetmanem wielmożnym wielkiego xięstwa Litewskiego znosząc się, onemu posłusznemi byli. У того универсалу при печати большой великого князства Литовского, подписъ руки наяснѣйшого короля его милости, пана нашого милостивого, тыми словы: Jan Kazimierz król, а потомъ другій подписъ въ тые слова: Waleryan Stanisław Judycki—pisarz w. x. Lit. Который тотъ универсалъ, за поданьемъ оного до актъ черезъ особу верхупомененую, есть до книгъ кгродскихъ Виленскихъ актикованъ, и уписанъ.

1671 г.

Изъ связки № 4577, за 1670—1671 г., докум. 6.

132. Заручный листъ короля Михаила Альбрихту Гановскому и Стефану Ильиничу Боголюбцу въ огражденіе противъ злоупотребленій и насилій короннаго хоружаго графа Николая Іеронима Сенявскаго.

Вслѣдствіе жалобы Альбрехта Гановскаго и мѣщанина Боголюбца на короннаго хоружаго Сенявскаго, что онъ, воспользовавшись несчастіемъ этихъ лицъ, принужденныхъ укрываться въ Шкловѣ отъ непріятелей, заставляетъ ихъ навсегда поселиться въ Шкловѣ, не смотря на то, что они постоянные обыватели Динабурга, дѣлаетъ имъ разныя обиды и даже угрожаетъ смертію. Король Михаилъ симъ листомъ объявляетъ, что онъ беретъ ихъ подъ свое покровительство и назначаетъ заруку въ 40,000 копъ Литов. грошей—въ случаѣ, если бы онъ осмѣлился еще притѣснять ихъ.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ семьдесятъ первого, мѣсеца Іюня осьмого дня.

На врадѣ господарскомъ кгродскомъ Виленскомъ, передо мною Петромъ Рудоминою-Дусяцкимъ — старостою Стародубовскимъ, подвоеводимъ Виленскимъ, постановившисе очевисто панъ Стефанъ Слабковскій, покладалъ и ку актыкованью до книгъ кгродскихъ Виленскихъ подалъ листъ его королевской милости заручный, съ канцеляріи большой Великого князства Литов-

ского черезъ пана Альбрихта Крановского, поручника его королевской милости и пана Стефана Илинича Боголюбца противку его милости пану Миколаеви Геронимови зъ Гранова Сенявскому, граби на Мыши и Шкловѣ, хоружому коронному вынесеный, просечи, абы былъ до книгъ принятъ и вписанъ, который уписуючи у книги слово до слова такъ се въ собѣ маетъ:

Michał, z Bożey łaski król polski, etc. Urodzonemu Mikołaiowi hetmanowi z Granowa Sieniawskiemu, hrabi na Myszy y Szkłowie, chorążemu Koronnemu, Radomskiemu, Rohatyńskiemu staroście, wiernie nam miłemu, łaskę naszą królewską. Urodzony, wiernie nam miły. Supplikowali do nas przez niektórych panów rad y urzędników naszych dwornych, przy boku naszym na ten czas będących, szlachetny Albrycht Ganowski, porucznik y obywatel teraz miasta naszego Dyneborgskiego y sławetny Stefan Ilinicz Boholubiec, mieszczanin antiquitus Dorohobuski, zięć onego, iż w. t. zawziąwszy nieiaki rankor y pretensie przeciwko onym nietylko wielkie im krzywdy przez dozorców w. t. Szkłowskich y mieszczan wyrządzonych, a mianowicie Stephanowi Boholubcowi, zabieraiąc ich fortuny, towary, z któremi się czasu incursii nieprzyiacielskiey, iako do fortecy do Szkłowa umkneli, wespół y z matką swoią, preiudicia y wiele inszych violentii czynisz, ale też na zdrowie y substantie ich następuiesz, odpowiedzi y pogrożki czynisz, obiecuiąc ich sam przez się, krewnych swoich zawiadowców Skłowskich, żołnierzów, mieszczan, sług, boiar y poddanych albo przez inne subordynowane osoby substantie ich zabrawszy o śmierć przyprawić, o czem szyrzey processa zaniesione wyrażaią, violenter przy tym przyniewolaiąc, aby w miescu w. t. Szkłowie osiedli: przeto nie będąc bezpieczni zdrowia swego, uciekli się z prożbą swoią do nas, abyśmy zdrowie y substantie ich pod obronę naszę królewską wziąwszy, listem naszym zaręcznym ugleytowali, obwarowali. My tedy król, maiąc wzgląd na supplikę ich, postrzegaiąc przy tym tego, aby za szczęśliwego panowania naszego żyiąc w pokoiu zostawali, violentiam ponosząc publicam singularemque mieszczanie miast naszych y poddani fortun swoich mieli securitatem, zwysz pomienionych szlachetnego Albrychta Ganowskiego y sławetnego Stephana Ilinicza Boholubca z maiętnościami ich pod protectią y obronę naszą królewską cale bierzemy, chcąc koniecnie po w. t. aby się z nimi nie czyniąc żadney opressii, niehamuiąc ich y wiolencyi, spokoynie zachował sam przez się, krewnych swoich, zawiadowców y dozorców Szkłowskich, żołnierzów, sług, boiar, mieszczan, poddanych y innych subordynowanych osób na przerzeczone osoby gdzie kolwiek będące, przemieszkiwaiące, tak w drodze, iako y na mieyscu, zdrowie y substantie ich na towary lądowe y wodne nie następował, ubique locorum, pod zaręką za naruszeniem tego listu naszego zaręcznego czterdziestu tysięcy kop groszy liczby Litewskiey, którey połowica stronie żałuiącey, a druga do skarbu naszego wielkiego xięstwa Litewskiego należeć będzie. Co do wiadomości w. t. donosząc, po urzędach ziemskich, grodzkich maydeburskich, mieć chcemy, aby ten list zaręczny do akt przyimowali, publikowali, extracty wydawali, nie czyniąc inaczey dla łaski naszey y s powinności urzędów swoich. Dan w Warszawie, dnia dwudziestego siódmego miesiąca Maia, roku Pańskiego tysiąc sześćset siedmdziesiąt pierwszego, panowania królewstwa naszego wtórego roku. У того листу заручного, при печати большой великого князства Литовского, подпись

руки найяснѣйшого короля его милости тыми словы: Michał król. Который тотъ листъ его королевской милости заручный, за поданьемъ оного черезъ особу верхумененую до актъ, есть до книгъ кгродскихъ Виленскихъ уписанъ.

1671 г.

Изъ связки № 4577, за 1670—1671 г., докум. 4.

133. Упоминальный листъ короля Михаила Троцкому подстолію и Сумилишскому старостѣ Рору, чтобы онъ не притѣснялъ крестьянъ Сумилишскаго староства незаконными поборами и работами, и прекратилъ свое тиранское обращеніе съ ними.

Король Михаилъ симъ листомъ поставляетъ на видъ Сумилишскому старостѣ Рору слѣдующія его злоупотребленія: что онъ, вопреки ревизорскимъ уставамъ, беретъ съ каждой уволоки по 1 бочкѣ ржи и по 2 овса, по 1 гусю или вмѣсто его по 1 зл., по 1 курицѣ или вмѣсто ея по 20 яицъ, за какой то вывозъ по 3 зл., и отдѣльно еще по 4 зл. и 4 гр., за коровъ по 2 зл., что онъ выгоняетъ на работу по 6 дней съ уволоки и держитъ съ ранняго утра до поздней ночи; принуждаетъ съ уволоки вывозить 20 бревенъ; заставляетъ крестьянъ держать у себя и кормить его гончихъ собакъ; взимаетъ овесъ; беретъ половину меду на дворъ и въ случаѣ неотдачи онаго забираетъ воловъ; назначаетъ произвольное подымное по 10, 15 и болѣе грошей; что такія дѣйствія его и жестокости были причиной побѣговъ крестьянъ, послѣ которыхъ онъ ловилъ ихъ, подвергалъ еще большимъ истязаніямъ и пыткамъ.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ семьдесятъ первого, мѣсеца Іюня второго дня.

На врадѣ господарскомъ кгродскомъ Виленскомъ, передо мною Петромъ Рудоминою Дусяцкимъ — старостою Стародубовскимъ, подвоеводимъ Виленскимъ, постановившисе очевисто панъ Янъ Залѣскій оповѣдалъ и покладалъ листъ его королевское милости упоминальный, зъ канцеляріи большой великого князства Литовского черезъ подданыхъ староства Сумилишского до его милости пана Рора, подстолего Троцкого, вынесеный, просечи, абы тотъ листъ былъ до книгъ кгродскихъ Виленскихъ актиованъ, принятъ и уписанъ, который уписуючи у книги слово до слова такъ се въ собѣ маетъ:

Michał, z Bożey łaski król polski, etc. Urodzonemu Ferdinandowi Rorowi—podstolemu Trockiemu, staroście Sumiliskiemu, nam miłemu, łaskę naszę królewską. Urodzony wiernie nam miły! Doniesiona iest nam przez niektórych panów rad y urzędników, przy boku naszym będących, żałosna ubogich poddanych naszych starostwa Sumiliskiego supplika, w którey znać dolęgliwości y utrapienia wyrażali, to iest, iż wier.

tw. mimo dawne zwyczaie y ustawy, od commissarzów postanowione, od poddanych naszych dzierżawy Sumiliszskiey z każdey włoki po beczce żyta, po dwie beczki owsa Kowieńską miarą, po iedney gęsi, albo pieniędzmi po złotemu, za niepodaniem kurów po dwódziestu iaiek, za wywoz iakiś po złot. trzy, y zosobna znowu po złotych cztery y groszy cztery, na krowy po złotych dwa wybierasz, y na robotę po sześciu dni z włoki wypędzasz y wyganiasz, y na niey od białego dnia do nocy trzymasz, do wywożenia drzewa wielkiego po dwadzieścia sztuk z iedney także włoki przymuszasz, psy swoie gończe na włoki rozdaiesz y poddanym karmić ie rozkazuiesz, a nadto y owies na nich wybierasz, od pszczoł obcych ludzi w Sumiliszskiey dzierżawie będących połowicę miodów na dwor odbiiasz, a gospodarzowi y siabrowi iego na podział drugą połowicę zostawuiesz, a gdy u którego gospodarza pczoły wypadną, za wosk woły zabierasz, podymne też według upodobania swego z półwłoki po złot. dziesięciu, piętnastu y więcey wybierasz y inszemi różnemi wymyślnemi exactiami y robotami poddanych naszych tak dalece trapisz y uciążasz, że poddani niemogąc onych znieść precz odchodzić muszą, których odiskawszy biiesz, kaleczysz, morduiesz, męczysz w pęta a łancuchy okowywać każesz, woły im zabierasz, na ostatek o takowe niesłuszne exactie y oppressie skarzyć na siebie nie dopuszczasz; wczesnie tedy zabiegaiąc, aby poddani nasi przez takowe oppressie cale nie zniszczeli, chcemy od was mieć y serio rozkazuiemy, abyś poddanych naszych Sumiliskich nad dawne ustawy do robot, podatków y wymyślnych exactiy nie pociągał y nie przymuszał, ale we wszystkim według dawnego zwyczaiu y rewizorskiego postanowienia zachował się, inaczey nie czyniąc z powinności swey, dla łaski naszey. Dan w Warszawie, dnia dwudziestego miesiąca Stycznia, roku Pańskiego tysiąc sześćset siedmdziesiąt pierwszego, a panowania naszego wtórego roku. У того листу упоминального при печати большой великого князства Литовского подпись руки найяснѣйшого короля его милости, пана нашого милостивого, тыми словы: Michał król, a другой подпись тыми словы: Cypryan Paweł Brzostowski — referendarz y pisarz wielkiego xięstwa Litewskiego. Который листъ упоминальный, за поданьемъ оного до актъ черезъ особу верхумененую, есть до книгъ кгродскихъ Виленскихъ актикованъ, принятъ и уписанъ.

1673 г.

Изъ связки № 4696, за 1673 г., докум. 8.

134. Универсалъ подскарбія в. кн. Литовскаго Іеронима Киршенштейна о способѣ сбора чоповаго и шеляжнаго въ трехъ юрисдикціяхъ.

Подскарбій в. кн. Литовскаго Іеронимъ Киршенштейнъ симъ универсаломъ доводитъ до свѣдѣнія подлежащихъ лицъ слѣдующее свое распоряженіе: вслѣдствіе сеймоваго постановленія о сборѣ новой пошлины съ напитковъ въ количествѣ 10 шеляговъ съ 3-хъ грошей, онъ всѣ юрисдики города Вильны соединилъ въ три,—духовную, шляхетскую и городскую; эти юрисдики наравнѣ съ сборщиками должны учинить присягу въ правильномъ показаніи количества полученныхъ и отданныхъ денегъ; сборщики должны опредѣлять количество сбора по предварительному расчету количества солоду и добываемыхъ изъ него напитковъ; во время заторовъ должны присутствовать особые чиновники, по назначенію сборщика и скарбоваго дворянина.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ семьдесятъ первого, мѣсеца Мая шестнадцатого дня.

На врадѣ господарскомъ кгродскомъ Виленскимъ, передо мною Петромъ Рудоминою Дусяцкимъ — старостою Стародубовскимъ, подвоеводимъ Виленскимъ постановившисе очевисто панъ Богуславъ Плихта, покладалъ и до актъ книгъ кгродскихъ Виленскихъ универсалъ ясневельможного его милости п. Геронима Криспина Киршенштейна — подскарбего великого князства Литовского, на речь о немъ нижейпомененую даный, служачій, подалъ, просечи, абы тотъ универсалъ былъ до книгъ актъ поданъ, принятъ и уписанъ, которого принявши и уписуючи у книги слово до слова такъ се въ собѣ маетъ:

Hieronim Kryspin Kirszensteyn—podskarbi wielki wielkiego xięstwa Litewskiego. Wszem wobec stołecznego miasta ik. mości wielkiego xięstwa Litewskiego Wilna obywatelom, pod iakiemiż kolwiek iurysdyctiami iaśniewielmożnego iegomości xiędza biskupa, przewielebney kapituły, iaśniewielmożnego imci pana woiewody Wileńskiego, przewielebnego imci xiędza metropolity russkiego, tudzież mieysckiey zostaiącym, donoszę do wiadomości. Stosuiąc się do constitutiey na seymie blisko przeszłym o nowo uchwalonym podatku, subsidium szelężne rzeczonym, napisaney, iz powinności urzędu mego szukaiąc iak na użytecznieyszych srzodków, przez któreby ten podatek exactiey od win, miodów, piw, gorzałek y wszelakich szynkowych trunków w Wilnie robionych y z Pruss, z Kowna przywożnych, od trzech groszy dziesiątego szeląga, bez uciążenia y naruszenia sumienia ludzkiego, także damnificatii prowentu z iak naylepszym publicznych rzeczy-pospolitey potrzeb augmentem et non commodo privatorum, mógł do effectu być przyprowadzony, visum est, inhaerendo ordinatiey pomienioney constitutiey, takowym te exactią zacząć porządkiem: Naprzód, poniewasz miasto Wileńskie zostaie

na różne iurisdiki podzielone, to iest duchowne utriusque ritus y świeckie, iako się zwyż pomieniło, przetosz aby wybieraniu y wydawaniu tego szelężnego contraventiey y contradictiey iakowey przez pomienione divisie nie było, tedy pro hac vice, facilitando negotium, wszystkie duchowne ritus romani iurysdiki, wyiąwszy przewielebnego iegomości xiędza metropolity russkiego, zdało się incorporować do iurysdik przewielebney kapituły Wileńskiey, iaśniewielmożnego zaś imci pana woiewody Wileńskiego y ichmościów panów senatorów, dignitarzów, będą się universaliter referować do grodu, a mieski do magistratu Wileńskiego. Więc że ieneralny imć pan poborca, spólnie z imci panem dworzaninem skarbowym, do tego podatku naznaczeni, super fidelitatem oneris iurament, ad conformitatem legis wykonać powinni, zaczym y przewielebna kapituła sama od siebie, spólnie z innymi iurisdikami przewielebnego iegomość xiędza metropolity osobliwie od siebie, od iaśniewielmożnego imci pana woiewody Wileńskiego y innych imć pan podwoiewodzi Wileński, nakoniec magistrat Wileński de medio suo ludzi chrześcian, wiary godnych, nie podeyrzanych, dla porządku, dozoru y pilności deputować maią. Sposób zaś do exaktii podaie się takowy: ktokolwiek z obywatelów y mieszkańców pod wzwysz namienionemi iuryzdykami y w samym mieście Wileńskim będzie miał wolą na piwo, miód nowy szynk robić, gorzałkę pędzić, tedy nie wprzód do robienia ma przystąpić, aż pierwiey powinien będzie ichmościom panom poborcy y dworzaninowi donieść y opowiedzieć się, z iak wielu beczek y iakiego słodu piwo, gorzałkę pędzić, z wielu miednicami odrobić umyślił, w czym in quantum by fidem datam fraudaret, a succollectorowie, na których attentiey ten dozor zależeć będzie, doszli by tego, że się iego powieść z prawdą nie zgadza, takowy każdy podlegać ma poenam in defraudatores fisci, wprawie pospolitym a czopowym opisanym, należeć, y to do animadversiey pp. succolectorów będzie, aby po zlaniu do beczek opowiedzianego piwa lub miodu, ponieważ ob inaequalitatem beczek trudno dóyść, wiele w którey garncy piwa—tedy według miary słodu pewności y lidżby garnców dochodzili, a zweryfikowawszy wszystkie domy szynkowne maią mieć probę in orio, po iakiey cenie z którego domu napoie, miody, piwa przywozne lub u siebie robione, gorzałki różne przedawane bywaią. Gdzie inita accurata calculatione ogulney summy, iak wiele za który napóy z pomienionych wynosi, od dwuch groszy dziesiąty szeląg fideliter wybierali, sami między sobą na każdy tudzież przez quatery y iurisdyki pewnego dnia y na pewnym mieyscu exactam perceptorum rationem inquirowali; we cztyry zaś niedziele przed imci pany poborcą y dworzaninem zupełną calculatią czynili, a przy concluzyi pierwszego kwartału imć pan Kazimierz Gintowt—poborca od woiewodztwa Wileńskiego, spólnie z imci panem Hieronimem Komarem, wielkiego xięstwa Litewskiego dworzaninem skarbowym, y ze wszystkiemi exactorami, po wykonaney przysiędze, iako się sprawie, także w drugich in futurum quartałach postąpić maią, nie tylko tu w woiewodztwie Wileńskim, aby y po wszystkim wielkiem xięstwie Litewskiem, sat abunde et enudate w constytucyey iest wyrażono. Winiarze zaś, co winem różnym Węgierskim, Hiszpańskim, Włoskim, Francuzkim y różnemi zamorskiemi szynki prowadzą, ex quo ceny dociec trudno, iako na garncy, beczki, antały, ocsewty, hufy przedaią, tedy praevia naprzód przez pp. succolectorów po winnicach inqui-

sitione, iako wiele wina y po iakiey cenie przedaią, wszystkim panom winiarzom praesentibus iniungitur, ażeby co miesiąc każdy sam od siebie regestra zupełne od bytu y wyszynkowania z swego, oraz szelągowym do ichmciów panów succolectorów, do których z swey quatery należy, oddawał, a przy kopirowaniu quartału sam osobą swą, nie przez substituta, przed ichmciów pany grodowymi, w przytomności imć p. poborcy y imć pana dworzanina, na roczkach iuramenta na tym wykonać powinien będzie, iako nie więcey wina y nie za większą ummę, nad specificatią w regestrach miesięcznych podanych, wyszynkował y iako sprawiedliwie od wszystkich win różną ceną przedanych dziesiąty szeląg od trzech groszy oddał. Dat. w Wilnie, dnia szesnastego Maia, tysiąc sześćset siedmdziesiąt trzeciego. У того универсалу при печати подпись рукъ ясневельможного его милости пана подскарбего великого князства Литовского тыми словы: Heronim Kryspin Kirszensteyn — podskarbi wielki wielkiego xięstwa Litewskiego. Который тотъ универсалъ за поданьемъ его чрезъ особу верхумененую есть до днигъ кгродскихъ Виленскихъ записанъ.

1674 г.

Изъ связки № 4684, за 1674 г., докум. I.

135. Универсалъ генеральной Варшавской конфедерацiи почтмейстеру в. кн. Литовскаго Рейнгольду Бизнигу, обезпечивающiй уплату изъ скарба его частныхъ расходовъ на содержанiе почтъ въ предѣлахъ в. кн. Литовскаго.

Лѣта отъ Нароженья сына Божого тысеча шестьсотъ семьдесятъ четвертого, мѣсеца Декабря тринадцатого дня.

На врадѣ кгродскомъ Виленскомъ, передо мною Петромъ Рудоминою Дусяцкимъ—старостою Стародубовскимъ, подвоеводимъ Виленскимъ, постановившисе очевисто его милость панъ Рейнгольтъ Бизинкгъ, почтмайстеръ великого князства Литовского, покладалъ и до актъ подалъ универсалъ собѣ служачій и належачій, просечи, абы до книгъ былъ принятъ и уписанъ, который уписуючи слово до слова такъ се въ собѣ маетъ:

My commissarze tak senatu, iako y koła poselskiego confederacyą generalną convocacyey Warszawskiey w roku teraznieyszym tysiąc sześćset pięćdziesiąt czwartym, na commissyą do traktatów Moskiewskich naznaczeni, oznaymuiemy tym pismem naszym, iż doszła nas wiadomość od urodzonego pana Reinholda Bizynga, ieneralnego poczt-magistra wielkiego xięstwa Litewskiego, sekretarza ikm., iż mu iako za przeszłe na poczty w. x. Lit. de suo erogowane expensa według likwidacyey y dekretu commissyey pocztowey niedoszła zapłata, tak y na dalsze do continuowania poczty rzeczy-pospo-

litey należące z miast y miasteczek w. x. Lit. według constitucyi nie dochodzą przychody, a za tym poczta rzeczy-pospolitey cale ustawać musi. Bacząc tedy ile podczas teraznieyszey do traktatów naszych Moskiewskich, iż na continuacii y na prędkim a porządnym expediowaniu poczty w. x. Lit. dla prętkiey z królem imć y z woyskami oboyga narodu y pilney correspondencyey in negotio publico siła należy, a zabiegaiąc temu, aby poczta w. x. Lit. nie ustawała y owszem lepszym, niżeli kiedy sporządzona była, użyliśmy przerzeczonego imci pana poczt-magistra w. x. Lit., aby w ochocie dobrey ku usłudze króla imć y całey rzeczypospolitey nie ustawał, ale iako przed tym zaciągaiąc na swóy credit dla porządnego poparcia poczty w. x. Lit. starania czynił, tak y teraz wszelkich żeby sposobów wynaydował, iakoby cursus poczty sine interruptione porządnie bez omieszkania odprawował. Co upewniaiąc tym pismem naszym, iż cokolwiek pan poczt-magister lub de suo, lub też zkądkolwiek zaciągnowszy na credit swóy iakie summy na porządne wyprawowanie poczty rzeczy-pospolitey expens skarbu w. x. Lit. in toto wydana y wypłacona będzie, uczyni y wyda, tedy to wszystko in publicum rzeczy-pospolitey commodum erogowane za niedosyćuczynieniem od miast y miasteczek novellae legis expensa ze skarbu w. x. Lit. in toto oddane y wypłacone będą y my instantią naszą do króla imci, iako y do całey rzeczy-pospolitey za p. poczt-magistrem w. x. Lit. wnosiemy, aby mu nie tylko teraznieysza continuatia poczty, erogowane expensa, ale też y za przeszłe według liquidacyi skarbowey y dekretu..... przeszłego in toto ze skarbu w. x. Lit. onemu de pleno satisfactia stanęła. W. czym pomienionego imć p. poczt-magistra upewniaiąc, dla lepszey wagi rękoma naszymi podpisaliśmy się. Dan w Kadzinie dnia dwudziestego ośmego Oktobra, roku tysiąc sześćset siedmdziesiąt czwartego. У того универсалу подпись рукъ тыми словы: Marcin Ogiński, woiewoda Trocki, commissarz ikmci y rzeczy-pospolitey: Jan Antoni Chrapowicki, woiewoda Witepski, com. ikmci y rzeczy-pospolitey; Alexander Hilary Połubiński, marszałek w. x. Lit.; Cyprian.... Brzostowski, referendarz, commis. ikmci y rzeczy-pospolitey; Constanty Pomicki, czesznik sieradzki, com. ikmci y rzeczy-pospolitey; Stanisław Kowalewski, łowczy woiewodztwa Kijowskiego, commisarz ikmci y rzeczy-pospolitey. Который тотъ универсалъ за устнымъ поданьемъ черезъ особу верху мененую до актъ, есть принятъ и до книгъ уписанъ.

1674 г.

Изъ связки № 4784, за 1674 г., докум. 5.

136. Универсалъ короля Яна III купцамъ и шляхтѣ, преслѣдующій уклоненіе отъ уплаты соляной пошлины.

Король Янъ III поставляетъ на видъ купцамъ, шляхтѣ и вообще лицамъ занимающимся торговлей, что они, во время провоза товаровъ, минуютъ окольными путями таможни и не уплачиваютъ пошлинъ, назначенныхъ на содержаніе короля; нѣкоторые же изъ шляхты провозятъ чужіе товары подъ своимъ именемъ.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ семдесятъ четвертого, мѣсяца Октебра двадцатого дня.

На врадѣ кгродскомъ Виленскомь, передо мною Петромъ Рудоминою Дусяцкимъ, старостою Стародубовскимъ, подвоеводимъ Виленскимъ, постановившисе очевисто его милость панъ Александръ Богушевичъ, коморникъ его королевское милости, писаръ скарбовый коронный, дворанинъ скарбный великого князства Литовского, покладалъ и до актъ подалъ универсалъ его королевское милости, служачій его милости пану Скоробогатому—скарбному великого князства Литовского на речь въ немъ нижей выражоную даный, просечи, абы до книгъ актикованъ, принятъ и уписанъ былъ тотъ универсалъ, который универсалъ одъ слова до слова такъ се въ собѣ маетъ.

Jan trzeci, z Bożey łaski obrany król polski, et etc. Wszem wobec, komu o tem wiedzieć należy, a mianowicie wszelakiego stanu y condyciey ludziom, handlami bawiącym się. Oznaymuiemy, iż nas dochodzą częste querimonie od administratorów myta starego w. x. Lit., na stół nasz należytego, iż kupcy omiiaiąc komory, taiemnie ścieszkami towary uprowadzaią, unikaiąc płacenia myt pomienionych, a panowie niektórzy y szlachta, co handle maią, violenter y niepłacąc tychże myt, przez komory lądem y wodą różne towary przeprowadzaią, y nietylko sami damnificant skarb nasz, ale kupców pod swoią protektią biorą, uwodzą y od płacenia cła wymuią, pisarzów celnych znieważaią, czyniąc gwałt prawom y znaczną uymę skarbewi naszemu; dla czego wszystkich wobec, y każdego zosobna tym uniwersałem naszym upominam, chcąc mieć, aby każdy y od wszelkich towarów wodą, lądem idących, według prawa y dawnych instruktarzów y zwyczaiów czynił satisfactią za myta nasze, sub paenis legum karze nad każdym irremissibiliter extendowane być muszą. Na co, dla lepszey wiary do tego uniwersału, ręką naszą podpisanego, pieczęć naszą przycisnąć rozkazaliśmy. Dat. w Pilaszkowiczach, dnia trzeciego mca Września, roku Pańskiego tysiąc sześćset siedmdziesiąt czwartego, panowania naszego pierwszego roku. У того универсалу подпись

руки его королевское милости при печати тыми словы: Jan król. Который тотъ универсалъ, за поданьемъ до актъ черезъ осо- | бу верху мененую, есть до книгъ кгродскихъ воеводства Виленского принятъ, до актъ поданъ и уписанъ.

1699 г.

Изъ книги № 4714, за 1699 г., л. 841.

137. Универсалъ великаго гетмана в. кн. Литовскаго Казиміра Сапѣги о собираніи капщизны.

Великій гетманъ в. кн. Литовскаго Казиміръ Сапѣга симъ универсаломъ предписываетъ всѣмъ вообще мѣщанамъ всѣхъ юрисдикъ немедленно вносить капщизну, назначенную на каплицу св. Казиміра, главнаго патрона Короны и Литвы, и объявляетъ, что въ случаѣ сопротивленія онъ разрѣшилъ пробощу этой каплицы и его депутатамъ грабить непокорныхъ и пограбленнаго имущества не отдавать до окончательной уплаты капщизны.

Roku tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt dziewiątego, miesiąca Junii szóstego dnia.

Na urzędzie iego królewskiey mości grodzkim Wileńskim, przede mną Michałem Rafałem Szumskim—podstolim y podwoiewodzim Wileńskim, personaliter stanąwszy iegomość pan Józeph Konstantynowicz opowiadał, pokładał y do akt xiąg grodzkich uniwersał iaśnie wielmożnego imci pana Kazimierza Jana Sapiehi—woiewody Wileńskiego, hetmana wielkiego wielkiego xięstwa Litewskiego, na rzecz w nim wyrażoną podał, który padaiąc, aby był do xiąg grodzkich Wileńskich przyięty y wpisany upraszał; iakoż przyiąwszy a wpisuiąc w xięgi, słowo do słowa tak się w sobie ma: Kazimierz Jan Sapieha—hrabia na Bychowie, Zasławiu y Dombrownie, woiewoda Wileński, hetman wielki w. x. Lit. Woytom y wszystkim mieszczanom, tak dziedzicznym iurysdyk moich, iako y do woiewodztwa należących, tudzież iurisdikom y ich mieszczanom nayiaśnieyszey xiężney Neyburgskiey Wileńskim, surowie, pod zarękami troiakich excessów, ważność rzeczy przykazuię, abyście wszyscy, nemine excepto, kapsczyznę od miodów, gorzałek y piw, dawnemi konstitutiami seymów rożnych uchwaloną y utwierdzoną, do kaplicy Kazimierza świętego, nayprincipalnieyszego patrona Korony polskiey y wielkiego xięztwa Litewskiego, oddawali do rąk tych, których na to obierze sobie iegomość xiądz proboszcz pomienioney kaplicy; nieposłusznych zaś temu moiemu universalnemu roskazaniu pozwoliłem tymże, na odbieranie pomienioney kapsczyzny deputowanym grabić y grabieże po tąd nie oddawać, aż póki przy troiakich excessach nie odda każdy, co na niego wyżey pomienionego podatków należeć bę-

dzie; a ten móy uniwersał chcę, aby zawsze od wszystkich był conserwowany. Działo się w Wilnie, dnia dwudziestego siódmego Aprila tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt dziewiątego roku. U tego uniwersału przy pieczęci podpis ręki temi słowy: Kazimierz Jan Sapieha—woiewoda Wileński, hetman wielki wielkiego xięstwa Litewskiego. Który to uniwersał, za podaniem onego przez osobę wierzchu mianowaną do akt, iest do xiąg grodzkich Wileńskich przyięty y upisany.

1699 г.

Изъ книги № 4718, за 1703 г., стр. 97.

138. Универсалъ короля Августа II о взиманіи подводной повинности съ городовъ и мѣстечекъ, расположенныхъ въ предѣлахъ в. кн. Литовскаго.

Въ этомъ универсалѣ король Августъ II оповѣщаетъ всѣхъ обывателей в. кн. Литовскаго, что назначивши главнымъ почтъ-директоромъ Шреттера, и распредѣливши взносъ 12,000 польскихъ злотыхъ, слѣдуемыхъ на содержаніе почтъ въ княжествѣ, между всѣми мѣстностями, онъ въ тоже время предписываетъ назначенныя деньги вносить безостановочно по принадлежности.

Na urzędzie surrogatorskim Wileńskim, przede mną Michałem Raphałem Szumskim, podstolim y surrogatorem woiewodztwa Wileńskiego, stanąwszy personaliter imć pan Jan Wysocki, sługa wielmożnego imci pana Samuela Szrettera, generalnego poczty iego królewskiey mości y rzeczy-pospolitey wielkiego xięstwa Litewskiego dyrektora, skarbnego wielkiego xięstwa Litewskiego, uniwersał iego królewskiey mości na rzecz niżey wyrażoną pomienionemu imci panu skarbnemu dany, służący y należący, ad akta xiąg surrogatorskich Wileńskich spraw wieczystych, prosząc, aby w one był inserowany, podał, którego takowy sequitur tenor:

August wtory, z Bożey łaski król polski etc. Wszem wobec y każdemu zosobna, mianowicie, wielmożnym woiewodom, kasztelanom, urodzonym starostom y ich podstarościm, namiestnikom, dzierzawcom dobr naszych, także wóytom y szlachetnym sławetnym burmistrzom, raycom, ławnikom y innym, w miastach y miasteczkach dobr naszych wielkiego xięstwa Litewskiego przełożonym, y wszystkim in genere ludziom donosimy do wiadomości: Iż my, applikuiąc się do constitucyi seymowych y uniwersałów świętey pamięci nayiaśnieyszych Michała y Jana trzeciego, królów antecessorów naszych, in anno septuagesimo tertio y septuagesimo octavo z kancelariey wyniesionych

uniwersałów, które my in omnibus punctis, paragraphis et clausulis approbuiemy o dochodzeniu prowizyi na pocztę naszą y rzeczy-pospolitey wielkiego xięstwa Litewskiego, y teraz tym uniwersałem zleciliśmy z kancelariey wielkiego xięstwa Litewskiego takowąż wydać exdivizyą, do którey według prawa y zwyczaiu dawnego należy aby insistendo wszystkim constitutiom y uniwersałom przeszłym annuatim naznaczona a republica pensio, dwanaście tysięcy złotych, absque ulla remora abhinc od rzeczypospolitey dochodziło, żeby solitum cursum poczty wielkiego xięstwa Litewskiego protractio solutiey powinney nie tamowała y do urodzonego Samuela Szrettera, generalnego poczty wielkiego xięstwa Litewskiego direktora, wydawana była według tey exdywizyey ze wszystkich starostw, dzierżaw, ciwuństw, woytowstw, miast, miasteczek dobr naszych. Jakoż widząc za nayiaśnieyszych antecessorów naszych przed tym, a teraz za panowaniem naszym iterato słusznie sporządzony recesor exdiwiziey absque gravamine, iako oekonomiy, tak starostw, dzierzaw naszych, miast, miasteczek, co które płacić maią w ten uniwersał inserować kazaliśmy, który tak w sobie ma:

Z Miasta Wilna dwa tysiące złotych, ponieważ y na trybunale skarbowym y na commissiey praw żadnych incontrario nie produkowali; z miasteczka Bolnik złotych dwadzieścia; z Szyrwint zł. 30; z Meyszagoły zł. 20; z Kiernowa złotych piętnaście; z Inturek złotych piętnaście; z Bystrycy złotych dwadzieścia; z Niemenczyna złotych piętnaście; z Miednik złotych piętnaście; z Oszmiany złotych trzydzieści; z Markowa złotych trzydzieści pięć; z Miadzioła złotych czterdzieście; z Trab złotych dziesięć; z Hub złotych trzydzieście; z Gieranon y Lipniszek złotych cztyrdzieście; z Dud złotych dwadzieścia; z Dziwieniszek złotych piętnaście; z Dowgieliszek złotych dwadzieście; z Krewa złotych piętnaście; z .... złotych dwadzieścia pięć; z Lidy złotych trzydzieście; z Nowego Dworu złotych dwadzieścia; z Eyszyszek złotych sześnaście; z Radunia złotych trzydzieście; z Wasiliszek złotych dwadzieścia; z Ostryny złotych trzydzieście; z Wiłkomierza złotych cztyrdzieście; z Kupiszek złotych sto; z Onikszt złotych sześćdziesiąt pięć; z Ucian złotych sześćdziesiąt; z Subocza złotych dziesięć; z Abel złotych piętnaście; z Bużyman złotych trzydzieście pięć; z Łagomian złotych trzydzieście; z Brasławia złotych trzydzieście; z Opsy złotych piętnaście; z Dryswiat złotych piętnaście; z Trok złotych dwadzieścia pięć; z Olity złotych piędziesiąt sześć; z Olkinik złotych czterdzieście; z Merecza złotych czterdzieści; z Łozney złotych trzydzieście; z Niemonoyc złotych dwadzieścia; z Lemna złotych czterdzieście; z Żosiel złotych piętnaście; z Żyżmor złotych dwadzieścia pięć; z Dawy złotych dwadzieścia; z Rudnik złotych piętnaście; z Sumiliszek złotych dwadzieścia sześć; z Oniszek złotych dwadzieścia; z Oran złotych dziesięć; z Metel złotych dziesięć; z Przełay złotych piętnaście; z Grodna złotych dwieście; z Krynek złotych piędziesiąt pięć; z Mostów złotych trzydzieście pięć; z Filipowa złotych dwadzieścia; z Łunney złotych dwadzieścia; z Wasilkowa złotych dwadzieścia pięć; z Nowego Dworu pod Grodnem złotych trzydzieście pięć; z Sokolki złotych czterdzieście; z Odelska złotych trzydzieście; z Kuznicy złotych trzydzieście; z Skidla złotych dwadzieścia pięć; z Przerośla złotych dwadzieścia; z Przewałki złotych dziesięć; z Wizayn złotych czterdzieście pięć; z Kwasowki złotych piętnaście; z Jezior złotych piętnaście; z Lipska złotych piętnaście; z Koryzina złotych dwa-

dzieścia; z Chodorowki złotych piętnaście; z Dąbrowy złotych dziesięć; z Sokolan złotych dziesięć; z Berystek złotych dwadzieścia; z Kowna złotych cztyrysta piędziesiąt pięć; z Pun złotych sześćdziesiąt; z Pusztynia złotych trzydzieście pięć; z Fren złotych sześćdziesiąt; z Wierzbołowa złotych sześćdziesiąt; z Stokliszek złotych trzydzieście pięć; z Kormałowa złotych dwadzieścia; z Wiłkoniszek złotych dwadzieścia pięć; z Władysławowa złotych trzydzieście; z Rumszyszek złotych piętnaście; z Dorsuniszek złotych piętnaście; z Poniewieża złotych czterdzieście pięć; z Szadowa złotych sto siedmdziesiąt; z Kławan złotych trzydzieści; z Wąwolnik złotych sto trzydzieście; z Gulbina złotych sto; z Jedeykan złotych piędziesiąt; z Żagor złotych sześćdziesiąt pięć; z Janiszek złotych dwieście; z Szawel złotych dwieście; z Radziniszek złotych dziesięć; z Zamosza zł. sześć; z Rosien zł. sto dwadzieścia; z Plungian złotych sto piędziesiąt; z Botek złotych dwadzieścia pięć; z Płotel złotych sześćdziesiąt; z Retowa złotych sześćdziesiąt; z Wilii sześćdziesiąt pięć; z Jurborka złotych sześćdziesiąt; z Wielony złotych sześćdziesiąt pięć; z Wieliszni złotych sześćdziesiąt pięć; z Połongi złotych po trzydzieście; z Feydan złotych trzydzieście; z Eragoły złotych dwadzieścia; z Jaswoyn złotych trzydzieście; z Jaszek złotych trzydzieście; z Beysagoły złotych trzydzieście pięć; z Skirstymonia złotych dwadzieścia; z Tendziagoły złotych trzydzieści pięć; z Korszewa złotych dwadzieścia pięć; z Bierznian złotych czterdzieście pięć; z Jelsz złotych sto piędziesiąt; z Twer złotych dwadzieścia; z Gorzd złotych ośmdziesiąt; z Tryszek złotych trzydzieście; z Dyrwian Wielkich złotych dwadzieścia; z Dyrwian Małych złotych dwadzieścia; z Użwent złotych piętnaście; z Tyrkszl złotych cztyrdzieście; z Korcian złotych piętnaście; z Woyniuty złotych czterdzieści; z miasta Połocka złotych sześćset piędziesiąt pięć; z Dzisny złotych dwieście; z Czerwian złotych dziesięć; z Nowogrodka y z Juryzdyk złotych trzysta sześćdziesiąt pięć; z Cyryna złotych trzydzieście; z Słonima złotych dwieście; z Dzitowa złotych dwadzieścia pięć; z Wołkowyska złotych dwadzieścia; ze Mścibowa złotych siedmdziesiąt; z Ponzowa złotych dwadzieścia; z Wołpy złotych sto piędziesiąt; z Jatoky złotych dwadzieścia; z Witebska złotych sześćset piędziesiąt y pięć; z Suraża złotych dwadzieścia; z Jezieryszcza złotych trzydzieście; z Dusiat złotych trzydzieście; z Łukinowicz złotych trzydzieście; z Orszy złotych trzydzieście; z Mohilewa osmnaście set złotych; z Borysowa złotych siedmdziesiąt; z Czaus złotych siedmdziesiąt; z Luboszan alias z Bereziny złotych dwadzieścia; z Czerekowa złotych dwadzieścia; z Haczy złotych pięć; z Łasicy złotych pięć; z Brześcia złotych trzysta; z Kamieńca złotych sto; z Kobrynia złotych sto piędziesiąt; z Miteyki złotych dwadzieścia; z Prużaney złotych dziewiędziesiąt; z Wohinia złotych trzydzieści; z Malcza złotych dwadzieścia; z Horodca złotych dwadzieścia; z Szereszowa złotych sześćdziesiąt; z Pierczat złotych dwadzieścia; z Dziwin złotych piętnaście; z Pińska złotych dwieście piędziesiąt; z Łahyszyna złotych dwadzieścia; z Motola złotych szesnaście; z Nobla złotych piętnaście; z Mścisławia złotych sto piędziesiąt; z Kryczewa złotych piędziesiąt; z Radomla złotych dwadzieścia; z Rasney złotych piętnaście; z Minska złotych pięćset; z Hyna złotych piętnaście; z Krasnosioł złotych czterdzieście; z Radoszkiewicz złotych piędziesiąt; z Mozyra złotych dwadzieścia pięć; z Zahala złotych piętnaście; z starostwa Rzeszy złotych dwadzieścia; z Roha-

czewa złotych dziesięć; z Bobruyska złotych czterdzieście; z Czeczerska złotych dwadzieścia pięć; z Homla złotych dwadzieścia pięć; z Propoyska złotych dwadzieścia; z Rzeczycy złotych dwadzieścia; z Dyneborka złotych sześćdziesiąt; z Lucina złotych czterdzieście; z Marynawzen złotych dwadzieścia.

Który to regestr exdiwiziey w ten uniwersał wpisać kazaliśmy, a stando circa quantitatem przeszłych seymów y tak wiele constitucyi powagą naszą roskazuiemy wszystkim ekonomiom, starostwom, dzierżawom, ciwunstwom, woytowstwom, particularnym miastom y miasteczkom dobr naszych in genere wszystkim wielkiego xięstwa Litewskiego, aby według onego każde z nich annuatim w mieście naszym stołecznym Wilnie w dzień świętego Jana Krzciciela święta rzymskiego według nowego kalendarza do rąk urodzonego Samuela Szrettera—generalnego poczty naszey y rzeczy-pospolitey wielkiego xięstwa Litewskiego dyrektora, na mieyscu należytym, kędy poczta zwykła expediować, lub do substituta onego wnaszali y oddawali, temu oraz, które za przeszłodawnieysze zeszły lata, ab anno millesimo sexcentesimo octuagesimo sexto dotąd nie sub paenis triplicis pensionis według dawnych constitucyi, uniwersałów y dekretów trybunalskich; a in casum niewnoszenia przez retardatią, abo contradykcyą prawu y dekretom, tak temu uniwersałowi naszemu przy wyraznym dawnym prawie, na terminie pomienionym świętego Jana przez concursus poczty tamować by się zawsze musiał. Vigore tego uniwersału y dekretów do wszystkich ekonomiy naszych, y do każdego starostwa, dzierżawy, miast y miasteczek maią do skarbu rzeczy-pospolitey dworzan na execucyą cum paenis ordynować, tak y dalszą rozprawę o tęż prowizią pocztową z delatorami wszystkiemi urodzonemu dyrektorowi poczty wielkiego xięstwa Litewskiego w trybunale głównym zawsze forum naznaczamy. Do którego uniwersału dla lepszey wagi przy podpisie ręki naszey pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy.

Dan w Warszawie, na seymie walnym miesiąca Lipca, roku tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt dziewiątego, panowania naszego wtórego roku.

U tego uniwersału, przy pieczęci wielkiego xięstwa Litewskiego, podpis ręki nayiaśnieyszego króla iegomości, pana naszego miłościwego, Augusta wtorego temi słowy: Augustus rex. A na drugiey stronie pieczęci na tym uniwersale iego królewskiey mości przypisek w te słowa pisany: Uniwersał do starostw, dzierżaw, miast, miasteczek na wydanie podwodnych pieniędzy, na prowizyą poczty wielkiego xięstwa Litewskiego według regestru exdywizyi dawney w tym uniwersale specificowanego. Który ten uniwersał iego królewskiey mości, za podaniem onego przez iegomości pana Jana Wysockiego, sługi wielmożnego iegomości pana Szretera, generalnego poczty iego królewskiey mości y rzeczy-pospolitey wielkiego xięstwa Litewskiego directora, skarbnego wielkiego xięstwa Litewskiego, do akt, iest do xiąg surrogatorskich woiewództwa Wileńskiego spraw wieczystych, ze wszytką rzeczą, w onym wyrażoną, iest przyięty y wpisany.

1702 г.

Изъ книги № 4717, за 1702 г., л. 107.

139. Универсалъ Августа II-го всѣмъ обывателямъ в. кн. Литовскаго о сохраненіи общественнаго спокойствія и порядка.

Король Августъ II доводитъ до свѣдѣнія всѣхъ обывателей в. кн. Литовскаго, что на истекшемъ сеймѣ Варшавскомъ, чрезъ нарочитыхъ депутатовъ, былъ заключенъ примирительный трактатъ между всѣми политическими партіями рѣчи-посполитой, вслѣдствіе котораго должны быть возобновлены какъ право собственности политическихъ преступниковъ, такъ и старинныя отношенія в. кн. Литовскаго съ Короной на основаніи правъ „coaequationis".

Roku tysiąc siedmsetnego wtórego, miesiąca Februarii dziesiątego dnia.

Na urzędzie iego królewskiey mości grodskim Wileńskim, przede mną Michałem Raphałem Szumskim, podstolim y podwoiewodzim Wileńskim, ten uniwersał, od nayiaśnieyszego króla iegomości do woiewodstwa Wileńskiego o rzecz w nim niżey szerzey specifikowaną wydany, do akt xiąg grodzkich Wileńskich podano, w te słowa pisany.

August wtóry, z Bożey łaski król polski etc. Wszem wobec y każdemu z osobna, komu to wiedzieć należy, a osobliwie wielebnemu w Bogu, iaśniewielmożnym, urodzonym senatorom, dignitarzom, urzędnikom ziemskim, grodzkim, rycerstwu, szlachcie, obywatelom woiewodztwa Wileńskiego, uprzeymie y wiernie nam miłym, przy offiarowaniu łaski naszey królewskiey. Oznaymuiemy, iż po tak wielu nieustaiących publicznych y priwatnych usiłowaniach starania naszego królewskiego około uspokoienia differentiarum w. x. Lit., gdy stany koronne całey rzeczy-pospolitey na seymie teraznieyszym walnym sześćniedzielnym Warszawskim za naypierwszy cel obrad swoich internam pacificationem przedsięwziąwszy, zaszłe mala et dissidia wielkiego xięstwa Litewskiego za sprawą naywyższego Boga, pokoiu y applikacyą naszą królewską, przez deputatów od nas destinowanych y od stron uproszonych, gruntownemi y skutecznemi na wieczne czasy zatamowali y uspokoili srzodkami, które w traktacie generalnym, eo nomine sprawionym, przez podpisy y acceptatią obudwuch stron utwierdzonym.... obszerniey y doskonaley wyrażone są. Przeto my król, z wiadomością y zezwoleniem pp. rad y urzędników naszych y urodzonych posłów ziemskich, podziękowawszy maiestatowi Boskiemu za osobliwą nad tą oyczyzną opatrzność, oraz zabiegaiąc, aby ta dobroć Boska dalszym rozlaniem krwi chrześciańskiey, gwałtami, naiazdami, mordami, y innemi exorbitantiami obrażona nie była, y żeby się co kolwiek ex orbite legum rostyrki y niesnaski domowe poruszyły, ad antiquum ius et observantiam debitam według coaequatiey przywróciło się, ninieyszym listem uniwersałem naszym uprzeymie w. w. y wszystkie in genere stany w. x. Lit. ob-

wieszczamy. Tudzież gdy strony wszystkie, lub osoby niechętne y przeciwne sobie przez pomieniony traktat generalny urazy swoie wszelkie sercem, podściwością prawdziwą chrześciańską wzaiemnie do siebie darowały y spólnie na wiek wieków umorzywszy wieczną niepamięcią zagrzebły, tam in civilibus, quam in criminalibus; tedy mocą y zwierzchnością naszą królewską serio requiruiemy, aby iuxta obloquentiam pomienionego traktatu generalnego rządy wszelkie, munia, ministeria, urzędy w swoich praerogativach dawnych wedle prawa dawnego y świeżego coaequationis porządku we wszytkich osobach maioris ac minoris.... ły inviolabiliter zostawały y wolne onych exertitium bez wszelkiey przeszkody było, zachowuiąc iednak dla nas cła staroruskie, iuxta antiquum usum do stołu naszego należące, także aby dobra komu kolwiek podczas zamieszania domowego bezprawnie odpadło do possessyi dawnych possessorów, urzędy ziemskie, grodzkie locorum ubi bona consistunt ad requisitionem partis, którey należeć będzie, ex nunc przywrócili y podali, wyiąwszy dobra in possessione legitima będące, oraz prawa y praetensie zapisowe na dobrach, lub creditowe wszystkim stronom należące, które upadać nie maią, y owszem dla tym prętszey satisfactii w trybunale wielkiego xięstwa Litewskiego rosprawić się y rozeprzeć, non obstantibus, nec operantibus quidquam processibus, stante discordiarum motu od Novembri anni millesimi septingentesimi aż do teraznieyszego terminu obtentis y owszem cale remotis powinni będą. Nakoniec vigore tegoż generalnego tractatu, powagą naszą królewską waruiemy, iż wszyscy w tym zacnym narodzie, bądź mocą domu y fortuną wsparci, bądź zwierzchności władzą wyniesieni, bądź popularibus favoribus aucti, pod spólnym prawem, sądem y karą w równości żyć maią y ziemskiemu pokoiowi, swobodom szlacheckim, publicznym consultatiom ciężkiemi być nie powinni, y we wszelkich praetensyach y differentiach iure mediante non vi experiri. W czym magistratus wszelkich subseliorum y sądów surowie upominamy, aby każdemu sprawiedliwość bez respectu żadnego podług prawa dawnego y świeżego coaequationis administrowali, postępuiąc podług surowości onych contra transgressores et contemptores legum et rebelles iuri publico, oraz zabiegaiąc podobnemu w tey rzeczy-pospolitey zamieszaniu, a ktoby kolwiek zaś prywatną zemstę z tych okazyi przeszłych iawnie, lub skrycie przez się, lub śrzodki subordynowane miał moliri, takowy, iako pospolitego pokoiu gwałtownik, ex authoritatis legum contemptori iuri publico rebellis y winowayca ma podlegać, bez wszelkiego personarum respectu, vigore legum, y dla tego aby unikaiąc wszelkich okazii do wzruszenia pokoiu pospolitego wszystkie stany wielkiego xięstwa Litewskiego w staropolskiey iedności y miłości według prawa żyiąc od prywatnych ziazdów, praktyk, zbierania ludzi swawolnych, naiazdów y innych wiolencyi supersedowali, ale wszystkie studia y siły swoie na zasczyt y obronę dostoieństwa naszego y całości dobra pospolitego obrócili, pilno zalecamy. Co aby tym prędzey do wiadomości wszytkich przysło, ten uniwersał nasz grodom y wszelkim urzędom aktykować y wszędy po miasteczkach y parafiach publikować przykazuiemy. Dan w Warszawie, dnia dwódziestego ósmego miesiąca Stycznia, roku Pańskiego tysiąc siedmsetnego wtórego, panowania naszego piątego. U tego uniwersału, przy pieczęci wielkiey wielkiego xięstwa Litewskie-

go, podpis nayiaśnieyszego króla imci ręki temi słowy: Augustus rex. Który ten uniwersał, za podaniem onego przez osobę wysz mianowaną do akt, iest do xiąg grodzkich woiewodztwa Wileńskiego, przyięty aktykowany y upisany.

1705 г.

Изъ книги № 4720, за 1705 г., стр. 250.

140. Универсалъ Воловича, администратора пошлинъ въ в. кн. Литовскомъ, и Потѣя—подскарбія в. кн. Литовскаго Московскимъ купцамъ Туфановымъ на право безпошлиннаго провоза ихъ товаровъ черезъ Литву, вслѣдствіе понесенныхъ ими убытковъ отъ наѣзда Мицуты на Вильну.

Roku tysiąc siedmsetnego piątego, miesiąca Marca dziewiętnastego dnia.

Na urzędzie surrogatorskim Wileńskim, przede mną Michałem Raphałem Szumskim, podstolim y surrogatorem woiewodztwa Wileńskiego, stanąwszy oczewisto Illa y Michał Tufanowie, kupcy iego carskiego wieliczeństwa, extrakt uniwersału z xiąg woiewodztwa Witepskiego wydany, sobie służący, do akt surrogatorskich Wileńskich podali, którzy podaiąc do akt prosili, aby do xiąg wysz mienionych był przyięty y wpisany. Jakoż ony przyiąwszy, a w xięgi wpisuiąc słowo do słowa tak się w sobie ma:

Wypis z xiąg surrogatorskich woiewodstwa Witepskiego.

Roku Pańskiego tysiąc siedmsetnego piątego, miesiąca Februarii trzynastego dnia. Przede mną Samuelem Kazimierzem z Brusiłowa Dorohinickim Kisielem, chorążym y surrogatorem woiewodztwa Witebskiego, z woli całego woiewodztwa nil derogando, authoritate iaśnie wielmożnego imci pana Ludowika Pocieia, podskarbiego y pisarza ziemskiego wielkiego xięstwa Litewskiego, obranym na sądy surrogatorskie, a potym od tegoż iaśnie wielmożnego imci pana podskarbiego przez uniwersał utwierdzonym, stanowszy personaliter Illa y Michał Tufanowie, kupcy iego carskiego wieliczeństwa, ten uniwersał sobie służący, z rzeczą w nim wyrażoną do akt xiąg surrogatorskich podali, które, w xięgi wpisuiąc, tak się w sobie ma:

Marcyan Dominik Wołowicz, marszałek wielki wielkiego xięstwa Litewskiego, starosta Ducki, administrator ceł wielkiego xięstwa Litewskiego, Ludwik Konstanty, na Włodawce y Rożance Pociey, podskarbi wielki wielkiego xięstwa Litewskiego, Wołpiński, Borciański starosta, ichmć pp. pisarzom, substitutom, strażnikom na komorach y przykomorach wielkiego xięstwa Litewskiego, tak cła nowopodwyszonego *donativum kupieckiego,* iako też in subsisidio auctionalnego zostaiącym, donosiemy do wiadomości: Ponieważ iaśnie oświecony xiąże imć pan

hetman wielki wielkiego xięstwa Litewskiego, maiąc compassią na Illą Tufanem y Michałem Tufanem, zagranicznemi kupcami Moskiewskiemi, przez wtargnioną do miasta Wilna incursią od adherenta nieprzyiacielskiego pana Micuty zrabowanemi, wydał uniwersał swóy do komory, przykomorków ceł wielkiego xięstwa Litewskiego, aby od płacenia cła wszelkiego pomienieni Tufanowie z towarami, tak z Moskwy do Litwy idąc, iako y nazad powracaiąc, przez lat dwie wolni byli, deklaruiąc, iż coby kolwiek od nich do skarbu przynależeć miało przy kalkulatiey pro persoluto przyięto będzie. Przeto my, providendo tak nie maley stracie zrabowanych kupców, oraz zabiegaiąc, aby cursus mercimoniorum nie ustawał, y nie widząc być przez to naymnieyszey uymy skarbowi, tym uniwersałem naszym pilno zlecamy, abyście wielmożni panowie, gdy się na którey komorze zdarzy odprawa którego kolwiek z tych kupców, to iest, Illi lub Michała Tufanów, z Moskwy do państwa naszego przyieżdżaiących, lub nazad powracaiących, na kwitach numerowanych specificatią wszystkich towarów, które zrewidowane podtenczas będą wyraziwszy, y wiele by do skarbu należeć miało, za każdym razem konnotowawszy y w kwicie y na praszportach nie a nomine, ale summę, wiele by przychodziło, napisawszy, ani cła nowopodwyszonego *donativum kupieckiego*, ani *subsidium auctionalnego* nie biorąc, wolno przepuszczali. Waruiemy to iednak, iż ten uniwersał nasz ma tylko służyć Illi y Michałowi Tufanom na lat dwie, od daty w uniwersale wyrażoney y na własne onych towary. A ieżeli by pod praetextem swoim cudze towary przeprowadzone były: tedy za dowodem słusznym na skarb confiscowane być maią, czego abyście waszmość mości panowie iako naypilniey postrzegali, y do tego, który dispositią od nas skarbową mieć będzie, iako nayprędzey znać dawali, pilno zalecamy, et sub privatione functionis intimuiemy. Y natośmy dali ten uniwersał nasz z podpisem rąk naszych. Pisan w Wilnie, roku tysiąc siedmsetnego czwartego, miesiąca Decembra ośmnastego dnia.

U tego uniwersału przy pieczęci podpis ręki y z przepiskiem temi słowy: Marcyan Wołowicz—marszałek wielki wielkiego xięstwa Litewskiego y administrator ceł rzeczy-pospolitey wielkiego xięstwa Litewskiego, tylko na dwuch kupców Illi y Michała Tufanów y na własne tylo onych towary. Który to ten uniwersał, za podaniem przez osób wyszmianowanych, iest do xiąg surrogatorskich przyięty y wpisany, z których y ten wypis pod pieczęcią urzędową z podpisem ręki wielmożnego imci pana surrogatora panu Illi y Michałowi Tufanowiczom, kupcom iego carskiego wieliczeństwa wydan. Pisan w Witepsku. U tego extraktu uniwersału przy pieczęci corecta w te słowa: correxit Jaroszewicz. Który to extrakt uniwersału, za podaniem onego przez osób wysz wyrażonych, iest do xiąg surrogatorskich Wileńskich przyięty y wpisany.

1708 г.

Изъ книги № 4722, за 1708—1710 г., л. 396.

141. Ординансъ гетмана Яна Сапѣги казацкому ротмистру Толочкѣ, чтобы онъ не дѣлалъ наѣздовъ на имѣніе Выговскаго.

Гетманъ в. кн. Литовскаго Янъ Сапѣга снимъ универсаломъ предписываетъ казацкому ротмистру Толочкѣ подъ страхомъ смертной казни воздержаться отъ наѣздовъ на имѣніе конюшаго в. кн. Литовскаго Выговскаго — Масаляны и возвратить назадъ пограбленное прежде имущество; при этомъ препровождаетъ къ нему и заручный королевскій листъ.

Roku tysiąc siedmsetnego ósmego, miesiąca Maia dziewiętnastego dnia.

Na urzędzie grodzkim Wileńskim, przede mną Michałem Raphałem Szumskim, podstolim y podwoiewodzim Wileńskim, stanąwszy personaliter iegomość pan Józeph Moncewicz, ordynans od iaśnie wielmożnego iegomości pana Jana hrabi na Lachowiczach, Wieloniu, Kuzminie y Rawiczu Sapiehy—hetmana wielkiego w. x. Lit., ienerała, Wielkopolskiego, Bobruyskiego starosty, do imci pana Tołoczki—rotmistrza iego królewskiey mości kozackiego wydany na rzecz niżey wyrażoną, Wielmożnemu iegomości panu Wyhowskiemu—koniuszemu w. x. Lit. służący y należący, od acta xiąg grodzkich woiewodztwa Wileńskiego podał, który podaiąc, aby do xiąg wyżmianowanych był ingrossowany, upraszał. Którego takowy sequitur tenor.:

Jan hrabia na Lachowiczach, Wieloniu, Kuzminie y Rawiczu Sapieha—hetman wielki w. xięstwa Litewskego, ienerał, Wielkopolski etc. starosta, iego mości panu Tołoczce—rotmistrzowi iego kmci kozackiemu, daię ten ordynans, za doyściem którego masz waszmość mości pan, nie scieląc sobie żadnych praetensyi do dobr Masalany nazwanych, wielmożnego imci pana Wyhowskiego—koniuszego w. x. Lit., onych zaiazdu, rabunków y innych pod gardłem nieczynić exakcyi, z ludźmi do tego sobie przybranemi, a osobliwie woyskowemi, na usłudze rzeczy-pospolitey będącemi; gdyż się o to criminalissime z waszmością, iako z naiezdnikiem, przeciwnym orderom moim, sądzić deklaruię. Tudzież serio intimuię, aby bydło, konie ceteraque rerum, zabierane przy naiazdach, po trzykrotnych adminimum, waszmość pan restituat integerrime. Gdzie też y list zaręczny naiaśnieyszego króla imci Stanisława pierwszego chce in summa dobra przerzeczone conservari immunitate et integritate. Co tedy in rigore paenarum legum powtóre zaleciwszy, in renitentiae casum pozwy z kancellaryi woyskowey wydać rozkazałem. Na większy dowód podpisałem się. Dat w Wilnie, dnia ośmnastego Maii, anno tysiąc siedmsetnego ósmego. U tego ordynansu przy pieczęci podpis ręki z connotacyą temi słowy: Jan Sapieha—hetman w. w. x. Lit., iaś-

niewielmożnego mp. Ordynans imć panu Tołoczkowi—rozmistrzowi iego królewskiey mości kozackiemu, aby na dobra Masalany wielmożnego imć pana koniuszego w. x. Lit. naiazdów nie czynił m. pr. Piotrowski—woyski, pisarz grodzki woiewodztwa Wileńskiego. Który ordynans, za podaniem onego przez osobę wyż mianowaną do akt, iest do xiąg grodzkich Wileńskich przyięty y wpisany.

1710 г.

Изъ книги № 4722, за 1708—1710 г., л. 1203.

142. Универсалъ гетмана в. кн. Литовскаго Людовика Потѣя Виленскому губернатору и магистрату о томъ, чтобы приняты были мѣры для защиты проѣзжихъ купцовъ отъ нападеній бродягъ.

Гетманъ в. кн. Литовскаго Людовикъ Потѣй симъ универсаломъ доводитъ до всеобщаго извѣстія, что вслѣдствіе появившихся около Вильны разбойниковъ, нападающихъ какъ на проѣзжихъ обывателей княжества, такъ и кущовъ, онъ назначилъ особаго губернатора, который своею властію долженъ рѣшать всѣ уголовныя дѣла, при содѣйствіи мѣстнаго гарнизона и въ случаѣ надобности и мѣстныхъ войскъ.

Roku tysiąc siedmsetnego dziesiątego, miesiąca Februarii iedynastego dnia.

Na urzędzie grodzkim Wileńskim, przede mną Stephanem Szwykowskim — sędzią grodzkim Wileńskim, Oniskim y Zozdzieyskim starostą, stanowszy personaliter imć pan Jan Horbatowski ten uniwersał do akt xiąg grodzkich Wileńskich podał, który przyiowszy, a wpisuiąc do xiąg w słowo do słowa tak się w sobie ma: Ludwik Konstanty na Włodawie y Rożance Pociey, hetman w. w. x. Lit., Ratyński, Wołpieński, Borciański, Puński etc. starosta, iaśniewielmożnym, wielmożnym ichmości p. senatorom duchownym y świeckim, dignitarzom, urzędnikom ziemskim, grodzkim, rycerstwu, szlachcie, obywatelom woiewodztwa Wileńskiego, moim wielce m. panom y braci, tudziesz szlachetnemu magistratowi Wileńskiemu miasta ikmości Wilna y wszystkim in genere iurisdykom. Po zaleceniu chęci moich, a zabiegaiąc licentiom znayduiącym się przez swowolne ludzie, którzy nie maiąc służby, ieno po różnych gościncach koło stołecznego miasta Wilna wieszaią się różnym ichmć panom obywatelom w. x. Lit., przeymuiąc podwody, wiolencyę czynią, nie mniey y kupców, handle swoie prowadzących, po gościńcach z kupami swemi swowolnemi zabiiaią, co się evidenter y nad kupcem Torobskim—naiaśnieyszego Cara imci pokazało, iakoż y do miasta

samego przybywszy, teyże licentii zażywaią, za czym ex munere officii mei, zabiegaiąc takowym licentiom y aby każdy za swóy występek podług prawa, ile pod ten czas zamieszany, karanie odniosł y złość ludzka srogością prawa pospolitego powściągniona y pohamowana była, żeby tak z ichmć pp. obywatelów w. x. Lit., do Wilna przyieżdżaiące, iako też y kupcy handle swoie prowadzące, zdrowia y fortun swoich bespieczni być mogli, dla zatrzymania, tedy takowey licentii y uskromienia oney, ponieważ na ten czas w woiewodztwie Wileńskim sądów grodzkich niemasz, za gubernatora ieneralnego woiewodztwa Wileńskiego y miasta ikmci stołecznego Wilna imci pana Michała Raphała Szumskiego— podstolego y podwoiewodzego Wileńskiego, na pomieniony urząd gubernatorski ustanawiam y zupełną moc daię imci y zlecam, tak dla rozporządzenia wszystkich spraw kriminalnych, które ienokolwiek tak w mieście, iako y w woiewodztwie całym znaydować się y ściągać do władzy y urzędu ichmość będą, nikomu nie czyniąc, ani daiąc szyrzyć się takowym swowolnym kupom, także y tych, którzy iuż są w detencyi w zamku ikmci Wileńskim. A inquantum by takowe znaleść się mogli, których ludźmi garnizonu zamkowego Wileńskiego uskromić, w tenetcyą wziąć imć pan podwoiewodzy y gubernator woiewodztwa Wileńskiego nie mógł, tedy naybliszsze regimenta, w woiewodztwie Wileńskim stoiące, do pomocy imci ludźmi powinni będą zadaniem sobie znać, do których y ordynans wydałem. Nie mniey temuż imości panu podwoiewodzemu y gubernatorowi Wileńskiemu daię moc, ażeby podług prawa y funkcyi swoiey, we wszystkie miary y wagi w mieście iego królewskiey mości Wilnie mierzaiące y ważące, weyrzawszy, zweryfikował y należyte postanowienie uczynił, coby z krzywdą kupuiących, iako y przedaiących, ile podczas tak wielkiey karistyi nie było. Do którego instrumentu dla lepszey twierdzy y wagi ręką mą podpisawszy, pieczęć przycisnąć rozkazałem. Dat w Terespolu pod Brześciem, roku tysiąc siedmsetnego dziesiątego, miesiąca Januarii trzydziestego dnia. U tego uniwersału przy pieczęci wielkiey woyskowey, podpis ręki iaśniewielmożnego imć pana hetmana wielkiego w. x. Lit. etc. tymi słowy: Ludwik Pociey, hetman wielki w. x. Lit. Który to uniwersał, przez osobę wysz wyrażoną podany, do xiąg grodzkich Wileńskich przyięty y wpisany iest.

1711 г.

Изъ книги № 4723, за 1711 г., л. 1191.

143. Извлеченіе изъ рескрипта императора Петра Великаго на инструкцію великаго княжества по поводу продовольствія императорскаго войска и соединенныхъ дѣйствій противъ Турокъ.

Полномочный посолъ в. кн. Литовскаго Воловичъ свидѣтельствуетъ, что во время переговоровъ его съ императоромъ Петромъ Великимъ ему отвѣчено было слѣдующее: Царскія войска до сихъ поръ еще не выведены изъ предѣловъ княжества вслѣдствіе предосторожности, чтобы не напали Турки или Шведы, но имъ уже приказано выступить въ походъ противъ Турціи; что же касается до притѣсненій и обидъ, слѣланныхъ царскими солдатами обывателямъ в. кн. Литовскаго, то Государь назначитъ для разбирательства особыхъ коммиссаровъ и желаетъ, чтобы таковые же были назначены и со стороны рѣчи-посполитой.

Roku tysiąc siedmsetnego iedynastego, miesiąca Augusta dwudziestego dnia.

Na urzędzie iego królewskiey mości grodzkim Wileńskim, przede mną Michałem Raphałem Szumskim, podstolim y podwoiewodzim woiewodztwa Wileńskiego, stanąwszy personaliter imci pan Jakub Grzybowski excerpt z reskryptu nayiaśnieyszego Cara imci na instrukcią naiaśnieyszey rzeczypospolitey pełnomocnemu posłowi iaśnie wielmożnemu imci panu Wołowiczowi, marszałkowi wielkiemu wielkiego xięstwa Litewskiego danego, od acta xiąg grodzkich woiewodztwa Wileńskiego podał, którego takowy sequitur tenor:

Excerpt z reskryptu naiaśnieyszego Cara imci danego na instrukcyą naiaśnieyszey rzeczy-pospolitey kreditowaną pełnomocnemu posłowi iaśniewielmożnemu imci panu Wołowiczowi, marszałkowi wielkiemu wielkiego xięstwa Litewskiego, ad quartum.

A że według obietnicy y deklaracyi imci pana posła xiążęcia Dołhorukiego woyska iego carskiego wieliczęstwa z państwa rzeczy-pospolitey przez nieiaki czas były niewyprowadzone, y to się czyniło nie dla czego inszego, tylko dla spólnych interessów, to iest, naprzód obawiaiąc się incursyi tureckiey, która się teraz iawno pokazała, a potym dla wszelkiey ostrożności, żeby generał szwedzki Krassow z Pomoranii znów nie wszedł do Polski; a ieżeliby takiey potrzeby nie było, toby iuż dawno woyska iego carskiego wieliczęstwa wyprowadzone były, gdyż one z skarbu iego carskiego wieliczęstwa biorą pieniężne stipendia, a od rzeczy-pospolitey tylko chleb y furaż praetenduie się. A te woyska teraz z w. x. Lit. wszystkie wychodzą, także y z większey części Korony Polskiey ustępuią y kupią się tylko w tych mieyscach, gdzie od nieprzyiacielskiey incursyi iest niebespieczeństwo, a i z tamtąd wynidą, iak prętko można będzie iść do ziemie Tureckiey ad opera-

tiones przeciwko nieprzyiaciela, w czym żądamy, aby y woyska rzeczy-pospolitey dopomogli y carskiemu wieliczęstwu według traktatu wiecznego pokoiu y wiecznego obronitelnego soiuszu. A tak za pomocą Bożą ta woyna może być wyniesiona w kraie Tureckie y cale ustaną wszelkie ciężary prowincyom rzeczy-pospolitey, gdyż na potym y żadnych prowiantów od rzeczy-pospolitey żądać nie będą, a w wielkim xięstwie Litewskim y teraz prowiantów do Rygi y innych mieyse zbierać iego carskie wieliczęstwo nie rozkazał y napotem tego potrzebować nie będą. Co zaś imci pan poseł uskarza się na tak wiele od woysk iego carskiego wieliczęstwa uczynionych krzywd, zdzierstw y irrytacyi, tego iego carskie wieliczęstwo woysku swoiemu nigdy czynić nie pozwalał, ale surowie zakazywał, y winnych karać roskazywał, iako y teraz po uczynioney propositii od imci pana posła iego carskie wieliczęstwo na różne mieysca ordynuie dla inquizicyi kommisarzów, z któremi trzeba aby y rzecz-pospolita komisarzów od siebie wysłała, a ci po inquizycyi maią z winowayców czynić satisfakcią obywatelom rzeczy pospolitey. A ieżeli się pokażą zaboystwa, żeby takich exequowali, a z znaczniey-szych oficerów iego carskie wieliczęstwo po przybyciu swoim do woysk y sam uczyniwszy inquizycyą, sprawiedliwość świadczyć roskaże. A teraz nim przybędzie, dał kommisyą xiążęciu imci Dołhorukiemu, ut adtendat, iako supremus w sądach iego minister.

U tego excerptu koroboracya przy pieczęci z podpisem ręki iaśnie wielmożnego imci pana Wołowicza, marszałka wielkiego wielkiego xięstwa Litewskiego, temi słowy: Że tak sonat w oryginale rozhoworów y repliki nayiaśnieyszego Cara imci, pro meliori fide ręką się własną podpisawszy, pieczęć przycisnąć rozkazałem. Dat ut supra, Marcian Wołowicz, marszałek wielki wielkiego xięstwa Litewskiego, pełnomocny poseł. Który to excerpt, za podaniem onego przez wyż wyrażoną osobę do akt, iest do xiąg grodzkich woiewodztwa Wileńskiego przyięty y wpisany.

1712 г.

Изъ книги № 4724, за 1712 г., л. 734.

144. Универсалъ короля Августа II объ уплатѣ старыхъ таможенныхъ пошлинъ.

Король Августъ II симъ универсаломъ повелѣваетъ, чтобы шляхта и другіе богатые люди не уклонялись отъ уплаты торговыхъ пошлинъ и не провозили подъ своимъ именемъ чужихъ товаровъ, чтобы пошлины оплачивались *доброю прусской* монетой; при этомъ король подтверждаетъ прежнее распоряженіе, по которому жидамъ запрещено было быть администраторами пошлинъ и дозволено быть только стражниками.

Roku tysiąc siedmsetnego dwunastego, miesiąca Maia dwunastego dnia.

Na urzędzie ikmości grodzkim Wileńskim, przede mną Michałem Raphałem Szumskim, podstolim y podwoiewodzim woiewodztwa Wileńskiego, stanąwszy personaliter imć pan Józeph Wysocki, uniwersał ikmości do komor ceł starych w. x. Lit. należący, ad akta xiąg grodzkich Wileńskich podał, który podaiąc prosił, aby ze wszytką w nim wyrażoną rzeczą był w xięgi przyięty y upisany, iakoż przyiowszy a wpisuiąc w xięgi de verbo od verbum, tak w sobie sonat: August wtóry, z Bożey łaski król polski etc. Oznaymuiemy wszem wobec y każdemu zosobna, wszelkiey condycyi, a mianowicie stanu kupieckiego y iakim kolwiek handlem bawiącym się ludziom. Ponieważ w exakciey, z dawna zwyczayney, cła starego wielkiego xięstwa Litewskiego, do stołu naszego należącego, różne się na komorach y przykomorkach cum detrimento skarbu naszego y dawnych zwyczaiów dzieią inconvenientie, że niektórzy senatorowie y urodzeni urzędnicy, szlachta y obywatele wielkiego xięstwa Litewskiego, kupieckie towary wziąwszy pod swoią protekcią y tituł, nova forma, in praeiudicium dawnych zwyczaiów, tynfową tylko monetą cum diminutione skarbu stołu naszego cło płacić zwykli; zabiegaiąc tedy indemnitati skarbu naszego, donosiemy do wiadomości, stosuiąc się do dawnych zwyczaiów postanowiamy, aby się żaden z obywatelów wielkiego xięstwa Litewskiego nieważył, ku szkodzie skarbu naszego, kupieckie towary pod swoią brać protekcyą, sub poena confiscationis tych że towarów, ale aby kupcy sami przez się od swych towarów, według dawnych zwyczaiów, iako do tych czas in usu et praxi było, dobrą pruską monetą płacili, iniungimus. A ponieważ żydzi od zawiedywania y administracyi ceł lege publica są abrogowani, ale aby chrześciańskie ludzie et bene possessionati exactores ceł byli, tedy te cum consensu nostro regio edicta conserwuiemy. A że na przykomorkach dla szczupłości importancyi y prowizii chrześciańscy strażnicy być nie podeymuią się, tedy w tym punkcie legem reservando na strażnikowstwie tego podatku ceł żydom być pozwalamy, a to dla defraudaciey skarbu naszego, które się skrytemi y wymyśl-

nemi sposobami przez kupieckie ludzie in detrimentum skarbu naszego dziać zwykły. Jeżeli by zaś iakowe exorbitancie lub depactacie na komorach cła starego emanarent, tedy o to inculpati w sądach naszych skarbowych przed wielmożnym podskarbim nadwornym odpowiadać maią, decernimus. Co aby wszystkim do wiadomości doyść mogło, ten uniwersał nasz publikować roskazaliśmy. Pisan w Warszawie, dnia dwudziestego Aprila, anno tysiąc siedmsetnego dwunastego. U tego uniwersału przy pieczęci pokoiowey iego królewskiey mości podpis naiaśnieyszego króla i. mości temi słowy: Augustus rex. A przypisek: uniwersał generalny, aby wszyscy handluiące w wielkim xięstwie Litewskim według dawnego zwyczaiu, cło stare do stołu naszego płacili. Michał z Tęczyna Osoliński, regent koronny d. ch. starosta Mielnicki. Który to uniwersał, przez osobę wyż wyrażoną za podaniem do akt, iest do xiąg grodzkich Wileńskich przyięty y wpisany.

1712 г.

Изъ книги № 4724, за 1712 г., л. 455.

145. Ординансъ великаго гетмана в. кн. Литовскаго Потѣя генералу Бирону, чтобы онъ не позволялъ русскимъ солдатамъ дѣлать екзекуціи при взиманіи провіанта.

Roku tysiąc siedmsetnego dwunastego, miesiąca Kwietnia szóstego dnia.

Na urzędzie ikmości grodzkim Wileńskim, przede mną Michałem Raphałem Szumskim, podstolim y podwoiewodzym woiewodztwa Wileńskiego, stanowszy personaliter imć pan Józeph Woynowski, ordynans od iaśnie wielmożnego pana Pocieia, hetmana w. w. x. Lit., wydany do w. imć pana Bironowa, ienerała ikmć, w interesie woiewodztwa Wileńskiego, na rzecz w nim niżey wyrażoną, od acta xiąg grodzkich woiewodztwa Wileńskiego podał, którego takowy sequitur tenor: Ludwik Konstanty na Włodawie y Rożace Pociey, hetman wielki wielkiego xięstwa Litewskiego, Ratyński, Puński, Borciański, etc. starosta. Wielmożnemu imć panu Bironowi, generałowi ikmć, po zaleceniu chęci moich daię ten ordynans, za którego odebraniem, abyś w. mść pan ludziom Cara imci, przybyłym do woiewodztwa Wileńskiego dla wybierania prowiantów, żadney onym nie dozwalał exakcyi, ani exekucyi dopuszczał, fortissime iednak broniąc onym exequowania y wybierania, zatargi żadney nie czynił. Co pilno zalecaiąc dla lepszey wiary ręką mą własną podpisawszy pieczęć na ten czas pokoiową, w niebytności wielkiey, przycisnąć rozkazałem. Dat. w Możeykowie, dnia dziewiętna-

stego Marca, anno Domini tysiąc siedmsetnego dwunastego. U tego ordynansu, przy pieczęci podpis ręki iaśnie wielmożnego imć pana hetmana wielkiego wielkiego xięstwa Litewskiego temi słowy: Ludwik Pociey, hetman wielki w. x. Lit. Który to ordynans, za podaniem onego przez wysz wyrażoną osobę do akt, iest do xiąg grodzkich Wileńskich przyięty y wpisany.

1712 г.

Изъ книги № 4724, за 1712 г., л. 456.

146. Ординансъ гетмана в. кн. Литовскаго Потѣя ротмистру Венгерской хоругви Сузину, чтобы онъ не дозволялъ дѣлать екзекуцiи русскимъ солдатамъ при взиманiи провiанта.

Roku tysiąc siedmsetnego dwunastego, miesiąca Kwietnia szóstego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Wileńskim, przede mną Michałem Raphalem Szumskim, podstolim y podwoiewodzym woiewodztwa Wileńskiego, stanąwszy personaliter imć pan Józeph Woynowski, ordynans od iaśnie wielmożnego imci pana Pocieia, hetman wielkiego wielkiego xięstwa Litewskiego, wydany do imć pana Suzina, rotmitsrza chorągwi Węgierskiey, w interesie woiewodztwa Wileńskiego, na rzecz w nim niżey wyrażoną, od acta xiąg grodzkich woiewodztwa Wileńskiego podał, którego takowy sequitur tenor.

Ludwik Konstanty na Włodawie y Różance Pociey, hetman wielki wielkiego xięstwa Litewskiego, Ratyński, Puński, Borciański etc. starosta, imć pan Suzinowi, rotmistrzowi chorągwie mey Węgierskiey. Po zaleceniu chęci moich daię ten ordynans, za którego odebraniem, abyś wasz mość pan ludziom Cara imci przybyłym do Wilna dla prowianta wybierania żadney niedozwalał exakcyi, ani exekucii dozwalał, iednak nie czyniąc zatargi z onemi fortissime bronił tego wszytkiego, tak miasta, iako też całego woiewodztwa Wileńskiego; co pilno waszmość panom zalecaiąc, dla lepszey wiary, ręką moią podpisawszy, pieczęć na ten czas pokoiową, w niebytności wielkiey, przycisnąć rozkazałem. Dat. w Możeykowie, dnia dziewiętnastego Marca, anno Domini tysiąc siedmsetnego dwunastego. U tego ordynansu przy pieczęci podpis ręki iaśnie wielmożnego imć pana hetmana wielkiego wielkiego xięstwa Litewskiego temi słowy: Ludwik Pociey, hetman wielki w. x. Lit. Który to ordynans, za podaniem onego przez wyszwyrażoną osobę do akt, iest do xiąg grodzkich woiewodztwa Wileńskiego przyięty y wpisany.

1712 г.

Изъ книги № 4724, за 1712 г., л. 470.

147. Письмо князя Репнина Виленскому хоружому Скорубскому о немедленной доставкѣ провіанта.

Князь Рѣпнинъ увѣдомляетъ Виленскаго хоружаго, что воеводство Виленское не доставляетъ русскимъ войскамъ провіанта, и что вслѣдствіе этого онъ намѣренъ послать туда нѣсколько русскихъ полковъ для понужденія, чего впрочемъ и не желалъ бы дѣлать.

Roku tysiąc siedmsetnego dwunastego, miesiąca Aprila ósmego dnia.

Na urzędzie iego królewskiey mości grodzkim Wileńskim, przede mną Michałem Raphałem Szumskim, podstolim y podwoiewodzim woiewodztwa Wileńskiego, stanąwszy personaliter imć pan Kazimierz Petrowicz, list prywatny od iaśnie oświeconego xięcia Repnina pisany, do wielmożnego imć pana chorążego woiewodztwa Wileńskiego, ad acta xiąg grodzkich Wileńskich podał, którego takowy sequitur tenor:

Wielmożny mości panie chorąży woiewodztwa Wileńskiego a mnie wielce mości panie! Przy zwykłym moim honorze donoszę, żem list waszmość pana odebrał, za którego dziękuię, oraz y za przysłanie copii listu iaśnie wielmożnego imć pana hetmana wielkiego w. x. Lit., a teraz proszę waszmość pana, aby ichmość panowie woiewodztwa Wileńskiego prowiantu y furażu wysyłali iako nayprędzey do magazynu Lidzkiego, gdyż woyska nayiaśnieyszego Cara imości, pana mego miłościwego, bez prowiantu sustentować nie mogą. Inquantum pomieniony prowiant nie będzie odwieziono, tedy będę przymuszony, dla wielkiego niedostatku, commenderować niektórych regimentów do woiewodztwa Wileńskiego dla wysyłania tegoż prowianta, czego sobie nie życzę. Tym skończę, żem iest wielmożnego mości pana chorążego woiewodztwa Wileńskiego życzliwym y uniżonym sługą—Kniaź Repnin. U tego listu data w te słowa: Trab, dnia dwudziestego piątego Martii, s. v. anno tysiąc siedmset dwunastego. A tytuł na tym liście takowy: Wielmożnemu memu wielce mości panu imci panu Janowi Skorubskiemu, chorążemu woiewodztwa Wileńskiego, a memu mości panu oddać należy. Który list, za podaniem onego przez wyszwyrażoną osobę do akt, iest do xiąg grodzkich Wileńkich przyięty y wpisany.

1713 г.

Изъ книги № 13, за 1713 г., л. 504.

148. Рескриптъ короля Августа II Виленскому магистрату о томъ, чтобы онъ не обременялъ мѣщанъ и цеховыхъ излишними налогами, взысканіями и наказаніями.

Король Августъ II запрещаетъ Виленскому войту и магистрату причинять слѣдующія обиды Виленскимъ горожанамъ: облагать цехи чрезмѣрными налогами; сажать въ тюрьму невинныхъ цеховыхъ старшинъ и подвергать ихъ истязаніямъ; взимать въ свою пользу частные сборы; взимать съ цеховыхъ болѣе 1/4 части городскихъ сборовъ, такъ какъ на основаніи королевскихъ привилегій и листовъ 1/4 ч. долженъ взимать магистратъ, 2/4 изба купеческая и 1/4 ч. цехи; не позывать къ себѣ цеховыхъ старшинъ къ отчету, такъ какъ таковой они обязаны давать только общему собранію; не запрещать цеховымъ заниматься торговлей напитками.

Roku tysiąc siedmsetnego trzynastego, miesiąca Apryla iedynastego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Wileńskim, przede mną Michałem Raphałem Szumskim, podstolim y podwoiewodzym woiewodztwa Wileńskiego, stanowszy personaliter sławetny pan Jan Jurgi Belan, reskrypt od naiaśnieyszego króla imci Awgusta wtórego wydany do szlachetnych panów—wóyta, burmistrzów, rayców, ławników y do sławetnego pospólstwa kupieckiego miasta ikmości Wilna, z rzeczą w nim niżey wyrażoną, wszystkim cechom y całemu gminowi tegoż miasta ikmci Wilna służący y należący, ad acta xiąg grodzkich Wileńskich spraw wieczystych podał, który podaiąc prosił, ażeby ze wszystką w nim wyrażoną rzeczą był do xiąg pomienionych przyięty y upisany. Jakosz ony przyiąwszy, a w xięgi wpisuiąc, de verbo ad verbum tak się w sobie ma:

August II, z Bożey łaski król polski etc. Urodzonemu wóytowi, szlachetnym burmistrzom, raycom, ławnikom y sławetnemu pospólstwu kupieckiemu miasta naszego Wilna, wiernie nam miłym, łaskę naszą królewską. Doszła nas żałosną supplika przez sławetnych Jana Jurgi Belan, Theodora Gregorowicza, Symona Bartlewicza, imieniem wszystkich cechów y gminu naszego Wilna miasta, iż wierność wasza, zawziowszy gniew y niechęć ku wszystkim cechom y całemu gminowi, wielkiemi składankami aggrawuiecie niewinnych, w niczym nie podeyrzanych, nie przekonawszy prawem, szczegulnie hańbiąc starszych rocznych, w złodzieyskim więzieniu trzymacie, okowami y mieczem grozicie, iednych więzicie, drugich biciem publicznie na ratuszu kaleczycie, y iako chcąc onych oprymuiecie, exakcye y różne podatki na nich wymyszlacie y onych gwałtownie do wypłacenia przymuszacie, regestrów niesłusznych, sobie należących, wymagacie, mimo prawa, przywileie, dekreta, reskrypta, listy upominalne, od naiaśnieyszych królów imchość polskich y wielkich xiążąt Litewskich, antecessorów naszych, miłości-

wie temu gminowi nadane y konfirmowane, nawet mimo swóy dobrowolny list pod datą na ratuszu Wileńskim dnia trzynastego Septembra, roku tysiąc sześćset trzynastego dany, którym cechy, do gminu przyiowszy, obowiązali się wszystkie kondicye, w nim wyrażone, wiecznemi czasy trzymać; a ten list od naiaśnieyszego ś. pamięci króla imci Zygmunta trzeciego, antecessora naszego, osobliwym listem pod rokiem tysiąc sześćset czternastym iest approbowany. Także mimo dekret króla imci Jana Kazimierza, antecessora naszego, z oczewistey controwersyi między cechami, iako aktorami, a pospólstwem kupieckim, iako pozwanemi, w roku tysiąc sześćset czterdziestym dziewiątym, trzynastego Nowembra, w Warszawie ferowany, według których praw, przywileiów, reskryptów, dekretów y kwitów dawnych, także listu urodzonych commissarzów, roku tysiąc siedmsetnego czwartego, dwudziestego piątego Oktobra, cechów przez kwatery taxować niemieliście, assekuruiąc się nie więcey, tylko od onych podług dawnego zwyczaiu, publicznie uchwalonych, składanką tylko czwartą część odbierać, poniewasz magistrat iedną część, kupiecka izba dwie części, a cechy czwartą część przykładać maią; o prywatnych zaś składankach, które bywaią na chwałę Bożą, na ozdobę kaplic, na msze, a apparaty y na pogrzeby ubogich ludzi, do tych cale magistrat, ani kupiecka izba, nie ma się interessować, ani liczby z onych słuchać. Także przełożeni gminowi za swego starszeństwa nie przed magistratem, ani kupiecką izbą, ale przed całym gminem y przed starszymi rocznemi cechów wszystkich z percept y expens ze wszystkich cechów złożonych, radzić et communitati rachować się y taksować się maią. Insuper gminowi ci, którzy szynki maią, aby im wolno wszelkie trunki, iako to wina, miody, piwa przedawać, a do składanki magistratowey y kupieckiey nie byli pociągani, y aby magistrat nie przymuszał gminowych ludzi na kwatery chodzić. Zaczym my król, stosuiąc się do instanciey pp. rad naszych, na ten czas przy boku naszym rezyduiących, a chcąc wszystkie cechy nasze Wileńskie y wszystko pospólstwo przy ich że prawach, przywileiach, listach, reskryptach, dekretach nienarusznie wiecznemi czasy zachować y od takowych aggrawacyi, więzienia y bicia, które od wierności waszey ponoszą, uwolnić, tym naszym reskryptem wszystkie prawa, przywileie, approbuiemy y confirmuiemy, pod zapłaceniem winy piąciu set czerwonych złotych, in casu dość nieuczynienia punktom, w tym liście naszym ninieyszym dla łaski naszey y winy pomienioney. Dan w Warszawie, dnia dwudziestego wtórego miesiąca Lutego, roku Pańskiego tysiąc siedmsetnego trzynastego, panowania naszego siedmnastego roku. U tego reskryptu podpis ręki naiaśnieyszego króla iego mości Awgusta wtórego, przy pieczęci wielkiey wielkiego xięstwa Litewskiego temi słowy: Augustus Rex. Który to dokument naiaśnieyszego króla iego mości, za podaniem onego przez wyszwyrażoną osobę do akt, iest do xiąg grodzkich woiewodztwa Wileńskiego spraw wieczystych przyięty y wpisany.

1713 г.

Изъ книги № 4725, за 1713 г., л. 216.

149. Ординансъ гетмана в. кн. Литовскаго Людвика Потѣя полковнику Путкамеру, чтобы онъ выступилъ изъ Виленскаго монастыря св. Духа.

Гетманъ в. кн. Литовскаго вторично предписываетъ полковнику Путкамеру очистить отъ постоя Св. Духовскій монастырь и впредь не занимать его, такъ какъ въ районѣ этого монастыря нѣтъ никакой юрисдикціи.

Roku tysiąc siedmsetnego trzynastego, miesiąca Februaryi dwudziestego wtórego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Wileńskim, przede mną Michałem Raphałem Szumskim, podstolim y podwoiewodzym woiewodztwa Wileńskiego, stanowszy personaliter w Bogu wielebny oyciec Nikonor Komkowicz, namiestnik oo. Bazylianów Wileńskich, przy cerkwi S. Ducha zostaiących, ordynans od iaśnie wielmożnego imci p. Pocieia, hetmana wielkiego wielkiego xięstwa Litewskiego, wydany do imci pana Pudkamera, półkownika ikmci regimentu pieszego, iaśnie wielmożnego imć pana woiewody Trockiego, z rzeczą w nim wyrażoną, w Bogu wielebnym ichmć oo. Bazylianom Wileńskim, przy cerkwi S. Ducha zostaiącym służący y należący, ad acta xiąg grodzkich Wileńskich podał, którego takowy sequitur tenor:

Ludwik Konstanty na Włodawie y Rożance Pociey—hetman wielki wielkiego xięstwa Litewskiego, Borciański, Ratyński, Szereszewski, Puński starosta, imci p. Pudkamerowi — półkownikowi ikmci regimentu pieszego iaśnie wielmożnego imci pana woiewody Trockiego. Po zaleceniu chęci moich, poniewasz oo. świętoduscy, bratscy Wileńscy graeci ritus, in circuitu monasterii zostaią nie maiąc żadney iuryzdyki, ani przyległości, zaczym daię ten ordynans, za którego doyściem abyś wasz mość imć pan z monasteru pomienionego ex nunc ustąpił y więcey się ab hinc nie interesował, a mieścił się w dobrach pierwszym ordynansem sobie naznaczonych, nim w krótce doydzie wasz mość panu na regiment insza moia dyspozycya, co wasz mość panu serio y powtóre zalecam. Dan w Warszawie, die siódmego Februarii, roku tysiąc siedmsetnego trzynastego. U tego ordynansu podpis ręki iaśnie wielmożnego imci p. hetmana wielkiego wielkiego xięstwa Litewskiego przy pieczęci temi słowy: Ludwik Pociey—hetman wielki wielkiego xięstwa Litewskiego; a przypisek przy pieczęci pokoiowey w te słowa: Kamieniczki zaś y dworki puste, co do monasteru zapisane od miasta Wilna y płacą podatek miastu Wilnu, nie powinny bydź rozumiane za iuryzdykę, iako y zdawna nie byli, abyś wasz mość pan się nie interesował do tych ka-

mieniczek y dworków pustych, pod gardłem zalecam y punkt assygnacyi do tych Bazyliańskiey iurysdyki kassuię, annihiluię. Który to ordynans, za podaniem onego przez wyszwyrażoną osobę do akt, iest do xiąg grodzkich Wileńskich przyięty y wpisany.

1729 г.

Изъ книги № 4744, за 1729 г., л. 555.

150. Ординансъ гетмана в. кн. Литовскаго Потѣя татарамъ, живущимъ въ Виленскомъ воеводствѣ, чтобы они являлись по требованію для исполненія декретовъ трибунала.

Roku tysiąc siedmsetnego dwudziestego dziewiątego, miesiąca Oktobra trzynastego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim woiewodztwa Wileńskiego przede mną Józefem Korwinem Piotrowskim, woyskim Czernihowskim, podwoiewodzym Wileńskim, comparens personaliter imć pan Benedykt Szuscicki, ordynans, od iaśnie wielmożnego imci pana Pocieia, woiewody Wileńskiego, hetmana wielkiego wielkiego xięstwa Litewskiego, Tatarom woiewodztwa Wileńskiego, na rzecz w nim wyrażoną wydany, ad acta xiąg grodzkich woiewodztwa Wileńskiego podał, tenore sequenti pisany:

Ludwik Konstanty na Włodawie y Rożance Pociey, woiewoda Wileński, hetman wielki w. x. Lit., panu chorążemu Tatarskiemu woiewodztwa Wileńskiego y wszytkim Tatarom, w woiewodztwie Wileńskim osiadłości swoie maiącym. Po wyrażeniu woli moiey, daię wasz mość ten móy ordynans, za którego pokazaniem y doyściem onych, abyście kożdego czasu wielm. imć panu Wolskiemu, chorążemu woiewodztwa Wileńskiego, byli posłuszni w potrzebie, gdyby praetendował was do zaiazdów y poiazdów do dobr, których przy dekretach trybunalskich wielkiego xięstwa Litewskiego, co wasz mość y powtóre pilno zalecam. Dat. w Grodnie, trzeciego Septembra, tysiąc siedmsetnego dwudziestego dziewiątego. U tego ordynansu przy pieczęci podpis takowy: Ludwik Pociey — woiewoda Wileński, hetman wielki wielkiego xięstwa Litewskiego. Deinde connotatio pod pieczęcią tymi exprimitur słowy: Connotatur w kancellarii woysk wielkiego xięstwa Litewskiego: Ignacy Antoni Ziemicki. Który to takowy ordynans, za podaniem onego przez wyżwyrażoną osobę do akt, iest do xiąg grodzkich woiewodztwa Wileńskiego przyięty y zapisany.

1733 г.

Изъ книги № 4748, за 1733 г., л. 671.

151. Универсалъ стражника и регименгаря в. кн. Литовскаго А. Потѣя ко всему Литовскому дворянству, предписывающій быть готовымъ къ защитѣ короля Станислава (Лещинскаго).

Стражникъ и регименгарь в. кн. Литовскаго Потѣй, вслѣдствіе вмѣшательства русскаго правительства въ дѣла избранія польскаго короля, выразившагося въ осадѣ Праги, симъ универсаломъ доводитъ до всеобщаго свѣдѣнія, что онъ приглашаетъ все рыцарство вооружиться и стать за свободно избраннаго короля Станислава Лещинскаго, за свои права и вольности.

Roku tysiąc siedmsetnego trzydziestego trzeciego, miesiąca Octobra dnia dziewiętnastego.

Na urzędzie ikmci surrogatorskim Wileńskim, przede mną Jerzym Horainem—podczaszym y surrogatorem woiewodztwa Wileńskiego, comparendo personaliter imć pan Michał Kublicki, uniwersał od iaśnie wielmożnego imć pana Antona Pocieia, strażnika wielkiego y generalnego woysk wielkiego xięstwa Litewskiego regimentarza, do woiewodztwa Wileńskiego pisany, ad acta podał, którego tenor sequitur talis:

Antoni na Włodawie, Rożance y Rzeczycy Pociey—strażnik wielki y generalny woysk wielkiego xięstwa Litewskiego regimentarz, Wołkowyski, Żyżmorski, Radomyski, Surazki etc. starosta. Jaśnie oświeconym, iaśnie wielmożnym, wielmożnym ichmć panom senatorom, dignitarzom, urzędnikom ziemskim y grodzkim, rycerstwu, szlachcie y obwatelom prześwietnego woiewodztwa Wileńskiego, m. wasz mość panom y braci. Po zaleceniu usług moich braterskich, wątpić mi nie należy, że dotąd nie tylko prześwietnym prowincyom Korony polskiey y wielkiego xięstwa Litewskiego, sacra unione złączonym, lecz y całemu światu zakonkludowaney szczęśliwie, gloriose gesti operis elekcyi y promulgowania ex unanimi votorum assensu, wolnego narodu polskiego na thron pana pierwszego Stanisława, za króla polskiego, przez woiewodztwa, powiaty y ziemie powracaiąc ad propria niechybna innotuit wiadomość, oraz pactorum conventorum publiczne ante altare Domini in sancta sanctorum rzeczy-pospolitey zaprzysiężenie. Nie wchodzę in panegiros obszernych expressyi, z iaką animadwersią y cyrcumspekcyą na tey elekcyi indemnitas wiary świętey katolickiey, praw, swobod, wolności illessae pupillae liberi veto, per elektorem populum intacte zachowana, owo zgoła quodcunque actum est claritate personae dignum, severitate exempti salubre, regi magnitudine aeternum, y cokolwiek świątobliwa kochaiących synów oyczyznie progressów dalszych, in bonum finem disponowanych, securitatis et tranquillitatis publicae samego dostoieństwa maiestatu nowo obranego pana

w utrzymaniu operari usiłowała intencya. Teraz z przeiętych expedycyi imci pana ienerała Lacy y imci pana woiewody Krakowskiego, do Carowey ieymci ordynowanych, na widok polskiemu narodowi, non vereantis fortunae ultima *wolnemu narodowi y państwu zginienia minantia pericula pokazuią się spectra*. Nie dość, że woysko Moskiewskie przeko paktom y soiuszom zawartym z monarchią rossyiską, z gwałtownym in viscera regni sub tempus zaczynaiącey się elekcyi wtargnieniem, wprowadzone, wyciska lacrymam cadentem z ruiną pospólstwa w marszach y subsistencyach od zapamiętałych y zabłąkanych oyczyzny synów, astutam dotąd gestantibus in pectore vulpem proteguiące, a w rzeczy samey grandia interessu swego wystawuiąc molimina, z woli naiaśnieyszey Carowey ieymci imć pan generał Lacy, iako sam we swoim wyraża dyaryuszu sub data 24 Septbris do imci p. Birona—naywyszego dworu Carowey ieymci podkomorzego, adressowanym, przybywszy na Pragę z prożbą y groźbą do szkodliwey bono publico iedności, oddaloną a vera unione y spólnego oyczyzny ratowania, bracią naszą przywiodszy zfomentowaną, woiewodztwa Nowogrodzkiego y Mińskiego częstką y nadwornymi swymi adherentami ius nawet cardinale wolney elekcyi, iako duszę z ciała wydzieraiąc, niesłychaną, horret animus wspomnieć, pod karczmą Grochową na tey stronie Wyspy półmile od Pragi, a o milę za przeprawą, a solito regum electorali campo, pod Moskiewskimi flintami wypraktykował elekcyą, y z niebacznemi na wolności zachowanie oyczyzny synami elektora Fryderyka Sasa, mimo poprzysiężoną cudzoziemca exklusię, nominował, y wziowszy na siebie osobę prymasa promulgował. A cóż mówić o formie poprzysiężoney pactorum conventorum przez iednego intruza od gwardyi Litewskiey vetante lege, półkownika, ukreowanego niby ministrem saskim Fleminga, niepewnego także w assekurowaniu ewakuacyi woysk rossyiskich z państw rzeczy-pospolitey in casum niepotrzebowania pomocy imci pana generała Lacy gwarancyi dostatecznie o tym przekopiowane z authentyków przeiętych y po kancellariach aktykowane prześwietney prowincyi w. x. Lit. corrodencia viscera cellatris informować będą instrumenta. Za czym widome tey rzeczy-pospolitey, z wrodzoney ku oyczyznie miłości generalne z woli ikmci pana mił Stanisława pierwszego y rzeczy-pospolitey electionis seymu postanowienia, przyiowszy regimentarstwo nad woyskiem w. x. Lit. opuszczone et in praedam oddane, na obronę ginącey wolności zbieram rycerstwo, y z nim iako kochaiącym oyczyznę, fortuny, substancie, same nawet zdrowie in victimam salwowaniu oney konsekruiąc postpositis przegrożek minis klaryguie hasło: potius mori, niżeli królowi panu mm. y rzeczy-pospolitey fallere fidem; y żeby szukaiącemu iustam doloris compositionem in hoc calamituoso rzeczy-pospolitey statu w sercach waszmość panów intencyą moią przy zgromadzaiącym się inter vibratos undique enses woyska obmyszlone z woiewodztw y powiatów, iakim się podoba sposobem sekundowały siły amore dobra pospolitego obtestor. A kiedy się zdrada, iako żar w popiele ukryty, w nieugaszone woyny exardescens pożary ruin dezolacyi rzeczy-pospolitey przez wprowadzenie woysk rossyiskich in conventibus seditiosis fixam założywszy mansionem, przez korrespondencyą zawziętych na zgubę oyczyzny obiawia patryotów, więć ażeby manifest przez rzecz-pospolitą, podczas seymu electionis plausibiliter od wszystkich zaniesiony akceptowaniem ztwierdzony, odpisami roborowany y całemu światu

wiadomy, z pogromieniem tanti facinoris niepowetowanych krzywd rzeczy-pospolitey, quod nec ventura silebunt lustra, nec ignota rapiet sub nube vetustas, optatum votive successus in executione odebrał effectum, życzę oraz łaskawemu y dobroczynnemu osobę moię z prześwietnym rycerstwem wm. wm. panóm oddaię respektowi. Dat. w obozie, dnia szesnastego Octobra, tysiąc siedmsetnego trzydziestego trzeciego roku. U tego uniwersału podpis ręki przy pieczęci w te słowa exprimitur: Antoni Pociey—strażnik w. y reg. g. w. x. Lit. Który to takowy uniwersał, za podaniem onego przez wyż pomienioną osobę ad acta, iest do xiąg grodzkich surrogatorskich Wileńskich przyięty y wpisany.

1757 г.

Изъ книги № 4771, за 1757 г., л. 416.

152. Публикація распоряженія генералъ-фельдмаршала Апраксина о подводахъ для союзнаго войска, идущаго въ Олиту.

Генералъ-фельдмаршалъ Апраксинъ доводитъ до всеобщаго свѣдѣнія обывателей в. кн. Литовскаго, что 2,500 казаковъ идетъ въ Олиту чрезъ Литовскій край; такъ какъ для нихъ нужны подводы, то чтобы обыватели не отказывали имъ въ оныхъ за опредѣленную плату, въ противномъ же случаѣ казаки будутъ брать для себя таковыя насильно безъ *всякой* отвѣтственности за могущія произойти отъ сего дурныя послѣдствія.

Roku tysiąc siedmset pięćdziesiąt siódmego, miesiąca Junii czternastego dnia.

Na urzędzie ikmości grodzkim Wileńskim przede mną Jerzym Abramowiczem—podczaszym y podwoiewodzym woiewodztwa Wileńskiego, comparendo personaliter imć pan Mikołay Wasilewski—półkowy kwatermistrz woysk Rossyiskich, list alias publikacyą, od imci pana ienerała feldmarszałka wydaną, sequenti tenore pisany, ad acta podał:

Nayiaśnieyszey Imperatorowey ieymci całey Rossyi ienerał-feldmarszałek woysk iey wieliczestwa, na pomoc wysokim w aliansie nachodzącym się państwom, lądem y wodą posłanych, postanowiony y gieneralną komędę maiący, orderów ś. Apostoła Jendrzeja, Białego orła y ś. Alexandra Newskiego kawaler, leyb-gwardyi Semionowskiego półku podpołkownik, Stefan Apraxin. Podług danego mi od moiey naymiłościwszey y auguścieyszey samowładnącey Pani rozkazu władzy y pełney mocy wiadomo czynię: Ponieważ za ordynansem moim brygadyer Krasnosczoków, z dwuma tysięcami y pięciu set kozaków, ma iść do Oli-

ty, a maiąc potrzebę w podwodach dla wożenia dla siebie prowiant y furaż do naznaczonego (mieysca), więc ia za słuszną rzecz sądziłem tym listem moim wszystkim po trakcie nachodzącym się obywacielom publikować, ażeby namienione podwody tak wiele, iak oznaczony brygadyer Krasnoszczoków potrzebować będzie, za słuszną zapłatę dawano; gdyż naprzeciwko temu, ieżeli taka łatwość czyniona nie będzie, a wysznamieniony brygadyer, iako bez tego obeyść się nie mogący, przymuszonym będzie one kazać brać, od czego czasem ieżeli iakiekolwiek inkonweniencye albo krzywdy uczynić się mogą, nikt za to winy kłaść nie powinien. W kampaniencie pod Kieydanami, Maii trigesima prima die, tysiąc siedemset piędziesiąt siódmego roku. U tego listu publikacyi podpis ręki w. imci pana ienerała feldmarszałka całey Rossyi woysk his exprimitur verbis, russkim pismem: Стефанъ Апраксинъ. Który to takowy list publikacyi, za ustnym y oczewistym przez wyżwyrażoną osobę podaniem do akt, iest do xiąg grodzkich woiewodztwa Wileńskiego przyięty zapisany.

1757 г.

Изъ книги № 4771, за 1757 г., л. 415.

153. Публикація распоряженія генералъ-фельдмаршала Апраксина о подводахъ для союзнаго войска, идущаго въ Городну.

Генералъ-фельдмаршалъ Апраксинъ доводитъ до свѣдѣнія обывателей в. кн. Литовскаго, чтобы они давали русскимъ войскамъ подводы въ Городну изъ Виленскаго воеводства за извѣстное вознаграждение; въ противномъ же случаѣ таковыя будутъ забираться насильственно безъ всякой отвѣтственности за послѣдствія.

Roku tysiąc siedmset piędziesiąt siódmego, miesiąca Junii czternastego dnia.

Na urzędzie iego królewskiey mości grodskim Wileńskim, przede mną Jerzym Abramowiczem—podczaszym y podwoiewodzym woiewodztwa Wileńskiego, comparendo personaliter imć pan Mikołay Wasilewski—półkowy kwatermistrz woysk rossyiskich, list, alias publikacyą od imci pana ienerała feldmarszałka wydaną, sequenti tenore pisaną, ad acta podał:

Nayiaśnieyszey Imperatorowey ieymci całey Rossyi generał feldmarszałek woysk iey wieliczeństwa, na pomoc wysokim w aliansie nachodzącym się państwom, lądem y wodą posłanych, postanowiony y generalną komendę maiący, orderów świętego Apostoła Jędrzeia, białego orła y świętego Alexandra Newskiego

kawaler, leyb-gwardyi Semionowskiego pólku podpolkownik Stefan Apraxin. Podług danego mi od moiey naymiłościwszey y auguścieyszey samowładnącey Pani rozkazu, władzy y pełney mocy, wiadomo czynię: Ponieważ za ordynansem moim imć pan ieneral-leytnant Zybin, z Kołondi, z iednym dragúńskim pólkiem y dwumia tysiącami kozaków z Wileńskiego woiewodztwa ma iść do Grodna, a maiąc potrzebę w podwodach dla wożenia za sobą prowianty teraz do oznaczonego mieysca, więc ia słuszną rzecz sądziłem tym listem moim wszystkim po trakcie nachodzącym obywacielom publikować, aby namienione podwody tak wiele, iak oznaczony ieneral-leytnant potrzebować będzie, za słuszną zapłatę dawano, gdyż naprzeciwko temu, ieżeli taka łatwość czyniona nie będzie, a imć p. ieneral-leytnant Zybin, iako bez tego obeyść się niemogący, przymuszonym będzie one kazać brać, od czego czasem ieżeli iakiekolwiek inkonweniencye albo krzywdy uczynić się mogą, nikt zato winy kłaść nie powinien. Dan w kampaiencie pod Kieydanami, Maii trzydziestego pierwszego die, tysiąc siedmset pięćdziesiąt siódmego roku. U tego listu alias publikacyi podpis ręki wielmożnego imci pana generała feldmarszałka całey Rossyi woysk his exprimitur verbis, russkim pismem: Стефанъ Апраксинъ. Który to takowy list publikacyi, za ustnym y oczewistym przez wyż wyrażoną osobę podaniem do akt, iest do xiąg grodzkich woiewodztwa Wileńskiego przyięty y zapisany.

1772 г.

Изъ книги № 4787, за 1771—1773 г., л. 467.

154. Универсалъ генералъ-маіора графа Салтыкова о томъ, чтобы никто не смѣлъ вывозить заграницу хлѣба въ зернѣ.

Генералъ-маіоръ гр. Салтыковъ доводитъ до свѣдѣнія обывателей в. кн. Литовскаго, что по данной ему власти надъ частію Литовскаго края, онъ считаетъ необходимымъ принять мѣры предосторожности противъ могущаго разразиться голода и болѣзни и запрещаетъ кому бы то ни было вывозить за границу хлѣбъ подъ опасеніемъ конфискаціи онаго.

Roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt wtórego, miesiąca Februaryi trzeciego dnia.

Coram actis grodu woiewodztwa Wileńskiego, comparendo personaliter iegomość pan Jan Estko, uniwersał przez i. w. iegomości pana grafa Sałtykowa—generał-maiora woysk rossyiskich, komendanta Sanct-Peterburskiego legionu y orderu świętego Jerzego kawalera, wydany, ad acta podał, którego tenor de verbo ad verbum sequitur estque talis:

Graf Sałtykow — generał-maior woysk

nayiaśnieyszey Imperatrowey całey Rossyi, komendant Sanct-Peterburskiego legionu y orderu świętego Jerzego kawaler: Czynię wiadomo ninieyszym uniwersałem moim, iż maiąc nie tylko komendę nad częścią Litwy, ale oraz y baczność mnie powierzoną, tak na teraznieysze, iako y na przyszłe czasy, aby ile możność starać się kray ten od nieszczęśliwości zachować, która wyniknąć może naywiększa y nayszkodliwsza przez karystyą, zkąd głod y choroby różne pochodzić maią, więc zapobiegaiąc takiemu upadku zalecam y iak naysurowiey przykazuie, aby nikt się nie ważył cuiuscunque generis z osób za granice, tak lądem, iako y wodą wywozić zboże. Wiem, że każdy prawdziwy patriota sprawiedliwą mi w tym ostrożność przyznawszy spodziewać się każe, że się nie znaydzie z obywatelów takowy, co by się temu zbawiennemu sprzeciwić zechciał dziełu, a w przeciwnym razie przyrzekam, że zboże takowe bez wszelkiey zapłaty odbierane będzie. Dat. w Wilnie, w kancelaryi Sanct-Peterburskiego legionu, roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt wtórego, miesiąca Januaria trzydziestego pierwszego dnia, s. v. dwudziestego. U tego uniwersału przy wyciśnioney na czerwonym laku pieczęci podpis takowy: Graf Sałtykow. Który to takowy uniwersał, za podaniem przez wyż wyrażoną osobę do akt, iest do xiąg grodzkich woiewodztwa Wileńskiego przyięty y wpisany.

1797 г.

Изъ книги № 4809, за 1797 г., л. 696.

155. Раскладка на повѣты фуражировки военныхъ лошадей русскихъ войскъ.

Roku tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt siódmego, miesiąca Julii siedmnastego dnia, veteris, a dwudziestego ósmego novi styli. Przed aktami grodzkiemi Wileńskiemi stanąwszy osobiście w. imć pan Michał Zabłocki—woyski rotmistrz powiatu Orszańskiego, rozkład koni dla woysk iego imperatorskiey mości na powiaty, z nakazu rządowego, marszałkom powiatowym zalecony, y przez nich że uczyniony y podpisany do akt podał, którego treść takowa:

Rozkład koni woysk iego imperatorskiey mości na powiaty z nakazu rządowego przez nas niżey piszących się marszałków powiatowych uczyniony, w Wilnie dnia dwudziestego trzeciego Julii, tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt siódmego roku. *Primo.* Dziewięćdziesiąt siedm koni Moskiewskiego dragońskiego pułku będzie w Słonimskim powiecie, który wedle ogólnego dymów całey Litwy dwuchkroć sześciu tysięcy dwuchset trzydziestu pięciu rozkładu, licząc na każdego konia po dy-

mów piędziesiąt dziewięć, z dymów swoich iedenaście tysięcy ośmiuset piędziesiąt siedmiu, furażować powinien koni sto dziewięćdziesiąt dziewięć, a niema iak dziewięćdziesiąt siedm, więc na furażowanie superuiących koni sto dwa, licząc na każdego konia za furaż zimowy y razem za różne z tąd wynikaiące straty, po złotych sto szesnaście, zapłaci złotych iedynaście tysięcy ośmset trzydzieście dwa. *Secundo.* Dziewięćdziesiąt siedm Inhermanłańskiego dragońskiego pułku koni stać będą w powiecie Brasławskim, który z dymów pięciu tysięcy sta dziewięciu, powinien furażować koni ośmdziesiąt sześć, a ma ośmdziesiąt siedm, więc od superuiących nad proporcyą dymów koni iedynastu odbierze opłaty złotych tysiąc dwieście siedmdziesiąt sześć. *Tertio.* Dwieście trzydzieście cztyry konie Ekaterinosławskiego dragońskiego pułku stać będą w powiecie Kowieńskim, który z dymów czterech tysięcy czterechset trzydziestu ośmiu, furażować powinien koni siedmdziesiąt pięć, a furażuie dwieście trzydzieście cztyry, więc od superuiących koni sto piędziesiąt dziewięciu, bierze opłaty złotych ośmnaście tysięcy cztyrysta czterdzieście cztyry. *Quarto.* Dwieście trzydzieście cztyry koni Apszerońskiego dragońskiego pułku stać będą w Brzeskim powiecie, który z dymów dwanaście tysięcy dwudziestu, furażować powinien koni dwieście trzy, a ma dwieście trzydzieście cztyry, więc od superuiących nad proporcyą dymów koni trzydzieście ieden bierze opłatę złotych trzy tysiące pięćset dziewięćdziesiąt sześć. *Quinto.* Dwieście trzydzieście cztyry Jamborskiego pułku konie stać będą w Szawelskim powiecie, który z dymów dziesięciu tysięcy dziewięciu set czterdziestu siedmiu furażować powinien koni sto ośmdziesiąt pięć, a ma dwieście trzydzieście cztyry, więc od superuiących koni czterdziestu dziewięciu, bierze opłaty złotych pięć tysięcy sześćset ośmdziesiąt cztyry. *Sexto.* Dwieście trzydzieście cztyry Muromskiego pułku, konie stać będą w powiecie Grodzieńskim, który z dymów iedenastu tysięcy dwuchset dwudziestu ośmiu, furażować powinien koni sto dziewięćdziesiąt, a furażuie dwieście trzydzieście cztyry, więc od superuiących koni czterdziestu czterech bierze opłatę złotych pięćtysięcy cztyry. *Septimo.* Dwieście trzydzieście cztyry konie Tulskiego pułku stać będą w Upitskim powiecie, który z dymów dziesięciu tysięcy czterechset dwudziestu sześciu, furażować powinien koni sto siedmdziesiąt sześć y ma dwieście trzydzieście cztyry, więc od superuiących koni piędziesiąt ośmiu, bierze opłatę złotych sześćtysięcy siedmset dwadzieścia ośm. *Octavo.* Dwieście trzydzieście cztyry konie Pskowskiego pułku stać będą w Wileńskim powiecie, który z dymów iedynastu tysięcy czterechset czterech furażować powinien koni sto dziewięćdziesiąt trzy, a furażuie dwieście trzydzieście cztyry, więc od superuiących koni czterdzieście ieden bierze opłatę złotych cztery tysiące siedmset piędziesiąt sześć. *Nono.* Dwieście trzydzieście cztyry koni Starosolskiego pułku stać będą w Rosieńskim powiecie, który z dymów dwunastu tysięcy ośmiuset dziesięciu furażować powinien koni dwieście siedmnaście, a furażuie dwieście trzydzieście cztyry, więc od superuiących koni siedmnastu bierze opłatę złotych tysiąc dziewięćset siedmdziesiąt dwa. *Decimo.* Sześćdziesiąt sześć czwartego Jegierskiego pułku konie. *Undecimo.* Szeććdziesiąt sześć piątego Jegierskiego pułku konie stać będą w Telszewskim powiecie, który z dymów iedynastu tysięcy sześciuset trzynastu furażować powinien koni sto dziewięćdziesiąt sześć, a nie furażuie tylko sto trzydzieście dwa, więc na fura-

żowanie koni sześćdziesiąt cztyry płaci złotych siedm tysięcy cztyrysta dwadzieścia cztery. *Decimo secundo.* Sześćdziesiąt sześć koni Jegierskiego pułku stać będą w powiecie Trockim, który z dymów sześciu tysięcy dwudziestu czterech furażować powinien koni sto dwa, a niema iak tylko sześćdziesiąt sześć, więc na furażowanie trzydziestu sześciu koni zapłaci złotych trzy tysiące dziewięćset sześćdziesiąt. *Decimo tertio.* Sześćdziesiąt sześć siódmego Jegierskiego pułku, stać będą w Wołkowyskim powiecie, który z dymów dziewięciu tysięcy dwuchset ośmdziesiąt czterech furażować powinien koni sto piędziesiąt sześć, a niema tylko sześćdziesiąt sześć, więc od superuiących koni dziewięćdziesiąt zapłaci złotych dziesięć tysięcy cztyrysta czterdzieście. *Decimo quarto.* Sześćdziesiąt sześć ósmego Jegierskiego pułku stać będą w powiecie Prużańskim, który z dymów ośmiu tysięcy sześciu furażować powinien koni sto trzydzieście cztyry, a ma tylko sześćdziesiąt sześć, więc za furażowanie superuiących koni sześćdziesiąt ośm, ma płacić złotych siedm tysięcy ośmset ośmdziesiąt ośm. *Decimo quinto.* Dwieście dwadzieścia sześć artyleryi koni stać będą w powiecie Zawileyskim, który z dymów dziewięciu tysięcy sedmiuset sześciu powinien furażować koni sto sześćdziesiąt cztyry, a ma dwieście dwadzieście sześć, więc od superuiących koni sześćdziesiąt dwuch bierze opłatę złotych siedm tysięcy sto dziewięćdziesiąt dwa. *Decimo sexto.* Trzysta pięć artyleryi koni stać będą w Oszmiańskim powiecie, który z dymów trzynastu tysięcy trzechset trzydziestu sześciu furażować powinien koni dwieście dwadzieście sześć, a ma trzysta pięć, więc od superuiących koni siedmdziesiąt dziewięć bierze opłatę złotych dziewięć tysięcy sto sześćdziesiąt cztyry. *Decimo septimo.* Dwieście dziewięćdziesiąt artyleryiskich koni stać będą w powiecie Lidskim, który z dymów dwunastu tysięcy sześciuset piędziesiąt dwuch powinien furażować koni dwieście czternaście, a ma koni dwieście dziewięćdziesiąt, więc od superuiących koni siedmdziesiąt sześciu bierze opłatę złotych ośm tysięcy ośmset szesnaście. *Decimo octavo.* Trzysta dziewięćdziesiąt artyleryiskich koni stać będą w powiecie Wiłkomirskim, który z dymów siedmnastu tysięcy stu dwudziestu pięciu powinien furażować koni dwieście dziewięćdziesiąt, a ma trzysta dziewięćdziesiąt, więc od superuiących koni stu bierze opłaty złotych iedynaście tysięcy sześćset. *Decimo nono.* Sto ośm koni Godlewskiego pułku, w którym powiecie stać będą, temu powiatowi opłacą niżey wyrażone powiaty za koni sto ośm złotych dwanaście tysięcy pięćset dwadzieście ośm. *Vigesimo.* Nowogrodzki powiat z dymów piętnastu tysięcy ośmiuset sześciu powinien furażować koni dwieście sześćdziesiąt sześć, a nie furażuie żadnego, więc opłaci złotych trzydzieście tysięcy ośmset piędziesiąt sześć. *Vigesimo primo.* Kobryński powiat z dymów dwunastu tysięcy czterechset piędziesiąt furażować powinien koni dwieście dziesięć, a niefurażuie, żadnego więc opłaci na furażowanie koni dwieście dziesięć złotych dwadzieście cztyry tysiące trzysta sześćdziesiąt.

Wiadomość, który powiat od którego y wiele ma opłacać. Primo. Wileńskiemu powiatowi na żywienie koni trzydziestu pięciu opłaci powiat Trocki złotych cztery tysiące sześćdziesiąt. *Temuż* powiatowi Wileńskiemu opłaci powiat Prużański na żywienie koni sześciu złotych sześćset dziewięćdziesiąt sześć. *Secundo.* Wiłkomirskiemu powiatowi na żywienie koni sto opłaci powiat Nowogrodzki złotych iedynaście tysięcy sześćset. *Tertio.* Zawileyskiemu powiatowi na ży-

wienie koni sześćdziesiąt dwuch opłaci powiat Nowogrodzki złotych siedm tysięcy sto dziewięćdziesiąt dwa. *Quarto.* Oszmiańskiemu powiatowi na żywienie koni siedmdziesiąt dziewięć opłaci powiat Nowogrodzki złotych dziewięć tysięcy sto sześćdziesiąt cztyry. *Quinto.* Lidskiemu powiatowi na żywienie koni dwudziestu pięciu opłaci powiat Nowogrodzki złotych dwa tysiące dziewięćset. Temuż powiatowi Lidskiemu na żywienie koni pięćdziesiąt ieden opłaci powiat Prużański złotych pięć tysięcy dziewięćset sześćset. *Sexto.* Grodzieńskiemu powiatowi opłaci powiat Wołkowyski na żywienie koni czterdziestu czterech złotych pięć tysięcy sto cztyry. *Septimo.* Brzeskiemu powiatowi opłaci powiat Kobryński na żywienie koni trzydzieście ieden złotych trzy tysiące pięćset dziewięćdziesiąt sześć. *Octavo.* Rosieńskiemu powiatowi na żywienie koni piętnastu opłaci powiat Telszewski złotych tysiąc siedmset czterdzieście. Temuż powiatowi na żywienie koni dwóch opłaci powiat Kobryński złotych dwieście trzydzieście dwa. *Nono.* Szawelskiemu powiatowi na żywienie koni czterdzieście dziewięć opłaci powiat Telszewski złotych pięć tysięcy sześćset ośmdziesiąt cztyry. *Decimo.* Upitskiemu powiatowi na żywienie koni pięćdziestu ośmiu opłaci powiat Słonimski złotych sześć tysięcy siedmset dwadzieścia ośm. *Undecimo.* Kowieńskiemu powiatowi na żywienie koni sto pięćdziesiąt dziewięć opłaci powiat Kobryński złotych ośmnaście tysięcy cztyrysta czterdzieście cztyry. *Decimo secundo.* Brasławskiemu powiatowi na żywienie koni iedynastu zapłaci powiat Prużański złotych tysiąc dwieście siedmdziesiąt sześć. *Decimo tertio.* Na sto ośmdziesiąt koni husarskich pułku Godlewskiego temu powiatowi, w którym ten pułk stać będzie, opłaci powiat Słonimski na żywienie koni czterdziestu czterech złotych pięć tysięcy sto cztyry. Temuż powiatowi na żywienie koni czterdzieście sześć opłaci powiat Wołkowyski złotych pięć tysięcy trzysta trzydzieście sześć. Temuż powiatowi na żywienie koni ośmnastu opłaci Kobryński złotych dwa tysiące ośmdziesiąt ośm.

Takowe summy, z ogulnych dymów całey Litwy wynikaiące, każdy powiat na dymy swoie rozłoży, y do wybierania od obywatelów przy podatkach publicznych kancellaryom grodzkim czyli exaktorom podatków poleci, a kancellarye za kwitami marszałków powiatowych, lub od nich umocowanych, w każdym roku, dopóki koni wyż rzeczone po powiatach stać będą, dwóma ratami: pierwszą w roku teraznieyszym—ostatnich dni Octobra, drugą marcową—ostatnich dni Aprila w roku następuiącym tysiąc siedmset dziewięćdziesiąt ósmym, wyż pomienionym powiatom, bez żadnych zwłok y trudności, pod odpowiedzią za naymnieyszą depactacyą, złotem wedle kursu teraznieyszego lub monetą śrebrną, za przysłaniem od tych że powiatów umocowanych plenipotentów opłacać będą, a wzaiemnie te powiaty, które biorą pieniądze na furażowanie koni, remontę woyskową od komend woyskowych na konie dawać się maiącą odbiorą y powiatom płacącym furażowanie koni oddadzą.—My marszałkowie, niżey piszący się, wzaiemnie siebie imieniem powiatów naszych zabespieczamy y na to się podpisuiemy. W Wilnie, roku, miesiąca y dnia wyż pisanych veteris styli.—U tego rozkładu koni woysk iego imperatorskiey mości podpisy iaśniewielmożnych marszałków y zastępców niektórych wówczas niebyłych, a od siebie uproszonych temi wyrażaią się słowy: Gaspar Czyż — marszałek powiatu Wileńskiego mp. Franciszek Pozniak mp. Oszmiański. Ignacy Czechowicz—marszałek powiatu Zawileyskiego. Antoni Narbut—

marszałek powiatu Lidzkiego mp. Józef Balcewicz—starosta Lidzki, zastępca za i. w. marszałka powiatu Wiłkomirskiego. Damazy Romer—podkomorzy powiatu Trockiego. Jgnacy Siwicki—marszałek powiatu Kowieńskiego, k. ord. ś. Anny. Tadeusz Alexandrowicz. Franciszek Kownacki—marszałek x. Ż. powiatu Szawelskiego. Adam Wierszeyski—marszałek Nowogrodzki. Rayski—podkomorzy Kobryński. Woyciech z Pusłowa Pusłowski—powiatu Słonimskiego marszałek. Franciszek Kulesza—marszałek powiatu Wołkowyskiego. Zeno Wysłouch—podkomorzy Brzeski. Felicyan Grabowski—marszałek Prużański. Ignacy Micewicz—marszałek powiatu Rosieńskiego. Zapewniaiąc rachubę y opłatę za tę liczbę dymów, która podług taryfy nayduie się w Telszewskim powiecie, podpisuię J. Plater. Michał Straszewicz m. pr.—Który to roskład koni woyska iego imperatorskiey mości na powiaty z nakazu rządowego marszałkom powiatowym zalecony, za podaniem onego przez wyż wyrażoną osobę do akt, iest do xiąg grodzkich powiatu Wileńskiego spraw wieczystych przyięty y wpisany.

III.

Инструкціи и сеймиковыя постановленія.

1593 г.

Изъ книги № 4713, за 1593—1594 г., л. 367 на оборотѣ.

156. Постановленіе Литовскихъ дворянъ на Виленскомъ съѣздѣ.

Дворяне в. кн. Литовскаго. собравшись на сеймикъ въ Вильнѣ, постановили:

1) По случаю временнаго отъѣзда короля въ Швецію согласиться на собираніе податей, нужныхъ для сохраненія общественной безопасности и отправленія короля;

2) Для защиты внѣшнихъ границъ назначить въ каждомъ воеводствѣ стражу, которая должна послѣ повѣстки гетмана стать въ опредѣленное мѣсто въ полномъ вооруженіи;

3) Въ случаѣ дѣйствительнаго нападенія непріятеля собраться на сеймъ въ Новогородкѣ;

4) Въ случаѣ спокойствія деньги, предназначенныя для этой цѣли оставить у сборщиковъ на нужды рѣчи-посполитой;

5) Подати, назначенныя въ 1591 году, принять отъ сборщиковъ указаннымъ въ документѣ лицамъ и хранить ихъ впредь до особаго распоряженія на Слонимскомъ сеймѣ;

6) Неправильно отнятое право трибуналомъ отъ сборщиковъ воднаго сплава въ Ковнѣ и переданное мѣщанамъ возвратить этимъ же сборщикамъ, какъ шляхтичамъ и удовлетворить ихъ убытки;

7) Намѣреніе короля назначить Виленскимъ епископомъ поляка считать противозаконнымъ и выразить ему чрезъ пословъ, что въ случаѣ назначенія такого епископа, Литовское дворянство не будетъ признавать его дѣйствительнымъ и не допуститъ его къ исправленію должности; вслѣдствіе чего и просить короля назначить епископа до отъѣзда въ Швецію;

8) Непазначеніе королемъ на мѣсто Брестскаго старосты какого-то Рудомины дворянство считаетъ для себя обидой и просить назначить непремѣнно какого нибудь родоваго шляхтича, имѣющаго въ Брестскомъ воеводствѣ осѣдлость;

9) Просить короля выдать привилегію, чтобы имѣнія, заложенныя еще предъ уніей, позволено было казнѣ выкупить и завѣдываніе ими возложить на подскарбія;

10) Просить также назначить Ошмянскимъ земскимъ писаремъ Вильчка;

11) Объ удовлетвореніи скарбнаго Лукаша Мамонича за затраты, сдѣланныя имъ на турецкую кампанію;

12) О принятіи оборонительныхъ мѣръ противъ казацкихъ нападеній на Мозырскій повѣтъ и воспрещеніи крестьянамъ отходить на Низъ;

13) Просить короля уничтожить привилегіи, выданныя разнымъ лицамъ во время коронаціи, на даровое владѣніе разными столовыми королевскими имѣніями въ княжествѣ Литовскомъ.

Лѣта Божого Нароженья тысеча пятьсотъ девятьдесятъ третего, мѣсяца Августа осьмого дня.

Припедши передъ мене Криштофа Радивила—княже на Биржахъ, изъ Дубинокъ воеводу Виленьского, гетмана найвышшо-

го великого князства Литовского, Солецкого, Урендовского и Борисовского старосту, державцу Коконгавзского, урожоный панъ Янъ Ловейко — маршалокъ повѣту Мозырского, секретарь короля его милости, посолъ зъ воеводства Виленьского, именемъ ихъ милости пановъ радъ духовныхъ и свѣцкихъ, и пословъ земскихъ зъ воеводствъ и повѣтовъ великого князства Литовского, на зъѣздъ Виленьскій головный собраныхъ, донеслъ до мене на врадъ постановенье, на письмѣ учиненое, всихъ становъ великого князства Литовского, и просилъ, абы я ку вѣдомости своей припустивши до книгъ кгродскихъ воеводства Виленьского записати казалъ, которое постановенье слово отъ слова уписуючи, такъ се въ собѣ маетъ.

My rady, urzędnicy ziemści, posłowie z woiewodztw, ziem y powiatów, rycerstwo y wszystkie stany wielkiego xięstwa Litewskiego, duchowni y świeccy, oznaymuiemy: iż ziechawszy się tu na ziazd główny do Wilna, nam przez listy iego królewskiey mości na dzień trzydziesty Julii, w roku teraznieyszym tysiąc pięćset dziewięćdziesiąt trzecim złożony, a wyrozumiawszy to tak z pisania króla iego mości, iako też relaciiey posłów naszych, którzy na seymie byli, że iego królewska mość, nasz miłościwy pan, do królewstwa swego dziedzicznego Szwieckiego na czas odieżdżać raczy, co acz z żalem nam słyszeć przyszło, iednak Pana Boga o to prosimy, aby w opatrzności swey Boskiey iego królewską mość, pana naszego miłościwego, maiąc przez angioły swe święte szczęśliwie prowadzić y dawszy iego królewska mość fortunnie oyczyste królewstwo otrzymać y osieść y porządek w nim wszelaki postanowić, a potym nam iego królewską mość, naszego miłościwego pana, w dobrym zdrowiu ze wszelakimi pociechami przywrócić y do nas nazad przyprowadzić raczył. A iż pod ten obiazd iego królewskiey miłości stany Korony polskiey między inszymi porządkami obronę kraiów swych y bespieczeństwo od wtargnienia nieprzyiacielskiego namówiwszy y postanowiwszy, pozwolili na to złożyć pobor taki, iaki w roku przeszłem tysiąc pięć set dziewięćdziesiąt pierwszym na seymie walnym Warszawskim postanowion był, s którego bezpieczeństwo granic swych naprzód opatrzywszy, potym według postanowienia z domu iego królewskiey mości y na wyprawę do Szwecyie pewną sumę dać pozwolili. My też pod ten że czas odiazdu iego królewskiey mości w państwach tuteyszych obawiaiąc się wtargnienia iakiego od sąsiad, nieprzyiaciół naszych przyległych, zwłaszcza od Tatar, aby kiedy pod tym odiazdem iego królewskiey mości niewiadomie w granice w. x. Litewskiego, a do ziemi Żmódskiey inszy nieprzyiaciele nie wpadli y nie wtargneli się, tedy też takowym niebezpieczeństwom zabiegaiąc a zgadzaiąc się z bracią naszą pany Polaki, z któremiśmy unią związani, takowyż też pobor, iaki był w tym roku tysiąc pięć set dziewięćdziesiąt pierwszym na seymie Warszawskim postanowion, a w tym że roku ziazdem głównym Wileńskim approbowan, mocą ziazdu naszego teraznieyszego głównego pozwalamy, to iest: łanowe albo powłóczne, szosowe y czopowe we wszystkim według ufały w onym roku dziewięćdziesiąt pierwszym uczynioney, z którego to poboru iego królewskiey mości, panu naszemu miłościwemu, na wyprawie do królewstwa Szwieckiego pobór łanowy, albo z włók szosowe wszystko ogułem, iako o tym szyrzey w uniwersału opisano iest, pozwalamy; także pobór z żydów w. x. Litewskiego będących takowy, iż każdy żyd ma y powinien będzie pogłówne z ka-

żdey głowy, żadnego niewymuiąc, po pół złotego polskiego, według porządku w uniwersale poborowym w roku teraznieyszym uczynionym, opisanego, który pobor od żydów z poborem wyszey mianowanym, iakoż y szosowym na potrzebę iego królewskiey mości dać pozwalamy. A na opatrzenie granic w. x. Lit. y dla inszych pilnych potrzeb rzeczy-pospolitey woiennych znagła przypadaiących, pobor czopowy w wielkim xięstwie Litewskim ze wszystkimi iego należnościami, według uniwersału zupełnie zostawuiemy, który pobor czopowy poborce powiatowi, iako z naywiększym pożytkiem być będzie mogło, wybrawszy, do panów deputatów, na to od nas obranych, oddać maią, wedle taksy naszey, na tym ziezdzie do uniwersału wpisaney, mianowicie do tych deputatów, to iest, z koła senatorskiego, do wielmożnych pana Jana Abramowicza — na Wornianach, woiewody Mińskiego, a pana Demetra Chaleckiego z Chalcza, podskarbiego ziemskiego y pisarza w. x. Lit., a z koła rycerskiego do urodzonych pana Jana Naruszewicza—łowczego w. x. Lit., pana Malchera Szemieta—marszałka ziemie Żmóydzkiey, Bieniasza Bohdana Ogińskiego z Kozielska—podkanclerzego Trockiego y pana Mikołaia Zienowicza—namiesnika Wileńskiego, spełna oddać y liczbę z niego uczynić będą powinni, według uniwersału. A panowie deputaci y ten pobor odebrawszy, to co iego królewska mość, iako wyżey napisano iest, naznaczone królowi iego mości, naszemu miłościwemu panu, oddać maią; a czopowe, które na obronę państwa tuteyszego wielkiego xięstwa Litewskiego, to iest, zostawione to, aby na tę obronę, na którą iest uchwalone, wcale zostawało, mianowicie: iż państwo tuteysze w. x. Lit., tak obrony, iako nabarziey przestrogi o takowym zwłaszcza prętkim nieprzyiacielu, iaki iest Tatarin, potrzebuie. Tedy użyliśmy w tem iaśnie oświeconego xiążęcia iego mości pana woiewody Wileńskiego, hetmana naywyższego w. x. Lit., aby i. x. mość, iako miłośnik oyczyzny y hetman, którego też to urzędowi właśnie należy, straż wszędy w granicach dosięgaiąc przez niewiadomość o sprawie y o przedsięwzięciu tego nieprzyiaciela tam, gdzie iego mość tego potrzeba być będzie rozumiał, mieć raczył.

Na którą straż wszyscy zgodnie pozwoliliśmy i. x. mości z tego poboru czopowego przyiąć iezdy koni sto, na każdego konia na czwierć lata płacąc po złotych piętnastu polskich, który maią być chowani na takowym ziezdzie, aż do przyiazdu szczęśliwego, da pan Bóg, iego królewskiey mości pana naszego.

A ta straż gdy dosięże wiadomości o nieprzyiacielu, żeby się, czego panie Boże uchoway, do tego państwa w. x. Lit. brać miał, tedy iako nayprędzey ma o tym dawać znać iego mości panu hetmanowi, a iego mość pan hetman powinien będzie przestrogę o tym nieprzyiacielu uczynić do woiewodztw y powiatów, bliżey przyległych, tamtym pogranicznym od Tatar przez swe własne posłańcy, a z przestrogą o tym nieprzyiacielu pisania swe do dalszych woiewodztw y powiatów ma posłać do Wilna do iego mości pana podskarbiego w. x. Lit., które iego mość pan podskarbi, a w niebytności iego mości, pan skarbny, tam gdzie będą należali, rozesłać powinien będzie. A osobliwie ich mościom panom senatorom wielkiego xięstwa Litewskiego, których iego mość na tenczas dosiądz będzie mógł, te niebespieczność oznaymienia naznaczywszy przez pisanie swe pewny czas do ziechania się ich mości do Nowogródka dla obmyślania poratowania y dania odporu od w

tak im niebezpieczeństwie nieprzyiacielowi. Za którym oznaymieniem iego mości ich mość panowie senatorowie, których pisanie iego mości dóydzie, y który by iedno kolwiek w tey niebespieczności od nieprzyiaciela wiadomość mieli, powinni będą ziechać się do Nowogródka, y tam, będzie li tego potrzeba, dla potężnieyszego odporu temu takowemu nieprzyiacielowi ma być pozwolono, aby iego mość pan hetman nasz ludzie służebne za te pieniądze poboru czopowego, na to postąpionego, ile to czopowe wyniesie, przyimował, a panowie deputaci wyszey mianowani maią y powinni będą, za zezwoleniem na tym ziezdzie w Nowogródku uczynionym, za listami przepowiednymi iego mości pana hetmanowymi te pieniądze czopowe na żołnierze obrócić. Na co my na liczbie od panów deputatów przy liściech przypowiednych hetmańskich y kwiciech rotmistrzowskich miasto gotowych pieniędzy przyiąć obiecuiemy y powinni będziemy.

A nadto y sami przeciwko każdemu nieprzyiacielowi przy iego mości panu hetmanie naszym, za oznaymieniem iego mości, ruszyć się y tam, gdzie iego mość oznaymi, stanowić się mamy y powinni będziemy, dzierżąc to się, że nas bez gwałtowney potrzeby rzeczy-pospolitey do ruszenia z domów naszych, które bez wielkiey szkody w rzeczy-pospolitey być by nie mogło, wyciągać y przywodzić nie będzie raczył.

A jeśli pod ten czas odiechania króla iego mości pan Bóg nas w pokoiu zachować będzie raczył, czego sobie życzym, tedy ten pobor czopowy, oprócz tego wydatku na straż, zupełnie przy ich mościach panów deputaciech na potrzeby rzeczy pospolitey zostawać ma, które pieniądze panowie deputaci cało na żadną rzecz, nie ruszaiąc rzeczy pospolitey, dochować powinni będą sub paena peculatus.

A iż każdey R. p. jeśli na obronie, tedy nie mniey na sprawiedliwości należy, którą acz kolwiek w pewnych rzeczach urzędami zwykłymi ziemskimi, grodzkimi, także sądem głównym trybunalnym konstitucią seymu przeszłego opatrzoną mamy, iednak iż w tey konstytuciey tego nieobiawiono, aby się tym sądem execucia działa, tedy gdy tego potrzebę wielką być baczymy, spólnie się z sobą namowiwszy, zastanowiamy i iego królewskiey mości, naszego miłościwego pana, prosimy, aby y pod tym czasem odiazdu iego królewskiey mości ich mość panowie pieczętarze, za osądzeniem rzeczy abo kauz w sądzie, wyszey mianowanych, wywołania y podniesienia według zwyczaiu prawa pospolitego osobom tym, którzy te potrzebować będą, krom omieszkania wydawali.

Ktemu strzegać y tego, aby pobor w roku 91, na ziezdzie naszym głównym Wileńskim uchwalony y wybrany, tak przy poborcach zatrzymany, wcale rzeczy pospolitey doszedł, uchwalamy y postanowiamy, aby wszyscy poborcy, sami aktorzy, by zmarli, tedy ich sukcessorowie, pieniądze wcale zupełnie, tak, iako ie wybrali, tu do Wilna na dzień dwudziesty miesiąca Septembra w roku teraznieyszym 1593 znieśli sub pena peculatus, co się ma rozumieć pod utraceniem gardła y maiętności, a forum o to panom deputatom z nimi do trybunału, gdzie kolwiek się na on czas sądy odprawować będą. Który pobor ciż mianowani panowie deputaci naszy, to iest, z koła senatorskiego pan woiewoda Miński, pan podskarbi ziemski, a z koła rycerskiego pan łowczy w. x, Lit., pan marszałek ziemi Żmóydzkiey, pan podkomorzy Trocki

y pan namiesnik Wileński, wyszey mianowani, od poborców do rąk swych odebrawszy y wyciągnąwszy wcale y zupełnie rzeczy-pospolitey dochować maią, na żadne rozchody niewdawaiąc, tak że sub pena peculatus y pod tąż winą, iako na poborce wyszey uczyniona. A forum także o to do trybunału, o co będzie wolno każdemu szlachcicowi, chociaż iedney osobie, na to do Litewskiego pozwać y na rzecz pospolitą tego requirować. A chować te pieniądze panowie deputaci maią wcałości, na żadną by naywiększą potrzebę nie naruszaiąc, do spólney namowy y zgody na ziezdzie Słonimskim głównym. Po tym ziezdzie naszym przed seymem przyszłym pierwszym wszystkich stanów w. x. Lit.. na okup dóbr królewskich iego mości, tak w wielkim xięstwie Litewskim, w ziemiach Ruskiey y Żmóydzkiey przynamniey za te pieniądze, które od poborców tamieyszych do rąk panów deputatów oddane będą, iakoż czas pewny dla słuchania liczby od poborców naznaczamy dzień trzydziesty miesiąca Decembra roku 1593, aż póki się wszystkie odprawią, pod tąż winą wyszey opisaną, aby się rzeczy pospolitey usprawiedliwienie od nich nie omieszkiwała, a to ich mość panowie deputaci z miłości oyczyzny, krom wszelakiego solarium za ten pobor roku 91 darmo użyczyć y odprawić obiecali.

Pokazali też to posłowie z powiatu Kowieńskiego, że mieszczanie Kowieńscy ukrywaiąc się od konstituciey w roku 91 uczynioney spław wodny według onego uniwersału chociaż wydali, iednak subtelnościami, a fortelnym naciągnieniem prawa pospolitego y nie samą przystoyną sprawiedliwością poborce i arendarze tego spławu, do sądu trybunalskiego naciągniowszy, prawo sobie przeciw poborcy y arendarzom otrzymali, czym iż nie poborcy, ale rzeczy pospolitey szkodę przeciwko uniwersałowi ziazdu Wileńskiego w roku 91 uchwalonego uczynili, y prawo przeciwko wszystkim uchwałam seymowym y constituciami dawno zwykłymi przewiedli, a iż na tem ziezdzie teraznieyszym Wileńskim, przed nam i senatorami y posłami ze wszystkich woiew odztw, ziem y powiatów będącym, iaśnie y znaczne się to pokazało, iż według tego uniwersału ziazdu Wileńskiego w roku 1591 wydanego, y inszych uniwersałów, y iako panowie poborcowe słusznie ten spław wodny arendowali, tak też arendarze ten spław słusznie wedle uniwersału wybierali, co my widząc iako rzecz słuszną, iż ten spław wodny zawsze przy poborze szlacheckim wybierany bywał y właśnie do niego należy, zlecamy ich mości panom deputatom za poparciem poborce tamesznego pana Żybulta Hanskopowicza, iako tym którzy ten pobor in toto requirować maią, o takowy zły przewod prawa onych do trybunału przyciągnowszy, prawem tego na nich recuperować, aby się to wszystko wedle pozwu ich do skarbu r. p. wróciło, także przesąd y wina, która za takowym złym przewodem prawa ich od poborcy niewinnie wzięta, aby się onemu od nich wróciła, a ich mość panowie deputaci przy czynieniu liczby od pana poborce tamesznego powiatu Kowieńskiego tych pieniędzy, co za spław przychodzić miało do tego czasu folgę panu poborcy uczynić maią, aż ta suma za s pław wodny wysz pomieniona od mieszczan Kowieńskich zapłacona y odyskana będzie.

A iż biskupstwo Wileńskie nad prawo pospolite tak długiego dwa kroć, a co większa że nas wiedzieć dochodzi, iakoby iego królewskiey mości przeciwko prawom y wolnościom naszym, zwyczaiom dawnym acz spisy unii Polakowi dać chciał, czego nad o iego królewskiey mości, panu naszym

nie dzierżymy, wszakoż za takimi nowinami, które nas dochodzą, w czas się poczuwaiąc i temu aby się nam prawa nie wymowali zabiegaiąc prosić i upomnieć się u iego królewskiey mości, swego miłościwego pana, przez posły mamy, aby iego królewskiey mości to biskupstwo Wileńskie, przed odiazdem swym do Szwecyi, wedle praw naszych Wileńskiego xięstwa Litewskiego, iako o tym przywileia dawne przodków iego królewskiey mości opisane, mamy człowiekowi narodu Litewskiego dać raczyli, z tą protestacyią, że gdzie by iego królewska mość, nasz miłościwy pan, to biskupstwo Wileńskie, nad prawo nasze Polakowi dać raczył, że my tego za biskupa Wileńskiego mieć, przymować y cierpieć nie będziemy y biskupstwa w possessyą brać, y onym rządzić y władać im nie dopuścymy y owszem temu, aby to niedochodziło wszystkimi siłami, wszelakim sposobem, zastawiać się y oponować wedle naywiększego przemożenia naszego będziemy, a w tym obiecuiemy sobie słowem naszym szlacheckim, że ieden drugiego odstąpić nie mamy, wszyscy spólnie przy sobie stać chcemy y będziemy.

Wniesiono też y to w pośrodek nas od braci naszych ichmość panów obywatelów woiewodztwa Brzeskiego, iż po żeyściu z tego świata starosty przeszłego Brzesckiego, nieboszczyka sławney pamięci pana Jana Kiszki, starostwo to iego królewska mość do tey doby nikomu dać nie raczył, zaczym ludziom w sprawiedliwości świętey ukrzywdzenie wielkie się dzieie, a nadto iż ich dochodzi wiadomość, iako by iego królewska mość starostwo Brzesckie Ławrynowi Rudominie dać miał, co bacząc być przeciwko prawom y wolnościom naszym, gdysz Rudomina nie będąc sliachcicem z starożytnych szliachciców, sądzić tego starostwa sądowego y dóbr do niego należących, na którym wszystkiey rzeczy-pospolitey wiele należy, obstantibus legibus moc dzierzeć nie może, przetoż iego królewskiey mości, pana swego mościwego, prosić mamy, aby iego królewska mość to starostwo Brzesckie dać raczył nie Rudominie, ale szlachcicowi, którego kolwiek starożytnego, komu będzie łaska y wola iego królewskiey mości, byle był z dawnych przodków swych szlachcicem wielkiego xięstwa Litewskiego urodzonym; ktemu aby miał prawdziwą, a nie zmysłoną osiadłość w powiecie Brzesckim. Co acz sobie tuszymy, że iako rzecz słuszną u iego królewskiey mości, pana swego miłościwego, prożbę naszą otrzymamy, wszakoż gdy by inaczey to być miało, iegomości pana podskarbiego ziemskiego wielkiego xięstwa Litewskiego upominamy y tym obowiązuiemy, aby ikmć tego starostwa takiemu człowiekowi, który go trzymać nie może według praw naszych postępować wolen swych puszczać nie raczył, aż było iego królewskiey mości wedle praw naszych szlachcicowi iakiego starożytnego zasłużonego y tam że w tym powiecie osiadłemu dać raczył, a my y w tym iegomości upewniamy y obiecuiemy, że tego iegomości pomagać i zastępować go iako w spólney rzeczy naszey będziemy. A gdzie by iegomość pan podskarbi takiemu człowiekowi ustąpił, tedy tego na iegomości samym patrzyć będziemy, a opowiadania, protestacie, zeznania wszystkie y wszelaki po żeściu nieboszczyka pana Jana Kiszki, kasztelana Wileńskiego, starosty Brzesckiego, przed surogatorem czynione być maią, tak ważne iako by przed całym zupełnym urzędem grodzkim uczynione byli. Jarmark Brzescki przywileiem iego królewskiey mości y constitucyią Wileńską utwierdzony iż do używania do tey doby nie przyszedł, aby zaraz skutek na czasy naznaczone wziął, pozwalamy.

Przy tym też iego królewskiey mości, pana naszego miłościwego, prosimy, aby nam teraz przed odiazdem do królestwa Swieckiego przywileiem swym pańskim pozwolić raczył, wszelakie dobra r.-p., w wielkim xięstwie Litewskim leżące, zawiedzone w summach przed unią, ieśli by gdzie czyie dożywocie w tym czasie ex privata za pieniądze skarbu naszego pospolitego od nas złożonego, okupić, z takowym warunkiem, aby ie, okupiwszy pan podskarbi ziemski wielkiego xięstwa Litewskiego, trzymał y wszystkie pożytki z takich okupionych dobr do skarbu naszego spólnego uczynieniem liczby oddawał z dokładem tego, żeby tych dóbr y pożytków z nich nieoddawszy nam spełna summy pieniędzy za te dobra zapłacono y z rąk pana podskarbiego, albo temu, komu to zgodnie od wszystkich stanów wielkiego xięstwa Litewskiego zlecone będzie, niebrano, co aby trwało do seymu przyszłego, albo zgodnego inszego postanowienia. Doniesiona też w pośrodek nas skarga wszystkich obywatelów powiatu Oszmiańskiego na pana Adama Marchacza, iż on upewniwszy y ślubiwszy wszystkim obywatelom powiatu Oszmiańskiego, rękodaynie upewniwszy, iż nie tylko aby się o pisarstwo ziemskie Oszmiańskie starać miał, ale by y w dom iego przywiley był przeniesiony, onego brać y pisarzem być nie miał, co iż nad obietnice y upewnienie swe wszystkim obywatelom powiatu Oszmiańskiego uczynił, o to pisarstwo mimo deputata inszego, to iest pana Wilczka, którego sobie wszyscy mimo inszych życzyli, starał się y otrzymał, prosić królewskiey iego mości, aby iego królewska mość panu Janowi Wilczkowi, którego oni sobie zgodnie życzyli, to pisarstwo ziemskie Oszmiańskie dać raczył, abo tę causę na decisią z nim do sądu głównego trybunalskiego Mińskiego teraz w tym roku odesłać raczył, gdyż tego pana Marchacza wszyscy obywatele powiatu Oszmiańskiego za pisarza przymować y przyznawać, ani też spraw żadnych przed nim mieć niechcą.

Doniesiona też iest prozba z wielu woiewodztw y powiatów za panem Łukaszem Mamoniczem—skarbnym wielkiego xięstwa Litewskiego, aby mu była nagroda uczyniona za to, że on podczas gotowania się przeciw niebespieczeństwa Tureckiego dziewiętnaście tysięcy y sześć set złotych polskich pożyczaiąc, nakładu złotych sześć tysięcy wydał, iako mu to dekretem panów deputatów iest przyznano, tedy to, iaką rzecz słuszną rozumieiąc, a postrzegaiąc w tym kredytu r.-p. uznawamy, aby było z rest tych tam poborów, na te expeditią uchwalonych, które przy iegomości panu podskarbim są y znać iuż mu się ten dług płacić począł, iż by do końca dopłacony był. A co się tknie szkody iego, którą mianuie w arendzie myta nowo podwyższonego, że za wolnościami, przez listy iego królewskiey mości nadanemi, niemało tego myta do rąk iego nie doszło, na tym, iż rzeczpospolita szkodować nie powinna, ma pan skarbny w prawie należącym z temi, kto mu tego myta nie dodał, czynić, do czego onemu skarbu król iegomość pomagać ma; także y tę szkodę, którą on sobie w tey że arendzie mytney, zatrzymaniem kupców w ziemi Moskiewskiey mianuie, iż na tym szkodę niemałą podiął, to my do iego królewska mość, naszego miłościwego pana, odsyłamy, pewni tego będąc, iż iego królewska mość rozkazawszy w skarbie wiadomość wziąć o tym, wiele by szkody podiął, nagrodę za to uczynić rozkazać będzie raczył.

Między inszymi sprawami, które się na tym ziezdzie odprawowali, donosili potrzeby swe panowie żołnierze z panem pisarzem

polnym, prosząc, aby się im zapłata zasłużonego ich stała, ukazuiąc, iż to iako na przyszłych ziezdziech naszych, tak też iego królewskiey mości nabieganie czynili, zaczym też iako na ziezdzie, tak przez listy iego królewskiey mości pozwolone otrzymali, aby to im z rest poborów przeszłych zapłacono było. Która to resta, iż dla zapłaty im dawno są naznaczone, y iako pozwolenie iego królewskiey mości, tak y zgoda ziazdów naszych na to iest, teraz pozwolamy, aby te wszystkie resta lat przeszłych, które kolwiek, tak przy iegomości panu podskarbim iuż są, iako y te, które ieszcze nie requirowane, na zapłatę panom zołnierzom obrócone byli, a czego by z tych rest im do zapłaty nie dostawało, to oni u iego królewskiey mości y w rzeczy-pospolitey na seymie upominać maią, do czego y my pomoc wszyscy obiecuiemy.

Na tym ziezdzie naszym głównym Wileńskim przełożyli nam posłowie powiatu Mozyrskiego niebezpieczeństwo od Kozaków, którzy iako czasów przeszłych wielkie szkody y uciski ludziom narodu szlacheckiego y ich poddanym czynili, tak y teraz im daley y tym barziey się zmacnaią, czemu zabiegaiąc uchwale, przeciwko im na ziezdzie przeszłym Wileńskim w roku 91 uczynioney, przeciwko tey swolwolności kozackiey, pociągamy y w exekucyą tą constitucią przywieść, usiłować powinni będziemy, z dokładem tego, iż panowie woiewodowie, starostowie, dzierżawcy dobr króla iegomości, także ich namiestnicy powinni będą takowych ludzi, którzy z miast, wsi na Niz idą, hamować, y do więzenia sadzać, także y tych, którzy tam na Nizie swowoleństwem się bawiwszy, z łupami nazad przychodzą, y w dobrach królewskiey iegomości przemieszkiwaią, aby y tych takowych do więzienia brali, y ludziom, którzy by od nich chociaż pierwiey ukrzywdzeni byli, sprawiedliwość czynili.

Doszło też nas wiedzieć, iż niektórzy ludzie przeciw przywiliom iego królewskiey mości na koronacyi w Krakowie wydanego y prawem utwierdzonego, dobra y pożytki pewne od Grodna, Brześcia y inszych kluczów, do stołu iego królewskiey mości naznaczone, otrzymawszy, ze wszystkiemi na się trzymaią, do skarbu iego królewskiey mości nic z nich nie daiąc, przeciwko prawu z wielką szkodą skarbu iego królewskiey mości, o co iż cognitia nie może być iedno na seymie walnym, przeto obiecuiemy to sobie, iż na pierwszym blisko przyszłym seymie walnym wszyscy zgodnie mamy tego poprzec, w żadną sprawę się nie wdaiąc, aż by pierwiey ta sprawa dekretem iego królewskiey mości skończona była, zachowuiąc wcale ten przywiley w Krakowie, na koronatii nam dany.

A gdzie by też ikmć tym artykułem, które prawa, wolności naszych zachodzą, dosyć uczynić nie raczył, tedy panowie deputaci s posłaniem tego poboru do iego królewskiey mości zatrzymać się maią dotąd, aż by się ze wszystkimi nami w tym porozumieli y wiadomości od nas wszystkich dosięgli, co z tym daley czynić będą mieli. A to postanowienie nasze zgodne my wszyscy obiecawszy sobie wcale trzymać, one rękomaśmy naszymi podpisali y pieczęćmi naszymi zapieczętowali. Data w Wilnie, dnia siódmego miesiąca Augusta, roku 1593. Якожъ тое постановенье зъѣзду головного Виленского есть до книгъ кгродскихъ Виленскихъ слово въ слово вписано.

1594 г.

Изъ связки № 4648, за 1574—1598 г., докум. 9.

157. Инструкція дворянъ Виленскаго воеводства посламъ на сеймъ въ Краковѣ.

Дворяне Виленскаго воеводства, собравшись на сеймикъ въ обыкновенномъ мѣстѣ своихъ засѣданій, дали своимъ посламъ инструкцію слѣдующаго содержанія:

1) По засвидѣтельствованіи королю вѣрноподданническихъ чувствъ воеводства, дворяне обязываютъ своихъ пословъ выразить королю неудовольствіе воеводства по случаю назначенія сейма въ мѣстѣ неузаконенномъ, т. е. въ Краковѣ; при этомъ они заявляютъ, что на будущее время не согласятся на такой сеймъ, какъ противный уніи, о чемъ и будутъ разсуждать на Слонимскомъ съѣздѣ;

2) Относительно государственной безопасности воеводства совершенно соглашаются принять двоякія мѣры: быть готовыми противъ войны съ южными сосѣдями—Казаками, Турками, и Валахами и заключить прочный миръ съ Московскимъ государствомъ;

3) Относительно желанія короля назначить на Виленское епископство не Литвина воеводство заявляетъ, что это было-бы совершенно противозаконно,—оно даже не смѣетъ думать, чтобы это случилось; въ случаѣ же, еслибы состоялось таковое назначеніе, то послы обязываются напомнить Литовскимъ канцлерамъ, чтобы они не прикладывали къ такой привилегіи печатей, чтобы также и всѣ чины рѣчи-посполитой содѣйствовали строгому исполненію международныхъ правъ, въ противномъ же случаѣ послы обязываются учинить протестъ и оставить сеймъ;

4) Указывая на опасности, угрожающія рѣчи-посполитой отъ Татаръ, воеводство поставляетъ на видъ и отъѣздъ гетмана въ Краковъ, могущій имѣть очень дурныя послѣдствія въ случаѣ нападенія непріятелей;

5) Требуетъ извлеченія средствъ къ приличному содержанію короля;

6) Проситъ рѣчь-посполитую и короля о принятіи мѣръ къ прекращенію притѣсненій и разбоевъ причиняемыхъ въ Гданскѣ подданнымъ польскимъ;

7) Для усиленія оборонительныхъ средствъ рѣчи-посполитой просить сеймъ о присоединеніи Эстоніи къ Коронѣ и Литвѣ;

8) Протестуетъ противъ Люблинскаго трибунала, который незаконно старается присоединить къ Коронѣ часть Брестскаго воеводства;

9) Обязываетъ пословъ оказать помощь Мицутѣ, обиженному тѣмъ-же трибуналомъ;

10) Позаботиться о принятіи мѣръ къ прекращенію внутреннихъ безпорядковъ, происходящихъ вслѣдствіе религіозныхъ столкновеній;

11) Довести до свѣдѣнія короля о нарушеніяхъ лифляндской конституціи и просить его о принятіи мѣръ къ огражденію цѣлости оной;

12) Просить короля, чтобы разсмотрѣніе привилегій на право владѣнія землей совершилось только на вальномъ сеймѣ и чтобы лица нарушающія этотъ законъ были строго наказываемы; при этомъ предложить его вниманію и удовлетвореніе просьбы по такому же дѣлу Гарабурды;

13) О разслѣдованіи дѣла Ковенскихъ мѣщанъ отказавшихся платить подати и наказаніи виновныхъ;

Остальные пункты заключаютъ въ себѣ ходатайства по частнымъ дѣламъ.

Лѣта Божого Нароженья тысеча пятьсотъ девятдесятъ четвертого, мѣсяца Декабра тридцатого дня.

На врадѣ его королевское милости кгродскомъ воеводства Виленского, передъ нами Криштофомъ Радивиломъ, княжатемъ

на Биржахъ, зъ Дубинокъ, воеводою Виленскимъ, гетманомъ найвышшимъ великого князства Литовского, старостою Солецкимъ, Урендовскимъ, державцою Коконгавскимъ, постановившисе ихъ милость нѣкоторые обыватели великого князства Литовского, въ повѣтѣ Виленскомъ, которые се были на сеймикъ теперешній въ року нинѣшнемъ тысеча пятьсотъ девятьдесять четвертомъ мѣсяца Декабра двадцать девятого дня, за листомъ его королевское милости прыпалымъ, тутъ до мѣста Виленского зъѣхали, и то што зъ собою о добромъ речи посполитое згодне намовили, на письмѣ съ печатьми своими и съ подписами рукъ своихъ ку вписанью до книгъ кгродскихъ Виленскихъ подали, писаный тыми словы:

Instrukcya seymiku Wileńskiego na dzień dwudziesty dziewiąty Decembris, w roku teraznieyszym dziewięćdziesiąt czwartym od iego królewskiey mości złożonego, ich mościom panom posłom, od nas obranym y uproszonym, wielmożnym ich mości panom, panu Janowi Hlebowiczowi na Dąbrownie, stolnikowi wielkiego xięstwa Litewskiego, staroście Radoszkowskiemu, dzierżawcy Upitskiemu, a panu Alexandrowi Chodkiewiczowi, Grabi na Szkłowie y na Myszy, dana, który ich mość panowie posłowie co nayprzystoyniey zaleciwszy iego królewskiey mości, panu naszemu, wierne poddaństwo nasze z poradowaniem się, szczególnie zwrócenia się iego królewskiey mości z dziedzicznego królewstwa do Korony polskiey, dziękuiąc za tak pilne staranie y obmyszliwanie, które dla reczy pospolitey naszey nie lituiąc trudów y prace, ale y zdrowia swego pańskiego podeymować raczy z winszowaniem zdrowia długodobrego, y panowania fortunnego, wprzód ku czci y chwale pana Boga Wszechmogącego, a potym ku dobremu oyczyznie naszey y postrachowi wszech nieprzyiaciół państwu iego królewskiey mości wiernie tego życząc iego królewskiey mości, naszemu miłościwemu panu, co na instrukcyi ich mościom podano iest od nas wiernie życzliwie postrzegać tego maią.

Zacząć to w instrukcyi iego królewskiey mości przez pana naszego posła iego królewskiey mości proponowanego, iż iego królewska mość sam upatrować y mianować to raczy, że teraznieysze złożenie na meyscu niezwykłym w Krakowie stało się z uchyleniem prawa, (iakoż tak iest), gdyż w konstytucyi unii per expressa te słowa formalia są, iż seymy w Warszawie bywać maią. A gdzieby kazus iaki przypadł znaczny, żeby tam seym złożon y odprawowan być nie mógł, tedy wolno będzie królowi iego mości, za dołożeniem y radą panów rad obóyga narodu, tam go złożyć, gdzieby commodius być mogła w Polscze. Ten tedy seym w Krakowie złożony przeciw prawu nad zdanie (iako nam y wiadomość o tym wielu ich mości panów senatorów wielkiego xięstwa Litewskiego) rozumiemy być nie słuszny y ieśli nam obyczaiem zwykłym wszyscy tak, iakośmy na insze seymy nie sprzeciwne constytucyi na uniey strony seymów opisany iechać, czyli też pewną liczbę tak z senatorskiego, iako y z poselskiego koła nań odprawić będziem mieli, na ziezdzie Słonimskim zlecamy to porozumieć się w tym z inszymi wszystkimi ich mością pany senatory y pany posły z woiewodztw y powiatów wielkiego xięstwa Litewskiego, którzy się do Słonima ziadą. A na co się tam wszyscy ich mość panowie senatorowie y panowie posłowie zgodzą, na tym ich mość panowie posłowie naszy przestać maią. Wszakże, ieżeli by się (czego Boże uchoway) wszyscy ich mość na iedno zgodzić nie raczyli, tedy panowie

posłowie naszy przy większey części ich mość panów senatorów y panów posłów przestawać zdaniem swym maią.

A iż w tey propozycyi królewskiey iest praecipuum, abyśmy wszystkie inne sprawy y potrzeby domowe opuściwszy, tylko o tym namowy czynili y posłom poruczyli, aby tylko o gotowości przeciw Turkowi obmyśliwali, zabiegaiąc przyszłey niebespieczności; do tego się radzi dla miłości braterskiey y związku unii przychilemy y ni wczem braci naszey wydać nie chcemy, iednak u sąsiada gasząc na własny dom baczenie mieć potrzeba, abowiem za tym takowym daniem przyczyny od Kozaków y z plądrowaniem ordy y ziemie wołoszskiey, w czem y sam król iego mość przestrogę czynić nam raczył..... od Tatar pomsty przez Łoiową górę tey ziemi do wielkiego xięstwa Litewskiego się spodziewać y temu zabiegać prędszego obmyśliwania y gotowości, aniż przeciw Turkowi potrzeba, na co się oglądać bardziey powiniśmy. Druga, iż z Moskiewskim wiecznego przemierza nie mamy, który za przyięciem y postanowieniem pokoiu wieczystego, abo unii z nami, nam y cesarzowi iego mości chrześciiańskiemu wielką y potężną pomocą przeciw poganom zawsze być może; przeto nie maiąc z nim wiecznego przemierza musim y na to oglądać, abyśmy sił naszych tak barzo nie wyciągali, żeby potym po wyiściu przemierza ten nieprzyiaciel na nas na osłabiałe we wszystkich prawie siłach naszych nie trafił, za czym by nie ieno nas woiować, ale czego panie Boże racz uchować y posieść oyczyznę naszę łacno mogli. A tak panowie posłowie naszy, maią się o to pilnie starać u iego królewskiey mości pana naszego y wszystkich stanów koronnych panów braci naszey, na tym seymie w Krakowie będących, aby pewne y warowne utwierdzenie takie, iakie się naysłusznieysze w tey sprawie będzie zdało, wszystkim ich mościom panom senatorom y panom posłom z wielkiego xięstwa Litewskiego odnieść mogli, tak od iego królewskiey mości pana naszego, iako y od panów Polaków, braci naszey, żeby wieczne przemierze z Moskwą strony xięstwa Litewskiego y strony Korony polskiey zawarte było.

A iż niemniey nam należy oglądać się na cale zawsze zatrzymanie praw wolności y swobodności w oyczyznie naszey, iako y na wszelaką niebespieczność od nieprzyiaciół, tedy iż iego królewska mość pan nasz m. mieysca przedniego w senacie xięstwa Litewskiego biskupstwa Wileńskiego dać do tey doby człowiekowi narodu naszego Litewskiego nie raczył, tak iako to był według praw naszych y powinności swey pańskiey ku nam powinien uczynić na pierwszym seymie zaraz, kiedy wakowało to biskupstwo Wileńskie, człowiekowi narodu naszego oddać ie według konstytucyey o wakancyach napisaney; tedy panowie posłowie naszy, nie wdaiąc się w żadne sprawy seymowe, (powinni będą) iego królewską mość prosić, aby iego królewska mość biskupstwo Wileńskie Litwinowi na początku seymu dać raczył, a gdy by iego królewska mość uczynić tego nie chciał, (czego my od iego królewskiey mości panu naszym nierozumiemy), aby się iego królewska mość wykonać tego wzbraniać miał, co uczynić dla nas z powinności swey ku nam iest powinien; tedy panowie posłowie naszy, napomniawszy wprzód ich mość pany senatory wielkiego xięstwa Litewskiego, na ten czas przy królu iego mości będących, aby z powinności swey senatorskiey y pomniąc na obietnice swe, które na głównym zieździe Wileńskim w roku(?), wszem stanom wielkiego xięstwa Litewskiego uczynić ra-

czyli, takież na obowiązek swóy na drugim głównym ziezdzie Wileńskim w roku dziewięćdziesiąt trzecim słowem szlacheckim w tym utwierdzony, że żadnego extraneum, ani Polaka oprócz narodu Litewskiego człowieka na biskupstwie Wileńskim cierpieć y w possesyą maią brać onego, dopuszczać niemaią według dalszey deklaracyey ich mości w konstytucyi o tym biskupstwie Wileńskim, na tym że ziezdzie Wileńskim uczynioney statecznie tego dotrzymać oyczyznie, swey raczyli; ich mości panom pieczątarzom ten że obowiązek przypomniawszy maią prosić y napomnieć ich mość, aby ich mość ku nadwątleniu praw y wolności xięstwa Litewskiego, którego ich mość raczą być stróżmi przysięgłymi, pieczętować przywileiu na biskupstwo Wileńskie mimo Litwina żadney inney nacyi człowiekowi nie raczyli, dotrzymywaiąc w tym cale y statecznie wiary y powinności swey ku oyczyznie naszey. A ich mość tak panów senatorów y panów posłów koronnych, braci naszey, maią o to panowie posłowie naszy prosić, aby czyniąc dość związkowi unii y powinności (w. x. Lit.) ku nam pomogli im tego wiernie y życzliwie... u iego królewskiey mości, abyśmy cale y nienaruszenie według praw y zwyczaiów naszych y według związku unii przy swobodach y wolnościach naszych zostawali, ofiaruiąc ich mościom, że z tym od nas braci swey są odprawieni na ten seym bez zamierzoney mocy do takiey obrony y gotowości przeciw poganom z powinney miłości naszey ku ich mości panom braci naszey, pomniąc na związek unii przystępować, iako by ich mość bez naruszenia praw naszych y związku uniey sami na potrzebnieyszą przeciw tym nieprzyiaciołom być rozumieli, którą obronę y gotowość namawiać y stanowić przeciw poganom z bracią naszą, pany Polaki, daiemy moc niezamierzoną panom posłom naszym, do którey zaraz skoro to, co się wyżey pomieniło, otrzymaią, przystępować będą. A ieśliby tego otrzymać nie mogli, tedy iako dobry stróżowie praw y wolności naszych, nie wdaiąc się w żadne sprawy seymowe, z protestacyą tylko uczynioną do nas się braci swey nazad zwrócić maią. Co nam panowie posłowie naszy w tey instancyey pomienieni bona fide mieć będą powinni ni w czym tych artykułów nie odstępuiąc.

Iż też iego królewska mość przestrzegać nas w tym raczy, że za daniem przyczyny przez nizowe Kozaki splundrowania ordy y ziemie Wołoskiey potrzeba się nam w wielkim xięstwie Litewskim obawiać niebespieszństwa y pomsty prędkiey od Tatarów, (co sami upatruiemy) widząc tey zimy być wielką pogodę służącą im do woyny w nasze kraie za umarznieniem rzek y błot, a tym bardziey z tey przyczyny, że o tym dobrze wiedzą, że nigdzie y żadnego woyska na granicach wielkiego xięstwa Litewskiego przeciwko im gotowego nie mamy; tedy nie mogąc my na tym naszym seymie prędszego y pewnieyszego zabieżenia tey niebespieczności, którą też nam iego królewska mość w tey instrukcyi przez posła swego przypominać raczy, wynaleść, naiazdy na domy szlacheckie, rozlania krwie, plundruiąc państwa iego królewskiey mości Ukrainę posiadaczem daley bym bardziey się wzmacniaią; przychylaią się tedy do postanowienia wszystkiego xięstwa Litewskiego na głównym ziezdzie Wileńskim w roku dziewięćdziesiąt trzecim uczynionego, uprosiliśmy u iego xiążęcey mości pana woiewody Wileńskiego, aby iego xiążęcia mość, iako miłosnik oyczyzny y z powinności urzędu swego hetmańskiego ku oyczyznie naszey, po ten czas

niebespieczny y za tak dalekim odiechaniem z xięstwa Litewskiego do Krakowa wielu ludzi przednich, tu w wielkim xięstwie Litewskim nie ieżdżąc do Krakowa zostać y tym niebespiecznościom y w oyczyznie naszey zabiegać raczył, upewniwszy w tym iego xiążęcey mości, gdyby, czego Boże uchoway, niebespieczność iaka od Tatar y nizowych Kozaków, abo skąd inąd tu na oyczyznie naszey przypadła, że według tey konstytucyi od wszech stanów wielkiego xięstwa Litewskiego na głównym ziezdzie Wileńskim w roku dziewięćdziesiąt trzecim uchwaloney, we wszystkim się zachować y temu postanowieniu naszemu dosyć czynić mamy y panom posłom naszym to zlecamy, aby na przyszłym ziezdzie Słonimskim, iako naypilnieysze staranie oto u drugich braci naszey ich mości panów senatorów y panów posłów wielkiego xięstwa Litewskiego czynili, aby pod odprawowaniem tego niezwyczaynego seymu w Krakowie, iako niebespieczniey xięstwo Litewskie potrzebno obronie przy iego xiążęcey mości, iako przy terminie naszym opatrzono być mogło.

A iż też nas, iako wiernych sług, poddanych iego królewskiey mości, naszego miłościwego pana, z wielkim żalem naszym bardzo obchodzi tak lekkie uszanowanie maiestatu, z wielką niebespiecznością zdrowia iego królewskiey mości, pana naszego, od ludzi swawolnych we Gdańsku, którzy nie ieno że przed oczyma iego królewskiey mości, pana naszego, wielkie despekty z rozlaniem krwie y zabiianiem na śmierć ludzi uczciwych braci naszey, urzędników y sług ikmci czynili, ale też do gmachów y do tych pokoiów, w których iego królewska mość mieszkanie swe pańskie mieć raczy, strzelali, tedy zlecami to panom posłom naszym, aby ze wszystkiemi stany na tym seymie będącymi, iako nayprzystoynieyszy sposób do przystoyney y uczciwey nagrody z przystoynym postrzeżeniem dignitatis iego królewskiey mości pana naszego y sławy narodów naszych wynalezli z pokaraniem tych swawolnych występków.

A iż do obrony przeciw poganom przybycie nie małey potężności być rozumiemy przywróceniem y incorporowaniem Aestonie do Korony y do wielkiego xięstwa Litewskiego; przeto prosić panowie posłowie nasz, porozumiawszy się w tym, nie ieno pany posły wielkiego xięstwa Litewskiego, ale też y z koronnymi iego królewskiey mości maią, aby iego królewska mość według pakt y powinności swey pańskiey Aestonią, nie odkładaiąc na dalszy czas, do Korony y do wielkiego xięstwa Litewskiego przywrócić raczył.

Między inszymi reczami nas dolegaią y to niemnieysza z wielką część woiewodztwa Brzeskiego tribunał Lubelski nullo iure przeciw związku unii dekretami swymi wciągać się do Korony waży tak, iż y do exekucyi ony przywodzić by chcieli, o czym chociaż się dawno na seymiech zmianka czyniła y często czyni, iednak iż skutku swego nie wzięło y to między improwizy ninieyszemi reczami panowie posłowie na pamięci mieć maią y bez dalszego dokładu ta sprawa uspokoiona była.

Teyże podobna sprawa szlachcica Litewskiego pana Micuty, który nad wolność y prawa tymże trybunałem iest bardzo ukrywdzony, iako sam skargi swey poprzec nie zaniecha, panowie posłowie dopomoc mu maią.

Nie mnieysza y to iest niebespieczność w rzeczy-pospolitey, a prawie iako szkodliwa iskra, która chociaż bywa mała, wielki iednak pożar za sobą miec może, że ludzie niepohamowani albo raczey swawolni, naru-

szaiąc sami umyślnie pokóy pospolity, czynią rozruchi o różności w nabożeństwie, nie tylko słowy przyczynę daiąc, ale też y do sedicicy y tumultów szkodliwych się biorąc, na zbory chrześciańskie się rzucaiąc y one biorąc tak w Koronie polskiey, iako y tu w wielkim xięstwie Litewskim y na różnych mieyscach w ziemi pruskiey przeciw konfederacyi, a ku rozerwaniu pokoiu pospolitego: przeto obmyszlawaiąc pokóy z postronnymi, nie mniey uspokoić domowe rozruchi potrzeba,—maią się tedy ichmość panowie posłowie starać, aby iako namocniey to obwarowano było, żeby pod winami w konfederacyi y w prawie opisanymi y karaniem takie swowoleństwo było hamowane.

Prośba pana Ostrowskiego, starosty Dynamenskiego y prestrogą, którą przedłożył na seymiku naszym, iż zachodzi rzeczy-pospolitey panowie posłowie naszy donieść do iego królewskiey mości maią, zabiegaiąc temu, aby się tam w tey ziemi Inflańskiey nic przeciwko institutii o ziemi Inflanskiey uczynioney nie wykraczało.

Doniesiona też iest do nas prośba od iegomości pana Jana Haraburdy na seymiku naszym, abyśmy się w to włożyli do iego królewskiey mości, pana naszego, żeby pozwy zadwornymi o maiętność Swisłocką dobra przed uniią za uczciwe posługi iegomości panu Michałowi Haraburdzie, kasztelanowi Mińskiemu, oycu iego daną molestowan za dworem, gdyż związek unii y konstitucya nie gdzie indziey, iedno na seymie tylko walnym, cenzurę takich przywileiów okazuie: przeto zlecamy panom posłom naszym tę prośbę iego do iego królewskiey mości donieść, iako naypilniey tego postrzec, żeby się rozeznawanie przywileiów według przysięgi iego królewskiey mości nam w tym uczynioney nie gdzie indziey, iedno na seymie odprawowało y pena na takich, aby według opisania w constytucyi exekwowana była, aby się na potym nie ważyli przeciw constytucyey na unii uczynioney ludzi turbować.

Iż też w tym szkodę r.-p. wielką być widziemy, iako to wiadomości naszey doniosł pan Zibut Hanskopowicz—woyski y poborca Koweński, iż mieszczanie Kowieńscy uchraniaiąc się płacenia poborów, które z wielkiego xięstwa Litewskiego wszyscy płacili do niego, iako do poborce swego poboru, dać nie chcieli: zaczym są prawem przekonani y iuż znać na banicyą z trybunału odesłani; maią tedy ichmość panowie posłowie naszy przyczynić się do tego, aby winny naleziony był, aby na tym pobor nie szkodował.

Dobra królewskie iegomości, iż za staraniem rzeczy-pospolitey są niektóre składanych miał by być tak król iegomość, iako y rzecz-pospolita wszystek, co iako się obróciło, r.-p. o tym wiedzieć ma.

Pobory wybrane z wielkiego xięstwa Litewskiego, a potym od poborców odyskane iż próżno leżącego tym potrzeba obmyślić, żeby w zdanie cokolwiek.... r. p....

Poprawa statutu iż nie dochodzi, upominać się, aby dokończona była, gdy że wszystko xięstwo Litewskie niemały nakład na to uczyniło.

Strony zasłużonego panów rotmistrzów y żołnierzów wszystkich ukrainnych wielkiego xięstwa Litewskiego, aby im w starości lat ich zapłata dla ratunku y ich doszła nędzy, ichmość panowie posłowie naszy prosić za nimi maią.

Ichmościom panom obywatelom powiatu Oszmiańskiego y z strony pisarstwa ziemskiego Oszmiańskiego maią ichmość panowie posłowie naszy, porozumiawszy się w tym z pany posły Oszmiańskiemi, dopomoc prosić.

Strony pana Jana Czyża, sekretarza iego królewskiey mości, o niedobranie poboru z woiewodztwa y z miasta Wileńskiego dla powietrza, aby ta sprawa koniec swóy wzięła, starać się o to ichmość panowie posłowie naszy maią.

Także też strony pana Piotra Haraburdy o resztę poborową y o zapłatę długu w skarbie iego królewskiey mości aby koniec temu stać się mógł.

Jegomość pan woiewoda Mścisławski prosi, aby przy starostwie Mścisławskim zostać mógł.

Strony służb y utrat ichmość xiążąt Wyszniewieckich, które oyciec y brat ichmość pan starosta Czerkaski dla rzeczy-pospolitey ponosili, dopomoc ichmościom prośbą swą panowie posłowie naszy maią, aby ichmości nagroda zato doszła.

Z strony pana Krzysztofa Dzieszka aby za znaczne y utratne posługi swe mógł na wsi Manastyranach, na granicy Siedmigrodzkiey y Wołoskiey leżącey, wieczność otrzymać, aby ieśli by to być nie mogło, na wsi Tuchnie, którą trzyma pod Toruniem, aby mu summa iaka wniesiona była, ichmość panowie posłowie naszy maią mu być pomocni prośbą swą w tym.

Także za panem Piotrem Warakunskim przyczynić się ichmość maią, aby za znaczne posługi w r.-p. pokazowane y za ochronienie starania zdrowia iego na wiosce Baysagolskiey we Żmóydzi wieczność mu dana, abo summa wniesiona była.

Którą instrukcyę, ze zgodą nas wszystkich uczynioną, daiemy ichmościom panom posłom naszym z przyciśnieniem pieczęci y z podpisem rąk naszych do niey. Pisan na seymiku naszym w Wilnie trzydziestego dnia Decembra, roku tysiąc pięćset dziewięćdziesiąt czwartego. У тое инструкціи печатей притисненныхъ и подписовъ рукъ не мало. Которая инструкція ихъ милости пановъ обывателевъ воеводства Виленского есть слово въ слово до книгъ кгродскихъ Виленскихъ вписана, съ которыхъ и сесь выписъ подъ печатью кгродскою воеводства Виленского сторонѣ потребуючей есть выданъ. Писанъ у Вильни.

1671 г.

Изъ связки № 4577, за 1670—1671 г., докум. 3.

158. Сеймиковое постановленіе дворянъ Виленскаго воеводства о назначеніи подати на содержаніе войска.

Дворяне Виленскаго воеводства, собравшись въ обыкновенномъ мѣстѣ своихъ засѣданій, вслѣдствіе *первыхъ оповѣщеній*, *принятыхъ за вторыя* и королевскаго универсала, постановили слѣдующее:

Для сохраненія безопасности рѣчи-посполитой отъ Оттоманской Порты согласиться на назначеніе 5000 ч. войска; для содержанія его назначить три подымныхъ со всѣхъ вообще имѣній какъ королевскихъ, такъ духовныхъ и свѣтскихъ; назначить двухъ сборщиковъ,—одного отъ дворянъ, другаго отъ духовенства; просить короля не собирать всеобщаго ополченія; къ концу срока подымной подати назначить фискальный сеймикъ для преданія суду недоимочниковъ; настоящее войско по окончаніи войны считать распущеннымъ.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ семьдесятъ первого, мѣсяца Мая двадцать девятаго дня.

На врадѣ господарскомъ кгродскомъ Виленскомъ, передо мною Петромъ Рудоминою-Дусяцкимъ, старостою Стародубовскимъ, подвоеводимъ Виленскимъ, постановившисе очевисто панъ Адамъ Дембскій, о поборахъ и ку актикованью до книгъ кгродскихъ Виленскихъ подалъ лявдумъ ихъ милости пановъ обывателевъ воеводства Виленского на речь въ немъ нижей мененую, просечи, абы тотъ лявдумъ былъ до книгъ уписанъ, которое, принявши и усписуючи у книги, слово до слова такъ се въ собѣ маетъ:

My senatorowie, dignitarze, urzędnicy ziemscy, grodzcy, rycerstwo, szlachta y wszyscy obywatele woiewodztwa Wileńskiego, duchowni y świeccy, żeśmy wszyscy się na dzień dwudziesty szósty miesiąca Maia w roku teraznieyszym tysiąc sześćset siedmdziesiąt pierwszym, popisowi woiewodztwa Wileńskiego naznaczony, za wiciami iednemi za dwoie od iego królewskiey mości, pana naszego miłościwego, wydanemi y uniwersałami imci pana chorążego woiewodztwa naszego zgromadzili, oznaymuiemy y obowiązuiemy się tą naszą zgodnie namówioną uchwałą, vigore prawa na blisko przeszłym seymie postanowionego, pospolite ruszenie ze wszystkich woiewodztw y powiatów wielkiego xięstwa Litewskiego in casum niedoyścia convocaty, aby w ręku y dispositiey iego królewskiey mości zostawało, iest declarowane, któremu inhaerendo iego królewska mość in praesenti necessitate publice wici na pospolite ruszenie wydać raczył, a oraz z oycowskiey opatrzności compassiey nad stanem szlacheckim, wieloma incommodis bellorum et temporum wycięczonych, optionem zatrzymania części woyska w służbie rzeczy-pospolitey zostaiącego, przez umoderowanego podatku uchwałę in vim pospolitego ruszenia proposuit; tedy y my, stosuiąc się do tegoż prawa y woli iego

królewskiey mości, podany sposób ad praesentem tylko casum następuiącego niebespieczństwa cura debita vaeneratione przymuiąc, tak declaruiemy y dotrzymać sacrosancte sub paenis legum przyrzekamy: że na zatrzymanie pewney liczby woyska, w służbie rzeczy-pospolitey zostaiącego, to iest pięciu tysięcy ludzi, pozwalamy, na które wydać troie podymnych, według ostatnich abiurat bez wszelkich defalcacii ze wszystkich dobr, tak iego królewskiey mości, miast, miasteczek y dzierżaw (ponieważ zaszedł na to iego królewskiey mości assensatus), iako też z dobr duchownych y świeckich, ziemskich, także szlacheckich dziedzicznych, zastawnych, arndownych, a quocunque titulo u iakich kolwiek osób zostaiących, nemine excepto, sub poenis in volumine legum sancitis, mamy y tę declaratią naszą tak do iego królewskiey mości, pana naszego miłościwego, donosiemy, iako też na commisiey do zapłaty woysku z seymu przeszłego naznaczoney, na ten czas w Wilnie odprawuiącey się, przez iego mość pana sędziego ziemskiego, commisarza woiewodztwa naszego, opowiedziawszy do execucyi przywodzić, nieodłącznie obiecuiemy. Naprzód, aby żaden od wydania pomienionego podatku uwalniać się niemógł, wszystkich generaliter a specifice cuiuscunque status et conditionis obywatelów woiewodztwa naszego, tudzież miasta y dzierżawy iego królewskiey mości injungimus, aby nemine excepto, począwszy od daty tey uchwały woiewodztwa naszego aż do dnia świętych apostołów Piotra y Pawła, in anno currenti był wnoszony, od świeckich do poborcy od nas zgodnie obranego, iego mość pana Jana Brzezińskiego, a z dobr duchownych — do poborcy duchownego, a venerabili capitulo Vilnensi naznaczonego, przy których te pieniądze, nie wnosząc do skarbu rzeczy-pospolitey, zostawać y tylko za assygnaciami iaśnie wielmożnego imci pana woiewody Wileńskiego, hetmana wielkiego xięstwa Litewskiego, na pomienione woysko wydane być maią. Z których podatków liczbę nie gdzie indziey, tylko przed wydarzonemi z pośrodka nas z seymiku przyszłego deputatami iego mość pana poborcę uczynić. A ieśliby pan Bóg oyczyznę naszę w tym czasie uspokoił, żeby iego królewska mość od nas ani pospolitego ruszenia, ani woyska nie potrzebował; tedy pomienione podatki na zapłatę starych zasług, na przeszłym seymie naznaczoney, ściągać się y zachowany inviolabiliter od ich mość pana poborcy naszego y w drugiey racie potrącony za gotowego być ma. Obliguiemy się przy tym ich mość panów urzędników grodzkich woiewodztwa naszego, aby roczki immediate po terminie wydania podatku tego następuiące sądzili y na nich paenas, in volumine legum expressas, przeciwko wszystkich retentorów pomienionego podatku irremissibiliter extendonali, waruiąc iak sobie, abyśmy za wydaniem według tey uchwały naszey troyga podymnych pociągani do pospolitego ruszenia, luboby y trzecie wici wyszły, nie byli, w nagrodę którego pospolitego ruszenia optionem od iego królewskiey mości proponowaną przyieliśmy, tak też y to, aby woysko, któreśmy dla tak nagłey potrzeby rzeczy-pospolitey in subsidium iego królewskiey mości ich mościom panom koronnym, braci naszey ex vinculo unionis, przeciwko potędze Porty Othomańskiey protunc daiemy, niema być za kwarcialnego żołnierza liczone, ani w dalszą służbę rzeczy-pospolitey wciągane, ale po expirowaniu teraznieyszey okazii exnunc vigore przeszłey constituciey zwinione. Co wszystko aby robore inviolabiliter miało tę zgodnę uchwałą y

postanowienie nasze podpisami rąk naszych utwierdziwszy, przyrzekamy to sobie, że approbationem onego et coaequationem z drugiemi woiewodztwy na przyszłym, da Bóg, seymie żadną miarą nie odstąpiemy. Pisan w Wilnie, roku tysiąc sześćset siedemdziesiąt pierwszego, miesiąca Maia dwódziestego siódmego dnia. У того лявдумъ подписи рукъ тыми словы: Michał Pac, woiewoda Wileński, hetman wielki wielkiego xięstwa Litewskiego, marszałek seymiku, Hrehory Podbereski—woiewoda Smoleński, Jeronim Kryspin Kirszenszteyn—podskarbi wielki wielkiego xięstwa Litewskiego, Cypryan Paweł Brzostowski—referendarz y pisarz wielkiego xięstwa Litewskiego, Tomasz Kazimierz Girski—kantor prałat Wileński, administrator dobr biskupstwa Wileńskiego, Benedykt Żuchowski—kanonik Wileński, dziekan Żmuydzki, Jan Karol na Dolsku Dolski—krayczy wielkiego xięstwa Litewskiego, Piotr Rudomina Dusiacki—starosta Starodubowski, podwoiewodzi Wileński, Michał Drucki-Sokoliński, marszałek Orszański, Mikołay Franciszek Rosochacki—ciwun Trocki, pisarz ziemski Wileński, starosta Niemonoycki, Jan Zygmunt Tyzenhayz—chorąży woiewodztwa Wileńskiego, Kazimierz Mintowt Czyż—podkomorzy Wileński, Mateusz Jan Zakrzewski—sędzia ziemski Wileński, dworzanin iego królewskiey mości, Michał Konstanty Kolęda—podsędek woiewodztwa Wileńskiego, Jerzy Tyszkiewicz—woyski woiewodztwa Wileńskiego, starosta Obelski ręką swą, Kazimierz Chociecki—stolnik Wileński, Jan Władysław Brzostowski—starosta Subocki, Samuel Kazimierz Giedroyć—woyski Mścisławski, Piotr Michał Pac, Jan Wołynicz, Wiktoryn Stanisław Dowgiało-Zawisza ręką swą, Kazimierz Jan Więckowicz—podczaszy woiewodztwa Trockiego, Stanisław Wincenty Czyż na Woronie, Gabryel Giedroyć, Jan Miedzechowski, Alexander Giedroyć, Michał Leo Tur na Subaczach—miecznik Brasławski, Andrzey Kołodzierzynski, Alexander Syciński, Alexander Dowgiało Narbut, Andrzey Bohdziewicz, Marcin Kazimierz Wileyko, Marcin Kazimierz Giedroyć, Andrzey Czyż z Worony ręką swą, Jan Marcian z Konopek Konopacki, Tomasz Stanisław Matuszewicz, Jan Chryzostom Pietraszewicz, Kazimierz Ludwik Szołucki, skarbnik Trocki, dworzanin iego królewskiey mości, Stanisław Michał Proksza, Jerzy Władysław Bohusz, Stanisław Kozioł Poklewski, Stanisław Omulski, Jerzy Bartoszewicz. Которое тое лявдумъ за поданьемъ до актъ черезъ особу верху помененую, есть до книгъ кгродскихъ Виленскихъ актикованъ, принятъ и уписанъ.

1698 г.

Изъ связки № 4677, за 1694—1698 г., докум. 7.

159. Инструкція дворянъ Виленскаго воеводства на сеймъ pacificationis.

Дворяне Виленскаго воеводства, собравшись на антекомиціальный сеймикъ, дали своимъ посламъ инструкцію слѣдующаго содержанія:

1) по засвидѣтельствованіи королю вѣрноподданническихъ чувствъ воеводства, просить его о выводѣ войскъ изъ предѣловъ воеводства;

2) о принятіи мѣръ къ успокоенію взволнованныхъ умовъ въ рѣчи-посполитой и вознагражденіи лицъ, понесшихъ разоренія и убытки;

3) посламъ вмѣняется въ обязанность устранять все то, что можетъ клониться къ сорванію сейма, а въ случаѣ несчастія стать на сторону другихъ воеводствъ и лучшихъ въ республикѣ людей;

4) для поднятія экономическаго благосостоянія державъ просить короля о выдачѣ въ скарбъ обѣщанныхъ имъ милліоновъ; также точно и о выдачѣ литовскому войску заслуженнаго жалованья;

5) требовать особаго постановленія о строгомъ исполненія правъ *coaequationis* Литвы съ Короной.

6) требовать сложенія съ шляхетскихъ имѣній ежегодной подымной подати и повѣрки неправильно составленныхъ абъюратъ;

7) ходатайствовать о повѣркѣ и исправленіи тарифы податей в. кн. Литовскаго;

8) объ облегченіи гиберны съ имѣній духовныхъ;

9) о воспрещеніи коронному канцлеру прикладывать свою печать на бумагахъ, адресованныхъ княжеству;

10) о вознагражденіи подканцлера в. кн. Литовскаго за затраты его отца присужденіемъ ему Члуховскаго староства;

11) объ оставленіи всеобщаго ополченія въ распоряженіи короля съ цѣлію сохраненія его безопасности;

12) объ открытіи монетнаго двора съ цѣлію исправленія и уравненія съ сосѣдями цѣнности монетъ;

13 и 14) объ удовлетвореніи ходатайствъ Брестскаго воеводы и Виленскаго тивуна Тышкевича по частнымъ дѣламъ.

Roku tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt ósmego, miesiąca Marca szóstego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Wileńskim, przede mną Kazimierzem Janem Sapiehą, woiewodą Wileńskim, hetmanem wielkim wielkiego xięstwa Litewskiego, postanowiwszy się oczewisto imć pan Mikołay Antoniewicz—woyski opowiadał, pokładał y do akt grodzkich Wileńskich instrukcyą woiewodztwa Wileńskiego, na seymiku antecomicialnym postanowioną, a wielm. ichmć panom posłom na seym pacificationis do Warszawy daną, podał w te słowa pisaną:

Instrukcya od nas senatorów, dignitarzów, urzędników ziemskich, grodzkich, rycerstwa-szlachty y wszystkich in genere obywateo lów woiewodztwa Wileńskiego, na seymik antecomicialny na dzień piąty miesiąca Marca, roku teraznieyszego tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt ósmego za innotestencyami od ikmci, pana naszego miłościwego, wydanemi y publikowanemi, do Wilna zgroma-

dzonych, wielmożnym ichmć panom Michałowi Rafałowi Szumskiemu—podstolemu y podwoiewodzemu, Stephanowi Szwykowskiemu—sędziemu, urzędnikom Wileńskim, posłom od nas zgodnie na seym pacificationis walny, sześć niedzielny, pro die decima sexta Aprilis w tymże teraznieyszym roku, w Warszawie, od ikmci złożony, obranym dana.

Jako cała rzecz-pospolita chwalebne światu sławne odległym nagrodom pożyteczne wszystkiemi chrześciaństwu w osobie ikmci, pana naszego miłościwego, widząc panowanie, y nieograniczonych łask y dobroci pańskich codzennie doznawaiąc, winna y panuiącemu nad pany nieskończoną chwałę y naiaśnieyszemu maiestatowi ikmci wszelki wdzięczności trybut, tak specialiter woiewodztwo nasze Wileńskie przyznaie, że ikmć, pan nasz miłościwy, oświadcza Koronie polskiey y wielkiemu xięstwu Litewskiemu więcey, a niżeli na zawdzięczenie oyczyzna nasza wystarczyć może, na dwie tak hoyne dobrodzieystwa, ut nequeant maiora dari; a ztąd w powszechney radości z wiernym podaństwem na złożony seym stawa przez posłów swoich, którzy naypierwiey, niżeli o miłey oyczyznie o obronie iey, o prawach y wolnościach traktować zaczną, wprzódy zdrowia y szczęśliwego ikmci, panu naszemu miłościwemu, panowania powinszowawszy, za niezliczone dobroczynney ręki laski y largitie za oycowskie circa bonum publicum pieczołowanie, collectis in unum populorum votis należyte dzięki oddadzą.

Woysko ikmci, pana naszego miłościwego, na obronę tey rzeczy-pospolitey dla bezpieczeństwa pospolitego y na zaszczyt maiestatu ikmci wprowadzone, zbytniey nikomu nie mogło inferre molestiey, tak mniemamy, że się nie znaydzie żaden takowy, który by w tym ikmci malos miał adstruere fines, zwłaszcza, gdy ikmć, pan nasz miłosciwy, w kriminalnieyszych postępkach z tychże ludzi swoich sprawiedliwość declaruie. Wszakże ponieważ za szczęśliwym ikmci, pana naszego miłościwego, panowaniem rozdwoione inscissa republica civium iey serca in unionem animorum przechodzą y przyszły; żołnierze zaś ikmci dla szczupłości consistencyi in visceribus regni daley conserwować się nie łacno mogliby, ażeby ikmć, pan nasz miłościwy, relegować onych raczył, ichmć panowie posłowie nasi przy innych woiewodztwach y powiatach supplikować będą, upewniaiąc ikmci, pana naszego miłościwego, ze sami z wrodzoney ku panom swym wiary z niezmyśloney maiestatów ich miłości, iako wierni dobrotliwego pana słudzy y poddani za dostoieństwo ikmci przy boku y waleczney ręce iego zastanawiać się gotowy iesteśmy.

Lubo ikmć pan nasz miłościwy, chcąc państwo swoie rzecz-pospolitę naszą w pożądanym widzieć pokoiu, dla zgaszenia w xięstwie Litewskim wnętrznego zapału, i wielm. ichmć panów commissarzów naznaczył był; iednak, że ta commissia niewiedzieć quo pacto in effectu nie była, upraszać będą ichmć panowie posłowie nasi, ażeby ikmć, pan nasz miłościwy, in primordiis seymu pacificationis ante omnia te wszystkie motus civiles powagą maiestatu swoiego, tak iakobyśmy y samego aktu seymowania pomyślny obiecować mogli skutek, ułacnić y uspokoić raczył. A ponieważ z okazyi tey, że zaczętey wnętrzney woyny i. w. imć pan woiewoda Wileński, hetman wielki wielkiego xięstwa Litewskiego, y wielm. iegomość pan podskarbi w. x. Litewskiego, imć pan woiewoda Połocki y inni godni w rzeczy-pospolitey dignitarze, urzędnicy y obywatele wielkiego xięstwa Litewskiego, per nimium wzniecaiących ten pożar zelum, czę-

ścią na honorze przez wielką uymę władzy y wielm. imci pana woiewody Wileńskiego, hetmana, wielkiego xięstwa Litewskiego, przez zabrane violenter et tumultuarie chorągwie komputowe, częścią przez zdesolowane w xięstwie Zmuydzkim, w woiewodztwach y powiatach russkich dobra dziedziczne, zniszczone funditus włości, z szczegulney tylko przeciwnych zawziętości znaczną ponieśli ruinę, ażeby z wynalaśku rzeczypospolitey szkod recompensam et restitutionem honoris iak nayskutecznieyszym sposobem mieć mogli, starać się będą ichmć panowie posłowie nasi. Tegoż iaśniewielm. imci pana woiewody Wileńskiego wielkie dzieło rozwiązane z odwagą zdrowia et erogatione wielkich summ związku woysk wielkiego xięstwa Litewskiego pod Brześciem w rzeczy-pospolitey gratitudinem dać, tym tak względem spustoszonych dobr dziedzicznych, iako też względem wszystkich in antecessum zasług, expens y summ liquidowanych, aby tenże iaśniewielmożny imć pan woiewoda Wileński, hetman wielki wielkiego xięstwa Litewskiego, debitam et realem odebrał satisfactionem et larga e serie benemeritorum munificentia posilony był, instantissime promovebunt ichmć panowie posłowie.

Że zaś świątobliwa ikmci, pana naszego miłościwego, in omnes casus przezorną intencyą oycowską nam daie przestrogę, aby ichmć panowie posłowie nasi, ieśliby iakowe nieuspokoione et acerba (czego Boże uchoway) irruerent fata, seymu wszelakiemi saluberrimis praemuniti byli consiliis, w co że trudno potrafić, ponieważ pospolicie nescia mens hominis sorte patique futuri, ichmość panowie posłowie do powszechney innych woiewodztw y powiatów et civium bene de republica sentientium zgody, do prawa przy tym pospolitego y zwyczaiów dawnieyszych szczerze applikować się będą.

Przyznać każdy musi wielkie woyska rzeczy-pospolitey w. x. Lit. merita, wszelakiey godne wdzięczności y nagrody, a daleko większą cierpliwość w oczekiwaniu krwawie zahorowanych zasług; trudno iednak diffiteri wielką a prawie abominabile desolationem dobr imkci dzierżaw dożywotnych, stołowych, ekonomicznych, duchownych y świeckich, co sama res oculis subiecta pokazuie y każdego dobro pospolite kochaiącego przeraża wnętrzności tak dalece, że dalszych contribucyi, y podatkowania w dobrach funditus zniszczonych omnem excludit posibilitatem; instabunt tedy ichmość panowie posłowie do ikmci, pana naszego miłościwego, aby milliony ex regali munificentia in levamen ciężarów rzeczy-pospolitey declarowane, które in sortem w. x. Lit., z łaski y szczodrobliwości pańskiey cedere maią, in vim przyszłey companii czwierci woyska w. x. Lit., in obsequio rzeczy-pospolitey fideliter zostaiącemu, rozdadawane były, a interea generalna zaraz po skończonym szczęśliwie seymie commissia naznaczona była, ciż ichmość panowie posłowie nasi zalecą rzeczy-pospolitey exolutionem półtrzeci czwierci żołdów woyska w. x. Lit., starego zaciągu winnych, constitucyami dawnieyszemi y dekretami commissarskiemi z inportanciy podymnych dwadziestu siedmiorgu w roku tysiąc sześćset siedmdziesiątym uchwalonych assekurowanych, instando, aby iako nayskutecznieyszą y nayprętszą tych swoich zasług odebrali satisfactionem.

Coaequatio iurium z Koroną polską xięstwa Litewskiego, z dawnych czasów od obywatelów tego xięstwa pożądana, lubo per constitutionem seymu szczęśliwey corona-

cyey ikmości iest approbowana, iednak aby executio tey przez iakie sposoby impedita nie była, invigilabunt ichmość panowie posłowie.

Że zaś w tymże nowoustanowionym prawie defectus nonnulli względem introdukowanych w taryfę corocznych podatków szlacheckiego podymnego, na które pozwolić niepodobna, także względem położonych abiurat anni tysiąc sześćset sześćdziesiąt siódmego, po których według poslednieyszych w roku tysiącsześćset dziewięćdziesiątym zaprzysiężonych dymów, wielki decesus znayduie się, w tym tedy y w innych punktach, a naybardziey ratione zwożenia hyberny, urgebunt ichmość panowie nasi, aby adaequatam prawu y zwyczaiom, ab antiquo w Koronie praktykowanym, adveniat rzecz-pospolita moderationem et elucidationem, iakoby wielkie xięstwo Litewskie podobnym sposobem w prawach y zwyczaiach swoich in toto z Koroną polską porównać się mogło.

Tak taryfa podatków w. x. Lit., iako perplexe napisana, aby iako naylepiey meliorowana była, osobliwie w zmnieyszeniu koni, któremi woiewodztwo nasze iest przeładowane, y porachowawszy się z importantią nie więcey, tylko dwieście koni na się przyiąć może, upomnią się ichmość panowie posłowie serio etiam cum discrimine seymów.

Alleviationem hyberny z dzierżaw ikmość y z dobr duchownych żeby nie sowitą, ale ob notoriam desolationem iedne tylko wydawały do woiewodztwa naszego protunc niżeli ad reintegrationem przydą.

Dzieie się praeiudicium prawom xięstwa Litewskiego, że ichmość panowie pieczętarze koronni in munia xięstwa Litewskiego wdaiąc się, uniwersały ikmości, do xięstwa Litewskiego wychodzące, pieczęcią koronną pieczętuią, które praciudicia et abusus aby in posterum nie działy się doyrzą ichmość panowie posłowie, aby to prawem obostrzono było.

Oraz iusta desideria iaśnie oświeconego xięcia imci pana podkanclerzego w. x. Lit. względem erogowaney znaczney przez zeszłego iaśnie oświeconego xięcia imci podkanclerzego y hetmana polnego w. x., rodzica imci, pro gloria gentis summy, także patrono starostwa Człuchowskiego y innych interessów, aby należyte od rzeczy-pospolitey ukontentowanie mieć mogły,—ciż ich mość panowie zalecą.

Pospolite ruszenie, iako iuż constitucią coronationis pozwolone ikmość, ieżeliby tego gwałtowna potrzeba była, y teraz w ręku ikmości zostawać będzie, a z tąd in quantum by xiąże imć de Conty iakową vim rzeczy-pospolitey miał inferre, ikmość pan nasz miłościwy praesidium maiestatu swoiego obronę mieć będzie.

Znaczney łaski ikmości rzecz-pospolita odbiera documentum, kiedy depravatam monetam in valore, pretio et quantitate na bardzo dobrą y wyborną reducere przez otwarcie mennicy declarować raczył, za co ikmości, panu naszemu miłościwemu, ichmość panowie posłowie, iako nayuniżeńsze oddawszy dzięki, zniosszy się z tymi ichmość, którzy vim cudendae monetae maią, invigilabunt y starać się będą, aby przy szczodrobliwey deklarowaney ikmci łasce, którą rozumiemy że ikmć felici coronae raczy eventio, mennica iako nayprędzey otworzona y pieniądze w niey iuxta legem imperii et vicinorum principum tak śrebrne, iako y złote były bite.

Desiderium iaśnie wielmożnego imci pana woiewody Brzeskiego, względem szkod od wielmożnego imci pana Ogińskiego—cho-

rążego w. x. Lit., na dziesięć tysięcy złotych uczynionych w Brześciu y w maiętności za naiazdem na maiętność y dwór, przez uformowanie przeciwko rzeczy-pospolitey związku, promovebunt ichmość panowie posłowie, aby pomienione szkody nagrodzone były et pro violatione publicae securitatis za naiazd subeat paenis legibus sancitis.

Similiter desiderium wielmożnego imci pana Tyszkiewicza—ciwuna Wileńskiego, ratione convulsionis decretorum y innych pretensii do wielebnego imci xiędza plebana Łyngmianskiego maiących, ichmość panowie posłowie omni conatu promować będą

Takową tedy ichmość pp. posłom naszym instructią dawszy, obowiązuiemy ichmościów fide, honore et conscientia, żeby to wszystko, iako nayskuteczniey, promowowali. Pisan w Wilnie ut supra.

U tey instructii podpisy rąk iaśnie wielmożnych, wielmożnych ichmość panów obywatelów woiewodztwa Wileńskiego temi słowy podpisane są: Kazimierz Sapieha—w hetmaństwie w. w. x. Lit., marszałek seymiku przedseymowego; Stephan Kurcz—woiewoda Brzeski; Jerzy Tyszkiewicz—ciwun woiewodztwa Wileńskiego; Kazimierz Wołowicz—sędzia ziemski Wileński; Michał Koszczyc—pisarz ziemski Wileński; Jerzy Władysław — Boreyko podczaszy woiowodztwa Wileńskiego; Jan Krzysztof Żaba—podczaszy Mścisławski; Alexander Pietkiewicz; Jan Karol Tymiński p. z. W.; Jan Skorulski—m. K.; Malcher Pietkiewicz—stol. Orszański; Andrzey Abramowicz—skarbnik Wileński; Michał Monkiewicz; Gabryel Medonecki s. k. J.; Samuel Monkiewicz—pod. Rzecz.; Stanisław Żochowski; Stephan Kostrowicki—chorąży Derbski; Franciszek Skarbek na Kielczewicach Kielczewski; Samuel Szadurski—stolnik In.; Kazimierz The. Dombrowski—skarbnik ziemie Ryw.; Kazimierz Ciołek Drzewiecki; Alexander Pieczatka Lewonowicz; Joseph Kazimierz Hliniecki—woyski Starodubowski, podstarości Wileński; Piotr Kazimierz Wilczewski—kapitan ikmości; Jan Strawiński; Michał Jarhowski; Michał Monkiewicz; Władysław Kazimierz z Jastrzębia Jastrzembski—łowczy ziemie Dobrzyńskiey; Jerzy Michał Demidecki Dołmat; Matheusz Michał Haniewicz—obozn. woiewodz. Wileńskiego; Matheusz Stanisław Bronic Wardomski—strażnik woiewodztwa Wileńskiego; Władysław z Bohdana Towiański; Samuel Antoniewicz—woys.; Jendrzey Michałowski; Theodor Michałowski; Alexander Dyrwoniszko; Stanisław Moygis; Michał Dowmont, Stephan Jakób Jundził Dziedziula; Symon Suroz; Karol Zaleski—podczaszy ikmość; Stephan Taraszkiewicz; Piotr Michał Hliński—k. w. W. Kazimierz Suroż; Bazyli Antoni z Wersoki Wersocki; Władysław Giecewicz.—Która to instructia woiewodztwa Wileńskiego za podaniem oney do act, iest do xiąg grodzkich Wileńskich wpisana.

1712 г.

Изъ книги № 4724, за 1712 г., л. 1492—1495.

160. Распоряженіе коммиссіи о внутреннемъ устройствѣ города Вильны.

Roku tysiąc siedmset dwunastego, miesiąca Septembra trzeciego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Wileńskim, przedemną Michałem Raphałem Szumskim, podstolim y podwoiewodzym woiewodztwa Wileńskiego, stanowszy personaliter imci pan Jan Peter tę taksę ad acta xiąg grodzkich Wileńskich podał, którego takowy sequitur tenor: Urząd duchowny respektem iurysdyk, a urząd grodzki woiewodztwa Wileńskiego, według prawa constytucyi y dawnych zwyczaiów, wespół z szlachetnym magistratem Wileńskim, chcąc miasto tuteysze w należytym mieć porządku, podaie do wiadomości wszystkim obywatelom w mieście ikmci Wileńskim y na przedmieściach iego, pod różnemi iurisdikami mieszkaiącym, ażeby według punktów niżey wyrażonych każdy zachować się y sprawować się chciał, pod winą ważności występku y penami niżey wyrażonemi serio przykazuie się. *Primo.* Szynków we dni ś. tak chrześcianie, iako y żydzi, aby odmykać nie ważyli się aż po kazaniu, pod winą kop ośmiu Lit. y dalszym karaniem. *Secundo.* Kramarze w swoich kramach aby nie siedzieli y nie przedawali we dni ś., tudziesz y żydzi; a ieśli by kto miał inaczey postąpić, ma być karany zagrabieniem towarów przedanych, abo też winą podług ważności rzeczy przedaney. *Tertio.* Miary y garce stare y nowe w domach szynkownych aby byli sprawiedliwe y cechowane od grodu y miasta ikmci Wilna; a u kogo się naydzie miara abo garniec niesprawiedliwy y nie cechowany, ma być przez urząd grodzki y mieyski zabrany y spalony, a za to będzie winą pieniężną karany. *Quarto.* Beczka do mierzenia zboża różnego bez cechów urzędów zamkowego y mieyskiego nie powinna u każdego gospodarza mieć chowana chiba za wiadomością, a u którego by się znaleść mogła, za doniesieniem do urzędu grodzkiego y magistratowego, maią być beczki zabrane do ratusza; a za to karany będzie winą kop dziesięciu Litewskich. *Quinto.* Piekarze y piekarki chleby y pirogi większe a większe aby piekąc przedawali, a ieśli by który albo która dla krnąbności y swoiey złości nie chcieli większe piec podług ceny zboża, ma bydź chleb takowych przez urząd grodzki y mieyski zabrany y na szpitale y ubogie z więznie rozdany; sami zaś piekarze y piekarki publiczną karą przy ratuszu będą karani. *Sexto.* Rzemieślnicy, służący y żony ich ażeby u bławatach nie chodzili, ale według dawnych zwyczaiów y stanu swego zachować się chcieli, pod winą w prawie opisaną. *Septimo.* Kramnikowie, rzemieślnicy y innego stanu ludzie y obywatele nie powinni w mieście y na przedmieściach z szablami, szpadami y z żadnym orężem chodzić, oprócz popisów y innych okazyi, po-

niewasz y same prawo broni; a gdyby się ważył kto tak s kramników, służących y rzemieślników y innych obywatelów chodzić, excepto magistratu, tedy za doniesieniem takowego, szabla albo szpada ma być na urząd mieski odebrana, a za to ma być karany winą tąż groszy dziesięciu Litewskich. *Octavo.* Złotnicy chrześciane żeby roboty żadney nikomu od śrebra, iako tylo proby iedynastey śrebra, podług artykułów cechowych, od magistratu postanowionych, y swoie cechy do robot swoich przykładali. *Nono.* Żydzi złotnicy ażeby żadney złotnickiey roboty nie robili, złotnikami nie byli, śrebra nie zlewali, poniewasz żadnego prawa nie maią y owszem wszystkie prawa, constytucye bronią dla tego, że wielkie szalbierstwa znayduią się y złodzieystwa ukrywaią się między żydami. *Decimo.* Ciż żydzi krawcy, kusznierze, ażeby dla chrześcian robot nie robili; a który żyd zechce krawiecką y kusznierską robotę robić, maią się do cechów przykładać, tak iako inni żydzi rzemieślnicy, szklarze y blacharze przykładaią się y powinności czynią. *Undecimo.* Ciż żydzi y tatarowie aby czeladź chrześciańską. tak męskiey, iako y białey płci, na usługach swoich podług constytucyi y prawa u siebie nie chowali, iako tylo iednego piwowara y furmana, kiedy w ogrodę maią iechać y to za consensem zwierzchności urzędów grodzkiego, ale do służby swoiey zapłaciwszy iurgielt odprawili. A u którego by się żyda abo tatarżyna nalazł chrześcianin y chrześcianka na służbie, ma być takowy służący karany w przody więzieniem sześciu niedziel, potym plagami; żyd zaś y tatarzyn winy zapłacić sto grzywien y dalszemi będzie karany penami. *Duodecimo.* Żydzi przekupnicy, od chrześcian dla siebie na zarobek niepowinni pierwiey kupować do godziny dziewiątey, aż każdy gospodarz sobie kupi victualia, ani też zabiegaiąc na przedmieście w pole kupować nie ważyli się, pod winą kop ośmiu, abo podług osoby y siedzieniem w więzieniu przez cały tydzień, ale każdego przyieżdżaiącego cum vitualibus nie przeymuiąc w polu y na przedmieściach na rynek iachać popuszczali. *Decimo tertio.* Ciż żydzi chrześcianom w handlach, rzemiesłach przeszkadzać nie maią, pod winą w statucie y constytucyi opisaną, tudziesz ciż żydzi nad preskripcyą z granic y ulic swoich w dalsze publiczne ulice nie ważyli się wdzierać y mieszkać w mieście Wileńskim pod winą y karaniem, w dekrecie kommissarskim wyrażonemi. *Decimo quarto.* Ciż żydzi nie maią zakupować towarów żadnych y żywności, przed chrześciany, poprzedzaiąc y rano zabiegaiąc, pod zapłaceniem winy, gdy onego poszlakuią, w constytucyi wyrażoney. *Decimo quinto.* Cyrulicy y inni rzemieślnicy, iaką kolwiek bawiący się w mieście Wileńskim zabawą, nie będący w cechu, ażeby mieyskie prawo przyięli y do cechów wpisali się, a ieśli by który w cechu nie był y prawa mieyskiego niemiał, a pokątnie robił, tułał się po domach, kamienicach, pałacach y cyrulicy po łazniach prywatnych, o takowych panowie starsi cechów powinni do grodu donosić y onych, iako łóznych y partaczów do więzienia brać y łapać wolno; toż samo y o łaziebnikach rozumiano być ma, mianowicie ci karani być powinni, którzy non medici, sed homicidae nie leczą, ale kaleczą ludzi. *Decimo sexto.* Coby wszelkie, w mieście Wileńskim mieszkaiące, pod różnemi iuryzdykami, handle odprawuiące, szynki maiące, a żadney do miasta powinności, według prawa, przywileiów, constytucyi przyzwoitych, nie pełniąc, protekcyą, ukrywaią się wolne ad cuiusvis instantiam pozwać do trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego y pen prawnych dochodzić, któ-

rych in fundo civili handle y szynki maią, coram iurisdictione civili respondere powinni. *Decimo septimo.* Kupcy przybyli z różnemi towarami do miasta Wilna, ażeby nad trzy dni funtem, łokciem nie przedawali, według constytucyi, materie wszelkie abo też sztukami, tudziesz y futra, a po wyściu trzech dni abo hurtem wszystkie towary, to iest, materie, futra, bławaty przywozne indigenis przedał, abo z miasta, nie przeszkadzaiąc tuteyszym kupcom y obywatelom w handlach, wyiezdżał. A ieśli by tego przeciwny był, takowego towary przy assystencyi, od magistratu Wileńskiego naznaczoney, przez urząd grodzki zabrane być maią. *Decimo octavo.* Szynków wszelakich w klasztorach y poświątnych domach, także handłów cuiuscunque generis towarów y officyn rzemieślniczych cum praeiudicio ubogich ludzi zagęściły się, dla czego w zakonach y klasztorach, także domów poświątnych brachium spirituale, oraz w kamienicach, domach, tak w mieście y na przedmieściach będących, urząd grodzki z magistratem postrzegać y bronienia, ażeby wszyscy do cechów wpisywali się y wszelkie onera civitatis ponosili. *Decimo nono.* Przedzielnikom y łóznym, w mieście samym y na przedmieściach zostaiącym, bez żadney służby będącym, nie więcey gospodarz powinien płacić od dnia na chlebie przedzielnika iako tylko groszy ośmnaście, a na chlebie gospodarskim groszy dziesięć; a ieśli by ważył się kto dać więcey, takowy zapłacić, ma winy kop sześć Litewskich. *Vigesimo.* Kopieyki z zagranicy, na odmianę monety talarowey y tynfowey, do miasta Wileńskiego sub quocunque titulo przywozić śmiał y ważył się, przez co monetę podwyszał, tedy o takowym dawać wiedzieć do urzędów grodzkiego y mieskiego, gdy przybędzie, abo też odmienia czy na talary za granicę wywozić miał z miasta, pod winą tysiąca grzywien y innemi penami serio przykazuie się. A gdy takowego urząd grodzki y mieyski poszlakuie, ma onego ze wszystkim tem confiskować y gospodarza samego prawem karać penami y winami. *Vigesimo primo.* A że wielkie trudności przyieżdżaiącym do miasta Wilna dzieią się w monecie talarowey y tynfowey, że nie maią determinacyi, po czemu ma currentią w mieście Wileńskim y w innych miastach, dla czego occurendo, urząd grodzki wespół z magistratem determinuie cenę, ażeby ubique locorum w w. x. Lit. za złotych ośm talar bity brano, tudziesz y tynfa, nad to żaden więcey brać y dawać nie powinien będzie y pod utratą rzeczy y cięszkim karaniem. *Vigesimo secundo.* Ponieważ przez loznych ludzi, a służby żadney nie maiących, mnoży się wielkie swawoleństwo, złodzieysława, żebrowstwa y inne występki, ażeby każdy gospodarz oloznym stanu szlacheckiego do zamku, a mieyskiego do miasta, abo iuryzdyki zwierzchności, ieżeli by się znaydować miał, donosił, pod winą kop czterdziestu. A u kogo by się naydować miał, że przechowywa u siebie, nie donosząc do urzędu, abo złodzieystwo doświadczono, ma być tak karany, iako prawo będzie kazało. *Vigesimo tertio.* Miasta Wileńskiego przywileiów prawom wielkie staią się convulsie, że prywatnemi wagami, hirami towary wszelkie kupuiąc y przedaiąc, mimo publiczną wagę ratuszową wagą: zabiegaiąc takowym convulsiom y preaiudiciom, szkodzącym miastu Wilnowi, od tąd wolno będzie, przez urząd mieyski przy urzędzie grodzkim, takową wagę, hiry, gdzie kolwiek in circumferentia miasta Wileńskiego zabierać y towary obsigillare, aut deponere in officio illo, do którego ad cuiusvis instantiam zapozwany będzie. *Vigesimo quarto.*

Mury publiczne około miasta zawiedzione, a zepsowane przez urobienie dziur onych, ażeby reparowane y dziury zamurowane były, iako przedtym było podano ważności restauracyi mury, a daley od tąd nikt się nie ważył dziur wybiiać y mury psować, o co forum do zapozwania cum spiritualibus ad spirituale, cum secularibus ad seculare. *Vigesimo quinto.* A że nad preascriptią prawa śmieli y ważyli się przy murach mieyskich budynki stawić y one sine consensu magistratus deocupare, tedy ci, którzy maią domy przy murach mieyskich postanowione, ten censum do prowentów mieyskich corocznie pewną pensią płacić y mury poprawować, a odtąd ażeby żaden cuiuscunque status, chiba na trzy abo cztery sążnie naydaley od muru, dom budować nie ważyli się, po winą zabrania materyi y zepsowania domu recenter buduiącego. *Vigesimo sexto.* Ubogich zdrowych, niechcących robić, przy kościele tułaiących się y żebrzących, każdy gospodarz wiedząc o takowym z domów swoich, a ubogi od kościoła odpędzał do panów swoich y służby, ażeby próżnóiąc swawolnie pana Boga nie obrażali, przez piiatyki, a łotrówstwa nie mnożyli się. *Vigesimo septimo.* Kominy ażeby każdy gospodarz często chędożyć kazał; który by nie uczynił, a miał by się komin zagorzeć z wielką trwogą ludzi patrzaiących (czego uchoway Boże) y szkoda miastu stać się miała z okazyey gospodarskiey, tedy secundum arbitrium officii ma być karany excepto fortuibos casus. Pod czas zaś ognia (od którego niech pan Bóg broni y chowa!) każdy ratować dopomógł, nosząc wodę albo rozrywaiąc krukami, a nie biegać do tego mieysca kraść. Który by na ten czas poszlakowany był, iako złodziey ma być karany. *Vigesimo octavo.* Gnoy pod kamienicą będzie każdy gospodarz y ludzie na swoich ulicach y kamienicach będące, aby kazali wywozić za miasto y ulice przed sobą chędożyć, a które są puste y żadnego mieszkaiącego nie będzie, tedy successor y possessor powinien będzie kazać chędożyć; a gdzie by successora nie było, tedy sąsiedzi, około mieszkaiący, po połowicy z sobą złożywszy się, powinni będą chędożyć y ten gnóy za miasto w pole wywozić, pod winą kop dziesięciu Litewskich, nie składaiąc się żadnemi protekcyami. *Vigesimo nono.* To też przykazuie się, ażeby kamienicy, domy puste, pod iakąkolwiek iuryzdyką zostaiące, każdy przełożony iurisdictii kazał przez zesłanych przerewidować, ażeby trupów nie było w pustkach, przez co by (uchoway Boże!) zaraza powietrzowa miała by się odnowić, pod winą kop czterdziestu y dalszym karaniu. *Trigesimo.* Gnoiów do pustek y placów w mieście będących, aby nie wozili y miasto nie zagnoili, wyrzucaiąc na ulice, przez co fetores augentur, serio inhibetur, ażeby za miasto wywożono. Który zaś do pustek wywozić miał, abo kazał, gdyby takowego poślakowano y onemu dowiedziono, tedy ma zapłacić winy kop dziesięć, a ten gnóy z pustek y z ulic będzie powinien wywozić za miasto. Także na ulice z kamienic y domów aby nie wyrzucali, pod wysz namienioną winą. Gru zaś, abo piaski, od pożaru kamienic na ulice wyrzucone, każdy gospodarz swoim kosztem ma za miasto w pole wywieźć pod tąż winą. *Trigesimo primo.* Na wywożenie gnoiów y kup wielkich, w mieście będących, każdy gospodarz, na kwaterach mieszkaiący, gdy przez sługę urząd oznaymi, ażeby dał konia z wozem..... wywieść tego dnia dziesięć fur abo wozów za miasto w pole; a ktoby był sprzeciwny, tedy zawsze, gdy exekucya będzie, za wozów dziesięć trzeba będzie wywieźć dwadzieście wozów y dalsze-

mi penami. *Trigesimo secundo.* Siemienicy po wszystkich iuryzdikach, pałacach mieszkaiący, ażeby co sobota rynsztoki y ulice publiczne na rynku około ratusza czyścili y chędożyli, pod winą dziesięciu kop groszy y braniem do więzienia urzędowego. *Trigesimo tertio.* Chlebnice, krupnice, łakotnice, pierożnice y inne łokci niemaiące, a różnie tułaiąc się po ulicach żydowskich y innych mieyscach prywatnych przedaią swoie towary, ażeby od sądu, od magistratu lokacie naymowali y na publicznym mieyscu pod ratuszem, abo gdzie magistrat, abo pisarz prowiantowy miasta naznaczy, siedzieć powinni będą, pod zagrabieniem wszystkich towarów y karaniem w więzieniu. *Trigesimo quarto.* Skrzynie abo rury, na ulicach będące y lugi swoie do rur maiący, gospodarze ażeby nakrywać kazali, one nakrywali pod winą kop trzech Lit. We wszystkich tedy punktach od dnia dzisieyszego kto by się nie chciał zachować y sprawować się, będzie karany od urzędu według stanu winą, wyżey wyrażoną, y innemi penami. Do których pro documento rękami naszemi podpisawszy się, pieczęć przycisnąć rozkazaliśmy. Dat w Wilnie dnia dwudziestego czwartego miesiąca Augusta, roku Pańskiego tysiąc siedmsetnego dwunastego. U tey taksy podpisy rąk temi słowy: Jan Jerzy Grotuz—podstarości, sądowy deputat powiatu Grodzieńskiego y director e medio ikmości panów kollegów, destinowanych na ratusz z tryb. w. x. Lit.; Marcian Dusiacki Rudomina—podczaszy y deputat powiatu Brasławskiego, kommisarz tryb. w. x. Lit. Michał Karasiewicz Tokarzewski, stol. Brze., kommisarz z tryb., deputat powiatu Upickiego; Piotr Korsak Udzielski, podczaszy y deputat woiewodztwa Połockiego; Michał Raphał Szumski—podstoli y podwoiewodzy Wileński. Która to taksa za podaniem oney przez wyż wyrażoną osobę do akt, iest do xiąg grodzkich Wileńskich przyięta y wpisana.

1712 г.

Изъ книги № 4724, за 1712 г., л. 488.

161. Сеймиковое постановленіе дворянъ Виленскаго воеводства.

Постановленіе это состоялось вслѣдствіе универсала кн. Рѣпнина о выдачѣ провіанта для русскихъ союзныхъ войскъ. Въ немъ дворянство воеводства указываетъ на послѣдній трактатъ съ Россіей, по которому Литовскій край освобождается отъ этой повинности; указываетъ на недавнюю экзекуцію Чадцаева, какъ противозаконную, и проситъ покровительства и защиты какъ у гетмана такъ и у рѣчи-посполитой.

Roku tysiąc siedmsetnego dwunastego, miesiąca Aprila iedynastego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Wileńskim, przede mną Michałem Raphałem Szumskim, podstolim y podwoiewodzym woiewodztwa Wileńskiego, stanowszy personaliter imci pan Heronim Wolk, laudum seymiku woiewodztwa Wileńskiego, z rzeczą w nim we srzedzinie dostateczniey wyrażoną, ad acta xiąg grodzkich woiewodztwa Wileńskiego podał sequentis tenoris: My senatorowie, duchowni, świeccy, urzędnicy ziemscy, grodzcy, rycerstwo, szlachta, obywatele woiewodztwa Wileńskiego, za innotescenciami wielmożnego imci pana Jana Skorubskiego, chorążego woiewodztwa Wileńskiego, na dzień ósmy miesiąca Apryla zgromadzeni, kiedy nadspodziewanie y upewnienie od iaśnie wielmożnego imci pana Wołowicza, marszałka w. w. x. Lit., pełnomocnego rzeczy-pospolitey posła, o postanowionym de recenti traktacie z nayiaśnieyszym Carem imością, że iuż więcey woyska auxiliarne nie miały nas extenuare wymaganiem prowiantów, iaśnie oświecony xiąże imość Repnin, generał woysk iego Carskiego wieliczeństwa, uniwersały swoie do całego woiewodztwa wydawszy, onemi requiruie prowiantowy furażów, zesławszy oraz ludzi kilkaset na exekucią, pod comendą imci pana Czadaiowego, pod-pólkownika iego Carskiego wieliczeństwa będących, w czym woiewodztwo prospiciendo sobie, pozwoliwszy naprzód in eum finem ubezpieczenie od iaśnie wielmożnego imci pana hetmana wielkiego wielkiego xięstwa Litewskiego, że auxiliares nie mieli iuż unquam praetendować z woiewodztwa alimentacyi, pozwoliło pro sustentamine woyska w w. x. Lit., contribuere pewną liczbę beczek zboża; o takowym wymaganiu prowiantów od auxiliarnych przez umyślnego delegata swego doniosła iaśnie wielmożnemu imci panu hetmanowi wielkiemu w. x. Lit., od którego imć pomyślny otrzymawszy reskrypt y wszelkiey ku woiewodztwu adhezyi dowód, będąc regulowane do niepozwolenia na żadne prowianty auxiliaribus ex ratione ustanowionego traktatu y deklaracyi od nayiaśnieyszego Cara imci, tudziesz ex ipsa impossibilitate, na teraznieyszym zgromadzeniu obraliśmy do iaśnie oświeconego xięcia imci Repnina, generała woysk iego Carskiego wieliczeństwa, za posłów imci pana

Benedykta Januszewskiego, miecznego Wileńskiego, y imci pana Tobiasza Lipskiego, skarbnika Wileńskiego, dawszy ichmć instrukcyą z tą kategoryczną całego woiewodztwa deklaracią: że, ex praemissis superius rationibus, żadnego nie obiecuie dać prowiantu, ani furażu, intuitu przy obiecaniu iaśnie wielmożnego imci pana hetmana wielkiego wielkiego xięstwa Litewskiego, że całe woiewodztwo (ea qua potest authoritate od execucyi proteget), do którego to iaśnie wielmożnego imci pana hetmana, cum omni cultu et gratitudine świadczoney propensyi ku woiewodztwu, deputowaliśmy e medio nostri ichmć pp. delegatów, także y do imci pana Czadaiowego, podpółkownika iego Carskiego wieliczeństwa, z tą denuntiatią, żeśmy przez umyślnych posłów swoich do i. x. imć Repnina odzew uczynili y x. imci imposibilitatem wydania prowiantów remonstrowali. Którym posłom pro viatico statuimus po złotych dwuchset z podatku złotowego, który podatek ex nunc ze wszystkich in genere dymów królewskich, duchownych, ziemskich, mieskich y iuryzdyk wszystkich według abiuraty tysiąc sześćset dziewięćdziesiątego roku, acz in pauco numero, iednak publica, ex praegnanti necessitate przycisnieni exigentia, dla conserwacyi całego woiewodztwa, przykładem inszych woiewodztw y powiatów uchwalamy, na wszelkie potrzeby y expensa całego woiewodztwa, aby woiewodztwo, ad normam inszych woiewodztw y powiatów, tym sposobem mogło mieć inpromtu suum depositum pro omni eventu. Do którego podatku wybierania z każdego dymu po złotu iednym obraliśmy za commissarzów wielmożnego imci pana Skorubkiego—chorążego woiewodztwa naszego y imci pana Samuela Monkiewicza, czesznika Wileńskiego, którzy ichmć, uniwersałami swemi obwieściwszy o tym podatku całe woiowodztwo, maią na odbieranie onego ad primam Maii praesentis być w Wilnie. Pro salario zaś na obudwuch ichmć uchwalamy z każdego dymu po dwanaście groszy, które solarium in equali sorte należeć ichmość z tym obowiązkiem, aby tych pieniędzy na żadne inne expensa y wypłacenie przeszłych długów tak sobie, iako nikomu innemu nie wypłacali, ani potrącali, szczególnie one conservando pro ultima siti całego woiewodztwa. Za którego iednostayną zgodną disposicią y wolą one expendere powinni będą, a za tym przed całym woiewodztwem de perceptis et expensis tego podatku oportuno tempore, deponere calculum tenebuntur. Ktob by zaś tego podatku nie wydał, na takowego wolni będą ichmść pp. commissarze extendere suam executionem, przy ichmć pp. rotmistrzach tegoż woiewodztwa. Względem zaś wysłuchania relacyi ichmć pp. posłów naszych ex eadem potestate, którą ma w. imć pan chorąży nasz commissam sobie in omnibus occurrentiis convocandi, nas obwieścić woiewodztwo, o powrócie ichmć pp. posłów y determinować będzie dzień ziazdu naszego, zabiegaiąc dalszym od auxiliarnych pretendowaniom z woiewodztwa naszego prowiantów. Uczyniliśmy odzew do ww. ichmć pp. posłów naszych, na teraznieyszy seym obranych, deferendo ichmościom, że nas auxiliares agrediuntur y rzeczą samą rumpunt umówiony traktat, co ażeby amisere starali się, in facie całey rzeczy-pospolitey y zabiegli temu, obligowaliśmy ichmć przez osobliwy list nasz. Dat w Wilnie dnia ósmego Maji, anno tysiąc siedmsetnego dwunastego. U tego laudum podpisy rąk ichmć pp. obywatelów woiewodztwa Wileńskiego temi słowy: Hieronim Kosowski—podkomorzy Mozyrski, starosta Domanowski, dyrektor seymiku woiewodztwa Wileńskiego, Michał

Raphał Szumski—podstoli y podwoi wodzy Wileński, Michał Jan Tyzenhauz—chorąży nadworny wielkiego xięstwa Litewskiego, starosta Inturski, Karol Jan Korsak—chorąży woiewodztwa Smoleńskiego, Kazimierz Szumski—horodniczy Wileński, starosta Karpowicki, Jakób Zielonacki—podstarości Wileński, Władysław Kazimierz z Gieczan Gieczewicz—podczaszy Orszański, Jakub Wołk, Heronim Wołk, Józeph Woynowski, Andrzey Jastrzębski, Stephan Taraszkiewicz—regent grodzki Wileński, Jakub Michał z Borowa Borowski, Michał Damecki—czesznik Brasławski, Kazimierz Petrusewicz, Władysław Jastrzębski, Adam Jan Jawor, Ewstachi Wilkaniec, etc. Które to laudum, za podaniem onego przez wyż wyrażoną osobę do akt, iest do xiąg grodzkich Wileńskich przyięte y wpisane.

1724 г.

Изъ книги № 4739, за 1724 г., л. 1326.

162. Инструкція дворянъ Виленскаго воеводства, данная депутатамъ отправляемымъ на сеймъ.

Дворяне Виленскаго воеводства, собравшись на антекомиціальный сеймикъ, дали своимъ посламъ инструкцію слѣдующаго содержанія:

По засвидѣтельствованіи королю вѣрноподданническихъ чувствъ воеводства, послы обязываются заявить:

1) что воеводство соглашается въ настоящее время признать конституцію прошлаго Варшавскаго сейма, какъ основаннаго на защитѣ святой вѣры, свободы и права; но на будущее время будетъ считать таковыя незаконными, какъ составленныя безъ участія земскихъ депутатовъ отъ воеводствъ и повѣтовъ;

2) требуетъ со стороны коммиссаровъ, ведущихъ переговоры со Всероссійскимъ царемъ, большой осторожности, чтобы въ трактаты не вошло чего нибудь вреднаго для которой либо изъ провинцій рѣчи-посполитой и благодарить короля за трактатъ со Швеціей;

3) такой же осторожности требуетъ и со стороны пословъ, ведущихъ переговоры съ Австріей;

4) въ видахъ предупрежденія сорванія и настоящаго сейма, требуетъ, чтобы обѣ булавы—короны и в. кн. Литовскаго были розданы по закону;

5) относительно требованій Прусскаго двора, признать за этимъ княжествомъ королевскій титулъ—воеводство рекомендуетъ посламъ согласиться съ мнѣніемъ всей рѣчи-посполитой;

6) относительно вооруженій, сложенныхъ въ Королевцѣ Витебскимъ скарбникомъ Владиславомъ Войной и суммъ придерживается мнѣній другихъ воеводствъ;

7) для поднятія матерьяльнаго благосостоянія Курляндіи и Семигаліи требуетъ, чтобы по смерти настоящаго князя никакія тяжести не были налагаемы безъ согласія рѣчи-посполитой;

8) относительно продолженія христіанской войны съ врагами св. креста, требуетъ, чтобы на нѣкоторое время оная была пріостановлена;

9) относительно содержанія войскъ в. кн. Литовскаго (стараго набора) требуетъ, чтобы новыя подати на сей предметъ были назначены не

иначе, какъ на сеймѣ съ согласія чиновъ рѣчи-посполитой;

10) относительно содержанія артиллеріи в. кн. Литовскаго находитъ, что назначенныхъ на сей предметъ доходовъ совершенно достаточно, при этомъ требуетъ ежегоднаго подробнаго отчета въ израсходованіи денегъ генераломъ артиллеріи въ скарбовомъ трибуналѣ;

11) относительно чекана монетъ требуетъ, чтобы эти монеты были похожи на таковыя же въ сосѣднихъ съ княжествомъ государствахъ;

12) требуетъ пересмотра документовъ на владѣнія королевскими столовыми имѣніями, сохраняя однакоже таковыя имѣнія за позднѣйшими владѣльцами;

13) на освобожденіе Шавельской экономіи не соглашается;

14) относительно *Суходневой* соли для княжества полагаетъ лучше получать таковую чрезъ Королевецъ и Ригу;

15) относительно задворныхъ королевскихъ судовъ придерживается мнѣнія всѣхъ чиновъ рѣчи-посполитной;

16) относительно разоренія гвардіей имѣній земскихъ и Нейбурскихъ, а также и столовыхъ, требуетъ, чтобы на будующее время этого не было;

17) требуетъ сложенія съ имѣній шляхетскихъ подымной подати;

18) передачи завѣдыванія скарба в. кн. Литовскаго въ надежныя руки;

19) просить короля о составленіи новаго закона относительно взиманія пошлинъ съ украинскихъ воловъ, отправляемыхъ въ Гданскъ, такъ какъ коронный скарбъ, въ ущербъ скарбу в. кн. Литовскаго и торговлѣ, взимаетъ въ польской Пруссіи вторыя пошлины;

20) для успѣшной дѣятельности Литовскаго трибунала полагаетъ необходимымъ раздѣлить его засѣданія на двѣ части: въ Вильнѣ—для провинцій Литовскихъ, а въ Минскѣ и Новогородкѣ—для провинцій Русскихъ; точнѣе опредѣлить порядокъ его дѣйствій съ разныхъ сторонъ: со стороны выдачи декретовъ, мѣста засѣданій, помѣщенія депутатовъ, рѣшенія споровъ по долгамъ кагаловъ разнымъ лицамъ и проч.;

21) просить короля о сложеніи съ имѣній шляхетскихъ части подымнаго съ переводомъ этой части на имѣнія королевскія въ видѣ гиберны;

22 и 23) предлагаетъ опредѣлить время и средства для возвращенія бѣглыхъ крестьянъ въ имѣніяхъ королевскихъ, земскихъ и духовныхъ;

24) проситъ объ утвержденіи конституціей какъ прежнихъ фундушей Ченстоховской Ясной горы, такъ и новѣйшаго, завѣщаннаго Котломъ;

25) вмѣняетъ въ непремѣнную обязанность депутатамъ требовать наказанія Торунскихъ диссидентовъ, сжегшихъ католическія образа, хотя бы даже пришлось сорвать сеймъ;

26) разрѣшеніе споровъ между езуитами и піарами предлагаетъ на благоусмотреніе сейма;

27) просить рѣчь-посполитую сдѣлать особое распоряженіе о выдачѣ генеральному почтмейстеру в. кн. Литовскаго недоимки въ 7,500 зл., которыхъ онъ до сихъ поръ не можетъ получить ни изъ короннаго скарба, ни изъ Литовскаго;

28) объ освобожденіи отъ повинностей каменныхъ домовъ ксендзовъ канониковъ;

29) о назначеніи сеймомъ опредѣленной пошлины за приложеніе печатей къ привилегіямъ и др. документамъ;

30) о вторичномъ рѣшеніи дѣлъ въ трибуналѣ в. кн. Литовскаго, по коимъ не было большинства голосовъ, вмѣсто передачи ихъ въ ассесорскій судъ;

31) объ удовлетвореніи рѣчи-посполитой за смерть Тизенгаузена, замученнаго Калмыками русскаго Императора;

32) объ объявленіи *прескриптами* всѣхъ католиковъ, переходящихъ въ лютеранство;

33) о невыдачѣ квитанціи Инфлянскому каштеляну, впредь до предъявленія имъ публичнаго отчета предъ сеймомъ;

34) о воспрещеніи крестьянамъ поступать въ духовное званіе;

35) о возобновленіи законовъ относительно безопасности сеймиковъ;

36) о воспрещеніи учрежденіямъ и лицамъ тягаться съ жолнерами по дѣламъ, получившимъ аминстію;

37) объ удовлетвореніи Прездецкаго, войсковаго секретаря, жалованьемъ и возвращеніемъ ему суммы, захваченной Шведами;

38 и 39) ходатайство по дѣламъ частныхъ лицъ;

40) вмѣняется посламъ требовать, чтобы дѣла по Нейбурскимъ имѣніямъ были рѣшаемы не на сеймѣ, а въ Литовскомъ трибуналѣ;

41) о возобновленіи конституціи, воспрещающей духовенству позывать шляхту въ свои суды по спорнымъ дѣламъ о крестьянахъ;

42) о возобновленіи по древнему обычаю моста на Виліи, извѣстнаго подъ названіемъ „*Каменнаго*“;

43) по дѣламъ Острожскихъ имѣній придерживаться мнѣнія всей рѣчи-посполитой;

44) для пополненія ежегодной недоимки въ воеводствѣ съ чоповаго-шеляжняго просить рѣчь-посполитую объ уничтоженіи на этотъ предметъ древнѣйшихъ привилегій разнымъ духовнымъ лицамъ и юрисдикамъ;

45) объ удовлетвореніи ходатайства разныхъ лицъ: 1) наслѣдниковъ Виленскаго воеводы, 2) Троцкаго воеводы Огинскаго, 3) Минскаго старосты Завиши, 4) маршалка в. кн. Литовскаго Воловича;

съ 46 по 59 слѣдуютъ ходатайства по частнымъ дѣламъ разныхъ духовныхъ и свѣтскихъ лицъ;

59) возобновить прежнее предложеніе объ исправленіи нѣкоторыхъ статей Литовскаго трибунала, не получившихъ еще утвержденія рѣчи-посполитой, съ новою предосторожностію, чтобы патроны не дѣйствовали въ ущербъ сторонѣ слабѣйшей;

60) требовать сеймоваго подтвержденія какъ прежнихъ, такъ и позднѣйшихъ фундацій разнымъ католическимъ духовнымъ орденамъ въ Вильнѣ и княжествѣ;

61) требовать строгаго исполненія международнаго права въ назначеніи должностей: Литовцамъ—въ Литвѣ, Коронным—въ Коронѣ;

62) о воспрещеніи крестьянамъ переходить съ одного мѣста на другое впредь до востребованія вотчиннаго владѣльца;

63, 64) ходатайства по частнымъ дѣламъ;

65) о назначеніи двухъ депутатовъ Инфляндскихъ въ главный Литовскій трибуналъ какъ въ видахъ уравненія Инфляндскаго княжества въ правахъ, такъ и спорныхъ дѣлъ обывателей обоихъ княжествъ;

66) о возвращеніи имѣнія *Старый Дворецъ* къ Волпянскому старосту;

67) объ утвержденіи имѣній за Смоленскими и Стародубовскими ссылочными;

68) о назначеніи цѣнности червонаго золотаго въ 13 тынфовъ и 1 битый шестакъ;

69) просить рѣчь-посполитую назначить крайнимъ пунктомъ заграничной вывозной торговли г. Ковно—съ тою цѣлью, чтобы избавить мѣстныхъ торговцевъ отъ произвола Пруссаковъ, покупающихъ хлѣбъ по своей увеличенной мѣрѣ, а также запретить послѣднимъ заниматься вербовкой крестьянъ;

70, 71, 72) ходатайства по дѣламъ частнымъ;

73) объ утвержденіи сеймомъ Виленскихъ мельницъ за патрономъ Короны и Литвы св. Казиміромъ;

74) въ видахъ поднятія благосостоянія г. Вильны и устраненія затрудненій въ помѣщеніи депутатамъ, предложить, чтобы пустыя каменицы были починены имъ на счетъ воеводства, или же отданы частнымъ лицамъ для этой цѣли въ собственность;

75) требовать воспрещенія диссидентамъ возобновлять свои сборы;

76) для прекращенія постоянныхъ безпорядковъ студентовъ Виленской Академіи требовать сеймоваго постановленія, чтобы виновныхъ позволено было позывать въ гродскіе и земскіе суды, или же подвергать отвѣтственности самихъ ксендзовъ езуитовъ на ихъ имѣніяхъ;

77) требуетъ воспрещенія духовенству пріобрѣтать земскія имѣнія, а равно и возврата пріобрѣтенныхъ прежде;

А вообще вмѣняетъ въ обязанность посламъ не возбуждать на сеймѣ никакихъ посторонних преній и не заключать никакихъ частныхъ обществъ.

Roku tysiąc siedmsetnego dwudziestego czwartego, miesiąca Augusta dwudziestego piątego dnia.

Na urzędzie ikmości grodzkim Wileńskim, przede mną Benedyktem Janem z Rusinowa Wolskim—podwoiewodzym Wileńskim, starostą Strubskim, comparens personaliter imć pan Jan Białunski, instrukcyę seymiku antekomiciyalnego w. Wileńskiego, na rzecz w niey wyrażoną, do akt xiąg grodzkich Wileńskich podał, w te słowa pisaną.

Instrukcya od nas senatorów duchownych y świeckich, dygnitarzów, urzędników ziemskich, grodzkich, rycerstwa, szlachty w. Wileńskiego, na seymik antekomicialny za uniwersałami ikmci, ad mentem novellae le-

gis, wydanemi, na dzień dwudziesty pierwszy Augusta, ad locum solitum consiliorum, w zamku Wileńskim zgromadzonych, dana Wielm. ichmć panom Kazimierzowi Sapiezie, Wolpieńskiemu, Onikszczańskiemu, Rakunciskiemu etc. staroście, Michałowi Aloizemu Sawickiemu—pisarzowi ziemskiemu, posłom naszym.

Po niedoszłych tak wielu seymach cum dispendio kosztów niezmiernych rzeczy-pospolitey, kiedy dobroć ikmości pana naszego miłościwego y pańskiey iego prowidencyi fluctuantem rzeczy-pospolitey, styrem prawie odbitą, od brzegu na przepaści oycowskie imkci, p. naszego miłościwego, staranie ad promontorium bonae spei kierować raczy, iako pokorne ichmć panowie posłowie nasi ikmci uczynią dziękczynienie, tak z tym się klarogować będą: że przy dostoieństwie pańskim y maiestacie ikmości spólnie przy wolności y swobodach swoich póty z staropolską rezolucyą stawać będą, póki commune pozwoli fatum luce gaudere et aura. A że całey rzeczy-pospolitey szczęście y commercya na długo wiecznym ikmci p. naszego miłościwego zawisło zdrowiu y panowaniu, życzy woiewodztwo Wileńskie, ażeby ikmć, pan nasz miłościwy, sit tot annorum dominus, quot coelum sidera numerat.

Primo. Constytucya seymu przez tego traktatowego pacificationis Warszawskiego lubo w tym wszystkim, cokolwiek ieno pro securitate wiary ś. praw y wolności starożytnych ac tuitione maiestatis in ordine ugruntowanego, ab intra generalney poboru y obmyślaney regularney płacy z reparticyą y lokacyą woyska własnemu statutum woiewodztwo Wilens. gratissimo animo akceptuie, iednak quam accurratissime waruie, aby in futurum takowe konstytucye bez posłów ziemskich, woiewodztw y powiatów y ich wyraznych instrukcyi nigdy nie ustanowione, niepisane były, ani to sancitum pro praeiudicato habentes rigidissime sub nullitate onych y pod innemi, iak nayobmyślnieyszemi warunkami opisać y obostrzeć przez combinacyą następuiącego seymu ichmć pp. posłowie nasi ante omnia starać się, sub fide honoreque obligantur.

Secundo. Trudno nie wyznać grato pectore oycowskiey ikmci circa indemnitatem et integritatem publicam czułości, kiedy nam potrzebne y barzo zbawienne względem traktatu z koroną szwedzką instillare raczy consideracyi, co że magna instat deliberatione y ta materia równo cum praetenso titulo nayiaśnieyszego Cara imci, cesarza wserossyiskiego plenis ordinibus ventilanda et ponderanda, przeto nie tylko wielkiey ichmć panów posłów commitimus animadversyi, ażeby junctis et communicatis ze wszystkiemi ichmć pany posłami wszystkich trzech prowincyi et cum plenis ordinibus consiliis hanc seriem tak delikatnie traktowali, iako by rzeczy-pospolitey w iaką-kolwiek nie interessowali woynę, a tym barziey ażeby in futurum collisionem iakowey nie przynieśli prowincyey et ne quid nocivi iuribus, libertatibus, praerogativis et immunitatibus nationalibus oyczyzny naszey ukrytemi irrepat sposobami, ale też odio nostro fraterno et secuturis paenis, ieśliby cokolwiek przez niedozor ichmć panów posłów naszych szkodliwego rzeczy-pospolitey emanare miało, obstringimus et obligamus teneritudinem ichmci delikatnego sumienia.

Tertio. Równym sposobem alianse z nayiaśnieyszym cesarzem imcią chrześciańskim, pilney imć panów posłów naszych commitimus animadversiy, ne quid respublica exinde detrimenti patiatur.

Quarto. Jak szkodliwy obrad publicznych scopulus, o który oneraria rei publicae navis przez kilka seymów nieszczęśliwie przy-

niosło naufragium, ponieważ powaga ikmości od następuiącego averti ma seymu, za czym podziękowawszy ichmć pp. posłowie nasi nayiaśnieyszemu maiestatowi pańskiemu pro hoc studio, pilną invigilabunt aplikacyą, iako by władzy buław korony polskiey y w. x. Lit. circa sua iura antiquiora et circa moderna circumscriptione, sine ullo praeiudicio commendy zachowana y obwarowana była, ceterum insistendo deklaracyi ikmci.

Quinto. Ratione dandi tituli regii xięciu ichmości Pruskiemu informuie constytucyą anni tysiąc sześćset iedynastego titulo lenno pruskie folio 23-io że Joanni Sigismundo y braci iego dała rzecz-pospolita prawo lenne, prawo miecza onych stanie, a post decessum z tey familii idących ad dispositionem reipublicae ducatus redeat, w którym punkcie ad commune sensum plenae reipublicae, ichmć pp. posłowie nasi regulować się będą.

Sexto. A że w mieście królewskim na ratuszu Knypawskim deponowana przez imci pana Władysława Woynę — skarbnika Witebskiego, sługi imci pana Sinickiego, generała woysk w. x. Lit. moderunku, iako to: flint tysiąc dwieście, pistoletów par pięć set, szkorni par pięć set, gotowey summy sto tysięcy kapitału, a prowizyi dekretem przysądzoney ośm tysięcy tynfów y barwę na tysiąc dwieście ludzi, ut restituantur, o czym wszystkim ad unanimem assensum totius reipublicae konformować się będą ichmć pp. posłowie nasi.

Septimo. Xięstwo Kurlanskie y Semigalskie in miserrimo zostaiące statu non postrema pars reipublicae, ażeby od wszelkich impetycii, ciężarów wolne były, et antiqua gaudeant immunitate we wszystkim, stosuiąc się do konstiytucyi seymu przeszłego, aby miało omnem securitatem a republica circumscriptam. Y ponieważ w teraznieyszym xiążęciu ichmości Kurlańskim ius feudi prawie extinguitur, tedy aby post fata tegoż imci to xięstwo ad corpus reipublicae, non obstantibus oneribus, które sine scitu et consensu całey rzeczy-pospolitey nie mogą być wniesione, redeat, urgentissime promowować będą ichmć pp. posłowie.

Octavo. Prosekucya woyny chrześciańskiey przeciwko nieprzyiacielowi krzyża ś. lubo by rzeczy-pospolitey była potrzebna ad recuperanda avulsa, mianowicie Wołoch y Multan, iednak wycięczona externis et internis malis sufficere temu nie może, dla tego ichmć pp. posłowie starać się będą, aby respirium mieć mogła.

Nono. Względem woyska w. x. Lit. starego zaciągu ponieważ prowincyi w. x. Lit. po uchybionym y wydanym piętnasto-złotowym podatku na przed tym konfederacyi kongresie wszystkich swoich pretendowanych znacznie podziałanych szkod woysku totaliter ustąpiła, e converso woysko zasług swych libere condescendowało; za czym nil restat, tylko aby ta transakcya per constitutionem imminentem była roborowana, sine ulteria od woyska praetensione, doyrzą ichmć panowie posłowie.

Decimo. Respektem altyleriy w. x. Lit. którą nam ikmć p. nasz miłościwy zalecać raczy, ta ponieważ dobrze iest opatrzona y dobra Lipniskie, Gieranowskie y insze attinencie z podatkiem simpli quarty, na apparat woienny uchwalonym są, ordynowane, zaczym aby to prawo było reasumowane, a w. generał altilery w. x. Lit. strictissimum reddat calculum na każdym trybunale skarbowym, lege futura ichmć pp. posłowie obwarowali, insinuat woiewodztwo.

Undecimo. Ponieważ iegokmć, pan nasz miłościwy, proponować raczy otwarcie mennic, zaczym y woiewodztwo nasze na to zezwalaiąc, aby ta moneta ad aequalitatem

bonitatis, valoris, ponderis et pretii cum vicinis w. x. Lit. była wybiiana, a tego iaśnie wielmożny imci pan podskarbi wielki w. x. Lit. doglądał, cum fide dignis possessionatis et iuratis commissariis, a republica assignatis, ichmć pp. posłowie nasi curabunt.

Duodecimo. Avulsa od dóbr stołowych ikmci, według dawnych praw y constytucyi mensae regiae, restitui powinne, iednakże novarum coloniarum possessores za przywileiami antecessorów ikmci, ażeby conserwowani circa iura et possessiones byli, instabunt ichmć pp. posłowie nasi.

Tredecimo. Ekonomia Szawelska ponieważ propter egestatem reipublicae nie może być eliberowana, za czym manente eadem pensione, którą ze skarbu w. x. Lit. wypłaca się ikmć, eliberacya ad feliciora tempora odkłada się.

Decimo quarto. Jn puncto soli suchedniowey dla xięstwa Litewskiego reponitur, że xięstwo Litewskie non praetendit exinde, że commercia z Królewca y Rygi cessare musiały by, ponieważ z commutacyi towarów na sól naywiększy promanat handel.

Decimo quinto. Sądy ad latus ikmci naznaczone, ex quo sancitá konfederacyi przeszłey, cokolwiek ad securitatem maiestatu ściąga się, per futuram legem reassumentur, tedy aby ostały y w tym punkcie aby ichmć pp. posłowie nasi do iednostayney na te zgody wszystkich stanów rzeczy-pospolitey conformowali się, woiewodztwo zaleca.

Decimo sexto. Gwardya ikmci że w. w. x. Lit. dobra ziemskie y Neyburskie nawet y stołowe ikmci ruinuie przez lokacyą y wybieranie porcyi, racyi, ne fiat hoc ulterius obwaruią ichmć pp. posłowie.

Decimo septimo. A ponieważ stan szlachecki, contra cardinialia iura wolności swych, iest mere insuperabili obciążony podatkiem dymowym continuo trwaiącym, tedy ichmć pp. posłów naszych per omnia woiewodztwo nasze obliguie, aby ten ciężar zniosszy more regni do utrzymania repartycyi y locacyi woyska remedia sufficientia obmyślili, stosuiąc się do iednostayney zgody stanów rzeczy-pospolitey y w. x. Lit.

Decimo octavo. Securitatem skarbu wielkiego xięstwa Litewskiego, który iest nervus belli, ichmć pp. posłowie ante omnia promovebunt, oraz że ikmć, pan nasz miłościwy, vigilantissimus patriae pater, w godne y sprawiedliwe oddaie ręce, quam humillime podziękuią, conservando per omnia otrzymanie pomienionego skarbu bez depaktacyi handluiących, które tantisper nie znayduią się.

Decimo nono. Skarb koronny aby nie był przeszkodą skarbowi wielkiego xięstwa Litewskiego, zwłaszcza gdy handluiących kupców, iako to zagranicznych Ukrainców przemienianiem et variis terricula mente necessituie do tego, aby tak woły Ukraińskie, iako y inne towary na szkodę skarbu wielkiego xięstwa Litewskiego nie przez Litwę, ale przez Koronę ku Gdańskowi przeprowadzane były, tym naybarziey sposobem przywodząc ich do tego, iż inquantum by z Ukrayny przez Litwę pędzone być miały, zagraniczne woły ku Gdańskowi, tedy po odebranych prowiantach celnych do takowych wołów lub towarów w. w. x. Lit. skarb koronny, inusitata unquam praxi et methodo, przeciwko prawu y wszelkiey słuszności, powtóre cło koronne w Prusiech polskich wymagać y wybierać przegraża się y usiłowuie, w którey to tak wielkiey szkodzie skarbowi wielkiego xięstwa Litewskiego, contra omne ius et fas dzieiącey się, aby novella lege zabieżono było, upraszać będą ikmci ichmć pp. posłowie.

Vigesimo. Trybunał wielkiego xięstwa Li-

tewskiego ponieważ bardzo zagęszczony sprawami y nie może być ukrzywdzonym prętko sprawiedliwość, tedy ad instar koronnego aby był na dwoie rozdzielony,—w trybunale Wileńskim aby się sądziły woiewodztwa y powiaty Litewskie, a w Nowogródku y Mińsku woiewodztwa y powiaty ruskie y których remissyi z Wileńskiego do Wileńskiego przyszłego, a z Nowogrodzkiego do Mińskiego, a z Mińskiego do Nowogrodzkiego być maią do expensów nie przywodząc prawuiących się, nie wymuiąc dekretów remissyinych według konstytucyi koronnych roku tysiąc sześćset iedynastego, tysiąc sześćset siedmdziesiątego, o regestrach trybunalskich niedosądzonych, z tychże samych regestrów, które na konkluzyi sądów marszałek y pisarz trybunalski y deputat, miedzy niemi siedzący, podpisać maią, drugi trybunał sądzić ma, pisarz zaś iako stronom dekreta y dekretały wydawać ma, który trybunał dla Litewskich w Wilnie, a dla ruskich w Mińsku y w Nowogródku po niedziel dwadzieścia pięć sądzić się będzie. Tenże trybunał, aby iedney sprawy przez kilka dni nie sądził, a expensa prawne aby omnino ukrzywdzonym przysądzone były, domowią się ichmć pp. posłowie. W tymże trybunale sprawa aby ta się naypierwiey sądziła, która naypierwiey naznaczona y tych spraw regestr ma być osobliwy, a conserwaty prorsus skassowane niech będą. W tymże trybunale obchodzenie koła przez imci pana marszałka cassetur, ale do namowy etiam in accessoriis ma być brano. Tenże marszałek trybunalski aby iednego regestru, który de iure którego dnia wołać należy nie skończywszy, drugiego nie brał do wołania po wyszłey godzinie aby puktualnie według zegaru godzinowe sprawy przywoływał, starać się powinni ichmć pp. posłowie. I to też ma być warowano, ażeby każdego marszałkowie trybunału zwyczaiem koronnym, a capite ichmć panów deputatów siedzieli nie tam gdzie patronowie, iako by clara voce, lucra których się domawiaią, proponowane były, które to trybunał, ażeby wespół z aktami trybunalskiemu y ziemskiemi woiewodztwo fixum miał w zamku Wileńskim locum, curabunt ichmć pp. posłowie, aby to mieysce albo na ratuszu Wileńskim przez reparacyę onego, albo przez erekcyę inną murów czyli kamienic było designowane przez ichmość panów kommissarzów, a republica destynowanych, którym kommissarzom restauracya ratuszna od miasta, tudzież designandi loci w zamku na trybunał, cognitio commitatur, imć pp. posłowie domówią się. Na tenże trybunał, ażeby deputaci pewni y nieodmienni na zawsze mieli naznaczone gospody, domówią się ichmć pp. posłowie. O reassumpcyą const: anni tysiąc sześćset dziewięćdziesiątego y o kommisyą in eum finem do miasta Wilna przy urzędach ziemskim, grodzkim, iako by te wszystkie gospody praevia cognitione libertowanych y nielibertowanych kamienic były per commissarios in perpetuum rozdzielone, a na teyże commissyi żydzi kahału Wileńskiego, po różnych iuryzdykach, pałacach y kamienicach mieszkaiący y od płacenia długów szlacheckich, duchownych legacyi, duchownych funduszów zagęszczonemi protekcyami mimo iuryzdykcyą woiewodzińską ochraniaiący się, pociągnieni do płacenia kahalskich długów, oraz względem roczney kwoty in certa et infallilbili quantitate osądzeni; na koniec z miastem o wszystkie zachodzące ab utrinque pretensye sine iniuria chrześciańskiey querulancyi per decisionem decretoriam commissionis disiudicati byli. Oraz aby nigdzie indziey, ieno w ulicach y kamienicach, w dawnych komissyach y constytucyach opisanych y żydów designowanych,

mieścili się y mieszkać koniecznie cogantur, proponować będą ichmć pp. posłowie. In ordine tegoż trybunału aby inquizycye y calculacye mere regni przez urzędy grodzkie y ziemskie, cum omnimoda circumscriptione za remissami trybunalskiemi były expediowane, a tak za te inquizycye, kalkulacye, iako też za exekucye urzędowe dekretów, aby quantitas solutionis za pracę ichmciów determinetur et circumscribatur, tudzież aby urzędy ziemskie y grodzkie od dekretów niestannych nie brali przesądów, lecz aby to wszystko, cokolwiek ad bonum ordinem iudiciorum, dobrego administrowania, sprawiedliwości świętey należy, obostrzono y opisano było, instantissime ichmć pp. posłowie domawiać się powinni będą.

Vigesimo primo. Ponieważ sub dulcissima oliva pacis z osobliwey providencyi Boskiey y starania ikmci, pana naszego miłościwego, dobra królewskie znacznie reintegrowały się, że większą mogą supportare hibernę, dla supplementu którey dobra nasze ziemskie szlacheckie, dotąd intolerabile onus podymnego ponosić muszą, zaczym ażeby ichmć pp. posłowie nasi o alleviacyą takowego ciężaru z dóbr naszych ziemskich ex auctione hiberny urgentissime starali się, obliguemy.

Vigesimo secundo. Nie mniey ponieważ constitucya novellae legis dla skróconego czasu o wyszłych poddanych z dóbr królewskich, od którego by czasu miały być wydawani, determinacyi dawności expresse nie wyraziła, tenutores zaś takowych dóbr królewskich nie według obloquencyi constytucyi, usurpativo praetextu wyszłych, poddanych inwentarzami, ani abiuratą nie dowiedzionych y hyberny niepłacących, ani domami mieszkaiących, etiam ab immemora byli tempore w dobrach ziemskich szlacheckich zasiedziałych, nie mal violenter odbieraią y zyskuią, tedy aby ichmć pp. posłowie nasi takowych poddanych z dóbr królewskich wyszłych, requirowali, od iakiego czasu maią być wydawani wyszli poddani z rzetelną expressyą przez constytucie opisać starali się, zalecamy.

Vigesimo tertio. Podobnym sposobem względem wyszłych poddanych z dóbr szlacheckich y duchownych ziemskich processus prawa prolongować zwykł, przez różne nowe inwencye, ażeby takowe sprawy urzędy grodzkie sine apellatione do trybunału sądziły miedzy wszystkimi stanami, tak świeckiemi, iako duchownymi, abbreviato processu y ad executionem dekreta przywodziły, ichmć pp. posłowie domawiać się będą. Similiter z miasta Wilna y iuryzdyk wszystkich wyszli poddani, aby byli wydawani.

Vigesimo quarto. Jasna góra Częstochowska że per constitutionem od całey rzeczypospolitey dotationem fundacyi prowentów swoich otrzymała, nil iustius est, tylko ażeby y przyszłą constytucyą approbacyę mieć mogła; także fundacya tychże ichmć xięży Pawlinów Częstochowskich w Wilnie, przez w Bogu zeszłego imci pana Kotła — podskarbiego wielkiego wielkiego xięstwa Litewskiego zaczęta, salva meliori dotatione corroboratio obstringat, instabunt ichmć pp. posłowie nasi.

Vigesimo quinto. Akcya dyssydentów Toruńskich iako serce pańskie ikmci offendet, kochaiącego pana Boga, wiarę rzymską katolicką, tak całą rzeczy-pospolitę, in iustum provocat zelum, vindicando honoris samego Boga y matki iego, która iako iest korony polskiey y wielkiego xięstwa Litewskiego królową y osobliwą swobód naszych obronicielką, tak do ostatniey każdego z nas szlachcica prowadzi rezolucyi y w chrześciańskiey walney rzeczy-pospolitey usurpować sobie dyssydentom na dziedzictwie pol-

skim nad prawa, monarchami polskimi antecessorami ikmci p. n. m. nadane, kościołowi tamecznemu collegium S. J. nie dopuści, zaczym takowego despektu honoru Boskiego, spalenia obrazów samego Stworzyciela nieba y ziemi y matki iego, etiam cum discrimine seymu ichmć pp. posłowie nasi byli zelantes y aby ausus takowy effrenatus exemplari poena przez naznaczonych ex ordinibus ichmć pp. commissarzów y sędziów, salva per omnia ikmci p. n. m. authoritate et potestate iudicandi, skarany y według prawa rzeczy-pospolitey pro aeterna memoria osądzony był, ciż ichmć pp. posłowie nasi urgebunt.

Vigesimo sexto. Zachodzą też miedzy ichmć xiężą iezuitami ab una, ab altera vero ichmć xiężą piarami parte o bliskości mieysca szkół y akademii dyferencye, rzeczpospolita zaś, iako semel pro semper obwarowała securitatem et immunitatem akademii, iak interes do ikmci ad unanimem assensum rzeczy-pospolitey, manutenendo iura et privilegia zaszłych iuż funduszów, ne privatum commitium periudicet, ichmć pp. posłowie nasi wniosą instancyą y aby gdzie kolwiek będąca tam intra, quam extra annexa reipublicae ufundowane collegia, rezydencye y missye et cuiusvis tituli fundusze ichmć xięży iezuitom in fundis suis konserwowane y per constitutionem aprobowane były, promowowali ichmć pp. posłowie nasi, insinuamus.

Vigesimo septimo. Pocztowe pieniądze dla zaszłych ante unionem libertacyi z niektórych miast y miasteczek w zupełney kwocie, per constitutionem opisaney, niedochodzące generalnego imci poczt maistra wielkiego xięstwa Litewskiego cursum rzeczypospolitey y decess znaczny wynoszący, siedmtysięcy pięćset złotych, causando, iż dotąd a republica nie iest takowy decess compensowany, ani skarb w. x. Lit. bez osobliwey assygnacyi rzeczy-pospolitey żadnego supplementu nie czyni, przeto ażeby ichmć pp. posłowie nasi o compensacyą eiusmodi decessus, który generalny imć pan pocztmagister deducit, także o warunek inpostremum niezawodney importancyi ze wszystkich miast y miasteczek sub executione militari, vigore constitutionis anni millesimi sexcentessimi septuagesimi tertii, iako o publiczny interes ichmć pp. posłowie nasi domawiali się, rekomenduiemy, secundum authenticam deductionem imci pana pocztmagistra.

Vigesimo octavo. Ponieważ kamienica nazwana Kędziorska y Klarowska, na ulicy zamkowey leżąca, kapitule Wileńskiey na rezydencyą ichmć xięży kanoników służące, nie są dotąd libertowane, tedy aby równo z drugiemi kamienicami iuri terrestri ac immunitati ecclesiae incorporowane byli, salvis iednak reipublicae oneribus, promowować będą ichmć pp. posłowie nasi.

Vigesimo nono. J. o. xiążęta ichmć pieczętarze wielkiego xięstwa Litewskiego, aby od pieczętowania przywileiów ikmci na wszelkie Koronne non pro arbitrio suo, ale per circumscriptum od całey rzeczy-pospolitey quantitatem honoraria swoie mieli, wniosą ichmć pp. posłowie.

Trigesimo. Z trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego compositi iudicii ad paritatem votorum aby remissii nie do sądów zadwornych assessorskich, ale do przyszłego trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego eiusdem fori były odysłane y constytucye dawne wszystkie w sprawach trybunalowi duchownemu naznaczonych ut reasumentur. Per consequens aby collisie żadne miedzy tymiż parlamentami niebyły, lecz te sprawy, które ad compositum iudicium należeć maią, tamże sądziły się, domawiać się będą ichmć pp. posłowie.

Trigesimo primo. Nie poiednokrotne donoszenie rzeczy-pospolitey przez posłów ziemskich wielkiego xięstwa Litewskiego ikmci y całey rzeczy-pospolitey okrutnego zamęczenia przez kałmuków woyska naszego Cara ikmci wielmożnego imci pana Heronima Tyzenhawza, woyskiego Wileńskiego, starosty Poberlańskiego, quam urgentissime ichmć pp. posłowie ponowią.

Trigesimo secundo. Apostaty, którzy będąc katolikami redierunt ad luteranismum aby byli praescripti, exponent ichmć pp. posłowie.

Trigesimo tertio. Jaśniewielmożny imć pan Szretter—kasztelan Inflanski, aby generalnego nie otrzymał kwitu, nisi praevia in facie całey rzeczy-pospolitey liquidatione, dopilnować ichmć pp. posłowie tenebuntur.

Trigesimo quarto. Zbiegłych poddanych et maxime z dóbr ziemskich szlacheckich, że nie mało ad spiritualem statum ordynuią się, insciis dominis suis, ażeby temu cała rzeczy-pospolita per circumscriptionem singularem zabiegła, praecavebunt ichmć panowie posłowie.

Trigesimo quinto. Securitas seymików gromnicznych, elekcyinych, relacyinych y wszelkich innych aby była reasumowana et meliori modo opisana, doyrzą ichmć pp. posłowie nasi.

Trigesimo sexto. Woysku wielkiego xięstwa Litewskiego, na repartycyach będącemu, aby podług requizycyi iaśniewielmożnego imci pana hetmana wielkiego xięstwa Litewskiego rite et legitime dispartiment rzecz-pospolitą obserwuiącego y krzywdę rycerstwa donoszącego zapłata punktualna dochodziła, urzędy także grodzkie aby za dawnemi pretensyami amnistyą skassowanemi, zasług nie tamowały y aresztów nie przyimowały, a recenter ieśli iakowe naydować się będą krzywdy, aby praevia deductione onych, sine gravamine rycerstwa, ducta proportione pretensyi szlacheckiey, a reszta rozsądzone były abbreviato processu, tudzież aby interes iaśniewielmożnych ichmościów panów hetmanów wielkiego xięstwa Litewskiego ratione liquidacyi była plenaria republica rozeznany, przy tym aby summa sto tysięcy złotych na postrzelanych pod Olkinikami, laudo publico na Iwiu naznaczoną, a potym per constitutionem rady walney Warszawskiey do skarbu wielkiego xięstwa Litewskiego przeniesiona, aby miała determinatam instantionem (sic), instabunt ichmć panowie posłowie.

Trigesimo septimo. Wielmożny imć pan Przezdziecki — chorąży Mozyrski, secretarius od woyska y od całey rzeczy-pospolitey ordynowany, że dotąd ze skarbu Koronnego nie odebrał pensyi dwuchtysięcy tynfów, ex eodem assygnacya naszego króla imci dana przez Szwedów z szkatułą temuż imci zabrano ichmć panowie posłowie nasi, iako o wydanie powtórney assygnacyi, tak o exolucyą ze skarbu Koronnego domawiać się obligantur.

Trigesimo octavo. Sprawa imci pana Wincentego Mosiewicza—koniuszego Wileńskiego, z wielmożnym imć panem Marcianem Żemłą—podkomorzym Oszmiańskim, o dobra do koniustwa wielkiego xięstwa Litewskiego należące, za dekretem oczewistym trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego odesłana na sądy seymowe, aby ichmć panowie posłowie nasi, iako publiczny całego wielkiego xięstwa Litewskiego interes, singulari studio suo promowowali, oraz o libertacyą kamieniczki Bobrykowska tegoż imci pana Mosiewicza starali się, insinuiemy ichmościom.

Trigesimo nono. O podobno z libertacyi kamienicy Szymkowską nazwaney imci panu Adamu z Stadnickich Kolendy—starost

Chilchowskiemu, przywileiami... sądów ikmci ab oneribus civitatensibus przez approbacyą takowych przywileiów a plena republica, zaiedno approbacya przywileiu ikmci, pana naszego miłościwego, imci panu Jakubowi Zielonackiemu—sędziemu grodzkiemu Wileńskiemu, na kamienicę Tyszkiewiczowską y Karasiowską służącego, vigore przywileiów ante unionem antecessorom tegoż imci nadanego, od całey rzeczy-pospolitey ichmć panowie posłowie nasi exposcent.

Quadragesimo. Dobra Neyburskie, znaczna prowincyey wielkiego xięstwa Litewskiego część, a prawie pars optima nostri, ponieważ inter debitos z liniy Radziwiłowskiey po Hlebowicach successores miedzy i. o. x. imcią desuscitabatur, per strepitum iuris do tribunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego są intentowane, zaczym ichmć panowie posłowie nasi invigilabunt, iakoby ta sprawa nie seymem, ale in debito et competenti trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego subselio rozsądzona była.

Quadragesimo primo. Zagęszczone per statum spiritualem regularium et spriritualium evocationes extra forum, tak za obligami, iako za różnymi pretensyami etiam o dislimitacyę granicy rozeszłych poddanych stan szlachecki do konsystorza y koła duchownego disconvenienter provocantur, zaczym ichmć panowie posłowie nasi o reassumowanie dawney constytucyi extra forum, urgentissime dopraszać będą.

Quadragesimo secundo. Most na rzece Wilii, titulo *murowany*, wielką stanowi szlacheckiemu wielkiego xięstwa Litewskiego przynosi damnificacyę, xięstwu zaś Żmuydzkiemu, powiatowi Upitskiemu, Wiłkomirskiemu, Brasławskiemu y innych osobliwą causat niewygodę, przez ustawiczne od przewozu zatrudnenie y płacy wymaganie, tedy ichmć panowie posłowie nasi, inter prima desideria nostra, domawiać się będą, ut provideat respublica plena summ na erekcyą takowego mostu y na reparacyą onego, exemplo dawnieyszey erekcyi.

Quadragesimo tertio. Dobra xięstwa Ostrogskiego ponieważ miedzy i. o. xięciem imć Sangunszką—marszałkem nadwornym wielkiego xięstwa Litewskiego et inter ordinem militensem sub praetensam cedunt disquisitionem, przeto ichmć panowie posłowie nasi cum communi universae reipublicae assensu o to iedynie usiłować będą, iako by ta materia z iak naylepszym rzeczy-pospolitey awantażem modifikowana y bonifikowana być mogła.

Quadragesimo quarto. Decess w czopowym szelężnym woiewodztwa Wileńskiego corocznie na dwadzieścia tysięcy wynoszoncy, z okazyi libertowanych niektórych iuryzdyk duchownych per privilegia ante unionem od płacenia czopowego y szelężnego uwolnionych, a singulari constitutione od całey rzeczy-pospolitey dotąd nieapprobowanych, owszem per constitutionem novellae legis skassowanych, że dotąd iaśniewielmożni imci panowie hetmani wielkiego xięstwa Litewskiego za renitencye, oponuiących się przy przywileiach ante unionem nadanych, z niskąd nie może recompensari sine singulari całey rzeczy-pospolitey determinatione, urgebunt ichmć panowie posłowie oney quam sollicitatissime promowować.

Quadragesimo quinto. Desideria successorum i. o. kanclerza wielkiego xięstwa Litewskiego ratione summy ośmdziesiąt tysięcy złotych, za legacye y koszty zeszłego iaśnieoświeconego xiążęcia imci należące similiter i. o. xiążęcia imci woiewody.... ratione spalomych dóbr przez inkursyą, iuż walney radzie Warszawskiey doniesionych, item w Bogu zeszłego i. o. xięcia imci

krayczego wielkiego xięstwa Litewskiego, starosty Wiłkomirskiego, ratione desolacyi hrabstwa Szydłowskiego, także desideria iaśniewielmożnego imci pana Ogińskiego—woiewody Trockiego, za legacyą do Moskwy odprawowaną, denique wielmożnego imci pana Antoniego Ogińskiego—kasztelanica Trockiego, względem spendowaney przez oyca imci na komendzie Bierżeńskiey summy, przy tym wielmożnego imci pana Zawiszy—starosty Mińskiego od rzeczy-pospolitey uznaney, za iedną wielmożnych ichmców panów Wołowiczów—referendarza wielkiego xięstwa Litewskiego y podkomorzego Mścisławskiego, in puncto exolucyi summy pro publica legatione piae memoriae iaśniewielmożnego imci pana Wołowicza—marszałka wielkiego xięstwa Litewskiego, nakoniec imci pana Jana woyskiego—półkownika iego królewskiey mości y kolligacyi imci o pretensye y krzywdy, od xięstwa Słuckiego ponoszące, remonstrabunt ichmć panowie posłowie nasi y za onymi przymawiać się będą.

Quadragesimo sexto. Nieprzepomniana u całego świata dignissimae memoriae iaśniewielmożnego imci pana Krzysztofa Zawiszy—woiewody Mińskiego, całey rzeczy-pospolitey zasługa et in usibus publici fortun consumpcya, ażeby w pozostałych successorach ab universa republica congruam odebrała recompensationem przez nieoddalenie wielmożnego imci pana Felicyana Zawiszy od starostwa Żedeykańskiego, iako za własną summę oyca imci kupionego, ponieważ starostwo Sumiliskie summą ante unionem wniesioną lucrowane, z aktoratu ichmościów panów reymentów w dyskwizycyę iudicii poszła, instancyować będą ichmść panowie posłowie.

Quadragesimo septimo. Podobnym sposobem zasługi iaśniewielmożnego imci pana Krzysztofa Dominika z Kozielska Puzyny—starosty Upitskiego y marszałka trybunału skarbowego wielkiego xięstwa Litewskiego erogowane w trybunale skarbowych koszta pociągaią woiewodztwo nasze Wileńskie, abyśmy ichmć panom posłom naszym zalecili, iakoby trzy assygnacie wydane z tegoż trybunału skarbowego iaśniewielmożny iegomość pan podskarbi wielki, wielkiego xięstwa Litewskiego nie żadnych prowentów, ale novella constitutione destinowanych summ na iaśniewielmożnych ichmć panów kommissarzów, ex senatu naznaczonych do trybunału skarbowego wielkiego xięstwa Litewskiego, po dwa tysiąc złotych na osobę, a że ci zasiadali przez trzy kadencye, instabunt do ikmci et statum rzeczy-pospolitey ichmć panowie posłowie, aby w. imć pan podskarbi wielki wielkiego xięstwa Litewskiego uczynił satisfakcyę, a in casualiquo fato niedoyścia seymu ad senatum zalecili.

Quadragesimo octavo. Invazya granic Korony polskiey w dobrach iaśniewielmożnego imci pana Sapiehy—starosty Bobruyskiego, wielkopolskich, przez woyska nayiaśnieyszego Cara imci stante lege publica et pro praeterito et infuturum coercentur.

Quadragesimo nono. Interes wielmożnego imci pana Platera—woyskiego Inflanskiego, per constitutionem anni millesimi septingentesimi decimi septimi warowany, wespół z interesem imci pana Tomasza Bołdziakiewicza—podkomorzego Parnawiskiego ponowią ichmć panowie posłowie.

Quinquagesimo. Doznane merita iaśniewielmożnego imci pana Nestorowicza—kasztelana Brzeskiego, w rycerskich dziełach y publicznych rzeczy-pospolitey interessach, commovebunt instancyą ichmć panów posłów naszych, aby wieś Oziaty nazwana, w woiewodztwie Brzeskim leżąca, przez imci

pana Jana Nestorowicza—podstol. Brzes. de proprio aere nabyta y z summą ante unionem wniesioną ośmiuset czerwonych złotych ze wszystkiemi attinencyami iuri terrestri inkorporowane były.

Quinquagesimo primo. Toż ichmć panowie posłowie nasi instabunt do ikmci pana naszego miłościwego, et ad plenam rempublicam za iaśniewielmożnym imci panem Wyhowskim — kasztelanem Mińskim, ażeby ikmć, pan nasz miłościwy, interponere raczył swoią powagę do nayiaśnieyszego Cara imci, oraz ministra nayiaśnieyszego Cesarza imci u dworu będącego, obligowali, iakoby sprawa successionis, która in iudicio camerae imperialis agitatur, post fata imci pana Gabryela grafa Wyhowskiego, rodzonego imci pana kasztelana, abbreviato processu secundum composita reipublicae, z cesarzem imcią et iura agentium mogła quantoties decidi, przez co by ius unicuique, quod suum est, tribuatur.

Quinquagesimo secundo. W. imć pan Biegański—starosta Starodubowski, ponieważ otrzymał tak od ikmci, pana naszego miłościwego, dekretem marszałkowskim compositi iudicii regni m. d. L. w Grodnie, ex assensu reipublicae na niedoszłym seymie Grodzieńskim relaxacyę otrzymał, także ichmci pp. Przezdzieccy — sub simili iudicato zostaiący, aby per publicam od całey rzeczy-pospolitey legem aprobacyą otrzymali, nie przepomnią ichmci pp. posłowie.

Quinquagesimo tertio. Kamienica wielmożnego imci pana Wolskiego—podwoiewodzego Wileńs. ichmć xięży iezuitom nowicyackim przez rodzonego brata grodzkiego Wileńs. pro piis suffragiis applikowana, aby do taryfy y iuryzdykcyi grodzkiey ingrossowana była, insinuamus ichmść panom posłom.

Quinquagesimo quarto. Odebrane starostwo Linowiskie per malam informationem cancellarii w. x. Lit. iaśnie wielmożnego imci pani woiewodziney Mińskiey, mimo ius communicativum, aby do possessyi imci było przywrócono, de iustitia ikmci instabunt ichmść pp. posłowie.

Quinquagesimo quinto. Dotąd niewypłacona summa ichmć pp. Stryieńskim ze skarbu ikmci ekonomicznego tak rescriptami ikmci, iako też deklaracyami skarbowemi upewniona y dekretem skarbowym przysądzona, aby tandem sobie wypłaconą mieć mogli y przywrócenie folwarku Kamienki, oraz wsi Służyk nazwaney, sortiri mogli, domawiać się ichmść pp. posłowie będą.

Quinquagesimo sexto. Podobnym sposobem za interessem wielmożnego imci pana Grotuza—starosty Wilkiskiego, instabunt.

Quinquagesimo septimo. Także desiderium imci pana Alexandra Rayskiego—iakoby in toto według swoiey pretensyi, za instancyą całey rzeczy-pospolitey ikmci, pana naszego miłościwego, plenarie był satisfactus, ichmść pp. posłowie promowować będą.

Quinquagesimo octavo. Pretensya w Bogu wielebnych ichmć panien zakonnic ś. Michalskich, względem przysądzonego placu na ogród in fundo zboru dekretem assessorskim, ichmść pp. posłowie z gorliwości swoiey popierać będą.

Quinquagesimo nono. Nakoniec, że się do tych czas namówiona dawno iuż korrektura trybunału w. x. Lit. y na sessyi provincyalney promulgowana y czytana per positivam legem nie roborowała, tedy aby ichmść pp. posłowie takową, cum consensu całey rzeczy-pospolitey et additamentis liberis punktów, które by się do oney ściągały y potrzebne być całey rzeczy-pospolitey zdadzą, omni conatu promowować będą y do tey że korrektury kawcyą, iakoby ichmść pp. patronowie, nie mniey zaięci, zabieraiąc od stron

sprawy, na wycisnienie słabszych wystarczaiącey, fortunie nabytemi wlewkami ad egenum statum nie przywodzili, ingrossować ichmć pp. posłowie curabunt.

Sexagesimo. Ad extremum, iako początek wszelkich obrad y interressów rzeczypospolitey y całey oyczyzny bierze ufność wszelkiey pomyślności, z benedykcyi prowidencyi Boskiey, tak skutku z ordynacyi tegoż Naywyszego rządcy nieba y ziemi spodziewa się omnium votorum et desideriorum nostrorum, przeto cokolwiek przodkowie nasi na chwałę Bożą propriis suffragiis fundacyi, legacyi przymnożyli, tych wszystkich ażeby nie tylko generalna constitutione roborowała approbacya, ale też każdą expressyą w constytuciyi następuiącey specifice wymieniona była, ichmć panom posłom zalecamy, mianowicie: fundacyę Słucką wieleb. i. x. iezuitów, od imci pana Heronima Kłokockiego staro-Rzeczyckiego, promovebunt ikmć p. posłowie, ad confirmandam; fundacya wieleb. ichmć xięży iezuitów tertiae probationis Wileńskich, na dobrach presse ichmć panów Koszczyców imienia, item wieleb. ichmć xięży missyonarzów Wileńskich, similiter fundacya wielmożnych xięży karmelitów antiquae observantiae Zaswirska sine praeiudicio parochii Svirescensis, Kolesnicka, Mińska, Pumpiańska, Trzeciowska, insimile ichmć xięży karmelitów bosych fundacyi w Kownie de nova radice, które prawnie uczynione, aby a republica były confirmowane, praevio assensu iaśnie wielmożnego imć xiędza biskupa Wileńskiego, instabunt ichmć pp. posłowie. Similiter fundacyą ichmć xięży iezuitów Połockich, in toto per constitutionem aprobować conabuntur. Fundacyą ichmć panien Wileńskich zakonu ś. Benedykta, przy kościele świętey Katarzyny, w Wilnie będących, de nova radice wprzód przez ichmć pp. Mikołaia Horodyskiego—chorążego Rzeczyckiego, Annę Dmościcką Horodyską—chorążynę Rzeczycką—małżonków, anno millesimo sexcentesimo decimo octavo, Wrzesnia dziesiątego dnia, w Wilnie założoną, w poznieyszym czasie dobra ziemskie wieczyste do niey iedno w posagach po zakonnicach oddane y zapisane, a drugie za summę posagową od samych zakonnic do tey fundacyi przykupione, in toto aprobować ichmć panom posłom naszym przez constytucyę pilno zalecamy. Approbacya funduszów ichmć xięży trynitarzów de redemptione captivorum Antokolskich, Trinitapolskich y Orszanskich konwentów, także ichmć xięży dominikanów konwentu Zabielskiego y Wileńskiego Swiętoduskiego, ichmć panien bernardynek ś. Michała Wileńskich y plebanii Bierżańskiey, ad promovendum ichmć pp. posłom naszym rekommendatur. W prowadzenie noviter ad metropolim w. x. Lit. Wilno ichmć xięża ordinis sancti Pauli eremitae, przez iaśnie wielmożnego imci pana Kazimierza Pocieia—woiewodę Witebskiego, Michała Kotła—podskarbiego w. x. Lit. pro augendi cultus et gloriae Divinae, aby fundacyi swoiey na kamienicach y dworach, in nomine nadanych, iako de nova radice eriguiąca się fundacya na Niemieckiey ulicy, ad propulsandam heresim Loteranam, na tey że ulicy kirchę swoią habentem, ażeby per legem publicam approbowana była, zelo ichmość panów posłów naszych rekomenduiemy. Wielebnych ichmość xięży Dominikanów Grodzieńskich fundowany klasztor i kościoł, na abjuracie dymów trzech per constitutionem anni tysiąc sześćset trzydziestego piątego uwolniony ab onеribus contributionum, aby per constitutionem novam eliminentur, tedy my y folwark Kiełbasie nazwany, aby do funduszu incorporetur, instabunt ichmć pp. posłowie. Fun-

dacya Kowieńska karmelitów bosych, zaczęta od wielmożnego imci pana Józefa Oziembłowskiego—sędziego Wiłkomirskiego, tudzież od iaśnie wielmożnego imci pana Krzysztofa Szczyta—kasztelana Smoleńs., iako od novellam fundationem folwark Kaczański przydany, ex zelo puro gloriae Dei y iako nowa fundacya nie zagradzać do dalszey ochoty piorum legata y ażeby acceptare licent, instat woiewodztwo Wileńskie. Fundacya ichmć xięży cistersów w woiewodztwie Brzeskim y z wioskami, Olezarów Staw, Podrecze nazwanymi, od w Bogu zeszłego imci pana Komarowskiego—pisarza ziemskiego Mozyrskiego, zapisanemi et successive przez iaśnie wielmożnego imci pana starosty Zmuydzkiego aprobowanemi; similiter fundacya w powiecie Mozyrskim ichmć xięży Bazilianów od imć xiędza Jelca—officiała Kiiowskiego od stu lat erigowana, a per publicam calamitatem, iako na pogranicznym mieyscu funditus zdezolowana, ex pietate zaś imości pani Teresy z Przeradowskich Komarowskiey—summą dziesiąciu tysięcy złotych polskich na Lachowiczach y Nosowiczach, per constitutionem tysiąc sześćsetnego dziewięćdziesiątego wniesioną, wsparte, przez zrzeczenie takowey summy y possessyi dożywotney aby nieporuszone były in suo esse, ichmć pp. posłowie nasi o approbacyą onych domówią się.

Szesdziesiąt pierwszy. Znaczne praeiuditium una cum damno publico całego xięstwa Litewskiego dzieie się przez to, że kanony y wakanse w w. x. Lit. ichmć pp. koronnym, etiam non possessionatis w w. x. Lit., mimo prawo statutowe y constytucye, tudzież iura coequationis w. x. Lit. oddawane bywaią, nie mniey iż iaśnie wielmożny imć pan Sapieha — podskarbi nadworny w. x. Lit., maiąc munus podskarbstw a nadwornego, ab executione onego vigore prawa wyraznego praeiuditiose excluditur, przeto ichmć panowie posłowie nasi takową convulsyą prawa w. x. Lit. nadanych demonstrando, aby ab hinc similia nie działy się całey rzeczy-pospolitey o instancyą ikmci, pana naszego miłościwego, upraszać będą.

Szesdziesiąt wtóry. Podani swywolni dziedziczni, zapieraiące się panów swoich, zwykli różnie po lat kilku zamieszkawszy miasta, słobody, znowu na drugie mieysca wychodzić, y wolnemi się czynić, a przez to y osiedli chłopi buntuią się, aby takowy zwyczay ich był zahamowany, maią to ichmć pp. posłowie nasi warować, aby iuż, gdzie raz pod kim lat kilka zmieszkał, tam że znowu nazad wrócony był, aż do odezwania się wieczystego pana. Także y gdzie indzie spłodzone poddane maią temu należeć, in cuius fundo procreati.

Szesdziesiąt trzeci. Interes emeritissimi civis w oyczyznie naszey wielmożnego imci pana Michała Tyzenhauza—podkomorzego Wileńskiego, od rady walney Warszawskiey przez wszytkie seymy że dotąd skutku nie wziął, nie tylko względem tyrańskiego zamęczenia świętey pamięci oyca imści przez woyska Cara imości auxiliarne, ale też zabrane substancye tak przez też woyska, iako y Szwedzkie na kilka kroć sto tysięcy, ażeby z obmyślenia stanów rzeczy-pospolitey był upacifikowany, imci panowe posłowie accuratissime procurabunt.

Szesdziesiąt czwarty. Iaśniewielmożny imć pan Zaranek—starosta Zmuydz., zwykszy ditare się ex alieno domowi iaśniewielmożnych imć panów Chodkiewiczów, dawaiącemu dosyć dowodów nayiaśn. regnantom z całey rzeczy-pospolitey obligacyi wielkich swych cum discrimine zdrowia et iactura fortun, ponieważ wyniosszy się super equalitatem, contemnendo leges patrias, ultimo

haeredi y domu tego wielmożnemu imci panu Adamowi Chodkiewiczowi—staroście Wileńskiemu y matce onego wielm. imć pani Cecylii z Sapiehów Chodkiewiczowey, ad praesens Tyzenhawzowey, podkomorzyney Wileńskiey, nie tylko że zabrał maiętność Petryków, od lat czternastu kilka dziesiąt tysięcy intraty corocznie czyniące, ale y argenterie, kleynoty, sprawy, domowi temu służące, na dwa miliony, podług regestru, wynoszące, w klasztorach Supraskim y Żyrowieckim deponowane y assekurowane przez teraznieyszego iaśnie wielmożnego xiędza Kiszkę—metropolitę wszystkiey Rusi y innych zakonników, na dotrzymanie sukcessorom ex condicto, potym przez tegoż imci pana starostę Zmuydzkiego odebrane, że po dekretach trybunalskich exekucyą subsequi dla potencyi imci dotąd nie może, tudzież że przez tąż potencyą starostwo Wieluńskie, w xięstwie Zmuydzkim leżące, na którym wielm. imć pani podkomorzyna Wileńska ius comunicativum ma, dotąd zniosszy się z imć panią Kaczanowską, w nienależytey possessyi ultro trzymaią y one depaktuiąc sola, *malitia ruinuiąc*, corocznie po kilku dziesiąt tysięcy tynfów z ludzi mizernych wydzieraiąc, do ostatniey ruiny te starostwo przybrawszy, do zdzierstwa tego subiectum bezbożnie imci pana Skrzendelewskiego przywodzą, instabunt imć pp. posłowie do maiestatu króla imości y stanów rzeczy-pospolitey, ażeby iak nayprętsze satisfakcye y pohamowanie takowych potworney in aequali republica subsequi mogła w obmyślany sposób do restytucyi nieodwłoczney.

Szesdziesiąt piąty. Woiewodztwo Inflańskie ponieważ equali immunitate swobod y wolności równo z wielkim xięstwem Lit. in omni activitate gaudet, ażeby mogło mieć per constitutionem pozwolono obierać e medio sui do trybunału głównego w. x. Lit. dwóch deputatów, nie tylko ex proxima contiguitute granic xięstwa Litewskiego, ale też ex ratione zagęszczonych wiele spraw z aktoratów obywatelów w. x. Lit. z obywatelami w. Inflantskiego intentowanych, domawiać się będą ichmć pp. posłowie, iako by pomienionego woiewodztwa obywatele w trybunale w. głównym w. x. Lit. rosprawowały się.

Szesdziesiąt szósty. Dobra, nazwane Stary Dworzec, od starostwa Wołpiańskiego odeszły, iaśnie wielmożnego imci pana Wyhowskiego — kasztelana Mińskiego, circa suas immunitates et antiqua privilegia conserventur.

Szesdziesiąt siódmy. Dobra ichmć pp. exulantów, circa constitutionem antiquiorem et novellam legem et meritis suorum praedecessorum, mianowicie pp. exulantów Smoleńskich y Starodubowskich etiam per legem praesentem aprobentur.

Szesdziesiąt ósmy. A że rzecz-pospolita, opisuiąc cursum monetae na seymie pacificationis Warszawskim, czerwony złoty po złotych ośmnastu brać y wydawać determinowała, w Pruskim zaś państwie y w Gdańsku nie w większey iako tylko po tynfów trzynastu y szóstaku iedynym przymuiąc, a przeto iako handluiącym, tak wszelkiey kondycyi ludziom znaczne damnum dzieie się, zaczym aby proportionalis currentia była czerwonych złotych, aby po trzynastu tynfów y szostaku bitym curret czerwony złoty, lege recenti circumscribi ichmć pp. posłowie curabunt.

Szesdziesiąt dziewiąty. Reasumpcya dawnych constytucyi in materia handlów aby cautela w. x. Lit. z Prusakami, iakoby ultra limites, przeszłemi constytucyami circumscriptas, z towarami wszelkiemi, tudzież z zbożem kożdey cuiusvis conditionis handluiący, sistendo gradum portu dalszego w

mieście ikmci Kowieńskim towary swoie tamże składał y kupców pruskich, tudzież zamorskich, do handlowania z onemi czekał, gdyż Prusacy nie tylko co raz większą wagę wymyślaią, iako chcąc na zgubę handluiących, towarami brakuią, nad to chłopów szlacheckich ziemskich, tudziesz królewskich, częścią przez podkupienie, częścią per vim nachodząc na statki pod pretextem werbunków zabieraią, gwolił ażeby cała rzecz-pospolita seriam circumscriptionem hoc in puncto uczyniła, ichmć pp. posłowie requirować będą.

Siedmdziesiąty. Pretensyę ichmć pp. Pawła y Eliasza Marcinkiewiczów—urzędników powiatu Upitskiego, o dobra nazwane Miszniowo, przy zamku Hewelskim, w uroczyszczu, nazwanym Panfilowie y Paplinie, także libertacyą dworku za Ostrą Bramą, w Wilnie będącego, imci pana Bogusława Bielskiego — skarbnika Inflantskiego, promovebunt ichmć pp. posłowie nasi, aby pierwiey ichmciowie podług podania dawnego gaudeant sua hereditate, poki miecza stanie, a poślednieyszy ab oneribus civitatensibus liberetur.

Siedmdziesiąt pierwszy. Kamieniczka wieczysta imci pana Bronca—podczaszego Wilens. Hankiewiczowska, na ulicy Rudnickiey będąca, szczupła y przez pożary ogniowe zruynowana, aby była libertowana od wszelkich ciężarów, ichmć pp. posłowie nasi to w constytucyą ingrossować będą.

Siedmdziesiąt wtóry. In simili kamieniczka w Wilnie, ubogim dla schadzek y schowania w niey skrzynki należąca, tot immunitatibus et privilegiis za antecessorów ikmci pana naszego miłościwego opisana, aby od stawania gości deputatów, mianowicie podczas odprawowania sądów głównych trybunalnych, roków y innych wszelakich ziazdów, wolna była y przez constytucyą aprobowana, instabunt ichmość panowie posłowie nasi.

Siedmdziesiąt trzeci. Młyny ikmci Wileńskie, per speciale privilegium regium et praevium rzeczy-pospolitey na seymie Lubelskim assensum, oddane na chwałę Boską wielkiego patrona Korony polskiey y wielkiego xięstwa Litewskiego, świętego Kazimierza, aby per recentem constitutionem aprobowane były, curabunt ichmć panowie posłowie.

Siedmdziesiąt czwarty. A że miasto ikmci Wilno, niegdyś decora metropolis wielkiego xięstwa Litewskiego, do niewyrażoney przyszło ruiny, że fossy zawalone y pustkami kamienice y domy nullo custode tenentur, infelicya mieszkaniom y przybywaiącym przynoszą, zaczym iako kamienice puste w samym mieście, w którey gospody dla deputatów na trybunał z całego xięstwa Litewskiego naznaczone były, żeby same woiewodztwo y powiaty, propter commodum publicum, na zawsze dla swoich deputatów adinvento modo contribuendi obmyśliwszy, na restauracyą pieniądze semel pro semper, czy to przez designowanych a tota republica commissarzów, czyli też przez exdivizyę grodową rozebrawszy, nie iako iuż swoie własne, fundamentalnie restaurowali, do wyczyszczenia zaś fos aby parobcy żydowscy y tatarscy, tudzież ludzie lozni do miasta ikmci undique nacisnieni, za obmyślonym sustentamentem a tota republica pozwolenia y warowania per constitutionem procurabunt. Nie mniey też ciż ichmć panowie posłowie nasi za kahałem Wileńskim, anteriori calamitate publiczney niedawno conflagraty wcale zniszczonym y exinde iako pogłównego na zapłatę woysku, tak wyderkaffów y długów szlacheckich wypłacać nie mogącym, instabunt, iakoby in supplementum onym drugie kahały y przykahałki, w wiel-

kiem xięstwie Litewskiem będącym, ducta proportione składankę uczyniwszy, pretensyą od kahału Wileńskiego do siebie mianą y na swych zgromadzeniach kahałowi Wileńs. asygnowaną y przysądzoną komportowały.

Siedmdziesiąt piąty. Zbor de nova radice erygowano przez ichmć pp. dyssydentów w Żupranach; dano nam motivum, abyśmy mieli reassumowane constytucye, zakazuiące takowych zborów nowych erigować y stare restaurować w całym xięstwie Litewskim, przypomną ichmć panowie posłowie.

Siedmdziesiąt szósty. Żagęszczona nimia licentia ichmć panów akademików Wileńskich ex abusu privilegiorum rzeczy-pospolitey nadanych akademii, których ichmć xięża iezuici, non coercendo et sufficienter satisfakcyi iniuriatis nie czynią, ażeby circumscribatur lege presenti, iakoby takowi excessantes przez urzędy ziemskie y grodzkie sądzeni byli, a in casu niewydania onych y bronienia, aby sami ichmć xięża iezuici de suis bonis, in quibus sunt fundati, respondeant, ichmciom panom posłom singulariter ingungimus.

Siedmdziesiąt siódmy. Dobra ziemskie szlacheckie per spirituales, seculares et regulares, mimo wyrazne constytucye zakazuiące takowych dóbr kupować duchownym osobom, nabyte, aby nie tylko in futurum nabywane nie były, ale też nabyte nullitate subiaceant, domawiać się będą ichmć panowie posłowie.

In coronide desideriorum suorum woiewodztwo nasze ichmć panów posłów obliguie, aby per omnia starali się, nie traktować nowych materyi, tangentes rationem status, które na seymiki antecommicyalne w propozycyach ikmci, pana naszego miłościwego, nie były promulgowane, iako też aby w żadne ligi in futurum rzecz-pospolitą cum absolutis dominiis niewprowadzano, postrzegać tenebuntur. Cetera fidei et dexteritati wielm. ichmć panów posłów committimus.

Pisan w Wilnie, ut supra. U tey instrukcyi podpis ręki temi słowy: Antoni Kazimierz Sapieha—starosta Merecki, director antecomicyalnego seymiku woiewodztwa Wileńskiego. Która to instrukcya, za podaniem oney przez wyż wyrażoną osobę do akt, iest do xiąg grodzkich woiewodztwa Wileńskiego przyięta y wpisana.

1729 г.

Изъ книги № 4744, за 1729 г., л. 388.

163. Инструкція дворянъ Виленскаго воеводства, данная посламъ отправляемымъ на сеймъ.

Дворяне Виленскаго воеводства, собравшись въ обыкновенномъ мѣстѣ своихъ засѣданій, дали своимъ посламъ инструкцію слѣдующаго содержанія:

1) Требовать, чтобы изысканы были другія средства для содержанія войскъ рѣчи-посполитой; по этому дѣлу воеводство предлагаетъ отнести такіе расходы на счетъ имѣній королевскихъ и духовныхъ, но отнюдь не соглашается на подати съ имѣній помѣщичьихъ и обязываетъ пословъ поддерживать это желаніе даже если бы дѣло дошло до сорванія сейма;

2) на открытіе непріязненныхъ дѣйствій противъ сосѣднихъ государствъ не соглашаться ни подъ какимъ видомъ; въ случаѣ же нападенія непріятелей вести только войну оборонительную, порядокъ которой долженъ быть опредѣленъ не въ senatus consilium, а на сеймѣ;

3) требовать, чтобы вакантныя мѣста въ Коронѣ и Литвѣ раздавались туземцамъ и чтобы подтверждены были по этому предмету прежнія конституціи;

4) чтобы воспрещено было духовенству пріобрѣтать шляхетскія имѣнія, а пріобрѣтенныя чтобы подверглись новому разбирательству;

5) чтобы воспрещено было консисторіямъ позывать въ свои суды по дѣламъ, не подлежащимъ ея разбирательству, такъ какъ чрезъ это нарушаются права шляхты и сеймовыя постановленія;

6) требовать, чтобы всѣ вообще дѣла рѣшались въ подлежащихъ вѣдомствахъ, неправильно же поступившія въ главный трибуналъ чтобы были возвращены по принадлежности;

7) ходатайство митрополита Шептицкаго о допущеніи его въ сенатъ удовлетворить предоставленіемъ ему вакантнаго епископскаго мѣста съ тѣмъ условіемъ, чтобы онъ перешелъ изъ греческаго обряда въ ромскій; иначе на допущеніе его, въ сенатъ не соглашаться;

8) войска удовлетворить выдачею заслуженнаго имъ жалованья;

9) требовать, чтобы вновь назначенныя индигенаты и нобилитаціи не были утверждаемы на сеймѣ въ ущербъ прежде заслуженнымъ шляхтичамъ;

10) чтобы опредѣленъ былъ курсъ монеты, особенно червоныхъ злотыхъ, считая каждый вмѣсто 18 по 17 злотыхъ;

11) ходатайствовать о назначеніи на высшія служебныя мѣста Огинскаго и Радивила;

12) ходатайствовать о предоставленіи Виленской архіепископіи одному изъ двухъ епископовъ, или Смоленскому—Гопсевскому, или Жмудскому—Гораину;

13) о выдачѣ расчетной квитанціи наслѣдникамъ Котла по причинѣ окончанія со скарбомъ расчета;

14) о подтвержденіи привилегій и прерогативъ Литовской академіи, по которымъ воспрещается другимъ учрежденіямъ открывать школы;

15) о подтвержденіи конституцій, по которымъ требуется равномѣрнаго распредѣленія офицерскихъ должностей между уніятами и католиками;

16) объ уничтоженіи привилегій духовенству, выданныхъ на увольненіе отъ чоповаго шеляжнаго предъ уніей и не подтвержденныхъ сеймомъ, такъ какъ чрезъ это ежегодный бываетъ недочетъ въ 20,000 злотыхъ;

17) о воспрещеніи бездомнымъ хлопамъ переходить съ мѣста на мѣсто;

18) объ удовлетвореніи наслѣдниковъ Тизенгаузена за убытки и мученія отца;

19) объ утвержденіи за наслѣдниками Шумскаго разныхъ королевскихъ имѣній;

20, 21, 22, 23, 24, 25 и 26) заключаютъ въ себѣ ходатайства по дѣламъ разныхъ лицъ;

27) требовать подтвержденія конституціи, обезпечивающей безопасность Литовцевъ отъ притѣсненій королевщанъ;

28) ходатайствовать объ освобожденіи отъ повинностей разныхъ каменицъ;

29, 30) ходатайствовать по дѣламъ разныхъ католическихъ костеловъ;

31) ходатайствовать о безпошлинномъ провозѣ винъ для гетмановъ в. кн. Литовскаго.

Roku tysiąc siedmsetnego dwudziestego dziewiątego, miesiąca Julii piętnastego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Wileńskim, przede mną Józephem Korwinem Piotrowskim — woyskim Czernihowskim, podwoiewodzim Wileńskim, comparens personaliter p. Jan Piasecki instrukcyę od iaśniewielmożnych, wielmożnych ichmć panów senatorów, duchownych y świeckich dygnitarzów, urzędników ziemskich, grodzkich, rycerstwa, szlachty, obywatelów woiewodztwa Wileńskiego, wielmożnym ichmć panom posłom tegoż woiewodztwa Wileńskiego daną, ad acta grodu woiewodztwa Wileńskiego podał in eum tenorem pisaną: *Instrukcya od nas senatorów duchownych y świeckich dygnitarzów, urzędników ziemskich, grodzkich, rycerstwa, szlachty woiewodztwa Wileńskiego na seymik antecomicialny,* za universałami ichmć, na dzień iedynasty Julii ad locum solitum consiliorum w zamku Wileńskim zgromadzonych wielm. ichmć panowi Benedyktowi z Rusinowa Wolskiemu, chorążemu, Janowi Horaynowi — pisarzowi Grodźkiemu, urzędnikom woiewodztwa Wileńskiego, posłom naszym, dana.

Nieustawaiąca ikmci, pana naszego miłościwego ku tey rzeczy-pospolitey oycowska miłość, przezorna opatrzność, iawnym iest całemu światu dowodem, gdy nam wielowładne panowanie swoiego rzędu dobroczynnościami tak przeplatać raczył, iż lata Jego staią się y zdadzą się bydź minutami, snadnieyszy w dobrodzieystwa, niz my dzięki czynić, hoynieyszy w łaski, niż my w słowa, więcey naszemu, niżeli swoiemu inordinata charitate verificando dobru oyca miłości pana wspaniałości wybrażać raczył. Co zaś należy ad salutem universi, o to y teraz ikmć pan nasz miłościwy, iuż temu lat trzydzieście y cztyry łaskawie panuiąc, naturalne, złe y dobre fortuny igrzyska, mondrze akomoduiąc, przeciwne cierpliwie znosząc, pochlebne roztropnie miarkuiąc, pomyślne opatrznie utrzymuiąc, przyiacioł delikatnie, nieprzyiacół wzaiemnie traktuiąc, wiernych poddanych miłościwie, wiarołomnych nie msciwie sustentuiąc, a nawet dobre za złe oddaiąc, ma tyle tey prawdy świadków, ile panowania momentów, a ieżeli by komu ieszcze na tym mało było, niech go konwinkuie, ta nayświętsza oycowskiego ku tey rzeczy-pospolitey serca tego pańskiego proba, że ledwie co przyszedszy do iakiey kolwiek nadwątpionego zdrowia reasumpcyi, a per ta Nemesis ad Bona vitae, utinam longae, redukcii doznawszy, nie raz iako regnorum comitia sunt regum martyria, nie iest o to y teraz in sacrifitium praecium sanctissimo pretio, toż samo zdrowie, tak dalece że haec vicaria in terris Dei podestas może użyć słów nayczyszczego pryncypała swoiego: populus quid amplius tibi facere potui et nonfeci? y kiedyż bardziey, iako nie dopioro teraz, iuż zdesperowane de summa vitae woiewodztwo nasze Wileńskie, post fatalem casum zerwanego przeczło rocznego ante-

komicialnego seymika, vitales recollegit spiritus, gdy szczyrość applikuiąca się ad salutem universi oycowska ikmci, pana naszego miłościwego, ręka prowidam łask pańskich apposuit curam, chcąc salvare universos, non excludit singulos, niechcąc nas widzieć extra modum consilii powtornemi woiewodztwo Wileńskiey (ut consulamus nobis et prosciamus patriae) convocat universałami, a kiedy powszechna ziemia ziarn rozsypanych awgustową wraca krescensią, w ten czas y woiewodztwo nasze augusto suo przy determinowanym in augusto seymie plenney wdzięczności, przy pokorney maiestatu pańskiego adoracyi, niesie urodzay, rozsypuie ikmć, pan nasz miłościwy, per orbem terrarum suarum pełne dobrodzieystw garści, należąc też z gromadne chęci poddanych składy, a gdy nayiaśnieyszy pan nasz seminat beneficia, metat gratitudines za co u nog pańskich ikmci, pana naszego miłościwego, ichmć panowie posłowie nasi Benedykt z Rusinowa Wolski— chorąży, Jan Horaim, pisarz grodzki, urzędnicy woiewodztwa naszego Wileńskiego od nas zgodnymi y ziednostaynymi głosami na seym teraznieyszy Grodzieński, za powtórnymi universałami ikmci, pana naszego miłościwego, obrani y delegowani, iako nayniższe wiernego poddaństwa oddaiąc dzięki, oraz desideria w. n., w niżey wyrażonych punktach fidelissime exponent: *Primo*. Naybespieczniey ufundowana obrana rzeczy-pospolitey ad quoscunque insultus na woysku, woysko zaś na regularney płacy, które dotąd vario contributionum genere było akkomodowane; a gdy iniuria temporum głodem, powietrzem et continuo belli civilis mota, cała oyczyzna będąc wycięczona, modo subsidii charitativi, za dobra królewskie hibernowe seymem pacificationis y dobr ziemskich duchownych, stołowych obmysliła, woysku swemu zapłatę do pierwszego doyscia seymu, że y dotąd, iako woiewodztwa naszego, tak y całey prowincyi wielkiego xięstwa Litewskiego niezniesionego podatku, via spirant incolae, pro primo et principali to moię od nas iniunctum w. w. ichmć panowie posłowie nasi, etiam cum discrimine seymu, aby tylko z dóbr ziemskich ten omnimodo był zniesiony podatek; modum zaś do zapłacenia woysku swemu cum plenis ordinibus wynaydą, przez podniesienie na dobra królewskie sowitych hibern, simplicis quarti, cel, inquantum się większa może augeri importancia, pogłównego żydowskiego y dobr duchownych, mincy otwarciem. *2-do*. Jako dotąd od szczęśliwie zakończonego seymu pacificationis cała oyczyzna nasza pod laskawym, a prawie oycowskim panowania ikmci, pana naszego miłościwego, dullcissima fruendo quiete refloruit, tak ażeby in futurum in eadem dulcedine pacis unusquisque respiret colonus, iako naypokornieysze u nóg pańskich woiewodztwo Wileńskie składa prożby; na woyne żadną z postronnemi sąsiedzkiemi potencyami a specialiter modo offensivo ażeby ichmć panowie posłowie nasi etiam cum discrimine seymu niepozwolali, iniungimus. A ieżeli by iakowa woyna ex subito casu et ex ingruenti fatorum vicissitudine modo otoczyć defensivo miała, tedy y takowa naturalis defensionis woyna non per senatus consilium, ale chiba przez seym prętko extraordinariyny z łaski ikmci, pana naszego miłościwego, determinowany namowna y dysponowana, per plenam rempublicam była, senatus consilia, lubo co dawnieyszemi constitucyami dobrze opisane, ażeby stante pede nie były expediowane. Tudziesz in materia status azeby nieodważali się y na teraznieyszym seymie ut reassumentur eo ustanowione konstitucye,

ichmć panom posłom naszym iak naypilniey zalecamy. *3-tio.* Kiedy distributiva iustitia ikmci, pana naszego miłościwego, zawsze w rozdawaniu wakansów dignissimis munera conferenda aequilibrium potrafiała, boć ta tam paenis, quam praemiis stat omne regnum, wątpić niepotrzeba, iż y teraznieysze wakanse prowinciy wielkiego xięstwa Litewskiego przezorna ikmci, pana naszego miłościwego, łaskawość dignissimis conferet subiectis, a za tym imć pan do rozdawanych wakansów ażeby Litewskie Litewskim et e contra koronne koronnym z łaski ikmci, pana naszego miłościwego, ministeria, dygnitarstwa y urzędy rozdawane były constitucie eo instuita stawione ut reassummentur na teraznieyszym seymie, ichmć panowie posłowie nasi animadvertent. *4-to.* Lubo constituciami dawnieyszemi atoli specialiter constitutione novellae legis titulo de non alienandis bonis przez stan duchowny od stanu rycerskiego exortum est, aby stan duchowny ullo modo vel praetextu dobr ziemkich nieodrywał; że iednak per potentiam et abusum prawa modo illicito excogitabili, po wielu mieyscach znayduie się, po zaszłey constytuciy novellae legis dobra ziemskie y przez stan duchowny pod praetextem dawnieyszych lat nabyte, tedy ab hinc, ad cuiusvis nobilis instantiam, takowe dobra w trybunale głównym, kole wielkim, wielkiego xięstwa Litewskiego, praevia evidenti comprobatione, ut media pars fisco, media vero parti iure agenti cedant, vigore constituciy novellae legis, na teraznieyszym seymie ichmć panom posłom naszym forti manu ten interes manutenere commitimus. *5-to.* Abusus wielkie dzieią się w prowinciy naszey Litewskiey, że stan duchowny postpositis legibus patriis et omnibus iurisdictionibus et subseliis regni, in causis, do konsistorza nienależących, ewokuie do konsistorza et per consequens pociąga do nunciatury, w czymże się wielka dzieie krzywda stanowi szlacheckiemu et perconsequens stanom rzeczy-pospolitey szukać będą iurisdica plena republica ichmć panowie posłowie nasi, aby takowe tollantur abusus. *6-to.* Sprawy w ziemstwach, ani grodach nie drabowane, sola adinventione attendentów w trybunał wprowadzone takowe wszystkie, które by in minori subselio nie byli drabowane, secundum meritum suae actionis ad minora subselia, iakowe którym subselium do sądzenia należą, maią być odsyłane, choć by po zaszłych oczewistych dekretach uznania fori w trybunale, lub też po appellacyach, albo li po kontumaciach wypadłych w trybunale te wszystkie dekreta trybunał rezolwowawszy ma odsyłać do tego subselium, gdzie się strony zgodzą; a w niezgodzeniu się stron tam, gdzie się będzie trybunałowi zdało y tam maią być sądzone, aż póki by która strona gravamen sentiens appellowała do trybunału, albo li też w którym ziemstwie urzędnik który umarł o remissę do trybunału a w contumacyach ziemskich lub grodzkich sine finali disiudicatione, gdy sprawa przydzie w trybunał są ad disiudicationem principalem ma odsyłać do tegoż subselium, chiba by strona ta forabile iudicium, które demonstrowała, tedy ona do inszego ziemstwa lub grodu odsyłać. Dla zagęszczonych zaś oczewistymi sprawami regestrów w trybunale głównym wielkiego xięstwa Litewskiego sprawy expulsiyne exempciyne o zbiegłych poddanych, które sumario processu maią być sądzone, z appelaciami w trybunale należące do sądzenia, że się nie mogą docisnąć, etiam do przywołania z tych raciy osobliwszy regestr tak, iako iest regestr incarceratorum, ażeby był determinowany, codzienny do wołania, maiąc y to na dobrym ba-

czeniu, że przyłączonym w trybunale skarbowym do głównego czas tym że w: imci panom sędziom głównym, ad publicos labores et negotiationes, prorogowany, a solaria na przeszłym Grodzieńskim seymie umnieyszone y inquizicie ad minora subselia odesłane, z kąd bywało wsparcie na expensa przy publiczney rezydenciy, a z tey raciy Wileńskie ichmć panowie sędziowie, exhausi expensami, nie mogą sufficere do dopilnowania terminów zupełnych sądów, z tey okoliczności solarium, które było na kommissarzów, abym tymże ichmć panów kommissarzom dodane y ad massam ze wszystkich woiewodztw y powiatów do skarbu głównego trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego wnoszone było, dwiema ratami, succurendo w ostatniey dezolaciy miasta Wilna y wygodzie y ichmć panów sędziów głównych aby były raz na zawsze exdividowane stancie secundum normam trybunału Lubelskiego. *7-mo.* Divulgata fama pervenit do woiewodztwa naszego, że iaśniewielmożny imć xiądz Szeptycki—metropolita Ruski, przy swoich zacnych godnościach y attrybutach, życzy sobie et perconsequens sukcessorom swoim metropolitom być installatus ad senatorium ordinem, czego tentando antecessores imć ichmć xięża metropolitowie przez tak wiele wieków a provida republica ob rationes statisticas otrzymać nie mogli, zaczym ichmć panowie posłowie nasi godność imci xiędza metropolity ikmci, panu naszemu miłościwemu, rekomendować będą y gdy imć xiądz metropolita zechce a graeco ritu ad romanum uczynić przemianę, instabunt, ażeby ikmć, pan nasz miłościwy, wakans iakowego wakuiącego biskupstwa konferować raczył, in statu vero metropolii będącemu ullo modo admissii do senatu nie pozwolą. *8-vo.* Erogowane im usus publicos na otrzymanie woyska osobliwie piechoty, lenungowania regimentów y altileriy wielkiego xięstwa Litewskiego de proprio summy iaśniewielmożnego imci pana woiewody Wileńskiego, hetmana wielkiego wielkiego xięstwa Litewskiego, a potym w trybunale skarbowym wielkiego xięstwa Litewskiego liquidowane y także w roczne niedobory na pensie buławy wielkiey wielkiego xięstwa Litewskiego przez deces czopowego szelężnego woiewodztwa Wileńskiego ex respectu przeładowania taryfą ażeby adaequatam odebrały satisfactionem od rzeczy-pospolitey, na teraznieyszym seymie, instabunt ichmć panowie posłowie. *9-no.* Indigenaty y nobilitacie ponieważ przeszłego seymu zagęściły się, zaczym ażeby tam facili praxi na teraznieyszym seymie in depressionem dawney y dobrze zasłużoney szlachty nie były w constitucie wprowadzane, ichmć panowie posłowie nasi seriam na to mieć maią animadversionem y o to starać się będą, ażeby dawnieysze consistucie o indigenach w execuciy zostawały. *10-mo.* Cursus monety, a specialiter czerwony złoty, lubo per constitutionem pacificationis iest opisany, po złotych ośmnastu, ale że z tąd damna emanent stanu rycerskiego, gdy mnieyszą ceną odbieraią kupcy pro libitu suo, stanowiąc quantitatem, ażeby do złotych siedmnastu czerwony złoty po całym wielkim xięstwe Litewskim był redukowany, na teraznieyszym seymie przez constitucię ut approbetur, ichmć panowie posłowie urgebunt. *11-mo.* Jeżeli to prawda, gdzie wielkim zasługom nie masz nagrody, tam do cnoty ustaie ochota, toć nie dziw, że woiewodztwo Wileńskie ad occasum podaiących się wakansów instat ad distributivam iustitiam ikmci, pana naszego miłościwego, praesentuiąc do buławy polney wielkiego xięstwa Litewskiego wielkich w oyczyznie zasług

kompetytora, i. o. xięza imci Wisniewieckiego — kanclerza wielkiego wielkiego xięstwa Litewskiego, który, władaiąc przedtym buławą, teraz pieczęcią, do tego laską ante hoc seymową dał się widzieć, dextra tenens, calamum strictum gerens, altera ferrum którego domu nayiaśnieyszy antecessor, że quondam świecił w Koronie, niech że ten ma przynamniey ministerium w wielkim xięstwie Litewskim. A tu ieszcze occurrit do tego wakansu wielkich w oyczyznie zasług iaśniewielmożny imść pan Ogiński—kasztelan Witebski, który ma więcey zasług, niżeli woiewodztwo Wileńskie słów, wierność iego ku panu bez recessu, miłość ku oyczyznie bez interessu, rada bez censury, a za tym tak wielkie przymioty wielkich respektów ichmć ut potiantur affectum. Także wielkie zasługi applikuiącego tak maiestatowi ikmci, iako y całey rzeczy-pospolitey i. o. xiążęcia Radziwiła—koniuszego wielkiego xięstwa Litewskiego, w. w. ichmć panowie posłowie nasi respektowi ikmci rekomendować obligantur. *12-do.* A gdy biskupstwo Wileńskie idzie pod łaskawą ikmci dyspozycią y gdy dotąd nikomu ieszcze nie konferowane, do tego wakansu woiewodztwo Wileńskie ex facultate sua binos dignissimos maiestatowi ikmci, panu naszemu miłościwemu, rekomenduie praesules, iaśniewielmożnego imci xiędza Gąsiewskiego, biskupa Smoleńskiego y iaśniewielmożnego imci xiędza Horaina—biskupa Żmuydzkiego, z których pierwszy zdawna na tę godność pożądany, in cuius elogium woiewodztwo Wileńskie non excurrit, quia totum elogium; drugi zaś iaśniewielmożny imć xiądz biskup Żmuydzki, o którym się mówić może, homo perficit opus, hominem virtus, virtutem constancia, tymi obiema gdy ad condignum wielkich zasług Korona pol. meritum równego mieć u siebie woiewodztwo Wileńskie nieznayduie, musi szukać in remotiori dla ich wielkich zasług y godności w łasce ikmci, pana naszego miłościwego, dobroczyney uczynności. *13-tio.* Ponieważ successores iaśnie wielmożnego imci pana Kotła, podskarbego w. x. Lit., a mianowicie w. imć pan Kazimierz Kocioł, starosta Markowski, na seymie Grodzieńskim, nie dawno przeszłym, roku tysiąc siedmsetnego dwudziestego szóstego, przed wysadzonymi ab ordinibus rzeczy-pospolitey, kalculacią czynił z prowentów skarbowych y wyliquidował się z remonstracią superaty kilku kroć sto tysięcy, nad importancią exsolvendorum, a to podpisami rąk iaśnie wielmożnych ichmć pp. deputowanych comprobatum est, za approbatą kalkulaciy expressowaney ręką iaśniewielmożnego imć p. marszałka seymowego affirmowana et pro conclusione, tenże seym constitucię w recessie desideriorum ratione kwitu successoribus do przyszłego seymu remisit, przeto wielmożni ichmć. pp. posłowie nasi instabunt w izbie poselskiey, żeby deklaracia zaszła, na danie kwitu ichmć y na tymże seymie kwit generalny był dany, superata zaś do decisyi rzeczy-pospolitey ma być rezerwowana. *14-te.* Akademia Litewska, seymami in antecessum ufundowana et in omnibus privilegiis, praerogativis, immunitatibus, de plano et toto z akademią Krakowską od nayiaśnieyszych królów polskich comparowana, aby dla zachowania iedney nad młodzią wigilanciy y pokoiu zostawała, sine ulla postronnych szkoł erectione, instabunt ichmć pp. posłowie nasi. *15-te.* Constitucia anni millesimi septingentesimi decimi septimi, hunc maiąc tenorem, aby officerowie w reymentach, non ortodoxae fidei romanae nie przewyższali więcey znayduiących się nad katolików, ale iuxta tenorem oney, medietas iako sztab, tak też ober-y under-officerów

znaydowała się; przy tym aby postępuiącym do szarzy nobilibus indigenis gradu zasług swych ta się nie działa krzywda, że przybywaiąc z państw różnych postronnych zwykli sobie kupować szarze, ten ausus zabroniony był y ta circumscriptia, żeby prętszy y większy swóy rygor miała, wielmożni ichmć pp. kommisarze woiewodztw y powiatów lustruiąc regimenta sub nexu iuramenti, ieżeliby się co in contrarium działo, iaśnie wielmożnym ichmciom pp. hetmanom w. x. Lit. donieść powinni, iaśniewielmożni ichmć pp. hetmani w. x. Lit. constitucią ad orbitam przyprowadzić. *16-to.* Deces w czopowym szelężnym woiewodztwa naszego Wileńskiego, corocznie na dwadzieście tysięcy wynoszący, z okazyi libertowanych niektórych iurizdyk duchownych, per privilegia ante unionem, od płacenia czopowego y szelężnego uwolnionych, a singulari constitutione od całey rzeczy-pospolitey dotąd nie approbowanych, owszem per constitutionem novellae legis skasowanych, tenże dotąd iaśnie wielmożnemu imci panu hetmanowi w. w. x. Lit., za renitencią opponuiących się przy przywileiach, ante unionem nadanych, z niskąd nie może recompensari sine singulari rzeczy-pospolitey determinatione, urgebunt ichmć pp. posłowie quam sollicitissime promowować. *17-mo.* Chłopi łózni w dobrach ziemskich, duchownych, stołowych, królewskich, teraz domami mieszkaiące y swoie osiadłości maiące, aby immobiliter w tych że dobrach zostawali y z onych żaden wyprowadzać się nie powinien, salva repetitione, z pod kogo by wyszedł, in foro castrensi tego woiewodztwa y powiatu termino o zbiegłych chłopach, w prawie powiatu circumscripto, reservando iednak wolne onego odebranie panu wieczystemu, cum deductione inwentarzów et extraditione z czym tylko przyszedł. *18-vo.* Praktikowana na tak wielu seymach activitas wielmożnego imci pana Michała Tyzenhauza, podkomorzego Wileńskiego, starosty Inturskiego, y wielkie w oyczyznie zasługi, aby przez instancie wielmożnych ichmć pp. posłów tak u ikmci, p. naszego miłościwego, iako też u stanów rzeczy-pospolitey, iustami odebrali mercedem, instabunt ichmć pp. posłowie nasi. Także na konferencię z obligatem Moskiewskim domówić się obligantur, ażeby tyrańskie zamordowanie y na rożnie spieczenie wielmożnego imci p. Tyzenhauza, oyca ś. p. podkomorzego Wileńskiego, przez ludzi Cara imci impune nieszło; także na trzykroć sto tysięcy zabraney na ten czas summy y splendorów, ażeby restituantur actori. Przy konferencyi także z ablegatem Brandeburskim domówić się maią, aby summa wielmożnego imci pana podkomorzego Wileńskiego trzydzieście tysięcy talerów bitych, po bracie przyrodnym na maiętności Szteynerdzie, na wielmożnego imci p. podkomorzego Wileńskiego spadaiąca y należąca, oddana była. *19-no.* A że dobrotliwa łaska ikmci, p. naszego miłościwego, od drobin stołu swego, od ekonomii Mohilewskiey, zasłużonemu imieniowi ichmć pp. Szumskich udzieliła y per singulare privilegium wioski, Dołhi-Moch, Smołkę, Czerenki nazwane, cum attinentiis nadała, przeto instabunt wielmożni ichmć pp. posłowie nasi do iego królewskiey mości, pana naszego miłościwego, aby za konsensem ikmci, pana naszego miłościwego, concessibile beneficium było wielmożnemu imci panu Kazimierzowi Szumskiemu, sędziemu ziems. Wileńskiemu, in personam syna swego cedować. W tym nihil derogabitur constitutionibus rzeczypospolitey, ponieważ praevio consensu od skarbu ikmci quotannis te wioski pomieniony imść possyduie. *20-mo.* Dobra Giegrany ze wsią Wilno et cum omnibus attinentiis

w xięstwie Żmuydzkim, w powiecie Wielismańskim leżące, ante unionem lenne, w taryfie ziemskiey nayduiące się et onеribus terrestribus zdawna przynależące y ad praesens podległe, a za prawami wieczystemi una cum privilegiis nayiaśnieyszych regnantów usque ad personam imci pana Horaina, pisarza grodzkiego Wileńskiego, porucznika Petihorskiego, devoluta y teraz w possessiy imści będące, aby per constitutionem przyszłego seymu da Bóg y imieniowi tegoż imci samemu, żonie et successoribus ichmć haereditaria possessione assekurowane y approbowane były, instabunt ichmć pp. posłowie nasi. *21-mo.* Nieprzepomniana dotąd prowincyi w. x. Lit., lubo cinere mortis tecta strata imci pana Horodeńskiego, porucznika pancernego, iaśnie wielmożnego imci pana Wołowicza, marszałka w. w. x. Lit. w Batalii Kryzborskiey przeciwko Szwedowi, nieprzyiacielowi oyczyzny naszey, gloriose stawaiącego y tam kilka postrzałów otrzymanego, aby superstes onego wielmożny imć pan Michał Horodeński, woyski w. naszego respektowi ikmć był rekomendowany. *22-do.* Wielkie zasługi w Bogu zeszłego świętey pamięci imci pana Romera, ienerała artileryi w. x. Lit., iako zawsze iustam merentur mercedem, tak ponieważ dotąd zaległe y niewypłacone od rzeczy-pospolitey zasługi, ut successoribus refundantur ichmć pp. posłom naszym do promocyi committimus. *23-to.* Dług assekurowany konstytucią tysiąc siedmsetnego siedmnastego wielm. imci panu Janowi Platerowi, woyskiemu Inflantskiemu, za rezydencię sześć niedzielną, od rzeczy-pospolitey u naiaśnieyszego Cara imci odprawioną, swym własnym kosztem że do tych czas nie iest wypłacony, z woiewodztw y powiatów w. x. Lit., aby in realem exolutionem był przyprowadzony, wielmożni ichmć pp. posłowie nasi urgentissime promowować maią. *24-to.* A kiedy woiewozdtwo Wileńskie na publicznych desudat interessach, toć y swoiego woiewodztwa partikularnym interessom deesse hic powinny munus koniustwa woiewodztwa Wileńskiego, gdy zawsze zaszczycało się przywileiami nayiaśnieyszych królów polskich, ażeby cum attinenciis et villis do tegoż koniustwa należących, gaudent, gdy per incuriam koniuszych Wileńskich in antecessum wioski za osobliwemi przywileiami odcięto od koniustwa, iako to Jankury, Szyrmie, Iurgielany—w woiewodztwie Wileńskim, Dowkszany, Woszwiele, Dziedziule, Olany, Merecz — w powiecie Oszmiańskim, Turomance—w powiecie Lidzkim, aby dopioro na teraznieyszym seymie ad corpus tegoż koniustwa Wileńskiego pomienione avulsa restituantur, ichmć pp. posłowie nasi domówić się maią. *25-to.* Nie może praeterire silentio woiewodztwo Wileńskie gdzie verbo conatur iustitia, a za tym do łaski ikmci zasługi imci pana Jaczuńskiego, łowczego Wileńs., ichmć pp. posłowie nasi rekomendować będą. *26-to.* Nie tylko ob respectum wielkich zasług sławnego imienia ichmć pp. Towiańskich, lecz etiam maiąc wzgląd na publiczne usługi imci pana Towiańskiego, miecznika w naszego, ażeby był rekomendowany osobliwemu respektowi pana naszego miłościwego, ichmć pp. posłom naszym zalecamy. *27-to.* Ponieważ obywatele w. x. Lit. prowadząc commertia z Królewcem wielkie ponoszą w handlach swych damnifikacie et variis modis przez ichmć pp. Królewczan depactantur, przeto wielmożni ichmć pp. posłowie nasi o reassumpcię konstitucyi tysiąc sześćset czterdziestego siódmego, recessem novellae legis, hoc in puncto wspomnioney, aby wszelkich towarów skład w mieście Kownie, adinvento modo et medio,

ustanowiony był, serio domawiać się y ad effectum one przyprowadzić y starać się będą. *28-vo.* Libertacia kamienic w mieście ikmci Wilnie, że z dawnych czasów, ob respectum wielkich w oyczyznie zasług, dignissimis concedebantur hominibus, toć y dopioro woiewodztwo nasze Wileńskie, ut simili iure libertationum gaudeant, za kamieniczkami imć pana Mosiewicza quondam Bobrikowskę y imci pana Petrasewicza quondam Morozowską, ieymć pani Jhnatowiczowey quondam Fiedorowiczowską nazwanymi y imci pana Monkiewicza, iako dobrze tak maiestatowi ikmści, iako y oyczyznie zasłużonych, przez ichmć pp. posłów naszych do ikmści, pana naszego miłościwego, y stanów rzeczy-pospolitey solennisime instat. *29-no.* Połowę kamienicy, nazwaney Ladzikowska, ad praesens plebańska, kościoła ś. Jana, z którey omnia onera transferendo collegium academicum Vilnense s. I. dała per commutationem miastu Wileńskiemu kamienice libertowane, nomine Szweykowską, która commutacia ażeby przez constytucie approbowana była, dexteritati et curae ichmć pp. posłów iniungimus. *30-mo.* Konwent Wileński ordinis praedicatorum przy kościele ś. Ducha, ieszcze ante unionem od nayiaśnieyszych xiążąt udzielnych w. x. Lit. w roku tysiąc czterysetnym dziewięćdziesiąt czwartym y w roku tysiąc pięćsetnym pierwszym ufundowany, a potym od nayiaśnieyszych królów polskich Albrychta, Alexandra, Awgusta pierwszego, Henryka, Stephana, Zygmunta trzeciego, przywileiami in omnibus punctis et clausulis utwierdzony, aby singulari constitutione rzeczy-pospolitey intaminate był approbowany. Także fundusz wielmożn. ichmć pp. Jerzego Szczyta Zabielskiego y samey Anny z Hłasków Szczytowey Zabielskiey, woyskich Połotskich, małżonków, de nova radice na xięży Dominikanów Zabielskich, prowincyi Litewskiey anterius ufundowany, w w. Połockim; simili modo konvent Liszkowski, tegoż zakonu y prowinciy w powiecie Grodzieńskim, iuż to od lat kilkadziesiąt de nova radice ufundowany, przez w Bogu zeszłych wielmożnych ichmć pp. Władysława Kosiłę, Krystynę Giblownę Kościelinę, woyskich w. Trockiego, małżonków, aby per constitutionem omnium ordinum reipublicae pomienione fundusze, cum omnibus attinentiis suis, approbowane były, instabunt ichmć pp. posłowie nasi, o tąż approbacią funduszów swoich, ex puro zelo et mera liberalitate ufundowanych, zdawnych czasów, a do tych czas a plenis ordinibus rzeczy-pospolitey nie maiąc per constitutionem approbaty, recurrunt poniżey wyrażone fundacie w Bogu przewielebnych ichmość xięży Karmelitów y Karmelitanek Wilens. y Kowieńskich missionarzów, Wileńs. Augustianów de largo munere na Sawicz ulicy w Wilnie ufundowanych, a ieszcze nie approbowanych, specifice zapisana kamienica na nowiciat od imci pana Michała Skorobohatego y nabytey od Bractwa graecouniti, gdzie dopioro pomienieni xięża klasztor funduią, aby te obie libertowane były. Fundusz w Bogu wielebnych ichmć panien Benedyktynek Wileńskich cum omnibus attnientiis anterius temu funduszowi applicatis, także Wizytek Wileńskich fundacia, oraz te dymy, na których kościoł y klasztor stoi, ażeby były libertowane; vigore konstitucyi pacificationis ichmć xięży Bazylianów Boruńskich y mniszek Bazylianek Wileńskich, a osobliwie Boruńskiey cerkwi, nie tylko approbata, ale aukcię fundationis, którey wystarczaiącey nie maią, aby tam słynąca cudami regina Poloniae, nayświętsza Panna dalszemi rzeczy-pospolitey largiciami obdarzona była, tak iako niedawnemi

czasy Częstochowskiey nayświętszey Panny, przydanemi od rzeczy-pospolitey dobrami wsparty fundusz, Hoszczski de nova radice anterius fundowany, na ichmć xięży Dominikanów Hoszczskich przez w Bogu zeszłych iaśnie wielmożnego ichmć pp. Mikołaia Tyszkiewicza y samę ieymć panią Jzabellę z Dolskich Tyszkiewiczową, małżonków, kasztellanów Smolens., w powiecie Słonims. leżący, aby eandem sortiatur approbationem, a plena republica, instabunt ichmć panowie posłowie nasi, za temi wszystkiemi wyżey pomienionemi funduszami, ponieważ ex puro zelo ku rozmnożeniu chwały Bożey są od tak dawnych czasów ufundowane. *31-mo.* Jaśniewielmożnym ichmość pp. hetmanom wielkiego xięstwa Litewskiego bez opłacenia ceł, tak w skarbie koronnym, iako y w Litewskim, ażeby było wolne przeprowadzanie win na potrzebę ichmościów, instabunt ichmć panowie posłowie nasi. Caetera fidei, activitati et dexteritati ww. ichmć panów posłów committimus. Pisan w Wilnie, roku tysiąc siedmsetnego dwudziestego dziewiątego, miesiąca y dnia ut supra. U takowey instrukcyi podpis ieden takowymi wyraża się słowy: Bogusław Jan z Woronny Czyż, starosta Propoyski, dyrektor seymiku antecomicialnego, imieniem woiewodztwa Wileńskiego do tey instrukcyi podpisuię się. Która to takowa instrukcia, za podaniem oney przez wyż wyrażoną osobę do akt, iest do xiąg grodzkich Wileńskich przyięta y wpisana.

1738 г.

Изъ книги № 4750, за 1738 г., л. 1164.

164. Инструкція на антекомиціальный сеймикъ, данная депутатамъ Виленскаго воеводства.

Дворяне Виленскаго воеводства, собравшись на сеймикъ въ обыкновенномъ мѣстѣ своихъ засѣданій, дали своимъ посламъ инструкцію слѣдующаго содержанія:

1) по засвидѣтельствованіи королю вѣрноподданническихъ чувствъ дворянства, благодарить его за постоянныя заботы о благоденствіи рѣчи-посполитой и просить, чтобы поземельныя подати, назначенныя Городненской коммиссіей, были уничтожены;

2) ходатайствовать о принятіи мѣръ къ прекращенію захватовъ сосѣдними государствами подданныхъ рѣчи-посполитой, но во время переговоровъ стараться сохранить съ ними миръ;

3) просить короля ходатайствовать у папы о возвышеніи примаса въ кардинальское достоинство;

4) просить о вознагражденіи Сапѣговъ за потери, понесенныя покойнымъ ихъ отцомъ, бывшимъ артилерійскимъ генераломъ в. кн. Литовскаго;

5) о назначеніи на вакантныя мѣста туземцевъ и римско-католиковъ;

6) о сохраненіи за пожизненными владѣльцами прежнихъ владѣній, дарованныхъ королями;

7) о сохраненіи за княжествами Курляндскимъ,

Семигальскимъ и Ипльтенскомъ прежнихъ конституцій и прерогативъ;

8) объ утвержденіи за піарами фундушей и привилегій, дарованныхъ имъ апостольской столицей;

9) объ измѣненіи нѣкоторыхъ пунктовъ законовъ, вредныхъ для обывателей в. кн. Литовскаго;

10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24) заключаютъ въ себѣ ходатайства по частнымъ дѣламъ;

25) о воспрещеніи люзнымъ людямъ переходить съ мѣста на мѣсто впредь до розысканія ихъ вотчинниками;

26) о сохраненіи за имѣніями Смоленскихъ ссылочныхъ правъ имѣній земскихъ;

27) объ удовлетвореніи наслѣдниковъ земскаго Троцкаго судьи за труды по исправленію посольской обязанности 3,000 талеровъ;

28) предложить княжеству Жмудскому, Полоцкому и Витебскому, чтобы во время отсутствія старостъ дѣла судебныя рѣшались въ Литовскомъ трибуналѣ;

29) объ отдачѣ покальвинскаго плаца Францишканамъ;

30) о дарованіи льготъ деревнѣ Швашкишкамъ;

31) о строгомъ наказаніи Могилевскихъ мѣщанъ за убійство Зенковича;

32, 33, 34) ходатайства по дѣламъ частныхъ лицъ;

35) объ удовлетвореніи трибунальныхъ старостъ опредѣленнымъ жалованьемъ;

36) о возвращеніи имѣній Выбрановки и Стойки наслѣдникамъ Котовича;

37) о разрѣшеніи дѣла Новодворской и Шавельской экономій въ интересахъ закона, короля, рѣчи-посполитой и пожизненныхъ владѣльцевъ.

Roku tysiąc siedmsetnego trzydziestego ósmego, miesiąca Septembra pierwszego dnia.

Na urzędzie iego królewskiey mości grodzkim woiewodztwa Wileńskiego, przede mną Mikołaiem Antonim Petruszewiczem—podwoiewodzym Wileńskim, comparendo personaliter imć pan Michał Koreywo opowiadał, prezentował y do akt podał instrukcią, od prześwietnego woiewodztwa Wileńskiego w. ichmciom panom posłom tegoż woiewodztwa na seym sześćniedzielny w Warszawie, w roku tymże wyż wyrażonym, dnia szóstego Octobra determinowany, obranym daną, w te słowa pisaną: *Instrukcia*, od nas senatorów, duchownych y świeckich, dygnitarzów, urzędników ziemskich, grodzkich, rycerstwa, szlachty y obywatelów woiewodztwa Wileńskiego, za universałami nayiaśnieyszego króla imci Augusta trzeciego, pana miłościwego naszego, pro die vigesima quinta Augusti, w roku teraznieyszym tysiąc siedmsetnym trzydziestym ósmym, na seymiki przedseymowe, dla rad y swobod do Wilna zgromadzonych, wydanemi, wielmożnych, ichmościów panów Jana Horaina—podczaszego Wileńskiego, Bogusława z Woronney Czyża—sędziego grodzkiego Wileńskiego, zgodnie sina ulla contradictione od nas obranym, in solito consiliorum loco posłom na seym ordynaryiny sześćniedzielny w Warszawie w roku tymże wyż wyrażonym, dnia szóstego Oktobra, determinowany, dana w Wilnie, pisan ut supra. Kiedy nie tylko wszystkie narody y sąsiedzkie potencie, ale cały świat zostaie in admiratione, apprehenduiąc plus quam paternam curam et solicitudinem około dobra pospolitego ikmci, pana naszego miłościwego, powinniśmy thura dare superis, pias effundere preces, że sub augustissimo ikmci, pana naszego miłościwego, regimine, oyczyzna nasza więcey, niżeli Aiacis clipeo septemplice tecta, z wnętrznego y z wewnętrzego profituie pokoiu; za co ikmci, panu naszemu miłościwemu, że w sercach wiernego poddaństwa, tanquam in libro vitae, zapisana z wdzięcznością wierność. Przy nayniższym podziękowaniu oświadczywszy desideria woiewodztwa naszego Wileńskiego, w niżey wyrażo-

nych punktach, ichmć panowie posłowie nasi exponent, quam fidelissime przysłana od ikmci, pana naszego miłościwego, przez w. imci pana dworzanina y posła instrukcia, obliguie nas od summam gratitudinem do winnego podziękowania ikmci, panu naszemu miłościwemu, że inter Scilles et Charybdes fluctuantem oyczyzny znowu do szczęśliwego przyprowadzi portu.

Kommissia Grodzieńska, seymem pacificationis naznaczona, a teraz zakonkludowana, że do zniesienia ex agrariis bonis totaliter haraczu non advenit modum, curabunt ichmć panowie posłowie quam saluberima reassumere media do zniesienia tego podatku.

A że vicinis potentiis w zabieraniu gwałtownym ludzi cierpiemy wielkie krzywdy y wiolencye, supplicabunt ichmć panowie posłowie do maiestatu ikmci, aby przy konferenciach z ichmć pany posłami cudzoziemskimi ta publiczna oppressia, iako non minoris inportantiae doniesiona y remonstrowana była, abyśmy in interna et externa mogli zostawać pace, iako iest potrzebna konferencia z ichmć pany ministrami cudzoziemskimi, tak ażeby naród nasz do żadney woyny implikowany nie był. Hoc in puncto obstringimus ichmców panów posłów, aby ta konferencia non proiudicet paci internae et externae, prawom, swobodom, y wolnościom naszym, oraz przyiaźni cum vicinis potentiis.

Praerogatywa y niezliczone w oyczyznie merita i. o. xięcia imci prymasa, aby intaminate zachowana była, oraz ius primatiale, circa suas immunitates, tot legibus authorisatus ut conservetur, manuteneant ichmć panowie posłowie, ciż ichmć panowie posłowie podziękuią ikmci, panu naszemu miłościwemu, którego codziennie prawie koło zaszczytu dobra pospolitego widziemy oycowskiego starania dowody większe, coraz w państwach sobie powierzonych chcąc augere honory, pro decore narodu naszego chciał interponere wielką powagę swoią ad summam sedem apostolicam procurando, aby i. o. xiąże imć Lipski—biskup Krakowski, magnis in patria meritis clarissimus, sacro collegio cardinalitio został adscriptus, y że to cura et sollicitudine iest effectuatum do podziękowania maiestatowi ikmci, panu naszemu miłościwemu, obligantur.

A ponieważ iaśniewielmożny imć pan Sapieha—generał artylerii wielkiego xięstwa Litewskiego, zacny y zasłużony w oyczyznie naszey concivis, do pięknego porządku przyprowadziwszy y znaczną na reparacią y utrzymanie artyleryi wielkiego xięstwa Litewskiego erigowawszy summy, oraz ten urząd, iako y regiment konny, przy wielkich zasługach, non sine magno pretio kilkadziesiąt tysięcy talarów prenumerowanych otrzymawszy, a teraz inopinato fato decessit; zaczym ichmć panom posłom recommendatur naszym supplikować do maiestatu pańskiego, ażeby adflictis haeredibus clementia ikmci, pana naszego miłościwego y wrodzona pańska szczodrobliwość submistrare raczyła media, ad resarciendum tam magnum własney substancyi dispendium, przez to niespodziane osierocenie zasłużoney in republica familii pupillorum.

Urzędy wielkiego xięstwa Litewskiego y wszystkie officia, wakanse, lege positiva opisane, specialiter przysięgłe, aby terrigenis, bene natis et possessionatis, orthdoxae fidei catholicae ludziom, non extraneis, były rozdawane, oraz administracie ekonomiczne cel y wszystkich rzeczy-pospolitey prowentów, circa pacta conventa, ikmci zaprzysiężone, curabunt ichmć panowie posłowie manutenere.

Dożywotnicy, za przywileiami naiaśnieyszych królów polskich, antecessorów ikmci, pana naszego miłościwego, aby z łaskawey munificentii ikmci przy swoich dawnych prawach y przywileiach zachowani byli; także possessorowie dóbr lennych, których antecessorowie gloriosis mentis ex libertate nayiaśnieyszych królów y rzeczy-pospolitey lenne dobra dla siebie et propter secuturos successores otrzymali, iakoby circa sua privilegia, tudziesz constitutiones, in praemium et favorem onychże latas, inviolabiliter byli konserwowani, a którzy by w tym praeiudicium cierpieli, ażeby dobra onym in toto przywrócone byli, ichmć panowie posłowie nasi summopere curabunt.

Xięstwa Kurlandskie, Semigalskie y Pilten, circa iura subiectionis cum domo Kietleriana, a rzeczy-pospolitey wielu konstituciami opisane y ad corpus rzeczy-pospolitey przyłączone, ne avellatur y modernus possessor tego xięstwa, secundum methodum dawnieyszych praw, sam in persona, non per ablegatum, iurament fidelitatis et subiectionis wykonał et suppetias ad quosvis ingruentes reipublicae casus dawał, zachowuiąc te xięstwa Kurlandskie, Semigalskie y Pilten circa antiqua iura, privilegia, immunitates, libertates, stanom tych że xięstw od nayiaśnieyszych królów, panów naszych, nadanych.

Fundusze ichmciów xięży scholarum Piarum, osobliwie Wileńskich, ażeby według institutum swego szkoł uczyli, utwierdzonych przez konstytucie stolice apostolskiey, którey obserwancia intaminata bywała in hoc regno catholico, iako ią y w tym punkcie manutenendam ichmć panom posłom zalecamy. Similiter fundacie tych że ichmcw xięży scholarum Piarum w Poniewieżu, także ichmcw xięży Missionarzów Wileńskich, ichmć xięży Karmelitów bosych Kowieńskich y ichmć panien Benedyktynek Wileńskich, których nie iest approbowana fundacia, ażeby było approbowane, ichmość pp. posłowie nasi omni studio promovere curabunt.

Correctura iurium, że iest patriotom wielkiego xięstwa Litewskiego iniuriosa, zaczym iako potrzebuiącą in aliquibis punctis melioracyi, osobliwie w umnieyszeniu dilacyi y żeby trybunały wielkiego xięstwa Litewskiego solas causarum appelationes sądzili, omnimodam ichmć panowie posłowie adhibeant curam.

Za iaśniewielmożnym imci panem Straszewiczem—marszałkiem trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego, który exemplariter, cum honore gentis, gerit officium, ichmć panowie posłowie instabunt do iego królewskiey mości z swoią rekommendacią.

Widome merita w oyczyznie w tak wielu publicznych funkciach iaśniewielmożnego imci pana Rudominy—podkomorzego Bracławskiego—marszałka generalney kommissyi prowincyi wielkiego xięstwa Litewskiego, cum dispendio zdrowia y fortun, że praemiari powinne, nie godzi się praeterire silentio y owszem drugich ichmciów huic functioni associatos, iako to: wielmoż. imci pana Horodeńskiego—woyskiego Wileńskiego, pisarza kommissyi Grodzieńskiey y w. imci pana Petruszewicza—podwoiewodzego Wileńskiego, kommissarzów tey to prowincialney kommissyi respektowi pańskiemu ikmci, iako emeritissimos cives, ciż ichmć panowie posłowie recommendabunt.

Jaśniewielmożnego imci pana Pocieia—strażnika wielkiego xięstwa Litewskiego, nie tylko z antenatów erga reges et rempublicam zasługi, ale ex propria persona pokazane dowody ku panom wierności, a oyczyznie miłości, cum dispendio fortuny y azardem życia, iako u każdego prawdziwe-

go oyczyzny syna, iustam merentur considerationem, tak woiewodztwo nasze motivo sprawiedliwości ikmci, pana naszego miłościwego, munificentii, rzeczy-pospolitey zaś kompassyi inter primas publicas curas rekommendować, w. ichmciom panom posłom swoim iniungit; aby tak z summ, in usum publicum erogowanych, ś. p. iaśniewielmożnego imci pana Pocieia—hetmana w. wielkiego xięstwa Litewskiego, iako y swoich własnych, mógł mieć satisfakcią.

Cała prowincia wielkiego xięstwa Litewskiego testari może de infinitis meritis iaśniewielmożnego imci pana Wołowicza—referendarza wielkiego xięstwa Litewskiego, którego nie tylko dom, ale y sam ex persona sua godzien respektu pańskiego, iego królewskiey mości, pana naszego miłościwego, motivo tedy zacnego domu y osoby zasług instabunt ichmć panowie posłowie nasi ad munificentissimum cor iego królewskiey mości, aby był pańską legalizowany łaską.

Wielmożnego imci pana Theofila Domasławskiego—generał-maiora ikmci, obsequio publico, cale na fortunie zruinowanego, osobliwszey ikmci, pana naszego miłościwego, zaleciwszy kompassyi, wielmożnym ichmciom panom posłom iniungimus, aby wsparty authoritate domini mógł mieć za lat trzydzieście, na publiczney usłudze straconych, sine nota, zaległey gaży y długu restitucią, zapłaciwszy zasłużoną rekompensią. O co aby i. o. xięcia imci hetmana wielkiego, wielkiego xięstwa Litewskiego instantissime et efficaciter nomine publico upraszali, wielmożnym ichmcom panom posłom naszym animitus rekomenduiemy.

Tak wielu instrukciami zalecone merita wielmożnego imci pana Marcińkiewicza—podsędka Latońskiego, tudziesz imci pana Putowińskiego, który będąc in charactere poselstwa na seym coronationis ikmci, cum discrimine zdrowia y azardem fortun, hanc provinciam gessit, rekommenduiemy pamięci ichmć panom posłom, ut instent ad beneficum cor ikmci za ichmi.

Dług ś. p. iaśniewielmożnego imci pana Macieia Gosiewskiego—generała artyleryi wielkiego xięstwa Litewskiego constitutione anni 1690 piędziesiąt siedm tysięcy trzysta ośm złotych, ażeby successoribus bene meritis, ex zelo erga patriam clarisimis, był wypłacony, instabunt ichmć panowie posłowie, iako grati et recordantes wielkich czynów zeszłego w Bogu imci pana generała, który pro publico bono de propriis facultatibus tę summę erogavit. Wielmożny imć pan Ludwik Szreter—generalny pocztmayster wielkiego xięstwa Litewskiego, maiąc sobie konferowaną pocztę wielkiego xięstwa Litewskiego za przywileiem ikmci, od lat kilkunastu, a z miast y miasteczek w różnych woiewodztwach y powiatach vigore taryffy anni 1673 nie może odebrać należące na prowizią poczty wielkiego xięstwa Litewskiego pieniądze, częścią dla excepty miast y miasteczek, ikmci ieszcze ad unionem częścią dla desolacyi y ruin, przez co na siedm tysięcy co rok na miastach y miasteczkach zalega na poczty assignowana pensia, więć ichmość panowie posłowie nasi obligantur, ut instabunt za wielmożnym iegomościem panem generalnym dyrektorem poczt wielkiego xięstwa Litewskiego, aby za ten deces solucia obmyślona była y kurs poczty nie mógł ustawać.

Wniesioney na ciwuństwo Retowskie, quondam domowi iaśniewielmożnych ichmciów panów Sapiehów konferowane, ad praesens successoribus iaśniewielmożnego iegomości pana Tyszkiewicza—kasztelana Witebskiego należącey summy, ażeby iuxta obloquentiam constitutionis przerzeczeni successores byli se-

curi y nikt za przywileiem ikmci pierwiey tego ciwunstwa ad suam possessionem potiri nie mógł y nie ważył się, aż zupełna w exsolucicy summy stanie się satisfactia.

A że wielmożny imć pan Dunin, starosta Zahorański, absque restituto summy to ciwunstwo był zaiechał, oco z imcią w trybunale wielkiego xięstwa Litewskiego exortum litigium, instabunt ichmć panowie posłowie, aby securitas possessyi ichmć panom Tyszkiewiczom do oddania summy in integro, non per extenuationem, była obwarowana, salvo in causa facti w trybunale litigio.

Ponieważ wielkie się praktykuią przez zabieranie ludzi szlacheckich od woyska Pruskiego exakcie, gdzie imci pana Józefa Szulborskiego gwaltownie zabrano, zaczym instabunt ichmć panowie posłowie nasi do imci pana ablegata Pruskiego, aby był przywrócony.

Consumpta na usługach prześwietnego trybunału wielkiego xięstwa Litewskiego aetas imci pana Józefa Zmyczoskiego—regenta ziemskiego Wileńskiego, niżeli pro suis meritis powinną a republica odbierze gratitudinem, ad praesens instabunt ichmć panowie posłowie nasi, ażeby kamieniczka, nazwana quondam Gierkowiczowska w mieście Wilnie, na Końskim zaułku leżąca, ab omnibus oneribus civitatensibus była uwolniona et iuri terrestri incorporowana.

Za wielmożnym imci panem Józefem Korwinem Piotrowskim—woyskim Czernihowskim, similiter instabunt ichmć panowie posłowie nasi ad plenos ordines, aby kamienica w Wilnie na Końskiey ulicy będąca nazwana *) od ciężarów mieyskich, od stancyi deputatskich y kommissarskich była libertowana y z dobrami ziemskiemi porównana, salvis oneribus reipublicae.

*) Пропущено слово.

Kamienicą na Sawicz ulicy będąca, przywileiami ante unionem a civitatensi onere uwolniona, w mieście Wilnie ikmci znayduiąca się, in possessione na ten czas Maliewicza zostaiąca, a potym w dom ichmć pp. Zaleskich dostała, żeby approbata przywileiów y libertacyi per constitutionem być mogła, aby modernus possessor pan Paweł Duchowicz do żadnych ciężarów mieyskich pociągany nie był, obligantur ichmć pp. posłowie.

Dobra urodzonych Franciszka Jotki — czesznika Inflantskiego, nazwane Szkawna, Jerzego Antoniego Jotki—krayczego Lidzkiego, nazwane Fernakowszczyzna, w woiewodztwe Inflantskim leżące, do tych czas prawu lennemu podległe, aby ex assensu omnium ordinum za wieczyste in perpetuum uznano y one iuri terrestri adscripta były, ichmć panów posłów naszych obliguiemy.

Kontrowersie de iure patronatus cum s. sede apostolica, ażeby były efficaciter uspokoione, tudziesz aby recurrentes ad eandem s. sedem apostolicam, którzy nie są pierwiey praesentati a s. r. m-te, albo ab aliis legitimis patronis, w Rzymie non admittantur ad obtinendas provisiones apostolicas, quocunque praetextu desideratas, mimo wiadomość y wolą patronorum, ius collationis maiących, owszem, ażeby taliter temerarie recurrentes y do nowych kontrowersyi occasionem dantes, paenis coercentur; także ażeby ordinariae spirituales iurisdictiones takowym obiektom nie świadczyli faworu in institutione et protectione, ichmć panowie posłowie nasi suppliciter instabunt y starać się oto strenue maią.

Chłopi łózni, niesłuszną denominacią zaszczycaiące się—wolnymi, aby pod kim teraz zostaią, immobiliter byli póty, aż póki pan wieczysty cum deductione przez inwentarze

dawne recess własny nie odbierze y gdyby takowy, bez odezwy wieczystego pana, wyszedł do czyich kolwiek dóbr, tedy ma bydź, z pod kogo wyszedł, restitutus. Oco in casu contraventionis, cum renitente processu summario, de profugis circumscripto, ma bydź wolne dochodzenie, ad manutendum ichmć panom posłom oddaiemy.

Prospiciendo integritati et immunitati dóbr exulum woiewodztwa Smoleńskiego y powiatu Starodubowskiego, tak wielą constituciami, osobliwie constitucią seymu pacificationis traktatowego Warszawskiego anni millesimi septingentesimi decimi septimi specifikowanych y za ziemskie uznanych, aby y teraznieyszym seymem, taż onych immunitas terrestris, sine ulla exclusione bonorum, roborowana była, starać się będą ichmć panowie posłowie.

Dawnych zasług cum dispendio zdrowia y fortuny za dwuletnią rezydencią od rzeczy-pospolitey na stolicy Moskiewskiey w Bogu zeszły imć pan Jan Bokiey—sędzia ziemski Trocki, vigore assignacyi ex senatus consilio, na trzy tysiące talarów bitych daney, bez żadney satisfactii nie odebrał, instabunt ichmć panowie posłowie, aby successores onego ichmć panowie Dubiscy—stolnikowie Kowieńscy, tey naznaczoney porcyi quantitatem trzy tysiące talarów bitych ex clementia ikmci, pana naszego miłościwego, za reskryptem ze skarbu w. x. Lit. odebrać mogli satisfactią.

Xięstwo Żmuydzkie, woiewodztwo Połockie, woiewodztwo Witebskie maią te z dawnych czasów od naiaśn. królów ichmciów polskich nadania wolney elekcyi starosty xięstwa Żmuydzkiego y woiewodztwa Połockiego y Witebskiego, których, gdy zakroczą fata, uymą łaknącym świętey sprawiedliwości przez wakuiące grody następuiące dla nie prętkiego niedoyścia elekcyi, za czym ażeby celerior cursus sprawiedliwości dochodził y ukrzywdzeni vim ne patiantur, ichmć panowie kasztelanowie Żmuydzki, Połocki y Witebski inter venerabilibus fatis starostwa xięstwa Żmuydzkiego, Połockiego y Witebskiego woiewodów surrogatorami byli, bez żadnych przywileiów, hac sola constitutione ufundowani y od siebie surrogatorią fundowali, cum appelatione gravamen sentientibus do trybunału w. x. Lit.

Ponieważ po przeniesieniu zboru acatholicorum Calvinistarum za miasto plac, na którym quondam ten zbór był ex opposito kościoła ś. Michała in ruderibus leżący, żadnego tak miastu Wilnowi, iako też woiewodztwu Wileńskiemu nie czyni profitu, a ichmć panny zakonne ś. Franciszka, przy kościele tymże ś. Michała mieszkaiące, na zborowych y innych znaczne prawo w sądach ikmci seymowych y nie małe wskazy otrzymawszy, dotąd w swoich pretensiach uspokione nie są, za czym ażeby pomieniony plac in vim pretensii ichmciów pp. zakonnych do klasztoru tych że ichmciów przyłączony był, non postremae curae et zelo ku temu cudownemu mieyscu ichmciów panów posłów naszych committimus.

Wioska Szwaszkiszki, z siedliskiem dwornym, Komionka nazwana, w woiewozdtwie Trockim sytuowana, w possessiyi imci pana Alexandra Rzązewskiego—czesznika Lukowskiego na teraznieyszey kommissyi prowincialney w Grodnie, roku tysiąc siedmset trzydziestego ósmego odprawuiącey się, ex documentis uznana, że per errorem w taryffę hybernową weszła, in super na szczupłość tey wioski pustey bez żadney osiadłości, od powietrza praeaggrawowana dymami więcey niż włok, przez co possessor exekuciami przycisniony z inszey własności dotąd opłacaiąc, do ostatniey prawie ruiny przyść musiał, y żołnierzowi płaca zawodna być

musi, w czym woiewodztwo nasze, reguluiące się ad punctum prześwietney kommissyi decizyi, w zwysz mianowaną krzywdę superdowaną rekommendacią, zlecaiąc ichmć panom posłom naszym obliguiemy, aby takową niesłuszność zniosszy, przy prawie dawnym nadaną wieczystą lenność otrzymywali y ad effectum przywiedli rekomenduiemy.

Słuszną kompassią ad iustum zelum wyciąga po nas niewinney krwie profluvium imci pana Józefa Zienkowicza y innych krzywd, udziałanych przez miasto ikmci Mohilew, którego za urzędową exekucią, za dekretami trybunalskimi sprowadził, tyrannissine mieszczanie Mohilewscy zabili y w Dnieprze utopili; także się y niewinnemu klasztorowi ichmciów xx. karmelitów Mohilowskich tegoż nieszczęścia praktikować dostało, a barziey panu Bogu y iego świętnicy, bo okrwawiwszy kościoł y klasztor, kielichy, patyny kościelne pobrali, z onych pili y różne scelera popełnili: za czym w tak wielkiey Boskiey y tego szlachcica krzywdzie, ut coerceatur swawola, instabunt ichmć pp. posłowie do ikmci y stanów rzeczy-pospolitey, aby tacy kryminalistowie instanter, secundum delictum, poenas subsequantur, per omnia obliguiemy.

Za w. imć p. Kozielem—starostą Kormiałowskim quam submisissime instabunt ichmć pp. posłowie do ikmci, pana naszego miłościwego y stanów rzeczy-pospolitey, aby in vim meritorum domu y osoby, per constitutionem teraznieyszego seymu, mogła być summa wniesiona dwadzieście tysięcy zł. na starostwo Kormiałowskie, w czym ut omnimodam adhibeant curam, obliguiemy.

Ponieważ dekret prowincyi generalney w. x. Lit. interes imci p. Franciszka Xawerego Jacuńskiego—strażnika Trockiego, respektem praeaggrawowanych hyberną wiosek Margietrek y Kalinowskiego Poszeszupia, uznawszy, do allewiacyi za rzecz słuszną, disposuit ad plenos rzeczy-pospolitey ordines, zaczym obliguiemy ichmciów panów posłów naszych, ut prosint staraniem et suffragio suo ad alleviandum oneratis bonis tegoż imci.

Proces prawny uroszczony w trybunale głównym w. x. Lit. ex instantia imci pana Dominika Gęsickiego y ichmciów pp. Wereszczaków z ww. ichmć pp. Adamem—sędzią woyskowym, Józefem — stolnikiem Droickim—Kościami, także imć panem Jasieńskim — porucznikiem Petyhorskim, ex ratione fatorum accidentalium imci pana Józefa Gęsickiego, ponieważ wyznaniem kwitacyinym od ichmciów panów Wereszczaków y dekretem trybunalskim w. x. Lit. z aktoratów pomienionych ichmć ferowanemi, iest skassowany, et in hac causa evicti, zaczym instabunt ichmć posłowie nasi, ażeby per constitutionem ichmć p. Kościom y Jankowskiemu, circa perpetuum silentium, warowana była omnimoda securitas.

Iaśnie wielmożni ichmć panowie senatorowie, per constitutionem na sądzenie trybunału skarbowego w. x. Lit. naznaczeni, aby swoią pensią punktualnie, vigore legis positivae sancitam, anni millesimi septingentesimi decimi septimi odbierali, instabunt ichmć panowie posłowie nasi do rzeczy-pospolitey.

Dobra Wybranowce y Hayka, constitutione anni millesimi septingentesimi decimi septimi na fundusz karmelitom Grodzieńskim, za dziedziczne zeszłemu imci p. Kotowiczowi—staroście Grodzieńskim uznane, a przez nienależyte violenter expulsionis modo odebrane, ażeby successoribus tegoż imci pana Kotowicza do possessyi przywrócone były, instabunt ichmość panowie posłowie.

Interes ekonomii Nowodworskiey y Szawelskiey ichmość pp. posłowie, zniosszy się cum plenis status ordinibus, sine iniuria legis maiestatis, denique possessorów y kreditorów, iako ad corpus reipublicae dobra należące, ut manuteneant, committimus.

Pisan ut supra. Cetera fidei et dexteritati wielmożnych ichmciów pp. posłów naszych committimus. U którey instrukcyi podpis ręki wielmożnego imci pana dyrektora his exprimitur verbis: Jan Ignacy Monkiewicz— starosta Oleśnicki, koła rycerskiego seymiku antecomitialnego dyrektor. Która to takowa instrukcia, za podaniem oney przez wyż wyrażoną osobę ad acta, iest do ksiąg grodzkich woiewodztwa Wileńskiego przyięta y wpisana.

1761 г.

Изъ книги № 4775, за 1761 г., л. 114—115.

165. Инструкція дворянъ Стародубовскаго повѣта, данная депутатамъ, отправляемымъ на Варшавскій экстраординарный сеймъ.

Дворяне Стародубовскаго повѣта собравшись въ обыкновенномъ мѣстѣ своихъ засѣданій, дали своимъ посламъ инструкцію слѣдующаго содержанія:

1) По засвидѣтельствованіи королю вѣрноподданническихъ чувствъ повѣта, послы обязываются ходатайствовать о принятіи мѣръ къ искорененію фальшивой монеты; въ случаѣ разсужденія объ открытіи монетнаго двора, дать на это свое согласіе;

2) о предоставленіи вакантной печати Литовскаго княжества одному изъ лицъ—Прездецкому или Поцѣю и вообще наблюдать, чтобы мѣста раздавались по мѣсту жительства уроженцамъ извѣстнаго повѣта;

3) Слѣдуютъ ходатайства по дѣламъ разныхъ заслуженныхъ лицъ: Литовскаго референдарія, Литовскаго секретаря и Литовскаго гетмана;

4) Требовать строгаго исполненія конституціи 1631 года со стороны помѣщиковъ, которые къ явному ущербу Виленской капитулы принимаютъ подъ свое покровительство хлоповъ, ведущихъ продолжительные и опасные противъ нея бунты.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt pierwszego, miesiąca Marca siedmnastego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim woiewodztwa Wileńskiego, przede mną Jerzym Abramowiczem— podczaszym y podwoiewodzim woiewodztwa Wileńskiego, comparendo personaliter imć pan Antoni Sawicki, opowiadał, prezentował y ad acta podał instrukcyą na seym w Warszawie złożony od powiatu Starodubowskiego, i. w. ichmość pp. posłom tegoż powiatu, którey tenor sequitur estque talis:

Instrukcya, od nas senatorów, dignitarów, urzędników ziemskich, grodzkich, rycer-

stwa, szlachty, obywatelów powiatu Starodubowskiego, na seym w Warszawie od ikmci, pana naszego miłościwego, uniwersałami w roku teraznieyszym tysiąc siedmset sześćdziesiąt pierwszym, dnia szesnastego Marca, do miasta ikmci Wilna, ad locum solitum consiliorum zdromadzonych, obranym na seym extraordynaryiny w Warszawie agitować się maiący, posłom iaśniewielmożnym imci panom Michałowi hrabi Sapiezie—krayczemu wielkiego xięstwa Litewskiego y Stanisławowi Miecielskiemu—staroście Lubiatowskiego. Że w ten czas, kiedy sąsiedzkie narody, kilkoletnia woyna uprzykrzonym kłóci zamieszaniem, sama tylko rzecz-pospolita nasza w głębokim dotąd y nieporuszonym zostaie pokoiu, rzeczywiste każdego oświadcza doświadczenie, iż to są skutki gorliwey ikmci, pana naszego miłościwego, o dobro oyczyzny naszey czułości, który od początków słodkiego nam panowania nieprzerwanym ciągiem na to iedynie troskliwe swoie łoży usiłowanie, ażeby od narodów, rządom swoim powierzonych, wszelkie złe ostatnim prawie przyspieszone krokiem y należone, z natarczywością zamachy, dzielnością przezorney pieczołowitości y mocą opatrznego starania, odwróciwszy wszystkich obywatelów, w nieskończonym widział uszczęśliwieniu, tak dalece, iż iako od zewnętrznego naród nasz chce mieć obespieczony zamieszania, tak nie mniey wnętrzny wszystkim domowy nieporządek, a zatym ostatnię zgubę obywatelom sprawuiącym przyczyną oycowską zabiegać raczy bacznością, zbawienne do ucalenia każdego podaie śrzodki, naypierwiey iaśniewielmożni ichmć panowie posłowie powiatu naszego ten mieć będą obowiązek, ażeby podziękowawszy ikmci, panu naszemu miłościwemu, dobrotliwemu oyczyzny oycowi, mocnemu y opatrznemu, nie iuż samych praw y wolności naszych protektorowi y stróżowi, lecz całego wolnego narodu, w powszechności y każdego wiernego poddanego wszegulności obrońcy, nayłaskawszemu za czułe nad oyczyzną naszą pieczołowania, nieprzełamaney wierności naszey przed maiestatem złożyli rekognicyą. W niezmierney liczbie wprowadzona, cały kray nasz napełniaiąca, fałszywa moneta, iako iest pierwszym następuiącey nieszczęliwości narodu stopniem, ostatnią zgubą y ubóstwa, obywatelom przynoszącym, tak niżeli przez wyniszczenie do szczętów dobrey monety te nieszczęśliwe przyidą skutki, starać się będą na następuiącym seymie iaśniewielmożni ichmć panowie posłowie nasi, znaszaiąc się cum plenis ordinibus, obmyślić sposoby y śrzodki, do zabieżenia tak widocznemu kraiu upadkowi. Na otworzenie miennicy, iako w tak nagłey y usilney rzeczy-pospolitey potrzebie ichmć panowie posłowie znosząc się z innemi ichmościami panami posłami oboyga narodów zezwolić mogą. Wakuiąca pieczęć, do rekomendacyi stanu rycerskiego należąca, gdyby cedere mogła prawdziwym Litewskim patryotom, dostrzec tenentur ichmość panowie posłowie. Hocque titulo ex mente całego powiatu naszego wielkie zasługi dawnych w tey prowincyi domów, nie mnieysze na tylu funkcyach okazane publicznych iaśniewielmożnego imci pana Przezdzieckiego, referendarza Litewskiego, y iaśniewielmożnego imci pana Pocieia—strażnika Litewskiego, przeznaczą et instabunt. Dystrybuta wakansów cuiuscunque praerogativae extra provinciam, iako przytępia chęć y applikacyą ad publica merita prowincyalnych patryotów, iako iest zgorszeniem przez wdzierania się do cudzey własności, własnym każdego zasługom przeznaczonym, tak ostrzeżenie huius inconvenientiae et praeiudicii dopilnuią ichmć panowie posłowie.

Koadiutoria Wileńska, tak per merita personalia iaśnie wielmożnego imci xiędza referendarza Lit., iako przez żywe de in publico debita comunem gratitudinem ewinkuiące zasługi iaśnie wielmożnego imci pana kasztelana Wileńskiego y podskar. nadwor. Lit. gdyby in tesseram publiczney wdzięczności rzeczonemu i. w. imć x. referendarzowi Lit. cedere mogła, studebunt ichmć panowie posłowie i. w. imci xiędza Łopacińskiego—sekretarza w w. x. Lit. iako in spectatione pierwszego prawo pospolite mieć chce, tak urgentissime powiat nasz poleca imć panom posłom zalecenie maiestatowi ikmci słusznym względom do otrzymania naypierwszych duchownych wakansów. Zasługi i. o. xięcia imci Radziwiła—woiewody Wileńsk., hetmana w. w. x. Lit., gdy do rekomendowania naszą przechodzą sposobność publicznym podziękowaniem gdyby się iakokolwiek pensari zdały, recognoscent ichmć panowie posłowie. Znaczne w oyczyznie iaśnie wielmożnego xiążęcia imci kanclerza w. x. Lit. merita oświadcza publico ore stanom rzeczy-pospolitey y ikmci, panu naszemu miłościwemu, ichmć panowie posłowie nasi. Lubo wszczęte *bunty chłopskie* przez kilka lat w dobrach kapituły Wileń., Kamieńszczyzna nazwanych, w powiecie Mozyrskim leżących, całemu kraiowi Białoruskiemu niebespieczne, przez partią woyska Lit. za ordynansem i. o. xięcia imci hetmana w. x. Lit. provide tam są uśmierzone, iednak ponieważ szlachta koronna pograniczna od Kamieńszczyzny wziowszy w protekcyą tychże chłopów kapitulnych, mimo konstytucyą tysiąc sześćset trzydziestego pierwszego roku y dekreta seymowe, któremi rzeczone dobra in perpetuum do granic Lit. powiatu Mozyrskiego są inkorporowane, evocatorie tak w assessoryi koronney, iako y w trybunale Lubelskim proceder prawny urościli, y dekreta nulliter extra provinciam pootrzymywali, więć iako to iest przeciw konstytucyom, de non convellendis iurisdictionibus, oraz z naruszeniem granic Litewskich, obligantur ichmć panowie posłowie nasi stanom rzeczy-pospolitey iak naymocniey przełożyć, tak wielką krzywdę prowincyi y dopomnieć się, aby ta sprawa odesłana była do trybunału głównego w. x. Lit. Zalecamy to ichmć pp. posłom naszym, ażeby subveniendo ostatney ruinie metropolis w. x. Lit. miasta ikmci Wilna, iako nayusilniey, omni possibili modo ab onere stancyi deputackich też miasto uwolnić starali się. Caetera activitati et dexteritati ichmć panów posłów praecommittimus.—U tey instrukcyi podpis ręki w. imci pana marszałka koła rycerskiego seymiku przedseymowego temi wyraża się słowy: Bolesław Bispink—chorąży powiatu Starodubowskiego y dyrektor tegoż powiatu koła rycerskiego.—Która takowa instrukcya, za podaniem oney przez wyż mianowaną osobę do akt, iest do xiąg grodzkich woiewodztwa Wileńskiego przyięta y wpisana.

1766 г.

Изъ книги № 4781, за 1766 г., л. 1216.

166. Инструкція дворянъ Стародубовскаго повѣта, данная депутатамъ отправляемымъ на Варшавскій сеймъ.

Дворяне Стародубовскаго повѣта, собравшись въ обыкновенномъ мѣстѣ своихъ засѣданій, дали своимъ посламъ инструкцію слѣдующаго содержанія:

1) о сохраніи законнаго значенія за посольской избой и воспрещеніи посламъ входить въ разсмотрѣніе провинціальныхъ коммиссій и проектовъ, производящихъ только раздоры;

2) о приведеніи въ исполненіе конфедератскихъ и сеймовыхъ постановленій;

3) о вмѣненіи посламъ въ обязанность соглашаться съ мнѣніемъ другихъ пословъ;

4) о выводѣ русскихъ войскъ изъ предѣловъ рѣчи-посполитой;

5) о назначеніи граничной коммиссіи съ Россіей изъ многочисленныхъ представителей рѣчи-посполитой;

6) о подтвержденіи съ Москвой мирныхъ трактатовъ и домогательствѣ уступки рѣчи-посполитой завоеванныхъ Россіей шведскихъ провинцій;

7) объ открытіи монетнаго двора и уравненіи курса старой монеты съ новою;

8) о предоставленіи служебныхъ мѣстъ католикамъ преимущественно предъ диссидентами;

9) о единомысліи съ другими послами по поводу увеличенія жалованья Литовскому войску;

10) о заведеніи регулярнаго войска съ отнесеніемъ содержанія его не на счетъ земскихъ имѣній;

11) о воспрещеніи покупать войсковыя должности и сохраненіи очереди въ назначеніи чиновъ хоружаго послѣ перваго товарища, поручика послѣ хоружаго;

12) о предоставленіи Литовскому княжеству расходовать чоповое шеляжное не на содержаніе войска, но на внутреннія нужды края, какъ это дѣлается въ коронѣ; или же о привлеченіи и коронныхъ провинцій къ равномѣрному израсходованію таковой подати на содержаніе войска по примѣру Литвы;

13) объ изданіи законовъ въ отдѣльныхъ книгахъ, смотря по роду юридическихъ инстанцій;

14) о сохраненіи прежнихъ обычаевъ относительно исполненія финансовой росписи Литовскимъ скарбамъ, чтобы таковыя или не прямо отъ senatus consultum, а отъ сейма, вслѣдствіе чего за дворянами останется право вмѣшательства въ государственную экономію, въ которой они занимаютъ преимущественное мѣсто;

15) объ учиненіи отчета по посольскимъ дѣламъ за послѣдніе два года;

16) о единомысліи пословъ съ другими товарищами по дѣлу объ изысканіи средствъ на содержаніе кадетскаго корпуса;

17) о высылкѣ штемпельной бумаги въ канцеляріи воеводствъ и повѣтовъ;

18) о противодѣйствіи стремленіямъ нѣкоторыхъ депутатовъ даровать свободу крестьянамъ;

19) о соглашеніи на назначеніе податей не иначе, какъ послѣ предварительнаго разсмотрѣнія ихъ на провинціальныхъ сеймахъ;

20) о возобновленіи прежней конституціи относительно сеймовой очереди въ Коронѣ и Литвѣ;

21) о назначеніи въ день одного сеймоваго засѣданія вмѣсто двухъ, вошедшихъ въ употребленіе съ недавняго времени;

22) о сохраненіи конституціи, предоставляющей право Курляндскому герцогу Бирону на Курляндію и Семигалію, а равно о прекращеніи споровъ между герцогомъ и шляхтой;

23) о воспрещеніи заключать съ сосѣдними государствами мирные трактаты безъ вѣдома шляхты;

24) о выдачѣ пограничнымъ судьямъ особаго вознагражденія за ихъ особые труды по рѣшенію дѣлъ съ пограничными сосѣдями;

25) о разграниченіи Мозырскаго повѣта отъ Кіевскаго воеводства и уничтоженіи коронныхъ декретовъ по спорнымъ дѣламъ Короны съ Виленскою капитулой на имѣнія въ этомъ же повѣтѣ;

26) о канонизаціи останковъ доминиканца Фабіана въ Столбцахъ;

27) о воспрещеніи духовенству позывать шляхту на судъ къ нунцію;

28, 29, 30, 31, 32) слѣдуютъ ходатайства по дѣламъ частнымъ;

33) о подтвержденіи дипломовъ, выданныхъ ссылочнымъ Смоленскаго воеводства и Стародубовскаго повѣта;

34) о вытребованіи отъ Москвы забранныхъ актовыхъ книгъ Смоленскаго воеводства и учрежденія земскаго и гродскаго судовъ съ присяжными регентами;

35) о сохраненіи за Смоленскими должностными лицами ихъ должностей въ Литвѣ;

36) о назначеніи на мѣсто опатовъ лицъ изъ родовитой шляхты на мѣсто базиліанскихъ генераловъ;

37, 38) ходатайства по дѣламъ частныхъ лицъ;

39) о присужденіи Кальвинскаго плаца и развалинъ монахинямъ св. Михаила;

40, 41, 42, 43, 44, 45, 46) заключаются ходатайства по частнымъ и служебнымъ дѣламъ разныхъ лицъ;

47) объ измѣненіи правилъ относительно поимки бѣглыхъ хлоповъ;

48, 49, 50, 51 и 52) заключаютъ въ себѣ ходатайства по дѣламъ разныхъ монашескихъ орденовъ.

Coram actis grodu woiewodztwa Wileńskiego, comparendo personaliter imć pan Jan Antoni Jankiewicz, instrukcyą powiatu Starodubowskiego, na seym walny ordynaryiny w Warszawie agitować się maiący i. i. w. w. ichmość panom Adamowi Chmarze—instygatorowi w. x. Lit. y Pawłowi Bułharynowi—marszałkowi powiatu Wołkowyskiego, posłom od tegoż powiatu Starodubowskiego daną, do akt xiąg grodzkich woiewodztwa Wileńskiego spraw wieczystych podał, którego thenor sequitur estque talis.

Instrukcya, od nas senatorów, dygnitarzów, urzędników ziemskich, grodzkich, rycerstwa, szlachty y obywatelów powiatu Starodubowskiego, za uniwersałami iego królewskiey mości, pana naszego miłościwego, na seymiki przedseymowe w roku teraznieyszym tysiąc siedmset sześćdziesiąt szóstym, miesiąca Augusta dwudziestego dziewiątego dnia wyznaczone, pod pieczęcią wielkiego xięstwa Litewskiego wydanemi, ad praescriptum novella lege locum w Wilnie zgromadzonych, dobrze urodzonym y publicznemi usługami dystyngwuiącym się mężom, iaśnie wielmożnym ichmość panom Adamowi Chmarze—instygatorowi w. x. Lit. y posłowi Bułharynowi — marszałkowi powiatu Wołkowyskiego, posłom z pomiędzy nas wybranym, na seym walny ordynaryiny w roku teraznieyszym dnia szóstego Octobris przypadaiący, na zwykłym seymikowania mieyscu w Wilnie, roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt szóstego, miesiąca Augusta dwódziestego piątego dnia, dana. Władaiącą szczęśliwie, panuiącą dobrotliwie roskazuiącą nam łaskawie ikmci, pana naszego miłościwego, kiedy cały w ogulności uwielbia narod polski, powiat nasz w szczegulności słodkie iego zasmakowawszy panowanie winne przez i. i. w. w. ichmość panów posłów oświadcza wdzięczność y nieustaiące u maiestatu składa życzenia, by długoletnie panował, oyczyznę naydowcipnieyszym rządem uszczęśliwiał, nas wiernych iemu poddanych kochać po oycowsku nieprzestawał.

Primo. Izba poselska naydroższy zakład wolności y zaszczytu polskiego dotąd w swoiey utrzymaiąca się powadze, ażeby obespieczoną praw prerogatywą zaszczycał

się rekomenduiemy opponować się i. w. w. ichmościom panom posłom o deklaracyą powrotu do izby poselskiey po powitaniu nayiaśnieyszego pana y wysłuchaniu tylko kalkulacyi y proiektów kommissyinych, niewdaiąc się w żadne zgoła materye y ustawy, by do izby poselskiey dla prowincyonalnych konstytucyi y roztrząśnienia proiektów wracali się, i. w. ichmość panowie posłowie instabunt.

Secundo. Tym naywięcey szczyci się uszczęśliwieniem narodowe obywatelstwo gdy praw stanowionych całość iest w zachowaniu y przyzwoitym dopełnieniu, dla czego aby acta konfederacyi y cokolwiek seymy odeszłe zupełnie zostawało, domówią się i. w. w. ichmość panowie posłowie.

Tertio. Ponieważ pod słodkim ikmci panowaniem iuż ugruntowana powszechna iest spokoyność y konfidencia ziednoczonych narodów, maiąc więc iaśniewielmożni ichmość panowie posłowie łączyć swe zdanie in ordine rozwiązania konfederacyi z innemi posłami.

Quarto. Gdy od szczęśliwego wstąpienia na tron ikmości, pana naszego miłościwego, zupełnym cieszemy się wnętrznym pokoiem, ani mądrość y moc panuiąca od sprzymierzonych sąsiedzkich tronów nieubliżyła iuż zachować dla nas bezpieczeństwa, maią się więć dopraszać iaśnie wielmożni ichmć panowie posłowie ewakuacyi woyska Rossyiskiego, które obywatelom prowincyi naszey iest uciążliwe, znaczne krzywdy czyniące y o też przechodu dawniey do Szląska, a teraz świeżo dzieie się przyrzeczona po kilkakrotnie z sprawiedliwości y z wspaniałości nayiaśnieyszey Imperatorowey ieymości Rossyiskiey do indagacyi y nadgrodzenia szkod kommissya, aby doczekana była włożenia się maiestatu, iaśnie wielmożni ichmść panowie posłowie, dopraszać będą.

Quinto. Wyznaczona rewizia granic rzeczy-pospolitey z całości y dbania ikmci, pana naszego miłościwego, o całość państwa wyciąga dostatecznego maiestati podziękowania, ażeby iednak kommissya graniczna z Moskwą nie była od rzeczy-pospolitey kilku tylko osobom powierzona, ale pomnożeniem wybranych w oyczyznie ludzi ubespieczenie miała, praecomittitur dołożenia się iaśnie wielmożnych ichmść pp. posłów.

Sexto. Przyiazność sąsiedzka z graniczącym państwem Rossyiskim, iak dla rzeczypospolitey użytkuiąca, tak y w późnieysze wieki, by ten węzeł wiedności y pokoiu mógł się bardziey wzmocnić, odnowienia czyli stwierdzenia traktatów—iednego pod rokiem tysiąc sześćset ośmdziesiąt szóstego, drugiego pod rokiem tysiąc siedmset czwartego, między Moskwą a rzeczą-pospolitą zawartych y onych do konstytucyi tysiąc siedmset dziesiątego roku wprowadzonych, z obowiązkiem przywrócenia ad corpus rzeczy-pospolitey Infland, od Szwedów zawoiowanych, y przez te soiusze wrócić y rzeczy-pospolitey assekurowanych, iaśnie wielmożni ichmość panowie posłowie dopraszać się zechcą.

Septimo. Należy powinna wdzięczność od całego państwa ikmci panu naszemu miłościwemu, za dobroczynne zabieżenie dalszemu narzutowi z tey zagraniczney, a za otwarcie mennicy w dobrey monecie, złożą podziękowanie iaśnie wielmożni ichmość panowie posłowie nayiaśnieyszemu maiestatowi za tę oycowską opatrzność, gdy by taż moneta nowa ikmci była per constitutionem stwierdzona, stara zaś konstytucyina, cum infractione publiczney wiary w walorze swym idąca, przeciwko nowey teraznieyszey umnieyszania nie miała, ciż iaśnie wielmożni ichmć panowie posłowie domówią się.

Octavo. Kiedy twierdzą y gruntem narodowey szczęśliwości wiara iest prawdziwa

rzymska-katolicka, toć błędy naprzeciw tey wierze stawiące się muszą nieiako zarażać oyczyznę y wątki one przez różnienie się obywatelów in religione, a zatym iaśnie wielmożni ichmć panowie posłowie iako naypotężniey obstawać maią przy prawach dawnieyszych, broniących dyssydentom liberum exercitium suae religionis, nie mniey carentiam vocis activae onychże w przeszłym immediate stanie zostawać, by się na urzędy woiewodzkie lub powiatowe, by też nayniższe nie wdzierali, omnitudinaliter zapobieżeć, szarz wysokich w woysku rzeczypospolitey zasłużonym dobrze urodzonym katolikom ne praeripiant, ostrzedz będą powinni, salvis in toto ac integro iuribus sanctae romanae ecclesiae. A ieżeliby w tey mierze faciantow błędami zarażonych biegłość y wytworność usiłowała stany rzeczypospolitey na seymie przyszłym ad pluritatem pociągnąć y królować, tedy powiat nasz, ufaiąc w nieskażonym posłów swych charakterze, na wszystkie onych że obowiązuie sinceritates, gdyby tę materyą quam singularissime z przepisu instrukcyi utrzymywać raczyli obliguie.

Nono. Obmyślona prawem millesimi septingentesimi decimi septimi anni zapłata woysku Litewskiemu dosyć szczupła być wydaie się, ile gdy praetia rerum nie równie w szacunku swoim podwyższone zostaią; ucalaiąc zatym quantitatem w służbie zostaiących y onym obmyślaiąc powiększenie wysług zaleca się iaśnie wielmożnym ichmściom panom posłom, żeby w takowym razie w obmyśleniu uwiększenia płacy woysku z innemi ichmci posłuiącemi nierozdzielne swoie łączyli zdania y usposobienia.

Decimo. Z pomiędzy wielu potrzeb istotnych, na ocalenie państw kwitnących stosowanych, niemnieyszą wydaie się być potrzebą wzmożenie się w siły woyskowe, którego pomnożenia zayść mogącego, iż iest wynalazek fixe ac determinate umieścić się dla woyska powiększonego maiący, sprawiedliwa rzecz byłaby tak dla gruntownego wewnątrz, iako też dla pewnego zewnątrz pokoiu y poważenia aukcyą niezawodną żołnierza regularnego ustanowić, nad czym desudabunt iaśnie wielmożni ichmć panowie posłowie, za iednoż wspól kollegami swoiemi była nieodbyta kraiu całego naycelnieysza potrzeba mogła być uskuteczniona, też impozycyi nowych na dobra ziemskie dziedziczne szlacheckie podatków, który warunek naymocniey tymże iaśnie wielmożnym posłom inculcamus.

Decimo primo. Wprowadzony abusus kupowania szarz woyskowych, otrzymania mimo stopnie przyzwoite zasłużonych, nominatim w poważnych polskiego autoramentu chorągwiach, iako z pokrzywdzeniem towarzystwa y chorążych dotąd praktykował się, tak aby ostrzeżeniem prawnym mimo pierwszego towarzysza chorąstwa, a mimo chorążego poruczeństwa nikt niebrał y nieotrzymywał; a zwierzchność dawać patentów sub nullitate onych nie ważyła się, o te ubezpieczenie starać się będą iaśnie w. ichmć panowie posłowie.

Decimo secundo. W roku tysiąc siedmset siedmnastego prowincia wielkiego xięstwa Litewskiego, na onczas angustiis przyciśniona, innego sposobu nie maiąc płacenia regularnego woyska, oddała na zadosyć uczynienie, onemuż czopowe y szelężne z woiewodztw y powiatów, które po dziś dzień na woysko iest oddawane; a że koronne prowincye ad usus tylko proprios od owego czasu podatek czopowego używali y dotychczas używaią, instabunt iaśniewielmożni ichmość panowie posłowie, aby w prowincyi Litewskiey woiewodztwa, powiaty albo miały także ad usus proprios przywró-

cone sobie czopowe szelężne, albo ażeby, in pari republica, prowincye, także koronne swoie czopowe szelężne ad aerarium publicum na płacę woysku oddawały, te zaś czopowe szelężne żeby w wielkim xięstwie Litewskim przez sprawedliwe taryfy lepiey y użyteczniey było uregulowane, domówić się raczą iaśniewielmożni ichmć panowie posłowie.

Decimo tertio. Sprawy tyczące się sądowey sprawiedliwości, w wielu mieyscach oboiętnościom podlegaiące, aby obiaśnione zostały per ordines plenos, defektowe poprawione, a w czym niedostarczone aby prawodawstwem zostały dopełnione y przydano iest to ubespieczeniu narodowemu y zabiegom krzywd obywatelskich essencyalnie potrzebnym. Niemniey y to inculcatur, aby na seymie następuiącym naznaczone y wybrane były osoby do roboty takowey, które by, maiąc iuris peritiem, z wielości y wielkości xiąg konstytucyinych segregando wybrały y zebrały dwoiste vel troiste osobne praw xięgi porządnie ułożone, iedne w dwoiakim spraw rodzaiu, zawieraiące w sobie leges iudiciarias, to iest, dzieląc processum iuris co do dóbr ziemskich, a znowu dystyngwuiąc, które concernunt sprawy forum assessoriale, drugie zaś maiące w sobie statystyczne y domowych rządów prawa y w aktualnym walorze y obowiązywaniu zostaiące. Dzieło zaś pomienione przez dwie osoby, przynaymniey na to wyznaczone y do iednegoż mieysca z sobą przywiązane, ma być sumptem publicznym in traktu drugiego seymu następuiącego zrobione y do approbaty stanów na seym ordynaryiny w roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt ósmym podane, przymówią się iaśniewielmożni ichmć panowie posłowie.

Decimo quarto. Gdy się komissya skarbowa będzie konkludować, incumbit domawianie się, aby stan rycerski, od którego naywiększe poselskie, do skarbu wpływaią intraty, niebył od dyspozycyi tegoż skarbu oddalonym y przez wydane assygnacye ex senatus consilii zasiadaiących przy boku nayiaśnieyszego pana senatorów, lecz żeby zawsze wszelkie assygnacye do skarbu z seymu od stanów zupełnych były wydawane na nieodbite rzeczypospolitey potrzeby, na odprawienie poselskie legacyi prezydencyi do dworów zagranicznych, by według potrzeby wynikaiącego publice pożytku, wyznaczona była pensia y postanowiona na wyznaczonych rezydentów, urgebunt iaśniewielmożni ichmość panowie posłowie, żeby tymże zwyczaiem były odprawowane praecedentibus solennitatibus w izbie senatorskiey pod nieważnością czynienia y w przytomności arbitrów. Oraz warunek ma być naymocnieyszy reddendae rationis senatus consultorum, na seymie każdym przed zupełnością stanów przed iaśniewielmożnych senatorów exhibendorum, dopilnować raczą iaśniewielmożnych ichmć panowie posłowie.

Decimo sexto. O uczynienie relacyi z odprawionych do dworów postronnych legacyi w spomnionych dwuch leciech dopraszać się maią iaśniewielmożni ichmość panowie posłowie.

Decimo septimo. Gdy dopełnienia obietnicy swoiey iego królewska mość, pan nasz miłościwy, edukacyą y uzdoleniem młodzi szlacheckiey w złożoney niemałey liczbie kadetów, iest obligowana, rzecz-pospolita ad sonantiam ostrzeżenia w paktach konwentach zastanowić się nad szczupłością dochodów królewskich, a obmyślić dołożenie sumptu na to dzieło pożytecznie rozpoczęte, o co dołożą się iaśniewielmożni ichmość panowie posłowie, naradzaiąc się vicissim z innemi w potrzebach wszelakich skarbowego wsparcia tyczących się.

Decimo octavo. Wynaydzone sposoby podatkowania w proiekcie na ustanowienie papieru sztemplowanego, ażeby się zdały się być uciskiem całemu narodowi, przezornością stanów r.-p. powinno być roztrząśnione, y aby przez kommissyą skarbową na różne dokumenta ad lucrum publicum reipublicae, do kancellaryi woiewodztw y powiatów takowy papier był przysłany, dopraszać się maią iaśniewielmożni ichmość pp. posłowie na seymie, o zalecenie kommissyi skarbowey.

Decimo nono. Nie tylko po Litwie, ale w całym prawie królewstwie polskim rozniesiona wieść za żale każdego obywatela dobrze urodzonego y oyczyznie zasługuiącego się, iakoby prosty stan poddaństwa, częścią krwią przodków zakupiony, częścią w pocie czoła zapracowanym groszem z ziemią zarazem nabyty y do mieysca wielo nader konstytucyami przywiązany, na blizko zbliżaiącym się seymie ma eluctari na wolność, a tym samym ostatnią prawie grozić stanowi szlacheckiemu poczyna ruiną y mizeryą. Przeto iaśniewielmożni ichmć panowie posłowie omnitudinali nexu są obowiązani, w zdarzeniu takowego proiektu szkodliwego nań, libera vetandi voce, nie pozwalać, o co naysolenniey się manifestować y bez dołożenia się nas braci, w domach zostaiących, w naymnieyszym punkcie wolności chłopstwu nie udzielać, owszem antiquato usu ad funda onych propria w odyskaniu non obstante, longissima praescriptione zbiegłych poddanych przywiązać, prawem obostrzyć y dawnieysze konstytucye hac in re utwierdzić, tenentur i. w. ichmość panowie posłowie quam singularissime.

Vigesimo. Sposób wynaleść się mogący nowego podatkowania przez seym nie wprzód będzie od i. w. ichmć pp. posłów przyięty y decydowany, aż go wezmą ad referendum do braci na seymikach relacyinych, kędy possibilitas w w.-twie y powiecie każdym zostanie rozważona y na seym przyszły ordynaryiny w instrukcyach przepisana, quam solenniter zaleca się.

Vigesimo primo. Przeniesienie seymów na iedno zawsze mieysce z ukrzywdzeniem prowincyi Litewskiey, gdyby w proiektach na seymie miało być proponowane, żadną miarą y przez żaden sposób alternaty dawnieyszey, na Litwę przychodzącey, niepowinni odstępować, iaśniewielmożni ichmość panowie posłowie eaque in re co naymocniey zechcą opponować się, że de iuribus prowincyi całey cardinalibus, które z unią razem są ustanowione, decydować niepodobno, y chociaż by aliquo modo usiłowały dwie prowincie koronne trzeciey Litewskiey praeiudiciare, imieniem całego powiatu y imieniem Litwy całey tenentur w izbie posselskiey, senatorskiey y po grodach per manifesta krzywdę tę wyrazić y oświadczyć pod hasłem „liberae vocis“. Podobnie się maią sprawić iaśniewielmożni ichmość panowie posłowie in casu chcenia przenosić kommissyi z kraiu Litewskiego do polskiey.

Vigesimo secundo. Nie dawnym ieszcze wprowadzono zostało zwyczaiem, iż na seymach dwoiakie nieregularne znowiły się sessye ranne y odwieczorne; consulendo więc meliori rzeczy-pospolitey y rozsądzeniu około ustaw oyczystych, przełożą iaśniewielmożni ichmć panowie posłowie lepszość iedyney sessyi dzienney. Tey zaś od godziney ósmey vel dziewiątey czas poczynania, konczenia vero do czwartey vel piątey zamierzą, proiekta zaś od iaśniewielmożnych ichmców panów posłów do laski podane, gdyby nieprzerwanie przez trzy dni wprzódy były każdego dnia pro deliberatione czytane po razu y roztrząsone, ac tandem decydowane, zaleca się tymże iaśniewielmożnym ichmść panom posłom.

Vigesimo tertio. Kiedy r.-p. na seymach convocationis y szczęśliwey koronacyi nayiaśnieyszego króla imci zaradziła o tym, żeby xiąże Kurlandski Jan Ernest Biron, prawnie sobie należące xięstwo Kurlandskie y Semigalskie spokoynie dzierżał, zaczym incumbit iaśnie wielmożnym ichmć panom posłom wyroki seymów pomienionych mieć przed oczyma do zupełnego drogi zagrodzenia dalszym sprzeczkom między xięciem a szlachtą Kurlandską, y zdania swoie na koniec ten kierować, byle by nil praeiudicasset prawom Kurlandzkim y Semigalskim, inter nobilitatem et principem stanowionym y napisanym.

Vigesimo quarto. Pod nowym króla miłościwego panowaniem nadarzać się mogą coraz nowsze na przyszłym seymie przed zupełnością stanów propozycie względem zawarcia nowych z sąsiedzkiemi y dalszemi dworami traktatów, zlecamy iaśniewielmożnym ichmć panom posłom, żeby przez stwierdzenie dawnieyszych, iuż zawartych, na żadne nowsze emergi mogące pakta authoritate liberae vocis nie pozwalali, bez dołożenia się nas w domach pozostałych y w takiey nowey frakcyi by ad refferendum brali do braci, obliguiemy.

Vigesimo quinto. Ponieważ w woiewodztwach y powiatach pogranicznych sędziowie pograniczni, dla uspokoienia y rozsądzenia spraw zachodzących miedzy obywatelami Korony polskiey y w. x. Litewskiego, a obywatelami sąsiedzkich potencyi, summopere są potrzebni y tylo przed nami obranie y ustawienie onych woiewodztwom y powiatom na seymikach gromnicznych iest zalecone, a że przerzeczeni sędziowie publiczną oyczyznie in concivibus, cum dispendio własney substancyi, wypełniaiąc usługę, żadney na to nie maią pensyi, więc że officium nemini debet esse damnosum, iaśniewielmożni ichmość panowie posłowie, o naznaczenie signantur, z woiewodztw y powiatów pogranicznych, dla tych ichmciów panów sędziów pensyi, omni studio promovere curabunt.

Vigesimo sexto. Obligantur iaśniewielmożni ichmć pp. posłowie, ażeby serio dopominał się rozgraniczenia tak in genere między powiatem Mozyrskim a woiewodztwem Kiiowskim, konstytucyą convocationis determinowanego, z okazyi ichmciów panów commissarzów koronnych ad effectum nieprzyprowadzonego, iako też in specie potwierdzenia konstytucyi tysiąc siedmset trzydziestego pierwszego y dekretu seymowego, którym uznano za dobra kapituły Wileńskiey Kamieńszczyzna z wsią Mozorami y innemi do powiatu Mozyrskiego należące, y że od iurizdykcyi koronnych są wolne, mimo które konstytucye y prawa że w subseliach koronnych, cum violentia iurium, są ferowane, dawniey et recenter z iaśniewielmożnym imcią xiędzem biskupem y całą kapitułą Wileńską dekreta; zaczym, ażeby takowe dekreta, hac in causa extra forum otrzymane, waloru nie miały y aktorowi idque iaśniewielmożnego imci xiędza biskupa y kapitułę Wileńską, oraz dobrom onych nie szkodziły, instabunt o to iaśniewielmożni ichmć panowie posłowie.

Vigesimo septimo. Słynąc wielkiemi cudami sługa Boży Fabian, zakonu oyca świętego Dominika, przy grobie swoim w Stołpcach, którego łask prowincia Litewska uznawszy, obliguie posłów swoich do wstawienia się ad maiestatem, by za iego wdaniem się ad sedem apostolicam, był kanonizowany, o co y iaśniewielmożni ichmość panowie posłowie nasi singulariter domówić się raczą.

Vigesimo octavo. Reassumuiąc konstytucyą tysiąc pięćset ośmdziesiąt szóstego y tysiąc sześćset trzydziestego szóstego, tysiąc siedmset

dwudziestego wtórego, aby ichmć xiężowie plebani, maiąc contiguitates folwarków z różną szlachtą, niestawiącą do rozprawy y procederu w sądach świeckich, lecz z wynalazków do konsystorza nunciatury niesłusznie pozywaią, klątwy otrzymuią, ab hinc ullo praetextu, ani ex causa violentiarum differentiarum, lecz ad mentem constitutionum, inter status opisanych, ferventer zachowali się, zaleca się iaśniewielmożnym ichmść panom posłom.

Vigesimo nono. Za w. imć panem Alexandrem Korsakiem—skarbnikiem powiatu Orszańskiego, rotmistrzem ikmci Janczarskim buławy polney w. x. Litewskiego, instabunt iaśniewielmożni ichmość panowie posłowie, ażeby tenże iegomość a rigore dekretu prześwietney konfederacyi wielkiego xięstwa Litewskiego, co do osoby swoiey ferowanego, był uwolnionym.

Trigesimo. Desideria iegomości pana Kazimierza de Strunka ażeby łaskawym względom iego królewskiey mości, panu naszemu miłościwemu, iaśniewielmożni ichmość panowie posłowie z naywiększą usilnością rekomendowali, singularissime praecommittimus.

Trigesimo primo. Summa imieniowi w. i. panów Strawińskich, przez antecessorów ich na woynę Moskiewską za panowania nayiaśnieyszego króla imci Stefana Batorego, constitutione anni millesimi quigentesimi nonagesimi quinti approbowana, aby sukcessorom imienia tegoż do kommissyi skarbowey wielkiego xięstwa Litewskiego pro recognitione y zapłacenia odesłana była, domówią się iaśniewielmożni ichmość panowie posłowie.

Trigesimo secundo. Za iegomością panem Thadeuszem Danilewiczem, obywatelem woiewodztwa Trockiego, instabunt do ikmci iaśniewielmożni ichmość panowie posłowie, ażeby do prerogatyw, neofitom na seymie coronationis prawem pozwolonych, był przypuszczony.

Trigesimo tertio. Ponieważ starostwo Uciańskie, wydzielone y na exulantów powiatu Starodubowskiego, w ziemskie dobra obrócone, takoż konstytucyami seymowemi approbowane, więc praecommittimus iaśniewielmożnym ichmć panom posłom, ażeby na seymie oto się starali, gdyby possessores wieczyści, pomienione dobra exulańskie maiący, plebana Uciańskiego prezentowali sami tylko exulanci parafii Uciańskiey.

Trigesimo quarto. Dyplomata od nayiaśnieyszych regnantów vere exulibus tak woiewodztwa Smoleńskiego, iako też y powiatu Starodubowskiego vigore dawnych praw nadane, aby na teraznieyszym seymie iterum roborowane byli, starania w tym iaśniewielmożnych ichmć panów posłów recommendamus.

Trigesimo quinto. Że akta dawnieysze woiewodztwa Smoleńskiego y powiatu Starodubowskiego przez Moskwę są zabrane, aby o pozyskanie onych przez stany rzeczy-pospolitey starali się, oraz aby kancelarye ziemskie y grodzkie woiewodztwa Smoleńskiego y powiatu Starodubowskiego urzędownie na mieyscach, od woli woiewodztwa y powiatu obranych, przy regentach przysięgłych mieli, praecomittimus staraniu iaśniewielmożnych ichmść panów posłów.

Trigesimo sexto. Aby urzędnicy ziemscy y grodzcy woiewodztwa Smoleńskiego y powiatu Starodubowskiego, ex quo własnego woiewodztwa y powiatu nie maią, circa executionem urzędów swoich, ad requisitionem obywatelów wielkiego xięstwa Litewskiego, vigore konstytucyi seymowych zachowani y ubespieczeni byli, curabunt iaśniewielmożni ichmć panowie posłowie.

Trigesimo septimo. Ponieważ wiele na tym zależy do wsparcia pożytkami stanu rycerskie-

go, aby praelaturie duchowne y opactwa zakonne szlachcie rodowitey były oddawane y na to iuż rzecz-pospolita provide ustawiła konstytucyą seymu convocationis, więc aby y teraz też prawo było potwierdzone, incumbit et insuper, iako w zakonie xx. bazylianów z stanu szlacheckiego znayduie się nie mało zakonników, więc dopraszać się będą ii. ww. ichmość panowie posłowie iego królewskiey mości instanciey do stolicy apostolskiey o wydanie bulli, aby generałem zakonu bazyliańskiego abhinc nie był obierany na kapitułach inny, iak tylko z opatów, tudzież aby plebanie collationis regiae y inne wszystkie nie były oddawane plebeis, ale szlachcie rodowitey.

Trigesimo octavo. Intaminata w gatunku swoim imci pana Thadeusza z Stankowa Sawaniewskiego, bywszego regenta grodzkiego, mostowniczego woiewodztwa Wileńskiego, fides ad sinistram delationem imci pana Michała Wołowicza—chorążyca Mścisławskiego, dekretu trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego w roku przeszłym tysiąc siedmset sześćdziesiąt piątym, miesiąca Junii dwódziestego siódmego dnia ferowanym, przyćmiona, ażeby rozmiarem sprawiedliwości iak nayskuteczniey pierwszy lustr swóy wzieła, iaśniewielmożni ichmość panowie posłowie nasi o uwolnienie tegoż iegomości, wespół z namiestnikiem grodzkim Wileńskim, imść panem Piotrem Strzałkowskim, a rigore rzeczonego dekretu uwolnienia et ad plenam activitatem przywrócenia do nayiaśnieyszego maiestatu supplikować będą y względem ikmci rekomendować raczą.

Trigesimo nono. Imć pan Stefan Szczodro, dekretem tysiąc siedmset pięćdziesiąt wtórego roku trybunalskim gravanter okryty et ab omni activitate odsądzony, supplikował do powiatu naszego, abyśmy przez iaśniewielmożnych posłów naszych do stanów rzeczypospolitey o podniesienie tegoż dekretu wstawili się, zaczym instabunt ciż iaśniewielmożni ichmość panowie posłowie ad plenas ordines, żeby tenże imć pan Szczodro a nexu decreti był uwolniony et ad vicem activam przywrócony.

Quadragesimo. Ponieważ dekretem n. k. imci Władysława Czwartego, za pokrzywdzeniem panien zakonnych ś.-Michalskich, za targnienie się na kościoł y klasztor y tamże krwie rozlanie, za doniesieniem tychże panien, zbór kalwiński w mieście ikmci Wilnie et ex opposito kościoła świętego Michała situm maiący, wespół z tytułem onego zniesiony et extra moenia miasta cum exercitio suo przeniesiony iest, a plac, na którym pomieniony był zbor, ponieważ dotąd in ruderibus (żadnego miastu Wilnowi nieczyniący profitu) zostaie, ponieważ też panny zakonne, wiodząc proceder znaczny, łożyły expens, ponieważ wskazy et penalitates dekretem seymowym, w roku tysiąc siedmset czterdziestym Maii vigesima sexta die, ferowanym na wspomnionych dyssedentach, sądzone non adimplctae et nulla successit satisfactio, przetoż ażeby pomieniony plac do klasztoru panien święto-Michalskich, pro combinatione pretensionum, perpetuis temporibus przysądzony był, causae et zelo iaśniewielmożnych ichmć panów posłów committitur.

Quadragesimo primo. Co za kroki do tey lat sędziwości w ustawiczney zostawuie po sobie y godnych wielce synach swoich iaśniewielmożny imć pan Michał knia ź Massalski—kasztelan Wileński, hetman wielki wielkiego xięstwa Litewskiego, nayzupełnieyszym zgromadzone trzy stany będą iemu świadectwem y zaletą; przeto widząc powiat nasz tegoż i. w. kasztelana Wileńskiego nieprzestanną erga patriam stanowczość y miłość, więcey niż synowską powodnie oka-

zuiącego, upraszać raczy przez iaśnie wielmożnych posłów tak ikmść, p. miłościwego, iako y stanów rzeczy-pospolitey, gdyby ta iego przez wiek cały pełniona y świadczona dla oyczyzny usługa przyzwoitą zawdzięczoña została nadgrodą.

Quadragesimo secundo. Przykładne w poczynaniu, doskonale w czynieniu sprawy iaśnie wielmożnego imci pana Alexandra hrabi Sapiehy—woiewody Połockiego, hetmana polnego wielkiego xięstwa Lit., luboby same przez się in publico znaydować powinno zalecenie, atoli powiat nasz Starodubowski, w przezacnych iego antecessorach y w nim podobnąż widząc y doznaiąc ku sobie przychilność, supplikuie pro gratitudine przez iaśnie wielmożnych ichmść panów posłów swoich do zupełności stanów na seym zgromadzonych, żeby ten znakomitego domu potomek, a w oyczyznie zasługami osobistemi dystyngwuiący się, w łaskawey zawsze był położon ikmci dobroci y pamięci.

Quadragesimo tertio. Nie tycząc cieniu zostaiących popiołów dość z siebie maią poloru y światła osobiste monarsze swemu y oyczyznie czynione posługi iaśnie wielmożnego imci pana Przezdzieckiego—podkanclerzego wielkiego xięstwa Litewskiego, które by się in publico bardziey szerzyły y sprawiedliwą brały odpłatę, instabunt iaśnie wielmożni ichmć panowie posłowie ad maiestatem, by z hoynego łask swych udziału pomnieć iego królewskiey mości nie poniechał, na iaśnie wielmożnego imci pana podkanclerzego Litewskiego, ustawicznością ad latus regium urząd swóy sprawuiącego.

Quadragesimo quarto. Znakomitość y wielość zasług dla oyczyzny podiętych, nie tylko w przodkach, ale y w samey osobie iaśnie wielmożnego imci pana hrabi Brzostowskiego—podskarbiego wielkiego y marszałka generalney konfederacyi wielkiego xięstwa Litewskiego, iaśnie się narodowi całemu okazuie, wzbudzona więc przyzwoitą wdzięcznością Litewska prowincya, aż iey wszczególności powiat nasz gorące do maiestatu y stanów rzeczy-pospolitey przez wybranych posłów swoich zanosi proszenia, by dom ten z naddziadów użyteczności narodowi przynoszący, w żywym y nieodrodnym krwie swey potomku iaśnie wielmożnym imć panom podskarbim wielkim Litewskim dopełniaiącym wymiaru zupełnego oyczyznie zasłużenia się, był a maiestate et statibus naydostateczniey zawdzięczony.

Quadragesimo quinto. Nadwątlone pracowitością służenia publicznego siły iaśnie wielmożnego imci pana Horaina — kasztelana Brzeskiego, y lata ustawicznością poratowania ku sędziwości schylone by miały względne u ikmci y rzeczy-pospolitey pamiętania, zalecamy domówić się iaśnie wielmożnym ichmościom panom posłom.

Quadragesimo sexto. Znane dobrze waszey królewskiey mości p. n. miłościwemu y prowincyi Litewskiey imiona wielmożnych ichmościów panów Bispinka—marszałka Orańskiego, podkomorzego, Abramowicza—starosty, Przezdzieckiego—chorążego y Strawińskiego—sędziego ziemskiego, urzędników powiatu Starodubowskiego, w powiecie tymże y na różnych funkcyach odbytych, nie małemi zasługami zaszczycone, by w domach pozostałe nie były przepomniane, do szafuiącey sprawiedliwą nadgrodą waszey królewskiey mości, pana naszego miłościwego, naygłębsze niesiemy proszenia, abyś królów nayiaśnieyszey o nas w posłudze zostaiących, o pozostałych w domu nie przepominał.

Quadragesimo septimo. Idąc za przykładem oświadczoney litości od iego królewskiey mości y stanów rzeczy-pospolitey nad osobami iuż uszczęśliwionemi przez uwolnienie od srogości wyroków prześwietney konfe-

deracyi Litewskiey, instare zechcą iaśnie wielmożni ichmć panowie posłowie za imć panem Floryanem Pietraszkiewiczem, sub rigore et nexu dekretu teyże prześwietney konfederacyi wielkiego xięstwa Litewskiego dotąd ieszcze zostaiącym, ażeby podobnym że sposobem a paenalitalibus, w tymże dekrecie expressis, mógł być uwolniony y wszelkim bespieczenstwem zaszczycony.

Quadragesimo octavo. Zagęszczone w trybunale y po mnieyszych subseliach widząc regestra, w których sprawy expulsionum et exemptionum nie mniey y o zbiegłych poddanych umieszczone, prędkiego doczekać się nie mogą zakończenia, zaczym o przydanie osobnego po grodach regestru na zbiegłych poddanych, odciowszy appellacyą, in virtute praw dawnieyszych, a po grodach y ziemstwach in causis expulsionum et exemptionum, similiter osobnego a sprawom takowym właściwego regestru naznaczenia, inquantum by zaś moveret strona indebite mimo prawa dawnieysze do trybunału w sprawach rodzaiu tego, tedy y w trybunale głównym Litewskim, pro auctoranda iustitia atque irrogandis in partem temeram paenis, ma być regestr takoż osobny, który servato ordine po regestrze sprzeciwieństwa y odeszłey iego sprawie iedno ma być zawsze wolny, iak nayusilniey iaśnie wielmożni ichmość panowie posłowie starać się oto będą.

Quadragesimo nono. Fundusze konwentów dominikańskich Wileńskich z domami funduszowemi, iurysdykami, similiter Seyneńskiego, Poiurskiego, Liszkowskiego, Zabialskiego, Hoszczowskiego, Ostrowieckiego, Uszackiego, ze wszelkiemi onych przywileiami, prawami, zapisami, gdyby zostały per ordines approbowane y w konstitucyą wprowadzone, iaśnie wielmożni ichmość posłowie wstawić się raczą.

Quinquagesimo. Fundacia collegium societatis Jesu Połockiego, konstytucyami tysiąc sześćset trzydziestego piątego, tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt dziewiątego, tysiąc siedmset siedmnastego y tysiąc siedmset trzydziestego szóstego approbowana, żeby y przez teraznieyszy seym była stwierdzona, deinde collegium Nowogrodense, fundusz societatis Jesu novae radicis, cum omnibus eius iuribus żeby utwierdzone zostało per constitutionem, itidem domus tertiae probationis w Wilnie na Snipiszkach, tychże ichmość xięży iezuitów, pod tytułem świętego Rafała, żeby cum suis fundationibus ac iuribus był stwierdzony. Na ostatek Lwowską akademię, pod dozorem ichmościów xięży iezuitów będącą, gdyby z Krakowską y Zamoyską in privilegiis była porównana, domawiać się raczą iaśnie wielmożni ichmość panowie posłowie.

Quinquagesimo primo. Co za użyteczność narodowi przynoszą ichmość xięży piiarowie przez edukacyą młodzi szlacheckiey, iawne tego oyczyzna w ninieyszym czasie ma dowody, dla tego wniosą prozby iaśnie wielmożni ichmość panowie posłowie ad status reipublicae, aby fundusze ichmość xięży piiarów Litewskiey prowincyi ogólnie wszystkie były approbowane, mianowicie iednak place w mieście stołecznym Wilnie Połubińskich, Grabowskich, Szafirowiczów, Berkinowiczów, na których kościoł y klasztor tychże xięży piiarów Wileńskich funduszu iaśnie wielmożnych ichmościów panów Sapiehów zasiadły, ażeby ab oneribus reipublicae et civitatis wolne być mogły, także folwarek Soboliszki w woiewodztwie Wileńskim eidem collegio Wileńskiemu scholarum piiarum oddany przez fundatorów y zaprzysiężony, una cum fundatione żeby był stwierdzony; takoż drukarnia ichmość xięży piiarów Wileńskich, in emolumentum reipublicae założona, circa continuationem co-

dicis diplomatis pracuiąca, ażeby przy prerogatywach typographicis reipublicae przyzwoitych była zachowana; na ostatek collegium nobilium Vilnense, pod dyrekcią tychże ichmość xięży piiarów zostaiące, y w pałacu Sapieżyńskim w Wilnie na przeciw collegium sytuowane, maiące się daley fundować, żeby powagą seymową było utwierdzone y protekcyą nayiaśnieyszych królów polskich na zawsze szczycić się mogło, dopraszać się zechcą iaśnie wielmożni ichmć panowie posłowie.

Quinquagesimo secundo. Ponieważ konwent ichmość xięży karmelitów bosych Wileńskich, przez ś. p. iaśnie wielmożnego imci pana Michała Paca — hetmana wielkiego xięstwa Litewskiego fundowany, ex nova radice, dotychczas nie iest przez konstytucyą approbowany, zaczym wniosą prośbę iaśnie wielmożni ichmć panowie posłowie ad status reipublicae, by ten fundusz z innemi funduszami był stwierdzony.

Quinquagesimo tertio. Fundusz wielebnych panien wizytek Wileńskich, na dobrach Rzeszy w Wileńskim y Wileyce w Mińskim woiewodztwach sytuowanych, per constitutionem tysiąc siedmset siedmnastego roku stwierdzony, tudzież na pałacach do tegoż klasztoru należących, iterum aby został stwierdzony. Oraz od płacenia podatków z mieyskich placów, na których kościoł y klasztor są zabudowane, aby uwolniony ten że klasztor został, dopraszać się maią iaśnie wielmożni ichmć panowie posłowie. Caetera activitati et dexteritati iaśnie wielmożnych ichmć panów posłów ad emolumentum reipublicae praecommittimus. Datum w Wilnie ut supra. U tey instrukcyi przy wyciśnioney pieczęci na laku czerwonym podpis ręki wielmożnego imci pana marszałka powiatu Starodubowskiego tymi słowy: Bolesław Bispink, marszałek powiatu Starodubowskiego. Która to takowa instrukcya za podaniem oney przez wyż wyrażoną osobę do akt iest do xiąg grodzkich woiewodztwa Wileńskiego spraw wieczystych przyięta y wpisana.

IV.

Акты юридическіе.

1577 г.

Изъ связки № 4709, за 1588—1684 г., докум. 3.

167. Продажная запись Виленскаго воеводы Николая Радивила на домъ и плацъ называемый Горностаевскимъ въ г. Вильнѣ для кальвинскаго сбора *).

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого ҂а҃фоѳ (1579) мѣсеца Марца к҃ (20) дня.

Ясне вельможный княжа на Дубинкахъ и Биржахъ его милость панъ Миколай Радивилъ—воевода Виленскій, канцлеръ найвышшій вел. кн. Литовского, староста Ошменскій и Лидскій, державца Борисовскій, на врадѣ господарскомъ кгродскомъ Виленскомъ, передъ нами врадники кгродскими Виленскими, на справы судовые высажоными, Яномъ Абрамовичомъ—войскимъ и намѣстникомъ Виленскимъ, Иваномъ Протасовичомъ—судьею а Себестьяномъ Станиславовичомъ Коризною—писаромъ, самъ его милость, зъ доброе воли своее, подавши листъ свой продажный, вѣчистый, на перкгаминѣ писаный, ку записаню до книгъ врадовыхъ кгродскихъ Виленскихъ, на дворъ и пляцъ Горностаевскій, въ мѣстѣ Виленскомъ лежачій, который продалъ его милость на зборъ, ку хвалѣ Божой хрестіанской, ихъ милости, нѣкоторымъ паномъ сенаторомъ и шляхтѣ, такъ тежъ и обывателемъ мѣста Виленского и сеніоромъ збору евангелицкого Виленского, за певную суму пѣнезей, то есть, за осьмь тысечей копъ грошей Литовскихъ, оповѣдалъ и созналъ, при томъ листѣ своемъ стоечи и во всемъ хотечи подлугъ него заховатися и потомки свои обовезуючи, яко то меновите на томъ листѣ его милости обо всемъ достаточне есть написано, который листъ его милости, водле права справленый, съ подписомъ руки самого его милости пана воеводы Виленского и съ печатью его милости и тежъ съ печатьми нѣкоторыхъ ихъ милости пановъ радъ и врадниковъ зацныхъ, такъ тежъ и съ

*) Настоящая продажная запись подтверждена привилегіею короля Стефана Баторія въ 1579 г. 20 Октября. Привилегія эта, также на русскомъ языкѣ, писанная на пергаминѣ, хранится въ рукописномъ отдѣленіи Виленской Публичной Библіотеки подъ № 36.

подписами рукъ пановъ сыновъ его — его милости, пана Миколая и пана Крыштофа, отъ слова до слова такъ се въ собѣ маетъ:

Миколай Юрьевичъ Радивилъ, княжа на Дубиничахъ и Биржахъ, воевода Виленскій, канцлеръ навышшій великого князства Литовского, староста Ошменскій и Лидскій, державца Борысовскій, ознаймую и чиню явно симъ моимъ листомъ всимъ посполите и кождому зособна, кому того потреба будетъ вѣдати, нинѣшнимъ и на потомъ будучимъ, што который пляцъ и дворъ на немъ, цеглою и деревомъ збудованый и муромъ обточоный, прозываемый Горностаевскій, въ мѣстѣ Виленскомъ лежачій, подле церкви Покрова Пречистое Богоматери, а въ тылѣ двора ясне вельможного княжати его милости кн. Костентина Остроского *),— воеводы Кіевского, маршалка земли Волынское, старосты Володимирского, ажъ до улочки, которая идетъ зъ Великое Замковое улицы, межи домы нарожными—небощика Генрика Блюнка, а зъ другое стороны—Михайла Сабельника—мѣщанъ мѣста Виленского, ажъ до улочки, которая съ правое стороны пришла мимо дворъ вельможного пана его милости пана Остафья Воловича — подканцлерого великого князства Литовского, старосты Берестейского и Кобринского, а тою улочкою кругомъ, ажъ до тоежъ улочки Покрова Пречистое. Перво сего, его милость панъ Остафей Ивановичъ Горностай — воеводичъ Новгородскій, куплю небожчика пана Ивана Горностая—воеводы Новгородского, подскарбего земского великого князства Литовского, пана отца своего, со всимъ навсе, яко се тотъ дворъ и пляцъ въ собѣ маетъ, ничого на себе, малжонку, дѣтей и потомковъ своихъ не зоставуючи и зъ вольнымъ шафованьемъ того двора, вѣчнымъ а неотзовнымъ правомъ, продалъ мнѣ на вѣчность за певную суму пѣнезей, въ листѣ его продажномъ описаную, якожъ листы, привилья и право свое, которое мѣлъ п. Остафей Горностай на тотъ дворъ свой и пляцъ, мнѣ до рукъ моихъ подалъ, а отъ того двора и пляцу себе самого, малжонку свою, потомужъ дѣтей, потомковъ, и всихъ близкихъ и кревныхъ своихъ, вѣчными часы отдалилъ, кгдыжъ то ему было вольно учинити, подлугъ вольности правъ здѣшнихъ и водле статуту великого князства Литовского, о чомъ всемъ на листѣ пана Остафья Горностая продажномъ, мнѣ на то даномъ, и на врадѣ кгродскомъ Виленскомъ оповѣданомъ и въ книги уведеномъ, ширэй и достаточнѣй естъ описано и доложоно. Которого-жъ то двора Горностаевского, вышей описаного, будучи я въ спокойномъ держаньи моемъ и воду до него рурою, которая и за его милости небощика пана Горностая— воеводы Новгородского бывала, приведчи, укгрунтовалъ, и уживаломъ того двора, яко купли своее властное, часъ певный. То пакъ теперь я Миколай Радивилъ— воевода Виленскій, будучи потребенъ немалое сумы пѣнезей ку великимъ и пильнымъ потребамъ своимъ, а вѣдаючи о томъ, ижъ братья збору пана Кристусового евангелицкого, у Вильни будучого, такъ стану сенаторского и рыцерского, яко и мѣстского и иного посполитого люду, обыватели великого князства Литовского, певную суму пѣнезей на ялмужну светую зложили, хотечи пляцъ купити, на которомъ бы збудовали домъ ку проповѣданью правдивого слова Божьего; тогды я тыхъ пѣнезей, отъ братьи зборовое зложоныхъ, взяломъ зъ стороны сенаторское, въ томъ зборѣ пана Кристусовомъ будучихъ, черезъ руки ясне вельможныхъ и зацне врожоныхъ и шля-

*) На Дубиничахъ.

хетныхъ и опатрныхъ пановъ, пана Остафья Воловича—каштеляна Троцкого, подканцлерого великого князства Литовского, старосты Берестейского и Кобринского, пана Миколая Дорогостайского—воеводы Полоцкого, старосты Волковыского и Лепельского, державцы Шерешевского, Веленского и Бойсакгольского, тивуна Кгондинского, пана Матея Савицкого—каштеляна Подляского, писара великого князства Литовского, пана Яна Глѣбовича—каштеляна Меньского, державцы Оникштенского, Радошковского и Зейкгвольдского, а зъ стороны стану рыцерского збору Кристусового братьи князя Александра Пронского—стольника великого князства Литовского, князя Януша Болеславовича Свирского—маршалка господарского, старосты Мойшокгольского, пана Кристофа Зеновьевича—старосты Чечерского и Пропойскаго, а пана Стефана Роского—дворанина господарского, а зъ стороны братьи тогожъ збору пана Кристусового зъ министровъ, сеніоровъ, мѣщанъ Виленскихъ, въ томъ року водле порадку старшихъ въ зборѣ постановеныхъ, князя Станислава Свидровіуса а князя Матеуша Еанидеса, пана Себастьяна Мисевича, бурмистра Виленского, пана Дзяна Зеноби, пана Мартина Каштэлля, пана Яна Вавренцкого, певную суму пѣнезей, то естъ, осмь тысечей копъ грошей, личбы и монеты великого князства Литовского, личачи въ кождый грошъ по десети пѣнезей бѣлыхъ. А вѣдаючи я то, же ся вся братья у Кристусѣ того збору пана Кристусового Виленского евангелицкого старали о пляцъ таковый, на которомъ бы могли домъ ку проповѣданью правдивого слова Божьего и евангелеи Сына Его Исуса Христа, Пана нашого и Збавителя всихъ вънонь вѣручихъ збудовати; тогды я по моей доброй воли, не будучи до того ни отъ кого намовенъ, але умыслне, водлугъ правъ и вольностей нашихъ, ку тому зъ вѣдомостью и съ призволеньемъ сыновъ моихъ пана Миколая и пана Криштофа Радивиловъ, тотъ помененый дворъ и пляцъ мой Горностаевскій, въ мѣстѣ Виленскомъ лежачій, подле церкви Покрова Пречистое Богоматери зъ одное стороны въ тылѣ двора его милости князя воеводы Кіевского, а зъ другое стороны черезъ улочку противъ воротъ двору его милости п. Троцкого, а отъ улочокъ обѣюхъ муромъ обточоный зъ будованьемъ всякимъ, што на ономъ пляцу естъ и зъ водою, которая за мене рурою до того двора приведена естъ и зо всимъ на все, зо всякою власностью того двора и пляцу, такъ широко и околично, то варуючи, абы помѣненое непомѣненому, а непомѣненое помѣненому ничого не шкодило, а ни уближало, ничого тамъ на себе, на малжонку, дѣтей, потомковъ и повиноватыхъ кревныхъ моихъ не заставуючи, яко куплю мою влостную, будучи воленъ ею шафовати и водлугъ воли и потребы моее тымъ шафовати, продалъ есьми и симъ листомъ моимъ, продаю обель, вѣчно и на вѣки ничимъ непорушно и неотзовно, за тую взятую сумму пѣнезей верху-менованую, то естъ: за осмь тысечей копъ грошей Литовскихъ, пѣнезей зборовыхъ отъ вышейпомененыхъ вызнавачовъ и наслѣдовниковъ Пана Кристусовыхъ зложоныхъ, которая черезъ руки старшихъ вышейпомененыхъ и на потребу мою вжо зуполна до рукъ моихъ дошла. Якожъ есьми теперъ заразъ тотъ дворъ и пляцъ мой Горностаевскій, со всимъ на все, тымъ же паномъ сенаторомъ и рыцерского стану, сеніоромъ, министромъ и всимъ зборовымъ, черезъ которыхъ руки пѣнези мнѣ отданы, въ моцъ, въ держанье и уживанье вradовне

подалъ, тотъ варунокъ въ семъ моемъ особливе листѣ за кгрунтъ набольшій покладаючи, же тая продажа моя помѣненого пляцу Горностаевскаго на збудованье дому ку проповѣданью слова Божьего теперь и на вѣки вѣчные не маетъ ся стягати на тые особы стану сенаторского и рыцерского, такъ тежъ на министры, сеніоры и старшые, въ томъ року водле порадку въ зборѣ постановленые, верху имены описаные, черезъ которыхъ руки тая осьмъ тысечей копъ грошей мнѣ за тотъ пляцъ есть заплачона, такъже на дѣти, потомки и всихъ кревныхъ ихъ обоего рожаю, яко бы они того сами на себе, альбо на потомки свои только достали и на нихъ то взлевали, але то служити и належати маетъ вѣчными часы всимъ братьи зборовой, такъ стану сенаторского, рыцерского, яко (въ) мѣстѣ Виленскимъ мешкаючимъ, уживаючимъ и наслядуючимъ науки евангеліи сына Божьего Исуса Христуса Пана Избавителя нашого, водле писмъ пророцкихъ и апостольскихъ порадкомъ тымъ, яко се костелъ Божій по Пана Христусовомъ въ небо вступеньи передъ опановаиьемъ папезскимъ черезъ часъ долгій справовалъ, а яко се зъ объясненьемъ правды Божее по многу части свѣта, яко тежъ и въ костелехъ Гельвецкихъ отъ папезского набоженства реформованыхъ заховуетъ, и яко се справуютъ въ иншихъ панствахъ и зборехъ евангелицкихъ. Отъ которое продажи моее тыхъ верху помененыхъ пановъ стану сенаторского и рыцерского, министровъ, сеніоровъ и старшихъ теперешнихъ вышей имени описаныхъ и ихъ натуральныхъ потомковъ свѣцкимъ правомъ отлучаю, а меновите звлаща и тыхъ, хтобы се зъ самыхъ або и потомковъ ихъ таковой обралъ, жебы отъ тое, правдивое звышъ меновите описаное, вѣры отступивши пристати до якое вѣры иншое, якокольвекъ названое мѣлъ, а предъсе якую владзу собѣ въ зборѣ и въ томъ пляцу або въ будованью его привлащати хотѣлъ, таковый кождый маетъ быти отлучонъ отъ того сбору Пана Христусового и вжо межи паны радами, ихъ милостью, такъ сеніоры, министры, яко и всимъ поспольствомъ збору хрестьянского ве зборѣ томъ никоторое части мѣти не можетъ, кгдыжъ не ихъ властными тыхъ верху-описаныхъ имены пѣнезьми зъ маетности ихъ, але все братьи зборовое, на ялмужную зложоными, тотъ пляцъ отъ мене есть купленъ, такового кождового я симъ листомъ моимъ отлучаю, а прото всимъ а всимъ, сенаторомъ, людемъ рыцерскимъ, министромъ, сеніоромъ и посполитымъ людемъ стану, заволанья шляхетского и мѣстского, въ томъ зборѣ будучимъ, потомкомъ и щадкомъ ихъ и тымъ, которыи бы се ку науцѣ Пана Христусовой и на потомъ зъ воли Божьи до того збору прилучили, тая моя продажа служити и належати маетъ. И тамъ въ збудованомъ местцу слова Божого отъ вымысловъ людскихъ объясненого и сакраментовъ Панскихъ правдивыхъ вольно будетъ, водле поприсяженя Корунѣ польской и сему панству великому князству Литовскому конфедераціи, отъ его кролевское милости пана нашого милостивого учиненое, уживати и того наслѣдовати вѣчно и на вѣки непорушно. Который помененый пляцъ и дворъ Горностаевскій отъ мене теперъ на зборъ ку збудованью дому Божого на вѣчность проданый и пущоный, маютъ министры и сеніорове, або старшые, водле порадку ихъ обраные, такъже вся братья въ Кристусѣ того збору евангелицкого, они сами, а потомъ вси таковые братья въ Кристусѣ, которыи того такового проповѣданья и набоженства евангелицкого наслядуютъ, зав-

жды держати и уживати, вѣчно и на вѣки ничимъ непорушно; и вжо на томъ пляцу будетъ имъ вольно домъ ку проповѣданью слова Божого збудовати, а въ томъ дому Божьемъ мается проповѣдати правдиве слово Божье и евангелія Исусъ Христуса Пана и Откупителя нашого тымъ способомъ, яко передъ тымъ здавна было за апостоловъ и правдивыхъ учителевъ Пана Христусовыхъ и водле порадку теперешнего въ проповѣданью слова Божого костеловъ, альбо зборовъ гельвецкихъ, яко есть и вышей доложоно; будетъ тежъ имъ вольно въ томъ дому и на пляцу Горностаевскомъ, отъ мене теперь проданомъ, яко старыхъ кгмаховъ поправовати, такъ и новыхъ только, колько того подъ кождымъ часомъ потреба указовати будетъ, будовати и вшелякіе пожитки водле уподобанья старшихъ зборовыхъ множити и причиняти. А ведь же того пляцу и двора менованого Горностаевского, отъ мене теперь проданого, яко панове рады, такъ и зъ стану рыцерского, яко министры и сеніорове теперешніе и по нихъ завжды подъ каждымъ часомъ на вѣки будучіе, такъ и вся братья Евангелицкая, потомужъ и нихто иный яко зъ дѣтей, потомковъ, братьи, повиноватыхъ и близкихъ ихъ, такъ и кождый зъ стороны вшелякого стану не маетъ и не будетъ мочи на жадную иншую речь того пляцу и будованья на немъ оборочати, альбо до чого иного привлащати, только то вѣчне маетъ быти на зборъ евангелицкій, ку правдивому проповѣданью слова Божьего и евангелеи Исусъ Христовы, водле того, яко се теперь въ томъ сборѣ еванелицкомъ, водле порадку костеловъ еванелицкихъ проповѣдаетъ. Я тежъ самъ, черезъ увесь часъ живота моего, а по смерти моей малжонка и дѣти мои, также потомки, щадки и наслѣдки мои и нихто зъ братьи близкихъ кревныхъ и повиноватыхъ моихъ, отъ сего часу и дня нинѣшнего, въ датѣ нижейописаного, на вси пришлые и вѣчные часы не маемъ того дому и пляцу Горностаевского и всихъ добръ и власностей, до него належачихъ, жаднымъ способомъ правомъ вшелякимъ и упоромъ никоторымъ и жадными пришлыми вынайденими способами и обычаи собѣ привлащати и въ тотъ дворъ и пляцъ и ни въ якую властность его ничимъ уступовати и переказъ ниякихъ въ держанью и въ уживанью старшимъ зборовымъ и братьи евангелицкой чинити не маемъ вѣчно и на вѣки непорушно, на вси потомные часы: бо вжо отъ того двора и пляцу Горностаевского отъ вѣчности и дѣдицтва и вшелякое властности его отдаляю себе самого, малжонку, дѣти, потомки, щадки и наслѣдки мои, потомужъ всю братью, близкихъ и кревныхъ моихъ вѣчными часы. Якожъ листъ мой купчій и выписи врадовые, штомъ на тотъ пляцъ и дворъ мѣлъ и тежъ тые листы и привилья, што ми былъ далъ панъ Остафей Горностай, отдалъ есьми вси до рукъ тыхъже старшихъ зборовыхъ, вышей-помененыхъ, которыежъ то листы купчіе на вси пришлые часы не мнѣ, ани дѣтемъ, потомкомъ и всимъ близкимъ кревнымъ моимъ, але вжо братьи всей збору того еванелицкого служити маютъ. И гдѣбы хто якіе права, листы и записы на тотъ пречоный дворъ Горностаевскій, яко бы отъ мене, або моихъ дѣтей маючи, хотѣлъ указати и хотя бы ся показали, тогды я таковые листы симъ листомъ моимъ умораю и внивечъ оборачаю и вжо таковые листы, симъ теперешнимъ листомъ моимъ умороные, у жадного права, мѣсца мѣти не маютъ, ани мѣти могутъ, але всюды маютъ быти касованыи. А гдѣбыхъ я самъ альбо при животѣ и по животѣ моемъ малжонка,

дѣти и потомки мои, або панове братья близкіе и кревные наши въ тотъ дворъ и пляцъ помененый и въ якіежъ кольвекъ добра, до того належачіе, уступовалисе и собѣ то привлащати хотѣли, а якуюжъ кольвекъ переказу на держанью и вживанью министромъ, сеніоромъ и всей братьи еванелицкой дѣлали, або до права о то министровъ, сеніоровъ и братью позывали, тогды таковый кождый зъ насъ, за кождымъ выступленемъ, иле бы кроть то се ставало, тылекроть такъ я самъ маю, а по мнѣ малжонка, дѣти, потомкове и близкіе мои маютъ и повинни будутъ заплатити заруки господару королю его милости осьмъ тысечей копъ грошей, а братьи зборовой другую осьмъ тысечей копъ грошей и къ тому вси шкоды и наклады ихъ на то учиненые, которыи бы они будуючи и оправуючи въ томъ дому наложили, трудность и шкоду подняли, то все зъ совитостью маемъ и повинни будемъ безъ кождого доводу и присеги, одно на голую повѣсть сеніоровъ, подъ тымъ часомъ будучихъ, заплатити и нагородити; а поплативши оные заруки и то все, яко се вышей-поменило, предъ се тая продажа моя при зборѣ еванелицкомъ, а сесь листъ мой при зуполной моцы зостать маетъ вѣчными часы. А естлибы хто кольвекъ зъ стороны и зъ якого кольвекъ стану, такъ съ повиноватыхъ дому моего, яко и съ посторонныхъ, якимъ же кольвекъ правомъ и способомъ, або вымысломъ и упоромъ, въ тотъ дворъ, отъ мене збору еванелицкому вѣчностью проданый и теперь вжо поступленый, заведеный и врадовне поданый, уступовати се и якіе добра, або воду рурою проведеную отыймовати мѣлъ, а тому дому, который ся черезъ братью на томъ пляцу ку проповѣданью еванелiи Пана Кристусовое сбудуетъ, якое кольвекъ и въ чомъ кольвекъ пронагабанье чинили и о то до права министровъ, сеніоровъ, або старшихъ зборовыхъ и братью всю позывали, тогды я самъ а по животѣ моемъ сынове мои, панъ Миколай и панъ Криштофъ, а по нихъ потомки наши маемъ и повинни будемъ, отъ всихъ таковыхъ становъ большихъ и меньшихъ и отъ кождого зъ особна вшелякимъ обычаемъ и у кождого суду и права, колько бы кроть того потреба указовала и не даючи се о то позывати, до жадного права, одно будучи обосланыи листомъ которого кольвекъ ураду, будь земского, будь кгродского, заступовати и властнымъ накладомъ нашимъ то сеніоромъ и всей братьи евангелицкой, подъ кождымъ часомъ и вѣкомъ, въ томъ зборѣ будучой, очищати маемъ, и повинни будемъ, подъ таковымижъ заруками вышей описаными, такъ яко бы сеніорове и вся братья збору еванелицкого спокойне, а ничимъ непорушне и вѣчне то держали и уживали. И на то даю всей братьи въ Христусѣ збору Виленского евангелицкого, яко паномъ сенаторомъ и стану шляхетского людемъ, министромъ, сеніоромъ, теперъ и на потомъ вѣчными часы, водле порадку ихъ, въ томъ зборѣ будучимъ, сесь мой продажный листъ подъ печатью и съ подписомъ руки моее властное. А ижъ сынове мои панъ Миколай и панъ Крыштофъ Радивилове, яко на продажу того двора и пляцу моего Горностаевского тому збору евангелицкому, такъ на очищенье его и на вси обовязки, въ томъ листѣ моемъ менованые, позволили, тогдыжъ тежъ добровольне до сего листу моего и печати свои приложили и руки свои подписали, змоцнивши тымъ тую мою продажу не инакъ, одно якобы тежъ свой листъ на себе въ тоежъ слово дали. А къ тому для лѣпшого свѣдомья и упевненья тое речи просилъ есьми о при-

ложенье печатей до того листу моего людей зацныхъ, которые при той продажи были, то естъ: ихъ милости пана Юрья Остика—воеводы Мстиславского, старосты Браславского, пана Миколая Тальвоша—кашталяна Жомойтского, старосты Дынемборского, тивуна въ земли Жомойтской, Биржнянского, пана Юрья Зеновьевича—кашталяна земли Полоцкое, старосты Дисенского, пана Яна Кишки—крайчого великого князства Литовского а пана Станислава Нарушевича—тивуна Виленского. Якожъ ихъ милость за очевистою и устною прозьбою моею то учинили и печати свои приложити рачили до сего моего продажного листу. Писанъ у Вильни лѣта отъ Нароженья Сына Божьего тысеча пятьсотъ семьдесятъ семого мѣсеца Февраля петнадцатого дня. У того листу перкгаменового подписъ рукъ польскимъ писмомъ тыми словы: Mikołay Radziwił — woiewoda Wileński, wielkiego xięstwa Litewskiego nawyszszy kanclerz etc. ręką swą; Mikołay Radziwił—łowczy wielkiego xięstwa Litewskiego, ręką swą; Krzyszłof Radziwił etc. ręką swą. А печатей привѣсистыхъ осьмъ. Водлугъ которого оповеданья и сознанья его милости пана воеводы Виленского тотъ листъ его милости продажный естъ до книгъ врадовыхъ кгродскихъ Виленскихъ вписанъ, а по записанью и сесь выписъ подъ нашими печатьми и съ подписаньемъ рукъ нашихъ паномъ сенаторомъ и шляхтѣ, такъ тежъ обывателемъ мѣста Виленского и сеніоромъ збору хрестіанского Виленского еванелицкого естъ данъ. Писанъ у Вильни.

1586 г.

Изъ связки № 24, за 1576—1754 г., док. 3.

168. Исполненіе королевскаго декрета на имѣніи Станислава Юрьевича Лозницкаго, вслѣдствіе неуплаты имъ долга Вальтеру Зыбнеру.

Реестръ списанья двора и всего имѣнья Станислава Юрьевича Лозницкого, называемого Лозники, въ повѣтѣ Виленскомъ, надъ рѣчкою Лозникомъ лежачого, и до того двора подданыхъ, служобъ, людей осѣлыхъ и кгрунтовъ всякихъ, оромыхъ и неоромыхъ, гаевъ, заросли и сѣножатей, болотъ, ставку, сажавки и стодолу, къ тому самый дворъ зъ будованьемъ, пашнею дворною, на рокъ осмьдесятъ шостый засѣяную, и зо всими принадлежностями, черезъ мене Яна Станиславовича Голубицкого, дворянина его королевское милости, на увязанье и отправу чиненья за вину господарскую петидесятъ копъ грошей, также и за суму пѣнезей одинадцати сотъ копъ и грошей двадцать, потомкомъ нобожчика Вальтера Зыбнера присужоную,

за декретомъ и листы господарскими приданого и зосланого, водле которыхъ листовъ и статутовъ права посполитого я заховуючисе а маючи при собѣ двухъ возныхъ повѣту Виленского—Станислава Воропая а Григорья Сасина и сторону шляхту, людей добрыхъ у великомъ князствѣ Литовскомъ осѣлыхъ, а меновите: пана Матыса Станкевича, пана Войтеха Петровича Грибовича, пана Миколая а пана Мартина Лукашевичовъ Вепровичовъ, на Матыса Криштофовича Виштorта, пана Адама Станкевича, пана Андрея Яновича — земянъ господарскихъ повѣту Виленского, пана Стефана Михайловича Бакгинского— земенина повѣту Браславского, пана Миколая Петруманского — земенина повѣту Вилкомирского, при которыхъ, почавши одъ дня шестьнадцатого, ажъ до двадцать четвертого дня сегожъ мѣсеца Мая, въ року теперешнемъ осмьдесятъ шостомъ, подостатку кгрунты вымѣривши черезъ мѣрника— земенина господарского повѣту Вилкомирского Рафала Кгроховского, и все одъ мала до велика тое имѣнье Лозники на сесь реестръ меновите списавши, потомкомъ Вальтеровымъ, такъ за вину господарскую, которую они до скарбу господарского заплатили, яко и за суму пѣнезей, имъ присужоную, то есть, Вольтеру Вольтеровичу Зыбнеру и сестрамъ его рожонымъ—Катеринѣ, Альжбетѣ, Ганнѣ, Барбарѣ, Кристынѣ Вольтеровнамъ Зыбнеровнамъ и мужомъ ихъ, за выкомъ его королевской милости, поступкомъ и шацункомъ статутовымъ увезаломъ и подаломъ въ року теперешнемъ тысеча пятьсотъ осмьдесятъ шостомъ, мѣсеца Мая двадцать четвертого дня, тымъ способомъ:

Наперед. Въ семъ року осмьдесятъ шостомъ, мѣсеца Мая петнадцатого дня, кгды есьмо пріѣхали до помененого того двора Станислава Юрьевича Лозницкого, называемого Лозники, въ повѣтѣ Виленскомъ лежачого, тамъ въ томъ дворѣ самого того Станислава Лозницкого не было, ани жоны его Федоры Ожаровны и ніякого врадника ихъ не застали, только двѣ панны, на име — панну Ганну, пасербицу того Станислава Лозницкого, а панну Барбару, дочку ихъ, и тивуна его тогожъ двора, на име Гринка Кгловдуна, которымъ тымъ двумъ паннамъ и помененому тивуну, кгды черезъ прерочоныхъ возныхъ, при сторонѣ шляхтѣ, листъ увяжчій до того Станислава Юрьевича Лозницкого и жоны его Федоры Ожаровны, одъ суду кгродского Виленского писаный, былъ оказанъ и слово въ слово копею съ того листу и подъ печатью и съ подписомъ руки Станислава Воропая и подъ печатью Григорья Сасина—возныхъ повѣту Виленского, очевисто въ руки въ томъ же дворѣ ихъ Лозницкомъ дано, абы увезанья и отправы на имѣнью, маетностяхъ и на особахъ своихъ чинить не боронили въ томъже дворѣ Лозницкомъ.—И напервей помененыхъ панснъ и тивуна питали есьмо: еслибы якая маетность рухомая, гроши, золото, серебро, клейноты, шаты въ томъ дворѣ ихъ въ якомъ схованью были, чимъ бы за вину господарскую и потомкомъ Вольтеровымъ за суму пѣнезей, на нихъ присужоную, платити могли? На то панна Ганна, панна Варвара и тивунъ двора того Кгришъ Кгловдунъ повѣдили: ижъ дей жадное маетности рухомое въ томъ имѣнью и дворѣ нигдѣ въ схованью, яко грошей, золота, серебра, клейнотовъ, ани шатъ у отца нашого пана Станислава Юрьевича Лозницкого и матки нашое Федоры Ожаровны нѣтъ. Потомъ, тогожъ часу и дня, взвышъ описаного, пытали есьмо помененыхъ паненъ и тивуна Кгринка Кгловдуна: если-

бы они розказанье мѣли отъ пана Станислава Юрьевича Лозницкого и жоны его Федоры Ожаровны, за вину господарскую—суму пѣнезей, потомкомъ Вольтеровымъ присужоную, увязанье и отправу на поменѣномъ имѣнью ихъ Лозницкомъ чинить допустити и не боронить? А панна Ганна, панна Барбара и тивунъ Кгринъ Кгловдунъ повѣдѣли: ижъ дей намъ панъ Станиславъ Лозницкій и жона его Федора Ожаровна того узезанья и отправы на томъ имѣнью своимъ Лозникахъ чиненья боронить не розказали. То пакъ того пятьнадцатого дня мѣсеца Мая, въ семъ року осмдесять шостомъ, я зъ возными и шляхтою, при мнѣ будучими, отправы не чинечи, оныхъ паненъ и тивуна въ томъ дворѣ поменѣномъ зоставивши, прочь одъѣхали есьмо, ажъ на завтрее тогожъ мѣсеца Мая шестьнадцатого дня въ року теперешнемъ осмьдесятъ шостомъ, выѣхавши съ тыми возными, шляхтою звышъ менованою, до подданыхъ Станиславова Юрьевича Лозницкого, не подалеко тогожъ двора ихъ, въ Лознику мѣшкаючихъ, которые подданые, за пытаньемъ нашимъ, повѣдили: ижъ дей служимъ пану своему отчизному пану Станиславу Юрьевичу Лозницкому, а земли дей подъ нами службъ семь осѣлыхъ и пустая служба одна. Тогды, я напервей—за вину господарскую до скарбу господарского петьдесятъ копъ грошей Литовскихъ належачую увезаломся, меновите: у службы двѣ осѣлыхъ, то есть: Кгринюкъ Кгловдунъ—служба, а Михайло Ганцеля—служба, и въ пустовщизну, прозываемую Жабишки, за которую тую вину господарскую петьдесятъ копъ грошей Литовскихъ слузѣ его королевской милости пану Петру Нонарту потомки Вольтеровы заплатили, а въ сумѣ пѣнезей потомкомъ Вальтеровымъ присужоную.

То есть, напервей:

Подле двора его Лозникъ Петръ Яновичъ Петкелевичъ—служба, зъ жоною, а дѣтей не маетъ; маетности у него—волы два, коровы двѣ, конь одинъ, ульевъ пчолъ чотыри.

Станиславъ Немонойнисъ—служба, жоны нѣтъ, только дочку маетъ Касюту; маетности—волы два, корова одна.

Кгрисперъ Жабовичъ — служба, маетъ жону, сыновъ двухъ—Лукаша а Шимулись, дочка одна—Касюта; у него маетности—овецъ чотыри.

А за рѣчкою Лозникомъ:

Янъ Якубичъ — служба: у него жона Ганна, сынъ одинъ малый Юркгій; маетности—волъ одинъ, овецъ старыхъ двое, молодыхъ четверо, козы двѣ, свинья одна, вепръ одинъ, пчолъ ульи три.

Симонъ Кгловдунъ—служба: у него жона Катерина, сыновъ три—Якубелисъ, Матюлисъ, Адамъ, дочка Зофея; маетности у него—клячи двѣ, волы два, коровы двѣ, овецъ старыхъ шесть, а молодыхъ шесть, коза одна, свинья старая одна, поросятъ двое.

Усего сумою службъ осѣлыхъ пять, зо всими ихъ землями и повинностями, водлугъ права посполитого и статуту земского великого князства Литовского, за кождую службу по двадцать копъ грошей Литовскихъ, чинитъ копъ сто гроши Литовскихъ.

Въ томъ же имѣнью и ку томужъ двору Лозницкому належаче кгрунты пашные, пустые, которые ижъ передъ тымъ не были мѣреные, я, маючи при собѣ мѣрника, возныхъ повѣту Виленского и сторону людей добрыхъ — шляхту, звышъменеными, тые вси кгрунты пустые, пашные и лѣсные и сѣножати вымѣриломъ, всего врочищами, то есть: меновите, напервей:

У Куркелехъ доброго кгрунту моркговъ

двадцать; за кождый моргъ, водлугъ статуту, рахуючи по гроши пятьдесять, чинитъ гроши копъ десеть.

Тамъ же подлого кгрунту морговъ шестьдесятъ три, прутовъ двадцать пять; за тотъ подлый, водлугъ статуту, по гроши сороку, чинитъ копъ сорокъ двѣ, грошей тридцать три.

Надъ Скойстеромъ рѣчкою вымѣриломъ моркговъ три кгрунту борового; водлугъ статуту—по гроши двадцать, чинитъ копъ одну.

Надъ Ужуростью рѣчкою вымѣроно поля пашного и лѣсу моркговъ пять, прутовъ петьнадцать; за кождый моркгъ по гроши сороку, а за прутовъ пятьнадцать—гроши двадцать, чинитъ копъ три, гроши сорокъ.

У Плевжишкахъ вымѣрено моркговъ три, прутовъ шестнадцать и кгрунту лѣсного; за тотъ кгрунтъ кождый моркгъ по гроши сороку, за прутовъ шестьнадцать гроши двадцать, чинитъ копъ двѣ, грошей двадцать.

Тамже у Плевжишкахъ, на другомъ мѣстцу, вымѣроного кгрунту пашного морговъ пять, прутовъ десеть; тотъ кгрунтъ лежитъ до рѣчки Лозника, шацуючи за кождый моркгъ по гроши пятьдесять, чинитъ копъ чотыри, гроши десять, за прутовъ десеть гроши полтринадцати.

Тамъ же у Плевжишкахъ пашни боровое моркговъ три, прутовъ пять; за кождый моркгъ борового кгрунту по гроши двадцать, за прутовъ пятъ по грошу, чинитъ копа одна, гроши пять.

Тыхъ же пустовщинъ селища моркгъ одинъ, прутовъ два; за моркгъ копа одна, за пруты два-гроши чотыри, чинитъ копа одна, грошей чотыри.

При томъ же кгрунтѣ у Плевжишкахъ кгрунту лѣсного, годного на пашню моркговъ семьнадцать, прутовъ десеть; за кождый моркгъ по гроши сороку, за прутовъ десеть—гроши тридцать, чинитъ копъ одинадцать, гроши тридцать два и полъ.

У тыхъ же Плевжишкахъ лѣсу годного на пашню, моркговъ полъ третья, прутовъ десять; за кождый моркгъ по гроши сорокъ, чинитъ всего за моркгы и за пруты—грошей копа одна, грошей петьдесятъ два и полъ.

Тамъ же, понедалеку вымѣрено лѣсу, годного на пашню, моркгъ одинъ, прутовъ пятьнадцать; за моркгъ грошей сорокъ, за прутовъ петьнаднадцать грошей двадцать, чинитъ копъ одну.

А надъ рѣчкою Лозникомъ, не далеко двора Беняша Кгабріяловича, кгрунтъ поля пашного моркговъ два, прутовъ двадцать чотыри; за моркгъ по грошей сороку, чинитъ копъ одна, грошей двадцать.

За прутовъ двадцать чотыри, чинитъ гроши тридцать.

Подле тогожъ крунту таковогожъ поля моркговъ чотыри, прутовъ двадцать одинъ; за кождый моркгъ по гроши сороку, за прутовъ двадцать одинъ—гроши двадцать шесть, чинитъ копъ три, гроши шесть.

Тамъ же при томъ же кгрунтѣ такогожъ поля моркговъ пять, прутовъ пять; за кождый моркгъ по гроши сороку, за прутовъ.... чинитъ гроши копъ три, гроши двадцать пять.

А за ставкомъ, урочищомъ Мартинелишки, подле стодолы, по обѣюхъ сторонахъ дороги, которая идетъ до Скойстеры, села его королевской милости, Рокатишского, кгрунту моркговъ семьдесятъ пять, борового на пашню негодного, за кождый моркгъ по гроши двадцать, чинитъ гроши копъ двадцать пять. Къ тому, урочищомъ у Ганутишкахъ, кгрунту бороваго на пашню негодного, моркгъ одинъ, прутовъ десеть, чинить гроши двадцать пять.

Урочищомъ Кумпе грунту лѣсного, годного на пашню, моркговъ сорокъ пять, прутовъ десетъ; за кождый моркгъ по гроши сороку, за прутовъ десеть—гроши петьнадцать, чинитъ копъ тридцать, гроши полъ тринадцата.

Урочищомъ Бортшишки поля пашного моркговъ чотыри; за кождый моркгъ по гроши сороку, чинитъ гроши копъ двѣ, гроши сорокъ.

Тамъ же, при томъ поли кгрунту злого, до пашни негодного, моркговъ десеть, прутовъ одинадцать, за кождый моркгъ по гроши двадцать, чинитъ копъ три, гроши тридцать чотыри.

Урочищомъ Вилькишки моркговъ тридцать три, прутовъ десеть кргунту лѣсного, на пашню годного; за кождый моркгъ по гроши сороку, чинитъ копъ двадцать двѣ, за прутовъ десеть гроши полъ тринадцата.

Урочищомъ Епушлаты, при дорозѣ, которая идетъ съ Койстеръ до Ракантишокъ, по лѣвой сторонѣ кгрунту лѣсного, годного на пашню, моркговъ семьнадцать, прутовъ одинадцать; кождый моркгъ по гроши сороку, чинитъ копъ одинадцать, гроши тридцать четыри.

Пашня того помененого двора Лозникъ около самаго двора и по розныхъ мѣстцахъ урочищами лежачая.

То есть, меновите, наперед:

Урочищомъ Ужуполисъ, поля дворного пашного моркговъ сорокъ осмь, прутовъ двадцать; за кождый моркгъ по копѣ грошей, чинить копъ сорокъ осмь, гроши тридцать чотыри.

Поле подъ дворомъ, житомъ засѣяное, моркговъ семьдесятъ три; на томъ же поли засѣяна пшеница бочка одна, ечменю бочка одна; за кождый моркгъ по копѣ гроши, чинитъ копъ семьдесятъ три.

На третемъ мѣстцу поле, житомъ засѣяное, моркговъ два, прутовъ двадцать осмь; за кождый моркгъ по копѣ, чинитъ гроши копъ двѣ, гроши петьдесятъ шестъ.

На четвертомъ мѣстцу поле надъ рѣчкою Лозники, подъ самымъ дворомъ, моркговъ шестьдесять, прутовъ шестьнадцать; за кождый моркгъ по копѣ гроши, чинитъ копъ шестьдесять, гроши тридцать два.

Подле тогожъ поля, на пятомъ мѣстцу поле моркговъ три; на томъ ярица посѣяна, за кождый моркгъ по копѣ, чинитъ копъ три.

На шостомъ мѣстцу поле пашни зъ лѣсомъ, урочищемъ Спушлота, моркговъ девять, прутовъ двадцать пять; за кождый моркгъ по гроши сорокъ, чинитъ копъ шесть, гроши тридцать.

На семомъ мѣстцу пасѣки и лѣсу урочищомъ Ондрушишки, моркговъ три, прутовъ дванадцать; за кождый моркгъ по гроши сороку, чинитъ гроши копъ двѣ, гроши пятьнадцать.

На осьмомъ мѣстцу, за рѣчкою Лозникомъ, поля пашного и лѣсу, на пашню годного, урочищомъ Черлежишки, моркговъ пятьдесятъ чотыри, пруты три; за кождый моркгъ по гроши сороку, чинитъ копъ тридцать шесть, гроши чотыри и полъ.

Сѣножати дворные:

Подъ самымъ дворомъ, надъ рѣчкою Лозникомъ, и надъ Чорною моркговъ деветдесятъ шесть, прутовъ шестьнадцать; за кождый моркгъ по гроши тридцать, чинитъ копъ сорокъ осмь, гроши шестьнадцать.

Надъ тоюжъ рѣчкою урочищомъ сѣножать Потильчичъ, моркговъ два, прутовъ десеть; за кождый моркгъ по гроши тридцать, чинитъ копу одну, гроши десеть.

Урочищомъ у Плевжишкахъ, подъ дворомъ Лукашевича, сѣножать прутовъ петнадцать, за то гроши петнадцать.

Тамъ же, на другомъ мѣстцу, прутовъ

пятнадцать, подле Мартинелишокъ, сѣножать моркговъ четыри; за то все чинитъ копъ двѣ, гроши пятьнадцатъ.

А кгды кгрунту пашного, лѣсного и сѣножатного не стало, тогды и въ самый дворъ того Станислава Лозницкого, называемый Лозники, водлугъ тогожъ декрету господарского, черезъ мене звышъ написаного Голубицкого, тымъ потомкомъ небожчика Вольтера Зыбнера, все будованье ошацовавши и самый плацъ вымѣривши, подалъ и у тое ихъ увезалъ, которого увезанья нихто, такъ зъ стороны Станислава Лозницкого и жоны его Федоры Ожаровны, якъ и зъ стороны обчихъ и иныхъ сусѣдовъ околичныхъ, не боронили и ни до чого се не припоминали.

Напервей, будованье дворное:

Уподши у дворъ, по лѣвой сторонѣ свѣтлица въ сажня полтретья, въ ней столъ малый нѣмецкій, ноги поламаные, лавъ полторы, услонки два малыхъ, окна три, оконницы на завѣсахъ, оболона одна, у которой шкла шибъ полдевети, остатокъ паперью заклеяно, двери на завѣсахъ, скобли два, полицы подле дверей двѣ, печъ старый, поливаный, коминокъ подле печи малый. Съ тое свѣтлицы коморка, двери на завѣсахъ, у дверей защепка одна, скобли два. Свѣтлица сажня полътретья, противъ свѣтлицы гридня чорная; въ ней лавъ двѣ, корыта два, двери презъ завѣсовъ, оконъ малыхъ зъ оконницами три, сама гридня сажни три. Межи свѣтлицою и гриднею сѣни у стѣнъ двѣ: у сѣняхъ лава одна великая, а другая малая, съ тыхъ сѣней коморка ненакрытая, у сѣнехъ двери на завѣсахъ. За избою у тылѣ коморка безъ дверей. Тое все будованье старое ошацовали за гроши копъ осмь литовскихъ. У свѣтлицы за столъ гроши дванадцать, за услонки два гроши осмь, за болону гроши десеть, за корыта два гроши шесть.

Подле того дому стайня, соломою крыта, у двѣ стѣны рубленая, вколо сажни полъшоста, зъ воротами, жолубовъ и драбинъ въ нимъ нѣтъ; за то ошацовали копу одну.

У томъ же дворѣ ново збудовано при земли свѣтлицы двѣ зъ сѣньми, обѣ двѣ на противку себе, драницами крытые. У одной свѣтлицы столъ великій сосновый, въ дошки двѣ зложоный, лавъ великихъ три, малая одна подле дверей, услонъ великій одинъ, ложко по просту робленое; въ нихъ оконъ чотыри, на завѣсахъ три, а одно безъ завѣсовъ, оболонъ нѣту, печь старая поливаная, пересвѣтъ глиненый, полицы три, двери на завѣсахъ, клямка, што двери зачиняютъ, сама свѣтлица сажни три. Противъ другая свѣтлица, новая: въ ней лавъ великихъ три, мала одна, оконъ три, оконница одна съ завѣсами, а другая безъ завѣсовъ, а третее безъ оконицы, оболонъ нѣтъ; печь новая, простая, двери на завѣсахъ, сама сажни три. Въ ней корыто, што солодъ мочатъ, сажни полътора. Межи тыми свѣтлицами сѣнь, двери на завѣсахъ, зъ сѣней коморка зъ дверами безъ завѣсовъ, половица тое коморки накрыто старыми драницами, а половица не крыта. За тотъ домъ ошацовано копъ шестнадцать гроши Литовскихъ.

У свѣтлицы за столъ великій гроши тридцать два, за услонъ великій гроши дванадцать, за ложко гроши семь.

У другой свѣтлицы за корыто, которое для моченья солоду, гроши двадцать чотыри, чинитъ копъ семнадцать, гроши пятьнадцать.

По той же сторонѣ свирны три, на подклѣтѣхъ, одинъ старый, половица накрыта, двери безъ защепокъ, усходу нѣтъ, бо згнилъ, за тотъ свиренъ гроши копа одна.

Подле того свирна свирны два, подъ ними подклѣты два, новые, зъ дверьми и зъ кганкомъ, зъ усходомъ, клѣти накрытые дошками, у клѣтѣхъ двери на завѣсахъ (съ) защепками, у подклѣтѣхъ двери безъ защепокъ. За тые свирны гроши копъ пять Литовскихъ.

Стайня для коній рубленая старая, соломою крыта, зъ воротами, зъ жолобами, зъ драбинами, съ преворами вколо сажни деветнадцать. За тую стайню гроши копъ три.

Въ той стайни возокъ, сани старые на два кони: за то гроши чотыри; кубель старый безъ дна, за то гроши два, чинитъ копъ три, гроши шесть.

Пивница новая зъ дверьми на завѣсахъ съ защепками, сама каменемъ зъ глиною мурованая, уходъ до нее деревеный, тарцицами крытый, на той пивницы повалушь новый, тарцицами новыми крытый; пивница сажни чотыри и тотъ повалюшь сажни чотыри. У повалюшу двери на завѣсахъ, защепка одна, скобли два; за то все гроши копъ дванадцать.

У свирни на пивницы корыто великое, за то гроши дванадцать.

Подле тое пивницы свиренъ старый, соломою крытый, въ сажни три, двери на завѣсахъ, защепка одна, у серединѣ засѣковъ два, (для) сыпанья збожя деветь, у нихъ ничого нѣтъ; гроши копъ три.

По той же сторонѣ изба старая, соломою крыта, въ сажни три, чорная печь, лихіи двери безъ завѣсовъ, защепка одна, скобль одинъ, лавъ нѣтъ, оконъ малыхъ два зъ оконницами, сѣнь старая у три стѣны, безъ дверей; подле тое избы клѣтка плохая; курникъ зъ дверми, соломою крытъ; за то копъ двѣ, гроши двадцать. Подле тое избы верея лежитъ; за то гроши шесть.

Ворота до того двора старые, кгунты крытые; за то гроши тридцать. Около двора замѣту пряселъ петьдесятъ осмь, старого гнилого; за то копъ три. Дровъ возъ двадцать; за то гроши тридцать.

На середъ того двора и зрубовъ новыхъ зрубленыхъ, одинъ безъ балекъ, въ томъ вѣнцовъ пятьнадцать, а другій вѣнцовъ деветнадцать на гридню, на томъ положоно балекъ шесть нетесаныхъ, тые изрубы сажни по чотыри и зрубъ тежъ новый у три стѣны, у ней бервенъ сорокъ пять, по три сажни. При томъ же изрубѣ лежитъ брусовъ деветь по чотыри сажня; за тые вси за изрубы и за тые брусы гроши копъ дванадцать.

За вороты малыми надъ сажавкою лазня новая, дошками крытая, окны два, двери безъ завѣсовъ, полы два, печь каменная, противъ лазни броваръ старый, дошками крытый; за то обое гроши копъ двѣ.

Изба лихая старая, повалялася, безъ дверей и печъ збита; за то гроши тридцать.

Солодовня, вколо стѣнъ шесть, печь, каменемъ зъ глиною робленая; за тое гроши копъ три.

У дворѣ подле воротъ и подлѣ свѣтлицы, которая противъ избы чорное, у вогородку маломъ зелья нѣтъ, только щепы невеликіе два, за тоюжъ свѣтлицою у вогородку другомъ щепы четыри яблоней, за пивницою яблони четыры, по половицы посѣли, посередъ двора яблонь одна, по половицы усѣлая.

Обора для быдла новоробленая, около сажни двадцать четыри, соломою крыта, зъ воротами, при ней пуня рубленая у четыри стѣны, старая, зъ дверьми; для овецъ пуньки двѣ рубленые, для телятъ и свиней соломою крытые старые; за то все гроши копъ шесть. Въ которой той оборѣ ани на поли за пастухомъ тивунъ и подданые не повѣдали, ани пока-

зовали ніякого быдла, мовечи, ижь дей пани ихъ пана Федора Ожаровна зъ иншею маетностью своею всею съ того двора всякое быдло прочъ выпровадила.

Гумно того двора.

У гумнѣ вшодши по правой сторонѣ, осеть съ печью, зъ дверьми старая; за то гроши копа одна.

Подле клѣтка рубленая, соломою крыта, зъ дверьми для мекинъ; за то гроши сорокъ.

Стодола великая, гдѣ молотятъ, зъ токомъ, соломою крыта, вколо сажнь осмнадцать старыхъ, въ серединѣ около току стѣнъ десеть, зъ воротами; за то гроши копъ пять.

Другая стодола съ токомъ вколо сажнь шестнадцать, зъ вороты, соломою крыта; за тую гроши копъ пять.

У той стодолѣ на току восажокъ безъ колъ и безъ оси, рокитою плетеный, старый; за то гроши десеть.

Одрына для сѣна, новая, соломою крыта, вколо сажнь чотырнадцать, зъ вороты; за тую копъ пять.

Одрына для сѣна-жъ, съ хворосту плетеная, старая, у ней жолобы два, для кормленія воловъ; за одрыну копу одну, за жолобы два гроши двадцать чотыри. У той одрынѣ дровъ возы два; за то гроши чотыри.

Санки, возокъ, старые; за то гроши чотыри. Озередовъ, рѣшетинъ двадцать осмь, подпоръ сорокъ чотыри, жерди,—всихъ сумою копъ чотыри и двадцать чотыри жерди; за то все за рѣшетины по гроши чотыри, за подпору по грошу одному, за жердь кождую по полъ грошу; чинитъ копъ чотыри, гроши тридцать осмь.

А вконцу тока верея новая лежитъ; за то гроши чотыри. Около гумна плотъ, жердьми горожоный, пряселъ тридцать шесть, у кождомъ праслѣ жерди по десети, а кождая жердь по три сажни; за то все чинитъ гроши семьдесятъ два.

Ворота до гумна не крытые, старые, простые; за то гроши десеть.

При томъ же дворѣ въ огородѣ посѣяное цыбули грядъ шесть, съ которое можетъ се высѣеть фунтъ; гроши десеть.

Селища двора, гумна и огорода моркговъ чотыри; зато копъ чотыри.

Плотъ зъ хворосту около огорода и съ одного боку саду; за тотъ плотъ ошацовали копъ чотыри Литовскихъ.

При томъ же дворѣ сажавка на рѣцѣ Лозницу, гребля старая, безъ спусту, для спущенья воды, мнихъ учиненый. Въ недостатку иншое маетности водлугъ уваженья пожитку ихъ рыбъ въ нимъ ничого кушацунку годного не было, окромъ плотицъ малыхъ троха; тую сажавку со всимъ шацовали есьмо за гроши копъ сорокъ.

А ставокъ у низи тое рѣчки Лозника, урочищомъ въ Мартинелишкахъ, подлѣ стодолы, у который и другая рѣчка малая, урочищомъ Чорная, упала, также новозанятый зъ упустомъ малымъ для спущень воды, который также водлугъ уваженья ошацовали есьмо за гроши копъ семьдесятъ.

А рыбъ въ томъ ставку ку шацованью ничего годного не было.

При томъ-же ставку стодола на гостинцу Виленскомъ, который идетъ съ Койстеры, села его королевской милости, до мѣста Виленского, будованья зъ дерева дробного соснового, у которой изба одна чорная, зъ нее коморка, лавы и двери, въ ней есть и ворота двои до стайни, соломою давно крыта, огорода до ней нѣтъ, которая пуста, зъ нее пожитку нѣтъ. За стодолу ошацовано гроши копъ семь.

А ижъ еще водлугъ декрету его королевской милости всее сумы всказаное не

выносило, тогды на пашни дворной въ томъ-же имѣнью Станислава Лозницкого Лозникахъ на сесь рокъ осмьдесятъ шостый засѣяной, поразумѣвшисе о томъ зъ вышъ описаными возными и шляхтою, а взявши вѣдомость и пораду одъ много зацныхъ людей, збоже посѣяное шацункомъ торговымъ теперешнимъ подаломъ; то есть за каждую бочку жита на моркгохъ всего ошацованыхъ и въ реестрѣ описаныхъ, засѣяную, по гроши двадцать четыры, которого жита засѣяного есть моркговъ семьдесятъ пять, прутовъ двадцать осмь; за то се приходитъ копъ тридцать, гроши двадцать два, пѣнези четыри.

На тыхъ же вымѣроныхъ и ошацованыхъ моркгахъ пшеницы бочка засѣяная, шацована за копу одну; ечменю бочка засѣяная, шацованая по гроши тридцать; яриць бочка засѣяная шацовано по гроши тридцать; за тое збоже посѣяное придетъ се всего копъ тридцать двѣ, гроши двадцать чотыри. Которую всю сумму тое отправы чиненья на томъ имѣнью Лозникахъ, што се вышей поменило, посполу зложивши, то есть: за семь службъ людей осѣлыхъ и пустовщизну одну за шацункомъ статутовымъ полтораста копъ гроши Литовскихъ.

Вымѣреного кгрунту всякого, оремого и неоремого, пустого и пашного, поль, лѣсовъ, сѣножатей и болотъ вымѣроныхъ моркговъ шестьсотъ семьдесятъ осмь, прутовъ десеть, тое шацункомъ чинитъ копъ чотыриста шестьдесятъ девять, гроши шестнадцать.

Дворъ зъ гумномъ, обора, огороды, посада и всякое будованье дворное, зо всимъ на все, одъ мала до велика, списавши ошацовано копъ сто деветь, гроши семь.

Сажавка подъ дворомъ, ставокъ по недалеку двора у низъ и стодолу пустую шацовано копъ сто, семьнадцать гроши Литовскихъ.

Збожа на пашни дворной на сесь рокъ осмдесятъ шестый посѣяного шацовано копъ тридцать двѣ, гроши двадцать чотыри.

Того всего, што се шацункомъ статутовымъ на томъ имѣнью Лозникахъ потомкомъ Вольтеровымъ, такъ за вину господарскую, яко и въ сумѣ пѣнезей, имъ присужоный, списавши, подаломъ на головную суму пѣнези обраховавши, чинитъ копъ осмьсотъ семьдесятъ осмь копъ, гроши сорокъ семь.

А ижъ большъ маетности того Станислава Лозницкого и жоны его Федоры Ожаровны, чимъ быхъ зуполную отправу чинити мѣлъ, довѣдати се не могломъ, а потомкомъ Вольтеровымъ зуполная сума и отправа не дошла, и показало се решты копъ двѣстѣ семьдесятъ одна копа и гроши тридцать и три, тотъ остатокъ сумы пѣнези, водлугъ декрету его королевской милости, на иншой маетности, а въ недостатку, ино на особахъ самыхъ пререченого Станислава Лозницкого и жоны его Федоры Ожаровны отправа чинена и коньчона быть маетъ.

А што се дотычетъ подданыхъ, верху описаныхъ, семи службъ черезъ годъ, тая повинность ихъ, которую они списавши мнѣ дворенину господарскому при возныхъ и шляхтѣ именемъ пана своего показали.

То есть:

На кождый тыдень по пети дней зъ волми, альбо зъ съ клячою, а лѣтѣ до кошенья сѣна и на жниво, покуль съ поля спратаютъ, такъ тежъ и въ подводу ѣхать, а жоны ихъ на роботу дворную и до огородовъ и на поле до роботы ити и служити повинны.

Которого списанья, меновите по достатку въ томъ реестрѣ увяжчомъ и отправы

чиненья описаного, я звышъ помененый Янъ Голубицкій—дворянинъ его королевской милости, сесь мой реестръ потомкомъ Вольтеровымъ, верху описанымъ, то есть: Вольтеру Вольтеровичу Зыбнеру и сестрамъ его рожонымъ съ тымъ имѣньемъ Станислава Юрьевича Лозницкого и жоны его Федоры Ожаровны, называемый Лозники, въ моць, въ держанье и уживанье ихъ до зуполной имъ заплаты и въ сумѣ пѣнези, водлугъ опацованья моего, въ томъ реестрѣ описаного, при бытности помененыхъ возныхъ и шляхты подаломъ и отправу учиниломъ. На што сесь реестръ подъ печатью и съ подписомъ руки моей властное письмомъ польскимъ, а подъ печатьми и съ подписомъ руки возныхъ и пановъ шляхты верху помененыхъ, которые на тотъ часъ при собѣ печати мѣли и писать умѣли, при мнѣ въ той справѣ и увезанью будучихъ. Писанъ у Лознику, року отъ Нароженья Сына Божого тысеча пятьсотъ осмьдесять шостого, мѣсеца Мая двадцать осьмого дня. (м. п.) Jan Stanisławowicz Hołubicki, ręką swą własną podpisałem. Станиславъ Воропахъ, возный повѣту Виленского, властною рукою подписалъ, Миколай Лукашевичъ Вепровичъ властною рукою своею подписалъ, Андрей Яцкевичъ властною рукою, Миколай Петрулинецъ властною рукою своею.

(Печатей на массѣ вытиснутыхъ семь).

1586 г.

Изъ связки № 142, за 1588—1684 г., док. № 8.

169. Вѣновная (реформаційная) запись Слуцкаго князя Симеона Юрьевича женѣ своей Елисаветѣ (Еленѣ) Мѣлецкой.

Лѣта Божого Нароженья ѧфпз (1587) мѣсеца Февраля пятого дня.

Передъ нами Криштофомъ Радивиломъ—княжатемъ на Биржахъ и зъ Дубинокъ, воеводою Виленскимъ, гетманомъ польнымъ великого князства Литовского, старостою Солецкимъ, Орендовскимъ и Борысовскимъ, постановившисе очевисто ясне вельможное княжа его милость Янъ Симіонъ Юрьевичъ Олелькович княжа Слуцкое, самъ его милость усты своими ку записанью до книгъ кгродскихъ Виленскихъ сознать рачилъ: ижъ дей што за волею и прейзреньемъ Божимъ вельможная пани ее милость пани Миколаева Мѣлецкая, воеводина Подольская, старостиная Кгродецкая (sic) и Новомѣстская, пани Гальшка Миколаевна Радивиловна—княжна зъ Олыки и Несвѣжа, зъ волею и вѣдомостью ихъ милости пановъ опекуновъ, отъ небожчика пана воеводы Подольскаго дѣтямъ его милости назначоныхъ, отдала за его милость княжа Слуцкое въ станъ светый малженскій дочку свою панну Зофею Миколаевну Мѣлецкую—воеводянку Подольскую, по которой дей той дочцѣ своей ее милость пани воеводи-

ная Подольская выправу посаговую, водлугъ пристойности своее, яко се на станъ ее милости зацный годило, его милости княжати Яну Симеону Слуцкому дала. А его дей милость княжа Слуцкое, напротивъ того всего внесенья, той дочцѣ ее милости, а малжонцѣ своей, совитую сумму пѣнезей, вѣно и привѣнокъ, особливымъ записомъ своимъ на нѣкоторыхъ имѣньяхъ своихъ, у великомъ князствѣ Литовскомъ лежачихъ, выймуючи ихъ за третюю часть всихъ имѣней своихъ отчизныхъ, упевнить обѣцалъ, а надъто дей ее милость пани воеводиная Подольская, зъ ласки и милости своее, рачила его милости княжати Яну Симеону Слуцкому и дочцѣ своей, а малжонцѣ его милости, заразъ подать въ держанье и поступить имѣнья небожчика пана малжонка своего въ Корунѣ польской, въ земли Руской лежачіе, то есть, имѣнье Колачковцы и Коропецъ, до того часу, покуль другая дочка ее милости, а сестра малжонки его милости, панна Катарина—воеводянка Подольская, замужъ пойдетъ, которое таковое ласки и добродѣйства ее милости пани воеводиное Подольское будучи его милость княжа Янъ Симеонъ Слуцкій вдячонъ и абы собѣ тымъ на припилый часъ ту ласку у ее милости пани воеводиное Подольское способилъ, зъ доброе воли своее обовезалсе его милость того вѣна и привѣнку, которые на имѣньяхъ своихъ отчизныхъ въ великомъ князствѣ Литовскомъ заплатити маетъ, такъ же тежъ и тыхъ всихъ имѣней и всякое маетности ее милости отчистое, што кольвекъ ее милости теперь же до рукъ пришло и потомъ прійти маетъ, жадными описами и ніякимъ инымъ обычаемъ его милость собѣ отъ ее милости самое малжонки своее, яко и черезъ руки обчіе набывать, привлащать и ни на которомъ врадѣ, такъ въ Корунѣ польской, яко и въ великомъ князствѣ Литовскомъ до сознанья такихъ речей становитисе не обѣцалъ, ажъ бы на то воля и позволенье врадовное ихъ милости обѣюхъ его милости княжати Слуцкому и малжонцѣ его милости отъ ее милости пани воеводиное Подольское, яко матки ихъ милости, также и ихъ милости двухъ пановъ Мѣлецкихъ, старшихъ дому, того было и упевняючи въ томъ все его милость княжа Слуцкое особливый листъ свой ширей съ певными варунками подъ печатью и съ подписомъ руки своее и подъ печатьми ихъ милости пановъ зацныхъ, ее милости паней воеводиное Подольское далъ и жедать его княжатская милость рачилъ, абы тое устное сознанье, листъ его милости, до книгъ кгродскихъ Виленскихъ былъ вписанъ. Такъ мы, листъ его устного сознанья его милости княжати Яна Симеона Слуцкого выслухавши и листу его милости оглядавши и передъ собою читаного выслухавши, росказали есьмо его до книгъ кгродскихъ Виленскихъ вписати, который отъ слова до слова такъ се въ собѣ маетъ:

Я Янъ Симеонъ Юрьевичъ Олелькович, княже Слуцкое, ознаймую тымъ моимъ вызнанымъ листомъ всѣмъ вобецъ и кождому зъ особна, нынѣшнимъ и на потомъ будучимъ, ижъ што зъ волею и презреньемъ Божимъ ее милость вельможная пани, пани Миколаевая Мѣлецкая—воеводиная Подольская, старостиная Кгродецкая и Новомѣстцкая, пани Гальшка Миколаевна Радивиловна — княжна зъ Олыки и Несвижа, зъ волею и вѣдомостью ихъ милости пановъ опекуновъ, отъ небожчика пана воеводы Подольского дѣтямъ его назначоныхъ, князя Януша Острожского—воеводы Волынского. пана Миколая Ферлея зъ Дубровицы—каштеляна Бѣльского, старосты Но-

вомѣстцкого и Казимерского, пана Миколая Гербута зъ Фульштына—кашталяна Галицкого, старосты Львовского, пана Миколая Бучацкого—подкоморого Каменецкого, старосты Барского, пана Войтеха Велицкого—судьи земского Сендомирского, пана Миколая Лянцкорунскего, зъ Брезя, пана Петра Островского, отдала мнѣ въ станъ малженскій дочку свою, зъ его милостью небожчикомъ паномъ воеводою Подольскимъ малжонкомъ своимъ спложоную, панну Зофею Миколаевну Мѣлецкую—воеводянку Подольскую; по которой то дочцѣ своей ее милость пани воеводиная Подольская дала выправу посаговую, водлугъ пристойности своей, яко се на станъ ее милости зацный годило; за што я, противъ того всего внесенья ее въ домъ мой, той дочцѣ ее милости а малжонцѣ моей совитую сумму пѣнезей, вѣно и привѣнокъ, особливымъ записомъ своимъ на нѣкоторыхъ имѣньяхъ моихъ, у великомъ князствѣ Литовскомъ лежачихъ, выймуючи ихъ за третюю часть всѣхъ имѣней моихъ отчистыхъ, записать и въ томъ ее особливымъ записомъ своимъ, съ певными варунками правными, водлугъ статуту великого князства Литовского, упевнить маю. Надъто ее милость пани воеводиная Подольская, зъ ласки и зъ милости своее, рачила мнѣ и той дочцѣ своей, малжонцѣ моей, заразъ подать и поступить до держанья и вживанья до того часу, покуль другая дочка ее милости панна Катарина замужъ пойдетъ, нѣкоторыя имѣнья, небожчика пана малжонка своего въ Коронѣ польской, въ земли Руской лежачіе, а меновите имѣнье Колачковцы и Коропецъ, которые вже правомъ отчистымъ той малжонцѣ моей, по отцу ее звышъ менованомъ, небожчику пану воеводѣ Подольскомъ, належатъ и спадываютъ. А такъ я Янъ Симеонъ княже Слуцкое, будучи вдячонъ такой ласки и добродѣйста ее милости пани воеводиной Подольское, паней а матки своей милой, а постерегаючи того, абымъ собѣ и на пришлый часъ хуть и ласку ее милости способилъ, а притомъ милость повинную зъ дочкою ее милости, а милою малжонкою своею, въ згодѣ малженской заховалъ, самъ зъ доброй воли своей, безъ жадного примушенья, обовезуюсе симъ добровольнымъ листомъ моимъ, ижъ того вѣна и привѣнку, што есми той малжонцѣ своей паней Зофеи особливымъ записомъ своимъ на имѣньяхъ своихъ отчистыхъ у великомъ князствѣ Литовскомъ записать маю, также и тыхъ всѣхъ имѣней ее и всякой маетности ее отчистой, што кольвекъ ей теперь вже до рукъ прийшло и потомъ прійти маетъ, жадными записами, якимъ кольвекъ обычаемъ вымышленими, не маю собѣ отъ нее самое, яко и черезъ руки обчіе набывать и привлащать, и ни на которомъ урадѣ, такъ въ Коронѣ, яко и въ великомъ князствѣ Литовскомъ, до сознанья такихъ речей, вышей меновите описаныхъ, ставить ее не маю и не буду мочи и никому записовати ей того позволять не маю, ажъ-бы на то воля и позволенье врадовное намъ обѣюмъ, мнѣ и той малжонцѣ моей, отъ ее милости пани воеводиной Подольской, яко матки нашой, также и ихъ милости двухъ пановъ Мѣлецкихъ, старшихъ дому того было. А еслибымъ я Янъ Симеонъ, княже Слуцкое, занехавши або пробачивши сего добровольного листу моего и всѣхъ обовязковъ, въ немъ вышей и нижей описаныхъ, тое вѣно и привѣнокъ, што той малжонцѣ своей особливымъ записомъ своимъ записать маю, также и вѣчность, альбо якихъ сумъ пѣнежныхъ на тыхъ имѣньяхъ ее отчистыхъ, што теперь до рукъ моихъ до уживанья пришли, або еще потомъ пры-

ти могутъ, и на якуюжъ кольвекъ маетность ее посаговую, въ домъ мой внесеную, будьто черезъ записы листовные, або черезъ сознанье на врадѣ якомъ кольвекъ учиненое, отъ нее собѣ коль-кольвекъ по датѣ сего листа моего одержалъ, або поневольне ее, малжонку свою, до такихъ обликговъ, або сознанья врадового примусилъ, тогды таковое ее сознанье и записы листовные, противъ сему моему запису учиненые, жадной моцы мѣти не будутъ мочи и овшемъ у кождого права и суду касованыи и внивечь оборочаныи быти маютъ; а я за таковое нарушенье сего запису моего, гдѣмъ бымъ его въ чомъ кольвекъ нарушилъ, маю и повиненъ буду заплатить заруки ее милости пани воеводиной Подольской и ихъ милостямъ паномъ опекуномъ двадцать тысечей копъ грошей Литовскихъ, а то заплативши, предъсе сесь листъ мой у кождого права за моцный держанъ быти маетъ. О што все, яко о скасованье такихъ неслушныхъ записовъ, которыми еслибы мнѣ што самому, або и кому иншому тая малжонка моя записала, такъ и отъ тые заруки вольно будетъ паней воеводиной Подольской и ихъ милостямъ паномъ опекуномъ, вышей помененымъ, позвать до суду и права великого князства Литовского, земского, або кгродского, бы тежъ и предъ его королевскую милость хотѣли, то имъ вольно будетъ тамъ, гдѣ его королевская милость на тотъ часъ дворомъ своимъ быти рачитъ, а я тамъ, гдѣкольвекъ о то позыванъ буду, повиненъ се буду становити и не беручи собѣ ку оборонѣ жадного права и никоторыми причинами зъ року и зъ права незрываючи усправедливить се и тые вси заруки платити маю То тежъ симъ листомъ моимъ варую, ижъ тотъ теперешній записъ мой маю до сознанья передъ урадъ великого князства Литовского, который кольвекъ, буде земскій, або кгродскій, або передъ его королевскую милость, принести, отъ даты сего листу, надалѣй до году, подъ тымижъ закладами вышей описаными; вѣдь же сесь листъ мой и вси обовязки, въ немъ описаные, надалѣй только отъ сего часу, яко есть написанъ, до десети лѣтъ трвати и въ моцы своей быти маетъ. И на томъ ей милости паней воеводиной Подольской и паномъ опекуномъ вышейпомененымъ далъ сесь мой вызнаный листъ зъ моею печатью и зъ подписомъ властной руки моее. А при томъ были и того будучи добре свѣдоми, печати свои за устною прозьбою моею, къ сему листу приложить и руки свои подписать рачили ихъ милость вельможные панове: панъ Криштофъ Радивилъ, на Биржахъ и Дубинахъ княже—воевода Виленскій, староста Борысовскій и Солецкій; панъ Миколай Криштофъ Радивилъ, на Олыцѣ и Несвижу княже, кашталянъ Троцкій; панъ Андрей Боболя, а Янъ Швайковскій—дворане его королевское милости. Писанъ въ Загорку, лѣта Божого Нароженья ҂аф҃ осмьдесятъ шостого мѣсеца Сентября чотырнадцото дня. У того листу печатей пять и подписъ рукъ тыми словы: Jan Simeon, xiąże Słucki, ręką swą; Krzysztof Radziwił xiąże ręką swą; Mikołay Krzysztof Radziwił; Andrzey Bobolia; Jan Szwykowski ręką własną. Якожъ тое очевистое и устное сознанье его милости князя Яна Симеона Слуцкого и тотъ листъ его милости.... *(послѣднихъ словъ не достаетъ такъ какъ слѣдующій листъ вырванъ).*

1587 г.

Изъ связки № 2709, за 1588—1684 г., док. 9.

170. Обеспечительная запись Симеона князя Слуцкаго на половину имѣнія Торговиско сестрѣ жены своей.

Лѣта Божого Нароженья ҂а҃физ (1587), мѣсеца Февраля ѣ (5) дня.

Передъ нами Криштофомъ Радивиломъ— кнежатемъ на Биржахъ и Дубинкахъ, воеводою Виленскимъ, гетманомъ польнымъ великого князства Литовского, старостою Солецкимъ, Урендовскимъ и Борысовскимъ, постановившисе очевисто ясневельможное княжа его милость Янъ Симеонъ Олельковича Слуцкій, самъ его милость усты своими ку записанью до книгъ кгродскихъ Виленскихъ сознать рачилъ, ижъ дей што ясневельможная пани ее милость пани Гальшка Радивиловна, княжна зъ Олыки и Несвижа, пани Миколаевая Мѣлецкая, воеводиная Подольская, зъ ласки своее его княжатское милости, поступить рачила имѣнье свое бабизное и материстое, названое Торговиское, въ Корунѣ польской у воеводствѣ Любельскомъ лежачое, допустивши и давши его милости вольность, естли бы его милости того потреба указывала, за суму пѣнежную тое имѣнье Торговиское комукольвекъ на вѣчность продати, съ такимъ варункомъ, если бы до тое продажи того имѣнья Торговиского пришло и якобы много сумы пѣнежное за тое имѣнье Торговиское его милость княжа Янъ Семіонъ Слуцкій дати рачилъ, тогды половину дочцѣ ее милости пани Миколаевое Мѣлецкое тое всей суммы пѣнезей, сестрѣ рожоной малжонки своее, ее милости панее Зофѣи Миколаевны Мѣлецкого, воеводянки Подольское, ей милости паннѣ Катаринѣ Мѣлецкой, воеводянцѣ Подольской, на онъ часъ кгды ее милость лѣтъ своихъ зуполныхъ дойдетъ и въ станъ светый малженскій выдана будетъ, отъ выданья ее милости въ станъ светый малженскій за дванадцать недѣль, кромъ обсыланья и ознайменья его милости, тую сумму пѣнезей за имѣнье Торговиское на урадѣ кгродскомъ въ Корунѣ польской, въ Галичу, отдати и заплатити поднялъ и упевнялъ въ томъ всемъ его милость княжатская ей милости паннѣ Катаринѣ Мѣлецлой, воеводянцѣ Подольской, особливый листъ свой съ певными варунками ширей въ немъ доложивши, подъ печатью и съ подписомъ рукъ ихъ милости пановъ зацныхъ далъ и передъ нами его милость княжа Слуцкое покладалъ, жедаючи, абы тое устное сознанье и тотъ листъ его милости до книгъ кгродскихъ Виленскихъ былъ вписанъ. А такъ мы того устного сознанья его милости княжати Яна Симеона Слуцкого выслухавши и листу его милости огледавши и вычитавши, розсказали есьмо до книгъ вписать, который отъ слова до слова такъ се въ собѣ маетъ:

Я Янъ Симеонъ Олельковича, княжа Слуцкое, ознаймую симъ моимъ листомъ, ижъ

што ясневельможная пани, ее милость, пани Гальшка Радивиловна—княжна зъ Олыки и Несвижа, Миколаевая Мѣлецкая, воеводина Подольская, пани матка моя милостивая, зъ даски своее рачила мнѣ дати, поступити имѣнье свое бабизное и материстое, названое Торговиское, въ Корунѣ Польской, въ воеводствѣ Любельскомъ лежачое, допустивши и давши мнѣ вольность, то имѣнье, естли бы мнѣ того потреба указывала, за сумму пѣнежную на вѣчность продати, нижли то ей милость варовати рачила: если быхъ я тое имѣнье звышъ мѣненое кому кольвекъ на вѣчность продалъ и якъ много за него сумы взялъ, тогды, кгды ее милость панна Катарина Мѣлецка—воеводянка Подольская, дочка ее милости, а сестра малжонки моее молодшая, лѣтъ зуполныхъ доростетъ и въ станъ светый малженскій выдана будетъ, абы половица тое сумы, што быхъ за тое имѣнье Торговиское взялъ, ей милости отъ мене отдана и заплачона была. Што упевнаючи я заплату оное сумы, ей милости паннѣ воеводянцѣ Подольской належачую, симъ листомъ моимъ обовезуюсе, ижъ если быхъ оное имѣнье Торговиское съ якихъ причинъ або потребъ своихъ кому кольвекъ продалъ и якую кольвекъ суму за тое имѣнье взялъ быхъ, тогды кгды ей милость панна Катарина—воеводянка Подольская, лѣтъ своихъ доросши, въ станъ светый малженскій отдана будетъ, я Янъ Симеонъ, княжа Слуцкое, половицу тое сумы, за имѣнье Торговиское взятое, отъ выданья ей милости въ станъ светый малженскій за недѣль дванадцать, кромъ обсыланья и ознайменья мнѣ о томъ, отъ его милости, маю и повиненъ буду ей милости паннѣ воеводянцѣ Подольской, сестрѣ малжонки моее, на врадѣ кгродскомъ въ Коронѣ польской, въ Галичу, отдати и сполна заплатити, которому часу менованому, ей милость панна воеводянка Подольская до того вряду прибыти, або умоцованого своего до одобранья отъ мене тое сумы, ей милости належачое, прислати маетъ. А гдѣ быхъ сему опису моему досыть не учинилъ и на тотъ менованый часъ на врадѣ кгродскомъ въ Галичу ее милости паннѣ воеводянцѣ Подольской, сестрѣ малжонки моее, половицы тое сумы, которую быхъ увзялъ за тое имѣнье Торговиское, не отдалъ и сполна не заплатилъ, тогды повиненъ буду ее милости оную сумму совито заплатить и вольно будетъ ей милости самой, або умоцованому ей милости, взявши возного зъ уряду Новгородского, будь земского або кгродского, въ имѣнье и дворъ мой Старицу, у воеводствѣ Новгородскомъ лежачій, никому ничимъ назаведеный, во всей той сумѣ пѣнезей истизнѣ и совитости въѣхати и ввезатисе и тотъ дворъ зъ земяны, шляхтою, зъ бояры панцырными и путными, съ людьми осадными и тяглыми, зъ семьи и зъ людьми, въ нихъ мѣшкаючими, и зъ ихъ повинностями, такъже зъ фольваркомъ, зъ гумномъ, збожьемъ молочнымъ и немолочонымъ, въ гумнѣ и на поляхъ зложонымъ, потомужъ и на поляхъ засѣянымъ, пущою, ловы звѣриными и пташьими и со всими пожитками и широкостями, такъ, яко се тое имѣнье само въ собѣ въ широкостяхъ и пожиткахъ своихъ здавна и теперь маетъ, ничого тамъ на мене и никого иного не заставуючи, на себе держати и того всего добровольне уживати, вольна будучи тое имѣнье въ той сумѣ пѣнезей истизнѣ и совитости, кому хотечи, завести и заставить. А я самъ и нихто иный того увезанья въ тое имѣнье ей милости, паннѣ воеводянцѣ Подольской, самой, або умоцованному ей милости, боронить, также и по

увезанью въ оное имѣнье и ни въ которую властность его вступоватисе, переказы держанью и уживанью ей милости, самой и того, кому бы тое ей милость отъ себе тымъже правомъ своимъ поступила и завела бы, отдавши тое всее сумы пѣнезей, ей милости прислухаючое истизны и совитости, чинить не маю и не буду мочи. И про то тымъ моимъ листомъ обовезуюсе того имѣнья Старицы и никоторого пожитку и власности, отъ даты того часу, нимъ се ей милости паннѣ воеводянцѣ Подольской въ заплаченью тое сумы, ей милости належачое, впродъ менованое унизу, никому не заводити вѣчностью, ани заставою пущати. А гдѣ бы въ томъ часѣ, незыстившисе мнѣ въ томъ ей милости паннѣ воеводянцѣ Подольской, панъ Богъ на мене смерть допустить рачилъ, тогды малжонка моя, або тотъ, кому бы маетность моя по мнѣ належала, повинна будетъ тому запису моему и обовязкомъ, въ немъ описанымъ, досыть чинить. А для утверженья и упевненья тое рѣчи, далъ есьми тотъ мой листъ ее милости паннѣ Катеринѣ Мѣлецкой—воеводянцѣ Подольской, съ подписомъ руки моее письмомъ польскимъ и подъ печатью моею. А при томъ справованью того листу моего были и будучи того добре свѣдоми, до сего листу моего, печати свои притиснуть росказать рачили вельможные панове ихъ милость: панъ Остафей Воловичъ—каштелянъ Виленскій, канцлеръ великого князства Литовского, староста Берестейскій и Кобринскій, а панъ Янъ Волменскій—кашталянъ Полоцкій, староста Упитскій; и панъ Криштофъ Зеновичъ — кашталянъ Берестейскій, староста Чечерскій и Пропойскій. Писанъ у Вильни, лѣта отъ Нароженья Сына Божого ҂а҃ф҃пз (1587), мѣсеца Февраля третего дня. У того листу печатей притисненыхъ чотыри и подписъ рукъ тыми словы: Jan Symeon xięże Słuckie—ręką swą; Остафей Воловичъ—панъ Виленскій ręką swą; Jan Wołmieński—kasztelan Połocki—ręką swą; za proźbą xiążęcia imci ia Krzysztof Zienowicz—kasztelan Brzeski, ręką swą podpisał. Якожъ тое очевистое сознанье его милости княжати Яна Симеона Слуцкого, тотъ листъ его книжатское милости до книгъ кгродскихъ Виленскихъ есть уписанъ.

1587 г.

Изъ связки № 4709, за 1588—1684 г., док. 6.

171. Реформаційная (вѣновная) запись отъ Ивана Симеона Олельковича, князя Слуцкаго женѣ своей Софіи Николаевнѣ Мѣлецкой.

Слуцкій князь Иванъ Симеонъ Олельковичъ женился на дочери Подольской воеводины, княгини Радивиловой, княжнѣ Софьѣ Николаевнѣ Мелецкой и получилъ за нею приданнаго 7,200 копъ Литовскихъ грошей,—деньгами и въ драгоцѣнностяхъ—брильянтахъ, золотѣ и серебрѣ. Слѣдуя обычаю старины и на основаніи Литовскаго статута онъ записалъ ей за это приданое третюю часть своихъ имѣній, оцѣненную въ 14,400 копъ.

Лѣта Божого Нароженья ҂а҃фпз (1587) мѣсеца Февраля є҃ (5) дня.

Передъ нами Криштофомъ Радивиломъ, княжатемъ на Биржахъ и зъ Дубинокъ, воеводою Виленскимъ, гетманомъ польнымъ великого князства Литовского, старостою Солецкимъ, Урядовскимъ и Борысовскимъ, постановившисе очевисто ясневельможное его милость княжа Янъ Симеонъ Юрьевичъ Олельковича Слуцкій, самъ его княжатская милость добровольне оповѣдалъ и устне то ку записанью до книгъ кгродскихъ Виленскихъ тыми словы сознать рачилъ: ижъ дей его милость зъ воли и прейзрѣнья Божого звѣнчалъ и взялъ собѣ въ станъ светый малженскій дочку годное а святое памети небожчика пана Миколая Мѣлецкого—воеводы Подольского, старосты Городенского и Новомѣстцкого, панну Зофію Миколаевну Мѣлецкого—воеводянку Подольскую у малжонки его а матки ее, ее милости паней Гальшки Миколаевны Радивиловны—кнежны зъ Олыки и Несвижа, по которой дей дочцѣ своей ее милость пани воеводиная Подольская, отдавши ее за его княжатскую милость въ станъ светый малженскій, заразъ дать рачила его милости по ней выправу посаговую, такъ готовыми пѣнезми, яко въ золотѣ, въ сребрѣ, въ клейнотѣхъ, перлахъ и въ иныхъ многихъ речахъ, на станъ ее милости належачіихъ, всего сумою на личбу Литовскую семь тысячей и двѣстѣ копъ грошей. Ино дей его княжатская милость, заховуючисе въ томъ водлугъ статуту права посполитого, напротивъ того вѣна альбо выправы ее милости пани малжонки своее въ домъ свой, записать ей милости рачилъ, теперь заразъ, при животѣ своемъ, совитую суму пѣнезей, вѣно съ привѣнкомъ, чотырнадцатъ тысечей и чотыриста копъ грошей Литовскихъ, и тую дей сумму пѣнезей его княжатская милость помененой малжонцѣ своей, ее милости паней Зофеи зъ Мѣльца—воеводянцѣ Подольской, на имѣньяхъ своихъ, у великомъ князствѣ Литовскомъ, въ повѣтѣ Новогородскомъ лежачихъ, а меновите: на дворѣ Тимковичахъ, мѣстечку Тимковичахъ, мѣстечку Себежовѣ, селѣ Горкогубовѣ, Бучачинѣ, Желеховѣ, Рачко-

вичахъ, Прусахъ, Долгомъ, Чернецкомъ дворцы, селѣ Огородницкомъ, Блевчицахъ, Лѣшной, дворѣ Быстрицы, селѣ Быстрицы, селѣ Васильчицахъ, селѣ Зоморочъ и селѣ Суховчицахъ, фольварку Скепевѣ, селѣ Скепевѣ, селѣ Радускомъ, селѣ Колодеумѣ, селѣ Леднѣ, Кокоричахъ описать рачилъ, выймуючи тые имѣнья за третюю часть всихъ имѣній своихъ ойчистыхъ зо всими а всякими пожитки, яко се тые имѣнья сами въ собѣ маютъ. И упевняючи дей его княжатская милость ее милость пани Зофею Мѣлецкую, малжонку свою, листъ свой, съ певными варунки написаный, подъ печатью и съ подписомъ руки своее, и подъ печатьми и съ подписомъ рукъ людей зацныхъ, ей милости дать рачилъ; и тотъ листъ свой его милость княжа Слуцкое, передъ нами оказавши же дать рачилъ, абы до книгъ кгродскихъ Виленскихъ вписанъ былъ. А такъ мы, добровольного и устного сознанья его княжатское милости и того листу читаного выслухавши, росказали есьмо его до книгъ вписати, который отъ слова до слова такъ се въ собѣ маетъ:

Ja Jan Symeon Iuriewicz Olelkowicza— xiąże Słuckie, oznaymuię tym moim wyznanym listem wszem wobec y kożdemu z osobna, dzisieyszym y napotym będącym, iż ia z woli y przeyrzenia Bożego z dobrym a statecznym umysłem swym, wziąwszy sobie na pomoc pana Boga, ot którego wszystkie dobra pochodzą, zwięczał y wziołem sobie u stan swiethy małżeński córkę godney a sławney pamięci niebożczyka pana Mikołaia Mieleczkiego—woiewody Podolskiego, starosty Grodeczkiego y Nowomiesthczkiego, pannę Zofię Mikołaiewnę Mieleczkiego — woiewodziankę Podolską u małżonki iego, a matki iey imć pani Halszki Mikołaiewny Radziwiłowny—xiężny z Ołyki y Nieswiża, z zacnego a uczciwego domu ich, przy bytności y zgromadzeniu na then czas wielu zacnych panów y przyiacioł ieymć za wolą y wiadomością ichmć panów opiekunów, od nieboszczyka pana woiewody Podolskiego naznaczonych. Po którey to córce swey ieymć pani woiewodzina Podolska, oddawszy mnie ią w stan święty małżenski, zaraz dała mi po niey wyprawę posagową gotowych pieniędzy na liczbę Litewską trzy tysiące y sześćset kop, a osobliwie we złocie, we śrzebrze, w kleynotach, w perlech y w inszych wielu rzeczach ruchomych, to co się na iey stan zacny godziło, drugą trzy tysiące y szecset kop, tego wszystkiego, tak pieniędzmi gotowemi, iako y w tych rzeczach ruchomych, doszło mię od ieymć pani woiewodziney Podolskiey na Litewską liczbę groszy kop siedm tysięcy y dwieście kop. A tak ia, zachowuiąc się w tym według obyczaiu prawa y statutu wielkiego xięstwa Litewskiego, naprzeciw onego wiana abo wniesienia iey w dom móy, zapisuię tey małżonce mey paniey Zofiey z Mielca — woiewodziance Podolskiey, teraz zaraz, przy żywocie moim, sowitą summę pieniędzy, wiano z przywiankiem, wszytkiego na liczbę Litewską czternaście tysięcy i czterista kop groszy, na imionach moich oyczystych, w wielkim xięstwie Litewskim leżących, a mianowicie: w powiecie Nowogrodzkim — dwor Timkowiczy, miasteczko Timkowicze, Siebieżów, sieło Gorkohubowo, Buczaczin, Żelechowo, Raczkowicze, Prusy, Dołhe, Czerniecki dworzec, sioło Ogrodniczkie, Blewczice, Leszna, dwór Bystrzicę, sioło Bystrzice, sioło Wasilczyce, sioło Zamorocze, sioło Suchowczice, folwark Zkiepiew, sioło Zkiepiew, sioło Raduskie, sioło Kołodzieume, sioło Ledne, Kokorycze, wymuiącz te imiona za trzecią część wszystkich imion moich oyczystych, ze wszystkiemi y z wszelakiemi tych imion pożytkami, tak iako się

z dawna i teraz u granicach y obychodziech swoich maią. Wolno będzie tey małżonce mey wyszeymianowaney, na tych imionach moich, tę wszytkę summę pieniędzy, wiano y przywianek swóy, teraz przy żywocie, iako y po żywocie moim, komu chcąc blizkim y krewnym swoim zapisać, a ia iey tego bronić nie mam, y owszem będę powinien przeciwko iey, małżonce swey, strony tego wiana y przywianka, zachować się według osobliwego zapisu mego, iey za to ode mnie dobrowolnie danego; y dla tego ia iuż od tego czasu y daty tego lista mego nie mam tych imion moich, wyszeyopisanych, na którychem tę oprawę małżonce swey uczynił, nikomu w ręce obce żadnym prawem, tak wiecznością, iako y w summie pieniężney zawodzić; a ieślibym inaczey co przeciwko temu zapisowi swemu uczynił y te artykuły w tym liście moim, mianowicie wyszeyopisane, w czem kolwiek y iakoż kolwiek narusził, a co niesłusznie komu na tych imionach zapisał, tedy iuż te nowouczynione y komuż kolwiek odemnie na te imiona dane zapisy, mimo ten pierwszy dobrowolny list móy, u żadnego prawa żadney mocy mieć nie maią. Y na tom dał przerzeczoney małżonce mey, paniey Zofiey z Mielca, ten móy list pod pieczęcią i z podpisem ręki mey własney. A dla lepszego stwierdzenia tego listu mego prosiłem o przyłożenie pieczęci do niego ichmość: iaśnie wielmożnego pana iegomość pana Ostafieia Wołowicza— pana Wileńskiego, kanczlerza w. x. Lit., starosty Brzeszczkiego i Kobryńskiego, imci pana Stanisława Naruszewicza—kasztelana Mścisławskiego, ciwona Wileńskiego, starosty Rzeczyckiego i Hiczyckiego (?), a imć pana Hieronima Jodkiewicza — kasztelanowicza Trockiego. Którzy ichmć za oczewistą y ustną prozbą moią pieczęci swe do tego listu mego przyłożyć raczyli. Pisan w Wilnie, roku Pańskiego tysiąc pięćset ośmdziesiąt siódmego, miesiąca Lutego pierwszego dnia. У того листу печатей притисненыхъ четыры и подписи рукъ тыми словы: Jan Siemion x. Olelkiewicz—ręką swą; Ostaphiey Wołowicz—ręką własną; Stanisław Naruszewicz—ręką swą; Hieronim Jodkiewicz—ręką własną. Якожъ тое очевистое сознанье его милости княжати Яна Симеона Слуцкого и тотъ листъ его княжатское милости до книгъ кгродскихъ есть вписаный.

1588 г.

Изъ связки № 4709, за 1588—620 г., док. № 32.

172. Судебное опредѣленіе Виленскаго каптуровскаго суда по дѣлу между Новогородскимъ земяниномъ Юріемъ Бокеемъ-Даниславскимъ и Ѳомою Рудоминою о долговомъ обязательствѣ на 2000 копъ грошей.

Лѣта Божого Нароженья тысеча пятьсотъ осьмдесятъ осьмого, мѣсеца Генваря второго дня.

На рочкохъ кгродскихъ генваровыхъ, въ семъ року осьмдесятъ осьмомъ припалыхъ и судовне отправованыхъ, передъ нами судьями и врадники кгродскими Виленскими, на зъѣздѣ головномъ Виленскомъ, въ року прошломъ тысеча пятьсотъ осмьдесятъ семомъ, мѣсеца Генваря двадцать девятого дня, отъ ихъ милости пановъ радъ великого князства Литовского и отъ всее рѣчи-посполитое того панства, подъ теперешнимъ часомъ интерекгни ку отправованью каптуромъ справъ судовыхъ депутоваными и назначеными, Валентиномъ Ярушевичомъ, про небытность на онъ часъ пана Яна Войтеховича Льечка—судьи земского Виленского, на мѣсцѣ его милости отъ пановъ шляхты, обывателей воеводства Виленского, которые до того прибыли на рочкохъ марцовыхъ обранымъ, Григорьемъ Ждановичомъ и Кгедройтемъ, подъсудкомъ, Мальхеромъ Петкевичомъ—писаромъ, врадники земскими Виленскими, Яномъ Болеславовичомъ Свирскимъ—маршалкомъ господарскимъ, державцою Мойшокгольскимъ, намѣсникомъ Виленскимъ, Иваномъ Протасовичомъ—судьею а Миколаемъ Вильчкомъ—писаромъ, врадники кгродскими Виленскими, постановившись очевисто земенинъ господарскій повѣту Новогродского панъ Юрей Бокей Даниславскій, поручилъ и далъ моць зуполную при собѣ у права мовити, за позвомъ своимъ, напротивку пана Томаша Рудомины въ справѣ, нижей описаной, пріятелю своему пану Станиславу Девгопольскому, пріймуючи отъ него въ той рѣчи зыскъ и страту.

За тымъ умоцованый пана Юрья Бокея панъ Станиславъ Девгопольскій, поднесши позовъ кгродскій Виленскій, жалобы пана Юрья Бокея, на пана Томаша Рудомину домовялсе, абы тотъ позовъ читанъ быъ.

Сторона позваная—панъ Томашъ Рудомина, стоечи очевисто у права такъже поручилъ и далъ моць зуполную, при собѣ на жалобу пана Юрья Бокея въ позовѣ описаную, отказъ чинить пріятелю своему пану Григорью Дешуку, пріймуючи отъ него въ той рѣчи зыскъ и страту.

Потомъ Григорей Дещукъ повѣдилъ, ижъ дей панъ Томашъ Рудомина до того позву не знаетсе, але дей, водлугъ статуту права посполитого, нехай панъ Юрей Бокей року и позву доводитъ, то гдыжъ до права приступуетъ.

А умоцованый пана Юрья Бокея, п. Станиславъ Девгопольскій, доводечи року и позву, покладалъ выпись съ книгъ кгродскихъ Виленскихъ, подъ датою року тысеча пятьсотъ осьмьдесятъ семого, мѣсеца Декабря тридцатого дня, въ которомъ описуетъ сознанье возного повѣту Виленского Яна Миколаевича Косинского, ижъ онъ, возный въ року осьмьдесятъ семомъ, м-ца Декабря двадцать семого дня, маючи при собѣ сторону людей добрыхъ—шляхту, уводкнулъ позовъ кгродскій Виленскій у ворота каменицы пана Томаша Рудомины, въ мѣстѣ Виленскомъ, въ рынку, противъ ратуша лежачое, по пана Томаша Рудомину писаный, въ жалобѣ пана Юрья Бокея Даниславского — о незуполное поступленье и поданье кгрунтовъ — волокъ, людьми осѣлыхъ и пустыхъ, въ шести селахъ, въ земли Жомойтской, водлугъ листу небожчика пана Лаврина Войны—подскарбего земского великого князства Литовского, и водлугъ листу заставного, которымъ дей пань Томашъ Рудомина ему—пану Юрью Бокею тые села у двухъ тысечахъ копахъ грошей заставилъ, также о заруку и шкоды, о чомъ ширей на томъ выписѣ кгродскомъ Виленскомъ описано есть.

Панъ Томашъ Рудомина повѣдилъ: ижъ дей въ томъ выписѣ возный сознаваетъ, ижъ уводкнулъ позовъ кгродскій Виленскій у ворота каменицы моее, въ мѣстѣ Виленскомъ лежачое, ино дей тая каменица не подъ правомъ земскимъ, але есть подъ присудомъ мѣста Виленского, съ которое дей маетности мѣское на жалобу пана Юрья Бокея, въ позвѣ описаную, я тутъ усправедливитисе и отказывати не повиненъ, кгдыжъ дей и тотъ позовъ не водле права, то-есть, не за чотыри недѣли, ани за шесть, яко статутъ о покладанью и оддаванью позвовъ учитъ, положонъ и поданъ, на то артыкулъ двадцать пятый—въ роздѣлѣ четвертомъ и къ тому артыкулъ двадцать семый—въ роздѣлѣ третемъ въ Статутѣ описаные, отзываючисе, абы позванъ былъ зъ осѣлости шляхецкое на рокъ статутовый.

Умоцованый пана Юрья Бокея повѣдилъ: ижъ дей п. Юрій Бокей о иншой маетности пана Томаша Рудомины не вѣдаетъ, только о той, съ которое есть позванъ, кгдыжъ дей п. Рудомина листомъ, описомъ своимъ, себе позволилъ позвати зъ осѣлости, въ которомъ бы кольвекъ повѣтѣ ее мѣлъ, и до вшелякого права и враду, будь до его королевское милости—мандатомъ на сеймъ, або позвомъ—за дворомъ, будь тежь до трибуналу, до суду земского и кгродского, и на такій рокъ, на который бы самъ панъ Юрій Бокей похотѣлъ. И въ томъже дей листѣ пана Томаша Рудомины описано есть, ижъ онъ позву и року нѣкоторыми причинами, правными и неправными, бурити не мѣлъ; а ктому, кгдыжъ дей панъ Томашъ Рудомина за тымъ позвомъ тутъ ку праву самъ сталъ и пріятелю своему, пану Григорью Дещуку, до того права тутъ у суду мовити моць злѣтилъ и призналъ, и самъ домовлялсе, абы къ позву и року доводилъ, а кгдыжемъ дей року и позву довелъ, про то дей панъ Томашъ Рудомина на жалобу пана Юрья Бокея усправедливитисе есть повиненъ.

Мы врадъ намовившисе зъ собою около того а бачечи на то, гдыжъ п. Томашъ Рудомина за тымъ позвомъ ку праву сталъ и доводити року и позву пану Юрью Бокею велѣлъ, а право каптуровое ничимъ позву бурити и нѣякое проволоки чинити не допущаетъ, а панъ тежъ Рудомина листомъ своимъ до кождого враду съ тыхъ, яко вышейописано, себѣ позвати позволилъ, и абы его съ тое осѣлости, которую подъ мѣстомъ маетъ, не позывано, не доложилъ,

про то, съ тыхъ причинъ, всказали есьмо, абы панъ Томашъ Рудомина на жалобу пана Юрья Бокея отказъ чинилъ.

Панъ Томашъ Рудомина отъ того сказу нашого до суду головного трибунальск. апелевалъ. Нижли мы врадъ, заховуючисе въ томъ водлугъ статуту права посполитого, артыкулу шестьдесять третьего, въ роздѣлѣ четвертомъ описаного, въ которомъ описуетъ: ижъ при головномъ всказѣ апеляція маетъ быти допущона, про то апеляціи есьмо ему въ томъ не допустили.

Умоцованый п. Юрья Бокея, поступуючи въ томъ далѣй, водлугъ права, жаловалъ съ позву кгродского Виленского, на пана Томаша Рудомину о томъ, ижъ дей въ року прошломъ тысеча пятьсотъ осмьдесятъ семомъ, мѣсеца Апрѣля десятого дня, будучи дей пану Юрью Бокею и ему пану Томашу Рудоминѣ въ мѣстѣ Виленскомъ, позычилъ въ него—пана Юрья Бокея онъ панъ Томашъ Рудомина на листъ добровольный, описъ свой, который дей ему на себѣ съ печатью своею и съ подписомъ руки своее, и тежъ подъ печатьми и съ подписомъ людей зацныхъ далъ, певную суму пѣнезей—двѣ тысечи копъ грошей Литовскихъ, й въ той дей сумѣ пѣнезей тымъ листомъ, записомъ своимъ, ему—п. Юрью Бокею отъ него—пана Томаша Рудомины на тую суму пѣнезей данымъ, описалъ заставою певные села, въ земли Жомойтской лежачіе, то есть: село Совздрово, поменивши въ томъ селѣ волокъ двадцать осѣлыхъ, село Плютуны, поменивши дей въ томъ селѣ волокъ двадцать чотыри осѣлыхъ, село Ловко—посаду, поменивши дей въ томъ селѣ волокъ двадцать осѣлыхъ, село Контовтишки, поменивши дей въ томъ селѣ волокъ шестьнадцатъ осѣлыхъ, село Койданы, поменивши дей въ томъ селѣ волокъ десеть осѣлыхъ, село Салаты, поменивши дей въ томъ селѣ волокъ семь осѣлыхъ, и ку тому дей, особливе, при тыхъ селахъ, лѣсныхъ волокъ петьдесять; которые дей то села и тая петьдесятъ волокъ ему за долгъ небощика пана Лаврина Войны — подскарбего земского великого князства Литовского, декретомъ его королевское милости, славное и светобливое памети Стефана, зъ сего света зошлого, водлугъ листу небощика пана Лаврина Войны, ему на тые села и на тую петьдесятъ волокъ лѣсныхъ, таковою-жъ личбою волокъ въ тыхъ селахъ осѣлыхъ, даного, присужоны были. Въ которомъ дей томъ записѣ своемъ, который дей ему на помененую суму пѣнезей, въ него позычоную, и на помененые села и тую петьдесять волокъ лѣсныхъ ему въ той сумѣ пѣнезей заставою отъ его—п. Рудомины описаный, описалсе дей онъ—панъ Томашъ Рудомина, тые помененое села и тую петьдесятъ волокъ лѣсныхъ, до отданья ему тое сумы пѣнезей въ той сумѣ пенѣзей—двухъ тысечей копахъ грошей, зо всимъ съ тымъ, по тому, яко въ листѣ небощика пана Лаврина Войны, ему на тые села и на тую петьдесятъ волокъ лѣсныхъ даномъ, и яко въ листѣ его, ему отъ него на тые села и на тую петьдесять волокъ лѣсныхъ даномъ, описано и доложоно есть, зо всими а всякими пожитки, съ тыхъ селъ и волокъ, осѣлыхъ и пустыхъ, походячими, и водлугъ дей таковое личбы помененое волокъ осѣлыхъ и пустыхъ, тые вси села и тую петьдесятъ волокъ лѣсныхъ держати мѣль и описалсе дей онъ листомъ своимъ, отдати того листу его ему отъ него даного самъ черезъ себе и ни черезъ кого иного, ни якимъ способомъ въ помѣненыя села и тую петьдесятъ волокъ лѣсныхъ и ни въ которые пожитки ничимъ се вступати и ни якое трудности и переказы въ держанью

и пожиткохъ его чинити ему не мѣлъ; а гдѣ бы дей тотъ описъ свой въ чемъ кольвекъ нарушилъ и зъ него выступилъ, описалсе дей онъ ему при той сумѣ пѣнезей, въ него позычоное, заплатити ему заруки тысечу копъ грошей Литовскихъ и къ тому вси шкоды и наклады его, на голое слово реченье его, альбо умоцованого его, кромъ присеги и доводу, нагородити. Нижли дей ижъ се тотъ листъ ему, отъ его на тую суму пѣнезей и на тую пятьдесятъ волокъ лѣсныхъ и на помененые села даный, въ мѣстѣ Виленскомъ справовалъ, а онъ дей, не огледавши тыхъ селъ не могъ безпечне ему уфать, если же въ помѣненыхъ селахъ такъ великая личба волокъ осѣлыхъ и если бы дей такъ великая личба волокъ лѣсныхъ при тыхъ селахъ была; онъ дей выводечи то зъ его вонтпливости и ижъ такъ много въ тыхъ селахъ волокъ осѣлыхъ и при тыхъ селахъ такъ много волокъ лѣсныхъ, яко се звышъ помѣнило есть, упевняючи дей ему въ томъ, далъ особливый записъ свой, описавшися ему записомъ своимъ, гдѣ бы задержанья своего въ поддаными, альбо въ маетностяхъ тыхъ селъ спустошенье якое стало, ижъ бы такъ много волокъ осѣлыхъ не было, яко въ листѣ небощика пана Лаврина Войны—подскарбего зошлого поменено и зъ листомъ пана подскарбего личба волокъ осѣлыхъ не згодилосе, альбо дей гдѣ бы въ тыхъ селахъ звышъ мененыхъ волокъ осѣлыхъ и пустыхъ такъ много, яко листомъ своимъ ему описалъ, сполна не было, обовезалсе и описалсе дей онъ панъ Рудомина ему пану Юрью Бокею три тысечи копъ грошей заплатити и вси шкоды и наклады на голое слово реченье его, алибо умоцованого его, кромъ присеги и доводу, нагородити, около чого ширей и достаточнѣй на тыхъ обѣюхъ записѣхъ его, ему отъ него даныхъ, описано и доложоно есть. То такъ дей онъ панъ Рудомина, пробачивши тыхъ листовъ описовъ своихъ, пану Юрью Бокею даныхъ, и обовязковъ, въ нихъ описаныхъ, и не паметаючи дей на то, ижъ въ каждомъ селѣ, якъ много волокъ осѣлыхъ и якъ много при тыхъ селахъ волокъ лѣсныхъ есть поменилъ, съ тыми дей всими пожитками панъ Юрій Бокей ихъ держати и вживати мѣлъ; а панъ дей Томашъ Рудомина, пропомневши тыхъ всихъ обовязковъ своихъ, въ листѣ описаныхъ, тымъ оные листы описы свои нарушилъ: ижъ хотяжъ дей ему пану Юрью Бокею тые вси села подалъ, але дей не вси волоки въ нихъ осѣлые и не такъ много волокъ осѣлыхъ подалъ, такъ ижъ се личба волокъ осѣлыхъ и пустыхъ въ тыхъ селахъ зъ листомъ небощика пана подскарбего ему на тые села и зъ листомъ его—пана Томаша Рудомины ему—пану Юрью Бокею, отъ его на тые села даным, не згажаетъ, и не такъ много подалъ, и задержанья своего въ тыхъ селахъ спустошенья подданыхъ учинилъ. Зачимъ дей онъ всихъ пожитковъ, съ тыхъ селъ и волокъ пустыхъ приходячихъ, не могъ уживати и не вживаетъ; а то есть меновите: село Совздрово подалъ ему, въ которомъ мѣлъ подать осѣлыхъ волокъ двадцать, а онъ дей не подалъ ему больш, одно—волокъ осѣлыхъ семь и полъ, а пустыхъ волокъ семь и полъ, а застѣнковъ того села чотыри, гдѣ ему водле личбы, въ листѣ пана подскарбего и водле личбы, въ листѣ его заставномъ описаное, не доставаетъ осѣлыхъ волокъ полъ тринадцати; въ селѣ Плютунахъ мѣло быть волокъ осѣлыхъ двадцать чотыри, а онъ ему больш не подалъ, одно осѣлыхъ волокъ деветь и полъ, а пустыхъ пять и полъ и до того дей двѣ волоки пана Стецкого, гдѣ ему въ томъ селѣ не

доставает осѣлыхъ волокъ чотырнадцать и полъ; въ селѣ Ловко—посадѣ мѣлъ онъ ему подать волокъ людьми осѣлыхъ двадцать, а онъ дей ему не поступилъ больш только осѣлыхъ волокъ деветь, а пустыхъ шесть, а на войтовство волоку одну, гдѣ дей ему въ томъ селѣ недоставает осѣлыхъ волокъ одинадцать; въ селѣ Понтовтишкахъ мѣлъ дей онъ ему подати осѣлыхъ волокъ шеснадцать, а онъ дей ему больш не подалъ, только волокъ осѣлыхъ деветь и третюю часть волоки, а лѣсныхъ волокъ, принятыхъ надани, одинадцать и полъ, а непринятыхъ пустыхъ шесть и полъ, въ которомъ дей томъ селѣ не доставает ему осѣлыхъ волокъ шесть и двѣ трети волоки; въ селѣ Койданахъ мѣлъ дей онъ ему подати волокъ осѣлыхъ десеть, а онъ дей ему больш не подалъ только—осѣлыхъ волокъ три и двѣ трети, а пустыхъ волокъ двѣ и треть, въ которомъ селѣ не доставает ему осѣлыхъ волокъ шести и трети волоки; въ селѣ Салатахъ мѣлъ дей ему подати осѣлыхъ волокъ семь, а онъ дей ему не поступилъ больш, только осѣлыхъ волокъ волоку одну и двѣ трети, а волоку пустую и треть, въ которомъ дей селѣ ему не доставает осѣлыхъ волокъ пять и трети одное. Въ которыхъ дей то тыхъ всихъ шести селахъ, вышей помененыхъ, мѣлъ дей онъ ему поступити волокъ осѣлыхъ людьми деветьдесять и семь, а при тыхъ селахъ лѣсныхъ волокъ пятьдесять, всего сумою—осѣлыхъ зъ лѣсными мѣлъ дей онъ поступити сто сорокъ и семь волокъ; а за такимъ его поступленьемъ, гдѣ бы такъ былъ поступилъ, личба бы се волокъ осѣлыхъ и пустыхъ зъ листомъ небощика пана подскарбего и личбою, въ немъ описаною и зъ листомъ его и личбою, въ немъ описаною, згажала, а онъ дей ему больш не поступилъ, только—осѣлыхъ волокъ сорокъ и двѣ трети, гдѣ водле личбы, въ листѣ пана подскарбего и въ листѣ его описаное, не згажаетсе и не доставает ему въ тыхъ селахъ волокъ осѣлыхъ петидесять и трети одное, а не только, ижъ ему въ тыхъ селахъ осѣлыхъ волокъ не доставает; але дей, злучивши волоки осѣлые и пустые, што ему отъ его подано, тогды дей ему до личбы въ листѣ пана подскарбего и въ листѣ его описаное не доставает волокъ шестидесять двухъ и трети двухъ, а водлугъ листу пана подскарбего и его мѣло бы быть осѣлыхъ волокъ съ пустыми волокъ сто, къ тому сорокъ и семь волокъ, а онъ дей ему не подалъ больш, только—волокъ осѣлыхъ сорокъ и двѣ трети, а пустыхъ сорокъ три и трети двѣ, то всего осмьдесять чотыри и треть одну. За которымъ дей такимъ не досыть вчиненьемъ и нарушеньемъ записовъ своихъ, пану Юрью Бокею даныхъ, въ обовязки въ листѣхъ описаные и въ шкодъ, накладовъ на слово реченье, нагороженье попалъ, о чемъ ширей на позвѣ описано и доложоно есть.

По вычитанью позву панъ Юрей Бокей покладалъ листъ заставный пана Томаша Рудомины, подъ датою року тысеча пятьсотъ осмьдесять семого, месеца Апрѣля десятого дня, который отъ слова до слова такъ се въ собѣ маетъ:

Я Томашъ Матеевичъ Рудомина—державца Довкгялишскій, вызнаваю тымъ моимъ добровольнымъ листомъ, ижъ што годное памети его милость панъ Лавринъ Война—подскарбій земскій великого князства Литовского, описалъ ми листомъ своимъ за власный долгъ свой мнѣ суму пѣнезей двѣ тисечи копъ грошей личбы Литовское моихъ власныхъ отдати и заплатити на рокъ певный, то-есть, на день светого Петра и Павла Апоштоловъ, въ року

прошломъ тысеча пятьсотъ семьдесятъ семого; а гдѣ бы на тотъ рокъ не отдалъ и не заплатилъ, описалъ ми се листомъ своимъ, ижъ вольно мнѣ, вземши возного которого кольвекъ повѣту, въѣхати и увезати се въ шесть селъ пана подскарбего властныхъ лежачихъ въ земли Жомойтской, то-есть, меновите: въ село Совздрово, въ которомъ волокъ осѣлыхъ двадцать, въ село Плютуны, въ которомъ волокъ осѣлыхъ двадцать чотыри, въ село Ловку посадъ, въ которомъ волокъ осѣлыхъ двадцать, въ село Контовтишки, въ которомъ волокъ осѣлыхъ шеснадцать, въ село Кайданы, въ которомъ волокъ осѣлыхъ десеть, и въ село Салаты и при немъ застѣнокъ Жиделевскій, въ которомъ селѣ волокъ осѣлыхъ семь, а лѣсныхъ волокъ при тыхъ селахъ петьдесять.

То пакъ его милость панъ Лавринъ Война—подскарбій земскій великого князства Литовского, потомъ зъ сего свѣта зшелъ, тое сумы пѣнезей двухъ тысечей копъ грошей на рокъ, въ листѣ его милости описаный, мнѣ не отдавши и не заплативши, а я за живота его милости до тыхъ селъ, мнѣ листомъ его милости описаныхъ, верху мененыхъ, въ держанье не приполъ, а по животѣ его милости опекунове, отъ его милости уставленые, въ тые села вышейменены мнѣ въѣханья и увязанья не допустили, о што я зъ ихъ милостью паны опекунами передъ его королевскою милостью, светое памети теперь зошлымъ, правне се росперъ, и его королевская милость тые села вышейменены, водле опису небощика пана подскарбего, декретомъ своимъ господарскимъ присудити въ держанье черезъ дворенина его королевское милости пана Венцлава Лопатинского мнѣ подати росказати рачилъ; якожъ и ихъ милость панове опекунове сами добровольне тые вси села вышейменены въ держанье мое, водлѣ опису небощика пана подскарбего, подати и поступити рачили, што все ширей а достаточнѣй, якъ въ записѣ пана подскарбего, также въ декретѣ его королевское милости и въ поданьи въ держанье мое ихъ милости пановъ опекуновъ доложоно есть. За которымъ то тымъ правомъ моимъ, а и до сего часу въ держанью и въ уживанью моемъ естемь и пильно будучи потребенъ сумы пѣнезей ужилъ есьми въ томъ его милости пана Юрья Бокея Данiславского, и вызнаваю симъ листомъ добровольнымъ описомъ моимъ, который по доброй воли моей его милости описуюсе, ижъ позычилъ есьми у его милости пана Юрья Бокея Данiславского двѣ тысечи копъ грошей личбы Литовское, личечи по десети пѣнезей бѣлыхъ въ грошъ, а въ кождую копу по шестидесятъ грошей Литовскихъ, и вси сполна отличивши отъ его милости до рукъ есьми своихъ къ собѣ взялъ; а въ той сумѣ пѣнезей зоставилъ есьми и симъ листомъ моимъ дня нинѣшнего, на датѣ нижейписаного, завелъ въ моць и въ спокойное держанье и вживанье подалъ и поступилъ его милости пану Юрью Бокею Данiславскому тые села звышмененые небощика пана подскарбего, листомъ его милости мнѣ описаные и черезъ декретъ его королевское милости присужоные и черезъ опекуновъ небощиковскихъ поданые и поступленые, лежачіе въ земли Жомойтской, прозываемые: село Совздрово, въ которомъ волокъ осѣлыхъ двадцать, село Плютуны, въ которомъ волокъ осѣлыхъ двадцать чотыри, село Ловко посадъ, въ которомъ волокъ осѣлыхъ двадцать, село Контовтишки, въ которомъ волокъ осѣлыхъ шеснадцать, село Кайданы, въ которомъ волокъ осѣлыхъ десеть, село Салаты и при немъ застѣнокъ Жиделевскій, въ ко-

торомъ селѣ волокъ осѣлыхъ семь, а лѣсныхъ волокъ при тыхъ селахъ пятьдесятъ. Тые вси села, людьми осѣлые и пустые, вси такъ, яко есть въ листѣ пана подскарбего описано и яко мнѣ подано, зо всими повинностьми и со всими пожитками, якіе кольвекъ есть и быть могутъ, ничого съ тыхъ селъ на себе, жону, потомство, братью и близшихъ моихъ не зоставуючи и ни якихъ пожитковъ не выймуючи, але зовсимъ а зависимъ панъ Юрей Бокей самъ, малжонка и потомство его милости маетъ то держать и вживать до часу певного, до року, въ листѣ пана подскарбего описаного, и до зуполное заплаты двухъ тысечей копъ грошей отъ потомковъ пана подскарбего на рокъ, въ листѣ описаный. Якожъ есьми все право мое, которое есьми на тые села вышеймененые пану Юрью Бокею, якъ листъ пана подскарбего мнѣ даный, также и декретъ его королевское милости и листъ ихъ милости пановъ опекуновъ, которымъ то мнѣ въ держанье подали и поступили, до рукъ есьми его милости отдалъ и все право мое на его милости и на кождого, кому бы то его милость пустилъ, влилъ и симъ листомъ моимъ вливаю, которое пану Бокею и кождому таковому, кому бы то панъ Бокей пустилъ, служити маетъ, такъ, яко мнѣ самому. А я вжо отъ даты сего листу моего самъ черезъ себе, жону, братью и слугъ моихъ и ни черезъ кого иншого ниякимъ способомъ въ тые села и ни въ которые пожитки ничимъ се вступовати и ниякое трудности, переказы въ держанью и въ пожиткохъ пану Бокею чинити не маю и не буду мочи. А если быхъ, пробачивши сесь листъ, добровольный описъ мой, въ чемъ кольвекъ его нарушилъ и зъ него выступилъ, што-бы се на мнѣ правне показало, тогды маю пану Юрью Бокею, або по животѣ его милости, малжонцѣ, або потомству его милости, при той истизнѣ двухъ тысечей копахъ грошей заплатити заруки тысечу копъ грошей, и при томъ вси шкоды и наклады, кромъ вшелякого доводу и присеги пана Бокея и по немъ малжонки, або которого кольвекъ съ потомства его милости, заплатити маю. А гдѣ бы тые села вышеймененые и все право свое панъ Юрей Бокей кому пустилъ, чого его милости симъ листомъ моимъ позволяю, и симъ листомъ моимъ описуюсе, противъ кождого такового во всемъ такъ заховатисе, яко и противко самого пана Бокея, также и по животѣ моемъ жона и потомство мое противъ пана Бокея самого, жоны и потомства его милости, и противъ кождого, въ кого сесь листъ мой будетъ, заховатисе маютъ. А если бы панъ Бокей до того часу зъ сего свѣта зшолъ, тогды я самъ и по животѣ моемъ малжонка и потомство мое противъ малжонки и потомства его милости во всемъ такъ, яко и противко самому пану Бокею, заховатисе и вси тые обовязки полнити маемъ. О што о все даю моцъ и вольно будетъ его милости пану Бокею позвати зъ осѣлости мосе, въ которомъ кольвекъ повѣтѣ лежачое, мандатомъ на сеймъ передъ его королевскую милость позвомъ дворнымъ, за дворомъ тамъ, гдѣ на тотъ часъ его королевская милость дворомъ своимъ быти рачитъ, также тежъ до суду головного трибунальского, до суду земского, або кгродского, до которого кольвекъ съ тыхъ правъ его милость похочетъ и на якій похочетъ короткій рокъ; а я, ставши, не вымовляючисе, ани буречи року и не збиваючи позву никоторыми артыкулами, въ Статутѣ описаными, его милости пану Бокею самому въ отказѣ быти и усправедливитисе маю. А врадъ тотъ, передъ который позванъ буду, вгле-

нувши въ сесь мой добровольный описъ, истизну, заруку, шкоды и наклады на слово, реченье пана Бокея самого, на мнѣ и на маетности моей, лежачой и рухомой, сказати и отправу неотволочную, не складаючи жадныхъ роковъ, учинити маю; а выконавши то все, предъ се сесь листъ мой у кождого права и на вшелякомъ мѣстцу при зуполной моцы захованъ быти маетъ. И на томъ далъ сесь мой добровольный листъ его милости пану Юрью Бокею, подъ печатью моею и съ подписомъ власное руки моее, письмомъ польскимъ; а для лѣпшое твердости сего листу моего просиломъ о приложенье печати ихъ милости пановъ: его милости пана Миколая Ясеньского—писаря его королевское милости великого князства Литовского, подкоморого Виленского, пана Мальхера Петкевича—писаря земского Виленского, а его милости пана Миколая Вильчка — писара гродского Виленского; чого ихъ милости, будучи добре свѣдоми, за устною и очевистою прозьбою моею, печати свои до сего моего листу приложити и руки свои подписати рачили. Писанъ у Вильни, лѣта Божьего нароженья тысеча пятьсотъ осмьдесятъ семого, мѣсеца Апрѣля десятого дня. У того листу печатей притисненыхъ чотыри и подписъ рукъ тыми словы: Rudomina Tomasz—ręką własną. Za żądaniem oczewistym, pieczęć swą przyłożywszy, ręką własną podpisał—M. Jasieński; Мальхеръ Петкевичъ—писарь земскій Виленскій—рукою властною; Mikołai Wilczek—ręką własną.

Къ тому покладалъ другій листъ тогожь пана Томаша Рудомины, подъ датою року тысеча пятьсотъ осмьдесятъ семого, мѣсеца Апрѣля двонадцатого дня, который листъ отъ слова до слова такъ се въ собѣ маетъ:

Я—Томашъ Матеевичъ Рудомина—державца Довкгялишскій, вызнаваю самъ на себе тымъ моимъ листомъ, ижъ што которые села, въ земли Жомойтской лежачіе, то есть: село Совздрово, въ которомъ волокъ осѣлыхъ двадцать, село Плютуны, въ которомъ волокъ осѣлыхъ двадцать чотыри, село Ловку—посадъ, въ которомъ волокъ осѣлыхъ двадцать, село Контовтишки, въ которомъ волокъ осѣлыхъ двадцать, село Кайданы, въ которомъ волокъ осѣлыхъ десеть, село Салаты и при немъ застѣнокъ Жиделевскій, въ которомъ селѣ волокъ осѣлыхъ семь, а лѣсныхъ волокъ при тыхъ селахъ пятьдесятъ, мѣлъ есьми въ сумѣ пѣнезей, то есть, у двухъ тысечахъ копахъ грошей личбы Литовское, отъ его милости годное памети пана Лаврина Войны, подскарбего земского великого князства Литовского, за листомъ его милости, мнѣ даным, и будучи я потребенъ сумы пѣнезей, тые есьми села вышеймененые его милости пану Юрью Бокею Данисловскому пустилъ и заставилъ—тымъ же правомъ, якое есьми отъ небожчика пана подскарбего мѣлъ, и отъ пана Бокея тую двѣ тысечи копъ грошей вси сполна до рукъ есьми своихъ взялъ. И если бы въ тыхъ селахъ вышеймененыхъ, отъ мене пану Бокею поданыхъ, за держанья моего, въ поданыхъ, або въ маетностяхъ ихъ, спустошенье якое стало, ижъ бы такъ много волокъ осѣлыхъ, яко есть въ листѣ небощика пана подскарбего поменено, не было и зъ листомъ пана подскарбего личба волокъ осѣлыхъ не згажала се, або бы тежъ и задержанья пана Бокеевого съ тыхъ селъ вышеймененыхъ люди прочъ розышлися и въ тыхъ селахъ спустошенье въ поданыхъ, або въ маетностяхъ ихъ стало, тогды я самъ на пану Бокею, малжонцѣ и на потомствѣ его милости, якъ подданыхъ, также и маетностей ихъ и ниякихъ шкодъ николи поискивати не маю и не бу думочи.

А кгдѣ бы въ тыхъ селахъ звышмененыхъ волокъ осѣлыхъ и пустыхъ такъ много, якомъ то листомъ моимъ пану Бокею описалъ, сполна не было, то маю пану Бокею заплатити три тысечи копъ грошей Литовскихъ и вси шкоды безъ доводу и присеги, на голое реченье слова пана Бокеевого, заплатити маю. И на томъ далъ его милости пану Юрью Бокею сесь мой листъ, зъ моею печатью и съ подписомъ руки моее власное письмомъ польскимъ. А къ тому, за очевистою и устною прозьбою моею, ихъ милость панове а пріятели мои, его милость панъ Янъ Лонцкій—ротмистръ его королевское милости, панъ Янъ Зарецкій—старостичъ Упитскій, а братъ мой рожоный панъ Лавринъ Матѣевичъ Рудомина печати свои приложити и руки свои подписати рачили къ сему моему листу. Писанъ у Вильни, лѣта Божьего нароженья тысеча пятьсотъ осмьдесятъ семого, мѣсеца Апрѣля дванадцатого дня. У того листу печатей притисненыхъ чотыри и подпись руки тыми словы: Rudomina Tomasz—ręką własną; Jan Łącki—ręką swą; Янъ Зарецкій—старостицъ Упитскій; Wawrzyniec Rudomina—ręką własną.

По вычитанью тыхъ листовъ панъ Томашъ Рудомина повѣдилъ: ижъ дей я пану Юрью Бокею тые шесть селъ, яко се въ собѣ маютъ, съ тымъ всимъ, яко мнѣ отъ небожчика пана Лаврина Войны—подскарбего земского великого князства Литовского поданы, съ тымъ дей и я ему завелъ и подалъ и право свое ему отдалъ, и отъ того часу въ нихъ се не уступую и до нихъ ничого не маю, и не описаломъ се дей пану Бокею не одно о якую заруку, але и ни о што иного, толькомъ се о то описалъ, жемъ самъ въ тые села и ни въ которые пожитки ихъ, я самъ ни чимъ се вступовати не мѣлъ. А што дей другій листъ панъ Бокей у права покладаетъ, ижъ если бы чого въ тыхъ сѣдахъ не доставало, тогды за то яко быхъ се пану Юрью Бокею описать мѣлъ, гдѣ бы въ тыхъ селахъ вышмененыхъ волокъ осѣлыхъ и пустыхъ такъ много, якомъ то листомъ моимъ пану Бокею описалъ, сполна не было, то маю пану Бокею заплатити три тысечи копъ грошей Литовскихъ и вси шкоды, безъ доводу и присеги, на голое реченье слова пана Бокеевого, заплатити маю; ино дей я вижу, ижъ въ томъ листѣ моемъ, окромъ вѣдомости и позволенья моего, колькось строкъ приписано и оную заруку три тысечи копъ грошей и шкоды въ тыхъ строкахъ ново приписаныхъ написано. И тотъ дей листъ оглѣдавши повѣдилъ, ижъ дей зъ моею копіею не згажаетсе; которую копею передъ нами показывалъ и просилъ, абы ему на отступенье на годину отъ насъ враду узычоно было, повѣдаючи, ижъ дей до того листу маю нешто мовити, про то дей на то розмыслу потребую. Нижли, ижъ дня нинѣшнего даты вышейнаписаное спознилосе, а на завтрее день недѣльный, а въ понедѣлокъ свято руское—день Божьего Нароженья, водлугъ старого календару, припадало, про то подъ тоюжъ моцью права отложили есьмо тую справу до третьего дня, то—есть, до овторку пришлого въ семъ же року осмьдесятъ осьмомъ, мѣсеца Генвара пятого.

Умоцованый пана Юрья Бокея, панъ Станиславъ Девчопольскій, пана Томаша Рудомины пыталъ: если бы се до печати и до подпису руки въ того листу зналъ?

Панъ Томашъ Рудомина, пригледавшисе печати и подпису руки, повѣдилъ; ижъ дей николи никому Рудомина печати и подпису руки своее не запиралъ, але дей на сесь часъ не о печати и подпись руки моее

идетъ, только на годину на розмышленье въ той рѣчи прошу, а на онъ дей часъ о все, што потреба, мовити буду.

А кгды тотъ день овторковый мѣсеца Генваря пятого припалъ, ино того дня сеймикъ повѣтовый былъ отправованъ, а на завтрей свято римское—Трехъ Кролей припало, для тое причины тая справа тыхъ двухъ дневъ не сужона; а гды вже день семый мѣсеца Генвара въ семъ року осмьдесятъ осмомъ припалъ, засѣдши намъ—враду на мѣсцахъ своихъ, постановившисе очевисто панъ Юрей Бокей Даниславскій, черезъ умоцованого своего пана Станислава Девчополького, домовялъ се, абы тая справа пана Юрья Бокея съ паномъ Томашомъ Рудоминою дня второго мѣсеца Генвара, въ семъ року осмьдесятъ осьмомъ зачатая, розсудкомъ справедливымъ отъ насъ враду конецъ свой взела.

А панъ Томашъ Рудомина, тежъ се очевисте передъ нами на врадѣ постановивши, повѣдилъ: за тимъ дей узыченьемъ мнѣ отъ всихъ добродѣйства правного, жесьте ми, ваша милость, ажъ и до тихъ мѣстъ, часу узычили, добремъ вырозумѣлъ и обачилъ, ижъ въ томъ другомъ листѣ чотыри строки суть приписаны, которыхъемъ дей я въ томъ листѣ не писалъ, а нимъ на нихъ не позвалялъ и вижу, ижъ тотъ листъ есть фальшивый и змышленый—въ приписанью тихъ чотырохъ строкъ, двухъ на концу, а другихъ двухъ на початку тое карты на другой сторонѣ; а ижъ дей то речь есть не малая, прошу, абысте то, в. м., до пріѣханья его милости пана воеводы Виленского, моего милостивого пана, до дня завтрешнего отложить рачили.

Ино ижъ то есть справа важная и великая и о немалую речь межи сторонами идетъ, не хотечи мы—врадъ въ томъ коротко поступовати, а хотечи—абы до такое справы, яко наболѣй людей прибыть могло, а звлаща вѣдаючи, ижъ его милость ясне вельможное княже—панъ воевода Виленскій, яко дня завтрешнего, въ пятницу, до Вильна быти маетъ, отложили есьмо то, для лѣпшого розмыслу, до дня завтрешнего.

А кгды день осмый сегожъ мѣсеца Генвара въ семъ року осмьдесятъ осьмомъ припалъ, его милость ясне вельможный панъ Криштофъ Радивилъ, княже на Биржахъ и зъ Дубинокъ, воевода Виленскій, гетманъ польный великого князства Литовского, староста Солецкій, Урендовскій и Борисовскій, тутъ до Вильна прибывши, самъ съ повинности и належности своее, на той справѣ засѣть рачилъ. А въ тотъ часъ ку той справѣ до его милости прибыть рачилъ его милость панъ Теодоръ Скуминъ—повскарбій земскій и писарь его королевское милости великого князства Литовского, староста Браславскій и Олитскій, а панъ Мальхеръ Каменскій—инстикгаторъ его королевское милости великого князства Литовского, а панъ Ярошъ Волчекъ. Гдѣ, постановившисе очевисто, панъ Юрей Бокей Даниславскій, черезъ умоцованого своего пана Станислава Девчопольского, припоминаючи початокъ справы своее передъ паны судьями каптуровыми, въ року теперешнемъ осмьдесятъ осьмомъ, сегожъ мѣсеца Генвара второго дня, въ небытности его милости пана воеводы зачатое, повѣдилъ: На тихъ дей теперешнихъ рочкохъ кгродскихъ второго дня сегожъ мѣсеца Генвара приточила се дей справа ему — пану Юрью Бокею Даниславскому съ паномъ Томашомъ Рудоминою, за позвомъ кгродскимъ Виленскимъ, которымъ онъ—панъ Бокей, того пана Томаша Рудомину позвалъ, а то о нарушенье двухъ записовъ, которые ему отъ того пана Рудомины были даны, которые дей то обадва записы на одну се речь стегаютъ; а то въ

томъ: ижъ дей панъ Томашъ Рудомина однимъ записомъ своимъ описалъ се, подъ датою року прошлого осмьдесятъ семого, мѣсеца Апрѣля десятого дня данымъ, ижъ онъ пану Бокею заставилъ въ певной сумѣ пѣнезей листомъ своимъ у двухъ тысечахъ копахъ грошей Литовскихъ селъ своихъ шесть, въ земли Жомоитской лежачіе, которые дей тому Томашу Рудоминѣ за долгъ небощика пана Лаврина Войны—подскарбего земского великого князства Литовского, въ такой же сумѣ пѣнезей, водлугъ листу небощика пана Войны, декретомъ славное и светобливое памети короля его милости Стефана, пана нашого, зъ сего свѣта зошлого, присужоны были, поменивши въ томъ листѣ своемъ заставномъ, ему—пану Юрью Бокею даномъ, личбу певную волокъ въ тихъ селахъ осѣлыхъ, яко въ которомъ селѣ волокъ осѣлыхъ много есть и также поменивши личбу волокъ пустыхъ въ тыхъ селахъ, гдѣ, водле описанья его, личбы осѣлыхъ волокъ въ тихъ селахъ мѣло дей быть осѣлыхъ деветьдесятъ семь, а особливе лѣсныхъ волокъ при тыхъ селахъ пятьдесятъ, чого бы дей всего осѣлыхъ съ пустыми мѣло быть сто сорокъ семь волокъ, и поменивши такъ великую личбу волокъ осѣлыхъ и пустыхъ въ томъ листѣ своемъ заставномъ описалсе дей, ижъ онъ—панъ Бокей, водлугъ того листу его, тые села зовсимъ а зо всимъ держати и вживати мѣлъ; а гдѣ бы дей онъ въ чемъ листъ свой нарушилъ, описалсе дей при истизнѣ взятой двухъ тысечахъ копахъ грошей заруки тысечу копъ грошей, и къ тому шкоды и наклады на голое слово—реченье пана Юрья Бокея, нагородити. А другимъ дей листомъ на туюжъ рѣчь пану Юрью Бокею, подъ датою тогожъ року осмьдесятъ семого и тогожъ мѣсеца Апрѣля дванадцатого дня данымъ, описалсе: гдѣ бы се дей личба волокъ осѣлыхъ и пустыхъ въ тыхъ селахъ, черезъ него заставленыхъ, зъ листомъ пана подскарбего, тому пану Томашу Рудоминѣ на тые села данымъ, и зъ листомъ его заставнымъ, ему—пану Юрью Бокею данымъ, не згажала, ино дей описалсе три тысечи копъ грошей ему заплатити и шкоды на голое словорѣченье нагородити. Которымъ листомъ ижъ се дей черезъ пана Томаша Рудомину нарушенье стало, а то першому въ томъ: ижъ дей онъ зо всимъ съ тымъ, яко въ листѣ заставномъ поменено, держати и вживати мѣлъ, а онъ дей зо всимъ съ тымъ, не держалъ и не вживалъ, бо мѣло дей быть волокъ осѣлыхъ деветьдесятъ семь, а лѣсныхъ пятьдесятъ, гдѣ онъ большъ волокъ осѣлыхъ, за поданьемъ пана Рудомины, не уживалъ, одно осѣлыхъ волокъ сорокъ и трети двѣ, около чого дей ширей въ позвѣ описуетъ; а другому листу въ томъ се дей отъ пана Рудомины досыть не стало, же се личба волокъ осѣлыхъ и пустыхъ въ тихъ селехъ зъ листомъ пана подскарбего, на тые села данымъ, и зъ листомъ его заставнымъ, ему—Юрью Бокею, данымъ, водле описанья его не згодила и много волокъ осѣлыхъ и нештось пустыхъ, яко то въ позвѣ описано есть, не доставаетъ.—Которая дей то справа, кгды се на тыхъ помененыхъ рочкохъ ему—пану Бокею, съ паномъ Рудоминою приточила, тогды въ той справѣ змовенья насъ обѣюхъ сторонъ два декреты запли: одинъ зъ стороны позванья—зъ осѣлости мѣское, ижъ есть слушне позванъ, а другій зъ стороны року, за позвомъ припалого, ижъ есть слушне, водле запису его, на рокъ короткій позванъ. А за такимъ дей узнаньемъ позванья и року, кгды вжо отъ него, пана Бокея, на рѣчь самую, въ позвѣ описаную, доводъ се чинить почалъ и листъ его заставный, даный подъ датою року

осмьдесятъ семого, мѣсеца Апрѣля десятого дня, положонъ былъ. Такъ се дей до оного листу панъ Томашъ Рудомина призналъ, а ижъ дей до тоежъ справы и на туюжъ рѣчь онъ панъ—Бокей другій листь отъ пана Рудомины, подъ датою тогожъ року осмьдесятъ семого, мѣсеца Апрѣля дванадцатого дня даный, мѣлъ онъ дей листъ, панъ Бокей, у суду положилъ и кгды дей былъ тотъ листъ прочитанъ, панъ дей Томашъ Рудомина, маючи до него штось мовити о отложенье на годину просилъ; нижли ижъ се того дня второго Генвара, было спознило, судъ тую справу, межи насъ зачатую, до дальшихъ поступковъ правныхъ на день семый тогожъ мѣсеца Генвара отложилъ; на которомъ року, постановившисе панъ Рудомина оному дей другому листу своему, отъ него пана Бокея положоному, фальшъ задалъ и фальшивымъ его быть назвалъ; а то въ томъ: яко бы дей у того листу на той сторонѣ, гдѣ се листъ почалъ, въ сконченью тое карты двѣ строки ему ку шкодѣ яко бы приписаны, а двѣ строки на початку другое стороны тогожъ полъ аркуша также приписаны быти мѣли, и задавши таковый фальшъ оному листу, далѣй въ право поступовати не хотѣлъ, але отложенья до вашей милости, милостивый пане воевода, просилъ.—Гдѣ врадники вашей милости кгродскіе тое справы далѣй не судечи, до вашей милости то отложили, а панове врадники судовые земскіе сами одни безъ врадниковъ вашей милости, колекгъ своихъ, судити ее не хотѣли; а ижъ се дей то передъ в. м. приточило, ино онъ—панъ Бокей, не хотечи того на собѣ поносити и въ такомъ мниманью у в. м. стороны заданья фальшу быти, кгдыжъ то жаднымъ фальшомъ розумѣно быть не можетъ, далѣй того съ паномъ Рудоминою поступовать хочетъ и то окажетъ, ижъ што задалъ пану Бокею, же то на немъ самомъ зостанетъ.

Его милость панъ, такового мовенья умоцованого пана Бокея съ паны судьями каптуровыми выслухавши и взявши достаточную справу, такъ отъ пановъ судей каптуровыхъ зрозумѣвши, и обачивши то, ижъ вжо въ той справѣ початокъ се сталъ, и два декрета — одинъ зъ стороны слушного позванья—зъ осѣлости мѣское; а другій зъ стороны року, за позвомъ припалого зашли, згодившисе зъ ихъ милостью его милость на тые декрета и узнавши быть слушные, далѣй пану Бокею въ той справѣ поступовати велѣлъ. А затымъ умоцованый пана Бокеевъ, панъ Станиславъ Девчопольскій, домавялъ се, абы тотъ листъ передъ его милостью паномъ и паны депутаты каптуровыми былъ читанъ. Который листъ, кгды былъ съ конца въ конецъ прочитанъ, тамъ дей панъ Томашъ Рудомина его выслухавши и оглядавши, на то повѣдилъ: кгдыжъ дей злого добрымъ, а чорного бѣлымъ звать не могу, про то тежъ и въ той справѣ иначей не могу поступовать, одно такъ, яко есть, учстивши уши в. м., задаю тому листу фальшъ, ижъ то есть фальшивый и змышленый.

А умоцованый пана Бокеевъ повѣдилъ, ижъ дей то николи въ дому пана Бокеевомъ не было, абы фальшомъ поступовати и обыходитисе мѣли, што теперь панъ Рудомина задалъ; але ижемъ дей я властный листъ пана Рудоминовъ, власною печатью его запечатованый и рукою власною его подписаный, и печатьми людей добрыхъ, за прозьбою его приложоныхъ и руками ихъ подписаный, водлѣ права артыкулу семого—въ роздѣлѣ семомъ, и водлугъ артыкулу петьдесятъ семого—въ роздѣлѣ четвертомъ, описаныхъ, справеныхъ, поло-

жилъ, просилъ—абы тотъ листъ при моцы, яко слушне, водлѣ тыхъ артикуловъ справленый, захованый, и врадъ бы дей то отъ пана Рудомины вѣдалъ, еслиже у того листу, который былъ читанъ и которому се пригледѣлъ печать свою и руку свою быть подписаную признаваетъ и если то его есть печать и подпись руки его? кгдыжъ дей я, якожъ тотъ самый листъ весь съ початку ажъ до конца написаный, мѣню и тверждаю быть его власнымъ и у него печать его власную и подпись руки его власное, и то, ижъ дей онъ мнѣ тотъ листъ, тыми печатьми запечатованый и тыми руками печатниковъ своихъ подписаный, готовый далъ, за чимъ дей абымъ водле него захованый былъ—просилъ.

На которую повѣсть умоцованого пана Бокеевого п. Томашъ Рудомина повѣдилъ: ижъ дей я до такового листу съ тымъ варункомъ, колько строкъ приписаныхъ, не знаюсе и при таковомъ листѣ, якомъ руки не подписовалъ, печати не прикладалъ и печатниковъ не просилъ, въ томъ листѣ помененыхъ, которыхъ собѣ ку свѣдецству и подпартью того листу беру и листъ признаваю, поки не есть нарушоный, не фальшивый прибавою тою значною, то-есть, двѣма строками на концу першое стороны листу, а другими двѣма строками на початку другое стороны листу; которые слова отъ слова такъ се въ собѣ маютъ:

А гдѣ бы въ тихъ селахъ звышмененыхъ волокъ осѣлыхъ и пустыхъ такъ много, якомъ то листомъ моимъ пану Бокею описалъ, сполна не было, то маю пану Бокею заплатити три тысечи копъ грошей Литовскихъ и вси шкоды безъ доводу и присеги на голое реченье слова пана Бокеевого заплатити маю. О тожъ дей двухъ строкъ на коньцу приписаныхъ, а двухъ строкъ на другой сторонѣ того листу на початку приписаныхъ не признаваю быть обовязкомъ моимъ, але учстивши уши в. м. тою прибавою тыхъ вирщовъ, которому явный фальшъ задаю, фальшивымъ дей его быть меную; а въ томъ дей зась мѣстцу отъ того слова, гдѣ се починаетъ: „и на томъ далъ сесь мой листъ и листомъ моимъ, опрочь тыхъ четирохъ строкъ быть его признаваю и стороны приписанья тыхъ чотырохъ строкъ, ку шкодѣ моей великой учиненый, хотечи мене тымъ фальшомъ до шкоды значное привести, яко се то значитъ, же тые строки фальшивые значны, бо дей стисненыхъ литеръ въ одну строку большъ, а нижли у верху, во двѣ строки писаныхъ; ку тому на мѣсцу порожнемъ, а за заламаньемъ паперу, написаный, значный фальшъ учиненый, гдѣ се дей ничого далѣй не мѣло писать; а ижъ се дей то заховуетъ, кгды се хто кому описуетъ, тогды дей для памети термину собѣ зоставуетъ, абы мѣлъ на памети то, яко се описовалъ и тому досыть учинилъ. Которого листу и я дей зоставилъ собѣ копію, на которой тыхъ чотырехъ строкъ нѣтъ написаныхъ, чого дей явный знакъ показую зъ самого опису и речи, же варунокъ тотъ фальшованый и приписаный незгажаетсе зъ самою речью, у верху описаною, гдѣ стоитъ въ томъ листѣ описано: „гдѣ бы се спустошенье за держанья моего стало въ подданыхъ, также, гдѣ бы такъ много волокъ и подданыхъ не было, яко въ листѣ пана подскарбего поменено, также, гдѣ бы за него спустошенье стало се, тогды бымъ дей я самъ, на немъ и ни на комъ иномъ шкодъ поискивати не мѣлъ“; а въ томъ дей приписанью противная рѣчь показуется тымижъ словы: „гдѣ бы не было такъ много волокъ осѣлыхъ, тогды въ заруки попасти маю и въ слово рѣченье шкодъ“, то дей явный фальшъ на рѣчи неподобные, яко быхъ мѣлъ варунокъ

давати, бо дей хлопъ сегодня будетъ, а завтра прочь пойдетъ; и то до того, гдѣ бы мѣлъ быти такій варунокъ, за тымъ заразомъ былъ бы написаный: ижъ гдѣ бы се стало спустошенье черезъ мене, за держанья моего, у подданыхъ, ижъ бы такъ много волокъ осѣлыхъ, яко есть въ листѣ пана подскарбего поменено, не было и зъ листомъ пана подскарбего личба волокъ осѣлыхъ не згажала се, або гдѣ-бы тежъ за держанья пана подскарбего съ тыхъ селъ вышейпомѣненыхъ люди прочь розышли, и въ тыхъ селахъ у подданыхъ спустшенье стало, тотъ звышпомененый фальшивый приписъ и обовязокъ мѣлъ бы быть заразомъ при томъ варунку заруку приписанъ. Але дей вже сконьчивши то, ижемъ я самъ того на немъ и ни на комъ поискивати не мѣлъ, чимъ се вжо былъ листъ окончилъ и заварлъ, бо дей онъ только собѣ отъ мене то былъ варовалъ въ томъ листѣ, знову оную рѣчь зачалъ, которую вжо былъ скончилъ, што есть явно, бо дей тые строки стислѣйшіе на долѣ а на другой сторонѣ, тогды и отъ строки вирши се вынесли. А ижъ право посполитое учитъ, артыкулъ шостый—зъ роздѣлу осьмого, въ которомъ такъ описуетъ: „гдѣ бы скробанье было на датѣ, альбо на якомъ шкодливомъ мѣсцу, такій маетъ быти всякій записъ никчемный“, яко се тутъ значне оказало: же хотя не скробаный, але колько строкъ приписаный и слушне маетъ быти за никчемный почитаный; и то къ тому: гдѣ бы дей тая зарука не была фальшивая, або тые слова шкоды на голое словорѣченье, тогды бы дей при томъ великомъ обовязку и то мусѣло быть позволенье приповзати мене до которого похочетъ права, гдѣ бы се такимъ обовязкомъ досыть не стало; але дей рѣчь певна, кто бы дей былъ приписалъ, бы было гдѣ одножъ дей больш мѣйсца ему не стало и тые чотыри строки досыть значные суть приписаные; а ижъ дей собѣ стороны беретъ тотъ головный листъ на помочь, которого дей и я собѣ также беру на помочь, въ которомъ головномъ листѣ явне дей то се показуетъ, ижемъ дей все право свое влилъ на него, на которое есьми мѣлъ, и такъ есьми ему подалъ съ тымъ всимъ, яко мнѣ было подано, ничого на себе не выймуючи, ани зоставуючи, зо всими селы, яко самъ въ позвѣ своемъ признаваетъ, же его вси села дошли; а гдѣ бымъ на то давалъ такій варунокъ, тогды бымъ дей въ листѣ головномъ того доложилъ. Такъ дей тежъ до печатаровъ мовлю, ижъ они до такового листу, иле до того фальшивого приписанья печати николи не прикладали и рукъ не подписовали, бомъ дей ихъ о тое не просилъ: кгдыжъ печатники, водле права посполитого и статуту, артыкулу остатнего—въ роздѣлѣ семомъ описаного, маютъ быть вѣдоми, до чого печати прикладаютъ. А при тихъ певныхъ знакахъ и доводѣхъ беру собѣ на помочь артыкулъ дванадцатый—зъ роздѣлу первого, въ которомъ описуетъ: „хтобы листы, записы, церокграфы на долги фальшовалъ, а то бы се на правѣ показало, таковый кождый речь свою въ томъ листѣ, описаную, тратитъ, и ку тому горломъ каранъ быти маетъ“. При которыхъ певныхъ доводѣхъ, ижъ яко то есть фальшивый приписъ, готовомъ дей того самъ есмь зъ шляхтичами учстивыми, вѣры годными, сумненьемъ поправить; и кгдыжъ дей, опрочь присеги моее, явный и ясный есть фальшъ въ приписанью тыхъ чотырохъ строкъ и для тое ясности сторонѣ жадный отводъ ити не можетъ, водле звышописаного поданого артыкулу, гдѣ опѣваетъ: „ижъ за показаньемъ явности певное, и за доводомъ слушнымъ отъ стороны, которая фальшъ

переводитъ, винный маетъ быти каранъ"; якожъ и тотъ артыкулъ семый—зъ роздѣлу семого, который собѣ сторона брала ку помочи тому листу покладаному, тотъ же и я беру ку помочи своей, ижъ листъ подъ печатью того, хто даетъ, и подъ печатьми людей добрыхъ маетъ при моцы быть захованъ, которые то печатники ствержаютъ каждый опись и суть свѣтками. А ижъ я, якомъ то вышей задавалъ, ижъ пановъ печатниковъ до такового листу съ тымъ варункомъ о приложенье печатей николи не просилъ, и ихъ самихъ черезъ печатей ихъ за свѣтки водле артыкулу не пріймую и не признаваю, поки се сторона въ томъ водле права тымижъ свѣтками того листу и того варунку очевисто не подопретъ; кгдыжъ и артыкулъ третій—зъ роздѣлу осмого пишетъ: „гдѣ бы тестаментникъ тестаментъ справовалъ, а не могъ бы мѣть трохъ свѣтковъ, тогды при двухъ свѣткохъ чинити повиненъ будетъ, предъ се тые свѣтки въ недостатку третего свѣтка сами присегами своими ствердити повинни". Еслижъ въ недостатку третего повинни тые два свѣтки тотъ тестаментъ присегами ствердити, поготову въ такъ ясное рѣчи, ижъ я всихъ трохъ тыхъ свѣтковъ до такового листу съ тымъ варункомъ, которыхъ сторона черезъ печати показуетъ о приложенье печати ихъ не просилъ; на который тотъ таковый отводъ и сама сторона небрала се и не беретъ, што водле права винна была учинить, прошу, абымъ я при такой ясности певной ку доводу и присезѣ былъ припущонъ.

А по скончены тое мовы и повѣсти пана Томаша Рудомины, умоцованый п. Юрья Бокея, п. Станиславъ Девчопольскій повѣдилъ: тые дей обадва листы п. Рудоминовы, такъ першій, яко другій, на одну се рѣчь стегаютъ и одну дей въ собѣ рѣчь заставу шести селъ и згодность волокъ осѣлыхъ и пустыхъ зъ листомъ пана подскарбего опѣваютъ; а ижъ дей одинъ зъ нихъ призналъ, а другій листъ въ части его, то-есть, отъ того мѣстца, гдѣ починаетсе: „Я Томашъ Рудомина" — ажъ до коньца тое карты призналъ тежъ его быть своимъ, опрочъ двухъ строкъ на коньцу тое карты, мѣнитъ быть фальшивые и приписаные, а на другой сторонѣ тоежъ карты на початку, гдѣ мѣнитъ быть также строки двѣ приписаные, въ тыхъ чотырохъ строкахъ того листу своимъ быть не менитъ; а въ томъ же дей листѣ, на коньцу того листу, гдѣ се починаетъ: „и на томъ далъ тотъ мой листъ", ажъ до коньца его быть своимъ признаваетъ, и яко дей до оного початку, такъ и до тое навезки знаючисе печать свою и подпись руки своее быть признаваетъ, одножъ дей до чотырохъ строкъ въ томъ листѣ, то-есть, до двухъ на коньцу, а до двухъ на початку, листомъ его быть своимъ не признаваетъ, менечи то быть фальшомъ приписанымъ, и твердечи то, же до тыхъ чотырохъ строкъ печати своее не прикладалъ, руки не подписовалъ и печатниковъ не просилъ; ино дей што онъ менитъ быть фальшивымъ, яко бы чотыри строки мѣли быть приписаны, и его запираетъ, ино въ початку и въ коньцу виршовъ колько десять, ижъ его быть своимъ призналъ, и до того мѣнитъ быть печать свою приложоную и руку подписаную, тымъ дей самымъ тотъ весь листъ, яко есть съ початку до конца написаный, змоцнилъ и ствердилъ; а тыми дей чотырьма строками, которые менитъ быть приписаные, яко его фальшивымъ меновати, такъ и вонтпливымъ повѣстью своею чинити не можетъ. Кгдыжъ дей п. Томашъ Рудомина читать и писать умѣетъ, не прочитавши того листу николи бы былъ печати своей

не прикладалъ и руки своее не подписовалъ; але знать дей же его прочитавши, печать свою приложилъ и руку свою подписалъ, бо дей и съ тымъ се самымъ значитъ, же его въ части большой, то-есть, въ початку и въ навезцѣ призналъ. Але гдѣ бы дей былъ початку и завезки не признавалъ быть своимъ, могъ бы дей фальшъ задать и то опатрне и такъ яко въ статутѣ описуетъ, назвавши его фальшивымъ, меновать печать быть фальшивую, накшталтъ его вырытую, и руку свою, накшталтъ руки его формованую, альбо отъ другихъ листовъ печати отодраные быть приложоны, яко того артыкулъ дванадцатый—зъ роздѣлу першого опѣваетъ и указуетъ, ижъ дей въ томъ фальшъ, а не въ чомъ иншомъ маетъ быть розумѣнъ; а приписанья дей ніякихъ строкъ въ томъ артыкулѣ не споминаетъ, абы черезъ то фальшъ розумѣнъ быти мѣлъ. Про то дей, водле того артыкулу дванадцатого тыми чотырма строками фальшивыми, за признаньемъ его въ большой части, чинить не можетъ, и овшемъ дей, кгдыжъ, водле артыкулу семого—въ роздѣлѣ семомъ, а водле артыкулу петьдесятъ семого—въ роздѣлѣ четвертомъ описаный есть, достаточне справеный, за слушный и правный розумѣнъ, и сторона моя при немъ захована быти маетъ; бо дей оттуль, гдѣ бы то фальшомъ и приписанымъ мѣло розумѣти, урослa бы дей злого сумнѣнья людемъ дорога великая до вольности отъ записовъ и дотарчанье се на учтивость людскую, бо обачивши дей ку коньцу, што ему быть шкодливого, признавши его быть въ початку и въ завезцѣ своимъ, моглъ бы се его заперти—зъ стороны того, штобы собѣ бачилъ быть шкодливого, хотя бы дей его и съ тымъ далъ. А ижъ дей мѣнитъ, же копію того листу въ себе маетъ, въ которой тыхъ чотырехъ строкъ быть не менитъ, ино голою дей копіею листу запечатаного и подписаного фальшивымъ чинити не маетъ и не можетъ, але другимъ листомъ противнымъ, который слово отъ слова себѣ отъ пана Бокея былъ взялъ, гдѣ бы се дей зъ листомъ его не згажалъ, тотъ бы листъ фальшивымъ чинити моглъ. А ижъ дей больш литеръ въ двухъ строкахъ на коньцу, а нижъ на початку, а то ижъ стисло писано быть менитъ, а двѣ строки на другой сторонѣ на початку другихъ строкъ и вынеслѣйшое быти менуетъ; ино дей въ писанью листовъ на паперѣ перомъ формы не маемъ, але яко се напишетъ и запечатанъ будетъ, одно бы не былъ скробаный, такій сторона прійняти маетъ; только дей друкъ формѣ и въ цирклю своимъ бываетъ. А ижъ дей большость литеръ въ двухъ строкахъ на коньцу быть менитъ, а двѣ строки на другой сторонѣ вынеслѣйшіе надъ другіе, ино дей письмо руское съ титлами се пишетъ, подъ которою дей титлою двѣ и три литеры могутъ се замкнуть, чого дей въ польскомъ письмѣ нѣтъ. А ижъ дей двѣ строки менитъ быть вынеслѣйшими надъ другіе, тогды се дей то необачностью того писара, который тотъ листъ писалъ, могло стать. Могло се дей то тежъ стать и самымъ паномъ Рудоминою: ижъ хотечи о фальшъ пана Бокея приправить и о злое мниманье до людей, тотъ дей параграфъ а у концу приписалъ, аби и о мниманье злое до людей пана Бокея приправилъ, и самъ вольнымъ былъ. А ижъ дей въ статутѣ, яко се починати и яко коньчити листы маютъ, также, яко зъ береговъ сторонъ и съ початковъ и коньцовъ починати се и кончити маетъ, науки не маемъ, одно дей то, гдѣ бы былъ печатью его запечатаный людей добрыхъ, ижъ такій за слушный

узнанъ быти маетъ, про то дей панъ Бокей, бачечи быть листъ водле права справленый, не огледаючисе на то, яко былъ написаный, оного дей отъ пана Рудомины взялъ. А ижъ дей менитъ вонтпливые и фальшивые быть тые чотыри строки, а то ижъ яко бы дей иншая рѣчь мѣла быть въ томъ паракграфѣ описана, ижъ при першомъ паракграфѣ заразъ тое заруки и нагороженья шкодъ не доложоно, одно дей то менитъ быть особливымъ паракграфомъ, ино дей и въ томъ першомъ паракграфѣ не иншую рѣчь, одно туюжъ споминаетъ, ижъ дей если бы ся личба волокъ осѣлыхъ не згажала за спустошеньемъ его, ижъ его панъ Рудомина о то позывати не маетъ, тогды дей тымъ артыкуломъ и тотъ першій паракграфъ, гдѣ бы о то позывалъ и то дей, гдѣ бы се личба волокъ осѣлыхъ зъ листомъ пана подскарбего не згажала, замкнулъ, а тежъ дей во всякихъ рѣчахъ, за всякими записы—гдѣ кому съ кимъ справа о што идетъ, нигдѣ листы безъ такового обовязку, абы въ немъ заруки и шкоды на словорѣченье описаны быть не мѣли, яко дей се то и съ першого листу его показало, ижъ въ немъ заруки и шкоды описаны суть, не бываетъ, и овшемъ дей всякій листъ зъ заруками и шкодами бываетъ писанъ, а то для того, абы тотъ, хто тотъ листъ беретъ, певенъ того былъ, ижъ тому досыть учинити маетъ тотъ, хто на себе ему листъ даетъ. А ижъ дей и тымъ листъ стороны тыхъ чотырохъ строкъ менитъ быть фальшивымъ въ томъ паракграфѣ, же того паракграфу въ томъ першомъ головномъ листѣ не споминаетъ, ино дей и тымъ фальшивымъ его чинити не можетъ, бо дей ачь тотъ першій листъ сгажаетсе на тоежъ ножъ, ижъ въ томъ першомъ листѣ то описано, же дей зо всимъ съ тымъ поменивши, яко много въ которомъ селѣ волокъ осѣлыхъ, тые дей села пану Бокею подалъ и онъ ихъ зо всимъ съ тымъ держати мѣлъ, было бы то контраріумъ, гдѣ бы тотъ паракграфъ мѣлъ быть въ тотъ листъ вложонъ. Признавши то впередъ, же зо всимъ тымъ подалъ, а потомъ бы дей мѣлъ написать, гдѣ бы не доставало, то бы се рознить и въ вонтпливость приводить мусѣло, але однакъ-же дей, ижъ се тая застава листовъ тутъ у Вильни справовала, ино дей абы панъ Бокей не вонтпилъ о такъ великой личбы волокъ осѣлыхъ и пустыхъ, въ листѣ заставномъ описаныхъ, ижъ такъ много есть; кгдыжъ дей тые волоки отъ справованья листу заставного въ тридцати миляхъ, або и далей суть, про то дей ему другій листъ на то далъ, который дей одного письма, одное руки и одного инкаусту писаный есть, не отмѣненый, а хоть бы се тежъ и инкаустъ въ чемъ троху отмѣнилъ, ино дей и то ничого бы тому шкодить и вадить не могло, бо дей бываетъ того много, же кгды инкаустъ побѣлѣетъ, же его знову мѣшаютъ, а онъ почернѣетъ; кгдыжъ дей писанье того листу, яко въ початку, такъ въ концу, и тыхъ чотырохъ строкъ одное се руки згажаетъ, тогды дей то за фальшъ почитано и розумѣно быть, для стисненья на коньцу двухъ строкъ а для вынесенья двухъ строкъ на другой сторонѣ, быти не можетъ. Але гдѣ бы се дей былъ съ початку ажъ до коньца того листу своего заперъ, въ наменшой рѣчи его не признаваючи, а задалъ бы фальшъ сторонѣ своей противной зъ стороны печати, ижъ на кшталтъ печати его далъ печать его собѣ вырыть, а на кшталтъ руки его уформовалъ собѣ руки подпись, альбо, отодравши печати отъ другихъ листовъ, до него приложилъ, яко то зъ роздѣлу первого—артыкулъ дванадцатый учитъ, а того бы дей доводилъ и довелъ, такій бы дей

фальшъ за фальшъ, а не такій, якій онъ теперь быть мѣнитъ, розумѣнъ быти мѣлъ. А зъ стороны печатниковъ: ижъ дей мѣнитъ, яко бы до того листу всего печатей не мѣли прикладать, ино кгдыжъ дей онъ самъ печать и руку свою призналъ, тымъ дей признаньемъ и печатники змоцнилъ, кгдыжъ онъ самъ въ томъ листѣ своемъ признаваетъ, ижъ за его устною прозьбою печати свои до того листу приложили и руки свои подписали, бо дей онъ вѣдалъ—кого просилъ, а яко дей разъ признавши печать и руку свою, панъ Рудомина до того мовити ничого неможетъ; также дей и печатники, одъ него упрошоные, ничого бы до печатей и рукъ своихъ мовити не могли. А ижъ дей артыкулъ шостый—зъ роздѣлу осьмого то въ собѣ опѣваетъ, же по томужъ маетъ быти розумѣно о всякихъ записѣхъ, што о тестаментахъ, ино дей въ томъ артыкулѣ описуетъ „гдѣ бы тестаментъ якимъ незначнымъ, альбо закрытымъ писмомъ былъ написанъ, або гдѣ бы на датѣ былъ скробанъ, таковый маетъ быть за никчемный розумѣнъ,“ а не описуетъ, абы мѣлъ быть за фальшивый розумѣнъ и не за фальшивымъ, але никчемнымъ звать его кажетъ; а того не споминаетъ, если бы што сторона розумѣла въ немъ быть приписаного, абы за фальшивый и никчемный быть мѣлъ розумѣнъ и званъ. А тотъ дей листъ пана Рудоминовъ не незнаемымъ и не закрытымъ письмомъ есть написанъ, але яснымъ и явнымъ, што дей и самъ прочиталъ. А тежъ въ томъ-же артыкулѣ то описуетъ: ижъ гдѣ бы хотѣлъ тестаментъ однимъ, альбо колькомъ артыкуловъ бурити, ижъ всего тестаменту тымъ збурити не можетъ и не только дей абы мѣлъ за фальшивый быть розумѣнъ, але дей двѣма артыкулы и колько артыкуловъ касовати его не можетъ, тымъ параграфомъ листу своего бурити и фальшивымъ его чинити не можетъ: бо если же дей въ позвѣхъ королевскихъ—кгродскихъ, земскихъ, гдѣ се одинъ зъ другимъ не згожаетъ, за фальшъ розумѣно быть не можетъ, и хотяжъ дей будетъ приписано въ одномъ, а сторона доведетъ сознаньемъ возного згодного поданья позвовъ, однакожъ дей то за фальшъ почитано не бываетъ, хотяжъ се дей таковая незгода за печатьми показуетъ, погтову дей, кгды хто листъ свой пзнавши у него быть печать свою и руку въ части его признаетъ, а въ части не признаваетъ, кгдыжъ дей одно при другомъ есть передъ печатьми и передъ подписомъ руки, а не подъ печатьми написано, за приписанье и за фальшъ розумѣно быть не можетъ. А кгдыжемъ дей то артыкуломъ двунадцатымъ—зъ роздѣлу первого показалъ, якій листъ фальшивый маетъ быть розумѣнъ, а артыкуломъ шостымъ—зъ роздѣлу осьмого то показалъ, якій листъ никчемный маетъ быть розумѣнъ, водлугъ которыхъ артыкуловъ яко дей фальшъ, такъ и никчемность того листу не показуетсе, и овшемъ дей водле артыкулу семого—въ роздѣлѣ семомъ и водле артыкулу петьдесятъ семого—въ роздѣлѣ четвертомъ описаныхъ, оказуетсе водле права учиненый и справованый; про то дей на сесь часъ только зъ стороны заданья фальшу тому листу на узнанье вашей милости пускаю, а кгды дей зъ стороны фальшу заданого узнанье, в. м., будетъ, я дей потомъ того зъ стороны самое речи, въ позвѣ описаное, иншіе доводы, которые на письмѣ маю показати, готовъ дей буду и естемъ, кгды се о тотъ першій доводъ мой ростисненье декретомъ, в. м. зъ стороны фальшу заданого станетъ. А ижъ се дей беретъ до присеги панъ Рудомина само семъ, то дей ему ити не можетъ, кгдыжъ дей водлѣ артыкулу два-

надцатого—въ роздѣлѣ первомъ описаного фальшу, яко въ немъ описуетъ, яко рытья печати, формованья руки и отдиранья печатей отъ другихъ листовъ и приложенья до того листу не меновалъ и не показалъ, але дей еще печать свою и руку свою призналъ. А што дей менитъ, же мнѣ въ той справѣ при томъ листѣ отводъ ити не можетъ, ино дей мнѣ самому надъ ясные артыкулы, въ статутѣ описаные, то-есть, надъ семый артыкулъ—въ роздѣлѣ семомъ, а надъ пятьдесять семый артыкулъ—въ роздѣлѣ четвертомъ ниякого отводу и змоцненья присегою таковыхъ листовъ наказуетъ, и овшемъ листы печатьми тыхъ, которые на себе даютъ запечатованые и печатьми печатниковъ указуетъ статутъ при моцы заховати, иншихъ ниякихъ доводовъ и подперетья таковыхъ листовъ неспоминаючи.

За чимъ панъ его милость съ паны судьями каптуровыми пытати рачилъ: если бы што больш мовенья мѣли?

На што умоцованый пана Бокеевъ повѣдилъ, ижь дей зъ стороны того фальшу заданого больш мовенья не маю, але кгды дей то декретомъ, в. м., ростригнено будетъ, я дей на самую рѣчь доводы потомъ показовати буду, што собѣ вцалѣ заховую.

Также и панъ Рудомина зъ стороны того листу, которому фальшъ задалъ повѣдилъ: ижъ больш мовенья не маетъ, ожидаючи въ томъ розсудку и узнанья судового.

Лечь панъ его милость съ паны судьями каптуровыми, не кончечи того дня тое справы, отложить то рачили на розмышленье собѣ до понедѣлку пришлого, то-есть, до дня одинадцатого мѣсеца Генвара.

А кгды тотъ день одинадцатый припалъ, въ томъ часѣ, ижъ пана его милости нѣкоторые пильные и важные справы рѣчи посполитое зашли, также иные розные акціи, ку отсуживанью суду каптуровому належачіе, въ тыхъ же рочкахъ припадали, за чимъ ихъ милость тое справы судовне кончить не могучи, звланца, ижъ пріятели, такъ зъ стороны пана Рудоминовы, яко и пана Юрья Бокея, съ тымъ се озвали, хотечи ихъ вести до угоды, про то, съ причинъ помененыхъ, еще знову тую справу панъ его милость съ паны судьями каптуровыми до другою понедѣлка, то-есть до дня осмнадцатого мѣсеца Генвара, отложити рачили, догожаючи пріятелемъ зъ обѣюхъ сторонъ, абы ихъ въ томъ часѣ погодити могли.

А кгды день зложеный мѣсеца Генвара осмьнадцатого припалъ, а стороны обѣдвѣ, такъ поводовая, яко и отпорная, не погодившисе, але готовы будучи слухать розознанья судового въ справѣ зачатой, яко се вышей поменило, естли же то фальшомъ розумяно и почитано быти можетъ и естли то фальшомъ слушне панъ Рудомина меновати мѣлъ, становши се и пильность передъ паномъ его милостью и паны судьями каптуровыми чинили. Тамъ панъ его милость съ паны судьями каптуровыми пытать рачилъ обѣюхъ сторонъ: если бы въ той рѣчи, о што межи ними споръ идетъ, больш мовенья мѣли, абы то мовили.

Гдѣ умоцованый пана Бокеевъ, панъ Станиславъ Девчопольскій повѣдилъ: ижъ дей зъ стороны того черезъ пана Рудомину заданаго и менованого фальшу, кгдыжъ се то вжо въ первомъ мовенью моемъ ясне статутомъ выводило, якій фальшъ розумѣнъ и што фальшомъ называно быти маетъ, больш надъ тое першое мовенье и выводъ мой мовенья не маю. Але ижъ першому доводу листовному, который отъ пана Бокея на доводъ самое рѣчи, въ позвѣ описаное, о што есть панъ Рудомина позванъ, показанъ былъ, заданъ есть черезъ пана Рудомину фальшъ, о который заданый фальшъ розсудокъ, в. м., еще не вышелъ,

ино узнаете ли то, в. м., розсудкомъ своимъ, абы панъ Бокей на самую речь, въ позвѣ описаную, не одержавши первей отъ в. м. розознанья, зъ стороны фальшу заданого иншіе фальшивые свои доводы показовалъ, панъ Бокей, яко то впередъ собѣ вцалѣ заховалъ, такъ и теперь дальшіе доводы на самую рѣчь, въ позвѣ описаную, показати и ихъ чинити готовъ; а гдѣ бы теперь то быть не могло, ажъ гдѣ бы первей узнанье в. м. зъ стороны заданого фальшу вышло, тогды и потомъ готовъ будучи вси доводы свои на рѣчь самую въ позвѣ описаную показати, которые, вцале и въ моцы своей заховуючи, узнанья въ томъ пана его милости и пановъ судей каптуровыхъ жедалъ.

А панъ Томашъ Рудомина, держечисе артыкуловъ своихъ, въ першомъ мовенью своемъ поданыхъ, а беручи собѣ до тыхъ артыкуловъ ку помочи артыкулъ остатній — зъ роздѣлу семого, въ которомъ описуетъ: „ижъ печатники, за очевистою порозьбою, до листовъ печати свои прикладати маютъ, вѣдаючи што въ листѣхъ есть описано,“ домовялсе, абы панъ Бокей печатниковъ того листу становилъ, и водлѣ артыкуловъ, отъ него поданыхъ, захованъ былъ.

А умоцованый пана Бокеевъ, выводечи то, ижъ ему печатниковъ становить не потреба, повѣдилъ: кгдыжъ листъ есть слушне, водле права артыкулу семого — въ роздѣлѣ семомъ и артыкулу петьдесятъ семого — въ роздѣлѣ четвертомъ описаныхъ, справленый, а наболѣй, ижъ панъ Рудомина печать свою и руку свою у того листу быть призналъ, ино дей надъ тые артыкулы, въ статутѣ описаные, печатниковъ ему становити не потреба. А гдѣ бы дей былъ панъ Рудомина того листу своего въ намнѣйшой речи листомъ своимъ быть не признавалъ и печати бы и подпису руки своее, не признаваючи быть печатью не своею и не свой подписъ руки повѣдилъ и твердилъ, а въ томъ бы фальшъ задалъ, певная речь, ижъ бы дей на подпору того листу мусѣлъ панъ Бокей тыхъ печатниковъ становити.

За тымъ панъ его милость сторонъ пытать рачилъ: хто бы тотъ листъ писалъ, которому панъ Томашъ Рудомина, менечи въ немъ быть чотыри строки приписаные, фальшъ задалъ?

Умоцованый пана Бокеевъ повѣдилъ: вѣдаетъ дей то добре панъ Рудомина, хто тотъ листъ ему писалъ, кгдыжъ дей тотъ листъ отъ него выполъ и отъ него данъ есть пану Бокею.

А кгды панъ Рудомина о то отъ его милости пана былъ пытанъ, на то тыми словы повѣдилъ: не паметаю дей того, хто тотъ листъ писалъ, одно ми готовый написаный принесено, а тамъ его запечатовалъ и подписалъ, вѣдъ же водлугъ копіи моее, которую у себе маю, съ которою дей тотъ листъ не згажается, тыми чотырма строками приписаными, якомъ и первей мовилъ. Ино панъ его милость и съ паны судьями каптуровыми, бачечи быть тую справу велико важную и уважаючи то быть его милость новую рѣчь, отъ пана Рудомины заданую, о чемъ не бачечи науки въ Статутѣ — якій бы розсудокъ мѣлъ быть учиненъ, не чинечи того сквапне, але для лѣпшого зрозумѣнья и информаціи тое справы, згодившисе въ томъ съ паны судьями каптуровыми, на сконченье тое справы и на декретъ отложить то его милость рачилъ, отъ дня нинѣшнего мѣсеца Генвара осмьнадцатого, до рочковъ пришлыхъ февралевыхъ, на которыхъ рочкахъ абы се обѣ сторонѣ ку росправѣ скуточной становили; а панъ Томашъ Рудомина абы печатниковъ, въ листѣ описаныхъ, на тыхъ

рочкахъ становилъ—не въ обычай того, абы вжо оные печатники, такъ пану Рудоминѣ противъ пана Бокея, яко и пану Бокею противъ пана Рудомины доводомъ якимъ быти мѣли, але только для того, абы его милость съ паны судьями каптуровыми въ той справѣ лѣпшое зрозумѣнье ее мѣти и розсудокъ свой въ ней учинити могли.

А умоцованый пана Бокеевъ, беручи собѣ ку помочи зъ роздѣлу четвертого артыкулъ тридцатый, въ Статутѣ описаный, подалъ на то, показуючи то, ижъ въ той справѣ вжо дальшій откладъ не маетъ быти чиненъ, але третего дня найдалѣй конечное сказанье маетъ быти чинено; а тая дей справа вжо, яко се зачала, третея недѣля идетъ, и вжо дей въ ней по три кроть откладъ чиненъ былъ, гдѣ вжо водле того артыкулу тая справа на дальшій часъ не можетъ быть откладана, и домовялсе, абы водле того артыкулу былъ захованъ, а далѣй того абы въ той справѣ откладъ не былъ чиненъ.

Нижли панъ его милость съ паны судьями каптуровыми бачечи, ижъ то справа великая и важная, которая доброго розмыслу потребуетъ, для информаціи лѣпшое въ томъ отъ печатниковъ и для розмыслу статечного, не чинечи еще такъ прудко выроку, тую всю справу на скончены ее отложити рачилъ, на рочки пришлые, яко се вышей поменило.

А стороны обѣ-двѣ вси обороны и поступки правные свои въ той справѣ вцалѣ собѣ одинъ противъ другому впередъ заховали.

А кгды вжо потомъ, на рочкахъ теперешнихъ февралевыхъ, мѣсеца Февраля девятого дня, панъ его милость съ паны судьями каптуровыми на той справѣ, хотечи ее декретомъ своимъ скончити, засѣсти и обѣюхъ сторонъ такъ поводовую, яко и отпорную, которые передъ его милостью и паны судьями каптуровыми очевисте стояли, еще наупоменути и того добродѣйства права имъ узычити рачилъ, маютъ ли што больш съ собою еще въ справѣ зачатой мовити, абы мовили.

Тамъ далѣй сторона поводовая—п. Юрій Бокей, черезъ умоцованого своего Станислава Девчопольского, поступуючи и выводечи, ижъ тотъ фальшъ, отъ пана Рудомины листови его заданый, яко фальшомъ званъ, такъ и розумѣнъ быти не маетъ, мовенье свое на письмѣ подалъ и самъ панъ Юрій Бокей тое письмо усты своими читалъ, которое се слово отъ слова такъ се въ собѣ маетъ: „Милостивые панове! Справа моя, которая се зачала на рочкохъ прошлыхъ генваровыхъ, перваго дня, проволоклася ажъ до рочковъ теперешнихъ февралевыхъ дня сегоднешнего, не взявши ніякого декрету зъ розсудку в. м. надъ звычай права посполитого, ку великой кривдѣ моей. А ижъ се такъ долго волочетъ, про то и далѣй ширитьсе муситъ, припоминаючи в. м. мовенья умоцованого моего пана Станислава Девчопольского, которого мовенья, ижъ на письмѣ у себе не маю, в. м., моимъ милостивымъ паномъ, припомнѣть и ясне показать есть того потреба, то есть: яко на рочкохъ генваровыхъ панъ Томашъ Рудомина—бурмистровичъ Виленскій, будучи отъ мене позваный, до двухъ записовъ его, отъ него мнѣ даныхъ, и признавшисе до обу-двух записовъ своихъ, одному листу—послѣднему, признавши у него печать свою и подпись руки своее, фальшъ задалъ, менечи быти, ижъ въ томъ послѣднемъ записѣ, безъ воли его, чотыри строки приписаны, и покладалъ якуюсь термину безъ печатей и безъ подпису руки, которая у права николи мѣста не маетъ и мѣти не можетъ, повѣдаючи, ижъ се листъ тотъ съ терминою его

не згажаетъ, про то повѣдаю задаю тому листу фальшъ. На то, милостивые панове, такъ мовлю, и Статутомъ то, што маетъ быть фальшомъ звано, а што въ собѣ фальшу не маетъ, вывести и ясне показати хочу и покажу: ижъ въ томъ, въ чемъ панъ Рудомина листови своему фальшъ задаетъ, въ томъ не только абы мѣлъ фальшъ быть узнаванъ, але то фальшомъ именовано быти не маеть. Што показую в. м. артыкуломъ дванадцатымъ—зъ роздѣлу первого, въ которомъ значне фальшъ, въ чемъ бы мѣлъ бытъ узнаванъ, такъ написано есть: „хто бы листы, альбо печати наши фальшовалъ, альбо на кшталтъ руки нашое канцлера и инныхъ писаровъ нашихъ того паньства подписовалъ, альбо хто бы печати наши собѣ рылъ и у себе ихъ ховалъ и ихъ уживалъ, таковый кождый за оказаньемъ явностью певною и доводомъ слушнымъ, ничимъ иншимъ, только огнемъ каранъ быти маетъ;“ ку тому: „если бы тежъ печати и выписи врадовые переправовалъ, тестаменты, записы, церокграфы, листы на долги и на заставы фальшовалъ;“ а яковыйжъ фальшъ маетъ быти розумѣнъ, такъ яко вышей есть описано: „если бы печать рылъ, на кшталтъ руки подписалъ, то-есть фальшъ, альбо, отбираючи печати отъ листовъ, ку другимъ прикладалъ, гдѣ бы се то на кого показало, въ томъже артыкулѣ пишетъ, таковый, за оказаньемъ явностью певною и доводомъ слушнымъ, каранъ быти маетъ.“ То тутъ, милостивые панове, въ томъ артыкулѣ значне есть описано, што фальшомъ звано быти маетъ, же ни въ чомъ иншомъ, только въ печати и у подпису руки фальшъ, а въ не написанью листу самого передъ печатьми и не въ артыкулѣхъ, если бы якій былъ нарушонъ, только въ печати и у подпису руки. И кгды бы се за такимъ отказаньемъ явностью певною, то есть, естли бы хто видѣлъ, кгды печати рыто и руки формовано, таковый фальшъ показалъ въ печати и у подпису руки явне, то есть, фальшъ, и за оказаньемъ явностью власною такового фальшу, кгды бы хто на кого хотѣлъ доводити, тогды бы позвавши доводити мѣлъ, о чомъ въ констытуцеи Варшавской ясне пишетъ, а не згола, яко сторона на доводъ се беретъ, самъ будучи позваный до описовъ, хотечи се зъ опису выкрутити и вольнымъ быть, не позвавши позвомъ и не показавши власного фальшу, въ чомъ маетъ быть меновань, то сторонѣ водле права ити не можетъ. А яко въ написанью въ артыкулѣ сторона листови фальшъ задаетъ, то ясне показую артыкуломъ шостымъ—въ роздѣлѣ осмымъ, ижъ то не только абы фальшомъ мѣло быть узнавано, але фальшомъ именовано быти не маетъ. Въ которомъ артыкулѣ такъ пишетъ: „коли бы въ которомъ тестаментѣ якимъ незнаемымъ, альбо закрытымъ писмомъ писано, на мѣсцу значномъ, альбо на датѣ было скробано, тогды таковый тестаментъ маетъ быть никчемный,“ а не пишетъ: абы былъ званъ фальшивымъ, хочьбы незнаемымъ писмомъ писано, а на мѣстцѣ значномъ и на датѣ скробано, только никчемнымъ, а гдѣ бы на мѣстцу мало потребномъ было скробано, а не ку шкодѣ сторонѣ, тогды то шкодити не можетъ; такъ тежъ, хто бы хотѣлъ бурити тестаментъ, если бы у одномъ альбо и въ кольку артыкулѣхъ былъ нарушонъ, а иншіе вси порадне и подле Статуту справленые, тогды однимъ, альбо и колькома артыкуломъ всего тестаменту касовати не можетъ; такъ тежъ и о записѣхъ розумѣно и сужоно быти маетъ. Отожъ не только за фальшивый мѣть, але тымъ всего запису водле того артыкулу и касовати не можетъ. А если бы сторона видѣла якій артыкулъ.

альбо и колько въ записѣ нарушоныхъ, тогды мѣла сторона тотъ артыкулъ бурить, што собѣ сторона вжо впустила и вжо далѣй ничимъ запису бурить не можетъ; а што фальшомъ звано быти не маетъ, въ томъ фальшу задавати не мѣла, только артыкулы, въ записѣ нарушоные, правными причинами бурить мѣла, яко въ томъ артыкулѣ шостомъ—роздѣлу осмого по достатку написано стоитъ. А што сторона покладаетъ термину свою и повѣда такъ: ижъ тотъ листъ съ тою терминою его не згажаетсе и чотыри строки въ листѣ приписано, которыхъ у терминѣ моей нѣтъ, тогды повѣда—въ томъ тому листови задаю фальшъ, на што, милостивые панове, такъ повѣдаю: ижъ не есть листъ фальшивый, але его власный, водле права слушне справленый, до которого се и самъ знаетъ; але термина, которую онъ тутъ покладаетъ, тогды термйна есть змышленая, у которое ани печати, ани подпису руки нѣтъ, тогды до права не належитъ, и терминою листу, водле права учиненого пересвѣтчити не можетъ; и не только такою терминою голою, безъ печатей, яко покладаетъ, але бы добре подъ печатью и съ подписомъ руки моее покладалъ и абы термина, отъ мене даная, зъ листомъ его, мнѣ данымъ, не згажаласе, а нижли въ терминѣ моей, ему даной, тогды и то фальшомъ бы звано быть не могло, але бы се значила омылка, и то бы мѣлъ быти артыкулъ тотъ лишній, въ листѣ написаный, нарушонымъ, который бы у права мѣстца мѣти не могъ, а для того листови фальшу задавати не належало бы и не только, абы то фальшивымъ листомъ меновать, але бы его и касовать не могъ. Не можетъ быть важнѣйша термина пана Рудомины, пана бурмистровича Виленского, надъ листы королевскіе, тоесть, кгды хто кого позвы королевскими позываетъ, позвы бываютъ запечатованы печатью королевскою и подписаны рукою писарскою и маютъ быть згодливые, которыми, кгды се стороны позовутъ, а бываютъ покладаны передъ судомъ и окажетсе который позовъ, ижъ въ немъ будетъ больш написано, а нижли въ другомъ бы се и рѣчь сама отмѣнила, альбо будутъ позвы поправованы, альбо скробаны, хочь бы се значилъ и явный подступокъ и фортель яковый, тогды всего того фальшомъ не называютъ, але въ нихъ видечи артыкулы якіе неправные, тогды ихъ буритъ причинами правными, яко о томъ въ ухвалѣ сойму Варшавского и въ артыкулѣ двадцать третемъ—въ роздѣлѣ четвертомъ описуетъ. А для нарушоныхъ артыкуловъ въ листѣ листови водле права фальшъ задаванъ не бываетъ, опрочъ, гдѣ бы оказалъ се фальшъ въ печати и въ подписѣ руки, то фальшъ меновать се маетъ; и если въ листѣхъ королевскихъ незгода, поправа, скробанье и штожъ кольвекъ неправного въ нихъ покажетъ, таковыхъ фальшивыми не называютъ, поготову и панъ бурмистровичъ для термины его листови доброму, водле права учиненому, фальшу задавати не можетъ: бо гдѣ бы то въ обычай пошло, ижъ бы въ писанью листовъ передъ печатьми фальшъ меновань быти мѣлъ и ижъ бы такъ згола не позываючи о то, тотъ, хто фальшъ задаетъ, на кого доводитъ и окаранье приправовать мѣлъ, уросла бы людемъ злого сумнѣнья дорога великая, ижъ бы взявши отъ кого маетность и давши на себе записъ и нашедши якую диру, альбо якій артыкулъ нарушоный и для того, ижъ бы се зъ запису выкрутить и о горло приправить могъ, не въ власной рѣчи въ чемъ фальшъ меновань быти маетъ, згола фальшъ задати и доводити мѣлъ, нашло бы се таковыхъ злыхъ людей много, и таковымъ

способомъ не было бы ни одного запису слушного, але бы вси записы фальшивыми быть мусѣли; и гдѣ бы недостатки въ записѣ за фальшъ узнаваны были, вже бы до того часу, яко листы настали, безъ личбы люди цнотливые, которые добръ своихъ узычаютъ, власности своее пострадали и самыхъ бы на свѣтѣ уменшить се мусѣло. И нѣтъ того въ правѣ посполитомъ, ижъ бы листы друкованы быти имѣли, цирклю не маемъ, покуль на аркушу писать и откуль починать, бо хотя бы листъ и друкованый былъ, покуль печатьми укгрунтованъ не будетъ, поты листомъ, водле права, слушнымъ быть не можетъ, а кгды вжо будетъ запечатаный бы наплошшымъ и нашпетнѣйшимъ письмомъ писано и стискаючи строки и криво, быле бы значне, жебы вычитать могъ съ печатьми и съ подписомъ рукъ за слушный вездѣ у права пріймованы быти маютъ. И у кождого листу фундаментъ есть листовый печати и подписъ руки, а не заламанья паперу и ніякіе иншіе подобенства, яко сторона повѣдаетъ; кгдыжъ заламанье листу можетъ быть и въ звиненью листу, кгды его хто неопатрне а неумѣетне звинетъ, и заламанье паперу не есть сторожою и границою рѣчи въ листѣ написаное, одно печати и подписъ руки; и для того печати у листовъ вынайдены, ижъ бы далѣй за печатьми не писано было, а хотя бы и черезъ тую границу листовую, то есть, нижей печатей, если бы было што написано, то у права пріймовано быти не маетъ, а и въ томъ фальшъ меновань быти не маетъ, только неправность опрочь того, хто бы въ листовъ тую границу листовую правдивую и властную зепсовалъ, а иншую фальшивую положилъ, и тотъ фундаментъ листовый рушилъ, то-есть, печати и подписъ руки фальшовалъ, то есть властный фальшъ, кгдыжъ во всякихъ листѣхъ, такъ королевскихъ, врадовыхъ, тестаментѣхъ и записѣхъ вшелякихъ, не писаньемъ, але печатьми моцнитъ и упевняетъ. Яко и о листѣхъ королевскихъ и выписѣхъ врадовыхъ артыкулъ десятый зъ роздѣлу четвертого, также о листѣхъ вѣчистыхъ въ уфалѣ Берестейской—артыкулъ вторый и артыкулъ двадцатьпятый—въ роздѣлѣ третемъ, о тестаментѣхъ артыкулъ вторый—роздѣлу осьмого, о записѣхъ артыкулъ семый въ роздѣлѣ семомъ, о церокграфѣхъ зъ роздѣлу четвертого артыкулъ петьдесятъ семый, и гдѣжъ кольвекъ въ Статутѣ якіе кольвекъ листы вспоминаетъ, то ни о чомъ иншомъ, только о печатѣхъ и о подписѣхъ рукъ, и тымъ листы твердитъ и упевняетъ. И яко вшелякіе листы ничимъ, только печатьми и подписомъ рукъ Статутъ и право посполитое змоцняетъ, также и фальшъ ни въ чемъ иншомъ, только въ печатѣхъ и у подписѣ рукъ оказывать кажетъ, а не въ якихъ подобенствахъ, только власности самъ, яко ясне и мяновите тотъ артыкулъ дванадцатый—зъ роздѣлу первого, въ собѣ описуетъ, што маетъ быть фальшомъ звано. Надто сторона сама се до запису не поднокроть признала, печать и руку свою, яко и дня оногдашнего въ рочкохъ прошлыхъ остатнего, кгды отъ вашей милости былъ пытанъ, хто бы тотъ листъ писалъ, на што самъ тотъ панъ Рудомина повѣдилъ, мовечи такъ: "невѣдаю дей, гдѣ его писано и хто его писалъ, одно дей до мене готовый написаный принесено, а я дей его запечаталъ и подписалъ", то тутъ досыть ясне самъ листъ свой призналъ и змоцнилъ, и кгды призналъ печать и подписъ руки, то вже и листъ весь и то все, што въ немъ есть написано, призналъ и большъ того терминѣ и памети своей вѣрить не можетъ, бо листъ, правне учиненый, запечатаный и подписаный есть, паметь значная

и певнѣйшая, и што кольвекъ написано и запечатано, то у права за слушно и правно принято быти маетъ. А ижъ таковые записи у права маютъ быть пріймованы, доводами ясными статутовыми того довожу, то-есть, артыкуломъ семымъ зъ роздѣлу семого, и артыкуломъ петьдесятъ семымъ зъ роздѣлу четвертого, надъ которые тые ясные доводы статутовые иншихъ доводовъ мнѣ чинити не потреба и право посполитое мене того не учитъ. Также и панъ Рудомина противъ власному запису своему, до которого се самъ добровольне призналъ, жадныхъ доводовъ чинить не можеть и то ему водле права ити не можетъ, и прошу, абымъ, водле права посполитого и тыхъ доводовъ моихъ при записѣ заховань былъ. А надъ таковые ясные доводы и певную вѣдомость, а не отъ печатниковъ, которые такъ долго въ памети своей листу всего мѣть не могутъ, кгдыжъ и сама сторона повѣдаетъ, же не вѣдаетъ, хто писалъ, то тежъ и паметать не може, што въ немъ писано и ни отъ кого иншого, иншое ніякое вѣдомости в. м. мѣть, водле права, не есть потреба, только то, што в. м. въ словахъ мовенья нашого слышеть и на письмѣ передъ собою мѣть рачите, и право посполитое иншое вѣдомости и зъ домыслу своего судити в. м. не позволяетъ и забороняетъ, [только водле статуту. На што показую въ роздѣлѣ четвертомъ артыкулъ тридцатый, на коньцу того артыкулу, въ которомъ такъ стоить описано: а мы господарь, воеводове, старостове и врадники наши, судья, подсудокъ, и врадъ замковый, або дворный и ни хто инный ничого зъ головы и домыслу своего судити и сказывати не маютъ и не будутъ мочи, только съ того Статуту, яко въ немъ стоитъ выображоный. И до того еще подаю артыкулъ первшій тогожъ роздѣлу четвертого, въ которомъ такъ пишетъ: „ижъ судъ маетъ судити водле Бога справедливе, водле права и Статуту того писаного великого князства Литовского, водлугъ жалобы и отпору сторонъ, ничого не прикладаючи, ани уймаючи“; и артыкулъ тридцать девятый—роздѣлу третего, въ которомъ такъ описуетъ: „ижъ справедливость однакая всимъ маетъ быть чинена.“ И проше, абы тые неправные мовы стороны противное на сторону отложоны были, а мнѣ въ справедливости моей абы дальшая зволока чинена не была, и абымъ водле запису его, яко слушного и правного, заховань былъ.

А кгды панъ Юрій Бокей докончилъ тое повѣсти своее, которую съ письма читалъ, тогды на то панъ Томашъ Рудомина тыми словы повѣдалъ: ижъ дей, в. м., пане Бокею, мене, бурмистровичомъ Виленскимъ, въ томъ письмѣ своемъ, которое еси читалъ, припоминаючи титулъ бурмистровскій небощика отца моего, называешь, за то я Пану Богу дякую, ижъ былъ такую годность небощику отцу моему далъ, же былъ на такъ учстивый и зацный врадъ поволалъ, зъ чого се значитъ, ижъ небощикъ отецъ мой былъ добрымъ человѣкомъ и людемъ добрымъ пристойне а цнотливе заховалъ се. А потомъ повѣдилъ: што дей панъ Юрій Бокей такъ широкое письмо передъ судомъ в. м., милостивый пане воеводо Виленскій, и передъ в. м., панове судьи каптуровые, читалъ и подалъ, усилуючи то показать, ижъ тотъ фальшъ, отъ мене листови его въ приписанью чотырохъ строкъ заданый, и яко фальшомъ званъ, такъ и разумѣнъ быти не маетъ, припоминаючи въ томъ же письмѣ своемъ частокроть термину мою, водле которое я на себѣ пану Юрью Бокею листъ мой далъ, вѣдьже безъ тыхъ чотырохъ строкъ, о которые межи нами споръ идетъ и яко

бы я тую термину частокроть собѣ ку помочи брать и у суду покладати мѣлъ; иномъ дей я такъ далеце тое термины на помочь собѣ не бралъ, и такъ часто о ней не припоминалъ, яко ее собѣ сторона въ той повѣсти писанья своего ширитъ, одно такъ, яко въ першей контроверсіи мовенья моего о томъ и о иныхъ доводѣхъ моихъ, чимъ есьми явный приписъ до того листу показывалъ, отъ мене докладано, якожъ дей я и теперь съ тымъ всимъ отзывалъ се до першого мовенья моего, же тыхъ чотырохъ строкъ, о которые споръ идетъ межи нами, въ листѣ моемъ не было написано. А што дей сторона повѣдаетъ, ижъ тотъ листъ фальшивымъ не маетъ быти розумянъ, кгдыжъ дей артыкулъ дванадцатый—зъ роздѣлы першого значне описуетъ, што и яко за фальшъ розумяно и почитано быти маетъ, яко то сторона широко выводила, тогды дей и я тотъ же артыкулъ дванадцатый—зъ роздѣлу первого такъ выкладаю, и такъ дей тамъ стоитъ описано: если бы хто выписы врадовые переправовалъ, тестаменты, записы, церокграфы на дѣлчи листы, на заставу фальшовалъ, ку помочи и пожитку собѣ, а ку шкодѣ сторонѣ, а то бы се на правѣ показало, яко се то значне показуетъ, же чотыри строки до того листу приписаны, чимъ дей мене хочеть ку шкодѣ привести и ку тому дей повѣдаетъ сторона, жебы тотъ листъ рыхлей за никчемный, а нижъ за фальшивый водле артыкула шостого—зъ роздѣлу осьмого мѣлъ быть розумянъ, гдѣбы въ чомъ былъ неправный дознанъ, ино дей я якъ того артыкулу дванадцатого—зъ роздѣлу первого иначе не розумѣю, одно, яко есть въ Статутѣ описаный, такъ дей и на то позволю сторонѣ, жебы тотъ листъ за никчемный былъ узнанъ, одно подъ тымъ способомъ, жебы то мнѣ ничого не-шкодило, кгдыжемъ дей того листу водле права въ такъ великой рѣчи иначей слушне называть не могъ. А далей поступуючи панъ Томашъ Рудомина ставилъ передъ паномъ его милостью и передъ ихъ милостью паны судьями каптуровыми, водле першого всказу, ихъ милости печатаровъ того листу, которому фальшъ заданъ, то есть: пана Яна Лонцкого а пана Яна Зарѣцкого, просечи и домагаючисе, абы се ихъ милость отъ тыхъ печатаровъ, такъ яко того потребовать рачили, зъ стороны достаточного вывѣданья тое справы информовали. Якожъ ихъ милость то учинить рачили. А потомъ панъ его милость зъ ихъ милостью паны судьями каптуровыми обѣюхъ сторонъ на упоменуть пытать рачили, если бы еще до того большъ што мовенья мѣли, абы мовили. Нижли обѣ сторонѣ повѣдили: же вжо надъ то ничого большъ мовенья до тое справы не маютъ.

А такъ панъ егомилость съ паны судьями каптуровыми, выслухавши жалобы и отпору въ той справѣ обѣюхъ сторонъ и о томъ се достаточне съ паны судьями намовивши, а бачечи на то, ижъ тому листу отъ пана Юрья Бокея у суду покладаному панъ Томашъ Рудомина, менечи быть въ томъ листѣ чотыри строки стислѣйшимъ письмомъ ку шкодѣ своей надъ волю и вѣдомость его по запечатованью вжо и подписанью того листу, такъ его печатью, яко и пановъ печатниковъ оного листу и по подписанью вжо рукъ до него приписаные фальшъ задалъ, и на томъ приписанью бралъ се на присегу само семъ, ижъ тотъ листъ безъ тыхъ чотырохъ срокъ, которые менуетъ быти приписаны на себѣ пану Юрью Бокею далъ. А панъ Юрій Бокей, маючи досыть на томъ самомъ, же панъ Томашъ Рудомина до печати и подпису руки своее, у того листу подписаное, такъ-

же до печатей и подписовъ рукъ пановъ печатниковъ, же за прозьбою его печати свои до того листу прикладали и руки свои подписывали, добровольне зналъ се, а до тыхъ чотырохъ строкъ николи се не зналъ и далей выводилъ, то панъ Бокей артыкулы статутовыми зъ роздѣлу первого дванадцатый, а зъ роздѣлу осьмого шостый же, то не есть фальшъ, и за фальшъ то розумѣно и меновано быти не маетъ и не можеть, але згола кромъ всякого стверженья тѣлесною присегою и свѣтками того листу домагалъ се и усиловалъ, же и съ тыми чотырмя строками, которые панъ Рудомина приписаные быти мѣнитъ, за слушный и правный у кождого суду признанъ и держанъ быти маетъ, такъ яко то ширей въ спорѣ мовенья ихъ обѣюхъ сторонъ есть описано. Панъ его милость съ паны судьями каптуровыми, упатруючи то, кгдыжъ се панъ Юрій Бокей до ніякого стверженья паракграфу чотырохъ строкъ ничимъ не бралъ, але тотъ весь листъ и съ тыми чотырма строками за слушный и водле права справленый быти розумѣлъ, такъ въ той справѣ его милость съ паны судьями выналезти рачили: ижъ панъ Томашъ Рудомина присегу учинити маетъ, на томъ, же тотъ листъ безъ тыхъ чотырохъ строкъ, въ которыхъ приписанью до того листу фальшъ задалъ, пану Юрью Бокею на себе далъ, а тые чотыри строки, кромъ воли и вѣдомости его и послѣ данья пану Юрью Бокею того листу суть приписаны, якожъ и рокъ присезѣ третій день есть зложонъ. А кгды панъ Томашъ Рудомина на томъ присягнетъ, тогды тотъ листъ во всякихъ артыкулехъ своихъ, окромъ тыхъ чотырохъ строкъ, то-есть на першой сторонѣ карты на самомъ концу двухъ, а на другой сторонѣ на початку тосжъ карты другихъ строкъ двухъ у кождого права при зуполной моцы заховань быти маетъ, а тые вси чотыри строки вже никоторое моцы вѣчными часы мѣти не маютъ, и панъ Рудомина за ними ни въ которые заруки впадати и ничого пану Бокею платити не маетъ. А што се дотычетъ примовки заданью фальшу отъ пана Томаша Рудомины тому листу, который панъ Бокей у суду покладалъ, менуючи въ немъ быть чотыри строки приписаные, ино ижъ то панъ Рудомина не самой особѣ пана Юрья Бокея, але тому паракграфу чотырохъ строкъ задалъ, а умоцованый пана Юрья Бокея то артыкулы статутовыми звышъ описаными выводилъ, ижъ то за фальшъ розумѣно и фальшомъ меновано быти не маетъ и не можетъ; про то панъ его милость съ паны судьями каптуровыми узнати и выналезти рачили: ижъ то водлугъ тыхъ артыкуловъ, которыми то онъ выводилъ фальшомъ розумѣно и меновано быти не маетъ, также и панъ Томашъ Рудомина за тую примовку зъ жалю за кривдою своею противъ того листу, а не противъ особѣ учиненого, водлугъ артыкулу тридцатого въ роздѣлѣ чотырнадцатомъ въ статутѣ описаного, никоторое вины на собѣ относить не повиненъ. А панъ Юрій Бокей, черезъ умоцованого своего пана Станислава Девчопольского, за таковое узнанье, ижъ то фальшомъ не есть и розумѣно быть не можетъ и ижъ отъ такового заданья фальшу вольнымъ учиненъ, подяковавши и въ томъ тотъ декретъ за слушный принявши, розумѣючи однакъ тотъ же декретъ зъ стороны присеги пану Рудоминѣ сказаное и стороны того, ижъ тотъ листъ отъ него покладаный во всемъ зуполне не есть змоценъ не водле права быти учиненъ, заховавши собѣ впередъ вцале всякіе обороны и поступки противъ пана Томаша Рудомины и самое рѣчи, въ листѣ описаное,

апелевалъ съ тымъ до суду головного трибунального; а его милость панъ съ паны судьями каптуровыми апеляцеи ему въ томъ допустити рачилъ, которое апеляцеи зъ обудвухъ сторонъ маютъ пильновать у суду головного трибунального, водлугъ науки въ трибуналѣ описаное, на мѣстцу звыкломъ у Вильни въ року теперешнемъ осмьдесятъ осьмомъ *) по Великодни, святѣ римскомъ у двухъ недѣляхъ. А по доконченью тое справы домавялъ се умоцованый пана Бокеевъ панъ Станиславъ Девчопольскій, абы панъ Томашъ Рудомина зъ стороны нарушенья запису своего пану Юрью Бокею подъ датою року осьмдесятъ семого, мѣсеца Апрѣля десятого дня, на заставу шести селъ въ земли Жомоитской лежачихъ, отъ него даного, кгдыжъ дей тежъ есть до него припозванъ, отказъ чинилъ, а тотъ записъ просилъ абы былъ читанъ. Который кгды былъ знову передъ паномъ его милостью и передъ ихъ милостью паны судьями каптуровыми вычитаный, тогды панъ Станиславъ Девчопольскій, выводечи тотъ записъ быть отъ пана Рудомины нарушоный, такъ повѣдилъ: тымъ дей листомъ своимъ подъ датою року прошлого осмьдесятъ семого, мѣсеца Апрѣля десятого дня данымъ, панъ Рудомина заставилъ пану Бокею шесть селъ, въ земли Жомоитской лежачихъ, поменивши въ листѣ своемъ, яко въ которомъ селѣ много волокъ осѣлыхъ и яко при тыхъ селахъ много волокъ пустыхъ, съ которого поменья и описанья его мѣло бы дей быть деветьдесятъ и семь волокъ осѣлыхъ, а петьдесятъ лѣсныхъ, то дей всего сто сорокъ и семъ волокъ и поменивши дей личбу волокъ осѣлыхъ въ тыхъ селахъ заставныхъ и волокъ пустыхъ, помѣнилъ дей то въ листѣ своемъ, ижъ онъ совсимъ а совсимъ съ тымъ пану Бокею тые села, ничого съ нихъ не уймуючи и не зоставуючи, заставилъ и совсимъ дей съ тымъ панъ Бокей, яко въ листѣ его есть описано, уживати мѣлъ, а онъ дей ни якимъ способомъ ни якое шкоды въ пожиткахъ его, съ тыхъ селъ походячихъ, пану Бокею чинити не мѣлъ, и въ чемъ бы дей кольвекъ въ томъ листъ свой нарушилъ, обовезалъ се дей заруки заплатити и шкоды наклады на слово рѣченье, около чого дей въ томъ листѣ ширей есть описано. Отожъ дей панъ Рудомина въ томъ листъ свой нарушилъ, першая: ижъ дей онъ, помѣнивши въ листѣ своемъ личбу волокъ осѣлыхъ и пустыхъ, доложилъ того, ижъ ничого съ тыхъ селъ не выймуючи и не зоставуючи, заставилъ ихъ пану Бокею; ино хотяжъ дей онъ, панъ Рудомина, такъ великую личбу въ листѣ своемъ волокъ осѣлыхъ и пустыхъ въ тыхъ селахъ, яко есть описано, помѣнилъ, тогды дей такъ много не подалъ и не завелъ, бо мѣлъ дей подати волокъ осѣлыхъ водле листу деветдесятъ семь, а лѣсныхъ пятьдесятъ, то всего сто сорокъ и семь волокъ, а онъ дей не подалъ, одно осѣлыхъ волокъ въ тыхъ селахъ сорокъ и трети двѣ, а лѣсныхъ сорокъ три и треть одну, што дей готовъ панъ Бокей доводомъ яснымъ показати, до которого прошу, абымъ былъ припущонъ и повѣдилъ: Тымъ дей записъ свой панъ Рудомина нарушилъ, гдѣ пришедъ не уймуючи и не зоставуючи ничого съ тыхъ селъ, о тожъ дей, ижъ онъ всего, яко въ листѣ описано не подалъ, то съ тыхъ селъ вынялъ и при собѣ зоставилъ, бо гдѣ бы дей былъ съ тыхъ селъ ничого не вынялъ, тогды бы дей былъ совсимъ съ тымъ, яко самъ въ

*) Къ сожалѣнію акты главнаго Литовскаго трибунала, находящіеся въ Центральномъ Архивѣ, начинаются только съ 1615 года.

листѣ своемъ поменилъ, пану Бокею подалъ. Другая причина: ижъ дей онъ тымъ записъ свой нарушилъ, гдѣ пишеть въ записѣ, ижъ панъ Бокей зовсимъ а зовсимъ съ тымъ, яко се въ записѣ поменило, тые села держати и всякихъ зъ нихъ пожитковъ уживати маетъ, отожъ гдѣ бы дей былъ зовсимъ съ тымъ, яко въ записѣ поменилъ, пану Бокею подалъ, тогды бы дей тежъ панъ Бокей со всимъ съ тымъ уживалъ и больш бы пожитку мѣлъ, гдѣ бы было такъ много осѣлыхъ волокъ, яко въ записѣ поменилъ; отожъ дей теперь панъ Бокей совсимъ съ тымъ не уживаетъ, бо ему совсимъ съ тымъ тыхъ селъ яко въ записѣ поменилъ, не подалъ. Третяя причина нарушенье запису его, ижъ дей ниякимъ способомъ и обычаемъ шкоды въ пожиткахъ его съ тыхъ селъ, чинити не мѣлъ, бо гдѣ бы дей былъ, всю девятьдесятъ и семъ волокъ осѣлыхъ, яко въ записѣ поменилъ пану Бокею подалъ, панъ Бокей бы дей больш пожитку мѣлъ, а нижъ теперь, гдѣ ему шкоду учинилъ у пожиткохъ тымъ, ижъ ему водлугъ листу своего осѣлыхъ волокъ пятидесятъ шести и трети одное не подалъ, съ которыхъ ему пожитокъ чинитъ и такъ много не доставаетъ. А што дей пишетъ въ записѣ своемъ: ижъ онъ право свое на пана Бокея влилъ, которое на тые села мѣлъ, тогды дей онъ влилъ право свое на вси села, въ листѣ пана подскарбего описаные и на личбу въ тыхъ селахъ волокъ осѣлыхъ и пустыхъ, водле листу пана подскарбего, же зовсимъ съ тымъ панъ Бокей держати мѣлъ; отожъ дей панъ Бокей зовсимъ съ тымъ не держитъ, чогомъ довести готовъ.

На тую повѣсть умоцованого пана Бокеевого, панъ Томашъ Рудомина повѣдилъ: правда дей есть, жемъ тую шесть селъ, въ земли Жомоитской лежачихъ, которыемъ дей за описомъ годное памети небожчика пана Лаврина Войны, подскарбего земского великого князства Литовскаго и за декретомъ славное и светое памети короля его милости Стефана, пана нашого зешлого, съ призволеньемъ пановъ опекуновъ того же небожчика пана подскарбего, въ певной сумѣ пѣнезей у двухъ тысечахъ копахъ грошей мѣлъ, пану Юрью Бокею въ таковой же сумѣ пѣнезей у двухъ тысечахъ коп грошей заставилъ и зовсимъ на всимъ, якомъ самъ держалъ и яко мнѣ было подано, съ тымъ всимъ правомъ есьми пану Юрію Бокею заставилъ, подалъ и поступилъ, и все право свое, которомъ на тые села мѣлъ, на пана Юрья Бокея влилъ, ничого съ того права, кгрунтовъ и людей тыхъ селъ на себе не зоставуючи и не выймуючи, якожъ дей панъ Юрій Бокей на томъ пересталъ и при подаванью моемъ ему тые села зовсимъ, якъ въ собѣ и въ пожиткахъ своихъ тые села маютъ, отъ мене принялъ и къ тому заразъ то другому заставилъ. А артыкулъ дей петнадцатый—зъ роздѣлу четвертого учитъ: ижъ коли бы хто черезъ еднанье, альбо постановенье якое чого на комъ искалъ, тотъ дей въ вину статутовую попадаетъ. И не упоминалъ се дей панъ Бокей на онъ часъ у мене ниякихъ кгрунтовъ, ани волокъ осѣлыхъ, ани пустыхъ, надъ то, што ему подано, якожъ дей упоминати се слушне не могъ, кгдыжъ дей такъ, якомъ я самъ держалъ, зовсимъ тые села ему поступилъ и все право свое на его есми влилъ и не описывалъ се дей есьми ничого за то иного пану Бокею, опрочъ гдѣ бы тые села въ руки пана Бокеевы пришли, а я быхъ се въ тые села и въ пожитки ихъ задержанья его чимъ вступовалъ, тогдымъ дей за то водле опису моего въ шкоды и въ заруки попасть мѣлъ;

отожъ дей я вжо больш до того ничого не мѣлъ, кгдыжъ объ мене панъ Бокей все тое право, якоемъ на тые села мѣлъ до рукъ своихъ принялъ. А тежъ бы дей рѣчь не слушная и розуму противная была, абыхъ се дей мѣлъ описывати такъ великую заруку шкоды и наклады платити о полъ волоки, або о волоку, если бы котораго кольвекъ съ тыхъ тамъ селъ прочъ пошолъ, але дей только описалъ се есьми заруку и шкоды и наклады платити, если быхъ се самъ въ тые села, або пожитки ихъ вступовалъ, а пану Бокею трудность якую въ держанью и уживанью тыхъ селъ задавати мѣлъ, чогомъ дей николи не чинилъ, и самъ дей панъ Бокей ото на мене не жалуетъ.

А такъ панъ его милость съ паны судьями каптуровыми, выслухавши жалобы и отпору въ той справѣ обѣюхъ сторонъ, а о томъ се достаточне намовивши, а бачечи на то, ижъ панъ Юрей Бокей того явне и ясне не показалъ, абы панъ Томашъ Рудомина въ держанью и уживанью въ тыхъ шести селахъ людей и въ волокахъ пустыхъ пану Юрью Бокею отъ пана Томаша Рудомины, у двухъ тысечахъ копахъ грошей заставленныхъ, водлугъ листу его милости небожчика пана Лаврина Войны подскарбего земского великого князства Литовскаго, также и водлугъ листу своего якую переказу учинити и тымъ листъ свой заставный нарушити мѣлъ, кгдыжъ панъ Томашъ Рудомина и теперь то признаваетъ, ижъ отъ иного часу, якъ тые села пану Юрью Бокею заставилъ и до сихъ мѣстъ въ нихъ, ани въ жадную рѣчь ку нимъ належачую, не вступуетьсе, и если бы дей у якую рѣчь уступилъ и переказу учинилъ, нехай дей то ясне панъ Бокей окажетъ, але дей яко ему отъ небожчика пана Лаврина Войны, подскарбего земского великого князства Литовского, тые села заставлены были, съ тымъ всимъ онъ панъ Рудомина заставилъ и въ тое се не вступуетъ, съ тыхъ причинъ панъ его милость пана Томаша Рудомину отъ того всего обжалованья вольнымъ учинити рачилъ.

А панъ Юрей Бокей отъ того декрету его милости, менечи его быть неправнымъ и заховуючи собѣ у трибуналу вси обороны правные, противъ пана Рудомины апелевалъ съ тымъ до суду головоного трибуналъного.

А его милость панъ съ паны судьями каптуровыми апеляціи ему въ томъ допустити рачилъ. Которое апеляціи зъ обудвухъ сторонъ маютъ пильновать у суду головного трибунального, водлугъ науки въ трыбуналѣ описаное, на мѣсцу звыкломъ у Вильни въ року теперешнемъ осьмдесятъ осьмомъ по Великодни, святѣ римскомъ у двухъ недѣляхъ. Што про паметь до книгъ кгродскихъ Виленьскихъ есть записано.

1588 г.

Изъ связки № 142, за 1588—1620 г., док. 31.

173. Духовное завѣщаніе Мойшогольской маршалковой, Анны Свирской.

Во имя Божее станьсе. Ку выполненью и сконьченью всихъ речей, въ семъ тестаментѣ моемъ нижей написаныхъ, я—Янова Болеславовича Свирская—маршалковая господарская, державчиная Мойшокгольская, я—Ганна Рогозянка—вызнаваю симъ моимъ тестаментомъ остаточное воли моее, ижъ я, бачечи уставичную отмѣнность того нудного свѣта, а ижъ чоловѣкъ на немъ будучій ничого певнѣйшимъ не есть надъ смерть, а часъ и доконченье у живота его закрыто есть отъ вѣдомости его, и тому добре розумѣючи, ижъ всякіе справы, постановенья людскіе, письмомъ не упевненые и не обварованые, съ часомъ своимъ, въ запаментанье, за разомъ съ отмѣною вѣковъ людскихъ, приходятъ, будучи я на сесь часъ отъ Пана Бога хоробою навежона, алежъ однакъ при зуполномъ розумѣ и памети досконалое, не зъ жадного примушенья, але сама по доброй воли своей—для того, абысь по животѣ моемъ межи его милостью паномъ малжонкомъ моимъ—княземъ Яномъ Болеславовичомъ Свирскимъ, зъ дѣтьми моими и иншими близкими кровными и повинными моими около маетностй моей, по мнѣ зосталое, нiякіе зайстья, розницы и незгоды не дѣли, умыслиломъ тестаментъ справити и имъ домъ мой и маетность мою, водле зданья моего, розрадити и розшафовати. Который же тестаментъ мой теперь, за разомъ зъ добрымъ розмысломъ и уваженьемъ моимъ справуючи, такъ въ немъ остаточную волю мою ку вѣдомости всимъ посполите, кому бы того потреба указывала, ознаймую, постановляю и замыкаю. Напервей: кгды Панъ Богъ вшемогучій, съ часомъ воли своее светое, мене съ того света до хвалы своее светое поволати будетъ рачилъ, душу свою поручаю въ мисердные руки и опатрность Пана Бога вшехмогучаго, въ Тройцы единого, маючи зуполную вѣру и надѣю, ижъ, яко Богъ милосердія и ласкавости, вси неправости мои, зъ даремное ласки и доброты своее, отпустити и мнѣ до хвалы кролества своего светого приняти будетъ рачилъ. Тѣло мое грѣшное маетъ быти поховано черезъ пановъ опекуновъ и пріятелей монхъ въ церкви светое Пречистое у Вильни. Ку статочному и справедливому выконанью сее остаточное воли моее, въ семъ тестаментѣ моемъ написаное, по Пану Бозѣ, опекунами обираю людей зацныхъ, ихъ милости—отца Ивана Парфеновича—протопопа и намѣстника отца митрополита справъ духовныхъ Виленскихъ, а мѣщанъ Виленскихъ—пана Кузьму Мамонича—бурмистра, пана Бориса Андреевича а пана Ивана Андреевича—писара мѣстского Виленского; прошу, абы ихъ милость, зъ ласки и побожности своее хрестіянское, тѣло мое грѣшное, водле обычаю костела греческого, поховати, и о тое старати рачили, якобы сесь тестаментъ

мой во всѣмъ, водле воли моее, въ немъ описаное, заховань и скуточне выполненъ былъ. А погребъ тѣла моего, за што маеть быти справленый, то есть написано на реестрѣ моемъ, съ печатью моею и съ подписаньемъ рукою моею двухъ литеръ письма рускаго, отъ мене зоставленомъ. А што се дотычеть маетности моее, лежачое и рухомое, тую всю а всю, што одно ее маю, за разомъ симъ тестаментомъ моимъ остаточное воли моее распоражаю и росписую. Напервей: домъ мой власный, у пана Юрья Яновича Зеновьевича, зятя моего и у малжонки его а дочки моее, кнежны Марины Соколинской, купный, у мѣстѣ Виленскомъ, идучи ку Бернадыномъ, межи двѣма улицами, на рогу лежацій, съ пляцомъ, зъ будованьемъ всякимъ, мурованымъ и деревенымъ, и со всимъ на все, ничого не уймуючи, ани на дѣти мои зоставуючи, записую на церковь светое Пречистое Богородицы, гдѣ тѣло мое поховано будеть. Маютъ по животѣ моемъ панове опекунове мои, отецъ протопопа Виленскій—тотъ домъ въ моць свою взяти и, за вѣдомостью своею маючи, въ наемъ давати; а тымъ наймомъ съ того дому протопопъ Виленскій, яко тотъ теперешній, такъ и по немъ будучіе, и зъ иншими свещениками и діаконами собору церкви светое Пречистое, дѣлити се и того уживати до тое церкви светое Пречистое вѣчными часы. Дворецъ мой, въ повѣтѣ Виленскомъ, надъ рѣкою Вильною лежачій, называемый Оньюковскій, который я у Станислава Сузкого и у Яроша Ольшанского купила, тотъ дворецъ, зъ будованьемъ дворнымъ, зъ кгрунты всякими, оремыми и неоремыми, зъ сѣножатьми, зъ лѣсы, зъ рѣками, съ сажавками, зъ збожьемъ, молочонымъ и немолочнымъ, и на полѣ засѣяннымъ, зъ быдломъ и зъ статкомъ всякимъ домовымъ и со всимъ навсе, такъ, якомъ сама держала, и со всимъ правомъ, на тотъ дворецъ належачимъ, ничого не уймуючи, ани на дѣти, потомки близкіе и кровные мои не оставуючи, симъ тестаментомъ моимъ остаточное воли моее даю, дарую и на вѣчность записую малжонку своему его милости князю Яну Болеславовичу Свирскому. И маетъ его милость князь, малжонокъ мой, по животѣ моемъ, тотъ дворецъ мой Онаковскій со всимъ въ моць и содержанье свое взяти и его держати и уживати, отдати, продати, даровати и водле уподобанья своего имъ, яко властностью своею, шафовати, вѣчными часы. А сынове, также и дочка моя—пана Юрьева Зеновьевича, кнежна Марина Соколинска, дѣти и потомки ихъ, и нихто зъ блискихъ и повинныхъ моихъ, до того дворца и ни до которое части его ничого мѣти не маютъ и не будутъ мочи вѣчне. Имѣнья мои, въ повѣтѣ Полоцкомъ лежачіе, одно называемое Несино, котороемъ я купила у пана Тимофея Головни, яко естъ о томъ на листѣ купчомъ и на иншихъ листахъ на тое имѣнье належачихъ, ширей и достаточней написано, а другое имѣнье, называемое Солонеевичи, которое мнѣ малжонокъ мой, небощикъ князь Михайло Друцкій Соколинскій, на вѣчность записалъ, тое обое имѣнье, зъ будованьемъ дворнымъ, зъ кгрунты всякими, оремыми и неоремыми, зъ сѣножатьми, зъ лѣсы, зъ боры, зъ ловы звѣринными и рыбными, зъ людьми, зъ бояры, съ подданными тяглыми и осадными, и зъ ихъ повинностями, и со всимъ на все даю, дарую и симъ тестаментомъ моимъ остаточное воли моее на вѣчность записую двѣма сыномъ моимъ—князю Михайлу а князу Василью Михайловичомъ Друцкимъ-Соколинскимъ. Маютъ тые два сынове мои обадва спольне тые имѣнья мои поменены—Несино и Солонеевичи, по жи-

вотѣ моемъ, въ моць и въ держанье свое взяти и то спольне на ровные части на себе держати и уживати, отдати, продати, даровати и яко властностью своею, водле воли своее, шафовати вѣчными часы. А сынъ мой—князь Семенъ Друцкій-Соколинскій, также и дочка моя—пани Юрьевая Зеновьевичова кнежна Марина Соколинска, дѣти и потомки ихъ и нихто зъ близкихъ и повинныхъ моихъ, до тыхъ помененыхъ имѣней моихъ и ни до которыхъ частей ихъ ничого мѣти и вступовати никто николи не маютъ и не будутъ мочи. Нижли, што бы кольвекъ по животѣ моемъ въ тыхъ обѣюхъ имѣньяхъ быдла рогатого и нерогатого, збожья, молочоного и немолочоного, и на полѣ засѣеного, также и всякого иного статку домоваго зостало, то все сынове мои вси три—князь Семенъ, князь Михайло и князь Василей Соколинскіе, побрати и на ровные части межи себе подѣлити маютъ. А съ тое маетности вси три сынове мои маютъ дати на церковь светого Юріи у Полоцку десеть копъ грошей Литовскихъ. А зъ стороны тыхъ двухъ имѣней, самыхъ нагорожаючи, я и тымъ дѣтямъ моимъ—князю Семену, сыну моему, и пани Юрьевой Зеновьевичовой, дочцѣ моей, записую имъ суму пѣнезей готовую, которую маю въ захованью у его милости пана Станислава Сабины, доктора, секретара короля его милости, войта Виленьского, чотыриста копъ и сорокъ копъ грошей Литовскихъ, на што и листъ отъ пана войта, подъ печатью и съ подписомъ руки его, у мене есть. Съ тое сумы записую сыну моему князю Семену Махайловичу Друцкому-Соколинскому двѣстѣ копъ грошей литовскихъ, а дочцѣ моей, паней Юрьевой Зеновьевичовой, кнежнѣ Маринѣ Соколинской, другую двѣстѣ копъ грошей Литовскихъ. Маютъ они по животѣ моемъ тые пѣнези у пана войта Виленьского взяти и ими водле воли своее шафовати. А сорокъ копъ грошей, которыя зоставаетъ, маютъ панове опекунове роздати, то есть: на церковь светое Тройцы десеть копъ грошей, и на иншіе вси церкви у Вильни десеть копъ грошей, служебнику моему Яну Бедрицкому десеть копъ грошей, а иншимъ слугомъ и челеди моей маютъ роздати десеть копъ грошей. А што се дотычетъ речей моихъ рухомыхъ—золота, серебра, шатъ, цины, мѣди, кони, и што кольвекъ речми рухомыми можетъ быти названо, того штомъ кольвекъ мѣла, то сама, за живота моего, слугамъ моимъ, челеди и иншимъ особомъ рознымъ, водле зданья моего, роздала, ижъ вжо по животѣ моемъ ничого не зоставаетъ; только футро кунье новое сыну моему кнезю Семену Соколинскому, а кожушокъ куньи, ничимъ непокрытый зъ бобромъ и съ колнеромъ бобровымъ, дочцѣ моей—пани Юрьевой Зеновьевичевой, кнежнѣ Маринѣ Соколинской по животѣ моемъ, отдано быти маетъ. Привилья и всякіе листы мои, штомъ кольвекъ ихъ мѣла, тыемъ, зложивши въ скринку и запечатовавши печатью своею и печатьми людей зацныхъ, даломъ до захованья до его милости пана Станислава Сабины, войта Виленьского; и кгды се сынове мои вси три тутъ до Вильна зберутъ, маютъ, тую скринку взявши, сполне зъ его милостью княземъ малжонкомъ моимъ, листы, которые кому водле сего тестаменту моего належати будутъ, розобрати. Челядь моя невольная, а меновите: невѣста, на име Федья, прозвищомъ Утка, и дочька ее—Настасья и зъ сыномъ своимъ, и Орина зъ сыномъ своимъ и братъ ее Васько, также и иншая вся челедь, што кольвекъ есми ее мѣла и по животѣ моемъ гдѣжъ кольвекъ зостанетъ, такъ мужского, яко и невѣстего стану,

вольная и невольная, по животѣ моемъ, маетъ быти вольно выпущона, зъ дѣтьми, зъ статкомъ и зо всею маетностью ихъ; а сыны мои и дочка моя пани Зеновьевичова и потомки ихъ и нихто зъ близкихъ повинныхъ моихъ до тое челеди моей, до дѣтей и маетностей ихъ, ничого мѣть и нигдѣ ихъ поискивать не мають и не будутъ мочи вѣчными часы. А такъ я—Янова Болеславовичова Свирская—маршалковая господарская, Ганна Рогозянка, тую остаточную волю мою, какъ ознаймивши и замкнувши, сей тестаментъ мой печатью своею запечатовала есми. А притомъ, заховуючисе водле статуту права посполитого, ужиламъ до того ихъ милости людей зацныхъ: вельможного пана его мости пана Теодора Скумина—подскарбего земского и писара великого князства Литовского, старосту Браславского и Олитского, пана Андрея Илькговского—писара скарбного великого князства Литовскаго, тивуна въ земли Жомоитской Тверского, пана Яроша Волчка, пана Мальхера Петкевича—писара земского Виленьского, а духовника моего—свещеника церкви Воскресеньское отца Карпа Стефановича, и, ознаймивши я ихъ милости тую остаточную волю мою, просиламъ, абы ихъ милость сесь тестаментъ мой печатьми своими запечатовать и руками своими подписати рачили. Ихъ милость, припустивши то ку вѣдомости своей, за устною очевистою прозьбою моею, то учинили а сесь тестаментъ мой печатьми своими запечатовати и руками своими подписать рачили. Писанъ у Вильни. Лѣта Божого Нароженья тысеча пятьсотъ осьмъдесять осьмого, мѣсеца Генвара чотырнадцотого дня. У того тестаменту печатей притисненыхъ шесть и подписы рукъ тыми словы: Теодоръ Скуминъ—подскарбій земскій и писаръ великого князства Литовскою—власною рукою Андрей Илькговскій—рука власна; za oczewistą prośbą ieymości pani marszałkowey przy pieczęci swey, ia Jarosz Wołczek—ręką swą podpisał; Мальхеръ Петкевичъ—писаръ земскій Виленьскій, Карпъ Стефановичъ—попъ Воскресенскій—рукою власною. Тое оповѣданье его милости князя маршалковое и тотъ тестаментъ до книгъ кгродскихъ Виленьскихъ есть уписанъ, а по записанью и сесь выписъ съ книгъ подъ печатьми нашими пану Юрію выданъ. Писанъ у Вильни.

1593 г.

Изъ связки № 81, за 1574—1598 г., докум. № 4.

174. Опись движимаго имущества, пограбленнаго земяниномъ Юрьевскимъ въ имѣніи малолѣтнихъ Терликовскихъ, называемомъ Будилово.

Лѣта Божого Нароженья тысеча пятьсотъ деветдесятъ третего, мѣсеца Февраля пятого дня.

На рочкахъ кгродскихъ Февралевыхъ, въ семъ року деветдесятъ третемъ припалыхъ и судовне отправованыхъ, передъ нами врадниками кгродскими Виленскими, Яномъ Болеславовичомъ Свирскимъ—маршалкомъ господарскимъ, державцою Мойшокгольскимъ—намѣстникомъ Виленскимъ, Габріелемъ Рыпинскимъ—судьею а Щастнымъ Богуматкою—писаромъ, постановившисе очевисто земенинъ господарскій повѣту Волковыского панъ Мартинъ Терликовскій, опекунъ дѣтей небощика Станислава Терликовского, брата своего рожоного, оповѣдалъ и обтежливе жаловалъ на земенина господарского повѣту Городенского пана Яна Юрьевского о томъ, иж дей въ року теперешнемъ тысеча пятьсотъ деветьдесятъ третемъ, мѣсеца февраля третего дня у въ одъѣханью дей его пана Мартина Терликовского до Трокъ на рочки кгродскіе Троцкіе, сего мѣсеца Февраля первого дня припалые, маючи на оныхъ рочкахъ за позвы справу зъ Яномъ Крыжановскимъ о забитье и замордоване брата своего рожоного зъ имѣнья названого Будилово, лежачого въ повѣтѣ Троцкомъ, который дей тое имѣнье онъ Мартинъ Терликовскій держалъ, поемъ брата своего у опецѣ своей спокойне до лѣтъ дѣтей небощика брата своего, братанковъ своихъ Каспера а Мальхера и сестры ихъ Зофіи Станиславовичовъ Терликовскихъ, и кгды дей онъ былъ у Трокахъ съ помененными дѣтьми братанками своими, то пакъ дей въ небытности на тотъ часъ его самаго Мартина Терликовского и дѣтей тыхъ помененыхъ въ томъ именью Будиловѣ, ино дей онъ Янъ Юрьевскій, упатривши собѣ такій часъ, зобравшисе зъ немало людьми, помочниками своими, уѣхалъ дей и кгвалтовне и безправне въ тое имѣнье дѣтей небощика брата его, названое Будилово, лежачое у повѣтѣ Троцкомъ надъ рѣкою Кирсною, у дворъ и во все дей будованье того двора и во всю маетность рухомую, въ томъ дворѣ зложоною, зъ люди осѣлыми къ тому двору належачими у двадцать и два человѣковъ осѣлыхъ и челядь дей невольную, въ томъ дворѣ мѣшкаючую, до себе дей забралъ, а его дей и дѣти небощика брата его, у верху помененые, зъ имѣнья зъ людей и зо всей маетности гвалтовне и безправне зъ упокойного держанья выбилъ и отнялъ. Которой дей маетности въ томъ дворѣ было дей найпервѣй — у свирнѣ: кордъ, серебромъ оправеный, за кордомъ ножи два, серебромъ оправные, за который дей тотъ кордъ дано чотыри копы грошей Литовскихъ; серебра ломаного полторы гривны, поясъ аксамит-

ный чорного зо.... серебра, коштовалъ копу грошей Литовскихъ; перстень золотый, безъ каменя, коштовалъ золотый чирвоный; запонокъ двѣ золотыхъ, перлы осажоные до шапки коштовали дей пять золотыхъ чирвоныхъ, потройныхъ польскихъ шесть. Въ томъ же дей свирнѣ шать въ скрыни великой полкобенючье блекитное новое каразеевое (съ) петлицами дробными, коштовало дей пять копъ грошей Литовскихъ; жупанъ шарый каразеи накрапяной зъ чирвоною нитью, у того жупана кебликовъ серебраныхъ двадцать у рукавовъ, колецъ серебраныхъ осмьдесятъ, который дей коштовалъ шесть копъ грошей Литовскихъ; курта фалюндышу бурнатного бакгазыку подшита зъ кгузиками золотыми, коштовала пять копъ грошей Литовскихъ; ермякъ черный фалюндышовый зъ шнурами и зъ строкою едвабю чорного, которые дей коштовали шесть копъ грошей; жупанъ маковый каразыевый подшитый волками, у того жупана колецъ серебраныхъ семьдесятъ чотыри, коштовалъ пять копъ грошей Литовскихъ; дылея блекитна фалюндышовая съ петлицами шолковыми бакгазіею подшита, коштовала дей пять копъ грошей Литовскихъ; кгерміакъ бѣлый сукна Волоского, подшитый бакгазіею зъ шнурами шолковыми, коштовалъ дей осмь копъ грошей Литовскихъ; дылея утерфину зеленаго зъ петлицами шолку зеленого, коштовала дей чотыри копы грошей Литовскихъ; сукна каразеи бѣлое локти осмь, коштовали дей копъ двѣ грошей осмь Литовскихъ; убранье коразіи бѣлой, коштовало копы грошей Литовское; убранье чирвоное мондышовое, коштовало дей полторы копы грошей; кожухъ турецкій, который дей коштовалъ копъ двѣ грошей Литовскихъ; кафтаникъ полотна Коленского зъ бавальною, покрытый скурою лосиневой, коштовалъ дей грошей семьдесятъ; лѣтникъ мухаяру чирвоного, коштовалъ три копы грошей Литовскихъ.... роботы чорного локтей двадцать, цалый бѣлый, коштовалъ дей копу грошей; скуръ лосьихъ выправныхъ двѣ, которые дей коштовали осмь копъ грошей Литовскихъ; куницъ двѣ выправныхъ, коштовали копу грошей; подкгарликъ лисій одинъ, который дей коштовалъ двонадцать грошей; полботки сафіану жолтого, коштовали дей полкопы грошей; перынка верхняя....; пошовки цвилиховые, которые дей коштовали двѣ копѣ грошей; домовой роботы кужелю локтей семь. Радикъ козацкій сафьяну помаранчового и пусилиска, коштовалъ золотый польскій; зброя блеховая, шишаки два, то коштовало три копы грошей Литовскихъ; рогатинъ Венацкой роботы двѣ, коштовали дей двадцать четыры гроши; сагайдаковъ зо всимъ три, коштовали дей копъ три грошей; сѣделъ демидовъ (sic) новыхъ три, которые дей коштовали по копѣ грошей; клумоковъ скуранныхъ до шатъ великихъ два, коштовали дей золотыхъ польскихъ два; шлей ремянныхъ двои, лейцъ ремяныхъ, то дей коштовало копу грошей; хомутовъ три зъ набедрыками, коштовали дей по золотому польскому. Мисъ ценовыхъ великихъ двѣ а полумисковъ немалыхъ ценовыхъ одинадцать,.... ценовыхъ три, талеровъ цену Анкгельского двадцать чотыри, фляшокъ цыновыхъ три, ложокъ ценовыхъ чотыри, кварта ценовая, то дей все коштовало копъ двадцать и грошей двадцать Литовскихъ; мѣдницъ мосяндзовыхъ три, лихтаровъ чотыри, то дей коштовало копу грошей и двадцать чотыри гроши; мисъ мѣденыхъ двѣ, пателі мѣденыхъ двѣ, чарокъ мѣденыхъ побѣляныхъ пять, котловъ до варенья мѣденыхъ два, триногъ одинъ, паневь великая мѣденая; иншого начинья мѣдного:

горшокъ мѣденый, котелъ мѣденый у два ушатки, формы розные до пироговъ робленья, не мало и иншого начинья кухонного, то все коштовало дей копъ чотыри и грошей сорокъ два. Мечовъ два, рожновъ великихъ два, сѣкера тесельска одна, просѣкъ секеръ домовыхъ три, нароговъ паръ чотыри; пилъ двѣ, струговъ два, свердловъ пять, долотъ три, скоблевъ три, мотыкъ чотыри, стрыменъ желѣзныхъ паръ чотыри, мунштуковъ до уздъ, подковъ и иншого желѣза, того всего коробья великая наложона, то все коштовало три копы и грошей петдесять шесть Литовскихъ. Меду прѣсного мѣдницъ осмь, масла мѣдницъ двѣ, мяса вепрового полтей двадцать осмь, салъ вепровыхъ пять, соли бочекъ полчверти куплены, кождая бочка по грошей осмьдесять, попелу шмальцованого будницкого полъчверта лашта и бочка одна; варыва въ кадѣхъ великихъ дубовыхъ: капусты кислое чотыри кади, у каждой кади ушатковъ по осьми, бураковъ зъ ботвиньемъ кадей великихъ три, ушатковъ по осьми, рѣпы бочокъ дванадцать, квасниковъ медовыхъ дубовыхъ великихъ два коштовали по золотому польскому, чановъ пивныхъ великихъ два, квашня пивная, коштовали по грошей сороку; корытъ великихъ пивныхъ чотыри, коштовали по грошей десяти, ночовъ осмеры по два гроши куплены; ситъ волосеныхъ три, куплены по грошей чотыри; мисъ деревеныхъ петнадцать.... деревеныхъ тридцать, ложокъ деревеныхъ двадцать чотыри, вядеръ три, решотъ чотыры, то дей все коштовало копу грошей; столовъ роботы столярское великихъ дубовыхъ чотыри, кождый коштовалъ по три золотыхъ польскихъ; бочокъ пивныхъ десеть вшатковъ по чотыри, кождая бочка куплена по грошей шести; съ пивомъ сычонымъ три бочки, у кождой по три ушатки пива. Ложко дубовое куплено за полъкопы грошей; скрынь малыхъ чотыри, коштовали по полкопы грошей; скрыня великая одна, коштовала дей копу грошей; ольстро, въ немъ фляшъ шкляныхъ чотыри, коштовало золотыхъ польскихъ пять; жорновъ для млива трои съ полпрыцами и веретены желѣзными; ступъ дубовыхъ двѣ, то все коштовало дей полторы копъ грошей; точило великое, коштовало полкопы грошей. Клячъ стадныхъ жеробныхъ пять; жеребцовъ стадныхъ третяковъ два, жеребица третячка; жеребчикъ моцкій; быдла рогатаго: воловъ оромыхъ десеть, быкъ стадникъ одинъ, коровъ тельныхъ двадцать, яловицъ три, быковъ третековъ три, телятъ лонскихъ восьмеро, молодыхъ телятъ четверо, козъ девять, козныхъ третяковъ три, овецъ котныхъ петеро. Вепровъ кормныхъ три; свиней надворныхъ: вепровъ некормныхъ пять, кнорозовъ чотыри, свиней поросныхъ осмь, подсвинковъ петеро, поросятъ рочныхъ четверо, гусей осмеронадцатеро, каплуновъ десеть, куриць тринадцать, голубовъ хованыхъ тринадцать, псовъ надворныхъ брехуновъ два. Гумно: въ немъ жита у сторонѣ немолоченого было дей у снопѣхъ копъ двадцать пять, у двохъ стыртахъ жита зложоного копъ сто двадцать, ярыцы у стыртѣ зложономъ копъ петдесять, пшеницы зложоной у стогъ копъ тридцать, ечменю зложоного у стиртѣ копъ шестьдесять, гороху зложоного у стогъ копъ сорокъ. У засѣкахъ збожа вымолоченого: гречихи бочокъ десеть, овса бочокъ пятьдесять, сѣменя конопного полторы бочки и льняного два корцы, маку корецъ; конопель нетертыхъ двѣ копѣ, а сѣна у водринѣ возовъ сорокъ, конопель тертыхъ двѣстѣ. Кошулекъ паненскихъ Коленскихъ чотыре, которые дей коштовали грошей петдесять, простыхъ кошулекъ три кужель-

ныхъ, коштовали дей грошей двадцать чотыри, рубковъ два, коштовали полкопы грошей, сорочокъ домовой роботы кужольныхъ двѣ, коштовали грошей петнадцать; цеплики китайки чирвоной коштовали дей грошей двадцать чотыри; мужскихъ кошуль Коленскихъ пять, коштовали копъ двѣ грошей; простыхъ кошуль: мужскихъ кужельныхъ шесть, коштовали грошей тридцать осмь; ручниковъ два, коштовали дей грошей шесть, треперели двои коштовали золотыхъ польскихъ два; речей служнихъ: клумокъ суконный, кошуль двѣ, ручникъ, черевики новые, то дей все коштовало грошей двадцать и два; варцабы съ каменемъ коштовали дей двадцать чотыри гроши. Домовыхъ речей: кадокъ, коробокъ, бочокъ порожнихъ, колесъ, возковъ, васажковъ, саней, дровенъ, дѣжъ до хлѣба печенья и иншого домового начинья не мало. Съ того дей зо всего онъ панъ Горевскій кгвалтовне зъ упокойнаго держанья и уживанья выбиялъ и то кгвалтовне побралъ. Которое тое оповѣданье пана Мартина Терликовского до книгъ кгродскихъ Виленскихъ есть записано.

1593 г.

Изъ книги № 1, за 1593—1594 г., л. 341.

175. Вводный актъ на дворъ въ городѣ Вильнѣ и фольварокъ Рай возлѣ города, данный канцлеру великаго княжества Литовскаго Льву Сапѣгѣ.

Лѣта Божого Нароженья тысеча пятьсотъ деветьдесятъ третего, мѣсеца Августа второго дня.

На рочкохъ судовыхъ кгродскихъ Августовыхъ, въ семъ року деветьдесятъ третемъ припалыхъ и судовне отправованыхъ, передъ нами врадниками кгродскими Виленскими, отъ ясневельможного пана его милости пана Криштофа Радивила—кнежати на Биржахъ и зъ Дубинокъ, воеводы Виленского, гетмана найвысшого великого князства Литовского, старосты Солецкого, Урендовского, державцы Коконгавзского, на справы судовые воеводства Виленского высажоными, Миколаемъ Юрьевичомъ Зеновичомъ—намѣстникомъ Виленскимъ а Габріелемъ Богдановичомъ Рыпинскимъ—судьею а Щаснымъ Богуматкою—писаромъ, ставши очевисто возный господарскій воеводства Виленского Янъ Миколаевичъ Косинскій, при квитѣ своемъ созналь и квитъ того сознанья своего, подъ печатью и съ подписомъ руки своее, также подъ печатьми и съ подписомъ рукъ стороны шляхты, при немъ будучое, ку записанью до книгъ кгродскихъ Виленскихъ далъ, который слово отъ слова такъ се въ собѣ маетъ:

Я—Янъ Миколаевичъ Косинскій—возный воеводства Виленского, сознаваю симъ моимъ квитомъ, ижъ въ року теперешнемъ тысеча пятьсотъ деветьдесятъ третьемъ, мѣ-

сеца Іюля двадцать осьмого дня, маючи я при собѣ сторону людей добрыхъ, шляхту—пана Войтѣха Ростковского а пана Войтѣха Ройковского, а пана Размуса Кимбара и будучи приданымъ зъ уряду кгродского Виленского ясневельможному пану его милости пану Льву Сапѣзѣ—канцлеру великого князства Литовского, старостѣ Слонимскому, Ясвойнскому, Марковскому и Мядельскому, на увезанье и взятье въ уживанье его милости двора въ мѣстѣ Виленскомъ и фольварку за мостомъ мурованымъ, надъ Велею лежачого, названого Рай, зъ селкомъ и съ корчмою къ томужъ дворцу належачихъ, отъ ихъ милости пана Романа—старосты Рогачевского а отъ пана Петра—чешника великого князства Литовского, Григорьевичовъ Воловичовъ—воеводичовъ Смоленскихъ, правомъ вѣчнымъ его милости пану канцлеру пущоныхъ, быломъ—наперво: въ дворѣ въ мѣстѣ Виленскомъ, отъ ихъ милости пановъ Воловичовъ его милости пану канцлеру дарованомъ, тамъже при мнѣ возномъ и сторонѣ вышпомененой, за росказаньемъ ихъ милости пановъ Воловичовъ, слуга и урадникъ ихъ милости, который въ томъ дворѣ мѣшкалъ, панъ Федоръ Михайловичъ, подаючи менованый дворъ зо всимъ будованьемъ, въ тыхъ границахъ завелъ, то есть: однимъ бокомъ отъ брамы, которая идетъ съ предмѣстья Зарѣцкого, мимо цминтара костела Барнадынского, ку улицы кгродской, ажъ по домки два мѣщанъ капитульныхъ, тыломъ до того дворца мѣшкаючихъ, зъ другое стороны—заулкомъ мимо дворъ Горностаевскій, гдѣ теперь зборъ Евангелицкій есть збудованъ, до улицы, которая идетъ отъ улицы Замковое, мимо зборъ до пляцовъ церковныхъ заложенья святое Пречистое, заулкомъ Глухимъ, ажъ до муру мѣстского, надъ рѣкою Вильнею лежачій, и зась подле муру мѣстского ажъ до тоежъ брамы Зарѣцкое, подле Барнадыновъ; а при томъ—фольварокъ за рѣкою Вельею, у мурованого мосту, надъ рѣкою, называемый Рай, зъ будованьемъ фольварковымъ, зъ огородами овощовыми, зъ домомъ въѣзнымъ на горѣ, при томъ фольварку лежачій, также зъ селкомъ — зъ Шнипишками, зъ домами, зъ подданными и зо всими кгрунтами, въ певныхъ границахъ лежачими, то есть: почавши отъ мосту мурованого, ѣдучи до двора Солтановского, прозываемого Шешкинъ, по правой сторонѣ дороги домы и кгрунты подъ горою, ажъ до поля двора Шешкинского, логомъ зъ сѣножатьми по ровъ, который дѣлить имѣнье Шешкинское зъ селкомъ Шнепишками, а тотъ ровъ, отъ поля по рѣку Велью и указуетъ простымъ трыбомъ и у божницы Татарской, а зъ другое стороны дороги по лѣвой руцѣ домы подданыхъ дворца пановъ Воловичовъ Раю, и за дворецъ пляцъ не малый пустый, томужъ дворцу належачій, ажъ подъ домъ пустый Виршуловскій, што теперь панъ Петръ Стабровскій за правомъ своимъ набытымъ держитъ, которые пляцы дѣлитъ межа значная до рѣки Вельи. Тогды то все, яко се вышей поменило, дворъ въ мѣстѣ Виленскомъ, также фольварокъ Рай зъ будованьемъ, съ поддаными, зъ домомъ уѣзднымъ и зо всими пляцами, кгрунтами, сѣножатьми, такъ, яко то и небощикъ ясневельможный годное памети панъ Остафей Воловичъ, панъ Виленскій, мѣлъ, и менованые панове Воловичове, по смерти пана Виленского правомъ прирожонымъ на себе то держали, все огуломъ, ничого на себе и ни на кого иншого не оставуючи, его милости пану канцлеру въ держанье ихъ милость панове Воловичове черезъ менованого слугу своего подали. А его милость панъ канцлеръ тежъ то на

себе черезъ слугу своего, подстолего повѣту Пинского, пана Григорья Терлецкого, и въ уживанье свое принялъ, а то есть, меновите: домы и подданые, при томъ фольварку Раю мѣшкаючіе, ѣдучи отъ мосту по правой руцѣ, напервѣй сажовка, на горѣ домъ въѣзный, при домѣ въѣзномъ солодовня, подле солодовни огородъ, домъ першій—сталъ Павловичъ, другій домъ—пустый небощика Яроша Заровского, третій домъ—Балтромѣй Яновичъ, четвертый домъ—Миколай Юревичъ, пятый домъ—Павелъ Тесля, шостый домъ—Амброжеевскій, семый домъ—Валентыновскій, осьмый домъ—Томко Чоботаръ; по другой сторонѣ улицы отъ мосту ѣдучи: першій домъ—Павелъ Пилиповичъ, другій домъ—Павелъ Юревичъ—войтъ, третій домъ—Рачко Авкгустинъ, четвертый домъ—Степановскій, пятый домъ держитъ Петръ Масковскій—золотарь, шостый домъ—Гансъ Фонъ-Ляръ держитъ, семый домъ держитъ тотъ же урадникъ пановъ Воловичовъ панъ Федоръ Михайловичъ, менечи на то у себе право набытое, а подле того дому дворецъ Рай, въ немъ живетъ господаръ Мартинъ Гончаръ. При которой той справѣ и поданью его милости пану канцлеру тыхъ всѣхъ добръ, отъ пановъ Воловичовъ его милости пущоныхъ, чого его милости нихто не боронилъ, ани се съ правомъ своимъ до того не приповѣдалъ. И того всего, яко се вышей поменило, будучи я добре свѣдомъ, даю сесь квитъ сознанья моего, съ подписомъ власное руки моее и зъ моею печатью, до которого и сторона звышъ помѣненая печати свои приложили и руки подписали. Писанъ у Вильни, року и дня звышпомененого. У того квиту печатей притисненыхъ три и подпись рукъ тыми словы: Jan Kosiński—woźny—ręką swą; Woyciech Rostkowski—ręką swą własną; Rasmus Kimbar—ręką własną. Которое тое очевистое сознанье возного, также и тотъ квитъ его до книгъ кгродскихъ Виленскихъ есть вписанъ.

1594 г.

Изъ книги № 1, за 1593—1594 г., во второй половинѣ книги 2-й листъ.

176. Донесеніе Трейданскаго старосты Петра Стабровскаго о томъ, что Мосеевичъ, будучи помилованъ отъ смертной казни за фальсификацію трибунальнаго декрета, не исполнилъ своего обѣщанія (заявить свой проступокъ въ костелѣ и на судѣ).

Лѣта Божого Нароженя тысеча пятьсотъ девятносто четвертого мѣсеца Генвара второго дня.

На врадѣ его королевское милости кгродскомъ, воеводства Виленского, передо мною Миколаемъ Юрьевичомъ Зеновичомъ—намѣстникомъ Виленьскимъ, постановившисе очевисто его милость п. Петръ

Стабровскій—староста Трейданскій и Скуинскій тивунъ, въ земли Жомоитское, Велюнскій, оповѣдалъ то, ижъ дей Станиславъ Яновичъ Мосеевичъ, за учинокъ и за фальшъ свой, то есть о сфалшованье декрету трибунальского, который дей онъ приписаньемъ рукою своею учинилъ, сказанъ былъ за тотъ учинокъ его на горло и ку скаранью его милости пану Петру Стабровскому оный Станиславъ Мосеевичъ выданъ, а ижъ дей за великими прозьбами вельможного пана его милости пана Льва Сапѣги—канцлера великого князства Литовскаго и иншихъ многихъ людей зацныхъ, ихъ милости пановъ судей головныхъ трибунальныхъ, и людей посторонныхъ, въ Менску на тотъ часъ будучихъ, за нимъ до его милости пана Стабровского, абы его за тотъ учинокъ горломъ его карать не казалъ, што дей его милость панъ Стабровскій для ихъ милости учинилъ, а его дей горломъ даровалъ подъ таковымъ способомъ: ижъ на рочкахъ декабровыхъ въ року теперъ прошломъ деветьдесятъ третемъ минулыхъ, въ Росеняхъ на урадѣ кгродскомъ Жомоитскомъ у костелѣ дня недѣльного, при собранью людей вызнать тотъ фальшъ свой, который онъ учинилъ подъ паномъ своимъ, кромъ воли и розсказанья его милости пана Стабровскаго, и тотъ злый учинокъ передъ урадомъ кгродскимъ Жомоитскимъ объявити и до книгъ кгродскихъ Жомоитскихъ записати дати мѣлъ. А потомъ дей дня сегоднешного въ датѣ вышей менованого мѣсеца Генвара второго дня, везборѣ Евангелицкомъ по доконченью казанья и всихъ модлитвъ отправеныхъ и въ костелѣ светого Яна по доконченью казанья и всихъ модлитвъ отправленыхъ, такъже тежъ и на врадѣ здѣшнемъ кгродскомъ Виленскомъ, тотъ фальшъ учинокъ свой сфальшованья оного декрету вызнать и до книгъ здѣшнихъ Виленскихъ тотъ фальшъ свой уписати листомъ добровольнымъ описомъ своимъ обовезалъ и описалъ се. О чомъ ширей и меновите обовязки его на томъ листѣ записѣ его на выконанье оныхъ кондицій мѣнованыхъ и не мѣнованыхъ описано и доложено есть. Нижли дей тотъ Станиславъ Яновичъ Мосеевичъ, водле того листу и застановенья своего, того ничого не выконалъ, ани на себѣ того фальшу, яко въ Росеняхъ на рочкохъ менованыхъ декабровыхъ въ недѣлю при костелѣ Росенскомъ, ани до книгъ урадовыхъ Росенскихъ того фальшу своего не вписалъ, такъ тежъ и тутъ въ недѣлю нынѣшнюю, мѣсеца Генвара второго дня припалую, яко ве зборѣ здѣшнемъ Виленьскомъ, такъ тежъ и въ костелѣ светого Яна по отправенью модлитвъ не вызналъ и въ книги здѣшніе кгродскіе Виленскіе того фальшу, водле обовезанья своего, не вписалъ и о собѣ дей никоторое вѣдомости его милости пану Стабровскому, такъ тежъ дей и тутъ до враду кгродскаго Виленского не далъ. За чимъ дей онъ Станиславъ Мосеевичъ за тымъ невыконаньемъ тыхъ менованыхъ кондыцій своихъ въ обовязкахъ въ листѣ своемъ описаныхъ попалъ, и хотечи его милость панъ Стабровскій зъ нимъ Станиславомъ Мосеевичомъ водле оного листу его правне заховать се, просилъ, абы тое оповѣданье его милости пана Стабровскаго до книгъ кгродскихъ Виленскихъ записано было; што есть записано.

1594 г.

Изъ книги № 1, за 1593—1594 г., во второй половинѣ книги, л. 132.

177. Духовное завѣщаніе Острскаго старосты Лаврина Ратомскаго, которымъ онъ отписалъ женѣ и дѣтямъ своимъ движимое и недвижимое свое имущество.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысеча пятьсотъ деветьдесятъ четвертого, мѣсеца Февраля одинадцатого дня.

На рочкохъ кгродскихъ Февралевыхъ въ семъ року деветьдесятъ четвертомъ припалыхъ и судовне отправованыхъ, передъ нами—врадниками кгродскими Виленскими, отъ ясневельможного пана Криштофа Радивила—кнежати на Биржахъ и зъ Дубинокъ, воеводы Виленского, гетмана найвысшого великого князства Литовского, старосты Солецкого, Урендовского, державцы Коконгавского, на справы судовые кгродскіе воеводства Виленского засажоными, Миколаемъ Юрьевичомъ Зеновичомъ, намѣстникомъ Виленскомъ, Кгабріелемъ Богдановичомъ Рыпинскимъ — судьею а Щаснымъ Богуматкою—писаромъ, постановившисе очевисто его милость панъ Ярошъ Волчекъ, именемъ ее милости пани Лавриновое Ратомское — старостиновое Острское пани Галены Григорьевны княжны Горское, оповѣдалъ и покладалъ передъ нами ку вписанью до книгъ тестаменту остаточное воли его милости пана Лаврина Констентиновича Ратомского — старосты Острского справленый, подъ печатью и съ подписомъ руки его милости и тежъ подъ печатьми и съ подписами рукъ людей зацныхъ, въ томъ тестаментѣ имены поменоныхъ, которымъ тымъ тестаментомъ его милость панъ Ратомскій, розражаючи всю маетность свою, лежачую и рухомую, тотъ тестаментъ ей милости пани малжонцѣ а дѣтемъ своимъ, зъ сего свѣта сходечи, зоставилъ, и просилъ, абы тотъ тестаментъ для пришлого часу и речи вѣчистое до книгъ кгродскихъ Виленскихъ былъ уписанъ. Которого тестаменту мы—врадъ огледавши и передъ собою казавши вычитать, дали есьмо до книгъ уписать, который, уписуючи слово отъ слова такъ се въ собѣ маетъ:

Во име Божье станьсе, ку вѣчной чести а хвалѣ Божой и ку вѣчной памети людской. Гдыжъ вси речи на свѣтѣ съ часомъ своимъ съ памети людское зходятъ, про то выналезено есть, абы письмомъ было все объяснено и утвержено. А такъ я Лавринъ Костантиновичъ Ратомскій—староста Острскій, будучи на сесь часъ отъ Пана Бога хоробою обложною навежоный, лечъ будучи еще при зуполномъ розумѣ и доброй памети своей, а ижъ человѣку, на свѣтѣ живучому, не есть певнѣйшая надъ часъ назначоной година смерти, про то я, пререченый Лавринъ Ратомскій, симъ тестаментомъ моимъ остаточное воли моее, вызнаваю и явно чиню, кому бы того была потреба вѣдати, альбо чтучи слышати, нынѣшнемъ и напотомъ будучимъ. Напродъ душу мою полецаю Пану Богу,

Сотворителю своему, въ руки светые, маючи надѣю, ижъ его светая милость грѣхи мои черезъ муку Сына своего милого Езуса Христуса мнѣ отпуститъ, а душу мою до королевства своего светого принятi рачитъ, а тѣло мое, ижъ отъ земли есть взято, въ землю будетъ обернено. Которое тѣло мое малжонка моя, пани Галена Григорьевна княжна Горская, въ мѣстѣ Виленскомъ, въ церкви закону греческого заложенья светое Пречистое, подлѣ тѣлъ продковъ моихъ, гдѣ лежатъ, водлѣ звыклого хрестiянского греческого способу, похвати маетъ. А паметаючи тежъ на тое, абы по животѣ моемъ межи малжонкою и дѣтьми моими якого ростырку не было, але кождый, кому што принадлежитъ и кому што симъ тестаментомъ описано и варовано есть, абы при томъ зосталъ, а то-есть якомъ первѣй того малжонцѣ моей, паней Галенѣ княжнѣ Горской, листомъ, записомъ своимъ, порадкомъ права посполитого, всю маетность мою рухомую, отъ мала до велика, яко се кольвекъ поменить можетъ, ей записалъ, а такъ и теперь остаточною волею своею оного запису своего потверждаю, абы тая малжонка моя княжна Галена Горская, она сама, а не хто иншiй, по животѣ моемъ водлугъ оного запису моего, тые вси речи рухомые спокойно а непорушно держала и вживала вѣчными часы. Кътому тежъ и тое варую и утверждаю симъ тестаментомъ момъ, што есьми тойже малжонцѣ своей, княжнѣ Галенѣ Горской, также листомъ своимъ описалъ и сознанье врадовне водлугъ права учинилъ, то-есть: на имѣнью моемъ отчизномъ, называемомъ Глевинѣ, а на другомъ имѣнью моемъ, названомъ Бѣларучи, въ повѣтѣ Менскомъ лежачихъ, доживотное держанье, мѣшканье и уживанье, а особно на томъже имѣнью Бѣларучи тойже малжонцѣ своей описаломъ певный долгъ, то-есть—тысечу копъ грошей личбы Литовское, яко то ширей и достаточнѣй на тыхъ записѣхъ моихъ, врадовне справеныхъ, есть описано и доложоно. Тогды она, водле тыхъ записовъ моихъ, на тыхъ имѣньяхъ спокойне до живота своего мѣшкати и въ тыхъ имѣньяхъ вшелякiе пожитки на себе водле воли своее брати маетъ. И кому она тую суму пѣнезей—тысечу копъ грошей на томъ имѣнью Бѣларучѣ по животѣ своемъ опишетъ, тотъ тое имѣнье Бѣларучъ до того часу держати и его вживати маетъ, покуль тая сума пѣнезей отъ дѣтей, потомковъ моихъ, которымъ тое имѣнье правомъ прирожонымъ спадываетъ, отдана и заплачона будетъ. А што се дотычетъ имѣнья моего названого Ойнаровского, отчизного, въ повѣтѣ Менскомъ лежачого, которое по матцѣ моей, небощицы пани Каленицкой Тышкевичовой княжнѣ Барварѣ Соломерецкой, на мене правомъ прирожонымъ въ руки пришло, и што небощикъ панъ Каленицкiй Тышкевичъ, ойчимъ мой, до того имѣнья Ойнаровского у его королевское милости три волоки выслужилъ и у иншихъ сусѣдовъ того имѣнья околичныхъ прибавивши матцѣ моей а малжонцѣ своей, до тогожъ имѣнья Ойнаровского прилучивши, записалъ, и штомъ я тежъ до того имѣнья кгрунтовъ и людей прибавилъ, также и село мое властное Хотаевичи, до того имѣнья моего Ойнаровского прислухаючiе, тогды тое имѣнье Ойнаровичи и съ тымъ селомъ Хотаевскимъ, зо всимъ, яко се въ собѣ маетъ, тая малжонка моя, княжна Галена Горская, водлѣ листовъ записовъ моихъ, на врадѣ сознаныхъ и даныхъ, вѣчне держати и вживати маетъ, и тое имѣнье Ойнаровичи и тое село Хотаевичи никому иному, одно кому она похочетъ, такъ при животѣ, яко и по животѣ своемъ, дѣтемъ моимъ, зъ нею

сполне набытымъ, такъ сыномъ, яко и дочкамъ, которому кольвекъ зъ нихъ она похочетъ отписать, тотъ тое имѣнье, за тымъ записомъ ее, держати и имъ шафовати маетъ. А што се дотычетъ имѣнья моего Узлы, у повѣтѣ Ошменскомъ лежачого, также и волокъ шестьдесятъ осѣлыхъ, у волости Упитской лежаче, которое тое имѣнье Узлы и тую волокъ шестьдесятъ въ повѣтѣ Упитскомъ я отъ небощика его милости пана Яна Глѣбовича, на Дубровнѣ, воеводы Троцкого и малжонки его милости, пани Катерины съ Коротошина, въ сумѣ пѣнезей у трохъ тысечахъ копахъ грошей Литовскихъ, за записами ихъ милости, въ заставѣ до часу певного держу и уживаю, также и село Реваничи и Дрегчу, въ повѣтѣ Менскомъ лежаче, которые есьми у Татарь скупилъ, тогды тое имѣнье Узлу и ту шестьдесятъ волокъ въ повѣтѣ Упитскомъ и тые села Реваничи и Дрегчу тая малжонка моя, кнежна Галена Горска, водлѣ першихъ записовъ моихъ, на врадѣ сознаныхъ и утвержоныхъ, держати и тымъ всимъ шафовати маетъ. Къ тому, што се дотычетъ отчизны моее властное, то есть: имѣнья Михновичъ, Теребова и Решевы, въ повѣтѣ Мозырскомъ лежачихъ, также и селъ моихъ Заберезинскихъ, называемыхъ Латыголичъ и Нежичилъ, въ повѣтѣ Оршанскомъ лежачихъ, которыхъ имѣній и селъ, ижъ впередъ сего никому есьми никакихъ правомъ не завелъ, ани записалъ, тые вси имѣнья и села записую на вѣчность сыномъ своимъ—Костентину а Григорью Ратомскимъ. Которые тые имѣнья и села маетъ зо всимъ, до лѣтъ тыхъ дѣтей моихъ, малжонка моя—кнежна Галена Горска держать и уживать; а кгды тые дѣти мои лѣтъ доростутъ, тогды тые имѣнья —Михновичи, Теребово, Крешеву и села Заберезинскіе, кгды сынъ мой Григорей Ратомскій лѣтъ доростетъ, маетъ ему одному до ровного дѣлу зъ братомъ его старшимъ Костентиномъ пустить, а зъ нихъ никоторое личбы имъ не чинить. Штомъ тежъ выслужилъ на господару королю его милости славное памети Стефанѣ, на што и потверженье теперешнего господара короля его милости маю, то есть—село Козловичи, Борисовичи, въ повѣтѣ Мозырскомъ лежаче, тогды тые села отписую одному сыну своему Константину Ратомскому, который тотъ сынъ мой, водле данины его королевское милости, тые села держати и ихъ уживати маетъ. Вѣдь же, покуль тотъ сынъ мой лѣтъ доростетъ, тые села до лѣтъ его малжонка моя держати и ихъ уживати маетъ; а съ тыхъ селъ личбы никоторое ему чинить не маетъ и повинна не будетъ. Нижли на выхованье и на науки тыхъ сыновъ моихъ тая малжонка моя, водлугъ стану ихъ шляхетского и потребы ихъ, пѣнезми и вшелякими иншими речами давати и подпомагати маетъ. А домъ мой въ мѣстѣ Виленскомъ, на улицы Савичой лежачій, который я за правомъ прирожонымъ своимъ держалъ, тогды тотъ домъ тая малжонка моя за правомъ тымъ, которымъ я ей тотъ домъ первей сего отписалъ, держати и его уживати маетъ. А дворецъ, названый Ракантишскій, въ повѣтѣ Виленскомъ лежачій, который я у князя Марцеля Суходольского на вѣчность купилъ, тогды тотъ дворецъ со всимъ на все, яко се въ собѣ маетъ, доживотнымъ правомъ въ держанье отписую тойже малжонцѣ своей—кнежнѣ Галенѣ Горской, которая на томъ дворцу Раконтискомъ до живота своего спокойне мѣшкати и его держати маетъ. Къ тому, што се дотычетъ сына моего Михала Ратомского, съ першою малжонкою моею, небощицою панею Зофею Тышкевичовною — воеводянкою Берестей-

скою, спложоного, тогды, чинечи покой по жовотѣ своемъ межи малжонкою моею набытыми, такъ, якомъ я самъ, за живота своего, первѣй сего учинилъ роздѣлъ межи дѣтьми моими, а меновите: ижъ тотъ сынъ мой старшій Михалъ Ратомскій вжо лѣтъ сполныхъ дорось, которого описалъ есьми правомъ вѣчнымъ, имѣнье мое власное, названое Трусовичи, въ повѣтѣ Менскомъ лежачое, такъ, яко се само въ собѣ тое имѣнье маетъ, а часть, которая бы на него въ имѣньяхъ моихъ зъ ровного дѣлу придти мѣла, на которомъ онъ имѣнью вѣчне переставаючи, зъ иншихъ всихъ имѣней и маетностей моихъ выреченье водлѣ права учинилъ, а къ тому и право свое дожиотное на староство Острское, также и на село Якимовичи, въ повѣтѣ Мозырскомъ лежачое, ему есьми далъ и доживотье у его королевское милости на тые добра выправилъ, начъ есьми накладъ не малый учинилъ, который тотъ сынъ мой, водле записовъ и застановенья моего зъ нимъ, на томъ вѣчне переставати маетъ. Также и по смерти моей на противко малжонки моее—кнежны Галены Горское, также братьи и сестеръ своихъ во всемъ пристойне и статечне заховати и опеки на себе брати не маетъ. А дочку мою, съ первшою малжонкою моею спложоную, панну Федору Ратомскую, тую маетъ малжонка моя въ станъ светый малженскій, за кого ей Панъ Богъ пойти назначитъ, выдать; которой той дочцѣ моей посагъ и выправу дати маетъ, якомъ я першимъ дочкамъ своимъ—паней Григорьевой Корсаковой—пани Александрѣ Ратомской, а другой—пани Адамовой Руцкой—писаровой земской Мозырской—пани Зофіи Ратомской—посагъ и выправу далъ и удѣлалъ. А до того часу, покуль тая дочка моя въ станъ светый малженскій выдана будетъ, при той малжонцѣ моей мѣшкати и вшелякое поратованье на выхованье ей, водле можности своее, тая малжонка моя давати маетъ. А дѣти мои, съ тою малжонкого моею набытые, то есть: сыны—Константинъ и Григорей, а дочки—панна Марина а панна Галена Ратомскіе, зъ маетностью ихъ, имъ належачою и симъ тестаментомъ остаточною волею моею отписаное, тыхъ въ опеку поручаю малжонцѣ своей а матцѣ ихъ—кнежнѣ Галенѣ Горской до лѣтъ ихъ въ правѣ посполитомъ описаныхъ. А естли бы до того часу, нимъ сынове мои—Констентый а Григорей Ратомскіе лѣть доростутъ, Панъ Богъ на тую малжонку мою смерть допустити рачилъ, тогды, по животѣ ее, ихъ милости панове опекунове мои, въ семъ тестаментѣ моемъ нижей помѣненые, тые дѣти мои, такъ сыны, яко и дочки, зъ имѣньми, имъ належачими, въ опеку, до рукъ и въ опатрность свою, взяти и о нихъ старанье чинити маютъ. Къ тому естли бы отъ его королевское милости зъ Швеціи сыну моему Григорью Ратомскому на село Рудые Бѣлки, въ повѣтѣ Мозырскомъ лежачое, привилей принесено, тогды за тое село суму пѣнезей тому, кому приналежати будетъ. малжонка моя пани Галена кнежна Горская зъ добръ моихъ отложити и тое село тая малжонка моя до лѣтъ того сына моего Григорья держати и вживати и личбы съ того села тому сыну моему, гды онъ до держанья того села придетъ, чинити не маетъ и повинна не будетъ. А ижъ я сыновъ моихъ Констентына а Григорья Ратомскихъ, то есть—Константина до службы ясневельможного пана его милости пана Криштофа Радивила—воеводы Виленского, а Григорья также до службъ вельможного пана его милости пана Льва Сапѣги—канцлера великого князства Литовского, оферовалъ, которыхъ тыхъ сыновъ моихъ мал-

жонка моя до службъ ихъ милости отдати маеть. Къ тому, што се дотычетъ долговъ моихъ, которымъ я кому виненъ, на записы свое, то есть: пану Марку Комоняцѣ двѣстѣ копъ грошей, а пану Федору Быльчинскому сто и сорокъ копъ грошей, тые долги малжонка моя поплатити маетъ. А большей есьми долговъ никому иному невиненъ. А хто тежъ мнѣ виненъ, тые вси долги малжонка моя пана Гелена кнежна Горская, водлѣ записовъ тыхъ, справити маетъ, и тые долги вси той малжонцѣ своей тымъ тестаментомъ моимъ отписую, которые она на пожитокъ свой обернути и тымъ шафовати маетъ. Слугамъ моимъ, которые мнѣ до того часу служили, тымъ всимъ малжонка моя, водле заслуги кождого, кому што принадлежитъ, водле баченья своего, нагороду слушную удѣлати маетъ. А што се дотычетъ, абы малжонка моя пріятельскую оборону и помочь собѣ маючи, по животѣ моемъ, отъ всякихъ кривдъ тымъ безпечнѣйшая быть могла, уставую тымъ же тестаментомъ моимъ за живота своего малжонцѣ своей и дѣтемъ моимъ опекунами пріятель моихъ: его милости князя Федора Григорьевича Горского, его милость князя Богдана Соломерецкого—старосту Кричевского, его милость пана Ивана Быковского—войского повѣту Менского а его милость пана Яроша Волчка. Которыхъ я тыхъ звышпомененыхъ ихъ милости пановъ а пріятель моихъ, еще и передъ тымъ того черезъ неоднократные прозьбы мои въ томъ собѣ упевнилъ и уставилъ, въ чомъ ми ихъ милости отмовить не рачили, а такъ и теперъ за живота моего прошу, яко пріятель моихъ ласкавыхъ, абы ихъ милость панове опекунове, яко спольно, такъ и кождой зособна, зъ особливое ласки своее, малжонку мою и дѣти наши по животѣ моемъ въ опецѣ своей мѣть, и отъ кождого, въ чомъ бы се кривда дѣяла, боронити и противъ кождого радою и помочью быти и помогати рачили. Вѣдь же малжонка моя пани Галена кнежна Горская, яко дѣти, такъ и вси имѣнья мои въ опецѣ и въ моцы своей мѣти маетъ, и тымъ всимъ радити и справовати маетъ. А ихъ милость панове опекунове, якъ въ тые имѣнья ни чимъ вступовать, такъ и никоторое трудности той малжонцѣ моей задавати не маютъ. А къ тому, ижемъ я впередъ вышей въ семъ тестаментѣ пробачилъ написати, долговъ нѣкоторымъ особамъ винныхъ, а приведши собѣ на паметь тые долги, то есть: ижъ зосталъ есьми виненъ кунцу мѣста Виленского пану Гансволяру петьдесять копъ грошей Литовскихъ; служебнику моему Станиславу Хилицкому петьнадцать копъ грошей Литовскихъ; золотару, въ мѣстѣ Виленскомъ мѣшкаючому, Войтеху Пирхалѣ двадцать и одну копу и грошей петьнадцать, а Артимовой Шициной, мѣщанцѣ мѣста Виленского, шестьдесятъ копъ грошей Литовскихъ—у которое тое Артемовое въ тыхъ пѣнезяхъ въ заставѣ наливка и мѣдница серебренные, тогды тые долги мои тымъ особомъ тоякъ малжонка моя поплатити и тую наливку и мѣдницу серебренные у тое Артемовое до рукъ своихъ отыскати маетъ. А ижъ мене Панъ Богъ обложною хоробою моею тутъ въ мѣстѣ Виленскомъ подъ бокомъ врадовымъ навѣдити рачилъ, про то я, заховуючи се въ томъ водлѣ поступку права посполитого, абы сесь мой тестаментъ водлугъ права былъ справеный, ужившы въ томъ до себе прозьбами моими ихъ милость пановъ врадниковъ гродскихъ Виленскихъ—пана Миколая Юрьевича Зеновича—намѣстника, пана Кгабріеля Бог-

дановича Рыпинского—судью, пана Щасного Богуматку—писара, до справованья сего тестаменту моего, который я печатью моею запечатовалъ и властною рукою своею подписалъ, и до тогожъ тестаменту моего, за устною и очевистою прозьбою моею, ихъ милость панове врадники кгродскіе Виленскіе, вышей имены помененые, также и ихъ милость панове пріятели мои, у великомъ князствѣ Литовскомъ осѣлые, его милость княжа Миколай Богдановичъ Лукомскій а панъ Еронимъ Чеховичъ печати свои приложили и руки свои подписати рачили. Который я сесь тестаментъ, при бытности ихъ же милости людей зацныхъ, даломъ его до рукъ малжонцѣ моей пани Галенѣ кнежнѣ Горской. Писанъ у Вильни, лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысеча петьсотъ деветьдесятъ четвертого, мѣсеца Февраля семого дня. У того тестаменту печатей притисненыхъ шесть, а подпись рукъ тыми словы и такимъ письмомъ подписана: Лавринъ Ратомскій—староста Острскій—рукою властною своею подписалъ; Mikołay Zienowicz—namiesnik Wileński—ręką swą; Кгабрыель Богдановичъ Рыпинскій—судья кгродскій Виленскій—рукою властною; Щастный Богуматка—кгродскій Виленскій писарь—рукою своею; Mikołay Lukomskiy Bohdanowicz — ręką swą; Jeronim Czechowicz—ręką swą własną podpisał. Которое то оповѣданье и тотъ тестаментъ остаточное воли его милости пана Яроша Волчка до книгъ кгродскихъ Виленскихъ есть вписанъ.

1594 г.

Изъ книги № 1, за 1593—1594 г., во второй половинѣ, л. 492.

178. Продажная запись отъ мѣщанина Луки Стрихара мѣщанину Николаю Ручкѣ на домъ въ городѣ Вильнѣ.

Лѣта Божьею Нароженья тысеча пять сотъ деветьдесятъ четвертого, мѣсяца Августа пятого дня.

На рокахъ кгродскихъ Августовыхъ, въ року деветьдесятъ четвертомъ припалыхъ и судовне отправованыхъ, передъ нами врадниками кгродскими Виленскими, отъ ясневельможного папа его милости, пана Криштофа Радивила—кнежати на Биржахъ и зъ Дубинокъ, воеводы Виленского, гетмана найвышшого великого князства Литовского, старосты Солецкого, Урендовского, державцы Коконгавзского, на справы судовые воеводства Виленского высажоными—Миколаемъ Юревичомъ Зеновичомъ—подкоморимъ Ошменскимъ, намѣстникомъ Виленскомъ, Кгабрыелемъ Богдановичомъ Рыпинскимъ—судьею а Щаснымъ Богуматкою—писаромъ, постановившисе очевисто Лукановая Миколаевича Зяте-

вича Стрыхоровая на име Степанида, а названая Ганна Алексѣевна Балевна, посполу зъ мужомъ своимъ Лукашомъ Миколаевичомъ Зятевичомъ Стрыхаромъ, сами добровольне ку записанью до книгъ кгродскихъ Виленскихъ сознали тыми словы: ижъ они домъ свой власный съ пляцомъ, лежачій въ мѣстѣ здешнемъ Виленскомъ, на улицы Смылинской, прозываемой Кузьмо-Демьянской, въ певныхъ границахъ, то естъ: о стѣну зъ домомъ мурованымъ вельможого его милости князя Богдана Соломерецкого—старосты Крычевского съ одное, а зъ другое стороны дому прозываемого теперь ее милости кнегини Александровое Ярославовича Головчинское пани Гальшки Михайловны Воловичовны—старостянки Слонимское, поперокъ, а зъ улицы вдолжъ отъ воротъ того дому, тыломъ до стайни князя Соломерецкого, ажъ до муру мѣстского, тотъ домъ свой зо всимъ будованьемъ продали, и на вѣчность правомъ неотзовнымъ спустили пану Миколаю Ивановичу Ручцѣ и малжонцѣ его пани Ганнѣ Ференсовнѣ, дѣтемъ и потомкомъ ихъ, за певную суму пѣнезей, то-естъ за сто копъ грошей личбы и монеты Литовское. На которую тую продажу свого листъ свой вызнаный продажный, подъ печатьми своими и тежъ подъ печатьми и съ подписомъ рукъ людей зацныхъ, дали и передъ нами врадомъ тымъ очивистымъ сознаньемъ своимъ признавши просила, абы до книгъ вписанъ былъ. А такъ мы врадъ, того устного сознанья менованое Лукашовое и мужа ее выслухавши, листу ихъ продажного оглядавши и вычитавши дали есьмо его до книгъ уписать, который слово отъ слова такъ се въ собѣ маетъ:

Я Степанида, а на тотъ часъ черезъ потверженье костела римскаго у брымованью *) названая Ганна Алексѣевна Балевна Лукашовая Миколаевичовая Зятевичовая Стрихоровая, на тотъ часъ у мѣстѣ Виленскомъ будучая, а я—мужъ ее, помоненое Ганны Алексѣевны Балевны, Лукашъ Миколаевичъ Зятевичъ Стрихаръ, обадва посполу, за одного человѣка почитаючисе, вызнаваемъ сами на себе симъ нашимъ добровольнымъ записомъ, вѣчистымъ продажнымъ листомъ, чинечи явно каждому вобецъ, нинешнимъ и напотомъ будучого вѣку людемъ, а особливе тому, кому бы о томъ вѣдати належало, ижъ што который домъ яко спадокъ по небощикахъ паняхъ Каштовтехъ до шафунку короля его милости взятый, на певномъ кгрунтѣ пляцу у мѣстѣ господарскомъ Виленскомъ на улицы Смылинской, прозываемой Кузьмо-Демьянской, въ певныхъ границахъ, на тотъ часъ у стѣну домомъ мурованымъ вельможного его милости князя Богдана Ивановича Соломерецкого—старосты Кричовского съ одное, а зъ другое стороны дому, прозываемого Гавриловского, теперь ее милость кнегини Александровой Ярославовича Головчинское, пани Гальшки Михаловны Воловичовны — старостянки Слонимское, поперокъ, а зъ улицы вдолжъ отъ воротъ того дому звыклыхъ, тыломъ до стайни егожъ милости верху меноваго князя Соломерецкого, ажъ до муру мѣстского паркганового лежачій, и зо всякимъ будованьемъ и вшелякими гмахами, до того дому приналежачими, оный яко самъ се въ собѣ маетъ, чого всего, водлугъ привилья короля его милости зешлого светое памети Жикгимонта Августа, дѣдъ мой Ганинъ небощикъ Иванъ былъ кушнеръ королевое ее милости, светобливое памети

*) Bierzmowanie, поль. миропомазаніе, отъ лат. confirmatio, нѣм. Firmung.

господарина Барбары, а по немъ отецъ мой небощикъ Алексѣй Ивановичъ былъ восполокъ зъ жоною своею, а маткою моею Ганниною небощицою Полагеею у спокойномъ держанью были; а ижъ они въ повѣтрье змерли суть, тогды по нихъ, за даниною короля его милости зешлого тогожъ светое памети Жикгимонта Августа, небощику Ференсусѣ Пѣшому Венкушну—пивничому господарскому, оный верхуменованый домъ вѣчнымъ дѣдичнымъ правомъ зъ вольнымъ шафункомъ пришолъ и упривилеванъ естъ, а по животѣ оного на потомки его тотъ домъ спалъ; которого ажъ по сей часъ за того небощика Ференса—пивничого, шляхетный панъ Миколай Ивановичъ Ручка, зъ малжонкою своею панею Ганною Ференсовною, въ держанью и уживанью былъ и теперь есть; и хотяжъ за тыми данинами господарьскими королевскими креску дойстью того дому по близкости линеею ради давности закрочила, а ку тому, ижъ тотъ домъ звирхностью и владзою господарскою королевскою зъ юрисдикціи мѣстское права майдебургского вынятъ, а подъ вольности и свободы шляхетскіе права земского великого князства Литовского приверненъ, поддань и онымъ оздобенъ и змоцненъ есть, однакъже то тыхъ верху меноваными родителей, продковъ моихъ, Ганниныхъ небощиковъ Ивану Балю—дѣду а по Алексѣю Балю, отцу моемъ по кревности, правомъ прирожонымъ на тотъ домъ мнѣ Ганнѣ Алексѣевнѣ Балевнѣ, а зъ нею мнѣ Лукашу Стрихару, мужу ее, блискость приходила бы, иномъ и обое, добровольне зезволившисе и того правного дохоженья понехавши, оное вѣчне откинувши, а на то взявши до рукъ нашихъ згодное у пана Миколая Ивановича Ручки и малжонки его пани Ганны Ференсовны, певную, отличоную суму монеты личбы Литовское, личечи въ кождый грошъ по десяти пѣнезей бѣлыхъ, а въ копу по шестидесять грошей Литовскихъ, копъ сто и за оную сто копъ грошей Литовскихъ, до рукъ нашихъ даную и заплачоную, я Ганна Алексѣевна Балевна права своего прирожоного, дѣдичного, мнѣ на оный домъ належного, добровольне отступуючи, и оного вѣчными невзрушными часы вырекаючисе и я Лукашъ Стрихаръ, мужъ ее, верхуменованое панны Алексѣевны Балевны, на то зезволяючи, обое посполу, тотъ описаный съ пляцомъ, будованьемъ, пивнѣцами, ковнатами, коморами и зо всими вшелякими кгмахами верхними и дольными, якимъ кольвѣкъ обычаемъ названными, мѣнованые менованымъ а немѣнованые мѣнованымъ, ни въ чемъ не шкодячими, не противными, але во всемъ положенью своемъ згодными и свободными, зо всякими властностями и принадлежностями его, цыпами, пожитками, зъ оного дому походячими, съ того всего намнѣй ничего на себе самыхъ, дѣтей, потомковъ, щадковъ и всихъ близкихъ, кровныхъ нашихъ не уймуючи, ани заставуючи, але со всимъ тымъ, отъ мала до веля, яко се тотъ домъ самъ въ собо здавна былъ, и теперь есть, продали, вѣчне пустили, завели и подали есьмо пану Миколаю Ивановичу Ручцѣ и малжонцѣ его пани Ганнѣ Ференсовнѣ, дѣтемъ, потомкомъ и всимъ щадкомъ ихъ, на вси потомные вѣчные часы. Якожъ прото вси привилья, листы, выписы, права и вси твердости на тотъ домъ приналежачіе, што одно кольвѣкъ въ насъ было, отъ мала до веля, то все пану Миколаю Ручцѣ и малжонцѣ его пани Ганнѣ Ференсовнѣ отдали, звернули, а на нихъ самихъ, потомство и на вси щадки ихъ влели есьмо, которые тые вси справы отъ сего часу и даты, въ семъ листѣ

нашомъ нижейписаные, не намъ самымъ, ани дѣтемъ нашимъ, ани кому иншому зъ повинныхъ, близкихъ, кровныхъ, пріятелей нашихъ, одно пану Миколаю Ручцѣ, пани малжонцѣ его и дѣтемъ, потомкомъ, щадкомъ ихъ належати, на помочи и на оборонѣ быти маютъ вѣчными часы. Вшакожъ хотя бы се и якіе привилья, листы, записы и справы на тотъ домъ весь, або на которую кольвѣкъ часть его у насъ обѣюхъ, або у водного которого кольвѣкъ зъ насъ, такъ даты первшое, яко и надъ сесь нашъ продажный листъ послѣднѣйшое, якимъ кольвекъ кшталтомъ вынорить и показать бы се мѣли, тогды таковые справы, листы, привилья, въ кождомъ правѣ и судѣ, на врадѣ никоторое моцы и жадного поводу своего ку кривдѣ и шкодѣ пану Миколаю Ручцѣ и пани малжонцѣ его, имъ самимъ, ани кому иншому, тотъ домъ отъ нихъ якимъ же кольвекъ правомъ держачому и уживаючому, николи мѣти не маютъ и мочи не будетъ вѣчными часы; и овшемъ мы таковые справы такъ теперь, яко и на потомъ, касуемъ, буримъ и внивечъ оборочаемъ, варуючи и унебняючи, то пакъ ижъ панъ Миколай Ручка и пани Ганна Ференсовна, малжонка его, тотъ звышменованый домъ весь огуломъ, со всимъ навсе, маютъ вѣчне на себе держати, на немъ се фундовать, деревомъ або румомъ будовати, въ немъ мѣшкати, чиншовъ и всякихъ пожитковъ и иныхъ вшелякихъ добръ оттуль собѣ примножаючи, спокойне уживати, будучи вольны тотъ домъ огуломъ весъ, або по частямъ его, кому хотячи, отдати, даровати, записати, замѣнити, арендовати, заставити и на вѣчность продати, водлугъ зданья и уподобанья своего, яко властностью своею шафовати, панъ Миколай Ручка самъ, пани малжонка его, дѣти и потомство ихъ вольно будетъ, куды хотечи, оборочати, вѣчне подъ кождымъ часомъ потребы своее. А я Ганна Алексѣевна Балевна и я Лукашъ Стрихаръ, мужъ ее, дѣти, потомки, кровные, близкіе наши, въ тотъ домъ весь и ни въ которую часть его, отъ сего часу и даты, въ семъ листѣ нашомъ нижей писаное, ни которымъ способомъ вступовати, переказы дѣлати и нія-кое трудности задавати не маемъ и мочи не будемъ, вѣчными часы. Але если бы есьмо, пробачивши сего нашого запису вѣчистого, продажного листу, мы обое, або одинъ зъ насъ, въ тотъ домъ весь, або въ которую кольвѣкъ часть его, вступовалъ, въ держанью и уживанью переказу чинилъ, тогды и заруку у сто копъ грошей Литовскихъ, ку тому вси шкоды и наклады, на голое словорѣченье, пану Миколаю Ручцѣ, пани матцѣ его, дѣтемъ, о што все добровольне позволяемъ, вольно будетъ пану Миколаю Ручцѣ, пани малжонцѣ его, дѣтемъ, потомству ихъ и каждому, тотъ домъ держачому, подъ вшелякимъ часомъ, до кождого враду кгродского, будь незуполного, замкового, поточного, або земского, въ который кольвекъ повѣтъ, любъ тежъ до суду головного трибунального, черезъ возного, въ которогожъ кольвѣкъ повѣту, або черезъ слугу врадового посполитого, неприсяглого, на рокъ короткій завитый, таковый, на якій панъ Миколай Ручка похочетъ день, на годину зекгаревую, якую собѣ уподобаетъ, очевисто заказать, за которымъ заказомъ мы обое, або хтожъ кольвекъ зъ насъ, одинъ другимъ, ани живый мертвымъ не вымовляючисе, повиненъ будетъ стать, и заразомъ не сходечи зъ мѣстца, ани уступуючи отъ враду, тую заруку сто копъ грошей, ку тому шкоды и наклады, безъ присеги и доводу, лечъ на

голое словорѣченье пану Миколаю Ручцѣ и кождой сторонѣ поводовой, заплатить, а оный врадъ и судъ, до которого заказаны будемъ, такъ застаньемъ, яко и незастаньемъ обудвухъ насъ, або одного которого кольвекъ зъ насъ, скоро угленувши въ сесь нашъ листъ, пану Миколаю Ручцѣ самому, або и кождому, тотъ домъ держачому, тую заруку сто копъ грошей Литовскихъ, ку тому шкоды, наклады, на голое словорѣченье, всказать, присудить и безъ складанья роковъ статутовыхъ, але за разомъ на осѣлостяхъ, подъ якимъ кольвекъ правомъ, будь земскимъ, або мѣстскимъ майдебурскимъ будучихъ и на вшелякихъ добрахъ нашихъ лежачихъ и рухомыхъ, а въ недостатку оныхъ, ино на властныхъ особахъ обудвухъ насъ, або на одномъ зъ насъ, скуточную отправу учинити маетъ и моценъ будетъ. А по таковомъ досыть учиненью сесь нашъ записъ вѣчистый, продажный листъ, въ судѣ и въ каждомъ врадѣ, при всей зуполной моцы держанъ и хованъ быти маетъ, на вси потомные часы. Што ствержаючи и змоцняючи, я Ганна Алексѣевна Балевна, а я—мужъ ее Лукашъ Миколаевичъ Зятевичъ Стрихаръ, дали есьмо на то пану Миколаю Ивановичу Ручцѣ и малжонцѣ его пани Ганнѣ Ференсовнѣ, сесь нашъ добровольный, продажный вѣчистый листъ, подъ нашими власными печатьми; а ижъ писать не умѣемъ, тогды при томъ были, и тое вѣчистое продажи нашое будучи добре свѣдоми, зацные люди, шляхта, у великомъ князствѣ Литовскомъ осѣлые, за очевистою а устною прозьбою нашою спольною, до сего нашого вѣчистого продажного листу печати свое приложить и руками своими подписать рачили: его милость панъ Андрей Илькговскій—писарь короля его милости, скарбный великого князства Литовскаго, панъ Шиманъ Гораинъ, панъ Павелъ Прокгульбицкій, а панъ Стефанъ Аврамовичъ. Писанъ у Вильни, лѣта Божьего Нароженья тысеча пятьсотъ деветьдесять четвертого мѣсяца Августа пятого дня. У того листу печатей притисненныхъ шесть и подписъ рукъ тыми словы: Андрей Илькговскій—рука власна, Шиманъ Гораинъ—власною рукою подписалъ; Павелъ Прокгульбицкій—власною рукою; за устною прозьбою пани Ганны и мужа ее пана Лукаша при печати моей я Стефанъ Аврамовичъ—рукою своею подписалъ. Якожъ тое добровольное и устное и очевистое сознанье пани Степаниды Алексѣевны Балевны Лукашовое Миколаевичовое Зятевичовое, также и тотъ листъ за прозьбою ее, до книгъ кгродскихъ Виленскихъ естъ вписанъ.

1595 г.

Изъ связки № 4667, за 1578—1595 г., док. № 7.

179. Жалоба студента Виленской іезуитской коллегіи на Виленскаго мѣщанина Матиса Медвѣцкаго, который избилъ и изранилъ его во время собиранія имъ въ городѣ подаянія съ пѣвчими-товарищами.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысеча пятьсотъ деветьдесятъ пятого, мѣсяца Декабра семого дня.

На врадѣ его королевской милости кгродскомъ Виленскомъ, передо мною Миколаемъ Юрьевичомъ Зеновичомъ — подкоморимъ Ошменскимъ, намѣстникомъ Виленскимъ, обтяжливе жаловалъ студентъ колеіумъ Виленского Войтехъ Брозовскій на пана Матыса Медвѣцкого, мѣшкаючого домомъ на Зарѣчу въ мѣстѣ Виленскомъ о томъ, ижъ дей въ року теперешнемъ тысеча пятьсотъ деветьдесятъ пятомъ, мѣсяца Декабра шостого дня, шолъ дей онъ Войтехъ Брозовскій, яко студентъ убогій, зъ двойгомъ дѣтей малыхъ, такъже студентовъ убогихъ, для поживенья, спѣваючи подъ окнами часу вечеры, ужо дей могло быти година въ ночь, тамъ же дей идучи улицою подъ колько домовъ у воконъ псалмы спѣвалъ и ялмужну отъ людей богобойныхъ ку пожитку собѣ бралъ. А кгды дей шолъ мимо домъ звышпомененого пана Матыса Медвѣцкого, тамъ дей также подъ окномъ его почалъ псалмы спѣвати, сподѣваючисе якое ялмужны, то пакъ дей, року, мѣсяца, дня и годины звышописаное, тотъ панъ Матысъ Мѣдвецкій, вышедши зъ дому своего, тамъ на Зарѣчу лежачого, его дей Войтеха Брозовского, шляхтича учтивого, ни въ чомъ невинного, зъ слугами своими взявши кгвалтовне на улицы подъ окномъ дому своего, увелъ и тамъ дей въ дому своемъ обычаемъ окрутенства, згордивши зверхностью и правомъ посполитымъ, а уживаючи своволство и сроктости, паствечисе надъ нимъ, на зельживость стану его шляхетского, звезавши, повязами руки и ноги, кіями, пугами билъ, мордовалъ, зранилъ, и такъ звезаного ажъ до завтреи въ дому своемъ у везенью ховалъ. На завтрее, то-есть, дня нынѣшнего мѣсяца Декабра семого, тотъ же дей панъ Медвѣцкій его Войтеха Брозовского, розвезавши ему руки, ноги а умывши тварь его, которая была кровью стекла, зъ дому своего выпхалъ и прочъ ему ити казалъ. Якожъ дей онъ Войтехъ Брозовскій, освѣтчившисе людьми добрыми, тое збитье, змордованье свое возному повѣту Виленского Яну Косинскому и сторонѣ, людемъ добрымъ, оказывалъ. Который возный того збитья, зраненья его огледавши, въ семъ же року деветьдесятъ пятомъ, мѣсяца Декабра осьмого дня, очевисто созналъ и того сознанья своего далъ квитъ подъ печатью

и съ подписомъ руки своее, такъ тежъ подъ печатьми стороны шляхты, при немъ будучое, писаный тыми словы. (*Слѣдуетъ далье самое посвидѣтельствованье вознаго, которое, по причинѣ его тожества съ самою жалобою, здѣсь не приводится).*

1599 г.

Выпись изъ связки № 4591, съ 1576 по 1721 г., док. № 4.

180. Заявленіе земянъ Виленскаго воеводства Павла Довмонта-Сесицкаго, Андрея Давидовича и др. на земянина Николая Гинтовта по поводу захвата имъ ихъ движимаго имущества по смерти Мойшагольскаго хоружаго Мартина Подберезскаго.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысяча пятьсотъ девятьдесятъ девятого мѣсяца Генваря пятого дня, на врадѣ кгродскомъ въ замку господарскомъ воеводства Виленского, передо мною Станиславомъ Пукштою Клавзкгейловичомъ—хоружимъ Волковыскимъ, намѣстникомъ Виленскимъ, оповѣдали и жаловали земяне и земянки господарскіе повѣту Виленского, такъ тежъ и повѣту Вилкомирского, его милость панъ Павелъ Станиславовичъ Довмонтъ Сесицкій, судья земскій повѣту Вилкомирского, именемъ малжонки своей паней Зофіи Яновны Давидовича, панъ Андрей Яновичъ Давидовичъ и зъ братаничами своими паномъ Андреемъ, Самуелемъ и Станиславомъ Миколаевичи Давидовичи, князь Левъ Юрьевичъ Боровскій, именемъ дѣтей своихъ Яна а Миколая Львовичовъ Боровскихъ, панъ Станиславъ Бурба, именемъ жоны своей Марины Львовны Боровской, панъ Андрей Яновичъ Кисель, пани Дорота Яновна Киселевна Андревая Бѣлозоровая, панъ Матей Датновскій, именемъ малжонки своей паней Ядвикги Яновны Киселевны, панъ Янъ Станиславовичъ, именемъ малжонки своей пани Альжбеты Яновны Киселевны, панъ Михалъ Купрель, именемъ малжонки своей паней Зофіи Матеевны Киселевны и именемъ швакгрыны своее панны Раины Матеевны Киселевны, панъ Андрей Ярошевичъ Радкговскій, самъ отъ себе, именемъ брата своего Давида Радкговского, панъ Адамъ Коплевскій, именемъ малжонки своей—Раины Радкговской, панъ Войтехъ Александровичъ, именемъ мажонки своей Катарины Радкговщанки, панъ Ольбрихтъ Петрусевичъ, именемъ малжонки своей, Кристины Радкговщанки, панъ Криштовъ Яновичъ Минтовтъ, панъ Петръ Пелискій, именемъ малжонки своей Ульяны Кгинтовтовны, панъ Балтромей Рокгульскій, именемъ паней малжонки своей Зофіи Кгинтовтовны о томъ: ижъ году прошлого тысяча пятьсотъ деветьдесятъ осьмого мѣсяца Декабря дня двадцать четвертого на двадцать пятый день вночи земенинъ

господарскій повѣту воеводства Виленского панъ Мартинъ Яновичъ Подберескій—хоружій Мойшагольскій, по собѣ не оставивши ніякого потомства, ани маетности своее, яко лежачое, такъ и рухомое, николи не записавши въ дворѣ своемъ, лежачомъ въ воеводствѣ повѣтѣ Виленскомъ, прозываемомъ Вижуляны съ того свѣта смертью зышолъ, по которого смерти, яко непотомномъ, вся маетность, лежачая, такъ и рухомая, на насъ особы и малжонки наше зъ одного дому зъ зошлымъ небожчикомъ Мартиномъ Яновичемъ—хоружичомъ Мойшагольскимъ будучими яко по безпотомномъ, приходити спадаетъ, то пакъ въ году прошломъ тысеча пятьсотъ девятьдесятъ осьмомъ, зъ дня двадцать четвертого на двадцать пятый день, у ночи земенинъ господарскій повѣту Виленского панъ Миколай Яновичъ Кгинтовтъ, взявши вѣдомость о смерти небожчика пана Мартина Яновича—хоружича Мойшагольского той же ночи, скоро умеръ, собравшисе зъ многими слугами, помочниками своими, не маючи ничого до маетности небожчиковское, наѣхавши моцно и кгвалтомъ на имѣнье и дворъ того небожчика пана Мартина Яновича—хоружича Мойшагольского, лежачое въ повѣтѣ Виленскомъ, прозываемый Вижуляны, гдѣ тѣло небожчиковское лежало, также и зъ другое имѣнье, лежачое въ томъ же повѣтѣ Виленскомъ, прозываемое Лебеда, всю маетность небожчиковскую, яко золото, серебро, перла, шаты, ланцухи золотые, клейноты, такъ тежъ листы, привилья на прикупли и закупли до имѣнья Вижулянского и Смолвенского належачіе, квиты военные, серебщизные, такъ тежъ листы отъ розныхъ особъ на долги и мембрамовъ разныхъ на моцы даваныхъ и весь спратъ домовый, отъ мала до велика, въ имѣньяхъ звышъ описанныхъ небожчиковскихъ, мимо насъ повинныхъ, забралъ и самые имѣнья, зъ будованьемъ дворнымъ и гуменнымъ, зъ бояры путными и зъ людьми тяглыми и данными, съ челедью невольною дворною, съ паробками, жонами и зъ дѣтьми ихъ, во власность свою взялъ и тѣло небожчиковское не обвѣщиваючи намъ, повиннымъ небожчиковскимъ, не водлугъ обычаю христьянского, яко на станъ его шляхетскій належало, въ году прошломъ тысеча пятьсотъ девятьдесятъ осьмомъ, мѣсеца Декабря тридцать первого дня, въ костелѣ въ мѣстечку Подберезскомъ, лежачомъ въ повѣтѣ Виленскомъ поховалъ и въ костелѣ, што было апаратовъ костельныхъ, отъ небожчика наданыхъ, все побралъ, костелъ съ плебаньею и зъ частью мѣстечка и зъ людьми тяглыми, што на него належало, побралъ, а меновите, маетности въ костелѣ Подберезскомъ: келихъ серебреный съ патиною, въ которомъ было серебра полътретьи гривны, орнатъ адамаску зеленого, въ которомъ было локоть осьмъ, со всимъ апаратомъ, до него належачимъ, пацификаликъ серебреный, въ которомъ было полъ гривны серебра. А што маетности въ имѣню Вижулянскомъ забрано, меновите, яко маютъ того вѣдомость: въ избѣ, гдѣ тѣло небожчиковское лежало, въ коморѣ бочной, при той избѣ скрыни чотыри: въ одной скрыни, которая коштовала три золотые польскіе, были зложоные привилья, листы твердостью, записы купчіе, дѣльчіе и замѣнные, квиты военные, серебщизные, на имѣньи належачіе, на Смолвы имѣнье и на Вижулянское, и дворецъ Лебедево, и вси справы, декрета земскіе и кгродскіе, до тыхъ имѣній звышъ мененыхъ належачіе; въ той же скрыни былъ ланчухъ золотый, который коштовалъ сорокъ золо-

тыхъ черленыхъ, перстеней золотыхъ шесть, одинъ съ каменемъ рубиномъ, который коштовалъ осьмь золотыхъ польскихъ, другій съ туркусомъ, коштовалъ шесть золотыхъ польскихъ, третій съ жабинцомъ, у которомъ были три золотые черленые, четвертый ручка въ ручку складаный зъ розными пмальцы, коштовалъ три золотые польскіе, пятый сигнетъ, въ которомъ были три золотые черленые, шостый на рогу лосимъ, въ которомъ было три черленые золотые; кубковъ шесть, въ нихъ серебра гривенъ семь, лыжокъ тужены два, въ большихъ лыжкахъ гривенъ полшосты, въ меньшихъ ложкахъ гривенъ чотыри, а ку тому до тогожъ серебра двѣ лыжки великіе позлотистые, въ тыхъ дву ложкахъ серебра гривна, на позлоту черленый золотый; пасъ серебреный зъ ножомъ позолотистымъ, на нихъ серебра гривня, старосвѣтское оправы, пушка серебрена, въ которой перфумы ховалъ, которую при собѣ завжды ношивалъ, въ которой было серебра полъ гривны. Въ тойже коморѣ бочной взялъ другую скрыню чорную, (которая) коштовала три золотые польскіе, въ ней были апараты костельные: напервей крыжъ серебреный, въ которомъ было серебра три гривны, келихъ съ патыною серебраные, въ нихъ было серебра гривенъ двѣ, въ тойже скрыни были орнаты три, одинъ орнатъ аксамиту брунатного, съ крыжомъ афтованымъ, въ которомъ было осьмъ локоть аксамиту, до того орнату умералъ афтованый, перлы зъ фарстами, на которомъ было перелъ локоть двадцать, а межи перлами фарстъ могло быть золотыхъ черленыхъ пять, другій орнатъ аксамиту чорного съ крыжомъ вышиванымъ, въ нимъ было аксамиту локоть осмъ, третій орнатъ аксамиту черленого гладкаго старосвѣтского, въ нимъ было такожъ аксамиту локоть осьмъ. Въ той же коморѣ спратъ военный, то есть: Бехтеръ одинъ, который коштовалъ (съ) шишакомъ копъ тридцать, панцеровъ семъ (съ) шишаками, по шести копъ купленые, зброй три бѣлые бляховые (съ) шишаками и зъ наколѣнками и зъ рукавицами, зарукавьемъ панцеровымъ, коштовало по копъ десеть. А въ повалушу статку, напервый наметъ военный полотенный, который коштовалъ копъ дванадцать, котарга пильенская, коштовала копъ три; до того въ томъ же повалушу скрыни чотыри, въ нихъ было напервей: шаты, то-есть кгермакъ канавасовый, кунами подшитый, коштовалъ сто золотыхъ польскихъ; жупанъ адамаску чорного, который коштовалъ копъ десять литовскихъ; чуга шара сукна муравского съ завойками лисьими подшита, которая коштовала десеть копъ грошей литовскихъ, жупанъ фалюндышу чорного бакгазіею подшитый, который коштовалъ шесть копъ грошей литовскихъ, кгермакъ бураковый сибирками подшитый, коштовалъ десеть копъ грошей литовскихъ; жупанъ шарый муравского сукна, коштовалъ двѣ копѣ грошей литовскихъ, аксамиту чорного собольцами подшитый, который коштовалъ десеть копъ грошей литовскихъ; шапка мыцка адамашку чорного, кунами подшита, которая коштовала копу грошей литовскихъ; коберцы два турецкіе за двадцать чотыры золотые польскіе купленые, домовое работы два коберцы новые, коштовали десеть золотыхъ польскихъ, старыхъ коберцовъ чотыри домовое работы, которые коштовали петьнадцать золотыхъ польскихъ, коць бѣлый великій, купленный за три золотые польскіе; колдра атласу черленого коштовала тридцать золотыхъ польскихъ; постели двои, сподних и верхних пе-

ринокъ чотыри пуховые, подушокъ шесть, простирадла двои съ пошовками ткацкими, коштовали золотыхъ польскихъ сорокъ. Въ другой скрыни ткацкого полотна поставовъ пять, въ кождымъ поставѣ было по петьдесятъ локти; обрусовъ поставы два ткацкихъ, въ которыхъ было локоть сто, ширины по локти три; ручниковъ поставъ, въ которомъ были локти тридцать. Въ третей скрыни: кошуль мужскихъ ткацкого полотна и Коленского полотна семьдесятъ, въ каждой по пяти локоть полотна, туваленъ чотыри бѣлею вышиваные, которые коштовали по двѣ копѣ грошей литовскихъ, обрусовъ уживаныхъ ткацкихъ до столу чотыры, коштовали по копѣ грошей, серветъ дванадцать, ручниковъ ткацкихъ, которыхъ уживано шесть. Въ четвертой скрынѣ въ бѣлой въ мнейшой было хустокъ сорокъ золотомъ едвабемъ и бѣлію вышиваныхъ, лиштвы, едвабемъ и бѣлею вышиваные, до постели; одны лиштвы едвабею черною, другіе лиштвы червленою, третіе лиштвы бѣлевые, што то все съ хустками коштовало золотыхъ сто и двадцать золотыхъ. Въ томъ же повалушу цыны мисъ великихъ шесть, полмисковъ чотыры, талеровъ большихъ цыновыхъ тузинъ, мнейшихъ талеровъ цыновыхъ осмь, конвы цыновыхъ великихъ двѣ, фляша цыновая двакгарцовая зъ олстромъ, фляшъ цыновыхъ чотыры, фляшъ склянныхъ чотыры зъ шрубками цыновыми кгарцовые; мождеръ спѣжаный зъ тулкачомъ, коштовалъ копъ три, лихтари и зъ щипцами, коштовали грошей шестнадцать; мѣдницы двѣ, коштовали грошей тридцать; мѣденый котелъ пивный, въ который лѣется три ушатки, коштовалъ копъ осьмь, мнейшій котелъ въ который лѣзетъ ушатокъ, коштовалъ золотыхъ шесть, котлы два кухенные съ желѣзкомъ, которые коштовали по копѣ грошей; панви двѣ, коштовали сорокъ грошей; кгарки мѣденые два, которые коштовали полътоpы копы грошей, роженъ великій зъ ножками желѣзными, коштовалъ двадцать чотыри гроши; пила тартична съ пилкою, коштовала грошей семьдесятъ два, попречная пила, купленая за грошей осмнадцать, свидеръ тройчаный, купленый за грошей деветь, долото, купленое за грошей три, замковъ внутренныхъ у хороминъ и у повалуша чотыри, съ ключами, скоблями, купленые по грошей петьнадцать, а четвертый у повалуша за чотыри золотые купленый, колодокъ желѣзныхъ и зъ заворами усихъ десеть, купленыхъ по осьми грошей Литовскихъ. Карета окована желязами, съ колми безъ облуковъ, коштовала копъ шестьнадцать, футрованая ременемъ юхтовымъ, другая колыбка безъ колъ, окована зелязомъ, новая, коштовала копъ шесть; сѣдло одно возницкое, купленое за грошей тридцать; шлеи двѣ на два коня, одна ременна зъ ланцухами и зъ медвѣдемъ, другая шлея ременная, хомуты два, узды возницкіе чотыри, то все коштовало копъ три; возъ военный съ подклѣтомъ ременнымъ. Возники два сивые доморослые, другіе возники два зъ кгняда строкатые доморослые, по стадныхъ свирепахъ, дригантъ гнѣдый, дарованый отъ пана Нарбута, стадныи жеребцы два трилѣтніе, одинъ шерстью половый, а другій шерстью гнѣдый лысый, свирепъ шерстью сивый, стадныхъ шесть жеребцовъ, тогорочнихъ чотыри, шерстью сивые, свирепки три, а четвертый коникъ; быдла рогатого подольскихъ чотыри, быкъ подольскій пятый, воловъ оромыхъ шесть, шерстью рыжіе и рябые, быковъ два трилѣтнихъ, одинъ шерстью бѣлый, а другій рыжій, коровъ дойныхъ десеть розною шерстью,

яловыхъ три; овецъ старыхъ семь, бараны три, одинъ баранъ чабанскій, вепровъ кормныхъ чотыри побитыхъ, свини старыхъ и съ поросяты одинадцать, а гусей старыхъ двадцать пять, калакутовъ куры двѣ, кокошка одна, волоскихъ куровъ: куръ одынъ, кокоши двѣ, простыхъ кокошей двадцать, курей два, каплуновъ десеть, голубковъ усихъ паръ дванадцать, павовъ бѣлыхъ пять, шостый шарый самецъ, жоравьи три хованыхъ, кобелюсовъ домовыхъ три, а четвертый ланцужный, на ланцуху желѣзнымъ, у повалуша качокъ двѣ, качоръ одинъ, маленкихъ собакъ три, зъ Анкгліи птаковъ хованыхъ въ клѣткахъ, шпаковъ чотыры, пчолъ одинъ уль зе пчелами. Меду прѣсного съ Молвъ привезеного кадей чотыри, у которыхъ было мѣдницъ осьмь, сыровъ великихъ шестьдесятъ, мандриковъ копъ двѣ, масла кадки двѣ, третій горшокъ, въ томъ тройкгу полтрети мѣдницы; пряжи льняное два каменья, сукна самодѣльского локотъ двадцать пять, волны рунъ одинадцать. Збожа: напервый жита чистого бочокъ торкговыхъ мѣры Виленской; пшеницы чистой бочокъ.... мѣры Виленской бочокъ осьмь, ечменю бочокъ торкговыхъ десеть, ярыцы полторы бочки, гороху бѣлого бочокъ три, бобу великого бочка одна, чецевицы бочка, овса бочокъ двадцать и одна; гречихи бочокъ пять, жита пухового бочокъ петнадцать, овса пухового шесть бочокъ, сѣна возовъ чотыриста. Которую всю маетность забравши панъ Миколай Кгинтовтъ до имѣнья своего, лежачого въ воеводствѣ и повѣтѣ Виленскомъ, прозываемомъ Бурбеклиски, выпровадилъ. Котороежъ тое оповѣданье до книгъ кгродскихъ Виленскихъ есть записано.

1601 г.

Изъ связки № 4658, за 1601 г, док. № 6.

181. Жалоба Виленскаго мытнаго писаря о нарушеніи Виленскимъ купцомъ Корнпліемъ Вингольдомъ порядка, соблюдаемаго при осмотрѣ товаровъ, подлежащихъ оплатѣ старымъ мытомъ.

Року ҂аχа (1601) мѣсяца Сентября ѳі (19) дня у середу.

На врадѣ господарскомъ кгродскомъ воеводства Виленского, ставши очевисто служебникъ ясневельможного пана его милости пана Льва Сапѣги, канцлера великого князства Литовского, Слонимского, Пернавского, Могилевского и пр. старосты, панъ Янъ Лопинскій, писарь мыта старого на прикоморку Виленскомъ, которому на тотъ часъ одъ его милости выбиранье мыта старого тутъ у Виль-

ни отъ людей купецкихъ есть злецоно и повѣрено, чинилъ оповѣданье именемъ его милости пана канцлера великого князства Литовского, пана своего, тыми словы: ижъ дей въ року теперешнимъ ҂аχа (1601) мѣсеча Сентебра семнадцатого дня, у понедѣлокъ, съ поранку, панъ Вингольтъ Корнеліушъ—купецъ Виленскій, послалъ дей до него—до пана Лопинского, яко до писара мыта старого, черезъ фактора своего—Петра Ролантовича Марына квиты два мыта старого коморы Ковенское, жедаючи его—пана Лопинского, абы онъ, яко писарь мыта старого, до пана Вингольтовое каменицы пошодши, товары пана Вингольтовые, которые на тотъ часъ зъ Нѣмецъ въ двохъ кипахъ за печатью мыта старого коморы Ковенское припровожоны суть, водлугъ звычаю давного огледавши до реестру мытного списалъ. Якожъ дей онъ, панъ Лопинскій, заразомъ шолъ до каменицы пана Вингольтовое и тамъ дей знашолъ на подворью лежачіе двѣ кипѣ, одну дей великую, а другую малую, за печатью мыта старого коморы Ковенское, и хотѣлъ дей оные товары заразомъ огледать, нежели дей панъ Вингольтъ ему, пану Лопиньскому, мовилъ: жебы троху пождалъ, ажбы дей мытницы пана Коленского, зъ мыта ново-подвышоного, панъ Янъ Мордзыньскій съ товарышомъ своимъ Якубомъ тутъ же до того огледанья тыхъ двохъ кипъ пришли; и онъ дей, панъ Лопинскій, заховуючисе у томъ водлугъ звычаю стародавного и постерегаючи дей, абы пану Коленскому, яко арендарови мытъ ново подвышоныхъ, въ арендѣ его никоторая переказа не дѣеласе, оныхъ двохъ кипъ не рушаючи, тыхъ то мытниковъ мыта нового, почавши одъ годины осмое на полъзекгару, ажъ до одинадцатое, черезъ три годины тамъже у каменицы пана Вингольтовой очекивалъ и не могучи се дей ихъ мытниковъ новыхъ дочекать, пошолъ дей онъ, панъ Лопинскій, до дому на обѣдъ; и коли одыйти мѣлъ, самъ дей панъ Вингольтъ ему, пану Лопинскому, мовилъ: штобы дей онъ заразомъ по обѣдѣ на огледанье тыхъ двохъ кипъ опять пришолъ, то пакъ дей, коли вжо по обѣдѣ было, знову дей панъ Вингольтъ тогожъ Петра Ролантовича Марына, фактора своего до пана Лопинского посылалъ, штобы дей тыхъ товаровъ огледати пришолъ; якожъ дей онъ, панъ Лопинскій, заразомъ пошолъ и коли дей до каменицы пана Вингольтовое пришолъ, знашолъ дей оные кипы двѣ, которые дей за печатью мыта старого коморы Ковенское тутъ припровожоны были безъ бытности, вѣдомости и позволенья его, пана Лопинского, яко писара мыта старого, печати одъ кипъ поодрываные и самы кипы свовольне отвороные и сукна на двухъ мѣстцахъ на подворью пана Вингольтовымъ лежачіе, при которыхъ дей сукнахъ былъ самъ панъ Винкгольтъ и мытницы два пана Коленского, панъ Янъ Мордзинскій и зъ Якубомъ товарищомъ своимъ, за которымъ дей своволенствомъ, же дей ему пану, Лопинскому, яко писару мыта старого, панъ Вингольтъ тыхъ товаровъ зъ кипахъ огледати, водлугъ звычаю давного, не допустилъ, але дей свовольне безъ бытности и позволенья его съ тыми мытниками пана Коленьского на змовѣ уси три зъ собою ку не малой шкодѣ его милости пана канцлера великого князства Литовского, пана его, печати мытные Ковенскіе поодрывавши, товары розвезалъ, о которую таковую шкоду и свовольство, заховуючи онъ, панъ Лопинскій, его милости пану своему, такъ съ тымъ паномъ Вингольтомъ, яко и съ тыми мытниками пана Коленского—Яномъ

Мордзыньскимъ а Якубомъ, товарищомъ его, и съ тымъ до кого о тую шкоду его милости право дорогу укажетъ, въ пришлый часъ вольное мовенье и здоровое право, просилъ, абы тое оповѣданье его до книгъ здѣшнихъ Виленскихъ записано было. Што есть записано въ книги, року ҂а҃х҃а (1601), мѣсеца Сентября ѳ҃ (19) дня оповѣдано.

1601 г.

Изъ связки подъ № 4658, за 1601 г., док. № 5.

182. Заявленіе вознаго о томъ, что Леонъ Мамоничъ, явившись въ гродскомъ судѣ въ назначенный срокъ, для полученія денегъ отъ своихъ должниковъ, не получилъ ихъ по причинѣ неявки должниковъ.

Я Янъ Косинскій, возный господарскій воеводства Виленского, сознаваю симъ моимъ квитомъ, ижъ року теперешняго тысеча шестьсотъ первого, мѣсеца Сентября чотырнадцатого дня, маючи я при собѣ людей добрыхъ двухъ шляхтичовъ—пана Яна Семеновича, а пана Станислава Курпского, будучи мнѣ взятымъ отъ пана Леона Кузьмича Мамонича до замку здѣшнего господарского Виленского на пильнованье сумы пѣнезей позычоныхъ, отъ пана Левка Мамонича взятыхъ а пану Семену Климкевичу Суртѣ и сынови его Кости Семеновичу Суртѣ данныхъ, которую суму пѣнезей, то есть сто копъ грошей Литовскихъ мѣли дей отдати и сполна заплатити пану Леону Мамоничу въ року теперешнимъ тысеча шестьсотъ первомъ, мѣсеца Сентября чотырнадцатого дня, водлугъ нового календару, то-есть: на первый Воздвиженья креста, альбо Поднесенья кржижа светого, свята римского. Якожъ панъ Леонъ Мамоничъ, будучи певнымъ и пильнуючи тыхъ сто копъ грошей Литовскихъ, звышъменеными особомъ черезъ весь день чотырнадцатый водлугъ листу обликгу ихъ, добровольного запису, въ замку господарскомъ Виленскомъ, почавши отъ поранку ажъ до самого вечера, не сходечи со мною вознымъ и стороною, на тотъ часъ при мнѣ будучою, пильности чинить во всемъ незанехалъ, которыхъ особъ вышеймененыхъ не только штобы кого прислать мѣли, але и сами, водлугъ добровольного запису своего, се не становили и пильности съ тыми грошми, которые мѣли отдать на тотъ день чотырнадцатый мѣсеца Сентября у петницу, въ томъ же року тысеча шестьсотъ первомъ, нехибне. Якожъ панъ Леонъ Мамоничъ, чинечи досыть тому дню на значоному, пильновати и тыхъ грошей отъ нихъ взяти готовленъ будучи, со мною вознымъ вышъменеными и стороною, на тотъ часъ при мнѣ будучою, взять волю мѣлъ, которыхъ се недождавши, жадное вѣдомости о собѣ сами, такъ черезъ умо-

цованого, ани жадного пріятеля не давши, прочъ одысти есьмо мусѣли. Которое сознанье и пильность Леона Мамонича я звышменованый возный, подъ печатью моею и подъ печатьми сторонними, на тотъ часъ при мнѣ будучими, до книгъ кгродскихъ Виленскихъ далъ есьми. Писанъ у Вильни, року, мѣсеца и дня свышописаного.

1601 г.

Изъ связки подъ № 91, за 1601 г., актовъ бывшаго Виленскаго гродскаго суда, докум. II.

183. Отдача во владѣніе имѣнія Свиранскаго и Кенскаго князю Исмаилу Аліевичу Талковскому татарину за долгъ.

Начало акта въ подлинникѣ вырвано).... Виленского. Сознаваемъ симъ нашимъ увяжчимъ квитомъ, ижъ есьмо первей сего въ року теперешнемъ тысеча шестьсотъ первомъ, мѣсеца Апрѣля осьмнадцатого дня, за приданьемъ листовнымъ отъ суду господарского земского Виленского, а отосланьемъ и вскасомъ суду головного трибунального на его милость пану Лукашу Мамоничу, скарбному его королевское милости великого князства Литовского, старостѣ Дисеньскомъ, сумы пѣнязей шестнадцать сотъ копъ, осмьдесятъ копъ грошей и двадцать чотыри гроши въ року недавно прошломъ тысеча шестьсотномъ, мѣсеца Мая двадцать четвертого дня, князю Исмаилу Алеевичу Талковскому и малжонцѣ его, опекуномъ, потомкомъ небожчика Абрагима Юхновича вскасаное, водле декрету суду головного трибунального, по выстью всихъ ратъ статутовыхъ, за остатокъ сумы пѣнезей за тысечу шестьдесятъ пять копъ и грошей двадцати чотырехъ на имѣньяхъ пана скарбного Свиранского и Кенского, въ повѣтѣ Виленскомъ лежачихъ, при умоцованомъ князя Исмаиловомъ и малжонки его князю Мустафѣ Ахметовичу отправу порадкомъ статутовымъ чинили, гдѣ отправы по увезанью вшелякихъ кгрунтовъ, людей въ селахъ тяглыхъ и бояръ путныхъ, зъ стодолами въ тыхъ имѣньяхъ пана скарбного Свиранского и Кенского знесши на одно мѣстце вынесло суммы девятьсотъ копъ двадцать шесть копъ и грошей тридцать. А ижъ остало было еще решты тое суммы звышмененое копъ сто тридцать три грошей пятдесятъ чотыри, за которую ижъ вже больше ніякихъ кгрунтовъ, ани людей, бояръ тыхъ имѣній пана скарбного Свиранского и Кенского быти не повѣдили; отправа не дошла и не выконалася была, тогды я возный и мы сторона шляхта, звышмененая, заховуючисе въ томъ водлѣ порадку и науки статутовое, черезъ положенье квиту своего на томъ дворѣ пана

скарбного Свиранскомъ, зложили есьмо румацію (remotio?) пану скарбному недѣль чотыри, о чомъ всемъ ширей и яснѣй на декретѣ суду головного трибунального въ року прошломъ тысеча шестьсотномъ учиненого и на листѣхъ отправчихъ, также и на сознанью квитовъ нашихъ увяжчихъ и на выписѣхъ врадовыхъ кгродскихъ Виленскихъ описано и доложоно есть. А такъ я возный и мы сторона шляхта, звыжмененая, за тымъ же першимъ приданьемъ и листомъ до мене*). . . . . для скончения отправы остатка тое сумы сто тридцать трохъ копъ и грошей петидесятъ чотырохъ зъ опекуномъ потомковъ небожчика Абрагима Юхновича съ княземъ Измаиломъ Алеевичомъ Талковскимъ до того двора пана скарбного Свиранского въ року теперь идучомъ тысеча шестьсотъ первомъ, мѣсеца Іюня первого дня у пятницу пріѣхали, въ которомъ дворѣ застали есьмо боярина пана скарбного Свиранского Яна Зуба, которого князь Измаилъ Алеевичъ, показавши листы отправчіе и доведши выстья чотырохъ недѣль на румацію пану скарбному, отъ мене возного и насъ стороны шляхты черезъ квитъ нашъ, на дворѣ Свиранскомъ положоный, и сознанья нашого выписомъ врадовымъ кгродскимъ Виленскимъ пыталъ: если бы хто былъ въ томъ дворѣ отъ пана скарбного, жебы альбо тотъ остатокъ сумы пѣнезей сто тридцать три копы грошей пятдесятъ чотыри (за которую первей отправы не стало), потомкомъ Абрагимовымъ присужоную, ему Исмаилю и малжонцѣ его, опекуномъ тыхъ потомковъ Абрагимовыхъ, отдалъ, альбо по выстью чотырохъ недѣль на румацію, черезъ квитъ возного и стороны шляхты зложоныхъ, на томъ дворѣ Свиранскимъ увезанья и отправы чинити допустилъ? А тотъ менованый Янъ Зубъ на то повѣдилъ: ижъ дей сумы готовое панъ мой мнѣ на то не далъ, але дей увезанья и отправы въ тотъ дворъ свой Свиранксій чинити возному и сторонѣ не боронитъ и мнѣ дей подавати и уступовати казалъ; на што и моць отъ пана скарбного, пана своего, ему даную показалъ. То такъ я—возный и мы, звышмененая сторона шляхта, за добровольнымъ поступеньемъ и поданьемъ того Яна Зуба, отправу шацункомъ водле уваженья, при бытности самого того Яна Зуба, въ томъ дворѣ чинили есьмо тымъ способомъ, то-есть: На первѣй ворота того двора уѣздные и на воротахъ кганочокъ згнилый, опалый, шацовали копу грошей. У дворѣ по лѣвой сторонѣ воротъ гр(ид)ня зъ примномъ, зъ свѣтлицою, изъ свѣтлицы комора; у свѣтлицы столъ дубовый, шацовали—грошей двадцать; услонъ съ поручьемъ грошей шесть; столики два малыхъ узкихъ грошей дванадцать; у свѣтлицы оболонъ шклянныхъ три, а коморѣ двѣ цѣлые, въ коморѣ ложко—гроши шесть, у свѣтлицы печь побитая, лихая и коминокъ опалый, у того дому у примна гридни въ свѣтлицы и въ комори дверы *) . . . . . Подлѣ того дому стайня непокрытая, безъ верха, ворота лежатъ на земли выломеные, которая вже отъ дождковъ и гнити почела, копъ двѣ грошей шацовали. Отъ тое стайни идучи порадкомъ по лѣвой руцѣ клѣтокъ двѣ, низкихъ, старыхъ: одна соломою покрыта, а подлѣ нихъ свиренъ на подклѣтѣ; будованье старое у одное клѣтки и въ того свирня высокого двери на завѣсахъ и зъ защепками желѣзными, шацо-

*) Строка истлѣла.

*) Мѣсто въ подлинникѣ истлѣло.

вали копъ чотыри грошей. У томъ свирни знашли збожья молочоного, которого при томъ Янѣ Зубѣ мѣрою тамошнею, которая Виленское мѣры не выноситъ, отмѣрили: ечменя бочокъ шесть, водле статуту по грошей двадцати копъ двѣ грошей; пшеницы бочокъ три, по двѣ копъ грошей; гороху бочка одна—на двадцать грошей. Домъ великій на подклѣтахъ, подъ нимъ пивница мурованая, попсованая; предъ сѣньми того дому, по усходѣ идучи, кганокъ, свѣтлица великая столовая, стеля погнилая вся, течетъ, въ ней печь поливана, старая, попадалая и коминокъ мурованый, попсованый, оболонъ шкляннихъ пять, вси побиты, въ которыхъ кватеръ пяти знаку немашъ; столикъ малый липовый—грошей шестнадцать раховали. На напротивку свѣтелка малая, печь поливаная, вся побитая, столикъ малый дубовый, который шацовали грошей чотырнадцать. У того дому комины мурованые два, у свѣтлицы, въ коморѣ и въ комнатѣ оболонъ шкляннихъ цѣлыхъ шесть, усихъ дверей на завѣсахъ деветеры, четверы зъ защепками, а пятеры и зъ замками внутрными, замчыстыми, оконницы того всего дому у оконъ на завѣсахъ желѣзныхъ, въ сѣнехъ окно съ кратою желѣзною. Тотъ домъ, ижъ вжо будованье старое, кгмахи вси текутъ, зъ даховъ кгонты опали, столы погнили, шацовали копъ пятдесятъ грошей. Подлѣ фортки и ставу кухня, коминъ на стовпахъ мурованый, свѣтличка кухонная, въ которой печи и лавъ и оболонъ нимашъ. На противко коморка кухонная, двери трои на завѣсахъ. Домъ старый, опалый, згнилый—шацовали копъ пять грошей. Идучи до воротъ уѣздныхъ по лѣвой руцѣ свѣтлицъ двѣ, въ которыхъ кони знать*)

. . . . . .

двандцать грошей, кублы варывные три, бочокъ пивныхъ . . . . . ки два, то все огуломъ шацовали грошей сорокъ осьмъ. Пѣтухъ и двѣ курицы Калекуцкіе, водлѣ статуту, копа грошей. Подъ дворомъ ставищо, гребля вырваная, шацовали копъ двѣ; у дворцы гридня примѣнъ, а струбъ напротивко гридни зрубленый, копъ три грошей шацовали. Свиренки малые три, а четвертая клѣтка, тые вси посполу шацовали, ижъ вже погнили и опали, грошей семьдесятъ; хлѣвцы на быдло два рубленыхъ, а двѣ пустки, шацовали три копы грошей; гумно рубленое, двои ворота, а подлѣ ней одрина на сѣно, на кшталтъ гумна зробленая, осець гнилая не покритая, стеля опалая, озереду переплотовъ старыхъ, попсованыхъ, на землю опалыхъ, тридцеть осмь, все тое шацовали огуломъ копъ дванадцать грошей. За гумномъ сажавка, въ которой и воды барзо мало и рыбъ быти не повѣдано, шацовали копъ пять грошей; кгонтовъ копъ сорокъ, шацовали копу по дванадцать пѣнязей, то чинитъ грошей сорокъ осьмъ. Огородъ овощовый ничимъ не засѣяный зъ оселицою дворною и зъ дворною селидбою, зъ гумнищомъ и пляцомъ, гдѣ дворецъ стоитъ, вымѣрили моркговъ чотыри, водлѣ статуту, учинило копъ чотыри грошей. Тотъ дворъ Свиранскій зо всимъ тымъ, што се поменило, знесши зъ оного увесь шацунокъ, вынесло сумы въ отправѣхъ сто копъ тридцать и двѣ, грошей двѣнадцать Литовскихъ, а решты зостало копа одна и гроши тридцать чотыри, якожъ въ той рештѣ также и въ доходѣ моемъ возновскомъ, который.... князь Исмаилъ заплатилъ отъ копы по двѣ пѣнязи, отъ шестнадцати сотъ копъ семидесятъ копъ и грошей двадцати чотырохъ, то вчинило копъ

*) Истлѣвшая строка.

. . . грошей тридцать шесть. Лазню и солодовню, опалую, згнилую и заметъ.... розгнилый, мѣстцы опалый и плоты коло гумна, огородовъ.... выгоновъ въ шести копахъ, ошацовавши съ тымъ дворомъ Свиранскимъ князю Измаилю Алеевичу Талковскому и малжонцѣ его въ держанье и спокойное уживанье подали и увезали, а остатокъ.... мы копу одну грошей десеть взнесли и увезали на имѣнье Свиранское и Кенское. И на то есьмо дали сесь нашъ квитъ подъ нашими печатьми ку записанью и сознанью до книгъ врадовыхъ кгродскихъ Виленскихъ князю Измаилю Алеевичу Талковскому и малжонцѣ его княгини Айши Манцы.... року и дня звышписаного.

1602 г.

Выпись изъ связки № 12, за 1602 г., док. № 3.

184. Денесеніе королев. скарбнаго писаря Ивана Исаковскаго о томъ, что онъ не могъ выбрать чоповаго по причинѣ свирѣпствующей заразы.

Року тысеча шестьсотъ второго, мѣсеца Сентября двадцатъ четвертого дня.

На урадѣ его королевской милости кгродскомъ воеводства Виленского, передо мною Станиславомъ Пукштою Клявзкгейловичомъ — хоружимъ Волковыскимъ, намѣстникомъ Виленскимъ, оповѣдалъ его милость панъ Янъ Исаковскій, писаръ его королевской милости скарбовый, ключникъ и дровничій Виленскій, державца Виршубскій о томъ, ижъ што въ року теперешнемъ тысеча шестьсотномъ второмъ, мѣсяца Марца чотырнадцатого дня, на зъѣздѣ головномъ Виленскомъ ихъ милость пановє обыватели великого князства Литовского, духовные и свѣцкіе, видечи, ижъ речь посполитую великіе небеспеченства заходятъ, ухваливши у во всемъ великомъ князствѣ Литовскимъ чоповое на рокъ одинъ его милость пану подскарбему земскому великого князства Литовского въ дозоръ и опартность поручити рачили. Которое тое чоповое его милость панъ подскарбій, такъ въ самомъ мѣстѣ, яко и во всемъ повѣтѣ Виленскомъ арендовалъ на рокъ одинъ зуполный его милости пану Исаковскому, которому чоповому рокъ се почалъ по выстью двохъ лѣтъ прошлыхъ — дня семнадцатого Іюня; которое чоповое почавши отъ дня семнадцатого Іюня, въ року тысеча шестьсотъ второмъ, ажъ до дня двадцатого Сентября, тутъ только въ самомъ мѣстѣ Виленскомъ выбералъ, хотяжъ, для голоду и для небезпеченства отъ повѣтра, кгдыжъ одъ часу немалого пострахи великіе въ мѣстѣ Виленскомъ были, зачимъ мѣсто замыкано, людей, збожа, ани жад-

ныхъ напоевъ до Вильна не пущано, зачимъ, превельми мало тое чоповое за тую чверть року учинило. А што се дотычетъ повѣту Виленского, въ томъ брать не починалъ для тыхъ причынъ: першая для голоду, другая для небеспеченства отъ повѣтра по нѣкоторыхъ мѣстцахъ, третяя для спустошенья отъ жолнеровъ. И выбераніе того чопового отъ дня двадцатого Сентября завѣшаетъ, ажъ дасть Богъ до успокоенья того повѣтра. Зачымъ просилъ о приданье возного до выволанья того чопового. Также тежъ протестовалъ се его милость панъ Исаковскій, ижъ што за тотъ рокъ теперешній слѣдовало и котлового въ мѣстѣ Виленскомъ, брать не зачиналъ и не выбералъ. Якожъ и возный повѣту Виленского Казимиръ Кимбаръ, ставши очевисто въ семъ же року ҂ахв (1602), мѣсяца Сентября тогожъ дня, на датѣ помененого, чого будучи свѣдомъ въ той справѣ квитъ свой ку вписанью до книгъ кгродскихъ Виленскихъ призналъ.

1606 г.

Изъ связки № 125, за 1608 г., док. № 1.

185. Реестръ расходовъ на погребеніе скарбнаго в. кн. Литовскаго Луки Мамонича извѣстнаго Виленскаго русскаго типографа, (Расходы исчислены на современныя наши деньги до 216 рублей).

	zł.	gr.	pie.
Falendiszu czarnego na przykrycie grobu łokci 15, po złot. 2	30	—	—
Kiru czarnego postaw ieden ieymości samey	6	—	—
Gierlice dla sług postawów 3, po złotych 5	15	—	—
Jeszcze gierlice, że niedostało dla chłopiąt łok. 1 po złot.	1	—	—
Na obicie grobu wszystkiego płutna Głogowskiego łok. 14²/₃ po gr. 8	4	21	2
Sobiem wziął kiru za złotych 3	3	—	—
Za dwie sztuce płótna Holenderskiego	12	12	—
Wosku kamień ieden y wosków 4.	8	18	2
Swiec lanych 8 p. gr. 8	2	16	—
W piątek ryb dla iey mości grs. 12.	—	12	—
Łosoś cały za zł. 2 grs. 2 pie. 4.	2	2	4
Szczupaków 8, złot 3 grs. 21 pie. 5	3	21	5
Szczuki dwie	1	18	5
Za pstrąga y lipienia	—	3	5
Za okunie do żołtey y starey wichy	—	20	—
Za płocice do smażenia	—	12	—
Cietrzewi 6, po grs. 2 pie. 2.	—	13	—

	zł.	gr.	pie.
Kurów 6, po grs $1^{1}/_{2}$ . . .	—	9	—
Kurcząt 6, po grs. 1 p. 3. .	—	7	8
Kurów trzy starych, po grs. 2.	—	6	—
Zaięcy trzi, po groszy 6. . .	—	18	—
Jaiec kop trzy, po grs. 6. .	—	18	—
Jabłek do piroga.	—	7	—
Mąki za grs. 10.	—	10	—
Jarząbków dwa, po grs. 2 p. 2.	—	4	2
Masła garniec, za zł. 2 grs. 14.	2	14	—
Małwazyi garcy 2	2	8	—
Wina garcy dwa.	2	—	—
Kucharzom piwa w wieczor grs. 2 p. 2	—	2	4
Na świece do kuchni gr. $1^{1}/_{2}$.	—	1	5
Za cybulę groszy 5. . . .	—	5	—
Za trzy wozy drew po grs. 6.	—	18	—
Na wapno do iamy zł. 1 gr. 6.	1	6	—
Za 4 garcy vety po 4. . .	—	16	—
Za garce do kuchnie gr. 14 p. 2	—	14	2
Za garniec wina do kuchnie grs. 16.	—	16	—
Małwazyi kwarta.	—	7	—
Octu winnego za gr. 2 p. 4.	—	2	4
Kiełbas za gr. 3 p. 2. . .	—	3	2
Soli kamień grs. 9 pie. 6. .	—	9	6
Smietany za gr. 2 pie. 4. .	—	2	4
Słonimy.	—	1	6
Za 4 liczaki do wpuszczania ciała do ziemi	—	21	—
Za świece z bratstwa gr. 12.	—	17	—
Za iabłka do potraw gr. 4 p. 8.	—	4	8
Za masło gr.	—	20	—
Małwazyi garcy $3^{1}/_{2}$, 3 zł. 14 gr.	3	14	—
Wina garcy $1^{1}/_{2}$.	1	12	—
Za krupy	—	1	—
Za barszcz.	—	1	—
Za szpilki do przyszpilania herbów.	—	1	—
Chleba do kuchnie	—	1	5
Chłopowi za 2 dni, co za mną chodził.	—	2	4

	zł.	gr.	pię.
Drugiemu, co w kuchni posługował	—	1	2
Cukru funtów 3 po groszy 12 na wety	1	12	—
Aliwek kwarta 1.	—	3	—
Syra holenderskiego za gr. 2 pię 4	—	2	4
Orzechów za gr. 2 p. 4 . .	—	2	4
Jabłek za gr. 4 p. 8. . . .	—	4	8
Rozinków drobnych półfunta .	—	2	—
Rozinek wielkich półfunta, gr. 1 pie. 5	—	1	5
Fig funt ieden, gr. 3 . . .	—	3	—
Szafranu $^{1}/_{4}$ f.	3	—	—
Pieprzu funty 2, po gr. 12 .	1	—	—
Imbieru funt 1	—	7	—
Cynamonu $^{1}/_{4}$ f., gr. 10 . .	—	10	—
Gozdzików $^{1}/_{4}$ f., gr. 10 . .	—	10	—
Kwiatu muszkatowego . . .	—	10	—
Chrzanu.	—	1	6
Riżu funty dwa	—	5	—
Rozinek drobnych funty 2. .	—	7	—
Rozinek wielkich funty 2 . .	—	5	—
Migdałów funt ieden . . .	—	6	—
Fig funt ieden	—	4	—
Sliwek funty trzy, gr. 3 . .	—	3	—
Cukru głowa, w niey waży funt 5	2	4	—
Kitayki łok. $^{1}/_{2}$, gr. 4. . .	—	4	—
Szafranu łót 1, gr. 9 . . .	—	9	—
Kwiatu muszkatowego $^{1}/_{4}$ f. grs 10.	—	10	—
Powidła funtów 3, po gr. 6 .	—	18	—
Limoniei 10, po p. 8 . . .	—	8	—
Cukru faryny 1 gr. 9 . . .	—	9	—
Kaporów pół funta	—	4	—
Pierników dwa po gr. 4 . .	—	8	—
Cwieczków na obianie grobu .	—	1	—
Kitayki duple łok. 7 po gr 44.	12	20	—
Atłasu $^{1}/_{2}$ łok	1	6	—
Za trunnę zł. 3	3	—	—

	zł.	gr.	pie.
Za płótno do kleienia truny .	—	7	—
Za przeporec zł. 7 gr. 16. .	7	16	—
Na podział ubogim zł. 5 . .	5	—	—
Popom	5	—	—
Od czytania psałtery zł. 4. .	4	—	—
Mularzom zł. 1	1	—	—
Krawcowi złotych 7½ od roboty wszystkiey dworney żałoby . .	2	12	—
Za płótno żałobne zł. 3 . .	3	—	—
Od świec robienia woskowych niewielkich	—	14	—
Wosku, wosków 4, po gr. 4 p. 8.	—	19	2
Głuszce gr. 6.	—	6	—
Kucharzom zł. 5.	5	—	—
Za miód.	10	—	—
Za piwo zł. 3.	3	—	—
Za szklenice	—	14	4.

У того реестру печатей притисненыхъ три. Которое тое оповѣденье и тотъ реестръ есть до книгъ кгродскихъ Виленскихъ записано.

1607 г.

Изъ связки № 104, за 1607 г., докум. № 6.

186. Жалоба Витебскихъ мѣщанъ на двухъ возныхъ, отказавшихся внести въ гродскія книги свои посвидѣтельствованія о насиліяхъ гродскаго писаря, учиненныхъ одному мѣщанскому семейству.

Лѣта отъ Нароженья сына Божого ҂а҃хз (1607) мѣсяца Декабря к҃ѳ (29) дня.

Присылали до враду его королевской милости воеводства Виленского, до мене Деметрія Карпя, секретаря его королевской милости, намѣстника Виленского панове бурмистры, радцы и лавники, мѣста господарского Полоцкого, оповѣдаючи и жалуюли, сами отъ себе и именемъ мѣщанъ Полоцкихъ, на возного воеводства Полоцкого Тихна Глазка, который осѣдлости и мѣшканья обецное подъ правомъ мѣсткимъ макгдеборскимъ у Полоцку маетъ, о томъ: ижъ дей, кгды его милость панъ Даніель Щитъ-Забѣльскій, писаръ кгродскій Полоцкій, не по-однокроть не малые кридвы мѣщаномъ Полоцкимъ и разнымъ особамъ чинечи а не переставаючи предъ се такового збыткованья, але ещо надто въ року теперешнемъ тысеча шестьсотъ семомъ, мѣсеца Ноября третяго дня, казавши поймати слугамъ своимъ на улицы мѣщанина Полоцкого Семена Ивановича и до дому своего увести, которого тамъ въ дому постронками самъ окрутне а немилостиве, шкарадне збилъ, змордовалъ и зранилъ; потомъ ещо наѣхавши кгвалтомъ и зъ многими слугами своими на домъ тогожъ Семена въ посадѣ за Полоцкомъ збудованый, и тамъ же жону его также збилъ,

змордовалъ и зранилъ, о што по достатку въ оповѣданью и жалобѣ на его милость учиненой описано и доложено есть. Тогды дей мы, заховуючисе въ томъ водле науки, въ правѣ посполитомъ описаное, скоро по таковомъ битью, мордованью и наѣждчанью кгвалтовномъ его милости пана писаровымъ, хотечи то возными и стороною шляхтою оказати и обвести оного Тихна Глазка и другого Мартина Гриба, возного тежъ воеводства Полоцкого, до тое справы ужили есьмо; которые, кгды маючи при собѣ сторону шляхту, того бою и ранъ на Семенѣ Ивановичу и на жонѣ его огледѣли, тогды оный Тихно Глазко возный, на тамтотъ часъ не припускаючи до сознанья товарища своего Мартина Гриба, але самъ одинъ даючи тую причину, же дей накладъ великъ на двухъ возныхъ, справивши сознанье свое, также взявши у насъ и оповѣданье на помененого пана писара до враду кгродского Витебского, которому за працу золотыхъ три а на выправенье справъ, то-есть выписовъ двухъ зъ оповѣданья и сознанья съ книгъ кгродскихъ Витебскихъ, золотыхъ два польскихъ, кромѣ иншого накладу при тыхъ справахъ, дали, которые тые справы, то-сеть оповѣданье и сознанье свое мѣлъ и прирекъ до враду кгродского Витебского, не выпускаючи по учинку зъ недѣль двухъ, але и овшемъ еще добре передъ часомъ отдати и до книгъ записать, и, съ того выписы выправивши, намъ врадникомъ мѣскимъ Полоцкимъ отдати. Якожъ дей есьмо, за упевненьемъ его возного, розумѣючи, же онъ до враду кгродского Витебского ѣздилъ по той отправѣ нашой съ поменеными справами вжо мало не ве-дву недѣляхъ, довѣдавшисе о бытности его возного въ Полоцку и у него тыхъ выписовъ съ книгъ кгродскихъ Витебскихъ, то-есть зъ оповѣданья и сознанья его упоминали се есьмо, абы до насъ отдалъ; нижли оный Тихно Глазко, намнѣй не огледаючисе на врадъ свой возновскій, также на пристойность и присегу свою и на каранье, на таковыхъ возныхъ подступныхъ въ правѣ посполитомъ описаное, обезпечивши насъ въ томъ, взявши отъ насъ нагороду собѣ за працу и за плату на выправенье справъ, и нѣтъ вѣдома для чого а снать улакомившисе на предарованье зъ намовы егожъ пана Щитовы, яко до враду кгродского Витебского зъ оповѣданьемъ нашимъ на того Щита, яко се былъ поднялъ, не ѣздилъ, также ани сознанья своего передъ тымъ врадомъ кгродскимъ Витебскимъ въ той же справѣ противу пану писару у двухъ недѣляхъ не призналъ. Которого кгды есьмо почали упоминати: для чого бы таковый подступокъ учинити мѣлъ, тогды онъ давалъ таковую справу: же дей есми для того съ тыми справами, зъ оповѣданьемъ и зъ сознаньемъ противу пану Даніелю Щиту-Забѣльскому не ѣздилъ, ижъ на мене отповѣдь и похвалку учинилъ, то есть, кгды бымъ съ тыми справами поѣхалъ, тогды мѣлъ мене бити, якожъ и пѣнези, то-есть: тую золотыхъ пять въ невѣдомости нашой шафарови мѣстскому Полоцкому отдалъ, который кгды при отбиранью тыхъ пѣнезей почалъ се у него упоминати тыхъ справъ, то-есть оповѣданья и сознанья его, тогды онъ не отдаючи, але передъ нимъ—шафаромъ, яко намъ далъ справу, тое оповѣданье наше на пана Щита и сознанье свое содравши на штуки и на землю былъ покидалъ, а потомъ собравши на земли, знову до себе сховалъ, снать хотечи се съ тымъ отказать тому пану писарови, зачимъ се дей омешканье тыхъ справъ стало. Потомъ вжо ужили есьмо были того другого возного

Мартина Гриба, который на той справѣ зъ нимъ Тихномъ Глазкою посполу былъ, абы хотя вжо и по двухъ недѣляхъ сознанье свое въ той же справѣ и оповѣданье отъ насъ до вряду Витебского отдалъ; нижли и тотъ возный—Мартинъ Грибъ, справивши сознанье свое, печатью своею припечатовавши и рукою властною своею подписавши, а снать подобно съ перестраху, егожъ пана Щитового боечисе, абы ему яко за то не мстилъ, того сознанья своего, ани оповѣданья до вряду кгродскаго Витебского не давалъ и съ тыми справами не ѣздилъ. И просили панове бурмистры, радцы и лавники мѣста Полоцкого, абы тое оповѣданье ихъ до книгъ кгродскихъ Виленскихъ было записано. Што есть записано.

1608 г.

Изъ связки № 125, за 1608 г., док. № 4.

187. Жалоба дочерей Лукаша Мамонича на свою бывшую мачиху и ея мужа кн. Гедройтя по поводу предъявленія ими фальшиваго завѣщанія покойнаго Мамонича.

Року отъ Нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ осьмого, мѣсеца Генваря десятого дня.

На врадѣ его королевское милости замку господарскомъ Виленскомъ жаловали и оповѣдали земяне и земянки господарскіе, въ розныхъ повѣтѣхъ у великомъ князствѣ Литовскомъ осѣлые, панъ Криштофъ Вицкій и малжонка его пани Марина Лукашовна Ивановича Мамоничовна, а панъ Володиміръ Жоховскій а малжонка его пани Барбара Лукашовна Ивановича Мамоничовна, на земянина и земянку господарскую воеводства и повѣту Виленского князя Марціяна Владиславовича Кгедройтя, подсудковича Виленского, ротмистра его королевской милости, и малжонку его пани Барбару Семеновну Войнянку — каштелянку Мстиславскую, бывшую пани Лукашовую Ивановича Мамоничовую, скарбную великого князства Литовского, старостиную Дисненскую, о томъ: штожъ дей въ року прошломъ тысеча шестьсотъ шостомъ, взявши они певную вѣдомость съ книгъ кгродскихъ Виленскихъ, ижъ по смерти небожчика пана Лукаша Мамонича, бывшаго скарбного великого князства Литовского, старосты Дисненского, отца пани Криштофовое Вицкое и пани Володимировое Жоховское, малжонка дей его пани Барбара Семеновна Войнянка, бывшая скарбная великого князства Литовского, пани Лукашовая Мамоничовая, мачоха ихъ, донесла до книгъ здѣшнихъ кгродскихъ Виленскихъ неякій тестаментъ, менечи, якобы небожчикъ малжонокъ ее першій панъ

Лукашъ Мамоничъ, скарбный, отецъ особъ жалобливыхъ, за живота своего, ей отправовати мѣлъ, который они особы звышменованые менятъ быть по смерти отца справованый; а ижъ николи воля небожчика пана скарбного на таковой тестаментъ не была, позывали дей ее пани скарбную и передъ судъ земскій Виленскій, взглядомъ которого позыванья онъ дей помененый князь Марціянъ Гедройть, яко ихъ особъ жолобливыхъ перестроги дошли, снать дей звазнившисе на нихъ и зъ малжонкою своею на здоровье имъ стоечи, отповѣди и похвалки на разныхъ мѣсцахъ передъ разными особами и зацными, яко тые часы, также мѣстца похвалокъ особа его самъ лѣпѣй вѣдаеть и паметаетъ, чинить мовечи: же дей могутъ они тому тестаменту фальшъ задавать, але дей я о ихъ здоровье постараюсе, и нехай дей собѣ заразъ другій тестаменъ готуютъ. О которой таковой похвалцѣ они, особы звышменованые, слышечи, а не будучи безпечни здоровья своего для пришлого часу, просили, абы тое оповѣданье ихъ до книгъ кгродскихъ Виленскихъ записано было. Што есть записано.

1608 г.

Изъ связки № 125, за 1608 г., док. № 15.

188. Жалоба студентовъ Виленскаго іезуитскаго коллегіума на Семена и Езофа Корсаковъ по случаю нанесенія обидъ ихъ товарищу и всей корпораціи.

Лѣта Божого Нароженья тысеча шестьсотъ осьмого, мѣсеца Мая двадцатого дня.

На врадѣ его королевское милости кгродскомъ воеводства Виленского, передо мною Деметримъ Карпемъ—секретаремъ его королевское милости, намѣстникомъ Виленскимъ, оповѣдали и жаловали панове студенци академіей колеіумъ Виленского, за даньемъ собѣ справы отъ товарища ихъ и студента тоежъ Академіейжъ колеіумъ Виленского, на име пана Якуба Лясковского, шляхтича коронного, на пана Семена Корсака, земенина его королевское милости повѣту Полоцкого, о томъ, ижъ дей въ року теперешнемъ тысеча шестьсотъ осьмомъ, мѣсеца Мая осмьнадцатого дня, идучи дей тому то студентови вышпомененому по нешпорѣ, до господы своее, улицею Подолемъ мимо церковь светое Пречистое, которая идетъ до брамы Спаское, и, выходечи дей ему южъ зъ брамы ку млыну Вискупему, не доходечи мосту, тамъ же дей того року, мѣсеца и дня вышпомененого, припавши и догонивши того-то студента, безъ жадного данья причины, панъ Семенъ Корсакъ, зъ улицы Спаское, которая идетъ отъ рынку и одъ Савичой улицы ку брамѣ Спаской, зъ шаблею голою почалъ дей

сѣчь на него; онъ, маюли пулгакъ подъ сукнею, ускочилъ на сторону одъ него и минувши его, почалъ уходить презъ мостъ. Панъ Корсакъ, знову догнавши его, сѣкъ шаблею на него; онъ доперо дей пулгакомъ почалъ се укладать одъ него, который дей пулгакъ обачивши почолъ сѣкучи мовити, ижъ дей то есть мой пулгакъ. Студентъ дей уходечи просилъ, абы му далъ покой; и кгды дей перешолъ мостъ, припалъ до того студента, почалъ пулгакъ выдирать и узявши за шію дусить и шарпать, тамъ дей въ шарпанинѣ образилъ се, и жупанъ студентови здарлъ. За тымъ выбѣгши его милость панъ Езофъ Корсакъ зъ господы своее тому то студентови пулгакъ зъ рукъ выдарлъ и студента того кгвалтовне до господы своее запровадилъ и его у везанью ажъ до самого вечера трималъ. За тымъ дей килька студентовъ довѣдавши се, шли до пана Езофа Корсака, просечи его и упоминаючи, абы студента выпустилъ и того се не важилъ, обѣцуючи его милости, же справедливость се зъ него въ академіи Виленское, если будетъ виненъ, неотвлочно станетъ. Его милость панъ Корсакъ, недбаючи на то, его выдати не хотѣлъ. И кгды панове студенты зъ его милостью паномъ Корсакомъ розмовяли, въ тымъ помененый студентъ почалъ зъ избы выходить и вышолъ. Панъ Корсакъ обачивши почалъ мовить: панове студенци, якъ у мене въ господѣ моей кгвалтъ чините? Студенты дей мовили: мы твоей милости жадного кгвалту не чинимъ, если есть то кгвалтъ господѣ твоей милости, же студентъ надъ волю нашую вышолъ и то мы заразъ твоей милости ставемы и отдаемы, якожъ ставили и отдавали, але его милость панъ Корсакъ не хотѣлъ брать.

1608 г.

Выпись изъ связки № 125, за 1608 г., актовъ б. Виленскаго гродскаго суда, докум. № 2.

189. Жалоба жены покойнаго Лукаша Мамонича на двухъ дочерей, отказавшихся принять участіе въ издержкахъ на погребеніе отца, не смотря на то, что они полулили послѣ него его имѣнія.

Року ,аχи (1608) мѣсяца Юля ка (21) дня.

На врадѣ его королевской милости кгродскомъ воеводства Виленского, передо мною Деметремъ Карпемъ, секретаромъ его королевской милости, намѣстникомъ Виленскимъ, оповѣдалъ и обтяжливе жаловалъ земянинъ его королевской милости повѣту Виленского, его милость панъ Марціянъ Кгедройть, ротмистръ его королевской милости, въ кривдѣ ее милости паней малжонки своее, ее милости паней Барбары Войнянки, паней Марціяновой Кгедройтевой, абыхмо ее милости паней Лукашовое

Мамоничовое, скарбной его королевской милости великого князства Литовского, старостиной Дисненской, на земянъ его королевской милости тогожъ повѣту Виленского, на пана Криштофа Вицкого и на паню малжонку его—паню Марину Мамоничовну, скарбянку его королевской милости великого князства Литовского, и на пана Володиміра Жоховского и паню малжонку его—паню Барбару Мамоничовну—скарбнянку его королевской милости великого князства Литовского, о томъ, ижъ дей въ року минуломъ тысеча шестьсотъ шестомъ, мѣсеца Октября 17 (19) дня, кгды дей будучи въ станѣ светомъ малженскомъ ей милость паней Барбарѣ Войнянцѣ ей милости паней Марціяновой Кгедройтевой, ротмистровой его королевской милости, за небожчикомъ паномъ Лукашомъ Мамоничомъ—скарбнымъ его королевской милости великого князства Литовского, старостою Дисненскимъ, отъ часу немалого зъ ее милости живучи здѣсь у мѣстѣ Виленскомъ, въ каменицы своей, въ рынку противъ раду Соленицкого, зъ одной стороны отъ Каменицы Ивана Калитымовича, а зъ другой стороны отъ каменицы Василія Барановича, року, мѣсеца и дня звышписаного зъ сего свѣта смертью зыйолъ, на которое то тое тѣло небожчика, малжонка своего, бывшаго пана Лукаша Мамонича, скарбного его королевской милости великого князства Литовского, ижъ зяти его—панъ Криштофъ Вицкій и панъ Володиміръ Жоховскій и малжонки ихъ—пани Марина и пани Барбара Мамоничовны, скарбянки, на потребы похованья учтивого тѣла небожчика, менованого пана Лукаша Мамонича—скарбного, наложити не хотѣли и не накладали; але дей сама ее милость пани Барбара Войнянка, ее милость пани Марціяновая Кгедройтевая, теперешняя ротмистровая его королевской милости, а бывшая ее милость пани Лукашовая Мамоничовая — скарбная, чинечи учтивость тѣлу того небожчика змерлого, пана Лукаша Мамонича—скарбного, на погребъ своихъ властныхъ грошей не мало наложила; которого дей того накладу грошей, за частокротнымъ наупоминаньемъ, помененые—панъ Криштофъ Вицкій, панъ Володимиръ Жоховскій, и малжонки ихъ—пани Марина и пани Барбара Мамоничовны, скарбянки, зъ добръ небожчиковскихъ платити не хочутъ. Которого того выдатку особливый реестръ списавши, до книгъ при семъ оповѣданью данъ есть. О што хотечи съ поменеными особами правно мовити, просилъ его милость панъ ротмистръ, абы тое оповѣданье его милости до книгъ записано было.

1615 г.

Изъ связки № 134, докум. № 12.

190. Жалоба Полоцкихъ мѣщанъ на своего войта кн. Друцкаго-Соколинскаго по поводу незаконныхъ поборовъ.

Року тысеча шестьсотъ пятьнадцатого, мѣсеца Іюня четвертого дня.

Оповѣдали и жаловали бурмистры и радцы и лавники и мѣщане мѣста господарского Полоцкого, люди, отъ пана Бога огнемъ навежоные, на вельможного его милости князя Михала Друцкого-Соколинского, воеводу и войта Полоцкого, о томъ, штожъ дей, зъ ласки своее, его королевская милость, взявши вѣдомость отъ подданыхъ своихъ мѣщанъ Полоцкихъ, которыхъ огнемъ Панъ Богъ сродзе навѣдити рачилъ, такъже и иншими трудностьми до убозства и знищенья пришли, рачилъ имъ надати его королевская милость за щасливого панованья своего листомъ своимъ вольность на чотыри годы, отъ даты, въ листѣ его королевское милости написаной, то есть, вызваляючи отъ чопового, шосового, также отъ струговъ бранья по семьнадцати грошей Литовскихъ, которые до Риги съ товарами своими сплавомъ воднымъ идуть, и отъ сѣмени конопляного по чотырнадцать пѣнезей, также и отъ иншихъ розныхъ податковъ, окромѣ мыта старого, его королевской милости до скарбу належачого. Нижли его милость, вельможный панъ воевода и войтъ Полоцкій, не оглядаючисе на листы и вольности, отъ его королевское милости имъ—мѣщаномъ Полоцкимъ ку запоможенью наданую, але наступуючи на право и вольности ихъ, арендаромъ своимъ, гайдукомъ по домахъ мѣскихъ, безъ слуги мѣского, меды брати розказуетъ, также и иншихъ речей, яко се вышей поменило, брати не переставаютъ, ку великой шкодѣ и кривдѣ и жалю немалому имъ—Полочаномъ, надъ вольность ихъ, отъ его королевское милости на даную. Которую шкоду и побранье маетностей и жаль свой списавши на реестрѣ, по достатку часу права у суду належного показать его милости и правне поступовать противко его милости будемъ. И просили, абы то ихъ оповѣданье до книгъ кгродскихъ Виленскихъ было записано. Што есть записано.

1615 г.

Изъ связки № 4701, за 1576—1618 г., докум. № 10.

191. Жалоба Полоцкихъ мѣщанъ на Рижанъ по поводу притѣсненій, дѣлаемыхъ въ торговлѣ по р. Двинѣ и заявленіе по этому же дѣлу Полоцкаго войта Друцкаго-Соколинскаго.

Року тысеча шестьсотъ петнадцатого, мѣсеца Іюня четвертого дня.

Оповѣдали и жаловали славетни бурмистры, радцы и лавники и вси мѣщане мѣста его королевское милости Полоцкого на славетныхъ—буркграбя, бурмистровъ, радецъ и всю раду мѣста господарского Рискаго и мѣщанъ Рискихъ—о томъ, штожъ дей пречоный рада мѣста Рискаго и мѣщане, не заховуючисе водлугъ стародавныхъ звычаювъ, зъ купцами съ Полоцка, которые рѣкою Двиною до Риги съ товарами своими розными ѣздятъ, не дбаючи на право и вольность тому мѣсту Полоцкому и мѣщаномъ Полоцкимъ отъ светое памети отъ господарей королей польскихъ, великихъ князей Литовскихъ, и отъ теперешнего щасливого панованья короля, пана нашего милостивого, потвержоныхъ и вины, въ тыхъ прывилеяхъ на тыхъ Рижанъ описаныхъ, але они до зневаженья приводечи, не только мимо Полоцкъ, надъ привилья ихъ, укрыте сами нѣкоторые особы съ товарами своими проѣжджати смѣютъ, такъ тежъ и факторовъ своихъ нѣкоторые съ товарами своими мимо Полоцокъ пропровожать важатъ ся, ку шкодѣ и кривдѣ имъ Полочаномъ не малой. А надъ то еще и въ Ригѣ незвыклые податки и мыта, такъ отъ струговъ, яко тежъ и отъ товаровъ, которые до нихъ до Риги провадятъ, альбо и въ нихъ купивши провадятъ зъ Риги, на пречоныхъ мѣщанѣхъ, купцахъ мѣста Полоцкого, вытегаютъ и уставы чинятъ, а меновите: отъ кождого лашту селедцовъ въ разѣ берутъ по шесть грошей польскихъ, а отъ кождое пипывина по осмьнадцать грошей польскихъ, такъже и отъ кождого поставу каразіи мыта по три гроши польскіе. А ку тому еще надъ звыклость уставили якогось писаря въ коморѣ до выдаванья квитовъ, который отъ кождого струга по два гроши польскіе беретъ, такъже тежъ на возѣ товары ихъ зъ великою шкодою ихъ важатъ, то есть, товары ихъ отъ нихъ припроважоные въ берковескъ по десеть пудовъ, а которые они отъ нихъ берутъ, то-есть, соль и иншіе речи, только по девети пудовъ въ берковескъ у нихъ Полочанъ въ Полоцку заходитъ. А надъ то непотребне и неслушне товары бракуютъ и купцовъ до великого знищенья и зубоженья приводятъ. Ку тому и иншихъ новыхъ уставъ въ мѣстѣ своемъ чинятъ, чимъ великую шкоду намъ—мѣщаномъ мѣста его королев-

ское милости Полоцкого чинятъ и до убожства приводятъ. Што все часу права показать на реестрѣ готови будемъ. И просили абы тое оповѣданье ихъ до книгъ кгродскихъ Виленскихъ было записано.

1615 г.

Изъ связи № 4701, за 1576—1618 г., док. № 9.

192. Жалоба Полоцкихъ мѣщанъ на своихъ бурмистровъ, радцевъ и лавниковъ о томъ, что они взимали съ нихъ поборы вопреки королевскому листу.

Року тысеча шестьсотъ петьнадцатого, мѣсяца Іюня четвертого дня.

Оповѣдали и жаловали мѣщане и поспольство мѣста господарского Полоцкого, люди отъ Пана Бога огнемъ навежоные, на пановъ усихъ бурмистровъ, радецъ и лавниковъ тогожъ мѣста господарского Полоцкого—о томъ, штожъ дей за стараньемъ пановъ бурмистровъ, радецъ и лавниковъ и за причиною ихъ до его королевское милости, пана нашого милостивого, одержавши листъ привилей отъ его королевское милости имъ людемъ, огнемъ отъ Пана Бога навежонымъ, на вольность имъ даную, то есть—меновите: отъ чопового, шосового, подачки отъ домовъ, также отъ струговъ бранья по семьнадцати грошей, яко и отъ сѣмени конопляного по четырнадцати пѣнезей, бранья и иншихъ многихъ податковъ, за розказаньемъ его милости отъ арендаревъ вельможного его милости князя Михала зъ Друцка Соколинского, воеводы и войта Полоцкого, боронить не хотѣли и брать допущали; але еще надъ листы отъ его королевское милости, имъ—мѣщаномъ Полоцкимъ на вольность даные, людемъ, отъ Пана Бога огнемъ навежонымъ, сами поборы на нихъ брати розказали и брали, а ихъ при вольности и привилею и ласцѣ его королевское милости заховать не хотѣли, отъ чого безъ обороны ихъ отъ бранья поборовъ черезъ розказанье ихъ шкоду немалую подняти есьмо мусели, также и теперь подеймуемъ. Которую шкоду свою часу права у суду належного списавши достаточне, на реестрѣ показати готовы будемъ. И просили, абы то ихъ оповѣданье было до книгъ кгродскихъ Виленскихъ записано.

1618 г.

Изъ связки № 4701, за 1576—1618 г., док. № 7.

193. Жалоба съ посвидѣтельствованіемъ вознаго о трехлѣтней кражѣ серебра въ Виленскомъ монетномъ дворѣ Годфридомъ и Нѣмчиномъ.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ осмьнадцатого, мѣсяца Февраля деветьнадцатого дня.

На врадѣ его королевское милости кгродскомъ воеводства Виленского, передо мною Петромъ Пясецкимъ — намѣстникомъ Виленскимъ, оповѣдалъ и обтяжливе жаловалъ панъ Миколай Сеньковскій, дворянинъ его королевское милости и арендаръ мынцы Виленской, черезъ суколектора своего мыничного пана Мойзеша Лазаровича жида—о томъ, штожъ дей вжо отъ немалого часу яко держитъ въ арендѣ мынцу его королевское милости Виленскую, то есть, отъ року тысеча шестьсотъ петнадцатого, черезъ три лѣта дѣела се шкода великая въ покраденью серебра розными часы отъ челяди и роботниковъ мыничныхъ, на которыхъ не могло се досвѣтчить ажъ до сего часу. То пакъ дей въ року теперь идучомъ тысеча шестьсотъ осмьнадцатого, мѣсяца Февраля осмьнадцатого дня, пришодши дѣвка челядница, на име Кристынка, Кгодфрида кушнера, который отъ немалого часу на мынцы робитъ, повѣдила: ижъ дей я видѣла, кгды панъ мой Кгодфридъ принеспи серебра вытегненого на выбіянье шелеговъ немало штукъ до своее господы въ домъ Попиникговскій прынеслъ и закопалъ въ пивницы. А такъ дей мы, за ознайменьемъ тое челядницы его, маючи при собѣ возного воеводства Виленского и слугъ мѣстскихъ, также сторону шляхту, шлихмо до того дому Попиникгевского а до господы того Кгодфрида; а кгды шукали въ пивницы въ земли, теды только нашли одну штуку серебра, а по малой хвили жона того Кгодфрида, маючи при собѣ якуюсь невѣсту незнаюмую, увинувши деветь штукъ тогожъ серебра въ плюдерки дѣтинные а вложивши до кобялки, выслала до каменицы его милости пана воеводы Смоленского; которую то невѣсту кгдыхмо посочили и знашли въ той каменицы въ господѣ Гануса Чорного, который съ тымъ же Кгодфридомъ на мынцы въ товариствѣ робилъ, урадникъ дей его милости пана воеводинъ съ тымъ серебромъ ее выдалъ. И кгды дей была пытана, гдѣ бы тое серебро взела, она дей повѣдила: же ми Кгодфридова жона дала продавать, съ которымъ дей была приведена до Кгодфридовой. Кгодфридова признала то очевисто, ижъ тое серебро она той невѣстѣ выдала зъ дому, которое дей мужъ мой Кгодфридъ зъ мынцы прынесъ, а посполъ биралъ зъ иншими, а меновите: съ Петромъ Нѣмчиномъ. А нижъ дей того серебра покраденого дошли, тотъ менованый Кгод-

фридъ Кушнеръ утекъ зъ мынцы тоежъ годины. Зачимъ дей давши лицо того серебра на врадъ, просилъ, абы тое оповѣданье его пана Сеньковского было до книгъ кгродскихъ Виленскихъ записано и того Петра и Адама до розправы у везеньи затримано. Што есть записано.

1620 г.

Изъ связки № 48, за 1620—1621 г., докум. № 1.

194. Жалоба Виленскаго евангелическаго сбора на Грохольскаго, пріора Виленскаго доминиканскаго монастыря, по поводу воспрещенія реформатамъ провозить тѣла своихъ умершихъ мимо доминиканскаго костела.

Року тысеча шестьсотъ двадцатого . . Оповѣдали и обтяжливе жаловали ихъ милость панове сеніорове и дозорцы збору евангелицкого Виленского, сами отъ себе и именемъ ихъ милостей пановъ сенаторовъ, рыцерства, шляхты и всихъ обывателевъ великого князства Литовского, на князя Валеріяна Кгрохольского, преора Виленского, и всю братью его законниковъ Доминиканскихъ, при костелѣ заложенья Светого Духа у Вильни мѣшкаючихъ, о томъ, штожъ дей тотъ князь Кгрохольскій, преоръ Виленскій, со всимъ конвентомъ братьею своею, взявши передъ себе своевольный а зуфалый замыслъ, не маючи взгляду на право и зверхность короля его милости, пана нашого милостивого, щасливе намъ пануючого, который, хотечи заховать цѣлость и покой въ речи-посполитой, яко иншіе вси права, вольности и свободы, такъ особливе стороны вольного уживанья реліи и набоженства всякого хрестіянского, конфедерацію черезъ станы обойга народу духовныхъ и свѣцкихъ Короны польское и великого князства Литовского, часу интерекгніи учиненую, присегою своею и конституціями соймовыми потвердити и варовати рачилъ, не только, ижъ первѣй сего частокроть еще подъ покрывкою якобы незначне черезъ розные легкомысльные люди направуючи ихъ и черезъ братью свою молодшую тогожъ закону казнодѣямъ и другимъ людямъ почтивымъ вѣры евангелицкое, которые улицою добровольною тутъ въ мѣстѣ Виленскомъ мимо костела Светого Духа идучою, тѣла людей змерлыхъ на мѣстце погребомъ назначоное, спокойне, способомъ хрестіянскимъ, проводити звыкли, розные прикрости, тисканьемъ каменьми, лаянемъ и соромоченьемъ словы неучтивыми выражали, што все терпливе и скромне завсегды отъ нихъ на собѣ поносили; але што большая теперь въ семъ року тысеча шестьсотъ двадцатомъ, мѣсеца Ноября двадцать девятого дня, вжо явне и значне взрушаючи и торгаючи кон-

федерацію, права и вольности, противко всякой слушности и пристойности, нѣтъ вѣдома зъ якихъ причинъ, тотъ Валеріянъ Кгрохольскій, преоръ Виленскій, намовивши и порозумѣвшисе со всею братьею того закону Доминиканского, выправилъ на то умысльне съ кляштору своего двохъ особъ законниковъ, то-есть, яко се одинъ зъ нихъ самъ меновалъ, князя Северина Крышковского, и другого при нимъ чоловѣка молодого, именемъ и прозвискомъ собѣ вѣдомого, которые особы, пришодши до збору тутошнего Виленского, до ксенжи казнодѣевъ набоженства евангелицкого, именемъ того князя*) Кгрохольского, преора, и всее братьи своее и сами отъ себе, мовили а праве росказовали, абы они тою звыклою добровольною улицою, мимо костелъ Светого Духа до мѣстца, погребомъ назначоного, идучою, тѣлъ людей хрестіянскихъ, въ набоженствѣ своемъ змерлыхъ, не проводили, и при нихъ набоженства своего не отправовали, чинечи на нихъ погрозки и отповѣди таковые, ижъ гды-бы того чинить не занехали, обѣцуючи ихъ до великого обельженья и небеспеченьства на здоровью сами черезъ альбо черезъ тумультъ привести. О который.... нанове сеніорове збору тутошнего Виленского дальшую вѣдомость (принявши) въ року тысеча шестьсотъ двадцатомъ, мѣсеца Декабра первого дня ужившии людей зацныхъ, его милости пана Миколая Тальвойша—каштеляновича (Жомоитского?) и его милости пана Павла Девяльтовского, стольника Новгородского, а при ихъ милостяхъ возныхъ, зъ стороною шляхтою, посылали до кляштора тутошнего Свято-Дуского, пытаючи у вышпомененого князя Кгрохольского, преора: еслибы се таковые речи, слова и погрозки зъ вѣдомости его дѣели? Тогды дей тотъ князь Кгрохольскій, не уставаючи въ завзятомъ вынесломъ замыслѣ своемъ и передъ поменеными ихъ милостью людьми зацными, при бытности возного и стороны шляхты, того року, мѣсеца, дня, въ кляшторѣ самъ усты своими потвердилъ, то мовечи: ижемъ дей я тыхъ законниковъ посылалъ и тые слова казнодѣямъ зборовымъ мовити казалъ, чого и теперь повтораю, ижъ кгды казнодѣи збору евангелицкого больш мимо костелъ нашъ тою улицою тѣла людей умерлыхъ провадити и набоженство свое отправовати будутъ, тогды я имъ того чинить не допущу и всякимъ способомъ боронити буду и боронити роскажу. Который таковый неслушный поступокъ и замыслъ князя преора и братьи его законниковъ кляштору светого Духа, ижъ вольности, права и свободы стану великого князства Литовского заходитъ, ихъ милость панове сеніорове забѣгаючи въ пришлый часъ речомъ, а хотечи тотъ жаль, зневагу и безправье свое великое правомъ чинить, дали до книгъ записати. При которомъ оповѣданью ставши очевисто возный повѣту Виленского Криштофъ Закревскій сегожъ мѣсеца Декабра третьего дня квитъ свой ку записанью до книгъ признался и подалъ. (*Слѣдуетъ посвидѣтельствованіе вознаго того же содержанія.*)

*) Слово *князь* вмѣсто ксендзъ неправильно усвоили себѣ католическіе священники употребляя даже на польскомъ языкѣ: xiąże вм. xiądz.

1623 г.

Изъ связки № 41, за 1623 г., докум. № I.

195. Жалоба Полоцкихъ купцовъ Яковлевичей Ходыкъ на пана Волкановскаго о несоблюденіи имъ условій относительно поставки трехъ витинъ для своевременной отправки товаровъ рр. *Вельею* (Вліею) и *Нѣмномъ* (Нѣманомъ).

Оповѣдали и обтяжливе жаловали купцы и мѣщане мѣста его королевское милости Полоцкого, славетные панъ Василей Яковлевичъ Ходыка, именемъ своимъ и весполъ зъ братомъ своимъ Иваномъ Яковлевичомъ Ходыкою, на земенина его королевское милости великого князства Литовского, пана Станислава Волкановского, о томъ: штожъ дей въ року прошломъ тысеча шестьсотъ двадцать второмъ, съ певного межи ними листовного зъ обудвухъ сторонъ постановенья, же они панове Яковлевичи наняли и фрактовали у него—пана Волкановского три витины на спроваженье и гандель розныхъ товаровъ тыми витинами рѣкою Вельею и Нѣмномъ до Кролевца, за певную суму пѣнезей, которые-то три витины онъ—панъ Волкановскій мѣлъ имъ выставити, хоть не новые, але добрые, роскошные, водлугъ потребы направные, въ року теперешнимъ тысеча шестьсотъ двадцать третимъ, на мѣстце певное, до пристани надъ тою рѣкою Вельею, въ Вязыни перевозу Касуцкого, въ повѣтѣ Ошменскомъ будучого, зъ имѣнья своего заставного Вязыни, въ повѣтѣ Ошменскомъ лежачого, на первую воду, кгды люди и иные купецкіе съ товарами спущати се звыкли. То такъ дей они менованые панове Яковлевичи, будучи певни того постановенья, зъ розныхъ краевъ Рускихъ розные товары звычайные на тые три витины, якобы могли знести до тое пристани, перевозу Касуцкого, надъ рѣку Велью, зимою дорогою доброю зъ немалымъ коштомъ спровадили, отъ того часу першую воду, кгды былъ часъ въ дорогу водную спущатисе, пильновали, готови будучи тые товары на тые витины ладовать, абы безъ школы до Кролевца спровадить могли; нижли онъ панъ Волкановскій, препомнявши того постановенья своего, слувне а листовне упевненого, въ томъ помененомъ року на першую воду передъ Великоднемъ римского свята не выставилъ и не поспѣшилъ, ажъ вжо по томъ часѣ першое воды звычайное, кгды вжо люди купецкіе за часу съ товарами всѣ судами спустилисе и кгды въ рѣкахъ портовыхъ воды опадли у во три недѣли тые три витины до тое пристани выставилъ; хотяжъ не такіе, яко се постановили они, предсе розумѣючи, же безъ ихъ шкоды будетъ а не хотечи, абы товары у пристани залежать мѣли, не увесь товаръ што были наготовали, забрали, бо не могли болѣй ладовать, же витины малые непевные были, одно што могли знести наладовавши

пустилисе съ тое пристани съ Касуцкого перевозу рѣкою Вельею въ томъ же року тысеча шестьсотъ двадцать третемъ, мѣсяца Мая дванадцатого дня. А кгды тыми суднами тою рѣкою портовою Вельею, тогды сегожъ року вышменованого мѣсеца Мая семнадцатого дня, одну витину съ товаромъ на той рѣцѣ, на урочищу Шоловицкихъ лукахъ, для малости воды розбило и товары затопило, гдѣ утонуло и жадною мѣрою не могли ратовать семеню льненого и конопляного чотыриста бочокъ, которые зо всими накладами коштовали двѣ тысечи золотыхъ польскихъ и къ тому иншіе наклады, што се выложило на руліованье и на ладованье товаровъ на розныхъ многихъ мѣстцахъ для малое воды, такъ тежъ спозненья и ушкодзенье не водлугъ часу товаровъ розныхъ, што все за причиною его пана Волконовского панове Яковлевичи такіе великіе шкоды подняли, на реестрѣ списавши показали, о што зъ нимъ все у суду належного мовити и справедливости довести хотечи, просили, абы тое оповѣданье ихъ до книгъ кгродскихъ записано было. Што про паметь есть записано.

1629 г.

Изъ связки № 102, докум. № 3.

196. Жалоба сеніора Амврозіанской бурсы на Матіяса Лукашевича по поводу нанесенія бурсаку раны выстрѣломъ изъ ружья.

Сеніоръ Амврозіанской бурсы приноситъ жалобу на двухъ Виленскихъ мѣщанъ, Матіаса Лукашевича и Вильгельма Мордена, что кто-то изъ нихъ ранилъ одного бурсака выстрѣломъ изъ ружья въ то время, когда бурсаки пѣли подъ окномъ со звѣздой; мѣщане впредь до разбирательства этого дѣла были посажены въ городскую тюрьму.

На врадѣ его королевское милости кгродскомъ Виленскомъ, постановившисе очевисто студентъ академіи Виленское а сеніоръ бурсы Амброжіанской, урожоный панъ Янъ Циборскій, подалъ протестацію свою письмомъ польскимъ, въ тые слова писаную:

Żałował y opowiadał student academii Wileńskiey a senior bursy Ambrożyiańskiey w Bodze wielebnych ichmć xięży prałatów y kanoników Wileńskich, w Wilnie, na Skopowey ulicy leżącey, urodzony pan Jan Cyborski w krzywdzie studenta academii Wileńskiey a pod iuryzdykę iego w tey że bursie Ambrożyiańskiey mieszkaiącego, urodzonego pana Andrzeia Skipora, na pana Matyasza Łukaszewicza krawca gospo-

darza y sąsiada iego Wilhelma Mordena Szota, samych pryncypałów y pomocników ich, których oni sami imiona y przezwiska, iako którego z nich zowią, wiedzą o tym: iż w roku teraznieyszym 1629, miesiąca Januarii siódmego dnia, pomieniony pan Skipor z drugimi pany bursakami Ambrożyiańskimi a studentami academii Wileńskiey, według ich dawnych zwyczaiów, w Wilnie, po kilku ulicach chodząc, uczciwie śpiewali z gwiazdą; a potym, od Zarzecza do bursy się swoiey wracaiąc, do domu ichmość panów Bielikowiczów, w Wilnie, niedaleko zboru ewangielickiego leżącego, gdzie ten Matyasz krawiec, iako gospodarz, y ten Szot, iako sąsiad, mieszkaią z ulice do okna, iako ludzie spokoyni, nikomu ni w czym niewinni, a nie spodziewaiąc się na siebie żadnego niebezpieczeństwa y zdrady do tego pokoiem prawa pospolitego obwarowani będąc, a zwłaszcza pod czasem odprawowania sądów ziemskich Wileńskich, roków Trzykrólskich w Wilnie, w roku teraznieyszym 1629 sądzić przypadaiących, przyszedszy pod tym domem y oknem śpiewali; tedy ten pan Matyasz krawiec y ten Wilhelm Morden Szot z pomocnikami swymi, których oni sami znaią y imiona ich wiedzą, usłyszawszy głos panów bursaków, pod oknem śpiewaiacych, bez dania sobie żadney namnieyszey przyczyny, ale czyniąc exces y swowoleństwo pod czasem odprawowania sądów ziemskich Wileńskich roków Trzykrólskich, ten Matyasz krawiec y ten Wilhelm Szot milczkiem, potaiemnie y zdradliwie z tego domu Bielikowiczowskiego iego, pana Skipora, przy gwiazdzie śpiewaiącego, w rękę prawą okrutnie a nielitościwie postrzelili; z którego to zdradliwego postrzelenia on pan Skipor na śmiertelney pościeli leży y nie wiedzieć, ieśli żywym będzie. Po którym to takim złym y gorącym uczynku, na zaiutrz, w tymże roku 1629, miesiąca Januarii ósmego dnia, tego Matyiasza krawca, iako gospodarza tego domu Bielikowiczowskiego, y sąsiada iego Wilhelma Szota, iako samych pryncypałów tego uczynku wyżeymienionego, iako nieosiadłych, pociągnąwszy do więzienia do urzędu zamku Wileńskiego aż do rosprawy osadzono. O które to takie zdradliwe postrzelenie pana Skipora, a za tym exces pod rokami popełniony, on pan Cyborski z nim Matyaszem krawcem y Wilhelmem Szotem w więzieniu będącymi y nieosiadłymi, prawem czynić chcąc, dał to opowiadanie swoie do xiąg urzędowych zapisać. Што есть записано.

1629 г.

Изъ связки подъ № 102, за 1629 г., докум. № 3.

197. Посвидѣтельствованіе вознаго о заявленіи Шота Кароля Стынжина, сдѣланномъ въ тьюрмѣ, по причинѣ обвиненія его въ нанесеніи раны бурсаку изъ пистолета.

Я Стефанъ Кгромацкій, енералъ его королевское милости дворный воеводства Виленского, сознаваю тымъ моимъ квитомъ, ижъ въ року теперешнемъ тысеча шестьсотъ двадцать девятомъ, мѣсеца Генваря десятого дня, будучи мнѣ ужитому и упрошоному отъ пана Матыяша Лукашевича и отъ пана Вильгемьма Морденовича до турмы замку Виленского; тамъ же будучи въ той турмѣ, за пытаньемъ помененого пана Матіяша Лукашевича и пана Вильгельма Морденовича, при мнѣ енералѣ и при сторонѣ двухъ шлахтичовъ, пану Станиславѣ Якубовичу и пану Янѣ Миколаевичу, повѣдилъ панъ Карель Стынжинъ Шотъ, слуга и товарищъ пана Якуба Окгульба Шота, седечи въ той турмѣ замковой: ижъ дей мене невинне тутъ осадили, абовѣмъ я будучи зъ нѣкоторымъ товариствомъ своимъ въ дому, водлѣ збору, у пана Вильгельма Морденовича, пріятеля своего, для поседѣнья учстивого и забавы, тамъ же о годинѣ осьмой въ ночь, зъ вечера, дня семого, зъ недѣли на понедѣлокъ, пришли дей подъ окно панове студенты зъ звѣздою водлугъ звычаю своего и почали спѣвать „Щодрый вечеръ“, которымъ мы, не маючи чого на тотъ часъ дать, откладали до часу иншого; лечъ они, не слухаючи того отъ насъ, але отходечи, лаяли и соромотили насъ. Зачимъ я Карель Стынжинъ, вжо не борздо выходши на дворъ зъ избы, не видечи никого подлѣ оконъ и воротъ, зъ пистолета своего у гору выстрѣлилъ. За которымъ то выстрѣленьемъ панъ Матыяшъ Лукашевичъ кравецъ господарского дому, прибѣгши зъ мѣшканья своего тыльного, почалъ насъ всихъ лаяти и строфовати за тое стрѣленье. А за тымъ товариство мое, будучи подпилыми, перве пана Матыяша почали лаяти и соромотити, а потомъ, порвавши его до избы зъ надворья, били и мордовали и, замокъ отнявши отъ воротъ, съ того дому прочь есьмо уси пошли. А пановъ студентовъ, што мяноютъ, якобысь мы мѣли въ нихъ съ того дому, на тотъ часъ будучихъ зъ звѣздою, одного пострѣлили, того не вѣдаю, яко бы се тое пострѣленье стати мѣло: бо я якомъ первѣй повѣдилъ, жемъ вжо по одыстью ихъ не борздо и то у гору, а не бачечи никого на улицы, стрѣлилъ, а больш нихто съ того дому не стрѣлялъ, кромя я—одинъ разъ. А такъ я—енералъ, штомъ видѣлъ и слышалъ зъ устъ помененого Кареля Шота, даломъ тотъ мой

квитъ ку записанью до книгъ кгродскихъ Виленскихъ съ подписомъ руки моее и подъ печатью моею, такъже подъ печатьми стороны шляхты, при мнѣ на тотъ часъ былое. Писанъ у Вильни, року, мѣсеца и и дня вышейпомененого.

1634 г.

Изъ связки подъ № 54, за 1634 г., док. № I.

198. Протестъ земянина Полоцкаго воеводства Петра Корсака Удѣльскаго противъ распоряженія Полоцкаго подвоеводы Яна Лисовскаго, который своевольно выпустилъ изъ тюрьмы предводителей разбойничьей шайки, остатковъ волонтерскаго отряда, дѣйствовавшаго противъ Московскаго непріятеля.

Року 1634, мѣсеца Марта 15 дня.

Оповѣдалъ и обтяжливе жаловалъ земенинъ господарскій воеводства Полоцкого его милость панъ Петръ Корсакъ Удѣльскій, самъ отъ себе и отъ всихъ ихъ милостей пановъ шляхты обывателей воеводства Полоцкого—о томъ, ижъ што дей въ року прошломъ тысеча шестьсотъ тридцать третьемъ, въ року теперешнемъ тысеча шестьсотъ тридцать четвертомъ, за наступленьемъ здрадливого непріятеля его королевское милости, пана нашого милостивого, и речи-посполитое Москвитина, по весь часъ небеспеченьства панове обывателе воеводства Полоцкого розными способами, то наймованьемъ жолнеровъ, мѣшканьемъ самыхъ на замку Полоцкомъ, чинечи отпоръ, за ласкою Божою, щесливый непріятелеви одымовалисе, подъ который часъ небеспеченства одъ непріятеля панове волонтаріуши, великіе кривды и збытки въ воеводствѣ Полоцкомъ чинечи, ку границы ку пріятелеви пошли; откуль заразъ, на таковоежъ лупезство свое назадъ утѣкаючи и ойчизну до остатнее згубы приводечи, ворочелисе. О чомъ дей панове обыватели, бачечи остатнее спустошенье свое, зъ жалобою до маестату его королевское милости, пана нашого милостивого, пословъ нашихъ не разъ посылали, просечи его королевское милости, абы яко зверхный панъ нашъ милостивый, насъ, вѣрныхъ подданыхъ своихъ, отъ такового своволенства поратовать и способъ до погамованья збытковъ показати намъ рачилъ. Якожъ его королевская милость, панъ нашъ милостивый, на подножную прозьбу нашу намъ утрапіонымъ учинить рачилъ, же зъ владзы и зверхности маестату своего на таковыхъ всихъ, которые бы назадъ утѣкали, универсалы выдати росказалъ. Которые дей универсалы панове обыватели воеводства Полоцкого вдячне принявши а забѣгаючи.....*) такъ о непріятелю пограничного

*) Въ этомъ мѣстѣ бумага истлѣла.

. . . . . своволныхъ громадъ, а не могучи сами вси съ певныхъ причинъ въ Полоцкомъ резидовати, въ року теперешнемъ тысеча шестьсотъ тридцать четвертомъ, мѣсеца Февраля второго дня, згромадившисе на соймикъ Громничный до Полоцка, ужили вси одностайне прозьбами своими мене, Петра Корсака Удѣльского—брата своего, абыхъ я въ особѣ всихъ ихъ милости тутъ въ Полоцку перемешкивалъ, давши мы громаду людей служебныхъ подъ всякую владзу мою, такъ для одпору непріятелеви Москвитину, яко и для погамованья водлугъ универсаловъ его королевское милости, пана нашого милостивого, людей своволныхъ. Тожъ пакъ, кгды дей я Петръ Корсакъ Удѣльскій, маючи такое порученье одъ ихъ милости пановъ, братьи моихъ, обывателей воеводства Полоцкого, въ Полоцку зъ жолнерами, мнѣ отъ пановъ братій моихъ повѣроными, перемѣшкивалъ, тогды дей набольшіе шкодники речи-посполитое, меновите—панъ Тесельскій, панъ Садовскій, панъ Пневскій, панъ Модлинскій, панъ Пневскій и Михаловскій, и иншіе своволныки ихъ одъ войска своего волюнтаріушовъ утѣкали, съ трубами, зъ бубнами и зъ хоронкгвями, знову ойчизну нашу лупить и кривды незносные чинить почали; зачимъ я Петръ Корсакъ Удѣльскій, маючи собѣ поручоное беспеченьство одъ всего воеводства Полоцкого, заразъ самъ того чинити не хотечи, въ небытности на тотъ часъ въ Полоцку ясневельможного пана его милости пана воеводы Полоцкого, до враду кгродского, мяновите до его милости пана Яна Лисовского — подвоеводего Полоцкого, для порады и позволенья, удаломъсе. Якожъ дей, за волею и спольною радою тогожъ пана подвоеводего часть жолнеровъ въ погоню за ними послали есьмо, которыхъ верху помененыхъ своволныковъ въ року теперешнемъ тысеча шестьсотъ придцать четвертомъ, мѣсеца Февраля десятого дня, въ кольку миль по сей сторонѣ Полоцка, збытки чинечихъ, полапали и на завтрее ихъ, мѣсеца Февраля одинадцатого дня, до враду замкового панъ подвоеводій зо всимъ принялъ и задержать ихъ до скуточное его королевское милости вѣдомости, яко врадъ обовезалъ се. Въ которой дей справѣ по остатнюю (деци)зію послами есьмо были. А въ тымъ часѣ . . . *) здоровыхъ и зъ маетностью ихъ, водлугъ воли его королевское милости.... то выданыхъ до росправы въ замку Полоцкомъ зат.... заразъ все войско волюнтаріушовъ чинечи противенство и универсаломъ маестату его королевское милости всему воеводству..... яко строгій, запаметалый непріятель, хотечи огнемъ и мечемъ спл(юндро)вать, такъ словные яко и листовные отповѣди и похвалки учинили. О чомъ дей взявши вѣдомость его милость панъ Лисовскій — подвоеводій Полоцкій, паномъ обывателямъ черезъ универсалъ свой врадовый о томъ ознаймилъ и въ таковомъ небеспеченствѣ, абыхмо се, яко хто можетъ, арматно до Полоцка збѣгли, для острожности насъ самыхъ жедалъ, чому нѣкоторые панове обыватели досыть чинечи до Полоцка се въ тымъ року тысеча шестьсотъ тридцать четвертомъ, мѣсеца Марца пятого дня, яко на кгвалтъ збѣгли; але нѣтъ вѣдома, зъ якихъ мѣръ менованый панъ Янъ Лисовскій — подвоеводій Полоцкій, не чинечи досыть воли его королевское милости, пана нашого милостивого, и не погледаючи на великіе всего воеводства Полоцкого небеспеченства, тыхъ принцыпаловъ, безъ жадное намовы и порады

*) Мѣсто вырвано.

съ паны обывателями, вольно зъ замку выпустилъ. Которые съ компаніею своею, тогожъ дня пятого Марца на рѣку Дзвину конно выѣхавши, мнѣ дей Петру Корсаку Удельскому и всимъ паномъ обывателемъ воеводства нашого Полоцкого, соромотечи насъ словы ущипливыми, передъ всими людьми при томъ будучими, публице одповѣдь и похвалку огнемъ и мечемъ учинивши, на добытыхъ шабляхъ водлугъ незбожного звычаю своего присегу выконали, и нѣтъ вѣдома, гдѣ свовольне поѣхали. Што все бачечи его милость панъ Петръ Корсакъ Удѣльскій, зъ небезпеченьствомъ своимъ и всего воеводства Полоцкого, просилъ, абы тое оповѣданье до книгъ кгродскихъ воеводства Виленского было записано, што есть записано.

1634 г.

Изъ связки подъ № 54, за 1634 г., докум. № 3.

199. Жалоба господарской земянки Дарiи Соколовской на шляхтича Муравицкаго по поводу похищенія послѣднимъ разныхъ ея вещей.

Року Божого Нароженья тысеча шестьсотъ тридцать четвертого, мѣсеца Марца двацать четвертого дня.

На врадѣ его королевское милости кгродскомъ Виленскомъ, передо мною Андреемъ Прецласкимъ—подвоеводимъ Виленскимъ, жаловала и оповѣдала земянка господарская повѣту Троцкого ее милость пани Дарія Соколовска, Андревая Тугановская—о то: ижъ дей року теперь идучого тысеча шестьсотъ тридцать четвертого, мѣсеца Марца двадцатого дня, будучому пану Станиславу Соколовскому, брату моему, по розныхъ справахъ и потребахъ моихъ властныхъ для окупенья, заставилъ ложокъ сребреныхъ двѣ, окупивши, которые коштовали копъ шесть Литовскихъ, такъ тежъ для купенья розного коренья до двору, то есть, меновите ганишу фунтовъ два—дано грошей двадцать чотыри Литовскихъ, люкреціи полъ фунта—дано грошей двадцать Литовскихъ, пепру фунтовъ два—грошей сорокъ осьмъ Литовскихъ, кмину фунтъ—грошей двадцать Литовскихъ, родзынковъ великихъ фунтовъ три—грошей двадцать чотыри Литовскихъ, малыхъ родзынковъ фунтовъ два—грошей двадцать Литовскихъ, шафрану чверть фунта—копъ двѣ грошей Литовскихъ, микгдаловъ фунтовъ два—грошей тридцать два Литовскихъ, мушкатовыхъ кгалокъ полъ фунта—грошей тридцать шесть Литовскихъ, бобковъ четверть фунта—грошей десять, инберу фунтъ—грошей двадцать Литовскихъ, кгалкгану полъ

фунта—грошей тридцать Литовскихъ, оливы фунтъ, грошей двадцать Литовскихъ; пана Соколовского ладовницу темно-зеленую полъ-кгранатовую съ ключемъ—коштовала копъ двѣ грошей Литовскихъ, и коня шерстью полового, купеный за копъ тридцать Литовскихъ, опончу бѣлую габяную, которая коштовала копъ шесть Литовскихъ. Которые то вещи панъ Соколовскій справивши и покуповавши, яко коренье розное, верхумененое, такъ и ложки сребреные зложивши въ саквы, то пакъ року теперешнего тысеча шестьсотъ тридцать четвертого, мѣсеца Марца двадцать четвертого дня земенинъ господарскій повѣту Городенского панъ Петръ Муравицкій, на тотъ часъ съ паномъ Соколовскимъ у одной господѣ посполу стоячому, на Савичъ улицы, въ дому пана Милковского, по своихъ тежъ потребахъ въ мѣстѣ Виленскомъ былъ; гдѣ тотъ Муравицкій, взявши передъ себе злый и непристойный умыслъ, вси тые речи, яко ложки сребреные, такъ и все тое коренье, верхуменованое, и зъ саквами пана Соколовского, ладовницу и опончу и коня шерстью полового, за одыстьемъ съ тое господы пана Соколовского, по иншихъ потребахъ своихъ справуючи, а тотъ Муравицій, припомневши боязни Божое и въстыду люцкого и на таковыхъ свовольныхъ въ правѣ посполитомъ каранья описаного, съ тое господы то все взявши, утекъ, и нѣтъ вѣдома, гдѣ се подѣлъ съ тыми всими речами вышейменоваными. Што для пришлого часу, абы того злочинцу гдѣ кольвекъ постигнувши заховуючи зъ нимъ вольное право, дала тое оповѣданье до книгъ кгродскихъ Виленскихъ записати.

1637 г.

Изъ книги № 4671, за 1637 г., докум. № 21.

200. Жалоба ксендза Жоховскаго на помѣщика Ваврецкаго, что онъ потворствуетъ крестьянину Чепуку, который выкралъ у ксендза трехъ своихъ сыновей.

Року ҂а҃хлз (1637) мѣсеца . . . . .

На врадѣ его королевской милости кгродскомъ Виленскомь, передо много Андреемъ Преславскимъ — хоружимъ Слонимскимъ, подвоеводимъ Виленскимъ, оповѣдалъ и обтяжливе жаловалъ его милость ксендзъ Андрей Жоховскій — плебанъ Горвятскій на земенина господарского повѣту Ошменского пана Августина Ваврецкого—о томъ, штожъ дей подданый ойчистый въ селѣ Попишкахъ, въ воеводствѣ Виленскомъ лежачомъ, домомъ мѣшкаючій а до плебаніи

Горветской прислухаючій, на име Чепукъ не только ему, пану своему, але сусѣдомъ околичнымъ и многимъ постороннимъ людемъ великіе шкоды въ злодѣйствѣ чинилъ, которого его милость ксендзъ Жоховскій, яко злодѣя приличного, не хотечи его въ томъ селѣ переховывать, прочь выгналъ, зоставивши въ дому сыновъ его чотырохъ, на име—Юрька, Лаврина, Яна и Матула при бабцѣ ихъ Полоніи, а потомъ дей старшого сына Юрья до плебаніи взявши на послуги свои обернулъ. То пакъ дей панъ Ваврецкій того вышмененого Чепука, злодѣя приличного, на маетности своей въ селѣ Якинтанахъ, въ повѣтѣ Ошменскомъ лежачомъ, домомъ осадивши переховываетъ, который дей въ семъ року тысеча шестьсотъ тридцать шостомъ, мѣсеца Априля дванадцатого дня, за волею, вѣдомостью, розказаньемъ и посланьемъ его пана Ваврецкого, подышодши подъ тое вышмененое село Попишки, сыновъ своихъ двухъ Ваврина и Яна потаемне выпровадилъ способомъ злодѣйскимъ и до дому своего, а села его пана Ваврецкого вышмененого Якинтанъ запровадилъ. А мало на томъ маючи въ семъже року и мѣсецѣ вышмененомъ двадцать третьяго дня, тотъ же вышмененый Чепукъ, также за волею, вѣдомостью, розказаньемъ и посланіемъ его пана Ваврецкого, подишодши потаемне подъ плебанею Гервятскую, въ мѣстечку Кгервятахъ, въ воеводствѣ Виленскомъ лежачую, и третьяго сына своего именемъ Юрья, на послузѣ у его милости ксендза плебана Гервятского будучого, выкралъ и до того села его пана Ваврецкого отпровадилъ; который дей не мало речей зашкодивши зъ собою занеслъ, а меновите; сермягу—за копу грошей купленую, кожухъ—стоялъ грошей петдесятъ, шапку—за золотый купленую, рукавицы—стояли грошей десять, убранье—за полкопы купленое, черевики—коштовали грошей дванадцать, кошуль три, сподницъ четверо—коштовали золотыхъ два. Нижли дей онъ панъ Ваврецкій, за частокротнымъ упоминаньемъ его милости ксендза плебана Горвятского, выдать не хотѣлъ и на маетности своей а снать въ дворѣ своемъ переховываетъ ку великой крывдѣ и шкодѣ его милости, въ чемъ его милость ксендзъ плебанъ Кгервятскій, менуючи собѣ отъ него пана Ваврецкого жаль, кривды и шкоды великіе, а хотечи о то правне мовити, далъ оповѣданье свое до книгъ записати. Што есть записано.

1640 г.

Изъ связки № 4626, за 1640—1641 г, докум. № 2.

201. Протестъ Виленскаго Евангелическаго сбора противъ насилій и притѣсненій со стороны римско-католиковъ по поводу нападенія и разграбленія сбора и отказа королевскихъ коммиссаровъ разобрать это дѣло.

Виленская Евангелическая община въ лицѣ своего представителя Петкевича протестуетъ противъ королевскихъ коммиссаровъ по слѣдующему случаю: вслѣдствіе обвиненія іезуитовъ, община, сохраняя всѣ законныя формальности, явилась для разбирательства къ королевскимъ коммиссарамъ и готова была представить доказательства, не только оправдывающія ее, но и обвиняющія ея противниковъ, именно, что въ показаніяхъ противной стороны находились противорѣчія, и что нѣкоторые изъ свидѣтелей сами были участниками въ этомъ дѣлѣ; что въ ратушныхъ книгахъ было заявлено признаніе одного студента, пойманнаго съ вещами француза, какъ студентовъ возбуждали противъ общины ксендзы на Свято-Янской папертіи, что этотъ студентъ былъ потомъ освобожденъ отъ ареста тайнымъ образомъ; что наконецъ вся община требовала присяги для доказательства своей невинности по обвиненію ея вѣвооруженномъ нашествіи; но въ это самое время между коммиссарами произошли несогласія, вслѣдствіе которыхъ и самое дѣло было оставлено безъ разбирательства.

Року тысеча шестьсотъ чотырдесятого, мѣсеца Февраля осьмнадцатого дня.

На врадѣ господарскомъ кгродскомъ Виленскимъ, передо мною Адамомъ Матеемъ Саковичомъ — подкоморимъ Опменскимъ, Селененскимъ, Метельскимъ старостою, подвоеводимъ Виленскимъ, ставши очевисто его милость панъ Езофъ Петкевичъ, акторъ справъ сборовыхъ великого князства Литовского, зъ многими шляхетского стану религіи евангелицкое особами, оповѣданье, именемъ своимъ и всихъ пановъ зборовыхъ, передъ ихъ милостями паны комисарами тутъ у Вильни чиненое, а отъ ихъ милости пановъ комисаровъ, яко далъ справу, непринятое, далъ до книгъ кгродскихъ Виленскихъ актиковать, которое такъ се въ собѣ маетъ:

Jaśniewielmożni nam wielce miłościwi panowie commisarze! Za zesłaniem od króla iegomości, pana naszego miłościwego, wielmożnych naszych miłościwych panów na tę commisią, maiąc my do okazania niewinności y krzywdy naszey y do dochodzenia świętey sprawiedliwości, podaną sobie okazią, iakośmy tey łaski iego królewskiey mości, pana naszego miłościwego, y oycowskiego o nas wiernych poddanych swoich obmyszlewania wdzięczni byli, z tego samego liquido patet, że nie poglądaiąc na opuszczone a do tey commissyi należące porządki prawne, nie biorąc y tego sobie za główną rzecz y inszy z osób w. m., miłościwych panów, w sprawie naszey są interesati; inszy nad list iego królewskiey mości, pana naszego miłościwego, commissyiny na tey commissyi

spólnie zasiadaiący, absque ulla ab adversa parte citatione, stawiwszy się przed w. m., naszymi miłościwymi panami, z winnym dla maiestatu iego królewskiey mości, pana naszego miłościwego, y zacnych osób w. m. uszanowaniem, sądowi w. m., naszych miłościwych panów, submittowalichmy się his duobus praecautis: naprzód zachowuiąc sobie in ulteriori processu wszystkie beneficya iuris wcale, druga żeby też strona, od nas obwiniona, równie z nami, przed sąd w. m., miłościwych panów, submittowała się, gotowi będąc in innocentiam nostram z niesłusznego nas obwinowawia wywieść y krzywdzie naszey sprawiedliwości sobie dowodzić. Jakoż w obżałowaniu nas od ichmościów panów zakonnych ukazawszy wątpliwość żałoby ichmościów rozróżnionych protestów y z tego, że testes byli inszy sami tumultorii y violatores nostri, inszy minores y adversae parti addicti, inszy osoby takowe, których prawo do świadectw brać nie pozwala, wywiedliśmy y okazali dosyć iaśnie niewinność naszę, nie tylko słusznymi znakami y podobieństwy, których takowe dubia y nihil texti concludentia testimonia z razu nie mogą, ale pokazaliśmy y pismy, nakoniec y samymi osobami, nad których ustnie dobrowolnie samych na się zeznanie żaden na świecie dowód ważnieyszym być niemoże, nawet iżeśmy nie są winni, ale ukrzywdzeni, gdyby nam było do popierania sprawy naszey, iakośmy upewnieni byli, przysięgą to okazać bylibyśmy gotowi przy inszych dowodziech z relacyą z xiąg mieskich, z którey się znaczy, że przy bytności ichmości panów seniorów, na ratusz do magistratu zesłanych ichmości panów delegatów, nieiaki Fiedor Andrzeiewicz, student z rzeczami francuzowymi przywiedziony, stawiony będąc, zeznawał: że gdy od burzenia zboru studenci, z których niektórzy imiony są pomienione, na cmętarz święto-Jański przyszli, tam starszy xięża do burzenia kamienicy powrócić im kazali, gdzie kramów dobywszy, z rzeczami y towarami różnymi inszy do gospod, inszy do szkoł, podzieliwszy się, poszli, a on z swoią częścią na ratusz przywiedziony był, y iako sam z tych rzeczy niektóre pokładane były; iako się do tego chłopca ichmość xiądz officyał przypowiadał, a potym iako u ratusza szczęściem faworem ten chłopiec z więzienia uszedł szerzey.... opisuie. Braliśmy nakoniec insuperabundanti na przysięgę wszystkich, nie tylko mieszkaiących we zborze, ilu ich iest godnych ratione status do przysięgi, ale y tych, którzy tego dnia we zborze byli, na tym, iż nikogo do siebie z takowych ludzi, iako nam winę daią, nie przysposobiali, łuków, ani tych, coby ich zażywali, we zborze niemaią, sami nie strzelali, nikomu nie rozkazowali y o tym nie myślili y natym do tego dnia, iako y zawżdy bywa wschód do wieżyczki zegarowey na zborze, do którey nikt, iedno ten, co zegara pilnuie, nie chodzi, y samy zbor był zamkniony y nikogo do niego z łukiem nie puszczano. Co wszystko tak pokazawszy a zatem uwolnienie od niewinnego nas obżałowania a sprawiedliwego rozsądku czekaiąc, do przekładania krzywdy naszey y dowodzenia sobie sprawiedliwości, według upewnienia, w tym nas od w. m., naszych miłościwych panów, postąpić spodziewalichmy się; ale że w. m. naszy miłościwi panowie, rozróżniwszy się w sentencyach munimentów, od nas pokładanych, czytać y podaney od nas w miasto ustnego mówienia, na piśnie mowy, przyiąć nie raczyli. Gdyśmy się o nieprzyięcie munimentów y tey mowy naszey, na piśmie podaney, protestowali, pewni będąc, że od króla iegomości, pana naszego miłościwego, y od wszystkich rzeczy-pospolitey stanów, na seym

walny zgromadzonych, przy prawiech, wolnościach y pokoiu, nam warowanym y poprzysiężonym zachowani będziemy, z tymechmy się odezwali; a po takowym tey sprawy pierwszey odprawieniu do popierania sprawy w krzywdzie naszey chcieliśmy przystąpić y Francuz, do tey że sprawy należący, od tychże osób tym że tumultem sub praetextu religionis złupiony, suplikę swą w. m., swym miłościwym panom, podał, sprawy naszey słuchać y iego suppliki czytać pozwolić nie raczyliscie, daiąc tę przyczynę, poniewasz w pierwszym punkcie zaszedł protest, że iuż y w dalszych punkciach postępować y commisiey tey continuować chcieć nie raczycie. Zaczym my, po takowey niewinności naszey okazaniu, do doyścia nam świętey sprawiedliwości w przewłokę puszczoną, drogę maiąc a interim pokoiu nam obwarowanego nie maiąc, różne przytym praeiudicia in variis subseliis ponosząc, in tanto ob tali gravamine, protestuiemy się, gotowi będąc iego królewskiey mości, panu naszemu miłościwemu, y wszystkim rzeczy-pospolitey stanom, na seym walny zgromadzonym, aby się nam takie y tym podobne praeiudicia et gravamina teraz y na potem nie działy, pokornie suplikować, a teraz prosiemy, aby ten nasz protest od w. m., naszych miłościwych panów, był przyięty. У того протесту подписано тыми словы: Józef Pietkiewicz, iako aktor, imieniem wszystkiego zboru, ręką swą. Который тотъ протестъ есть до книгъ кгродскихъ Виленскихъ уписанъ.

1664 г.

Изъ связки № 4661, съ 1616 по 1664 г., докум. № 3.

202. Духовное завѣщаніе татарина князя Исофовича Смольскаго.

Татарскій князь Исофовичъ Смольскій, чувствуя приближеніе своей смерти, въ присутствіи своихъ знакомыхъ и друзей, изрекаетъ слѣдующее завѣщаніе: тѣло похоронить по татарскому обычаю на Виленскомъ предмѣстьи Лукишкахъ; имущество раздѣлить между женой и сыномъ; найбольшую часть оного отдать женѣ, какъ потому, что ею внесено въ его домъ 1000 зл. приданаго и много другихъ золотыхъ и серебряныхъ вещей, такъ и потому, что она всегда оказывала ему свое вниманіе, найменьшую—сыну, не оказавшему отцу должнаго почтенія, котораго онъ все таки прощаетъ и благословляетъ.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого, тысеча шестьсотъ шестьдесятъ четвертого, мѣсеца Декабря десятого дня.

На врадѣ господарскомъ кгродскомъ Виленскомъ, передо мною Яномъ Окгинскимъ—маршалкомъ Волковыскимъ, подвоеводимъ Виленскимъ, постановившисе очевисто кнегини Кгулла Охметіовна Исофовая Смоль-

ска, татарка, покладала до актъ книгъ кгродскихъ Виленскихъ тестаментъ малжонка своего Смольского Исофовича, татарина, ей належачій на рѣчь въ нимъ описаную, и просила, абы былъ до книгъ уписанъ; который уписуючи слово до слова такъ се въ собѣ маетъ.

Ku wieczney pamięci niech się stanie wolia Naywyższego Boga wszechmogącego, który stworzył niebo y ziemię y wszystkie rzeczy widome y niewidome. Ja Smolski Isophowicz—tatarzyn iego królewskiey mości w siele Łubiskim pod Wilnem domem moim mieszkaiący, czynię wiadomo y zeznawam to tym moim ostatniey woli testamentem, komu by teraz y na potym będącego wieku ludziom wiedzieć należało: Iż ia Smolski, będąc na ten czas od Pana Boga wszechmogącego chorobą obłożną nawiedziony, lecz na umyśle zupełnie zdrowy, poglądaiąc na wiele każdego z nas ludzi, iż nie iest nic pewnieyszego zdrowego człowieka, ktory spodziewać się ma choroby, a chory zaś śmierci, która od Pana Boga wszechmogącego skrycie y niewiadomie iest naznaczona, którey godziny y czasu ma przyść do ubezpieczonych; zaczym, gdy bez rosporządzenia pismem ubogiey maiętnostki y wszystkiego zebrania po śmierci miedzy pany przyiaciołmi, na tym świecie żyiącemi, przychodzi do wielkich trudności, kosztu y nakładu prawnego y naruszenia duszy sumnienia; przeto ia Smolski przy zgromadzeniu ichmość panów sąsiad naszych okolicznych mollie naszym Łukiskim, y panie ieneralie woiewodztwa Wileńskiego panie Stephanie Gromackim, y przy nim szlachcie będącey, iako prawo mieć chce statutu wielkiego xięstwa Litewskiego, tym testamentem ostatniey woli moiey rozporządzami mieć chcę tak: iż po śmierci mey ciało moie ziemi, a duszę Bogu wszechmogącemu oddaiąc, proszę małżonki mey miley knehini Gulli Achmieciowny, aby według obrzędu wiary naszey Musulmańskiey, na mieyscu zwyczaynym mogił naszych tatarskich Łukiskich było uczciwie, według przemożenia iey, bez wielkiego kosztu y nakładu pochowane; którey to małżonce mey miley knehini Gulli Achmieciownie Smolskiey, po którey po wszystek czas pożycia moiego z niey, w tych cięszkich czasiech w pobiegach y w chorobie mey doznawałem uczciwego poszanowania małżeńskiego, a nie mniey maiąc respect y baczenie na wniesienie iey do mnie, po pierwszym małżonku iey, nieboszczyku kniaziu Abrahimie, mollie Mińskim, do mnie wniesione, w gotowey sumie tysiąca złotych okrom ruchomości złota, śrebra y innego ochędostwa, którey w nagrodę iey dom móy, którym z nią pospołu w Łukiszkach będący, teraz po zwoiowaniu Moskiewskim zobopolnym kosztem y nakładem na placu naszym kupionym z nią pospołu u kniazia Chusieynia Roha Smolskiego y córki mey Maryiusi Smolskiey, zamąż iuż wydaney y wyposażoney za kniazia Abrahima Szeibaka—wnuków y innych bliskich y dalekich pokrewnych moich pomienioney małżące mey Gulli Achmieciownie Smolskiey ten dom móy oney na wieczność zapisuię z połowicą tego placu y z połowicą ogroda, y wszystkie moie rzeczy ruchome: złoto, śrebro, cynę, miedź, odzienie, moie szaty, koni moich dwa domowych roboczych, krów dwie y wszystkie naczynie domowe należące mey miley na wieczność zapisuię. A synowi zaś moiemu Chasieymowi Rohowi Smolskiemu, z pierwszą małżonką moią spłodzonemu, lubom to ia od niego żadnego nie miał ratunku, wsparcia y poszanowania moiego oycowskiego głupstwo onego przebaczam, iednak z miłości mey oycowskiey błogosławieństwo mu daię. A nie przepomina-

iąc iednak onegoż miłości mey oycowskiey, tylko mu pół placa tegoż moiego y z połową ogrodem y z staynią na nim moią nową teraz zbudowaną onemu na wieczność zapisuię, z takim iednak dokładem, że nie wprzód do possessyi swoiey ten puł placa mego y z staynią ma wziąć, aż naprzód dług winny kniaziu Nasupowiczu Chaleckiemu złotych półtora sta, znioszy się spólnie z pomienioną małżonką moią, a macochą swoią, zapłacić maią. Wczym go upraszaiąc y napominaiąc tego syna moiego, aby z tą pozostałą małżonką moią, a macochą swoią, w pokoiu krom żadney przeszkody y nagabania żadnego z nią żył, a woli się moiey ostatniey ni w czym nie sprzeciwił, a obowiązuiąc go sumnieniem, y powoływaiąc onego, iako sprzeciwnika, za sobą na sąd straszny Boga żywego. Który to ten móy ostatniey woli testament kończąc, wszystkich panów przyiaciół moich miłych y panów sąsiad moich, małżonkę mą miłą, dziatki y wnuki moie, na tym świecie żyiące, Panu Bogu wszechmogącemu w opatrzność iego świętą poruczam. A ieślim w czym komu uprzykrzenie iakie uczynił y rozgniewał, o przebaczenie y odpuszczenie złości mey przez miłość Bożą upraszam. Na tom dał ten móy ostatniey woli testament po sobie zostaiący, pod pieczęcią y z podpisy rąk ichmci panów pieczętarzów odemnie ustnie y oczewisto do niego uproszonych, niżey na podpisach rąk ichmć wyrażonych. Pisan w Łukiszkach miesiąca Nowembra dwudziestego czwartego dnia, roku tysiąc sześćset szesdziesiąt czwartego. У того тестаменту при печатяхъ подписъ рукъ тыми словы: Ustnie y oczewisto proszony pieczętarz od kniazia Smolskiego Jozephowicza iako pisma nieumieiętnego Chasien Alexandrowicz mołła Łukiski, ręką. Ustnie oczewisto proszony pieczętarz do tego testamentu od kniazia Jozephowicza Smolskiego, iako pisma nieumieiętnego, Stefan Gromacki, ienerał ręką swą. Ustnie y oczewisto proszony pieczętarz do tego testamentu od kniazia Isophowicza Smolskiego, iako pisma nieumieiętnego, Jozeph Andrzeiewski, ręką swą. Ustnie y oczewisto proszony pieczętarz do tego testamentu od kniazia Isophowicza Smolskiego, iako nieumieiętnego pisać, Sebestyian Narbut. Которыйжъ тотъ тестаментъ за поданьемъ Кгули Ахметевны Смольской, татарки Лукиской, есть до книгъ кгродскихъ Виленскихъ уписанъ.

1607 г.

Изъ связки № 4671, за 1607 г., докум. № 9.

203. Заявленіе повѣреннаго по дѣламъ канцлера в. кн. Литовскаго Льва Сапѣги о томъ, что явившись въ Вильну съ вновь переписанными метриками в. кн. Литовскаго, онъ не нашелъ и не дождался должностныхъ лицъ, назначенныхъ сеймомъ для провѣрки ихъ со старыми.

Лѣта отъ нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ седмого.

Передо мною Деметримъ Карпемъ, секретаремъ его королевское милости, намѣстникомъ Виленскимъ, stanąwszy na urzędzie y u xiąg grodzkich Wileńskich sługa wielmożnego pana Lwa Sapiehi—kanclerza wielkiego xięstwa Lit., Mohilewskego, Pernawskiego etc. starosty, pan Adam Paszkiewicz, imieniem tegoż imci pana kanclerza wielkiego xięstwa Litewskiego, pana swego, oświadczenie uczynił, w te słowa: iż co na blizko przeszłym seymie Warszawskim, za zgodą wszystkich stanów, seymowi należących, miedzy inszymi rzeczami postanowiono y do konstytucyi seymowey włożono iest, że metryki albo xięgi kancelarii króla iegomości wielkiego xięstwa Litewskiego, które dla pewnych przyczyn z starych przepisane są, te to nowo przepisane z staremi w skarbie króla iegomości w zamku Wileńskim będącemi corrygowane być miały przez pewne deputaty, od króla imci z panów senatorów deputowane, y też którzyby na to od wszystkich stanów wielkiego xięstwa Litewskiego w powieciech mianowani byli, do tego y przywileia wszystkie wielkiego xięstwa Litewskiego, które w skarbie króla imci w Wilnie są, przez też pany deputaty rewidowane być miały. A ta correctura metrik y rewizia przywileiów począć się miała nazaiutrz po świętym Marcinie, to iest, dnia dzisieyszego dwanastego Nowembra w roku teraznieyszym sześćsetnym siedmym. Jakoż imć pan kanclerz, pan móy, będąc teraz inszemi pilnemi y ważnemi sprawami króla imci y rzeczy-pospolitey zatrudniony, nie mógł tu do Wilna sam przybyć, ale mnie tu dla tego z metrykami nowo przepisanemi, które przy imci iako pieczętarzu chowane bywaią, y z kluczami do starych metrik, także y do przywileiów, które w skarbie króla imci w zamku Wileńskim złożone są, przysłać raczył, żebym ie ichmościom panom deputatom, na to do Wilna z powiatów zgromadzonym, do correctury podał, oczym y list tak do ichmć panów deputatów, iako też do imci pana podskarbiego, a w niebytności do pana skarbnego y do panów pisarzów skarbowych od imci, pana swego, pisane mam. Więc tu przyiechawszy, nie mogąc się dopytać ni o iednym z ichmć panów deputatów powiatowych, żeby tu do Wilna dla tey correctury przybyć mieli. Co krom imci pana woiewody Nowogrodzkiego, od króla imci na tę sprawę

zesłanego.... Niecieсhy sługa imci z pisaniem tu do Wilna (przyiecha)wszy, sprawę dał, że iuż imci w drodze iest y tu się stawić, ieżeli tego potrzeba, nie omieszka, także też dowiedziawszy się, że teraz nie tylko imci pana podskarbiego, ale pana skarbnika y panów pisarzów skarbowych ni iednego tu w Wilnie niema, y o kluczach do skarbu u kogo by być mieli wiadomości dostać nie mogę, zaczym też y sam z metrikami nowemi zaś do imci pana kanclerza, pana swego, odiechać muszę, a tę pilność y oświadczenie moie imieniem imci pana swego dla zapisania do xiąg grodzkich Wileńskich podaię y proszę, aby zapisano było. Co iest zapisano.

Року 1607, мѣсеца Ноября дванадцатого дня, тое оповѣданье на врадѣ есть подано, подписали: Demetri Karp — podwoiewodzi Wileński, ręką swą. Выписъ выданъ, на враду.

1673 г.

Изъ связки подъ № 4663 за 1652—1680 годы, докум. № 2.

204. Духовное завѣщаніе Виленскаго православнаго русскаго мѣщанина и купца Хриштофора Соколовскаго.

Виленскій купецъ и мѣщанинъ Соколовскій, отъѣзжая въ Королевецъ, дѣлаетъ слѣдующее завѣщаніе:

Тѣло похоронить при церкви Святаго Духа по обрядамъ восточной церкви; на погребеніе израсходовать 500 злотыхъ; священникамъ за совершеніе обряда 200 злотыхъ; на поминовеніе 500 зл.; разныя книги польскія и русскія—и дюжину серебряныхъ ложекъ отдать въ трапезу; на большой олтарь Свято - Духовской церкви 5,000 зл., а монахамъ 100 копъ Литовскихъ; на госпиталь при этой же церкви 100 зл., на другой свято-Троицкій русскій госпиталь 30 зл., остальное имущество, исчисленное до 25,000 зл. въ домахъ, землѣ и наличныхъ деньгахъ, кромѣ драгоцѣнныхъ вещей, распредѣляетъ между женой, сыномъ и другими родственниками. Тутъ же Соколовскій отдаетъ отчетъ въ исправленіи обязанностей опекуна, которыя онъ исполнялъ съ рѣдкою добросовѣстностію.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ осмьдесятого, мѣсяца Февраля двадцать осмого дня.

На врадѣ господарскомъ кгродскомъ Виленскомъ передо мною Петромъ Рудоминою, Дусяцкимъ — старостою Стародубовскимъ, подвоеводимъ Виленскимъ, постановившисе очевисто пани Марія Сеньчиловна Криштофова Соколовская оповѣдала, покладала и ку актикованью до книгъ кгродскихъ Виленскихъ (за непринятіемъ оного до книгъ магистрату Виленского) подала тестаментъ остатней воли зошлого небожчика малжонка своего пана Криштофа Соколовского, купца и мѣщанина мѣста Виленского, на речь нижей въ нимъ выражоную, такъ ей

самой, яко и другимъ особомъ даный и належачій, водлугъ права справленый, просечи, абы тотъ тестаментъ былъ принятъ и до книгъ уписанъ, который слово до слова такъ се въ собѣ маетъ:

W imię Oyca y Syna y Ducha świętego, amen. Ja Krzysztof Sokołowski—kupiec y mieszczanin Wileński, wiedząc dobrze, iż każda rzecz na tym świecie między stworzeniem nie iest tak trwała, aby mocą swoią niedościgłey mogła zrównać wieczności y którey albo ręka ludzka, albo sam czas o skazytelność nie przyprawił; iakoż y sam człowiek ręką wszechmożności Boskiey wdziałany będąc takowy, że podlega skazytelności, gdy albo różnemi przypadkami, albo przyrodzeniem samym doyrzałych dopędziwszy lat, niespodzianie do kresu życia przychodzi, y iako naczynie krystałowe lub nowe lub stare iednym na ziemie upadnieniem rozbiia się, tak człowiek iednym razem o opokę śmiertelności uderzywszy się padać musi; do którego kresu ich częścią laty, z któremi pożądaney doczekałem starości y sędziwości, częścią różnemi frasunkami y przygodami przybliżaiąc a nieomylnie dług powszechney śmiertelności zapłacić powinien będąc, póki mi teraz z łaski naywyższego Pana staie siły, rozumu y tyle zdrowia, zwłaszcza temi czasy, które poniekąd y zdrowiu y imieniu są przeciwne, odieżdżaiąc do Królewca, takowe dobr moich czynię rosporządzenie y ostatnią wolę, a naybarziey dla tego, żeby tak małżonka moia miła teraznieysza pani Maryna Sięczyłowna do zawodów prawnych z synem moim Jakubem Sokołowskim — ławnikiem Wileńskim, w pierwszym małżeństwie spłodzonym, nie przychodziła, iako też y syn móy ostatnią maiąc wolę moią, oney nie przeczył a daleko barziey prawnemi terminami, pomniąc na błogosławieństwo rodzicielskie, nie naruszał. A że w przódy dusza do Stworzyciela swego, a potym, ciało iako ziemia do ziemi powraca, dla tego duszę grzeszną moią w ręce Boga moiego w Tróycy świętey iedynego polecam, nie tak tego żałuiąc, żem przez naruszenie oney w grzechach niebo utracił, iako iż nieszkończone dobro naywysszego Boga obraził; ale że urazą grzechu y cerkiew wschodnia desperować nie każą, przeto dobrey zostaię nadziei, iż ze mną, iako grzesznikiem nie będzie raczył w sąd swóy straszliwy wchodzić, ale się zmiłuie nade mną grzesznym, któremu bądź miłościw Panie. Ciało zaś moie grzeszne, iako prach y ziemie, oddaię ziemi, które aby sposobem chrześciańskim, według obrzędu cerkwi wschodniey, przy cerwi brackiey Wileńskiey świętego Ducha uczciwie pochowane było, małżonki mey Pani Maryny Sięczyłowny upraszam. Jako na pogrzeb ciała mego z substantii mey złotych pięćset, oycom bazylianom monastyru Wileńskiego, przy teyże cerkwi świętego Ducha będącym, względem pogrzebowych ceremonii, złotych dwieście naznaczam; tymże oycom bazylianom, aby w modlitwach swoich codziennych nie przepominali, zapisuię złotych pięćset; które maią na kamienicy, Kononowiczowska nazwaney, gdzie sam teraz mieszkam, zostawać, y ma od nich czynsz doroczny widerkafowy po złotych ośmiu, od sta rachuiąc, każdego roku ichmość dochodzić do tegoż monastyru. Księgi moie—polskie y ruskie, to-iest: biblią przez xiędza Wuyka societatis Jezu theologa wydaną, Baroniusza, Strykowskiego y inne wszystkie polskie y ruskie pod iakimkolwiek tytułem, tak też tuzin łyżek śrebrnych do trapezy leguię, upraszaiąc y powtórnie ichmościów, aby duszy mey w ofiarach y modlitwach swoich nieprzepominali. Na ołtarz wielki do pomienioney cerkwi świętego Ducha naznaczam y zapisuię pięć

tysięcy złotych, które z teyże kamienicy, Kononowiczowska nazwaney, maią być oddane; pannom zakonnym, przy teyże cerkwi zostaiącym, kop sto Litewskich; na szpytal, tamże będący, złotych sto; na szpytal świętey Tróycy ruskiey, złotych trzydzieści naznaczam. Co się zaś tknie maiętności moiey, leżącey y ruchomey, to iest, iako Bogu y ludziom wiadome, przez mię samego wierną pracą y staraniem nabyta, do którey rosporządzenia nim przystąpię tak specifikuię: naprzód, kamienica Kononowiczowska, gdzie sam mieszkam, w roku tysiąc sześćset sześćdziesiątym czwartym, dnia dwudziestego trzeciego Decembra nabytey, iest przez mię y lubo przedaży siedm tysięcy położoną, iednak niewięcey za nią, tylko pięćtysięcy złotych gotowemi dałem, a dwa tysiący złotych względem tego, aby kto bliższy pokrewnością będąc prawem retrakty odemnie nie odkupił y podług zwyczaiu miasta, że zawsze do kupna przykładaią przypisaną do tedy kamienicy kupna bez żadnego datku y przykładu małżonkę moię pierwszą, panią Marynę Konstantynowiczownę, przypuściłem, którey nie należy więcey względem szczególnego przypuszczenia połowicy tylko półtrzecia tysięca złotych, a zatym potrąciwszy czwartą część mnie należącą nie przychodziło by więcey na małżonkę moią, tylko złotych tysiąc ośmset piędziesiąt pięć, restawruiąc zaś y buduiąc tę kamienicę, niemal wszystko z gruntu roku tysiąc sześćset piędziesiąt piątego, ante hostilitatem na dziesięćtysięcy złotych wydałem, po Moskwie zaś oną naprawuiąc na tysiąc złotych y więcey łożyłem, do teyże kamienicy roku tysiąc sześćset siedmdziesiątego, dnia ośmnastego Aprila, kamienicę od pana Stanisława Ławrynowicza y małżonki iego pani Anny Łuscielonki za złotych tysiąca pięćset przykupiłem, do którey kupna także bez żadnego datku małżonkę moią pierwszą przypuściłem, gdzie małżonce mey względem połowy należało złotych tysiąc dwieście piędziesiąt, a żem ią przeżył wyrachowawszy czwartą część, mnie według prawa należytą, zostało na nią złotych dziewięćset trzydzieści siedm y groszy piętnaście, tą także kamienicę od pana Ławrynowicza nabytą przerabiaiąc y poprawuiąc, iako iest ludziom wiadomo, złotych tysiąc y więcey wydałem. Trzecią kamienicę, Danielewiczowska nazwaną, na ulicy Rudnickiey leżącą, od pana Jerzego Kurowskiego, ziemianina iego królewskiey mości woiewodztwa Brzeskiego, y od pana Jana Jenelewicza, iako sukcessorów nieboszczyka pana Woyciecha Jenelewicza, kupca mieszczanina Wileńskiego, roku tysiąc sześćset sześćdziesiąt czwartego, dnia czwartego Nowembra, za pół czwarta tysiąca złotych nabyłem, do tey także pierwszą małżonkę przypuściłem, zaczym połowa oney należąca nie więcey by czyniła, potrąciwszy mnie czwartą część, tylko złotych tysiąc trzysta dwanaście y groszy piętnaście; tę zaś kamienicę Jenelewiczowską buduiąc y de nowo niemal restawruiąc na ośmtysięcy złotych y więcey spendowałem. Z tych tedy wszystkich osiadłości macierzystego synowi memu Jakubowi nie więcey należy, ieno złotych cztery tysięcy sto dwadzieścia pięć. Wziołem też posagu po pierwszey małżonce w gotowiznie złotych tysiąc; przy tym dostała mi się po rodzicielce iey paniey Kuszeliney starey kamienica, Kuszelinska nazwana, na ulicy Końskiey, przeciwo klasztorowi wielebnych panien Bosych leżąca, za półsiedma tysiąca złotych, a że w osiadłościach na część teyże małżonki mey po rodzicielce oney nie więcey należało, tylko pięćtysięcy złotych, a ta kamienica szacowana była pół, siodma tysiąca złotych, tedy półtora tysiąca złotych panom szwagrom moim przy-

należy część mianowaney małżonki mey pierwszey za kamienicę, panu Troianowiczowi przedaną, przynależały y z inney ruchomości zapłaciłem, z czego mi także czwarta część należy. Do tego też kamienicy niemałym restawrowałem kosztem. Srebra zaś nie więcey na część tey małżonki mey po śmierci rodzicielki iey zostało się, tylko pasek śrebrny staroświecki złocisty w tabliczki z kołkami, konewka śrebrna półgarcowa wewnątrz złocista Awszpurskiey roboty, tuzin łyżek śrebrnych złocistych y czarka nakształt iadawki mieyscami złocista. Złota zaś, pereł, szat y innego ochędóztwa, cokolwiek nieboszczka pierwsza małżonka moia miała, tedy ia sam to wszystko sprawiłem. Kupiłem też był kram na Ambarach, wespół z nieboszczką pierwszą małżonką moią od pana Michała Kuszelicza za złotych dwa tysiąca siedmset; ten kram za prozbą y żądaniem teyże małżonki mey ustąpiwszy y połowy w nim mnie należytey y w drugiey połowie kwarty oycom bazylianom, przy cerkwi świętego Ducha będącym, aby za duszę nieboszczki pana Boga modlitwami y ofiarami błagali, urzędownie na wieczne czasy oddałem y zawiodłem. Łukiszki, nad rzeką Wilią będące, tę od iegomości pana Boina, woyta Wileńskiego, a na ten czas raycy, za półtora tysiąca złotych w roku tysiąc sześćset pięćdziesiąt piątym, dnia dwudziestego siódmego Januaryi, sam ieden kupiłem, które przez Moskwę spalone y zruynowane, de novo budując, nie mało wydałem sumy. Tak tedy dobra staiące y przy nich macierzyską sukcessyą synowi memu należącą opisawszy, przystępuię do ruchomości. Tey iedna część we złocie, śrebrze, cynie, miedzi, fantachi, naczyniu y sprzęciu domowym, tak też towarach, podług regestru w Wilnie w kamienicy y Łukiszkach nayduie się. Druga część w towarach do Królewca teraz posłanych, czego osobliwy także ma być regestr, ręką moią podpisany; wiciny dwie ze wszystkiemi statkami y requisitami. Długi mnie winne nayduią się w regestrach opisane. Pan Chrystyan Eder, kupiec Królewiecki, winien mi cztery tysiące złotych dobrey śrebrney monety. Wyraziwszy takowym sposobem staiące y ruchome dobra, przystępuię do ciężarów moich, które miałem y teraz mam. Miałem opiekę dobrych dziatek, po nieboszczyku panu Janie Dmitrowiczu pozostałych, wespół z nieboszczykiem panem Alexandrem Jankiewiczem, też wszystko cale y zupełnie odałem, owszem za przyrzeczonego spółopiekuna mego w tey opiece de suo nad to wydałem złotych tysiąc trzysta siedmdziesiąt dwa, iako mam reiestra y iako ichmość panowie maistratowi dekretem swym między mną a sukcessorami tegoż pana Jankiewicza, w roku teraznieyszym ferowanym, nakazali przysiąc. Jakoż y na to w ten idąc świat y moią ostatnią wolą deklaruię, iż prawdziwie za pana Jankiewicza tak wiele wydałem na tę opiekę, są kwity, dekreta y inne dokumenta urzędowe. Drugą opiekę dobr y dziatek niebożczyka pana Piotra Trosnicy, kupca mieszczanina Wileńskiego, wespół z panem Kazimierzem Kostrowickim miałem, tą opieką dziatkom y sukcessorom Trosnickim częścią oddano iest, częścią przez nieprzyiaciela zginęła, iako są kwity i inne munimenta urzędowe. Trzecia opieka, mnie y temuż panu Kazimierzowi Kostrowickiemu dana była od panów magistratowych nad dobrami y na dwoygów dziatek zeszłego pana Stephana Łyczkowskiego—pisarza radzieckiego Wileńskiego, ławicy ruskiey, którego małżeństwa te dziatki z tego świata schodząc, wszystką sukcesyą po rodzicu so-

bie należącą, matce swey paniey Maryi Sienczyłownie, teraznieyszey paniey Oleńskiey, przyznałe, po których pomrzeniu pani Oleńska, iako matka, wszystką maiętność, którakolwiek przy nas opiekunach była, odebrawszy, cale y zupełnie nas kwitowała, iako szerzey kwity y inne sprawy w sobie zawieraią. Więc że mię synowiec nieboszczykowski pan Jan Łyczkowski, obywatel Nieświzki, y mimo kwitacyą oyca swego urzędną y przyznaną y mimo kwitacyą pani Oleńskiey turbuie y do szkod przywodzi, ia zaś nic niewinienem, bom wszystko oddał; więc ieśliby po śmierci mey ważył się ieszcze małżonkę moią, albo syna mego turbować, tedy po małżonce mey y synu moim żądam, aby koniecznie te in iure, które on naruszaiąc y następuiąc na kwit rodzica swego popadł y szkod nakładów prawnych przez mię podiętych nie ustępowali. Byłem też post hostilitatem opiekunem pana Romana Sobolewskiego, patriciusza Wileńskiego, któremu cokolwiek sukcessyi y dobr rodzicielskich odemnie iako opiekuna, należało, zupełnie oddałem y kwit urzędowy otrzymałem. W Królewcu winienem niektórym panom kupcom tamecznym cztery tysiące złotych plus vel minus, których ieżeli teraz sam nie oddam, w Królewcu będąc, zaczym aby po śmierci moiey oddane były, małżonki moiey upraszam. Dał mi też pan Zakalicz złotych tysiąc szelągami czerwonemi na szpital, przy cerkwi Swiętego Ducha będący, przez się legowane, abym wyderkafowym prawem na kamienicę moią wniosł, które ia maiąc u siebie na przerzeczoną kamienicę, Kononowiczowską nazwaną, wnaszam y assekuruię. A teraz tą ostatnią moią chcę mieć, aby z substantiey moiey, leżącey y ruchomey, legatie moie wyżey-wyrażone cale y zupełnie oddane były. Przy tym y względem niżey-wyrażonych legatiey kożdemu dość się stalo. Małżonce moiey kochaney. teraznieyszey paniey Marynie Sienczyłownie, respektem czwartey części oney tak w dobrach leżących, iako y ruchomych należy, tey zapisuię gotowych pieniędzy złotych trzy tysiące currentis monetą, połowę Łukiszek, idąc od miasta do Wiliey po prawey ręce leżących, do tego w kamienicy Kononowiczowskiey dożywotne mieszkanie; teyże małżonce tuzin łyżek śrebrnych białych płoskich, łanczuszek pancerowy do szyi z tabliczką w pięć rzędów, mannellę pancerzowę parę, od iegomość pana Boima, woyta Wileńskiego, przez mię nabytą, perel sznurów sześć, pióra co na czapce axamitney czarney rysowaney wespół z sztuczką dyamentową, połowę szat y chust białych, którem nieboźce pierwszey małżonce sprawił, tuzin mis y talerzów, tak też kilka drobnego naczynia miedzianego y mosiędzowego paniey Katarzynie Stephanowiczownie zeszłego syna mego drugiego Hrehorego małżonce pozostałey; złoto, które przed weselem oney dałem y przy niey iest, do tego śrebra ośmiu grzywien pod czas wesela zdarowanych, sukienki dwie atłasowe, czapka aksamitna, sobolowa; łóżka z firankami sztametowemy zielonemi, a przy tym gotowych pieniędzy złotych trzysta, aby oddane były, małżonki mey y syna upraszam. Dziatkom nieboźczyka pana Piotra, rodzonego mego, leguię kapitkę perłowę, przez rodziczkę ich u mnie w półtora set złotych dobrey monety zastawione, y przy tym tuzin łyżek śrebrnych, których codziennie używam, żądaiąc, aby za mnie y duszę moią Pana Boga prosili. Siestrzenicy mey Michałowey Borzodkowskiey sto złotych currentis monetae, synowi memu Jakubowi Sokołowskiemu tak znacznego niczem nie dał,

wyiąwszy że mu szatę y paniey małżonce podczas wesela sprawił, od złota y śrebra tak samemu, iako y paniey małżonce iego darowałem, potym siedm buntów pienki, które ważyły kamieni trzysta pięćdziesiąt, dałem. Czeladnik też iego Stephan Awturowicz złotych dwieście siedmdziesiąt od Mohilowca odyskawszy onemu oddał. Teraz zaś cokolwiek substantiey y maiętności mey w dobrach stoiących y ruchomych po odprawionym pogrzebie oddanych, legacyach wyżeywyrażonych expediowaniu małżonki mey, tudziesz y pozniesieniu ciężarów zostanie, to wszystko pomienionemu synowi memu y dziatkom iego, leguię y zapisuię, nietylko żądaiąc y napominaiąc, ale też błogosławieństwem rodzicielskim obowiązuiąc, strasznym sądem Bożym grożąc, aby ni w czym tey woli mey testamentowey nie był przeciwny, ale we wszystkich punctach, paragrafach onego zachował y za duszę moią, iako sami Pana Boga prosić.... z pozostałych dobr ratować nie zaniechywał. Małżonce mey teraznieyszey in casum śmierci moiey za kuratora pana Jana Sebestianowicza, pisarza communitatis mercatoriae Wilensis, upraszam. Przypomniałem też sobie, że iego mość pan Boim, woyt Wileński, przed lat kilko zlecił mi był, abym pienkę iego mości w Krolewcu przedał, albo też komu kreditował, upatrzywszy iaki kolwiek pożytek, że na ten czas targu y pokupu dobrego nie było, przedałem był oną na borg za złotych trzy tysiące panu Krystianowi Ederowi, kupcowi y mieszczaninowi Królewieckiemu; więc że panu Ederowi falować poniekąd przyszło, a za tym iego mość pan woyt niepewien zapłaty sobie należącey zostaiąc, wraszczał sobie do mnie prawo y acces, a że tenże pan Eder przychodząc do siebie iuż iego mości panu woytowi tysiąc złotych oddał, nic nie wątpiąc, że i ostatek oddać zechce, ia zaś upraszam iego mości pana woyta, aby po śmierci mey, małżonki mey y syna mego turbować nie raczył, bom ia iego mości nic zgoła w tey mierze nie winienem. Tak tedy ten móy testament napisawszy y sporządziwszy y samego siebie Panu Bogu wszechmogącemu w Tróycy świętey iedynemu w opiekę oddawszy, wielce upraszam y żądam małżonki mey teraznieyszey y syna mego, aby do exekutiey przywiedziony był iakoby we wszystkim ostatniey woli dość się stało, zachowuiąc sobie póki sił, zdrowia y żywota mego stanie, wolne używanie tey wszystkiey substantiey moiey, tak w rzeczach ruchomych—w złocie, śrebrze, summy pieniędzy, towarach y iako y w osiadłościach wyżey pomienionych, będącey tudzież wolną poprawę y odmianę tego testameutu moiego, do którego przy podpisie ręki mey własney y przyłożeniu pieczęci mey własney uprosiłem ichmościów panów przyiacioł moich, niżey na podpisach ichmościów imion y przezwisk wyrażonych, aby swe ręce podpisali. Pisan w Wilnie dnia dwunastego miesiąca Septembra, roku Pańskiego tysiąc sześć set siedmdziesiąt trzeciego. У того тестаменту при печати подпись руки такъ самого пана Соколовского, яко и пановъ печетаровъ тыми словы: Krzysztof Sokołowski—ręką własną. Ustnie proszony oczewisto od pana Krzysztofa Sokołowskiego do tego testamentu podpisałem ręką swą—Mikołay Rychter, burmistrz Wileński; ustnie y oczewisto od pana Krzysztopha Sokołowskiego proszony do tego testamentu pieczętarz—Jozef Debert, rayca Wileński; ustnie oczewisto od pana Krzysztopha Sokołowskiego pieczętarz do tego testamentu proszony — Arnioł Zaleski;

ustnie y oczewisto od pana Krzysztopha Sokołowskiego do tego testamentu proszony Krzysztoph Kazimierz Satryp—manu propria; ustnie y oczewisto od pana Krzysztopha Sokołowskiego do tego testamentu proszony pieczętarz podpisałem się—Kaspar Pawłowicki, rayca Wileński; ustnie y oczewisto uproszony o podpis do tego testamentu y ostatniey woli iego mości pana Krzysztopha Sokołowskiego, od samego iegomości pana Krzysztopha Sokołowskiego, ręką moią podpisuię—Łukasz Koczarski; ustnie y oczewisto proszony od iego mości pana Krzysztopha Sokołowskiego pieczętarz do tego testamentu ręką moią podpisałem—Michał Maciey Prokopowicz—manu propria; ustnie proszony y oczewisto od pana Krzysztopha Sokołowskiego do tego testamentu ręką swą podpisałem—Stanisław Ławrynowicz. При томъ у тогожъ тестаменту на кождой страницѣ картѣ на долѣ подпись руки и назначенье власное небожчиковское въ тые слова: Krzysztoph Sokołowski. Который же тотъ тестаментъ, за поданьемъ оного до актъ и за прозьбою зъ верху писаное особы, слово до слова згодне есть до книгъ кгродскихъ Виленскихъ принятъ и уписанъ.

1697 г.

Изъ связки № 4677, за 1694—1698 г., докум. № 3.

205. Жалоба евангелическаго пастора на Куписскаго ксендза плебана по поводу жестокаго и безчеловѣчнаго истязанія онаго ксендзомъ.

Евангелическій пасторъ приноситъ жалобу на Куписскаго ксендза по слѣдующему случаю: помянутый пасторъ возвращался домой по совершеніи церковныхъ требъ, на дорогѣ остановился отдохнуть у Куписскаго мѣщанина; къ этому послѣднему зашелъ и Куписскій ксендзъ, бывшій въ то время на веселѣ; онъ заставилъ пастора войти въ его домъ и подвергъ его самымъ жестокимъ истязаніямъ, прорвалъ даже соболью шапку и верхнее платье; по просьбѣ разныхъ шляхтичей освободилъ его послѣ трехдневнаго истязанія, при чемъ взялъ съ обиженнаго 16 талеровъ и росписку, содержанія которой онъ не помнитъ по причинѣ истязанія и болѣзненнаго состоянія.

Solennie manifestuiąc się, opowiadał y żałował wielebny imć xiądz Andrzey Lisiecki, kaznodzieia zboru ewangielickiego Sołomieskiego, w wielkiey krzywdzie, niesłychaney obeldze, w zbiciu y w tyrańskim zmordowaniu swym, na w Bogu wielebnego imci xiędza Stanisława Lipowskiego, plebana Kupiskiego, o to y takowym sposobem:

że obżałowany imć xiądz pleban Kupiski, nie postrzegaiąc powagi stanu swego duchownego y kanonów, w prawach duchownych, także nic nie dbaiąc na peny w prawie pospolitym, constituciach y confederatiach seymowych surowo na występnych ludzi opisanych, violando pokóy pospolity, bezpieczeństwo dissidentibus in religione christiana prawem pospolitym, przysięgami nayiaśnieyszych królów ichmciów, constitutiami y confederatiami seymowemi obwarowane, w roku przeszłym tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt siódmym, miesiąca Decembra dwudziestego dziewiątego dnia, żałuiącego imci xiędza kaznodzieia zbora Sołomieskiego w powinności swey kaznodzieyskiey iadącego od chorego imci pana Gandzkofa z maiętności Holot, w powiecie Upitskim leżącey, przeiąwszy na dobrowolney drodze, w mieście Kupiszkach, w powiecie Wiłkomirskim leżącym, co tylko chcącego się ogrzeć y koniom odpocząć, dla czego wstąpiwszy do domu Jana Gieciusza, mieszczanina Kupiskiego, tam spokoynie zostawał; gdzie obżałowany imć xiądz pleban Kupiski nadiachawszy, a będąc iuż dobrze wesołym nad zmrokiem, żałuiącego kaznodzieię Sołomieskiego, nic sobie niewinnego, bez żadney namnieyszey okazyey, gwałtem na sanie swoie wziąwszy, wprzódy zawiozł do plebaniey Kupiskiey, a potym ztamtąd iuż maiąc zły zapamiętały przedsięwzięty umysł, także gwałtem związawszy, na swoich saniach do folwarku swego, tuż pod Kupiszkami zostaiącego, zawiozszy, sanie żałuiącego ze wszytkim zabrawszy, tamże za sobą zawieść kazał; gdzie maiąc w folwarku żałuiącego iuż sobie powolnego tyrańsko y niemiłosiernie stryczkami ręce w tył, także y nogi związawszy y skrępowawszy, niezwyczaynym orężem, nie respectuiąc na boiaźń Bożą, na canony duchowne y prawa świeckie, także na charakter swóy kapłański, pastwiąc się nad stworzeniem Bożym, począwszy od głowy aż do stopy nóg powrozami skręconemi y namoczonemi tyranizuiąc nie poiednokrotnie zbił, zmordował, rany sinie, krwią naciekłe, pozadawał, nogi poprzeciskał y ieszcze iako chcąc zażywaiąc okrucieństwa natyranizowawszy się, ledwie co żywego zostawił, na ostatek pro libitu scelera tak dalece, że horrendum y pisać, nad żałuiącym popełniaiąc przez trzy dni biiąc y wiążąc w prywatnym więzieniu chowaiąc. Gdy żałuiący iuż zmęczonym y skaleczonym będąc per viscera Dei, o compassią nad sobą upraszał, nie tylko oney zażyć nie chciał, ale ieszcze czapkę sobolą, kosztuiącą złotych czterdzieście, suknie wniwecz poszarpawszy, kosztuiącą złotych sto, zabrał, a potym samego żałuiącego natyranizowawszy się, za instancyą wielu ichmciów zacnych ludzi i za eliberowaniem przez imci pana Mikolaia Żuka y imci pana Feliciana Porzeckiego, także pana Pawła Pawłowskiego burmistrza Birżańskiego wypuszczaiąc z więzienia skaleczonego y ledwo co żywego, iuż w roku teraznieyszym tysiąc sześć set dziewięćdziesiąt ósmym, miesiąca Januarii pierwszego dnia, w dzień Nowego lata, talerów bitych szesnaście, także piśmo, czyli też kwitacyą iakowąś, którego żałuiący dla zbicia y okrutnego zranienia pamiętać nie może, do podpisu przymusiwszy, gwałtem wymógł y wymusił. Od którego to takowego zbicia, zmordowania y skaleczenia, Pan Bóg wie, iżeli żałuiący żyć będzie. Które to boie y rany, w relacyi ieneralskiey szyrzey są opisane. O co wszystko chcąc żałuiący z obżałowanym imci xiędzem plebanem Kupiskim prawem czynić, tak wielkiey oppressii, zbicia, skaleczenia, także

szkod poczynionych in foro fori dochodzić, pen, w prawach duchownych y świeckich na obżałowanym dochodzić, te swoią solenną manifestacyą, zostawiwszy sobie salvę tey protestacyi meliorandi et corrigendi, a in casu czego potrzeba będzie inszey zaniesienia, za nieprzyięciem w grodzie Wiłkomirskim, do xiąg grodzkich Wileńskich zaniosł*).

*) Въ другомъ, подобномъ же актѣ, находящемся въ этой же актовой книгѣ, подъ № 5, занесенномъ въ Вилен. град. судъ отъ имени жены истерзаннаго пастора Андрея Лисецкаго, упоминается, между прочимъ, что отъ причиненныхъ ему вышепомянутымъ ксендзомъ жестокихъ ранъ онъ скоро умеръ.

1708 г.

Изъ книги № 4722, за 1708—1710 г., стр. 137.

206. Жалоба ксендза Войны, инфулата регулярныхъ канониковъ beatissimorum martyrum на семейство Кульвинскихъ, по поводу нашествія ихъ на монастырскую деревню и убіенія 2-хъ русскихъ солдатовъ, возвращавшихся на родину.

Инфулатъ регулярныхъ канониковъ приноситъ жалобу на семейство Кульвинскихъ по слѣдующему случаю: въ 1708 году русскіе солдаты выходили изъ предѣловъ в. кн. Литовскаго; четверо изъ нихъ зашли въ деревню канониковъ Бимберы; помянутые Кульвинскіе, узнавши объ этомъ, напали съ вооруженной силой и въ этой деревнѣ двухъ солдатъ жестоко ранили, а другихъ двухъ убили на смерть; каноники, боясь мести отъ солдатъ, послали мѣстнаго священника и одного шляхтича въ качествѣ посредниковъ для объясненія этого дѣла, но Кульвинскіе священника избили, а шляхтича ранили, отчего онъ и умеръ. Кромѣ этого Кульвинскіе угрожаютъ смертью и самому инфулату Войнѣ.

Wielmożny w Bogu przewielebny xiądz imć Cypryan Stefan Woyna y infułat Widzieniski, imieniem swoim y imieniem wszystkich ichmć xięży kanoników regularnych bb. martyrum de poenitentia tegoż conwentu Widziniskiego, na ichmć pp. Jerzego—oyca, Jana, Kazimierza—synów Kulwińskich, tudzież na ieymć panią Annę Moysiownę Jerzynę Kulwińskę—matkę y ieymć panią Izabellę Kulwińską Ossimowskę—córkę, y innych obżałowanych ichmościów, w uczynku niżey wyrażonym imionami y nazwiskami imć dobrze wiadomych y znaiomych, w iednostayney radzie y namowie z sobą będących o to y takowym sposobem sollenną zanosił manifestacią: iż w roku teraznieyszym 1708, miesiąca Februaryi 29, gdy nie wiedzieć zkądści do wsi żałuiących ichmościów, nazwaney Bimbiery, w powiecie Wiłkomirskim leżącey, do tegoż konwentu Widzieniskiego należącey, podczas wychodzącego na onczas z xięstwa Li-

tewskiego woyska Moskiewskiego, moskalów czterech do chłopa ichmciόch w tey że wsi mieszkaiącego, nazywaiącego się Bimbierysa, przyszli, o czym obżałowani ichmć, iako blizszy sąsiedzi, wziąwszy wiadomość, proprio ausu, nadapszy na pomienioną wieś y pomienionego chłopa, zwysz rzeczonych moskalów bić zabiiać poczeli, iakoż dwόch posieczonych uciekło, a dwόch na śmierć pozabiiali, y w iczierze żałuiących ichmościow, nazwanym Inkietry, do tegoż konwentu ichmć należącym, potopili, co zaś przy tych moskalach znaleźli, wszystko sobie zabrali, oczym żałuiący wiel. imć. x. Woyna wziąwszy wiadomość, wiedząc dobre, słysząc, iako się strasznie moskale lada (sic) krzywdy swey mścili, żałuiący imć, obawiaiąc się, aby iakiey zemsty nie tylko nad pomienioną wsią y niewinnemi chłopami, ale też na samym klasztorze y osobach żałuiących ichmć nie czynili, po przyiacielsku imci xiędza Michała Romanowicza, prezbitera tegoż conventu Widzieniskiego, z służącym swym na imie panem Alexandrem Kotłowskim, pytaiąc się obżałowanych ichmć, quo ausu śmieli y ważyli się gwałtem na wieś żałuiących ichmć naieżdżać y tam na nieznośną biedę y kłopot żałuiących, moskalów pozabiiać, posłał. Gdzie pomieniony imć xiądz Romanowicz w roku teraznieyszym tysiąc siedmsetnym ósmym miesiąca Marca wtόrego dnia, z pomienionym panem Kotłowskim, gdy tylko co na podworze dworu obżałowanych ichmościów, nazwanego Bimbiery, w powiecie Wilkomierskim leżącego, wiechali, obżałowani ichmć panowie Kulwińscy, z niemałą gromadą ludzi, z szablami, kosami, cepami, kiiami, siekierami oskoczywszy imci xiędza Romanowicza y pomienionego pana Kotłowskiego niemiłosiernie bić, siec, zabiiać poczeli, iakosz imci xiędzu Romanowiczowi raz szkodliwy w prawey ręce zadali, (o co in foro competenti żałuiące ichmć dohodzić będą); a zaś pana Kotłowskiego, szlachcica rodowitego, kiiami bili, szablami siekli, iakosz w głowie z prawey strony razy szkodliwe dwa, z lewey zaś strony raz nad samym skroniem—trzeci, a czwarty raz w prawę rękę w samy łokieć szkodliwy zadali, kiiami wszystkiego niemiłosiernie zbili, od którego to bicia y nieznosnych ran w tym że roku die 17 Marca z tym się światem pożegnać musiał, o czym szyrzey relacye, conspecty ran y prezentacia ciała pana Kotłowskiego ieneralskie szerzey w sobie wyiaśnią. Nie dość na tym obżałowani ichmć, łaiąc sromocąc y łżąc samego żałuiącego wielmożnego imci xiędza Woynę—proboszcza infulata Widzieniskiego, zabiciem na śmierć srogie odpowiedzi y pochwałki działali. O co tedy wszystko, tak o gwałt, wiolencią, naiazd na wieś żałuiących ichmościów, o zabicie pana Kotłowskiego, o zelżenie, żal imci xiędza Woyny y o czynienie odpowiedzi y pochwalki, o szkody, nakłady y peny prawne, chcąc prawem czynić, oraz też, aby in posterum obawiaiąc się za zabicie tych moskalów iakiey na sobie nie ponosili pomsty, dał tę swą solenną manifestacią, z wolną oney na potym melioratią, za nieprzyięciem u xiąg grodu Wiłkomirskiego do xiąg grodu Wileńskiego zapisać. Co iest zapisano.

1714 г.

Изъ книги № 4726, за 1714 г., л. 242.

207. Жалоба старосты Шиманскаго Франциска Подберескаго на братьевъ Мѣрѣевскихъ за сдѣланный ими наѣздъ и разныя насилія.

Шиманскій староста и трибунальный судья Франциск Подберезскій приноситъ жалобу на Серадьскаго стольника и братьевъ Мерѣевскихъ по слѣдующему случаю: отправляясь въ трибунальное засѣданіе Новогродской каденціи, Подберезскій встрѣтилъ въ м. Ляховичахъ брать евъ Мерѣевскихъ, которые подъ предлогомъ экзекуціи недоимокъ чоповаго и шеляжнаго, съ вооруженной силой производили полный разбой и грабежъ: взимали деньги съ мѣщанъ и не выдавали имъ расписокъ, насиловали дѣвицъ, бросали въ погреба, наполненные водой, жидовъ, держали ихъ по нѣсколько дней; подвергали истязанію мѣстнаго священника, производили множество другихъ безчинствъ. И когда Подберезскій вступилъ съ ними въ объясненія, то они напали и на него и его слугъ.

Roku tysiąc siedmsetnego czternastego miesiąca Augusta pierwszego dnia.

Na urzędzie iego królewskiey mości grodzkim Wileńskim przede mną Michałem Raphałem Szumskim, podstolim y podwoiewodzym Wileńskim, żałował y solenniter protestował się wielmożny imć pan Franciszek Podbereski—starosta Szymański, na ichmościów panów Michała stolnika Sieradzkiego, administratora woiewodztwa Nowogrodzkiego y Antoniego Mierzeiewskich, braci rodzonych, w spólney radzie y namowie z sobą będących, oto, iż co obżałowani ichmość pp. Mierzeiewscy, zostaiąc w spólney radzie y namowie, a idąc trybem żołnierskim, zostaiąc sami na służbie woyskowey y nie mało maiąc ludzi żołnierskich zaciągnionych, a popełniaiąc pod sądami głównemi trybunalnemi, teraz w Wilnie odprawuiącemi, iawny zbytek, excess y kryminał, niby w sposób exekucyey czopowego szelężnego, administratorem woiewodztwa Nowogrozdkiego będąc y to iuż po uczynioney satisfakcyey sobie, to iest, po odebraniu tysiąc sześciuset pięćdziesiąt złotych polskich, od arendy żydów Lachowickich, a na to quitu nie dali, y reszty tylko złot. dwadzieścia y dwa praetenduiący violenter, armata manu, w roku teraznieyszym tysiąc siedmsetnym czternastym miesiąca Julii dwudziestego szóstego dnia, na maiętność Lachowicze, w woiewodztwie Nowogrodzkim leżące, naiechawszy, żydów do więzienia prywatnego pobrawszy, w sklepie wodą napełnionym trzymali, więzili, morderstwa różne zażywali, do okupu przymusili; na ostatek na plebanią cerkiewną oyca prezbitera Lachowickiego, potściwym dziewkom rapt czyniąc, violenter naszedszy, samego prezbitera zbili, zmordowali, skrwa-

wili, samą prezbiterową kanczukami siekli, różne kryminały, rapta poczynili, excessa, kryminały popełnili, a co większa gdy żałuiący wielm. imć pan Podbereski—starosta Szymański, iako hrabstwa Lachowickiego imieniem wiel. ieymci pani Katarzyny Obryńskiey, primi voti Zmiartowskiey—skarbnikowey Lubelskiey, a teraznieyszey Podbereskiey starościney Szymańskiey, małżonki swey, iako samey aktorki, będąc possesorem y przez toż miasto Lachowicze do sądow głównych trybun. do Wilnia y do małżonki swey, w Wilnie rezyduiącey, z sprawami iechał y na te violencie, excesa y kryminały popełniaiące nadiechał, tedy submisyią wielką z ichmość postępuiąc, po przyiacielsku certuiąc, aby w swoiey zawziętości uhamować się chcieli, upraszał; aliści obżałowani ichmość panowie Mierzeiewscy, popełniaiąc iawny zbytek, exces y kryminał, iadącego do sądów głównych trybun. czyniąc in convulsionem powagi trybunalskiey y constytucyi seymowych, de securitate judiciorum opisanych, samego żałuiącego ni wczym sobie niewinnego, konfudowali, do pistoletow porwawszy się, zabić usiłuiąc strzelali, szabel podobywawszy siekli, rąbali, sług żałuiącego mianowicie imć p. Adama Biestrykowskiego w głowę zacieli, a imci pana Jakuba Siekluckiego w lewą rękę szkodliwie zacięto, razy pozadawali, mordowali, samego żałuiącego na ziemię obwaliwszy, skrwawili, stłukli, mało na śmierć nie zabili y ledwo obronną ręką od takowych violatorów y kupy swawolnych ludzi, do kilkadziesiąt człowieka zgromadzoney, uyść mogli, pistolety powystrzelawszy, a goniąc się za sługami y za inną czeladzią żałuiącego uchodzącą pociskiem rzucili, toż y szablami czynili. Jakoż dwie szabli y dwie pary pistoletów na ziemi pobrawszy w grodzie Nowogrodzkim prezentowali y tam do tegoż grodu oddali, podczas którego kryminału y violencyi popełnienia żydom, mieszczanom tamecznym, rabuiąc onych, szkody na trzy tysiące złotych y daley uczynili, dalsze odpowiedzi y pochwałki, iako też y z miasta Lachowicz violencią y expulsyą udziaławszy, potym one zrabowawszy, odiechali y unikaiąc za takowe kryminały, wiolencye paen prawnych, a dufaiąc na urzędników grodowych, w koligacyi z sobą zostaiących, calumniose procesa do xiąg na żałuiącego zaniosszy y przed tenże urząd grodzki Nowogrodzki na roczki Septembrowe anni praesentis sądzić przypadaiące, adcitować usiłuiąc, z tym się chlubią y szczycą. Zaczym żałuiący delator, dowodząc krzywdy w ramieniu prezbiterowi y prezbiterowey, także żydom mieszczanom, w kryminałach popełnionych y w szkodach poczynionych, tudziesz y sobie samemu stałey, a per omnia obżałowanych wszystkich ichmościów do personalney komparycyi y do skuteczney in principali negotio przed sądem głównym trybunalnym rozprawy processów grodu Nowogrodzkiego calumniose zamienionych, y pozwów na roczki Septembrowe wymienionych, in omnibus punctis, paragraphis et clausulis onych, do skasowania y anihilowania, do nagrodzenia szkod poczynionych y na prawo spendowanych, za niestaniem zaś obżałowanych osób, do wskazania banicyi doczesney wieczney y infamii y dalszych paen prawnych y kryminalnych, zostawiwszy sobie tey żaloby do meliorowania y do dalszego o pretensie różne, do zapozwania, iako też prezbiterowi do uczynienia osobliwego aktoratu y dołączenia się do tey żaloby salvum ius, a teraz vigore constitucyi seymowych o violenciach y kryminałach opisanych y terminu do rozprawienia się w nich naznaczonego, żałuiący aktor dał

tę swoią soleną manifestacyą z wolną oney melioracią, iako też y łączenia się do tey żałoby, do xiąg urzędu grodzkiego Wileńskiego zapisać, co iest zapisano.

1765 г.

Изъ книги № 4780, за 1765 г., листъ 41.

208. Жалоба Ковенскихъ лютеранъ на ксендзовъ и на разныхъ лицъ, причинившихъ имъ насиліе во время погребенія.

Лютеранскій пасторъ отъ имени своихъ единовѣрцевъ приноситъ жалобу на Ковенскаго августіанскаго плебана и мѣщанъ по слѣдующему случаю: во время погребальнаго шествія на лютеранъ сдѣлали нападеніе мѣщане, подстрекаемые ксендзомъ, нанесшимъ даже ударъ палкою въ голову пастору, они затащили послѣдняго на ксендзовскій дворъ и предали публичному поруганію, хотѣли даже подвергнуть истязанію; вмѣшательство одного доминиканскаго ксендза избавило его отъ послѣдняго.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt piątego miesiąca Maia cztyrnastego dnia.

Na roczkach maiowych grodzkich woiewodztwa Wileńs., w roku tym, wyż na dacie pisanym, do sądzenia przypadłych y porządkiem prawa statutowego in loco solito iudiciorum, w mieście ikmci Wilnie w zamku sądzących się, przede mną Michałem y Kazimierzem hrabią z Kozielska Ogińskim, woiewodą Wileńskim, oraz przed nami urzędnikami sądowymi grodzkimi woiewodztwa Wileńskiego, od tegoż i. w. imć pana woiewody Wileńskiego instalowanemi, comparendo personaliter i sądu patron imć pan Antoni Pukszta, solenniter manifestował się na szlachetnych panów Ernesta Bogusława Luciusza—burmistrza, Michała Kweczera—gminu przysięgłego, oraz y drugich miasta ikmci Kowna obywatelów y całego zgromadzenia Augustanae confessionis, na przewielebnych w Bogu ichmć xx. Franciszka Frąckiewicza—plebana y Kamińskiego, komondora kościoła ś. Piotra y Pawła fary Kowieńskiey, tudziesz imci pana Stefana Głębockiego — wóyta Kowieńskiego, ludzi, cieślów y parobków, do tumultu y wiolencyi zebranych y aktu przyłączonych, mieniąc oto: iż żałuiący delatores, maiąc dla siebie prawa y konstytucye rzeczy-pospolitey, przywileia nayiaśnieyszych królów pol. dawne, etiam przez panuiącego teraz nayiaśnieyszego króla imć Stanisława Augusta p. n. m., łaskawie konfirmowane, tudziesz dekreta komissarskie królewskie przeciwko złośliwym impetitiom, omnem securitatem, tranquilitatem et libertatem, iak wszystkim miasta Kowna obywatelom, tak w szczególności dyssidentom in religione christiana,

tam in civilibus, quam in spiritualibus obespieczaiąc, których bącie (sic) obżałowanemu imć x. plebanowi Kowieńskiemu ad notitiam dawniey się dostały, co in fundamento communitas dyssydentów Kowieńskich, praw y wolności sobie pozwolonych, we wszelkiey modestyi y spokoyności zażywała, obżałowany ix. pleban Kowieński, nie dość że dawniey słowami y listami skomatycznemi (które producentur) dyssydentów, osoby duchowne y świeckie, innumeris vicibus dyffamował, wexował, przez siebie y przez suburdynowanych, lecz insuper w roku teraznieyszym tysiąc siedmset sześćdziesiąt piątym na dniu dwudziestym miesiąca Apryla obżałowani ichmć, in condicto z sobą będący, contemnendo prawa pospolite, przywileia królewskie y dekreta kommissarskie et omnia jura, gdy querulantes ciało umarłego człowieka swoiey konfessyi do mieysca pogrzebowego ulicą postronną, alias zaułkiem, evitando ne inferent irritamentum animi, prywatnie na marach nieśli, obżałowany imć xiądz komendarz Kamiński y z nim ludzi kilkadziesiąt, od roboty ciesielskiey z siekierami y kijmi wezwani y od obżałowanego imć pana Głębockiego— wóyta Kowieńskiego dodanymi cieślami, ex opposito plebanii robiących, tychże dyssydentów na ulicy, bez żadney okazyi, attakowali, łaiać, łżyć, potrącać, targać, bić ważyli się, osobliwie ministrum Andraeam— septuagenarium, a in ministerio spirituali w Kownie od roku tysiąc siedmset dwudziestego szóstego, sine mala nota, przykładnie perseverantem, bez żadney przyczyny, na ulicy po błocie targali, chcąc onego w błocie rozciągnowszy kanczukami ociwiczyć, na co sześciu ludzi kanczuki przy sobie mieli, imć x. pleban przez parkan, tulaiącego się przy parkanie ministra, sam własną ręką trzciną razy kilka po głowie uderzył, tandem do plebanii do imć x. plebana barziey zawlekli, niż zaprowadzili, gdzie tenże ix. pleban, nieprzystoynym venerando characteri suo postępkiem, złość pospólstwa zawziętego potwierdzaiący swoią non minori furią wywieraiąc, na miłość Boga y bliźnego nie pamiętaiąc, ani na submissium zbitego staruszka nie respectuiąc, łżył, łaiał, sam rękoma swemi kołnierz przyzwoity biały z szyi na kawałki podarł, kanczukować usiłował, na co wyż mianowane sześć ludzie na pogotowiu stali, iakoż y to by wykonali, gdyby nie wyperswadował y nie uśmierzył zapalczywość reflexiami swoimi będący pod ten czas nieiaki ix. dominikan klasztoru Kowieńskiego przytomny y miłosierdziem zdięty; iakoż wypuszczonego z plebanii pasterza swoiego niektórzy zgromadzenia confessionis Augustanae, y trupa na ulicy porzuconego, acz między tumultem wzruszonego pospólstwa, z niebezpieczeństwem życia ad loca sua zaprowadzili, w ustawiczney iednak w querulantach chcąc mieć niespokoyność, różnych ludzi etiam szpitalnych swoich po domach luteranów ix. pleban y komendarz na wexą y łaianie in scrippo quaerentes rozsyłaią, odpowiedź y pochwałki na zabicie osób y zburzenie kościoła y domów eorundem dissidentium publicznie czynić nie przestaią. O których krzywdach y exorbitancyach iniuriati delatores nomine totius communitatis suae przekładaiąc querimonie suae duchowney y świeckiey zwierzchności, w mieście stołecznym w. x. Lit. Wilnie na ten czas znayduiącey się, iaśniewielmożnym ichmciom x. biskupom, prałatom ii. ww. ichmciom panom senatorom, marszałkowi et assesoribus kommissyi generalney w. x. Lit., sprawiedliwości ś. y protekcyi dopraszaiąc się, quo in ordine zachowania querulantes dissidentes, przy tych prawach, konstytucyach rze-

czy-pospolitey, przywileiach królewskich, dekretach y wszelkich dokumentach, funduszach, wolnościach, przy magistratowych urzędach, et circa liberum religionis suae exercitium, do pokarania penami y winami pro demerito actionis distinctim na obżałowanych ichmciów complices de rigore utriusque iuris ściągaiącemi się et relative do dawnieyszych manifestów y żałob, do uznania, obwarowania y przysądzenia delatoribus tego wszytkiego, quod juris et praetensionis et ex documentis fusius deducetur, salva żałob melioratione et correctione, dali takowy manifest do xiąg grodzkich woiewodztwa Wileńskiego spraw potocznych zapisać, który iest przyięty y zapisany.

1765 г.

Изъ книги № 4780, за 1765 г., листъ 204.

209. Частное письмо Ковенскаго ксендза Францкевича проповѣднику лютеранскому.

Въ письмѣ этомъ кс. Францкевичъ ругаетъ и поноситъ лютеранскаго проповѣднука Андрея за то, что подчиненные его уклоняются отъ платы коляды и подарковъ на Новый годъ и угрожаетъ имъ изгнаніемъ изъ домовъ.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt piątego, miesiąca Maja cztyrnastego dnia.

Na roczkach maiowych woiewodztwa Wileńskiego, w roku tym, wyż na dacie pisanym, do sądzenia przypadłych y porządkiem prawa pospolitego, in loco solito iudiciorum, w mieście ikmci Wilnie w zamku sądzących się, przede mną—Michałem Kazimierzem, hrabią z Kozielska Ogińskim—woewodą Wileńskim, oraz przed nami—urzędnikami sądowemi grodzkiemi woiewodztwa Wileńskiego, od tegoż i. w. imci p. woiewody Wileńskiego installowanymi, comparendo personaliter u sądu patron imć p. Antoni Pukszta, list prywatny, od imci x. Franciszka Frąckiewicza — plebana Kowieńskiego do imci p. Andrzeia—predykanta Luteranorum pisany, in rem et partem tegoż imci służący, opowiadał, prezentował y ad acta podał, który, podaiąc do akt, prosił mnie woiewody y nas urzędu, ażeby pomieniony list, ze wszytką w nim wyrażoną rzeczą, był do akt grodzkich woiewodztwa Wileńskiego spraw wieczystych przyięty y wpisany. Jakoż my, ony przyiąwszy, wpisuiąc w xięgi, de verbo ad verbum zaleciliśmy, którego tenor sequitur estque talis:

Monsieur. Noveritis vestram malitiam erga nos suis asseclis adeo impressam, quod summa cum postpositione mea tempore visitationis valvas ocludere seque ocultare audent, ius patriae et canonicum, iam pridem

promulgata dicent, quod singuli ludaei, qui occupant loca catholicorum, multo magis vos Luterani debetis mihi optemperare, contribuciae collectam pro strena non vero ita reclamare, fugere vitareque me totius huius civitatis parochum; si vos, uti ita dicam, diabolum superbum sequimini, me timendo fugiendoque, fugite e domibus et civitate hac, ne oculus meus prolem vestram et te malorum omnium fautorem videat. Sin secus emendare vultis, jubete vestris asseclis, ut nobis e domibus suis strenam debitam reddant; tuque ipse ne sis patri tuo similis in superbia, veni ad me, multa habeo dicenda. U tego listu podpis ręki imci x. Fronckiewicza. Demum additament oraz intytullacya his verbis: Franciszek Frąckiewicz parochus Counensis. Adhuc fara ipse, quam tui Lutherani contradixeretis mihi, pro certo fortius agam, a servitiis vestris famulos recipiendo. Collaria pendentia doctorum, non vero nostra portate, scholam et xenodochium, quo in fundamento habetis, dicito. Andreae praedicanti Lutheranorum Counensi. Który to takowy list, za podaniem onego przez wyż wyrażonego patrona do akt iest do xiąg grodzkich woiewodztwa Wileńskiego przyięty y wpisany.

1770 г.

Изъ книги № 4785, за 1770 г., л. 131.

210. Изрекательный листъ, данный разными шляхтичами русскому войску, что они больше не будутъ бунтовать и нарушать законовъ рѣчи-посполитой.

Поименованные въ этомъ документѣ шляхтичи, принимавшіе участіе въ бунтѣ, даютъ изрекательный листъ, въ которомъ сожалѣютъ о своемъ заблужденіи, что они принимали участіе въ безпорядкахъ и сознаютъ, что эти бунты направлены были къ ниспроверженію законовъ и правъ рѣчи-посполитой. Листъ этотъ предъявленъ былъ капитаномъ россійскихъ войскъ Есткомъ.

Roku tysiąc siedmset siedmdziesiątego, miesiąca Aprila dwudziestego czwartego dnia.

Coram actis grodu woiewodztwa Wileńskiego, comparendo personaliter wielmożny imć p. Michał Estko, kapitan woysk rossyiskich, recess przysięgą stwierdzony, od niżey wyrażonych woysku rossyiskiemu dany, ad acta xiąg grodzkich woiewodztwa Wileńskiego podał, którego tenor sequitur talis:

My niżey na podpisaniu rąk naszych wyrażeni oznaymuiemy tym naszym formalnym recessem, przysięgą stwierdzonym, iż chociaż my przyłączyliśmy się do buntu podniesionego przez złe intencye maiących współobywatelów dążącego do wruszenia pokoiu w oyczyznie, lecz widząc teraz złośne onego

przedsięwzięcia, od niego odstępuiemy, odrzekamy się y przyznaiemy wszytko, co przez ten bunt uczyniono za przeciwne prawom y konstytucyom rzeczy-pospolitey, którym my powinni iesteśmy we wszelkiey obszerności być posłusznemi, iako też y w samey rzeczy iesteśmy posłuszni. In fidem quorum czyniemy ten recess przeciw przeszłemu naszemu postępkowi, a dla większey wiary, wagi y waloru, rękoma naszemi własnemi podpisuiemy się. Pisan roku tysiąc siedmsiedmset siedmdziesiątego, miesiąca Aprila dwudziestego trzeciego dnia. U tego recessu podpisy rąk aktorów tak umieiętnych, iako też nieumieiętnych piśma, oraz attestacya z podpisem przytomnego sic exprimuntur: Jan Kiernożycki mp. ††† Teodor Wołodźko, ††† Jan Dziemidowicz, ††† Stefan Wabałowicz, ††† Franciszek Chwiedorowicz, ††† Jan Sawicki, ††† Jan Redor, ††† Maciey Palczewski, ††† Jan Boreyko. Za tych wszytkich wyż pomienionych krzyżykami własną ich ręką pisanych, ia swą własną ręką, iako umieiący, wyż pomienionych podpisuię się Jan Kiernożycki mp. Bogusław Zagórski, pisarz celny; ††† Antoni Radaszewski, ††† Maciey Witkowski, Jerzy Sypayło attestor, żem był przytomny ich podpisom do tego recessu, Mateusz Jelenski, podstoli xięstwa Żmuydzkiego mp.; ††† Jan Bortkiewicz, ††† Antoni Mazolewski, ci dwa chorągwi Wolkowyskiey, ††† Mateusz Iwaszkiewicz ten Narwoy chorągwi, ††† Bałtromiey Sawicki, ††† Stefan Tulczynski, ††† Jakub Skarżyński. Za tych wszytkich wyż pomienionych krzyżykami własną ich ręką pisanych, ia swą własną ręką iako za nieumieiętnych wyż pomienionych podpisuię się Boguslaw Zagurski, pisarz kom. Jurburskiey, ††† Józef Jabłoński. Który to takowy recess przysięgą stwierdzony, woysku rossyiskiemu dany, za podaniem onego przez wyż wyrażoną osobę do akt, iest do xiąg grodzkich woiewodztwa Wileńskiego spraw wieczystych przyięty y wpisany.

1775 г.

Изъ связки № 4591, съ 1575—1721 г. докум. № 1.

211. Общій перечень дымовъ и податнаго сбора съ римско-католическихъ приходовъ Виленскаго воеводства за 1775 годъ.

	dym.	złot.	gr.		dym.	złot.	gr.
Miasto Wilno	—	26336	—	Parafia ś-tego Piotra .	162	964	—
Parafia ś-go Stefana . .	111	638	—	— Rudomińska . .	532	3160	—
— ś-go Nikodema .	74	444	—	— Turgielska . .	481	2854	—

	dym.	złot.	gr.
Parafia Solecznicka . .	275	1600	—
— Miednicka. . .	367	2182	—
— Cudzieniska . .	175	1036	—
— Szumska . . .	58	344	—
— Ostrowiecka . .	110	658	—
— Worniańska . .	498	2984	—
— Gierwiatska . .	150	898	—
— Michaliska . .	198	1184	—
— Bystrycka . .	389	2334	—
— Ławaryska . .	150	900	—
— Rukoynska . .	110	1246	—
— Niemienczyńska.	489	3518	—
— Janiska . . .	131	768	—
— Inturska . . .	226	1674	—
— Malatska . . .	128	1016	10
— Widzieniska . .	344	2733	10
— Dubińska. . .	286	1698	—
— Giedroyska . .	311	1820	—
— Podbrzeska . .	187	1102	—
— Meysagolska. .	418	2488	—
— Kiernowska . .	167	1030	—
— Musnicka . .	397	2372	—
— Szyrwińska . .	333	1992	—
— Szeszolska . .	350	2084	—
Parafia Nidocra . . .	51	302	—
— Poboyska . .	497	2912	—
— Getwańska . .	130	756	—
— Upitska . . .	97	578	—
— Werkowska . .	482	2870	—
— Giegużyńska. .	24	138	—
Summa summarum	8989	81610	20

Jakową taryffę podatku podymnego ad mentem konstitucyi 1775 roku sporządziwszy, z którey wynika oprócz miasta, dymów ośmtysięcy dziewięćset ośmdziesiąt dziewięć, a z nich wypada płaty złotych polskich insimul z miastem ośmdziesiąt ieden tysiąc sześćset dziesięć y groszy dwadzieścia. Rękoma naszemi przy wyciśnionych pieczęciach podpisuiemy. Adam Józef Kozakowski—sędzia ziemski Kowieński, chorąży Petygorski w. w. x. Lit. lustrator podatków rzeczy-pospolitey woiewodstwa Wileńskiego, Andrzey Pomarnacki — sędzia ziemski woiewodztwa Smoleńskiego, lustrator podatków rzeczy-pospolitey woiewodztwa Wileńskiego (m. p.).

1776 г.

Изъ книги № 4790, за 1775—1776 г., л. 783.

212. Жалоба Виленскихъ мѣщанъ на Виленскій магистратъ по поводу разныхъ его злоупотребленій.

Янъ Орлицкій, Мозырскій коморникъ (землемѣръ), отъ имени всего Виленскаго городскаго сословія приноситъ жалобу на весь Виленскій магистратъ по слѣдующему случаю: лица, засѣлающія въ магистратѣ, получаютъ свои мѣста, какъ бы по наслѣдству отъ отцевъ къ дѣтямъ. Пользуясь этимъ исключительнымъ условіемъ, они открыли рядъ многочисленныхъ и вопіющихъ злоупотребленій противъ всякихъ правъ и привилегій. Такъ они обращаютъ на свои нужды всѣ городскіе доходы; разоряютъ всѣ городскія имѣнія, продаютъ ихъ, закладываютъ или присвоиваютъ себѣ, и крестьянъ отдаютъ въ приданое своимъ родственникамъ, Вслѣдствіе такихъ злоупотребленій многіе изъ горожанъ обнищали и какъ нищіе шатаются по городу, другіе же обращены въ крѣпостныхъ крестьянъ магистратскихъ лицъ и публично трактуются ихъ холопами.

Roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt szóstego, miesiąca Augusta dwudziestego trzeciego dnia.

Coram actis grodu woiewodztwa Wileńskiego comparendo personaliter imć pan Jan Orlicki, komornik Rzeczycki, żałował y solenniter manifestował się, nomine sławetnych Beniamina Kossa, Franciszka Sądeckiego, Franciszka Otrębskiego, Tadeusza Skędzierskiego, Ernesta Webersa, Pawła Drozdowskiego, Jana Edlera, Jana Bąckiewicza, Kazimierza Woyszniewicza, Józefa Woyciechowicza, Krzysztofa Awłosewicza, Jana Kowalewskiego, Krystyana Blankiemberga, Krystyana Heyszmana, Piotra Huberta, Mikołaia Szydłowskiego, Szymona Paszkiewicza, Michała Stankiewicza, Krzysztofa Hrubę, Michała Blankiemberga, Antoniego Sawicza, Antoniego Santockiego, Stefana Hauryłowicza, Antoniego Łukaszewicza, Ignacego Kwiatkowskiego, Antoniego Komanowskiego, Samuela Maltyka, Tomasza Zieniewicza, Jana Miszkelewicza, Krystyana Rydela, Jakuba Piotrowskiego, Frydrycha Galle, Macieia Muchlińskiego, Michała Czecharskiego, Sebestyana Zbytkowskiego, Sylwestra Adankiewicza, Andrzeia Czeizora, Augustyna Romfelta, Leona Kalinkiewicza, Michała Hołdowskiego, Frydrycha Tyztemberka, Grzegorza Misiewicza, Ernesta Plena, Frydrycha Berenta, Michała Januszkiewicza, Jana Krassowskiego y wszytkich starszych tegorocznych całego gminu y pospólstwa miasta ikmci Wilna na szlachetnych Kondrata Żylkę, Grzegorza Hałuzę y innych burmistrzów, Daniela Paszkiewicza, Jana Krupskiego, Piotra Dubińskiego, Antoniego Lachowicza—radców, Jana Konczewskiego — pisarza sessyonalnego y radzieckiego y cały magistrat Wileński, o to: iż co szlachetny magistrat Wileński absoluta potestate postępuiąc przeciwko wszelkim prawom, przywileiom, dekretom, ordynacyom, mimo które prawo tak anteces-

sorowie, iako y sami szlachetni rządząc się y zachowuiąc się nie podług przepisu onych, owszem, vilipendendo y postponendo srogą tychże praw cyrcumskrypcyą dobra generaliter wszytkie mieskie, leżące, ruchome, summy pieniężne rozproszyli w różne ręce, folwarki z poddanemi po chłopa dwudziestu y trzydziestu y więcey, dożywocie maiąc, zięciom y córkom w posagach, inne przez kondyktowe opisy, transakcye, taynie w skrytości czynione, pozawodzili, iako y recenter folwarki trzy w ręce wielmożnego imci pana Ciechanowieckiego odeszli, od którego antecessora lat kilkanaście temu iak wzieli summę ośm tysięcy złotych polskich, za dożywocie iednego folwarku, idque Tupaciszek od wielmożnego Ciechanowskiego, starosty Opeskiego, deinde za dekretem konfederacyi w roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt czwartym; iterum od tegoż wzieli tysięcy kilkanaście, którą summę in proprium usum obrócili. Przez wszytkie lata tak z dobr leżących arendy, z gruntów, placów poziemne, superaty podymnego, quatuorgielta, przy podymnym wybierane z miasta dochody, publicznych prowentów, iako też składanek od trzech stanów magistratowego, kupieckiego, gminu całego pospólstwa corocznie na tysięcy kilkadziesiąt, rok od roku do siebie do skrzynki publiczney nie składali, bez wiedzy całego gminu y pospólstwa, ad velle sui dysponowali, y gdzie chcieli obracali, do kalkulacyi całego gminu y pospólstwa nie wokowali y nie dopuszczali, z którego gminu y pospólstwa naywiększe są dochody, z różnych przychodów, z składanek przez wszytkie lata wybieranych, gromnicznych na złotych trzy tysiące zgórą kwartałowych extraordynaryinych y innych, tudzież z różnych wyborów, łokciów rzemieśniczych, różnych cechów chlebowych, pirożnic, klatek, przekupnic, warzywnic, różnych owoców zieleniznych, mlecznego, koszykowego, podwrótnego, kotłowego, berniowego, beczkowego, od siemierzów, szynków, garkuchni, od sklepów, stancyi, solennic, ratusznych zborów tysięcy kilkanaście, z wagi publiczney; tyleż od rzeźników, rybaków, szewców, czapeczników, czapecznic, gancarzów, od kramów, sklepów, solennic, z stancyi wiezney w rybnym końcu leżących; od żydów łokciowego złotych sześćset; seorsive od kramów y sklepów y innych wszelkich przychodów; trzy tysiące talerów bitych danych na reparacyą miasta od ś. p. nayiaśnieyszego króla Augusta trzeciego przez ręce ś. p. iaśnie-wielmożnego Fleminga—podskarbiego miasta wyliczonych, z kamienic szpitalnych, które possyduią prowizorami będąc, intraty odbieraią, z proboszczami dzielą się, w szpitalach utriusque ritus ubogich nie chowaią, rzemieślnicy y mieszczanie starzy y niewiśni po mieście z torbami żebraią zimową porą, nie maiąc przytulenia, po bramach pod murami, czasu tęgich mrozów y zawieruch bez czasu umieraią. Zadaiąc place na zabudowanie placów różnym senatorom, panom, kamienice in ruderibus y sklepy sprzedawali y pieniądze za one brali, inne do kancelaryi deponowali, cisz panowie ignotum gdzie się obrócili ze wszystkich lat przez antecessorów swoich, pradziadów, dziadów, rodziców, iako y sami szlachetni magistratowi ze wszystkich rzeczonych przychodów y innych, tu niepomienionych intrat mieyskich, żadnych likwidacyi y kalkulacyi nie zdawali y nie czynili, ani do publiczney skrzynki nie importowali, w iednym nieporządku zostaiąc, do siebie zabierali, y in proprium usum obracali, w sekrecie zachowuiąc y tayności, iako cały szlachetny magistrat Wileński, będący od sta kilkudziesiąt lat y więcey zpokrewniony, iakby z iedney

osoby złożony, gdy iedni po drugich sami będąc w magistracie swoich braci, synów, zięciów, wnuków, y dalszych krewnych sądzą mimo przepis, ordynacyi y wszystkich praw, szczegulnie z iedney krwi y familii swoiey obieraią do magistratu, a obcych godnych nie dopuszczaią, by wszystkie obroty w tayności, rządy w iednych ręku iakby obstant nici rozchody w skrytości między sobą zachowuią, gminowi całemu y pospólstwu ni o czym widzieć niepozwalaiąc. Regula iuris udysponowała, że miasto Wilno z trzech stanów złożone—z magistratowego, kupieckiego y pospólstwa, gminu całego, w miłości, iedności nierozdzielney, iakby in uno corpore zostaiąc, wszystkie swoie usilności y chęci razem łożyli, na utrzymanie całości dobra pospolitego tegoż miasta; lecz szlachetny magistrat, praesumendo sobie tychże gminowych za nic ważąc, za chłopów y poddanych swoich poczytuie, publicznie chłopami na ratuszu nazywa, na posługi, iak poddanych chłopów pędzi y rozkazuie; iakoż w roku teraznieyszym tysiąc siedmset siedmdziesiąt szóstym przez wiele czasów wszystkie cechy, iak na panszczyznę poddanych o własnym chlebie bezprzestannie pędzili do folwarków, na bronienie onych, wiele takich było, którzy porzuciwszy robotę y rzemiosło o głodzie wartować nocy y dni musieli; za obiady, uczty y inne prywaty, nie mało gruntów y pustych murów w rozwalinach różnym klasztorom y xięży pozadawali, do ogrodów y cmentarzów przywłaszyć pozwolili mieyskich, mury wałowe stare około miasta, także klasztorom y swoim krewnym na erekcyą y poprawę ich murów demoliować y zbiiać pozwalali, bramę Spaską, która przez niedozor y nakrycie o trzech kondygnacyach, gdy zawaliła się, z całey bramy wszystką cegłę darowali iegomość xiędzu Modzolewskiemu—officyałowi ruskiemu, który od teyże cegły na mieyscu szpitala zmurował na dwa piątra stancyą y w teyże bramie w wałowym murze wybiwszy okno zmurował kram z mieszkaniem do niego z teyże cegły, żyda osadził, za które obiedwie stancye z kramą, około sta talarów arendy bierze, skarb metropolity przy mieskich wałowych murach, mimo dyspozycyą prawa z obuch stron budynki stawić do murów przymurowywać się, y na tychże murach o dwuch piątrach, y więcey murować się ze szkodą murów całego miasta pozwalaią. Ad haec procedera wszystkie y dalsze transakcye, konwencye, dekreta zmowne, kondyktowe z iedną osobą magistratową, drugą z kupców, z kahalem Wileńskim y różnemi osobami konwencye przyznane y dalsze bezprawia, których opisać wyrazić niepodobna, na iedyną zgubę całego miasta, siebie bogacąc w niewiadomości gminu czynili, formowali, y odprawowali z dołożeniem gminu całego, a gmin o tym nie wiedział, in praeiudicium wszystkich praw, przywileiów, In fundamento konstytucyi novellae legis i. w. Ogiński, wiachawszy na woiewodztwo Wileńskie, uczynił porządek miasta całego, iak się maią zachować y rządzić punktami opisał, y te punkta ustaw swoich na rąk pięćset drukować kazał, szlachetny magistrat te punkta u siebie utaił, nie drukował. I w przeszłym roku do Warszawy wyprawuiąc należało wpisać do plenipotencyi gmin, a szlachetny magistrat tylo od magistratu imci panu Konczewskiemu od kupców, imci panu Bobrowskiemu dali plenipotencyą, a sławetnych Sondeckiego y Hołdowskiego, nie wpisali w plenipotencye y z tym się odkazali, że pro hac sola vice pozwalamy gminowym iachać do Warszawy, y to dla usługi szlachetnemu Konczewskiemu, iako osobie magistratowey. Ad praesens ułożywszy skła-

dankę seymową, która przez wszystkie trzy stany kontrybuowana być miała, gmin cały udysponowawszy wybrać kazali podług taxy, szlachetny magistrat, ani kupiecka izba nie taxowali się, y składanki nie złożyli, a przez gmin recenter złożoną składankę na trzytysiące kilkaset złotych wydobywszy skrzynkę próżną publiczną, żadnego szeląga z prowentów wszystkich składanek dawnieyszych nie okazuiąc, aby teraznieyszą składankę do swoich rąk odebrać y ad velle sui obrócić. Przegrozki, różne pochwałki, na zdrowie y życie gminowych czynią, gdy o słuszność się umawiaią, za buntowników poczytuią, y o dalsze inne krzywdy, szkody damnifikacye, varii generis bezprawia, przez szlachetny magistrat czynione, które w tym dla obszernego opisania processie pomieścić nie mogą, referuiąc się do osobliwszych punktów żałoby seorsive spisanych od gminu całego. O co wszystko żałuiący gmin cały chcąc prawem czynić, ante omnia do approbaty wszystkich praw, przywileiów, ordynacyi et omnis tituli dokumentów, całemu gminowi służących, a przeciwnych do skassowania konwencyi, przyznanych z żydami kahału Wileńskiego y dalszych dekretów kondyktowych, konwencyi, transakcyi, procederów z różnemi poczynionych z dołożeniem gminu, w niewiadomości onego, także do skassowania y annihilowania omnis tituli wszystkich tych per totum, iako na zgubę miasta czynionych, do komportacyi wszystkich regestrów, et omnis tituli skryptów sessyonalnych y innych, przez obżałowanego Kończewskiego—pisarza y cały szlachetny magistrat, sub nexu corporalis iuramenti, do komportacyi punktów przez i. w. Ogińskiego ułożonych y na pięćset rąk drukować kazanych, do zdania kalkulacyi za wszystkie lata, za dziadów, oyców y dalszych krewnych swoich, których dobra possyduiąc, iako y przez samych obżałowanych, z lat stante dispositione obżałowanych, ze wszystkich a wszystkich generaliter intrat y percept, tak przychodów, iako y rozchodów całego miasta Wilna, do nakazania, aby szlachetny magistrat, communitas mercatoria, zarówno z gminem całym taxowali się y składanki dawali y wszystkie prowenta za wiadomością całego gminu, z całego miasta Wilna składane y expensowane byli, przy wszystkich trzech stanach, do obwarowania, żeby szlachetny magistrat przez gwałtowność y moc żadnego bezprawia nad żałuiącym gminem y pospólstwem czynić nieważył się, do nadgrodzenia wszelkich strat y expens prawnych, do pokarania penis de lege descendentibus et quod iuris deducetur, salva tego manifestu melioratione. Co iest do xiąg grodzkich spraw wieczystych woiewodztwa Wileńskiego zapisano.

ПРИБАВЛЕНІЕ I-е *).

Акты Виленскаго гродскаго суда.

*) Документы эти найдены были коммиссіей во время печатанія VIII т., вслѣдствіе чего и печатаются здѣсь въ видѣ прибавленія.

1591 г.

Изъ связки № 4641, за 1572—1594 г., докум. № 14.

213. Посвидѣтельствованіе вознаго объ отказѣ Ясенскимъ взять обратно воловъ, покинутыхъ его крестьянами на митрополичьей землѣ въ имѣніи Шешолахъ во время самовольной запашки митрополичьей земли.

Я Размусъ Яновичъ, возный земли Виленское, сознаваю тымъ моимъ квитомъ, ижъ въ року теперешнимъ тысеча пятьсотъ деветдесять первомъ, мѣсеца Августа, девятого дня, былъ есьми ужитымъ отъ служебника въ Бозѣ велебного его милости архіепископа митрополита Кіевского, Галицкого и всее Руси, отца Михайла Рогозы, Стефана Козаковича до двора его милости митрополита Шешольского въ Олянахъ, въ повѣтѣ Виленскомъ лежачого, для нѣкоторыхъ справъ поточныхъ въ томъ имѣнью Шешольскомъ зъ его милостью паномъ Миколаемъ Ясенскимъ, подкоморимъ земли Виленское, и будучому мнѣ въ томъ дворѣ Шешольскомъ, въ Олянахъ, довѣдавшисе тотъ служебникъ его милости митрополита Стефанъ Козаковичъ, ижъ его милость панъ Ясенскій, наславши моцно кгвалтомъ на властный кгрунтъ его милости митрополита Шешольскій, въ Олянахъ, боярина своего Яна Юрьевича Войтковича и съ поданными своими тогожъ имѣнья своего Шешольского, подъ дворъ самый Олянскій, подле церкви, при дорозѣ великой Виленской, орать казалъ. И пошолъ зо мною вознымъ и зъ стороною людьми добрыми шляхтою, то-есть съ паномъ Станиславомъ Валентиновичомъ а паномъ Лавриномъ Щасновичомъ Смилкгевичомъ до нихъ; и кгдымъ пришолъ, зъ нимъ Стефаномъ Козаковичомъ и зъ стороною, застали есьмо оручи на жито попаръ боярина его милости пана Ясенского, Яна Юрьевича Войтковича, стоючого при ратаяхъ, а ратаевъ семь зъ волами оручихъ, то-есть: Стася Байбаковича, Павла Тервеневича, Якуба Ботевича и иныхъ подданыхъ. И пыталъ тотъ Стефанъ передо мною вознымъ и стороною того Яна Юрьевича: за чіимъ то розсказаньемъ орутъ кгрунтъ митрополій?. На то тотъ Янъ Юрьевичъ повѣдилъ: ижъ орутъ за розсказаньемъ и посланьемъ пана Ясенского, пана своего; бо его милость панъ нашъ держится интерцезы и будемъ орать и моцно боронить. А потомъ тотъ Стефанъ почалъ упоминати того Яна Юрьевича, штобы большъ тутъ подданымъ орать не казалъ и съ поля митропольего Олянского жебы зошли; если маетъ якое дѣло до его милости митрополита, нехай се правне зъ его милостью обыходитъ. а кгвалтомъ кгрунтовъ нехай не кажетъ орать; бо дей буду боронити и нароги кажу побрати. И то повѣдивши тотъ Стефанъ, пошолъ зо мною вознымъ ку дворови, а потомъ недалеко одшодши намъ отъ нихъ, тотъ Янъ Юрьевичъ и съ тыми се-

ма подданными, волы на роль покинувши, зовсимъ сами прочъ одъ воловъ до двора пана своего пошли. А потомъ тотъ Стефанъ Козаковичъ, обачивши тые волы по збожью зъ сохами ходечи, указавши тые волы мнѣ возному и сторонѣ, казалъ ихъ вжо ку вечору до двора загнати и зъ сохами семь паръ воловъ, то-есть: шерстью рыжихъ чотыри, половыхъ три, бурыхъ три, рабыхъ три, розными шерстями зъ бѣла, зъ чорна и зъ рыжа, чорный одинъ, и хотѣлъ ихъ, яко покиненыхъ на поли, до враду замку Виленского отогнати; нижли дано ему Стефану справу, ижъ дорогу Виленскую его милость панъ Ясенскій, наславши слугъ и подданыхъ своихъ, казалъ заступить, и боечисе якое легкости подданымъ учиненья, которые бы гнали тые волы, тыхъ воловъ гнать не смѣлъ. А потомъ въ семъ же року деветдесятъ первомъ, мѣсяца Августа тринадцатого дня, тотъ же Стефанъ Козаковичъ съ тоюжъ стороною двѣма шляхтичами звышменованою, зъ Станиславомъ Валентыновичомъ а Лавриномъ Щасновичомъ Смилкгевичомъ, посылалъ мене возного Размуса Яновича до двора его милости пана Ясенского Шешольского зъ листомъ отъ особъ двухъ, отъ ихъ милости пановъ компромисаровъ, высланыхъ одъ его милости пана Андрея Илькговского, одъ его милости князя Юрья Мартиновича Кгедройтя, подавать его милости пану Ясенскому и ознаймить, жебы тые волы розсказалъ узять, то есть: семь сохъ, которыхъ, одышолъ, покинувши въ полю Олянскомъ, Янъ Юрьевичъ Войтковичъ, бояринъ пана Ясенского, и съ поддаными его милости пана своего, сего мѣсеца Августа девятого дня. И кгдымъ пріѣхалъ до двора пана Ясенского до воротъ дворныхъ тогожъ Яна Юрьевича у воротъ дворныхъ стоечи нашолъ есми ворота замкненными, мене не пущоно. И мовилъ есми тому Яну Юрьевичу, жебы далъ знати его милость пану своему, жебы тые волы, которые еси покинулъ въ полю Олянскомъ, взялъ, которыхъ хочетъ отдать служебникъ его милости митрополита Стефанъ Козаковичъ черезъ руки мои мене возного; а листъ отъ его милости пана Андрея Илькговского и отъ князя Юрья Мартиновича Кгедройтя писаный, слуга другій его милости пана Ясенского Федоръ Русинъ, отъ мене взявши, до его милости пана Ясенского, пана своего, понесъ, а мене самого до двора непущоно. И казалъ ми тотъ же Русинъ, служебникъ пана Ясенского, одъ двора прочъ одъѣхати. А потомъ одъ того часу, яко тые волы покинулъ въ полю Олянскомъ, ужо панъ подкоморый ни въ чомъ у кгрунты митропольи Олянскіе не вступовалсе и переказы жадное его милости митрополита подданымъ, такъ въ оранью, въ боронованью, яко и въ сѣенью жита не чинилъ. Якожъ я возный, по тые вси часы, при немъ—служебникѣ его милости митрополита Стефану Козаковичу у дворѣ митропольемъ, въ Олянахъ, будучи, почавши одъ дня мѣсеца Августа девятого дня, въ семъ же року деветдесятъ первомъ, ажъ до дня семнадцатого сего мѣсеца Августа, и видѣломъ: ижъ уси поля Олянскіе митропольи спокойне пооралъ, посѣялъ и забороновалъ; и ни въ чомъ переказы жадное одъ его милости пана Ясенского не видѣлъ ни одъ кого чинечи. А тые волы его милости пана Ясенского подданыхъ, покиненые, которыхъ его милость панъ Ясенскій узять не хотѣлъ, тотъ же служебникъ его милости митрополита, Стефанъ Козаковичъ, до росправы для стражи роздалъ, передо мною возным, под-

данымь его милости митрополита Шешольскимъ. И на томъ далъ того сознанья моего тотъ мой квитъ, подъ моею печатью и подъ печатьми стороны двухъ шляхтичовъ, имены верху менованыхъ. Писанъ въ Шешоляхъ, року, мѣсеца и дня звышмененого.

1592 г.

Изъ связки № 4641, за 1572—1592 г., докум. № 2.

214. Жалоба Хорельскаго, арендатора митрополичьяго имѣнія Дойнянъ, и посвидѣтельствованіе вознаго о насильственномъ завладѣніи Ясенскимъ митрополичьими крестьянами со всѣмъ ихъ имуществомъ, въ количествѣ пяти службъ.

Лѣта Божого Нароженья тысеча пятьсотъ деветьдесятъ второго, мѣсеца Апрѣля девятого дня.

На врадѣ его королевское милости кгродкомъ воеводства Виленского, передо мною Яномъ Болеславовичомъ Свирскимъ, маршалкомъ господарскимъ, державцою Мойшакгольскимъ, намѣстникомъ Виленскимъ, жаловалъ и оповѣдалъ панъ Григорій Хорельскій, на тотъ часъ держачій имѣнье его милости митрополита Шешольское арендою, о томъ: штожъ дей его милость панъ Миколай Ясенскій, подкоморій Виленскій, наславши бояръ и подданыхъ своихъ имѣнья Шешольского, называемого Олянского, въ повѣтѣ Виленскомъ лежачого, селъ Олянскихъ, много подводъ, у ночи въ року теперешнимъ тысеча пятьсотъ деветдесятъ второмъ, мѣсеца Апрѣля шостого дня, у понедѣлокъ рано, далеко еще передъ свитаньемъ, на имѣнье его милости митрополита Шешольское, въ повѣтѣ Виленскомъ лежачое, села Дойнянскіе, выбралъ, выграбилъ и выпровадилъ кгвалтовне подданыхъ его милости митрополита отчичовъ властныхъ службъ пять, то есть: Войтеха Юражича зъ жоною, зъ дѣтьми, зъ волами, съ клячами и зо всею маетносьтю ихъ—служба одна зуполная; Петра Юражича, зъ жоною, зъ дѣтьми, зъ волами, съ клячами и зо всею маетностью ихъ, другая служба зуполная; Каспора Юражича, зъ жоною, зъ дѣтьми, зъ волами, съ клячами и зо всею маетностью ихъ—третяя служба зуполная; Валюля Матеевича, зъ жоною, зъ дѣтьми, зъ волами, съ клячами и зо всею маетностью ихъ—четвертая служба зуполная; Стасюля Матеевича, зъ жоною, зъ дѣтьми, зъ волами, съ клячами и зо всею маетностью ихъ — пятая служба зуполная. Которыхъ его милость панъ Миколай Ясенскій, тыхъ подданыхъ имены верху помѣненыхъ, пять службъ, до имѣнья своего Шешольского, называемого Олянское, въ повѣтѣ Виленскомъ лежачого, называемого Оляны, выпровадив-

ши дей и осѣлость имъ подавалъ въ томъ селѣ Олянскомъ, Ожъуседевъ, и собѣ дей ихъ служить до двора своего Олянского привернулъ и привлащилъ. Якожъ дей онъ панъ Грегорей Хорельскій, тое выпроваженье подданыхъ имѣнья Шешольского возному повѣту Виленского Розмусу Яновичу и сторонѣ людемъ добрымъ шляхтѣ оказывалъ. Который возный тамъ бывши, и чего будучи свѣдомъ, ставши очевисто въ року теперешнемъ, тысеча пятьсотъ девятдесятъ второго, мѣсяца Апрѣля осмьнадцатого дня, ку записанью до книгъ кгродскихъ Виленскихъ созналъ и того сознанья своего квитъ, подъ петатью своею и подъ печатьми стороны шляхты подалъ, писаный тыми словы:

Я Розмусъ Яновичъ, возный повѣту Виленского, сознаваю тымъ моимъ квитомъ, ижъ въ року теперешнимъ тысеча пятьсотъ девятдесятъ второмъ, мѣсеца Апрѣля шостого дня, у понедѣлокъ. маючи я при собѣ стороною людей добрыхъ, двухъ шляхтичовъ, земянъ господарскихъ, то-есть пана Андрея Яновича а пана Лаврина Щасновича, за оказаньемъ пана Григорья Хорельского, на тотъ часъ держачого имѣнье его милости митрополита Шешольское арендою, видѣломъ у Дойняхъ, въ селахъ того имѣнья Шешольского, въ повѣтѣ Виленскомъ лежачихъ, два домы, у которыхъ въ тыхъ домахъ седѣли передъ тымъ бояре пана Ясенского спустошоные и выграбленые, такъ избы, хлѣвы, яко и клѣти уси отвореные, а у иншихъ и дверы выбраные а у домахъ ничего нѣтъ, яко людей, такъ и быдла и збожья, все выпровожоно и вывезено и слѣдъ знать, много людей конныхъ, возовыхъ и пѣшихъ дорогою было гнано и возами ѣхано ку Шешолямъ его молости, пана Ясенского и пана Кирдея, въ повѣтѣ Виленскомъ лежачихъ: и меновалъ то панъ Григоръ Хорельскій, передо мною вознымъ и передъ тоюжъ стороною, при мнѣ на тотъ часъ будучою, ижъ се тое выпровоженье тыхъ подданыхъ стало за насланьемъ его милости пана Миколая Ясенского, подкоморого Виленского, черезъ бояръ и подданыхъ его милости пана Ясенского, имѣнья Шешольского въ повѣтѣ Виленскомъ лежачого. И на томъ далъ того сознанья моего тотъ мой квитъ, подъ моею печатью и подъ печатьми стороны двухъ шляхтичовъ, на тотъ часъ при мнѣ будучихъ, верху помененыхъ. Писанъ у Дойняхъ, року, мѣсеца и дня вышмененого. У того квиту печатей притисненыхъ три. Которое тое оповѣданье пана Хорельского и возного сознанье и тотъ квитъ его до книгъ кгродскихъ Виленскихъ есть записано.

1597 г.

Изъ связки № 4593, за 1592—1598 г., докум. № 10.

215. Посвидѣтельствованіе вознаго о недопущеніи Виленскому подкоморію Ясенскому ввода во владѣніе митрополичьимъ имѣніемъ Шешолами.

Я Размусъ Яновичъ, возный повѣту Виленского, сознаваю тымъ моимъ квитомъ, ижъ року теперешнего тысеча пятьсотъ деветьдесять семого, мѣсеца Марта девятого дня, маючи я возный на тотъ часъ при собѣ стороны людей добрыхъ, двухъ шляхтичовъ, пана Войтеха Вольского а пана Мартина Барановского, за жоданьемъ слуги его милости митрополего велебнаго отца Михаила Рогозы, архіепископа митрополита Кіевского, Галицкого и всея Россеи, на врадничомъ мѣстцу на тотъ часъ будучого, въ дворѣ его милости митропольимъ имѣнья Шешольского, въ повѣтѣ Виленскомъ лежачого, пана Мартина Наркович, былъ есьми у дворѣ его милости митрополемъ Шешольскомъ, прозываемомъ Онтокграбовскомъ; то пакъ передо мною вознымъ, передъ стороною, при мнѣ будучою, того помѣненого року и дня, за насланьемъ его милости пана Миколая Ясенского, писара его королевской милости великого князства Литовского, подкомороого земли Виленское, пріѣждчалъ до того двора его милости митрополего и до селъ, ку тому двору прислухаючихъ, призываемого села Бернутянъ и до села Саркгутянъ, возный повѣту Виленского Станиславъ Жоравскій зъ слугами его милости пана подкоморого земли Виленское, пытаючи того слуги его милости митрполего, на тотъ часъ въ томъ дворѣ на мѣстцу врадничимъ будучого, пана Мартина Марковича: если бы поступили его милости пану Миколаю Ясенскому, подкомороому земли Виленское, увезанья въ тотъ дворъ его милости митрополій и въ села, къ нему прислухаючіе, за неякій презыскъ отъ пана Ясенского на отцу митрополитѣ переведенный? На што тотъ слуга его милости митрополій панъ Мартинъ Нарковичъ передо мною вознымъ и стороною, на тотъ часъ при мнѣ будучою, повѣдилъ тыми словы: ижъ дей панъ Миколай Ясенскій, подкоморій Виленскій, въ той справѣ есть запозваный отъ пана моего, отъ отца митрополита Кіевского, о злый переводъ права, первѣй, нижли ты, возный, на увязанье пріѣхалъ, прето съ тыхъ причинъ, нимъ се ихъ милость панове о злый переводъ права зъ собою розопрутъ, мнѣ врадникъ его милости митрополій того двора имѣнья Шешольского панъ Григорій Тишковичъ Бузича, яко въ тотъ дворъ, такъ и въ села къ нему належачіе, ніякого увязыванья никому поступовать не казалъ, прето бороною и не поступую. И съ тымъ тотъ возный Станиславъ Жоровскій и зъ слугами пана подкоморого Виленского ѣхали прочь. А на томъ я Размусъ Яновичъ, возный повѣ-

ту Виленского, чого будучи свѣдомъ, далъ есьми сего сознанья своего сесь мой квитъ подъ моею печатью и подъ печатьми стороны шляхты, на той справѣ при мнѣ будучой, (до книгъ кгродскихъ Виленскихъ записати). Писанъ у Вильни року, мѣсеча и дня вышейменованого. *(Слѣдуетъ сусцептъ).*

1595 г.

Изъ связки подъ № 4667, за 1578—1595 г.

216. Посвидѣтельствованіе вознаго объ отказѣ Росскаго священника передать церковные ключи уніатскимъ радцамъ и о запечатаніи церкви ихъ собственными печатьми.

Я Янъ Миколаевичъ Косинскій, возный воеводства и повѣту Виленского, сознаваю то тымъ моимъ квитомъ, ижъ въ року теперъ идучомъ тысеча пятьсотъ деветьдесятъ пятомъ, мѣсеца Декабря четвертого дня, въ понедѣлокъ, маючи я при собѣ сторону людей добрыхъ двухъ шляхтичовъ, пана Миколая Петриманского и пана Юрья Яновича, былъ есьми при панохъ радцохъ мѣста Виленского рочныхъ зъ стороны Руское, при пану Ильи Исаковичу и пану Гриторью Федоровичу Печонцѣ, въ церкви руской на Росѣ, за Острою вѣжою, светого Юрья, и тамъ же панове радцы передо мною вознымъ и вышейменованою стороною шляхтою оповѣдали: ижъ дей есьмо сегодня, ведле нашого стародавного звычаю, при бытности отца протопопы и свещенника Воскресенского Виленского, ведле старого реестру попису церковного, переглядывали и переписывали всѣ речи церковные, которые въ той церкви есть, при бытности свещенника тутошнего Роского отца Дементея Ильяшевича Добрянского; якожъ дей есьмо тутъ у тое церкви, ведлугъ старого реестру, ему поданого, не мало речей не нашли; и кгды есьми у него о тые речи упоминали, жебы онъ тые вси речи намъ отдалъ, нижли онъ тыхъ речей намъ не отдалъ и вернути ихъ (намъ) не хотѣлъ, для чого учинили есьмо тамъ же заразъ у церкви передъ отцомъ протопопою, яко старшимъ свещенникомъ, на него жалобу и оповѣданье, яко много речей церковныхъ недоставаетъ. А отецъ протопопа не только, жебы мѣлъ намъ зъ него справедливостъ учинить, але еще ему то ознаймилъ, же онъ свещенникъ Роскій Виленскій есть отъ его милости отца митрополита, яко найвысшого пастыра, въ законѣ нашомъ неблагословеный и свещеничество зъ него снято. За которымъ таковымъ отъ отца протопопы показаньемъ снятья свещенничества съ того свещенника Роского, домогалисе есьмо, абы онъ ключи церковные, которые отъ насъ—враду мѣстского

маетъ, до рукъ нашихъ врадовыхъ, до часу усправедливенья передъ отцомъ митрополитомъ, яко старшимъ своимъ, отдалъ. А помененый свещенникъ Роскій, будучи отъ насъ колькокроть напоминанымъ, жаднымъ способомъ ключовъ одъ тое церкви намъ отдати не хотѣлъ, для которого неотданья намъ тыхъ ключовъ церковныхъ мусѣли есьмо своимъ замкомъ тую церковь Роскую замкнуть и до себе ключи взять. А теперь знову туюжъ церковь и притворъ я возный печатью своею, а панове радцы вышейменованые также при печати моей печатьми своими врадовыми, при бытности слуги врадового присяглого пана войтового на имя Аѳанаса Василевича запечатовали. Чого я возный, будучи въ той справѣ вѣдомъ, то все по достатку на сесь мой квитъ списавши, подъ печатью моею и съ подписомъ руки моее и подъ печатьми стороны шляхты вышейменованое, на тотъ часъ при мнѣ возномъ будучое, ку записанью до книгъ кгродскихъ Виленскихъ даломъ. Писанъ року, мѣсеца и дня вышейменованого. Jan Kosiński wozny—ręką swą. *(Слѣдуетъ сусцептъ).*

1597 г.

Изъ связки № 4593, за 1592—1598 г., докум. № 9.

217. Посвидѣтельствованіе вознаго объ обидахъ и наспліяхъ, причиненныхъ митрополичьимъ крестьянамъ королевскимъ дворяниномъ Ясенскимъ въ Шепольскомъ имѣніи.

Я Размусъ Яновичъ, возный повѣту Виленского, сознаю тымъ моимъ квитомъ, ижъ року теперешнего тысеча пятьсотъ деветьдесятъ семого, мѣсяца Марта двадцать девятаго дня, маючи я возный на тотъ часъ при собѣ сторону людей добрыхъ, двухъ шляхтичовъ, пана Мартина Бороновского а пана Войтеха Вольского, передъ тою стороною, людьми добрыми, за оказываніемъ врадника его милости велебнаго отца Михаила Рагозы, архіепископа, митрополита Кіевскаго, Галицкаго и всея Россіи, имѣнья его милости Шепольского, двора Онтокграбовского, въ повѣтѣ Виленскомъ лежачого, на имя пана Григорья Тишковича-Бузича, видѣлъ есьми у подданыхъ его милости митропольихъ того имѣнья Шепольского, въ селѣ обрубу Ловмянского и въ селѣ обрубу Дойневъ, то-есть въ дому Станислава Петровича, тивуна его милости митропольего двери въ чотырохъ клѣтяхъ, пробои и защепки поотбиваны и посѣчоны, двери знать же были повыбиваны, у дому Кгрикга Швинтадоня у двухъ клѣтей, также защепки и пробои поотбіяны и посѣчени; въ дому Буты Петровича и Матея Рыбеляны видѣлъ есьми у двухъ клѣтей двери посѣ-

чены и замокъ деревеный зъ дверми розбитый, розщепаный; въ селѣ обрубу Дойневъ: у Марка Воловича видѣлъ есьми у дверей двухъ клѣтей замки и защепки поотбіяны и посѣчены. Которое отбиванье пробоевъ, защепокъ и дверей и при томъ кгвалтовное забранье въ клѣтяхъ жита, збожья, речей рухомыхъ, маетности розмаитое тые подданые его митрополи, шкоды свои на реестръ списавши, менили собѣ быти кгвалтовне сталые за насланьемъ на тые села отъ его милости пана Миколая Ясенского—писара его королевской милости, подкоморого земли Виленское, отъ слугъ его милости собѣ сталое, на жалобѣ тое справы мянованыхъ. И на то я возный, чого будучи свѣдомъ, сего сознанья моего далъ есьми сесь мой квитъ и реестръ списанья шкодъ мянованыхъ подданыхъ его милости митрополичьихъ подъ моею печатью и подъ печатьми стороны шляхты на той справѣ, при мнѣ будучое. Писанъ у Вильни, року, мѣсеца и дня вышейпомененого. *(Слѣдуетъ сусцептъ).*

1601 г.

Изъ связки № 4658, за 1601 г., докум. № 1.

218. Жалоба священника Петра Аркадіуша на королевскаго ротмистра Уленицкаго по поводу наѣзда на его Пинское имѣніе Тараканы при участіи архимандрита Балабана (который былъ впослѣдствіи епископомъ Львовскимъ).

Лѣта Божого Нароженья ҂а҃х҃а (1601) мѣсяца Сентября третего дня.

На врадѣ его королевской милости кгродскомъ воеводства Виленского, передо мною Станиславомъ Пукштою - Клявзкгейловичомъ — хоружимъ Волковыскимъ, намѣстникомъ Виленскимъ, оповѣдалъ и жаловалъ отецъ Петръ Аркадіушъ, презбитеръ церкви греческое, за даньемъ собѣ справы врадника своего села Тороканского, у повѣтѣ Пинскомъ лежачого, на имя Михала Тишковского, на ротмистра его королевской милости пана Григорья Уленицкого—о томъ: ижъ дѣй въ сихъ часѣхъ, яко дня нынѣшнего, дошла вѣдомость его—отца Петра Аркадіуша, ижъ въ року теперешнимъ ҂а҃х҃а (1601), мѣсяца Іюля тридцать первого дня тотъ панъ Григорей Уленицкій, способивши до себѣ слугъ, Кгедеона Балабана, архимандрита Жидичинского, выволанца, наѣхавши моцно-кгвалтомъ на село его милости называемое Тороканы, въ повѣтѣ Пинскомъ лежачое, въ которомъ селѣ тотъ панъ Уляницкій, полторы недѣли мѣшкаючи, великіе и незносные кривды подданымъ тамошнимъ, бои, морды, кгвалты дѣвкомъ и бѣлымъ головомъ чинечи, маетвость подданыхъ—рухомую, збожья, кони, быдла забравши, часть тому Балабанови—выволаньцу на Волыню отослалъ

а иншую тотъ панъ Уляницкій маетность собѣ побралъ, врадника тамошнего Михала Тышковского выгналъ и тое село Тороканы до владзы слугъ Болобановыхъ подалъ и до сихъ часовъ держитъ. О которыхъ шкодахъ отецъ Петръ Аркадіушъ, будучи на сесь часъ у Вильни при его королевской милости отъ часу не малого, про далекость и отлеглость свою вѣдомости взяти не могль, однакже на потомъ за взятьемъ вѣдомости, хотечи реестръ тыхъ шкодъ починеныхъ, также имена поддаными побитыхъ и бѣлыхъ головъ покгвалтованыхъ достаточне списавши, до книгъ подати, а на сесь часъ только тое оповѣданье его, просилъ, абы до книгъ записано было. Што естъ записано.

1601 г.

Изъ связки № 4658, за 1601 г., докум. № 9.

219. Жалоба Виленской капитулы на Литовскаго скарбнаго ключника Исайковскаго, который запретилъ имъ пяти домамъ Виленскихъ медоварцевъ давать свѣчи на каѳедральный костелъ св. Станислава.

На врадѣ его королевское милости кгродскомъ воеводства Виленского жаловалъ передо мною Станиславомъ Пукштою Клявзкгейловичемъ — хоружимъ Волковыскимъ, намѣстникомъ Виленскимъ, велебный въ Бозѣ его милость князь Миколай Дыцiусъ, докторъ письма светого, деканъ прокураторъ капитулы Виленское, именемъ всее капитулы бискупства Виленского, на его милость пана Яна Исиковского, писара его королевское милости, скарбного ключника Виленского, о томъ, ижъ дей медоварцовъ его королевское милости домовъ пять, а меновите: домъ Григоря Лапелы, домъ Яна Цыбульского, домъ Амброжея Возницы, домъ Петра Задушника, домъ Лукаша Медоварца, тые дей зъ давныхъ часовъ, зъ наданья королей ихъ милости польскихъ и великихъ князей Литовскихъ, свѣчи для хвалы Божое до костела головного светого Станислава въ замку Виленскомъ рабливали; то пакъ дей, нѣтъ вѣдома зъ якихъ причинъ, панъ Янъ Исайковскій мѣщаномъ и медоварцомъ, въ тыхъ домѣхъ мѣшкаючимъ, свѣчъ робить до костела заказалъ и до послушеньства своего привернулъ зъ уближеньемъ хвалы Божое и зъ шкодою ихъ милостей пралатовъ капитулы Виленское. О што хотечи ихъ милость правне поступовати, просили, абы тое оповѣданье ихъ милости до книгъ кгродскихъ Виленскихъ было записано. Што есть записано.

1603 г.

Изъ связки № 4645, за 1602—1603 г., докум. № 5.

220. Жалоба Виленскаго Евангелическаго збора на Литовскаго канцлера Льва Сапѣгу по поводу захвата имъ фундушоваго имѣнія Кенъ, принадлежащаго збору.

Лѣта Божого Нароженья тысеча шестьсотъ третего, мѣсеца Іюня осмьнадцатого дня.

На врадѣ его королевской милости кгродскомъ воеводства Виленского, передо мною Станиславомъ Пукштою - Клявзкгейловичомъ, хоружимъ Волковыскимъ, намѣстникомъ Виленскимъ, оповѣдалъ и жаловалъ шляхетный панъ Вацлавъ Осецкій, сеніоръ збору Евангелицкого Виленского, именемъ его милости пана Миколая Зеновича—подкоморого Ошменского, яко сеніора и справцы добръ и маетности збору Евангелицкого Виленского, и иншихъ сеніоровъ тогожъ збору, самъ отъ себе, на ясневельможного его милости пана Льва Сапѣгу, канцлера великого князства Литовского, Слонимского, Парнавского, Могилевского старосту, о томъ, ижъ дей годное памети ей милость пани Мартиновая Стравинская, каштелянова Витебская, пани Доминитра Коптевна, тестаментомъ остаточное воли своее, розправуючи домъ и маетность свою, межи иными речами записала правомъ вѣчнымъ на зборъ Евангелицкій Виленскій—на школу и шпиталь, маетность свою набытую, имѣнье названное Кены, Косину и Покосину въ повѣтѣ Виленскомъ лежачое, надъ рѣкою Кеною, съ прикуплями и зо всимъ на все, яко се тое имѣнье въ собѣ маетъ; а потомъ дей сама ей милость пани Витебская въ семъ году шестьсотъ третемъ, мѣсяца Іюня дванадцатого дня, зъ сего света смертью зешла. А такъ дей панове сеніорове збору Виленского, маючи вѣдомость о таковомъ записѣ и правѣ на тое имѣніе Кену, порядкомъ правнымъ, зъ вознымъ, зъ ураду приданымъ, повѣту Виленского, Петромъ Новошою, и съ тремя шляхтичами черезъ пріятеля своего на то ужитого шляхетного пана Криштофа Чорноту, за поступеньемъ врадника ее милости пани Витебское, въ тое имѣнье Кены, Косино, Покосино въ держанье вѣчнымъ правомъ вошли, и тое имѣнье, зъ дворомъ, зъ гумномъ, зъ маетностью, зъ статкомъ, збожьемъ, зъ быдломъ, зъ кгрунты, зъ пашнью дворною, съ подданными, съ ставомъ, млыномъ, съ сажавками, зъ спустовщизнами, зъ стодолами альбо корчмами двѣма на гостинцу Полѣсскомъ, по обаполъ рѣки Кены, и зъ мытомъ мостовымъ и зо всимъ навсе, въ моць и во владзу свою взяли, и до часу, отъ себе тогожъ пана Чарноту тамъ поручивши, сму въ завѣданье тое имѣнье оставили, и за тымъ войстьемъ и посессію спокойне тое имѣнье держали, отъ того дня мѣсеца Іюня чотырнадцатого дня черезъ чотыри дни, ажъ до дня тогожъ мѣсеца Іюня семнадцатого. То такъ

дей въ року теперешнемъ тысеча шестьсотъ третьемъ, мѣсеца Іюня семнадцатого дня, вечеръ на змерканью, ясневельможный его милость панъ Левъ Сапѣга, канцлеръ великого князства Литовского, наславши моцно-кгвалтомъ на тое имѣнье Кену, Косино и Покосино служебника своего пана Яроша Слизня, и зъ неякимъ Забѣлою, и иныхъ многихъ слугъ, козаковъ и гайдуковъ своихъ, зъ розными бронями, войнѣ належачими, которые слуги его милости, за тымъ насланьемъ, знашодши до двора ворота замкненые, гды ихъ панъ Чарнота пустити не хотѣлъ и того имѣнья именемъ пановъ сенiоровъ зборовыхъ и его милости пана Яна Путяты, яко екзекутора тестаменту, боронилъ, въ дверахъ у воротъ дворныхъ дощокъ колько выбивши, а иные черезъ плоты влѣзши, у тивуна отъ нихъ поставленого, ключи отнявши, печати у хованья розного поодиравши, того пана Чарноту зъ двору выгонивши, кгвалтовне тое имѣнье Кены, Косино и Покосино, зъ дворомъ, зъ будованьемъ дворнымъ, меновите на инвентару списанымъ, зъ маетности, въ томъ дворѣ будучое, зъ збожьемъ молочнымъ и немолочонымъ, и на полѣ засѣенымъ, зъ быдломъ, зъ статкомъ домовымъ, зъ ставомъ, зъ млыномъ, зъ сажавками, зъ подданымi, до того имѣнья належачими, которыхъ есть служобъ шестьнадцать, зъ двѣма стодолами альбо корчмами на гостинцу Полѣсскомъ, по оба полъ рѣки Кены, зъ мытомъ мостовымъ, съ которыхъ корчемъ изъ мыта аренды приходить на годъ по семидесятъ копъ грошей Литовскихъ, и зо всимъ навсе, тое имѣнье Кену у нихъ, пановъ сенiоровъ зборовыхъ, зъ держанья ихъ его милость панъ канцлеръ черезъ тыхъ слугъ своихъ кгвалтовне отнялъ, а ихъ пановъ сенiоровъ зборовыхъ съ того имѣнья зъ покойного держаднья выбилъ и выгналъ. А мяновите маетности въ томъ дворѣ было: будованье дворное, яко есть на инвентару написано, домъ надъ ставомъ великимъ зъ кганкомъ; напередъ сѣнь зъ кухнею, зъ сѣни изба столовая сукномъ зеленымъ вся обитая, болоны окенные цѣлые зъ окенницами, лавы, столы, зедли, и печъ полеваный новый; съ тыхъ сѣни другая сѣнька малая, съ которой изба покоiова сукномъ зеленнымъ обитая, также окна оклееные цѣлые, столы, зедли и печъ полеваный; съ тое избы ковната, съ той же сѣни изба, гдѣ бѣлые-головы мѣшкали, съ столами, зъ зедлями, болоны шклянные цѣлые; съ той избы ковната, въ ней шкафа двоиста замкнена внутреными замками, запечатована. Другiй домъ великiй, накрытый только, лавъ и пецовъ еще не машъ, въ которомъ свѣтлицъ великихъ двѣ, ковната великая, коморокъ двѣ, комины мурованые. Домокъ третiй на урадника: изба съ коморки зъ столами, зъ пецами и зо всимъ; пекарня надъ ставомъ, противко ней изба; свирны два,—одинъ съ подклетомъ, пивницы двѣ; стайня новая великая, и возовня. А въ свирнѣхъ меду прѣсною кади чотыри, въ которыхъ може быть меду медницъ двадцать; масла фасокъ десять, въ которыхъ можетъ быть масла медницъ тридцать; сыровъ великихъ углястыхъ шестьдесятъ деветь; кробя великая, въ которой рыбы вялые, солонины, садла, мандрыки купные, тая кробя запечатована; волны овчое рунъ шестьдесять; пила тарчичная; крижи злотистые на каплицы два; збожа, овса бочокъ осьмь, сѣменю бочка одна и полторы чверти, гороху три чверти; солоду пшеничного бочка одна; солоду сѣменного бочокъ полторы; ярычного бочокъ полторы; пшеницы полторы чверти; муки житное бочки двѣ. У пивницахъ меду розыцоного питого

бочокъ великихъ шесть. пива бочокъ семь; скуръ быдлячыхъ сорокъ, овчинъ чотырнадцать, козлинъ чотыры; лектика альбо карета одна; въ гумнѣ жита зложоного стырты три, и остатокъ брокгу *), въ которыхъ жита копъ двѣсте тридцать пять; быдла въ оборѣ рогатого — двое, овецъ старыхъ шестьдесятъ пять, ягнятъ двадцать шесть; козъ старыхъ пять, молодыхъ чотыри, свиней старыхъ десеть, подсвинковъ шесть, гусей старыхъ десеть, а молодыхъ двадцать деветь, каплуновъ петьнадцать, куровъ чотырнадцать; курчатъ двадцать двое, яецъ чотыры копы; клячъ стайныхъ чотыры, жеребцы два; збожья, на полю на пашни дворной засѣяного, жита бочокъ шестьдесять, пшеницы бочокъ чотыры, ечменю бочокъ шесть, овса бочокъ пять, гороху бочка одна, сѣна въ гумнѣ зложоного возовъ осьмьдесятъ. Съ тымъ всимъ тую маетность Кены, Косину и Покосину его милость панъ канцлеръ великого князства Литовского отнявши, въ моць и во владзу свою взялъ. И просилъ, абы тое оповѣданье до книгъ кгродскихъ Виленскихъ было записано. Што есть записано. *(Слѣдуетъ посвидѣтельствованіе вознаго, такогоже содержанія).*

*) Брогъ, изъ поль. bróg, малоросс. оброгъ, четырегранный стогъ съ подвижной на четырехъ высокихъ столбахъ укрѣпленной крышей.

1605 г.

Изъ книги № 4650, за 1605—1682 г., докум. № 7.

221. Донесеніе вознаго о распубликованіи имъ баниціи противъ двухъ священниковъ Виленскаго Свято-Духовскаго братства Іосифа Яцковича и Ивана Семеновича.

Я Миколай Залѣскій, возный господарскій повѣту Виленского, сознаваю симъ моимъ квитомъ, ижъ въ року теперешнимъ тысеча шестьсотъ пятомъ, мѣсеца Сентебра девятого дня, маючи я при собѣ стороною людей добрыхъ, шляхту, пана Ивана Вичинского а пана Григорья Стародворского, будучи я приданый отъ суду кгродского Виленского для публикованья и обволанья листу его королевское милости баниційного на поповъ Браства Виленского новое церкви заложенья Светого Духа, Есифа Яцковича а Ивана Семеновича, за позваньемъ позвы духовными отъ отца Антонія Грековича—дьякона до суду належного духовного, передъ его милостью отцемъ митрополитомъ и всею капитулою рускою правомъ поконаныхъ и до его королевской милости, на баницію отосланыхъ, которую тую баницію публикуючи, обволываючи и всимъ до вѣдомости приводечи и оказуючи, и, водлугъ звычаю, зъ нее копіи до брамъ, костеловъ, церквей поприбіялъ есьми, подъ печатью своею и подъ печатьми

стороны шляхты, при мнѣ будучое, то-есть, меновите: до воротъ замку Виленского, также до костела светого Яна, до церкви светое Троицы, и до церкви светое Пречистое, до Ратуша, до дому Брацкого, и до Острое Брамы, и до иныхъ брамъ. А по публикованью тое всее справы далъ есьми ку записанью до книгъ кгродскихъ Виленскихъ сей мой квитъ, зъ моею печатью и съ печатьми стороны шляхты, при мнѣ будучое. Писанъ року, мѣсеца и дня звышписаного. У того квиту печатей притиснено три. Которое тое очевистое возного сознанье и тотъ квитъ его до книгъ кгродскихъ Виленскихъ есть записано. *(Слѣдуетъ сусцептъ, приписанный на подлинномъ донесеніи *).*

---

*) Дѣло І. Яцковича и И. Семеновича противъ Ант. Грековичу, заимствованое много изъ акта трибунальнаго, было напечатано въ Чтеніяхъ исторіи и древн. росс. въ Москвѣ 1859 г. III. 17 стр.

1606 г.

Изъ связки № 4700, за 1606 г., докум. № 4.

222. Жалоба земянина Михнича на Светохну Раецкую по поводу захвата 8 кадокъ и горшка меду и неуплаты расходовъ, сдѣланныхъ по ея дѣламъ.

Лѣта Божого Нароженья ҂аχѕ (1606), мѣсеца Генваря ѳ (9) дня.

На врадѣ его королевской милости кгродскомъ воеводства Виленского, передо мною Деметріемъ Карпемъ—секретаромъ его королевской милости, намѣстникомъ Виленскимъ, жаловалъ и оповѣдалъ земенинъ господарскій повѣту Ошменского панъ Миколай Михничъ о томъ: штожъ дей въ року прошломъ тысеча шестьсотъ пятомъ купилъ дей былъ онъ ку потребѣ своей меду прѣсного кадокъ осмь и горщокъ девятый, въ которыхъ дей было всего меду медницъ тринадцать—по двѣ копѣ грошей Литовскихъ купленыхъ; который дей тотъ медъ свой весь—осьмь кади и горшокъ девятый, отъѣзджаючи зъ мѣста здѣшнего Виленского, ижъ его зъ собою взяти не могъ, у господѣ своей въ дому ее милости пани Бальцеровое Раецкое, войское Троцкое, пани Светохны Окуневны, названомъ Коптевскомъ-Лошаковскомъ, тутъ въ мѣстѣ Виленскомъ, *на улицы Зборовой, противъ церкви руское заложенья святого Ивана*, лежачомъ, уживши господыни тамъ того дому, зъ вѣдомостью и позволеньемъ ее милости самое пани Раецкое, у склепѣ въ замкненью поставилъ. Гдѣ жъ дей въ отѣъханью и въ небытности его пана Миколая Михнича тутъ у Вильни, въ томъ же року тысеча шестьсотъ пятомъ, мѣсеца Декабря дванадцатого дня, ее милость пани Бальцеровая Раецкая, пріѣхавши дей тутъ до Вильна, а взявши на него пана Миколая Михнича, не вѣдать для чого, васнь, кромъ жадное причины, его безвинне, яко дей того онъ певную вѣдомость взялъ, одомкнувши тотъ склепъ, гдѣ тотъ медъ его стоялъ, тотъ

дей медъ увесь, то есть, осьмь кади и девятый горшокъ, а медницъ въ нихъ тридцать, кгвалтомъ побрала и пограбила и до имѣнья своего до двора Тябишского, въ повѣтѣ Виленскомъ лежачого, запровадила, ку не малой кривдѣ и шкодѣ его, пана Миколая Михнича. А кгды дей по немаломъ часѣ, ужъ въ семъ року теперешнемъ тысеча шестьсотъ шостомъ, мѣсеца Генваря петнадцатого дня, онъ панъ Миколай Михничъ, пріѣхавши тутъ до мѣста Виленского а взявши вѣдомость о пограбенью того меду своего, отъ ее милости пани Раецкое сталое, и ѣхавши до ее милости пани Раецкое, до Тябишокъ, пріятельско у ее милости упоминалсе, штобы ему тотъ медъ вернула альбо по двѣ копѣ грошей, яко онъ самъ купилъ, ему заплатила; нижли дей она, пани Раецкая, признавшисе, же тотъ медъ его весь до себе побрала и пограбила, ку не малому жалю и кгривдѣ его пана Миколая Михнича, того меду ему вернути, ани заплатити не хотѣла. А до того дей въ томъ же року прошломъ тысеча шестьсотъ пятомъ ужила дей была она пани Раецкая и послала его пана Миколая Михнича въ справахъ своихъ, за листомъ своимъ умоцованымъ до имѣнья вельможного его милости княжати Януша Радивила, подчашого великого князства Литовского, названого Бакштъ, въ повѣтѣ Менскомъ лежачого, для взятья черезъ возного и сторону шляхту въ интромисію и въ посесію свою заставою волости того имѣнья Бакштанского отъ его милости пана подчашого и малжонки его милости, ей въ сумѣ пѣнезей заведеныхъ. А ижъ дей на онъ часъ посылаючи его ее милость пани Раецкая ему пану Миколаю Михничу и возному, также и сторонѣ шляхтѣ на страву, и возному за працу, также и на выкупенье справъ съ книгъ вряду Менского, пѣнезей у себе быть не повѣдала, и имъ дати чого не мѣла, просила дей его пана Миколая Михнича, штобы онъ своими властными грошми на тые справы наложилъ и возному за працу заплатилъ, обѣцуючи то все, што бы выдалъ на тую потребу ее, скоро пріѣдетъ, ему отдать. А догажаючи дей онъ панъ Миколай Михничъ жеданью и прозьбѣ ее милости пани Раецкое, хотяжъ зъ немалымъ накладомъ своимъ взявши тую волость Бакштанскую отъ его милости пана подчашого и малжонки его милости, моцью ее милости пани Раецкое, въ поссесію ее милости, возному за працу и вси справы своимъ властнымъ грошомъ заплатилъ и всѣ речи выкупилъ, и уфаючи слову и обѣтницы ее милости пани Раецкое и тые дей справы привезши и ей милости паней Раецкой до рукъ отдавши, што за нихъ пѣнезей и возному за працу, также и на страву выдалъ, ее милости рахунокъ учинилъ, чого дей всего выданыхъ шесть копъ грошей и дванадцать грошей Литовскихъ чинило. Ино дей пани Раецкая, то все отъ него въ рахунку принявши, ижъ на онъ часъ у себе грошей не повѣдила, упросила дей была его пана Михнича, штобы и далей тыхъ грошей ей почекалъ, обѣцуючи учтивымъ словомъ шляхетскимъ ему тую шесть копъ и дванадцать грошей на день и рокъ певный, то-есть въ року теперешнемъ тысеча шестьсотъ шостомъ, мѣсеца Генваря семнадцатого дня, все сполна отдать и заплатить; нижли дей и тыхъ шести копъ и дванадцати грошей на томъ року ему пану Миколаю Михничу ее милость пани Раецкая отдать и слову своему утстивому шляхетскому досыть учинить не хотѣла ку немалой кривдѣ и шкодѣ его. Въ чомъ онъ панъ Миколай Михничъ, менечи собѣ отъ ее милости пани Раецкое

въ томъ пограбенью меду его и въ неотданью тыхъ шесть копъ и дванадцати грошей не малую кривду и шкоду, тое оповѣданье до книгъ кгродскихъ Виленскихъ записать далъ. Што есть записано.

1606 г.

Изъ связки № 4700, за 1606 г., докум. № 5.

223. Заявленіе въ судѣ администратора и надзирателя новоподвышенныхъ мытъ (пошлинъ) въ великомъ княжествѣ Литовскомъ, Кондрата Бремена, о томъ, что во время исправленія шлюзовъ надъ моремъ подъ Лобговомъ, купцы изъ Литвы рѣкою Вельею (Виліею), а изъ Руси—р. Нѣманомъ почти въ теченіи цѣлаго лѣта не могли провозить на витинахъ ни вверхъ, ни внизъ своихъ товаровъ, какъ въ г. Королевецъ, такъ и изъ него обратно, и что по этой причинѣ прекратилось всякое взиманіе казенныхъ пошлинъ съ вышепомянутыхъ судовъ и товаровъ.

Лѣта Божого Нароженья тысеча шестьсотъ шостого, мѣсеца Сентября двадцать восьмого дня.

На врадѣ его королевское милости кгродскомъ Виленскомъ, передо мною Деметромъ Карпемъ, секретаромъ его королевское милости, намѣстникомъ Виленскимъ, постановившисе очевисто его милость панъ Кондратъ Бремеръ, администраторъ и дозорца мытъ новоподвышпоныхъ у великомъ князствѣ Литовскомъ, одъ вельможного пана его милости пана Яроша Воловича — подскарбего и писара великого князства Литовского, оповѣдалъ то, ижъ въ року теперешнемъ тысеча шестьсотъ шостомъ маю дей немалую шкоду, же часу напереднѣйшого, мало дей не черезъ усе лѣто, за поправованьемъ слюзы надъ моремъ, подъ Лобкговомъ, купцы зъ витинами на долъ съ товарами своими всякими, зъ Литвы—Вельею, а зъ Руси—Нѣмномъ, до Королевца, такъ тежъ и съ Королевца, съ товарами своими портомъ воденими, витины на Русь и до Литвы у гору ити и проходити не могли; зачимъ дей, якъ скарбъ его королевское милости, такъ тежъ и панъ Бремеръ, яко администраторъ и дозорца мытъ новоподвышпоныхъ у великомъ князствѣ Литовскомъ, на томъ не мало шкодуютъ въ року теперешнемъ тысеча шестьсотъ шостомъ, просилъ—абы тое оповѣданье до книгъ кгродскихъ Виленскихъ было записано. Што есть записано.

1609 г.

Изъ связки № 4694, за 1609—1610 г., докум. № 14.

223. Протестъ Виленскаго свято-Янскаго плебана Жуховскаго противъ Ѳедора Масальскаго, неуважительно отнесшагося къ католической публичной духовной процессіи.

Въ этомъ протестѣ излагается слѣдующаго рода жалоба: когда 23 Марта 1609 г. свято-Янскій викарный ксендзъ Станиславъ Космовскій, торжественною процессіею, въ сопровожденіи дѣтей и другихъ людей, возвращался съ святыми дарами отъ больнаго, тогда у Пречистенскаго собора изъ оконъ дома Ѳедора Масальскаго его люди (челядь) стали издѣваться надъ вышеномянутою процессіею, поносить святое таинство и самаго ксёндза ругать столь непристойно, что онъ долженъ былъ шапкою накрыть себѣ уши. Когда вслѣдъ за симъ самъ настоятель св.-Янскаго костела Жуховскій явился въ домъ къ Ѳедору Масальскому за объясненіемъ по этому обстоятельству, тогда Масальскій не только не сдѣлалъ ему никакого удовлетворенія, но самъ лично съ озлобленіемъ сказалъ ему: „*а на что вы съ этимъ болваномъ расхаживаете по улицѣ*“, относя эти слова прямо къ святому таинству. И вслѣдъ за симъ, продолжая произносить крайне оскорбительныя слова для святаго таинства, онъ и самаго Жуховскаго подвергъ самой обидной брани и оскорбленію. Жуховскій заявляетъ, что дѣла этого онъ не оставитъ и будетъ искать на Масальскомъ надлежащаго суда.

Roku Pańskiego 1609, dnia 24 Marca. Na urzędzie grodzkim Wileńskim żałował się i obciążliwie opowiadał iego mość xiądź Krzistof Żuchowski, pleban święto-Jański Wileński, na iegomość pana Fiedora Masalskiego o tym: iż nie tylko dnia wczorayszego, iako to 23 Marca, ale y dnia dzisieyszego wzwysz mianowanego, gdy wikary Swiętoiański xiądz Stanisław Kosmowski z nayświętszym sacramentem, publice, z młodzieńcami i z inszemi ludźmi (podług zwyczaiu starodawnego, iako się zachowuie w prowadzeniu i noszeniu do chorych nayświętszego sacramentu) zwracał się od chorego tu w Wilnie ulicą mimo cerkiew Przeczystey, tedy z gospody tego to iegomości pana Masalskiego, która tamże przeciw tey że cerkwi Przeczystey niepodaleko iest, przez okno czeladź iegoż, a nic pewnieyszego, że za własnym pana Masalskiego poduszczeniem, (bo tego sam potym potwierdził, gdy xiądz pleban do niego chodził) targnąć się śmiała, niewstydliwie, niezbożnie, słowy bluźnierskiemi, które tu wyrazić straszno, tak na nayświętszy sacrament, iako i na wikaryego rzeczonego, łaiąc, sromocąc, sprośnie bluźniąc, tak iż wykary, uszy czapką zatuliwszy, prętko uchodzić musiał; który wikary, ani żaden inny, za nayświętszym

sacramentem idący, namnieyszey przyczyny tey to czeladzi nie dał, ale, iako przynależy, z nabożeństwem przystoynym spokoynie sacrament święty prowadzili, a w tym się ta to swowolna czeladź słowy, iako się zwysz mianowało, targnęła; co isz się nad wszelaką przystoyność a z obelżeniem wiary katolickiey, także duchowieństwa stało, czego tu w Wilnie nigdy nie bywało, aby się na urzędy y processie publiczne a zwyczayne, y chorym potrzebne, kto kiedy targać śmiał; skąd więc wielkie tumulty i zamieszania, y pokoiu pospolitego wzrzuszenia pochodzą. Tedy iego mość xiądz pleban święto-Jański tem obciążliwie tę żałobę do xiąg wniosł, chcąc to przełożonym duchowieństwa przyłożywszy, opowiedziawszy, i z niemi się zniosszy, o tę krzywdę i zelżenie, tak sacramentu śś., iako i kapłana, prawnie wszędzie, aż do otrzymania sprawiedliwości i powściągnienia takiego zuchwalstwa, z panem Masalskim czynić. Jakosz xiądz pleban żałosny z tego będąc, zaraz skoro się to stało, szedł sam do gospody przerzeczonego to pana Masalskiego, zastawszy w izbie, obciążliwie się przed nim samym o to obelżenie oskarzał, y sprawiedliwości prosił. A on z furią i z zapalczywością na to wyrzekł: „*A czemu prawic z tem bałwanem* (mówiąc to na nayświętszy sacrament) *po ulicach chodzicie!*“ Potym samego xiędza plebana sromotnie łaiał y niesłychanie bluznił, tak sacramenta, iako y kapłany, tak, isz z żałością xiądz pleban obelżony nazad odeyść musiał. Co wszystko do xiąg doniosszy, prosił xiądz pleban—aby to było zapisano, chcąc o to wszystko prawnie czynić.

1612 г.

Изъ связки № 4681, за 1612—1816 г., докум. № I.

224. Репротестація митрополита Ипатія Потѣя на протестацію Шорца, заключающую въ себѣ обвиненіе, будто митрополитъ произвелъ чрезъ своихъ слугъ общественный безпорядокъ.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ дванадцатого, мѣсеца Мая девятого дня.

На врадѣ его королевской милости кгродскомъ воеводства Виленского, передо мною Яномъ Довмонтомъ Сесицкимъ, хоружимъ Вилкомирскимъ, намѣстникомъ Виленскимъ, оповѣдалъ его милость въ Бозѣ велебный отецъ Ипатей, митрополитъ Кіевскій, Галицкій и всея Руси, ижъ дошла его милости певная вѣдомость съ протестаціи на врадѣ Виленскомъ кгродскомъ, въ року те-

перь идучомъ шестьсотъ дванадцатомъ, мѣсеца Апрѣля двадцать шостого дня, учиненое, отъ неякого земенина господарского великого князства Литовского пана Станислава Миколаевича Телевича. Который то панъ Телевичъ учинилъ протестацію на врадѣ, именемъ его милости пана Юрья Шорца, на самого отца митрополита, якобы его милость отецъ митрополитъ, поминувши покой посполитый, правомъ и конституціею трибунальною варованый, нѣтъ вѣдома на что и на кого, всихъ слугъ своихъ и челядь свою выславши, тумультъ мѣлъ учинити, покой посполитый взрушити и въ томъ тая челядь митрополитова якобы его милостъ пана Шорца мѣла зранити, яко то ширей протестація пана Телевичова, именемъ пана Юрья Шорца учиненая, въ собѣ обмавляетъ. А такъ его милость отецъ митрополитъ, почуваючися въ повинности своей светительской, яко человѣкъ невинный и спокойный, противъ тое протестаціи пана Телевичовое таковую репротестацію чинитъ и о собѣ самомъ и о невинности своей таковую справу даетъ: ижъ панъ Станиславъ Телевичъ, именемъ пана Юрья Шорца, омыльную справу на врадѣ кгродскомъ Виленскомъ о его милости отцу митрополитѣ далъ и непристойне его милость отца митрополита до книгъ умалевалъ и ошкалевалъ, а ижъ бы то всимъ вѣдомо было, таковую справу его милость отецъ митрополитъ далѣй о собѣ даетъ: ижъ кгды его милость въ господѣ своей, въ дому пана Томаша Ольшаницы, на улицы Конской лежачомъ, на впокою сидѣлъ, забавляючисе читаньемъ письма светого, а въ томъ хлопецъ его милости покоевый, впадши до свѣтлицы, далъ справу, якобы отца архимандриту Виленского, намѣстника его милости митрополего, пана Іосифа Велямина Рутского, мѣлъ хтось зранити. Его милость отецъ митрополитъ, выпавши зъ избы а заволавши до себе двохъ выростковъ, послалъ ихъ съ тымъ, абы, чимъ нарыхлѣй бѣгши, довѣдалисе, если бы то правда была, жебы ся заразомъ ворочали и справу его милости дали. Которые, звернувшися назадъ, повѣдили, ижъ не отца Рутского, але другого чернца презвитера неякій Фальковскій зъ мечничкомъ неякимъ ранили и поймани суть и до враду належного до его милости пана войта Виленского до дому судового допроважени и подани. Тамъ же, кгды отецъ архимандритъ очекивалъ зъ инными чернцами тыхъ злочинцовъ, гдѣ бы ихъ врадъ войтовскій до везенья подалъ, а въ томъ, яко его милости певную вѣдомость дано, панъ Юрій Шорцъ, зъ учты отъ пана Войтеха Закгорского, товарища своего, пьяный будучи, тою улицою ишелъ, на которой немалое собранье людей было збѣглося передъ домомъ войтовскимъ; хотечи видѣти тыхъ злочинцовъ, которые пресвитера ранили, тамъ же дей панъ Шорцъ впалъ въ тую громаду розмаитыхъ людей, хотечи ихъ розгромити и, добывши брони, почалъ сѣчи на слугъ его милости—на Григорья Щитовича, человѣка спокойнаго, ни въ чомъ ему пану Шорцу невинного, которого первѣй ранилъ, а потомъ и другому товарищу его Иванови рану задалъ въ руку, отъ которыхъ слугъ протестація на пана Шорца есть на врадѣ учинена. А такъ початкомъ въ таковомъ тумультѣ и пану Шорцови зраненье сталося, чого его милость отецъ митрополитъ довѣдавшися, сердечне жаловалъ, але жебы его милость мѣлъ слугъ своихъ съ таковымъ тумультомъ посылати, яко то панъ Станиславъ Телевичъ на врадѣ оповѣдалъ, то ся никды не покажетъ и ов-

шемъ опрочъ тыхъ двохъ, яко ся вышей поменило, которые бѣгли довѣдыватися о отцу архимандритѣ, не вѣдалъ, хтобы тамъ съ слугъ его милости быти мѣлъ. А прото его милость отецъ митрополитъ противъ таковое ущипливое протестаціи пана Телевичовое именемъ пана Юрья Шорца, на самую особу его милости отца митрополиту до книгъ внесеную, репротестуется и о такую калюмнію явочную, хтобы се на его милости отца митрополита попирати хотѣлъ, правнѣ чинити и невинность свою показати, за помочью Божою, готовъ есть, уфаючи пану Богу и справедливости светой, же тая явная калюмнія при тыхъ, которые ее змышлили, хотечи быти вольными, же сами до такового замѣшанья причину дали, застанетъ. А што въ другой протестаціи двадцать осьмого дня Априля, зъ реляціи возныхъ учиненое, описуетъ, якобы его милость отецъ митрополитъ слугъ своихъ, Григорья и Ивана, въ припорученѣ приняти мѣлъ, хотечи ихъ ставити, коли бы кольвекъ зъ нихъ справедливости хто потребовалъ, и въ томъ панове возные не до конца слушную справу дали, бо того не доложили, што его милость на то отказалъ, же тыхъ слугъ своихъ только до понедѣлка, то есть до дня тридцатого мѣсеца Апрѣля принялъ, обѣцуючи въ понедѣлокъ справедливость зъ нихъ, хтобы попирати хотѣлъ, неодволочную учинити, а далѣ не хотечи въ той небезпечности и кгволи кому сторожомъ слугъ своихъ быти и въ той припорученѣ ихъ держати.

1629 г.

Изъ связки № 4606, за 1629 г., докум. № 3.

225. Посвидѣтельствованіе вознаго о насиліяхъ, причиненныхъ крестьянамъ Виленскаго Троицкаго монастыря шляхтичемъ Николаемъ Матушковскимъ.

Возный Грибовскій свидѣтельствуетъ о томъ, что по требованію Свято-Троицкаго монастыря онъ ѣздилъ въ имѣніе Мѣдники и слышалъ отъ крестьянъ, что какой-то шляхтичъ Матушковскій, выдавши себя за жолнера съ толпою вооруженныхъ людей, напалъ на монастырскія имѣнія и произвелъ въ нихъ грабежи и разбои.

Ja Jerzy Grzybowski, wozny iego królewskiey mości powiatu Wileńskiego, zeznawam tym moim kwitem relacyinym, iż w roku teraznieyszym tysiąc sześćset dwódziestym dziewiątym, miesiąca Kwietnia dziewiętnastego dnia, maiąc ia wozny przy sobie stronę dwóch szlachciców, pana Jana Stanisławowicza a pana Jerzego Zdanowicza, z któremi byłem użyty y wezwany na potrzebę niżey mianowanę od w Bodze wie-

lebnego iegomości oyca Rafala Korsaka, archiepiskopa Halickiego, archymandryty y starszego zàkonu świętego Bazylego cerkwi religii Ruskiey manastyra świętey Tróycy, w mieście Wileńskim będącey, na przysłuchanie poczynionych szkod y oglądanie w maiętności duchowney, do cerkwi świętey Tróycy należącey, byłem w sielie Starosielcach y Wałkogusiech y inszych siełach, do imienia przynależącego Miednik, w powiecie Wileńskim lieżącego; pitałem w tym siele u poddanych Miednickich: od kogo by iaka krzywda y szkoda stała? Tamże, zgromadziwszy się poddani sioł Miednickiego dworu y sioł Swirańskiego dworu, do swiętey Tróycy przynależące, zgodnie powiedzieli, że ziemianin, pobliżu od nas mieszkaiący, pan Mikołay Matuszkowski, niepoiednokrotnie, sposobem żołnierskim, wielkie krzywdy czyni, naiachawszy, stacie wielkie bierze; w tym roku tysiąc sześćsetnym dwódziestym dziewiątym, ze dworu swoiego Pobieny, leżącego w powiecie Wileńskim, niedawnymi czasy y dniami, nabrawszy wielkość ludzi, udawszy się za żołnierza, wielkie szkody, srogością leżąc, w naszych siołach stacyie niezwykłe, z wielką gromadą, brał, nas samych despektował, y cośmy mieli, według woli swey, brał. Jakoż ciż poddani powiedzieli y mianowali przede mną woznym y stroną, że dobrze wiadomi tego łupu y szlachta okoliczna, która pobliżu mieszkaią od sioł naszych, a mianowicie: pan Grzyhorzey Bodrusz, pan Mikołay Dowgiało, pan Matys Pozniak y inszych wiele, tudziesz Tatarowie Miedniccy, Wilkomanowycz—chorąży, Achmiec Zawackiewycz, ktorzy widzieli y wiedzą o tym dobrze, że pan Matuszkowszki, uczyniwszy się żołnierzem, nabrawszy loznych y swowolnych ludzi, na dobra duchowne, do świętey Tróycy należące, naiachawszy, zbytki czynił y brał, łupiestwo uczynił, iako mianowali ci podani wielce od pana Matuszewskiego skrzywdzoni y złupioni. Co szerzey y po dostatku na protestacyi iest wszystkie szkody wymienione y opisane. Jakoż ia wozny, com słyszał y widział od poddanych sioł wyszmianowanych, oświadczenie y ustnepowiadania, to wszystko, na ten kwit móy spisawszy, do xiąg grodzkich Wileńskich oddałem, pieczęcią moią, podpisem ręki mey, y pod pieczęciami szlachty, na tenczas przy mnie stroną będącey. Jerzy Grzybowski—wozny woiewodztwa Wileńskiego—ręką swą. *(Слѣдуетъ сусцептъ, написанный внизу подлиннаго донесенія).*

1632 г.

Изъ связки № 4590, за 1632—1668 г., докум. № 1.

226. Предварительные пункты, внесенные въ избу депутатовъ для производства наступающаго Варшавскаго элекційаго сейма.

Документъ этотъ, составленный на основаніи заявленій сеймовыхъ пословъ, какъ коронныхъ, такъ изъ в. кн. Литовскаго, былъ внесенъ въ депутатскую избу для руководства на предстоящемъ избирательномъ Варшавскомъ сеймѣ. Но такъ какъ большинство членовъ не согласилось съ выраженными въ этомъ документѣ желаніями и требованіями, то и было рѣшено устранить его, но, для памяти и свѣдѣнія будущимъ сеймикамъ рѣчи-посполитой внести его въ Варшавскія гродскія книги, откуда, въ видѣ выписей, онъ могъ бы быть распространенъ по всѣмъ воеводствамъ. Въ документѣ этомъ есть много такихъ неумѣренныхъ требованій относительно расширенія шляхетской свободы и вольностей, которыя ясно указываютъ на нравственный упадокъ рѣчи-посполитой, стремившейся къ неограниченной свободѣ въ ущербъ правильному государственному устройству. Такъ въ первомъ пунктѣ „объ объявленіи войны“ требуется, чтобы король безъ общаго согласія всѣхъ чиновъ рѣчи-посполитой не имѣлъ права объявлять оборонительной войны; чтобы канцлеры не смѣли издавать приповѣдныхъ листовъ, подскарбіи давать денегъ, а гетманы—войскъ. Въ случаѣ же несоблюденія этихъ правилъ предоставляется всякому шляхтичу запозвать виновныхъ въ какой угодно судъ; при этомъ за ложный доносъ или напрасную жалобу на сановниковъ шляхтичъ подвергается 12-ти недѣльному заключенію въ дворянской тюрьмѣ. Пункты въ этомъ документѣ слѣдующіе: 1) объ объявленіи войны; 2) о военныхъ потребностяхъ; 3) о веденіи и окончаніи сеймовъ; 4) о томъ, что должно идти въ трибуналъ; 5) о резидентахъ, сенаторахъ и senatus consultum; 6) о чужестранцахъ; 7) сеймовыя королевскія deliberationes; 8) предупрежденіе противъ разорванья рѣчи-посполитой; 9) о вакансіяхъ; 10) о печатяхъ коронной и в. кн. Литовскаго; 11) о расходованіи столовыхъ королевскихъ доходовъ; 12) о расходованіи государственныхъ доходовъ; 13) объ экономіи; 14) особые пункты, долженствующія быть предложенными новому кандидату; 15) объ имѣніяхъ, находящихся въ распоряженіи короля; 16) о воспрещеніи королевѣ распоряжаться имѣніями „*reformatoriis*“; 17) о шляхетскихъ имѣніяхъ, выпрашиваемыхъ подъ именемъ королевщизнъ; 18) о пѣшей милиціи; 19) о воспрещеніи опустошать пущи выдѣлкой разныхъ товаровъ; 20) о должностяхъ Короны и Литвы; 21) о судьяхъ, маршалкахъ и ихъ власти; 22) о скарбовыхъ писаряхъ и войсковыхъ судьяхъ: 23) о трибуналѣ; 24) о составленіи сеймовыхъ декретовъ; 25) о реестрахъ трибунальскихъ и сеймовыхъ; 26) о сохраненіи русскаго языка въ дѣловыхъ бумагахъ, относящихся къ в. кн. Литовскому; 27) о дворянскомъ происхожденіи; 28) о вакантныхъ мѣстахъ въ воеводствахъ: Кіевскомъ, Браславскомъ и Волынскомъ; 29) о военной дисциплинѣ и гибернѣ для Украинскихъ жолнеровъ; 30) объ учрежденіи общественной казны; 31) о каденціяхъ гродскихъ судебныхъ засѣданій; 32) о государственныхъ имѣніяхъ, отданныхъ подъ залогъ въ 500,000 зл.; 33) о люстраціи казенныхъ имуществъ; 34) о коммиссіяхъ коронныхъ и в. кн. Литовскаго; 35) о Прусскихъ коммиссіяхъ; 36) о возстановленіи имѣній Сѣверскихъ; 37) о разрѣшеніи недоумѣній, возникшихъ по поводу исправленія Кролевецкаго порта; 38) о городскихъ кадукахъ (выморочное право) и привилегіяхъ; 39) о незаконнорожденныхъ дѣтяхъ; 40) о Варшавскомъ госпиталѣ: 41) о новыхъ и необыкновенныхъ пошлинахъ; 42) о соли Мазовецкаго воеводства; 43) объ обывателяхъ Инфлянд-

ской земли; 44) о торговой пошлинѣ въ мѣстахъ, гдѣ собираются сеймы; 45) о привилегіяхъ Прусскимъ туземцамъ; 46) о Краковской академіи; 47) о привилегіяхъ разныхъ воеводствъ и земель; 48) о Ковенскомъ складѣ; 49) о Мстиславскомъ замкѣ; 50) о Татарскихъ имѣніяхъ; 51) о монополіяхъ Витебской корчмы; 52) о распредѣленіи должностей; 53) о желаніяхъ духовнаго и свѣтскаго сословія; 54) о назначеніи для мальтійскихъ кавалеровъ духовнаго суда; 55) о средствахъ противо дороговизны въ городахъ в. кн. Литовскаго.

Actum in curia regia Varsaviensi, feria tertia ante festum sanctae Mariae Magdalenae proxima, anno Domini millesimo sexcentesimo trigesimo secundo.

Ad officium et acta praesentia castrensia capitan. Varsawien., personaliter veniens illustris et magnificus Chrystophorus Radziwił, dux in Birże et Dubińki, conventionis generalis proxime absolute nunciorum terrae director, puncta exorbitantiarum conventione legitime per senatores et ordines regni in vim comparationis pro futuro conventu electionis sancita conscripta cum subscriptione manus suae obtulit ad acticandum in acta praesentia castrensia capitanealia Varsaviensia de tali serie verborum:

Wszem wobec y każdemu z osobna, komu należy, niech będzie wiadomo, że na teraznieyszey wszech stanów koronnych y wielkiego xięstwa Litewskiego conwocacyi Warszawskiey, od naywielebnieyszego iegomości Jana Wężyka—arcybiskupa Gnieznieńskiego, primasa koronnego, na dzień dwódziesty wtóry Junii złożoney, były wnoszone rozmaite desideria od posłów koronnych y wielkiego xięstwa Litewskiego do naprawy praw y zabieżenia rozmaitem r.-p. exorbitantiom służące, liecz niektóry woiewodztwa nic o nich mówić, a drugie nic conclusive stanowić nie chciały; przetoż to medium za zgodą wszystkich stanów stanęło, żeby te exorbitantiae w ieden script zebrawszy, y remedia, które miedzy stanami na tey convocatii trutinowane były, do nich przydawszy, do act grodzkich Warszawskich dla acticowania były podane, y stamtąd przez extracty do wiadomości wszystkiey rzeczy-pospolitey na przyszłe seymiki, które electią nowego pana poprzedzać będą, rozbierane z taką declaratią, że lubo się instar carstonum concipowali, iednak niema nic praeiudicować braciey pozostałey y wszystkim stanom, iakoby na relacyinych seymikach y na głownym nadchodzącym electionis ziezdzie porawie tego scriptu, abo więcey przydać cokolwiek do niego chcieli.

O podnoszeniu woien.

Waruiemy to, ieśliby król iegomość kiedy, mimo zgodę wszystkich stanów, bellum offensivum podnieść chciał, iż ani panowie pieczętarze—tak koronni, iako y wielkiego xięstwa Litewskiego, listów przypowiednych, ani pp. podskarbiowie pieniędzy wydawać, ani pp. hetmani woysk zaciągać y prowadzić nie maią się ważyć, o co z niemi forum na seymie za mandatem albo pozwem ziemskim, legitime wyniesionym, a paenam in convictos privatio officii ad instantiam którego kolwiek obywatela ex numero nobilitatis osiadłego, który sąd bez przytomności ikmości, iako bywa in crimine lesae maiestatis, odprawować się ma przy dwanastu deputatach izby poselskiey pluralitate suffragiorum vincente. A ieśliby się którzy z przywatnych ludzi do tych zaciągów, mimo consens stanów czynionych, użyć dali, aby ich nietylko hetmanom znosić, ale y kożdemu na trybunał który kolwiek inter

causas recentis criminis prompte pociągnąć wolno było pro paenis legum; wszakże ieśliby delator akcyi intentowaney nie dowiodł, tedy paenam siedzenia dwunastu niedziel na wierzchu w wieży szlacheckiey in proprio sumptu popadnie. A takowey sprawy bądź na seymie z pany urzędnikami r.-p. cum privatis licentiose hominibus przypadaiące, przed wszystkiemi niższemi, iako publiczne przed nimi mieć y ante omnia sądzone bydź maią. Deklaruiemy iednak, że to za podniesienie offensivi belli poczytano być nie ma, gdyby hetman offensivum bellum gerendo, nieprzyiaciela za granicę uchodzącego, gdzieby tego rationes belli potrzebowały, choć w cudzym państwie konać, albo gromić mógł.

O woiennych potrzebach.

Iż król iegomość wedle prawa dawnego potrzeby woienne, to iest, armaty, działa, prochy, kule, knoty, furmany kosztem swym na wszelaką rzeczy-pospolitey expedytią opatrować powinien; aby tę powinność tym snadniey mógł wykonać, postanawiamy, żeby wszystkie w dobrach królewskich robione (exceptis bonis nobilium et spiritualium) saletry y ołowy y prochy monopolią z nich żadnych nie czyniąc in usum publicum, za wiadomością ichmości pp. podskarbich były robione, a kule żelazne w rudach królewskich aby były robione za ich że wiadomością, co aby sporniey szło, tedy pp. dzierżawcy tych dobr, które przedtym do rud należały, pewną liczbę kul, wedle spólney umówioney z pp. podskarbiemi ordynacyi, dawać co rok, secundum proportionem intrat, z rudy będą powinni. Prawo też dawne o zabronieniu wywożenia saletr, prochów y ołowów wszelakich za granicę reassumuiemy, wyiąwszy vassalos regni y miasto Gdansk, któremi ichmość pp. podskarbiowie oboyga narodów zniosą się, iako wielka quantitas tego na ich własną potrzebę (publiczną iednak r.-p. naprzód opatrzywszy) y co rok ma być wypuszczona; furmany żeby sumpt na sprowadzenie armaty, iż miasta rzeczy-pospolitey, wedle dawnych praw, maią przy pospolitym ruszeniu ponosić, zlecamy ichmość pp. pieczętarzom y panom podskarbim utriusque gentis, aby taką ordinatią, iakieby ferendae miasta sufficerent y iaka-by ex mente reipublicae cum subsidio aerarii na expeditie potoczne woienne annuatim iść mogła, onym podali y relatią tego na przyszłą electią przynieśli.

Sposób prowadzenia y concludowania seymów.

Dawna to była y pospolita ieszcze od przodków naszych zaczęta querimonia, żeśmy pewnego sposobu do concludowania naszych seymów deliberacyi nie mieli y częstośmy albo rebus infectis rozieżdżać się, abo in confusione seymy zawieszać musieli, do czego aby in prosterum nie przychodziło, media praesens conventus deliberare, te środki porządnego prowadzenia y concludowania seymu zgodnieśmy namowili.

Naprzód: wszyscy infames, bannity, criminały, przed obraniem na poselstwa na sobie noszący, nakoniec poborcowie, którzy by rationem villicationis suae nie uczynili y kwitu na pobory dostatecznego nie mieli, nie maią być posłami obrani, y choć by obrani byli, nie mogą zasiadać, bo dla takich priwat negotia publica zatrudnione bywaią. Ale ieśliby kto in contumaciam dwiema niedzielmi wprzód, nim deliberatowie libere przed seymem wyszły, był na stronie na banitią w niewiadomości wydany, tedy przed zasiadaniem w poselskiey super ignorantiam bannitii, ieśliby mu ią zadano y ieśliby prosecutionis vindicis ad tolerandam bannitionem autentice nie po-

kazał, przysiądz będzie powinien. A co się tu o posłach pisze, toż y na senatory ściągać się ma, iż żaden któryby banitią abo criminał miał na sobie, przez on seym siedzieć w senacie y ad ius suffragii należeć nie ma.

Druga. Niemaią też być posłami pp. senatorowie tak ci, co iuż przysięgali na senatorstwa, iako y owi, co lubo nie przysięgali, privilegia iednak na senatorstwa maią.

Trzecia. Wszyscy posłowie ziemscy, którzy się na początek seymu ziadą, zaraz pierwszego dnia w seym przed obraniem marszałka, primario internuntio onych woiewodztw y ziem, których na ten czas alternata pierwszego głosu będzie pro eunte przysięgać będą powinni, in hanc rotam: I-mo, iego iuro Deo omnipotenti, quod in hac functione nuntii terrestris mihi commissa, nullo lucri sive damni privati, nullo odio sive gratiae, nullo amicitiae seu inimicitiae respectu, nullo denique quorumvis hominum discrimine habito, sicuti bonum virum et bonum patriae civem me geram, quod quid libertati, saluti et paci communi adversabitur, id nec dicam, nec faciam, nec quidquam dicenti vel facienti consentiam, muneribus, tam in re, quam in spe oblatis, me corrumpi non sinam; si ad iudicia, secretiora consilia aliqua deputatus fuero, vel ad exigendas aerarii rationes, iuste sententiam dicam, ad secreta arcanae consultationis, mihi concreditae, fideliter continebo et quidquid a republica fuerit, id iuxta legum praescripta et dictamen conscientiae meae pro mea virili parte promovebo et tuebor, sic me Deus adiuvet. II-do. A przysięgę wykonawszy marszałka sobie viritim po woiewodztwach y powiatach wotuiąc, pluralitate suffragiorum in hoc duntaxat unico negotio vincente obiorą, co ma być za directią pierwszego posła z onego woiewodztwa, któremu pierwszy głos na onym seymie należeć będzie.

Potym do całowania ręki iego królewskiey mości y do propozycii przystąpią y zaraz się przez marszałka rozdania vacacyi upomnią, a przed rozdaniem ich do żadnych rzeczy, nawet do słuchania wot senatorskich pociągać się nie dadzą. Dopioro, gdy król iego mość vacantie publice et specifice przez pany pieczętarzy obóyga narodów y mianowaniem kogo y co oddano rozda, tedy posłowie do wot senatorskich przyidą, które gdy się skończą, tedy deputaty s pośrodka siebie do quarty y do liczby pp. podskarbich y ad requirendas u ichmościów panów senatorów senatus consultorum rationes y do remiss y ad causas, si quae cum ostiariis iuxta praesentis conventus sancita inciderint, także i do innych wszelakich, do których by praesentia posłów była potrzebna, wysadzą, którzy to deputaci iuż wolni będą od czynienia przysięgi w senacie, ponieważ ią w kole poselskim wykonaią. Do concipowania też artykułów y constitucyi seymowych dla pomocy directorowi trzech deputatów, z każdey części rzeczy-pospolitey po iednemu kładnąc viritim obiorą.

Po odprawieniu tych deputacyi, listów y poselstw, ieśliby skądkolwiek do koła poselskiego przyniesione były, wysłuchaią, tandem w consultacie publiczne wkraczaiąc od recessów w sprawie praw zachodzących, y od artykułów eiusdem generis zaczną, a czego abo w propozycyi iego królewskiey mości, albo w artykułach powiatowych expresse nie maią, tego in medium proponować nie będą. Wszakże gdyby kto z drugich artykułów rzeczy salve et libertati communi wszystkiey rzeczy-pospolitey potrzebne usłyszał, choćby tego nie miał w swoich, tedy wolno mu będzie onych popierać. Ale ieśliby poseł nie uniwersalną, ale partikularną iaką na swoie tylko woiewodztwo albo powiat constitucią (nie maiąc od braci pozwolenia)

przyniosł, tedy ona constitucya nie ma być ważna. Ażeby stan szlachecki wiedział, z czym posły swe na seym wysłać ma, przetoż cavetur, iż pp. pieczętarze oboyga narodów ani mniey, ani więcey, ani co inszego w proposiciach seymowych podawać maią nad to, co na seymikowych było do powiatów rozesłano, chyba żeby co po wysłanych z kancelaryi iego królewskiey mości seymikowych propositach, ad deliberandum arduum et praegnans przypadło, tedy na główne ziazdy (które aby w małey y wielkiey Polscze y w wielkim xięstwie Litewskim reassumowane były życzemy) maią o tym być liczby y wiadomość osobna z cancelaryi iego królewskiey mości wysłane. A ieśliby ieszcze co później po głównych ziazdach immediate przed seymem albo w samym seymie na rzecz-pospolitą naległo, coby nie priwatną czyią dogodę, ale publicam incolumitatem za sobą niosło, tedy też w propozycyi iego królewskiey mości ma być stanom rzeczy-pospolitey podano. Choćby kto z posłów po prosycyi przyiechał, tedy aeque iako y drudzy, przy stole marszałkowskim in facie wszystkiego zgromadzenia, wedle formy wyszey-pomienioney, przysięże. A skoro trzy niedziele od seymu zaczęcia inclusive miną, tedy ci, coby po wyściu trzech niedziel przybyli, chociaż przysiąc potuerint, wszakże tym rzeczom, któreby po onych trzech niedzielach miedzy posłami przed ich przyiazdem zgodnie zawarte byli, ius contradicendi mieć nie będą, nulla legalitate tarde venientium suffragante. Ale ktoby na punct iaki niezawarty, ale iescze in disceptatione wiszący, po trzech niedzielach trafił, tedy integrum mu będzie przymawiać się do onego punctu, tymże sposobem contradictie pp. senatorów, którzyby późno przyiachawszy, rebus po wyściu trzech niedziel consultis et conclusis, contradicować chcieli, nie maią bydź ważne. Gdy na którą po wyściu onych trzech niedziel constitucią zgoda miedzy posłami stanie, tedy z nią do króla iegomości y do senatu wyprawią albo przydą. A gdy y tam zgoda na nią będzie, tedy się panowie pieczętarze obóyga narodów, marszałek poselski y deputaci, do niego wysadzeni, podpiszą, a takie constitucie zgodnie namówione i podpisane, iuż przy conclusii nie będą mogli być, ani poselskimi, ani senatorskimi contradictiami wzruszone, ale na onym seymie robur swóy zupełnie otrzymaią. Wszakże ieśliby na co inszego zgoda niedoszła i seym nie stanął, tedyby i one podpisane constitutie być musiały.

Jeśliby iaka materia w izbie poselskiey zgodnie nie była umoderowana, tedy iey marszałek poselski przed królem iego mością y przed senat niema przynosić, nawet ani wspominać y choćby przez kogo inszego była wniesiona, tedy marszałek poselski imieniem swego koła wszystkiego ma onę questią, choćby się naypotrzebnieysza zdała, simplici contradictione zrazić, a potym ani on, ani żaden z iego collegów y słowa do niey iednego niema mówić, sub infrascriptis paenis. Przetoż ieśliby pp. senatorowie, abo który kolwiek z nich, chcieli questią iaką przy concluzyi seymowey wnieść y onę agitować, tedy oną wprzód przed conclusią w izbie poselskiey ad trutinam proponować maią. Conclusia seymowa ante penultimo aut propenultimo die, iuxta qualitatem aut quantitatem deliberationum przy królu iego mości y rzeczy-pospolitey zacząć się y tylko do zachodu penultimae diei trwać ma. A ostatni dzień seymowy nie na consultatie, ale na żegnanie króla iego mości obrócony będzie, nie pociągaiąc seymowey conclusii nad ostatni sześciniedzielny dzień, sub nullitate totius actus.

Jeśliby constitutią iaką contra mentem et consensum lub senatora, lub posła którego, poselski marszałek, czytawszy onę, przed się sine consensu postawić chciał, tedy onemu contradicentowi wolno się będzie in facie rzeczy-pospolitey przeciw marszałkowi przed pisarzem, albo którym kolwiek ziemskim urzędnikiem Warszawskim, którzy do tego przy conclusiach seymowych Warszawskich adsint, y bywać powinni, legalitate iednak excepta, protestari; a on urzędnik, póki in parata copia protestacyi nie podadzą, ma simpliciter do protokołu zapisać, kto y o co protestatur. A gdyby takiey protestacyi nie przyiął y extractem iey potrzebuiącemu nie wydał, tedy na trybunał, ad instantiam onego protestanta, inter causas officii peremtorie odpowiadać et convictus pięci posłów, abo senatorów testimoniis, paenam privationis officii et inhabilitatis omnium munerum in republica ponosić ma. Wszakże ieśliby protestans, intra octiduum inclusive od skończenia seymu rachuiąc oney kopii, in forma napisaney, dać omieszkał, tedy pisarz on, albo urzędnik wolny będzie, a ona constitutia, przeciwko którey by się protestowano, ius perpetuae legis otrzyma. A gdy taka protestatia podana, przyięta y extractem wydana będzie, tedy ten, który ią podał, ma oną w seymie założywszy mandat, albo pozew ziemski, przeciw marszałkowi prosequi, a takie causae, iako nieprywatne ale publiczne, na seymach ante onmes privatorum et aerarii rationes, in praesentia dwunastu deputatów poselskiey izby, bez króla iego mości, sądzona et arbitrari paenis, przychylaiąc się iednak do prawa pisanego, na drugi seym nie puszczaiąc, determinowane być maią. A ktoby do takiey protestacii przez dwa seymy czynić nie chciał, tedy iuż na trzeci seym czynić do niey nie będzie mógł y pari ratione ona constitucia, przeciw którey się protestowano, żadney iuż w sobie nie będzie miała wątpliwości, lecz ieśliby kto nie protestowawszy się, recenter przy conclusii in facie rzeczy-pospolitey, potym dopioro albo do ziemstwa, albo do grodu protestacię swoię przeciw takiey constitucii, która publice przy conclusii czytana była, wnosił, tedy ona protestacia niema być przyimowana, a choćby przyięta była niema być ważna. A ieśliby co takowego w drukowane constitucie weszło, czego ani czytano, ani słyszano przy conclusii, toż będzie wolno omni loco et tempore każdemu posłowi, albo senatorowi, protestacie czynić y one na swoim relacyinym seymiku ponowić et tandem suprascripto modo, przeciwko marszałkowi poselskiemu, na seymie causam popierać, w czym quinque testium, bądź z senatu, bądź z koła poselskiego, adductionem testimoniis stare debet.

Jeśliby też na iaką constitucią w samey tylko izbie poselskiey zgoda zaszła, a w senacie contradictia przeciwko niey zachodziła, tedy nie będzie li się mogła contradictia uspokoić, ma być ona controwersia w reces na przyszły seym odłożona, a od posłów w koronie na deputatach, a wiel. xięstwie Litewskim na relacyine seymiki, cum rationibus contradicentium wzięta, a nihilominus cursus inszych consultacii y zawieranie seymu nie ma być tym zatrudnione. A gdyby dał pan Bóg seym szczęśliwie zawrzeć, tedy marszałek poselski constitucie ni w czym ich ad ullius hominis imperium nie odmieniaiąc, zaraz nazaiutrz po conclusii, z podpisem ręki swoiey oddać ma do grodu, z podpisem także deputatów swoich, a ztamtąd extractem kożdemu, bądź z pieczęcią, bądź bez pieczęci, y iako kto potrzebować będzie, ma grod wydawać, a nadto tenże gród trzeciego dnia pod grod-

zką pieczęcią, odesłać ie do druku powinien sub paena.

Oco też forum na trybunał.

Ażeby moles constitutionum in immensum nie rosła, tedy ieden tylko ma być uniwersał poborowy, na który seym ieśliby kiedy na nich postąpić przyszło, odzywać się maią, one toties—quoties, iako dotąd bywało, nie powtarzaiąc w który żeby iuż za oney omyłki niebyło, tedy od osób na to deputowanych, mianowicie N. zrewidowany, poprawiony y na przyszłą electią sub censuram reipublicae ma być przeniesiony.

A ten sposób concludowania seymów declaruiemy, iż nie półseymowi, ale seymom całym ma należeć, a półseymy, iako rzecz nowa, stanowi szlacheckiemu obciążliwa, nie maią być nigdy składane, chyba ex consensu totius reipublicae na sześć niedzielnym seymie potestas złożenia ich, propter aliquam inprovisam, arduam et praegnantem reipublicae necessitatem króla iego mości dana była eo addito, iż ieśliby kiedy do takich półseymów z consensu seymowego przyszło, tedy na nich ani sądu, ani żadney rzeczy, okrom owey, za któremi tu złożyć seym pozwolił, nie maią być tractowane, tedy zadney wagi mieć nie mogą; iudicia interim terrestria et alia quaecunque ordinaria po woiewodztwach, ziemiach, powiatach podczas odprawowania takich półseymów non debent intermitti i wszakże ieśliby którego posła albo senatora, na półseymie będącego, sprawa in illis iudiciis przypodała, tedy w niey ma być suspensa do drugich sądów. Przydawamy y to, że lubo posłowie przysięgać będą, wszakże ludzie szlacheckiego stanu, którzy dla ćwiczenia y przysłuchania się przyieżdżaią, z izby ich nie maią być excludowani, tak iako też w senacie przy wotach senatorskich y przy sądach bywać zwykli, chyba ieśliby co taiemnego de foederibus vel de bellis suscipiendis et de aliis secretioribus tractowano, tedy sami tylko posłowie zawierać się maią. A iż to seymowym conclusiom na przeszkodzie bywa, kiedy posłowie ziemscy słusznych y przystoynych gospod nie maią, przetoż przy upomnieniu wakancyi, oraz pan marszałek poselski gospod, ieśliby w nich krzywda była, upominać się ma, tenże pan marszałek poselski na każdym seymie przestrzegać tego ma, aby się uchwale teraznieyszey conwokacii de non admittendis extraneis ad negotia curiae et reipublicae dosyć od króla iego mości pp. marszałków koronnych y wielkiego xięstza Litewskiego działo.

O residentach, senatorach et de ratione senatus consultorum.

Dawnym de residentibus senatoribus et de senatus consultis, prawem saluberrimo consilio in republica uchwalonym, robur y executią przywracaiąc, takie zgodnie namówiliśmy o tym śrzodki:

1. Aby residentowie powinności, przez prawo na nich włożoney, krótkio na dworze iego królewskiey mości praesentowaniem się nie odbywali, ale wcześnie na sam początek przyiachawszy, aż do końca swey residencyi wytrwali, sub paena in constitutione expressa irremissibiliter exigenda.

2. Aby nie wolno było królowi iego mości privata autoritate uwolnić pp. residentów od tey powinności, ani też in privata autoritate czasu skracać.

3. Jeśli który z pp. senatorów, residentów podczas swey residencyi sprawy iakie którego kolwiek sądu mieć będzie, tedy mu z nich exempt ma iść.

4. Do residencyi należy też, aby urząd marszałkowski nigdy przy dworze króla iego mości nie wakował, przetoż pp. marszałko-

wie koronni y wielkiego xięstwa Litewskiego powinni tak czasy między się podzielić, żeby każdy z nich po czwierci roku przy królu iego mości zupełnie wymieszkał y munia wszystkie, urzędowi ich należące, sine ullo respectu wykonywał, a począć się to ma od iego mości pana marszałka koronnego na przyszłey koronacyi; potem na ostatek nadworny Litewski succedet, w czym ieśliby iaka niedbałość była, tedy iisdem paenis, które o residentach napisane, podlegać maią, żaden też uwolnieniem króla iego mości nie zasłaniaiąc się do spraw, któreby im na sądach przypadły, exempty biorąc.

5. Pari ratione ieden z pp. pieczętarzów wielkiego xięstwa Litewskiego przy królu iego mości mieszkać ma, tak podzieliwszy czasy, żeby podkanclerzy następował kiedy kanclerz swoie półroka wymieszka, co też ma być sub eodem legum et paenarum respectu, iako się wyżey o residentach pisało; bo ponieważ pokoiową pieczęć chcemy mieć abrogowaną, tedy by musiały wszystkie expeditie w cancelariach iego królewskiey mości intermitti, gdyby który z pp. pieczętarzów nie miał residować, wszakże non prohibitur choćby wszyscy oraz mieszkać mieli.

6. Aby instigatorowie koronni y wielkiego xięstwa Litewskiego powinni byli na seym pozywać tak pp. senatorów, iako y pp. marszałków y pp. pieczętarzów, irremisibiliter paenas na nich urgere, którzyby na nich urgere, którzyby na czasie naznaczonym residentii swey omieszkali. A ieśliby komu instigator coniveret, tedy go kożdemu szlachcicowi na trybunał inter causas officii pro decernenda privatione officii et omnium dignitatum inhabilitate wolno będzie pozwać.

7. In rationibus pp. podskarbich, które na seymie rzeczy-pospolitey oddawać będą, aby zawżdy inter alia pytano się o paenę i inne winy, które za instigatorskim popisaniem ob intermissam residentiam do skarbu rzeczy-pospolitey oddawane być maią.

8. Wszystkie królewskie w sprawach rzeczy-pospolitey rady, delibaratie, woty, commissie, przyimowanie y słuchanie posłów, tak wielkich, iako y taiemnych, wysyłanie do cudzych ziem poselstw, aby przy bytności z wiadomością pomienionych pp. senatorów y residentów y urzędników, do rady należących, były, y żeby we wszystkich iego królewskiey mości listach, mandatach y iakich kolwiek expeditiach dokładano, że się to ex senatorum consulto dzieie, w których by tego nie dołożono, tedy tego pp. pieczętarze pieczętować nie maią y choćby z pieczęcią wyszedł, tedy irritum będzie et innane.

9. Iż dwoiakie są senatus consulta, iedne, których król iego mość ustnie do residuiących panów senatorów, a drugich, których ab absentibus listownie zasięga; przeto aby in republica nie tylko recte dictorum consultorumque, ale też rerum gestarum memoria conservetur y żeby tak królom panom naszym iako y senatowi contra diffidentiam et susceptiones civiles remedium queratur, wszystkie te senatus consulta maią być do xiąg osobnych, na to sporządzonych, w koronnych sprawach przez xiędza referendarza, w sprawach w. x. Lit. przez pana referendarza, albo przez którego kolwiek pisarza ziemskiego w. x. Lit., a to terminowanie senatus consultorum ma być takim sposobem, a za czyią y rzecz, o której consilium suscipietur, wypisać, potym brevissime położyć, iaką kto dał radę przez list na oną propositią et ex quibus rationibus; przytym iako który ex praesentibus na nie wotował y iakie sentencyi swoie miał

ratie, a nakoniec iaka conclusia stanęła, a każdy z pp. senatorów w oney że xiędze na swoię sententią ma się podpisać, absentium vero listę przy teyże xiędze dla świadectwa chować.

10. Ażeby respublica wiedziała, co się z iey prawy y całością y bezpieczeństwem dzieie, y iako pan z senatem officio suo defungitur, przetoż na każdym sześć niedzielnym seymie powinien będzie pan marszałek poselski po proposycyi upomnieć się o taką, iaka się o wacantiach napisała declaratia, rationem senatus consultorum, horum potissimum, któremi by się respublica albo które woiewodztwo aggrawowane być rozumiała y do niczego nie przystępować, aż się temu dosyć stanie; a ieśliby ex senatus consultorum marszałek poselski z collegami swemi widział, żeby w czem respublicam ostrzec, a pana y senat upomnieć było potrzeba, tedy to z powinności swey uczyni.

De extraneis ad curiam et rempublicam non admittendis.

Jako wszystkim innym porządnym państwom, tak y rzeczy-pospolitey naszey sollenne to zawżdy było zabiegać, żeby cudzoziemcy, extra provincias reipublicae incorporatas nati, in praeiudicium terrigenarum na dworach y pokoiach królów, pp. naszych, nie bawili y do spraw nie mieszali się publicznych, o czym iako pacta conventa y interregnorum acta, tak y constitucya anni 1607 testatur, przetoż chwalebne starożytności przykłady chcąc we wszystkim zadzierżeć, namówiliśmy to zgodnie między sobą:

1. Aby constitucya anni 1607 et anni 1609 ad instantiam cuiusvis z narodu szlacheckiego polskiego, albo litewskiego, tak w Koronie, iako i Litwie przeciwko cudzoziemcom tak duchownego, iako i świeckiego stanu, którzy opatrzenia iakie albo kaduki, albo lenne lub dożywotne reipublicae dobra, za prywatnymi seymem nie utwierdzonemi przywileiami trzymaią i przeciwko tym, którzy w Koronie y w w. x. Lit. y w Prusiech dobr ziemskich wiecznością nabyli, do execucyi przywodzona była, sub omnibus ibidem expressis oneribus et paenis.

2. I w tem constitucyą anni 1607 reassumuiemy, iż gwardyie tak iedne, iako y pierwsze nie z cudzoziemców, ale ex terrigenis reipublicae polskiego y litewskiego narodu, z ziem do nich incorporowanych, zbierane y w służbie królewskiey chowane być maią, ochroniwszy iednak kilku osób narodu Szwedzkiego, którzy dla wiary swoiey królowi, świętey pamięci, panu naszemu oświadczoney, między nami exulantes iuż się tu wmieszkali i niczym narodowi naszemu nie uprzykrzyli się; także y kilka dawnych starzałych y okaleczonych cudzoziemców, którzy przy dworze mogą być tolerowani.

3. Iż gwardyie pomienione maią przysięgą być obowiązane, królom, panom naszym y rzeczy-pospolitey obóyga narodów, a okrom tych dwóch nikomu inszemu nie maią przysięgać, czego urząd marszałkowski doglądać ma.

4. Iż w dworne pokoiowe skarbowe, seymowe, woienne y insze wszelakie z rzeczypospolitey urzędy y sprawy nie maią się cudzoziemcy utriusque sexus mieszać, ani onemi zawiadywać.

5. Pozwoliwszy wolnego mieszkania ludziom rycerskim y inszym, zaczym, którzyby z cudzych kraiów dla sławy i. k. m. na dwór przyieżdzali, nie maią bydź w służbę dworną żadne osoby cudzoziemskie cuiuscunque conditionis przymowane, owszem

ieśliby się iakie zaciągneli, maią bydź odprawione.

6. Aby spowiednik y kaznodzieia u królów panów naszych nie bywał, iedno ex sanguine et genere terrigenarum.

7. Przyszło by li kiedy cum consensu totius reipublicae cudzoziemskiego żołnierza na potrzebę rzeczy-pospolitey zaciągać, aby mu starszych połkowników, rotmistrzów, kapitanów y poruczników ex terrigenis nostris dawano, a pod cudzoziemską starszyną aby go nigdy in viscera regni nie wprowadzano.

8. To wszystko curae, diligentiae, fidei integritatique, ile się dworu kr. i. m. tycze, pp. marszałków, a co się tknie woyska, panów hetmanów koronnych y w. x. L. należeć będzie, aby oni pod obowiązkami urzędów swych ni na kogo się w tey mierze nie oglądaiąc, dosyć temu czynili y osoby, któreby przeciwko temu postanowieniu w służbę, albo urząd dworny wtrącać się chcieli, od dworu y od woyska relegowali y excludowali.

9. Zeby się co in passu ani marszałkowie koronni y w. x. Lit. nie zasłaniali, ani z władze ich marszałkowskiey y nikt się nie mógł excipować, tedy na utwierdzenie władzy urzędu marszałkowskiego dokładamy, iż wszyscy a wszyscy na dworze królów, panów naszych, zostaiący, nemine excepto, władzy y sądom i directii marszałkowskiey, wedle dawnych praw y zwyczaiów naszych oyczystych, podlegać maią.

10. Jeśliby w czym przez pp. marszałków, albo pp. hetmanów temu się dosyć nie stało, tedy marszałek poselski, ad instantiam którego kolwiek posła, ma się tego na seymie in facie reipublicae przed k. i. m. u panów marszałków, albo u pp. hetmanów upomnieć y skuteczny tego reipublicae postanowienia execucyi popierać.

Seymowe króla imci w sprawach sądowych deliberationes.

Dcliberationes królewskie in causis de bonis, nullo iure receptis i w inszych wszystkich sprawach, aby odsądzone były na seymie coronacyi pierwszym; a iż prawo tylko do trzech dni to beneficium królowi dało, a dołożyło: rex expediat deliberationes— przetoż ieśliby kiedy na seymie to prawo execucyi swey nie miało, ma pan marszałek poselski przed conclusią seymową w pięć albo sześć dni upomnieć się u króla iego mości, aby dcliberationes expediowane były y nie przystępować do conclusyi seymowey aż to otrzyma.

Candidatus regni conventui electionis non intersit.

Acz oyczyzna nasza, iuribus suis et integritate civium freta, żadnych się na swey electii corruptelas nie obawia, iednak aby nieostrożności naszey żadnego w tey mierze przykładu nie było, waruiemy, że ten, któby chciał być napotym w Polsce regni candidatem, a loco et conventu electionis abesse powinien.

Cautio przeciw rozerwaniu rzeczy-pospolitey.

Uchodząc wszelakiey scissionem y motum in reipublicae, która czasem z naymnieyszych okazyi, za niepostrzeżeniem wielkie incrementa brać może, acz o miłości y życzliwości przeciw królowiców ichmość synów w Bogu zmarłego pana naszego ku tey rzeczy-pospolitey, iako wspólney ich matce, wszystko dobre sobie obiecuiemy, wszakże ne leges et libertates nostrae quidquam detrimenti metuant, waruiemy, iż królewiczowie ichmość, którzy a reipublica provisionem maią, fidelitatem regi et reipublicae na seymie koronacyi przyszłego da

Bóg pana naszego personaliter oddadzą hac iuramenti forma: Ego N. iuro Deo omnipotenti, quia serenissimo principi N. regi Poloniae, magni ducat. Litv. et eius successoribus regibus Poloniae et magni ducatus Lit. ac toti indivisae reipublicae fidelis ero, et contra regiam maiestatem ac rempublicam legesque ac libertates ac statum eius adversi vel nocivi posse, vel subordinatas a me personas, nihil mediar aut tentabo, sic me Deus adiuvet; a przytym to waruiemy, iż królewiczowie polscy in regno et m. ducatu Lit. y w państwach, do nich należących, nie maią dóbr ziemskich kupować, sub nullitate resignationis, sive donationis et paena infamiae in resignantem w trybunale decernente.

Vacantiae.

Jest w prawie, że kiedy vacantiae extra comitia przypadną, ma król ie rozdać nadaley w półroczu, ale że to czas był bardzo długi, tedy ukracaiąc go, zgodziliśmy się na to, aby król po otworzeniu vacantyi przez niedziel sześć oddać ie był powinien, czego ieśliby nie uczynił, tedy intrata oney dzierzawy, albo starostwa, ma się in usum reipublicae do skarbu obracać tantisper, aż komu przywiley od k. i. m. dany będzie; czego maią więc przy słuchaniu lidżby pp. podskarbich deputaci seymowi nie zapominać. Też się nam zda i reipublicae, aby ich mość pp. podskarbiowie vacantie dóbr rzeczy-pospolitey, ieśliby się iakie durante hoc interregno otworzyły, zaiachawszy y w dozor swóy wziąwszy, intratę z nich wszystkę in aerarium r.-p. wnieść kazali y czasu lidżby rationem tego rzeczy-pospolitey oddać będą powinni.

Incompatibilia.

Zdobi to rzecz-pospolitą y w wielu razach wspiera, kiedy dignitates et officia osobnych swoich maią urzędników, przetoż według dawnych praw, de incompatibilibus napisanych, za rzecz potrzebną znayduiemy, aby referendarstwa, podkomorstwa y inne rzeczy y dignitarstwa koronne i w. x. Lit. ani senatorską functią, ani ziemskiemi urzędami, a przytym ziemskie urzędy sądowe przysięgle z grodzkiemi urzędami nigdy pospołu nie chodziły y teraznieysze incompatibilia aby zaraz na seymie coronationis puszczone były, sub veteribus paenis, a forum z świeckiemi na trybunał, a zduchownemi na seym. A iżby się to mogło trafić, żeby który senator, dignitarz, albo urzędnik, nova auctus dignitate, oney dawney, choćby incompatibilis była, nie chciał sponte położyć y mógłby tem albo panom pieczętarzom invidią czynić, albo nakoniec seymowe consilia zatrudniać, przeto pożyteczne zda się remedium, aby panowie pieczętarze obóyga narodów, ani na duchowne, ani na świeckie beneficia, dignitarstwa y urzędy przywileiów do podpisu k. i. m. sub nullitate privilegii nie dawali, ani ich pieczętowali, ażby on, co ie bierze, renuntiatią prioris officii vel beneficii, gdzie kolwiek uczyniwszy, do kancelarii i. k. m, onę autentice przydał, za którą abrenuntiatią k. i. m. ono officium abo beneficium, tanquam novum vacans, komu inszemu conferować będzie. A ieśli kto obietnicę odniosłszy przywileiu na onę do czwierci roku z kancelaryi i. k. m. nie biorąc y renunciacii uczynić niechcąc, oboie nihilominus trzymał, tedy ono posterius pro vacante ma censeri y komu inszemu ma być oddane; ochroniwszy iednak tych osób, którzyby extra regnum będąc, albo inszą iaką legalitatem maiąc, takiey renunciacyi intra praescriptum tempus posłać nie mogli. Ale iż arcybiskupstwo Lwowskie, przytym Prze-

myskie, Chełmskie, Kiiowskie, Żmódzkie, Kamienieckie, Wendeńskie biskupstwa bez iakiegokolwiek wsparcia, dignitatem et functionem suam sustentować nie mogli, przetoż na kożdego z tych, wedle zasług, wolno będzie k. i. m. mieć wzgląd y seorsivo aliquo seu unico beneficio supplere szczupłość tych biskupstw.

O pieczęciach koronnych y w. x. L. y pokoiowych.

Dawne prawo reassumuiemy, aby listy, mandaty y uniwersały y przywileia y żadne sprawy w. x. Lit. y ziem, do nich należących, do korony y do prowincyi incorporowanych, z pieczęcią w. x. Lit. nie wychodzili, a pokoiowa pieczęć żeby po prostu ani w expedycyach ad extraneos ani intra regnum et adiunctas ditiones, tak w publicznych, iako y skarbowych y stołowych k. i. m. sprawach, w używaniu nie była, sub nullitate wszystkiego tego, coby pod pieczęcią pokoiową przyszło, czego acz wszystkie officia et subselia reipublicae, ale osobliwie deputaci, którzy więć na seymach panów podskarbich liczby słuchaią, przestrzegać będą powinni.

O rozchodzie prowentów stołowych króla iego mości.

Jako ta rzecz-pospolita sama wolnemi głosami pana sobie obiera y onemu pewną część dóbr y dochodów swoich naznacza, tak onaże incumbit, aby te dochody w takim byli szacunku, iakoby zawżdy ad sustentandam dignitatem regiam dostawało, a dla skorych i nieporządnych expens, albo panu, który będzie żyw, albo successorowi iego, ad indigentiam nie przychodziło, przetoż zdało się nam włożyć tę powinność na panów podskarbich obóyga narodów, aby oni z dóbr króla iego mości stołowych żadnych rozchodów nie czynili, gdyż im żadne przyięte nie będą, na które by od króla iego mości listów, z pieczęcią nie pokoiową, ale koronną albo w. x. Lit. wydanych, nie mieli, a panowie pieczętarze przy pieczętowaniu takowych listów mieć na to oko powinni, żeby na niesłuszne roschody albo na takie, któremi by aerarium regis exhauriretur, listy nie wychodziły.

O szafunku pieniędzy z skarbu rzeczy-pospolitey.

Iż niemasz nic słusznieyszego nad to, aby publiczne rzeczy-pospolitey dochody na samę tylko publiczną potrzebę y za wszystkich stanów publiczną wiadomością wydawane były, zdało się nam warować, że pp. podskarbiowie obóyga narodów pieniądze w rzeczypospolitey na żadną potrzebę inszą praecise szafować nie maią, iedno na którą że seym uchwali, a ieśliby po seymie extraordinaria na iaką, która na seymie non erat provisa, necessitate przypadła, tedy przyszłoli by na oną potrzebę pieniędzy rzeczy-pospolitey ruszyć, maią być do pp. podskarbich listy i. k. m. pisane, z tym dokładem, iż się to ex senatus consulto dzieie, czego na seymie przy liczbie panów podskarbich rationes dane być maią; a ieśliby pp. podskarbiowie, mimo ten warunek, pieniędzmi rzeczy-pospolitey szafowali, tedy im tego seym przymować nie będzie. Jeśliby też, mimo liczbę, którą na seymie oddawać zwykli, powinności swey non satisfacerent, tedy każdemu szlachcicowi wolno będzie na seym onych zapozwać takim processem et sub iisdem in reum et delatorem paenis, iako pod tytułem o podnoszeniu woien wyrażono iest, a quit pp. podskarbich żeby ablinc nie od deputatów, na liczbę wysadzonych, ale od wszystkiego seymu przez rzetelną constitucią był dawany.

Oeconomiae.

Niema być wolno królom polskim, ani w Koronie, ani w w. x. Lit. przyczyniać więcey oeconomii sine consensu rzeczy-pospolitey nad te, które iuż prawem opisane y pozwolone są; a ktoby taką oeconomią, nad prawo uczynioną, urzędował, albo administrował, ma być przez kożdego szlachcica na trybunał pozwany et paena peculatus aerarii karany. A iż dawne iest prawo, że oeconomie iurgeltami y żadnemi daninami nie mogą być onerowane, przeto coby się kolwiek okazało, albo iurgieltów, albo inszych ciężarów na oeconomie i. k. m. wniesionych, te kasowane y podniesione być maią; a na potym pp. pieczętarze postrzegać maią, aby cum talibus oneribus nie były nikomu dawane. A ponieważ teraz z śmiercią i. k. m. intraty dóbr króla i. m. wrócily się ad ius rzeczy-pospolitey, przetoż co kolwiek by tych dochodów stołowych nad prowisią królewiców ich mość aż do przyszlego da Bóg electionis nowego pana ziazdu, od stanów rzeczy-pospolitey dobrowolnie pozwoloną y nad inne koło pomienionych świętobliwych ciał expensa zostawało, to ich mość pp. podskarbiowie in aerarium reipublicae obrócić maią.

Puncta niektóre ad conditiones przyszłemu kanditatowi proponendas należące.

Acz sobie stany rzeczy-pospolitey dalszą o conditiach, które przyszłemu panu podane być maią, umowę do walnego electii ziazdu odkładaią, wszakże in vim memorialis w teraznieyszy script includować, co z niektórych ziem y powiatów posłowie o tym przynieśli:

1. Aby inter alias conditiones przykładem pact, ś. pamięci z królem Stephanem zawartych, włożono, żeby więźniowie narodów naszych cuiunscunque conditionis et sexus z ręku pogańskich byli przez niego eliberowani.

2. Temuż dać w conditiach, aby te zamki zbudował, które nieboszczyk ś. pamięci król pan nasz, dla wstrętu pogańskim invasiom, miał był locis opportunis swem kosztem zbudować.

3. Temuż dać w conditiach, aby żywiąc swemi pieniędzmi, u successorów ś. pamięci królowey i. m. okupiwszy, rzeczy-pospolitey ustąpił y lub na oeconomią, lub na starostwo dla quarty obrócił.

4. Wymówić to sobie u pana przyszłego y legem o tym uczynić, że ieśliby pan podiąwszy się przed inauguratią condicie iakie pełnić, potym zostawszy królem nie chciał by się w nich iscić, tedy zaraz na pierwszym koronacyi seymie wolno będzie rzeczy-pospolitey to de rege et re ipsa statuere, co prawom, wolnościom y saluti suae consentaneum będzie rozumiała.

Bona terrestria regiae maiestati donata.

Którego kolwiek w Koronie albo w w. x. Lit. dobra immobilia terrestria, znayduią się być k. i. m. w panu Bogu zmarłemu donata, inscripta vel vendita, exceptis cum conditione datis, poruczyć ichmć pp. podskarbim, aby że w niey dwór y zawiadowanie wzięli, gdyż wedle dawnych praw naszych nie kto inszy po królach panach naszych, iedno rzecz-pospolita w takowe dobra succedować ma.

Królowa polska aby bonis reformatoriis nie szafowała.

Acz są o tym dawne prawa, że królowe polskie dóbr, oprawie swey podległych, nie mogą żadnemi daninami y dispositiami, mimo wolą reipublicae aggrawować y żadney w nich iurisdictii, mimo samego k. i.

m. sobie nie przywłaszczać, wszakże waruiemy, że choćby się co in contrarium od królowey ieymci którey pokazało, tedy ma być invalidum, irritum et inane y recessante iure reformationis nikomu danin królowey i. m. y onych disposycyi respublica nie będzie powinna trzymać.

Dobra szlacheckie, nomine królewszczyzny upraszane.

Wszelką stan szlachecki nieraz ponosił turbatią od tych, co pod nim dobra praetextu królewszczyzny w Koronie y w. x. Lit. zwykli byli u króla imci upraszać, przetoż temi środkami zdało się nam temu zabiegać.

1. Obligati będą panowie pieczętarze obóyga narodów, aby żadnemu donatariuszowi nie wydawali przywileiu na dobra w possessiey szlacheckiey będące, ażeby iakąkolwiek autentyczną notą y świadectwem słuszność onego swego uproszenia werificował.

2. Żadną swoią daniną nie ma donatarius zapadać, ani possessora inter spem et metum długo trzymać, ale nadaley czwierć roku od daty przywileiu listem mu intentować, a intentowawszy sine intermissione prosequować; a gdzieby aby intra dictum temuż nie założył pozwu, albo założywszy listem do roku przewłoczył, tedy beneficium ono, od króla imci dane, traci y za szkody, które by possessor od niego w wymierze miał odpowiadać tamże u dworu iego królewskiey mości powinien, a ieśliby donatarius intentatam et prosecutam litem przegrał, tedy w sowitę winę w prawie opisaną, 1000 grzywien y szkody popadnie. Których ieśliby nie był solvendo, tedy corpore luet; też extendi ma na tych, którzy de bonis, iure nullo receptis, na seym pozwawszy nie dowiodą.

3. Która maiętność w Koronie od seymu po rękach szlacheckich sub titulo terrestrium bonorum pacifice chodziła, a żadnym processem zadwornym simplices et nudas citationes za proces nie licząc, obciężona nie była, ta iuż wiecznemi czasy miedzy ziemskie dziedziczne dobra ma być poczytana. Wszakże w w. x. Lit. nie od sta lat praescriptie iść maią, ale iak kogo unia zastała, a w Podlaskim, także w Kiiowskim, Wołyńskim y Brasławskim woiewodztwach, iako kto podczas incorporowania tych woiewodztw do Korony trzymał, tak y teraz dobra swoie pacifice dzierzeć ma.

4. Jeśli by sprawa szlachcicowi o dobra, za dworem intentowana, w deliberatią iego królewskiey mości wpadła, a ona deliberatia więcey nad pół roka od dekretu przewlekła by się, tedy iuż szlachcic nie powinien będzie dłużey czekać, ale eo ipso przy dobrach onych, iako swoich własnych, dziedzicznych, zostać się ma, excepto ieśli by legalitas, iako sądy ikmci zadworne przewlec kazali.

5. Aby na dobra szlacheckie, tak iako są o tem dawne prawa, regestrami metrycznemi nie dowodzono.

6. Dobra, które przed unią lennym prawem chodziły y na potym nie dożywociem, ale lennym prawem od ikmci rozdawane być maią.

Puszcze rzeczy-pospolitey aby robieniem towarów nie były pustoszone.

Zabiegaiąc, aby przez ustawiczne towarów leśnych wyrabianie puszcze rzeczy-pospolitey wyniszczone nie były, naznaczamy rewizorów, którzyby z wielmożnemi podskarbiemi koronnemi y w. x. Lit. zniosłszy się, towary, które iuż w puszczach są koronnych y w. x. Lit. gotowe zrewidowali, y prowent z nich na potrzebę rzeczy-pospo-

litey de facto obrócili, a na potym, aby niewolno było królom polskim robieniem towarów puszcz pustoszyć, ani tego starostom y dzierżawcom w dobrach rzeczy-pospolitey pozwalać, gdyż to iednemu panu należy y pro alienatione de iure censetur, który puszcze główne w desolatią przywodzi.

De pedestri militia honoratione instituenda.

Wchodząc w wiele inconventias, które zaciąg cudzoziemskiey piechoty za sobą niesie, za rzecz słuszną rozumiemy, aby w państwach reipublicae piechota ex terrigenis trybem cudzoziemskim bywała zbierana, bo kiedyby piechotna służba w oyczyznie naszey tak była honorowana, iak w obcych kraiach, tedy y stan szlachecki rzuci się do niey y per gradus w dziele rycerskim do wszystkich woiennych prac y służb postępować będzie, te tedy srodki instituendae pedestris militiae być maią:

1. Aby kapitani nie bywali iedno polskiego y Litewskiego y ziem do nich incorporowanych narodów, przybieraiąc osoby w służbie woiennych domi forisque ćwiczone y cudzoziemskie obyczaie nieświadome.

2. Żołd tak na starszych, iako y na wszystkę companię toż ma iść, iako dotąd na cudzoziemców z skarbu dawano, to iest: viritim po złotych iedenastu na miesiąc ieden kładąc y includuiąc w to chorągiew, bęben y żołd officium.

3. Pod żadną chorągwią aby nie było więcey nad dwieście człowieka, dla snadnieyszego onych ćwiczenia y zażywania.

4. Porucznikowie, chorążowie, wachmistrzowie, szarantowie, feldfebelowie, corporalowie aby także ex terrigenis byli.

5. Póki się nasze nie wprawią w tę służbę et propter excitandam virtutis aemulationem maią być pod każdą chorągwią dwie części żołdaków polskiego y Litewskiego narodu, a trzecia część niemieckiego, albo inszego cudzoziemskiego, czego na popisach hetmani y pisarze polni, żeby koniecznie doglądali.

6. Ponieważ w rozdawaniu barwy często y skarbowi szkoda, za rozbieżeniem piechoty, y samey piechocie krzywda się dzieie, przetoż barwa ex aerario reipublicae nie ma być na nich dawana, ale przykładem cudzoziemców, w iakiey kto sukni służyć chce, w takiey sukni niech służy.

7. Prochów, kul skarb może cudzoziemcom dodawać in manus, a oni swoie własne muszkiety Niderlandskie y ręczną broń dobrą mieć powinni.

8. Karanie nie hayduckie ale żołdackie być ma, ieśli by który w czym wystąpił, nie pohayducku sądzony y karany być ma, ale tak, iako się w cudzoziemskiey piechocie zachowuie.

9. Kto z narodu szlacheckiego w takiey służbie pieszey statecznie trwać będzie, ten za świadectwem rotmistrzów swoich y za commendatią hetmańską ma do wszelakich nagrod, iako insi zasłużeni, należeć.

10. Gdy się nasi Polacy y Litwa w tey służbie przyćwiczą, tedy na urzędy wyżey-pomienione, mimo nich, nikogo inszego rotmistrze pomykać nie maią, aby każdy żołdu wyższego y sławy y poszanowania przez stopnie żołnierskie dostępował.

11. Pod każdą chorągwią ma być pisarz, który paszporty od kapitana żołdakom rozdawać będzie, a kto by bez wiadomości hetmańskiey y bez paszportu poszedł, a dostano by go, ma być na gardle karany, sin minus ma być wytrąbiony y potym na seymie publikowany.

Urzędy Koronne y w. x. Lit.

Dygnitarzostwa y urzędy tak wielkie, iako y mnieysze w Koronie y w w. x. Lit.

aby wszystkie, wedle praw y należności swoich, in suo plenissimo robore zostawały, a które lapsu temporis poczęli exolescere, iako podkomorstwo w. x. Lit., stolnikostwo Koronne i leśnictwa, aby in pristinum statum były restituowane. A iż różnie między marszałkiem wielkim w. x. Lit. a marszałkiem nadwornym Koronnym o miesce w senacie bywa, tedy zda się nam być congruum tak one uspokoić, żeby wielki Litewski marszałek przed dwornym Koronnym pierwsze miesce miał, officiales zaś regni et magni ducatus Lituaniae takie mieysca mieć maią, które de iure et consvetudine zdawna im należały.

Marszałkowscy sędziowie y władza ich.

Ponieważ na sądach marszałków Koronnych y w. x. Lit., gdy przy boku iego królewskiey mości mieszkaią, honor y gardła tych osób, których im prawo podało, często periclitantur, przeto zdało się nam postrzec tego, aby ci sędziowie i pisarze ich zawżdy ex numero nobilitatis dobrze osiadłemi i przysięgłemi byli, y żeby in causa criminali wolna była od marszałkowskiego sądu do królewskiey iego mości i do residentów senatorów appelatia; a iaki by miał być sądów marszałkowskich process na przyszłą electią, albo na seymie coronationis ma być uważana, a teraz pod interregnum iurisdictia marszałkowska nie daley, ieno intra circulos conventus generalis y miasta Warszawskiego rozciągać się ma.

Skarbowi pisarze y woyskowi sędziowie.

O tych to zdanie nasze było, aby przysięgali, ponieważ insze urzędy w rzeczypospolitey, choć mnieysze potestatem et functionem in republica maią, a zawżdy przysięgą są obowiązane.

Trybunał.

Interest reipublicae, aby supremae instantiae subsellium w dawnych y prawem obwarowanych praerogatiwach swoich wcale zostawało, waruiemy tedy, aby w sprawach tych, które trybunałowi mere do sądzenia należą, mandatów na zniesienie dekretów trybunalskich ichmość panowie pieczętarze nie wydawali, a przy tym securitas interregni, a mianowicie osób na te sądy główne obranych, aby sacrosancte zatrzymana y obwarowana była, postanawiamy, aby każdy excesivus którego kolwiek stanu y condicii, który by co pod trybunał zbroił, tam że sprawić się tego przed sądem trybunalskim był powinien. Wszakże, iż miasta w. x. Lit. osobne swoie w tey mierze maią praetensie, przetoż żeby y trybunalskiey powadze wygodzić y ich prawa ochronić się mogło, kładziemy to na ichmość, aby oni modos ineant dochodzenia sprawiedliwości, ieśliby co pod trybunałem zbroili, a nadto waruiemy, aby w w. x. Lit. pisarze ziemscy tych miesc, gdzie się trybunalskie sądy odprawuią, salvis modernis byli specialiter do sądów trybunalskich przysięgą obowiązani, a podpiskowie ich omnino będą powinni.

Dekretów seymowych concipowanie.

Seymowe dekreta nie w gospodzie u pp. pisarzów, ale ad instar trybunalskich w sądowey izbie in continenti zaraz w protokoł wpisane y przez referendarza czytane y podpisane być maią, aby się w nich żadna omyłka y odmiana w wpisowaniu do xiąg y w wydawaniu stronom stać nie mogła; dekretów też zmownych renovationis cuiuscunque negotii, o których sądu seymowego publicznego per controversiam nie będzie, aby pisarz do xiąg nie przyimował, pod winą, iako stany na elekcyi namówią.

Regestra Trybunalskie y seymowe sądowe.

Aby nikt odmianą regestrów seymowych y trybunalskich powłaczany nie był y sprawy swey tym snadniey przypilnować mógł, ma być tak na seymie, iako w trybunałach ieden główny regestr z podpisem marszałkowskim, wedle którego sprawy tak, iako się dał wpisać, porządkiem, bez wszelakiey interwencyi, na ścianie wywieszane, przywoływane y sądzone być maią; a ieśliby pisarz in favorem komu chciał ten ordinem turbować y w tem wytkniony był, tedy paenam constitutione 1608 opisaną, in eodem iudicio per terminum tactum urgentissime popadnie.

Pisanie Ruskich spraw.

Jako dawne prawo mieć chciało y iako dotąd w zwyczaiu było, wszystkie przywileie, listy, mandaty y insze wszystkie sprawy Litewskiego, Wołyńskiego y Bracławskiego woiewodztw *ruskim ięzykiem* w kancelariach ikmci pisane y wydawane być maią, sub nullitate wszystkiey sprawy, którą by kto inszym charakterem s kancelaryi wyniosł, gwoli czemu ma być zawżdy przy kancelarii Koronney pisarz urodzenia szlacheckiego osiadły y przysięgły, który by tego ruskiego pisma, we wszystkim od pieczętarskiego urzędu dependendo, doglądał, a gdyby pana pisarza ruskiego pod iaki czas u dworu ikmci nie było, tedy polskim ięzykiem ex necessitate wolno będzie sprawy wydawać.

O wywodzeniu szlachectwa.

Ponieważ ludzie prostego stanu illicitis artibus w tytuł y praerogatiwy stanu szlacheckiego wdzierać się zwykli, przetoż zabiegaiąc, aby te virtutis et honoris nomina, wielkiemi zasługami od przodków naszych nabywane, lada iako się nie poniewierali, zgodnie namowiliśmy:

1. Aby żaden szlachcic nie ważył się ignobilem do herbu przyiąć, pod utraceniem własnego szlachectwa swego, o co forum na trybunał inter causas officii ad instantiam kożdego szlachcica.

2. Do wywodu szlacheckiego aby przy świadkach, którzy w dawnych constituciach naznaczeni, powinien też testimonia authentica literaria, to iest, reformatie, działy et bonorum terrestrium dispositiones pokazać.

3. Kto przez dekret seymowy, abo trybunalski sive in contumaciam, sive per controversiam ferowany, nie wywiodłszy się, według prawa na seymiku powiatu swego, szlachectwo ma przysądzone, tedy że ten ma tracić, chyba by znowu osobny wedle prawa wywód uczynił.

4. Komu nieszlachectwo będzie zadane, tedy obiicienti nie będzie mógł reconventionaliter ignobilitatem zadać, ażby się sam wprzód wywiodł, toż mu dopioro wolno będzie zadawać ieśli będzie chciał.

5. Nakoniec żeby się nikt na honor starożytnych domów szlacheckich lekkomyślnie nie targnął, dokładam: ktoby szlachcicowi nienaganionemu, bez żadnego dowodu y dokumentu prawnego, zadał nieszlachectwo, a on by się nie tylko pewnemi, według prawa, ale y dispositiami wywiodł, ten kto zada paenam duplicem, in statuto descriptam et sessionem turris duodecim septimananum, ma ponosić.

Wakacie, dignitarstwa y urzędy Kiiowskiego, Bracławskiego y Wołyńskiego woiewodztw.

Jako podczas incorporowania tych woiewodztw do Korony warowano im to było, że dignitarstwa, urzędy y starostwa sądowe

tych pomienionych woiewodztw nie miały być dawane, ieno tamecznym obywatelom, tak y na potym to prawo ma im być nieodmiennie utrzymane, z tą declaracią, iż za obywatela ma być rozumiany każdy szlachcic, któryby tam prawdziwą, a nie zmyśloną miał swoią ziemską osiadłość, nie dopiero circa vel post collatum officium, vel dignitatem, ale namniey rokiem przed tym nabytę. A ktoby inaczey uprosił, albo ficta possesione narabiał, ten paena privationis officii y 2000 grzywien ma być karany, o co forum na trybunał inter causas officii. Wszakże niema się to rozumieć confuse, aby ten, co w Kiiowskim woiewodztwie ma osiadłość, mógł być z teyże osiadłości capax urzędu woiewodztwa Wołyńskiego, albo Bracławskiego, ale trzeba żeby distincte w onym woiewodztwie, którego urzędnikiem będzie, był osiadły.

Disciplina militaris y hiberna żołnierza ukrainnego.

Ponieważ woiewodztwa Ruskie, ustawicznym żołnierskim przechodem, stanowiskom y leżom podlegaiąc, wielce się z tey miary obciążonemi być czuią, przetoż ma imć pan hetman koronny aliquas rationes certorum stativorum et hibernorum dla ukrainnego żołnierza, iako z naywiększą obywatelów tamecznych, a osobliwie stanu szlacheckiego, wynaleść ochronę y onemu na przyszłą da Bóg electią na uważenie rzeczypospolitey podać, bo gdyby to stanęło, tedy disciplina militaris, którą dotąd różne impossibilitates zatrudniały, snadniey by w swą klubę wprawiona była.

Aerarium publicum.

Jako to dawno respublica affectowała, aby było probum ad omnes casus reipublicae założone aerarium, tak też nigdy tak pewnych y bezpiecznych nie mogła wynaleść srzodków, żeby ten conatus, sine aliquo detrimento et periculo publici meta mógł być do skutku przywiedziony. Przetoż zdało się nam, żeby to vicem aerarii publici mogło supplere, kiedybyśmy cekhauz y artilerią we wszystkie potrzeby, to iest, działa wielkie y małe, mozdzierze, petardy y granaty, prochy, kule, ołowy, knoty, smoły, woienne wozy y tym podobne requisita opatrzoną mieli, bo te rzeczy sine ullo periculo, mogły by być chowane, a znaczny in repentinis casibus byłby z nich reipublicae ratunek, przetoż podaie się to uważenie wszystkiey rzeczy-pospolitey, aby rationes constituent et certo loco fient de eiusmodi armamentarii respublica obmyśliwała y na przyszłey da Bóg electiey legem o tym iaką uczyniła.

Juridikom albo rokom grodzkim cadentia.

Jako ziemskie roki maią czas pewny determinowany, którego gdyby który urzędnik dniem uchybyć miał, tedy iuż sądy nie dochodzą, tak zabiegaiąc, aby stanowi szlacheckiemu niespodziewane y odmienne iuridik albo roków sądzenie distractii iakiey nie zadawało, za rzecz słuszną rozumiemy, aby po każdym sześćniedzielnym seymie we cztery niedziele czas sądzenia takich iuridik we wszystkich sądowych grodach był naznaczony, a bądź na owym terminie sądzone, albo nie sądzone będą, aby znowu drugich sądów grodzkich cadentia także w sześć niedziel et sic consequenter aż do drugiego sześć niedzielnego seymu przypadała, a gdzieby in illegitima cadentia starosta iuridikę złożył y oną sądził, tedy wszystkie one decreta nullitati subiacebunt. Na Poznańskie iednak y Kaliskie woiewodztwa, które w swym generalstwie diversam sądzenia juridik necessitatem ma-

ią, niema się to rozciągać, ani na w. x. Lit. gdzie iuż roki grodzkie w porządną klubę y w pewne terminy są poprowadzone.

Dobra rzeczy-pospolitey w starych summach y w pięciu kroć sto tysięcy.

Obmyśliwaiąc, aby crescentibus reipublicae necessitatibus, mogli też redditus aerarii publicae bez obciążenia stanu szlacheckiego crescere, spólną ku oyczyznie naszey miłością pobudzeni, odłożywszy na stronę wszystkie prywatne respecty, za zgodą teraznieyszey convocatii, namówiliśmy, iż summy wszelakie stare, iakimkolwiek sposobem nazwane y in calculo quingentorum millium includowane były, maią być zniesione y rzeczy-pospolitey in perpetuum darowane takim sposobem, że aliquo ex modernis possesoribus decedentes ten, komu od ikmci ona dzierżawa conferowana będzie, summę successori zmarłego odłożyć, a sam onę tracić i iuż się iey nigdy nie upominać, powinien będzie. Także ieśliby aliquis mortuorum possessorum, za consensem ikmci, za żywota swego cessią komu na takowe dobra uczynił, tedy on, co ius cessum nabył, iuż summę swoię traci y oney a ani sam, ani iego successor od nikogo requirować nie będzie. A o dzierżawach, które duplici advitalitate onerowane są, dopioro postquam utraeque advitalitates, abo per cessum, albo per decessionem extinctae fuerint, toż rozumiano być ma, a skoro przez taki środek, summa z któreykolwiek dzierżawy będzie zniesioną, tedy do niey lustratorowie iechać y quartę taką, iaka z inszych dobr rzeczy-pospolitey do Rawy idzie, na nię włożyć maią, którą quartę powinien będzie każdy starosta, albo dzierżawca oddawać, sub paenis et foro o quarcie.

O lustrowaniach dobr rzeczy-pospolitey, bądź wolnych, bądź summami onerowanych.

Aby lustratie w długą nie szły, tedy reipublicae visum est na urzędy ziemskie przysięgłe onego powiatu, w którym do rzeczy-pospolitey będą, to iest, na podkomorzego, sędziego, podsędka włożyć tę powinność, aby zaraz w sześć niedziel post cessum vel decessum modernorum possessorum przy deputacie pana podskarbiego, który przysięgły być ma, do oney dzierżawy ziechawszy, przysięgę de rota lustrandis bonis et de non accipiendis munerum corruptelis wykonawszy, lustratią odprawili, y ieden iey exemplarz do grodu onegoż districtu, drugi do xiąg skarbowych oddali. A kiedy się taka lustratia post cessum vel decessum modernorum possesorum odprawi, tedy iuż insze lustracie, które intra lustrum przypadać zwykły, maią ustawać. Jeśliby z pomienionych urzędników ziemskich który umarł, albo ob aliquam legalitatem ziachać nie mógł, tedy na miesce absentis pisarz ziemski, albo woyski powiatowy, odprawić to ma, byle ich mnieysza liczba nad trzech nie była, sub paena ieśliby ex negligentia uczynić nie chcieli ad cuiusvis instantiam in tribunali iudicio repetendo, wszakże od tych lustracii maią być wyięte dobra reipublicae, które kto albo w summach y niedożywotnem, albo lennym prawem trzyma.

Kommissie Koronne y w. x. Lit.

Byleby nam dał pan Bóg nowego pana szczęśliwie obrać y na tych państwach osadzić, tedy zaraz na seymie koronacii ma to nam być inter praecipuas deliberationes, aby rozgraniczenie ziem Ruskich od Węgier, ziem Małopolskich y Wielkopolskich od Szląska, ziem Mazowieckich y Podla-

skich od xięstwa Pruskiego, przytem Kiiowskiego woiewodztwa od powiatu Mozyrskiego, nakoniec Podlaskiego woiewodztwa od Brześciańskiego przez kommissie, na to deputowane, effectualiter doyść mogło.

Kommissie Pruskie.

Na rozgraniczenie dóbr szlacheckich od królewsczyzny w woiewodztwach Pruskich przykładem inszysh woiewodztw y ziem koronnych kommissie wynoszone z kancelarii ikmci być maią.

Restitutia dobr Siewierskich.

Dobra w. xięstwie Siewierskim, obywatelom tey rzeczy-pospolitey niekiedy od nieprzyiaciela pobrane, aby według constitucii anno 1613 roku, którą in toto approbuiemy dawnym possessorom, ius liquidum na to maiącym, byli restituowane, z tym obiaśnieniem, że ieśliby dawnemu possessorowi przyszło wracać iakie dobra, które iuż zasłużone ma, iakiemu człowiekowi są oddane, tedy illi bene merito, z inney miary zasług iego, ma być od ikmci aequivalens recompensa dana, a przytym aby ci, którzy sobie hereditaria iura antiqua do Siewierskich dobr usurpuią, byli powinni nadaley w sześć miesięcy po seymie przyszłey da Bóg koronacyi przyszłemu królowi, panu naszemu, ukazać, a ktoby nie pokazał, tedy iuż a iure repetenti takie bona odpadnie, bo się to zda być z niemałem teraznieyszych Siewierskich obywatelów ubliżeniem, że oni tam teraz excubant y periculis patent y różne z tych dobr powinności odprawuią praetendentes ius swoiemi prawy zapadaią y odyskania dobr szlacheckich nie wiedzieć na iakie czasy sobie zachowuią.

Port Królewiecki w w. x. Lit., obstacula inszych portów.

Podiął się był kurfist imość kosztem swym znieść impedinenta, które defluctacyi w. x. Lit. towarów bywały na przeszkodzie y cło od rzeczy-pospolitey w nagrodę tego kosztu do lat pewnych, które dotąd wybiera otrzymał; a iż postaremu obywatele w. x. Lit., za nieuprzątnieniem tego portu y w ludziech y w dostatkach swych wielkie szkody ponoszą, zlecami to ichmość, na których dozor naprawą tego portu rzecz-pospolita była włożyła, aby się z kurfirstem imością zniosłszy, z kommissarzami tego rewizią portu y inquisitią, z czyiey przyczyny takie szkody w spławach się stały, uczynili y relatią tego na seym koronacyi przynieśli, aby się wiedzieć mogło, u kogo te szkody miały by być requirowane, a gdzieby dawni panowie kommissarze reipublicae naszey nie mogli tey prace vacare, tedy stany w. x. Lit. na insze osoby ten dozor nałożą, a przytem insze rzeki, iako Słucz, Horyń y insze do navigacii podobne, aby ab omnibus obstaculis do roku wyprzątnione były, na co potym rewizorowie authoritate publica wysłani być maią.

Mieyskie kaduki y przywileia.

Które miasta reipublicae, tak Koronne iako y w. x. Lit., specyalnych przywileiów, legitime otrzymanych, na to nie maią, żeby kaduki, z nich przypadaiące, onymże od ikmci reformowane były, w tych miastach, ieśliby kaduk iaki przypadł nie mieszczanom, ale ludziom zasłużonym, bądź szlacheckiego, bądź prostego stanu, za zaleceniem hetmanskim od ikmci wydawane być maią, cum tali onere servitii, iakie przedtym na onych dobrach byli. A ieśliby ten kaduk od mia-

sta był uproszony, tedy panowie pieczętarze przywileiu na to pieczętować y wydawać nie maią et insuper on, co uprosił, ma być do grodu onego powiatu pro paena pięciuset grzywien pozwany, którym za miastem z przywileiów na to dawnych należy, aby kaduki w nich przypadaiące, medietate im na poprawę municyi y obrony mieyskiey, a medietate altera komuby ikmść chciał, dawane były, tedy do tych miast z seymu, da Bóg, przyszłey koronacyi maią być z koła rycerskiego deputowane pewne osoby, coby o wszystkich in antecessum cum tali conditione danych kadukach, wywiedzieli się y municie, gwoli którym pozwolone były, oglądali i na drugi seym po koronacyi pierwszey relatią tego reipublicae przynieśli. Nakoniec, iż coraz miasta Koronne y w. x. Lit. ozywaią się z przywileiami nowemi, nam dotąd niewiadomymi et iuribus nobilitatis deroguiącemi, przetoż kładziemy to na nich, aby na przyszłą, da Bóg, nowego pana koronacią przywileia swoie przynieśli y sub trutinam k. imci przyszłego pana y rzeczy-pospolitey podali, aby in posterum przywileie miastom, sine consensu rzeczy-pospolitey, dawane nie były, waruiemy.

De proli illegitima.

Komu by zadane videlicet illegitimitatem, a on by się słusznie nie wywiodł, tedy inhaerendo constitutyi anni 1578 nullis immunitatibus et praerogativis stanu szlacheckiego gaudeat do tąd, ażby onę zmazę legitime z siebie zniosł, w czem dekreta in condictamine o to, gdziekolwiek otrzymane, nic go wesprzeć nie mogą.

Szpital Warszawski.

Jako był optimo consilio nieśmiertelney pamięci godną pobożnością k. imci Stephana fundowany, tak tę fundacią iego chcąc zatrzymać y na ten własnie usus, gwoli którym była uczyniona, obrócić, zgodziliśmy się na to, żeby ten szpital z tym wszystkim, co do niego należy, był podany w dozor, żeby za iego wiadomością żołnierze ułomni w nim sustentatią mieli.

Cła nowe y niezwyczayne.

Cła, które teraz w Nowym Dworze. a przy tym w Goniądzu y Raygrodzie instituowane, iako nowe, seymami nie approbowane y stanowi szlacheckiemu praeiudicialne, maią być abrogowane, a forum na trybunał, ktoby się go wybierać ważył.

O soli woiewodztwa Mazowieckiego.

Constitutią anno 1602 in toto koło oddania powinney z dawnych praw soli woiewodztwu Mazowieckiemu reassumuiemy, z tą melioratią, że gdzie by tego na....*) p. podskarbi, podżupków osiadłych, według pomienioney constitucyi nie podał y tymże podżupkom z żup Wielickich y Bocheńskich soli nie oddał, toties quoties na seymie będzie requisitus ad instantiam, chociaż iedney nawet ziemi tegoż woiewodztwa posłów, tedy ma mieć forum na seymie, tak iako naznaczono tym, którzy by podniesienia belli offensivi sine consensu reipublicae według namowy teraznieyszey autorami y factorami byli.

O obywatelach ziemie Inflantskiey.

U obywatelów Inflantskich y publicam regni iacturam y wiarę ich rzeczy-pospolitey toties oświadczoną uważaiąc, obiecuiemy uczynić staranie, aby ta prowincya, lubo tractatami, lubo iakim inszym sposobem z rąk nieprzyiacielskich, iako naprędzey recuperowana y oni do possesyi oyczyzny swo-

*) Въ подлинникѣ пропускъ.

iey przywróceni być mogli; a iż im uchwałą seymową naznaczona iest pewna summa z skarbu Koronnego, o wydanie tey summy do pp. commisarzów, na to deputowanych bez dalszey zwłoki pilno się staramy, a przy tym żeby bene meriti między nimi, względem zasług y utrat swoich, słuszną nagrodę y zapłatę odnieśli do przyszłego, da Bóg, króla imci, pana naszego, włożyć się obiecuiemy, życząc im też, aby porządek iaki sądów y sprawiedliwości sub interregno praesenti między sobą mieli. Kaptur, który na przyszłym seymiku w Dyneburgu namówić maią, byle iure communi nie był contrarius, mocą ziazdu tego approbuiemy.

Constitutią też gwoli powiatów

Brasławskiemu in praeiudicium ziemie Inflantskiey, na blisko przeszłym seymie uchwaloną, za instantią tychże obywatelów na przyszłym, da Bóg, koronacyi seymie znieść obiecuiemy.

Targowe, tam gdzie główne ziazdy rzeczypospolitey bywaią.

Aby ludziom dla posługi rzeczy-pospolitey głównych seymów y ziazdów pilnuiącym, iaka taka folga była, w skupowaniu żywności, zdało się stanom rzeczy-pospolitey użyć w tem ichmość pp. starostów, ichmość pp. marszałków y inszych iurisdictii osób, którzy to sobie usurpuią, aby pod czas odprawowania seymów, półseymów, convocacyi y electiey ab omni generis victualibus targowego, dla którego zbytnia drogość bywała, ustąpili.

Privilegium indigenatus ziem Pruskich.

Przywiley indigenatus ziem Pruskich, lubo pod pokoiową pieczęcią wyszedł y wedle prawa nie mógł by się ostać, tak go iednak declaruiemy, że iuxta consvetudinem aliarum regni terrarum rozumiany być ma.

Academia Krakowska.

Na wielu ziazdach y głównych rzeczypospolitey seymach opierały się o uszy nasze różne skargi academii Krakowskiey, które o erectią szkół nowych, contra ordinem societatis Jesu, wnosiła, przetoż my, uważaiąc, że ta akademia, iako filia et alumna regum et regni Poloniae, iasna, mocna y żadney wątpliwości nie podległa, prawa swoie miała, dzierzym y to sobie za iedną główną y przednią exorbitantią, o którey na przyszłey electiey mówić y wszystkie praeiudicia et gravamina z tey academii ziąwszy, starać się o to unaminiter y do skutku to przywieść mamy, aby wszystkie szkoły y extra corpus academii będące y uno rectori nie podległe, zawarte y pobrane były.

Przywileia różnych woiewodstw albo ziem.

Przywileia woiewdztwom, ziemiom, powiatom, także y ludziom zasłużonym od krolów panów naszych zdawna nadane, aby przy swey mocy zostawały.

Skład Kowieński.

Upatruiąc nieznośne szkody, które obywatele w. x. Lit., prowadząc zboża y towary swoie do Królewca, ponoszą, nayduiemy to, iż expedit utilitati communi porządny skład wszystkich towarów w Kownie założyć, co aby swym porządkiem iść mogło, deputuiemy, na to z koła senatorskiego i. m. pana.... z koła poselskiego imć pana . . . . ., którzy pro die . . . . . *)

*) Имени и фамиліи не показано, а также числа нѣтъ.

ziechać się y rationes et circumstantias namówić maią, żeby ten skład iako nayprędzey do skutku przyiść mógł.

Zamek Mścisławski.

Aby zamek Mścisławski, według dawnych przywileiów był restaurowany, który iuż opadł; a że zwyczay dawny, listami stwierdzony, ten był, że zamek Mścisławski przez niektóre włości był restaurowany, aby ci przytym zachowani byli.

Tatarszczyzny w w. x. Lit.

Pod pretextem tatarszczyzn wiele ludzi szlacheckiego stanu, dobrze zasłużonych, o dobra ich własne turbuią y przywileia sobie na nie wyprawuią, zaczym wielkie odnoszą praeiudicie; przeto, aby wszystkie przywileia były kassowane, iako ad male narrata otrzymane, i żeby in posterum nie był szlachecki stan z tey miary turbowany; a ieśliby się napotym kto ważył in tali causa turbować szlachcica, tedy paena taka ma być na tego, któryby nie dowiodł, iako iest w wyższem artykule opisano.

Monopolium karczmy Witebskiey.

Wielce angariowany iest stan szlachecki obywatelów woiewodstwa Witepskiego przez monopolium karczmy, w mieście Witepskim będącey, która iest fundowana na wikariów kościoła katedralnego Wileńskiego, a ponieważ sam iego mość x. biskup Wileński z kapituły na to pozwala, aby z stanu szlacheckiego był zniesiony, przetoż starać się będziemy, aby przyszły pan, po szczęśliwey, da Bóg, koronacyi swoiey, na to mieysce dobra iakie rzeczy-pospolitey tey intracie, która z karczmy była, proporcionalnie naznaczył.

De distributiva iustitia.

Obserwowali to zdawna wiele rzeczy-pospolitey miłośnicy, iż takie iakie dotąd w rzeczy-pospolitey naszey byli beneficiorum et dignitatum oyczyzny szafowanie, nie tylko niezgod, nieufności et perversas crescendi artes miedzy stanami nasiać, ale też samym wolnościom naszym kiedyś tedyż ranę szkodliwą zadać miało, przetoż często na powiatowych y na głównych ziazdach de distributiva iustitia były expostulatie, ale per temporum conditionem przyiść do skutku nie mogły, teraz gdy rzecz-pospolita sama sobą włada y wszystkie iura m-tis ma w swoiey mocy, życzyliśmy sobie tak tę distributivam iustitiam sporządzić, iakoby beneficia reipublicae, które virtutis et libertatis alimenta być maią, nigdy nam się in illecebras exorbitantias nie obracały, ale żeśmy tempore y inszemi consultatiami exclusi, tedy zupełną tę quaestią do braci odkładamy, aby sami przez się, iako nalepsze rationes naleźli, distributivae iustitiae y na electią przyszłą przynieśli, to inter alia przed oczyma maiąc, aby starostwa rządowe, które brachium regale repraesentant, wedle dawnych zwyczaiów były tak opatrzone, żeby powinności swoiey w ochranianiu swowolnych y w obmyśliwaniu powiatom swoim bezpieczeństw czynić dosyć mogli.

Desideria od stanu duchownego do stanu świeckiego.

Ze wszystkich niemal woiewodztw, ziem y powiatów Koronnych y w. x. Lit. zebrawszy to, czego w instrukciach poselskich stan świecki od stanu duchownego potrzebował, dawaliśmy to ichmość pp. duchownym na pismie ad trutinam, prosząc aby z miłości swey braterskiey, dla zgody do-

bra pospolitego, condescendować w tym stanowi świeckiemu, a nam na piśmie deklaracią swoię dać raczyli xięża, co od ichmość przez niektóre nasze kollegi koła poselskiego dany nam tylko ustny respons, który pospołu s postulatami świeckiemi do wiadomości wszystkiey braci, doma pozostaley, simpliciter et nude, tak iako w izbie poselskiey referowano podaiemy, a te desideria stanu świeckiego wespół z responsem od ichmość pp. duchownych swym porządkiem tak idą:

Pierwsze: pp. stanu świeckiego postulatum było, aby dobra szlacheckie niiakim sposobem nie były przez pp. duchownych zmieszane.

Respons na które taki od ichmość pp. duchownych dany: Solicite około tego chodził imć xiądz arcybiskup Gnieznieński y effecit to cura et opera sua, że król imć świętey pamięci pisał do oyca świętego w tey materyi, oyciec święty iuż to ikmci xiędzu nunciuszowi zlecił, aby żaden ex regularibus nie kupował, sine consensu sedis aplicae, o czym gdy kto będzie chciał mieć pewną wiadomość, da sprawę imć x. nuntius. Który dekret o niekupowanie przez regulares maiętności oyciec ś. da publikować.

2. Postulatum: Iby sprawy z duchownym intra regni były determinowane.

R. Życzą tego sobie, aby intra fines regni determinowane były absque appelatione do Rzymu, a ichmość nie tylko non impedient, ale dopomagać będą.

3. Postulatum: In causis fundi aby sami biskupi, opaci y insi prałatowie przysięgali.

R. Constitutia stanęła, aby capitulares przysięgali, nie biskupi, prawa tego znosić nie mogą, sine consensu ichmość. Co się dotycze opatów samem ichmość xięży opatom nakazuie trybunał przysięgi cum duobus ex conventu.

4. Postulatum: Aby statut de monialibus utrique sexui służył.

R. Non est in potestate ichmość panów duchownych, trzeba się starać o to apud sedem apostolicam, gdyż ichmość maią nad sobą superioritatem, bez którey nic nie mogą czynić.

5. Postulat. Aby przykładem świeckim nie byli obierani deputaci duchowni, aż we cztery lata.

R. Defectus godnych prałatów sprawuie to, że żadną miarą wygodzić nie mogą temu to, co godnieysi przy dworze bawią się, drudzy choruią, drudzy curata beneficia maią, reliqui non sunt sufficientes et idonei.

6. Postulat. Aby przy sprawach świeckich w izbie nie bywali.

R. Racyi żadney niemasz prawney, dla czegoby nie mieli bywać; proszą ichmość pp. duchowni aby do tego przyciskani nie byli.

7. Postulat. Aby iura patronatus były stanowi szlacheckiemu w cale trzymane.

R. Trzymaią in toto, iednak ieśliby kto intra tempus praescriptum nie prezentował plebana, ichmość ordinariis należy providere, żeby chwała Boża nie pustoszała, in toto iednak zostawuią prawo napotym ichmość pp. duchownym.

8. Postulat. W zakonach, którzy grunty y maiętności trzymaią, aby szlachcic duchowny bywał starszym, których gdyby sami nie obrali, aby ie król podał.

R. Dwoiako się to rozumieć musi, bo co się dotyczy opactw, wszędzie są szlachcicy opatami; co się zaś dotyczy niższych regulares ichmość x. arcybiskupi, biskupi nie mogą reguł ich znosić, bo są exempti, in claustro propria ich regimina zostaią.

9. Postulat. Ex libris beneficiorum et relaxationum aby nie dowodzono na grunty.

R. Na to suspendowali respons do zniesienia się z drugimi, iednak co się tycze gruntów, do plebanii zdawna należących, odiętych w dochodzeniu ich libro beneficiorum dowodzić muszą.

10. Postulat. O dziesięciny y czynsze, o które dotąd mota quaestio nie iest, aby nikt turbowany nie był.

R. Trudno nie przyzwać, kiedy nie chcą de bono esse płacić, zwłascza kto ma prawo na nie.

11. Post. Annaty aby oddawane były rzeczy-pospolitey wedle prawa.

R. Niech uproszą to sobie apud sedem aplicam, nie będą ichmość pp. duchowni od tego.

12. Postulat. Opaci aby dzieci szlacheckie chowali.

R. W tenczas ten statut stanął, kiedy były puste klasztory w opactwach, teraz że iest plenus numerus, dosyć powinności swey czynią tym więcey, że z kożdego konwentu posyłaią ad studia dla pomnożenia chwały Bożey, czynią iednak y temu dosyć niektórzy, którzy lepsze intraty maią, ile w takim tak przez zołnierza, powietrze i insze calamitates spustoszone maiętności.

13. Postulat. Praescriptio duchownym aby nawięcey do lat piędziesiąt trwała.

R. Pozwalaią na lat 80. Jeszcze nadzieię niektórzy uczynili, że zmnieyszą czas tey praesrcipcyi gdy da pan Bóg do komposicyi dalszey przydzie.

14. Biskupi żeby się z biskupstwa na biskupstwo nie pomykali, wyiąwszy ichmość pp. duchowne pieczętarze, których iako wielkie są in republica prace, tak też osobne maią być premia.

R. Byłoby to cum maiori dedecore et incommodo reipublicae gdzieby assensus altior być nie miał, a do tego iura canonica non vetant, ani też nie mogą znosić y to też expedit respublica, żeby każdy dał experimentum tak reipublicae, iako kościołowi na małym stopniu.

15. Do biskupstw aby beneficia nie trzymane.

R. Są takie drugie biskupstwa, które potrzebuią ad tuendam dignitatem episcopi leni et senatoriam subsidia, bez których żadną miarą substitere nie mogą y munia swoich odprawować, iako są biskupstwa compactibilia pieczęci koronney.

16. Wsądach trybunalskich aby compositum iudicium zniesione było, a niech wszyscy duchowni sądzą ze wszystkimi także świeckimi.

R. Jest o tym ordynacya trybunalska, którey się trzymać chcą y prawa żadną miarą ustąpić nie mogą.

17. Którey kapituły sprawy były duchowni, który z niey deputatem będzie, stroną na delwet ustępował.

R. Bywa to, że z różnych kapituł sześć albo siedm deputatów będzie, którzy w iedney że kapitule exempli gratia Gnieznieńskiey, Krakowskiey maią swoie beneficia, kiedyby wszyscy z tey kapituły mieli ustępować, nie miał by kto sądzić y nie byłyby sądy duchowne.

18. Do taktów aby nie należeli.

R. Jeżeli do ordynacyi należą, która przestrzega dignitatem et securitatem iudicii, daleko więcey do taktów należeć muszą, a to na zatrzymanie iudicii tribunalis, bez których często to bywa, że saeculares sądzić nie chcą, ale po nich posyłaią, przez nich zatrzymywa się pax et dignitas tribunalis.

19. Jurgieltów żadnych aby nie upraszali, a moderni possessores aby paenowani byli, ad instantiam cuiusvis na trybunał, inter

causas officii y w insze munia, które tylko świeckim osobom należą, nie wdawali się, gdyż te administratia żup, rewizye, arendy, zawiadowania o prochach, nie należą duchownym osobom.

R. Pozwalaią na to y nie chcą należeć, oprócz tego, kiedy którego sekretarza na rewizią król i. m. poszle, nisi praestare officium iako sługa, proszą, aby od posług nie byli odłączeni, także i od służb reipublicae iako y szlachta.

20. Aby kanoniie plebanom nie były dawane.

R. Nie dawaią, tam zwłaszcza, kędy prawa maią kapituły, oprócz fundacyi na doktory teologii i mediciny, że iednak ichmść xięża biskupi godnych ludzi potrzebuią, życzą, aby się szlachta uczyła, gdyż czasem ex necessitate muszą plebeios przymować.

21. Aby duchowni z wóytowstw woienną służbę służyli, iako przedtym.

R. Wóytowstw własnych w arcybiskupstwach y biskupstwach barzo mało zostało y to tylko takowych, które są cum oneribus posług, podwód, y te, które teraz zowią wóytowstwami y które ichmść xięża biskupi dawaią szlachcie—powinnym y sługom swoim, nie są własnie wóytowstwa, ale raczey grunty odłączone od folwarków y z przydatkami którego poddanego, które ieśliby odięte, musiały się te wóytowstwa do poddanych obrocić.

22. Aby duchowni, którzy do rady y dekretów nie należą, a zwłaszcza regulares y mendicantes, na pokoiu królewskim nie bywali y nie wdawali się w żadne rządy, ale w klasztorze y kollegiach siedzieli.

R. Ten punkt do wszystkich stanów należy, żeby król przyszły da pan Bóg inszych rad reipublicae nie zażywał, iedno rad, urzędników koronnych.

23. Postutat. Żeby electia biskupów przy kapitule była.

R. To iuż per reformationem ss. patrum y legum praescripitione zginęło, kapitule sam król i. m. z papieżem iest in possessione istius iuris.

24. Aby canonie nie były dawane, iedno terrigenis oney diecaesyi, w którey canonia iest.

R. To iest impossibile, aby się droga miała zagradzać ludziom godnym do służby Bożey y accessyi wszelakich, zwłascza ludzi szlacheckich.

25. Aby panowie duchowni do tutoryi tak personarum, iako y bonorum secularium nie należeli.

R. Niemasz na to zgody miedzy samemi saeculares y owszem rozumieią, że szczęśliwy pupillus, którym się duchowny powinny albo stryi opieka, bo nic nie utraci, a iescze przyczynić może.

26. Żeby mniszki maiętnościami swemi nie disponowali.

R. Nie disponuią, bo ziemię maią swoię commissarze albo opaty, którzy maią curam ich konwentów, drugie zaś, które maią przeory albo gwardiany, według reguły w tem postępuią y żadne się w tym nie dzieie praeiudicium klasztorom y choćby się iakie alienacie stały, nullitatis sunt, iuxta constitutionem coronationis Sigismundi tertii.

27. Aby dzierzawcy dóbr królewskich prywatnemi swymi prywileiami nie mogli nic fundować na kościoły.

R. Jeżeli które są fundowane, tedy de iure publice subsistere non possunt, sine consensu omniun ordinum.

28. Aby o zbiegłych poddanych w w. x. Lit. było forum z pany duchownemi do ziemstwa.

R. Pokazał i. m. x. biskup Wileński

statut w. x. Lit., że nie mogą praeceptum tego prawa przestępować, ale wedle niego postępować.

29. Aby iezuici szkoły swe zawarli w Krakowie, a akademicy wedle dawnych praw sine praeiudicio zachowani byli.

R. Był proces ex actoratu samych akademików instituowany iezuitom, w którym appellatio od samych że akademików była interponowana, że przeciwko samych akademików dekret stanął, trudno ichmość pp. duchowni ten dekret podnosić maią.

30. Aby sine scitu reipublicae nie oddalano dóbr od oeconomii i. k. m. na fundacią kościołów y dóbr duchownych.

R. Jeżeli które oddane sine consensu ordinum, to nullitati subiacet.

31. Aby w Łuckim y Kiiowskim biskupstwie względem zamiesczenia x. Lit. przez unią y względem iurisdikcyi duchowney, którą te biskupstwa w Litwie maią, alternata była polskiemu y litewskiemu narodowi.

R. Nie sami ichmość panowie duchowni do tego należą, ale y saeculares, zaczym trudne ichmość pp. duchowni maią bez zniesienia się w tem cum saecularibus, co w tey mierze postąpić. A że też ichmość pp. duchowni wiele praetendunt mieć angarias albo krzywd od stanu świeckiego, które były na przeszłey composicii podane in scripto, iako o niepowracanie kościołów na religią catholicką fundowanych y odięcie dóbr niektórych y insze, proszą aby reciproce u wszystkich satisfaccią mieć mogli. A w wielkiey Polscze, gdyż stan szlachecki praetendit się mieć gravamen od stanu duchownego, rada wielu ciężarów, krom dziesięcin, tedy znioszy się z iegomość xiędzem Poznańskim iego m. x. arcybiskup Gnieznieński obadwa ichmść. w dioecesiach swych naznaczą synodów albo congregationes particulares illorum decanatuum, na których ex aequo et bono starać się będą o restaurationem eorundem bonorum.

Forum kawalerów Malteńskich.

Dla zacności stanu kawalerów Malteńskich, wszystkiemu imieniowi chrześciańskiemu potrzebnych y wielce zasłużonych, za rzecz słuszną rozumiemy, aby w państwach rzeczy-pospolitey oyczyzny naszey, która iako się zawżdy dziełem rycerskim bawić, tak y rycerskiey professyi favere zwykła, nie byli kawalerowie Malteńscy, iako homines religiosi, do inszego sądu, tylko do duchownego, tu w Koronie y w. x. Lit. pociągani, a to się ma rozumieć, gdy kawaler z kawalerem sprawę mieć będzie, a w inszych sprawach fundi et realibus, z kim inszym zachodzących, commune forum sequi maią.

Remedium przeciw drogości w x. Lit. w miastach.

Widząc, iako w mieście stołecznem w. x. Lit. Wilnie, gdzie trybunały, ziazdy y seymiki y zaciągi żołnierskie nayczęściey bywać zwykły, precia rerum in immensum rostą, a żadnemi taxami y kommissyami moderowane być nie mogą, ten do uięcia drogości środek rozumiemy być naprędszy, aby handle nie były w ręku kilku albo kilkunastu osób, ale żeby do nich wszyscy, którzy w Wilnie mieszkaią, cuiuscunque conditionis ludzie, przypuszczeni byli, bo sama multitudo vendentium będzie mogła zabieżeć, aby kupcy zbytnią drogością stanu szlacheckiego nie ciemiężyli; starać się tedy będziemy na przyszłey da Bóg electii, aby relevandi istius oneris causa, wedle artykułu w instrukciey Wileńskiey położonego, wolno było Niemcom, Szotom, Żydom kramy otwarte w domach swoich mieć, y

tak łokciem, iako funtem y kwartą wszelakie towary y napoie przedawać y handle swoie, tak z gościem, iako y obywatelami Wileńskimi odprawować; toż się ma ściągać do inszych miast y miasteczek królewskich w w. x. Lit.

Te exorbitantiarum puncta, na convocacyi trutinowane, spisawszy, podaiemy do grodu Warszawskiego, aby do acticowania przyięto y extractami, cum supra scripto addendi numerum et declarationem potestate wszystkim, którzyby ich potrzebowali, wydane byli. Datum Warsawiae in conventione ordinum regni et magni ducatus Lit. generali die decima sexta mensis Julii, anno Domini millesimo sexcentesimo trigesimo secundo. Krzysztoph Radziwił—xiąże na Birżach y Dubinkach, hetman polny w. x. Lit., marszałek koła poselskiego.

1637 г.

Изъ связки № 4706, за 1637 г., докум. № 2.

227. Посвидѣтельствованіе вознаго о нападеніи Томашевскаго на Виленскую Св.-Духовскую церковь, сопровождавшемся выстрѣлами въ церковь и священниковъ.

Возный Иванъ Горностайскій свидѣтельствуетъ, что по требованію Св.-Духовскаго монастыря онъ явился туда и видѣлъ слѣды выстрѣла въ церковныя двери; монахи заявили, что это преступленіе совершенно было какимъ-то Томашевскимъ, который при этомъ имѣлъ намѣреніе застрѣлить и священника Зміевскаго, но не успѣлъ вслѣдствіе осѣчки ружья.

Ja Jan Gronostayski, ienerał woiewodztwa Wileńskiego, zeznawam tym moim relacyinym kwitem, iż roku teraznieyszego tysiąc sześćset trzydziestego siódmego, miesiąca Marca dziewiątego dnia, maiąc ia przy sobie stronę szlachtę pana Jana Stanisławowicza a pana Jerzego Sebestyanowicza, za użyciem w. ichm. oyców zakonników religii greckiey monastyra cerkwi Ś. Ducha, na ulicy Ostrey w mieście Wileńskim będącey, chodziłem do pomienionego manastyra z tą stroną szlachtą, y gdzie za przyiściem moim, ociec Tieodoryt Łukaszewicz—diakon, oyciec Isaya Zmiiewski y oyciec Gedeon Torczewski — fortyan powiedzieli: że dnia wczorayszego, Marca ósmego dnia, roku teraznieyszego tysiąc sześćset trzydziestego siódmego, o godzinie piątey z południa, nad wieczor, nieiaki Stefan Tomaszewski, zgromadą niemałą przyiechawszy, a wpadszy na cmyntarz, na cerkiew strzelał; iakoż, za okazywaniem pomienionych oyców, widziałem u cerkwi w drzewie postrzał; także mienieli, iż do oyca Ezaiasza Zmiiewskiego z rucznicy zmierzył y wystrzelić chciał, lecz tylko z panewki wypaliło. Który tako-

wy gwałt mieli od pomienionego Tomaszewskiego sobie być stały. I na to ia ieneral, com widział y słyszał, dałem ku zapisaniu do xiąg grodzkich Wileńskich ten móy kwit z pieczęcią y z podpisem ręki moiey y z pieczęciami strony szlachty, przy mnie na ten czas byłey. Pisan w Wilnie, roku, miesiąca y dnia wyszey pomienionego. Jan Gronostayski—ieneral—ręką swą. Которое то оповѣданье и енералово сознанье есть до книгъ кгродскихъ Виленскихъ записано.

1648 г.

Изъ книги № 4727, за 1714 г., л. 725.

228. Жалоба игумена Новодворскаго монастыря Иларіона Савича на Абрамовичей, Ошмянскихъ стражниковъ по поводу отнятія сими послѣдними фундуша, завѣщаннаго ихъ предками.

Базиліане Новодворскаго монастыря приносятъ жалобу на Абрамовичей по слѣд. поводу: отецъ Абрамовичей завѣщалъ базиліанамъ на вѣчныя времена фундушъ—имѣніе Новый Дворъ въ Пинсвомъ повѣтѣ; наслѣдники же, вопреки волѣ отца, обнаружили явное намѣреніе отнять отъ нихъ этотъ фундушъ; съ этою цѣлью они предпринимали противъ базиліанъ вооруженный наѣздъ и наконецъ подали жалобу въ Литовскій трибуналъ съ намѣреніемъ получить заочное рѣшеніе этого дѣла въ свою пользу.

Żałowali y solenniter protestowali się wielebny w Bogu oyciec Hilaryon Sawicz, ihumen monasteru Nowodworskiego y wszyscy wielebni oycowie bazylianie ritus graeci tegoż monasteru Nowodworskiego na imie pana Jana Abramowicza, strażnika Oszmiańskiego, y ieymość panią Antoninę Miklaszewiczownę Abramowiczowę, strażnikowę Oszmiańską, małżonków, o to y w ten sposób: Iż co z dawnych czasów antecessores żałuiących delatorów, maiąc od w Bogu zeszłego świętey pamięci imci pana Hrehorego Wołodkiewicza w roku tysiąc sześćset cztyrdziestym ósmym, miesiąca Iunii trzydziestego dnia, dobra ziemskie Nowy Dwór nazwane, w powiecie Pińskim leżące, żadnym onerom niepodległe, nikomu niepienne y przewodami prawnemi nieonerowane, wolne, prawem fundacyinym wieczystym, z poddanemi, żonami, z dziećmi, wszelkim dobytkiem y maiętnością onych, gruntami, sianożęciami, ieziorami, rzekami, rzeczkami, generaliter cum omnibus attinentiis et pertinentiis do tey ante maiętności ad praesens monasteru Nowy Dwór nazywaiącego się przynależnościami w dawnych miedzach y ograniczeniu będące, eodem valore nadane, których dóbr żałobliwi aktorowie

aż do roku tysiąc siedmsetnego dziesiątego spokoynemi byli possessorami, tandem w roku tysiąc siedmsetnym iedynastym obżałowani ichmość panowie Abramowiczowie małżonkowie nulliter et incompetenter ścieląc sobie do tych dóbr nieiakowyści pretext tak w gruntach, sianożęciach, iako lasach y puszczach żałuiącym ichmościom, ubogim zakonnikom, chcąc sobie indebite et violenter ab antiquo monasterowi Nowodworskiemu należące przywłaszczyć grunta, różne przeszkody y krzywdy, a naybardziey w niwie nad błotem Szerokim od ieziora Pohoskiego będącey, mimo wielu innych ichmościów w tymże położeniu żałuiących, mianowicie ichmościów xięży iezuitów Pińskich y wielebnych oyców bazylianów Ceperskich gruntów, granice ultro wdzieraiąc się, różnemi czasy, miesięcy y dni, na wyż mienioną niwę zebrawszy chłopów, boiar, przy czeladzi dworney, do kilkadziesiąt człeka, ze strzelbą ognistą y orężem, do boiu należącym, guerico modo usiłuiąc gwałtownie zboża pozabierać, niepoiednokrotnie nasyłali, zkąd y chłopów żałuiących delatorów nieraz rozpędzili, częste wiolencye, gwałty y nayścia na grunta wyszrzeczone czyniąc, srogie odpowiedzi, pochwałki na zdrowie żałuiących delatorów działaią y działać nie przestaią. Insuper niesłusznie nienależycie famoso libello, w rzeczach nigdy niebyłych, procesuiąc sami obżałowani ichmość będąc winnemi pro sola vexa żałuiących aktorów legitimos z nadania funduszu possesores evocatorie, extra gradum juris do trybunału głównego wielkiego xięstwa Litewskiego w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym trzynastym bez żadnych zapozwów, podstępnie chcąc dekret otrzymać, na kadencyey Nowogrodzkiey w tymże roku (iako żałuiące z relacyey życzliwych sobie przyiaciół maią wiadomość) w regestra sprawę swą ingrossowali. Zaczym żałuiące delatorowie z obżałowanymi chcąc prawem czynić ante omnia od niesłuszney pomowney w rzeczach nigdy niebyłych przez obżałowanych ichmościów uformowaney żałoby uwolnić się, prawa y dokumenta, ieżeliby iakowe na szkodę żałuiących aktorów u obżałowanych naydować się miały, iako niesłuszne, nieprawne skassować y annihilować; swoie zaś prawa, zapisy, legacye y possesyą zdawna na dobra Nowy Dwór nazwane, w powiecie Pińskim leżące, dane, a teraz żałuiącym aktorom per pia legata w Bogu zeszłego fundatora służące y należące, iako słuszne y prawne stwierdzone y przy nienaruszney mocy zachowane mieć. Tudziesz za niesłuszne oskarzenie y do prawa pociąganie paenam talionis, a za poczynione violencye gwałty przy nayściu na grunta paen y vin de iure ściągaiących się, oraz szkod, nakładów prawnych y tego wszystkiego, co czasu prawa szerzey przez kontrowersyą dowiedziono będzie, na obżałowanych ichmościów dochodzić y requirować, zachowawszy sobie do meliorowania tey y wyniesienia in antecessum inney żałoby salvum ius, dali tę swoią protestacyą do xiąg urzędowych zapisać. Co iest zapisano. *(Сподуемъ сусцепмъ).*

1648 г.

Изъ связки № 4587, за 1649 г., докум. № 6.

229. Жалоба архимандрита Онуфріевскаго монастыря на Володковичей по случаю незаконнаго и заочнаго рѣшенія дѣла, касающагося монастырскаго имѣнія.

Жаловалъ и оповѣдалъ въ Бозѣ велебный его милость отецъ Павелъ Корсакъ, архимандритъ монастыра Онофрейского, у воеводствѣ Мстиславскомъ лежачого, самъ одъ себе и именемъ конвенту того монастыра Онофрейского отцовъ законниковъ чину святого Василія великого за даньемъ собѣ справы отъ тивуна своего манастыра Онофрейского Овдѣя Короля и одъ урадника своего Бенадыкта Брацишевского, за присланьемъ тутъ до его милости до Вильня екстрактовъ съ книгъ кгродскихъ Мстиславскихъ, за взятьемъ вѣдомости екстрактовъ съ книгъ головныхъ трибунальныхъ, на земянина господарского змерлого воеводства Мстиславского, на его милость пана Геліяша Александра Володкевича и на малжонку его милости панею Еву Сутоцковну Геліяшовую Володковичовую о томъ и таковымъ способомъ: штожъ року прошлого тысеча шестьсотъ сорокъ осмого, мѣсеца Октября девятого дня, тотъ небожчикъ панъ Володкевичъ и съ панею малжонкою своею верхуменованою у суду, ему отцу Корсаку неналежного каптурового Мстиславского, во Мстиславли въ небытности самого его милости отца Корсака въ томъ краю Мстиславскомъ, якобы о выпроваженье подданыхъ, нѣтъ вѣдома якихъ, въ позвѣ невыражоныхъ, отъ того то пана Володкевича и малжонки его милости, якобы зъ маетности ихъ милости зъ Лещинки войтове монастырскіе волости Онофреевское зъ жонами, зъ дѣтьми и зъ маетностью ихъ рухомою до маетности Онофреевское монастырское, резиденціи его милости на тотъ часъ отца Корсака, выправовадити, осадити мѣли, въ селахъ не вѣдать якихъ Онофреевскихъ, и въ той справѣ своей змышленой змерлый панъ Володкевичъ зъ пани малжонкою своею панею Евою Сутоцковною взявши предъ ся взятье лихое противко его милости отца Корсака и добръ монастырскихъ за намовою ихъ милости пановъ обывателевъ воеводства Мстиславского, хотечи добра монастырскіе до конца внивечъ обернути и до знищенья привести на тотъ часъ, гды монастыръ Онофреевскій резиденцію его милости отца Корсака, церковь и всѣ фольварки монастырскіе одъ обывателевъ воеводства Мстиславского особъ, въ протестаціяхъ менованыхъ, и одъ самого пана Александра Володкевича, яко помочника того учинку, снать за вѣдомостью и съ полною порадою пани Евы Сутоцковны, пани малжонки его милости, спустошеные и внивечъ оберненые были такъ, же жадного человѣка, яко въ самомъ монастырѣ, такъ въ церкви и фольваркахъ монастырскихъ,

не было и все будованье монастырское пустое стояло. То пакъ намовивши собѣ енерала чили возного, якось нѣтъ вѣдома которого воеводства альбо повѣту, ижбы не подавши и не положивши позву его милости отцу Корсаку на маетности монастырской нигдѣ на жадномъ фольварку маетности монастыра Онофреевского призналь, нѣтъ вѣдома гдѣ, снать во Мстиславлю, гдѣ жадного уряду на тотъ часъ не было. За которымъ признаньемъ поданья позву до суду каптурового змерлый панъ Володкевичъ съ пани малжонкою своею верхуменованою и въ невѣдомости его милости отца Корсака о жаднымъ позвѣ у суду неналежного каптурового, самъ на тотъ часъ въ тыхъ судахъ каптуровыхъ будучи директоромъ, его милости отца Корсака одержати важили се декретъ суду каптурового, въ которомъ всказъ немалый грошей на его милости отцу Корсаку въ небытности и въ невѣдомости его милости одержалъ; за которымъ декретомъ якобы и присегу подданымъ своимъ Лещинскимъ, нѣтъ вѣдома которымъ, безъ припозву и поданья обвѣщенья выконати посполите розказалъ, а по присезѣ якобы и дальшій поступокъ и фальшъ учинилъ, не подаючи жадного обвѣщенья на маетности монастырскіе его милости отцу Корсаку въ невѣдомости его милости. Нижли року теперешнего тысеча шестьсотъ сорокъ девятого, мѣсяца Іюня першого дня, яко его милости отца Корсака певная вѣдомость одъ людей вѣры годныхъ и зъ вынятья декрету суду головного съ книгъ въ нестанью одержаного доходитъ, сама ее милость пани Ева Сутоцковна, Геліяшовая Володкевичовая, по зейстью съ того свѣта малжонка своего урожоного Геліяша Володкевича, также въ тыхъ заочне въ невѣдомости его милости отца Корсака о позвѣ за тымъ въ неподанью на терминѣ позву, важиласе ее милостъ пани Володкевичова на его милости отцу Корсаку и на маетностяхъ монастырскихъ конфирмацію декрету каптурового и троякіе заруки въ нестанью въ тыхъ заочне на его милости отцу Корсаку тутъ у суду головного трибунального и композити юдиціи одержати, ку великой кривдѣ и шкодѣ монастыра Онофреевского, самого отца Корсака и конвенту монастыра Онофреевского. О который заочный, неслушный и неправный переводъ права у судовъ неналежныхъ Мстиславского каптурового и головного трибунального композити юдиціи, зносечи тые оба два декрета, яко неслушне заочне и у неналежачого суду одержаные, велебный его милость отецъ Корсакъ, хотечи яко зъ самою его милостью панею Володкевичовою о заочный переводъ права, такъ и съ тымъ енераломъ въ неподанью позву у суду належачого, правомъ чинити, далъ собѣ сію жалобу свою до книгъ записати.

1682 г.

Изъ связки № 4650, за 1605—1682 г., докум. № 12.

230. Рескриптъ короля Яна III Виленскому войту Цынаку и Шрейтеру, администраторамъ, *стараго мыта* о томъ, чтобы они не взимали незаконныхъ пошлинъ съ Витебскихъ мѣщанъ.

Лѣта отъ нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ осмьдесятъ второго, мѣсеца Октобра третего дня.

На врадѣ господарскомъ суррокгаторскомъ Виленскомъ, передомною Александромъ Яномъ Мосевичомъ, тивуномъ Шавдовскимъ, писаромъ земскимъ Лидскимъ, суррокгаторомъ Виленскимъ, ставши очевисто славетный панъ Игнатій Даниловичъ оповѣдалъ, покладалъ и до актъ книгъ суррокгаторскихъ подалъ рескриптъ, одъ найяснѣйшого короля его милости славетнымъ мѣщаномъ Витебскимъ даный, о речь нижей мененую, просечи, абы былъ до книгъ суррокгаторскимъ Виленскихъ принятъ и уписанъ, который, уписуючи у книги, слово до слова такъ ся въ собѣ маетъ:

Jan trzeci, z Bożey łaski, król polski etc. Wszem wobec y każdemu zosobna, mienowicie urodzonemu Bartłomieiowi Cynakiemu, woytowi Wileńskiemu, y szlachetnemu Janowi Szreyterowi, myt starych wielkiego xięstwa Litewskiego administratorom, teraz y potym będącym, donosiemy. Suplikowali nam mieszczanie Witebscy na w. w. y substitutów onych, iż w. w. na prawa y przywileia libertationum od płacenia myt starych w państwie naszym od ś. p. królów ichmość ante et post unionem całemu miastu Witebskiemu nadanych in perpetuum y tak wielą poślednieyszych confirmacyi od nayiaśnieyszych antecessorów naszych y od nas samych utwierdzonych, następuiecie, exinde do płacenia myt starych mimo libertatie, im wszystkim służące, których aż dotąd bez żadney ni od kogo przeszkody libere zażywali, niesłusznie pociągacie, a co większa pod tymże praetextem różnemi exactiami nad constitutie seymowe y zdawna opisane ustawy na cłach, komorach y przykomorkach depactuiecie, w czym że się niemałe prawom y wolnościom ich dzieie praeiudicium et derogatio. Z tych przyczyn przez ten reskrypt nasz po w. w. iako też y po innych administratorach myt starych in futurum będących mieć chcemy y roskazuiemy, abyście pomienionych mieszczan, memine excepto (ponieważ tych wolności od dalszego czasu aż dotąd in continuo usu zostawali), z ubliżeniem prawa y libertacyi im służących, do płacenia myt starych ad wszelkich towarów ich, lub lądem, lub też wodą idących, nie pociągali y nie necessitowali, pogotowiu niesłusznemi grabieżami, kwitowym y innemi niezwyczaynemi quocunque nomine et titulo nazwanemi exactiami nie aggrawowali y owszem ku nim, iako naylepiey y nayspokoyniey we wszystkiem zachowali y substitutom swoim zachować się

kazali, pod winami in convulsores iurium ac privilegiorum w prawie pospolitym wyrażonemi, które za doniesieniem nam dalszych in posterum na wierność waszą skarg, kazali byśmy urodzonemu instygatorowi naszemu wielkiego xięstwa Litewskiego na w. w. vindicare extendować y wszystkich szkod, nakładów prawnych w tey sprawie podiętych prawie vindicare, inaczey nie czyniąc dla łaski naszey y z powinności swey. Dat w Jaworowie, dnia dziewiątego miesiąca Septembra, roku Pańskiego tysiąc sześćset ośmdziesiąt ośmego, panowania naszego dziewiątego roku. У того рескрипту подпись руки найяснѣйшого короля тыми словы: Jan król; а ниже подпись руки въ тые слова: Daniłowicz, podskarbi n. koronny, Lubelski skarbny. Который же тотъ рескриптъ, за поданьемъ оного до актъ черезъ особу верхумененую, есть до книгъ суррогаторскихъ Виленскихъ уписанъ.

1685 г.

Изъ связки № 4710, за 1685 г., докум. № 3.

231. Мировая сдѣлка между Виленскимъ іезуитскимъ коллегіумомъ и Свято-Духовскимъ братствомъ по поводу нападенія іезуитовъ на монастырь.

Вслѣдствіе безпорядковъ, произведенныхъ студентами Виленской іезуитской академіи въ св. Духовскомъ монастырѣ, между обѣими спорящими сторонами послѣдовала слѣдующая мировая сдѣлка: Дизуниты—1) въ лицѣ двухъ монаховъ и двухъ братчиковъ должны произнести въ іезуитской академической залѣ извиненіе; 2) удовлетворить раненыхъ іезуитскихъ студентовъ, а равно вознаградить ихъ за убытки; 3) всѣ протестаціи и процессы, оскорбительныя для чести академіи, обязаны вычеркнуть изъ актовыхъ книгъ и предать забвенію, и 4) на будущее время должны сохранять обоюдный миръ.

Лѣта отъ нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ осмьдесятъ пятого, мѣсеца Февраля чотырнадцатого дня.

На врадѣ господарскомъ кгродскомъ Виленскомъ, передо мною Александромъ Яномъ Мосевичомъ, тивуномъ Шевговскимъ, маршалкомъ Лидскимъ, подвоеводимъ Виленскимъ постановившисе очевисто панъ Константій Фелиціянъ Шенявскій, академикъ Виленскій, сесь листъ угодливый записъ, межи ихъ милостями—ксенжою іезовитами колеюмъ Виленского и цалою академіею Виленскою, а велебными отцами дизунитами церкви Виленской Светого-Духа, до актъ книгъ кгродскихъ Виленскихъ подалъ, который подаючи просилъ, абы былъ принятъ и уписанъ, якожъ, уписуючи у книги, слова до слова такъ се въ собѣ маетъ:

My, niżey na podpisie mianowani, od iego

królewskiey mości, pana naszego miłościwego, specialiter deputati na compositą sprawy miedzy ichmm. oycami iezuitami collegium Wileńskiego, tudziesz academią Wileńską, a miedzy wielebnymi oo. dizunitami cerkwi Wileńskiey ś. Ducha, oraz też bratctwem ich, ratione tumultus, roku tysiącznego ośmdziesiąt trzeciego, dnia ośmnastego Decembra, uczynionego, chcąc tę sprawę skutecznie uspokoić, indemnitati et securitati consistere, tąkeśmy collatis consiliis approbante utraque interessatorum parte tę sprawę moderowali. Naprzód, stando primae complanationi, która zaraz po tey transactii uczyniona była. Roku mianowanego wielebni oycowie disunici przez dwóch e medio sui zakonników y przez dwóch z bractwa maią depraecationem uczynić in aula academica; powtóre iniuriatis et vulneratis academicis maią iuxta condictum uczynić compesatią szkod, expens y poranienia; po trzecie protestacye y processa honorem akademiey laedentia y co kolwiek zaszło ab utrinque w tey sprawie controversiarum, lub tesz rescriptorum od i. kr. m., to wszystko ab utrinque skassowano y z ksiąg eliminowano ma bydź. Nakoniec ab utrinque secundum antiqua iura et praescriptum legum teraz y na potym pokóy zobopolny zachowany zostawał. A co kolwiek się in hoc casu et ex occasione huius casus stało, w wieczną niepamięć nieodmiennie ma iść ab utrinque tak quoad forum iudiciale, iako tesz ile et priwatnych relationis sposobów. Tym tedy punctom complanatiey y pomiarkowania naszego oboia strona, ex vi compositionis mutuae dosyć czynić winna będzie, sub paenis contra violatores, pactorum conventorum w constitutiach opisanemi. Działo się w Wilnie, roku Pańskiego tysiącznego sześćsetnego ośmdziesiątego piątego, dwudziestego ósmego dnia Stycznia. У того листу угодливого подпись рукъ ихъ милости пановъ медіаторовъ тыми словы: Cyprian Paweł Brzostowski, woiewoda Trocki, iako mediator tey sprawy; Marian Ogiński—kanclerz wielki wielkiego xięstwa Litewskiego, iako mediator tey sprawy; Benedykt Żuchowski, biskup Maleński, sufragan Żmuydzki, dziekan Wileński, iako mediator. Который же тотъ листъ, угодливый записъ, за очевистымъ поданьемъ черезъ особу верху мененую до актъ есть до книгъ кгродскихъ Виленскихъ уписанъ.

1689 г.

Изъ связки № 4697, за 1689 г., докум. № 3.

232. Глейтъ или сублеваційный листъ короля Яна III, данный Пинскому и Туровскому епископу Михаилу Бѣлозору противъ контумаційнаго постановленія Вилькомирскаго гродскаго суда.

Лѣта отъ нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ осмьдесятъ девятого, мѣсеца Іюля шостого дня.

На врадѣ господарскомъ кгродскомъ воеводства Виленского, передо мною Михаломъ Рафаломъ Шумскимъ, подстолимъ и

подвоеводимъ Виленскимъ, постановившисе очевисто у суду панъ Юрій Янкевичъ оповѣдалъ, покладалъ и ку актикованью до книгъ кгродскихъ Виленскихъ листъ его королевское милости сублевацыйный, черезъ въ Богу превелебного его милости ксендза Михала Марціяна Бялозора, бискупа Пинского и Туровского, противо баниціи его милости пана Михала Товянского, войского Вилькомирского, съ канцелярієй его королевское милости великого князства Литовского вынесеный, который уписуючи до книги слово до слова такъ се въ собѣ маетъ:

Янъ третій, зъ Божой ласки король польскій и пр. Всѣмъ вобецъ и кождому зособна всякого достоенства враду и стану людемъ, духовнымъ и свѣцкимъ, обывателемъ панствъ нашихъ, ознаймуемъ: ижъ што урожоный Михалъ Товянскій, войскій Вилькомирскій, за декретомъ враду кгродского Вилькомирского въ року прошломъ тысеча шестьсотъ осмьдесятъ шостомъ, мѣсеца Сентебря пятого дня, инконтумаціамъ одержанымъ, на превелебного ксендза Марціяна Михала Бялозора, бискупа Пинского и Туровского, баницію зъ канцеляріи нашей большой великого князства Литовского вынеслъ; нижли превелебный Бялозоръ, бискупъ Пинскій и Туровскій, утекшисе до насъ короля о милосердіе жодалъ, давши таковую зъ канцеляріи нашой великого князства Литовского справу, ижъ тотъ декретъ въ нестанью у кгроду Вилькомирского одержаный и за нимъ баниція вынесена есть, а за тымъ абысьмо превелебного ксендза Бялозора, бискупа Пинского и Туровского, въ протекцію нашу королевскую принявши, оного здоровье и субстанцію обваровавши, часу ку расправѣ правной ужичивши, листъ нашъ сублевацыйный противо баниціи урожоного Товянского, войского Вилькомирского, абысьмо съ канцеляріи нашой большой великого князства Литовского видать росказали, просилъ. Мы теды король, бачечи просьбу превелебного урожоного Марціяна Михала Бялозора, бискупа Пинского и Туровского, слушною и съ правомъ посполитимъ згодную, велѣли есьмо оному сесь листъ нашъ сублевацыйный противо баниціи урожоного Михала Товянского, войского Вилькомирского, которымъ здоровье и субстанцію превелебного ксендза Бялозора, бискупа Пинского и Туровского, кглейтуемъ и убеспечаемъ на недѣль двадцатъ, нероздѣльне одъ актикованья и публикованья идучіе, съ канцеляріи нашой великого князства Литовского выдать росказали, справы оному у всякого суду и права, такъ зъ актората, яко и реату водлугъ права мѣти и росправовати се позволяемъ. А за тымъ приказуемъ, абы кождый о томъ вѣдаючи, пречоному превелебному ксендзу Бялозорови, бискупови Пинскому и Туровскому, яко одъ насъ кглейтованому, нигдѣ и на жадномъ мѣйсцу жадныхъ небеспеченствъ, насильствъ, ани примовокъ чинить, подъ винами, въ правѣ посполитомъ о зламанью листовъ кглейтовъ нашихъ описаными, не важилисе. А ижъ бы то всѣмъ ку вѣдомости пришло, врадомъ нашимъ земскимъ, кгродскимъ и иннымъ всякимъ судовымъ приказуемъ, абы сесь листъ нашъ сублевацыйный за поданьемъ оного до актъ, вездѣ примованъ, актикованъ и публикованъ былъ конечно. Писанъ въ канцеляріи нашой великого князства Литовского року тысеча шестьсотъ осмьдесятъ девятого, мѣсеца Марца четвертого дня, панованья нашого пятнадцотого году. У того листу сублевацыйного, при печати большой великого князства Литовского, подпись руки его милости пана Марціяна Огинского, канцлера вели-

кого князства Литовского. За справою ясневельможного Марціяна Александра зъ Козельска Огинского, канцлера великого знязства Литовского, Мстибовского, Радошковского старосты. Коректа въ тые слова: скорикговалъ Буховецкій—вице-регентъ.... великого князства Литовского. Который тотъ листъ сублевацыйный, за поданьемъ до актъ черезъ особу верхумененую, есть до книгъ кгродскихъ Виленскихъ уписанъ.

1698 г.

Изъ связки № 4570, за 1698 г, докум. № 1.

233. Жалоба консультора Виленскаго св. Троицкаго базиліанскаго монастыря Марціяна Кульчицкаго на Пинскаго и Туровскаго епископа Антонина Жолковскаго, по поводу стремленія его завладѣть Виленской св. Троицкой архимандріей разными незаконными и темными способами.

Виленскіе свято-Троицкіе базиліане приносятъ жалобу на Пинскаго епископа Жолковскаго по слѣдующему случаю: Жолковскій во что-бы-то ни стало дабивался Виленской архимандріи, не смотря на то, что тамъ былъ архимандритомъ Полоцкій епископъ Бѣлозоръ; съ этою цѣлью онъ выхлопоталъ себѣ незаконную привилегію у короля Яна III; когда монахи вошли въ королевскій судъ съ жалобой по поводу этой привилегіи, то Жолковскій не явился къ разбирательству этого дѣла и подалъ на монаховъ жалобу митрополиту Заленскому, что будто на Виленскую архимандрію сдѣлалъ наѣздъ Бѣлозоръ и отнялъ ее отъ Жолковскаго.

Żałował y soleniter protestował się w Bogu przewielebny imść xiądz Marcyan Kulczycki, consultor zakonu świętego Bazylego wielkiego, starszy konwentu wielebnych oyców bazylianów przy cerkwi świętey Tróycy w Wilnie będącego, swoim y całego wyżrzeczonego konwentu imieniem, na iaśnie wielmożnego imci xiędza Antonina Żołkiewskiego, episkopa Pińskiego y Turowskiego, archimandrytę Dermańskiego y Dubieńskiego, stosuiąc się do protestacyi pierwszey, eo nomine zaniesioney, o to: iż obżałowany imci xiądz Żołkiewski, episkop Piński, nie będąc per libera votorum suffragia de gremio protestantium obrany za archimandrytę Wileńskiego, który nie z prałata, ale zakonnika prostego powinien być creowany, znosząc liberam electionem, y oną odeymuiąc klasztorowi in convulsionem przywileiu, od świętey pamięci króla imci Władysława czwartego żałuiącym wielebnym oycom Bazylianom Wileńskim nadanego, stante vita archimandryty teraznieyszego śmiał y ważył się, wyprawuiąc u świętey pamięci króla imci Jana trzeciego przywiley na episkopią Pińską y Turowską, inserować w tenże przy-

wiley cum causula seu appendice nociva o archimandryą Wileńską, z dołożeniem sobie absolutum dominium nad klasztorem y dobrami do niego należącymi. Który obżałowany imci acz wiedząc dobrze, że ten klasztor z dawnego nadania y łaski króley ichmościów w zakonnym rządzie zostawał, y swemi wolnościami się szczycąc archimandrytę abo starszego podług upodobania swego obierał, iednak mimo to wszystko nie przestał tentować y variis uti modis et mediis do osiągnienia tego klasztoru, aby mógł w nim prowadzić absolutum dominium. A gdy żałobliwi w roku przeszłym tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt siódmym w Marcu broniąc wolney elekcii odpisali wszyscy unanimiter do obżałowanego imci, deklaruiąc, że z wyżey namienionych przyczyn, iako przywileiu imci akceptować, tak y za archimandrytę, ile stante vita teraznieyszego, znać nie mogą, obżałowany imć do dalszey turbacyi y niepokoiu ten klasztor przywodząc, a znacznie na przywiley króla imci Władysława czwartego, oraz na wolną elekcyą następuiąc, iuż po niedopuszczeniu w przeszłym ieszcze roku wniść w possesyią tego klasztoru, znowu dał się słyszeć z zaiazdem tey archimandryey. Jakoż w roku teraznieyszym tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt ośmym miesiąca Oktobra dziewiątego dnia, sprowadziwszy od iaśnie wielmożnego imci xiędza metropolity komisarza imci xiędza Melecyusza Doroszkowskiego, Grodzieńskiego y Leszczeńskiego archimandrytę, usiłował odebrać w swoią possesyą klasztor y zakonne dobra, ale gdy tego prawny termin obżałowanemu imci nie dopuścił y obmowy, tak od imci xiędza Białozora, archiepiskopa Połockiego, archimandrytę Wileńskiego, iako i od całego klasztoru podane z excepcyią rozprawienia się o niesłuszny przywiley w należnym sądzie przyięte od tegoż imci xiędza commisarza bydź musiały, tedy ten ż obżałowany imci xiądz episkop Piński, wynayduiąc różne sposoby, iako by mógł, pod swoią władzę y direkcyą z niewoli ten klasztor iuż po przyiętych obmowach wyłamuiąc się z należytego forum, gdzie sobie żałuiący excipowali przed królem i. mością rozprawić się o przywiley z imościem, ważył się nienależnie też sprawę przed sąd imci xiędza Leona Szlubic Załęskiego, metropolity Kiiowskiego y Rusi, wytoczyć, naciągaiąc forum przez expulsyą . . .*) sobie z tey archimandryey od imci xiędza Marcynana Białozora, archiepiskopa Połockiego, archimandryty Wileńskiego czynioną, o którą wyniosszy po tegoż imci po . . . . sąd imci xiędza metropolity a wszelką tranzakcyą. . . . na, o wolną electią y przywieley mimo się puściwszy . . . . . postępek y szkodę klasztoru, aby w niewiadomości onego . . . . . wygrawać tę expulsią, obżałował, szczegulnie tylko xiędza archiepiskopa Połockiego, iakoby po opusczeniu archimandritstwa przez xiędza Januarego Ohurcewicza, który miał być obżałowanego imci namiestnikiem, violenter naiachawszy w roku tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt ósmym, miesiąca Maia trzeciego dnia, z possessyey y dzierzenia tey archimandryey, obżałowanego wybił y excessów niemało naczynić miał. Co w samey rzeczy nigdy nie było y nie iest, gdyż imć in possesione klasztoru Wileńskiego nigdy nie był, y imść xiądz Białozor, archiep. Połocki, expulsyi nie czynił, y ten pomieniony xiądz January Ohurcewicz, iako się swego czasu pokaże documentaliter, teyże wolności klasztorney bronił, y nic poczynać takiego sam nie mógł, coby z ubliżeniem prawa klasztornego było, a za tym mera vexa na to tylko, aby w

*) Пунктованныя мѣста вырваны въ подлинникѣ.

sądach iego królewskiey mości o punkt na archimandryą Wileńską, w przywiley inserowany, obżałowany imść nie sprawił się. Chcąc tedy żałobliwi z obżałowanym imścią tak de nullitate punktu względem archimandryi Wileńskiey w przywiley, na episkopią Pińską, ad male narrata inserowanego, iako szkodliwego prawu klasztornemu prawnie postąpić, y tenże punct cassować y annihilować, oraz aby res inter duos acta tertio non praeiudicaret, ieżeliby quid statutum absque protestantibus contra protestantes decisumque esset, w sądach imści xiędza metropolity z imścią xiędzem archiepiskopem Połockim obzałowanym y imci xiędzem Żołkiewskim via iuris, ubi de iure competierit de nullitate, iako praeiudiciosum iudicatum znosić, tudziesz pozwy prawne, szkody ponoszące requirować, y szerzey czasu prawa żałobę przełożyć na ten czas z wolną melioracyą, dał tę protestacyą do xiąg grodzkich Wileńskich zapisać. *(Слѣдуетъ сусцептъ).*

ПРИБАВЛЕНІЕ II-е.

1767 г.

Переводъ съ польскаго языка.

KONFEDERACYA

rycerstwa y obywatelów w. x. Lit. tak religii staro-ruskiey, iako też oboyga wyznania ewangelickiego, zaczęta w Słucku roku 1767, dnia 20 miesiąca Marca, y manifest pomienioną konfederacyą poprzedzaiący.

My rycerstwo i obywatele prowincyi w. k. Lit., tak religii starożytney graeco-ruskiey, iako też oboyga wyznania ewangielickiego, na obronę praw, przywilejów y swobód, krwią przodków naszych nabytych, a wielą prawami, konfederacyami y przysięgą nayiaśnieyszych monarchów, królów polskich, ztwierdzonych zgromadzeni. Wszem wobec y zosobna każdemu do wiadomości podaiemy, iż wycięczeni cierpliwością y nadzieią, czekaliśmy w skromności y uciskach ulżenia y końca w gwałtownościach prawa, wolność y równość naszą szlachecką niszczących, a rozważaiąc to przeciwko kardynalnym prawom oyczyzny naszey y przywileiom królów, panów naszych, de anno 1433,

КОНФЕДЕРАЦІЯ

дворянства и помѣщиковъ великаго княжества Литовскаго, какъ древле - православнаго, такъ и двоякаго евангелическаго исповѣданія, начатая въ Слуцкѣ въ 1767 году, мѣсяца Марта 20 дня, и предшествовавшее вышепомянутой конфедераціи заявленіе.

Мы—дворянство и помѣщики великаго княжества Литовскаго, какъ древняго греко-россійскаго исповѣданія, такъ и двоякаго евангелическаго, собравшись здѣсь на защиту правъ, привилегій и вольностей, пріобрѣтенныхъ кровію нашихъ предковъ и подтвержденныхъ многими законами, конфедераціями и присягами свѣтлѣйшихъ монарховъ—королей польскихъ, — доводимъ до свѣдѣнія всѣхъ вообще и каждаго въ особенности, что, истомленные терпѣніемъ и надеждою, мы скромно ожидали облегченія въ нарушеніяхъ, насиліяхъ правъ, уничтожающихъ дворянскую нашу свободу и равенство, имѣя въ виду основные законы отечества нашего, привилегіи королей-

1499, 1511, 1563, 1568, unią w. x. Lit. z Koroną polską utwierdzaiącym, y wolność religii przez konfederacye i konstytucye 1573, 1576, 1587, 1588, 1607, 1609, 1618, 1620, 1623, 1627, 1632, 1633, 1638, 1648, 1650, 1667, umacniaiącym współobywatele nasi od czasu do czasu postępowali. Niepodobno nam było daley w tak cierpliwey zostawać nieczynności y patrzyć niewzruszonym umysłem, na ostatnią wiary, honoru, ba iuż poczęści y życia naszego zgubę; a ile maiąc przed oczyma, dawnieysze y cale świeże przykłady, że się przez takowyż sposób współ-bracia nasi, w mnieyszych daleko uszczerbkach wolności y wsporze tylko między familiami, ratować zwykli. Komuż nie są wiadome a przynaymniey słyszane w tey rzeczypospolitey polskiey, nieznośne dissydentów tak religii greckiey staro-ruskiey, iako też obóyga wyznania ewangielickiego, uciemiężenia y prześladowania, ten tylko o nich nie wie y wiedzieć niechce, który zatwardziałą pałaiąc zawziętością, wszelkie politowanie z przyrodzoney wyzut ludzkości. Pełne są wszystkie kąty rozległych prowincyi Litewskich okropnych przykładów, zgwałcenia mieysc świętych, zniewagi y zabóystwa xięży, sług Bożych, porządek nasz kościelny y karność, bez którey żadna społeczność być nie może, przez wtrącanie się duchowieństwa rzymskiego y nieskończone przeciwności, wywrócony y zniesiony; całe diecezye, cerkwie y kościoły nasze, szkoły, drukarnie, szpitale przez tyle lat odbierane, burzone, z dzwonów y apparatów kościelnych łupione, a przez część naywiększą w zabronioney erekcyi y reparacyi opadłe y zniszczone; wolność nabożeństwa nie tylko nadwątlona, ale y prawie nogami podeptana, kiedy to każdemu impune wexować, targać, prawem wikłać y z służby Bożey przeszydzać wolno wszy-

государей нашихъ, 1433, 1499, 1511, 1563, 1568 годовъ, подтверждающіе единеніе великаго княжества Литовскаго съ царствомъ польскимъ и подкрѣпляющіе свободу вѣроисповѣданія конфедераціями и сеймовыми постановленіями 1573, 1576, 1587, 1588, 1607, 1609, 1618, 1620, 1623, 1627, 1632, 1633, 1638, 1648, 1650, 1667, вопреки которымъ отъ времени до времени поступили соотчичи наши: Намъ не возможно было далѣе оставаться въ такой терпѣливой недѣятельности и смотрѣть хладнокровно на окончательную гибель вѣры, чести и отчасти самой жизни; но имѣя предъ глазами какъ давнѣйшіе, такъ и совершенно свѣжіе примѣры, что такимъ же способомъ собратія наши обыкновенно спасали себя въ несравненно меньшихъ утратахъ свободы и въ спорѣ только между фамиліями. Кому неизвѣстны, или покрайней мѣрѣ, кто не слыхалъ о тѣхъ невыносимыхъ притѣсненіяхъ и преслѣдованіяхъ диссидентовъ какъ древняго греко-россійскаго вѣроисповѣданія, такъ и двоякаго евангелическаго? Тотъ только объ нихъ не знаетъ и знать не хочетъ, кто пылая неукротимою ненавистію, отрекся—отъ всякаго состраданія и врожденной любви къ человѣчеству. Всѣ уголки широкихъ Литовскихъ провинцій наполнены ужасными примѣрами насилія святымъ мѣстамъ, посрамленія и убійства священниковъ — слугъ Божіихъ; церковное наше благочиніе и подчиненіе, безъ котораго не можетъ существовать никакое общество, чрезъ вмѣшательство римско-католическаго духовенства и безконечныя съ его стороны *противности*, ниспровергнуты и уничтожены; цѣлыя епархіи, церкви наши, училища, типографіи, госпитали въ продолженіи столькихъ лѣтъ были отнимаемы и разоряемы; заграбляемы были колокола и церковныя богослужебныя при-

stkie obrządki chrześciańskie, nawet y same sakramenta śś. podług upodobania duchowieństwa rzymskiego opłacać z ostatnią ruiną w niektórych prowincyach przymuszono, gdy tym czasem żydom y mahometanom, bluznierżom Boga w Tróycy śśś. Jedynego, daleko większa pozwala się wolność. Takowych do nieba o zemstę wołaiących gwałtowności, żebyśmy wszystkie wyliczać mieli przykłady y każdy z osobna opisywać, była by nieskończona liczba, a prawie bez liczby. Dowodem są tego ustawiczne po wszystkich woiewodztwach, ziemiach, powiatach, manifesta i obdukcye in tempore czynione. Ominowszy dawnieyszych czasów przykłady, każdy wie niedawne tyrańskie y okrutne facta duchowieństwa rzymskiego y unitskiego. Roku 1744 kapłan cerkwi Hołoszewskiey w hrabstwie Szkłowskim Andrzey Kruszynowski od im. pana Antoniego Hrebnickiego podst. Minsk. na otwartym gościncu gwałtem wzięty, przez nie mały czas w iego domu codziennie kanczukami biciem kaleczony y sianem karmiony, który okupuiąc się kilka set talarów zapłacić musiał, y w krótkim czasie z tey okazyi fatis cessit. Roku 1759 die 7 Junii imć xiędza biskupa Białoruskiego z cerkwi y z miasta ciskaiąc kamieniem y zelżywymi diffamuiąc słowami imć. x. missionarz Obłoczymski, z gromadą szlachty, podczas missyi, wypędzili. Woła do Boga o zemstę impune zabity, na otwartym gościncu w roku 1753 przez samego ix. Rubowicza, kommendarza Birżanskiego, kaznodzieia ewangielicki Birżanski imć. xiądz Moczulski; przeraża serca nasze okrutnie kanczukami bicie y mordowanie xiędza także naszego Jaugela, kaznodzieię Sołomieskiego, iadącego do chorego z swoiey owczarni w roku 1762 przez ix. kommendarza Popiel-

надлежности, и большая часть изъ церквей, по поводу запрещенія постройки и починки, обрушились и уничтожились; свобода богослуженія не только нарушена, но почти попрана ногами, когда каждому дозволено безнаказанно удручать, тормошить, пренебрегать закономъ, посмѣваться надъ богослуженіемъ; въ нѣкоторыхъ провинціяхъ, въ угодность римско-католическому духовенству, къ крайнему разоренію, принудили платить за всѣ христіянскіе обряды, даже за самыя святыя таинства; между тѣмъ какъ жидамъ и магометанамъ, хулителямъ Бога Единаго въ святой тройцѣ, гораздо большая предоставлена свобода. Если бы мы захотѣли исчислять всѣ эти, вопіющіе къ небу о мщеніи примѣры насилія и описывать каждый порознь, ихъ было бы безконечное число, или лучше, имъ не было бы числа. Доказательствомъ этому служатъ постоянныя по всѣмъ воеводствамъ, землямъ и повѣтамъ жалобы и дѣланныя въ свое время посвидѣтельствованія возными. Опуская примѣры давнѣйшихъ временъ, каждому извѣстны тиранскіе и жестокіе поступки римско-католическаго и унитскаго духовенства: Въ 1744 году священникъ Голошевской церкви въ графствѣ Шкловскомъ, Андрей Крушиновскій, насильно захваченный Минскимъ подстолiемъ Антонимъ Гребницкимъ, долгое время въ его домѣ увѣчимъ былъ батогами и кормимъ сѣномъ, и принужденъ откупиться нѣсколькими стами талеровъ, и вскорѣ послѣ этого умеръ. Въ 1759 году 7-го Іюня миссіонеръ Облочинскій съ толпою шляхты во время миссіи изгналъ Бѣлорусскаго епископа изъ церкви и изъ города, бросая на него камнями и понося его ругательными словами. — Кровь проповѣдника евангелическаго исповѣданія Мочульскаго, пролитая

skiego ord. s. B. m. ix. Andreae Augustanae confessionis w mieście ikmci Kownie, w roku 1765 trupa na cmentarz prowadzącego, przez imci x. plebana Kowieńskiego (tak dalece, że y martwemu nie przepuszczono ciału, kiedy ie na ulicy z truny wyrzucono) iawnie y publicznie stałe, y zamiast iakowey sprawiedliwości udziałania, ieszcze nad to, temuż Augustanae confessionis zgromadzeniu, w tym że mieście odebrana szkoła y młodzież rozpędzona. Porusza wnętrzności nasze okropna transakcya w roku zaprzeszłym 1765 we Mścisławiu uczyniona, kiedy gwałtownemu tylko i. x. x. missyonarzów nawracaniu na unią opieraiące się zgromadzeniu religii greckiey staro-ruskiey, za buntowników poczytane, siedmdziesiąt szlachty dekretem oczewistym na gardło osądzono, y tym ich do odstąpienia od wiary, bo raczey do zaprzenia tylko dla zachowania życia przymuszono. Aleć nie tu ieszcze złość współ-obywatelów naszych y zawziętość duchowieństwa rzymskiego się kończy; nie dość tych wszystkich krzywd y gwałtowności, które się mieyscom świętym y osobom poświęconym służbie Bożey działaią, postępowano y postąpiono w tych że bezprawnych y niesprawiedliwych krokach do stanu świeckiego, osobliwie naypierwiey do mieyskiego, szczególnie przez to, że co do religii inaczey myślą y czynią iak oni, w miastach królewskich, w których przed tym, albo sami dyssydenci, albo pomieszani z katolikami w magistratach naydowali się, w przeszłym wieku niszczeni, a w teraznieyszym z tych że mieysc swoich, a często y z własnego maiątku, bezprawnie wyzuci, z cechów rzemieślniczych wyłączeni, y ze wszystkich swych swobód y przywileiów złupieni zostali, przez co ostatniego zruynowania y zdelezowania, z manufaktur

въ 1753 году на большой дорогѣ самимъ ксендзомъ Рубовичемъ, комендаріемъ Биржанскимъ, вопіетъ о мщеніи; раздираютъ сердце наше жестокіе побои батогами и мученія, которымъ подвергнутъ былъ въ 1762 году проповѣдникъ нашъ Соломейскій Явгель, ѣхавшій изъ своего прихода къ больному, отъ унитскаго ксендза комендорія Попѣльскаго; не менѣе того публичное поруганіе, причиненное пастору Авсбургскаго исповѣданія Андрею въ 1765 году въ городѣ Ковнѣ, когда онъ сопровождалъ на кладбище тѣло умершаго, которое выбросили изъ гроба на улицу, и вмѣсто удовлетворенія по жалобѣ, въ томъ же городѣ у сбора Авсбургскаго исповѣданія отнято училище и разогнаны ученики. Возмущаетъ душу нашу ужасное опредѣленіе, состоявшееся въ 1765 году въ Мстиславлѣ, когда основываясь только на насильственномъ обращеніи въ унію ксендзами миссіонерами семьдесятъ человѣкъ дворянъ, греко-россійскаго исповѣданія, признаны за бунтовщиковъ и осуждены на смертную казнь, отъ которой ихъ спасло одно только отступленіе отъ вѣры, къ которому ихъ принудили. Но этимъ еще не оканчивается ненависть къ намъ нашихъ соотчичей и злоба римско-католическаго духовенства: не довольно всѣхъ тѣхъ обидъ и насилій, которыя дѣлаются святымъ мѣстамъ и лицамъ, посвященнымъ на службу Божію, — приступлено къ тѣмъ же несправедливостямъ и къ свѣтскому званію и сперва къ городскому сословію, именно къ тѣмъ, которые иначе, нежели они мыслятъ и поступаютъ въ религіозномъ отношеніи. Въ магистратахъ королевскихъ городовъ прежде засѣдали или одни только диссиденты или смѣшанные съ католиками. Въ прошломъ столѣтіи начали тѣснить первыхъ, а въ настоящемъ

y rzemiosł ogołocenia miast y miasteczek naszych Litewskich, któż ze wszystkich współ-obywatelów nie widzi y niezna.

Ten pożar prześladowania rozciągnął się nieznacznie, tak dalece, że y nam rodowitey szlachcie, tey że iedney rzeczypospolitey współ-obywatelom, niezmiernie dopałać począł: bo chociaż my przez urodzenie nasze, przez prawa y przywileie kardynalne, wyżey specyfice wspomnione, (które fundamentem samey że oyczyzny naszey nazwać śmiele można, bo razem z nami y przez nas z drugiemi praerogatywami tey rzeczypospolitey stanowione y działane) słodką równością z bracią naszą rzymskiemi katolikami zaszczyceni, do honorów, praerogatyw y wszystkich wolności, sprawiedliwy wstęp y udział mamy, chociaż my powszechne z niemi równe nosimy ciężary, woiewództw ziemi y powiatów płacimy uchwały, też stanom rzpltey daiemy podatki, chociaż szczerą żarliwość ku usługom, królom panom naszym y rzeczypospolitey pokazuiemy, tak pilnie y usilnie wiary sumnienia i poczciwości naszey niczym nigdy nieposzlakowaney (bądź Bogu dzięka) dotrzymywali y dotrzymuiemy; przecież szczegulny inordinatus zelus duchowieństwa rzymskiego starał się przez całe przeszłe sto lat przodki nasze podeyść ze wszystkich swobód y dostoieństw, wyzuć y nas ich potomstwo w nayżałośnieyszey położone zostawić sytuacyi; czego są nie omylnymi dowodami recessa seymowe, skargi nasze różne, przed stanami rzczyptey zgromadzonymi zanoszone, a nigdy niewysłuchane: aż nareszcie przez

лишать ихъ этихъ мѣстъ и даже собственнаго имущества, исключать ихъ изъ ремесленныхъ цеховъ и лишать всѣхъ вольностей и привилегій, чѣмъ довели ихъ до крайняго разоренія и нищеты; вслѣдствіе чего послѣдовалъ упадокъ ремеслъ и мануфактуръ въ городахъ и мѣстечкахъ нашихъ Литовскихъ. Кто этого изъ всѣхъ собраній нашихъ не видитъ и не знаетъ?!

Этотъ пожаръ преслѣдованія незамѣтно распространился такъ далеко, что и насъ, помѣщиковъ, столбовыхъ дворянъ рѣчи посполитой началъ жестоко прижигать. Потому, что хотя мы по происхожденію своему, по основнымъ правамъ и привилегіямъ, выше подробно указаннымъ, (которыя смѣло можно назвать основою самаго отечества нашего, такъ вмѣстѣ съ нами и посредствомъ насъ съ другими преимуществами той рѣчи посполитой были устанавливаемы и дѣляны) пользовались вождѣленнымъ равенствомъ съ братьями нашими — католиками и имѣемъ полное право участвовать въ почестяхъ, преимуществахъ и во всѣхъ вольностяхъ, и хотя мы наравнѣ съ ними несемъ общія обязанности, платимъ все, что постановляютъ воеводства, земли и повѣты, вносимъ правительственнымъ властямъ рѣчи посполитой подати, хотя показываемъ искренне соревнованіе къ службѣ королямъ, государямъ нашимъ и рѣчи посполитой и никогда ничѣмъ не запятнали вѣры, чести и совѣсти нашей, напротивъ сохранили ихъ въ чистотѣ и теперь сохраняемъ; несмотря на все это особенная, выходящая изъ предѣловъ, ревность римско-католическаго духовенства въ теченіи цѣлаго прошлаго столѣтія старались подорвать значеніе предковъ нашихъ, лишить ихъ всѣхъ вольностей и достоинствъ, и насъ, потомство ихъ, поставить въ самое жалкое положеніе, чему служатъ нео-

wszelkie sztuki y wynalazki, przez nieprzełamane w starunkach na seymikach y seymach przeszkody, a legislatoria et executiva potestate podstępnie z wyrzuceniem z izby poselskiey gwałtem posła dyssydenta, nawet przeciwko zdaniu wielu prawdziwych synów oyczyzny rzymskich katolików, z ostatnim zgwałceniem wszystkich praw y swobód naszych, złamaniem traktatów z postronnymi monarchami, też nasze wolności gwarantuiących. W tym teraznieyszym wieku, naybliższe przodki nasze wyłączono y wypchniono, a za tym nayostrzeysze przeciwko kardynalnemu stanu szlacheckiego prawu, na nas bez nas ferować y stanowić zaczęto — konstytucye iako wyświadczaią uciężliwe ex 1717, 1726, 1733, 1736, z wyłączeniem równie do stanowienia praw należących nas spół-braci swoiey, y z ostatnim złamaniem świątobliwey przysięgi, przodków swoich, swoim y sukcessorów imieniem na zobopolne wieczne dotrzymanie uczynioney stanowione sancita. Do takowey tedy nieszczęśliwey przyprowadzeni sytuacyi, niepoiednokrotnie nayiaśnieyszym monarchom polskim y prześwietnym rzeczy-pospolitey stanom przez różne sposoby, te nasze przekładaliśmy krzywdy, szukaliśmy wrócenia, niesłusznie odebranych a krwią przodków naszych nabytych zaszczytów: ale zamiast sprawiedliwych względów wszystkich, które tylko bydź mogą myślone y czynione, doznawać musieliśmy przykrości tak dalece, że w kraiu naszym ten się prawdziwie mógł nazwać nieszczęśliwym, kto się dyssydentem urodził; w żadnym sądzie sprawiedliwości, w żadnych krzywdach satisfakcyi, choćby przy naysprawiedliwszey sprawie, dla tego że inną do nieba idziemy drogą, mieć nam zgoła rzecz nie można była. Przez co wiele naydostatnieyszych familiy do ubóstwa, do nik-

непровержимыми доводами сеймовыя совѣщанія, разныя наши жалобы предъ собравшимися правительственными властями рѣчи посполитой, которыя никогда не были выслушаны, пока наконецъ посредствомъ разныхъ изобрѣтеній и выходокъ, посредствомъ постоянныхъ препятствій на сеймикахъ и сеймахъ депутатъ диссидентъ исключенъ былъ изъ палаты депутатовъ законодательною и исполнительною властію, даже вопреки мнѣнію многихъ истинныхъ сыновъ отечества—католиковъ, съ рѣшительнымъ нарушеніемъ всѣхъ правъ и вольностей нашихъ, съ нарушеніемъ трактатовъ съ иностранными монархами, гарантирующихъ туже свободу нашу. Въ настоящемъ столѣтіи ближайшіе предки наши исключены и выброшены, и вслѣдствіе сего, вопреки основному праву дворянскаго сословія, безъ насъ начали постановлять противъ насъ самыя строгія и обременительныя конституціи какъ-то въ 1717, 1726, 1733, и 1736 годахъ, съ исключеніемъ насъ собратій своихъ отъ участія въ постановленіяхъ и съ совершеннымъ нарушеніемъ священной присяги предковъ своихъ, учиненной отъ имени своего и наслѣдниковъ своихъ на вѣчное сохраненіе сдѣланныхъ узаконеній. Будучи доведены до такого бѣдственнаго положенія, мы неоднократно и разными способами представляли обиды наши свѣтлѣйшимъ польскимъ королямъ и правительственнымъ властямъ рѣчи посполитой, доискивались возвращенія намъ незаконноотнятыхъ у насъ, заслуженныхъ кровію предковъ нашихъ защитъ: но вмѣсто справедливаго участія мы должны были испытывать непріятности въ такой степени, что въ краѣ нашемъ тотъ поистинѣ могъ назваться несчастнымъ, кто родился диссидентомъ: намъ невозможно было ни въ одномъ судѣ добиться справедливости, ни

czemności y do ostatniey przyszło zguby. My przecież y te wszystkie bezprawia przez półwieku przeszłe cierpliwie znosząc, należytych miłey oczyzny naszey, kiedyż tedyż spodziewaliśmy się względów. Ale kiedy ostatnia convocationis seymu 1764 iuż nas o gardło przywiodła konstitucya, kiedy nam cień nawet wolności umknęła, y ledwo z naypodleyszym w rzeczy-pospolitey nie porównała stanem; dopiero wszelkich użyć musieliśmy środków, do podzwignienia praw, wolności, przywileiów y swobód naszych, prosiliśmy na świeżo skończonym seymie nayiaśnieyszego króla y pana naszego miłościwego y prześwietnych stanów iak naypokorniey, przez podane in scriptis supliki z dowodnym wyrażeniem prawności, na fundamentalnych kraiowych prawach ugruntowaney, o należytą poprawę losów naszych, w miłey oyczyznie naszey. Łączyły in virtute traktatów z rzeczą-pospolitą postronne potencye swoie wielkie interessowania się, ale y te wszystkie kroki żadney należytey nie miały względości, y nasze naysprawiedliwsze y nayprawnieysze nie uskutecznione zostały żądania. A nad to za to, żeśmy się prosić ważyli, pociągnieniem do trybunałów pro crimine laesi perduellionis, wycięciem y zupełnym wyniszczeniem grozili y grożą. Tak tedy niebezpieczenie między zgubą a ostatnim ratowania się sposobem położeni, manifestuiemy się przed Bogiem, niewinności umysłów y czystych intencyi naszych świadkiem y sędzią, przed naiaśnieyszym królem panem naszym miłościwym y przed oyczyzną całą, iż żadną inną przyczyną, lecz szczegulną ubespieczenia praw, wolności, równości, wiary, honoru, zdrowia y substancyi, ten ścisły między sobą dla obrony naszey uczyniliśmy związek, upewniaiąc siebie wzaiemnie y przysięgą obowiązuiąc się, iż praw, swo-

въ какихъ обидахъ удовлетворенія, хотябы дѣло было самое справедливое, потому только что мы идемъ къ небу инымъ путемъ. По этой причинѣ множество самыхъ зажиточныхъ фамилій дошли до убожества и нищеты и окончательнаго разоренія. Однакожъ мы полвѣка снося терпѣливо всѣ эти неправды, ожидали участія къ намъ любезнаго отечества нашего. Но когда послѣднее постановленіе конвокаційнаго сейма 1764 года довело насъ до окончательной погибели, когда и тѣнь свободы для насъ исчезла и когда насъ сравняли съ самымъ низкимъ сословіемъ въ рѣчи посполитой; тогда мы должны были употребить всѣ средства для возвращенія правъ и вольностей нашихъ: мы просили на едва только кончившемся сеймѣ найяснѣйшаго короля и государя нашего и свѣтлѣйшія правительственныя власти, въ поданныхъ нами на письмѣ прошеніяхъ съ документальнымъ объясненіемъ нашей правности, основанной на фундаментальныхъ законахъ края объ улучшеніи судьбы нашей въ любезномъ отечествѣ нашемъ. Къ сему присоединяли, на основаніи трактатовъ, выраженія своего участія къ намъ иностранныя державы; но всѣ эти попытки не обратили на себя никакого вниманія, и наши самыя справедливыя и самыя законныя желанія остались безъ послѣдствій. Еще напротивъ, за то, что мы осмѣлились просить, насъ привлекли къ трибуналамъ какъ измѣнниковъ, угрожали и угражаютъ вырѣзать всѣхъ и уничтожить. И потому-то, будучи поставлены между гибелью и послѣднимъ способомъ ко спасенію, мы заявляемъ предъ Богомъ, свидѣтелемъ и судьею невинности нашихъ предпріятій и намѣреній, передъ найяснѣйшимъ королемъ, милостивымъ государемъ нашимъ и передъ цѣлымъ отечествомъ, что мы вступаемъ въ

bód, przywileiów y wolności naszych, tam in spiritualibus quam in secularibus, do ostatniey krople krwie nieodstępnie bronić będziemy.

Wzywamy zatym, na fundamencie traktatów publicznych mocney protekcyi tych potencyi, które gwarantowały nasze prawa, swobody y wolności, mianowicie nayiaśnieyszey Imperatorowey ieymci całey Rossyi, także nayiaśnieyszych królów ichmościów, Szwedzkiego, Angielskiego, Pruskiego y Duńskiego, iak naypokorniey upraszaiąc tych monarchów, żeby protekcią swoią zaszczycić raczyli nasze wolności y przywileie według tenoru zaszłych w tym punkcie traktatów.

Oświadczamy się przed Bogiem y światem, że ten nasz związek nie przeciwko religii rzymskiey katolickiey y iey obrządkom, która y które, żeby circa iura sua antiqua zachowane były, pragniemy, byle by nasze gruntowne prawa naruszone nie były, nie przeciwko nayiaśnieyszemu królowi imci, panu naszemu miłościwemu, szczęśliwie nam panuiącemu, którego dostoieństwa y maiestatu do ostatniego tchu nie odstąpiemy y przy nim obstawać będziemy, nie przeciwko prawdziwym oyczyzny synom; ale przeciwko gwałcicielom przysięgi przodków swoich, równości y wolności, y przeciwko wzruszycielom pokoiu wewnętrznego.

Oświadczamy się przy tym spół-braci naszym a dobrym patryotom wyznania rzymsko-katolickiego, ze iesteśmy stałey y zupełney intencyi, iednomyślne łożyć staranie, tym wszystkim co się ściąga do bezpieczeństwa swobód naszych spólnych y wol-

этотъ тѣсный союзъ между собою не для другой причины, какъ только единственно для обезпеченія правъ, свободы, равенства и вѣры, чести, здоровья и имущества, увѣряя себя взаимно и обязывая присягою, что мы будемъ защищать права, свободу, привилегіи и вольности наши, какъ въ дѣлахъ духовныхъ, такъ и свѣтскихъ, до послѣдней капли крови.

Послѣ этого, на основаніи публичныхъ трактактовъ, мы всенижайше просимъ мощной протекціи тѣхъ державъ, которыя гарантировали наши права, свободу и вольности, именно Всепресвѣтлѣйшей Императрицы Всероссійской, всепресвѣтлѣйшихъ королей—Шведскаго, Англійскаго, Прусскаго и Датскаго, чтобы они благоволили защитить наши вольности и привилегіи на основаніи послѣдовавшихъ въ этомъ пунктѣ трактатовъ.

Заявляемъ предъ Богомъ и цѣлымъ свѣтомъ, что этотъ союзъ нашъ не противъ римско-католической религіи и обрядовъ ея, напротивъ мы желаемъ, чтобы она и они сохранялись въ древнихъ своихъ правахъ — лишь бы только наши основныя права не были нарушены,—не противъ пресвѣтлѣйшаго короля, милостиваго государя нашего, благополучно надъ нами нынѣ царствующаго, отъ котораго достоинства и величія не отступимъ до послѣдняго дыханія и будемъ ихъ защищать, не противъ истинныхъ сыновъ отечества; нопротивъ нарушителей присяги предковъ своихъ, нарушителей равенства и свободы и внутренняго спокойствія.

Заявляемъ также собратіямъ нашимъ, добрымъ патріотамъ римско-католическаго вѣроисповѣданія, что наше постоянное и неизмѣнное намѣреніе — единомышленно стараться обо всемъ томъ, что относится къ обезпеченію общей нашей свободы и

ności sumnienia każdego obywatela; zapraszamy ich oraz, aby się łączyć z nami raczyli do utrzymania praw, respective dla każdego należących, a wszystkim uniwersalną wolność utrzymuiących. Subsellia wszelkie, tak supremum trybunału głównego w. x. Lit. iako y inne po woiewodztwach y powiatach, żeby się solito usu kontinuowały, nie tylko nie przeszkadzamy, lecz owszem ich powagę y bezpieczeństwo utrzymywać będziemy.

Za marszałka zaś tey konfederacyi naszey unanimi voto w. imci pana Jana z Konopnice Grabowskiego—generała-maiora od kawaleryi woysk w. x. Lit. y półkownika ikmci obraliśmy, przydawszy kredensowanych w. w. ichmciów panów konsyliarzów.

A żeby ten akt konfederacyi miał więcey mocy, rękami go naszymi podpisaliśmy. Działo się w Słucku, roku tysiąc siedmset sześćdziesiątego siódmego, miesiąca Marca 20 dnia.

Jan z Konopnice Grabowski—marszałek konfederacyi dissydentów w. x. Lit., generał-maior y półkownik ikmci; Jerzy Koniski—episkop Białoruski, konsyliarz konfederacyi; Tomasz z Konopnice Grabowski—ieneral-leutenant woysk w. x. Lit., konsyliarz konfederacyi; Marcin Offenhaus—konsyliarz konfederacyi; Krzysztof Reybnik—ieneral-maior w. w. x. Lit., konsyliarz konfederacyi; Stefan z Konopnice Grabowski—konsyliarz konfederacyi; Bogusław Korwin Krasiński—konsyliarz konfederacyi; z Kalinowey Felicyan Zaremba — konsyliarz konfederacyi; Jan z Rayska Rayski — konsyliarz konfederacyi; Michał z Przystanek Przystanowski—konsyliarz konfederacyi; Samuel Łaniewski-Wołk—maior ikmci, konsyliarz konfederacyi; Jerzy Łaniewski-Wołk — konsyliarz konfederacyi; Jan Grotkowski—konsyliarz

вольностей и свободы совѣсти каждаго, и вмѣстѣ просимъ ихъ, чтобы они соединялись съ нами для защиты правъ, принадлежащихъ къ каждому и поддерживающихъ общую свободу; также всѣ суды, какъ верховный, главный трибуналъ великаго княжества Литовскаго, равно какъ и другіе существующіе въ воеводствахъ и повѣтахъ, чтобы они какъ обыкновенно продолжались, мы не только не препятствуемъ имъ, но напротивъ будемъ поддерживать ихъ авторитетъ и безопасность.

Маршалкомъ этой конфедераціи нашей мы единогласно избрали г. Ивана изъ Конопницы Грабовскаго, генералъ-маіора отъ кавалеріи войскъ великаго княжества Литовскаго, придавши къ нему довѣренныхъ совѣтниковъ.

А для большей силы этого акта конфедераціи, мы собственноручно подписали его. Происходило въ Слуцкѣ тысяча семьсотъ шестьдесятъ седьмаго года, мѣсяца Марта 20 дня.

Иванъ изъ Конопницы Грабовскій—маршалокъ конфедераціи диссидентовъ великаго княжества Литовскаго, генералъ-маіоръ и полковникъ его королевской милости; Георгій Конискій—епископъ Бѣлорусскій, совѣтникъ конфедераціи; Ѳома изъ Конопницы Грабовскій — генералъ-лейтенантъ войскъ великаго княжества Литовскаго, совѣтникъ конфедераціи; Мартинъ Оффенгаузъ—совѣтн. конфедераціи; Христоферъ Рейбницъ—генералъ-маіоръ войскъ великаго княжества Литовскаго—совѣтникъ конфедераціи; Стефанъ изъ Конопницы Грабовскій—совѣтникъ конфедераціи; Богуславъ Корвинъ Красинскій—совѣтникъ конфедераціи; Фелиціанъ изъ Калиновой Заремба — совѣтникъ конфедераціи; Иванъ изъ Райска Райскій—совѣтникъ конфедераціи; Михаилъ изъ Пристанокъ Пристановскій—

konfederacyi; Jan Stryieński — konsyliarz konfederacyi; Ludwik Bronikowski—konsyliarz konfederacyi; Kazimierz Gołuchowski—konsyliarz konfederacyi; Jan Korwin-Krasiński—konsyliarz konfederacyi; Ropp—starosta Żydekarski—konsyliarz konfederacyi; Stanisław Putkamer—ienerał-adiutant y konsyliarz konfederacyi; Turnau—kapitan y konsyliarz konfederacyi; Adam Oleński—konsyliarz konfederacyi; Jakób Grużewski—konsyliarz konfederacyi; Stefan na Wolanowie Wolanski—oberl. i. k. m., konsyliarz konfederacyi; Paweł Kempieński—konsyliarz konfederacyi Samuel z Biał. Cedrowski—konsyliarz konfederacyi; Jarosz Galiński — konsyliarz konfederacyi; Bogusław Szroter—obersztl. i. k.m., konsyliarz konfederacyi; Stefan Mikulicz —konsyliarz konfederacyi; Jerzy Konarski—kap. i. k. m., konsyliarz konfederacyi; Kazimierz Mniński—konsyliarz konfederacyi; Adam Estko—konsyliarz konfederacyi; Tomasz Zabiełło—konsyliarz konfederacyi; Stanisław Borowicz—konsyliarz konfederacyi; Krzysztof z Glinnika Gliński—konsyliarz y sekretarz konfederacyi. Dissidenty w. x. Lit. Stefan Offenhauz—podkomorzyc Derptski; Tomasz Korwin-Krasiński—starościc Homelski; Leopold Reybnitz — g. a. b. w. w. x. Lit.; Władysław Łaniewski-Wołk; Samuel Łaniewski-Wołk, Stanisław Reybnitz — g. a. komm. woysk. w. x. Lit.; Stefan Olendski; Michał Gineyt-Koncewicz; Jan Ciechański; Jan Alexander Pakosz; Konstanty Pakosz—por. reg. piesz. b. p. w. x. Lit.; Piotr Chomentowski; Paweł Litawor Abramowicz; Jan Lit. Abramowicz; Tomasz z Białaczewa Cedrowski; Bogusław z Białaczewa Cedrowski; Jan z Białaczewa Cedrowski—por. reg. p. b. w. w. x. Lit.; Stanisław Ciechański; Bogusław Ciechański; Stefan Ciechański; Wilhelm Frankenberg; Stefan Chodorowski; August Konstanty Estko; Stasовѣтникъ конфедераціи; Самуилъ Ланевскій Волкъ—маіоръ Е. кор. мил., совѣтн. конфедераціи; Георгій Ланевскій Волкъ—совѣтникъ конфедераціи; Иванъ Гротковскій — совѣтникъ конфедераціи; Иванъ Стрыенскій—совѣтникъ конфедераціи; Людвигъ Брониковскій — совѣтникъ конфедераціи; Казиміръ Голуховскій — совѣтникъ конфедераціи; Иванъ Корвинъ Красинскій—совѣтникъ конфедераціи; Роппъ—староста Жидейкарскій, совѣтникъ конфедераціи; Станиславъ Путкамеръ—генералъ-адъютантъ и совѣтникъ конфедераціи; Турнау—капитанъ и совѣтникъ конфедераціи; Адамъ Олендскій—совѣтникъ конфедераціи; Яковъ Гружевскій—совѣтникъ конфедераціи; Стефанъ на Воляновѣ Волянъ—оберл. Е. к. м. совѣтникъ конфедераціи; Павелъ Кемпенскій—совѣтникъ конфедераціи; Самуилъ изъ Бялач. Цедровскій—совѣтникъ конфедераціи; Ярошъ Галинскій—совѣтникъ конфедераціи; Богуславъ Шротеръ—оберштл. Е. к. м. совѣтн. конфедераціи; Стефанъ Микуличъ—совѣтн. конфедераціи; Георгій Конарскій — кап. Е. к. м. совѣтникъ конфедераціи; Казиміръ Мнинскій—совѣтн. конфедераціи; Адамъ Эстко — совѣтн. конфедераціи; Ѳома Забѣлло—совѣтн. конфедераціи; Станиславъ Боровичъ — совѣтн. конфедераціи; Христоферъ изъ Глинника Глинскій—совѣтникъ и секретарь конфедераціи. Диссиденты великаго княжества Литовскаго: Стефанъ Оффенгаузъ, подкоморичъ Дерптскій; Томашъ Корвинъ Красинскій, старостичъ Гомельскій; Леопольдъ Рейбницъ г. а. б. вел. кн. Лит.; Владиславъ Ланевскій Волкъ; Самуилъ Ланевскій Волкъ; Станиславъ Рейбницъ — г. а. комм. войскъ в. кн. Лит.; Стефанъ Олендскій; Михаилъ Гинейтъ Концевичъ; Иванъ Цѣханскій; Иванъ Александръ Пакошъ; Константинъ Пакошъ — поручикъ пѣхот-

nisław Gizbert Studnicki; Jan Gizbert Studnicki; Michał Gizbert Studnicki; Krysztof Borzymowski; Beniamin Borzymowski; Paweł Grabowski; Tobiasz Grotkowski; Samuel Biniaszewski; Bogusław Biniaszewski; Piotr Huba; Stefan Huba; Stanisław Huba; Stanisław Budrewicz; Jan Izbicki; Michał Izbicki; Piotr Izbicki; Jakób Bukowski; Marcin z Młodzianowa Gruszewski—kuchmistrzowicz w. x. Lit.; Jan z Białaczewa Cedrowski; Mikołay Łaniewski-Wołk—półkownik i. k. m.; Daniel Łaniewski Wołk—kap. reg. kon. gward. Litewski; Alexander Łaniewski Wołk; Alexander Czyż; Jan Przystanowski; Krzysztof Mackiewicz; Michał Mackiewicz; Józef Dunkin; Jan Nolkin; Jan Łukiański; Paweł Myslik; Jan Meier; Andrzey Meier; Tomasz Kempieński; Daniel z Bytynia Kurnatowski; Rafał Dubowiecki; Adam Walter; Stanisław Konarski; Jerzy Konarski; Tomasz Hazler; Tomasz Łabowski; Bogusław ze Mnina Mniński; Rafał Lipiński; Piotr Lachnicki; Ludwik Okołow; Symon Pękalski; Jan Mikulicz; Marcin Mikulicz; Rafał Metycki; Felician Bernacki; Jan Miłośnicki; Samuel Orwid; Jan Bulkowski; Jerzy Bulkowski; Bogusław Mąkiewicz; Alexander Bitnier; Jan Piekarski; Wawrzyniec Puttkamer—ien.-adiut. b. w. w. x. Lit.; Bogusław z Kalinowey Zaremba—oberszt. i. k. m.; Alexander z Kalinowey Zaremba—kap. woysk rossyiskich; Jan Bogusz Siestrzencewicz; Bogusław Piątkowski; Stefan Swida; Marcin Korwin Petrozolin—kap. i. k. m.; Stanisław Hazler; Krzystof Ciechański; Ludwik Wilamowicz; Jan Stancelewicz; Jan Ciechański; Stefan Siedmigrodzki; Michał Pawłowicz; Michał Białobłocki; Stefan z Bendkowa Spinek; Gabryel Perehud; Jan Reczyński; Władysław z Bytynia Kurnatowski; Stefan Piasecki; Hrehory Osmołowski; Hrehory Stoitycz; Jakub Hałkowski;

наго полка б. п. вел. кн. Лит.; Петръ Хоментовскій; Павелъ Литаворъ Абрамовичъ; Иванъ Литаворъ Абрамовичъ; Ѳома изъ Бѣлачева Цедровскій; Богуславъ изъ Бѣлачева Цедровскій; Иванъ изъ Бѣлачева Цедровскій—поручикъ пѣхотнаго полка п. б. великаго княжества Литовскаго; Станиславъ Цѣханскій; Богуславъ Цѣханскій; Стефанъ Цѣханскій; Вильгельмъ Франкенбергъ; Стефанъ Ходоровскій; Августъ Константинъ Эстко; Станиславъ Гизбергъ Студницкій; Иванъ Гизбергъ Студницкій; Михаилъ Гизбергъ Студницкій; Христофоръ Боржимовскій; Веньяминъ Боржимовскій; Павелъ Грабовскій; Товія Гротковскій; Самуилъ Биняшевскій; Богуславъ Биняшевскій; Петръ Губа; Стефанъ Губа; Станиславъ Губа; Станиславъ Будревичъ; Иванъ Избицкій; Михаилъ Избицкій; Петръ Избицкій; Яковъ Буковскій; Мартинъ изъ Молодянова Грушевскій — кухмистровичъ в. кн. Лит.; Иванъ изъ Бѣлачева Цедровскій; Николай Ланевскій Волкъ—полковникъ его кор. милости; Даніилъ Ланевскій Волкъ — капитанъ конной гвардіи Литов. Александеръ Ланевскій Волкъ; Александръ Чижъ; Иванъ Пристановскій; Христофоръ Мацкѣвичъ; Михаилъ Мацкѣвичъ; Осипъ Дункинъ; Иванъ Нолькинъ; Иванъ Лукянскій; Павелъ Мысликъ; Иванъ Мейеръ; Андрей Мейеръ; Ѳома Кемпенскій; Даніилъ изъ Битыня Курнатовскій; Рафаилъ Дубовецкій; Адамъ Вольтеръ; Станиславъ Конарскій; Юрій Конарскій; Ѳома Газлеръ; Ѳома Лабовскій; Богуславъ изъ Мнина Мнинскій; Рафаилъ Липинскій; Петръ Ляхницкій; Людвигъ Околовъ; Симонъ Пенкальскій; Иванъ Микуличъ; Марти нъ Микуличъ Рафаилъ Метыцкій; Фелиціанъ Бернатскій; Иванъ Милосницкій; Самуилъ Орвидъ; Иванъ Буковскій; Юрій Бульковскій; Богуславъ Монкевичъ; Александръ Битнеръ;

Jan Hałkowski; Alexander Ludowicz; Władysław Warakomski; Samuel Zarnowiec; Michał Złotnicki; Michał Truskowski; Jan Urbanowicz. Z powiatu Pińskiego z okolicy Sackowicz: Jan Hryhorowicz Saczkowski; Jan Romanowicz Saczkowski; Teodor Romanowicz Saczkowski; Michał Janowicz Saczkowski; Teodor Stachowski; Antoni Stachowski; Piotr Józefowicz Saczkowski; Bazyli Józefowicz Saczkowski; Jan Michałowicz Saczkowski; Bazyli Daniłowicz Saczkowski. Z okolicy Horbaczów: Andrzey Dubieniecki; Hryhory Dubieniecki; Jan Dubieniecki; Symeon Katar; Teodor Dubieniecki; Jan Janowicz Horbaczewski; Grzegorz Połchowski; Stefan Połchowski; Heronim Horbaczewski; Jakób Horbaczewski; Michał Horbaczewicz; Leon Dubieniecki; Jan Kościakowicz Horbanowski; Alexander Ostrowski; Grzegorz Chalecki; Samuel Dzikowicki; Daniel Katar; Andrzey Bohusz; Alexander Ostrowski; Ewgeni Janowicz Horbaczewski. Z okolicy Starych Dzikowicz: Bazyli Sarnicki; Gabryel Sarnicki; Daniel Leonowicz Dzikowicki; Benedykt Dzikowicki; Stefan Dzikowicki; Jan Zdanowicz Dzikowicki. Z okolicy Sarnik Wielkich: Grzegorz Machnowicz Sarnicki; Kondrat Dubina Sarnicki; Artemi Dubina Sarnicki; Tomasz Hrehorowicz Sarnicki; Bazyli Kozakiewicz Sarnicki; Artemi Dubina-Sarnicki; Tomasz Hrehorowicz Sarnicki; Bazyli Kozakiewicz Sarnicki; Jan Kozakiewicz Sarnicki; Mikołay Kozakiewicz Sarnicki; Jan Machnowicz Sarnicki; Jan Sawicz Dubina-Sarnicki; Ignacy Romanowicz Sarnicki; Piotr Ostrowski-Sarnicki; Hiacynt Szułkiewicz-Sarnicki; Jakób

Иванъ Пекарскій; Лаврентій Путткамеръ—генералъ-адъютантъ б. в. кн. Лит.; Богуславъ изъ Калинова Заремба—оберст. Е. к. м.; Александръ изъ Калиновой Заремба, капитанъ войскъ россійскихъ; Иванъ Богушъ Сестренцевичъ; Богуславъ Піонтковскій; Степанъ Свида; Мартинъ Корвинъ Петрозолинъ—капитанъ Е. к. м.; Станиславъ Гизлеръ; Христофоръ Цѣханскій; Людвигъ Вилямовичъ; Иванъ Станцелевичъ; Иванъ Цѣханскій; Стефанъ Седмигродскій; Михаилъ Павловичъ; Михаилъ Бѣлоболотскій; Стефанъ изъ Бенднова Спинекъ; Гавріилъ Перегудъ; Иванъ Речинскій; Владиславъ изъ Битыня Курнатовскій; Стефанъ Пясецкій; Григорій Осмоловскій; Григорій Стойтычъ; Яковъ Галковскій; Иванъ Галковскій; Александръ Людовичъ; Владиславъ Варакомскій; Самуилъ Зарновецъ; Михаилъ Злотницкій; Михаилъ Трусковскій; Иванъ Урбановичъ. Изъ Пинскаго повѣта, изъ околицы Сачковичъ: Иванъ Григоровичъ Сачковскій; Иванъ Романовичъ Сачковскій; Ѳедоръ Романовичъ Сачковскій; Михаилъ Ивановичъ Сачковскій; Ѳедоръ Стаховскій; Антоній Стаховскій; Петръ Іосифовичъ Сачковскій; Василій Іосифовичъ Сачковскій; Иванъ Михаловичъ Сачковскій; Василій Даниловичъ Сачковскій. Изъ околицы Горбачовъ: Андрей Дубѣнецкій; Григорій Дубѣнецкій; Иванъ Дубѣнецкій; Симонъ Катаръ; Ѳедоръ Дубѣнецкій; Иванъ Ивановичъ Горбачевскій; Григорій Полховскій; Стефанъ Полховскій; Іеронимъ Горбачевскій; Яковъ Горбачевскій; Михаилъ Горбачевскій; Леонъ Дубѣнецкій; Иванъ Костяковичъ Горбановскій; Александръ Островскій; Григорій Халецкій; Самуилъ Диковицкій; Данило Катаръ; Андрей Богушъ; Александръ Островскій; Евгеній Яновичъ Горбачевскій. Изъ околицы Старыхъ Диковичъ: Василій Сарницкій; Гавріилъ

Bazewicz-Sarnicki; Bazyli Łakuta-Sarnicki; Tomasz Łakuta Sarnicki; Jan Boryszewski; Paweł Boryszewski; Grzegorz Karpowicz, Czekura Samiski; Ignacy Pytlewicz-Sarniski; Jan Lewkowicz Sarnicki; Bazyli Szuszkiewicz-Sarnicki; Antoni Starkowicz-Sarnicki; Siemion Boryszewski; Nikita Boryszewski; Daniel Horbaczewski; Grzegorz Horbaczewski; Jakób Horbaczewski; Teodor Horbaczewski; Mikołay Iwaszkiewicz-Sarnicki; Jan Piekarski; Filip Piekarski; Daniel Piekarski; Paweł Piekarski; Bazyli Piekarski; Symeon Piekarski; Piotr Stuha Sarnicki; Marcin Stuha Sarnicki; Alexy Stuha-Sarnicki; Nicefor Dumczuk-Sarnicki; Paweł Lech-Ostrowski; Protazy Ostrowski; Bazyli Ostrowski; Michał Ostrowski; Antoni Ostrowski; Filip Dubina Sarnicki. Z okolicy Wysokiego; Andrzey Korzeniewicz Wysocki; Bazyli Korzeniewicz Wysocki; Moyżesz Wysocki; Teodor Wysocki; Bazyli Wysocki; Piotr Wysocki; Stefan Szołomicki; Grzegorz Skobiałowski. Z Okolicy Krasowa: Jan Telatycki-Krasowski; Dominik Krasowski; Bazyli Boryczewski; Paweł Kataur Boryszewski. Z okolicy Płotnickiey: Jan Helassewicz Wabiszczewicz; Michał Zybin-Kaczanowski, Hryhory Wabiszewicz; Teodor Kaczanowski; Iózef Piotrowicz; Karol Iunkiewicz-Płotnicki; Teodor Kozlakowski; Paweł Łosicki; Jerzy Łosicki; Stefan Kurhanowski; Teodor Kaczanowski; Stefan Nozdryna Kaczanowski; Bazyli Jankiewicz; Teodor Jankiewicz; Eustafiy Romaszko; Teodor Wabiszczewicz; Łukasz Kaczanowski; Mikołay Kaczanowski; Ławrenty Kaczanowski; Stefan Сарницкій; Даніилъ Леоновичъ Диковицкій; Венедиктъ Диковицкій; Степанъ Диковицкій; Иванъ Здановичъ Диковицкій. Изъ околицы Сарникъ Великихъ: Григорій Махновичъ Сарницкій; Кондратъ Дубина Сарницкій; Артемъ Дубина Сарницкій; Ѳома Григоровичъ Сарницкій; Василій Козакевичъ Сарницкій; Иванъ Козакевичъ Сарницкій; Миколай Козакевичъ Сарницкій; Иванъ Махновичъ Сарницкій; Иванъ Савичъ Дубина-Сарницкій; Игнатій Романовичъ Сарницкій; Петръ Островскій Сарницкій; Гіацинтъ Шулкевичъ Сарницкій; Яковъ Базевичъ Сарницкій; Василій Лакута Сарницкій; Ѳома Лакута Сарницкій; Иванъ Боришевскій; Павелъ Боришевскій; Григорій Карповичъ; Чекура Самискій; Игнатій Петлевичъ Сарницкій; Иванъ Левковичъ Сарницкій; Василій Шушкевичъ Сарницкій; Антоній Старковичъ Сарницкій; Семенъ Борышевскій; Никита Борышевскій; Даніилъ Горбачевскій; Григорій Горбачевскій; Яковъ Горбачевскій; Ѳедоръ Горбачевскій; Николай Ивашкевичъ Сарницкій; Иванъ Пекарскій; Филипъ Пекарскій; Даніилъ Пекарскій; Павелъ Пекарскій; Василій Пекарскій; Симеонъ Пекарскій; Петръ Стуга-Сарницкій; Мартинъ Стуга-Сарницкій; Алексѣй Стуга-Сарницкій; Никифоръ Думчукъ-Сарницкій; Павелъ Лехъ-Островскій; Протасій Островскій; Василій Островскій; Михаилъ Островскій; Антоній Островскій; Филипъ Дубина-Сарницкій. Изъ околицы Высокаго: Андрей Кореневичъ Высоцкій; Василій Кореневичъ Высоцкій; Моисей Высоцкій; Ѳедоръ Высоцкій; Василій Высоцкій; Петръ Высоцкій; Стефанъ Шоломицкій; Григорій Скобляловскій. Изъ околицы Красова: Иванъ Телятыцкій-Красовскій; Доминикъ Красовскій; Василій Боричевскій, Павелъ Катавръ Боришевскій. Изъ околицы Плотницкой:

Kaczanowski; Jan Junkiewicz Bazylewicz; Piotr Janowicz Niekraszewicz; Roman Kaczanowski.

Rota którą stany zaprzysięgły.

Ja NN., przysięgam Panu Bogu wszechmogącemu w Tróycy ś. Jedynemu na tym: iż nierozdzielnie z rycerstwem y obywatelami w. x. Lit. tak staro-ruskiego, iako też oboyga wyznania ewangelickiego z konfederowawszy się, nie pierwiey od tego związku mam rozwiązywać się y odłączać się, poki powszechnie taż prowincya, we wszystkich dolęgliwościach swoich, uspokoiona zostanie; na tym: iako zwierzchności tey konfenderacyi teraznieyszey posłusznym bębę, y co kolwiek taż konfederacya postawi, to wszystko nie tylko przyiąć, ale też przytym stawać y temu podlegać mam, y powinien będę, oraz zawsze życzliwie y szczyrze, unum velle et nolle z nią utrzymywać; na tym: iako do żadney scyssiy przeciwko tey konfederacyi (ieżeli by strzeż Boże naydować się miały) wiązać się nie mam; na tym: iako żadney pomocy, rady, a tym bardziey przestrogi, przeciwnie rozumieiącym y czyniącym, dawać nie będę. Naczym iako sprawiedliwie przysięgam, tak mi Panie Bożè dopomoż y męka Jego święta.

Иванъ Ильяшевичъ Вабищевичъ, Михаилъ Зыбинъ-Качановскій, Григорій Вабишевичъ; Ѳедоръ Качановскій; Осипъ Петровичъ; Карлъ Юнкевичъ Плотницкій; Ѳедоръ Козляковскій; Павелъ Лосицкій; Юрій Лосицкій; Стефанъ Кургановскій; Ѳедоръ Качановскій, Стефанъ Ноздрина-Качановскій; Василій Янкевичъ; Ѳедоръ Янкевичъ; Евстафій Ромашко; Ѳедоръ Вабищевичъ; Лукашъ Качановскій; Николай Качановскій; Лаврентій Качановскій; Стефанъ Качановскій; Иванъ Юнкевичъ Базилевичъ; Петръ Яновичъ Некрашевичъ; Романъ Качановскій.

Форма присяги, по которой присягнули сословія.

Я NN. присягаю Господу Богу Всемогущему, Единому въ святой Троицѣ, *въ томъ*: что я, вступивши въ нераздѣльный союзъ съ дворянствомъ и помѣщиками великаго княжества Литовскаго какъ—древле-русскаго, такъ и обоихъ евангелическихъ исповѣданій, не прежде отстану и отступлю отъ этого союза, пока провинція эта не будетъ успокоена во всѣхъ своихъ невзгодахъ;—*въ томъ*, что буду повиноваться начальству этой конфедераціи, и что оно постановитъ, все то не только долженъ буду принять, но и держаться этого и подчиняться ему, равно какъ всегда искренно и усердно буду соображаться съ ея желаніемъ и нежеланіемъ;—*въ томъ*, что я не буду имѣть связи ни съ однимъ враждебнымъ этой конфедераціи обществомъ (если бы оно, сохрани Богъ, могло существовать); — *въ томъ*, что я не буду давать никакой помощи, совѣта, а тѣмъ болѣе предосторожности противно мыслящимъ и дѣйствующимъ. Въ чемъ, какъ я истинно присягаю, да поможетъ мнѣ Господь Богъ и Его святое страданіе.

Rota iaśnie wielmożnego i. m. pana marszałka konfederacyi.

Ja NN. przysięgam Panu Bogu wszechmogącemu w Tróycy ś. Jedynemu, że iednostaynemi głosami rycerstwa y obywatelów w. x. Lit. tak iednoty staro-ruskiey greckiey, iako też oboyga wyznania ewangelickiego, na obronę praw y swobod, sobie służących, zkonfederowanych, obrany ad hoc munus marszałkowstwa, tym że iednotom, oraz y dobru pospolitemu rzeczypospolitey, fideliter służyć będę, tudziesz tuitionem praw, swobod y wolności, tak in particulari każdego, iako in universali wszystkich, y co mi będzie można do uczynienia commissum przez konfederacyą, postrzegać et etiam cum discrimine vitae zaszczycać będę, do zadnych fakcyi cum detrimento rzeczy-pospolitey, y powszechnego z iednot, konfederowanych dobra, applikować się nie mam, ani żadney konferencyi na szkodę iednoty, z postronnemi y domowymi nieprzyiacioły proponować y mieć nie odważę się, w interessach publicznych nic skrycie czynić y pisać nie będę, y nikomu wiedząc nie dopuszczę y we wszystkich nienagłey rezolucyi potrzebuiących interessach, z w. i m. panami konsyliarzami przytomnemi pilnie się znosić mam, nic bez wiadomości rady, konsensu ichmościów nie uczynię, owszem expedycie wszystkie, do publicznego interessu należące, consilio kommunikować mam y póty na tey funkcyi, wiernie y statecznie perseverabo, póki rzecz-pospolita in integro uspokoiona nie będzie: iako to sprawiedliwie zaprzysięgam, tak mi panie Boże dopomoż y męka iego święta.

Rota przysięgi ichmć pp. konsyliarzów.

Ja NN. przysięgam Panu Bogu wszechmogącemu w Tróycy ś. iedynemu, iż będąc

Форма присяги маршалка конфедераціи.

Я NN. присягаю Господу Богу Всемогущему, Единому во святой Троицѣ, что я, будучи единогласно избранъ въ должность маршалка дворянствомъ и помѣщиками великаго княжества Литовскаго, какъ православнаго греко-русскаго исповѣданія, такъ обоихъ евангелическихъ исповѣданій, вступившими въ союзъ для защиты служащихъ имъ правъ и вольностей, равно какъ для общаго блага рѣчи-посполитой, буду служить вѣрно, буду оберегать, также и защищать, хотя бы съ опасностію жизни, права, свободу, вольности, какъ въ частности каждаго, такъ и вообще всѣхъ и все, что поручено мнѣ будетъ конфедераціею; не буду принадлежать ни къ какимъ заговорамъ, вреднымъ для рѣчи-посполитой и общаго блага вступившихъ въ союзъ вѣроисповѣданій; не буду имѣть никакого сношенія съ внѣшними и внутренними врагами въ общественныхъ интересахъ, ничего не буду тайно дѣлать и писать и, зная объ этомъ, никому не позволю этого дѣлать, и во всѣхъ дѣлахъ, не требующихъ поспѣшнаго рѣшенія, буду сноситься съ состоящими на лице совѣтниками, ничего не буду дѣлать безъ ихъ совѣта и согласія, но всѣ експедиціи, относящіяся къ общественному интересу, буду сообщать совѣту, и буду оставаться въ этой должности дотолѣ, пока рѣчь-посполитая не будетъ совершенно успокоена. Что я въ этомъ справедливо присягаю, пусть такъ поможетъ мнѣ Богъ и Его святое страданіе.

Форма присяги гг. совѣтниковъ.

Я NN. присягаю Господу Богу Всемогущему, Единому во святой Троицѣ, что

na funkcyą konsyliarstwa, do boku iaśnie wielmożnego i. m. pana marszałka konfederacyi, iednot staro-ruskiey greckiey y oboyga wyznania ewangielickiego w. x. Lit. zdaniem powszechnym obrany y deputowany, obliguię się y powinien będę fidelitatem in consiliis zachować szczyrze in commodum rzeczy-pospolitey, y iednot naszych radzić, sekretów żadnych nie wydawać, z przeciwnymi tey konfederacyi żadney korrespondencyi ku szkodzie rzeczy-pospolitey y tychże iednot mieć nie będę, owszem i. w. i. m. pana marszałka, in omni casu ad commune bonum, ordinansów słuchać y póty w tey konfederacyi zostawać będę, póki sama konfederacya trwać będzie, consilium moie we wszystkim do gruntownego iak nayprędzey uspokoienia całey rzeczy-pospolitey applikować będę y sekretów żadnych rewelować nie mam. Na czym iako sprawiedliwie przysięgam, tak mi panie Boże dopomoż y męka iego święta.

I. m. pan sekretarz na funkcyą sekretarską wykonał iurament tąż samą rotą dla konsyliarzów opisaną.

Manifest, imieniem dyssidentów w. x. Lit. będącym w 1766 roku, miesiąca Grudnia trzeciego dnia, w Warszawie uczyniony.

Ta się zdaie bydź szczegulna korzyść w głęboką nieszczęśliwości przepaść pogrążonych ludzi, że gdy wszystkie wzmagaiących się przeciwności wytrzymuią stosy, dwie w swoich dolęgliwościach, niemogące bydź odiętemi, zostawione maią ucieczki—cierpliwość y nadzieię. Cierpliwość od lat blisko piędziesiąt udziałem naszym była, znosząc skromnie wszystkie gradacie, uciemiężenia y persekucyi, y przypisuiąc ie częścią trudnemu lamentów naszych do tronu przeciśnieniu się, częścią niepodobności losu

я, будучи избранъ и назначенъ въ должность совѣтника къ высокоблагородному маршалку конфедераціи древле-русскаго греческаго вѣроисповѣданія, равно какъ обоихъ евангелическихъ общимъ мнѣніемъ, обязываюсь и долженъ буду твердо хранить вѣрность въ совѣтахъ ко благу рѣчи-посполитой и давать совѣты нашимъ обществамъ упомянутыхъ вѣроисповѣданій, не открывать никакихъ секретовъ, не буду имѣть никакой корреспонденціи ко вреду рѣчи-посполитой и упомянутыхъ обществъ, напротивъ буду послушенъ распоряженіямъ г. маршалка во всѣхъ случаяхъ для общаго блага, и дотолѣ буду оставаться въ этой конфедераціи, пока она будетъ существовать, буду давать совѣты для скорѣйшаго успокоенія рѣчи-посполитой, не открывая никакихъ секретовъ. Въ чемъ, какъ справедливо присягаю, такъ пусть мнѣ поможетъ Богъ и Его святое страданіе.

По этой же самой формѣ совершилъ присягу на секретарство секретарь конфедераціи.

Заявленіе, сдѣланное отъ имени диссидентовъ, бывшихъ въ Варшавѣ въ 1766 году, мѣсяца Декабря 3 дня.

Одна кажется отрада для людей, погруженныхъ въ глубокую пропасть злосчастія, что во всѣхъ злоключеніяхъ для нихъ оставлены два убѣжища — терпѣніе и надежда. Терпѣніе было удѣломъ нашимъ около пятидесяти лѣтъ, когда мы скромно сносили всѣ униженія, притѣсненія и преслѣдованія, приписывая ихъ частію трудности, съ которою вопли наши могли достигать до трона, частію невозможности улучшенія нашей участи по причинѣ срываемыхъ въ теченіи тридцати лѣтъ

naszego poprawienia dla zpełzłych lub zerwanych przez lat trzydzieście rad seymowych. Za odmianą nie iak formy rządów, iako rządnieyszego panowania szczęśliwie dla całey oyczyzny nastąpioną, zdało się że nadzieia nie mogła pomyślnieyszego upatrzyć czasu do uiszczenia się podchlebnych nieszczęśliwym współ obywatelom, pod równym prawem żyiącym a ustawicznie bezprawie cierpiącym, obietnic; iak, kiedy postrzegła iedną niemal tchnących patriotów chęcią, żeby wszystkich gatunków exorbitancie do powinnego wprowadzone były obrębu; aliści tym celem zgromadzone nayiaśnieyszey rzeczy-pospolitey stany, miasto weyrzenia w szczegulne ziomków swoich nas tey że oyczyzny synów krzywdy y uciemiężenia, nie przypuszczaiąc do serca głosu ięczących pod oppressyą braci swoich, nie pamiętaiąc na poprzysiężone przodków swoich obowiązki, nie dbaiąc na zaszłe z postronnemi potencyami traktaty, niecytowanych, niewysłuchanych, surowszą nad przeszłey uciążliwemu tłumaczeniu podległą przycisnęła konstytucyą.

Kiedyśmy na ostatek w swoiey oyczyznie nie znaleźli kompassyi, zięte nią postronne narody, częścią przez spólność wyznania, częścią przez ludzkości sentymenta y przez obowiązki traktatów, publiczną za nami czynili interpozycyą; ale y ta nie tylko bez skuteczną, ale w skutkach cale przeciwnych, odebrała rezolucyą.

Jakiż tedy sposób nam pozostaie, żeby niewinność nasza, ieżeli potłumiona, przynaymniey całemu światu wiadoma była? Ten szczegulnie, że przez publiczne żalu y lamentów naszych wynurzenie, ieżeli serc zmiękczyć nie potrafimy, przynamnie powierzchowne zmysły oczu y uszu na nieszczęśliwą naszą kondycyą obrócimy.

сеймовъ. Съ послѣдовавшею перемѣною не столько формы правленія, сколько болѣе дѣятельнаго владычества, казалось, что надежда не могла усмотрѣть благопріятнѣйшаго времени для осуществленія лестныхъ обѣщаній для несчастныхъ соотчичей, живущихъ подъ однимъ закономъ и постоянно терпящихъ безправья, — когда убѣдилась почти во всеобщемъ желаніи всѣхъ патріотовъ положить предѣлъ излишествамъ и прекратить ихъ. Но и съ этою цѣлію, собранныя высшія сословія свѣтлѣйшей рѣчипосполитой, вмѣсто того, чтобы разсмотрѣть обиды и притѣсненія, причиняемыя соотчичамъ своимъ—намъ сынамъ того же отечества, не принимая къ сердцу голоса братьевъ своихъ, стонущихъ подъ утѣсненіемъ, забывая обязанности, утвержденныя присягою своихъ предковъ, не обращая вниманія на заключенные трактаты съ иностранными державами,—насъ, не позванныхъ, невыслушанныхъ, прижала новою конституціею, которая гораздо строже прежней.

Наконецъ, когда мы не нашли состраданія въ своемъ отечествѣ, проникнутыя онымъ иностранныя державы, частію по единовѣрію, частію по чувству любви къ человѣчеству и обязанности выполненія трактатовъ, вступались за насъ; но и заступничество это не только осталось безъ послѣдствій, но имѣло совершенно противныя слѣдствія.

Послѣ этого какой для насъ остается способъ, чтобы заглушенная невинность наша была извѣстна цѣлому свѣту? Именно тотъ, что, если черезъ публичное заявленіе жалобъ и стоновъ нашихъ мы не успѣемъ смягчить сердецъ, по крайней мѣрѣ поверхностно заставимъ обратить чувства, очи и уши на несчастное наше положеніе.

Manifestuiemy się tedy solennie y protestuiemy przed Bogiem w Tróycy ś. iedynym, którego za świadka y obrońcę niewinności naszey bierzemy, że w naszym wyznaniu żadnego punktu niema, który by iak nayściśleyszy moralney chrześciańskiey nauce był przeciwnym, a przez to publicznemu dobru albo nieużytecznym albo szkodliwym. Manifestuiemy się y protestuiemy przed nayiaśnieyszym królem, panem naszym miłościwym, że znamy y czuiemy, ile w naszey oppressyi czuć można słodycz iego panowania; oświadczamy się oraz przed Bogiem, serc naszych badaczem, że tey nieposzlakowaney wierności, którą przodkowie nasi tegoż wyznania, królom panom swoim dotrzymywali, zostaią w umysłach naszych nasiona y niechybnie podobnyż owoc przyniosą; że przy dostoieństwie maiestatu iego, życie y substancie nasze łożyć gotowi będziemy. Manifestuiemy się y protestuiemy przed całą nayiaśnieyszą rzeczą-pospolitą, spólną naszą oyczyzną, że znamy y z cierpliwością wypełniamy prawo synowstwa naszego, znosząc choć niełaskawey tey matki z pokorą y uniżonością przykrości y niesmak niezasłużonego karania, prosiemy oraz y poprzysięgamy ią przez wnętrzności tegoż macierzyństwa, żeby nas nie oddalała od działu spólności, który nam przez szczęśliwość kondycyi urodzenia naszego sprawiedliwie należy.

Manifestuiemy się oraz przed całym światem chrześciańskiem, że żadnych przeciw dobremu obywatelstwu występków, noty w nas niemasz, że wszystko przyrzekamy czynić, wszystko pragniemy wypełnić, czego oyczyzna po cnotliwych synach, czego czysty rozsądek po uczciwych ludziach wyciągać powinien, byle by zostawiona była wolność duszom naszym Temu, którzy ie stworzył, dać z swoich sentymentów rachunek. Od-

И такъ, мы заявляемъ и торжественно протестуемъ предъ Богомъ, единымъ во святой Троицѣ, которого беремъ въ свидѣтели и защитники нашей невинности, что въ вѣроисповѣданіи нашемъ нѣтъ ни одного пункта, который былъ бы противнымъ самому строгому и нравственному христіянскому ученію и тѣмъ безполезнымъ или вреднымъ для общественнаго блага;—заявляемъ и протестуемъ предъ пресвѣтлѣйшимъ королемъ, милостивѣйшимъ нашимъ государемъ, что мы знаемъ и чувствуемъ, на сколько въ нашемъ утѣсненіи можно чувствовать, сладость его правленія; свидѣтельствуемся Богомъ, испытателемъ сердецъ нашихъ, что въ душахъ нашихъ остаются сѣмена той безукоризненной вѣрности, которую оказывали королямъ предки наши того же исповѣданія и безъ сомнѣнія сѣмена эти такой же принесутъ плодъ; заявляемъ и протестуемъ предъ цѣлою свѣтлѣйшею рѣчью-посполитою, общимъ нашимъ отечествомъ, что мы знаемъ и терпѣливо исполняемъ сыновнюю обязанность нашу, снося съ покорностію непріятности и горечь незаслуженнаго наказанія неблаговолящей къ намъ матери нашей. Мы просимъ вмѣстѣ и умоляемъ ее, во имя матерняго ея чувства, чтобы она не лишала насъ той доли участія, которая принадлежитъ намъ по праву рожденія.

Заявляемъ также предъ цѣлымъ христіянскимъ міромъ, что мы ничѣмъ не погрѣшили противъ сословія добрыхъ помѣщиковъ, что мы желаемъ и обѣщаемъ дѣлать все и исполнять все, чего требуетъ отечество отъ добрыхъ сыновей своихъ, чего требуетъ здравый разсудокъ отъ честныхъ людей, лишь бы оставлена была свобода душамъ нашимъ отдавать отчетъ въ своихъ чувствованіяхъ Тому, который

woływamy się na ostatek na świadectwo samey że rzeczy-pospolitey, że żadney w nas winy niema, która by do złamania lub naruszenia traktatów naymnieyszą była okazyą, owszem sami zgadnąć nie możemy, za co nas, cząstkę tey że rzeczy-pospolitey, nieobwinionych, niewysłuchanych, nieprzekonanych od iey własnego ciała odciętą, od urzędów y funkcyi gwałtownie odstrychniono, od usług oyczyzny oderwano y na wszelkie gatunki prześladowania y niesprawiedliwości, iako członki niezdatne y nieużyteczne, wytkniono y wydano.

Żebyśmy tedy czucie tych krzywd y dolęgliwości przed całym światem oświadczyli, ten manifest rękami naszymi podpisuiemy. Pisan w Warszawie 1766 roku miesiąca Grudnia 3 dnia.

Jan z Konopnice Grabowski—ien.-mai. od kawal. y pułkownik i. k. m.

Grzegorz Michał z Konopnice Grabowski ien.-mai. y szef-kom. reg. kon. i. k. m. woy. w. x. Lit.

Jan z Rayska Rayski.
Władysław Łaniewski-Wołk.
Jerzy Turnay—deleg. z prow. Lit.

Krzysztof z Glinnika Glński.

ихъ сотворилъ. Ссылаемся, наконецъ, на свидѣтельство самой рѣчи-посполитой, что никакая вина не лежитъ на насъ, которая моглабы быть малѣйшимъ поводомъ къ неисполненію или нарушенію трактатовъ; мы сами не можемъ объяснить, за что насъ, частицу тойже рѣчи-посполитой, необвиненныхъ, невыслушанныхъ и несужденныхъ, она отдѣлила отъ своего тѣла, отлучила насильственнымъ образомъ отъ должностей, не приняла къ услугамъ отечества и обрекла насъ на всѣ роды преслѣдованія и несправедливости, какъ членовъ неспособныхъ и безполезныхъ.

Для обнаруженія чувства этихъ обидъ и невзгодъ предъ цѣлымъ свѣтомъ, мы собственно-ручно подписываемъ это заявленіе наше. Писано въ Варшавѣ, 1766 года, мѣсяца Декабря 3-го дня.

Иванъ изъ Конопницы Грабовскій—генералъ-маіоръ отъ кавалеріи и полковникъ его кор. милости.

Григорій Михаилъ изъ Конопницы Грабовскій—генералъ-маіоръ и шефъ ком. кавалерійскаго полка е. к. м., войскій вел. кн. Литов.

Иванъ изъ Райска Райскій.

Владиславъ Ланевскій-Волкъ.

Юрій Тюрне (Turnay)—делег. изъ Лит. провинціи.

Христоферъ изъ Глинника Глинскій.

MOWA

do nayiaśnieyszego króla imci polskiego Stanisława Augusta, w sprawie religii miana od i. w. nayprzewielebnieyszego imci x. Grzegorza Koniskiego—biskupa (?!) Russii obrządku greckiego nieziednoczonego w Warszawie d. 27 Julii, roku 1765.

Nayiaśnieyszy królu, panie miłościwy!

Skrępowany łańcuchami nauczyciel narodów Paweł szczęśliwym się bydź mienił, że króla Agrippę, rzeczy zwłaszcza swych świadomego, miał sobie sędzią. O, iakżeś daleko my, którzy wrzucone na sumnienia nasze łancuchy przez długi przeciąg lat włóczyć przymuszeni bywamy, szczęśliwszymi dopiero zwać się powinniśmy, że Cię za króla y za naywyższego sędziego, nie tylko wiadomością rzeczy wszystkich, ztąd też naszych, ale y cnót wszelkim gatunkiem doskonale obdarzonego, dostaliśmy! Nie trzeba tu obszerney mowy, którą byśmy się oczyszczali y niegodnymi tego, co cierpiemy, pokazowali. Wiadomo Ci, bo wiem, nayiaśnieyszy królu, że iako przodkowie nasi, takeśmy y my przeciw naymilszey oyczyznie, przeciw nayiaśnieyszym królom, nigdy żadnego nie popełnili występku, owszem wierność oboygu stanom y głowie, naykosztownieyszym samey krwie zadatkiem poświadczyć przykład przodków naszych gotowi iesteśmy. Sama tylko, co nam za występek kładą, iest religia nasza, lecz y ta też czy zasłużyła za niewolnicę bydź miana, Twoiemu maiestatowi iest wiadomo. Iest chrześciańska, z rzymską katolicką w tym, co do

Переводъ съ польскаго.

РѢЧЬ,

произнесенная православнымъ Бѣлорускимъ архіепископомъ Георгіемъ Конисскимъ, предъ королемъ Станиславомъ Августомъ, въ Варшавѣ, 27 Іюня 1765 года, при вручении королю грамоты отъ Екатерины II. (Высокопреосвященный излагаетъ въ этой рѣчи положеніе паствы своей, изнеможенной гоненіями.*)

Всепресвѣтлѣйшій король! Всемилостивѣйщій Государь!

Окованный цѣпями учитель народовъ Павелъ называлъ себя счасливымъ, получивъ въ судьи себѣ Агриппу, который зналъ его дѣло. О, сколько мы, которые принуждены въ продолженіи длиннаго ряда лѣтъ влачить оковы, наброшенныя на наши совѣсти, должны теперь называть себя счасливѣе, удостоившись имѣть въ вашемъ величествѣ короля и верховнаго судью, не только вполнѣ свѣдущаго во всѣхъ дѣлахъ, слѣдовательно и въ нашихъ, но и украшеннаго всякаго рода доблестями! Не нужно здѣсь длинной рѣчи для оправданія нашего и для доказательства, что мы невинно столько страждемъ; ибо небезъизвѣстно вашему величеству, что предки наши, равно какъ и мы, ихъ потомки, никогда не учинили никакого проступка противъ дражайшаго отечества нашего, противъ августѣйшихъ королей; напротивъ, по примѣру предковъ нашихъ, мы готовы

---

*) Рѣчь эта, написанная на Латинскомъ языкѣ, по свидѣтельству Бантыша-Каменскаго, написавшаго исторію объ уніи, въ свое время переведена была на языки: русскій, французскій, нѣмецкій и польскій. Примѣч. переводчика.

zbawienia fundamentu owszem y śrzodku ściąga się, bardzo się dobrze zgadza, w czym się różni, albo iest małey wagi, albo zdania ludzkie. I w tym by się nie różniła, gdyby za sumnienia powodem nieszła; a iednak ta błaha y chrześciańską miłością łatwo się dopełnić mogąca rozpadlina, żal powiedzieć, iak straszne y okropne iedney y to nieszytey owey sukni Chrystusowey sprawiła poszarpanie. Chrześcianie od chrześcian trapieni bywamy, y wierni od wiernych więcey iak niewierni prześladowania cierpiemy. Zawarte bywaią nam kościoły, w których Chrystus ustawnie bywa chwalony; otworem zaś stoiący w bezpieczeństwie zostaią synagogi żydowskie, gdzie Chrystus bez ustania lżony bywa! Że ludzkiego upodobania za wieczne Boże prawo mieć y ziemię z niebem mieszać nie śmiemy, odszczepieńcami, kacerzami, od wiary odstępcami nazywani bywamy! Że się sumnieniu wbrew przeciwić wzdrygamy, na więzienie, rózgi, miecz y ogień bywamy sądzeni. Ieśliśmy to zasłużyli, czemuż Kazimierz wielki polski, ów król naychwalebnieyszy, przyłączywszy Ruś do Polskiey, religią też grecką ruską do rzymskiey katolickiey przyłączył, nie iako służebnicę do pani, ale iako wolnę y towarzyszkę, tymiż prawami y spólnymi obudwóm dostoieństwy obdarzoną? Czemuż nayżarliwszy ów król Jagiełło, ustanowiwszy na heretyków z Czech wychodzących surowe prawo, religii naszey skazy kacerskiey bynaymniey nie przepisał? Czemuż świętego owego krzaku ostatnia latorośl Zygmunt August przywileiami swemi, iakby słonecznymi promieniami, iak nayżywiey odmalował, że religia nasza nikomu, by do naywyższych godności, nie zagradza drogi?! Czemuż prześwietny tegoż wieku senat razem z swymi wodzami, biskupam rzymskiemi, mężami, iak mądro-

вѣрность нашу ей и имъ, тѣлу и дражайшей главѣ, запечатлѣть нашею кровію. Одно, что вмѣняется намъ въ преступленіе—наша вѣра; но и она неужели заслужила быть плѣнницею—это извѣстно вашему величеству. Она христіанская и во всемъ согласна съ римско-католическою въ томъ, что служитъ основаніемъ и средствомъ спасенія: то, чѣмъ она различествуетъ, составляютъ или предметы безразличные или ученіе человѣческое: но и въ этомъ она неразличествовала бы, если бы не слѣдовала руководству совѣсти: однакожъ и этотъ, легко христіанскою любовію исправимый разрывъ, грустно сказать, какое ужасное и чудовищное произвелъ раздраніе этой единой нешвенной ризы Христовой! Насъ—христіянъ угнетаютъ христіяне и насъ вѣрныхъ удручаютъ больше, нежели невѣрныхъ; запираютъ наши церкви, въ которыхъ постоянно прославляется Христосъ, а еврейскія синагоги, въ которыхъ Христосъ постоянно подвергается поруганію, остаются открытыми и безопасными! За то, что мы не дерзаемъ толковать вѣчный законъ Божій по преданіямъ человѣскимъ и смѣшивать земное съ небеснымъ, мы слывемъ схизматиками, еретиками и отступниками. За то, что мы страшимся прямо противорѣчить совѣсти, насъ осуждаютъ на тюремное заключеніе, на розги, на мечь и огонь! Если мы въ самомъ дѣлѣ заслужили это, то для чего Казиміръ великій, этотъ знаменитѣйшій король польскій, присоединивъ Черв. Русь къ Польшѣ, присоединилъ и греко-россійскую вѣру къ римско-католической, не какъ рабу къ госпожѣ, но какъ свободную и союзницу, пользующуюся одними правами и общими той и другой преимуществами? Для чего этотъ ревностнѣйшій по вѣрѣ король Ягелло, издавъ строгій законъ противъ еретиковъ,

ścią, tak pobożnością nayozdobnieyszymi, też same przywileie z dańmi swymi bez wszelkiey excepcyi, to iest dostatecznie, potwierdzili? Czemuż na ostatek dawnieyszy stan szlachecki, który dla żarliwości za wiarę mieczów podczas czytania ewangelii miał zwyczay dobywać, tychże samych mieczów, ieśli widział, że my co przeciw ewangieliczney nauce trzymamy, w karki nasze nie utopił? Te y wiele tym podobnych niewinności naszych dawnych dowodów, wiesz dostatecznie, nayiaśnieyszy królu; ztąd y sama ta Twoia wiadomość, nam o naszey sprawie wątpić nie pozwala, chór zaś ów cnot, który Cię w koło otacza, także dobrze spodziewać się rozkazuie. Masz za wiarę rzymską katolicką żarliwość, ale ową przezorną, więcey niż ostrowidzewą! Masz staranie rozszerzenia religii, ale srzodkami apostolskiemi. Masz chęć życzliwości bronienia głównych nauk, lecz bynaymniey nie zdania ludzkiego. Masz przykładną pobożność, ale która nie sprzyia obłudzie, ani świętokradzkiemu zyskowi. Masz osobliwą ku towarzyszom wiary miłość, ale którą z spólną ku wszystkim poddanym Twoim łaskawością złączona, a mądrością y sprawiedliwością bardzo pięknie iest umiarkowana! — Bez zmysłów tedy nam by bydź trzeba, gdybyśmy choć w myśli mieścić mogli, że Ty, tak wielki monarcha, cnoty wszelkiey y mądrości obrona, królowi Agrippie miał byś ustąpić, królowi rzekę od cnot bardzo dalekiemu, który iednak Pawła zdaniem swoim wolności godnym ogłosił! Owszem gdy Agrippa miał nad się wyższego cesarza, Ty, gdy nam od Boga y królem y cesarzem postanowiony iesteś, cale poufamy, że Ty według naywyższey swey władzy za nami y za przywróceniem sumienia naszego do pierwszey wolności łaskawą ogłosisz sentencyą. Czego gdy do

выходцевъ изъ Богеміи, на вѣру нашу не наложилъ ни малѣйшаго пятна ереси? Отчего свѣжая отрасль священнаго этого корня Сигизмундъ Августъ въ привилегіяхъ своихъ яснѣе солнца изобразилъ, что вѣра наша никому не заграждаетъ пути къ высшимъ достоинствамъ? Для чего знаменитѣйшій этого вѣка сенатъ, съ перѣйшими своими членами римско-католическими епископами, мужами, украшенными мудростію и благочестіемъ, утвердилъ эти же самыя привилегіи безъ малѣйшаго исключенія—всецѣло? Почему, наконецъ, это древнее благороднѣйшее рыцарство, которое имѣло обыкновеніе при чтеніи евангелія обнажать мечи въ знакъ рвенія за вѣру, не вонзило ихъ въ наши выи, если оно считало насъ противниками евангельскаго ученія? Эти и многія подобныя древнія доказательства нашей невинности—хорошо извѣстны вашему величеству; потому-то одно это знаніе не позволяетъ намъ отчаяваться въ нашемъ дѣлѣ, а сонмъ этихъ доблестей, который окружаетъ ваше величество, повелѣваетъ намъ даже вполнѣ надѣяться. Ваше величество имѣете ревность по римско-католической вѣрѣ, но ревность эта прозорлива болѣе, нежели рысья; имѣете желаніе къ распространенію вѣры, но средствами апостольскими; вы горячо желаете защищать догматы, а потому не преданія человѣческія; вы обладаете примѣрнымъ благочестіемъ, но такимъ, которое не потворствуетъ лицемѣрію и святотатственному стяжанію; вы оказываете особенную любовь единовѣрцамъ, но она смѣшана съ общею милостію ко всѣмъ вашимъ подданымъ и умѣрена мудростію и правосудіемъ. И такъ съ нашей стороны было бы безумно, если бы мы хоть мысль возъимѣли, что ваше величество, король украшенный добродѣтелями и мудростію, усту-

stóp Twych się ścieląc usilnie prosimy; prosimy też króla królów, aby królestwo te naysławnieysze, które chyba naywybornieyszemu, to iest ze wszystkich naylepszemu bywa dane, utwierdzał w ręku Twych iak naydłużey y sprawił, że iakoś wszystkich przodków Twoich królów polskich z godnością wyrzeczonych na osobę Twoię głosów przewyższył, tak abyś tychże pomyślnością dzieł, wielkością y życia Twego długością przewyższył. Na ostatek sprawę naszę porucza Twoiemu królewskiemu maiestatowi, całey Rossyi Carowa, iako osobliwa religii naszey obrońca, przez list swego cesarskiego maiestatu, który Twoiemu królewskiemu maiestatowi z głęboką podaię pokorą. Dixi.

паете царю Агриппѣ, царю чуждому всякой добродѣтели, который однакожъ судомъ своимъ освободилъ Павла. Тогда какъ Агриппа подчиненъ былъ кесарю; ваше величество—для насъ и король и кесарь, избранный Богомъ, и мы, вполнѣ увѣрены что ваше величество, верховною властію вашею, всемилостивѣйше произнесете приговоръ въ пользу нашу и нашихъ совѣстей, для возвращенія имъ прежней свободы. О чемъ, повергаясь къ стопамъ вашимъ, мы просимъ всеподданнѣйше и усерднѣйше молимъ также царя царей, чтобы онъ славнѣйшее это царство, которое дается только избраннѣйшему, т. е. лучшему изъ всѣхъ, утвердилъ въ рукѣ вашей—какъ найдолѣе, и содѣлалъ, чтобы ваше величество превзошло предшественниковъ своихъ благополучіемъ, величіемъ подвиговъ и долготою дней вашихъ, какъ вы превзошли ихъ числомъ единодушныхъ голосовъ.—Впрочемъ, дѣло наше повѣряетъ вашему королевскому величеству всепресвѣтлѣйшая Всероссійская Императрица, какъ особенная покровительница нашей вѣры, въ грамотѣ ея императорскаго величества, которую я всенижайше подношу вашему королевскому величеству.

Конецъ VIII-го тома.

ОГЛАВЛЕНІЕ.

I.

Акты, относящіеся къ исторіи Западно-Русской церкви.

Стран.

1577 г.

1. Мандатъ короля Стефана Баторія Виленскому старостѣ о воспрещеніи строить въ г. Вильнѣ храмы и школы для диссидентовъ *(съ переводомъ на русскій языкъ)* 3

1593 г.

2. Вводный актъ на домъ, проданный Павлу Девялтовскому священниками Пречистенской церкви въ Вильнѣ. . 5

3. Продажная запись на домъ въ г. Вильнѣ отъ Даніила Ленчицкаго Войтеху Яцковскому, въ которой упоминается о церкви Покрова Пресв. Богородицы и Пречистенской 6

1594 г.

4. Продажная запись на домъ въ городѣ Вильнѣ, принадлежащій церкви Пречистой Богородицы, служащая стольнику Павлу Девялтовскому 9

5. Реестръ описанія двора и грунтовъ имѣнія Судеревъ, переданнаго Виленскому Свято-Троицкому Братству на учрежденіе греческо-славянской школы. 12

1595 г.

6. Донесеніе вознаго о томъ, что онъ положилъ свои позвы возлѣ русской церкви св. Ивана, на Малой улицѣ, въ Коптевскомъ домѣ 15

7. Донесеніе вознаго о сдѣланномъ имъ допросѣ Виленскому православному духовенству, почему оно не совершаетъ богослуженія въ своихъ церквахъ. . 16

8. Донесеніе вознаго о сдѣланномъ имъ запросѣ проповѣдникамъ Св. Троицка-

го монастыря: почему они въ своихъ проповѣдяхъ злословили митрополита Михаила Рагозу и ратмановъ . . . 18

9. Жалоба священника Виленской Рождественской церкви Пресв. Богородицы, что на предмѣстьи Россѣ, Дементія Добринскаго на протопопа Пречистенскаго собора и ратушныя власти русской лавицы по поводу отнятія и закрытія ими вышепомянутой церкви, насильственнаго забранія церковнаго имущества и устраненія его самого отъ священнической должности. По сему предмету здѣсь же находится посвидѣтельствованіе вознаго и протестъ православныхъ Рождественскихъ прихожанъ 19

1596 г.

10. Мандатъ короля Сигизмунда III старшинамъ Виленскаго Свято-Троицкаго монастыря о явкѣ ихъ въ королевскій судъ для разсмотрѣнія документовъ на право владѣнія домами, принадлежащими Виленскому Свято-Духовскому братству 23

1597 г.

11. Жалоба Кіевскаго митрополита Михаила Рогозы и причта Виленскаго Пречистенскаго собора на Виленскаго подкоморія и писаря в. кн. Литовскаго Николая Ясенскаго, по поводу насильственнаго завладѣнія замѣнною церковною землею, въ имѣніи Шешолахъ. 26

12. Посвидѣтельствованіе вознаго о новостроящейся русской церкви въ г. Вильнѣ, на Воловичовскомъ плацѣ, безъ надлежащаго разрѣшенія со стороны городскихъ властей, по повелѣнію Берестейской воеводины Зеновичевой и Смоленской воеводины Абрамовичовой. 28

1598 г.

13. Показанія свидѣтелей—шляхты и Виленскихъ мѣщанъ по дѣлу о нападеніи студентовъ Виленскаго іезуитскаго коллегіума на Свято-Духовскій монастырь. 29

14. Показаніе свидѣтелей на судѣ по поводу нападенія студентовъ Виленскаго іезуитскаго коллегіума на Виленскій Свято-Духовскій монастырь во время праздника Пасхи. 32

15. Заявленіе старостъ Свято-Духовскаго монастыря по поводу постановленія Виленскаго трибунальнаго суда въ дѣлѣ о нападеніи студентовъ іезуитскаго коллегіума на Свято-Духовскій монастырь и показанія свидѣтелей земянъ. 37

16. Удостовѣреніе вознаго Виленскаго повѣта Станислава Томковича въ томъ, что онъ положилъ 4 позва, три Сапѣгѣ и одинъ братству, по дѣлу насильственнаго завладѣнія Сапѣгою домомъ Виленскаго Св. Духовскаго братства 39

1601 г.

17. Протестъ Виленскаго Свято-Духовскаго братства противъ Ипатія Потѣя, именующаго себя митрополитомъ Кіевскимъ, Галицкимъ и всея Руси, въ которомъ братство отказывается отъ послушанія ему. 41

18. Протестація Виленскихъ мѣщанъ, братчиковъ Виленскаго Свято-Духовскаго братства, о томъ, что по жалобѣ Виленскаго магистрата они не смѣютъ

безъ своихъ старшихъ братчиковъ и не считаютъ законнымъ являться въ задворный королевскій судъ для разсмотрѣнія королевскихъ привилегій на два братскихъ дома въ г. Вильнѣ. . 55

19. Донесеніе возныхъ о протестѣ двухъ священниковъ Виленской Свято-Духовской церкви, Карпа Лазаровича и Григорія Ждановича, противъ митрополита Ипатія Потѣя по поводу вторичнаго позва ихъ въ свой митрополичій судъ. 57

20. Протестація сенаторовъ, рыцарства и всѣхъ братчиковъ Виленскаго Свято-Духовскаго братства противъ Виленскаго магистрата, незаконно позвавшаго братство въ задворный королевскій судъ для неподлежащаго ему разсмотрѣнія законности братскихъ правъ и привилегій 60

1605 г.

21. Листъ короля Сигисмунда III къ главному Литовскому трибуналу о томъ, что онъ несвойственно принялъ жалобу на митрополита Потѣя 62

22. Баниція, послѣдовавшая отъ короля Сигизмунда III на двухъ православныхъ священниковъ. 64

23. Донесеніе вознаго о подачѣ позва братству Виленскаго Свято-Духовскаго монастыря отъ митрополита Ипатія Потѣя 65

24. Донесеніе вознаго о подачѣ королевскаго мандата митрополиту Ипатію Потѣю и двумъ членамъ братства Виленскаго Свято-Духовскаго монастыря. . 66

25. Донесеніе вознаго Виленскому городскому суду о томъ, что онъ опубликовалъ о незаконности декрета трибунальнаго противъ митрополита Потѣя. 67

26. Донесеніе вознаго о постановленіи, сдѣланномъ братскими старостами по дѣлу между священникомъ Иваномъ Семеновичемъ и бакаляромъ Ольбрихтомъ Чаплинскимъ о нанесеніи первому оскорбленія 68

1606 г.

27. Донесеніе вознаго о подачѣ двухъ позвовъ на вальный сеймъ митрополиту Ипатію Потѣю отъ Свято-Духовскаго братства 70

1607 г.

28. Посвидѣтельствованіе возныхъ объ отказѣ Дубенскаго архимандрита Варсонофія судиться съ Троицкими монахами и семинаристами, избившими его, по причинѣ смиренія и нежеланія произносить присяги 71

29. Жалоба братчиковъ Виленскаго Свято-Духовскаго братства на архимандрита Самоила Сенчилу по случаю насильственнаго завладѣнія имъ братскимъ фольваркомъ Користью. 72

1608 г.

30. Жалоба старосты Виленскаго Свято-Духовскаго братства на крестьянина Валентія по случаю порубки лѣса въ братскомъ имѣніи—*Судеревскомъ дворцѣ* и посвидѣтельствованіе вознаго . 74

1609 г.

31. Жалоба священника Виленской Пятницкой церкви на Юзефа Павловича са-

ножника по поводу нанесенія побоевъ ему и его женѣ 76

1609 г.

32 Жалоба русской лавицы Виленскаго магистрата на архимандрита Рутскаго по поводу незаконнаго завладѣнія имъ Свято-Троицкимъ монастыремъ. . . 77

33. Посвидѣтельствованіе трехъ возныхъ о томъ, что православные жители города Вильны, опираясь на свои древнѣйшія и новѣйшія привилегіи, протестовали противъ ввода во владѣніе Св. Троицкимъ монастыремъ арх. Рутскаго . 78

34. Жалоба архимандрита Рутскаго на земянина Шембеля по поводу публично высказаннаго предъ русскими желанія убить его архимандрита, какъ непріятеля русской вѣры 80

35. Вводный актъ во владѣніе Виленскимъ Свято-Троицкимъ монастыремъ архимандриту Рутскому и протестація по этому поводу православныхъ горожанъ. 80

36. Жалоба урядника архимандрита Вельямина Рутскаго на Виленскаго мѣщанина Марка Корольковича по поводу возмущенія имъ крестьянъ дворца Корысти 83

37. Жалоба архимандрита Виленскаго Свято-Троицкаго монастыря на Виленскихъ же мѣщанъ Кононовича и Москаля, запретившихъ везти дрова въ монастырь 84

38. Донесеніе вознаго о подачѣ позва Кіевскому митрополиту Ипатію Потѣю и архимандриту Вельямину Рутскому по жалобѣ старостъ Виленскаго братства въ нарушеніи митрополитомъ древнихъ правъ и привилегій православныхъ церквей 84

39. Посвидѣтвльствованіе возныхъ о протестаціи архимандрита Сенчилы противъ незаконнаго завладѣнія Виленскимъ Св. Троицкимъ монастыремъ архимандритомъ Рутскимъ 85

40. Протестъ православной лавицы Виленскаго магистрата противъ неправильнаго ввода во владѣніе Свято-Троицкимъ монастыремъ Вельямина Рутскаго 87

41. Протестація духовныхъ судей Литовскаго трибунала (римско-католическаго исповѣданія) противъ судей свѣтскихъ по поводу отказа ихъ принять участіе въ разслѣдованіи дѣла между митрополитомъ Кіевскимъ Ипатіемъ Потѣемъ и архимандритомъ Сенчилою, и въ частности противъ земскаго писаря, отказавшагося принять ихъ протестацію въ актовыя книги 88

42. Листъ короля Сигизмунда III-го къ Виленскому земскому суду, отмѣняющій постановленіе главнаго Литовскаго трибунала касательно снятія баниціи съ Троицкаго архимандрита Сенчилы, возвращенія ему архимандріи и взысканія штрафа въ 10,000 польскихъ злотыхъ съ Кіевскаго митрополита Ипатія Потѣя и Іосафата Вельямина Рутскаго 90

1610 г.

43. Посвидѣтельствованіе вознаго о протестѣ Виленскаго Свято-Духовскаго братства, съ которымъ оно вошло въ

Виленскую ратушу по поводу наложенія послѣднею пошлинъ на его дома и земли 91

44. Листъ короля Сигизмунда III-го обывателямъ в. кн. Литовскаго, воспрещающій продажу и куплю русскихъ книгъ Виленской Свято-Духовской типографіи подъ опасеніемъ штрафа въ 5,000 червоныхъ злотыхъ 93

45. Два листа короля Сигизмунда III-го Виленскому войту и магистрату о закрытіи братской типографіи Виленскаго Свято-Духовскаго монастыря, сожженіи нѣкоторыхъ книгъ и заключеніи въ тьюрьму авторовъ, корректора и наборщиковъ 94

1611 г.

46. Заявленіе вознаго о протестѣ дворника двухъ Виленскихъ братскихъ домовъ Св.-Духовскаго братства, сдѣланномъ отъ имени братчиковъ противъ желанія магистрата передать ихъ въ вѣдѣніе опекуна Виленскаго Троицкаго монастыря Ивана Тупеки 95

1614 г.

47. Мандатъ короля Сигизмунда III-го Виленскому Свято-Духовскому братству явиться со всѣми своими привилегіями въ королевскій судъ для отвѣта по жалобѣ Свято-Троицкаго монастыря о якобы незаконномъ присвоеніи себѣ онымъ титула братства 97

48. Протестація православныхъ Виленскихъ мѣщанъ противъ другихъ своихъ сограждан по поводу обвиненія сими послѣдними Виленскаго Свято-Духовскаго братства въ незаконномъ будто пользованія королевскими привилегіями и распространеніи схизмы . . . 100

1617 г.

49. Жалоба земянина Вериковскаго на земянина Нарбурта по поводу недопущенія послѣднимъ говорить на Виленскомъ сеймикѣ объ обидахъ и притѣсненіяхъ Виленской Св.-Духовской православной церкви 101

1620 г.

50. Заявленіе Войтѣха Порецкаго во время Михайловскихъ судебныхъ сроковъ, происходившихъ въ монастырскомъ домѣ святое Пречистое на Зарѣчьи, о пропажѣ имущественнаго документа . . 103

1627 г.

51. Духовное завѣщаніе фундатора Борунской церкви священника Николая Песляка, относящееся къ той же церкви. 104

1629 г.

52. Жалоба старостъ Виленскаго Свято-Духовскаго монастыря отъ имени всѣхъ братчиковъ на Свято-Троицкихъ монаховъ по поводу вооруженнаго нашествія ихъ на Свято-Духовскій монастырь . 109

53. Жалоба архимандрита Виленскаго Свято-Троицкаго монастыря Рафаила Корсака на земянина Виленскаго пов. Николая Матушковскаго по поводу взятія имъ незаконной стаціи съ монастырскихъ имѣній—Медникъ и Староселья 111

54. Жалоба архимандрита Кіевопечерскаго монастыря Петра Могилы на уполномоченнаго своего Вяжевича, который противъ воли архимандрита вступилъ въ разбирательство дѣла о покупкѣ

печерскимъ монастыремъ имѣній въ 18,000 злотыхъ на имя Мстиславскаго каштеляна Полубенскаго 113

1630 г.

55. Посвидѣтельствованіе возныхъ о протестаціи шляхты—братчиковъ Виленскаго Свято-Духовскаго братства, отстаивавшихъ свое старшинство предъ мѣщанами по дѣлу церковнаго и братскаго имущества 114

1635 г.

56. Посвидѣтельствованіе вознаго о захватѣ Виленскимъ мѣщаниномъ Кочергой госпитальной земли русскаго госпиталя св. Петра на Зарѣчьи 115

57. Жалоба старшаго монаха Виленскаго Свято-Духовскаго монастыря на Брестскую воеводичовую Тышкевичевую, по поводу отнятія ею отъ Ольдовской церкви земли, завѣщанной бывшимъ ея мужемъ Александромъ Тризною, Лидскимъ подкоморіемъ 117

1637 г.

58. Жалоба намѣстника Виленскаго Свято-Духовскаго монастыря Самуила Шитика Залѣскаго на игумена Кронскаго монастыря Зеневича по поводу самовольной продажи послѣднимъ монастырскаго имѣнія Стравеникъ . . . 120

59. Протестація Виленскихъ Свято-Троицкихъ монаховъ противъ монаховъ Свято-Духовскаго монастыря по дѣлу о безпорядкахъ, произведенныхъ сими послѣдними 121

60. Посвидѣтельствованіе вознаго объ истязаніяхъ, причиненныхъ православному Виленскому мѣщанину Павлу Семеновичу Виленскими Свято-Троицкими монахами 123

61. Жалоба духовенства Виленской Свято-Духовской церкви отъ имени всѣхъ братчиковъ на настоятеля Троицкаго монастыря по поводу его нападенія на православное погребальное шествіе и истязанія Виленскаго скорняка Павла Семеновича 124

62. Жалоба настоятеля Свято-Духовскаго монастыря на неосѣлаго человѣка Томашевскаго по поводу его вооруженнаго нашествія на монастырь . . . 125

1663 г.

63. Протестъ Евейскаго игумена Савича и братчиковъ Виленскаго Свято-Духовскаго братства противъ Виленскаго войта и обѣихъ лавицъ Виленскаго магистрата по поводу попранія правъ, дарованныхъ королевскими привилегіями лавицѣ православныхъ 126

1665 г.

64. Жалоба игумена Кейданскаго монастыря Ѳеофана Геліяшевича на земянина Яна Белунскаго о захватѣ имъ монастырской поземельной собственности 128

65. Разрѣшеніе архіепископа Коленды Виленскому мѣщанину Кондратовичу построить на землѣ церкви св. Георгія домъ, съ условіемъ не продавать его католическому духовенству и шляхтѣ. 129

1666 г.

66. Письменное условіе между Виленскимъ Пречистенскимъ протопопомъ Рожи-

чемъ и ксендзомъ костела св. Іоанна Ковальскимъ, на владѣніе церковной землей и каменнымъ домомъ бывшей церкви св. Іоанна 131

1668 г.

67. Упоминальный листъ короля Яна Казиміра Виленскому магистрату, по жалобѣ митрополита Коленды, о томъ, чтобы онъ дѣйствовалъ въ видахъ распространенія уніи и искорененія православія 132

68. Жалоба митрополита Коленды на Виленскій магистратъ по поводу притѣсненія Виленскихъ мѣщанъ, находящихся подъ юрисдикой митрополита . 134

1671 г.

69. Жалоба митрополита Коленды на маршалка Лидскаго Раецкаго по дѣлу разоренія старыхъ церковныхъ стѣнъ, въ которыхъ помѣщался старый Виленскій сборъ, возлѣ костела Бернардиновъ и св. Михаила, и засыпки мусоромъ и навозомъ церковнаго плаца. 135

1682 г.

70. Жалоба номината Бѣлорусскаго епископства Тризны и всего Виленскаго св. Духовскаго братства на Гуторовича о томъ, что онъ задержалъ у себя многіе важные братскіе документы . 138

1694 г.

71. Судебное опредѣленіе по дѣлу Виленскаго Троицкаго монастыря, заведенному старшимъ оного Іосафатомъ Гуторовичемъ съ дворянами Милевскими, сдѣлавшими наѣздъ на имѣніе Свираны 139

1697 г.

72. Протестація базиліанскаго прокуратора Олешевскаго отъ имени митрополита Леона Залѣскаго противъ Виленскаго магистрата по поводу назначенія имъ на мѣста цеховыхъ старшинъ православныхъ мѣщанъ вмѣсто унитовъ . 143

1698 г.

73. Жалоба прокуратора Свято-Троицкаго монастыря на Виленскій магистратъ по поводу притѣсненій, дѣлаемыхъ уніятамъ въ пользу дизунитовъ и диссидентовъ 146

74. Жалоба Свято-Духовскаго братства на Вировскаго и Карабановскаго по поводу нарушенія ими закладнаго обязательства на владѣніе двумя деревнями, заложенными ими монастырю въ 12,500 злотыхъ 150

75. Жалоба опекуна Борунской церкви Песляка на своихъ родныхъ братьевъ по поводу ограбленія церкви, нанесенія побоевъ ему и другимъ лицамъ, а также по поводу и другихъ безчинствъ, совершенныхъ ими съ мѣщанами . . 152

1700 г.

76. Жалоба митрополита Леона Заленскаго на коляторовъ Борунской церкви Песляковъ по поводу расхищенія ими монастырскаго имущества 154

1702 г.

77. Фундушевая запись на четыре уволоки земли Купятицкому монастырю отъ Пинскаго земскаго судьи Казиміра Войны. 161

1711 г.

78. Жалоба Виленскихъ Свято-Троицкихъ базиліанъ на Полоцкаго гродскаго писаря Корсака по поводу его наѣздовъ на ихъ имѣніе Залѣсье въ Полоцкомъ воеводствѣ 163

79. Жалоба Борунскихъ базиліанъ на Песляка по поводу неисполненія имъ своихъ обязательствъ относительно имѣнія Козаковщизны 165

80. Жалоба Виленскихъ Свято-Троицкихъ базиліанъ на Оршанскаго чашника и ротмистра Кореневскаго по поводу многолѣтнихъ наѣздовъ на монастырскія имѣнія, лежавшія въ разныхъ воеводствахъ 167

81. Жалоба Минскихъ базиліанокъ на Завишей по поводу нарушенія ими закладнаго листа въ 1000 битыхъ талеровъ 170

82. Жалоба Минскихъ базиліанокъ при церкви св. Духа на Потоцкую, урожденную Сапѣжанку, по поводу неисполненія ею обязательствъ . . . 171

83. Жалоба Пинскихъ базиліанокъ на пристрастный декретъ Пинскаго городскаго суда по поводу присужденія онымъ къ смертной казни четырехъ монастырскихъ крестьянъ за недоказанное еще послѣдними убійство жида. 174

84. Жалоба проконсультора Виленскаго Свято-Троицкаго монастыря на пановъ Окуличей по поводу притѣсненій и насилій, произведенныхъ ими надъ монастырскими крестьянами въ имѣніи с. Дубовручѣ 177

1713 г.

85. Жалоба базиліанъ Жировицкаго монастыря на пановъ Полубинскихъ по поводу неуплаты ими трехъ тысячъ злотыхъ, слѣдующихъ монастырю по духовному завѣщанію Фелиціана Полубинскаго 178

1715 г.

86. Жалоба Кіевскаго митрополита Леона Кишки на Виленскій магистратъ о томъ, что онъ нарушаетъ права митрополичьей юрисдикіи и дѣлаетъ насилія ея мѣщанамъ. 180

1718 г.

87. Жалоба братства Пресвятой Богородицы Сокальской и св. Евангелиста Іоанна при Свято-Духовскомъ монастырѣ на Петра Гуревича, который обокралъ образъ Сокальской Богоматери. 182

1719 г.

88. Частное письмо Пинскаго епископа Іоакима Цѣхановича къ настоятелю Виленскаго базиліянскаго монастыря объ уплатѣ долга 184

1729 г.

89. Протестъ войта митрополичьей юрисдикіи г. Вильны противъ членовъ магистрата по поводу ихъ покушенія завладѣть каменнымъ домомъ, принадлежащимъ митрополичьей юрисдикѣ. 185

1731 г.

90. Жалоба базиліанъ Мозырскаго монастыря на Оскерковъ и Мозырскаго

ландвойта Опоку по поводу оказаннаго ими послабленія православнымъ при ихъ упорномъ сопротивленіи дѣлу распространенія уніи 187

1736 г.

91. Опредѣленіе Городненскаго архимандрита и оффиціала Игнатія Кульчинскаго о принадлежности деревни Коневичъ къ Губинскому приходу. . . 193

92. Жалоба монаховъ Свято - Духовскаго монастыря на ксендзовъ іезуитовъ, которые возбраняли имъ совершеніе обрядовъ при умирающемъ и нападали на монастырь Св. Духа 196

1738 г.

93. Жалоба монаховъ Виленскаго Свято-Духовскаго монастыря на нѣкоторыхъ лицъ, неправильно завладѣвшихъ ихъ землями. 198

1742 г.

94. Жалоба Виленскихъ базиліанокъ на Важинскихъ по поводу совершенія послѣдними разныхъ грабежей и захватовъ въ имѣніяхъ, принадлежащихъ монастырю. 200

1746 г.

95. Жалоба Владимірскихъ базиліанъ на Глинскаго по поводу сдѣланнаго имъ наѣзда на имѣнія Котовку, Пельки и Кодельницу 203

1750 г.

96. Жалоба митрополита Флоріана Гребницкаго на разныхъ лицъ по тому поводу, что они безъ его согласія строятъ дома на его плацахъ. 206

1752 г.

97. Листъ Горбовскаго старосты Бернарда Оборскаго къ митрополиту Гребницкому. 207

98. Листъ подканцлера кн. Чарторыйскаго Виленскому магистрату по дѣлу Свято-Духовскаго монастыря. 208

1755 г.

99. Жалоба Виленскихъ базиліанъ на Саваневскихъ о жестокомъ истязаніи крестьянина, принадлежащаго базиліанамъ. 209

100. Жалоба Виленскихъ базиліанъ на Саваневскихъ и другихъ лицъ по дѣлу о насиліяхъ ихъ крестьянамъ . . . 211

1757 г.

101. Жалоба Доманскихъ на Виленскій Свято-Духовскій монастырь о забраніи насильственнымъ образомъ трехъ лавокъ. 212

1764 г.

102. Жалоба базиліанъ Виленскаго Троицкаго монастыря на ксендзовъ Францишканъ, дѣлавшихъ разные захваты въ имѣніяхъ базиліанъ—Свиранахъ и Шанкополе. 214

1772 г.

103. Перечень документовъ, относящихся къ русской церкви въ Ковнѣ . . . 216

1784 г.

104. Опредѣленіе по дѣлу Брестскихъ базиліанъ съ земскимъ судьею Грабовскимъ о неуплатѣ денежной суммы . 219

1787 г.

105. Позовъ отъ имени князя Радивила Савицкимъ объ уплатѣ Св.-Духовскому монастырю денежной суммы. . . . 221

1784 г.

106. Извлеченіе изъ постановленія постояннаго королевскаго совѣта о фундушахъ костеламъ и церквамъ. 222

1790 г.

107. Судебное опредѣленіе по дѣлу о денежной суммѣ, слѣдующей отъ Францкевича Виленскимъ базиліанкамъ . . 224

II.

Королевскія привилегіи, листы и универсалы королей и разныхъ правительственныхъ лицъ.

1576 г.

108. Привилегія короля Стефана Баторія Григорію Масальскому на лѣсничество Немоноптское. 229

1577 г.

109. Привилегія короля Стефана, подтверждающая привилегію Сигизмунда Августа, данную Григорію Масальскому на пожизненное владѣніе Перстунскимъ дворомъ. 231

1582 г.

110. Привилегія короля Стефана, данная городу Полоцку на магдебургское право. 232

1591 г.

111. Привилегія короля Сигизмунда III, данная Полоцкимъ мѣщанамъ о невзиманіи съ нихъ стараго мыта. 234

1669 г.

112. Привилегія короля Михаила, подтверждающая уставъ и права Виленскаго скорняжескаго цеха или братства. . 236

1699 г.

113. Подтвердительная привилегія короля Августа II, данная мѣщанамъ, состоящимъ подъ городничествомъ города Вильны, освобождающая ихъ отъ постоевъ дворянъ во время разныхъ съѣздовъ. 246

1708 г.

114. Подтвердительная привилегія короля Станислава (Лещинскаго), данная городу Вильнѣ. 248

1550 г.

115. Упоминальный листъ короля Сигизмунда Августа земскому подскарбію и Виленскому воеводѣ Горностаю о томъ, чтобы ни самъ онъ, ни его служебники не взимали *неузаконеннаго торговаго* съ деревянныхъ хозяйственыхъ издѣлій. 250

1554 г.

116. Листъ короля Сигизмунда Августа Юрію Зеновичу на заложеніе мѣстечка, называемаго Мосары. 252

1575 г.

117. Листъ радъ великаго княжества Литовскаго Витебскому каштеляну Павлу Яцу на право владѣнія королевскимъ имѣніемъ Берзниками за 800 копъ Ли-

товскихъ грошей, данныхъ въ займы королевскому скарбу для веденія Московской войны 253

1555 г.

118. Листъ короля Сигизмунда Августа Вешвянскому тивуну о порядкѣ взиманія серебщизны съ имѣній, находящихся въ его тивунствѣ. 255

1592 г.

119. Листъ короля Сигизмунда Августа Виленскимъ судамъ — земскому и гродскому о неподсудности имъ королевскаго монетчика Петра Платына по монетному дѣлу 257

120. Листъ короля Сигизмунда Августа земскому подскарбію Дмитрію Халецкому о возвращеніи монетчику Платыну имущества и чеканныхъ орудій, арестованныхъ Исайковскимъ вслѣдствіе неуплаты Платынымъ долга 245 копъ Литовскихъ грошей. 258

1593 г.

121. Листъ короля Сигизмунда III, которымъ онъ даритъ въ вѣчное владѣніе Каспару Скорульскому два дома въ г. Вильнѣ 260

122. Копія изъ книгъ канцеляріи вел. кн. Литовскаго о порядкѣ судопроизводства въ главномъ Литовскомъ трибуналѣ. . 261

123. Мандатъ короля Сигизмуда III о томъ, чтобы въ Литвѣ и Царствѣ Польскомъ не дѣлали никакихъ притѣсненій Прусскимъ подданымъ. 264

124. Рескриптъ короля Сигизмунда III воеводѣ Полоцкому о томъ, чтобы онъ не принуждалъ мѣщанъ Полоцкихъ держать стражу при замкѣ 266

1605 г.

125. Универсалъ короля Сигизмунда III къ свѣтскимъ судамъ вел. кн. Литовскаго о томъ, чтобы они, по поводу нѣкоторыхъ декретовъ, состоявшихся въ нихъ по жалобѣ Виленскаго Свято-Духовскаго братства на митрополита Кіевскаго Ипатія Потѣя, на будущее время такихъ жалобъ, какъ несвойственныхъ свѣтскимъ судамъ, не принимали и декретовъ по нимъ не постановляли, настоящіе же ихъ декреты по этому дѣлу кассируются симъ королевскимъ универсаломъ 268

1608 г.

126. Ассекураціонный листъ короля Сигизмунда третьяго войску Берестейской конфедераціи, которымъ снимается съ него отвѣтственность за самовольное пользованіе доходами Берестейской, Кобринской и Каменецкой экономій . 270

1610 г.

127. Универсалъ короля Сигизмунда III о назначеніи новыхъ налоговъ по случаю Шведской войны, данный въ обозѣ подъ Смоленскомъ 272

128. Листъ короля Сигизмунда III-го Виленскому войту Нонгарту о разрѣшеніи Виленскимъ жителямъ приглашать къ себѣ на работу сторонніхъ каменьщиковъ и плотниковъ, непринадлежащихъ къ мѣстнымъ цехамъ, по случаю бывшаго въ г. Вильнѣ пожара. (Листъ выданъ подъ Смоленскомъ). 273

1640 г.

129. Универсалъ короля Владислава IV, от-

мѣняющій собираніе чрезвычайной подати съ жителей в. кн. Литовскаго . 274

1651 г.

130. Листъ короля Яна Казиміра Ольбрихту Горецкому о сформированіи роты пѣшей гвардіи изъ 200 человѣкъ. . . 275

1664 г.

131. Универсалъ короля Казиміра объ ополченіи в. кн. Литовскаго по случаю Московской войны. 277

1671 г.

132. Заручный листъ короля Михаила Альбрихту Гановскому и Стефану Ильичу Боголюбцу въ огражденіе противъ злоупотребленій и насилій короннаго хоружаго графа Николая Іеронима Сенявскаго. 279

---

133. Упоминальный листъ короля Михаила Троцкому подстолію и Сумилишскому старостѣ Рору, чтобы онъ не притѣснялъ крестьянъ Сумилишскаго староства незаконными поборами и работами, и прекратилъ свое тиранское обращеніе съ ними 281

1673 г.

134. Универсалъ подскарбія в. кн. Литовскаго Іеронима Киршенштейна о способѣ сбора чоповаго и шеляжнаго въ трехъ юрисдикціяхъ. 283

1674 г.

135. Универсалъ генеральной Варшавской конфедераціи почтмейстеру в. кн. Литовскаго Рейнгольду Бизингу, обезпечивающій уплату изъ скарба его частныхъ расходовъ на содержаніе почтъ въ предѣлахъ в. кн. Литовскаго. . . 285

---

136. Универсалъ короля Яна III купцамъ и шляхтѣ, преслѣдующій уклоненіе отъ уплаты соляной пошлины. 287

1699 г.

137. Универсалъ великаго гетмана в. кн. Литовскаго Казиміра Сапѣги о собираніи капщизны 288

---

138. Универсалъ короля Августа II о взиманіи подводной повинности съ городовъ и мѣстечекъ, распложенныхъ въ предѣлахъ в. кн. Литовскаго. . . . 289

1702 г.

139. Универсалъ Августа II-го всѣмъ обывателямъ в. кн. Литовскаго о сохраненіи общественнаго спокойствія и порядка. 293

1705 г.

140. Универсалъ Воловича, администратора пошлинъ въ в. кн. Литовскомъ, и Потѣя—подскарбія в. кн. Литовскаго Московскимъ купцамъ Туфановымъ на право безпошлиннаго провоза ихъ товаровъ черезъ Литву, вслѣдствіе понесенныхъ ими убытковъ отъ наѣзда Мицуты на Вильну 295

1708 г.

141. Ординансъ гетмана Яна Сапѣги козацкому ротмистру Толочкѣ, чтобы онъ не дѣлалъ наѣздовъ на имѣніе Выговскаго. 297

1710 г.

142. Универсалъ гетмана в. кн. Литовскаго Людовика Потѣя Виленскому губернатору и магистрату о томъ, чтобы при-

няты были мѣры для защиты проѣзжихъ купцовъ отъ нападеній бродягъ. 298

1711 г.

143. Извлеченіе изъ рескрипта императора Петра Великаго на инструкцію великаго княжества по поводу продовольствія императорскаго войска и соединенныхъ дѣйствій противъ Турокъ . 300

1712 г.

144. Универсалъ короля Августа II объ уплатѣ старыхъ таможенныхъ пошлинъ. 302

145. Ордирансъ великаго гетмана в. кн. Литовскаго Потѣя генералу Бирону, чтобы онъ не позволялъ русскимъ солдатамъ дѣлать экзекуцій при взиманіи провіанта. 303

146. Ординансъ гетмана в. кн. Литовскаго Потѣя ротмистру Венгерской хоругви Сузину, чтобы онъ не дозволялъ дѣлать экзекуцій русскимъ солдатамъ при взиманіи провіанта. 304

147. Письмо князя Рѣпнина Виленскому хоружому Скорубскому о немедленной доставкѣ провіанта. 305

1713 г.

148. Рескриптъ короля Августа II Виленскому магистрату о томъ, чтобы онъ не обременялъ мѣщанъ и цеховыхъ излишними налогами, взысканіями и наказаніями. 306

149. Ординансъ гетмана в. кн. Литовскаго Людвика Потѣя полковнику Путкамеру, чтобы онъ выступилъ изъ Виленскаго монастыря св. Духа. 308

1729 г.

150. Ординансъ гетмана в. кн. Литовскаго Потѣя Татарамъ, живущимъ въ Виленскомъ воеводствѣ, чтобы они являлись по требованію для исполненія декретовъ трибунала 309

1733 г.

151. Универсалъ стражника и регимептаря в. кн. Литовскаго А. Потѣя ко всему Литовскому дворянству, предписывающій быть готовымъ къ защитѣ короля Станислава (Лещинскаго). 310

1757 г.

152. Публикація распоряженія генералъ-фельдмаршала Апраксина о подводахъ для союзнаго войска, идущаго въ Олиту. 312

153. Публикація распоряженія генералъ-фельдмаршала Апраксина о подводахъ для союзнаго войска, идущаго въ Гродну. 313

1772 г.

154. Универсалъ генералъ-маіора графа Салтыкова о томъ, чтобы никто не вывозилъ за границу хлѣба въ зернѣ. . . 314

1797 г.

155. Раскладка на повѣты фуражировки военныхъ лошадей русскихъ войскъ . . 315

III.

Инструкціи и сеймиковыя постановлнія.

1593 г.

156. Постановленіе Литовскихъ дворянъ на Виленскомъ съѣздѣ 323

1594 г.

157. Инструкція дворянъ Виленскаго воеводства депутатамъ на сеймъ въ Краковѣ. 331

1671 г.

158. Сеймиковое постановленіе дворянъ Виленскаго воеводства о назначеніи подати на содержаніе войска. . . . 338

1698 г.

159. Инструкція дворянъ Виленскаго воеводства на сеймъ pacificationis . . . 341

1712 г.

160. Распоряженіе коммиссіи о внутреннемъ устройствѣ города Вильны. 346

---

161. Сеймиковое постановленіе дворянъ Виленскаго воеводства. 351

1724 г.

162. Инструкція дворянъ Виленскаго воеводства, данная депутатамъ отправляемымъ на сеймъ 353

1729 г.

163. Инструкція дворянъ Виленскаго воеводства, данная депутатамъ отправляемымъ на сеймъ 371

1738 г.

164. Инструкція на антекомиціальный сеймикъ, данная депутатамъ Виленскаго воеводства. 380

1761 г.

165. Инструкція дворянъ Стародубовскаго повѣта, данная депутатамъ, отправляемымъ на Варшавскій экстраординарный сеймъ 388

1766 г.

166. Инструкція дворянъ Стародубовскаго повѣта, данная депутатамъ отправляемымъ на Варшавскій сеймъ. . . . 391

IV.

Акты юридическіе.

1577 г.

167. Продажная запись Виленскаго воеводы Николая Радивила на домъ и плацъ; называемый Горностаевскимъ, въ г. Вильнѣ, для Кальвинскаго сбора . . 405

1586 г.

168. Исполненіе королевскаго декрета на имѣніи Станислава Юрьевича Лозницкаго, вслѣдствіе неуплаты имъ долга Вальтеру Зыбнеру 411

169. Вѣновная (реформаційная) запись Слуцкаго князя Симеона Юрьевича женѣ своей Елисаветѣ (Еленѣ) Мѣлецкой . 420

1587 г.

170. Обеспечительная запись Симеона князя Слуцкаго на половину имѣнія Торговиско сестрѣ жены своей. 424

171. Реформаційная (вѣновная) запись отъ Ивана Симеона Олельковича, князя Слуцкаго, женѣ своей Софіи Николаевнѣ Мѣлецкой 427

1588 г.

172. Судебное опредѣленіе Виленскаго каптуроваго суда по дѣлу между Новогородскимъ земяниномъ Юріемъ Бокеемъ-Данивславскимъ и Ѳомою Рудоминою о долговомъ обязательствѣ на 2000 копъ грошей 430

173. Духовное завѣщаніе Мойшагольской маршалковой Анны Свирской . . . 460

1593 г.

174. Опись движимаго имущества, ограбленнаго земяниномъ Юрьевскимъ въ имѣніи малолѣтнихъ Терликовскихъ, называемомъ Будилово. 464

175. Вводный актъ на дворъ въ городѣ Вильнѣ и фольварокъ Рай возлѣ города, данный канцлеру великаго княжества Литовскаго Льву Сапѣгѣ . . 467

1594 г.

176. Донесеніе Трейданскаго старосты Петра Стабровскаго о томъ, что Мосеевичъ, будучи помилованъ отъ смертной казни за фальсификацію трибунальнаго декрета, не исполнилъ своего обѣщанія (заявить свой поступокъ въ костелѣ и на судѣ) 469

177. Духовное завѣщаніе Острскаго старосты Лаврина Ратомскаго, которымъ онъ отписалъ женѣ и дѣтямъ своимъ движимое и недвижимое свое имущество. 471

178. Продажная запись отъ мѣщанина Луки Стрихаревича мѣщанину Николаю Ручкѣ на домъ въ городѣ Вильнѣ 476

1595 г.

179. Жалоба студента Виленской іезуитской коллегіи на Виленскаго мѣщанина Матиса Медвѣцкаго, который избилъ и изранилъ его во время собиранія имъ въ городѣ подаянія съ пѣвчими - товарищами 481

1599 г.

180. Заявленіе земянъ Виленскаго воеводства Павла Довмонта-Сесицкаго, Андрея Давидовича и др. на земянина Николая Гинтовта по поводу захвата имъ ихъ движимаго имущества по смерти Мойшагольскаго хоружаго Мартина Подберезскаго 482

1601 г.

181. Жалоба Виленскаго мытнаго писаря о нарушеніи Виленскимъ купцомъ Корниліемъ Вингольдомъ порядка, соблюдаемаго при осмотрѣ товаровъ, подлежащихъ оплатѣ стараго мыта . . . 486

182. Заявленіе вознаго о томъ, что Леонъ Мамоничъ, явившись въ гродскомъ судѣ въ назначенный срокъ для полученія денегъ отъ своихъ должниковъ, не получилъ ихъ по причинѣ неявки должниковъ 488

183. Отдача во владѣніе имѣнія Свиранскаго и Кенскаго князю Измаилу Аліевичу Талковскому (татарину) за долгъ. 489

1602 г.

184. Донесеніе королев. скарбнаго писаря Ивана Исайковскаго о томъ, что онъ не могъ выбрать чиновъ по причинѣ свирѣствующей заразы. 492

1606 г.

185. Реестръ расходовъ на погребеніе скарбнаго в. кн. Литовскаго Луки Мамонича, извѣстнаго Виленскаго русскаго типографа. (Расходы исчислены на современныя наши деньги до 216 рублей). 493

1607 г.

186. Жалоба Витебскихъ мѣщанъ на двухъ возныхъ, отказавшихся внести въ гродскія книги свои посвидѣтельствованія о насиліяхъ гродскаго писаря, учиненныхъ одному мѣщанскому семейству . 495

1608 г.

187. Жалоба дочерей Лукаша Мамонича на свою бывшую мачиху и ея мужа кн. Гедройтя по поводу предъявленія ими фальшиваго завѣщанія покойнаго Мамонича 497

188. Жалоба студентовъ Виленскаго іезуитскаго коллегіума на Семена и Езофа Корсаковъ по случаю нанесенія обидъ ихъ товарищу и всей корпораціи . . 498

189. Жалоба жены покойнаго Лукаша Мамонича на двухъ дочерей, отказавшихся принять участіе въ издержкахъ на погребеніе отца, не смотря на то, что онѣ получили послѣ него его имѣнія. 499

1615 г.

190. Жалоба Полоцкихъ мѣщанъ на своего войта кн. Друцкаго-Соколинскаго по поводу незаконныхъ поборовъ . . . 501

191. Жалоба Полоцкихъ мѣщанъ на Рижанъ по поводу притѣсненій, дѣлаемыхъ въ торговлѣ по р. Двинѣ, и заявленіе по этому же дѣлу Полоцкаго войта Друцкаго-Соколинскаго 502

192. Жалоба Полоцкихъ мѣщанъ на своихъ бурмистровъ, радцевъ и лавниковъ о томъ, что они взимали съ нихъ поборы вопреки королевскому листу 503

1618 г.

193. Жалоба съ посвидѣтельствованіемъ возного о трехлѣтней кражѣ серебра въ Виленскомъ монетномъ дворѣ Готфридомъ Нѣмчиномъ 504

1620 г.

194. Жалоба Виленскаго евангелическаго сбора на Грохольскаго, пріора Виленскаго доминиканскаго монастыря, по поводу воспрещенія реформатамъ провозить тѣла своихъ умершихъ мимо доминиканскаго костела 505

1623 г.

195. Жалоба Полоцкихъ купцовъ Яковлевичей Ходыкъ на пана Волкановскаго о несоблюденіи имъ условій относительно поставки трехъ витинъ для своевременной отправки товаровъ рр. *Вельею* (Виліею) и *Нѣмномъ* (Нѣманомъ) 507

1629 г.

196. Жалоба сеніора Амвросіанской бурсы на Матіяса Лукашевича по поводу на-

несенія бурсаку раны выстрѣломъ изъ ружья 508

197. Посвидѣтельствованіе вознаго о заявленіи Шкота Кароля Стыпжина, сдѣланномъ въ тюрьмѣ, по причинѣ обвиненія его въ нанесеніи раны бурсаку изъ пистолета 510

1634 г.

198. Протестъ земянина Полоцкаго воеводства Петра Корсака Удѣльскаго противъ распоряженія Полоцкаго подвоеводы Яна Лисовскаго, который своевольно выпустилъ изъ тюрьми предводителей разбоничьей шайки, остатковъ волонтерскаго отряда, дѣйствовавшаго противъ Московскаго непріятеля . . 511

199. Жалоба господарской земянки Даріи Соколовской на шляхтича Муравицкаго по поводу похищенія послѣднимъ разныхъ ея вещей 513

1637 г.

200. Жалоба ксендза Жоховскаго на помѣщика Вовpецкаго, что онъ потворствуетъ крестьянину Чепуку, который выкралъ у ксендза трехъ своихъ сыновей. 514

1640 г.

201. Протестъ Виленскаго евангелическаго сбора противъ насилій и притѣсненій со стороны римско-католиковъ по поводу нападенія и разграбленія сбора и отказа королевскихъ комисаровъ разобрать это дѣло 516

1664 г.

202. Духовное завѣщаніе татарина князя Исофовича Смольскаго. 518

1607 г.

203. Заявленіе повѣреннаго по дѣламъ канцлера в. кн. Литовскаго Льва Сапѣги о томъ, что явившись въ Вильну съ вновь-переписанными метриками в. кн. Литовскаго, онъ не нашелъ и не дождался должностныхъ лицъ, назначенныхъ сеймомъ для провѣрки ихъ со старыми. 521

1673 г.

204. Духовное завѣщаніе Виленскаго православнаго русскаго мѣщанина и купца Христофора Соколовскаго. 522

1697 г.

205. Жалоба евангелическаго пастора на Куписсказ ксендза плебана по поводу жестокаго и безчеловѣчнаго истязанія онаго ксендзомъ. 528

1708 г.

206. Жалоба ксендза Войны, инфулата регулярныхъ канониковъbeatissimorum martyrum на семейство Кульвинскихъ, по поводу нашествія ихъ на монастырскую деревню и убіенія 2-хъ русскихъ солдатъ, возвращавшихся на родину . 530

1714 г.

207. Жалоба старосты Шиманскаго Франциска Подберезкаго на братьевъ Мѣрѣевскихъ за сдѣланный ими наѣздъ и разныя насилія 532

1765 г.

208. Жалоба Ковенскихъ лютеранъ на ксендзовъ и на разныхъ лицъ, причинившихъ имъ насиліе во время погребенія . . 534

209. Частное письмо Ковенскаго ксендза

Фронцкевича проповѣднику лютеранскому 536

1770 г.

210. Изрекательный листъ, данный разными шляхтичами русскому войску, что они больше не будутъ бунтовать и нарушать законовъ рѣчи-посполитой. . . 537

1775 г.

211. Общій перечень дымовъ и податнаго сбора съ римско-католическихъ приходовъ Виленскаго воеводства за 1775 г. 538

1776 г.

212. Жалоба Виленскихъ мѣщанъ на Виленскій магистратъ по поводу разныхъ его злоупотребленій 540

ПРИБАВЛЕНІЕ I-е.

Акты Виленскаго гродскаго суда.

1591 г.

213. Посвидѣтельствованіе вознаго объ отказѣ Ясенскимъ, взять обратно воловъ, покинутыхъ его крестьянами на митрополичьей землѣ въ имѣніи Шешолахъ во время самовольной запашки митрополичьей земли 547

1592 г.

214. Жалоба Хорельскаго, арендатора митрополичьяго имѣнія Дойнянъ, и посвидѣтельствованіе вознаго о насильственномъ завладѣніи Ясенскимъ митрополичьими крестьянами со всѣмъ ихъ имуществомъ, въ количествѣ пяти службъ. 540

1597 г.

215. Посвидѣтельствованіе вознаго о недопущеніи Виленскому подкоморію Ясенскому ввода во владѣніе митрополичьимъ имѣніемъ Шешолами. 551

1595 г.

216. Посвидѣтельствованіе вознаго объ отказѣ Росскаго священника передать церковные ключи уніатскимъ радцамъ и о запечатаніи церкви ихъ собственными печатьми 552

1597 г.

217. Посвидѣтельствованіе вознаго объ обидахъ и насиліяхъ, причиненныхъ митрополичьимъ крестьянамъ королевскимъ дворяниномъ Ясенскимъ въ Шешольскомъ имѣніи 553

1601 г.

218. Жалоба священника Петра Аркадіуша на королевскаго ротмистра Уленицкаго по поводу наѣзда на его Пинское имѣніе Тороканы при участіи архимандрита Балабана (который былъ вмѣстѣ и епископомъ Львовскимъ) 554

---

219. Жалоба Виленской капитулы на Литовскаго скарбнаго ключника Исайковскаго, который запретилъ пяти домамъ Виленскихъ медоварцевъ давать свѣчи на каѳедральный костелъ св. Станислава 555

1603 г.

220. Жалоба Виленскаго евангелическаго сбора на Литовсваго канцлера Льва Сапѣгу по поводу захвата имъ фундушоваго имѣнія Кенъ, принадлежащаго сбору 556

1605 г.

221. Донесеніе вознаго о распубликованіи имъ баниціи противъ двухъ священниковъ Виленскаго Свято-Духовскаго братства Іосифа Яцковича и Ивана Семеновича 558

1606 г.

222. Жалоба земянина Михнича на Светохну Раецкую по поводу захвата 8 кадокъ и горшка меду и неуплаты расходовъ, сдѣланныхъ по ея дѣламъ . 559

1606 г.

223. Заявленіе въ судѣ администратора и надзирателя новоподвышеннихъ мыть (пошлинъ) въ великомъ княжествѣ Литовскомъ, Кондрата Бремена, о томъ, что во время исправленія шлюзовъ надъ моремъ подъ Лобзовомъ, купцы изъ Литвы рѣкою Вельею (Виліею), а изъ Руси—р. Нѣманомъ почти въ теченіи цѣлаго лѣта не могли провозить на витинахъ ни вверхъ, ни внизъ своихъ товаровъ, какъ въ г. Королевецъ, такъ и изъ него обратно, и что по этой причинѣ прекратилось всякое взиманіе казенныхъ пошлинъ съ вышепомянутыхъ судовъ и товаровъ . . : . . 561

1609 г.

223. Протестъ Виленскаго свято-Янскаго плебана Жуховскаго противъ Ѳедора Масальскаго, неуважительно отнесшагося къ католической публичной духовной процессіи. 562

1612 г.

224. Репротестація митрополита Ипатія Потѣя на протестацію Шорца, заключающую въ себѣ обвиненіе, будто митрополитъ произвелъ чрезъ своихъ слугъ общественный безпорядокъ 563

1629 г.

225. Посвидѣтельствованіе вознаго о насиліяхъ, причиненныхъ крестьянамъ Виленскаго Троицкаго монастыря шляхтичемъ Николаемъ Матушковскимъ . 565

1632 г.

226. Предварительные пункты, внесенные въ избу депутатовъ для производства наступающаго Варшавскаго элекційнаго сейма 567

1637 г.

227. Посвидѣтельствованіе вознаго о нападеніи Томашевскаго на Виленскую Св.-Духовскую церковь, сопровождавшемся выстрѣлами въ церковь и священниковъ 594

1648 г.

228. Жалоба игумена Новодворскаго монастыря Иларіона Савича на Абрамовичей, Ошмянскихъ стражниковъ, по поводу отнятія сими послѣдними фундуша, завѣщаннаго ихъ предками . . 595

1648 г.

229. Жалоба архимандрита Онуфріевскаго монастыря на Володковичей по случаю незаконнаго и заочнаго рѣшенія дѣла, касающагося монастырскаго имѣнія . 597

1682 г.

230. Рескриптъ короля Яна III Виленскому войту Цынаку и Шрейтеру, администраторамъ *стараго мыта*, о томъ, чтобы они не взимали незаконныхъ пошлинъ съ Витебскихъ мѣщанъ. . . 599

1685 г.

231. Мировая сдѣлка между Виленскимъ іезуитскимъ коллегіумомъ и Свято-Духовскимъ братствомъ по поводу нападенія іезуитовъ на монастырь . . . 600

1689 г.

232. Глейтъ или сублеваційный листъ короля Яна III, данный Пинскому и Туровскому епископу Михаилу Бѣлозору противъ контумаційнаго декрета Вилькомирскаго городскаго суда 601

1698 г.

233. Жалоба консультора Виленскаго св. Троицкаго базиліанскаго монастыря Марціяна Кульчицкаго на Пинскаго и Туровскаго епископа Антонина Жолковскаго, по поводу стремленія его завладѣть Виленской св. Троицкой армандріей разными незаконными и темными способами 603

ПРИБАВЛЕНІЕ II-е.

1767 г.

234. Конфедерація, дворянства и помѣщиковъ великаго княжества Литовскаго, какъ древле-православнаго такъ и двоякаго евангелическаго исповѣданія, начатая въ Слуцкѣ въ 1767 году, мѣсяца Марта 20 дня, и предшествовавшее вышеупомянутой конфедераціи заявленіе 609

235. Рѣчь, произнесенная православнымъ Бѣлорусскимъ архіепископомъ Георгіемъ Конисскимъ предъ королемъ Станиславомъ Августомъ, въ Варшавѣ, 27 Іюня, 1765 года, при врученіи королю грамоты отъ Екатерины II. (Высокопреосвященный излагаетъ въ этой рѣчи положеніе паствы своей, изнеможенной гоненіями). 628

I.

УКАЗАТЕЛЬ

ИМЕНЪ И ФАМИЛІЙ.

А.

Абрагимъ, князь, татаринъ, Минскій молля (мулла), 519.

Абрамовичовая, Смоленская воеводина, строительница Вилен. Св. Духов. православн. церкви въ 1597 г.), 28, Яновая, 32, 37, на Ворняхъ, 38, Воловичовна, 41, Анна, 42.

— Антонина Миклашевичовна, Ошмян. стражниковая, 595, 596.

Абрамовичъ, Андрей, Вилен. скарбникъ, 345.

— Юрій, Вилен. подвоевода, 206, 207, 208, 209, 211, 212, подчашій Вилен. воеводства, 312, 388.

— староста Стародубов. повѣта, 400.

— Янъ на Ворняхъ, воевода Смоленскій, Лидскій староста, 41, 49, 325, Вилен. войскій и намѣстникъ, 405, Ошмян. стражникъ, 595.

Августъ первый, король польскій, 379.

Августъ второй, король польскій, 246, 247, 289, 292, 293, 295, 302, 303, 306, 307.

Августъ третій, король Польскій, 196, 197, 381, 541.

Авдицкій, Петръ, Борунскій житель, 107.

— Стефанъ, 140.

Авлосевичъ, Криштофъ, Вилен. мѣщанинъ, членъ гмины, 540.

Аврамовичъ, Стефанъ, 480.

Агрипа, Венцлавъ, писарь, 233.

— рим. императоръ, 628, 630.

Аданкевичъ, Сильвестръ, Вилен. мѣщан., членъ гмины, 540.

Акинчицъ, Самуилъ, намѣстникъ Вилен. Св. Духов. монастыря, 212.

Александровичовая, Войтеховая, урожденная Катерина Ярошевичовна Родговщанка, земянка, 482.

Александровичъ, Венедиктъ, стольникъ и ротмистръ Городен. пов., 194, 195.

— Войтехъ, земянинъ, 482.

— Хасенъ, татаринъ, Лукишскій (въ г. Вильнѣ) мулла, 520.

— Ѳаддей, 319.
Александръ, король Польскій, 379.
Альбрихтъ, король Польскій, 379.
Амбарникъ, Балабанъ, Вилен. мѣщанинъ, 121.
Ананіевичъ, Василій, Вилен. православн. мѣщанинъ, 31, 36.
Андреевичъ, Андрей, Вилен. православн. мѣщанинъ, 35.
— Борисъ, Вилен. мѣщанинъ, 460.
— Герасимъ, староста Вилен. Свято-Духов. братской церкви, 32, 37.
— Иванъ, Вилен. рус. православ. ратушный писарь, 20, 22, 25, 34, 59.
— Ярмола, Вилен. православн. мѣщанинъ, 31. 35.
— Ѳедоръ, студентъ Вил. іезуитской академіи, 517.
Андреевскій, Іосифъ, 520.
Андрей, Ковенскій лютеранскій пасторъ, 535, 536, 537, 612.
Аницкевичъ, Криштофъ, Вилен. мѣщанинъ, 246.
Антоневичъ, Николай, Вилен. войскій, 341.
— Самуилъ, войскій, 345.
Ананасовичъ, Грегоръ, Вилен. мѣщанинъ, старшій скорняжн. цеха, 236, 237, 243.
Апраксинъ, Стефанъ, русскій генералъ-фельдмаршалъ, кавалеръ орденовъ св. Ап. Андрея (Первозваннаго), Бѣлаго орла и св. Александра Невскаго, *подполковникъ лейбъ-гвардіи* Семеновскаго полка, 312, 313, 314.
Аркадіушъ, Петръ, *священ.* Тороканской ц. въ Пин. пов., 554.
Артемовичъ, Григорій, Вилен. мѣщанинъ, 137.
Артецкій, Сильвестръ, священникъ Вилен. Троиц. базиліан. монастыря, консульторъ Литовской провинціи, 214.
Ахметовичъ, Мустафа, князь, татаринъ, 489, 490.
Аѳанасовичъ, Ѳедоръ, Вилен. православн. мѣщ., 30, Оѳанасовичъ, 34.

Б.

Бабаркевичъ, базиліан. богословъ Борунской церкви, 157.
Баерскій, Францискъ, 204.
Базевичъ-Сарницкій, Яковъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 621.
Бака, Янъ, земянинъ Троцк. пов., 120.
Балабанъ, Гедеонъ, Жидичинскій архимандритъ (осужденный на баницію, «выволанецъ»), 554.
Балевна, Анна (Ганна) Алексѣевна, въ замужествѣ Лукашовая Миколаевичовая Зятевичовая Стрихаровая, 476, 480.
Баль, Алексѣй Ивановичъ, Вилен. мѣщанинъ, 478.
— Иванъ, Вилен. мѣщанинъ, скорнякъ королевы Варвары, 477—478.
Бальцевичъ, Іосифъ, *Лидскій староста*, 319.
Банецкій, Бонифацій, ксендзъ, 204.
Банчкевичъ, Янъ, Вилен. мѣщанинъ, членъ гмины, 540.
Барановичъ, Василій, Вилен. мѣщанинъ, 500.
Барановскій, Мартинъ, шляхтичъ, 551, Бороновскій, 553.
Барламъ, Діонисій, чернецъ Вилен. св.-Духов. монастыря, 121, 122.
Бароніушъ, писатель, 523.
Бартлевичъ, Симонъ, Вилен. мѣщанинъ, 306.
Бартошевичъ, Юрій, 340.
Барщъ, Юрій, ксендзъ Вилен. Казиміровскаго костела, 196.
Бедрицкій, Янъ, 462.
Бейнаровичовая, Маріанна изъ Швадовскихъ, Вилен. мѣщанка, 198.
Бенецкій, Андрей, Кобринскій опатъ, Виленскій и Новогродскій офиціалъ, 203.
Березинскій, Янъ, 339.
Березовскій, Николай Виленскій бургомистръ, 180.

Берентъ, Фридрихъ, Вилен. мѣщан., членъ гмины, 540.
Беркиновичи, 401.
Бернатскій, Фелиціанъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 619.
Бесядскій, священникъ, 207.
Бизингъ, Рейнгольдъ, генеральный почтмейстеръ вел. кн. Литов., королев. секретарь, 285, 286.
Билунская, Анастасія, Коверзанка, Яновая, земянка Вилен. воеводства, 128.
Билунскій, Іеронимъ, земянинъ Вилен. воеводства, 128, 129.
— Станиславъ, земянинъ Вилен. воеводства 128.
— Янъ, земянинъ Вилен. воеводства, 128, 129.
Биняшевскій, Богуславъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 619.
— Самуилъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 619.
Биронъ, генералъ, 303, 304.
— Эрнестъ Янъ, Курляндскій князь, 397.
Биспинкъ, Болеславъ, хоружій Стародубов. повѣта и директоръ рыцарскаго круга того же повѣта, 390, Оршан. маршалокъ и подкоморій Стародубов. повѣта, 400, 402.
Битнеръ, Александръ, членъ Слуцкой конфедераціи, 619.
Блажко, Андрей, Вилен. мѣщанинъ, 31, 35, 36.
Блажковичъ, Давидъ, Вилен. мѣщанинъ, 31, 35, 36.
Бланкембергъ, Христіанъ, Вилен. мѣщан., членъ гмины, 540.
— Михаилъ, Вилен. мѣщанинъ, членъ гмины, 540.
Блюнкъ, Генрихъ, Вилен. обыватель, 406.
Бобаркевичъ, священникъ Борунской церкви, 158.
Боболя, Андрей, королев. дворянинъ, 423.
Бобриковичъ, Леонтій, Вилен. священ., 89.
Бобровичъ, Іосифъ, старшій и ректоръ Вилен. Св.-Духов. монастыря, 109, Бобриковичъ, 114.
Бобровскій, земян. Пин. пов., 175.
Богдановичъ, Петръ, шляхтичъ, 41.
Богдевичъ, Андрей, 340.
Богимъ, Павелъ, Вилен. войтъ, 134.
Боголюбецъ, Стефанъ Илиничъ, Дорогобужскій мѣщанинъ, 280.
Богуматка, Щастный, (Феликсъ) Вилен. град. писарь, 6, 9, 32, 37, 232, 234, 252, 260, 264, 266, 464, 467, 471, 476.
Богушевичъ, Александръ, королев. коморникъ, коронный скарбовый писарь, скарбный, дворянинъ вел. кн. Литов., 287.
Богушъ, Андрей, членъ Слуцкой конфедераціи, 620.
— Владиславъ Юрій, 340.
— Игнатій, мечникъ и подвоевода Вилен. воеводства, 214.
Богушъ-Сестренцевичъ, Иванъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 620.
Бодрушъ, Григорій, земян. Вилен. пов., 566.
Боинъ, Вилен. войтъ, 525, Боимъ, 526, 527.
Бокей, Янъ, Трокскій зем. судья, 386.
Бокей-Данисла́вскій, Юрій, земянинъ Новогрод. повѣта, 430—459.
Бокша, Мойсей, священникъ и проповѣдникъ Борунской церкви, 153, 157.
Болдзякевичъ, Ѳома, Парнавискій подкоморій, 364.
Болеславовичъ, Янъ, господар. маршалокъ, державца, Виленскій намѣстникъ, 257.
Бона, королева Польская, 255.
Бонакъ, Николай, земян. Вилен. пов., 11, 12.
Боратынскій, Московскій воевода, 278.
Борейко, Владиславъ Юрій, подчашій Вилен. воеводства, 345.
— Янъ, шляхтичъ, 538.
Борминскій, Матвѣй, 25.
Борисовичъ, Богданъ, 97, Вилен. мѣщанинъ, Св.-Духов. братчикъ, 98, 100.
Боричевскій, Василій, членъ Слуцкой конфедераціи, 621.
Боришевскій, Иванъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 621.

— Никита, членъ Слуцкой конфедераціи, 621.
— Павелъ Китаврь, членъ Слуцкой конфедераціи, 621.
— Семенъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 621.
Боржимовскій, Веньяминъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 619.
— Христофоръ, членъ Слуцкій конфедераціи, 619.
Борна, Мальхеръ, Немоноитскій лѣсничій, 229.
Боровикъ, Евстафій Максимовичъ, Вилен. радца, 28.
Боровичъ, Станиславъ, совѣтникъ Слуцкой конфедераціи, 618.
Боровская, княжна Елена Юрьевна, 10.
— княжна Марина Львовна, въ замужествѣ— Станиславовая Бурбина, 482.
Боровскій, князь Левъ Юрьевичъ, 482.
— изъ Борова, Михаилъ Яковъ, 353.
— князь Николай (Миколай) Львовичъ, 482.
— князь Янъ Львовичъ, 482.
Борткевичъ, Янъ, шляхт., 538.
Боруховскій, Якубъ, шляхтичъ, 78.
Боцевичъ, Венедиктъ, Вилен. бургомистръ, 180, 185,
Бочарскій, Федоръ, Вилен. бургомистръ, 180.
Браженецъ, Езофъ, (Осипъ) Вилен. мѣщанинъ, Св.-Духов. братчикъ, 98, 100.
Бражицъ, Іосафатъ, ксендзъ Полоцкій официалъ, 155.
Браницкая, коронная стольниковая, 159,
Браславичъ, Ѳедоръ, дьякъ (дячекъ) Вилен. Троицк. церкви, 124.
Браташевскій, Николай, земянинъ Вилен. пов., 74, 75.
Брацишевскій, Бенедиктъ, урядникъ Онуфріев. монастыря, 597.
Бремеръ, Кондратъ, администраторъ и надзиратель новоповышенныхъ пошлинъ въ вел. кн. Литов., 561.
Бржозовскій, см. **Березовскій**.
Бродицкій, ротмистръ трибунальной хоругви, 197.
Брозовскій, Войтехъ, студентъ Вилен. іезуитскаго колегіума, 481, 482.
Бронецъ, Вилен. подчашій, 369.
Брониковскій, Людвигъ, совѣтникъ Слуцкой конфедераціи, 618.
Броницъ-Вардомскій, стражникъ Вилен. воеводства, 345.
Бростовскій, Великій, подскарбій и генеральный маршалокъ конфедераціи вел. кн. Литов., 399.
— Владиславъ Янъ, Субоцкій староста, 340.
— Кипріанъ Павелъ, референдаръ и писарь вел. кн. Литов., 133, 282, 286, 340, Трок. воевода, посредникъ мировой сдѣлки Вилен. Св. Духов. Братства съ Вилен. іезуитами, 601.
Будревичъ, Станиславъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 619.
Бузичъ, Григорій Тишковичъ, митропол. врядникъ имѣнія Шешолъ, въ Вилен. пов., 551, 553.
Буйвидъ или **Буйвилъ**, Янъ, дворянинъ, 77, войтъ Виленскаго епископства, 78, 79, 80, 81, 82, Буйвилъ, 87.
Буковскій, Иванъ, членъ Слуцкой кофедераціи, 619.
— Яковъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 619.
Булгаринъ, Павелъ, маршалокъ Волковыйскаго повѣта, 392.
Бульковскій, Юрій, членъ Слуцкой конфедераціи, 619.
Бурба, Петръ, шляхтичъ, 41.
— Станиславъ, 482.
Бурбина, Станиславовая, урожденная княжна Марина Львовна Боровская, 482.
Буриминскій, Матвѣй, королев. секретарь и Вилен. войтъ, 94.
Буховецкій, Антоній, Вилен. подвоевода, 219, вице-регентъ, 603.
Быковскій, Иванъ, войскій Мин. пов., 445.
— Ѳедоръ, земянинъ, Вилен. Свято-Духовскій братчикъ, 60, 62.

Былинскій, Магнусъ, Ясвонскій плебанъ, 88.
— Кароль Стефанъ, королев. секретарь, Вилен. войтъ, 127.
Быльчинскій, Ѳедоръ, 475.
Быховцевъ, Леонъ, земянинъ Трокск. пов., 38.
— Николай, земянинъ Трокскаго пов., 38, церковный староста Вилен. Св.-Духов. братской церкви, 91.
Бѣганскій, Стародубовскій староста, 365.
Бѣлевичъ, Касперъ, Вешвянскій тивунъ, 255, 256.
Бѣликовичи, 509.
Бѣлоболотскій, Михаилъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 620.
Бѣлозеровая, Андреевая, урожденная Дорота Яновна Киселевна, земянка, 482.
Бѣлозоръ (Бялозоръ), Марціянъ Михаилъ, епископъ Пинскій и Туровскій, 602.
— Марціанъ, Пинскій епископъ, архимандритъ Вилен. Троиц. монастыря, 139, 140, архіеп. Полоцкій, 604.
Бѣлоусовичъ, Аѳанасъ Ивановичъ, Вилен. мѣщанинъ, 31, 36.
Бѣльскій, Богуславъ, Инфлянтскій скарбникъ, 369.
Бялюнскій, Янъ, 355.
Бѣлянъ, Ганцъ Юрій, Вилен. швецъ и обыватель, 186, Янъ, 306.

В.

Вабаловичъ, Стефанъ, 538.
Вабишевичъ, Григорій, членъ Слуцкой конфедераціи, 622.
Вабищевичъ, Иванъ Ильяшевичъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 622.
— Ѳедоръ, членъ Слуцкой конфедераціи, 622.
Вавренцкій, Августинъ, земянинъ Ошмян. пов. 514, 515.
— Янъ, членъ Вилен. Евангелич. Кальвин. збора, 407.
Важинская, Іоанна, старшая Вилен. базиліанскаго монастыря, 224.
Важинскій, Михаилъ Скарбекъ, скарбный вел. кн. Литов., 200, 201, 202.
Валентиновичъ, Станиславъ, шляхтичъ, 547.
Валеріянъ, Виленскій епископъ, 253.
Валишевская, Катерина Полубинская, шляхт., 179.
Валишевскій, Антоній, управляющій им. Дорогичинъ, въ Пин. пов., 179.
Вансовскій, Станиславъ, 8.
Варакомскій, Владиславъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 620.
Варакунскій, Петръ, 337.
Варсанофій, Дубенскій архимадритъ, 71.
Варгаловскій, Михаилъ Стефановичъ, Вилен. бургомистръ, 146.
Василевичъ, Аѳанасъ, слуга Виленскаго войта, 553.
— Ѳеодосій, Бѣлорусскій епископъ, 138.
Василевскій, Николай, полковой кватермейстеръ русскихъ войскъ, 312, 313.
Василій, Вилен. Пречистен. соборный діаконъ, 16, 17.
Василовичъ, Жданъ, 25.
Васильевичъ, Аверкій, Вилен. мѣщанинъ, 65.
— Жданъ, Вилен. мѣщан., 29, 34.
— Михайло, староста Вилен. Свято Духов. Братской церкви, 32, 37.
— Яцко, дворникъ двухъ каменныхъ домовъ въ г. Вильнѣ, принадлеж. Вилен. Св. Духов. братству, 96, 97.
Васкевичъ, Николай, 270.
Веберсъ, Эрнестъ, Вилен. мѣщанинъ, членъ гмины, 540.
Велькевичъ, Харитонъ, Ковен. мѣщанинъ, фундаторъ Ковен. русской церкви, 217.

Венжикъ, Янъ, Гнѣзненскій архіепископъ, коронный примасъ, 568.
Венцеславъ, Жомоитскій епископъ, 255.
Венцковичъ, Казиміръ Янъ, подчашій Троцкаго воеводства, 340.
Вепровичъ, Николай Лукашевичъ, 420.
Вербицкій, Филотеусъ, Вилен. базиліан. священникъ, 184.
Верещаки, 347.
Вериковскій, шляхтичъ и дворянинъ, православный депутатъ на Виленскомъ сеймикѣ, 101, 102.
Версоцкій, изъ Версоки, Антоній Василій, 345.
Верчинскій, Янъ, служебникъ, 261, 262, 263.
Вершейскій, Адамъ, Новогородскій маршалокъ, 319.
Видискій, Мартинъ, шляхтичъ, 81.
Вилейко, Казимиръ Мартинъ, 340.
Вильканецъ, Евстахій, 353.
Вилькомановичъ, хоружій, 566.
Вильчевскій, Казиміръ Петръ, капитанъ, 345.
— Станиславъ, шляхтичъ, 123.
Вильчекъ, Николай, Вилен. город. писарь, 430, 437.
Янъ, 329.
Виляновичъ, Людвигъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 620.
Вингольтъ, Корнилій, Вилен. купецъ, 487.
Вировская, Тереза Стецкевичовна Станиславовая, земянка Вилен. воеводства, 150.
Вировскій, Станиславъ, земянинъ Вилен. воеводства, 150.
Вислоухъ, Зенко, Берестейскій подкоморій, 319.
Витковскій, Матвѣй, шляхтичъ, 538.
Вицкая, Марина, Криштофовая, урожденная Лукашевна Ивановича Мамоничовна, земянка, 497, скарбянка вел. кн. Литов., 500.
Вицкій, Криштофъ, земянинъ, 497, 500.
Вичинскій, Ивавъ, шляхтичъ, 65, 66, 67, 558.
Вишневецкіе, князья, 337,
Вишневскій, Янъ, шляхтичъ, 85, 91.
— Яковъ, повѣренный Вилен. Троиц. монастыря, 179.
— великій канцлеръ вел. кн. Литов., 376.
Владиславъ четвертый, король Польскій, 237, 246, 247, 250, 274, 275, 399, 603, 604.
Владычко, Антоній Казиміръ, обозный Стародуб. пов., 208.
Власовичъ, Иванъ, Вилен. Росскій священникъ, 89.
Возница, Амброжій (Амвросій), Вилен. мѣщанинъ, медоварецъ, 555.
Володкевичъ, Григорій, фундаторъ Новодвор. базиліан. монастыря, 595.
Война, Владиславъ, Вилен. скарбникъ, 357.
— Гаврінлъ Казиміръ, подканцлеръ, 25, земскій судья Пин. пов., 161, 162.
— Кипріанъ Стефанъ, ксендзъ, инфулатъ Видзинишскаго монастыря блаженныхъ мучениковъ, 530, 531.
— Лавринъ, зем. подскарбій вел. кн. Лит., 432—435, 437, 438, 440, 458, 459.
— Матвѣй, писарь, 24, надворный подскарбій, 63, королев. писарь, 257, 258, 259, 360, 261, 262. 263, 264, 265, 266, 267.
Войновскій, Іосифъ 303, 304, 353.
Войнянка, Аполонія Воловичовна, Соколовая, Брестская каштелянка, 162.
— Барбара (Варвара) Семеновна—Мстиславская, каштелянка, въ первомъ бракѣ (вторая жена) Лукашевая Ивановича Мамоничовая—скарбная вел. кн. Литов., Дисненская старостина, а во второмъ бракѣ—княгиня Марціяновая Гедройтевая—земянка Вилен. пов. и королев. ротмистровая, 497, 499, 500.
Войтковичъ, Янъ Юрьевичъ, бояринъ изъ м. Шешолъ въ Вилен. пов., 547.
Войцеховичъ, Іосифъ. Вилен. мѣщанинъ, членъ гмины, 540.
Войшневичъ, Казимір. Вилен. мѣщанинъ, членъ гмины, 540.

Волгиновичъ, Станиславъ, шляхтичъ, 41.
Воликъ, Илья, Вилен. мѣщанинъ, 148, 149.
Волкановскій, Станиславъ, земянинъ вел. кн. Литов., 507, 508.
Волковичъ, Евстафій (Остафей), панъ Виленскій, 468.
— Изакъ, 97, Исакъ, Вилен. мѣщан., Св.-Духов. братчикъ, 98, 100.
— Ясь, Вилен. мѣщан., 65.
Волкъ, Григорій, Вилен. мѣщанинъ, 31, 35.
— Іеронимъ, 351, 353.
— Яковъ, 353.
Волменскій, земян. Вилен. пов., 13, Янъ, Полоцкій каштелянъ, Упитскій староста, 426.
Воловичовна, Елена (Гальшка) Михайловна, Слонимская старостянка, въ замужествѣ— Александровая Ярославича Головчинская, 477.
— Реина, жена Трок. подкоморовія Богдана Огинскаго, 120.
Воловичъ, Григорій, Смоленскій воевода, ловчій вел. кн. Литов., староста Мерецкій, 229, Новгородскій каштелянъ, 253.
— Доминикъ Мартинъ, великій маршалокъ вел. кн. Литов., Друцкій староста, администраторъ пошлинъ вел. кн. Литов., 295, 296, 300, 301, 378.
— Евстафій (Остафей), 9, 10, Вилен. епископъ, 217, Троцкій панъ, подканцлеръ вел. кн. Литов., стар. Берестейскій и Кобринскій, 253, Трок. пробощъ, писарь и референдарій вел. кн. Литов., 270, 406, Троцкій каштелянъ, 407, Вилен. каштелянъ, 426.
— Казиміръ, Вилен. зем. судья, 345.
— Константинъ, Трокскій пробощъ, писарь и референдарій вел. кн. Литов., 271, 384.
— Михаилъ, Мстиславъ. хоружій, 399.
— Петръ Григорьевичъ, Смоленскій воеводичъ, чашникъ вел. кн. Литов., 468.
— Романъ Григорьевичъ, Смоленскій воеводичъ, Рогачевскій староста, 468.
— Ярошъ, королев. писарь, 234, 235, писарь вел. кн. Литов., 242, подскарбій вел. кн. Литов., 561.
Володзко, Ѳедоръ, шляхтичъ, 538.
Володиміръ, великій князь, самодержецъ Русской земли, 44, 45.
Володкевичовая, Ева Сутоцковна Геліяшовая, 597, 598.
Володкевичъ, Александръ Геліяшъ (Илья) 597, 598.
Волчанскій, Іеронимъ, старшій Вилен. Св.-Духов. монастыря, 196, 198.
Волчокъ, Ярошъ, 439, 463, 475.
Волынчъ, Янъ, 340.
Вольскій, изъ Русинова, Венедиктъ Янъ, Вилен. подвоевода, Струбскій староста, 355, 365, хоружій Вилен. воеводства, 372, 373.
— Войтехъ, шляхтичъ, 551, 553.
— изъ Русинова, Константинъ Янъ, Вилен. войскій и град. писарь, 139, 309.
— Мартинъ, шляхтичъ, 81.
Вольтеръ, Адамъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 619.
Волянъ, на Воляновѣ, Стефанъ, оберл. е. к. м. и совѣтникъ Слуцкой конфедераціи. 618.
Вонсовскій, Станиславъ, Волькиницкій лѣсничій и подстаростій, 8.
Воропай, Станиславъ, возный Вилен. повѣта, 412, 420.
Ворошило, Прокопъ, Вилен. мѣщанинъ, 30, 34.
Вуйко, іезуитъ-богословъ, издатель библіи, 523.
Выговскій, Гавріилъ, графъ, конюшій вел. кн. Литов., 297, Минскій каштелянъ, 365.
Выриковскій, Арнольфъ, староста Вилен. Святодухов. братской церкви, 85, 89.
Высоцкій, Василій, членъ Слуцкой конфедераціи, 621.
— Іосифъ, 302.
— Моисей, членъ Слуцкой конфедераціи, 621.
— Петръ изъ Высокаго, членъ Слуцкой конфедераціи, 621.
— Стефанъ, Вилен. мѣщанинъ, 31, 36.

— Янъ, слуга генеральнаго Литовскаго почтмейстера Шреттера, 289, 292.
— Ѳедоръ, членъ Слуцкой конфедераціи, 621.

Вяжевичъ, Станиславъ, уполномоченный Кіево-печер. архимандрита Петра Могилы, 113.

Г.

Габріеловичъ, Веняшъ, 414.
— Войтехъ, управляющій имѣніемъ Видогоще, въ Минск. воеводствѣ, 170.
— Геліяшъ (Илья), Вилен. Свято-Духов. братскій староста, 71.

Гавлевицкій, Янъ, Вилен. бургомистръ, 146.

Гавриловичъ, Иванъ, Виленскій православн. мѣщанинъ, 29.
— Илья, Виленскій православ. мѣщанинъ, 31, 36.
— Станиславъ, 271.
— Стефанъ, Вилен. мѣщан., членъ гмины, 540.
— Ѳедоръ, Вилен. дьяконъ, 89.

Гадомскій, Мартинъ, возный Вилен. воеводства, 136, 137.

Газлеръ, Ѳома, членъ Слуцкой конфедераціи, 619.

Гайко, Янъ Миколаевичъ, Берестейскій каштелянъ, Городенскій конюшій, Трабскій державца, 253.

Галинскій, Ярошъ, совѣтникъ Слуцкой конфедераціи, 618.

Галковскій, Иванъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 620.
— Яковъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 620.

Галле, Фридрихъ, Вилен. мѣщан., членъ гмины, 540.

Галуза, Григорій, Вилен. мѣщан., бургомистръ, 540.

Гандзкофъ, земянинъ (кальвинъ) имѣнія Голотъ въ Упитск. пов., 529.

Ганевичъ, Матвѣй Михаилъ, обозный Вилен. воеводства, 345.

Гановскій, Альбрихтъ, поручикъ, 280.

Гансволяръ, Вилен. купецъ, 475.

Гансевская, Магдалина Конопацкая Викентьевая, великая подскарбина и польная гетманова вел. кн. Литов., 172.

Ганскоповичъ, Жибультъ, сборщикъ податей, Ковенскій войскій и поборца, 327.

Гарабурга, Михаилъ, Минскій каштелянъ, 336.
— Петръ, 337.
— Янъ, 336.

Гарасимовичъ, Илья, Вилен. мѣщанинъ, 33.

Герасимъ, Вилен. Св. Духов. священникъ, 30, „попъ князя Богдана Огинскаго“, 33.

Гедеонъ, Львовскій епископъ, 44, 47, 52, 58.

Гедройтевая, Барбара, Марціяновая, княгиня, земянка Вилен. пов., королев. ротмистрова, въ первомъ бракѣ—Лукашовая Ивановичовая Мамоничовая (вторая жона) скарбная вел. кн. Литов., Дисненская старостянка, урожденная—Семеновна Войнянка — Мстиславская каштелянова, 497, 499, 500.

Гедройть, Александръ, 340.
— Гавріилъ, 340.
— Казиміръ Мартинъ, 340.
— Казиміръ Самуилъ, Мстиславскій войскій, 340.
— Криштофъ, 211.
— Мальхеръ, Жомоитскій электъ, 253.
— Марціянъ, князь, земянинъ Вилен., пов., королев. ротмистръ, 498, 499, 500.
— Сигизмундъ, Виленскій земянинъ подсудокъ, 90.
— Юрій Мартиновичъ, князь, 548.

Гезель, Ѳедоръ, Вилен. мѣщанинъ, Св.-Духов-братчикъ, 98.

Гейшманъ, Христіянъ, Вилен. мѣщан., членъ гмины, 540.

Геліяшевичъ, ксендзъ, плебанъ Вилен. іезуит. колегіума, 29, 33, 34.
— Ѳеофилъ, игуменъ Кейдановскаго монастыря, 128, 129.
Генрихъ, король Польскій и великій князь Литовскій, 237, 379.
Генсицкій, Доминикъ, 387.
— Іосифъ, 387.
Георгій-Фридихъ, Бранденбургскій герцогъ, 365.
Герасимъ, священ. князя Богдана Огинскаго, 29, Гарасимъ, 34.
Германовичъ, Ольбрихтъ (Альбрихтъ), шляхтичъ, 41.
Гецевичъ, Владиславъ, 345.
— Никодимъ, град. судья Браслав. пов., — 206.
Геціушъ, Янъ, Куписсскій мѣщанинъ, 529.
Гечевичъ, изъ Гечанъ, Владиславъ Казиміръ, Оршанскій подчашій, 353.
Гизбергъ-Студницкій, Иванъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 619.
— Михаилъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 619.
— Станиславъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 619.
Гизель, Ѳедоръ, Вилен. мѣщанинъ, Св.-Духов. братчикъ, 100.
Гизлеръ, Станиславъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 620.
Гинейтъ-Концевичъ, Михаилъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 618.
Гинтовтовна, Софья въ замужествѣ—Балтромеевая Рогульская, земянка, 482.
— Ульяна, въ замужествѣ—Петровая Пелинская, земянка, 482.
Гинтовтъ, Казиміръ, сборщикъ Вилен. воеводства, 284,
— Николай (Миколай) Яновичъ, земянинъ Вилен. пов., 483, 486.
Гирскій, Казиміръ Ѳома, Виленскій канторъ прелатъ, администраторъ имѣній Вилен. епископства, 340.
Гиршъ, Яковъ, Вилен. бургомистръ, 180.
Глазко, Тихонъ, возный Полоцкаго воеводства, 495—497.
Глазки, 379.
Гленбоцкій, Стефанъ, Ковенскій войтъ, 534, 535.
Глинецкій, Казиміръ Іосифъ, Стародубовскій войскій, Вилен. подстароста, 345.
Глинскій, Бенедиктъ Вацлавъ, Кобринскій архимандритъ, 203, епископъ Владимірскій и Брестскій, 203, 205.
— Григорій, Вилен. мѣщанинъ, Св.-Духов. братчикъ, 98.
— Казиміръ, 204.
— Михаилъ Петръ, к. В. в., 345.
— Никаноръ, ректоръ Владимірскаго базиліанскаго монастыря, 203.
— изъ Глинника, Христофоръ, совѣтникъ и секретарь Слуцкой конфедераціи, 618, 627,
Гловдунъ, Гринка, Лозницкій тивунъ, 412.
Глѣбовичи, 363.
Глѣбовичовая, Катерина, изъ Коротошина, Троицк. воеводина, 473.
Глѣбовичъ, на Домбровкѣ, Янъ, стольникъ вел. кн. Литов., Радошковскій староста, Упитскій державца, 332, Минскій каштелянъ, державца Оникштынскій, Радошковскій и Зейгвольдскій, 407, на Дубровнѣ, Трок. воевода, 473.
Годфридъ, мѣщанинъ, мастеровой на Вилен. королев. монетномъ дворѣ, 504.
Голдовскій, Вилен. мѣщан., членъ гмины, 542.
Головковичъ, Морганъ, Купятицкій игуменъ,
Головня, Тимоѳей, 461.
Головчинская, Александровая Ярославича, Елена (Гальшка) Михайловна Воловичовна—Слонимская старостянка, 477,
Голубицкій, Сидоръ Ивановичъ, шляхтичъ, 30, 34.
— Янъ Станиславовичъ, королев. дворянинъ, 411, 416, 420.
Голуховскій, Казиміръ, совѣтникъ Слуцкой конфедераціи, 618.
Гольшанская, княжна, Софья Юрьевна, 12.

Гонсевскій, Смоленскій епископъ, 376.
Голдовскій, Михаилъ, Вилен. мѣщан., членъ гмины, 540.
Гончаръ, Бенедиктъ, Вилен. мѣщанинъ, 260, 261.
Гораинъ, Берестейскій каштелянъ, 400.
— Жомоит. епископъ, 376.
— Михаилъ, писарь Вилен. град. суда, 211, Пятигорскій поручикъ, 378.
— Семенъ (Шиманъ), 480.
— Симонъ, Виленскій намѣстникъ, 8.
— Юрій, подчашій и суррогаторъ Виленскій воеводства, 310.
— Янъ подчашій и подвоеводій Виленскаго воеводства, 188, 203, град. писарь Вилен. воеводства, 372, 373, 381.
Горбатовскій, Янъ, 298.
Горбачевичъ, Михаилъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 620.
Горбачевскій, Григорій, членъ Слуцкой конфедераціи, 621.
— Даніилъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 621.
— Евгеній Яновичъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 620.
— Иванъ Ивановичъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 620.
— Іеронимъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 620.
— Леонъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 620.
— Яковъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 620, 621.
— Ѳедоръ, членъ Слуцкой конфедераціи, 621.
Горбовскій, Прецлавъ, Берестейскій под., 271.
Гердѣевичъ, Иванъ, Вилен. мѣщанинъ, 30, 31, 34.
Горецкій, Альбрихтъ, капитанъ пѣшей гвардіи, 275, 276.
Горностай, Гаврило Ивановичъ, Минскій (Менскій) воевода и староста, Каменецкій державца, 253.
— Иванъ, дворный маршалокъ, зем. подскарбій, королев. писарь, справца Вилен. воеводства, староста Слонимскій и Мстиславскій, державца Дорсунишскій, Бирштанскій и Зельвенскій, 250, Новгородскій воевода, зем. подскарбій вел. кн. Литов., 406.
— Евстафій (Остафей) Ивановичъ, Новгородскій воеводичъ, 406.
Горностайскій, возный Вилен. воеводства, III, Янъ, 114, 115, 594.
Городенскій, Вилен. войскій и писарь Городенской Коммиссіи, 383.
Городиская, Анна Дмостицкая, Рѣчицкая хоружина, 366.
Городискій, Николай, Рѣчицкій хоружій, 366.
Горская, см. Друцкая-Горская.
— княжна, Елена Григорьевна, въ замужествѣ—Лавриновая Ратомская, Острская старостина, 471—476.
Горскій, Мартинъ, шляхтичъ, 272.
— князь Ѳедоръ Григорьевичъ, 475.
Госевскій, Матвѣй, артилерійскій Литовскій генералъ, 384.
Гословбскій, Петръ, ксендзъ Вилен. іезуит. Казимірскаго костела, 196, 197.
Грабовскіе, 401.
Грабовскій, Александръ, возный Берестейскаго воеводства, 219.
— изъ Конопницы, Григорій Михаилъ, генералъ-маіоръ и шефъ ком. кавалерійскаго полка е. к. м. войскій в. кн. Лит. 627.
— Иванъ, изъ Конопницы, генералъ маіоръ отъ кавалеріи войскъ В. Кн. Лит.; маршалокъ конфедераціи диссидентовъ въ вел. кн. Литов., 617, 627.
— Казиміръ, Вилен. радца, 198.
— Павелъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 619.
— Стефанъ изъ Конопницы, совѣтникъ Слуцкой конфедераціи, 617.
— Фелиціанъ, Берестейскій зем. судья, 219, 220, Пружанскій маршалокъ, 319.

— Ѳома, изъ Коноплицы, генералъ-лейтенантъ в. кн. Л. совѣтникъ Слуцкой конфедераціи, 617.

Гребницкій, Антоній, Минскій подстолій, 611.

— Флоріанъ, митрополитъ всей Руси, архіепископъ Полоцкій, 206, 207.

Грегоровичъ, Ѳедоръ, Виленскій мѣщанинъ, 306.

Грековичъ, Антоній, Вилен. дьяконъ митропол. Ипатія Потѣя, 63, 64, 268, 558.

Грибовскій, Павелъ, шляхтичъ, 202.

— Юрій, возный Вилен. воеводства, 113, 115, 565 566.

— Яковъ, 300.

— Янъ, шляхтичъ, 202.

Грибъ, Мартинъ, возный Вилен. воеводства, 496.

Григорій, протонотарій Кіевской митрополіи, 17.

Григоровичъ-Сарницкій, Ѳома, членъ Слуцкой конфедераціи, 621.

Григорьевичъ, Василій, Вилен. мѣщанинъ, 31, 35.

— Матѳей, Вилен. мѣщанинъ, 35.

— Омельянъ (Емельянъ), Вилен. мѣщанинъ, 72.

— Прокопъ, земянинъ Вилен. пов., 30, 34.

— Семенъ, Вилен. мѣщанинъ, 31.

— Симеонъ, Вилен. мѣщанинъ, 31.

— Хведоръ (Ѳедоръ), Вилен. мѣщанинъ, 31, 35.

Гриневичъ, Симонъ, уніатскій священникъ, прокураторъ Луцкой епархіи, 222.

Гринкевичъ или **Садовскій**, шляхтичъ, 140, 141.

Гришкевичъ, Яковъ, ксендзъ, помощникъ старшаго Вилен. базиліан. монастыря, 110.

Гродковскій, Демьянъ Станиславовичъ, земянинъ Ошмян. пов., 105.

— Петръ Станиславовичъ, земянинъ. Ошмян. пов., 105.

— Станиславъ Станиславовичъ, земянинъ Ошмян. пов., 105, 108.

Громацкій, Стефанъ, возный Вилен. воеводства, 510, 519.

Громыка, Владиславъ Янъ, Ошмян. чашникъ, 108.

Гротковскій, Иванъ, совѣтникъ Слуцкой конфедераціи, 618.

— Товія, членъ Слуцкой конфедераціи, 619.

Гротузъ, Вилен. староста, 365.

— Юрій Янъ, подстаростій, судовый депутатъ Городен. пов., 350.

Гротъ, Юрій, шляхтичъ, 48, Гротъ, 57.

Грохольскій, Валеріанъ пріоръ Вилен. доминиканскаго монастыря, 505, 506.

Груба, Криштофъ, Вилен. мѣщанинъ, членъ гмины, 540.

Гружевскій, Яковъ, совѣтникъ Слуцкой конфедераціи, 618.

Грумовичъ, Павелъ, Виленскій бургомистръ, 180.

Грушевскій, изъ Молодянова, Мартинъ, кухмистровичъ в. кн. Лит., членъ Слуцкой конфедераціи, 619.

Губа, Петръ, членъ Слуцкой конфедераціи, 619.

— Станиславъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 619.

— Стефанъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 619.

Губертъ, Петръ, Вилен. мѣщан., членъ гмины, 540.

Гуревичъ, Петръ, обокравшій драгоцѣнности братства Сокальской Богоматери и евангелиста Іоанна Богослова, состоящаго при Вилен. Св.-Духов. монастырѣ, 182, 163.

Гуторовичъ, Андрей, бывшій Вилен. Св.-Духов. братчикъ, 138, 139.

— Іосафатъ, ксендзъ, старшій Вилен. Троицкаго монастыря, 139, 140.

Д.

Давидовичовая, Софья Яновна, въ замужествѣ Павловая Станиславовичовая Довмонтовая-Сесицкая, зем. судьина Вилькомир. пов., 482.

Давидовичъ, Андрей Яновичъ, земянинъ Вилькомир. пов., 482.

— Самуилъ Николаевичъ земян. Вилькомир. пов., 482.

— Станиславъ Николаевичъ, земян. Вилькомир. пов., 482.

Давкша, Михаилъ, Ошмян. администраторъ, 200, 201.

Дамасъ, папа Римскій, святой, 45.

Дамецкій, Михалъ, Браславскій чашникъ, 353.

Даніель, друкарь (Виленскій типографъ), 260.

Данилевичъ, Ѳаддѣй, обыватель Трок. воеводства, 398.

Даниловичъ, Игнатій, Витеб. мѣщанинъ, 599.

— Казиміръ, Вилен. писарь, 248. коронный подскарбій, 600.

— Наумъ, Вилен. мѣщанинъ, 35.

Данславскій, см. **Бокей-Данславскій.**

Датновская, Матеевая, урожденная Ядвига Яновна Киселевна, земянка, 482.

Датновскій, Матвѣй, земянинъ, 482.

Дебертъ, Іосифъ, Вилен. радца, 527.

Девчопольскій, Станиславъ, повѣренный, 430—459.

Девялтовскій, Павелъ, стольникъ Новогородскаго воеводства, 5, 9, 11, членъ Вилен. евангелич. збора, 506.

Дембскій, Адамъ, 338.

Дементіевъ, Митрофанъ, старшій законникъ Вилен. Св.-Духов. братства, 117,

Дементьевичъ, Мойсей, староста Вилен. Свято-Духовскій братской церкви, 75, 91, 92, Св.-Духов. братчикъ, 98, 100.

— Павелъ, земянинъ Вилен. пов. 30, 34.

Демидецкій-Долматъ, Михаилъ Юрій, 345.

Демидовичъ, Янъ, шляхтичъ, 538.

Демьянъ, Вилен. Росскій священникъ, 16, 17.

Денисовичъ, Янъ, 7.

Дерендовскій, Янъ, Вилен. мѣщан., 180.

Десераній, Антоній, Вилен. іезуит. студентъ, 29, 33, Дезераній, 38.

Деспотъ-Зеновичъ, изъ Бартошина, Криштофъ, Ошмян. маршалокъ, 152.

Де-Струнка, Казиміръ, 398.

Дешка, Криштофъ, 337,

Дешукъ, Григорій, 430.

Дибеловскій, Янъ, возный Вилен. воеводства, 111, Дзиблевскій, 114, 115,

Дидриховичъ, Игнатій, ксендзъ, старшій Вилен. базиліан. монастыря, 110.

Диковицкій, Венедиктъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 621.

— Даніилъ Леоновичъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 621.

— Иванъ Здановичъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 621.

— Самуилъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 620.

— Степанъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 621.

Дмитровичъ, Григорій, Вилен. православн. мѣщан., 29, 33.

— Яковъ, Вилен. православн. мѣщанинъ, 31 35.

— Янъ, Вилен. обыватель, 525.

Добиничъ, Аѳанасій, священникъ Мозырской Михайловской уніатской, церкви, 188, 189, Дубиничъ, 192.

Добринскій, Дементіянъ, священ. церкви Рождества Пр.-Богородицы, что на Вилен. предмѣстьи Росѣ, 19, 21, Дементій Ильяшевичъ, 22, Добрянскій 552.

Довгяло, Вацлавъ, земянинъ Вилен. воеводства, 103.

— Завиша, Викторинъ Станиславъ, 340.
— Криштофъ, земянинъ Вилен. воеводства, 103.
— Мальхеръ, земянинъ Вилен. воеводства, 103.
— Николай, земян. Вилен. пов., 566.
— Самуель, земянинъ Вилен. воеводства, 103.
— Янъ, земянинъ Вилен. воеводства, 103, Борун. мѣщанинъ, 159.

Довмонтъ, Михаилъ, 345.
— Янъ, Вилькомир. хоружій, Виленскій намѣстникъ, 100.

Довмонтовая-Сесицкая, Софья Яновая Давидовичова, зем. судьина Вилькомир. пов., 482.

Довмонтъ-Сесицкій, Павелъ Станиславовичъ, зем. судья Вилькомир. пов. 482.

Довойна, Трокскій стольникъ, 168.

Долбинскій, Герасимъ, ксендзъ Вилен. іезуит. Казимірскаго костела, 197.

Долгорукій, князь, 300, русскій воевода, 301.

Дольскіе, 380.

Дольскій, на Дольскѣ, Кароль Янъ, крайчій вел. кн. Литов., 340.

Доманская, Вилен. мѣщанка, 213.

Доманскій, Викторъ, Вилен. мѣщанинъ, 212.
— Мартинъ, Вилен. мѣщанинъ, 212.
— Стефанъ. Вилен. мѣщанинъ, 212.

Домаславскій, Ѳеофилъ, генералъ маіоръ, 384.

Домбровская, Домицелла Горская, жена Волков. мечника, 108.

Домбровскій, Казиміръ Ѳедоръ, Равской зем. скарбникъ, 345.
— Янъ Казиміръ, Волковыйскій мечникъ, 108.

Домушевскій, Иванъ, Вилен. старшій зборовый, 10.

Дорогицкій-Кисель, Казиміръ Самуилъ, изъ Брусилова, хоружій и суррогаторъ Витеб. воеводства, 295.

Дорогостайскій, Монвидъ Николай, Полоцкій воевода, Лепельскій стар., Шерешевскій и Велюнскій державца, тивунъ Гондынскій и Бойсагольскій, 232, Любельскій державца, 266, 267, стар. Волковыйскій, 407.

Дорофеевичъ, Даніилъ, старшій Вилен. Св.-Духов. монастыря, 128.

Дорошковскій, Мелетій, архимандритъ Гродненскій и Лещинскій, 604.

Дорунинъ, Ѳеофилъ Леонтовичъ, старшій Вилен. Св.-Духов. монастыря, 212, 213.

Древецкій, Казиміръ, Ціолекъ, 345.

Древинскій, Лаврентій, чашникъ Волынской земли, 110.

Дроздовскій, Павелъ, Вилен. мѣщанинъ, членъ гмины, 540.

Друблянскій, Матей, каноникъ и прелатъ Вилен. каѳедральнаго костела св.-Станислава, 88.

Друцкая-Горская, Елена (Гальшка), жена Адама Тризны, 119.

Друцкій-Соколинскій, князь Василій Михайловичъ, 461, 462.
— князь Михаилъ Михайловичъ, 461, 462, воевода и войтъ Полоцкій, 501, 503.
— князь Семенъ Михайлозичъ, 462,

Дубенецкій, Андрей, членъ Слуцкой конфедераціи, 620.
— Григорій, членъ Слуцкой конфедераціи, 620.
— Иванъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 620.
— Ѳедоръ, членъ Слуцкой конфедераціи, 620.

Дубина-Сарницкій, Артемъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 621.
— Иванъ Савичъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 621.
— Изъ Великихъ Сарниковъ, Кондратъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 621.
— Филипъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 621.

Дубинскій, Петръ, Вилен. мѣщан., радца, 540.

Дубискіе, Ковенскіе стольники, 386.

Дубовецкій, Рафаилъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 619.

Дубовичъ, Алексіушъ (Алексѣй), старшій Вилен. Св.-Троицк. монастыря, 121, 123, Алексѣй, 124.
— Игнатъ, Вилен. мѣщан., Св.-Троицкій (уніат.) братчикъ, 98, 100.

Дурбовскій, Андрей, шляхтичъ, 85.
Дудка, Григорій, священникъ Вилен. Св.-Духов. братской церкви, 98.
Дунинъ, Загоранскій староста, 385.
Дункинъ, Осипъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 619.
Думчукъ-Сарницкій, Никифоръ, членъ Слуцкой конфедераціи, 621.
Дусяцкій-Рудомина, подчашій и депутатъ Браслав. пов., Литовскій трибунальный коммиссаръ, 350.
Духовичъ, Павелъ, шафаръ доходныхъ дѣлъ Вилен. Спасскаго госпиталя, 186, 385.
Дылевскій, Стефанъ, спѣвакъ (пѣвчій) Вилен. Св. Троицкаго монастыря, 121, 122.
Дырвонишко, Александръ, 345.
Дыціусъ, Николай, князь, докторъ богословія, деканъ прокураторъ Вилен. (католич.) капитулы, 555.
Дѣльницкій, Григорій Зиновьевичъ, подсудокъ Городен. пов., 229, 231.

Е.

Еанидесъ, Матеушъ, Вилен. Евангелич. збора министръ и сеніоръ, 407.
Екатерина II-я, Императрица Всероссійская, 393, 616, 628, 631.
Еленскій, Матвѣй, подстолій Жомойт. княжества, 538.
— Янъ, дворянинъ, 188, 192.
Елецъ, Кіевскій оффиціалъ, 367.
Еліашевичъ, Венедиктъ, суперіоръ Берестейскаго базиліан. монастыря, 219.
Енелевичъ, Войтехъ, Вилен. купецъ и мѣщ. 524.
— Янъ, Вилен. купецъ и мѣщанинъ, 524.
Ерличъ, Іоакимъ, законникъ Кіево-печерскаго монастыря, 113.
Ермаковичъ, Ѳедоръ, Вилен. мѣщанинъ, 30.
Ермашевичъ, Яковъ, Вилен. мѣщанинъ, 148, 149.
Есиповичъ, Іосифъ, Вилен. мѣщан., 180.
Естко, Михаилъ, русскій капитанъ, 537.
— Янъ, 314.

Ж.

Жаба, Криштофъ Янъ, Мстиславскій подчашій, 545.
Жабина, Венцлавовая, Марена Михайловна, княжна Соколинская, королев. ротмистровая, 10.
Жагель, Мартинъ, каноникъ и прелатъ Вилен. каѳедральнаго костела св. Станислава, 88.
Ждановичъ, Адамъ, земянинъ, 38.
— Григорій, священ. Вилен. Свято-Духов. братской церкви, рукоположенный въ священническій санъ Львовскимъ епископомъ Гедеономъ вслѣдствіе перехода Кіев. митроп. Ипатія Потѣя въ унію, 41, 44, 47, 48, 50, 51, 53, 57, 58.
— Григорій, земянинъ Виленскаго воеводства' 430.
— Иларіонъ, ксендзъ, помощникъ старшаго Вилен. базиліан. монастыря, 110.
Жембла, Вилен. мѣщанинъ, старшій скорняжнаго цеха, 236, Жемола, Янъ, 243.
Жембоцкіе, 203, 204.
Жемля, Мартинъ, Ошмян. конюшій, 362.
Жилка, Кондратъ, Вилен. мѣщан., бургомистръ, 340.
Жолендзъ, чернецъ Вилен. Св.-Духов. монастыря, 121, 122, Жолондзь Никодимъ, намѣстникъ Св.-Духов. монастыря, 125.

Жолкевскій, Антоній, епископъ Пинскій и Туровскій, архимандритъ Дерманскій и Дубенскій, 603, 604, 605.
Жоравскій, Станиславъ, возный Вилен. пов., 26, 551.
Жоховская, Барбара (Варвара), Володимеровая урожденная Лукашевна Ивановича Мамоничовна—скарбянка вел. кн. Литов., земянка, 497, 500.
Жоховскій, Володиміръ (Владиміръ), земянинъ, 497, 500.
— Капріанъ, архіепископъ митрополитъ Кіевскій, Галицкій и всей Руси, 155, 218.
— Станиславъ, 345.
Жуковскій, Андрей, Горвятскій плебанъ, 514, 515.
— Венедиктъ, Виленскій каноникъ, Жомойт. деканъ, 340.
— Янъ, шляхтичъ, 78.
Жукъ, Николай, 529.
Жуховскій, Венедиктъ, Маленскій епископъ, Жомойт. суфраганъ, Вилен. деканъ, посредникъ мировой сдѣлки между Вилен. іезуитами и Вилен. Св.-Духов. монастыремъ, 601.
— Криштофъ, плебанъ Вилен. св.-Яновскаго костела, 562, 563.

З.

Заблоцкій, Михаилъ Савичъ, Венденскій подкоморій, 108, 315.
Забреская, Катерина, Вилен. мѣщанка, 6, 7.
Забѣла, Балтромей возный Вилен. пов., 70.
— служебникъ кн. Льва Сапѣги, 557.
Забѣло, Ѳома, совѣтникъ Слуцкой конфедераціи, 618
Забѣльскій, см. **Щитъ-Забѣльскій.**
Завадскій, Антоній, старшій Жировицкаго базиліян. монастыря, 178.
— Михаилъ, священ. Борунской церкви, 153, 157.
— старшій Вилен. Троиц. (базиліян.) монастыря, 184, 185.
— Юліанъ, священникъ Борунской церкви, 157.
Завацкевичъ, Ахметъ, Медницкій татаринъ, 566.
Завиша, Криштофъ, Минскій воевода, 364.
— Фелиціанъ, Жедейкан. староста, 364.
— Юрій, хоружій Минскаго воеводства, 170.
— Янъ, Довгяло, референдарій и писарь вел. кн. Литов., 277, Мин. староста, Мстиславск. подкоморій, 364.
Завишиная, Яковая, Анастасія Тризнянка, б. Филиповая Шимковичовая, 24.
— Ѳедора Воловичовна, обознянка вел. кн. Литов., хоружина Минскаго воеводства, 170.
Загіовичъ, Іосифъ, Вилен. бургомистръ, 143.
Загорскіе, 203.
Загорскій, Богуславъ, писарь Юрборской таможни, 538.
— Войтехъ, 564.
— Павелъ, шляхтичъ, 137.
— Янъ, шляхтичъ, 137.
Задушникъ, Петръ, Вилен. мѣщанинъ, медоварецъ, 555.
Закревскій, Криштофъ, возный Вилен. пов., 506.
— Матвѣй Янъ, Вилен. зем. судья, королев. дворянинъ, 340.
— Филиппъ, Вилен. лавникъ, 96.
Залѣскіе, 385.
Залѣскій, Арнелъ, 527.
— Кароль, королев. подчашій, 345.
— Николай, возный Вилен. пов., 65, 66, 67, 558.
— Самуилъ, см. **Шитикъ-Залѣскій.**

— Станиславъ, Вилькомирскій скарбниковичъ, 225.
— Янъ шляхтичъ, 281.
Заранокъ, Жомойт. староста, 367.
Заремба, Александръ, капитанъ войскъ россійскихъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 620.
— изъ Калинова, Богуславъ, оберст. е. к. м. 620.
— Фелиціанъ, совѣтникъ Слуцкой конфедераціи, 617.
Зарновецъ, Самуилъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 620.
Заровскій, Ярошъ, 469.
Зарѣцкій, Янъ, Упитскій старостичъ, 438, 455.
Захевичъ, Елисей, Вилен. Троиц. закристіанъ, 123.
Збаражскій, Стефанъ Андреевичъ, Трок. воевода, 253.
Збытковскій, Севастьянъ, Вилен. мѣщан., членъ гмины, 540.
Зданкевичъ, Василій, Вилен. кравецкій цехмистръ, 145.
Здановичъ, Лука, священникъ, 207.
— Юрій, шляхтичъ, 565.
Зейферова, Марія Воропаевна, Вилен. мѣщанка, 132.
Зейферъ, Янъ, Вилен. мѣщанъ, 132.
Зейхертъ, Станиславъ, старшій Вилен. Троицк. монастыря, 211.
Зеленацкій, Яковъ, Вилен. подстароста, 353, Вилен. город. судья, 363,
Зелицкій, Антоній Игнатій, 309.
Зеневичъ, Митрофанъ, игуменъ Кронскаго монастыря, 120.
— Ѳома, Вилен. мѣщан., членъ гмины, 540.
Зенковичъ, Іосифъ, 387.
Зенобей или Зеноби, Дзяно, старшій Вилен. евангелическаго збора, 407.
Зеновичъ, Николай, Вилен. намѣстникъ, 325, Юрьевичъ, Вилен. намѣстникъ, 467, Ошмян. подкоморій, 556.
Зеновьевичъ, Криштофъ, староста Чечерскій и Пропойскій, 407, Зеновичъ, 426.
— Юрій, каштелянъ Полоцкой земли, Дисенскій староста, 411, 461.
Зеньковичъ, Васько, земянинъ Вилен. пов., 34.
Зеновичовая, Марія Михайловна, Юрьевая Яновичовая, 10.
— Брестейская воеводина, 28.
Зеновичъ, Криштофъ, Ошмян. маршалокъ, 108.
— Николай Юрьевичъ, Ошмянскій подкоморій, Вилен. намѣстникъ, 6, 9, 19, 232, 234, 252, 260, 264, 266, 469, 471, 475, 476, 481.
Юрій Яновичъ, 10, 252, 253.
Зеновьевичъ, Янъ Михайловичъ, королев. дворянинъ, 252, 253.
Зеньковичъ, Васько, Вилен. мѣщанинъ, 30.
Зернольфовая, Катерина, 203.
Зернольфъ, Станиславъ, 203.
Зибнеровая, Анна (Ганна), Вольтеровна, 412.
— Варвара (Барбара), Вольтеровна, 412, 413.
— Елисавета (Альжбета), Вольтеровна, 412.
— Катерина Вольтеровна, 412,
— Кристина, Вольтеровна, 412.
Зибнеръ, Вольтеръ Вольтеровичъ, 412, 416, 419, 420.
Зизаній, Стефанъ, проповѣдникъ Вилен. Троицк. монастыря, 18, 19.
Злотницкій, Михаилъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 620.
Зміевскій, Исаія, законникъ Вилен. Св.-Духов. монастыря, 125, 594.
Змицевскій, Фелиціанъ, Вилен. град. судья, 211.
Змычоскій, Іосифъ, Вилен. зем. регентъ, 385.
Змяртовская, Екатерина Обринская, Любельская скарбниковая, а во второмъ бракѣ—Подберезская, Шиманская старостина, 533.
Зубинъ, русскій генералъ-лейтенантъ, 314.
Зубъ, Янъ, бояринъ, 490.
Зулько, Залѣскій бояринъ, въ Полоцк. воеводствѣ, 164.

Зыбинъ-Кочановскій, Михаилъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 621.
Зятевичовая-Стрихоровая, Степанида, Лукашовая Миколаевичовая, названная Анна (Ганна) Алексѣевна Валевна, 476, 477, 478, 480.
Зятевичъ-Стрихаръ, Лука (Лукашъ) Николаевичъ, 477—480.

И

Ивановичъ, Андрей, Виленскій мѣщанинъ, 31, 35.
— Василій, Вилен. Покровскій священникъ, 89.
— Касьянъ, Вилен. мѣщанинъ, 30, 34.
— Левонъ, Вилен. мѣщанинъ, 30, 34.
— Марко, Вилен. мѣщанинъ, 30, 34.
— Матвѣй, Вилен. мѣщанинъ, 31, 35.
— Матвѣй, золотарь, Вилен. мѣщанинъ, 31, 35.
— Петръ, Вилен. мѣщанинъ, 31.
— Семенъ, Полоц. мѣщанинъ, 495, 496.
— Сергѣй, Полоцкій мѣщанинъ, радца, 234, 235.
— Стасько, Вилен. мѣщанинъ, мѣдникъ русскій, 34.
— Хведоръ (Ѳедоръ), Вилен. мѣщан., 31, 35.
Ивановскій, Криштофъ, шляхтичъ, 78.
Иванъ, Вилен. Пречистен. соборный діаконъ, 16, 17, 18.
Ивашкевичъ, Матвѣй, шляхтичъ, 538.
Ивашкевичъ-Сарницкій, Николай, членъ Слуцкой конфедераціи, 621.
Игнатовичовая, Вилен. обывательница, 379.
Игнатовичъ, Василій, священникъ Вилен. Св.-Духов. братской церкви, 97.
Избицкій, Иванъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 619.
— Михаилъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 619.
— Петръ, членъ Слуцкой конфедераціи, 619.
Ильговскій, Андрей, 217, скарбовый писарь вел. кн. Литов., Тверской тивунъ въ Жомоит. землѣ, 463, 480, 548,
— Илья, Тверской тивунъ, 217.
Ильиничъ, Петръ, староста Вилен. Свято-Духов. братской церкви, 66, 68, 70, 268, 269.
Ильинъ, Петръ Григорьевичъ, земянинъ Ошмян. пов., 38.
Исайковичъ, Илья, Вилен. радца, 16, Исаковичъ, 18, 21.
— Янъ, 257, 258, 259, королев. писарь, Вилен. ключникъ и дровничій, Виршубскій державца, 492, 493, 555.
Исаковичъ, Илья, Виленскій русскій радца 552.

І

Іеремія, Константинопольскій патріархъ, 45.
Іодкевичъ, Іеронимъ, Трокскій каштелянъ, 429.
Іосафатъ, архіепископъ Полоцкій, ярый поборникъ уніи, 190.
Іосафъ, чернецъ Вилен. Троицк. (уніат.) монастыря, 86.
Іосифовичъ, Василій, Виленскій мѣщанинъ 30.
Іотка, Антоній Юрій, Лидскій крайчій, 385.
— Францишекъ, Инфлянт. чашникъ, 385.

К.

Казиміръ Великій, король польскій, 629.
Каленицкая-Тышкевичовая, княжна Барбара Соломерецкая, 472.
Каленицкій-Тышкевичъ, 472.
Калинкевичъ, Леонъ, Вилен. мѣщан., членъ гмины, 540.
Калиновскій, 387.
Калита, Ѳома, Вилен. мѣщанинъ, 31.
Калитыновичъ, Иванъ, Виленскій мѣщанинъ, 500.
Каменскій, Мальхеръ, королев. инстигаторъ вел. кн. Литов., 439.
Каминскій, ксендзъ комендоръ Ковен. Петро-Павлов. костела, 524, 535.
Капишовскій, Демьянъ, учитель греческаго языка (бакаляръ грецкій) Вилен. Свято-Духов. братской школы, 30, 35, Капишевскій, 95.
Карабановская, Екатерина Криштофовая, Браслав. подчашина, 150,
Карабановскій, Криштофъ, Браславскій подчашій, 150.
Карповскій, Янъ, возный Вилен. пов., 85.
Каролюсъ, князь Зюдерланскій, 272.
Карповичъ, Григорій, членъ Слуцкой конфедераціи, 621.
— Логвинъ, священникъ Вилен. Св.-Духов. братской церкви, 97.
— Логвинъ, корректоръ Вилен. Св.-Духов. братской типографіи, 95.
— Охромей, Вилен. мѣщанинъ, 31, 35.
Карпь, Димитрій, королев. секретарь, Вилен. намѣстникъ, 62, 64, 72, 74, 76, 77, 80, 83, 84, 87, 88, 268, 270, 495, 498, 521, 522, 559, 561.
Касперъ, Станиславъ Яковъ, Вилен. мечникъ, 162.
Катаръ, Данило, членъ Слуцкой конфедераціи,
— Симонъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 620.
Качановская, 368.
Качановскій, Лаврентій, членъ Слуцкой конфедераціи, 622.
— Лавринъ, земянинъ Ошмян. пов., 68, 69, Вилен. Св.-Духов. братчикъ, 115.
— Лукашъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 622.
— Николай, членъ Слуцкой конфедераціи, 622
— Романъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 622.
— Стефанъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 622.
— Ѳедоръ, членъ Слуцкой конфедераціи, 622.
Кашицъ, Александръ, ксендзъ Вилен. іезуит. Казиміровскаго костела, 196, 197.
Каштелль, Мартинъ, Вилен. мѣщанинъ, членъ Евангелич. збора, 407.
Квечеръ, Михаилъ, членъ Ковенской присяжной гмины, 534, 535.
Квилецкій, Іеронимъ, королев. скарбовый писарь, Ясвонскій стар., 10.
Квирынусъ, „нѣмецъ,“ Вилен. іезуитскій студентъ, 38.
Квятковскій, Игнатій, Вилен. мѣщан., членъ гмины, 540.
Кельборъ, Янъ, возный Вилен. пов., 78, Кембаръ, 82.
Кельчевскій, на Кельчевичахъ, Францискъ, скарбный, 345.
Кемпенскій, Павелъ, совѣтникъ Слуцкой конфедераціи, 618.
— Ѳома, членъ Слуцкой конфедераціи, 619.
Кіевскій, Юрій, земянинъ Ошмян. пов., 105.
Керножицкій, Янъ, шляхтичъ, 538.
Кетлеріанъ, 383.
Кимбаръ, Казиміръ, возный Вилен. пов., 493.
— Размусъ Яновичъ, шляхтичъ, 16, 18, 41, Казиміръ, 46, 78, 81, 82, 468, 469.
Киршенштейнъ, Іеронимъ Кришпинъ, великій подскарбій и зем. писарь вел. кн. Литов., 133, 283, 285, 340.

Киселевна, Дорота Яновна, въ замужествѣ— Андреевая Бѣлозоровая земянка, 482.
— Елисавета (Альжбета) Яновна, въ замужествѣ—Яновая Станиславовая, земянка, 482.
— Раина Матеевна, земянка, 482.
— Софья (Зофія) Матеевна, въ замужествѣ— Михаловая Купрельская, земянка, 482.
— Ядвига Яновна, въ замужествѣ—Матеевая Датновская, земянка, 482.
Кисель, Андрей Яновичъ, земянинъ, 482.
Кишка, Леонъ, архіепископъ, митрополитъ Кіев., Галицкій и всей Руси, епископъ Владимірскій и Брестскій, опатъ Печерскій и Супрасльскій, 180, 368.
— Янъ, староста Берестейскій, 328, крайчій вел. кн. Литов., 411.
Кищицъ, Гервазій, священникъ Борунской церкви, 157.
Клепацкій, Северіанъ, ксендзъ, прокураторъ Вилен. кляштора, 168.
Клечковскій, Николай, 15.
Климовичъ, Іосафатъ, викарій Вилен. Троицк. монастыря, 133.
— Ѳома, возный Вилен. воеводства, 212.
Клодницкій, Юрій, возный Вилен. пов., 24. 25.
Клокоцкій, Іеронимъ, староста Рѣчицкій, 366.
Клявзгейловичъ, см. **Пукшта-Клявзгейловичъ**.
Ковалевскій, Станиславъ, ловчій Кіевскаго воеводства, 286.
— Янъ, Вилен. мѣщан., членъ гмины, 540.
Коваль, Левонъ, Вилен. мѣщанинъ, Св.-Духовскій братчикъ, 98, 100.
Ковальскій, Томашъ, свято-Янскій викарный ксендзъ, 131, 132.
Ковнацкій, Францискъ маршалокъ Жомойт. княжества, Шавельскаго пов., 319.
Козакевичъ, Іосифъ Стефанъ, Вилен. мѣщанинъ, 198.
Козаковичъ, Стефанъ, служебникъ митроп. Мих. Рогозы, 547—551.
Козакевичъ-Сарницкій, Василій, членъ Слуцкой конфедераціи, 621.
— Иванъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 621.
— Николай, членъ Слуцкой конфедераціи, 621.
Козаковскій, Адамъ Іосифъ, Ковен. зем. судья, Пятигорскій хоружій, люстраторъ податныхъ сборовъ Вилен. воевод. 539.
Козелъ-Поклевскій, Станиславъ, 340.
Козловскій, Михаилъ, возный, 202.
Козляковскій, Ѳедоръ, членъ Слуцкой конфедераціи, 622.
Козяковскій, Самуилъ, князь, земянинъ Ошмян. пов., 105.
— Шухунь Фурсовичъ, земянинъ Ошмян. пов. 105.
Койдановичъ, Яковъ, Вилен. мѣщан., 24.
Койшевскій, Ѳома, зем. судья Берестейскаго воеводства, 220.
Коленда, Антоній, 211.
— изъ Стадницкихъ, Адамъ, Хилковскій староста, 362.
— Гавріилъ, архіепископъ Полоцкій, Витебскій, Мстиславскій, епископъ Березвецкій и Лещинскій, архимандритъ Супрасльскій, администраторъ Кіевской митрополіи, 129, 130, 131, 133, 134, 135, 137, 144.
— Константинъ Михаилъ, подсудокъ Вилен. воеводства, 340.
— Янъ, Вилен. зем. писарь, 88, Коледа, 89, 90.
Коленскій, арендаторъ сбора новоподвышенныхъ мытъ (таможен. пошлинъ), 487.
Колковичъ, Григорей Харитоновичъ, Вилен. мѣщанинъ, 31, Кольковичъ, 35.
Колодержинскій, Андрей, 340.
Колоскій, Яковъ, земянинъ, 38.
Кольчицкій, Андрей, земянинъ, 38.
Комаевскій, Янъ Юрцевичъ, Ковенскій староста, маршалокъ вел. кн. Литов., 216—217.
Комановскій, Антоній, Вилен. мѣщан., членъ гмины, 540.
Комаровская, Тереза, изъ Прерадовскихъ, 367.

Комаровскій, Антоній Игнатій, 206.
— Мозыр. зем. писарь, 367.
— Станиславъ, 204.
Комаръ, Іеронимъ, скарбовый дворянинъ вел. кн. Литов., 284.
Комковичъ, Никаноръ, намѣстникъ Вилен. Св.-Духов. монастыря, 308.
Комонецъ, Маркъ, 475.
Комоняка, Криштофъ, Мозырскій подстолій, 132, дворянинъ, Вилен. суррогаторъ, 133.
Коморовская, фундаторка Мозырской православной церкви, 191.
Конарскій, Георгій, кап. е. к. м. и совѣтникъ Слуцкой конфедераціи. 618.
— Станиславъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 619.
— Юрій, членъ Слуцкой конфедераціи, 619.
Кондратовичовая, Парасковья Даніиловна, Вилен. мѣщанка, 130.
Кондратовичъ, Адамъ, Вилен. мѣщанинъ, 129, 130.
— Андрей, Вилен. деканъ, 216—218.
— Яковъ, Вилен. мѣщанинъ, Св.-Дух. братчикъ и фундаторъ, 60.
Конинскій, Георгій, епископъ Бѣлорусскій, совѣтникъ Слуцкой конфедераціи, 617, 628.
Кононовичъ, Исакъ, Вилен. православн. мѣщанинъ, 65, 77, 78, 84, райца, 87.
— Семенъ, Вилен. мѣщанинъ, 31, 35.
Конопацкій, изъ Конопекъ, Мартинъ Янъ, 340.
Конопницкая, Іоанна, старшая Вилен. базиліян. монастыря, 200, 202.
Константиновичъ, Іосифъ, 288.
— Лавренъ, Вилен. православн. мѣщанинъ, 29, 33.
Кончевскій. Янъ, Вилен. радецкій писарь, 540, 542.
Коплевская, Адамовая, урожденная Раина Ярошевичовна Радговская, земянка, 482.
Коплевскій, Адамъ, земянинъ, 482.
Копоть, Лука, королев. дворянинъ, 15.
— Петръ, Вилен. православн. мѣщан., 81.
Контевичъ, Петръ Ивановичъ, Вилен. мѣщанинъ, Свято-Духовскій братчикъ, 56, Концевичъ, 65, 77, 78, 87, Св. Троицкій (уніатскій) братчикъ, 98, Концевичъ, райца, 100.
Контевна, Доминитра, въ замужествѣ Григоровая Стравинская—Витеб. каштеляновая, 556.
Корбутовичъ, Андрей, Вилен. мѣщанинъ, радца, 212, 213.
Корвинъ-Красинскій, Богуславъ, совѣтникъ Слуцкой конфедераціи, 617.
— Иванъ, совѣтникъ Слуцкой конфедераціи, — 618.
— Ѳома, Гомельскій старостичъ, членъ Слуц. конфедераціи, 618.
Корвинъ-Петровскій, Іосифъ, Черниговскій и Вилен. подвоевода, 185, 309, 372, 385.
Корвинъ-Петрозолинъ, Мартинъ, капитанъ членъ Слуцкой конфедераціи, 620.
Корейва, Матвѣй, шляхтичъ, 78, Матысъ, 86.
Корейво, Михаилъ, 381.
Кореневичъ-Высоцкій, изъ Высокаго, Андрей, членъ Слуцкой конфедераціи, 621.
Кореневскій, Владиславъ, чашникъ и ротмистръ Оршан. пов., 167, 168.
Коренковскій, Янъ, дозорца Вилен. русскаго госпиталя св. Петра, что на Зарѣчьѣ, (уніат.), 116.
Коризна, Севастьянъ Станиславовичъ, Вилен. град. писарь, 405.
Король, Авдѣй (Овдей), тивунъ Онуфріев. монастыря, 597.
Корольковичъ, Макаръ, Виленскій мѣщанинъ, 83.
— Прокопъ, Вилен. православн. мѣщан., 77, 78, 81, 87.
Корсаковая, Григорьевая, Александра Ратомская—Острская старостянка, 474.
Корсакъ, Александръ, скарбникъ Оршан. пов., 398.
— Езофъ, 499.
— Кароль Янъ, хоружій Смоленскаго воеводства, 353.

— Павелъ, архимандритъ Онуфріев. монастыря, 597, 598.
— Рафаилъ, архіепископъ Галицкій, настоятель Вилен. св. Троицкаго уніат. монастыря, 111, 112, 566.
— Семенъ, земян. Полоцкаго пов., 498, 499.
— -Удѣльскій, Іосифъ, Полоцкій ловчій, 164.
— -Удѣльскій, Михаилъ Стефанъ, гродскій писарь Полоцк. воеводства, 163, 164.
— Петръ, земянинъ Полоц. воеводства, 511, 512, 513.
Корыбскій, Янъ, шляхтичъ, 123.
Косинскій, Янъ Николаевичъ, возный Вилен. воеводства, 17, 18, 19, 21, возный Вилен. пов., 265, 467, 469, 481, 482, 488, 552, 553.
Космовскій, Станиславъ, викарный ксендзъ Виленскаго св.-Яновскаго костела, 562, 563.
Кособуцкій, Михаилъ, Вилен. мѣщанинъ, 180, бургомистръ, 185.
Косовскій, Іеронимъ, Мозыр. подкоморій, Домановскій староста, директоръ Виленскаго воеводства, 352.
Коссъ, Веніаминъ, Вилен. мѣщанинъ, членъ гмины, 540.
Костентиновичъ, Денисъ Вилен. мѣщанинъ, 72.
Костровицкій, Михаилъ, 525.
— Стефанъ, Дерптскій хоружій, 345.
Костюшковичъ, Денисъ, Вилен. православн. мѣщанинъ, 81.
Кость, Адамъ, Дорогичин. войсковый судья, 387.
— Іосифъ, Дорогочин. стольникъ, 387.
Костяковичъ-Горбановскій, Иванъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 620.
Котеловая, Кристина Гиблевна, войская Трок. воеводства, 379.
Котелъ, Владиславъ, войскій Трок. воеводства, 479.
— Казиміръ Михаилъ, Витебскій каштелянъ, 108, 152, Марковецкій староста, 376.
— Криштофъ, Вилен. град. писарь, 219.
— Михаилъ, подскарбій вел. кн. Литов., 360, 366.
— Корнякловскій староста, 387.
Котловскій, Александръ, шляхтичъ, 531,
Котлубай, Сильвестръ, старшій Вилен. Троицк. монастыря, 115, 116, намѣстникъ монастыря, 121.
Котлубъ, Семенъ, служебникъ митропол. Ипатія Потѣя, 62, 268.
Котовичъ, Андрей, Городенскій писарь, 229, 231, Городен. староста, 387.
— Бальцеръ, шляхтичъ, 86.
— Янъ, Вилен. мѣщанинъ, Св.Духов. братчикъ, 98, 100.
Кочарга, Янъ, Вилен. мѣщанинъ, 116.
Кочарскій, Лука, 528.
Кочерговскій, Петръ, возный Берестейскаго воеводства, 220.
Кощицъ, Михаилъ, Вилен. зем. писарь, 345.
Кощицы, 366.
Кравецъ, Ольхимъ, Вилен. мѣщанинъ, староста Св.-Духов. братской церкви, 98, 100.
Краснощековъ, Русскій бригадиръ, 312, 313.
Красовскій, Доминикъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 621.
— Семенъ, Вилен. мѣщанинъ, 65, 77, 78, 87, Св.-Духов. братчикъ, 98, 100.
— Янъ, Вилен. мѣщан., членъ гмины, 540.
Крассовъ, Шведскій генералъ, 300.
Крейцовичъ, Павелъ, Вилен. мѣщанинъ, 31, Крайцовичъ, 35.
Кретый, Францискъ, Вилен. мѣщан., 180.
Криволапка, Вилен. мѣщанинъ, 122.
Крижановскій, Янъ, 464.
Криштофъ, викарный ксендзъ Ковенскаго монастыря кармелитовъ босыхъ, 216.
Кроха, Иванъ, Вилен. Свято-Духов. братскій староста, 71, 91.
Крупскій, 183, Янъ, Вилен. мѣщан., радца, 540.
Крушиновскій, Андрей, священникъ Голешовской церкви, 611.
Крышковскій, Северинъ, князь, Вилен. Доминиканскій монахъ, 506.

Кублевскій, Михаилъ Ушакъ, Пинскій войскій и град. писарь, 174.
Кублинскій, Казиміръ, пѣвчій Борунской церкви, 153.
Кублицкій, Михаилъ, 310.
Кузьминскій, Курило (Кириллъ), шляхтичъ, 71.
Кулеша, Францискъ, маршалокъ Волковыйскаго пов., 319.
Кульвинская, Анна Моисеевна, 530.
— Изабелла, Осимовская, 530.
Кульвинскій, Казиміръ, 530.
— Юрій, 530.
— Янъ, 530.
Кульчинскій, Игнатій, Городенскій опатъ и оффиціалъ, архимандритъ, 194.
— Мартинъ, консульторъ Вилен. св. Троицк. монастыря, 603, 604.
Купрель, Михаилъ, земянинъ, 482.
Купрельская, Михаловая, урожденная Софья Матвѣевна Киселевна, 482.
Кургановскій, Стефанъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 622.
Куриловичъ, Хотѣй, Вилен. православн. мѣщанинъ, 29, 31, 33, 35
— Ѳедоръ, Вилен. мѣщан., Св.-Духов. братчикъ, 31, 36.
Курнатовскій, Владиславъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 620.
— изъ Битыня, Данiилъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 619.
Куровскій, Юрій, земянинъ Брестkаго воеводства, 524.
Курпскій, Станиславъ, шляхтичъ, 488.
Курчевичъ, Станиславъ, шляхтичъ, 39.
Курчъ, Стефанъ, Берест. воевода, 345.
Кутузскій, Августинъ, Вилен. iезуит. студентъ, 38.
Кушеличъ, Михаилъ, Вилен. купецъ мѣщанинъ, 525.

Л.

Лабовскій, Ѳома, членъ Слуцкой конфедераціи, 619.
Лаврентій, чашникъ Волынской земли, староста Вилен. Св.-Духов. братской церкви, 115.
Лавриновичовая, Анна Лусцелевна, Станиславовичовая, Вилен. мѣщанка, 524.
Лавриновичъ, Станиславъ, Вилен. мѣщанинъ, 524, 528.
Лазаровичъ, Мойзешъ, еврей, сотоварищъ арендатора Вилен. королев. монетнаго двора Николая Сеньковскаго 504.
Лазовскій, Стефанъ, пѣвчій Борунской церкви, 153.
Лазоровичъ, Кариъ, священникъ Виленской Свято-Духовской братской церкви, рукоположенный во священника Львовскимъ епископомъ Гедеономъ вслѣдствіе перехода Кіев. митроп. Ипатія Потѣя въ унію, 25, 41, 44, Лазаревичъ, 47, 48, 50, 51, 53, Лазаровичъ, 57, 58.
— Николай, шляхтичъ, 28.
Лакута-Сарницкій, Василій, членъ Слуцкой конфедераціи, 621.
— Ѳома, членъ Слуцкой конфедераціи, 621.
Ланевскій-Волкъ, Александръ, членъ Слуцкой конфедераціи, 619.
— Владиславъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 618, 627.
— Георгій, совѣтникъ Слуцкой конфедераціи, 618.
— Данiилъ, капитанъ конной гвардіи Литов., членъ Слуцкой конфедераціи, 619.
— Николай, полковникъ членъ Слуцкой конфедераціи, 619.
— Самуилъ, маіоръ совѣтникъ Слуцкой конфедераціи, 618.

Лапка, Василій, Вилен. мѣщан. Св.-Духов. братчикъ, 98, 100.
Лапела, Григорій, Вилен. мѣщанинъ, медоварецъ, 555.
Лебедецъ, Стефанъ, дозорца надъ имуществомъ Вилен. церковныхъ госпиталей (уніат.), райца, 116.
Левковичъ-Сарницкій, Иванъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 621.
Ленкевичъ, Мозырскій зем. писарь, 191.
Лемпартовичъ, Каспаръ, дозорца надъ имуществомъ Вилен. госпиталей (уніат.), Лямпартовичъ, райца, 116.
Ленартовичъ, Николай Станиславовичъ, сынъ Вилен. хоружаго, 10.
Ленартовичъ-Довгяловичовая, Станиславовая, Варвара Павловна, Вилен. хоружанка, 10.
Ленчицкій. Данилъ Вилен. мѣщан., друкарь (типографъ), 6, 7, 8.
Леонтій, первый Кіевскій митрополитъ, 44.
Лехъ-Островскій, Павелъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 621.
Лешкевичъ, Янъ, королев. секретарь, актуальный регентъ задворной канцеляріи в. кн. Литов., Вилен. войтъ, 143, 146.
Лимонтъ, Филиппъ, Вилен. іезуит. студентъ, 30, 35.
Липинскій, Рафаилъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 619.
Липовскій, Станиславъ, Купискій ксендзъ-плебанъ, 528 529.
Липскій, Товія, Вилен. скарбникъ, 352.
— Краковскій епископъ, 382.
Лисецкій, Андрей, пасторъ-проповѣдникъ Соломейскаго евангелическаго збора, 528—529.
Лисовскій, Янъ, Полоцкій подвоевода, 512.
Литаворъ-Абрамовичъ, Иванъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 619.
Лобанъ, Григорій, 13, 14, Григорій Матвѣевичъ, 15.
Ловейко, Янъ, маршалокъ Мозыр. пов., 324.
Лозицкій, Василій, 175.
— Иванъ, шляхтичъ, 50.
Лозницкая, Ѳедора Ожаровна, 412, 413, 416, 419.
Лозницкій, Станиславъ Юрьевичъ, 411, 412, 413, 416, 419.
Лонцкій, Янъ, ротмистръ, 438, 455.
Лопатецкій, Николай (Миколай), Вилен. іезуитскій студентъ, 35, 38.
Лопатинскій, Венцлавъ, королев. дворянинъ, 435.
Лопацинскій, ксендзъ, секретарь вел. кн. Литов., 390.
Лонинскій, Янъ, писарь стараго мыта въ Вилен. прикоморкѣ, 486, 487.
Лосицкій, Павелъ, членъ Слуцкой конфедераціи 622.
— Юрій, членъ Слуцкой конфедераціи, 622.
Лоретій, Бернардъ Людовикъ Каетанъ, Вилен. райца, войтъ Вилен. митрополичьей юриздики, 185, 198.
Лошакъ, Иванъ, Вилен. мѣщанинъ, 31, 36.
Лукашевичъ, Антоній, Вилен. мѣщанинъ, членъ гмины, 540.
— Матвѣй, Вилен. мѣщанинъ, 508, 510.
— Ѳеодоритъ, Вилен. Св.-Духов. дьяконъ, 125, 594.
Лукіянскій, шляхтичъ, 140, 141.
Лукянскій, Иванъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 619.
Лукьяновичъ, Филиппъ, староста Вилен. Св.-Духов. братской церкви, 32, 37.
Лумша, Ярмола Григорьевичъ, Вилен. мѣщанинъ, 31, Ермола, 35.
Лункевичъ, Богданъ, Вилен. мѣщанинъ, 121.
Лучка, Гавріилъ Абрамовичъ, Вилен. іезуит. студентъ, 38.
Лучницкій, Петръ, 108.
Лынга, Янъ, Вилен. мѣщан., 181.
Лычковскій, Стефанъ, Вилен. ратушный писарь русской лавицы, 525.
— Янъ, Несвижскій обыватель, 526.
Львовая, Раина, жена Вилен. Пятниц. священника, 76.

Львовичъ, Михаилъ, ксендзъ, пріоръ Пинскаго Доминиканскаго монастыря, 174.
Львовъ, Александръ, священ. Виленскій Пятницкой церкви, 76.
Льечко, Янъ Войтеховичъ, Вилен. зем. судья, 430.
Людовичъ, Александръ, членъ Слуцкой конфедераціи, 620.
Лютостанскій, Мартинъ, возный Вилен. воеводства, 123.
Люціусъ, Богуславъ Эрнестъ, Ковен. бургомистръ, 534, 535.
Лясковскій, Якубъ, студентъ Вилен. іезуитской академіи, 498, 499.
Ляхницкій, Петръ, членъ Слуцкой конфедераціи, 619.
Ляховичъ, Антоній, Вилен. мѣщан., радца, 540.
Ляцій, русскій генералъ, 311.

М.

Магнушевскій, Войтехъ шляхтичъ, 95.
Мазолевскій, Антоній, 538.
Макарскій, Михаилъ, 206.
Максимовичъ, Григорій, Вилен. мѣщанинъ, 31, 35, 36.
Малахвеевичъ, Дементій, Вилен. мѣщанинъ, 65.
Малевичъ, 385.
Малтыка, Самуилъ, Вилен. мѣщан., членъ гмины, 540.
Малышковичъ, Андрей, Вилен. православн. мѣщанинъ, 29, 33.
Мамоничовая, Барбара (Варвара), Лукашовна (Лукинишна) Ивановичовая — скарбянка вел. кн. Литов., въ замужествѣ—Володиміровая Жоховская—земянка Вилен. пов., 497, 500.
— Барбара (Варвара), Лукашовая Ивановичовая (вторая жена)—скарбная вел. кн. Литов., Дисненская старостина, урожденная—Семеновна Войнянка—Мстиславская каштеляновая, во второмъ бракѣ—Марціянова Гедройтевая, княгиня, земянка Вилен. пов., королев. ротмистровая, 497, 499, 500.
— Марина Лукашовна (Лукинишна) Ивановичовая—скарбянка вел. кн. Литов., въ замужествѣ — Криштофовая Вицкая—земянка Вилен. пов., 497, 500.
Мамоничъ, Кузьма, Виленскій мѣщанинъ, бургомистръ, 460.
— Левонъ (Левъ), Вилен. мѣщан., Св. Троицкій (уніат.) братчикъ, 98, райца, 100, Леонъ Кузьмичъ, 488, 489.
— Лукашъ (Лука), скарбный вел. кн. Литов., стар. Дисненскій, 11, 12, 329, 489, 493, Лукашъ Ивановичъ, 497, 498, 499, 500.
Маниковскій, Флоріянъ, Вилен. іезуит. студентъ, 38.
Манквичъ, Константинъ Павелъ, Вилен. радца и писарь, 198.
Маринъ, Петръ Ролантовичъ, факторъ Вилен. купца Вингольта, 487.
Мартиновичъ, Матысъ, земянинъ Лидск. пов., 33.
— Петръ, шляхтичъ, сынъ вознаго, изъ Крева, 31, 35.
— Стась, Вилен. мѣщанинъ, 31, 35.
— Стефанъ, спѣвака (пѣвчій) Вилен. Св.-Троицк. монастыря, 121.
Мархачъ, Адамъ, 329.
Марцинкевичъ, Илья, урядникъ Упитскаго пов., 369.
— Павелъ, урядникъ Упит. пов., 369.
— Лятонскій подсудокъ, 384.
Ласкевичовна, Раина Петровна, жена Новгород. стольника Павла Девялтовскаго, 5, 9, 11.

Масковскій, Петръ, Вилен. мѣщанинъ, золотарь (золотыхъ дѣлъ мастеръ), 469.

Масальскій, Григорій, зем. судья Городен. пов., державца Перстунскій, 229, 230, Григорій Аѳанасьевичъ, Городен. подсудокъ, державца Перстун. и Обельскій, 231.

— Михаилъ, великій писарь вел. кн. Литов., Городен. староста, 193, Вилен. каштелянъ, великій гетманъ вел. кн. Литов., 399.

— Ѳедоръ, 562, 563.

Матушевичъ, Станиславъ Ѳома, 340.

Матушковскій, Николай Мартиновичъ, земянинъ Вилен. пов., 111, 112, 566.

Матышъ (Матвѣй), канторъ Вилен. евангелическаго збора, 131.

Матѣевичъ, Лавринъ, шляхтичъ, 75.

— Янъ, шляхтичъ, 86.

Махновичъ-Сарницкій, изъ Великихъ Сарниковъ, Григорій, членъ Слуцкой конфедераціи, 621.

— Иванъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 621.

Мацелевичъ, Константинъ, Вилен. мѣщанинъ, 180.

Мацкевичъ, Михаилъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 619.

— Христофоръ, членъ Слуцкой конфедераціи, 619.

Медвѣцкій, Матысъ, Вилен. мѣщанинъ, 481, 482.

Медзеховскій, Янъ, 340.

Медоварецъ, Лукашъ, Вилен. мѣщанинъ, медоварецъ, 555.

Медонецкій, Гавріилъ, 345, королев. секретарь, 249.

Мейеръ, Андрей, членъ Слуцкой конфедераціи, 619.

— Иванъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 619.

— Іосифъ, Смолен. ротмистръ, 222.

Мерзеевскій, Антоній, 532, 533.

— Михаилъ, Серадскій стольникъ, администраторъ Новогродскаго воеводства, 532, 533.

Метельскій, Станиславъ, Любятовскій староста, 389.

Метыцкій, Рафаилъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 619.

Мечникъ, Петръ, Вилен. мѣщанинъ, Св.-Духовскій братчикъ, 98, 100.

Миклашевичъ, Николай Яновичъ, возный Вилен. пов., 41, 46, 47, 48, 49, 50, 53, 57, 99.

Миколаевичъ, Янъ, земянинъ вел. кн. Литов., 70, 510.

Микуличъ, Иванъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 619.

— Мартинъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 619.

— Стефанъ, совѣтникъ Слуцкой конфедераціи, 618.

Милевскій, Антоній, шляхтичъ, 139, 140, 141, 142.

— Бонифацій, Ошмянскій град. регентъ, 139. 140, 141, 142.

— Михаилъ, шляхтичъ, 139, 140, 141, 142.

Милосницкій, Иванъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 619.

Минкевичъ, Андрей, Вилен. бургомистръ, 180, 185, 198.

Мисевичъ, Григорій, Вилен. мѣщан., членъ гмины, 540.

— Себестьянъ, Вилен. бурмистръ, членъ евангелическаго збора, 407.

Митрофанъ, монахъ Вилен. Свято-Духовской церкви, 118.

Минтовтъ, Криштофъ Яновичъ, земянинъ, 482.

Михаилъ, архіеп. митрополитъ Кіевскій, Галицкій и всея Руси, 17.

— король Польскій, 144, 236, 237, 245, 246, 247, 281, 282, 289.

Михайло, дьяконъ Вилен. Свято-Духов. церкви, 30, 35, Михаилъ, 47, 48, 57, 58.

— писарь короля Сигизмунда I-го, Кормяловскій и Стоклишскій державца, 241.

Михайловичъ, Авраамъ, земянинъ Вилен. пов., 30, 34.
— Мартинъ, Вилен. райца, 72.
— Шимонъ (Семенъ), шляхтичъ, 48, слуга Вилен. русскаго Петровскаго госпиталя, что на Зарѣчьи, 116.
— Янъ, шляхтичъ, 115.
Михаловскій, Андрей, 345.
— Ѳедоръ, 345.
— шляхтичъ, (своволникъ и шкодникъ рѣчи-посполитой), 512.
Михневичъ, Варлаамъ, старшій Вилен. Св.-Духов. монастыря, 161.
Михниковичъ, Яковъ, бояринъ. 27.
Михничъ, Николай, земянинъ Ошмян. пов., 559, 560.
Мицевичъ, Игнатій, маршалокъ Россіен. пов., 319.
Мицута, Антоній, изъ Ваганова, подстолій и судовый подстароста Городен. пов., 193.
Мишкелевичъ, Янъ, Вилен. мѣщан., членъ гимны, 540.
Мнинскій, изъ Мнина, Богуславъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 619.
— Казиміръ, совѣтникъ Слуцкой конфедераціи, 618.
Могила, Петръ, архимандритъ Кіево-печерскаго монастыря, 113.
Модзолевскій, священникъ Вилен. офиціалъ, 542.
Можиловскій, Андрей, протопопъ княжествъ Слуцкаго и Копыльскаго, 110.
Мозолевскій, Виленскій офиціалъ, 216, генеральный, 218.
Мойгисъ, Станиславъ, 345.
Мойсеевичъ, Андрей, Вилен. мѣщанинъ, 30, 34.
Мокрицкій, Войтехъ, шляхтичъ, 81.
Молинскій, шляхтичъ волонтеръ, (своволникъ и шкодникъ рѣчи-посполитой), 512.
Молодецкій, трибунальный инстигаторъ, 197.
Монкевичъ, Богуславъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 619.
— Игнатій Янъ, Олесницкій староста, 388.
— Михаилъ, 345, 379.
— Самуилъ, Рѣчицкій подчашій, 345, Вилен. чашникъ, 352.
Монцевичъ, Іосифъ, 297.
Морденъ-Шотъ, Вильгельмъ, Вилен. мѣщанинъ, 509, Морденовичъ, 510.
Мордзинскій, Янъ, сборщикъ новоповышеннаго мыта въ г. Вильнѣ, 487, 488.
Морозъ, Михаилъ, Вилен. бургомистръ, 180.
Моротъ, Янъ, викарный священникъ Борунской церкви, 105, 106, 107.
Мосевичъ, Викентій, Вилен. конюшій, 362, 379.
Мосеевичъ, Александръ Янъ, Шавловскій тивунъ, Лидскій зем. писарь, Вилен. суррогаторъ, 599, Вилен. подвоевода, 600.
— Станиславъ Яновичъ, 470.
Москаль, Константинъ, Вилен. православн. мѣщанинъ, 81.
— Михаилъ, Вилен. православн. мѣщанинъ, 84.
Мочульскій, проповѣдникъ еванг. исповѣданія, 611.
Мриглодъ, Ансолонъ, Вилен. райца, 55, 58, 61.
Муравицкій, Петръ, земянинъ Городнен. пов., 514.
Мухлинскій, Матвѣй, Вилен. мѣщан., членъ гимны, 540.
Мысликъ, Павелъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 619.
Мѣлецкая, Елена Николаевна (Гальшка Миколаевна) Радивиловна, княжна изъ Олыки и Несвижа, Миколаевая Подольская воеводина, старостина Городенская и Новомѣстская, 420—428.
— Катерина Николаевна, Подольская воеводянка, 422, 424, 426.
— Софья Николаевна, Подольская воеводянка, 420, 422, 424, 427, 428, 429.
Мѣлецкіе, 421, 422.
Мѣлецкій, Николай, Подольскій воевода, староста Городенскій и Новомѣстскій, 427, 428.
Мѣшковскій, Янъ, королев. дворянинъ, 260.

Н.

Навоша, Петръ Юрьевичъ, возный Вилен. пов., 47, 48, 57.
Нарбутовичъ, Тарасій, монахъ Вилен. Троиц. монастыря, 123.
Нарбутъ, Александръ, Довгяло, 340.
— Антоній, маршалокъ Лидскаго пов., 319.
— Іеронимъ Довгяло, земянинъ Вилен. воеводства, 101, 102.
— Севастьянъ, 520.
Наргелевичъ, Матвѣй, Таборишскій администраторъ (управляющій) 200, 201.
Наркевичъ, Леонъ, священникъ Езерской церкви, 194.
Нарковичъ, Мартинъ, 551.
Нарушевичъ, Адамъ, епископъ и писарь Вилен. воеводства, 223.
— Криштофъ, земянинъ Вилен. пов., 74, 75.
— Станиславъ, Виленскій тивунъ, 411, Мстиславскій каштелянъ, староста Рѣчицкій и Гичицкій, 429.
— Янъ, королев. ловчій вел. кн. Литов., 24, 60, 325.
Насуповичъ-Халецкій, князь-татаринъ, 520.
Неглинъ, шляхтичъ, 248.
Некрашевичъ, Петръ Яновичъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 622.
— Янъ, Вилен. іезуит. студентъ, 38.
Немѣранка, Домицелла, Деритская хоружанка, 159.
Несторовичъ, Берест. каштелянъ, 364, Янъ, Берест. подстолій, 365.
Никифоръ, Вилен. Свято-Духов. монахъ, 29, девятый чернецъ, 33.
Новгородецъ, Семенъ Яновичъ, Вилен. мѣщанинъ, 65, Св.-Духов. братчикъ, 98, Новогородецъ, 100.
Новицкій, Даніилъ, шляхт., 25.
— Матвѣй Ждановичъ, шляхтичъ, 81.
Новоша, Петръ Юрьевичъ, возный Вилен. воеводства и повѣта, 16, 18, 28, 556.
Ноздрина-Качановскій, Стефанъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 622.
Нолькинъ, Иванъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 619.
Нонгартъ, Петръ, державца Раконтишскій и Лаваринскій, лѣсничій Оршанскій и Перелайскій, 273, 413.
Нурсевичъ, Самуилъ Муховскій, татаринъ, 105.
— Шаханя Абрамовичъ, татаринъ, 105.
Нѣмчинъ, Петръ, мастеровой на Вилен. королев. монетномъ дворѣ, 504.

О.

Оборскій, Бернардъ, Горбовскій староста, 207.
Обринская, Екатерина, въ первомъ бракѣ—Любельская, скарбниковая Зміртовская, а во второмъ—Шиманская, старостина Подберезская, 533.
Овсяниковичъ, Васько, Вилен. мѣщанинъ, 31, 35.
Огинская, Реина Воловичовна, Троцкая подкоморина, фундаторка Кронскаго монастыря, 120.
Огинскій, Александръ Марціянъ, изъ Козельска, князь, канцлеръ вел. кн. Литов., стар. Мстибоговскій и Радошковскій, 603.
— Антоній, Троскій каштелянъ, 364.

— Богданъ, князь, Трокскій подкоморій, 29, 33, Богданъ Матвѣевичъ, Дорсунишскій и кор. державца, 41, 43, 49, 59, староста Вилен. Свято-Духов. братской церкви, 85, 89, фундаторъ Кронскаго монастыря, 120, изъ Козельска, Трокскій подвоевода, 325.
— Богданъ Ѳедоровичъ, Троцкій подстолій, 41, 49, 59.
— Жомойтскій староста, 249.
— графъ Казиміръ Михаилъ, изъ Козельска, Вилен. воевода, 534, 536.
— Мартинъ, Трокскій воевода, королев. комиссаръ, 286, канцлеръ вел. кн. Литов., посредникъ мировой сдѣлки между Вилен. Св.-Духов. братствомъ и Вилен. іезуитами, 601.
— Янъ, князь, трибунальный свѣтскій судья, 88, Кормяловскій державца, 109, староста Вилен. Св.-Духов. братской церкви, 115, Волковыйскій маршалокъ, Виленскій подвоевода, 128, 277, 518.
— князь, Вилен. воевода, 542.

Огульбъ-Шотъ, Яковъ, 510.

Огурцевичъ, Андрей, Вилен. бургомистръ, 143.
— Януарій, Вилен. Троицк. архимандритъ, 604.

Озембловскій, Іосифъ, Вилькомир. судья, 367.

Околовъ, Людвигъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 619.

Окуличовая, Анна Шелепневна, Стефановая, зем. Мин. воеводства, 177.

Окуличъ, Василій, земянинъ Мин. воеводства, 177.
— Доминикъ, земян. Мин. воеводства, 177.
— Михаилъ, земян. Мин. воеводства, 177.
— Стефанъ, земян. Мин. воеводства, 177.

Окуневна, Светохна, въ замужествѣ Бальцеровая Раецкая—Трок. войская, 559, 560.

Олексей, (Алексѣй), священникъ Ковенской русской церкви, 216.

Олельковичъ, Семенъ Янъ Юрьевичъ, Слуцкій князь, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429.

Оленская, Марія Сеньчиловна, Вилен. мѣщанка, 526.

Олендскій, Адамъ, совѣтникъ Слуцкой конфедераціи, 618.
— Стефанъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 618.

Оленцовъ, Симонъ, провинціалъ, законникъ Борунскаго базиліян. монастыря, 155.

Олешевскій, Янъ прокураторъ Вилен. Троиц. монастыря, 143, 146, старшій Борунскаго монастыря, 165.

Ольфировичъ, Даміанъ, Вилен. мѣщанинъ, 212, 213.

Ольшаница, Томашъ, Вилен. мѣщан., 564.

Ольшанскій, Ярошъ, 461.

Ольшевскій, Криштофъ, Виленскій мѣщанинъ, скорнякъ, 243.
— Фирсъ, пѣдагогъ (учитель) Вилен. Свято-Дух. школы, 29, русскій педагогъ, 33.

Омельянъ, Вилен. Ивановскій священникъ, 16, 17.

Омульскій, Станиславъ, 340.

Орановскій, Криштофъ, Вилен. скорнякъ, 237.
— Станиславъ, Вилен. град. судья, 219.

Опецъ, Василій, Новогород. каштелянъ, 162.

Опока, Ѳаддей, Мозырскій ландвойтъ, усердный защитникъ Мозырскихъ православныхъ жителей отъ насилій уніатской миссіи, 188—193.

Оранскій, Янъ, 188, 192.

Орвидъ, Самуилъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 619.

Орда, Михаилъ Самуилъ, зем. писарь Пин. пов., 162.

Орлицкій, Янъ, Рѣчицкій коморникъ, 540.

Орѣшка, Михаилъ, Пинскій подстолій и подстаростій, 174.

Осецкій, Вацлавъ, сеніоръ (старшина) Вилен. Евангелич. збора, 556.

Осикъ, Янъ, Вилен. зем. судья, 90.

Осиповичъ, Матвѣй, Вилен. райца, провизоръ доходныхъ статей Вилен. Спасскаго госпиталя, 186, 198.
Осифовичъ, Василій, Вилен. мѣщан., 34.
Оскерко, Антоній, Новогород. каштелянъ, ревностный защитникъ православныхъ Мозырскихъ жителей, 188—193.
— Сервацій, Мозырскій староста, ревностный защитникъ православныхъ Мозырскихъ жителей отъ насилій уніатскихъ миссіонеровъ, 188—193.
Осмоловскій, Григорій, членъ Слуцкой конфедераціи, 620.
Осолинскій, изъ Тенчина, Михаилъ, коронный регентъ, Мельницкій староста, 303.
Остайновичъ, Константинъ, Вилен. мѣщанинъ, 30.
Остаповичъ, Иванъ, Вилен. мѣщанинъ, 30, 34.
— Константинъ, Вилен. мѣщан., 34, 77, Остафовичъ, 78, 87.
Остикъ, Юрій Юрьевичъ, Мстиславскій воевода, Браславскій староста, 253, 411.
Остремскій, Францискъ, Вилен. мѣщанинъ, членъ гмины, 540.
Островскій, Александръ, членъ Слуцкой конфедераціи, 620.
— Антоній, членъ Слуцкой конфедераціи, 621.
— Василій, членъ Слуцкой конфедераціи, 621.
— Михаилъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 621.
— Протасій, членъ Слуцкой конфедераціи, 621.
— Якубъ, шляхтичъ, 31, 35.
— **-Сарницкій**, Петръ, членъ Слуцкой конфедераціи, 621.
Острожскій, князь Константинъ, Кіев. воевода, 6, 7, маршалокъ Волынской земли, Владимір. староста, 406.
— Янушъ, Волынскій воевода, 421.
Отроковъ, Семенъ, Вилен. мѣщанинъ, 31, 35.
Оффенгаузъ, Мартинъ, совѣтникъ Слуцкой конфедераціи, 617.
— Стефанъ, Дерптскій подкоморичъ и членъ Слуцкой конфедераціи, 618.

П.

Паберовскій, Янъ, шляхтичъ, 31, 35.
Павловицкій, Касперъ, Вилен. райца, 528.
Павловичъ, Михаилъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 620.
— Юзефъ (Іосифъ), Вилен. мѣщанинъ, сапожникъ, 76.
— Ѳома (Хома), Вилен. мѣщанинъ, 35.
Павловскій, Павелъ, Биржанскій бургомистръ, 529.
— Ромуальдъ, священникъ Борунской церкви, 158.
Пакошъ, Александръ Иванъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 618.
— Константинъ, поручикъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 618.
Пальчевскій, Матвѣй, шляхтичъ, 538.
Парисовичъ, Казиміръ Янъ, Пинскій подчашій и град. судья, 174.
Парфеневичъ, Иванъ, Вилен. протопопъ и митрополичій намѣстникъ, 5, Пархвеновичъ, 9, 10, 16, 17, 20, 460.
Пацовая, Нарушевичовна, подканцлерина вел. кн. Литов., Жомоит. старостина, 159.
Пацъ, Михаилъ, Вилен. воевода, великій гетманъ вел. кн. Литов., сеймовый маршалокъ, Михаилъ Петръ, 340, 402.
— Павелъ, Витебскій каштелянъ, 254.
— Пашкевичъ, дворянинъ, 197.
— Юрій, Витебскій воеводичъ, 270.
Пашкевичъ, Адамъ, 521.
— Андрей, 221, 222.
— Григорій, Вилен. мѣщанинъ, 180.

— Данилъ, Вилен. мѣщан., радца, 540.
— Николай, Ковенскій подстолій, 217.
— Симонъ, Вилен. мѣщан., членъ гмины, 540.
Пашковичъ, Богданъ, витеблянинъ, 24.
— Генадій, Лявдонскій, консульторъ Вилен. Троицкаго монастыря, 209.
— Павелъ, Вилен. бургомистръ русской лавицы, 73.
Пекарскій, Василій, членъ Слуцкой конфедераціи, 621.
— Данилъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 621.
— Иванъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 620. 621.
— Павелъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 621.
— Семенъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 621.
— Филиппъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 621.
Пекинскій, Гіацинтъ, старшій Литовской провинціи всѣхъ неунитовъ и Вилен. Св.-Духов. монастыря, 221.
Пелиская, Петровая, урожденная Ульяна Гинтовтовна, земянка, 482.
Пелискій, Петръ, земянинъ, 482.
Пенкальскій, Симонъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 619.
Перегудъ, Гаврилъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 620.
Першкевичъ, Андрей, Вилен. мѣщан., 180.
Песлякова, Евфросинія, Лявданская, Стефановая, 105, 106, жена Докшицкаго священника, 155, 157.
— Константія Стецкевичовна, жена священника Борун. цер. Николая Песляка, 105.
Песлякъ, Александръ Стефановичъ, колляторъ Борун. церкви, 106, 109.
— Василій Стефановичъ, колляторъ Борунской церкви, 106, 109, 152, 155, 158, 165, 166.
— Миколай, священникъ и фундаторъ Борунской церкви, 104, 152, 154, 155, 156.
— Петръ Стефановичъ, коляторъ Борунской церкви, 106, 109, 152, 153, 155, 157.
— Яковъ Стефановичъ, коляторъ Борунской церкви, 106, 109, 155, 165, 166.
— Янъ Миколаевичъ, коляторъ Борунской церкви, 104—109, 156, 157, 158, 159.
— Янъ Стефановичъ, коляторъ Борунской церкви, 106, 109, 152.
Петкевичъ, Александръ, 345.
— Езофъ, акторъ справъ сборовыхъ вел. кн. Литовскаго, 516, 518.
— Іосифъ, пѣвчій Борунской церкви, 153.
— Мальхеръ, Вилен. зем. писарь, 11, 12, Оршанскій стольникъ, 345, 430, 437, 463.
Петлевичъ-Сарницкій, Игнатій, членъ Слуцкой конфедераціи, 621.
Петрасевичъ, Вилен. обыватель, 378.
Петрашевичъ, Хризостомъ Янъ, 340.
Петрашкевичъ, Флоріанъ, 401.
Петриманскій, Николай, шляхтичъ, 21, 552.
Петровичовая, Екатерина Котловна, Казиміровая, 107.
Петровичъ, Александръ, шляхтичъ, 75.
— Андрей, шляхтичъ, 99, 257, 258, 259.
— Войтехъ, земянинъ Вилен. пов., 5.
— Казиміръ, 305.
— Осипъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 622.
— Семенъ, Вилен. лавничій писарь, 245.
— Станиславъ, митрополичій тивунъ, 27, шляхтичъ, 115, 553.
— Янъ, 107.
Петровскій, Кошелевскій староста, 191.
— Яковъ, Виленскій мѣщан., членъ гмины, 540.
— войскій, град. писарь Вилен. воеводства, 298.
Петрулинецъ, Николай, 420.
Петрусевичовая, Ольбрихтовая, урожденная— Кристина Ярошевичовна Радговщанка, земянка, 482.
Петрусевичъ, Альбрихтъ (Ольбрихтъ), земянинъ, 482.
— Казиміръ, 353.

Петрушевичъ, Антоній Николай, чашникъ и подвоевода Вилен. воеводства, 196, 198, 200, 381.

Петръ Великій, Императоръ Всероссійскій, 300, 301, царь, 351, 352, 356, 362, 364, 367, 377.

Печатка-Левоновичъ, Александръ, 345.

Печонка, Григорій Ѳедоровичъ, Вилен. радца русской лавицы, 552.

Печонскій, Григорій, Вилен. радца русской лавицы, 21.

Піонтковскій, Богуславъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 620.

Пирхала, Войтехъ, Вилен. старшій зборовый, 10, золотарь (золот. дѣлъ мастеръ), 475.

Платынъ, Петръ, Виленскій королевскій монетчикъ, 257, 258, 259.

Пленъ, Эрнестъ, Вилен. мѣщан., членъ гмины, 540.

Плихта, Богуславъ, 283.

Плодницкій, Юрій, возный Вилен. пов., 5.

Плятеръ, Іосифъ, 319, Инфлянтскій войскій, 364.

— Янъ, Инфлянтскій войскій, 378.

Пневскій, шляхтичъ, волонтеръ, (своевольникъ и шкодникъ рѣчи-посполитой), 512.

Подберезская, Екатерина Обринская, Шиманская старостина, въ первомъ бракѣ Змиртовская—Любельская скарбниковая, 533.

Подберезскій, Григорій, Смоленскій воевода, 340.

— Мартинъ Яновичъ, Мойшагольскій хоружій, 483.

— Францискъ, Шиманскій староста, 532, 533.

Пожарскій, Андрей Поцманъ, королев. секретарь и Жупранскій державца, 107, 108.

Познанскій, Алексѣй, Виленскій мѣщанинъ, 198.

Позницкій, Аоанасій, Вилен. мѣщанинъ скорнякъ, 243.

Познякъ, Матвѣй, земян. Вилен. пов., 566.

— Францишекъ, 318.

Поклатъ, Матей Григорьевичъ, Вилен. мѣщанинъ, 31.

Полочанинъ, Михаилъ Васильевичъ, Вилен. мѣщанинъ, 65, Св.-Духовскій братчикъ, 98. Михайло, 100.

Полубенскій, Александръ, князь, Новогородскій каштелянъ, 12, Фундаторъ Вилен. Св.-Духов. монастыря, 75.

— Константинъ, Мстиславскій каштелянъ, 113.

Полубинская, Катерина, спервa Яновая Глинская, а послѣ Стефановая Гоздовская, 204.

Полубинскіе, 401.

Полубинскій, Александръ Гилярій, маршалокъ вел. кн. Литов., 286.

— изъ Лубна, Михаилъ, Мозырскій стольниковичъ, земян. Пин. пов., 179.

— изъ Лубна, Фелиціанъ, Мозырскій стольниковичъ, земян. Пин. пов., 179.

— изъ Лубна, Янъ, Мозырскій стольникъ, земян. Пин. пов., 179.

Полховскій, Григорій, членъ Слуцкой конфедераціи, 620.

— Стефанъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 620.

Поляновскій, Андрей, шляхтичъ, 16.

Помарнацкій, Андрей, зем. судья Смолен. воевод., люстраторъ податныхъ сборовъ Вилен. воеводства, 539.

Помницкій, Константинъ, Серадскій чашникъ, королев. коммиссаръ, 286.

Понятовскій, Мартинъ, ксендзъ, помощникъ старшаго Вилен. базиліан. монастыря, 110.

— князь Михаилъ, Полоцкій епископъ, Краковскій коадъюторъ, 223.

Поплавскій, Михаилъ, Кременецкій подстолій, 155.

Поповскій, Янъ, 204.

Попѣльскій, уніатскій ксендзъ комендарій, 612.

Порошко, Иванъ, Вилен. мѣщан., 65.

Порѣцкій, Войтехъ, зем. Вилен. воеводства, 103.
— Фелиціанъ, 529.
Потоцкая, Варвара Дуниновна, подстолина вел. кн. Литов., а въ первомъ бракѣ Униховская— Трокская воеводина, 172, 173.
Потѣй, Антоній, на Володавѣ, Рожанцѣ и Рѣчицѣ, великій стражникъ и генеральный регментаръ вел. кн. Литов., староста Волковыйскій, Жижморскій, Радомысльскій и Суразскій, 310, 383, 384.
— Ипатій, митрополитъ Кіевскій, Галицкій и всея Руси, владыка Владимір. и Берестейскій, архимандритъ Кіево-Печерской лавры, 41, 43, 44, 46, 48, 49, 50, 53, 54, 57, 58, 59, архіепископъ, 62, 63, 66, 67, 70, 77, 81, 85, 86, 88, 89, 90, 268.
— Казиміръ, Витебскій воевода, 366.
— Константинъ Людовикъ, подскарбій и земскій писарь вел. кн. Литов., 295, на Володавцѣ и Рожанцѣ, староста Волпинскій и Бортянскій, 295, стар. Ратынскій и Пунскій, 298, 303, 304, стар. Шерешевскій, 308, 309.
Поцѣй, см. **Потѣй**.
Почобута, Анзельмъ, ксендзъ гвардіанъ Вилен. Францисканскаго монастыря, 214.
Прездецкіе, 365.
Прездецкій, Литовскій референдарь, 389, подканцлеръ вел. кн. Литов., хоружій Стародубов. пов., 400.
— Мозырскій хоружій, 362.
Прерадовскіе, 367.
Прецлавскій, Андрей, Слонимскій хоружій и Вилен. подвоеводій, 120, 121, 124, 125, 513, 514.
Пржездецкій, см. **Прездецкій**.
Прилуцкій, Василій, шляхтичъ, 91.
Пристановскій, Иванъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 619.
— изъ Пристанокъ, Михаилъ, совѣтникъ Слуцкой конфедераціи, 618.
Прогульбицкій, Павелъ, 480.
Прозоровскій, Московскій воевода, 278.
Прокоповичъ, Матвѣй Михаилъ, 528.
Прокудичъ, Бартошъ, Вилен. магистр. писарь и лавникъ, 96.
Прокша, Михаилъ Станиславъ, 340.
Пронскій, князь Александръ, стольникъ вел. кн. Литов., 407.
Протасовичъ, Бенедикъ Васильевичъ, Трокскій ключникъ, Городенскій войскій, 255.
— Иванъ, Вилен. град. судья, 405, 430.
Процевичъ, Василій, старшій Вилен. Троицкаго базиліан. монастыря, 163, 167, 177.
Путкамеръ, Лаврентій, генералъ-адъютантъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 620.
— Станиславъ, генералъ-адъютантъ и совѣтникъ Слуцкой конфедераціи, 618.
— полковникъ, 308.
Пузилевичъ, Григорій, Вилен. мѣщан., скорнякъ, 237, 243.
Пузина, изъ Козельска, Доминикъ Криштофъ, Упитскій староста и маршалокъ Литов. скарб. трибунала, 364.
— изъ Козельска, Михаилъ, староста Вискій и Вербковскій, королев. регентъ вел. кн. Литов., 247.
Пукшта, Антоній, 534, 536.
Пукшта-Клявзгейловичъ, Станиславъ, Волковыйскій хоружій и Виленскій намѣстникъ, 26, 32, 41, 43, 46, 55, 60, 482, 492, 554, 555, 556.
Пусловскій, изъ Пуслова, Войтехъ, маршалокъ Слонимскаго повѣта, 319.
Путовинскій, 384.
Путовичъ, Адамъ, возный Вилен. воеводства, 221.
Путяна, Янъ, 557.
Пѣшій-Венкушенъ, Ференсъ, Вилен. мѣщанинъ, господарскій пивничій, 478.
Пясецкій, Стефанъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 620.
— Янъ, 372.

Р.

Рагоза, Михаилъ, архіеп., митрополитъ Кіевскій, Галицкій и всея Руси, 26, 27.
Радашевскій, Антоній, шляхтичъ, 538.
Радванъ, Амвросій, Вилен. аптекарь, 15.
Радговская, Раина Ярошевична, въ замужествѣ Адамовая Коплевская, земянка, 482.
Радговскій, Андрей Ярошевичъ, 482.
— Давидъ Ярошевичъ, земянинъ, 482.
Радговщанка, Катерина Ярошевичовна, въ замужествѣ—Войтеховая Александровичовая, земянка, 482.
— Кристина Ярошевичовна, въ замужествѣ—Ольбрихтовая Петрусевичовая, земянка, 482.
Радивиловая, Анна Людовика, конюшина вел. кн. Литов., а потомъ Бранденбургская маргафиня, 138, фальцграфовна Пфальцская, 155.
— Марія, господаровна Молдавскихъ земель, Янушовая, Вилен. воеводина, гетманша вел. кн. Литов., 138.
Радивиловна, Елена (Гальшка) Николаевна, княжна, изъ Олыки и Несвижа, 421, 424.
Радивилъ, Кароль, князь, Вилен. воевода, 221.
— Криштофъ, князь на Биржахъ и изъ Дубинокъ, Вилен. воевода, найвысшій гетманъ вел. кн. Литов., староста Солецкій и Урендовскій, державца Кокенгаузенскій, 6, 9, 14, державца Аинскій, 32, 37, Криштофъ Николай, князь на Олыкѣ и Несвижѣ, 95, 232, 234, 252, Николай Криштофъ, дворный маршалокъ вел. кн. Литов., 254, 260, 261, 264, 266, 324 332, 390, 407, 411, 420, 423, 424, 439, 467, 471, 474, 476, 594.
— Николай, канцлеръ вел. кн. Литов., староста Виленскій и Борисовскій, 1, 3, Вилен. воевода, стар. Лидскій и Мозырскій, державца Борисовскій, 253, стар. Ошмянскій и Лидскій, 405, князь на Дубиничахъ и Биржахъ, 406—410, 423.
— Христофоръ, князь, 568.
— Янушъ (Иванъ), князь, подчашій вел. Литов., 560.
— конюшій вел. кн. Литов., 376.
Раецкая, Светохна Окуневна, Бальцеровая, Трок. войская, 559, 560.
Раецкій, изъ Раецъ, Ѳеофилъ Дунинъ, Лидскій маршалокъ, 135, 136, 137.
Райскій, Александръ, 365.
— изъ Райска, Иванъ, совѣтникъ Слуцкой конфедераціи, 617, 627.
— Кобринскій подкоморій, 319.
— Николай (Миколай), Вилен. обыватель, 116.
Ратомская, Александра Лавриновна, Острская старостянка, въ замужествѣ Григорьевая Корсаковая, 474.
— Елена (Галена) Григорьевна, Лавриновая княжна Горская, 471—476.
— Елена (Галена) Лавриновна, Острская старостянка, 474.
— Марина Лавриновичовна, Острская старостянка, 474.
— Софья (Зофія) Лавриновна, Острская старостянка, въ замужествѣ Адамовая Руцкая—Мозыр. зем. писаровая, 474.
— Софья (Зофья) Тышкевичовна, Берестейская воеводянка, 473.
— Ѳедора Лавриновна, Острская старостянка, 474.
Ратомскій, Григорій Лавриновичъ, Острскій старостичъ, 473, 474.
— Константинъ Лавриновичъ, Острскій старостичъ, 473, 474.

— Лавринъ Константиновичъ, Острскій староста, 471—476.
— Михаилъ Лавриновичъ, Острскій старостичъ, 473, 474.
Рачинскій, К., маршалокъ королев. совѣта, 223.
Рачкевичовна, Тересса, старшая Минскаго Св.-Духов. базиліан. монастыря, 170, 171.
Рачковскій, Янъ, Вилен. град. судья, 139.
Редоръ, Янъ, шляхтичъ, 538.
Рейбницъ, Станиславъ, г. а. комм. войскъ в. кн. Лит. и членъ Слуцкой конфедераціи, 618.
— Христофоръ, генералъ-маіоръ в. кн. Лит., совѣтникъ Слуцкой конфедераціи, 617.
Рескій, Янъ Ленартовичъ, возный Вилен. пов., 41.
Речинскій, Иванъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 620.
Рихтеръ, Николай, Вилен. бургомистръ, 527.
Рогоза, Михаилъ, митрополитъ Кіев., Галицкій и всея Руси, 42, 46, 51, 59, 547—551, 553.
Рогозянка, Анна Ѳедоровна, княгиня Яновая Свирская, 9, 10.
Рогульская, Балтромеевая, урожденная—Софья Гинтовтовна, земянка, 482.
Рогульскій, Балтромей, земянинъ, 482.
Рожицкій, Янъ, Борунскій обыватель, 106.
Рожицъ, Романъ, протопопъ Вилен. Пречистенскаго собора, 131, 132, 134.
Розумціусъ, Венедиктъ (Венедиктъ), Вилен. город. писарь, 56, 61.
Романовичъ, Иванъ, Вилен. мѣщанинъ, 31.
— Михаилъ, священ. (пресвитеръ) Видзенишскаго монастыря въ Вилькомир. пов., 531.
Романовичъ-Сарницкій, Игнатій, членъ Слуцкой конфедераціи, 621.
Романскій, Янъ, шляхтичъ, 30, 34.
Ромашкевичъ, Мартинъ, священникъ Губинской церкви, 194.
Ромашко, Евстафій, членъ Слуцкой конфедераціи, 622.
Ромеръ, Дамазій, подкоморій Троскаго пов., 319.
— артилерійскій генералъ вел. кн. Литов., 378.
Ромфельдъ, Августинъ, Вилен. мѣщан., членъ гмины, 540.
Ронзевскій, Александръ, Людковскій чашникъ, 386.
Ронатецкій, Николай, Вилен. іезуитскій студентъ, 30.
Ропшъ, староста Жидейкарскій, совѣтникъ Слуцкой конфедераціи, 618.
Роръ, Фердинандъ, Трокскій подстолій, Сумилишскій староста, 281.
Роскій, Стефанъ, господар. дворянинъ, 407.
Росохацкій, Николай Францискъ, Трокскій тивунъ, Вилен. зем. писарь, Немоноитскій староста, 340.
Ростковскій, Войтехъ, шляхтичъ, 468, 469.
Рощевскій, Янъ, шляхтичъ, 78.
Рубовичъ, ксендзъ, Биржанскій комендарій, 612.
Рудковскій, Иванъ, шляхтичъ, 30, 31, 34, 36.
Рудомина, Лавринъ Матвѣевичъ, 328, 438.
— Ѳома (Томашъ) Матвѣевичъ; Довгялишскій державца, 430—459.
— Брацлавскій подкоморій, маршалокъ генеральной коммиссіи Литовской провинціи, 383.
Рудомина-Дусятскій, Михаилъ, Оршанскій маршалокъ, 340.
— Петръ, Стародубовскій староста, Виленскій подвоеводій, 131, 236, 279, 281, 283, 285, 287, 338, 340, 522.
Русинъ, Ѳедоръ, служебникъ, 548.
Рутковскій, управляющій имѣнія Ревятичъ, въ Минск. воеводствѣ, 168, 169.
Рутскій, Іосифъ Велямин, уніатскій архимандритъ Вилен. Троицк. монастыря, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, Валеріанъ (?) 217, 218, 564.
Руцкая, Адамовая, Софья Ратомская—Острская старостянка, 474.

Ручка, Николай (Миколай) Ивановичъ, 477, 480.
Ручкова, Анна (Ганна) Ференсовна, Миколаевая Ивановичовая, 477—480.
Рыбникъ, Карпъ, Вилен. православн. мѣщанинъ, 81.
Рыдель, Кристіанъ, Вилен. мѣщан., членъ гмины, 540.
Рынгель, Винцко, путный бояринъ, 27.
— Михаилъ, путный бояринъ, 27.
Рыпинскій, Гавріилъ Богдановичъ, Вилен. град. судья, 6, 9, 32, 37, 232, 234, 252, 260, 264, 266, 464, 467, 471, 476.
Рѣпнинъ, князь, 305, генералъ русскихъ войскъ при царѣ Петрѣ Вел., 351, 352.
Рѣшетило, Іосифъ, Вилен. Св.-Духов. братчикъ, 115.

С.

Сабельникъ, Михаилъ, Вилен. мѣщанинъ, 406.
Сабина, Станиславъ, Виленскій войтъ, докторъ и королев. секретарь, 462.
Саваневскій, Доминикъ, 209, 211.
— Янъ, 209, 211.
— Ѳаддей изъ Станкова, град. регентъ, мостовничій Вилен. воеводства, 399,
Савицкая, Агата изъ Пашкевичой, въ первомъ бракѣ Кононовичовая, коморникова Вилен. воеводства, 221.
Савицкій, Алоизій Михаилъ, Вилен. зем. писарь, 356, 388.
— Антоній, Вилен. мѣщанинъ, членъ гмины, 540.
Балтромей, шляхтичъ, 31, 35, 538.
— Матвѣй (Матей), Подляскій каштелянъ, писарь вел. кн. Литов., 407.
— Францискъ, коморникъ Вилен. воеводства, 221.
— Янъ, шляхтичъ, 538.
Савичъ, Иларіонъ, игуменъ Новодворскаго монастыря, 595, 596.
— Пахомій, Евейскій игуменъ, Вилен. Св.-Духов. намѣстникъ, 126, 127.
Савлуковичъ, Филиппъ, земянинъ Ошмян. пов., 38.
Садовскій, шляхтичъ, волонтеръ, (своевольникъ и шкодникъ рѣчи-посполитой), 512.
Сазинъ, Григорій, возный Вилен. повѣта, 412.
Саковичъ, Адамъ Матвѣй, Ошмян. подкоморій, стар. Селененскій и Метельскій, подвоевода Виленскій, 516.
Салтыковъ, графъ, генералъ-маіоръ русскихъ войскъ, комендантъ С.-Петербургскаго легіона и кавалеръ ордена св. Георгія, 314, 315.
Самискій, Чекура, членъ Слуцкой конфедераціи, 621.
Сангушко, князь, надворный маршалокъ вел кн. Литов., 363.
Сантовтъ, Янъ, шляхтичъ, 15.
Сантоцкій, Антоній, Вилен. мѣщан., членъ гмины, 540.
— Янъ, Вилен. мѣщанинъ, 198.
Сапѣга, графъ Александръ, Полоцкій воевода, польный гетманъ вел. кн. Литов., 399.
— Антоній Казиміръ, Мерецкій староста, директоръ антекомиціальнаго сеймика Вилен. воеводства, 370.
— Венедиктъ, великій подскарбій вел. кн. Литов., 172.
— Владиславъ Казиміръ, Трокскій воевода, 159.
— Іосифъ Михаилъ, гр. на Черой, Высокомъ, Раснѣ, польный писарь вел. кн. Литов., староста Рѣтовскій и Долинскій, 171—173, крайчій вел. кн. Литов., 389.
— Казиміръ Янъ, Вилен. воевода, великій гетманъ вел. кн. Литов., 139, Олькиниц-

кій староста, 171—173, 184, графъ на Быховѣ, Заславѣ и Домбровнѣ, 288, 289, 341, маршалокъ предсеймоваго сеймика, 345, староста Вольпенскій, Оникшанскій и Ракуцишскій, 356.
— Левъ, канцлеръ вел. кн. Литов., 65, староста Слонимскій, Марковскій, Мядельскій и Ясвонскій, 234, 242, 468, 269, 470, 474, 486, 521, Парнавскій и Могилевскій стар., 556—558.
— Павелъ Богдановичъ, конюшій вел. кн. Литов., Ошмян. староста, 39, 40.
— Янъ, графъ на Ляховичахъ, Велюнѣ, Кузьминѣ и Равичѣ, великій гетманъ вел. кн. Литов., генералъ, староста Велькопольскій и Бобруйскій, 297, 364.

Сапѣги, 384, 401.

Сапѣжанка, Катерина, Вилен. воеводянка, 159, подканцлерина вел. кн. Литов., старшая Минскаго Св.-Духов. базиліан. женскаго монастыря, 172.

Сарницкій, изъ Старыхъ Диковичъ, Василій, членъ Слуцкой конфедераціи, 620.
— Гавріилъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 621.

Сатрипъ, Казиміръ Криштофъ, 528.

Сачковскій, Василій Даниловичъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 620.
— Василій Іосифовичъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 620.
— Иванъ Григорьевичъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 620.
— Иванъ Михайловичъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 620.
— Иванъ Романовичъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 620.
— Михаилъ Ивановичъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 620.
— Петръ Іосифовичъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 620.
— Ѳедоръ Романовичъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 620.

Сварацкій, Николай, Вилен. іезуитск. студентъ, 38.

Свида, Степанъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 620.

Свидровіусъ, князь Станиславъ, министръ и сеніоръ Вилен. Евангелич. збора, 407.

Свирская, княгиня, Яновая, Анна Ѳедоровна, Рогозянка, 9, Анна Стефановна, 10, господар. маршалковая, Мойшагольская державчиная, завѣщаетъ похоронить себя въ Виленской Пречистен. церкви, 460—468, Яновая Болеславовичовна, 463.

Свирскій, князь Янушъ Болеславовичъ, господар. маршалокъ, Мойшагольской стар., 407, Вилен. намѣстникъ, 430, 460, 461, 464, державца Мойшагольскій, 549.

Себестіяновичъ, Янъ, писарь Вилен. купеческаго общества (communitas mercatoria), 527.

Себестьяновичъ, Юрій, шляхтичъ, 594.

Седмигродскій, Стефанъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 620.

Секлуцкій, Яковъ, 533.

Селивестръ (Сильвестръ), „светный папежъ Римскій“, 45.

Семеновичъ, Василей, Вилен. мѣщанинъ, 30, 34.
—. Иванъ, Вилен. Свято-Духовскій священ., 64, 65, 68, 558.
— Карпъ, Вилен. мѣщанинъ, 31, староста Свято-Духов. братской церкви, 32, 35, 37.
— Павелъ, Вилен. православн. мѣщанинъ, кушнеръ, 123, 124, 125.
— Янъ, шляхтичъ, 488.
— Хома, Вилен. мѣщанинъ, 30, 34.

Сенчилъ, Иванъ Павловичъ, Вилен. бургомистровичъ, Св.-Духов. братчикъ, 29.

Сенчило, Иванъ Павловичъ, Вилен. бургомистръ, 33.

Сенчиловичъ, Филиппъ, Вилен. православн. мѣщанинъ, 81, Св.-Духов. братчикъ, 98.

Сенчиловичъ, (Самуилъ) Самойло, архимандритъ, Вилен. Троицкаго монастыря, лишенный этого монастыря за преданность православію, 72, 73, 74, 81, 83, 86, Сенчиловичъ, 88, 90, Самуилъ.

Сеньковскій, Николай (Миколай), королев. дворянинъ, арендаторъ Виленскаго королев. монетнаго двора (минцы), 504.

Сенявскій, изъ Гранова, Николай Іеронимовичъ, гетманъ, графъ на Мышѣ и Шкловѣ, коронный хоружій, староста Радомскій и Рогатынскій, 280.

Сергѣевичъ, Михаилъ, Вилен. мѣщанинъ, 91, 92.

Серкучевскій, Михаилъ, Закревпольскій администраторъ, 194.

Сесицкій, Янъ, 273, Янъ Довмонтъ, Вилькомир. хоружій, Вилен. намѣстникъ, 563.

Сивицкій, Игнатій, маршалокъ Ковен. пов., 319.

Сигизмундъ-Августъ, король польскій и великій князь Литовскій, 216, 217, 229, 231, 237, 238, 250, 251, 252, 255, 256, 477, 478, 430.

— **первый**, король польскій и великій князь Литовскій, 127, 237, Старый, 238, 241.

— **третій**, король польскій, 379.

Сигизмундъ (Жикгимонтъ) **третій**, король польскій и вел. кн. Литов., 23, 45, 62, 63, 90, 91, 93, 94, 95, 97, 99, 234, 235, 237, 242, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 265, 266, 267, 268, 270, 271, 272, 273, 307.

Сидоровичъ, Малафей, Вилен. Спасскій священникъ, 5, 9, 10, 12, 16, 17.

Сикорскій, Ѳома, Вилен. мѣщанинъ, 180.

Сикутовичъ, Валентій, Вилен. ландвойтъ, 91.

Симоновичъ, Богданъ, Вилен. мѣщан., Св.-Духов. братчикъ, 98, 100.

Синицкій, Литовскій генералъ, 357.

Синовичъ, Венцлавъ, шляхтичъ, 86.

Сицинскій, Александръ, 340.

Скаринскій, Яковъ, шляхтичъ, 538.

Скендзерскій, Ѳаддей, Вилен. мѣщанинъ, членъ гмины, 540.

Скиба, Ѳедоръ, Вилен. мѣщанинъ, 30, 34.

Скиноръ, Андрей, сеніоръ Вилен. Амброжіанской бурсы Вилен. канониковъ прелатовъ, 508.

Скобляловскій, Григорій, членъ Слуцкой конфедераціи, 621.

Сковорода, Никифоръ, Вилен. мѣщанинъ, 30, 34.

Скоробогатый, скарбный вел. кн. Литов., 287, Михаилъ, 379.

Скорубскій, Янъ, хоружій Виленскаго воеводства, 305, 351, 352.

Скорульскій, Касперъ, скарбовый служебникъ вел. кн. Лит., 260, 261.

— Янъ, 345.

Скребня, Наумъ Даниловичъ, Вилен. мѣщанинъ, 31, 36.

Скренделевскій, 368.

Скрибовскій, Петръ, 15.

Скроцкій, Матіяшъ, шляхтичъ, 17.

Скумина, Ѳедоръ (Теодоръ), зем. подскарбій и королев. писарь вел. кн. Литов., Браславскій и Олитскій староста, 439, стар. Браславскій, 463.

Скуревичъ, Казиміръ, ротмистръ Вилен. воеводства, 225.

Слабковскій, Стефанъ, 279.

Следкевичъ, Михаилъ Леливчикъ, 208.

Слепцовая, Ева, 206.

Слизень, Іосифъ, Плотельскій староста, генералъ-адъютантъ, 206.

— Ярошъ, служебникъ кн. Льва Сапѣги, 557.

Слискій, Симонъ, Вилен. мѣщан., рѣзникъ, 130.

Смилгевичъ, Лавринъ Щасновичъ, шляхтичъ, 547, 548.

Смольская, княгиня Гулла Охметевна Исофовая, татарка, 518, 519, 520.

— Маріуса, татарка, въ замужествѣ — княгиня Абрагимовая Шейбаковая, 519.

Смольскій, Исофовичъ, королев. татаринъ изъ села Лубиска подъ г. Вильною, 519, 520.
— Хасеймъ, татаринъ, Смоленскій рогъ (муллай), 519.
Смѣшко, Захарій, повѣренный, 269.
Соболевскій, Романъ, Вилен. патриціушъ, 626.
— Францискъ, 211.
Соболь, Лукашъ, Вилен. мѣщанинъ, Св.-Духовскій братчикъ, 98.
Соколинская, княжна Марія Михайловна, 10.
— княжна Марина, 461, Юрьевая Зеновичовая, 462.
— Рейна Воловичовна, Трокская зем. судьиная, 120.
Соколинскіе, князья, см. **Друцкій-Соколинскій.**
Соколинскій, Янъ, писарь, 91, королевскій писарь, 93, 95. 273, 274.
Соколовичъ, Миколай. шляхтичъ, 86.
Соколовская, Дарія Андреевая Тугановская, земянка Трок. пов., 513.
— Катерина (Екатерина), Стефановичовая, Григоровая, Вилен. мѣщанка, 526.
— Марина Константиновна, Криштофовая, жена Вилен. православн. купца и мѣщанина, 524.
— Марія Сеньчиловна, Криштофовая, жена Вилен. православн. купца и мѣщанка, 522—527.
Соколовскій, Григорій, Вилен. мѣщанинъ-купецъ, 526.
— Криштофъ, Вилен. православн. мѣщанинъ-купецъ, 522—528.
— Лука, Вилен. мѣщанинъ, 526.
— Станиславъ, земянинъ Трок. пов., 513, 514.
— Яковъ, Вилен. мѣщанинъ, лавникъ, 523, 526.
Сокорскій, Ѳома, Вилен. бургомистръ, 198.
Соленикъ, Апанасъ, Вилен. мѣщанинъ, 130.
Солокаевичъ, Кузьма, Вилен. іезуит. студентъ, 29, 34, 38.
Соломерецкая, княжна Барбара, въ замужествѣ — Каленицкая-Тышкевичовая, 472.
Соломерецкій, князь Богданъ, Кричевскій староста, 475, 477.
Солуяновичъ, Илья, Вилен. мѣщанинъ, 34.
Сондецкій, Францискъ, Виленскій мѣщанинъ, членъ гмины, 540, 542.
Сопѣга, Иванъ, Вилен. мѣщанинъ, скорнякъ, 237, Сопига, 243.
Сохтовскій, Криштофъ, Виленскій мѣщанинъ, скорнякъ, 243.
Спинекъ, изъ Бенднова, Стефанъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 620.
Спягольскій, Ждачъ, шляхтичъ, 68.
— Янъ, Вилен. мѣщан., 123.
— Ѳедоръ, шляхтичъ, 68.
Стабровскій, Петръ, 468, Трейданскій и Скуинскій староста, Вилепскій тивунъ, 470.
Стадницкіе, 362,
Станиславовичовая, Яновая, урожденная Елисавета (Альжбета) Яновна Киселевна, земянка, 482.
Станиславовичъ, Николай, шляхтичъ, 48, 57.
— Юрій, шляхтичъ, 41.
— Янъ, земянинъ, 482, 565, 594.
Станиславъ Августъ, король польскій и великій князь Литов., 222, 534, 628.
Станиславъ первый (Лещинскій), король полскій, 248, 250, 297, 310, 311.
Станкевичи, 203.
Станкевичъ, Михаилъ, Вилен. мѣщан., членъ гмины, 540.
— Янъ, возный, 202.
Станцелевичъ, Иванъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 620.
Старковичъ-Сарницкій, Антоній, членъ Слуцкой конфедераціи, 621.
Стародворскій, Григорій, шляхтичъ, 65, 66, 67, 558.
Стаховскій, Андрей, шляхтичъ, 50.
— Антоній, членъ Слуцкой конфедераціи, 620.
— Ѳедоръ, членъ Слуцкой конфедераціи, 620.

Стефановичъ, Александръ, Вилен. мѣщанинъ,
— Иванъ, Вилен. мѣщан., 31, 35.
— Карпъ, священникъ Виленской Воскресенской церкви, 463.
— Яковъ, Вилен. войтъ, 180.
— Ѳедоръ, Вилен. мѣщанинъ, старшій скорняж. цеха, 236, 237, 243.
Стефанъ (Баторій), король польскій, 1, 3, 4, 102, 229, 230, 231, 237, 238, 242, 267, 379, 398, 432, 440, 458, 273, 587.
Стецкевичъ, Александръ, 105.
— Давидъ, земян. Вилен. воеводства, 150, 151.
— Павелъ, 105.
— Янъ, 105.
Стецкій, 433.
Стичко, Якубъ, Вилен. лавникъ, 96.
Стойтичъ, Григорій, членъ Слуцкой конфедераціи, 620.
Стоковскій, Андрей, шляхтичъ, 78.
Стома, Адамъ, слуга скарбнаго вел. кн. Лит., 277.
Стравинская, Доминитра, Мартиновая—Витебская кашеляновая, урожденная Коптевна, 556.
Стравинскій, Янъ, 345, Стародубовскій зем. судья, 400.
Стралковскій, Петръ, Вилен. град. намѣстникъ, 399.
Страшевичъ, Михаилъ, 319.
— маршалокъ главнаго трибунала вел. кн. Литов., 383.
Стрыенскій, Иванъ, совѣтникъ Слуцкой конфедераціи, 618.
Стрыенскіе, 365.
Стрыжка, Иванъ, Вилен. мѣщанинъ, Св.-Духов. братчикъ, 98, 100.
Стрыковскій, авторъ книгъ, лѣтописецъ, 523.
Стрѣлецкій, Иванъ, шляхтичъ, 30, 31, Стрѣлютскій, 34, 36.
Стуга-Сарницкій, Алексѣй, членъ Слуцкой конфедераціи, 621.
— Мартинъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 621.
— Петръ, членъ Слуцкой конфедераціи, 621.
Стынжинъ-Шотъ, Кароль (Карлъ), слуга, 510.
Стыпулковская, Анна Мольчюровна, земянка Вилен. воеводства, 103.
Стыпулковскій, Янъ, земянинъ Вилен. воеводства, 103.
Сузинъ, ротмистръ венгерской хоругви польскихъ войскъ, 304.
Сузкій, Станиславъ, 461.
Сулистровскій, Казиміръ Стефанъ, Ошмянскій подсудокъ, 108, 152.
— Криштофъ, 159.
Сулуяновичъ, Илья, Вилен. мѣщанинъ, 30.
Супоровскій, Андрей, возный Пин. пов, 162.
Сурозъ, Казиміръ, 345.
— Симонъ, 345.
Суртъ, Константинъ (Костя) Семеновичъ, 488.
— Семенъ Климкевичъ, 488.
Сутоцковна, Ева, въ замужествѣ Александровая Геліяшовая Володкевичовая, 597, 598.
Суходольскій, Марцеллъ, князь, 473.
Сыпайло, Юрій, шляхтичъ, 538.
Сысоевичъ, Якимъ, Вилен. мѣщанинъ, староста С.-Духовскій братской церкви, 98, 100.

Т.

Талковскій. Исмаилъ Алеевичъ, князь татаринъ, 489, 490.
Тальвойшъ, Николай, Жомоитскій каштелянъ, Динабургскій, 253, тивунъ Биржанскій въ землѣ Жомоитской, 411, каштеляновичъ Жомоитскій, членъ Вилен. евангелич. збора, 506.
Тарашкевичъ, Стефанъ, 345, 353.
Телевичъ, Станиславъ Николаевичъ, земян. вел. кн. Литов., 564.
Телятыцкій-Красовскій, изъ Красова, Иванъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 621.
Терлецкій, Григорій, подстолій Пинскаго пов., 469.

Терликовская, Софья (Зофія) Станиславовичовна, 464.
Терликовскій, Касперъ Станиславовичъ, 464.
— Мальхеръ Станиславовичъ, 464.
— Мартинъ, земянинъ Волковыйскаго пов., 464, 467.
Тесельскій, шляхтичъ, волонтеръ, своевольникъ и шкодникъ рѣчи-посполитой, 512.
Тиминскій, Кароль Янъ, з. п. В., 345.
Тимоѳей, педагогъ (учитель) Вилен. Св.-Духов. школы, 29.
Тишковичъ, Григорій, 15, Тишковичъ-Бузича, митроп. повѣренный, 26.
Тишковскій, Михаилъ, урядникъ села Тороканъ въ Шин. пов., 554.
Товянскій, изъ Богдана, Владиславъ, 345, мечникъ, 378.
— Михаилъ, Вилькомир. войскій, 602,
Токаревскій, Михаилъ Карасевичъ, Берест. стольникъ, трибунальный коммиссаръ, депутатъ Упитскаго пов., 350.
Толоконскій, Петръ Пашкевичъ, старшій Вилен. Св.-Духов. монастыря, 150.
— Янъ, Вилен. Св.-Духов. братчикъ, 115.
Толочко, казацкій ротмистръ, 297.
Толсцикевичъ, ксендзъ, Смолен. каноникъ, Вилен. плебанъ, 249.
Томашевскій, Стефанъ, 125, 126, шляхтичъ, дѣлающій нападеніе на Вилен. Св.-Духов. монастырь, 594.
Томкевичъ, Василій, 161.
Томковичъ, Станиславъ, возный Вилен. пов., 78, 82, 85.
— Ярошъ, шляхтичъ, 39.
Торчевскій, Гедеонъ, фортіянъ (дворникъ) Вилен. Св.-Духов. монастыря, 125, 126, 594.
Тошницкій, Аѳанасій, Вилен. скорнякъ, 237.
Трасковскій, Станиславъ, зем. Ошмян. пов., 108.
Тризна, Адамъ, 119.
— Александръ, Лидскій подкоморій, фундаторъ Вилен. Св.-Духов. братской церкви, 117, 118, 119.
— Климентъ, номинатъ Бѣлорусской епископіи, старшій Вилен. Св.-Духов. монастыря, 138, 139.
Тризнина, Гальшка, Друцкая-Горская, жена Адама Тризны, 119.
— Кристина Давидовна, Александровая, Лидская подкоморина, 117—119.
Тризнянка, Анастасія, сперва Филиповая Шимковичовая, а потомъ Яковая Завишиная, 24.
Троснища, Петръ, Вилен. мѣщанинъ-купецъ, 525.
Трохимовичъ, Тимоѳей, Вилен. мѣщанинъ, 35.
Трояновичъ, Вилен. обыватель, 525.
Трусковскій, Михаилъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 620.
Тугановская, Андреевая, Дарія, Соколовская, земянка Трок. пов., 513.
Тульчинскій, Стефанъ, шляхтичъ, 538,
Тумиловичъ, Никодимъ, ксендзъ Вилен. іезуит. Казимір. костела, 197.
Тупека, Иванъ, Вилен. райца, 77, 78, 81, 87, „опекунъ“ Вилен. Троицк. (уніат.) монастыря, 96.
Тупечинъ, Илья, Вилен. мѣщанинъ, староста Св.-Духов. братской церкви, 98, 100.
Турнау—капитанъ и совѣтникъ Слуцкой конфедераціи, 618.
Туровскій, Юрій, земянинъ вел. кн. Мит., 70.
Туръ, Леонъ Михаилъ, на Субачахъ, Браславскій мечникъ, 340.
Туфановъ, Илья, Московскій купецъ, 295, 296.
— Михаилъ Московскій купецъ, 295, 296.
Тызенгаузовая, Цецилія изъ Сапѣговъ, въ первомъ бракѣ Ходкевичовая—Вилен. подкоморина, 368.
Тызенгаузъ, Іеронимъ, Вилен. войскій, староста Пѳберляндскій, 362.
— Михаилъ Янъ, надворный хоружій вел. кн. Литов. Интурскій староста, 253, Вилен. подкоморій, 367, 377.
— Сигизмундтъ Янъ, хоружій Вилен. воеводства, 340.

Тызтемберкъ, Фридрихъ, Вилен. мѣщан., членъ гмины, 540.
Тышкевичовая Изабелла, изъ Дольскихъ, Смолен. каштел., 380.
— Кристина Давидовна, Брестская воеводина, 117—119.
Тышкевичъ, Николай, Смолен. каштелянъ, 380.
— Юрій, войскій Вилен. воеводства, Обельскій староста, 340, тивунъ Вилен. воеводства, 345.
— Витебскій каштелянъ, 384.
Тышкевичъ-Скуминъ, Янъ, писарь, 99.
Тюрне, Юрій, делегатъ изъ Лит. провинціи, 627.

У.

Увойна, Антоній, 200, посессоръ имѣнія Таборишекъ, 201, 202.
Удѣльскій, Петръ, Корсакъ, подчашій и депутатъ Полоцкаго воеводства, 350.
Укульскій, Станиславъ, 25.
Уленицкій, Петръ, королев. ротмистръ, 554, 555.
Униховская, Варвара Дуниновна, Трокская воеводина, а во второмъ бракѣ Потоцкая—подстолина вел. кн. Литов., 171, 172.
Урбановичъ, Иванъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 620.

Ф.

Фабіанъ, доминиканскій монахъ въ Столпцахъ, слывущій за святаго, 397.
Файбишевичъ, Герцъ, еврей, арендаторъ корчмы, 174, 175, 176.
Фальковскій, 564.
Фальчевскій, Петръ, досмотрщикъ королевскихъ дворовъ и замковъ, 216, 217.
Фердель, Николай, изъ Дубровицы, Бѣльскій каштелянъ, староста Новомѣстскій и Казимировскій, 421.
Филиповичъ, Ѳома, Вилен. мѣщанинъ, 212.
Флемингъ, Саксонскій министръ, 30, подскарбій вел. кн. Литов., 541.
Фонляръ, Ганусъ, 10.
Фотій, Константинопольскій патріархъ, 44.
Фракенбергъ, Вильгельмъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 619.
Францкевичъ, Францискъ, плебанъ Ковенскаго Петро-Павловскаго костела, 534, 535.
— Янъ, подстолій Смоленскаго воеводства, 224, 225.
Фридрихъ, Саксонскій королевичъ (электоръ на польскій престолъ), 311.
Фронцковичъ, Стефанъ, Вилен. мѣщанинъ, 31, Францковичъ, 35.
Фурсъ, Криштофъ, 270.

Х.

Халецкій, Григорій, членъ Слуцкой конфедераціи, 620.
— изъ Хальча, Димитрій, земскій подскарбій и писарь вел. кн. Литов., староста Могилевскій и Василишскій, 257, стар. Бержницкій и Опескій, 258, 261, 262, 325.
Харевскій, Василій, Вилен. Св.-Духов. староста, 66, 68, 70, 268, 269.

Хведоровичъ, Дмитрій, Вилен. мѣщанинъ, 31, 35.
— Михайло, Вилен. мѣщан., 31, 35.
— Францискъ, шляхтичъ, 538.
Хелстовскій, Мартинъ, 64.
Хилицкій, Станиславъ, служебникъ, 475.
Хмара, Адамъ, инстигаторъ вел. кн. Литов., 392.
Хмѣльникъ, Адамъ, Вилен. мѣщан., Св.-Дух. братчикъ, 98. 100.
Ходкевичи, 367.
Ходкевичовая, Цецилія, изъ Сапѣговъ, впослѣдствіи Тызенгаузовая, Вилен. подкоморина, 368.
Ходкевичъ, Адамъ, Вилен. староста, 368.
— Александръ, графъ на Шкловѣ и Мышѣ, 332.
— Іеронимъ, каштелянъ Виленскій, Берестейскій староста. 270.
— Янъ, графъ на Шкловѣ и Мышѣ, панъ Виленскій, стар. Жомоитскій, зем. маршалокъ вел. кн. Литов., администраторъ и гетманъ Инфлянтской земли, стар. Ковенскій, державца Тельшевскій, 253, Янъ Кароль, гетманъ вел. кн. Литов., 270.
Ходоровскій, Стефанъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 619.
Ходыка, Василій Яковлевичъ, Полоцкій мѣщанинъ, 507.
— Иванъ Яковлевичъ, Полоц. мѣщан., 507.
Холковскій, Криштофъ, Вилен. скорнякъ, 237.
Хоматовскій, Мартинъ, шляхтичъ, 31, Хомиковскій, 35.
Хоментовскій, Петръ, членъ Слуцкой конфедераціи, 619.
Хондзискій, Станиславъ, шляхтичъ, 25.
Хорельскій, Григорій, арендаторъ Шешольскаго митрополичьяго имѣнія, 549, 550.
Хотѣцкій, Казиміръ, Вилен. стольникъ, 340.
Храновскій, Станиславъ—Стефанъ, зем. подсудокъ Шин. пов., 161, 162.
Хроль, Даніилъ, Вилен. мѣщан., слуга русскаго Петровскаго госпиталя на Зарѣчьѣ въ городѣ Вильнѣ, 116.

Ц.

Цедровскій, Богуславъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 619.
— Иванъ, поручикъ членъ Слуцкой конфедераціи, 619.
— Самуилъ, совѣтникъ Слуцкой конфедераціи, 618.
— изъ Бѣлачева, Ѳома, членъ Слуцкой конфедераціи, 619.
Цехановецкій, Онескій староста, 541.
Цехановичъ, Іоахимъ, епископъ Пинскій и Туровскій, 185.
Циборскій, Янъ, сеніоръ Вилен. Амброжіанской бурсы Виленскихъ канониковъ прелатовъ, 508.
Цынакъ, Варѳоломей, Вилен. войтъ, 599.
Цурановичъ, Евстафій, Виленскій мѣщанинъ, скорнякъ, 243.
Цыбульскій, Янъ, Вилен. мѣщан., медоваръ 555.
Цырановичъ, Евстафій, Виленскій скорнякъ, 237.
— Станиславъ, Вилен. мѣщанинъ, старшій скорняж. цеха, 236.
Цѣханскій, Богуславъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 619.
— Иванъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 618, 620.
— Станиславъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 619.
— Стефанъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 619.
— Христоферъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 620.

Ч.

Чадаевъ, русскій подполковникъ, 351, 352.
Чаплинскій, Ольбрихтъ (Альбрихтъ), Вилен. Свято-Духовской школы бакаляръ (учитель), 68, 69.
Чапникъ, Кипріянъ, Вилен. мѣщанинъ, 121.
— Себестіянъ, Вилен. мѣщанинъ, 121.
Чарторижскій, князь, подканцлеръ вел. кн. Литов., 208, 209.
Черкаскій, Московскій воевода, 278, князь Дубынекевичъ, 279.
Черняковская, Констанція, старшая Пинскаго женскаго (базиліан.) монастыря, 174.
Чехарскій, Михаилъ, Вилен. мѣщанинъ, членъ гмины, 540.
Чеховичъ, Игнатій, маршалокъ Завилейскаго пов., 318.
— Іеронимъ, шляхтичъ, 264,
— Матысъ Мартиновичъ, земян. Лидск. пов., 29, 38.
Чейзоръ, Андрей, Вилен. мѣщан., членъ гмины, 540.
Чижъ, Александръ, членъ Слуцкой конфедераціи, 619.
— Андрей, изъ Вороной, 340.
— Богуславъ Янъ, изъ Вороной, Пропойскій стар., директоръ Вилен. антикомиціальнаго сеймика, 380, 381.
— Викентій Станиславъ, на Вороной.
— Гаспаръ, маршалокъ Вилен. пов., 318.
— Казиміръ Минтовтъ, Вилен. подкоморій 340.
— Станиславъ, возный Вилен. пов., 74, 75.
— Янъ, королев. секретарь, 337.
Чорнота, Криштофъ, шляхтичъ, 556.
Чорный, Василій, священникъ-проповѣдникъ Вилен. св. Троицкаго монастыря, 18.
— Ганусъ, мѣщанинъ, мастеровой на Вилен. королев. монетномъ дворѣ, 504.

Ш.

Шавловичъ, Юрій, Ковенскій ксендзъ пробощъ, 217, 218.
Шадурскій, Самуилъ, Ин. стольникъ, 345.
Шамила, Андрей, Вилен. бургомистръ, 180.
Шафировичи, 401.
Швайковскій, Янъ, королев. дворянинъ, 423.
Швейковская, Кристина Давыдовна, бывшая Александровая Тризнина — Лидская подкоморина, а настоящая Антоновая Яновая Тышкевичовая—Брестская воеводина, 117, 118, 119.
Швейковскій, Стефанъ, Вилен. град. судья, 139, Швыйковскій, 342.
Шевецъ, Андрей, Вилен. мѣщанинъ, 129, 130.
— Стефанъ, Вилен. мѣщанинъ, Св.-Духов. братчикъ, 98, 100.
Швыковскій, Стефанъ, Вилен. град. судья, староста Ониский и Лоздзейскій, 298.
Шейбакъ, Абрагимъ, князь, татаринъ, 519.
Шембель, Семенъ Максимовичъ, земянинъ рус. Вилен. воеводства, 80.
Шеметъ, Александръ Ярославъ, Вилен. подвоевода, 109, на Ельной, 111, 114.
— Мальхеръ, маршалокъ Жомоит. земли, 325.
Шенявскій, Константій—Фелиціянъ, Вилен. іезуитскій студентъ, 600.
Шептицкій, Аѳанасій, митрополитъ всей Руси, 191, 194, 195, 375.
Шидловскій, Николай, Вилен. мѣщан., членъ гмины, 540.
Шикуцкій, Евстахій, Вилен. мѣщан., 182.

Шиланицкій, Николай, возный Виленскій пов., 68.
Шимковичовая, Анастасія, Тризнянка, 24.
Широцкій, Тимоѳей Трохимовичъ, Вилен. мѣщанинъ, 31.
Шитиковичъ, Захарій, Вилен. мѣщанинъ, 121.
Шитикъ, Иванъ, Вилен. мѣщанинъ, Св.-Духов. братчикъ, 98.
— Стефанъ, Вилен. мѣщанинъ, 127.
Шитикъ-Залѣскій, Самуилъ, старшій Вилен. Св.-Духов. монастыря, намѣстникъ Кіев. митрополіи, 120, старшій Св.-Дух. братства, 121, 122, 123, 124, 125.
Шищиная, Артимовая, Вилен. мѣщанка, 475.
Шлюбичъ-Залѣскій, Леонъ, митрополитъ Кіевскій, Галицкій и всей Руси, епископъ Владимірскій и Берестейскій, архимандритъ Кобринскій, 143, 146, 154, 604.
Шоломицкій, Стефанъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 621.
Шолуцкій, Казиміръ Людовикъ, Троцкій скарбникъ, королев. дворянинъ, 340.
Шорцъ, Юрій, 564, 565.
Шостакъ, Янъ, священникъ Борунской (уніат.) церкви, 105, 106, 107, 153, 155, 157.
Шрейтеръ, Янъ, администраторъ стараго мыта вел. кн. Литов., 599.
Шреттеръ, Людовикъ, генеральный почтмейстеръ вел. кн. Литов., 384.
— Самуилъ, генеральный почтмейстеръ вел. кн. Литов., 289, 290, 292, Инфлянтскій каштелянъ, 362.
Шротеръ, Богуславъ, королев. оберштл., совѣтникъ Слуцкой конфедераціи, 618.
Шулкевичъ-Сарницкій, Гіацинтъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 621.
Шульборскій, Іосифъ, 385.
Шумскіе, 377.
Шумскій, Казиміръ, Вилен. зем. судья, 377.
— Михаилъ, Рафалъ, Вилен. подстолій и подвоеводій, 104, 139, 150, 152, 161, 174, 180, 182, 246, 248, 288, 289, 293, 295, 297, 299, 300, 302, 303, 305, 306, 308, 342, 346, 350, 351, 353, Вилен. городничій, Карповицкій староста, 353, 532, 601.
Шусцицкій, Венедиктъ, 309.
Шушкевичъ-Сарницкій, Василій, членъ Слуцкой конфедераціи, 621.

Щ.

Щасновичъ, Григорій, шляхтичъ, 99.
— Лавринъ, шляхтичъ, 550.
Щеглейскій, Павелъ, Вилен. Свято-Духовскій братскій староста, 74, 75.
Щитова-Забѣльская, Анна изъ Гласковъ, Полоцкая войская, 379.
Щитъ-Забѣльскій, Даніилъ, Полоцкій гродскій писарь, 495—497.
— Юрій, Полоцкій войскій, 379.
Щитовичъ, Григорій, слуга митрополита Ипатія Потѣя, 564.
Щитъ, Криштофъ, Смоленскій каштелянъ, 367.
Щодро, Стефанъ, 399.
Щука, Станиславъ, изъ Щучина и Радзина, 247.

Э.

Эдеръ, Христіанъ, Кролевецкій купецъ, 525, 527.
Эдлеръ, Янъ, Вилен. мѣщанинъ, членъ гмины, 540.
Эстко, Августъ Константинъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 619.
— Адамъ, совѣтникъ Слуц. конфедераціи, 618.

Ю.

Юдицкій, Валеріанъ Станиславъ, Вилен. архидіаконъ, писарь вел. кн. Литов., 245, 279.
Юндзилъ-Дедюля, Стефанъ Яковъ, 345.
Юнкевичъ-Базилевичъ, Иванъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 622.
Юнкевичъ-Плотницкій, Карлъ, членъ Слуцкой конфедераціи, 622.
Юнковичъ, Кондратъ, Вилен. мѣщанинъ, 31, 35, 36.
Юрковскій, Войтехъ, шляхтичъ, 18, 31, 35.
Юрьевичъ, Войтехъ, Вилен. іезуит. студентъ, 38.
— Николай, земян. Вилен. пов., 5.
Юрьевскій, Янъ, земянинъ Городен. пов., 464.
Юхновичъ, Абрагимъ, татаринъ, 489, 490.
Юшкевичъ, Лютикъ Залѣскій, ксендзъ пробощъ, 211.

Я.

Яблонскій, Іосифъ, шляхтичъ, 538.
Явгель, Себестьянъ, Упитскій хоружій, трибунальной свѣтскій судья, 88.
Явгель, проповѣдникъ Соломейскій, 612.
Яворъ, Адамъ Янъ, 353.
Ягвиловичъ, Янъ, возный Вилен. воеводства, 140.
Ягелло, король Польскій, 629.
Яковлевичъ, Леонтій, священ. Вилен. Воскресн. церкви, 5, 9, 10, Яковичъ, 12, 16, 17.
— Семенъ, Полоцкій мѣщанинъ, 232, 233, 266, 267.
Якубовичъ, Станиславъ, шляхтичъ, 510.
Якубовскій, Ѳедоръ, управитель фольварка Корысти, 83.
Янкевичъ, Александръ, Виленскій обыватель, 525.
— Антоній Янъ, 392.
— Василій, членъ Слуцкой конфедераціи, 622.
— Юрій, 602.
— Ѳаддей, ксендзъ, базиліанскій оффиціалъ Кіевской епархіи, 188, 190.
— Ѳедоръ, членъ Слуцкой конфедераціи, 622.
Янковскій, Войтехъ, Ошмян. регентъ 200, 201.
— Езофъ (Іосифъ) возный Вилен. пов., 71, 73, 76, 82, 91.
— Матвѣй, священ. Губинской церкви, 194.
Яновичъ, Андрей, 8, шляхтичъ, 550.
— Венцлавъ, шляхтичъ, 48.
— Миколай (Николай), шляхтичъ, 41.
— Петръ, возный Вилен. пов., 41.
— Мартинъ, Мойшагольскій хоружій, 483.
— Размусъ, возный Виленскаго воеводства, 15, 27, 547, 550, 551, 553, 554.
— Станиславъ, шляхт., 28.
— Юрій, шляхтичъ, 21, 48, 553.
Янушевскій, Венедиктъ, Виленскій мечный, 352.
Янушкевичъ, Михаилъ, Вилен. мѣщан., членъ гмины, 940.
Янчарскій, ротмистръ, 398.
Янъ Третій, король Польскій, 105, 246, 247, 287, 289, 599, 600, 602, 603.
Янъ Казиміръ, король Польскій и великій князь Литовскій, 133, 237, 276, 277, 278, 279, 307.
Ярговскій, Михаилъ, 345
Ярмоловичовая, Маріанна Юрьевая, Вилен. мѣщанка, 198.
— Урсула, Вилен. мѣщанка, 199.

Ярмошевичъ, Яковъ, Вилен. сапожничій цехмистръ, 145.
Ярошевичъ, 296.
Ярушевичъ, Валентинъ, обыватель Вилен. воеводства, 430.
Ясенскій, Николай (Миколай), подкоморій Виленскаго воевод., 547, 548, 549, 550, королев. писарь, 551.
— Пятигорскій поручикъ, 387.
— Янъ Миколай, королев. писарь вел. кн. Литов., подкоморій Велюнской земли, 26, 27, 537.
Ястремскій, Андрей, 353.
— изъ Ястремба, Владиславъ Казиміръ, ловчій Добринской земли 345, 353.
— Яковъ, шляхтичъ, 202.
— Янъ, шляхтичъ, 202.
Яцкевичъ, Андрей, 420.
Яцковичъ, Есифъ (Іосифъ), Вилен. Свято-Дух. священ., 64, 65, 558.
— Иванъ Яцкевичъ, ратушный писарь, 81.
— Михайло, Вилен. мѣщанинъ, 31, 35.
— Прокопъ, Вилен. мѣщанинъ, 31, 35.
Яцковскій, Борунскій обыватель, 106.
— Войтехъ, Вилен, мѣщанинъ, 6, 7, 8.
Ячунскій, Вилен. ловчій, 378.
— Францискъ-Ксаверій, Трок. стражникъ, 387.

Ѳ.

Ѳедоровичъ, Андрей, Виленскій сапожничій цехмистръ, 145.
— Григорій, Вилен. радца, 16, 18, 25, 55, 56, 61.
— Михайло, Вилен. мѣщанинъ, 31, 35.
— Тимоѳей, Вилен. православн. мѣщанинъ, 33
— Хведоръ (Ѳедоръ), Вилен. мѣщан., 31, 36.
— Янъ, шляхтичъ, 73.
Ѳеодоръ, Вилен. Пятницкой церкви священникъ, — 16, 17. Тимоѳей, Вилен. обыватель, 20.

II.

УКАЗАТЕЛЬ

ГЕОГРАФИЧЕСКИХЪ НАЗВАНІЙ.

А.

Абели, мѣстечко, 290.

Абрамовщизна, им. въ Ошмян. пов., 105.

Августыновщизна, фольварокъ имѣнія Ольдова, въ Лидск. пов., записанный Лидскимъ подком. Александромъ Тризною Виленск. Св.-Духов. братству - въ суммѣ 3000 золот. пол., 118.

Алековщина, урочище на границѣ Судерев. им., въ Вилен. пов., 14.

Амбары или **Инбары**, древнее назвніе линіи товарныхъ складовъ, лавокъ и домовъ, расположенныхъ на Большой улицѣ г. Вильны, отъ Андреевской улицы до Николаевскаго собора, 525.

Амброжіанская (Амвросіенская) бурса, въ г. Вильнѣ, на Скоповой ул., 508, 509.

Англія, государство, 486.

Б.

Бакшты, имѣніе въ Минск. пов., 560.

Балнудевское селище на границѣ Судерв. им., въ Вилен. пов., 14.

Бальберишки, имѣніе въ Ковен. пов., 172, 173.

Бейсагола, мѣстечко, 291.

Березовская, православная церковь въ Мозыр. пов., 192.

Березовъ, село въ Мозыр. пов., 192.

Берестейская, экономія, 271.

Берестейскій (Брест.) базиліанскій монастырь, 219.

Берестейское (нынѣ Брестское) воеводство, 203, 205, 219, 220, 221, 263, 270, 364, 524, 586.

Берестейскій повѣтъ, 316, 528.

Берестейское воеводство, 328, 367.

Берестье (Брест-Литовскій), городъ, 271, 291, 299, 330, 343.

Бержанская доминиканская плебанія, 366.

Бержницкая держава въ Немоноитскомъ лѣничествѣ, Городен. повѣта, 230.
Берзники, королев. столовое имѣніе, 254.
Бержняны, мѣстечко, 291.
Бернстейки, мѣстечко, 291.
Бернутяны, село въ Вилен. пов., 27, принадлеж. уніат. митрополиту Мих. Рогозѣ, 551.
Бимберы, им. въ Вилькомир. пов., принадлежащее Видзенишскому монастырю Блажен. мучениковъ, 530, 531.
Биржи, им. 6, 9, 232, 234, 405, 423, 594.
Блевчицы, им. въ Новогород. воеводствѣ, 428.
Бобриковскій каменный домъ въ г. Вильнѣ, 362, 379.
Бобруйскъ, городъ, 292.
Богдано, им., 345.
Богемія, 630.
Больники, мѣстечко, 290.
Большіе (Великіе) **Дырвяны,** мѣстечко, 291.
Борискевичовское староство или держава въ Мозыр. пов., 191.
Борисковичовская церковь въ Мозыр. пов., 192.
Борисовичи, село въ Мозыр. пов., 473.
Борисовъ, имѣніе въ Минскомъ воеводствѣ, 168.
— мѣстечко, 291.
Боровъ, им. 353.
Борунская (уніат.) церковь съ чудотворнымъ образомъ Божіей Матери, 104, 105, 106, каменная, 107, 152, 154, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 379.
Борунскій уніатскій монастырь, 106, 107, 155, 165, 166, 379.
— госпиталь, 106.
Борткишки, поле-урочище имѣнія Лозниковъ въ Вилен. пов., 415.
Боруны, городъ въ Ошмян. пов., 106, мѣстечко, 153, 155, 156, 158, 159, 160.
Ботки, мѣстечко, 291.
Браславскій повѣтъ, 316, 350, 363.
Браславское воеводство, 580, 583.
Браславъ, городъ, 290.
Брацлавское воеводство, 583, 584.
Брестъ, городъ, см. **Берестье.**
Брусиловъ, им. 295.
Будвишки, грунты на границѣ Судеревскаго им., въ Вилен. пов., 14.
Будилово, им. въ Троцк. пов., надъ р. Кресною, 464.
Бужиманы, мѣстечко, 290.
Буйвидишки, им. въ Вилен. пов., 13, 14.
Бурбиклиски, им. въ Вилен. пов., 486.
Бучачинъ, им. въ Новогород. воеводствѣ, 427, 428.
Быстрица, мѣстечко, 290.
— дворъ въ Новогород. воеводствѣ, 428.
— село въ Новогород. воеводствѣ, 428.
Быстрицкій католич. приход. въ Вилен. воеводствѣ, 539.
Бѣларучи, им. въ Минск. пов., 472.
Бѣликовичовскій домъ въ г. Вильнѣ, недалеко отъ евангелич. збора, 509.
Бѣличаны, имѣніе въ Минскомъ воеводствѣ, 167, 168, 169, принадлеж. Вилен. Троицк. монастырю, 177, 178.
Бѣлозоровщизна, фольварокъ села Мѣдниковъ, лежащ. въ Вилен. воеводствѣ, принадлеж. Вилен. Троицк. монастырю, 111.
Бѣлорусская епископія, 138.
Бѣлорусскій край, 390.

В.

Ваганово, им. 193.
Вака, рѣка, течетъ въ Вилен. пов., чр. им. Ваку, 40.
— им. въ Вилен. пов., надъ р. Вакою, 40.
Валкогуси, село имѣнія Мѣдниковъ въ Вилен. пов., 566.

Ванвольники, мѣстечко, 291.
Варшава, городъ, 24, 25, 61, 90, 98, 99, 133, 136, 209, 223, 235, 242, 246, 247, 263, 265, 275, 277, 280, 282, 392, 294, 303, 307, 342, 381, 388, 389, 392, 542, 594, 624, 627, 628.
Василишки, мѣстечко, 290.
Василька, сѣножать Вилен. базиліанокъ въ Ошмян. пов., 201, 202.
Васильково, мѣстечко, 390.
Васильчицы, село въ Новогород. воеводствѣ, 428.
Велея, р., см. **Вилія**.
Великіе Сарники, околица, 621.
Великое княжество Литовское, 19, 24, 25, 34, 66, 99, 102, 120, 129, 211, 229, 231, 232, 233, 237, 246, 261, 262, 263, 327, 328, 329, 342, 368, 369, 374, 397, 610.
Велисманскій повѣтъ въ Жомоитск. княжествѣ, 378.
Велишня, мѣстечко, 291.
Велюнская земля, на Жмуди, 26.
Велюнское староство въ Жомоит. княжествѣ, 368.
Веліона, мѣстечко, 291.
Венденское (католич.) епископство, 578.
Верболово (Wierzbołowo), мѣстечко, 291.
Верковскій, католич. приходъ въ Вилен. воевод., 539.
Вешвянское тивунство, 255.
Дивины, мѣстечко, 291.
Видзенишскій, монастырь Блаженныхъ мучениковъ, 530, 531.
— католич. приходъ въ Вилен. воевод., 539.
Видогоще, имѣніе въ Минскомъ воеводствѣ, 170, 171.
Вижуляны, им. въ Вилен. пов., 483.
Визайны, мѣстечко, 290.
Вилейка, фундушовое имѣніе Виленскихъ монахинь Визитокъ въ Минскомъ воеводствѣ, 402.
Виленская Троицкая архимандрія, 604, 605,
— Татарская божница, за мурованнымъ (Зеленымъ) мостомъ, возлѣ р. Вилеи, 468.
— дорога, идущая въ г. Боруны, изъ Виленской улицы, 106, великая, 547, 584.
— земля (тоже, что Вилен. воеводство), 547. 551.
— каплица св. Казиміра, патрона Короны польской и вел. кн. Литов., при костелѣ св. Станислава, 288, 289.
— Нѣмецкая кирха, на Нѣмецкой улицѣ, 366.
— митрополія, 20, 46, 51, 52.
— улица въ г. Борунахъ, 106.
Виленскіе костелы:
Бернардинокъ, 9, 10, Бернардинскій, 136, 137, 468.
Св. Духа ордена проповѣдниковъ или доминикановъ, 379.
Св. Екатерины при монаст. Бенедиктинокъ, 366.
Св. Казиміра съ монастыремъ (съ 1832 г. русскій каѳедральный соборъ), 141, іезуитскій, 196.
Св. Михаила при женскомъ монастырѣ Бернардинокъ закона св. Франциска, 136, 137, 366, 386, 399.
Св. Никодима (и Іосифа), 538.
Св. ап. Петра, 538.
Каѳедральный св. Станислава, 9, 10, 88, головный въ замкѣ, 555, 589.
Св. Стефана, 538.
Св. Яна, 9, 10, 67, 131, 379, 470, 558, 562, 563.
Виленскіе католическіе монастыри:
Бенедиктинскій (женскій) съ костеломъ св. Екатерины, 366.
Бернардинскій (женскій) съ костеломъ св. Михаила, 9, 10, 136, 137, 366, 468.
Визитокъ (съ 1865 г. православн. женскій монастырь св. Маріи Магдалины), 379, 402.
Доминиканскій съ кост. Св.-Духа, 366, 379, 505, 506.

Казиміровскій съ к. св. Казиміра, бывшій іезуитскій, 141, 196.
Кармелитовъ босыхъ (съ 1864 г., православное дѣвичье духовное училище), 402.
Снипишскій, бывшій іезуитскій при костелѣ св. Рафала, 401.
Тринитарскій на Антоколѣ, 366.
Францисканскій (женскій) при костелѣ св. Михаила, 136, 137, 386, 399.
Францисканскій ordinis Minorum 214.

Виленскіе русскіе монастыри:

Свято-Духовскій православный, 25, 29—40, 49, 59, 63, 65, 66, 67, 71, съ новою ц.—83, 85, 93—98, съ ц. новою Св.-Духа, назыв. Наливайковскою—99, 100, 101, 109, 110, 114, 117—127, 138, 139, 150, 161, съ придѣломъ Сокальской Богоматери и св. Евангел. Іоанна Богослова—182, 183, 196, 198, 199, 208, монастырь греко-дизунитовъ Св.-Духа Виленскій—212, 213, мон. неунитовъ—221, 222, 268, 269, 308, 523, 524, 526, 558, 594, 600, 601.
Пречистенскій („светое Пречистое"), 70, „монастырь русскій заложенья светое Пречистое"—103.
Свято-Троицкій, 18, 19, 23, 25, 67, 71, 72, 73, 77—88, 90, 96, 98, 110—112, 115, 121—125, 140, 146, 163, 167, 177, 184, 202, 209, 210, 211, 213—215, въ ц. особый алтарь для скорняжскаго рус. братства, 245, 462, 559 561—563, 566, 603, 604.
При Св.-Троицкомъ мужскомъ монастырѣ женскій базиліанскій, 224, 225.

Виленскій гостинецъ (дорога), 418.
— Гостинный домъ, 244.
— господарскій (королев.) замокъ, 5, 9, 10, 40, 56, 60, 62, 64, 66, 67, 88, 299, 355, 359, 372, 488, 509, 510, 521, 548, 555, 559.
— Евангелическій (Кальвинскій) зборъ, 6, 7, 10, 15, 135,—старый, замурованный подъ костелами и кляшторами Бернардиновъ и монахинь св. Михаила, на церковномъ грунтѣ, 136, 137, 260, 386, 399, 405—410, 468, 470, 505, 506, 509, 510, 516, 518, 556—558.
— ключъ, 250.
— Бискупій (рим.-католич. епископа) млынъ, (мельница) въ г. Вильнѣ, близь Спасской брамы, 498.
— повѣтъ, 5, 11, 12, 13, 16, 18, 21, 24, 26, 27, 28, 34, 39, 40, 41, 47, 48, 50, 57, 65, 68, 70, 71, 74, 75, 81, 82, 85, 91, 99, 111, 112, 265, 273, 316, 332, 411, 430, 435, 461, 473, 482, 483, 486, 489, 492, 493, 497, 506, 547, 553, 556, 560, 565, 566.
— прикоморокъ (отдѣленіе главной таможни), 486, 487.

Виленскія улицы:

Бернардинская, 6—7.
Великая (нынѣ Большая), 15.
Глухой заулокъ, 468.
Гродская, 468.
Замковая, 6, 7, великая, 361, 406, 468.
Зборовая, возлѣ рус. ц. св. Ивана, 559.
Конская съ Конскимъ заулкомъ, 385, 524, 564.
Кузьмо-Демьянская, прозываемая Смылинская, (нынѣшняя Андреевская) 477.
Малая, которая идетъ отъ Великой къ Евангелическому сбору, 15.
Нѣмецкая, 366.
Острая (тоже, что Остробрамская), 30, 35, на ней св. Троицкая церковь, 123, 126, 594.
Подоль, идущая мимо Пречистен. собора до Спасской брамы, 498.
Покровскій переулокъ, 406.
Рудницкая, 369, 524.
Савичъ-улица (нынѣ Андреевская), 379, 385, 473, Савичая, 498, 514.
Скоповая, 498.

Смылинская, см. Кузьмо-Демьянская.
Спасская, 498.
Стеклянная, 225.
Субочъ-улица (нынѣшняя Сиротская), 30, 35.
Виленскія русскія церкви:
Воскресенская, 5, 9, 10, 16, 17, 552.
Георгіевская (св. Юрья) на предмѣстьѣ Россѣ, 129, 130, за Острою вѣжою, 552, 553.
Свято-Духовская братская, 29—40, 49, 59, 63, 66, 67, 71, новая—83, 85, 93—98, новая называемая Наливайковская — 99, 100, 101, 109, 110, 114, 117 — 127, 138, 139, 150, 161, съ придѣломъ Сокальской Богоматери и св. еванг. Іоанна Богослова—182, 183, 196, 198, 199, 208, 212, 213, 221, 222, 268, 269, 308, 523, 524, 526, 558, 594, 600, 601.
Ивановская, 6, 7, 15, 16, 17, 131, 260, 559.
Никольская Перенесенская (перенесенія мощей св. Николая), 21.
Петровская (на предмѣстьѣ Зарѣчьѣ), 116.
Покровская, 6, 7, 9, 10, 11, 89, 406.
Пречистенская (успенія Пресв. Богородицы), соборная, 5—11, 16, 17, 26, 27, 67, съ монастыремъ „святое Пречистое“—70, 89, 137, 460, 461, 468, 472, 559, 562, 563.
Пятницкая, 16, 17, 76.
Рождественская (Рождества) Пресв. Богородицы на предмѣстьѣ Россѣ, 19, 20, 21, 22, 23, 89.
Спасская, 5, 9, 10, 16, 17, 70.
Св. Троицкая въ св. Троицкомъ монастырѣ, 12, 18, 19, 23, 25, 67, 71—73, 77—88, 90, 96, 98, 110—112, 115, 121—125, 140, 146, 163, 167, 177, 184, 202, 209—211, 213—215, съ особымъ алтаремъ для русскаго скорняжскаго братства или цеха — 245, 462, 559, 566, 603, 564.
Юрьевская, см. Георгіевская.
Виленское воеводство, 6, 7, 9, 15, 16, 18, 19, 26, 37, 46, 60, 72, 74, 75, 77, 80, 83, 84, 87, 88, 101, 103, 109, 111, 114, 115, 120, 121, 123, 124, 125, 128, 136, 140, 141, 150, 168, 174, 185, 188, 196, 198, 199, 200, 203, 207, 208, 209, 210, 212, 214, 216, 219, 220, 221, 222, 224, 225, 232, 247, 250, 251, 260, 261, 262, 263, 266, 272, 273, 275, 278, 284, 289, 293, 295, 297, 298, 299, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 312, 313, 324, 337, 338, 341, 342, 345, 346, 351, 352, 353, 354, 355, 357, 358, 359, 363, 364, 370, 373, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 388, 390, 392, 399, 401, 430, 467, 469, 482, 483, 486, 488, 495, 497, 498, 504, 513, 514, 515, 519, 534, 536, 537, 538, 539, 540, 542, 549, 554, 555, 556, 559, 563, 594, 595, 601.
— епископство (католическое), 78, 87, 327, 328, 333, 334, 340, 376, 555.
— конюшество въ Вилен. воеводствѣ, 378.
Вилія, рѣка, 183, надъ нею мурованный мостъ въ г. Вильнѣ, 260, 363, Велея, 468, 507, 508, 525, Велья, 561.
Вилія, мѣстечко, 291.
Вилконишки, мѣстечко, 291.
Вилькишки, грунтъ-урочище имѣнія Лозниковъ въ Вилен. пов., 415.
Вилькомирскій повѣтъ, 317, 363, 482, 529, 530, 531.
Вилькомиръ, городъ, 290.
Вильна (Вильно), городъ („мѣсто столечное“), 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 11, 15, 19, 20—23, 26, 27, 37, 39, 40, 46, 49, 51, 55, 56, 59, 60, 61, 66, 67, 70, 71, 72, 78, 79, 86, 87, 92, 98, 101, 102, 103, 113, 114, 127, 130, 139, 140, 145, 158, 169, 180, 183, 184, 185, 197, 206, 208, 219, 224, 225, 237, 240, 241, 242, 243, 244,

245, 248, 249, 250, 253, 255, 260, 262, 273, 283, 284, 289, 290, 297, 298, 299, 304, 306, 307, 315, 324, 331, 332, 337, 340, 342, 346, 347, 348, 349, 350, 360, 369, 379, 385, 389, 399, 406, 407, 411, 426, 431, 432, 438, 459, 460, 461, 462, 463, 468, 472, 473, 477, 481, 486, 487, 489, 492, 493, 505, 506, 508, 509, 510, 514, 521, 522, 527, 532, 533, 534, 538, 540, 541, 542, 552, 554, 555, 559, 560, 561, 562, 563, 593, 594, 595, 600, 601.

Вильно, село имѣнія Герганъ въ Велисманскомъ повѣтѣ, въ Жомойт. княжествѣ, 377.

Вильня (Вилейка), рѣчка, 461, 468.

Вингольтовскій каменный домъ въ г. Вильнѣ, 487.

Виршуловскій домъ на Вилен. предм. Снипишкахъ, 468.

Витебское воеводство, 295, 386, 589.

Витебскъ, городъ, 278, 291, 296, 589, 599, 600.

Владимірскій базиліанскій монастырь, 203, 204, св. мученика Іосафата, 204.

Владиміръ, городъ, 204, 205.

Владиславовъ, мѣстечко, 291.

Владиславъ, городъ, 4.

Влошковый дворъ, въ Вилен. пов., 13.

Водовичи, им. въ Мозырск. пов., 190.

Вогинь, мѣстечко, 291.

Войдацишки, фольварокъ въ Вилен. воеводствѣ, 150, 151.

Войнюта, мѣстечко, 291.

Волковыйскій повѣтъ, 317, 392, 464.

Воковыскъ, городъ, 291.

Воловичовъ плацъ въ г. Вильнѣ, на которомъ въ 1597 г. строилась церковь, 28, Воловичовскій плацъ, на немъ, стояли—Св.-Духовскій монастырь и два братскіе каменные дома—Гоштеевскій и Яцковскій, 96.

Волошская земля, 333, 334.

Волна, мѣстечко, 291.

Волынское старостно, 368.

Волынская земля, 110, 115, 406.

Волынское воеводство, 580, 583.

Волынь (область), 176, 554.

Вольца, село въ Пин. пов., за р. Ясольдою, 162.

Воля, село въ Пин. пов., 175.

Ворня, им. 38, 41.

Ворнянскій католич. приходъ (парафія) въ Вилен. воевод., 539.

Ворняны, им., 325.

Вороная, им., 340, 380, 381.

Вошвели, им. въ Ошмянскомъ пов., 378.

Выбрановцы, фундушое имѣніе Городен. кармелитовъ, въ Городен. пов., 387.

Выпимка, урочище на границѣ им. Судеревъ, въ Вилен. пов., 13.

Высокое, им. 171.

— околица, 621.

Высна, рѣка, 311.

Вязыни, им. въ Ошмян. пов. и пристань на р. Велеи, 507.

Г.

Гавриловскій домъ на Андреевской ул., въ г. Вильнѣ, 477.

Гайка, фундушое имѣніе Городен. кармелитовъ, въ Городен. пов., 387.

Гангра, городъ, 21.

Галичъ, им., 424, 425.

Ганкевичовскій каменный домъ въ г. Вильнѣ, на Рудницкой улицѣ, 369.

Ганутишки, грунтъ имѣнія Лозниковъ, въ Вилен. пов., 414.

Ганчаровщизна, село, принадлеж. къ им. Свиранамъ, 210.

Гача, мѣстечко, 291.

Гданскъ, городъ, 184, 232, 335, 258, 368, 569.

Гегужинскій католич. приходъ въ Вилен. воевод. 539.

Гевельскій 693. замокъ.
Гедройскій католич. приходъ въ Вилен. воевод., 539.
Гедройце, имѣніе въ Вилен. воеводствѣ, на части котораго было записано 200 пол. злотыхъ Кейданской церкви, 128, 129.
Герановъ, им. въ Вилен. воевод., 357.
Гераноны, мѣстечко, 290.
Гервятская плебанія, 515, парафія въ Вилен. воевод., 539.
Гервяты, мѣстечко въ Вилен. воеводствѣ, 515.
Герганы, им. въ Жомойт. княжествѣ, въ Велисманскомъ повѣтѣ, 377.
Герковичовскій каменный домъ въ г. Вильнѣ, въ Конскомъ заулкѣ, 385.
Герковскій базліанскій монастырь, 211.
Гертопеня, рѣчка, въ г. Ковнѣ, надъ которою находился грунтъ Ковенской русской церкви, 217.
Гетвянскій католич. приходъ въ Вилен. воевод,, 539.
Гечевичи, им., 353.
Гинъ, мѣстечко, 291.
Глевинъ, им. въ Минск. пов., 472.
Глинище, урочище на границѣ им. Судеревъ, въ Вилен. пов., 13.
Головчинскій каменный домъ въ г. Вильнѣ, на Кузьмо-Демьянской (Андреевской) улицѣ, 477.
Голошевская, церковь въ Шкловскомъ графствѣ, 611.
Гольшанскій доминиканскій монастырь, 380.
Гомель, мѣстечко, 292.
Голоты или **Олоты**, им. въ Упитск. пов.. 529.
Гомшеевскій камен. домъ въ г. Вильнѣ, принадлеж. св. Троицк. братству, 24, 25, „идучи съ замку до Острое брамы по лѣвой сторонѣ лежачій,“ купленный у ловчаго вел. кн. Литов. Яна Нарушевича, 60, 95, 96.
Гонязь (Гонендзъ), городъ, 587.
Горбачи, околица въ Пинскомъ повѣтѣ, 620.
Горды, мѣстечко, 291.
Горинь, рѣка, 586.
Горностаевскій домъ въ г. Вильнѣ, 6, 7, дворъ и плацъ подъ Евангелическимъ зборомъ, 405, 406, „дворъ, гдѣ теперь зборъ Евангелицкій есть збудованъ,“ 468.
Городенскій (Гродненскій) повѣтъ, 193, 194, 195, 229, 316, 350, 379, 464, 514.
— доминиканскій монастырь и костелъ, 366.
— кармелитскій монастырь, 387.
Городенское (Гроднен.) староство, 263.
Городецъ, мѣстечко, 291.
Городна (Гродно), городъ, 195, 208, 233, 290, 309, 314, 330, 365, 386.
Горькогубовъ, село въ Новогород. воеводствѣ, 427, 428.
Гощовскій Доминиканскій монастырь, 401.
Граново, им., 280.
Гродно, городъ, см. **Городна**.
Гроховая корчма, за р. Выспою, близь Праги, 31.
Губинская церковь, въ Городен. пов., 194, 195.
Губы, мѣстечко, 290.
Гугаковня, уроч. на границѣ Судервскаго им. въ Вилен. пов., 14.
Гудели, село-урочище (20 ув.) въ Немоноитскомъ лѣсничествѣ, Городен. повѣта, 230.
Гульбинъ, мѣстечко, 291.

Д.

Дава, мѣстечко, 290.
Данелевичовскій каменный домъ въ г. Вильнѣ, на Рудницкой ул., 524.
Двина (Западная), рѣка, 267, 502, 513.
Деделевщина, урочище на границѣ Судерев. им., въ Вилен. пов., 14.
Дединовичи, имѣніе въ Минскомъ воеводствѣ, 118.

Дедюли, село въ Ошмян. повѣтѣ, 378.
Дерново, болото, подъ лозою и грушкою, въ им. Яголкахъ, Брестскаго воеводства, 203.
Дивенишки, мѣстечко, 290.
Сарые Диковичи, околица, 620.
Динабургъ (Дынеборгъ), городъ, 280, 292, 588.
Динаментъ, крѣпость на устьѣ Западной Двины, 272.
Дисна, рѣка, течетъ чрезъ им. Мосары, 252. — городъ, 291.
Дитово, мѣстечко, 291.
Добовручъ, сельцо въ Минск. воеводствѣ, 168.
Добринская земля, 345.
Довгелишки, мѣстечко, 290.
Довкшаны, село въ Ошмян. повѣтѣ, 378.
Дойни, обрубъ, въ Вилен. пов., принадлеж. къ митрополич. имѣнію Шешолам̀ъ, 26, Дольни, 27, село, 549, 550, 553.
Долгій-Мохъ, сельцо въ Могилевской экономіи, 377.
Долгиново, городъ, 278, мѣстечко, 291.
Долгое, им. въ Новгород. воеводствѣ, 428.
Домброва, лѣсъ въ сѣножатью, въ Вилен. воеводствѣ, принадлеж. къ Свиранамъ — имѣнію Виленскихъ базиліанъ, 214.
Дорогичинъ, им. въ Пинск. пов., 179.
Дорсуишки, мѣстечко, 291.
Дрегче, им. въ Пинск. пов., 473.
Дрисвяты, мѣстечко, 290.
Дубенскій, русскій монастырь, 71.
Дубинки, им., 6, 9, 232, 234, 405, 423, 594.
Дубинскій католич. приходъ въ Вилен. воевод., 539.
Дубовруче, сельцо въ Минск. воеводствѣ, принадлежащее къ имѣнію Вилен. Троицкихъ базиліанъ—Бѣличанамъ, 177.
Дубровна, им., 473.
Дуды, мѣстечко, 290.
Дусяты, мѣстечко, 291.

Е.

Египетъ, государство, 45.
Едэйканы, мѣстечко, 291.
Езерище, мѣстечко, 291.
Езерская церковь въ Городен. пов., 194.
Езеры, мѣстечко, 290.
Ельна, им., 111.
Енелевичовскій каменный домъ въ г. Вильнѣ, 524.
Епушлаты, грунтъ-урочище имѣнія Лозниковъ въ Вилен. пов., 415.

Ж.

Жабишки, пустовщизна имѣнія Лозниковъ, въ Вилен. пов., 413.
Жагоры, мѣстечко, 291.
Жедейканское, староство, 364.
Желехово, им. въ Новогород. воевод. 427, 428.
Желиковичъ, Стефанъ, Ошмян. подчашій, королев. дворянинъ, Вилен. подвоеводій, 275.
Жиделевскій застѣнокъ села Салатъ, въ Новогород. повѣтѣ, 435, 437.
Жижморы, мѣстечко, 290.
Жиркупы, урочище на границѣ Судерев. им., въ Вилен. пов., 14.
Жировицкая церковь (базиліан.) въ Слоним. пов., 179.
Жировицкій монастырь (базиліан.) въ Слоним. пов., 178, 179, 368.
Жомоитская земля, 232, 262, 324, 431, 435, 437.

Жомоитское княжество, 343, 363, 368, 378, 386.
— (католич.) епископство, 578.
Жомойтя (Жомойтское княжество), 337.
Жосели, мѣстечко, 290.
Жупраны, им., 370.

З.

Заберезинское имѣніе въ Оршанскомъ пов., 473.
Забѣльскій доминиканскій монастырь, 366, въ Полоцкомъ воеводствѣ, 379, 401.
Завидчичи, село имѣнія Лосицка, въ Пин. пов., принадлеж. Пинскому женскому базиліан. монастырю, 175.
Завилейскій повѣтъ, 317.
Загаль, мѣстечко, 291.
Загорокъ, имѣніе, 423.
Закличовскій домъ въ г. Вильнѣ, 260.
Закревщизна, им. въ Городен. пов., 194.
Залѣсьская церковь въ им. Залѣсьѣ, въ Полоцк. воеводствѣ, 164.
— пуща въ им. Залѣсьѣ, въ Полоцк. воеводствѣ, 164.
Залѣсье, им. въ Полоцк. воеводствѣ, 163.
Заморочъ, село въ Новогород. воеводствѣ, 428.
Замошъ, мѣстечко, 291.
Зарѣчье, предмѣстье г. Вильны, за рѣчкою Вилейкою, 103, 116, 468, 481, 509.
Защобле, село, принадлежащее Селецкому женскому уніат. монастырю, въ Мозыр. пов., 191, 193.

И.

Инкетры, озеро въ Вилькомир. пов., принадлеж. Видзенишскому монастырю, 531.
Интурки, мѣстечко, 270.
Интурскій католич. приходъ въ Вилен. воевод., 539.
Инфлянтская земля, 253, 254, 336, 587, 588.
Инфлянтское воеводство, 368, 385.
Инфлянты, область, 270.
Ицюковъ домъ въ г. Вильнѣ, 260, 272, 273.

І.

Іерусалимъ, городъ, 53.

К.

Кадельница или **Юхновщизна**, имѣніе въ Брестскомъ воеводствѣ, 203.
Кадинъ, городъ, 286.
Кайданы, Койданы, село (10 осѣлыхъ увол.) въ землѣ Жомойт., 432, 434, 435, 437.
Калишское воеводство, 584.
Каменецкая экономія, 271.
Каменецкое (католич.) епископство, 578.
Каменецъ, мѣстечко, 291.
Каменка, фольварокъ, 365.
— поселокъ сельца Швашкишекъ въ Трок. воеводствѣ, 386.

Каменщизна, имѣніе Вилен. римско-католич. капитулы, въ Мозырскомъ повѣтѣ, 390, 397.
Карасевскій каменный домъ въ г. Вильнѣ, 363.
Качанскій фольварокъ, принадлежащій Ковен. монастырю кармелитовъ босыхъ, 367.
Квасовка, мѣстечко, 290.
Кейданская церковь во имя Преображенія Господня и Успенія Пресв. Богородицы, 128, 129.
Кейдановскій рус. монастырь, состоящій въ вѣдѣніи Вилен. Св.-Духов. монастыря, 128.
Кейданы, городъ, въ Виленск. воеводствѣ, 128, 313, 314.
Келбасе, фольварокъ въ Городен. пов., принадлеж. Городен. доминикан. монастырю, 366.
Кена, рѣка, въ Вилен. пов., 556, 557.
Кендзерская или **Кляровская** каменица (камен. домъ) въ г. Вильнѣ, на Замковой улицѣ, 361.
Кены, имѣніе въ Вилен. пов., принадлежащее скарбному вел. кн. Литов. Лукашу Мамоничу, 489, 492, Кены, или—Косино, или—Пакосина, надъ р. Кеною, записано въ фундушъ Вилен. Евангелич. збору, 556—558.
Керново, мѣстечко, 290.
Керновскій католич. приходъ въ Вилен. воевод., 539.
Кіевская епархія (діецезія), 188.
— (рус.) митрополія, 45, 54, 120, 123, 125, 129.
Кіевскій Печерскій монастырь, 113.
Кіевское воеводство, 286, 397, 580, 584, 586.
— епископство (католич.) 578, 593.
Кіевъ, городъ, 44, 189.
Кислыя Яголки, урочище въ им. Яголкахъ, Брест. воеводства, 203.
Кіяны, фольварокъ въ Вилен. воеводствѣ, принадлеж. Вилен. францисканскому монастырю, 215.
Кирсна, Крсна, рѣка, въ Городен. повѣтѣ, 230.
Клаваны, мѣстечко, 291.
Клевань, им., 172.
Кобринская экономія, 271,
Кобринскій монастырь съ церковью св. Спаса, 203.
— повѣтъ, 317.
Кобринское староство, 263.
Кобринь, городъ, 291.
Ковенская улица въ г. Новогородѣ. 118.
— комора (таможня), 487.
— русская церковь во имя всѣхъ святыхъ, 216—218.
Ковенскій (католич.) доминиканскій, монастырь 535.
— монастырь кармелитовъ босыхъ, 216, 366, 367.
Ковенскій повѣтъ, 120, 172, 316, 327.
— костелъ св. ап. Петра и Павла, 534.
Ковна (Ковно), городъ, 183, 216, 217, 218, 283, 291, 366, 369, 378, 534, 535, 588, 612.
Кодельница, им., 204.
Козаковщизна, им. въ Ошмян. пов., 105, 107, 108, 152, 153, фольварокъ, 158, 159, 160, 161, 165, 166.
Козельскъ, городъ, 347, 325, 364, 534.
Козловичи, село въ Мозыр. пов., 473.
Койстеры, им. въ Вилен. пов., 415.
Кокоричи, село въ Новогород. воеводствѣ, 428.
Колачковцы, имѣніе въ „землѣ Русской,“ 421, 422.
Колесницкій кармелитскій приходъ, 366.
Колодезь, уроч. на границѣ Судерев. им., въ Вилен. пов., 13.
Колодеумъ, село въ Новогород. воеводствѣ, 428.
Колонда, городъ, 314.
Коморницки, сѣножать Вилен. базиліанокъ въ Ошмян. пов., 201, 202.
Коневичи, село въ Городен. пов., принадлежащее Губинской церкви, 194, 195.
Кононовичовскій каменный домъ въ г. Вильнѣ, 523, 526.
Конопки, им., 340.
Конопница, им., 617.
Константинъ градъ, Константинополь, 45.

Контовтишки, село (16 осѣлыхъ увол.) въ землѣ Жомойт., 432, 434, 435, 437.
Копалковицкая церковь, въ Мозыр. пов., 192,
Копалковичи, им. въ Мозыр. пов., 192.
Коптевскій домъ въ г. Вильнѣ, на Малой ул., 15.
— **-Лошаковскій** домъ, въ г. Вильнѣ, на Зборовой ул., „противъ ц. руское заловенья св. Ивана“, 559, 560.
Копыльское княжество, 110.
Коризинъ, мѣстечко, 290.
Кормялово, мѣстечко, 291.
Кормяловское староство, 387.
Корона Польская, 19, 24, 25, 66, 99, 102, 196, 237, 271, 278, 288, 300, 310, 324, 334, 335, 336, 342, 344, 358, 364, 369, 376, 397, 421, 424, 425, 505, 578, 579, 580, 583, 593, 610.
Коропецъ, имѣніе въ „землѣ Русской,“ 421, 422.
Коротошинъ, им., 473.
Коршево, мѣстечко, 291.
Кортяны, мѣстечко, 291.
Корысть, фольварокъ въ Вилен. пов., принадлежащій Вилен. Троицк. монастырю, 72, 73, 74, 83, 84.
Косино, см. **Кены**.
Котовка, имѣніе въ Брестскомъ воеводствѣ, 203, 204, 205.
Кравзуни, грунты на границѣ Судерев. им., въ Вилен. пов., 14.
Краковъ, городъ, 24, 63, 65, 241, 245, 246, 258, 259, 263, 269, 330, 333, 335.
Красницы, село-урочище (21 ув.) въ Немоноитскомъ лѣсничествѣ, Городен. повѣта, 230.
Красноселы, мѣстечко, 291.
Красово, околица, 621.
Крево, им., 31, мѣстечко, 290.
Кривая, сѣножать Вилен. базиліанокъ, въ Ошмян. пов., 201, 202.
Кринки, мѣстечко, 290.
Кричево, мѣстечко, 291.
Кролевецъ, городъ, 183, 184, 248, 358, 378, 507, 523, 525, 527, Кролев. портъ, 586, 588, 561.
Крони, имѣніе въ Ковенскомъ повѣтѣ, 120.
Кронскій православн. монастырь въ Ковен. пов., находящійся въ завѣдываніи Вилен. Св.-Дух. братства, 120.
Крона, рѣка, течетъ чрезъ им. Будилово въ Трок. пов., 464.
Круковка, корчма въ Пин. пов., въ имѣніи Пинскихъ доминиканъ, 174, 175, 176.
Крумпе, грунтъ-уроч. имѣнія Лозниковъ въ Вилен. пов., 415.
Крушина, сельцо въ Минск. воеводствѣ, 169
Кузница, мѣстечко, 290.
Кумановщизна, им. въ Ошмян. пов., 105.
Купишки, мѣстечко, 290, въ Вилкомир. пов., 529.
Купятицкая церковь, 162.
Купятицкій монастырь, находящійся въ завѣдываніи Вилен. Св.-Духов. монастыря, 161.
Купятичи, им. въ Пинск. пов., 161, село, 162.
Куркели, урочище имѣнія Лозниковъ въ Вилен. повѣтѣ, 413.
Курляндское, княжество, 357, 383, 397.
Кушелинскій каменный домъ въ г. Вильнѣ на Конной ул., 324.

Л.

Лаваришскій католич. приходъ въ Вилен. воевод. 539.
Лагишинъ, мѣстечко, 291.
Лагомяны, мѣстечко, 290.
Ладзиковскій каменный домъ въ г. Вильнѣ, 379.

Ласича, мѣстечко, 291.
Латыголичи, Заберезинское село въ Оршан. пов., 473.
Лебеда, им. въ Вилен. пов., 483.
Ледна, село въ Новогород. воеводствѣ, 428.
Лемно, мѣстечко, 290.
Лещина, им. въ Мстислав. воеводствѣ, 597, 598.
Лида, городъ, 290.
Лидковщизна, лѣсъ въ фольваркѣ Судеревскомъ, принадлежащемъ Вилен. Св.-Духов. братству, 75.
Лидскій повѣтъ, 29, 33, 38, 117, 317, 378.
Линовское староство, 365.
Липишки, мѣстечко, 290, им., въ Вилен. воевод. 357.
Липскъ, мѣстечко, 290.
Литва (государство), 296, 315, 358, 396, 393, 561.
Литовская провинція, 212, 214,—неунитовъ, 221, 394, 396, 400, 610.
Лишковскій доминиканскій монастырь, 401.
Лобговъ, на взморьѣ, у устья р. Нѣмана, 561.
Ловко-посадъ, село (20 осѣлыхъ увол.) въ землѣ Жомойт. 432, 434, 435, 437.
Ловмянскій обрубъ, въ Вилен. пов., принадлеж. къ Шешолямъ, имѣнію митрополита Мих. Рогозы, 26, 27, 553.
Логи, имѣніе въ Мин. воеводствѣ, 177, 178.
Лоевая гора, 333.
Лозная, мѣстечко, 290.
Лозники, им. въ Вилен. повѣтѣ, надъ рѣчкою Лозникомъ, 411, 412, 413, 416, 419, 420.
Лозникъ, рѣка, 411, 413, 418.
Ломазы, городъ, 91.
Лосицкъ, имѣніе въ Пин. пов., принадлежащее Пин. женскому базиліан. монастырю, 175.
Лубиско, село въ Вилен. пов., подъ г. Вильною, 519.
Лубно, имѣніе въ Пинскомъ повѣтѣ, 179.
Лукиновичи, мѣстечко, 291.
Лукишки, предмѣстье г. Вильны, надъ р. Виліею, 519, 520, 525, 526.
Лукишское магометанское кладбище на Вилен. предмѣстьѣ Лукишкахъ, 519.
Лунная, мѣстечко, 290.
Луцкая епархія (діецезія), 222.
Луцкое епископство, 593.
Львовское архіепископство, 578.
Лѣшная, им. въ Новогород. воеводствѣ, 428.
Любельское воеводство, въ Коронѣ Польской, 424, 425.
Любошаны или **Березины**, мѣстечко, 291.
Люцинъ, мѣстечко, 292.
Ляховицкая церковь въ Новогород. воеводствѣ, 532, 533.
Ляховицкое графство въ Новогород. воеводствѣ, 533.
Ляховичи, им., 367, въ Новогород. воеводствѣ, 532, городъ, 533.

М.

Мазовецкое воеводство, 587.
Малая Россія, юго-западная часть Россіи, 44, 45.
Малые Дырвяны, мѣстечко, 291.
Мальчъ, мѣстечко, 291.
Малятскій католич. приходъ въ Вилен. воевод., 539.
Манастыраны, село, лежащее на Седмиградской и Волошской границѣ, 337.
Маргетреки, село, 387.
Маринавзенъ, мѣстечко, 292.
Марково, мѣстечко, 290.
Мартинелишки, грунтъ-уроч. имѣнія Лозниковъ, въ Вилен. пов,, 414, 418.
Масаляны, им., 297, 298.
Матышкульскій домъ въ г. Вильнѣ, 260.
Маховщизна, им. въ Ошмян. пов., 105.

Медники *(Литов. охотники)*, село въ Вилен. воеводствѣ, принадлеж. Вилен. Троицкому монастырю, 111, 112, мѣстечко, 290, 566.
Медницкій католич. приходъ въ Вилен. воевод., 539.
Мейсагольскій католич. приходъ въ Вилен. воевод., 539.
Менскъ, городъ, см. **Минскъ**.
Меречь, мѣстечко, 290, им. въ Ошмян. пов., 378.
Метели, мѣстечко, 290.
Минская, Св.-Духовская церковь въ женскомъ базиліан. монастырѣ, 170, 171, 172.
Минскій монаст. монахинь бенедиктинокъ, 168.
— кармелитскій приходъ, 366.
— Св.-Духовскій базиліан. женскій монастырь, 170, 171, 172.
— повѣтъ, 472, 475, 560.
Минское воеводство, 118, 167, 170, 177, 311, 359, 402.
Минскъ, городъ, 262, 291, 359, Менскъ, 470.
Митейка, мѣстечко, 291,
Митруковскіе грунты имѣнія Радова, въ Вилен. воевод., 103.
Михалянскій католич. приходъ въ Вилен. воевод., 539.
Михновичи, им. въ Мозырск. пов., 473.
Мишнево, им. при Гевельскомъ замкѣ, 369.
Могилевская экономія, 377.
Могилевскій кармелитскій монастырь, 387.
Могилевъ, городъ, 291, 387.
Могилицы Буйвидишскія, уроч. на границѣ Судерев. им., въ Вилен. пов., 13.
Можейково, городъ, 303, 304.
Можейковщизна, урочище на границѣ Судерев. им., въ Вилен. пов., 13.
Мозырская Николаевская церковь, 191, 192.
— Михайловск. церковь, 188, 189, 190, 192.
Мозырскій (уніат.) монастырь, 188, 367.
— костелъ, 189, іезуит. 192.
— повѣтъ, 190, 192, 324, 330, 367, 390, 397, 473, 586.
Мозырское староство, 190.
Мозырь, городъ, 188, 189, 192, 291.
Молвы, им. 486.
Молдавскія земли, 138.
Морозовскій каменный домъ въ г. Вильнѣ, 379.
Мосары, им. 10, им. съ мѣстечкомъ надъ рѣкою Дисною, 252.
Моси, село въ Ошмян. пов., 200.
Москва, городъ, государство, 188, 296, 333, 393, 398.
Московская земля, 329.
— столица, 386.
Мосты, мѣстечко, 290.
Мотилевская держава, 263.
Мотоль, мѣстечко, 291,
Мощеница, сельцо имѣнія Уши, въ Минск. воеводствѣ, 168.
Мстибовъ, мѣстечко, 291.
Мстиславскій замокъ, 589.
Мстиславское воеводство, 168, 337, 597, 598.
Мстиславъ, городъ, 279, 291, 597, 598, 612.
Мусницкій католич. приходъ въ Вилен. воевод., 539.
Мустеняны, село въ Троцк. воеводствѣ, записанное Кронскому монастырю въ суммѣ 5000 золотыхъ, 120.
Муховщизна, им. въ Ошмян. пов., 105.
Мыша, им. 253.
Мѣлецъ, им. 429.
Мядзолы, мѣстечко, 290.
Мясткевичи, им. въ Пин. пов., 175.

Н.

Нежичило, Заберезинское село въ Оршан. пов., 473.
Нейбурскія имѣнія, 363.
Немононты, лѣсничество въ Городен. повѣтѣ, 229, 230, 290.
Неполоницы, городъ, 251.

Несвижъ, городъ, 420, 423.
Несино, им. въ Полоцкомъ повѣтѣ, 461.
Нидокерскій католич. приходъ въ Вилен. воевод., 539.
Нобель, мѣстечко, 291.
Новогородскій (Новогрудскій) повѣтъ, 317, 430.
Новогородское (Новогруд.) воеводство, 5, 9, 11, 311, 359, 425, 427, 428, 532.
Новогородокъ (Новогрудокъ), городъ, 17, 52, въ немъ, на Ковенской улицѣ, записанъ домъ и плацъ на Ольдовскую церковь, 118, 262, 291, 325, 326, 359.
Новодворская экономія, 388.
Новогородскій іезуитскій колегіумъ, 401.
— базиліан. монастырь, 595, 596.
Новый-Дворъ, мѣстечко, подъ Городною, 290, 587, съ 1648 г. 30 Іюня Григоріемъ Володкевичомъ записано въ фундушъ Новодвор. базиліан. монастырю, 595, 596.
Носовичи, им. 367.
Нѣманъ (*Нѣменъ*), рѣка, 168, 507, 508, 561.
Нѣменчинскій католич. приходъ въ Вилен. воевод., 539.
Нѣменчинъ, мѣстечко, 290.

О-

Огородницкое село въ Новогород. воевод. 428.
Одельскъ, мѣстечко, 290.
Ожиркопы, урочище на границѣ им. Судеревъ, въ Вилен. пов., 13.
Ожуседы, урочище въ селѣ Олянахъ, Вилен. пов., 550.
Озерцы, им. въ Оршан. пов., 172.
Озяты, село въ Берест. воевдствѣ, 364.
Ойнаровичи, им. въ Минскомъ пов., 472.
Олезаровъ-Ставъ, село въ Берест. воеводствѣ, принадлеж. Цистерскому монастырю, 367.
Олита, держава, 263, мѣстечко, 290.
Олыка, им., 420, 423.
Ольдово, имѣніе въ Лидскомъ пов., 117, 118.
Ольдовская церковь (православн.), въ Лидскомъ повѣтѣ, находящаяся въ завѣдываніи и подъ покровительствомъ Вилен. Св.-Духов. братства, 117—119.
Ольдовскій монастырь, предположенный къ основанію при Ольдовской православной церкви, въ Лидск. пов., 117.
Олькиники, мѣстечко, 290, 362.
Оляны, им. въ Вилен. пов., принадлеж. къ им. Шешолямъ, 26, 27, митрополичій дворъ, дворецъ, 547—551.
— село въ Ошмян. пов., 378.
Онаковскій, дворецъ въ Вилен. пов., надъ р. Вильною (Вилейкою), 461.
Ондрушишки, пасѣка и лѣсной грунтъ въ им. Лозникахъ, Вилен. пов., 415.
Оникшты, мѣстечко, 290.
Онтограбовскій дворъ имѣнія Шешолъ, въ Вилен. пов., принадлеж. Кіев. митрополиту М. Рогозѣ, 26, 553.
Онуфріевская (Онофреев.) волость, 597.
— церковь, 597.
Онуфріевскій (Онофреевскій) базиліан. монастырь въ Мстиславскомъ воеводствѣ, 597, 598.
Опса, мѣстечко, 290.
Ораны, мѣстечко, 290.
Орша, городъ, 291.
Оршанскій повѣтъ, 167, 168, 172, 315, 398, 473.
— Тринитарскій монастырь, 366.
Острая Брама (Острыя ворота) въ г. Вильнѣ, 24, 56, 60, 67, 84, 96, 110, 182, 198, 369, 559.
Острая Вѣжа (тоже, что Острая Брама), Острыя ворота въ г. Вильнѣ, 552.

Острина, мѣстечко, 290.
Островецкій доминиканскій монастырь, 401.
— католич. приходъ въ Вилен. воевод., 539.
Острожское княжество, 363.
Ошмянка мурованая, имѣніе Вилен. базиліанокъ въ Ошмян. пов., 200, 201, 202.
Ошмяна Нарушевичовская, имѣніе Вилен. базиліанокъ въ Ошмян. пов., 200, 201, 202.
Ошмянскій повѣтъ, 38, 68, 105, 108, 152, 153, 155, 165, 200, 317, 329, 336, 378, 473, 507, 514, 559.
Ошмяны, мѣстечко, 290.

П.

Панфилово, урочище при Гевельскомъ замкѣ, 369.
Паплино, урочище при Гевельскомъ замкѣ, 369.
Пасимскій (?) повѣтъ, 69.
Пелки, им., 205.
Пендаполія, область, 45.
Перевалка, мѣстечко, 290.
Перелая, мѣстечко, 290.
Перемыслъское (католич.) епископство, 577.
Перерось, мѣстечко, 290.
Пернавъ, городъ, 272.
Перстунская держава въ Городен. повѣтѣ, 231.
— волость, 231.
Перстунскій дворъ съ фольваркомъ, въ Городен. повѣтѣ, 231.
Перчаты, мѣстечко, 291.
Петришки, урочище на границѣ Судерев. им., въ Вилен. пов., 13.
Петриковъ, городъ, 256, им., 368.
Пилашковичи, городъ, 287.
Пительянское княжество, 383.
Пинская (рус.) епископія, 603, 605.
Пинскій повѣтъ, 161, 162, 176, 179, 469, 554, 595, 596.
— женскій базиліан. монастырь, 174.
— доминиканскій монастырь, 174.
Пинскъ, городъ, 161, 175, 176, 291.
Плевжишки, сѣножатное урочище въ им. Лозникахъ, Вилен. повѣта, 414.
Плотели, мѣстечко, 291.
Плунгяны, мѣстечко, 291.
Плютупы, село (24 осѣлыхъ увол.) въ землѣ Жомойт., 432, 435, 437.
Побенины, дворъ въ Вилен. пов., 111.
Побойскій католич. приходъ, 539.
Погоское озеро въ им. Новомъ Дворѣ, Пин. пов., 596.
Подберезкій костелъ, 483, приходъ, 539.
Подберезское мѣстечко въ Вилен. пов., 483.
Подляское воеводство, 580, 586.
Подрѣчье, село въ Берест. воеводствѣ принадлеж. Цистерскому монастырю, 367.
Познанское воеводство, 584.
Покирсни, село (25 ув. и 27 мор., съ застѣн. въ 7 ув.) надъ р. Крсною, въ Городен. пов. причисленные къ Немоноитскому лѣсничеству, 230.
Покоснно, им., см. **Кены**.
Пологна, мѣстечко, 291.
Полоцкая волость, 267.
— земля, 411.
— церковь св. Юрія (Георгія), 462.
Полоцкій замокъ, 266, 267, 511, 512.
— колегіумъ, 267, іезуитскій, 401.
— повѣтъ, 461, 498, 499.
Полоцкое воеводство, 163, 164, 350, 379, 386, 495, 511, 512.
Полоцкъ, городъ, 232, 233, 234, 235, 266, 267, 291, 462, 495, 496, 501, 502, 503, 507, 511, 512.
Полуевщизна, урочище въ им. Яголкахъ, Брестскаго воеводства, 203.
Польша, 577, Великая, 593, 629.
Полѣсскій гостинецъ (дорога), 556.
Померанія, область, 300.

Поневѣжскій піарскій монастырь, 383.
Поневѣжъ, мѣстечко, 291, 383.
Понзовъ, мѣстечко, 291.
Попиниговскій домъ въ г. Вильнѣ, 504.
Попишки, село въ Вилен. воеводствѣ, 514, 515.
Потильчичи, сѣножати надъ рѣч. Лозникомъ, въ имѣніи Лозникахъ, Вилен. пов., 415.
Пошешупье, им., 387.
Поюрскій доминиканскій монастырь, 401.
Прага, городъ, 311.
Пропойскъ, мѣстечко, 292.
Прудки, городъ въ Литвѣ, 278.
Пружана, мѣстечко, 291.
Пружанскій повѣтъ, 317.
Прусы, им. въ Новогород. воеводствѣ, 428.
Прусская граница, 183.
— земля, 336, 588.
Прусское государство, 368.
— княжество, 586.
Пумпянскій кармелитскій приходъ, 366.
Пуны, мѣстечко, 291.
Пуштынь, мѣстечко, 291.

Р.

Радванскій каменный домъ въ г. Вильнѣ, на Малой улицѣ, 15.
Радзинишки, мѣстечко, 291.
Радзинъ, имѣніе 247.
Радово, им. въ Вилен. воеводствѣ, 103.
Радомль, городъ, 291.
Радошкевичи, мѣстечко, 291.
Радуское село въ Новогород. воеводствѣ, 428.
Рай, фольварокъ возлѣ города Вильны, за муро̀ванным̀ъ (Зеленым̀ъ) мостом̀ъ, возлѣ рѣки Веліи, 468.
Райгородъ, городъ, 587.
Ракантишскій дворецъ въ Вилен. пов., 473.
Ракишки, фольварокъ въ Вилен. воеводствѣ, 150, 151.
Рандауня, рѣчка, на границѣ им. Судеревовъ, въ Вилен. пов., 13, 14.
Рапацковскій домъ въ г. Вильнѣ, 260.
Расна, имѣніе, 171, мѣстечко, 291.
Рачковичи, им. въ Новогород. воевоствѣ, 427, 428.
Реваничи, им. въ Минскомъ воеводствѣ, 168, 473.
Ретово, мѣстечко, 291.
Решева, им. въ Мозыр. пов., 473.
Рига, городъ, 358, 501, 502.
Римъ, городъ, 45, 385, 590.
Рогачевъ, мѣстечко, 291.
Ростера, королев. село въ Вилен. пов., 418.
Рокатишки, королев. село въ Вилен. пов., 414, Ракантишки, 415.
Романце, село въ Вилен. воеводствѣ, записанное на Кейданскій монастырь, 129.
Росса, предмѣстье г. Вильны, 19, 22, 552.
Росейни (Россіены), мѣстечко, 291, Росени, 470.
Росенскій (Россіевскій) повѣтъ, 316.
— костелъ, 470.
Россійское государство, 393.
Россія, государство, 553, 631.
Руда, сѣножать Вилен. базиліанъ въ Ошмян. пов., 201, 202.
Рудники, мѣстечко, 290.
Рудомино, мѣстечко, 290.
Рудоминскій католич. приходъ въ Вилен. воеводствѣ, 538.
Рудые Бѣлки, село въ Мозыр. пов., 474.
Руковщизна, село имѣнія Свиранъ, въ Вилен. воеводствѣ, 140, Руйковщизна, 141, 142.
Рукойискій католич. приходъ въ Вилен. воеводствѣ, 539.
Румшишки, мѣстечко, 291.
Русиновъ, им., 139, 355, 372.
Русская земля, Россія, 44, 421, 422.
Русскіе края, 507.

Русское княжество, 196.
Русь, 41, 43, 44, 46, 48, 49, 50, 53, 54, 57, 58, 59, 62, 63, 127, 133, 134, 135, 185, 190, 194, купцы изъ Руси, въ Вильну пріѣзжающіе, 244, 547, 563, 604, купцы „изъ Руси р. Нѣмномъ до Кролевца“ провозятъ свои товары, 561, 563.
Рыбный конецъ, часть города въ г. Вильнѣ, 541.
Рѣтовское тивунство, 384.
Рѣчица, мѣстечко, 292.
Рѣша, фундушовое имѣніе Виленскихъ монахинь Визитокъ, въ Вилен. воеводствѣ, 402.
— староство, 291.

С.

Садовщина, поле на границѣ Судерев. им., въ Вилен. пов., 14.
Салаты, село (7 осѣлыхъ увол.) въ землѣ Жомойт., 432, 434, 435, 437.
Сапѣжинскій дворецъ въ г. Вильнѣ, 402.
Саргутяны, село въ Вилен. пов., принадлеж. уніат. митроп. Мих. Рогозѣ, 551.
Сачковичи, околица въ Пинскомъ повѣтѣ, 620.
Свираны, село въ Вилен. воеводствѣ, принадлеж. Вилен. Троицк. базиліан. монастырю, 111, 112, 140, 141, 142, 210, имѣніе, 214, въ Вилен. пов., принадлежащее скарбному вел. кн. Литов. Лукашу (Лукѣ) Мамоничу, 489—492, 566.
Свислочъ, им., 336.
Себѣжово, мѣстечко въ Новогород. воеводствѣ, 427, 428,
Сейненскій ломиниканскій монастырь, 401.
Селецкій женскій базиліанскій монастырь, въ Мозыр. пов., 191, 193.
Семигальское княжество, 357, 383, 397.
Скеневъ, фольварокъ въ Новогород. воевод., 428.
— село въ Новогород. воеводствѣ, 428.
Скидель, мѣстечко, 290.
Скирстымонь, мѣстечко, 291.
Скобейки, урочище Вилен. базиліанъ въ Ошмян. пов., 201, 202.
Скойстеръ, рѣчка, въ им. Лозникахъ, Вилен. повѣта, 414.
Слабовщизна, им. въ Ошмян. пов., 108.
Слонимскій повѣтъ, 315, 380.
Слонимъ, городъ, 291, 332.
Служики, село, 365.
Слуцкое княжество, 110, 364.
Слуцкъ, городъ, 609, 617.
Случъ, рѣка, 586.
Смоленское воевод., 224, 353, 386, 398, 539.
Смоленскъ, городъ, 93, 95, 273, 274, 279.
Смолвы, им. въ Вилен. воевод., 483.
Смолка, сельцо Могилевской экономіи, 377.
Сморгонская улица въ г. Борунахъ, 107.
Снипишки, предмѣстье города Вильны, за р. Виліею, 401.
Снипишскій іезуитскій монастырь при костелѣ св. Рафала на предмѣстьѣ г. Вильны, 401.
Соболишки, фундушовый фольварокъ Вилен. піарскаго монастыря въ Виленскомъ воеводствѣ, 401.
Соболянце, село въ Виленскомъ воеводствѣ, записанное на Кейданскій монастырь, 129.
Совздрово, село (20 осѣлыхъ увол.) въ землѣ Жомойт., 432, 435, 437.
Соколка, мѣстечко, 290.
Соколяны, мѣстечко, 291.
Солечницкій, католич. приходъ въ Вилен. воевод., 539.
Солонеевичи, им. въ Полоцк. пов, 461.
Солы, городъ, 250.
Соломейскій Евангелическій зборъ, 528, 529.
Сонтоки, лѣсъ съ сѣножатью Вилен. Троицк. базиліанъ, въ Вилен. воеводствѣ, принадлежащіе къ ихъ им. Свиранамъ, 215.

Спасская брама (Спасскія ворота) въ г. Вильнѣ, 498, 542.
Спушлота, пашный грунтъ, лежащій урочищемъ въ им. Лозникахъ, въ Вилен. пов., 415.
Станковъ, им., 399.
Старица, им. въ Новогородскомъ воеводствѣ, 425, 426.
Стародубовскій повѣтъ, 208, 386, 388, 389, 390, 392, 398, 399, 400, 402.
Старое село, село имѣнія Свиранъ, въ Вилен. воеводствѣ, 140, 141, 142.
Старосельцы, село имѣнія Медниковъ, въ Вилен. пов., 566.
Старый-дворецъ, им., 368.
Старый-Здитовъ, имѣніе въ Берестейскомъ воеводствѣ, 220, 221.
Стоклишки, мѣстечко, 291.
Столицы, городъ, 397.
Стравеники, им. въ Трокскомъ воеводствѣ, записанное на Кронскій монастырь, въ суммѣ 7000 золот. пол., 120.
Столнецкая пристань на р. Нѣманѣ, 168.
Субачи, им., 340.
Субочъ, мѣстечко, 290.
Судеревскій дворецъ въ Вилен. пов., принадлеж. Вилен. Св.-Духов. монастырю, 74, 75.
Судервы, им. въ Вилен. пов., 12, 13, 14, 75.
Сумилишки, мѣстечко, 290,
Сумилишская держава, 282.
Сумилишское староство, 281, 364.
Супрасльскій монастырь (базиліан.), 368.
Суражъ, городъ, 291.
Суховчицы, село въ Новогород. воеводствѣ, 428.
Сычуны, обрубъ въ Вилен. пов., 27.
Сѣверское княжество, 586.

Т.

Таборишки, им. въ Ошмян. пов., 200, 201.
Татарщина, фольварокъ села Мѣдниковъ, въ Вилен. воеводствѣ, принадлеж. Вилен. Троицкому монастырю, 112.
Твери, мѣстечко, 291.
Тельшевскій повѣтъ, 316.
Тельши, мѣстечко, 291.
Тендзягола, мѣстечко, 291.
Теребовъ, им. въ Мозыр. пов., 473.
Терсполь подъ Брестомъ, городъ, 299.
Тимковичи, им. съ мѣстечкомъ въ Новогород. воеводствѣ, 427, 428.
Торговиско, имѣніе въ Коронѣ Польской, въ Любельскомъ воеводствѣ, 424—426.
Тороканская церковь въ Пинск. пов., 554.
Тороканы, церковное село въ Пинск. пов., 554, 555.
Торунь, городъ, 230, 337.
Трабы, мѣстечко, 290.
Третевскій кармелитскій приходъ, 366.
Тринитопольскій Тринитарскій монастырь, 366.
Тришки, мѣстечко, 291.
Троки, городъ, 263, 290, 464.
Трокскій повѣтъ, 38, 317, 464.
Трокское вовоеводство, 120, 340, 379, 386, 398.
Тупацишки, фольварокъ въ Вилен. пов., принадлеж. городу Вильнѣ, 541.
Тургельскій костелъ, 211, приходъ въ Вилен. воевод., 538.
Туровская (русская) епископія, 603.
Туроманцы, село въ Лидскомъ пов., 378.
Турція, государство, 300, 301.
Тухни, село подъ Торуномъ, 337.
Тыркшли, мѣстечко, 291.
Тышковичовскій каменный домъ въ г. Вильнѣ, 363.
Тябишки, им. въ Вилен. пов., 560.

У.

Удѣлъ, имѣніе въ Полоцк. воеводствѣ, 164.
Ужвенты, мѣстечко, 291.
Ужуполисъ, пашный грунтъ-уроч. имѣнія Лозниковъ въ Вилен. пов., 415.
Ужуростья, рѣчка, въ им. Лозникахъ, Вилен. пов., 414.
Узлы, им. въ Упит. пов., 473.
Украйна, Южная Русь, 358.
Упитская волость, 473.
Упитскій повѣтъ, 316, 350, 363, 369, 473, 529.
— католич. приходъ въ Вилен. воевод., 539
Усановщизна, им. въ Ошмян. пов., 105.
Усуповщизна, им. въ Ошмян. пов., 105.
Утковщины, поле на границѣ Судерев. им., въ Вилен. пов., 14.
Утянское староство, 398.
Утяны, Уцяны, мѣстечко, 290.
Уша, имѣніе въ Минскомъ воеводствѣ, 167, 168.
Ушацкій, доминиканскій монастырь, 401.
Ушачи, мѣстечко въ Полоцкомъ воеводствѣ, 164.

Ф.

Фейданы, мѣстечко, 291.
Фернаковщизна, им. въ Инфлянт. воеводствѣ, 385.
Филиповъ, мѣстечко, 290.
Френы, мѣстечко, 291.

Х.

Хачбеевщизна, им. въ Ошмян. пов., 105.
Хальче, им., 257, 261, 262.
Хованскъ, городъ подъ Витебскомъ, 278.
Ходоровка, мѣстечко 290.
Холмское епископство, 578.
Хотаевичи, село въ Мин. пов., 472.
Храпинъ, им., 185.

Ц.

Циринъ, мѣстечко, 291.
Цудзенискій католич. приходъ въ Вилен. воевод., 539.

Ч.

Чарторискъ, им., 172.
Чаусы, мѣстечко, 291.
Чера, им., 171.
Червоная Русь, 629.

Червяны, мѣстечко, 291.
Черековъ, мѣстечко, 291.
Черенки, сельцо Могилев. экономіи, 377.
Черлежишки, пашный грунтъ—урочище имѣнія Лозниковъ въ Вилен. пов., 415.
Чернецкій, дворецъ въ Новогород. воеводствѣ, 428.
Чечерскъ, мѣстечко, 292.
Члуховское староство, 344.
Чорная рѣчка, въ имѣніи Лозникахъ, Вилен. пов., 415, 418.

Ш

Шавельская экономія, 358, 388.
Шавельскій повѣтъ, 316.
Шавленская держава, 263.
Шавли, мѣстечко, 291.
Шадово, мѣстечко, 291.
Шанкополе, имѣніе въ Вилен. воеводствѣ, принадлеж. Вилен. Троицк. базиліан. монастырю, 214.
Шаркапылвы, березовый гай въ им. Судервахъ, Вилен. пов. 14.
Шарковъ, великій березовый гай, въ Вилен. пов., принадлеж. къ Вилен. свято-Троицкому братству, 13.
Швашкишки, сельцо въ Трок. воеводствѣ, 386.
Швейковскій каменный домъ, въ г. Вильнѣ, 379.
Швеція, государство, 324, 328, Шведское королевство, 329 474.
Шептицы, им. 194.
Шерешово, мѣстечко, 291.
Шешкинъ Солтановскій дворъ, возлѣ г. Вильны, за мурованнымъ мостомъ, близъ р. Виліи, 468.
Шешолы, имѣніе въ Вилен. пов., принадлеж. Кіев. митрополиту, 26, 27, 547—551, 553, 554.
Шешольскій католич. приходъ въ Вилен. воевод., 539.
Шидловское графство, 364.
Шилово, им. 253.
Шилянская дорога, ва границѣ им. Судеревъ, въ Вилен. пов., 13, Шилинская, 14.
Шимковскій каменный домъ въ г. Вильнѣ, 362.
Ширвинскій католич. приходъ въ Вилен. воевод., 539.
Ширвинты, мѣстечко, 290.
Ширмы, село въ Вилен. воеводствѣ, 378.
Широкое болото, нива—уроч. въ Новодвор. имѣніи, Пин. пов., 596.
Шкавна, им. въ Инфлянт. воеводствѣ, 385.
Шкловское графство, 611.
Шкловъ, городъ и крѣпость, 280.
Шленскъ, городъ въ Стародубов. пов., 393.
Шнипишки, сельцо возлѣ г. Вильны, за мурованнымъ (зеленнымъ) мостомъ, возлѣ рѣки Вельи, 468.
Шоловицкія луки, урочище надъ р. Вельею, 508.
Штейнерда, им., 377.
Шумскій католич. приходъ въ Вилен. воевод., 539.

Щ

Щучинъ, имѣніе, 247.

Э.

Эйшишки, мѣстечко, 290.
Эйраголы, мѣстечко, 291.

Ю.

Юрборгъ, городъ, 183, 291.
Юргеляны, им. въ Вилен. воеводствѣ, 378.
Юхновщизна, им. см. **Кадельница**.

Я.

Яголки, имѣніе въ Брестскомъ воеводствѣ, 203.
Якинтаны, село въ Ошмян. пов., 515.
Яницки, мѣстечко, 291.
Яницковскій католич. приходъ въ Вилен. воевод., 539.
Янкуры, село въ Вилен. воеводствѣ, 378.
Яновскій костелъ, Виленскій, 9, 10.
Яворовъ, городъ, 600.
Ясвойны, мѣстечко, 291.
Ясная гора Ченстоховская, 360.
Ясольда рѣка, 162.
Ястребы, фольварокъ въ Берестейскомъ воеводствѣ, принадлеж. къ им. Старому Здитову, 219, 220, 345.
Ятока, мѣстечко, 291.
Яцковскій каменный домъ въ г. Вильнѣ, принадлеж. Вилен. Свято-Духов. братству, 95, 96.
Яшки, мѣстечко, 291.

Ѳ.

Ѳедоровичовскій домъ въ г. Вильнѣ, 379.

III.

УКАЗАТЕЛЬ ПРЕДМЕТОВЪ.

А.

Августиніане (католич. монахи), Виленскіе на Савичъ-улицѣ, 379.
Адамашкъ (шолковая матерія, зеленый), 483.
Академики, Вилен. іезуит. студенты, 370.
Академія, Виленская іезуитская, 370, Литовская, 376, 498, 508, 600, Замойская, 401, Краковская, 376, 401, 588, Львовская, 41.
Аксамитъ (бархатъ), бурнатный, 484.
Амбонъ, амвонъ, 30, анбонъ, 35.
Апараты (утварь), костельные, 484.
Атласъ, матерія, 484.

Б.

Багазея, бумажная матерія, 465, 484.
Базиліяне (рус. монахи):
Берестейскіе, 219, 220.
Борунскіе, 106, 107, 379.
Виленскіе, 139, 141, 153, 158, 165, 525, 603, 604.
Мозырскіе, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 215, 367.
Новодворскіе, 595, 596.
Онуфріевскіе, 597, 598.
Цецерскіе, 596.
Базиліянки (рус. монахини):
Виленскія, 224, 225.
Минскія, 170, 172, 173.
Пинскія, 174, 175.
Селецкія, 191.
Баталія (битва), Крейцбургская, поляковъ со шведами, 378.
Бенедиктинки (католич. монахини), Вилен., при костелѣ св. Екатерины, 366, 383.
Бернардинки (католич. монахини), Виленскія при св. Михайловскомъ костелѣ, 366.

Бернардины (католич. монахи), Виленскіе, 5, 9, 10, 136, 137, 461, 468.
Берневое, пошлина въ г. Вильнѣ, 541.
Бехтеръ (латы), цѣна ему съ шишакомъ 30 коп. гр., 484.
Библія, изданная богословомъ іезуитомъ Вуйкомъ, 523.
Бирчій, сборщикъ, 255, 256.
Благословенство, духовная власть, 42, 45, папы рим., 47, 48, 51, 52, 54, 58, 60, 72.
Бочковое, пошлина съ бочекъ въ г. Вильнѣ, 541.
Бояре, путные, 483.
Братства, русскія Виленскія:
Свято-Духовское православное, 29, 30, 31, 32, 36, 39, 40, 41, 42, церковное Виленское православія греческаго—44, 47, 50, 51, 53, 55, 56, 57, 58, 60, 61, 62, 63, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 74, 75, 83, 85, 89, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 110, св. Троицкое братство, состоящее при Св.-Духов. монастырѣ, 114, 115, 117, 118, 119, 121, 122, 123, 124, 125, 127, 138, 139, 150, 268, 269, 308; Братство Виленское новой церкви заложенья Св.-Духа — 558, подписываетъ условія мировой сдѣлки съ Вилен. іезуитами по поводу нападенія послѣднихъ на Св.-Духов. монастырь—600, 601.
Сокальской Богоматери и св. евангелиста Іоанна Богослова, состоящее при Виленскомъ Св.-Духов. монастырѣ,—182.
Свято-Троицкое, 12, 14, 18, 23, 24, 25, 29, 98, 99, греко унитское,—379.
Скорняжскаго цеха („людей греческаго закона"), 237, 238, 239, уфундовано на Конской улицѣ—240, 241, 242, 243, 244, оно имѣетъ свой алтарь въ св. Троицкой церкви, 245.
Брехуны, дворовые псы, 466.
Брогъ, изъ поль. слова *bróg*, малоросс. *оборôгъ*, четырехгранный стогъ съ подвижной на четырехъ высокихъ столбахъ крышей, 558.
Бунтъ (связки, тюкъ), семь бунтовъ пеньки вѣсомъ въ 350 каменьевъ, 527.
Бурса, Амброжіанская, въ г. Вильнѣ, на Скоповой ул., 508, 509.
Бѣлея, шерсть, нитки, 485.

В.

Варивницы, заведенія для варки съѣдобныхъ продуктовъ на продажу въ г. Вильнѣ, 541.
Варцабы (шахматныя шашки), съ каменемъ, 467.
Васажки, плетеная телѣжка, Кузовъ поль. wasąg, 467.
Велькеръ, названіе цехового устава, 133.
Венгры, государство, 585.
Веселье, свадьба, 526.
Визитки (католич. монахини), Вилен., 379, 402.
Вина, Венгерскія, Влоскія, Испанскія, Французскія, 284,
Витина, рѣчное судно, лодка, 507, 561.
Возники (обозныя лошади), два сивые, доморослые, другіе возники два, зъ гнѣда строкатые, доморослые, 485.
Возовые люди (люди съ возами), 557.
Возъ (телѣга), военный съ подклѣтомъ ременнымъ, 485.
Война, Московская, 198, 398.
Войско, Шведское—248, 367, Московское, 311, 531, Прусское, 385, 393.
Волки, волчьи лѣса, 465.

Волна (шерсть), волны рунъ одинадцать, 486, волны овчое рунъ 60-ть, 557.
Вольности, стародавнія, православныя, 42, 43, 52, 56, 60, 61, 62, 65, 77, 78, 79, 85, 86, 89, 91, 92, 144, 149, 234, 235, 237, 478, 501, 503, 505, 506, 535, вольность диссиден. и православн. богослуженія, 610.
Волюнтаріуши, волонтеры, 511, 512.
Воскъ, 235, собираемый и даваемый Вилен. Троицкой церкви Вилен. скорняж. братствомъ, 242.
Вѣно, приданое, 422, вѣно или выправа, 427.
Вѣра, православная, 44, святая каѳолическая, 98, греческая, 239, 240, 242.
— мусульманская, 519.
— римская, 239, 240.
Вѣсы Виленскіе, частные еврейскіе, 250.

Г.

Галганъ, полфунта—ц. 30 гр., 513.
Галки мушкатовыя (мускательные орѣхи), полфунта—цѣна 36 гр., 513.
Ганишъ (анисъ), два фунта — цѣна 24 гр., 513.
Гермакъ (ермакъ—кафтанъ), канавасовый, кунами подшитый, цѣна 100 пол. золотыхъ, бураковый, сибирками подшитый, цѣна. 10 копъ, 484.
Гмина, представительная община городскихъ обывателей въ г. Вильнѣ., 540.
Гоны (бобровые), мѣста, на которыхъ водятся бобры 254.
Городничество города Вильны, 246, 247.
Городничій, главное лице, подъ властью котораго находилась юриздика Городничества (Виленскаго), 247.
Гривна, вѣсъ серебра, 464, 483, 484, восемь гривенъ серебра, 526.
Гридня, комната, 73, 416, 417, 490.
Гробъ Панскій (плащаница), гробъ Господень, 29, 30, 33, 34.

Д.

Данина, даръ, 78, 478.
Дань, лановая и шоссовая, 272.
Двери, великія, царскія (въ церкви), 29, 33.
Дворъ митрополичій въ г. Вильнѣ, возлѣ Пречистен. собора, 41, 48, 50, 57, 58.
Дерево бортное, деревья, на которыхъ поставлены ульи, 254.
Діаменты (алмазы), въ Вилен. Св.-Духов. братской церкви, 182, 183.
Дизуниты (православные), 127, 144, 145, 147, 148, 149, 213, 600, 601.
Дизунія (православіе), 145, 147, 149, 188.
Диссиденты (разновѣрцы), 4, 144, 147, 148, 188, 190, 360, 370, 394, 534, 535,— Слуцкой конфедераціи, 609, 610, 613.
Доминикане (католич. монахи), Виленскіе при костелѣ Св.-Духа (на Трокской ул., въ древнихъ актахъ нерѣдко называемой *Св.-Духов.*)—366, 401, Гольщанскіе—380, Городенскіе (Гроднен.)—366, Гощовскіе—401, Забѣльскіе—366, 401, Лишковскіе—401, Островецкіе—105, 401, Пинскіе—174, 175, Поюрскіе—401, Сейненскіе—401.
Друкарня (печатня, типографія), Виленская, 6, Вилен. Св.-Духов. монастыря, 93, 94, 95, 98, 100, диссиден. и православная, 610.
Друкарь (типографъ), Виленскій—Даніилъ, 260.
Друкъ Острозскій (Острожская печать), 52, друкъ Вилен. Св.-Духов. монастыря, 100.
Дьякъ (дьячекъ), Вилен. Троиц. церкви, 123.
Дылея (родъ епанчи), блекитна фалюндышовая съ петлицами шолковыми, багазіею подшита, цѣна 5 копъ гр. 465.

Е.

Евангеліе, напрестольное, оправленое въ ризы, 20, 33.

Едвабь, хустокъ (платье) сорокъ, золотомъ, едвабьемъ и бѣлію вышиваныхъ, 485.

Епархія Константинопольскаго патріарха въ русскихъ земляхъ, 47, 51.

Епископъ, Александрійскій, Римскій, Константинопольскій и Іерусалимскій, 45, Львовскій, 44, 47, 52, 58.

Ермякъ (кафтанъ, сюртукъ), черный фалюндышовый, зъ шнурами и зъ строкою едвабя чорного, цѣна 6 копъ гр. 465.

Ж.

Жабинецъ (драгоцѣн. камень золотистаго цвѣта), 484.

Жупанъ (кафтанъ), шарый каразеи накрапяной, съ чирвоною нитью, у того жунана кебликовъ серебраныхъ двадцать у рукавовъ, колецъ серебраныхъ 80-ть, цѣна 6 копъ гр. 465,—адаваску чорного—цѣна 10 копъ,—фалюндышу чорного, багазіею подшитый,—ц. 6 копъ,—шарый муравскаго сукна—ц. 2 копы, 484.

Жупы (соляныя копи), Величкія и Бохенскія, 587.

З.

Завоеваніе Московское (взятіе Моск. войскомъ г. Вильны), 519.

Завойки (украшеніе), лисьи, на чугѣ, 484.

Законъ греческій, Греч. вѣра, 73.

Замки, привѣсистый, Слуцкій, 74, замковъ внутренныхъ у хоромины и у повалуша, чотыри, съ ключами, скоблями, цѣна каждому 15 гр., 485, внутренніе, замчистые, 491.

Зарукавье (нарукавники), панцеровое, 484.

Заушница (серга), драгоцѣн. украшеніе, въ Виленской Свято-Духовской братской церкви, 183.

Зброя (збруя) блеховая, 465, зброй три, бѣлые бляховые, съ шишаками и зъ наколѣнками и зъ рукавицами, зарукавьемъ панцеровымъ, цѣна каждой по 10 копъ гр., 484.

Звонница, колокольня, 36, Вилен. Троиц. церкви, 123.

Звѣзда (обычай ходить съ звѣздою по улицамъ съ цѣлію собиранія подаянія), въ г. Вильнѣ, 509, 510.

Земли, Русскія (разграниченіе ихъ съ Венграми), Малопольскія и Великопольскія (разгранич. ихъ съ Шлонскою), Мазовецкія и Подляшскія (разгранич. ихъ съ Прусскимъ княжествомъ), Кіевское воеводство (разгранич. его съ Мозыр. повѣтомъ) и Подляшское воеводство (разгранич. его съ Берестейск. воеводствомъ), 586.

И.

Избы, 550, изба столовая, сукномъ зеленымъ вся обитая, 557.
Инберъ (инбиръ, коренье), фунтъ—цѣна 20 гр., 513.
Исповѣданіе, Августиніанское, 534, Аугсбургское, 612.

І.

Іезуиты (католич. монахи), Виленскіе—370, 376, 379, 481, 498, 508, 600, 601, Пинскіе—596, Полоцкіе, Слуцкіе—366.

К.

Кавалеры Мальтійскіе, 593.
Кагалъ (еврейская народная власть), Виленскій, 250, 359, 369, 370, 542.
Кадукъ (jus caducum — выморочное право), 260.
Календарь старый (Юліанскій), 42, 50, 57, 438, новый, 292.
Каменицы шпитальныя (каменные дома, доходъ съ которыхъ идетъ на содержаніе госпиталей) въ г. Вильнѣ, 541.
Камень (вѣсъ въ 32 фунта), 350, камневъ вѣса въ семи бунтахъ пеньки, 527.
Каноны (правила), церковные, 45, 48, 49, 51, 52, 58, 72.
Капитула русская, Вилен. Пречистен. собора (уніатская), 64.
— Вилен. римско-католическая, 390, 397, 555.
— Вилен. митрополита, 284, русская, 558.
— Кіево-Печерскаго монастыря, 113.
— Гнѣзненская, 591.
— Краковская, 491.
Капщизна или **Чоповое** (пошлина съ питей), пошлина, отъ которой было освобождено Виленск. скорняж. братство, отъ сыченнаго меда, 241, 242, съ м-ка Мосаръ надъ р. Дисною, 252, 288.
Каразея (матерія), бѣлая, 465.
Карета (повозка), окована желѣзами, съ кольми, безъ облуковъ, цѣна 16 копъ, 485.
Кармелитки (монахини) Виленскія, 379, 524.
Кармелиты (католич. монахи), Виленскіе—379, босые, 402, Городенскіе (Гроднен.), 387, Ковенскіе босые—216, 366, 367, 383, Могилевскіе—387.
Кафтаникъ полотна Коленскаго, зъ баволною, покрытый скурою лосиневой, цѣна 70 гр., 465.
Кварта (полштофная мѣра), ценовая (оловяная), 465.
Квартовое (quatuorgielta), подать съ питейной мѣрки, въ г. Вильнѣ, 541.
Квасники (кадки), медовые дубовые великіе, два, —цѣна 2 золотыхъ поль., 466,
Квашня, пивная—цѣна 40 грош., 466.
Кеблики (крючки), серебраные, 465.
Келихъ (чаша), серебряный, 20, серебреный, великій, позлотистый въ Мозыр. церкви, 191,

ссребреный съ патиною, въ которомъ было серебра полтрети гривны, 483.
Клумокъ, суконный, (чемоданъ), 467.
Клумоки, скуранные до шатъ великихъ, два—цѣна 2 пол. золотыхъ, 465.
Кминъ (тминъ), 1 фунтъ—цѣна 20 гр., 513.
Книги, „геретицкія“, т. е. православныя, 93, 94, 95, 98.
Княгиня, Нейбургская, 288.
Князь, великій Московскій—254, прусскій, 264, 265, 267.
Коберцы (ковры), два турецкіе, цѣна 24 поль. золотыхъ, домовое роботы два коберцы новые—ц. 10 пол. золот., 484.
Кожухъ, турецкій, 2 копы гр. л. 465.
Козаки, слуги кн. Льва Сапѣги, 557.
Козлина (козловая шкура), 558.
Кокошка (курица), двѣ, 486.
Колдра (одѣяло), атласу черленого—цѣна 30 золот. пол., 484.
Колеатъ, студентъ, живущій въ колегіумѣ, 31, 36.
Колегіумъ или **колеумъ** (школа).
русскій, при Вилен. Св.-Духов. монастырѣ, 12, 29, 30, 31, 33, 35, 36, 38, 39.
Вилен. іезуитскій, при св.-Янскомъ костелѣ, 32, 33, 37, 38, 379, 481, 498, 600, 601.
Колодка (на стѣнѣ колокольни Вилен. Троицк. церкви для замыканія въ нее за шею провинившихся), 123, колодки желѣзные и зъ запорами, усихъ десеть, цѣна каждой 8 гр., 485.
Колыбка (родъ кареты), футрованая ременемъ юхтовымъ, безъ колъ, окована желѣзомъ новая, цѣна 6 копъ, 485.
Кольца, серебраныя, 465.
Комора (таможня), Юрборгская, 538.
Конва (кружка), конвы цыновыхъ великихъ двѣ, 485.
Коневка (сосудъ), серебреная, полгарцовая, внутри вызолочоная, авшпурской работы, 525.
Комиссія, Городенская, 382, граничная съ Москвою, 393.
Конфедерація, Слуцкая диссидентовъ и православныхъ въ 1767 г., 609—627.
Конецъ, нарожный (на рогу, углу граничной линіи), 13.
Коралы (драгоцѣн. украшеніе), въ Вилен. Св.-Духов. братской церкви, 182, 185.
Кордъ (мечъ), серебромъ оправеный, цѣна 4 копы гр., 464.
Котловое (подать, снимаемая съ торгущихъ котлами), въ г. Вильнѣ, 541.
Котлы, до варенья мѣденые, 465, 466, мѣденый котелъ пивный, въ который льется три ушатки, цѣна 8 копъ, 485.
Коцъ (коверъ), бѣлый великій—цѣна 3 золот. пол., 484.
Кошиковое (подать съ продажи корзинъ), въ г. Вильнѣ, 541.
Кошули (рубашки), паненьскія Коленскія, чотыри—цѣна 50 гр., 466.
Крестъ, серебреный, 20, 29, 33,
Кробя (коробъ), великая, 557.
Крыжъ (крестъ), серебренный, въ которомъ серебра 3 гривны, 484, крыжи злотистые на каплицы два, 557.
Крилосъ (въ церкви), 30.
Кубки, шесть—въ нихъ серебра гривенъ семь, 484.
Кублы (кади), варывные, 491.
Куница (желѣзный ошейникъ), на стѣнѣ колокольни Виленской Троицкой церкви для замыканія въ нее за шею провинившихся, 123, 124, 125.
Куницы (куньи мѣха), двѣ выправныхъ—цѣна 1 копа гр. 465.
Куны (куньи мѣха), 484.
Куицы, Виленскіе—249, 524, 525, 527, Заморскіе—369, Кролевецкіе — 168, 515, 527, Московскіе—244, 295, 296, Прусскіе—369, изъ Литвы и Руси, 561.
Курта (куртка, камзолъ), фалюндышу бурнатнаго багазыомъ подшита зъ гузиками золотыми, цѣна 5 копъ гр., 465.

Л.

Лавица русская (русская скамья, на которой засѣдали въ Вилен. магистратѣ русскіе лавники), 21, лавица набоженства греческаго, 72, 73, 77, 86, 87, 133, 144, 185, 525.

— римско-католич. въ Вилен. магистратъ, 94, 144.

Ладовать (нагружать), 507, ладованье, 508.

Ладовница (пороховница), темно-зеленная полгранатовая, съ ключомъ, цѣна 2 копы, 514.

Ланчухъ (цѣпочка), золотой—цѣна 40 золотыхъ черленыхъ, 484.

Ланцушки (цѣпочки, драгоцѣнныя, въ Вилен. Св.-Духов. братской церкви), 183, ланцужекъ панцеровый для ношенія на шеѣ, съ табличкою, въ пять рядовъ, 526.

Лектика или **карета**, одна, 558.

Листъ, королев. отворотный, въ пользу православія, 42.

Лихтары (подсвѣчники), 465, — съ щипцами, 485.

Лишты (каймы), одны лишты едвабью чорною, другіе червленою (вышитыя), третіе бѣленые, 485.

Ложки, цыновыя (оловянныя), 465, серебрен., 513, дюжина серебреныхъ позлащенныхъ ложекъ, 525, дюжина польскихъ бѣлыхъ серебр. ложекъ, 526.

Ложко (кровать) дубовое, цѣна полъ-копы гр., 466, ложко съ зелеными штаметовыми фиранками, 526.

Локоть, мѣра, 485.

Локтевое (подать, взимаемая магистратомъ съ продажи ремесленнаго и еврейскаго локтя), въ г. Вильнѣ, 541.

Лыжки (ложки), серебренныя, двѣ лыжки великіе позлотистые—въ нихъ серебра гривна, 484.

Лѣтникъ (платье), мухояру чирвоного, цѣна 3 копы гр.. 465.

Люкреція (коренье), полфунта—цѣна 20 гр. 513

М.

Манелька (въ Вилен. Св.-Духов. братской церкви, наплечники нарукавники), 183, панцеровой манели пара, 526.

Медвѣдь (украшеніе на лошадиной шеѣ), 485.

Медница (мѣра), мосяндзовыя (мѣдныя), 465, меду прѣсного медницъ осьмь, масла медницъ двѣ, 466,— серебреная, 475, медницы двѣ—цѣна 30 грош., 485, 557, меду прѣсного медницъ тринадцать—цѣна 2 копы медница, 559, 560.

Медоварцы, Виленскіе (дававшіе свѣчи на каѳедральный костелъ св.-Станислава въ г. Вильнѣ), 555.

Меды (право сытить медъ Вилен. скорняж. цеху, „людямъ Греческаго закона"), 237, 238, 239, шесть разъ въ году, 241, 249, 284, 288, меду прѣсного медницъ осьмь, 466, меду прѣсного съ Молвъ привезенного кадей чотыри, у которыхъ было медницъ чотыри, 486, 501, меду прѣсного кади чотыри, 557, меду прѣсного кадокъ осьмь, 559, 560.

Метрики или **книги королевской канцеляріи**, переписка ихъ съ старыхъ на новыя, 521, 522.

Мечи (оружіе), 466.

Мигдалы (миндаль), два фунта—цѣна 32 гр., 513.
Минца (монетный дворъ), Виленская, 257, 258, 259, 504.
Мисы (миски), цыновыя, 465, цыны мисъ великихъ шесть, полмисковъ чотыри, 485.
Миссіонары (католич. монахи), Виленскіе, 366, 383, Ковенскіе, 379.
Миссія базиліанская, 188, 190.
Млечное (подать съ продажи молока), въ г. Вильнѣ, 544.
Млынъ, мельница, 74, королев. Виленскіе, 369.
Молля (Мулла) татарскій, 519.
Москали, Москвитяне, 163, 168, 169, 530, 531.
Москва, Моск. государство, 169, нашествіе Москвы на г. Вильну, 524, 525.
Москвитинъ (Московичъ), 129, 131, 511, 512, 513, завоеваніе Московское 519.
Мостъ, мурованый въ г. Вильнѣ чр. рѣку Вилію, 260, 363, 468.
Муры (каменныя стѣны), старые, церковные, въ г. Вильнѣ, возлѣ костеловъ Бернардинскаго и св. Михаила, въ томъ мѣстѣ, гдѣ стоялъ первый кальвинскій зборъ, 136, 137, Вилен. городская камен. стѣна, 349, 468, старые валовые муры города Вильны, 542.
Мыта (пошлины) старыя, 234, 249, 487, 501, новоподвышенныя—487, 561.
Мытникъ, сборщикъ таможенной пошлины, 487,
Мѣра (сыпучихъ тѣлъ), Виленская, 201, 486, 491, Ковенская—282, 346, пошлина съ город. мѣръ въ г. Вильнѣ, 541.
Мѣха, собольи, рысьи, лисьи, куньи, горностаевые, бѣльчьи, бараньи, 293, 244.

Н.

Набоженство, богослуженіе, 42, 62, 72, 100, 130, 144, 155, 191, 196.
Наданье (фундушъ), 155.
Наколѣнки (украшеніе на збруѣ), 484.
Наливка (малочникъ), серебреная, 475.
Наметъ (шатеръ), военный, полотенный, цѣна 12 копъ гр., 484.
Нароги (сошники), 466, 547.
Непріятель, москвитинъ (Русскіе), 129, 131, 511, 512.
Неуниты, православные, 221.
Ножи, два, серебромъ оправные, 464, ножъ позолотистый на серебрен. полсѣ, 484.

О.

Образъ (чудотворный пресв. богородицы въ Борунской церкви), 104, русскій, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 379, Ченстоховскій Божіей матери, 380.
Обрусы (скатерты), обрусовъ поставы два ткацкихъ, 485.
Окрещеніе Руси, 44.
Олива (оливки), фунтъ—цѣна 20 гр., 514.
Олтарь, алтарь, 29, 30, малый и великій, въ Вилен. Св.-Духов. братской церкви, 33, 34, 35, великій, 523.
Ольстро (погребецъ), въ немъ фляшъ шкляныхъ чотыри,—цѣна 5 пол. золотыхъ, 466.
Онекуны, церковные, 119.
Опонча (епанча), бѣлая габяная—цѣна 6 копъ, 514.
Орать (пахать) 547, оранье, 548.

Ординарія (плата зерномъ), рочная, 119.
Орнатъ (католич. богослужеб. одежда) адамаску зеленого, въ которомъ было локоть осьмь, 483.
Осѣтье (сушильня), 13, осѣть, 73.
Отлученіе, церковное, 17.
Отступники отъ православн. вѣры, 47.

П.

Павы, павовъ бѣлыхъ пять, шостый шарый самецъ, 486.
Павлины (монахи, Ченстоховскіе), 360.
Паневь (сковорода), великая мѣденая 465, панви двѣ—цѣна 40 грош., 485.
Панцери, семь съ шишками—ц. по 6 копъ гр. л. за каждый, 484.
Папа римскій, 20, 23, папежъ, 42, светые папежове, 45, 47, 48, 51, 58.
Пасекъ, (поясокъ), серебреный, старосвѣтскій, позлащенный въ табличкахъ, съ колками, 525.
Пастовникъ (огороженное мѣсто для пасенія скота), 13.
Пастырь, епископъ, 42, 43, 44, пастырство, 45, 46, 51, 52, 58, 72, 552.
Пасъ (поясъ), серебреный, съ ножомъ позолотистымъ, на нихъ серебра гривна, старосвѣтское оправы, 484.
Пателі (сковороды), мѣденыя, 465.
Патріарха (патріархъ) Константинопольскій, 42, 45, 47, 48, 49, 51, 52, 53, 54, 58, 114, 269.
Пацификаликъ (костельный сосудъ крестъ), серебреный, въ которомъ было полъгривны серебра, 483.
Пенька, семь бунтовъ вѣсомъ въ 350 камневъ, 527.
Пеперъ (перецъ), два фунта—цѣна 48 гр., 513.
Перекупницы (мѣста, гдѣ совершалась покупка товаровъ съ первыхъ рукъ для вторичной продажи), въ г. Вильнѣ, 541.
Перинки (перины), сподния и верхнія, чотыре пуховыя, 484.
Перлы (жемчугъ), въ Вилен. Св.-Духов. братской церкви, 182, 183, 427, перлы, осажонные до шапки, 465, 484, 525, перелъ шесть шнуровъ, 526.
Перо (украшеніе), на рисованой аксамитной черной шляпѣ, съ алмазною штучкою, 526.
Перстени, драгоцѣнныя, въ Вилен. Свято-Духов. братской церкви, 183, перстень золотый—цѣна 1 золот. чирвоный, 465, перстеней золотыхъ шесть: одинъ съ каменемъ рубиномъ—цѣна 8 пол. золот. другій съ туркусомъ—цѣна пол. золот., третій съ жабинцомъ, въ которомъ 3 золотые черленые, четвертый ручка, съ разными шмальцы—ц. 3 пол. золот., пятый сигнетъ, въ которомъ 3 золотые черленые, шостый на рогу лосьимъ, въ которомъ 3 золот. черленые, 484.
Печатарь, прикладчикъ печати, 443, 444.
Печатники, прикладчики печати, 449.
Піары (католич. монахи), Виленскіе—401, Поневѣжскіе—383.
Пивница (погребъ), 73, 478, мурованная, 491, 557, у пивницахъ меду розсычоного питаго бочекъ великихъ шесть, пива бочекъ семь, 557.
Пиво, 249, 284, 288, сычоное, 466.
Пилы, 466, пила тарчична съ пилкою—ц. 72 гр., попречная пила — цѣна 18 гр., 485, пила тарчичная, 557.
Пирожныя (булочныя) въ г. Вильнѣ, 541.
Письмо святое (священ. писаніе), 555.
Плащеница, 29, 33.
Повалушъ (складъ), 484—486.
Повѣтріе, заразительныя болѣзнь, 165, въ г. Вильнѣ, 493.
Подворотное (подать, снимаемая за провозъ товаровъ чрезъ ворота), въ г. Вильнѣ, 541.

Подгарлякъ, лисій одинъ—ц. 20 гр. 465.
Подклѣты, „домъ великій на подклѣтахъ“, 491.
Поземное (подать съ плацовъ, выпускаемыхъ магистратомъ въ аренду), въ г. Вильнѣ, 541.
Полботки (полусапожки) сафіяну жолотго—ц. полъкопы гр. л., 465.
Полотно, Коленское, 465, ткацкое, 485.
Полть (половина сала отъ борова), мяса вепроваго полтей 28-мь, 466.
Попаръ (земля подъ паръ), 547.
Попелъ (зола, пепелъ), шмальцованый, будницкій, 466.
Попись, (опись) церковный, 552.
Поправка (герагасуа) города Вильны (на этотъ предметъ отпущено городу королемъ Августомъ III-мъ 3000 битыхъ талеровъ), 541,
Порта Отоманская, 274, 339.
Послы, чужеземные, 382.
Поставъ (ставъ) ткацкаго полотна, 485.
Пошовки ткацкія, на простыняхъ, 485.
Поясъ, аксамитный—ц. 1 копа гр. л. 465.
Право Магдебургское, 25, города Вильны, 127, Вилен. магдебургія, 198, города Полоцка, 233, 495, 496, Вильны, 237, 243, 478.
Православіе греческое, 74, 91, 96.
Престолъ, малый и великій, 33.
Привилегіи (привилеи), 52, 55, 56, 57, 60, 61, 64, 65, 73, 78, 79, 81, 82, 85, 87, 91, 92, 96, 98, 99, 100, 127, 196, 233, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, мѣщанамъ Вилен. городничества, 246, 247, городу Вильнѣ, 240—250, 328, 347, 348, 361, 379, 383, 401, 483, 503, 521, 534, 540, 543, 615.
Привѣнокъ (сумма записанная женѣ мужемъ за внесенное его приданое 421, 427.
Присѣнокъ, комнатка при сѣняхъ, 73.
Притворъ, въ церкви, 29, 33, 35, 553.
Провенты (доходы) Московскіе, 163.
Продажа, Вилен. Пречистен. соборъ продаетъ свой домъ, 5, 9.
Просьба, подножная (челобитная), 511.
Простирадла (простыни), двои съ пошовками ткацкими, 485.
Процессія, погребальная православная, нападеніе на нее монаховъ и слугъ Троицк. (уніат.) монастыря, 123—125.
Пруссы, Прусское государство, 248, 283, 358, Пруссаки, 368.
Пряжа, пряжи льняное два каменья, 486.
Птаки (птицы), зъ Англіи птаковъ хованыхъ въ клѣткахъ—шпаковъ чотыри, пчолъ одинъ уль зе пчолами, 486.
Пулгакъ (ружье), 499.
Пушка (ящичекъ), серебрена, въ которой перфумы ховалъ (онъ хранилъ), въ которой серебра полгривны, 484.
Перфумы (благовонные духи), 484.
Пуга (бичъ), 481.
Пчелы, одинъ улей, вывезенный изъ Англіи, 486.
Пята (пунктъ, съ котораго начинается измѣреніе земли), 13.

Р.

Работа, домовая (при вышиваніи), 484, Авшпурская (при металич. издѣліяхъ), 525.
Радикъ (*збруя*), козацкій *софьяну помаранчового* и пусилиска—ц. 1 золотый пол., 465.
Радъ соленецкій (соляной рядъ) въ г. Вильнѣ, 500.
Ратай (пахарь), 547.
Ревизоры королевскіе, 229, 230.
Реестръ, мытный, въ который вносились товары, подлежащіе оплатѣ таможенною пошлиною, 487, старый, попись церковный, 552.
Религія, грецкая (т. е. православная), 42, 52, 53, 56, 60, 62,—русская, 63, 64, 65, 66, старожитная греческая, 77, 79, 86,

87, 89, 91, 96, 102, 110, 114, русская, 127, 133, 143, 213, 562, старорусская, 610, 629—631.
— евангелицкая (кальвин.), 89, Авшпурская, 127, 516, 610.
— римская, 127, вѣра, 143, 243, 630.
Рогатины (охотнич. оружіе), Венацкой работы двѣ—цѣна 24 гроша, 465.
Рогъ лосій (въ видѣ украшевія въ золотомъ перстнѣ), 484.
Роля (пашня, оромое поле), 548.
Рубинъ (драгоцѣн. камень), 484.
Рукоположенье (въ свящ. санъ), 42.
Руліованье (управленіе судномъ), 508.
Румація (переводъ имѣнія въ чужія руки), 490, изъ лат. remotio.
Руны (свертки овечьей шерсти), волны (шерсти) рунъ одинадцать, 486, волны овчое рунъ 60-ть, 557.
Pура, водопроводная труба, 406.
Ручка, золотой перстень, „въ ручку складанный, съ разными шмальцы,“ ц. 3 пол. золотыхъ, 484.
Ручники (полотенца), два—ц. 6 гр., 466, ручниковъ поставъ, въ которомъ локтей 30-ть, 485.
Ручница (ружье, 31, рушница, 126.
Рѣки портовыя (Велея и Нѣменъ), 507, 561.

С.

Сагайдаки (колчаны), три—ц. 3 копы гр. л., 465.
Сажень (единица мѣры долготы), 416, 417.
Саквы (саквояжи, мѣшки), 514.
Сафьянъ (сафьян. кожа), 465.
Свердло (буравъ), 466.
Священничество (священическій санъ), 552.
Свидеръ (буравчикъ), тройчаный—ц. 9 грош., 485.
Свитанье (свѣтаніе), 549.
Своволыники (нарутители порядка), 512.
Свѣтлица (комната), 13, 73, 416, 417, 490, 557.
Свѣчи, Вилен. скорняж. братство даетъ на церковь, 239, 242.
Святость, священная вещь, 29, 33.
Сеймики и **Сеймы**, 42, 43, 46, 47, 51, 55, 61, 62, 69, 71, 86, 90, 91, 98, 101, 110, 140, 164, 190, 262, 272, 293, 224, 333, 334, 337, 339, 341, 342, 356, 365, 370, 372, 375, 380, 381, 382, 386, 397, 452, 512, 521.
Семинаристы (ученики) Вилен. Троицкаго монастыря, 72.
Сеніоръ (Евангелич. сбора старшина), 557.
Серебро, ломаное полторы гривны, 464,—въ столовой посудѣ, 484, кража серебра на Вилен. королев. монетномъ дворѣ, 504, восемь гривенъ серебра, собранныхъ дарнымъ обычаемъ на свадебномъ пиршествѣ, 526.
Серебщизна (пошлина отъ сохъ), 255, 256.
Сибирки (мѣха), 484.
Сигнетъ (перетень съ печатью), драгоцѣнный, въ Духов. братской церкви, 183, золотой перстень, въ которомъ три золотые червоные, 484.
Синодъ, духовное собраніе, 19.
Сита, волосеныя, три—ц. 12 грош., 466.
Складанка (складчина, сборъ, доходъ), 98, складанки трехъ становъ г. Вильны—магистратскаго, купеческой и всей народной гмины, 541, 543.
Скринка (ящикъ), публичная, Вилен. магистрата, 541, 543.
— публичная купеческая (общественный ящикъ для купеческихъ сборовъ), 244.
Скриня (сундукъ), 465, скрини четыре съ имуществомъ, 483, 484, лат. scrinium.

Скура (шкура), лостья, скуръ лосьихъ выправныхъ двѣ—ц. 8 копъ гр. л., 465, скуръ быдлячихъ 40-къ, 558.
Слюзы (шлюзи) на устьѣ р. Нѣмана, у взморья, подъ Лобговомъ, 561, нѣм. scheuse.
Собольцы (собольи мѣха), 484.
Соборъ (духов. собраніе), духовный, Берестейскій—51, 54, 58, Гангрскій (въ г. Гангрѣ), 21, Карѳагенскій—20, 49, соборы, 45.
Соленницы (соляные склады) въ г. Вильнѣ, 541.
Солодовня, 469.
Соль, 235, соли каждая бочка по грошей 80-ть, 466, изъ Величкихъ и Бохенскихъ жупъ, 587.
Спѣваки (пѣвчіе) 40, 33.
Стадникъ, быкъ стадникъ одинъ, 466.
Станъ пастырства, пастырскій, епископскій, санъ, 43, станъ светительскій, 45.
Статуты (законъ), 64, статутъ вел. кн. Литов. „новопоправленый,“ 262, 453, 454, 455.
Стеля (крыша, надстилка), 491.
Столица (каѳедра) митрополичья въ г. Новогородкѣ, 17.
— Константинопольская, 42, 44, 48, 51, 53, 58.
Столы, работы столярское, великіе дубовые чотыри—ц. 3 золот. поль. каждый, 466, столъ дубовый, столикъ малый липовый, 491.
Сторожовщизна (дань за стражную повинность), 267.
Стругъ (судно), 466, 501, 502.
Студенты, Вилен. іезуитскаго колегіума, 29—31, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 508, 509, 510, 517.
Ступы, дубовыя, 466.
Стырта, у двохъ стыртахъ жита зложоного копъ 120-ть, 466 въ гумнѣ жита зложонаго стырты три, 558.
Судъ гайный, (созванный) Виленскій, 96, 114.
Сукно, Волоское (венгерское), 465, муравское, 484, два атласовыхъ сукна, 526.
Сфальшованіе (поддѣлка) документовъ, 470.
Схажка (сходка, собраніе), 21.
Схизма (ересь—православіе), 188, 191, 492.
Схизматики (православные),—попы, 123, 148, 190.
Сырница (сырохранительница), 73.
Сыры, сыровъ великихъ 60-ть, 486, сыровъ великихъ углястыхъ 69-ть, 557.
Сѣкера (топоръ), 74, тесельска, 466.
Сѣмя льняное и конопляное (какъ предметъ торговли), 508.
Сѣни, 73, 416, 491, 557.

Т.

Таблички (украшенія на серебряномъ поясѣ), 525.
Талеры (тарелки), цену ангельского, 465, талеровъ большихъ цѣновыхъ—тузинъ, мнѣйшихъ осьмь, 485,
Татары, 309, 324, 333, 473.
Тивунъ (управляющій имѣніемъ), 557.
Товары, привезенные отъ нѣмцевъ въ г. Вильну, 487.
Торговое (торговая пошлина), 250, 251.
Точило (точильный камень), великое, ц. полъ копы гр. л., 466.
Трактаты, московскіе, 285, 286,
Треперели (воротнички), двои—цѣна 2 пол. золот., 467.
Тринитары (католич. монахи):
Виленскіе, Антокольскіе, Оршанскіе, Тринитапольскіе, 366,
Триногъ (триножникъ), 465.
Трубы (воен. музык. инструменты), 512.
Тувальни (ручники), чотыри, бѣлею вышиванные, 485.
Тулкачъ (пестъ толчеи), 485.
Туркусъ (драгоцѣн. камень), 484.

У.

Убранье (убранство, украшеніе), 465.
Умералъ (humerale, — костельн. богослужеб. одежда), афтованый, 484.
Униты (принявшіе церк. унію), 114, 127, 133, 145, 147, 148, 191.
Унія (уніат. вѣроисповѣданіе), 117,—святая 133, 137, 144, 147, 188. 189, 222. — Короны съ Вел. Княж. Литовскимъ, 237.
Устава волочная (уставъ уволочнаго измѣренія), 231.
Уставы, Виленскаго скорняж. цеха, 339—245, Рижскіе, купеческіе, новые, 502, печатные пункты устава князя Огинскаго для водворенія порядка и справедливости въ Вилен. городскомъ управленіи, 542.

Ф.

Фальшъ (ложь, порча документовъ), 442, 443. 446, 447, 448, 449, 450, 451 452, 470,
Фалюндышъ (родъ сукна), 465, чорный, 484.
Фарсты (украшеніе на костельн. богослуж. одеждѣ), 484.
Фляшки (бутылки) цѣновыя, 465, фляша цѣновая, гарцовая, зъ ольстромъ фляшъ цѣновыхъ чотыри, фляшъ склянныхъ чотыри съ шрубками цыновыми, гарцовые, 485.
Формованье (изготовленіе, написаніе) 448.
Формы, разные до пироговъ робленья, 466.
Францискане (католич. монахи):
Виленскіе, 214, 215.
Ольшанскіе, 105.
Ошмянскіе, 105.
Фундаторы (дѣлавшіе запасы), 42, фундаторъ Борунской церкви, 104,
Фундушы (записи), Вилен. Пречистен. собору (ему записывается камен. домъ въ г. Вильнѣ), 9, Борунской церкви, 105, 107, фундаційная запись, 120, 156, 158, 161, 262, 189, короелв. фундушъ на Ковенскую русскую церковь, 216, 217, 218, фундуши церковные 222, 223, 379, 380, 383, 401, 402, 461, Св. Духов. монастыря, 524.

Х.

Хлопы (крестьяне), лѣзные, 377, 385, бунты хлопскіе, 390, недопускать вольности хлопамъ, 396,
Хоругви (значки для торжествен. процессій) купеческія, 245.
Хустки (платки), сорокъ, золотомъ, едвабьемъ и бѣлію вышиваныхъ, 485.

Ц.

Цвинтарь или **Цминтарь** (кладбище, центральная огорода) **Виленскій:**
Вернардин. костела. на Зарѣчьѣ, 468, въ Св. Духов. монастырѣ, возлѣ церкви, 30, 31, 35, 36, 126, вокругъ Пятницкой церкви-76, въ Св.-Троицкомъ монастырѣ, возлѣ колокольни, 81, 123,
Цеплики (головныя ленты) китайки чирвоной, 467.

Церковище (гдѣ стояла церковь) Ковенской русской церкви, 217.
Цистерсы (католич. монахи въ Берест. воеводствѣ), 367.
Церемонія церковная, 34.
Церковъ всходняя (восточная церковь), 46, 51, 52, 53, 54, 60, 72, 86, старожитная греческая, 98.

Цехи Виленскіе:
Каменщиковъ (мулярскій), 273, 274.
Плотничій (цесельскій), 273, 274.
Портняжскій (кравецкій), 143, 144, 147, 148.
Сапожническій (шевскій), 143, 144, 147, 148.
Скорняжскій (кушнерскій), 236—345.
Хлѣбные, 541.

Ч.

Чаны, пивные великіе, два — цѣна 80 грош., 466.
Чарки (рюмки), мѣденыя побѣляныя, 465, чарка серебреная, мѣстами позлащенная, 525.
Челядь невольная (крѣпостная прислуга), 464, 483.
Черевики (башмаки) 467, ц. 20 гр., 515.
Чехи, славян. народъ, 629.

Ш.

Шабля (сабля), 126.
Шафранъ, четверть фунта—ц. 2 копы, 513.
Шапка-мыцка (шапочка) адамашку чорнаго, кунами подшита, ц. 1 копа, 484, рисованая, чернаго аксамиту съ перомъ со бриліантовою штучкою, 526.
Шведы, народъ, 362, 378, 393.
Шкодники рѣчи-посполитой, 512.
Школа: Вилен. Святодухов. братской церкви, въ зданіи монастыря, 3, 4, 32, школа русская, 33, 35, 37, 60, 95, 101, Вилен. Евангел. сбора, 556, и рус.. 610.
Шмальцы (драгоцѣн. камни), 484.
Шпаки (птицы), чотыре, вывезенные изъ Англіи, 486.
Шпитали (госпитали, больницы) **Виленскіе:**
Свято-Духовскаго православнаго монастыря, 524, 526.
Евангелическаго (кальвин.) сбора, 556.
Св. Петра, русскій, на предмѣстьѣ Зарѣчьѣ, 116, 186.
Св.-Троицкаго монастыря, 116, 524, 526.
Шпитальные каменицы въ г. Вильнѣ, 541.
— диссидентскія и рус.-православныя, 610.
Шпиталь Варшавскій, 587.

Э.

Экзекуторы (исполнители), церковные, 119.

Ю.

Юриздика или **Юриздикція:**
города Вильны (магдебургская, т. е. магистрата), 91, 96, 180, 181, 248, 249, (Виленскаго городничества), 246, 247.
Виленскаго Св.-Духов. Монастыря, 100, 309.
Виленскаго (католич.) епископа, 3.
Кіевскаго и всея Руси (рус.) митрополита, 43, 134, 136, 180, 181, митрополитанскал.

Виленская. 185, 186, Городенская—195. 206, 283.

Константинопольскаго патріарха въ русскихъ областяхъ Рѣчи-посполитой, 43.

Я

Языкъ Русскій, (предложеніе на Варшавскомъ конвокаціійномъ сеймѣ 1632 г. составлять и выдавать на русск. языкѣ всѣ офиціальные документы, относящіеся къ Литовскому, Волынскому и Брацлавскому воеводствамъ), 583.

ОПЕЧАТКИ.

			Напечатано	*Слѣдуетъ читать*
IV	предисл., примѣч.	11 ст. снизу	налальнику	начальнику
—	— —	9 — —	1853 году.	въ 1853 году.
VII	— —	4 — сверху	*расширенію*	*разширенію*
VIII	— —	4 — снизу	съ *силою* выгнать	*силою* выгнать
IX	— —	7 — сверху	новосозданноиъ	новосозданномъ
XIII	— —	14 — —	и замковой стражи).	) и замковой стражи.
XIV	— —	— — —	документовъ	документовъ
XV	— —	17 — —	семиковаго	семиоваго
XVI	— —	14 — —	163 году	163 года
XXII	— —	10 — —	въ позднѣйше	въ позднѣйшее
5	текстъ	8 — —	деветьдесятъ третего	деветьдесять четвертого
26	—	4 — снизу	земли Виленское	земли Велюнское
29	—	9 — —	Сенчикъ	Сенчилъ
33	—	21 — —	Десаратій	Десераній
36	—	5 — —	Бѣлорусовича	Бѣлоусовича
—	—	11 — —	Выцкого	Высоцкого
41	—	6 — —	Криштофа....	Криштофа Зеновича, воеводы
42	—	7 — сверху	Годсподине отче!	Господине отче!
47	—	12 — —	приповѣдаися	приповѣдатися
52	заглавіе		Юрію Зеновичу	Яну Михайловичу Зеновьевичу
57	—	3 — снизу	день.... ковный	день понедѣлковый
68	—	1 — сверху	старостами.	старостами Св.-Духов. церкви
72	—		Жалоба братчиковъ Виленскаго Свято-Духовскаго братства	Жалоба членовъ (уніатовъ) Вилен. Магистрата русской лавицы.
74	—	1 — сверху	Свято-Духовскаго братства	Свято-Троицкаго братства
100	—	1 — —	противъ другихъ своихъ согражданъ	противъ мѣщанъ—уніатовъ
103	текстъ		Самуилъ Совкгяло	Самуилъ Довкгяло
125	—	5 — снизу	отца Жоолндзя	отца Жолондзя
155	—	2 — сверху	Krzemienickiego,	podstolego Krzemienieckiego,
230	—	6 — —	село Поокерну	село Покерсну
232	—	4 — снизу	Кондынскому	Кгондынскому
236	заглавіе		№ 69	№ 112
285	—		Бизнигу	Бизнигу
291	текстъ	7 — —	z Jelsz	z Telsz
420	—	11 — —	Кгродецкая (sic)	Кгроденская
434	—	8 — сверху	въ селѣ Понтовтишкахъ	въ селѣ Контовтишкахъ
499	заглавіе		что они полузили	что онѣ получили
555	текстъ	8 — снизу	Исиковского	Исайковского
559	Примѣчаніе		Грековичу.... много	Грековича.... мною
567	заглавіе		хлекційаго сейма.	элекційнаго сейма.